

شرح گلستان

* ترجمة الشارح سودی افنــدی *

مومی الیه بوسنوی الاصلدر قائد توفیق ایله تحصیل علم وکمال ایچون دور ممالك وکالای ملکه یه مالك اولدقدن صکره دار السلطنده طریق سعادت رفیق تدریسه بعـد الدخول وظیفهٔ تقاعد ایله قناعت * وعهد قدیمده جنتمکان سلطان احمدخان اول طاب ثراه حضرتلرینك جامع شریفلری محلنه مشرف ابراهیم پاشای قدیمه منسوب اولوب بندکان خاص پادشاهی یه مأوای تعلیم وتربیه اولان سرایده خواجه‌لك خدمتنه مواظبت اوزره ایکن بیك بش سنه سی حدودنده انتقال ایتمشیدی * اشبو کلستان شرحندن اشقـه مثنوی شریف ودیوان حافظ و بوستانی شرح ایدوب کافیه وشافیه یه ترجمه‌لری واردر قاضی میرحسین میبدینك هدایهٔ الحکمه شرحی اوزرینه حاشیهٔ مشهوره سی واثار سائره سی اولان مصلح الدین لاری مرحوم دیار بکرده مفتی ومدرس ایکن تحصیلی هنکامنده واروب لسان فارسی یی اندن اخذ ایتمشیدی یعنی لارینك تلمیذی ایدی

علیهم الرحمة

والغفران

باپایهٔ صدارت اناطولی حالا نقیب الاشراف عصمت بك افندی زاده عارف حکمت بك افندی حضرتلرینك اشبو شرح لطیفه ستایش بلیغانه‌لریدر

زهی لوح تصاویر معـانی — کزولال عجب ارژنك مانی
درو کنجیـده درهای دقایق — که در معنی شده بحر حقـایق
دهد بوی بلاغت کلستانش — بر عرفان برآرد بوستانش
بیاض کاغدش صبح مزایا — سیه رنك مدادش شام معنـا
دلیلش کشته چون برهان قاطع — ظریفا نزا بود تبیان نافع
هنرمندان ازین تألیف سودی — عجب نبود اکر یابنـد سودی

زاسعد طالعش چون یافت سعدی
منور کشـته از وی قبر سعـدی

* فهرس مجمل *

ذهنده حاصل وقائم اولان معنی امر واحد اولوب قنغی لغتله افاده اولنسه اصلا متغیر اولمدیغنه
بناء مدارافادهٔ معنی اولان اعراب وذات وحدثه دلالت ایدن اسم وفعل ایله حروف معانی هرلسانده
جاری اولمغله اشبوطبع وتمثیلنه همت بلند رتبت شاهانه ایله موفق اولدیغمز کلستان عباره سنك
اعرابی یعنی جملهٔ فعلیه واسمیه ومبتدا وخبر ومعانی حروف ایله بناسنی یعنی مصادر ومشتقات
وجوامدینی شارحی سودی مرحوم ذکر ایدوب وعلامت اعرابی اولان اضافت معنویه نك دخی
بانواعها سراپا بیانی ومفعوللرك صریح وغیر صریحلرینی التزام ایتمش ایسه ده
تعریف واقسام وغرضلرینه تصدی بیورمدیغندن تتمیما للفائده
قلم شکسته رقم اسعد حقیر ایله اشارته جسارت
اولندی

* تعریف الاضافة واقسامها *

معلوم اوله که اضافت ایکی نوعدر برینه اضافت لفظیه واضافت غیرمحضه دیکرینه اضافت
معنویه واضافت محضه دیرلر * اضافت لفظیه مجرد تخفیف کلام ایچون اولوب مثلا
(حسن وجهه) (والضاربان زیدا) ترکیبلرینی اصلا معنالرینه تغیر کلیه رك تخفیف ایچون
بالاضافه (حسن الوجه) (والضارباً زید) سیکنه تبدیل ایدرلر * واشبو اضافت لفظیه
لسان فارسیده اولمیوب لسان عربی یه مخصوصدر * اما اضافت معنویه اوچ قسم اوزره اولوب
(اولکیسی) اضافت بیانیه (ایکنجیسی) اضافت لامیه (اوچنجیسی) اضافت ظرفیه در
* اکر مضاف مضاف الیهك جنسی یعنی مضاف الیهی وغیری یی شامل واصلی اولور ایسه
ومضاف الیه دخی کذلك مضافی وغیری یی شامل برجنس اولور ایسه اضافت بمعنی من درکه
اکا اضافت بیانیه دیرلر (خاتم فضة) کبی که تقدیری خاتم من فضة در اشته مضاف اولان خاتم
برجنسدرکه مضاف الیهی اولان فضه دن وغیری نسنه دن دخی اولور * کذلك مضاف الیه
اولان فضه دن هم خاتم وهم غیری نسنه یاپیلور * واکر مضاف الیه مضافك جنسی اولمازایسه
کرك ایسه مضاف الیه مضافه مباین اولسون (غلام زید) (ورأس عمرو) کبی کرك ایسه
اخص مطلق اولسون (یوم الاحد) کبی کرك ایسه مضافك اصلی اولمدیغی حالده من وجه
اعم اولسون (فضة خاتمك) کبی اضافت بمعنی لامدرکه اکا اضافت لامیه دیرلر (غلام زید) کبی
تقدیری غلام لزیددر * واکر مضاف الیه مضافك ظرفی اولور ایسه اضافت بمعنی فی درکه اکا
اضافت ظرفیه دیرلر (ضرب الیوم) کبی که ضرب واقع فی الیوم تقدیرنده در * لکن اضافت ظرفیه
کلام عربیده قلیل اولدیغندن اکثر نحاة اضافت لامیه ده داخلدر دیرلر وجمهور اسلاف

نحو

نحویین عندنده اضافت لامیه دن غیری تعبیر اولمیوب حتی اضافت بمعنی فی تعبیری مخترعات
ابن حاجبدن اولمسنه بعض متأخرین ذاهب اولمشلر ایسه ده صاحب کشاف (الد الخصام)
تفسیرنده اضافت بمعنی فی یه اشارت ایتمسیله رد اولنمشدر * ودخی معلوم اوله که مضافله مضاف الیه
بیننده اکثرا اختصاص کامل اولوب وبعضا لادنی ملابسة دخی اضافت اولنور * مثلا آخرك
ملکنده اولان داری مستأجرك برمدت استیجاری ملابسه سیله داری وزماندن بحث ایدن
کمسنه نك کندویی حاوی اولمق اعتباریله زمانی وطریق عامده کیدن کمسنه نك مشیی اعتباریله
طریقی دیو مجازا نفسنه اضافه ایتدیکی کبی بونلرك جمله سی فارسیده دخی جاریدر

* الغرض من الاضافة *

ودخی معلوم اوله که اکر براسم معرفه یه مضاف اولور ایسه تعریف کسب ایدر (غلام زید)
مثالنده غلام زیده مضاف اولوب تعریف کسب ایتدیکی کبی * زیرا غلام دینلدکده فقط
کوله جنسی اکلاشیلوب کیمك اولدیغی فهم اولنماز لکن معرفه یعنی معلوم اولان زیده مضاف
اولدقده تعریف کسب ایدوب زیدك کوله سی اولدیغی معلوم اولور * واکر نکره یه مضاف
اولور ایسه تخصیص کسب ایدر (غلام رجل) ترکیبنده اولدیغی کبی زیرا غلام رجله مضاف
اولمازدن اول رجل ایچون یاخود مرأه ایچون اولمق محتمل ایدی رجله مضاف اولنجه تخصیص
کسب ایدوب وتخصیص شرکتی تقلیل ایتمکله مرأه ایچون اولدیغی ساقط اولور * اما اضافت
بیانیه دن غرض مضافك نوعنی بیاندر مثلا (خاتم) قنغی نوعدن اولدیغی یعنی التوندن
ویاکمشدن ویاسائر معدنیاتدن اولدیغی بیان مراد اولدقده خاتم فضة دینمکله کمشدن اولدیغی
معلوم اولوب سائرلری ساقط اولور * ودخی معلوم اوله که اضافت بیانیه ایله اضافت لامیه نك
بینلرنده فرق بودرکه * اکر مضاف الیهك مضاف اوزرینه حملی صحیح اولور یعنی مضاف
مبتدا ومضاف الیه خبر اولمغه صالح اولور ایسه اضافت بیانیه اولور مثلا (خاتم فضة)
اضافتنده فضه نك رفعیله (الخاتم فضة) صحیح اولدیغی کبی * واکر حمل مذکور صحیح اولمازایسه
یعنی مضاف مبتدا ومضاف الیه خبر اولمق صحیح اولمدیغی صورتده اضافت لامیه اولور مثلا
(غلام زید) ترکیبنده زیدك رفعیله (الغلام زید) صحیح اولمدیغی کبی

❋ تتمه ❋

ودخی لسان عذب البیان عربیده صفتك موصوفنه وبالعکس یعنی موصوفك صفتنه
اضافتلری عندالبصریین ضعف اوزره اولوب فاما عندالکوفیین جائز ولسان فارسیده صفتك
موصوفنه اضافتی خود شایعدر (زم سوهان) کبی که اصلی سوهان زم در وموصوفك صفتنه
اضافتی ایسه واقعدر (مرد کریم) کبی * لکن کرك لغت معتبرهٔ فارسیه دن شرفنامه صاحبنك *
درفارسی اخر موصوف ومضاف مکسور بود فاما چون صفت از موصوف مقدم شود اخر
موصوف موقوف باشد * قولنجه (وکرك اسحق خواجه سی احمد افندی مرحومك مقدمة
الادب ترجمه سی (اقصی الارب) نام کتاب فاخرك مقدمهٔ ثانیه سنده * لسان فارسیده اعرابات
ثلثه اجرا اولنمامغله هر فارسی کلمه نك اخری ساکن قرائت اولنوب فقط اوچ موضعده که
(مضاف) و(موصوف) و(معطوف علیه) در علامت وضع اولنمشدرکه برکلمه برکلمه یه مضاف
اولدقده مضافك علامتی جردر یعنی مضافك اخری هاء رسمی اولمدیغی صورتده مجرور اولور
(جان من) کبی واکر هاء رسمی اولور ایسه کتابتده هایی اثبات ایدوب تلفظده اندن بدل
همزهٔ مکسوره ایله ادا ایدرلر (کردهٔ من) کبی واکر برکلمه ضمیره مضاف اولور ایسه کاهی مضافك
آخرنده جر ظاهر اولور کاهی ظاهر اولماز مثلا (کردنش) و(کرد نشان) و(کردن ایشان)

دیرلر ودخی برکلمه برکلمه یه صفت واقع اولسه موصوفك آخرینی مجرور ایدرلر مضافده تقدیر اولندیغی وجه اوزره (روی زیبا) و(خانندهٔ دانا) کبی ودخی برکلمه برکلمه نك اوزرینه عطف اولنسه اکر معطوف علیهك آخرینك حرکه یه تحملی وارایسه اخرینی مضموم ایدوب وضمه یه علامت اولسون ایچون معطوف علیه ومعطوف میانه ضمه جنسندن واو رسم ایدرلر که کتابتده اکرچه موجوددر لکن قرائت اولنماز (من وتو) و(پدر ومادر) کبی واکر حرکه یه تحملی اولماز ایسه مثلا معطوف علیهك آخری (الف) یا (واو) یا (هاء رسمی) اولسه واو رسمیٔ مذکوره ضمه حرکت ویررلر مثلا (پا وسر) و (تو ومن) و (خانده ودانسته) کبی وذکری مرور ایدن مواضع ثلثه‌دن غیری مواضعده البته کلمهٔ فارسیه نك اخری ساکن اولور * دیو بسط ایلدیکی اشبو قول فوائد اول منطوقنجه صفتك موصوفنه اضافتی دیمك مجرد موصوفك اخری مجرور اولمغله اضافته شبیه اولمه سندن عبارتدر فاحفظه * وفارسیده براضافت دخی واردر که اکا اضافت تشبیه دیرلر که مشبه بهی مشبهه مضاف ایلمکدر و بواضافت عربیه‌ده دخی واردر

❋ احوال مفاعیل ❋

معلوم اوله که مفعول به ایکی قسم اوزره‌در بری مفعول به صریح ودیکری مفعول به غیرصریحدر اکر کرك کلام عربی و کرك سبك فارسیده برفعلك مفعولی بهه تجاوزی حرف واسطه سیله اولمز ایسه اول مفعول مفعول به صریح واکر حرف واسطه سیله اولور ایسه مفعول به غیر صریحدر

م

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى خصوصا على رسوله محمد المصطفى الذى وصفه فى كتابه الكريم وقرآنه العظيم فقال وهو اصدق القائلين وما ارسلناك الا رحمة للعالمين وعلى آله النجباء الاذكياء الكرام واصحابه النجباء الازكياء العظام * وبعد * معلوم اوله كه بو صحايفك منقشى و بو اوراقك مرقشى احقر العباد سودى نامراد ايدر كه بر كون ايمن اوقاتده واشرف ساعاتده احب محبين واخلص مخلصين اولكه انواع علوم ايله آراسته واصناف فنون ايله پیراسته ایدی اخلاق سنیه ایله محلی واطوار سیئه دن مخلی اكمل العلماء وافضل الفضلاء احسان وعطاده بی همال وسماحت وسخاده بی مثال جود وكرمده شبهن كورمشدر روزكار دوراینده لی بونه چرخ دوار شيخ حرم مدينهٔ منوره عمر افندى سقى الله ثراه وجعل الجنة مثواه خانهٔ شكسته يه كلدى پس الكلام يجر الكلام وينساق الى المرام حسنجه كتاب كلستان كه اعجوبهٔ اهل خيال ونمونهٔ سحر حلال ونوباوهٔ بوستان بيان وتذكرهٔ دوستان زمان ونزهتكاه اولو الالباب وقبله كاه طلابدر تذكر اولندى ايندى كه نه اوليدى بو مخدرهٔ صاحب جمالك ونو عروس حجلهٔ خيالك پردهٔ اقناعنى وحجاب امتناعنى رفع ايدر تركى عبارتله بر شرح اوليدى تا كيم مشكلاتى بيان ومعضلاتى عيان اولوب عباراتى معلوم واستعمالاتى مفهوم قانونى مضبوط واسلوبى مربوط دوشيدى ايندمكه بعنايت يزدان وهمت ياران بو قضيه نك حصولى برادنى التفاته موصولدر هماندم اول يار موافق ومحب صادق وعبد الكريم دين وخلفه شين ديوب لباس التماس اتكنى محكم طوتوب قرار بوللرين سد وبهانه سوزلرين رد قيلدى اكرچه كيم تركى عبارت ظرافتدن دور لكن المأمور معذور وهم فارسى لغاتى شرحه تركى عبارت ملايم ومناسب بلكه لازم وواجبدر هممان ارباب عرفاندن متوقع واصحاب احساندن متضرع اولدر كه بو بندهٔ كمترك وذرهٔ احقرك هر عيب وقصورين ونقصان وفتورين كه كوره لر سهو قلمه راجع بيلوب اصلاحى احسانلرندن دريغ بيورميه لر والله الموفق الى سبيل الرشاد وهو رؤف بالعباد وهو حسبى ونعم الوكيل

اكثر نسخه ده اشبو ديباجه طى اولنمشدر و نسخهٔ مصنفدن استنساخ اولنمش اولديغى مصرح اولوب مأخذ ترتيب وطبع اولان نسخه ده ديباجهٔ مذكوره يازلمش ايسه ده (اكمل العلماء وافضل الفضلاء فقره لرى يرنده افضل خلايق واكمل اخلاق واكرم عرب وعجم على الاطلاق فقره لرى يازلمش و اول فقره لر اهل دانشه معلوم اولديغى اوزره قابل تأويل اولمديغى حيثيله اويغونسز اولديغندن طى اولنوب يرلرينه ذكر اولنان (اكمل العلماء وافضل الفضلاء فقره لرى طبع اولنمشدر طى اولنان فقره لر نسخهٔ ديكرده كوريلورسه اصلاح اولنمق اقتضا ايلديكنى اخطار ايچون بو محله اشعار اولندى
لطابع الفقير اسعد

(حضرت شيخ بسمله ذكرندن صكره حديث شريفه اقتدا ايدوب حمد خدايى معنى ذكر ايلدى ويبوردى * منت خدايرا * زيرا حقيقت حمد ذات بارينك صفات كماليه سنى مشتمل كلام ذكر ايلمكدر (لفظ حمدى ويا بعض مشتقاتنى بخصوصه ذكر ايلمك واجب دكل (نته كه حاشيهٔ يمطالعده جنيد بغداديدن روايت ايدوب بيورر (حقيقة الحمد اظهار الصفات الكمالية منى حقيقت حمد حا وميم ودالى مشتمل الفاظى ذكر ايلمك دكلدر (حاصلى لفظ حمده ومشتقاتنه مخصوص دكلدر حقيقت حمد بلكه هر كلام كه خدانك صفات كمالنه دلالت ايدر حقيقت حمد اولدركر كسه عربى دلله اولسون وكر كسه غيريله (منت نايله وتاسز مصدردر من يمن دن يعنى نصر بابنك مضاعفندن تو بيخله تنبيه ده مستعمل در (من توبيخ اولدركه بر كمسنه يه بر نسنه اعطا ايليه سن صكره اذا وجفا ايچون باشنه ققه سن پس بو منت عقلا وشرعا مذمومدر (نته كه قرانده بو منتك نهيده آيت كريمه وارد اولمشدر قوله تعالى لا تبطلوا صدقاتكم بالمن والاذى (ومن تنبيه اولدركه سود ككه بعض نسنه انعام ايله سن صكره تحنن طريقيله يعنى محبت ومودت جهتندن ايلديكك عطا انى تعديد ايليه سن كه محبتك اولديغنه متنبه اولمغيچون وبو منت عقلا وشرعا مقبولدر نته كه آيت كريمه بوكه دلالت ايدر قوله تعالى بل الله يمن عليكم (پس ذات بارى به ايكى طريقيله منت اثبات ايلمك اعتراف واقرار طريقيله در يعنى بونجه نعم جليله كه بزه اعطا ايلمشدر وهر دم وهر ساعت اعطا ايدر اكر بزه منت ايلسه لايق وسزا واردر ديمكدر اخبار طريقيله دكلدر يعنى بو اثبات واعتراف طريقيله در اخبار طريقيله دكلدر يعنى بزه منت ايلدى ويا ايلر ديمك دكلدر پس بو اعتراف محض شكر وثنادر (خداى بايله وياسز ايكى معنى بيننده مشتركدر بريسى ذات بارى يه اسمدر عربيده الله كبى غيره اطلاقى جائز دكلدر وبريسنده صاحب ورب معناسنه در كدخدا وخانه خدا كبى صاحب خانه ديمكدر بونده ياساكن اوقونمق لازمدر (معلوم اوله كه هر كلمه نك كه آخرى الف وياوا واسه انده بونلردن صكره بريا مقرردر نهايت حالت اضافتده اثباتى لازمدر كركسه اول كلمه صفته مضاف اولسون بوى دلاويز كبى كركسه غيرى يه مضاف اولسون بوى نافه كبى فاحفظ (را بونده لام جاره كبى تخصيص افاده ايدر (المنة لله كبى يعنى منت اللهكدر ومنه اول حقيق وحريدر مذكور اعتراف طريقيله منت اللهه ديمك دكلدر برامنان اولدر وبزيمنون عليهم (پس منت آنكدر بيره بزاكا ديكل (معلوم اوله كه مسعود رومينك آداب بخشنده منتك اولى المنة لواهب العقل در (پس انده جارى اولان مباحث ومناقشات بونده جاريدر اما طالب تحصيل فارسى اولنه مناسب وملايم اولمديغيچون ترك اولندى * عز * فعل ماضى مفرد مذكر غائب صيغه سيدر لغتده بولنمان نسنه يه دير لر (اما بونك كبى يرلرده بى مثل وبى مانند معناسنى تضمين ايدرلر معناى استمرار مراددر يعنى دائما عزيزدر ديمك اولور * و * واو حرف عطفدر قياس بونده واوله همزه بيننده مضموم اوقنمقدر اما عربى كبى مفتوح اوقونمغله شهرت بولمشدر * جل * عز كبى فعل ماضى مفرد مذكر غائبدر لغتده عظيم ديمكدر اما بونك كبى يرلرده متعالى معناسنى ويررلر اولى بودركه عزيه عطف تفسيرى اعتبار اولنه بو ايكى جملهٔ فعليه معنى جهتندن خدايه صفت واقع اولمشدر * كه * حرف رابط صفت ويا حرف تعليل كه بوراده اداتدر ماقبلنى مابعدينه ارتباط ايچوندر دينه بى ربط ايلديكنى تعيين ايلمك قلت تأملدن ناشيدر * طاعتش * طاعت مصدردر طاع يطوع دن (يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن انقياد معناسنه ضميره اضافتى مصدرك مفعولنه اضافتى قبيلندندر خدايه راجعدر خدايه طاعت وانقياد ديمكدر * موجب * سم فاعلدر افعال بابندن بونك كبى يرلرده سبب معناسنه در مابعدينه اضافتى اسم فاعلك

ردلامى وشمعى

اشبو عز وجل فقره سى عربيه در وبو مقوله فقرهٔ عربيه لر فارسى وتركى انشا خلالنده اتيان اولنور لسان آخر اراسنده كلمكله اعراب وبناسنه خلل كلمز شارحك مع الفارق اوله رق فارسى يه قياسله عز وجل ميانندهٔ اولان واو عاطفه بونده قياس واوايله همزه بيننده مضموم اوقونمقـدر اما عربى كبى مفتوح اوقونمغـله شهرت بولمشـدر ديمه سى جاى استغرابدر فقد بر
لطابع الفقير اسعد

مفعولنه اضافتیدر (وهضاف بودلده مكسور الاخر اولور * قربتست * قربت قرب یقرب یعنی
حسن یحسن بابندن مصدر در قرب كه تقبض بعددر یقینلك معناسنه (سین وتا ادات خبر
دراست الفك فتحیله ادات رابطه در دیبن الفی همزهٔ مجتلبه اولدیغنی بلمزیمش (طاعت
ردلامعی
رد سروری
مبتدأ وموجب خبری (محصول تركیب) انجلابن خدا كه اكا طاعت وانقیاد ایتمك یقینلكه
سیبدر زیرا قرآنده واسجد واقترب بیور مشدر (منه سنده شین ضمیرك اصلی اش درماقبلنك
همزه ایله آنكیچون آخرنده هااولان كلمه یه داخل اولسه همزه ثابت اولور بنده اش كبی دین همزهٔ
مجتلبه ایله همزهٔ اصلیه یی تشخیص ایلمزایمش * وبشكر اندرش مزید نعمت * واوسابقا مذكور
اولان كبی در قیاسده واستعمالده لكن بونك كبی یرلرده ماقبلی مابعدینه وصل اولسه واوتلفظ اولنماز
(بلكه ماقبلنده حرفك مضموم اوقنسنه علتدر انجق فنامل (وبا حرف ظرفدر عربیده فی كبی
(وشكر برفعلدر كه منعمه انعام ایچون تعظیم معناسنی ویرر (شكرك وحمدك ومدحك تفصیلیله
معنالرینه مطلع اولمق استین حاشیهٔ مطالعده وار در مراجعت ایلسون (اندر با متضمن اولان
معنای ظرفیتی تأكید ایدر بو اسلوب كلام مجمده اكثر من ان یحصی واشهر من ان یخفی در
(نته كه بو كتابده مواضع متعدده ده وارد اولسه كركدر انشاءالله تعالی (با بونده زائد در تحسین
رد كافی وابن سیدعلی
وسروری وشمعی
رد ابن سیدعلی وسروری
لفظ ایچون كلمشدر دینلر مذكور تقریردن بی خبر ایمشلر (شین ضمیری بنه خدایه راجعدر (مزید
میمك فتحیله مصدرمیمی در زیاده معناسنه میمك ضمیله افعال بابندن مصدرمیمی اولمسنی تجویز ایلین
عندی سویلمش (مزید زاد یزید دن یعنی ضرب بابنك اجوف یائیسندن لازمله متعدی بینده
مشترك در بونده لازم واقعدر نعمته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندندر (وینه سین وتایعنی
مطلب
ادات خبر مقدردر زیرا قاعده در كه فقرهٔ اولاده براداتی ذكر ایلسه لر فقرهٔ ثانیه ده حذف ایدوب
قاعده
كلام مسجعده فقره كلام
موزونده مصراع مقامنده در
وسجع ایكی فقره نك
اجتماعندن عبارتدر *
تقدیر ایدرلر (وبوادات خبر معنی جهتندن شین ضمیره مقیددر (وبوفقره اولی یه معطوفدر (ومزید
مؤخر مبتدا (وبشكر مقدم خبری وجائزدر كه مزید طرفنك فاعلی اوله (درشكرش مزید نعمت
ثابتست تقدیرنده اوله (حاصلی جملهٔ اسمیه جملهٔ اسمیه یه معطوفدر یاظرفیه اسمیه یه (محصول تركیب)
اللهك شكرنده اولمق ازدیاد نعمته سببدر نته كیم خدا كلام مجیدنده بیورر (ولئن شكرتم لازیدنكم
(حاصلی خدانك ویردیكی نعمته شاكر اولمق جلب نعمت جدید ایلر * هرنفسی * هر كل افرادی
معناسنه در (نفس حیات صاحبلرینك جوفنه داخل و خارج اولان هوادر عجمجه دم دیرلر
ردلامعی
وتركجه صولق (ویاحرف وحدتدر هر برنفس دیمكدر (كه حرف رابط صفتدر كه ارتباط ایچوندر
دبو اطلاق ایلین اجمال ایلمش * فرو میرود * فرو بونك كبی یرلرده اشاغلق معناسنی افاده
رد كافی
ایرادندر اما اكثر تراكیبده مستعملدر نته كیم وارد اولان محلده تعیین اولنور ان شاء الله
تعالی (فروك اصلی فرود در تخفیفا حرف اخیر حذف اولنمشدر دین حرفله اسمی
فرق ایلمز ایمش (می ادات حالدر فعل مضارعده (اما ماضیده ادات حكایتدر (وكاه
مطلب
اولور كه مضارعده بای استقبالیه معناسنی افاده ایدر (وكاه اولور كه مقام استمرارده مستعملدر
بونده كی كبی (رود فعل مضارع مفرد غائبدر رویدن مشتق در كیدر دیمكدر (معلوم اولا كه
فارسیده مصادرك آخری نون اولور و نونك ماقبلی یا تا اولور ویا دال و دالك ماقبلی یا
اولورسه جمیع مشتقات عجم قیاسله اندن مخرج اولور (اما تالی مصدر ودالك ماقبلنده یا اولمین
مصدر دن ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز بو اسلوب ضبط اولنجه جمیع
مشتقات عجم قیاسی اولور هیچ برنسنه سی سماعی اولماز نهایت فكره برمقدار ریاضت ویرمك
استر (محصول تركیب) هر برنفس كه اشاغی كیدر یعنی جوف حیوانه نزول ایدر * ممد
مطلب
حیاتست * ممد میم اولك ضمی وثانینك كسری و دال مشدده ایله افعال بابندن اسم

فاعلدر قوت ویریجی معناسنه حیاته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (حیات
دیریلكدر (مصحفنده الف واوشكلنده یازیلور (اما غیری یرلرده الف كندی صورتنده
یازیلور (وسین وتا ادات خبردر سابقا ذكر اولنان كبی (ممد حیات دیمك حیاته عون وقوت
ویریجی دیمكدر (حاصلی امداد حیات ایدر دیمكدر * وچون برمی آید مفرح ذات * واو
حرف عطفدر استعمالی سابقا بیان اولندی (وچون ادات تعلیلدر تركیده وفارسیده مستعمل
لفظدر (نهایتی تركیده كه انظیله مستعملدر چونكه دیرلر (بر بونده حرف استعلادر (آید
فعل مضارعدر آیدندن كلور دیمكدر فاعلی نفسه راجع تحتنده ضمیردر (آید آمدن
ردلامعی
لفظندن فعل مضارعدر دیبن مذكور قاعده دن اكاه دكل ایمش (برحرفیله خروج معناسنی
متضمندر چقار دیمكدر (مفرح اسم فاعلدر تفعیل بابندن سویندریجی معناسنه ذاته اضافتی
اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (ذات بونده شیئك عینی وحقیقتیدر وینه ادات
مطلب
خبر مقدردر (محصول تركیب) وچون كه مذكور نفس جوف حیواندن خارج اوله یعنی
چقه ذاته فرح وسرور ویرر (معلوم اوله كه هوانك داخلنه تنها نفس وخارجنه تنها نفس
بیوردیغی مجاز مرسل طریقیله در (یعنی كلی ذكر اید وب جزئی مراد ایلمك اعتباریله در
(والا نفس مجموع داخل وخارج اولان هوادر ومذكور اولان خواصیدر (نتكه بونده نصكره
كلان فقره ده تعیین بیورر (وداخلی خارج اوزره تقدیم ایلدی (زیرا حین تنفسده خارج
اولان هوا داخلك عینیدر بدون العكس (حضرت شیخ امداد حیاتی هوای داخله وتفریح
حضرت شیخ بو فقره ده
مجموع هوای داخل وخارج
برنفس اولدیغنی تعیین
بیوردی *
ذاتی خارجه نسبتنده شول مناسبتی رعایت ایلدیكه كویا كه هوا خارجدن كاوب جوف حیوانی به
دخولیله حیاته مدد وقوت ویردی ونزولیله جوف حیوانی به نقلت وتضییق وقلق واضطراب
ویردی (پس خروجی سببیله قلق واضطراب دفع اولمغله ذاته خفت حاصل اولدی كه مورث
فرح ونشاط در * پس درهرنفسی دو نعمت موجود ست * پس بونك كبی یرلرده شرطك
جوابنه داخل اولان فا معناسنه در (در حرف ظرف (نفسی یاحرف وحدت (دو واو رسمیله
ایكی دیمكدر (نعمت معروف (موجود ظاهر (محصول تركیب) وقتا كه هوای داخل وخارجك
وضعی مذكور اولان كبی اولدیسه امدی هر بر نفسده ایكی نعمت بولندی زیرا امداد حیات
برنعمت وتفریح ذات برنعمت اولدی وبو ایكی وصفك بریسی مندفع اولسه ذاته هلاك لازم اولور
* وبرهر نعمتی شكری واجب * بونده ده بر حرف استعلادر (نعمتی یاسی حرف وحدت
(وشكری یاسی حرف تنكیر اولمق اولی در وحدتدن (محصول تركیب) چونكه هر بر نفسده
ایكی نعمت موجود بولندی پس هر برنعمته شكر واجب اولدی * بیت * ازدست وزبان كه
برآید * كز عهدهٔ شكرش بدرآید * از بونده من ابتدائیه معناسنه حرفدر (دست فارسیده ال
معناسنه در (واو حرف عطف (زبان زانك فتحی و ضمیله وبانك بدلی فائله دلدر لسان
معناسنه (كه یه اضافتی لامیه در (وكه بونده ذات ذوی العقوله دلالت ایدر اسمدر كیم معناسنه
(الف حرف رابطه اولان كه متعدد در انشاءالله تعالی هر بری محلنده بیان اولنور (برآید
بو تركیب حصول معناسنی متضمندر حاصل اولور دیمكدر (بونده دست ذكری مورد شكرك
عمومنه اشارت ایچوندر یعنی شكر لسانله وجوارحله اولور دیمكدر (كز اصلنده كه ازایدی كه
حرف بیان (عهده عینك ضمی وهانك سكونیله حق معناسنده مستعملدر آخرنده تا های
رسمی شكلنده یازلمغله اضافت احلیچون بر همزهٔ مجتلبه داخل اولدی (شكره اضافتی
وشكرك ضمیره اضافتی لامیه لردر (شین ضمیر مذكور خدایه راجعدر (بدر آید باحرف
صله (درقپو در باب معناسنه بدر آید قپویه كلور دیمكدر بونده كله معناسنه در

خروجدن کنایه‌در (محصول بیت) کیمك النـدن و دلندن کلور یعنی کیم قادردر که خدانك شکری حقندن وعهده سندن کله (یعنی کمسه خدانك شکرینی کما ینبغی ادا ایده مز مراد استفهام انکاریدر بو بیتله استشهاد ایلدی حقیقت شکری کیمسه ادا ایلمکه قادر اولمدیغنه زیرا هر نفسه ایکی شکر لازم اولیجق سائر نعمتلره نه قدر شکر لازم در ＊ اعملوا آل داود شکرا وقلیل من عبادی الشکور＊ اعملوا فعل امر جمع مذکر مخاطب در (آل بونده اتباع واشیاع معناسنه در (داود انبیاء بنی اسرائیلدن برنبینك اسمیدر سلیمان پیغمبرك باباسیدر (حضرت زبورا کا نازل اولمشدر (آل منادای مضافدر انکیچون منصوبدر (وداود مضاف الیه درجری فتحله در غیر منصرف اولدیغیچون (شکرا منصوبدر حالیتله (ویا مفعول له اولمغله (ویا مصدر لغله (واو حرف ابتدا ویا حرف حال (قلیل آز دیمکدر مقدم خبردر (من حرف جر قلیله متعلقدر (عباد عبدك جمعیدر سیوطی عقود جمان شرحنده یکرمی درلو جمعنی ایراد ایلمش امابو مقامده ذکری مناسب دکل (یا ضمیر متکلم وحده در (شکور مبالغه ایله شاکر معناسنه در و مؤخر مبتدا بعضیلر دیدیلر که بو آیت آل داوده دینیلنی حکایه در (یعنی بز آل داوده امر ایلدك و دیدك ای آل داود خدایه عمل وطاعت ایلك شاکر اولدیغکز حالده ویا شکرانه ایچون ویا عمل و شکر ایلك شکر ایلمکه حال بو که بنم مبالغه ایله شکر ایدر قوللرم از در یعنی شاکر قوللرم کثیردر اما مبالغه طریقیله شاکر قوللرم قلیلدر لکن حقیقتله شاکر قوللرم نادردر والنادر کالمعدوم در (زیرا حقیقتله شکر اعضاسندن هرعضوی نه ایچون خلق اولندیسه اکا صرف ایلمکه دیرلر مثلا کوزی وقولغی ودلی خیرلی ایشی کورمکه واپشتمکه وسویلمکه خلق ایلمشدر خالق (پس بو وجهله شاکر حکم عدمده در (حضرت شیخ بیت سابقك مضمونی مؤکد برقطعه ایراد ایدر ＊ قطعه ＊ بنده همان به که زتقصیر خویش＊ عذر بدرکاه خدای آورد (قطعه لغتده برپاره دیمکدر (اما اصطلاح شعراده برنظمه دیرلر که مطلعی اولمیه (بنده قول در عبد معناسنه بونده مبتدا واقعدر (پس براداث صله یعنی را تقدیر ایدنلر زائد ایلمشلر (همان بولفظی بعضیلری مفرد اعتبار ایلدیلر وکلمه سی تحسین لفظ وتزیین کلام ایچوندر دیدیلر وبعضیلر مرکبدر هم ایله اندن دیدیلر هم اداث تأکید وآن اسم اشارت استعمالله وطبعه بوملایمدر (به بای عربینك کسری وهای اصلیه ایله یك معناسنه در عربجه اولی دیمکدر بو راده بو معناسنه زینك لفظنه مرادف دینلر غفلت ایلمشلر (زکسر ایله حرف ابتدادر من معناسنه ازدن مخففدر (تقصیر تفعیل بابندن مصدر در لغتده قصلتمق معناسنه در اما بونك کبی یرلرده اکسکلکدن کنایه‌در (خویش واوی رسمیدر یعنی کتابت اولنور اما تلفظ اولنماز نهایتی خانك کسری ضمه رویله اوقنور رسم واوه رعایت ایچون خواجه واستخوان وخواب وخواست وخویشتن واولر یده بوقبیلدندر (عذر معروفدر فارسیجه پوزش دیرلر کشی اکسکلکین دیلمکه دیرلر اورد فعلنك مقدم مفعول صریحیدر (اورد واوك فتحیله فعل مضارع در اوردیدن بنه واوك فتحیله واوك ضمیله اوقیانلر فارسی بیلمز ایمش (بدرکاه باحرف صله (درقودر باب معناسنه (وکاه کاف عجمیله اداث ظرفیه در زمانده ومکانده مستعمل لفظدر قپوری دیمکدر اما تعظیم ایدوب قپو اوکیله تعبیر ایدرلر عربیده جنابله تعبیر ایلدکلری کبی (معلوم اوله که الفدن وواودن و یادن صکره ها اصلیه واقع اولسه بونلرك حذفی جائزدر (مثلا) (کاه) (وکه) (وکوه) (وکه) (ودیه) (وده) دیرلر (خدایه اضافتی لامیه در ومفعول غیر صریحیدر اوردك که فعل مضارع مفرد غائبدر اوردیدندن وخبر مبتداء مذکوردر بونده

قطعه
بکدر اول بنده که تقصیرندن
عذری درکاه خدایه کتوره
یوخسه اولولغنه لایق الك
کیم نه قادر درادایه کتوره
ردابن سید علی ولامعی
وسروری وشمعی

ردلامعی

ردابن سید علی
وسروری

مطلب

کتوره

کتوره دیمکدر (اورد فعل مضارعدر اوردن لفظندن دین اشتقاق احوالنی بیلمز ایمش (محصول بیت) قوله هم اولیکدر که کندینك عمل وشکری اکسکلکندن الله‌ك درکاهنه عذر کتوره (یعنی عمل وشکری قصوری ینه اقرار واعتراف ایدوب خدایه اعتذار وعجز کوستره تصویر معناده هماندن صکره اول لفظنی ایراد ایدن زاید ایلمش ＊ ورنه سزاوار خداوندیش ＊ کس نتواند که بجای آورد ＊ ورنه اکرنه‌دن مخففدر که عربیده والا معناسنه در (سزاوار سز یدندن مشتق لایق معناسنه در اصلنده سزا لایق دیمکدر (ووار اداث نسبتدر لی معناسنه بحسب ترکیب لایقلی دیمکدر بر مضاف محذوفدر تقدیری وعمل سزاواردر که اوردك مقدم مفعولیدر خداونده اضافتی لامیه‌در (خداوند صاحب ومالك معناسنه اسمدر (وکاه اولور که عظمت وکبریا صاحبی معناسنده استعمال اولنور فتامل (ویا حرف مصدردر ضرورت وزن ایچون فتحله اوقنور شین ضمیر خدایه راجعدر (کس مبتدا کیمسه دیمکدر (وما بعدی خبری (نتواند نون مفتوحه حرف نفی در نفی حکم قصد اولنان یرده مابعدینه متصل یازیلور بونده کی کبی (که حرف بیان نتواند در (بجای باحرف صله (جای بونده محل معناسنه در (یعنی برآوردك مقدم مفعول غیر صریحیدر (محصول بیت) قوله اولیکدر که خدایه عجز وتقصیر خدمت اظهار ایلیه یوخسه خدانك صاحبیت ومالکینه لایقلی عمل وطاعتی (یعنی اکا لایق وشایسته عملی ادایه کیمسه قادر دکلدر که یرینه کتوره (حاصلی خدانك عظمت وکبریاسنه لایقلی عملی کیمسه ادا ایده مز (وکرنه ده حرف نفیك یانده بونده مفتوحدر (وکاه اولور که مکسور اولور وکرنه من همان خاکم که هستم (های رسمیله نون نافیه یی مکسور اوقومغه حکم قلت تأملدن کلور بلکه مکسور اوقونان نون نافیه یا ایله یازیلور واوقونورنی دیرلر مثلا وجای اسم خاصدر (وزمین اسم عامدر دیین ابوجه تشخیص ایده ممش زیرا جای مطلق مکان معناسنه در وزمین ارض معناسنه نهایتی زمین کل وجای جزء حکمنده در انسان وناطق کبی ＊ باران رحمت بی حسابش همه را رسیده ＊ باران صفت مشبهه در منقول اسمدر یغموره درلر زیرا باریدن یغمقدر (پس بو مناسبتله یغموره اسم اولدی رحمت اسم کمکدر (بی اداث سلبدر جوامده مخصوص (حساب مصدر در نصر بابندن بونده صایی معناسنه در (اما علم بابندن اولنجه افعال قلوبدن اولور ظن معناسنه ومصدرلری بو صیغه اوزره کلمز بارانك رحمته (ورحمتك بی حسابه اضافتلری بیانیه در (وشینه اضافتی لامیه در (بی حساب لفظی رحمتك باران رحمتك وصفی در دیین غریب تردید بیورمش (همه جمع معناسنه اسمدر (ورا حرف صله در (رسیده ایرشمش دیمکدر اسم مفعولدر رسیدندن دینلر ملاحظه سز سویلمشلر (زیرا اسم مفعول اولدر که نائب عن الفاعل مسند اوله (بوایسه فاعلنه مسند در (پس اسم مفعول اولمغه قابل دکل (نهایتی صیغه ده اسم مفعول ایله مشترکدر (امدی بونك کبی صیغه‌لره ماضیدن قسم دیو اطلاق ایلمك وجهدن خالی دکل (محصول ترکیب) خدانك حسابسز ونهایتسز رحمتی یغموری (یعنی رحمتی جمیع کائناته ایرشمش حاصلی جمیع کائنات رحمتی دریاسنه مستغرقدر ＊ وخوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده ＊ واو حرف عطفدر (خوان بونده واو رسمیله سفره وسینی وهرنسنه که ایچنده طعام یرلر اکا دیرلر نعمت معروفدر (دریغ لفظ مشترکدر حسرت ودرد بیتیله کونیلمك (یعنی قسغنمق یننده بونده معنای اخیر مراددر (شینه اضافت لامیه در (معلوم اوله که ضمائره اضافت جمیع زمانده لامیه در (وخوانك نعمته اضافتی لامیه در مجازا (وبی دریغه بیانیه (جا بونده یردر ارض معناسنه یا قافیه رعایتیچون حذف اولندی (کشیده بونده اسم مفعولدر چکلمش معناسنه (محصول ترکیب) دخی خدانك دریغسز نعمتی سفره سی جمیع یره یعنی هریره چکلمشدر (یعنی

ردلامعی

ردشمعی وکافی

ردابن سیدی علی
رد سروری

علم باندن اولنجه مصدرلری
اوج وجه اوزره کلور محسبة
ومحسبة وحسابا ＊
ردکافی

ردلامعی وسروری

تمام دنیاده جمیع اشیایه نعمتی واصل وحاصل در (بو ایکی فقره ذوالقافیتین واقع اولمش
برقافیه سی همه را وهمه جادر (و برقافیه سی رسیده وکشیده در ❋ پردهٔ ناموس بندکان بکناه
فاحش نه درد ❋ پرده معروف (ناموس عربیدر عرض و وقار معناسنه (بندکان آخرنده
هاء رسمی اولان اسمه الف ونون جمع (ویا حرف مصدر یعنی یای مصدر لاحق اولسه
مطلب
هاء رسمی کاف عجمیه یه مبدل اولور (بندکان وبندکی کبی (پردهٔ ناموس اضافتی بیانیه در
(وبندکانه اضافت لامیه (بکناه باحرف سبب (وکاه کاف عجمینك ضمیله یازق دیمکدر
الفله والفسز لغتدر فاحش صفت مشبهه در شول یرامزه دیرلر که حدندن تجاوز ایلیه کاه
فاحش اضافتی بیانیه در (ندرد دالك وراك فتحیله فعل نفی مستقبل در یرتمز معناسنه (راده
تشدید تحریفات عوامدندر زیرا لغتلرنده تشدید یوقدر (نته که رشید الدین وطواط
عروضنده یورمشدر وخرم وفرخله سؤال ایراد ایدوب تشدید غلبهٔ استعمالدن ناشیدر دیو
جواب ویرمشدر لکن ضرورت وزن ایچون بعض حروفده تشدید اثبات ایدرلر و على
الخصوص که راده وهمده (محصول ترکیب) خدا قوللرینك عرض وناموسی پرده سنی یرامز
کناه سببیله یرتمز (یعنی آشکاره ونهالرنده اشلدکلری معاصی سببیله بونلری رسوای ایلمز
(حاصلی قبیح ایشلرینی اظهار ایدوب قوللرینی روسیاه ایلمز ❋ ووظیفهٔ روزی بخطای منکرنبرد
❋ وظیفه انسانه هرکون تعیین وتقدیر اولنان طعامه ویارزقه دیرلر برکلمه نك که آخرنده
هاء رسمی ویاهاء رسمی حکمنده اولان ها اولسه همزه وجزه ووظیفه کبی حالت اضافتده
آخرنده برهمزه مجتلبه اثبات ایدرلر بونده کی کبی (روزی یاء اصلیه اولنجه رزق معناسنه در
(پس عامل خاصه اضافتی قبیلندن اولور (اما یا حرف نسبت اولنجه ویا وحدت اولماز
علی کل حال اضافتی بیانیه در (بعضلر یا حرف نسبتدر دیدیلر پس اضافت ینه بیانیه اولور
جائزدر که روزیده کی یا عربی اوله نسبت ایچون دیین تأملسزسو یلمش زیرا عربیده یای نسبی
مشدد اولور اندن غیری دیلده مخفف اولور (بخطای منکر (با حرف سبب وخطا نقیض
صوبدر (یعنی معصیت منکر کاف مفتوحه اولنجه اسم مفعولدر افعال باندن یرامز وچرکن
دیمکدر (یعنی نامشروع پس اضافت بیانیه اولور (اما بعضلر کاف مکسور اوقیدیلر
اسم فاعل شکلنده (پس اضافت لامیه اولور لکن بوقولده صفا یوقدر و سوق کلامه ده
ملایم دکل مکر کیم آخرنده برپای وحدت تقدیر اولنه خلاف قیاس اوزره (نبرد بانك ضمیله
وراك فتحیله فعل نفی استقبال مفرد غائبدر بریدندن کسمز یعنی قطع ایلمز دیمکدر (وراده
تشدید غلبهٔ استعمالدن خلاف قیاس اوزره ثابتدر حاصلی تحریفات عوامیه دندر فارسی
بللرتشدیدیله اوقماز (محصول ترکیب) دخی خدا قوللرینك یرامز وچرکن خطاسی سببیله
رزقلری وظیفه سنی (ویا روزه منسوب وظیفه سنی یعنی وظیفهٔ یومیه سنی قطع ایلمز
(حاصلی صبوردر دنیاده قوللرینی جرایم صغایر وکبایر سببیله تعذیب ایلمز اما
مطلب
آخرنده کفاری مطلقا ومؤمنلرك بعض عاصیلرینی تعذیب ایدوب بعضیسنی عفو ایدر
(معلوم اولا که شیخك بوکتابده دأب وعادتی بودرکه کلام منثوری کلام منظومله تقریر
وتنویر ایدر نته که بونده بویله ایدر ❋ قطعه ❋ ای کریمی که از خزانهٔ غیب ❋ کبر وترسا وظیفه
خورداری ❋ ای حرف ندا (وکریم منادی ویا حرف وحدت ای برکریم دیمك اولور ویا
منادی مقدر اوله ویا خطاب خالص معناسنه اوله تقدیری ای خدا کریمسن دیمك اوله بونده
یا خطاب ایچوندر وحدتی متضمن وکریمده اولان یا خطاب فردیه در دینلر عندی سویلمشلر
زیرا فارسیده دیدکلری کبی یا یوقدر (منادی محذوف وکریمی یای خطابله اکاصفتدر دیین

رشید الدین وطواط سلطان محمد آتسزك مصاحبی واستادی اولمشدر شعرای علمادندر سکاکی نجه یرلرده ابیاتی استشهاد طریقیله کتورمشدر ❋

مطلب

ردلامعی

ردلامعی وشمعی رد سروری

خطا

خطا سویلمش (زیرا بو تقدیرجه منادی کریمه مضاف اولمق اقتضا ایدر (ای خدای کریمی
تقدیرنده (پس بو وجهله یانك معناسی اولماز (که حرف رابط صفت (خزانه خانك کسریله
خزینه معناسنه در جمعی خزائن کلور غیبه اضافتی بیانیه در (وهمزهٔ مجتلبه اضافت ایچون
کلمشدر بو مصراع مصراع ثانی یه مرهوندر (کبر آتش پرسته دیرلر عرب مجوسی در (وترسا
بته طپان کافردر (وظیفه خور وصف ترکیبی در وظیفه ییجی معناسنه (خوردن واو رسمیله
روم ضمیله اوقمق کرك الفله والفسز لغتدر قافیه اجلندن بونده خا مفتوح اوقمق
کرك دیین روم ضمه معناسندن غافل ایمش که خانك مفتوح اوقنی قافیه ضرورتنه
تخصیص ایلدی (داری فعل مضارع مفرد مخاطبدر داریدندن مشتقدر بحسب لغت
طوترسن دیمکدر (اما استعمالده وارلغله تعبیر ایدرلر مثلا مالدار دوکتابدارد دیرلر مالی وکتابی
وار دیمك یرده داری داشتن لفظندن مشتقدر دیین قانون اشتقاقدن اکاه دکل ایمش
(محصول بیت) ای کریم که یاخود ای خدا کریمسن که غیب خزینه سندن کبر وترسایی
وظیفه ییجی طوترسن یعنی کبر وترسایه وظیفه ییدیررسن حاصلی کبر وترسا مشرك ایکن
وظیفه لرینی قطع ایلمزسن قنده قالورکه مؤمنلرك ❋ دوستان را کجا کنی محروم تو که بادشمنان
نظرداری ❋ دوستان الف ونونله جمع اولدی ذوی العقولدن اولدیغیچون سین ساکن
اوقمق کرك کسریله اوقمق خطادر دوستانك آخرنده برناء خطاب تقدیر ایدرلر دوستانت
تقدیرنده (را ادات مفعولدر (کجا قنده دیمکدر عربیده این کبی (کنی فعل مضارع مفرد
مخاطبدر کنیدندن ایلرسن دیمکدر (دوستان مفعول به اول (ومحروم مفعول ثانی (وکجا
مفعول فیه (تو واو رسمیله کنیده یای خطابی تأکید ایدر (که حرف بیان (با حرف صله
(دشمنان نقیض دوستاندر (داری فعلنك مفعول غیرصریحیدر (ونظر صریحی مصراع
اول استفهام انکاری یی متضمندر (محصول بیت) ای کریم خدا دوستلریکی باران رحمتکدن
وخوان نعمتکدن قنده محروم ایدرسن (یعنی ایلمزسن سن که کبر وترسا کبی مشرکلره نظر
طوتارسن (یعنی سنك که بونجه این دشمنلره نظرك وار بس مؤمن وموحد دوستلریکی قنده
محروم ایدرسین حاشا ثم حاشا ❋ فراش باد صبا را کفته تافرش زمرد ین بکسترد ❋ (فراش مبالغیله
اسم فاعلدر دوشیجی معناسنه (باد مطلقا یلدر عربجه ریح درلر (صبا کون ایله کیجه برابر
اولدقده مشرق جانبندن اسن یله دیرلر اضافتلری بیانیه در (حاصلی اضافت العام الی الخاصدر
ایکی اضافت بیله (را ادات مفعولدر (کفته بونده ماضیدن قسمدر سباق وسیاق کلام مقتضاسیله
اسم مفعول دکلدر بعضیلر ظن ایلدیکی کبی علی الخصوص که اسم مفعول در وقائلی اللهدر
دین غریب سو یلمش (تا بونده حرف غرض وتعلیلدر حتی معناسنه (فرش عربیدر دوشك نسنه یه
دیرلر (زمردین زمردك زانك ومیمك وراك ضمه لریله وراك تشدیدیله زیاده خاصه لی بر یشل طاشدر
برکسه یی زهرلی حیوان صوقسه ویا زهر ویرلمش اولسه اندن ایکی اربه اغرلغنجه سحق ایدوب
ایچورسه لر باذن الله تعالی شفا بولور (وصرع اولاشمش کمسه انی کوترسه هرکز اکا صرع
اولاشمیه ویلان وعقرب اندن قچارلر (واوغلان طوغرمقده برعورت زحمت چکسه صاغ
اویلوغنه انی بغلسه لر اسان طوغره (ویلان انی کورسه فوری کور اولور (دخی نیجه
خاصه لری وار زبرجد ایله برجنسدر (یا حرف نسبتدر (ونون حرف تأکید نسبتدر زمرده
منسوب فرش دیمکدر خضراتدن کنایه در (یعنی نباتات (بکسترد بای مکسوره فعل مضارعه
داخل اولسه استقباله تخصیص ایدر (نتکه می حاله تخصیص ایدر (وکاه اولور که بری
برینك مقامنده مستعملدر (وکاه اولور که هر بریسی مقام استمرارده استعمال اولنور (وکاه

دشمعی

ردلامعی

رد لامعی وسروری وشمعی

مطلب

مطلب

اولور كه هر بری محض تاكید ایچون كلور (كسترد كاف عجمینك ضمیله وتانك فتحه‌سیله فعل
مضارعدر كستریدندن بونده دوشیه دیمكدر وفاعلی فراشدر (محصول تركیب) فراش
باد صبایه خدا قدرتیله سو یلمش تازمرده منسوب فرشی دوشیه (یعنی بر بوزینی یشل نباتات
ایله سترایده (حاصلی بر بوزینی یشل چایر وچمنله تزیین ایلیه ❁ ودایهٔ ابر بهار رست
رافرموده تا بنات نبات در مهد زمین پرود ❁ (دایه اطفال امزرن عورتدر كه تركیجه اكا
طیا دیرلر بو خدمته اكثر جواری جنسنی تعیین ایدرلر عربجه مرضعه دیرلر ابره اضافتی
بیانیه در (ابر بولوتدر (بهاری بهار ایلك یازدر (ویا حرف نسبتدر (ورا ادات مفعول
(فرموده ماضیدن قسمدر فاعلی خدادر بیورمش دیمكدر (بنات بنتك جمعیدر قزاوغلنجقلر
دیمكدر بناته اضافتی بیانیه در (نبات یاش اوته دیرلر عربیدر (رادات مفعولدر (در حرف
ظرفدر فی معناسنه (مهد بشكه دیرلر فارسیجه كهواره دیرلر (زمین یردر ارض معناسنه مهدك زمینه
اضافتی بیانیه در (پرورد پای عجمینك وواو ورانك فتحه‌لریله فعل مضارعدر پروریدندن بونده
بسلیه دیمكدر (حضرت شیخ تازه نباتاتی اطفاله وبهار بولودینی اطفالی تربیه ایدن دایه‌یه تشبیه
ایلمش (محصول تركیب) دخی خدای تعالی بهار بولودی دایه سنه بیورمش تا نبات اطفالنی
یر بشكنده بسلیوب تربیه ایلیه (یعنی باران یاغدیروب قبش شد تندن مرده نباتی احیا
ایلیه ❁ ودرختانرا بخلعت نوروزی قبای سبز ورق در بركرده ❁ واو حرف عطفدر
ودرختان فراشه معطوفدر درخت یرده طوران اغجه دیرلر اكثر یاش اغجده استعمال
ایدرلر قورودقدن ویا كسلدكدن صكره چوب دیرلر (الف ونونله جمعی شاذدر (زیرا الف
ونونله جمع ذوی العقوله مخصوصدر غیر ذوی العقول هایله جمع اولور (كلها وسنبلها
كبی (را بونده حرف تخصیصدر درختلرك دیمكدر اشجاره ودرخته دینلر رانك تخصیص
ایچون اولدوغندن اكاه اولمامشلردر (بخلعت با بونده تركیده دیو دیمكله تعبیر معناسنه‌در
بو بابه فارسیده موثوق به اولان اعجامك حرف مقابله وبدل دیدی نتكه بوستانك دوردنجی
بابنده فقیهی كهن جامه حكایه سنده بربیتده واقعدر (بیت) دلائل قوی بایدو معنوی ❁
نه ركهای كردن بحجت قوی ❁ بحجت بدل حجت دیمكدر (خلعت خانك كسریله فاخر لباسه
دیرلر نوروزه اضافتی بیانیه در نوروز كنش برج حمله نقل ایلدیكی كونه دیرلر نتكه برج میزانه
نقل ایلدیكی كونه مهرجان دیرلر رانك سكونیله حاصلی نوروز بهارك ومهرجان كوزك
ابتداسیدر (یعنی اول كونیدر (یا حرف نسبت (قباقفتان دیمكدر ویا اضافت ایچون كلمشدر
(زیرا بر كلمه نك كه اخری حروف علتك بریسی اوله حالت اضافتده بریا اثبات ایدرلر
قبای سبز كبی وبوی خوش وجاجی كعبه كبی (سبزه اضافتی بیانیه در یشل قفتان
دیمكدر ورقه اضافتده بویله در (ورق واوك ورانك فتحه‌لریله یپراق معناسنه در (در
بونده حرف صله در (وبر حرف استعلا (وكرده ماضیدن قسم فاعلی ینه خدادر بونده
درختانی اعیان ناسه واوراقی خلعتهای نوروزی یه تشبیه بیورمش (محصول تركیب)
دخی درختلرك اوزرینه نوروزه منسوب خلعت دیو یشل یپراق قفتانی ایلمش یعنی نوروز خلعتی
دیو درختلرك اوزرینه یشیل یپراق قفتان كیدرمش بو تلمیح اعجامك جلال الدین ملكشاه
ابن الب ارسلان زماندن بری سلاطین اركان دولته واعیان حضرتنه روز نوروزده خلعتلر باغشلیوب
حبور وسرور ایلدكلرینه وهر كس علی قدره تازه لباسلر كیوب ذوق وصفا ایلدكلرینه حاصلی اعجام
بو كونه اعیاددن زیاده اعتبار ایده كلمشلر بخلعت نوروزینك معناسنی برای خلعت نوروزی دیبن واشجاره
نوروزلق خلعتیله دیبن اصابت ایلمامشلردر (منه سنده سبز لفظی ورق لفظنه مضاف اولمق جائز

عاید بعده بنات ونبات كبی
الفاظ تجنیس خطدیرلر یعنی
نقطه‌ده مختلف اولان
الفاظه تمن ویمن كبی
✱

ردشمعی ولامعی

بو تلمیح ان شاء الله تعالی
اشاغیده دیباجه ایچنده
ذكر وبیان اولنه‌جقدر
✱

ردلامعی وشمعی
ردشمعی

دكلدر

دكلدر دیبن اضافت احوالندن اكاه دكل ایمش ❋ واطفال شاخ رابقدوم موسم ربیع كلاه شكوفه
برسر نهاده ❋ بو جمله درختانه معطوفدر (اطفال طفلك جمعیدر یدی یاشنه دك اوغلنجغه
طفل درلر اندن صكره صبی درلر شاخه اضافتی بیانیه در (شاخ داله وبداغه درلر
(ورا حرف تخصیصدر شاخ طفللرینك دیمكدر (بقدوم با حرف سبب (وقدوم مصدر در
دخول وزنی اوزرینه علم بابندن موسمه اضافتی لامیه در (موسم جمع اوله‌جق معین زمانه
دیرلر (نتكه موسم الحاج دیرلر حاجك جمع اوله‌جق معین زمانه (اما بونده زمان معناسنه در
(نهایتی ربیعه اضافتله تخصیص كسب ایلمش (ربیعدن مراد ربیع ازمنه در ربیع اشهر
دكلدر (یعنی ایلك یازه ربیع دیرلر (كلاه بركه دیرلر شكوفه‌یه اضافتی بیانیه در (شكوفه
مطلقا چیچكدر (بر حرف استعلا (سر باشدر رأس معناسنه (نهاده قومش ماضیدن قسمدر
سابقلر كبی (محصول تركیب) دخی خدای تعالی شاخ طفللرینك ایلك یاز كلمك سببیله شكوفه
كلاهنی باشی اوزره قومش (یعنی فصل بهار كلمك سببیله عالم كل وكلستان اولمش خدانك
قدرتیله (معلوم اوله كه كفته وفرموده وكرده ونهاده كلملرینه اسم مفعول معناسنی ویروب
قائم مقام فاعلنه اسناد قابلدر (یعنی قبل خدادن دینلمش وبیورلمش وایلنمش وقونمش دیه‌وز
(لكن سباق وسیاقه اول انسبدر فتأمل (بو درت فقره بو كتابك براعت واستهلالنی متضمندر
(یعنی فصل بهارده تصنیف اولدیغنه اشارتدر ❋ وعصارهٔ نالی بقدرتش شهد فائق شده ❋
(عصاره عینك ضمیله صقندویه دیرلر (یعنی بر نسنه‌یی صقمقدن حاصل اولان شیئه دیرلر
(نتكه زیتونی صقمقدن زیت یاغی حاصل اولور (نای لفظ مشتركدر قامشله بوغاز بوغرتلغی
بیننده كه عربجه اكا حلقوم دیرلر حای مهمله نك ضمیله (مثلا حیوانانك جكرله بوغازدن
چقان نسنه (ویا جائزدر كه حرف نسبت اوله (وجائزدر كه حرف وحدت اوله (یعنی قامشه
منسوب صقندی ویا بوغزه منسوب صقندی ویا بردرلو بوغزك صقندوسی (بقدرتش با
حرف مصاحبت (قدرت اصلنده مصدر در كدرت وزنی اوزره اما بونك كبی یرلرده اللهك
قضاسی وحكم ازلیسی مراددر (شین ضمیر خدایه راجعدر (شهد عربیده شینك ضمی وفتحی
لغتدر اما عجم فتح شینله استعمال ایدر حاصلی كومج باله دیرز (پس نایدن شكر قمشی مراد
اولورسه شهددن مجازا شكر مراد اولور ویا قطر نبات اما نایدن حلقوم مراد اولورسه شهددن
كومج بال مراد اولور وحلقوم آری بوغازی زیرا بال اریسی انواع ازهار واشجار واصناف
اوراق واثماری طولانوب هر برندن عسله ماده اولمغه قابل نسنه ایله شكمنی پر ایدوب وپته كه
كلوب شكمنده اولان مادهٔ عسلی نفسنی عصر ایلمكله (یعنی صقمغله استفراغ ایلر واول پتكده
ترتیب ایلدیكی خانه لری مملی ایدر (پس) قدرت خدایله ازاجق زمانده شهد فائق اولور
ظهیر فاریابی بو معنایه اشارت بیورمش ❋ بیت ❋ بدان غرض كه دهن خوش كنی زغایت حرص
نشتهٔ مترصد كه فی كند زنبور (فائق فاق یفوق دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن اسم
فاعلدر عالی معناسنه (فاق علی اقرانه دیرلر چن بر كیمسه شرف وكمالده اقرانی اوزره زیاده اولسه
وانلره غالب اولسه (شده ماضیدن قسمدر شدندن یعنی اولمق صیرورت معناسنه (محصول تركیب)
نایه منسوب صقندی ویا بردرلی نایك صقندوسی خدانك قدرتیله شهد فائق اولمش ایكی
معنی ایله یعنی شكر اوله كوره وعسل ثانی یه كوره ❋ وتخم خرما بتربیتش نخل باسق كشته ❋ تخم
بونده چكردكدر خرمایه اضافتی لامیه در (خرما معروف (بتربیتش با حرف مصاحبت
تربیت مصدر در تفعیل بابندن بر نسنه‌یی بسلمك شین خدایه راجعدر (نخل بونده خرما
اغاجیدر (باسق اوزون دیمكدر (كشته ماضیدن قسمدر اولمش دیمكدر صیرورت معناسنه

مطالب

ردلامعی

قطر ایكی قسمدر كه شكر
قامشندن چقار اعلاسنه
قطر نبات درلر كه رومده
عسل مصطفی حكمنده در
وبریسی قطر اسود در كه
رومده بكمز حكمنده‌در ✱
پتك پای عجمی وكاف عربیله
قوانه درلر ✱

معلوم اوله که کشدن وکردیدن کاف عجمیله اصل لغتده دونمك معناسنه‌در یعنی کیدرکن دونمك
ومولویلر کبی دونمك وپرسوزدن دونمك وعربه کبی دونمك ودولاب کبی دونمك (پس انقلاب
وصیرورت معنالری بونلردن مأخوذدر فتأمل (شده‌یی (وکشته‌یی اسم مفعول طوتانلر معنی جانبنه
ناظر دکللرمش (محصول ترکیب) دخی خدانك تربیه سیله خرما چکردکی اوزون خرما آغجی
اولمش خرما اغجی تخصیص بالذکر ایلدی زیراندن اوزون اول دکلی اغج اولماز * قطعه *
* ابرو بادومه وخورشید وفلك درکارند * تاتونانی بکف آری و بغفلت نخوری * ابر بولت (باد
یل (مه ماه‌دن مخفف آیدر قمر معناسنه (خورشید کونش یالکز خورده دیرلر شید دیرلر (فلك
کوك (در حرف ظرف (کار ایشدر فعل معناسنه (نون ودال ساکنه بونك کبی یرلرده ادات
جمعدر یعنی سین وتانك جمعیدر مفرد مراد اولسه کارست دیردك فتأمل (تا حرف تعلیل (تو
سن دیمکدر (نان اتمك (ویاحرف وحدت (بکف باحرف صله (کف لفظ فارسیده‌ایه
معناسنه یعنی ال ایاسی عربجه راحه دیرلر اری فعل مضارع مفرد مخاطبدر آرید ندن مخففدر
آوریدندن که مضارعی آورد کلور فتأمل (وآ وحرف عطف یای ساکنه دنصکره کلدوکیچون
واوایله همزه یننده تلفظ ولنورنتکه عزوجل ده بویله ایدی ٤ (بغفلت با حرف مصاحبت غفلت
معروف نخوری نون حرف نفی حکمیدر انکیچون متصل یازیلور (خوری واو رسمیله فعل
مضارع مفرد مخاطب دریمه سین دیمکدر بعضلر نخوری باء استقبالیه ایله استفهام انکاری اولمغه
قابل دیدیلر امابو قوله التفات اولنماز هرکیمدن صادر اولورسه (محصول بیت) ابرو بادومه وخورشید
وفلك ایشده درلر (یعنی هر بریسی برایشده وخدمتده ثابتدر (حاصلی هر بری برخدمته تعیین
اولنمشدر تاکم سن براتمك اله کتوره سین واول اتمکی غفلتله ییمه سین اتمك اله کتورمکدن مراد کسب
وتحصیلدر (یعنی خدا بونلری سکا خدمتکار تعیین ایلمشدر تاکیم سن بو واسطه ایله خدایه عبادت
وطاعت ایلیه سین * همه از بهر توسرکشته وفرمان بردار * شرط انصاف نباشد که توفرمان
نبری * بهر بانك فتحی وهانك سکونیله ادات تعلیلدر لاجل معناسنه لازم الاضافه اولان الفاظدندر
سرکشته وصف ترکیبی اقسامندندر (بحسب لغت باشی دونمش دیمکدر اما استعمالده متحیر وبی
قرار معناسنه در فرمان بردارده وصف ترکیبدر برداریدندن لغتده قالدرمق معناسنه در برداشتن
کبی اما استعمالده کوتورمکله تعبیر ایدرلر یوروق قالدریجی (یعنی کوتوزیجی وطوتیجی معناسنه
(برداری برداشتن‌دن و بردندن اخذایدنلر خطای فاحش ایلدیلر (شرط انصاف شرط معروف
شرط لفظی فارسیده اکثرمحلده لایق معناسنه مستعملدر دین اکثرعندیات سو یلکله مقیددر
(وانصاف عدالت دیمکدر واضافت لامیه در (نباشد فعل نفی مستقبل در باشیدندن دکل اولماز
معناسنه (که حرف بیان (فرمان اسمدر بو یرق معناسه (نبری فعل نفی استقبال مفرد مخاطب در
بریدندن ایلتمك معناسنه بردندن دینلر احوال اشتقاقی بلمزلرمش (محصول بیت) بیت اواده‌مذکورا
ولان اشیانك جمیعی سنکیچون سرکشته ودائر فرمان پذیردر وخدمتکده بی قرار وبی ثباتدر (یعنی
خدا بونلری سکا خدمتکار ایلمشدر که سن آنك خدمتنده ثابت وقائم اولاسین (پس شرط انصاف
دکلدر که سن بو یرق طوتمیوب فرمان پذیر اولمیاسین (حاصلی افلاکی کواکبله وارضی حیوانات و
نباتات ومعادنله سکا طفیل خلق ایلمشدر (ایمدی بومعنایی عظیم نعمت بیلوب خالقك امرینه امتثال
ایدوب مأمور کله عامل اولمق کرکسین (فرمان بردار ترکیبنده برتحسین لفظ ایچون کلمشدر دین لغت
احوالندن آکاه دکل ایمش (وقتا که حضرت شیخ ذکر تحمیده وتحریض عبادت وترغیب شکر
وتنبیه عجز وقصور واعلام تقدیر ارزاق وبیان طریق توکل وتبیین عجایب قدرة اللهدن فارغ
اولدیسه الطاف حقك ذکری بیاننده تصلیه یه شروع ایدوب بیورر که * درخبرست

مطلب

رد لامعی وسروری

کف فانك تشدیدیله بنه‌ایه معناسنه عربیدر فارسیده دخی بومعنایه مستعملدر شارحك فارسی‌یه حصری مسامحه‌لودر
لمطابع الفقیر اسعد

ردلامعی

٤ فیدمافیه للطابع

ردلامعی وکافی وشمعی

ردشمعی

ردابن سیدی علی ولامعی وشمعی

ردشمعی وکافی

بو مقدم خبردر مؤخر مبتدایه که هر که که بکی در * از سرور کائنات ومفخر موجودات ورحمت عالمیان
وصفوت آدمیان وتتمهٔ دور زمان محمد مصطفی علیه الصلوة والسلام * سرور اولو معناسنه در
(کائنات بونك کبی یرلرده مخلوقات معناسنه در (مفخر اصلنده مصدر میمی در (اما بونك کبی
یرلرده شول ذاته دیرلر که آنك ایله فخر ایدرلر (یعنی نازلنورلر (موجودات دنیاده موجود اولان
اشیادن عبارتدر (عالمیان قیاس بودر که یا حرف نسبت اوله (والف ونون ادات جمع اوله
(پس حروف ثلثه ادات جمعدر دینلر عندی سو یلمشلر (عالمیان اهل عالم دیمکدر (صفوت
صادده حرکات ثلثه جائزدر مادامکه تاله در امانادن معرا اولسه فتحه ایله در انجق خالص
معناسنه (آدمیان ده عالمیان کبی در (یا حرف نسبت اولمه ده اما نصاب صبیانده آدمی
انسی وانسان مردم دیمشدر (یعنی آدمی‌یی وانسی‌یی انسانه مرادف طوتمشدر (پس بونده
ظاهر اولور که یا اصلی اوله والعلم عندالله (تتمه مصدردر تفعیل بابندن شول نسنه‌یه دیرلر که
برشی آنکله تمام اوله نتکه دائرهٔ نبوت وجود شریفلریله تمام اولمشدر که (لانبی بعدی)
بیورمشدر (دور زمان یعنی دائرهٔ زمان واضافتی بیانیه در اما اضافات خمس لامیه لردر
فتأمل (محمد مصطفی ماسبقه عطف بیاندر (محصول ترکیب) حدیثده وارد وثابت اولمشدر
کائناتك اولوسندن وموجوداتك مفخرندن واهل عالمك رحمتندن وآدم اوغللرینك صافی
وخالص وکزیده سندن ودور زمانك تتمه سندن که بو مذکور القابله ملقب محمد مصطفادر علیه
الصلوة والسلام * بیت * شفیع مطاع نبی کریم * قسیم جسیم بسیم وسیم * (بیت لغتده او
دیرلر اما اصطلاحده ایکی مصراعدن مرکب نظمه دیرلر کرك آخرلری متوافق اولسون
کرکسه اولماسون (ومصراع لغتده قپوقنادینه دیرلر اما اصطلاحده یارم بیته دیرلر
(پس بونده بیت برینه شعر یازانلر معنای بیتدن آکاه دکللرمش (شفیع صاحب شفاعتدر
دیمك اوله (ویا مقبول الشفاعه فعیل بمعنی فاعلدر ویا مفعول (مطاع اسم مفعولدر
افعال بابندن اطاعت اولنمشدر (یعنی انس وجن اکا اطاعت ایلمش وامرینه مطیع اولمشدر
(نبی اصلی نبیء در فعیل بمعنی فاعلدر نبأ ینبأ دن (یعنی ضرب بابنك مهموز اللامندن همزه یایه
دونوب ادغام اولنمشدر جمعی انباء وابناء کلور فعلاء وزنی اوزره شرفاء وکرماء کبی مخبر
معناسنه (یعنی خدادن قوللرینه خبرویریجی وخبرکتوریجی معناسنه وجائزدر که نبوة ونباوتدن
اوله (یعنی یوکسك یرده لر کبی پس نبینك معناسی مشرف علی الناس دیمکدر (زیرا شرف رفعتد
دیرلر مذکور معنالر لغویدر (اما اصطلاحده فتوحات مکی بیورر (نبی شول ذات شریفه وعنصر
لطیفه دیرلر که اکا بطریق الوحی من عندالله برشریعت نازل اوله که اول شریعت انك خدایه
تعبدینك کیفیتی بیانی متضمن اوله اگر اول شریعتله غیره مبعوث اولورسه رسول دیرلر
تم کلامه (کریم ایو دیمکدر نقیض لئیم در که معناسی الچقدر اما اصطلاحده سمیح یعنی جومرده
دیرلر که اخلاق مرضیه واطوار سنیه ایلسه محلی ومزین اوله (قسیم قسامدن اولورسه حسن
الوجه معناسنه فعیل بمعنی فاعلدر اما قسمدن اولورسه فعیل بمعنی فاعل دربنه قسمت ایدیجی
معناسنه (یعنی دنیاده علوم ومعرفتی وحکمتی امتی یننده وآخرتده رحمتی وشفاعتی تقسیم ایدیجیدر
(جسیم لغتده ایری کوده لی مجسم معناسنه در (امابونده مراد عظیم القدر والمرتبه در دیدیلر که اول
حضرتك شول معجزه سنه اشارتدر که اعتدال قامتله ایکن هرندکلو اوزون بویلی وکوده‌لی کیمسنك
یاننده واقع اولسه اندن عالی وبلند وجسیم کورینوردی انبیادن هیچ بریسی جسامت بدنله
موصوف دکلدر دینلر عجب بوقدر بیك انبیانك جمعنی بیلدیلرمیکه بو حکمه جزم ایلدیلر هله طول
قامتی حضرت آدم علیه السلام اسناد ایلمك مشهوردر امانی ده الله بیلور وپیغمبری انجق

مطلب

ردابن سیدعلی وسروری

درسروری وشمعی

مطلب

ردشراح

بسیم کولج یوزلی معناسنه در یعنی خندان روی متبسم معناسنه اولمقده جائزدر و بیورمشلردر که
بن لطیفه ایدیجی یم اما طوغریدن غیری نسنه سویلمزم (و بعضیلر روایت ایلدیکه شویله محکم
کولردی که مبارك اغز ودیشلری کورینوردی (وسیم وسمه دندر که علامته دیرلر (یعنی مبارك
ارقه‌لری مهر نبوتله نشانلنمش ایدی ویا نور نبوتله مبارك الننك نورندن کنایت اوله که علامت
صدق رسالتدر نتکه کتابلرده یازرکه نور نبوت حضرت آدمك النندن حضرت شیثه واندن
سائر انبیایه نقل ایدرك حضرتنه واصل اولدی (وسیم حسن الوجه معناسنه در (مصراع ثانیده
واقع اولان الفاظ تجنیس مطرف اسلوبی اوزره در (یعنی اول حرفندن غیری حرفلری بر در (نتکه
علم وقلم وسلم بو یله‌در (معلوم اوله که بو الفاظ مکرر خبر قبیلندندر (یعنی هو شفیع مطاع نبی کریم آه
حاصلی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بو اوصافله موصوف و بو القابله ملقبدر * بیت * چه غم
دیوار امت راکه باشد چون تو پشتیبان * چه باك ازموج بحر آنراکه باشد نوح کشتیبان * چه جیم
عجمینك کسری وهاء رسمیله نه دیمکدر ذوی العقولك غیرنده مستعمل لفظدر (دیوار معروفدر
عربجه جدار دیرلر امت اضافتی بیانیه در (را ادات صله در با معناسنه (که حرف بیان (و با حرف
تعلیل (باشد فعل مضارع مفرد غائبدر باشیدندن بونده اوله معناسنه در (چون واو رسمیله
ادات تشبیه در (پشتیبان پشت ارقه در (و یا عجمه در ضرورت قافیه ایچون یای نسبت اولمقده
قابلدر بعض تأویل ایله (و بان ادات فاعل درجی معناسنه نتکه دربان قپوجی و شتربان
دوه جی یه دیرلر ترکیده بعضی بنالرده بشتون ددکلریدر بحسب لغت ارقه صاقلیجی در اما
بونك کبی یرلرده ظهیر وسند مراد در (باك ایمنك (یعنی قورقمق عربجه مبالات دیرلر اما ابالی
دیرلر قیرمم دیجك یرده (موج دکز طلازی عربجه در بحره اضافتی لامیه در (آن اسم اشارتدر
مقدر کسه تقدیری انکس رادر (را ادات صله در با کبی (که حرف رابط صفت (کشتیبان کشتی
بای اصلیه ایله کیه دیرلر عرب سفینه دیر (و بان ادات فاعلدر سابق کبی کمیجی دیمکدر عربجه ملاح
دیرلر ایکی صیغه ده بان ادات نسبتدر دین غفلت ایلمدی (محصول بیت) نه غم امت دیوارینه
یعنی امته استفهام انکاریدر یعنی امتکه غم یوقدر پراسنك کبی سند وظهیری واردر دکز موجندنده
نه باك اول کیمسه‌یه که حضرت نوح کبی کمیجیسی اوله (حاصلی پرامتك که سنك کبی مسندی وشفاعتکری
اوله اول کیمسنه جهنم عذابندن نه قورقار یعنی قورقمز نتکه نوح پیغمبر کمیجیسی اولان کیمسه اصلا
طوفان موجندن باك ایلمز یعنی پروا چکمز * نظم * بلغ العلی بکماله * کشف الدجی بجماله * بو نظم
بحر کاملك اوچنجی عروض وضربی بندندر (یعنی عروض وضربی مجزو در یعنی هر مصراعی ایکی
متفاعلن کلور الا دردنجی مصراعك اولی مضمر کلور یعنی مستفعلن (بلغ فعل ماضی مفرد مذکر
غائبدر فاعلی تحتنده مستتر ضمیر محمده راجع ایرشدی دیمکدر علی عینك ضمی ولامك فتحیله مفرد ده جمع
بینده مشترك صیغه در مفرد اولنجه شرف ورفعت معناسنه در تقدیرا منصوب مفعولیدر بلغك اما
جمع اولنجه علیانك جمعی اولور عینك ضمی ولامك سکونیله که اعلانك مؤنثیدر (پس بو تقدیرجه
بر موصوف تقدیرا اولنور مراتب ودرجات علی دیمکدر (علی الفله یازلسه مفرد اولور رفعت معناسنه
کلور (عینك فتحی وضمی جائزدر دین الفله یازلسله وعینك فتحی جائزدر دیدوکنده نظر واردر دکافی
تأمل (بکماله با حرف جر معنای سببیی متضمن بلغ به متعلق وضمیر مجرور محمده راجعدر (کشف فعل
ماضی مفرد مذکر غائب اچدی دیمکدر (دجی دالك ضمی وجیمك فتحی ایله مفرد وجمع بینده مشترك
لفظدر مفرد اولنجه شدت ظلمت معناسنه اولور جمع اولنجه دجیه‌نك جمعی اولور کیجه قرانقلقلری
یعنی کفر ظلمتنی و کیجه‌لری قرانقلقرینی آچدی بجماله بکماله کیدر اعرابده وتعلقده (محصول بیت)
حضرت محمد علیه الصلوة والسلام کمالیله درجات ومراتب علایه ایرشدی یعنی هر خلقدن انبیا اولمق

مطلب

ردلامعی

اصطلاحلرنده مجزو شول بحره
دیرلر که هر مصراعندن برر
جزؤ پر طرح اولنمش اوله
منه

اضمار اصطلاحلرنده ایکنجی
حرفی متحرك ایسه اسکان
ایلمکه دیرلر مثلا متفاعلندن
تانی ساکن ایدوب یرینه
مستفعلن کتورورلر منه

مراتبنه واصل اولدی کفر ظلماتنی ده جمال ایمان واسلامله کشف ایلدی دیمکدر * حسنت
جمیع خصاله * صلوا علیه وآله * حسنت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه کوزل اولدی دیمکدر جمیع
هپ دیمکدر (خصال خای معجمه‌نك کسریله خصلتك جمعیدر خلق وخوی معناسنه در
(حسنت فعلنی جمعه اسناد خصاله اضافته تأنیث خصالك اعتباریله در زیرا کل جمع مؤنثدر
وعلی الخصوص که جمع لفظندن معنای جمعیت ملحوظ در ضمیرینه محمده راجعدر (صلوا فعل
امر جمع مذکر خاطب در صلوات کتورك دیمکدر (علیه جار ومجرور صلوا یه متعلقدر (واله ضمیر
مجروره معطوفدر بر حرف جر تقدیریله (و یا علماء کوفه مذهبی اوزره در که انلر عادة جارسز عطفی
تجویز ایدرلر (محصول بیت) حضرت محمدك صلی الله علیه وسلم جمیع اخلاق واطواری کوزلدر
زیرا حضرت قرآنده انك اعلی خلق عظیم بیورمشدر (پس بو یله اولنجه انکا صلوات کتورك
النه واصحابنه دخی زیرا بیورمشدر اذا صلیتمونی فعمموا لامعی چلبی صلوا فعل ماضی جمع مذکر
غائبدر دیمش اما معناسنی صلوات کتورك دیمش پس بو یله خطا یا کاتبینك سهو قلمیدر
و یا ناسخ ... والا لامعی ایل مقامده دکلدر که اندن بو یله خطا قصد ایله صادر اوله پس بو خطا
بی ذات لامعی یه اثبات واسناد ایلمك مرتبه سنی تشخیص ایلمامکدن کلور * هر که یکی
از بندکان کنهکار پریشان روزکار دست انابت باید اجابت بدرکاه حق جل وعلا بردارد * که
بونده حرف رابط مبتدا بالخبردر زیرا درخبرست مقدم خبر وهرکه مؤخر مبتدادر بونده
احاطه افراد ایچون اولان کل معناسنه در (وکه کاف عجمینك فتحیله کاهدن مخففدر وقت
معناسنه در (وکه حرف بیان هر وقتکه دیمکدر (یکی بریسی دیمکدر امایك یاسز بر دیمکدر (بندکان
بنده‌نك جمعیدر قوللر دیمکدر بو جمعك سابق قاعده سی بیان اولنمشدر (کنهکار کنه کناهدن
مخفف وکار کاف عجمیله ادات فاعلدر جی معناسنه ستمکار وجفاکار کبی بو کافلری عربی طونلر
عجب طونقون طمع ایمسن که هیچ دماغلرنده فارسی لذتی (بوغیمش پریشان روزکار وصف ترکیبی
اقسامندندر پریشان وپراکنده کاف عجمیله طاغنق دیمکدر (روزکار خلاف قیاس اوزره ایام وزمان
معناسنه در پریشان روزکاری ترکیب توصیفی لمونات فارسی یی غریب ... ودیمش پریشان روزکاردن
مراد احوال واطواری پریشان دیمکدر واضافتلری بیانیه لردر پریشان روزکارك معناسی پریشان
روزکارلی و پریشان لفظی روزکار لفظنه مضاف زلقه جائزدر دیدیکی ایکی تقدیرنده بله خطا
ایلمش (دست انابت ده بو یله در یعنی بیانیه (انابت افعال بابندن مصدر در رجوع معناسنه
یعنی یادیکی کناهدن پشیمان اولوب توبه ورجوع الیه (بامید اجابت با حرف مصاحبت امید
اومودر رجا معناسنه کاه اولور که ضرورت وزن ایچون بر تشدید میمه ویررلر پس تشدیدی وتخفیفی
جائزدر دیین اهمال ایلمش (اجابه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر قبول اولمق ایدیله
(بدرکاه با حرف صله و یا حرف ظرف در درکاه جناب کبی قپو اوکی دیمکدر اکرچه اصلنده قپویری
دیمکدر نتکه سابقا مفصل بیان اولندی (حق ارنك کبی یرلرده خدا معناسنه در (جل وعلا عطف
تفسیری قبیلندندر (بردارد فعل مضارعدر برداریدندن بونده قالدیره دیمکدر (محصول ترکیب) هرکاه
که احوالی پریشان کنهکار قوللردن بریسی توبه واستغفار الیه یعنی توبه واستغفار ایچون قبول اولمق
امیدیله خدادرکاهنه الینی قالدره * ایزد تعالی دروی نظر نکند * ایزد همزه‌نك وزانك کسریله
خدا معناسنه در تکری دیمکدر (در حرف صله در با معناسنه (وی واوك فتحیله ضمیر غائبدر او کبی هو
وهی معناسنه (نظر نکندك مفعول صریحیدر و دروی غیر صریحی نکند فعل نفی مستقبلدر بقمز
معناسنه تحصیل علوم ومعارف ایچون سیاحتم زماننده کلستانك بو مقامنی استشکال ایدوب
اکابر علماء اعجام ومشایخ کبارلرینه عرض ایلیوب دیردم بو کلام شریف انی کوسترر که معصیت

رد شمعی وکافی

رد ابن سید علی
وسروری وکافی

رد لامعی

رد شمعی

ردشمعی
رد لامعی
وشمعی

ایلین قوللرك اولیكی و یكیجی توبه و استغفاری خدا قتنده مقبول اولمیه پس حضرت ادم وحوا
وحضرت اود و بعض انبیا واولیا و حكمك تحتنده مندرجمی دكلمی اكر دیرسنكه مندرجد اندراجی
ندن معلوم بیوردلردی كه بوایكی فعل (یعنی نظر نكند واعراض كند معنای شرطیی متضمندر
یعنی اكر نظر نكند و اكر اعراض كند (وتوبه وجه دك اولدیغنك سری بودر كه اولكی وایكیجی
توبه قبول اولمازسه اوچنجی توبه البته مقبول اولور دیو جواب و یرلردی (پس بو بله اولنجه اشكال
قالماز ومعنی مستقیم اولور فنا ل (معلوم اوله كه كلستانك قدیم نسخه لرنده كه هر كه كه یكی از بندكان

مطلب

واقعدر واكثرنده كه یكی دوشمش اما رابطه سز یكی ندرتله واقعدر (پس قدیم نسخه لره مخالف
بازنلر معنای مستقیم مخالف باز مشلر فندبر كار كاف عجمیله ادات مبالغه در صیغه ماضینك

رد ابن سیدی علی وسروری وسروری وشمعی وكافی

آخرینه لاحق اولور مبالغه فاعل معناسنه پرورد كار كبی رب معناسنه وافریدكار كبی خلاق
معناسنه وكاه اولوركه امر صیغه سی اخرینه لاحق اولور امرزكار كبی غفور وغفار معناسنه
وامو زكار كبی كثیر التعلم و كثیر التعلیم معناسنه دیین زیاده خطا سو یلمش زیرا كار اسمه

ردلامعی

مخصوص لفظدر فعله هركز داخل اولماز (و بو ذكر ایلدیكی الفاظ اسماء مصادردر افعال
دكلدر (و ویردیكی معنالرنده سهولری معلومدر (بردارد لفظنده بر حرف استعلا (ودارد ی
داشتندن اولوب بوقاری طوتمق معناسنی و بونلر معنای لغوی لری استادن ایوجه طوتما مشلر

رد ابن سیدی علی و شمعی

* بازش بخواند * باز بو نده بنه معناسنه در (وشین ضمیر بنده كنهكاره راجعدر (بخواند
فعل امر مفرد غائب یعنی طلب مغفرت وغفران ایلسه * بازاعراض كند * یعنی ایزد تعالی
اعراض كند حاصلی اعراض ایدرسه دیمكدر * بارش بتضرع وزاری بخواند * تضرع وزاری
عطف تفسیرلر در (زاری بو نده ایكلدی معناسنه در (یعنی بنه عبد مذنب تضرع وزار یلكله
دعوت عفو ومغفرت ایلیه (بعضیلر ایكی بخواند فعل مضارعلر دردیلر (اما ولی بودركه
بخواند یكی یرده بیله امر غائب صیغه لری اوله (زیرا صیغه ده فعل مضارعله امر غائب مشتركلردر
* حق سبحانه و تعلی كوید * یعنی خدای تعالی دیه یعنی تضرعله دعوت توبه ایدنجه
خدادیه * یا ملائكتی قد استحییت من عبدی ولیس له رب غیری * (یا حرف ندا ملائكه تائله
وناسز اغتدر ملك جمعدر فرشته لر معناسنه (قد بونده حرف تحقیقدر (استحییت فعل ماضی
نفس متكلم وحده در استفعال بابندن اوتاندم دیمكدر (من حرف جر استحییت فعلنه متعلق
(عبد قولدر بنده معناسنه (ویا ضمیر متكلم وحده محلا مجرور مضاف الیه در (ولیس واو حرف حال
لیس فعلدر افعال ناقصه دن (غیری تقدیرا مرفوع اسمی وظرف فاعلیله محلا منصوب خبری
(محصول تركیب) خدای تعالی دیه ای نم فرشته لرم تحقیق قولمدن اوتاندم حال بوكه آنك
بندن غیری افندیسی یوق * فقد غفرت له * تحقیق بن آنی بارلغادم دیمكدر (معلوم اوله كه

مطلب

حیاعیب وذم قورقوسندن انسانه عارض اولان تغیر وانكساردر (پس خدا حقنده حیا عبدی
ناامید ایلمكی ترك ایلمكدن مجازدر (یعنی بن قولمی نومید ایلمزم حاصلی عقوبته مستحق اولمش
ایكن ترك عقوبت ایلدم دیمكدر * دعوتش را اجابت كردم وحاجتش برآوردم * دعوتش

ردشمعی

شین ضمیری بنده یه راجعدر ایكی فقره ده بیله (برآوردم حاصل ایلدم دیمكدر یوقاری كتوردم

مطلب

دیمك دكلدر معلوم اوله كه میم ضمیر فعل اخرینه لاحق اولسه ضمیر مرفوع معناسنه در بونده كی
* كه از بسیاری دعا وزاری بنده شرم همی دارم * كه حرف تعلیل بسیار چوق معناسنه در
(ویا حرف مصدردر وهمزه تحتلیه اضافت ایچون كلمشدر (زاری ده ده بویله در (شرم اسمدر
حیا معناسنه (همی هاء تأكیدایله ادات حالدر اكثر نسخه ده همی شرم دارم دوشمش
وبعضیده بازیلن كبی واقع اولمش (محصول تركیب) دعوتنی قبول ایلدم وحاجتنی

رد ابن سید علی ولامعی

حاصل ایلدم زیرا قولك چوقلق دعا وزاریلغندن اوتانرم * بیت * كرم بین ولطف خداوندكار *
كنه بنده كردست واوشرمسار * كرم بینك مقدم مفعولیدر (و بین فعل امردر بینیدندن دیدندن
دكل بعضلر ظن ایلدیكی كبی (لطف كرمه معطوفدر ضرورت وزن ایچون ارالری مفصول اولدی
كرم ایلك ولطف ملایمته دیرلر و اضافتی لامیه در (خداوند وخداوندكار افندی معناسنه
وبزركوار ده دیرلر (كنه كناهدن مخففدر كردسنك مقدم مفعولیدر كردسنك اصلی كرده است در
ضرورت وزن ایچون هاء رسمیله همزه تحتلیه حذف اولنمشدر زیرا ادات خبر فعله داخل اولماز
(پس كرده بونده ماضی دن قسمدر ایلمش معناسنه (واو حرف حال (او ضمیر غائبدر هو وهی معناسنه
(شرمسار سار بونك كبی یرلرده مبالغه افاده ایدر صفت مشبهه كبی اوتانغن معناسنه (محصول بیت)
خدانك كرم ولطفنی كوركه قول كناه ایلمشدر حال بوكه اول شرمساردر (نتكه یحیی
بن معاذ رازیدن روایت اولنور كه اثنای وعظده بیوردمشكه سبحان من یذنب العبد و
یستحیی هو * عاكفان كعبه جلالش بتقصیر عبادت معترفند كه ما عبدناك حق عبادتك *
(عاكف ملازم ومقیم معناسنه در والف ونون ادات جمعدر اسلوب عجم اوزره (كعبه الله
وی جلاله اضافتی بیانیه در (وجلال عظمت معناسنه در وشین خدایه راجعدر
(بتقصیر باحرف صله وتقصیر تفعیل بابندن مصدردر اكسكلك معناسنه (عبادته اضافتی
لامیه در (یعنی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (معترفند اقرار ایدیجیلردر (كه
حرف بیان اعتراف (ما حرف نفی (عبدنا فعل ماضی متكلم مع الغیردر (كاف ضمیر منصوب
متصل (حق عبادتك اصلنده عبادة حقا ایدی (پس صفتی موصوف اوزره تقدیم ایدوب
مضاف قلدیلر مبالغه امدی اضافت صفت الی الموصوفدر (وكاف خطاب ضمیر
مجرور متصلدر (محصول تركیب) خدانك عظمتی كعبه سنه ملازم وناظر اولانلر عبادتلری
اكسكلكنه مقر ومعترفلردر كه یارب بز سكا كركجك عبادتله عبادت ایده مدك دیو (یعنی سنك
اولولغكه لایق وشایسته قوللق ایده مدك دیمكدر * وواصفان حلیه جمالش بتحیر منسوب كه
ماعرفناك حق معرفتك * واصفان اسم فاعل ضرب بابنك مثالندن وصف ایدیجیلر دیمكدر
الف ونون ادات جمعدر (حلیه یه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر وجماله
اضافت بیانیه (حلیه زینته دیرلر (یعنی بزك بتحیر (با حرف صله (تحیر تفعل بابندن مصدردر
متحیر اولمق (حاصلی حیرته دوشمك (منسوب اسم مفعولدر (كه حرف بیان تحیردر (ما حرف
نفی (عرفنا فعل ماضی نفس متكلم مع الغیر (وكاف ضمیر منصوب متصل مفعولی (حق معرفتك
حق عبادتك كبی اعرابده (محصول تركیب) دخی خدانك كوزللكی بزكنی یعنی كوزللكنی
وصف ایدیجیلر حیرته منسوبلردر (یعنی متحیر اولوب سو یلیجیلردر كه بز سنی سكا لایق وسزاوار
بیلمكی ایله بله مدك (حاصلی سنی سكا لایق بیلمكله بیلن بنه سن سین (بشرده بوقدرت
یوقدر نتكه ابن سینای حكیم دیر * اعتصام الوری بمعرفتك * عجز الواصفون عن
صفتك * تب علینا فاننا بشر * ماعرفناك حق معرفتك * قطعه * كر كسی
وصف او زمن پرسد * بی دل از بی نشان چه كوید باز * (كر حرف شرطدر اكردن مخففدر
(كس كیمسه دیمكدر كشی دیین كمسی بیلمزیمش زیرا كشی یه كاكا دیرلر كافلر عربیدر
(ویا حرف وحدت (وصف او اضافتی مصدرك مفعولنه در (ز زاء مفرده ازدن

رد لامعی

مخففدر درمن معناسنه (من میمك فتحیله بن دیمكدر انا معناسنه (پرسد فعل مضارعدر پرسیدندن
صوره دیمكدر (بی دل رو زمره لرنده عاشقه دیرلر (بونك كبی یرلرده واله وحیران مراددر
(بی نشان معروف (چه نه دیمكدر ادات استفهامدر (كوید فعل مضارعدر كویدندن نه دیه

ونه سویلیه دیمکدر (بازلفظ مشترکدر اسمله فعل بیننده اسم اولنجه بنه نیجـه معنی
بیننده مشترکدر (اما اسلوب عجمه مناسب وملایم اولان اولدرکه بونده ادات تأکیـد
اوله (اکرچه نکافله دخی وکبرو واحق معنازبنی وبرمکه قابلدر فتأمل (محصول بیت)
اکر برکیمسه خـدانك وصفنی بندن صوررسه (یعنی بکا حقیقتله خدایی وصف ایله دیرسه
عاشق واله وحیران جانان بی نشاندن نه خبر سویلیـه ونه نشان ویره (یعنی کما ینبغی ذات
شریفنی وصف ایده مز* عاشقان کشتکان معشوقند* برنیاید زکشتکان اواز* (کشتکان
کشته نك جمعید رهاء رسمی کاف عجمیه ایله ابدال اولنمشدر دیلمشلر دیمکدر (معشوق معروف
ونون ودال ادات جمع معنی جهتندن کشتکانه مقید در (برنیاید بحسب لغـت یوقاری کلمز
دیمکدر (اما استعمـالده چقماز دیمکدر (معلوم اوله که برکلمه نك که اولندههمزه اولسه یای
استقبالیه ویامیم ناهیه ویانون نافیه اولنه واصل اولسـه همزه یایه ابدال اولور (بیا ومیـا (و
ویاید (ونیاید کبی فاحفظ (اواروواوزاایله وزاسز مشهورلغتدرعربجه صورت دیرلر (محصول بیت)
(معناجهتندن بیت اولك مضمونی تأکید ایدوب بیورر عاشقلر معشوقك مقتوللریدر (پس
مقتوللردن اواز چقماز که انی وصف ایده لر (یعنی وصفنه قادر دکلر معشوقندکی لرده نون ودالك
ماقبلندبر همزۀ اصلیه تقدیرایدنلرزائد تقدیرایتمشلر * یکی ازصاحب دلان سربجیب مراقبه
فروبرده بود ودربحرمکاشفه مستغرق شده * صاحب دل اهل قلب دیمکدر اولیـاء الله دن
عبارتدر ودیدیلر که صاحب دلدن مراد حضرت شیخ کندیلریدر (سرفروبرده نك مفعول
صریحیدر (وبجیب غیرصریحی (جیب بقایه دیرلر وفارسیجه کریبان دیرلر مراقبه یه اضافتی
بیانیه در (مراقبه خدادن قبضه طالب وراغب اولمغه دیرلر (فروبرده بود بحسب لغت اشاغه
ایلتمش ایدی دیمکدر (اما اصطلاحده باشین بقایه چکمکدن عبارتدر (نته که اهـل حال اولان
صوفیلرك عادتیدر (فروبرده ماضیدن قسمدر (وبود حکایت حال ماضی (در حرف صله (بحر
دربا (مکاشفه احوال غیبه اطلاعه دیرلر واضافت بیانیه در (مستغرق اسم مفعولدر استغـال
بابندن غرق اولمش دیمکدر (شده ماضیدن قسمدر اولمش دیمکدر صیرورت معناسنه (محصول ترکیب)
صاحب دل مشایخدن بریسی باشنی مراقبه یقاسنه ایلتمش ایدی عادتلری اوزره دخی مکاشفه
دریاسنه مستغرق اولمش ایدی (یعنی عالم کشف دریاسنه طالمش ایدی * آن کاه که ازآن حالت
بازآمد یکی ازاصحاب بطریق انبساط کفت ازان بوستان که تو بودی ماراچه تحفۀ کرامت
آوردی * انکاه آن اسم اشارتدر (وکاه کاف عجمیله وقت معناسنه در (که حرف بیان بعض
نسخه ده انکاه که برینه چون واقع اولمشدر (ازان حالتدن مراد عالم مکاشفه در (بازآمد کرو
کلدی (یعنی عالم صحوه کلدی (حاصلی اول عالم مکاشـفه دن بوعالمه کلدی (یکی یایله بری
دیمکدر (اما یاسز بردیمکدر (اصحابدن مراد بونك کبی برلرده مریدلردر (بطریق با حرف
مصاحبت (وطریق یولدر (انبساط انفعال بابندن مصدردر بونده کستاخانه دیمکدر (ملاطفه
ومزاح طریقیله دینلر محله مناسب سویلمشلر (زیرا مرید شیخندن کرامت دیلمك کستاخلقدر
علی الخصوص که مزاح طریقیله (کفت فاعلی یکی ازاصحابدر (بوستان واوله عجمی واوسز
عربیدر (که حرف رابط صفت (توبودی یعنی اول بوستاندن که سن انده ایدك مستغرق
اولدیغی اعالم مکاشفه دن تعبیردر (مارا ما بزدیمکدر نحن معناسنه (را حرف صله در بامعناسنه
(تحفه ارمغان کرامته اضافتی بیـانیه در وهمزه اضافت ایچون کلمشدر نه کرامت تحفه سن
دیمکدر (بعضیلر اضـافتی تجویز ایلادیلر ومعناسی نه کرامت ارمغـانی کتوردك دیمکدر دیدی
(آوردی واوك فتحیله فعل ماضیدر کتوردك دیمکدر واوك ضمیله اوقیـانلر یکلش اوقیدیلر

مطلب

ردلامعی وسروری

ردشمعی وکافی

رد ابن سیدعلی وسروری

(محصول ترکیب) اول وقت که اول صاحب دل عالم مکاشفه دن واستغراقدن عالم صحوه کلدی
مریدلردن بریسی کستاخانه سویلدی اول بوستاندن که سن انده ایدك بزه نه تحفه ارمغـان
کتوردك (یعنی کرامات وعطایادن بزه نه کرامت کتوردك * کفت *صاحب دل دیدی* بخاطر
داشتم که چون بدرخت کل برسم دامنی پرکنم هدیۀ اصحاب را * بخاطر (با حرف ظرف ورخاطر
کوکله دوشن نسنه وبرمیم متکلم مقدردر داشتم قرینه سیله (داشتم فعل ماضی متکلم وحده در
(که حرف بیـان یعنی خاطرده طوندوغنی بیان ایدر (چون ادات تعلیل در چونکه معناسنه
(بدرخت با حرف صله ودرخت دالك کسریله ورانك فتحی وخانك سکونیله اغچ دیمکدر
کله اضافتی لامیـه در مجازا (برسم با حرف استقبال حرف زائد دیین زائد سویلمش (رسم
رانك وسینك فتحه لریله فعل مضـارع متکلم وحده در (دامن انکدر (ویا حرف وحدت (پر
طلو معناسنه در (کنم فعل مضارع متکلم وحده در کنید ندن کردن مصدرندن اخذ ایلنبی
مؤاخذه کرك (پرکنم طولدورم دیمکدر (هدیه هانك فتحی ودالك کسری ویای مشددله ودالك
سکونی ویای مخففله لغتدر بونده ارمغان مراددر اصحابه اضافتی لامیه در (ورا حرف تخصـیص
(محصول ترکیب) صاحب دل مریدکستاخنه دیدی که خاطرمده ونیتمده طوتدم ایدی که چون
درخت کله واصل اولام یعنی عالم مکاشفه ده اسرار الهیه یه واصل اولم اول کلدن برانکی پر
ایلیم اصحاب واحبابه ارمغان ایچون یعنی اول عالمده بکا کشف وفتح اولان معانی واسرارالهیه دن
بوعالمده اصحـاب واحبابه کشف وبیان ایلمی جائز اولانی شرح وایضاح ایدم یعنی قصدم
بوایدیکه بکا کشف اولان اسرارك کشف وبیـانی ممکن اولانی یاراندن دریغ ایلمیوب سویلیم
چون برسیدم بوی کلم چنان مست کرد که دامنم ازدست برفت چون حرف تعلیل (برسیدم
با حرف تأکید (رسیدم فعل ماضی متکلم وحده در رسید ندن ایرشـدم دیمکدر (بوی کل
اضافتی لامیه در میم معناده مسته مقیددر (چنان چون ایله اندن مرکبدر ترکیبله واو دوشمشدر
انجلین دیمکدر (مست کرد مست ایلدی یعنی مدهوش وحیران ایلدی دیمکدر (که حرف بیـان
چنان مست کرد در (دامن انکدر دامان ده دیرلر میم معناده دسته مقید در (برفت فاعلی
ضمیر دامن در (محصول ترکیب) چونکه درخت کله واصل اولدم بوی کل بنی شویله مست
ومدهوش وواله وحیران ایلدی که دامن المدن کندی (یعنی بکا برحال اولدیکه کل دکل دامن بله
یادمدن کندی (حاصلی بکا وصلت میسر اولدی (اماندن خبر ویرمکه مالك دکلم (زیرا بنی بندن
الدیلر حضرت شیخ بونده وصولندن خبرویردی* (قطعه) *ای مرغ سحر عشق زپروانه بیاموز*
کان سوخته راجان شد واواز نیامد * ای حرف ندا (مرغ سحر منادی واضافتی لامیه در ادنا
ملابسه ایله مراد بلبلدر دیمشلر (زیرا اسحـارده اکثرنالان اولدر شعرا دلنـده مرغ سحر اکا
دیرلر که (عشق عینك کسری وشینك سکونیـله مصدردر علم بابنـدن تعاریف کثیره ایله
معرفدر (لکن اشهر تعاریفی افراط محبتدر (پروانه بونده کلبکدر که کندوبی آتش شمعه اورر
(بیـاموز با حرف تأکیـد (آموز فعـل امر مفرد مخاطبدر آموز بدندن آموختن دن دکل
(کان که حرف تعلیل (ان اشارتدر پروانه یه (سوخته کویمش دیمکدر ماضیدن قسمدر
اسم مفعول دکلدر بعضلر ظن ایلدیکی کبی (را حرف تخصیص (جان مبتـدا (وشد خبری
روح حیوانی به جان دیرلر وانسانی یه روان شد بونده رفت معناسـنه در کتدی دیمکدر
(واو حرف حال (نیامـد همزه یایه مبدل اولمشدر یاء استقبالدن ونون نافیه دن صـکره
برباز باده ایدرلر دیین بوایدالدن غافـل ایمش (محصول بیت) ای بلبـل نالان عشق جانانی
پروانه دن اوکرن واندن تحصیل ایله زیرا اول پروانۀ سوختـه نك آتش عشق جانانه جانی

رد لامعی

ردابن سیدعلی ولامعی وسروری وشمعی

ردلامعی

کندی وانادن آواز وفریاد وفغان کلدی (یعنی عشق جانانله یاندی وکل اولدی حال بوکه
اندن کیمسه ناله وانین ایشتمدی (حضرت شیخ پروانه یی عاشقه وصادقه وبلبلی دعوای بی معنی
ایلین مدعی یه تشبیه ایلمش * این مدعیان در طلبش بی خبر آنند * کان را که خبر شد
خبری بازنیامد * این اسم اشارتدر مدعیانه (مدعی اسم فاعلدر افتعال بابندن اصلی مدتعی
ایدی قبل تاء افتعال دال واقع اولدی دال حرفدر حروف مجهوره دن وتا حرفدر حروف
مهموسه دن بینهما تنافر وتباعد واقع اولدوغیچون تایی داله قلب ایدوب دالی داله ادغام
ایلدیلر مدعی اولدی ماضیسی ومضارعی وسائر مشتقاتی بویله اعلال ایدرلر (فتأمل مدعی
دعواسنده صادق اولمیانه دیرلر (الف ونون ادات جمعدر نتکه مکرر بیان اولندی (در
حرف ظرف (طلبش شین ضمیر خدایه راجعدر (بی ادات سلبدر اسمای جوامده
مخصوص (خبران خبرک جمعیدر شمدی ذکر اولنان کبی (اصلی بی خبران اندر
همزه وصلله ساقط اولمشدر دیین سوزینک اصلی بوقدر زیرا بو همزه حرف مجتلبه در اصلی
ردلامعی دکلدر (کان که حرف تعلیل (ان اسم اشارتدر مقدر کسه (تقدیری که انکس را که در
(را حرف صله دربامعناسنه (که حرف بیان ویا حرف رابط صفت (شد بونده اولدی
دیمکدر صار معناسنه (خبری یا حرف وحدت (ویا حرف تنکیر (باز بونده کرو معناسنه
اولمغه قابلدر وجائزدر که تأکید ایچونده اوله فارسی یی ارتق تتبع ایدنه معلومدر
(محصول بیت) بو واصل ایرز دیو دعوای مرد ایلین مدعیلر وکذابلر طلب وتحصیل
عشق حقیقیده بی خبر وبی دانشدرلر (یعنی هنوز اسلوب طلب وطریق تحصیلنده بی خبرلردر
پس مقام وصول بونلره قنده میسر اولمق احتمالی وار (زیرا واصل اولوب خبردار اولاندن
بردخی وخبر کلدی (یعنی وصول خبردارلغندن بری خبر کلمدی (زیرا (من عرف الله کل لسانه) در
(یاخود وصولندن ونه کندیدن خبر کلدی (حاصلی ای یار جانانه سنی شویله کتم ایدرکه
کیمسه اندن برنسنه فهم ایلمز که اول واسطه ایله کندیی فهم ایلیه (اولیائی تحت قبابی
لایعرفهم غیری (بونلرک حقنده در * دیکر * ودیکر بونده بایله ویاسز لغتدر دخی معناسنه بونده
برقطعه دخی دیمکدر یعنی قطعهٔ دیکر * ای برتر ازخیال وقیاس وکمان ووهم * وزهرچه کفته اند
شنیدیم وخوانده * ایم ای حرف ندا (بر حرف استعلا (وتر حرف تفضیل (برتر یوجه‌رک دیمکدر
منادی واقع اولمش تقدیری ای برتر خدادر (از برتره متعلقدر خیال قوت مدرکهٔ باطنیه نک
برسیدر (حقیقتیله خیالی ووهمی علم کلام وحکمت اوقیان بلور (زیرا بونلر حواس
باطنیه دندر وبونلردن اول فنلرده بحث اولنور (قیاس برنسنه یی اورتمقدر (یعنی برنسنه یی
برنسنه یه برابرلشدرمکه دیرلر (کمان کاف عجمینک ضمیله ظن معناسنه درکه برنسنه یی بیلمه ده
طرف راجحه دیرلر (وهم ده خیال کبی قوت باطنیه نک برسیدر وبرنسنه یی بیلمه ده طرف
مرجوحه دیرلر ظنک نقیضیدر (وزهرچه واو حرف عطف مابعدینی ماقبلنده کی درت
شیئه عطف ایدر (کفته ماضیدن قسمدر آخری هاء رسمی اولدوغیچون ادات جمعی
همزهٔ مجتلبه ایله ایراد ایلدی (شنیدیم کفته اندی بیاندر تقدیری شنیده ایم در ضرورت
وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه ترک اولندی (وخوانده ایم بوترکه قرینه در
(محصول بیت) ای بو مذکورلردن وجمع سنک شانکده اولان کفت وکودن اعلی ومنزه
اولان الله بز بونلری ایشتمشز واوقمشز (یعنی یتمش ایکی فرقه بلکه جمیع ملل وادیان
سنک حقکده سویلدکلرندن منزه خداسین (حاصلی حقیقتله سنی بیلن ینه سنسین
سنک بلدیکک کبی سنی کیمسه بیلمز بعض نسخه ده شنیده ایم واوعطفله واقعدر (پس

ایشدبکمزدن

ایشدیکمزدن واوقدوغمزدن منزه سین دیمکدر * مجلس تمام کشت وباخر رسید عمر *
ماهمچنان در اول وصف تومانده ایم * مجلس اسم مکاندر تقدیری مجلس کفت وکودر
(یعنی سنک ذات وصفاتکده اولان کفت وکو مجلسی (تمام معروف (کشت فعل ماضیدر
کشتندن بونده اولدی دیمکدر صار معناسنه نتکه نخل باسق کشت بیوردوغنده بیانی تفصیلا
مرور ایلدی (واو حرف عطف (باخر با حرف صله (رسید فعل ماضیدر رسیدندن
ایرشدی دیمکدر (همچنان هم ادات تأکید (چنان انجلین دیمکدر کذلک معناسنه (وصف تو
مصدرک مفعولنه اضافتیدر (مانده ایم ینه همزه حرف مجتلبه در قالمشز دیمکدر (محصول بیت)
یارب سنک ذات وصفاتکده اولان بحث وکفت وکو وقیل وقال مجلسی تمام اولدی وبو
بحث وقیل وقالده عمر آخره وپایانه ایرشدی وبز هنوز ابتداء مجلسده کبی سنک وصفک
ابتداسنده قالمشز (حاصلی اولده لا اله الا الله دیردک آخرده (لا اله الا الله دیرز (واولده
قل هو الله احد دیردک (اخرده ده قل هو الله احد دیرز (واولده انما الله اله واحد دیردک (آخر
عمرمزده ده آنی دیرز * محامد پادشاه اسلام خلد ملکه * محامد مبتداء محذوفه خبردر
ومبتداء مؤخر تقدیر اولمق جائز یعنی ذکر محامد پادشاه اسلامست این مقدم تقدیر
ایلدکده جائز در برمضاف حذفیله ایکی صورتده بیله تقدیری این ذکر محامد آه (محامدک
مفردی محمدتدر (یعنی مصدر میمیدر علم بابندن بونده اوصاف جمیله معناسنه در (پادشاه
اصلنده شاه پاد ایدی (شاه اولو معناسنه (وپاد حافظ موصوفک صفتنه اضافتی قبیلندن ایدی
صکره صفتی موصوف اوزرینه تقدیم ایدوب ینه صفتی موصوفه اضافت ایلدوب (پادشاه
دیدیلر حافظ عظیم معناسنه (یعنی داور بزرک (اسلامه اضافتی لامیه در برمضاف تقدیریله
(یعنی اهل اسلام (خلد فعل ماضی مبنی للمفعولدر تفعیل بابندن موقع دعاده واقع اولمشدر
مؤبد اولسون دیمکدر (ملک بونده میمک ضمیله در مملکت وسلطنت بیننده مشترک لفظدر
(خلد فعلنک نائب عن الفاعلیدر مملکتی وسلطنتی مؤبد اولسون دیمکدر میمک ضمیله
رد لامعی وکسریله لغتدر دیین عجب دیمش ظاهر بودرکه کسریله بو معنالرده مستعمل دکلدر * ذکر جمیل
سعدی که در افواه عوام افتاده است وصیت سخنش که در بسیط زمین رفته * ذکر کسر ذال
دل ایله اکمه دیرلر (وضم ذال کوکل ایله اکمه دیرلر (یعنی برنسنهٔ خاطره کتورمک (جمیل
کوزل دیمکدر (عجم خوب دیر (سعدی حضرت مؤلفک مخلص شریفلریدر واسم لطیفی مصلح
الدیندر (حضرت شیخک مناقبنده بیورر که پیر نظر حضرت شیخ سعدی سلطان العاشقین
شیخ روزبهان بقلیست کویند که پدر حضرت شیخ سعدی خادم حضرت شیخ بوده است (وچون
حضرت سعدی متولد شده است پدرش بخدمت شیخ آورده (وحضرت شیخ درو نظر
فرموده وفرموده اند که عشق رابخش کردیم بدوهم نصیبی دادیم (اما مرشد او شیخ شهاب الدین
سهروردی بوده است قدس الله ارواحهم (بعضیلر دیدیکه حضرت شیخ یوزیکرمیییل
تاریخ وفات سعدی بشادی (وبعضیلر یوز التی وبعضیلر یوز ایکی (والعلم عند الله (اما وفاتی التیوز طقسان برنده
واقع اولمش (نتکه وفاتی تاریخندن فهم اولنور (قطعه) همای روح پاک شیخ سعدی * چو در
پرواز شد از روی اخلاص * مه شوال بود وشام جمعه * که در دریای رحمت کشت غواص *
یکی پرسیده سال فوت کفتم (زخاصان بود ازان تاریخ شد خاص (ذکر جمیل اضافتی بیانیه در
وسعدی یه اضافتی لامیه در (که حرف رابط صفت (افواه جمع فم در (زیرا فمک اصلی فوه در
(پس کثرت استعمالدن ها حذف اولنوب فوقالدی امدی واو طرفده ماقبلی مضموم اسم هودن
غیری اسم بولنمدی ایسه واوی میمه ابدال ایلدیلر ایکیسیده حرف شفوی اولدوغیچون فم اولدی

پس تصغیر ویا جمع ایدنجه اصله رد ایدوب فوه وافواه دیدیلر اغزلر دیمکدر (عوام
جمع عامدر که نقیض خاص در نصر بابنك مضاعفندن اصلی عوامم در فواعل وزنی
اوزره منتهای جموع وزنی اوزره خواصده بویله در بونده خلق عالم مراد در (افتاده است
ماضیدن قسمدر دوشمش دیمکدر اسم مفعول دکلدر (وصیت صادك كسریله ایلك ایله اکلمه‌سی

ردلامعی

خلق عالمده مشهور اوله (سخن وحسن ولسن قافیه‌سنده (سینك ضمی وخانك فتحیله اوقنور
(اما بن وکن قافیه‌سنده سینك فتحی وخانك ضمیله اوقنور (اما غیری یرلرده ایکیسیده جائزدر
صیت سخن اضافتی لامیه در (وشین ضمیر مذکور سعدی یه راجعدر (که حرف رابط صفت
(بسیط وبساط بانك فتحیله کیك یره (یعنی واسع یره دیرلر (بونده زمینه اضافتله یریوزی

ردلامعی

مراد اولمشدر زمین یردر ارض معناسنه (رفته ماضیدن قسمدر کتمش دیمکدر اسم مفعول
دکلدر (ایکی فقره ده در لفظی باء صله معناسنه در ظرفیت معناسنی ویرنلر یاکلش کتمش
(محصول ترکیب) سعدینك کوزللکله مذکور اولماسی (یعنی اکلمه‌سی که عالم خلقنك اغزلرینه

ردشمعی

دوشمشدر (یعنی انی هرکس که علم وکمالله وفضل وعرفانله اکار (یعنی مقبول ومرغوب
عالمدر دخی آنك نثر ونظمینك صیت وضجه‌سی حاصلی جاوی واوازی که تمام دنیایه
منتشر اولمش یعنی یایلمش (خصوصا کتاب کلستان * وقصب الحبیب حدیثش که
همچو شکر میخورند * قصب قافك وصادك فتحه‌لریله مطلقا قامشه دیرلر (قصب السبق
(وقصب السکر کبی (حبیبه اضافتله شکر قمشنه تخصیص ایلمشدر (زیرا قصب الحبیب
اولدر که شکر قامشنی خرده طوغرلر یعنی ایکی بوغم اورتاسنی اوفاق اوفاق کسرلر اندنصکره
اول پاره‌لری تقشیر ایدرلر یعنی قبوغنی صویارلر وبر طباق ایچنه ترتیب وتزیین ایدرلر بویرلرده
یعنی استانبولده میوه بی سپدده ترتیب وتزیین ایلدکلری کبی اندنصکره اوزرینه کلاب
وبخور صوبی سپرلر ودوستلری برینه ارسال ایدرلر پس بواسلوبده کوندریلن شکر
قامشنه (قصب الحبیب دیرلر اضافتی لامیه‌در (وحدیثه اضافتی بیانیه‌در (حدیثدن مراد کندینك
شیرین کلماتیدر (که حرف رابط صفت (هم ادات تأکید (وچو نونله ونو نسز ادات
تشبیه در مثل معناسنه (شکر شینك وکافك فتحه‌لریله مشهور در (اما سین مهمله نك ضمی
وکاف مشددك فتحیله عربیدر (میخورند فعل حال جمع غائب بونده استمرار مراددر یرلر دیمکدر
یمکدن مراد منتفع ومتلذذ اولورلر دیمکدر (محصول ترکیب) دخی سعدینك قصب الحبیب کبی
مقبول ومرغوب کلماتنی یعنی نظم ونثر سوزلرینی که حسن قبولله قبول ایدوب انکله منتفع
ومتلذذ اولورلر (حاصلی سوزلریکه هرکسك قتنده معزز ومسلمدر (قصب الحبیب عبارتنده
اکثر شراحك مفصل ومطول مالایعنیسنه التفات اولنمسون که صداع ایراث ایدر * ورقعهٔ

ردابن سید علی ولامعی وسروری وکافی

منشآتش که چون کاغذ زرمی برند * رقعه بونده یازیلن کاغد پاره سنه دیرلر آخرنده تاء
مربوطه هاء رسمی شکلنده یازلمغله اضافت ایچون برهمزهٔ مجتلبه اثبات ایدرلر (منشآت
میمك ضمی ونونك سکونی وشینك فتحیله اسم مفعولدر افعال بابندن (یعنی انشا بنشیٔدن که
مهموز اللام درجمع مؤنث صیغه سیدر مکرمات وزنی اوزره (لغتده خلق وایجاد معناسنه‌در
(اما بونده کندیدن صادر وپیدا اولان نظم ونثر سوزلریدر (شین بنه سعدی یه راجعدر (که
حرف رابط صفت (چون نونله ادات تشبیه‌در (کاغد کاف عربیله وغین معجمهٔ
مفتوحه ایله معروفدر زره اضافتی لامیه‌در ادنا ملابسه ایله (زر لفظ مشترکدر التونه وسکه‌لی
اقچه‌یه یرلر (سکه مسثت زن حکایه سنده وغیری یرلرده کله جکدر ان شاء الله تعالی بونده اقچه
مراددر (زیرا کاغد زر اولدر که بر پادشاه برکیمسه‌یه احسان ایلك استر (پس الله برامر شریف

ویردکه وار بو امری فلان یرلك حاکمنه ایلت سکا فلان شهردن بو قدر اقچه ویرسونلر دیر
اول دخی اول کاغدی ایلدر اول حاکمه تسلیم ایدر اواده امر شریفه امتثال ایدوب خانه دن
خانه‌یه ودکاندن دکانه بو قدر اقچه طرح ایدوب صاحب رقعه‌یه تسلیم ایدر ملالاری وملا احمد
قزوینی وملا حلبی بیوردلردی که بوقانون الآن ایرانده معمول به در (میبرند فعل حال جمع
غائب بونده بنه استمرار مراددر ایلدرلر دیمکدر تقریر اولان وجه اوزره (محصول ترکیب) دخی
سعدینك نظم ونثر یازدیغی کاغد پاره‌لری که انی اقچه تحصیلی ایچون خط همایون وامر شریف
کبی معزز ومکرم طوتوب هر جانبه وهر مملکته ایلدرلر کاغد زردن مراد مذکوردر پس
شراحك خبط عشوا ایلدکلرینه اعتبار اولنمسون که ضلالتدر * برکمال فضل وبلاغت اوجمل

ردابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی

نتوان کرد * بر حرف استعلا (کمال لغتده تمام معناسنه‌در (یعنی مصدردر اوج بابدن کلور
نصر (وحسن (وعلم بابلرندن بونده مراد علم ومعرفتده تمام اولمقدر (فضل ارتقلقدر (یعنی
اقران وامثالندن علم ومعرفتدن ارتقلق معناسنه اکثر نسخه‌ده کمال فضله مضاف واقعدر
وبعضنده عطفله دوشمش (بلاغت بونده فصاحت معناسنه‌در (اما لغتده ایرشمك
معناسنه‌در فصاحت وبلاغتی حقیقتله بیلمك معانی کتابلرینی کورمکه موقوفدر (او ضمیر
غائب (سعدی یه راجعدر (حمل حانك فتحی ومیمك سکونیله حیوانات جنسنك قرننده اولان
بوکه واشجارك اوزرنده اولان حاصله دیرلر (اما بونك کبی یرلرده نسبت واضافت معناسنده
مستعملدر (نتوان نون حرف نفی (توان لغتده قوت وقدرت معناسنه‌در (اما بونك کبی یرلرده
عدم امکاندن عبارتدر (کرد بونك کبی یرلرده مصدر معناسنه‌در (زیرا توانده رایحهٔ استقبالیت

مطا

ملحوظدر (وقاعدهٔ مقرره‌در که ماضی مستقبلدنصکره واقع اولسه مصدریت معناسنی افاده ایدر
(پس نتوان کردك معناسی ایلك اولماز دیمکدر (معلوم اوله که ذکر جمیل مبتدا (ونتوان کرد
خبری ومابینلرنده اولان ذکر جمیلك صفتی ومعطوفاتیدر (وحمل نتوان کردك مفعول صریحی
وبرکمال غیر صریحی (محصول ترکیب) شیخ سعدینك مذکور احوال واوصافی کندینك کمال وفضل
وبلاغته حمل ایلك اولماز یعنی مذکور احوال واوصاف کندی ذاتنك استحقاقندن دکلدر (حضرت
شیخ سعدی کندینك ذکر جمیل ایله مشهور وکمال فضل وبلاغتله معروف وحسن تألیفات وتصنیفاتله
موصوف اولدیغی ذکر محامد پادشاهه مقدمه بیورمشدر * بل که خداوند جهان وقطب
دائرهٔ زمان قائم مقام سلیمان ناصر اهل ایمان شاهنشاه معظم اتابك اعظم مظفر الدین ابو بکر بن
سعد بن زنکی ظل الله فی ارضه رب ارضه عنه وارض بعین عنایت نظر کرده است وتحسین بلیغ
فرموده وارادت صادق نموده لاجرم کافهٔ انام از خواص وعوام بمحبت او کرایده اند که الناس
علی دین ملوکهم * (بل ادات اضرابدر لفظ عربیدر ترکیده مستعملدر (که حرف بیان
(خداوند بونده صاحب ومالك معناسنه اسمدر ومبتدا واقعدر (وبعین عنایت نظر کرده است
خبریدر غفلت اولنمیه (جهانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وقطب واو حرف عطفدر
بوفقره‌دن غیری کلن فقره‌لرده حرف عطف یوقدر (قطب پرکار ایله دائرهٔ چزدککده دائره
اورته‌سنده پرکارك ایاغی طوران نقطه‌یه دیرلر ودکرمنك چرخنه متصل دمرکه دونر واوسط طاشنی
دوندررا کاده قطب دیرلر وفلکده ایکی قطبی واردر بریسی تحت الارضدر که بو یرلردن کورنمز
اکا قطب جنوبی دیرلر بریسیده فوق الارضدر که کورینور واکا قطب شمالی دیرلر دمور قازق
دیدکلری یلدزدر قطب شمالیدر انکیچون انده طلوع وغروب اولماز ورجال غیبدن برینه که تصرف
عالم باذن الله تعالی اکا متعلقدر (یعنی مدار دائرهٔ عالمدر قطب دیرلر (وسلاطین اسلامیه‌یه قطب
تشبیه طریقیله اطلاق اولنور انتظام امور انام انك رأی وتدبیر وتصرفنه مفوض اولدیغیچون

(دائره‌یه اضافتی لامیه‌در ودائره‌نك زمانه اضافتی بیانیه‌دره (قائم مقام اضافتی اسم فاعلك اسم مكانه
اضافتیدر (وسلیمانه اضافت لامیه‌در سلیمان پیغمبرك تخت كاهی شیراز اولدیغیچون مقامی اكا اضافت
ایلدی تنكه ان شاء الله تعالی محلنده تفصیلی كله جكدر (ناصر اهل ایمان اضافتلربده اسم فاعلك
مفعولنه ولامیه‌در (شاهنشاه اصلنده شاه شاهان ایدی پادشاهلر پادشاهی دیمكدر ملك الملوك — خطا
معناسنه بكلر بكی دیدكلری كبی صكره مضاف الیهی تقدیم ایدوب شاهانشاه دیدیلر پس الف
متوسطی حذف ایدوب شاهنشاه دیدیلر كاه اولور كه الف اخیرده حذف ایدوب شاهنشه
دیرلر وكاه اولور كه الف اولی وثانی‌یی حذف ایدوب شهنشاه دیرلر وكاه اولور كه جمع الفاتی حذف
ایدوب شهنشه دیرلر فاحفظ (معظمه اضافتی بیانیه‌در (اتابك لالا وجلة الملك معناسنه‌در اتابكان
دیرلر برنیجه پادشاهلردر كه جد اعلالری اقسنغردر كه جلال الدین ملك شاه ابن الب ارسلان
سلجوقینك قوللرندن ایدی (پس جلال الدین مذكور اقسنغری محمد نام اوغلنه لالا وجلة الملك
ایلدی جلال الدین ابدی متوفی اولیجق مذكور سلطان محمد تخت سلطنته جلوس ایلدی ومذكور
اقسنغره غوطهٔ شامی یعنی دمشق وحلبی وبالجمله دیار عربی خانلق طریقیله ویردی وزنكی نام اوغلنه
دیار بكری ودیار ربیعه واذربایجانی باباسنه كبی خانلق ایله ویردی الله امری ایله سلطان محمد چوق
یشامیوب متوفی اولدی وبرینه جلوس ایدروارث سلطنتی قالمدی (پس اقسنغر وزنكی بن اقسنغر
خروج ایلدی وهر یره كه توجه ایلدیلر باذن الله تعالی فتح میسر اولدی تیمور وشاه اسمعیل كبی پس
اقسنغر متوفی اولیجق امور سلطنتده زنكی مستقل اولدی وز باده ایو پادشاه اولدی وزنكینك
ایكی اوغلی وارایدی برینه سعد وبرینه زكریا دیرلردی سعده شیرازی وزكریایه خلخالی سنجاق
ویردی (پس زنكیدن صكره سعد پاشاه اولدی ز برابیوك اوغلیدی وزكریا سنجاقده قالدی
وظهیر فاریابی‌یی یانته الدی وكندینه مداح ایلدی تنكه دیوانندن فهم اولنور (پس هلاكو ظهور
وخروج ایلدی وسعد بواغر عسكره تحمل ایده مدیكندن لاره وهرمزه فرار ایلدی بعده كه
هلاكو كندی سعد ینه برینه كلدی وچوق معمر اولمیوب ابو بكر بن سعد پادشاه اولدی وكمال
اصفهانی‌یی یانته الوب تربیت ایلدی پس كمال بونك مدحنده برقصیده‌ده بیورر (نظم) قطب كردون
ظفر شاهنشه سنغر نسب   وارث تخت سلیمان خسرو وجمشید فر   شاه ابو بكر بن سعد ان
كزدم جان بخش اوزنده شددرد امن اخر زمان عدل عمر   خسرو انرا حلقهٔ حكم توكشته كوشوار
شاه سنغر شاه رادیدار توكحل بصر (قزل ارسلانده انا بكاندندر بو تقریردن معلوم اولدیكه
زنكیدن صكره سعدالی اوغلی جلوس ایلدی اندن صكره مظفر الدین ابو بكر كه
كلستان انك نامنه تألیف وتصنیف اولنمشدر جلوس ایلدی كه شیخك مریدی ایمش پس
مظفر الدین لقبی وابو بكر كنیتی كه سعد اوغلی در وسعد زنكی اوغلی وابو بكر تبركا باباسی
ادینی اوغلنه دیمش (تنكه سلطان سلیمان مرحوم باباسی ادینی براوغلنه دیمش كه سلطان
مراد دام سلطنته آنك اوغلیدر (ظل كولكیه دیرلر (لفظة اللهه اضافتی لامیه‌در مجاز
اللهك كولكه سی دیمكدر (حضرت محمد مصطفادن علیه الصلوة والسلامدن روایت
اولنمشدركه (السلطان ظل الله فی الارض یأوی الیه كل مظلوم) (یعنی پادشاه بریوزنده اللهك
كولكه سیدر اكا صیغنور هر مظلوم (حاصلی هركس كنش اسیجغندن كولكه‌یه پناه ایلندیكی كبی
ظالملر شرندن مظلوملر پادشاهلره كذلك پناه ایدرلر (فی ارضه ارض یره دیرلر (وضمیر خدایه
راجعدر (رب منادی، حرف ندا مقدر یارب دیمكدر (اصلنده ربی ایدی كسر یله اكتفا ایدوب
یا حذف اولندی (ارض فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر (یارب راضی اول دیمكدر علم بابندك
ناقص واویسندن مصدری رضا ورضوان كلور (عنه ضمیر ابو بكره راجعدر جارومجرور صیغهٔ امره

متعلقدر

متعلقدر (وارضه واو حرف عطف (ارض همزه‌نك فتحی وضادك كسر یله افعال بابندن
فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر علامت جزم ایچون یا ساقط اولمشدر (اصلی ارضی برضی ایدی
(وها ضمیر منصوب متصل ابو بكره راجعدر (معلوم اوله كه اسجاعده فقره‌لر آخری ساكن اوقنور
(پس بونده ایكی ضمیر یله ساكن اوقنور (وایكی ارضه تجنیس تام واقع اولمشدر (زیرا ضمیرلر
علی حدة كلمه‌لردر (وبو ایكی فقره‌نك اولكیسی اخباریه (وثانیسی انشائیه واقع اولمشدر (عین
بونده كوزدر چشم معناسنه (وعنایت عون وقصد معناسنه‌در واضافت بیانیه‌در (كرده استك
مفعول غیر صریحیدر (ونظر صریحیدر (وكرده ماضیدن قسمدر ایلمش دیمكدر (واو حرف عطف
(تحسین تفعیل بابندن مصدر درلغتده كوزلندرمكدر (اما بونك كبی برلرده احسنت وافرین
دیمك معناسنه‌در (بلیغ مبالغه معناسنه‌در زیاده دیمكدر واضافت بیانیه‌در (فرموده ماضیدن
قسمدر اسم مفعول دكلدر بیورمش دیمكدر (واو حرف عطف (ارادت مصدردر افعال بابندن — ردلامعی
اصلی اروادا ایدی واو حرف علت متحرك ماقبلی حرف صحیح ساكن نقل حركت برماقبل ایتدك
واو متحرك فی الاصل ماقبلی مفتوح الان الفه قلب ایتدك ایكی الف جمع اولدی ایكی الفك برینی حذف
ایلدك وبدلنه تاو یردك ارادت اولدی الف اولی حذف ایلسك وزنی قاله اولور وثانیسنی حذف ایلسك
وزنی افعلة واولور فتامل (صادقه اضافتی بیانیه‌دركرچك ارادت دیمكدر پادشاهك كندینه حسن — افعلة یعنی الفك كسری وفائك فتحی وعینك سكونیله للطابع
ارادت وتسلیم ورضای صادق كوستردیكنه اشارتدر (حاصلی پادشاه حضرت شیخك مریدی ایمش
(نموده ماضیدن قسمدر اسم مفعول دكلدر كوسترمش دیمكدر (لاجرم لا ابله مستعمل لفظدر لابد — رد لامعی
ولامحالة كبی میمك فتحیله (یعنی بالضروری دیمكدر (كافه فانك تشدیدیله جمیع معناسنه‌در (انامه
اضافتی لامیه‌در انام الفك فتحیله خلق معناسنه‌در جمیع خلق دیمكدر (از بونده من تبیین
معناسنه‌در (خواص خاصك جمعیدر (وعوام عامك جمعیدر ایكسیده نصر بابنك مضاعفندندر
(یعنی خلقك شریفلری ووضیعلری (محبت باحرف صله محبت میمك فتحیله معروف اویه اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اوضمیر سعدیه راجعدر (كرایبده كاف عجمینك كسر یله
ماضیدن قسمدر اسم مفعول دكلدر میلی ایلمش دیمكدر (كه حرف تعلیل (الناس لفظا مرفوع مبتدا — ردلامعی
آدم اوغللری دیمكدر (علی حرف جر مقدر كائنون لفظنه متعلقدر (دین بونده عادت وخوی
معناسنه‌در (ملوكه اضافتی لامیه‌در وضمیره اضافت كذلك (ملكك جمعیدر پادشاهلر دیمكدر
(ملوك ملكك جمعیدر بكلر بكی دیمكدر دیین عجب سویلش (محصول تركیب) یعنی سعدینك — ردلامعی
مذكور اوصاف واحوالنی كندینك كمال فضل وبلاغتنه حمل ایلمك اولماز بلكه جهان پادشاهی
دخی دائرهٔ زمانك قطبی قائم مقام حضرت سلیمان نبی اهل ایمان واسلامك ناصری اعظم اتابك معظم
پادشاهلر پادشاهی (یعنی دنیا پادشاهلرینك اولوسی مظفر الدین ابو بكر بن سعد بن زنكی بریوزنده
اللهك كولكه سی یارب سن اندن راضی اول وانی ده راضی ایله (حاصلی مذكور اوصافله موصوف
والقابله ملقب خداوند جهان سعدیه عین عنایتله نظر ایلمشدر ومبالغه ایله افرین وتحسین
بیورمشدر وحسن اعتقاد وصدق وارادت كوسترمشدر پس شك یوق كه خواص وعوامدن
جمیع انام سعدینك محبتنه میل ایلدیلر (زیرا ناس پادشاهلرینك توره سی وعادتی اوزره‌در (یعنی
سلاطینك عادت وخلقینه تابعدر (حاصلی خلق انك طور وطریقنه تقلید ایدكنلردر (پس زمان
پادشاهی سعدیه زیاده طالب وراغب اولدیغیچون جهان خلقیده اكا تقلید ایله سعدیه زیاده
طالب وراغبلردر * رباعی * درت مصراعدن مركب نظمه دیرلر كه مطلعی اوله ودردنجی
مصراعك قافیه سیله متفق اوله (وبحر هزج اخربدن اوله (پس بوكه مطلقا نظم وقطعه دینلر
وزن رباعیدن اكاه دكلرمش * زانكه كه ترا برمن مسكین نظرست * اثارم زافتاب مشهور ترست * — ردابن سید علی ولامعی وكافی

زانکه زای مفرده حرف ابتدادر منذ معناسنه (وآن اسم اشارتدر (که کاهدن مخفف وقت
معناسنه (که حرف بیان (زاتودن مخفف ضمیر مرفوع منفصل (ورا ادات تخصیصدر لام
جاره معناسنه سنك دیمکدر (بر بونده حرف صله در باء مفرده معناسنه (من بن دیمکدر
انا معناسنه (مسکینه اضافتی بیانیه در (من دنونك کسری ضرورت وزن ایچوندر دین
اضافات احوالندن آکاه دکل ایمش (مسکین بونك کبی یرلرده درویش وفقیر معناسنه در (نظر

رد ابن سید علی وسروری

معروف (وسین وتا ادات خبر (آثار اثرك جمعیدر نشان وعلامت دیمکدر (میم ضمیر متکلم وحده
(ازك همزه سی وصلده ساقط اولنمشدر (آفتاب الف ممدوده وفانك سکونیله کونشه دیرلر (آفتابك
همزه سیده وصلده ساقط اولور (مشهور معروف (تر ادات تفضیل (وسین وتا ینه معروف
(محصول بیت) اول وقتدن بری که سنك بن مسکینه نظر والتفاتك واقعدر (یعنی بکا حسن نظرلك
اولدن بری بنم آثارم (یعنی تألیفات وتصنیفاتم (حاصلی نظم ونثرم آفتابدن مشهور رقدر (یعنی
تمام دنیاده شهرت بولمشدر * کرخود همه عیبها بدین بنده درست * هر عیب که سلطان
بپسندد هنرست * کر اصلنده کرچه در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (خود روم
ضمه ایله بد ودد قافیه سنده مستعمل لفظدر بونده ادات تأکیددر (همه جمیع وقاطبه معناسنه در
(عیبها عیبك جمعیدر (ذوی العقولك غیری اولدیغیچون ها ایله جمع اولدی (بدین
باحرف ظرفدر فی معناسنه دال همزه دن بدل اولمش اصلنده (این اسم اشارتدر بنده یه (در
بامتضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (وسین وتا ینه معهود مصراع ثانی مصراع
اولدن مستدرکدر لکن تقدیرنده هر کل افرادی معناسنه کل عیب دیمکدر بونده مبتدادر
(که حرف رابط صفت (سلطان مبتدا (بپسندد با بونده تأکید افاده ایدر بوبابی ظرفاء عجم
مکسور وغیریلری مضموم اوقورلر (پسندد باء عجمی مفتوحه ایله فعل مضارع مفرد غائبدر بکنه
دیمکدر جملهٔ فعلیه خبر سلطاندر وجملهٔ اسمیه صفت هر عیبدر (هنز عیبك نقیضیدر وخبر
هر عیبدر (محصول بیت) اکرچه که جمیع عیوب بو بنده ده حاصل وموجوددر (یعنی باشدن
ایاغه دك معیوبم (لکن هر عیبی که پادشاه بکنور اول عیب هنزدر (حاصلی بن که پادشاهك
مقبولی ومرغوبی اولام هر عیبم کوزینه هنز کورینور (زیرا محب محبوبدن هنزدن غیری نسنه
کورمز بیت * کر هنزی داری وهفتاد عیب * دوست نبیند بجزان یك هنز * قطعه *
* کلی خوشبوی در حمام روزی * رسید از دست محبوبی بدستم * کل کاف عجمینك کسریله لغتده
مطلقا الحقدر اما بونده رومده کاف عربیله کل دیدکلری بدر که استانبولده کفه کلی دیو صاندقلریدر
ظاهر بودر که کاف عجمیدن محرفدر (ویا حرف وحدتدر (خوشبوی وصف ترکیبی در
بونده کوزل وطاتلی معناسنه در (وبوی مطلقا قوقیدر کوزل وطاتلی قوقولی بر بالچق دیمکدر کل
مبتدا وخوشبوی واورسمیله صفتیدر (در حرف ظرف (حمام مشهور میم ساکن اوقنمق
کرك که اضافت فهم اولنمیه (روزی یا حرف وحدتدر بر کون دیمکدر قیاس حمامده یای وحدتله
اولمق ایدی اما وزن تحمل ایلدیکیچون تقدیر اولندی فتأمل (رسید فعل ماضی مفرد
غائب ایرشدی دیمکدر فاعلی کله راجع تحتنده ضمیردر جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (از دست رسیده
متعلقدر محبوبه اضافتی لامیه در (ویا حرف وحدت (بدستم با حرف صله رسیده متعلقدر
(محصول بیت) بر کون بر حمامده بر کوزل قوقولی بر پاره کل بر محبوبك الندن الیمه ایرشدی (یعنی
بر محبوب بر کون بر حمامده بر مقدار کل صوندی (معلوم اوله که رومده کلی حمامده خاتون
کشیلر صاچلرینه سوروب انکله باشلرینی وصاچلرینی شست وشو ایدرلر (اما اعجامك
ذکوری ده حمامده محاسن وبدنلرینی انکله یورلر (نتکه بعض عرب بدنلرینی حنا ایله یورلار

* بدو کفتم که مشکی یا عبیری * که از بوی دلاویز تو مستم * بدو با حرف صله ودال همزه دن
بدلدر (واو ضمیر غائب کله راجعدر (بدو کفتم فعلنه متعلقدر (که حرف رابط مقول قولدر
(مشك میمك کسریله وسین مهمله نك سکونیله عربیدر ومیمك ضمی وشین معجمه نك سکونیله
عجمی بونده ایکی وجهله بیله اوقومق جائزدر وبونك کبی یا به حرف خطاب دیه کلشلر (امارلی
بودرکه ضمیر اوله حرف اولمیه (یا بونك کبی یرلرده حرف عطفدر عربیده ام واو کبی مقام
تردیده مستعملدر (عبیر معروف (ویا ضمیر خطاب وتردید اخبار وانشا طریقیله اولمق
جائزدر (که حرف تعلیل (بوی دلاویز موصوفله صفتدن مترکب توصیف ترکیبی در (اما
دلاویز وصف ترکیبی در اویزندن اویختن دن دکل بحسب لغت کوکل اصیجی دیمکدر (اما
استعمالده کوکل متعلق ومائل ومفتون اولمقدن تعبیردر (توبه اضافت لامیه در (مستم
ضرورت وزن وقافیه ایچون مستم دیمشدر والا بحسب المقام مست شدم ایدی (یعنی
اسرك اولدم معناسنه (محصول بیت) تردید طریقیله اول کل خوشبویه بن دیدم سن مسکمسن
یا عنبرسن یعنی بو ایکینك بریسك البته یاخود مسکمسین یوخسه عبیرمسین ایکی صورتده
بیله تجاهل طریقیله خطابدر زیرا سنك کوکلی کندیه ویا کوکلی کندینه متعلق ومفتون
ایدیجی بوییکدن مست اولدم حاصلی سنك کوزل قوقوکه متعلق ومفتون اولدم * بکفتا من کل
ناچیز بودم * ولکن مدتی با کل نشستم * بکفتا با حرف تأکید والف اکثر سؤالی جوابدن
فرق ایچون کلور تحسین کلام ایچونده کلور فاعلی مذکور کل خوشبویدر یعنی کل خوشبوی
لسان حال ایله دیدی (کل ناچیز اضافتله یعنی بیانیه ایله (ناچیز لاشیء معناسنه در حاصلی
بی قدر وبی اعتبار دیمکدر قیاس کل خوشبویده ده اضافت ایدی اما نسخه لرهب بایله در
(ولکن ادات استدراکدر اما معناسنه (مدت زمان دیمکدر (ویا حرف وحدت (با حرف
مصاحبت (کل معروفدر که عربیده ورد دیرلر واولك فتحیله (اما اضافتله هرچیکه کل دیرلر
کل زنبق کبی مثلا (نشستم فعل ماضی متکلم وحده در (نشستن مصدرندن اوتردم دیمکدر
مراد مقارنتدر (محصول بیت) کل خوشبوی جواب ویردیکه بن هیچ مرتبه سنده بالچق ایدم
یعنی سائر بالچقلر کبی هیچ حیز واعتبارم یوغیدی (لکن برمدت کله مقارن اولوب آنکله
همنشین اولدم (پس انك بوی دلاویزی بکا تأثیر ایلدی که بویله مقبول اولدم (حضرت شیخك
بیوردیغی بز بوسنه سراینده مشاهده ایلمشز که مذکور بالچغی بر کوچك فوچی یه استانبولده
بال فوچیسی کبی قورلر (واکا کل یپراغنی یولوب دوکرلر (ونیجه زمان اول فوچیده کل ایله
آمیخته کلی دوکرلر اندن صکره پاره پاره قورودرلر ولازم اولدقجه حمامده خاتونلر استعمال
ایدرلر * کمال همنشین درمن اثر کرد * وکرنه من همان خاکم که هستم * شراحك بعضیسی
کمال یرینه جمال یازمش (لکن کمال مقامیدر جمال دکل فتأمل (هم ادات صحبت وجمعیتدر
(همنشین مجالس ومصاحب معناسنه در (در حرف صله در با معناسنه (اثر کرد تأثیر ایلدی دیمکدر
(کمال مبتدا وکرد خبری (واثر کردك مفعول صریحیدر (ودر من غیر صریحی (وکرنه وا کرنه دن
مخففدر والا دیمکدر (اکثر نسخه لرده نه یرینه (نی واقعدر یا ایله (خاك طپراق (که حرف بیان (هستم
وارم دیمکدر (یعنی بن الان اولده اولان خاك ذلیل وتراب حقیرم بونده کله خاك دیدی زیرا خاکه
کل دیرلر (کل ارمنی دیرلر (خاك ارمنی دیمجك یرده (محصول بیت) کل ناچیز الصحبة مؤثرة
فحواسنجه درکه بنمله ممتزج ومختمر (یعنی سرشت اولان همنشینك کمالیدر بکا تأثیر ایدوب
بو لطیف بویی ویرن (حاصلی بو بوی خوش همنشیندن مکتسب کمالدر بنده یوخسه بن
بو عارضی بویدن اول نیجه که خاك بی مقدار وتراب بی اعتبار ایدم ینه شمدی اندن قطع نظر

ابن سید علی وسروری

عبیر امیر وزننده کثرتلو شبئه دینور وبلکی چوق اوقه وصف اولور وزعفران علی قول انواع طیبدن یعنی کوزل قوقولو اجزادن مرکب بر کونه ترکیبه دیرلر تحفهٔ طیبه ده مرسومدر کذا فی اللغات
للطابع

رد ابن سید علی ولامعی وسروری

خاك ذليل وتراب حقيرم (حاصلی پادشاهك كمال التفاتی وحسن نظر يدر بكا بوشرفی ويروب
مقبول عالم ايلين والابنم ذاتمده بواوصافه واحواله استحقاق يوقدر (حضرت شيخ كسر نفس ايدوب
تواضع وتنزل بيورمش والاشيخك عظمتنه بوكتاب شاهد عدلدر قدس الله روحه * اللهم متع
المسلمين بطول حياته * (اللهم دعاده مستعمل كلمه در وميم مشدده حرف ندادن عوضدر (اصلنده
يا الله ايدی بوجهتندر كه حرف نداايله ميم جمع اولماز بوكلمه نك تفصيلله استعمالاتنه وفتح اوزرينه
مبنی اولماسنه مطلع اولمق مراد ايلين مقامات حريرينك مطرزی شرحنك ابتداسنه نظر ايلسون
(متع فعل امر مفرد مذكر مخاطب در تفعيل بابندن فائده لندر ديمكدر بولغت افعال بابنده ده
بومعناده مستعملدر متعه الله وامتعه الله ديرلر دعاده (يعنی الله تعالی انی فائده لندرسين ديمكدر
(المسلمين لفظا منصوب مفعول صريحيدر متعه نك نصبی يايله در مسلمك جمعيدر (بطول
باحرف تخصيص در سببيتی متضمن در (طول طانك ضميله مصدر در اوزونلق معناسنه جار ومجرور
متعه يه متعلقدر (يعنی مفعول غير صريحيدر (حياته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتی قبيلندندر
حيات اوزنلغی ديمكدر (محصول تركيب) يارب سن مسلمانلری ابوبكرك عمری وحياتی اوزنلغی
سببيله فائده لندر (زيرا عادلدر وخلق انك ظل حمايتنده آسوده حال ومرفه البالدر * وضاعف ثواب
جميله وحسناته * واو حرف عطف (ضاعف عينك كسريله فعل امر مفرد مذكر مخاطب در
مفاعله بابندن امر سابقه معطوفدر درت فقره ده امر صيغه لری مقام دعاده واقعدر (يعنی
مراد دعادر قت قت ايله ديمكدر (ثواب عوض وجزا معناسنه در لفظا منصوب مفعول
ضاعفدر (جميله تقديری ثواب فعل جميله در كوزل فعلنك ثوابنی وحسناته تقديری ثواب
خيرات حسناته در حسنه نك جمعيدر (محصول تركيب) دخی يارب ابوبكرك خيرات حسنه سنك
وفعل جميلنك ثوابنی قت قت ايله يعنی (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) زمره سنه انی ادخال ايله
ديمكدر * وارفع درجة اوداته وولاته * بوده فعل امر در فتح بابندن قالدر ديمكدر (درجة بونده
درجه دن مرتبه ومنزل مراد در (اوداودك جمعدر احبا حبيبك جمعی اولديغی كبی دوستلر
ديمكدر (ولات والينك جمعيدر حاكملر ديمكدر (معلوم اوله كه ثلاثی مجردك ناقصدن اسم فاعلك
برجمع مكسری بومنوال اوزره كلور (قاضينك قضاة وراميك رماة وحامينك حماة كلديكی
كبی (اصلی وليـة وقضية ورمية ايدی نصرة وزنی اوزره (پس يا متحرك وماقبلی مفتوح
اولديغيچون الفـه قلب ايلديلر (ولاة وقضاة اولدی قافك فتحيله (پس قناة مثلی مفردلره
ملتبس اولمسون ديو فائی مضموم ايدوب ولاة وقضاة ديديلر وزنلری فعـلة وزنی اوزره در
(امدی فعـاة وزنی اوزره كلور دين ايله ظن ايلمش كه لام الفعل الفه قلب اولمغله لام الفعل
اولمقدن چقار (شويله ظن اولنور كه بوقائل اوزان تصريفيه دن آكاه دكل ايمش عفی الله
عنه (محصول تركيب) دخی يارب حكامنك واحباسنك دولت وسعادتلری مرتبه لرينی رفع ايله
* يعنی عزوشرفلرينی زياده ايله * ودمر علی اعدائه وشنائه * (دمر ميمك كسريله تفعيل
بابندن فعل امر در قهر ايله ديمكدر (علی دمره متعلقدر (معلوم اوله كه بوفعل علی حرفيله
وعلی سز برمعنايه در (يعنی علی بونده منصوص اولديغی معنايه دلالت ايلمز (اعدا عدونك
جمعيدر دوشمنلر ديمكدر (شناته ولاة كبيدر وزنده واعلالده مبغضلر معناسنه (بونك اصلی
مهموز اللامدر علم بابندن همزه طرفده ماقبلی مكسور اولديغيچون يايه ابدال اولندی (پس حكم
ناقصه داخل اولوب اول اعلالله اعلال اولندی وشنات اولدی شينك ضميله (محصول تركيب)
دخی يارب دشمنلرينی واكا بغض ايدنلری (يعنی عدولرينی قهر وهلاك ايله * بمانلی
فی القرآن من آياته * (با حرف قسم (ما اسم موصول تقديری بحق مادر (تلی فعل ماضی مفرد

ردلامعی

مذكر

مذكر غائب مبنی للمفعول اصلی تلو ايدی واو طرفده ماقبلی مكسور اولديغيچون يايه قلب اولندی
(فی حرف جرتلی فعلنه متعلق (قرآن وفرقان دخی ينچه اسم شريفی وار الله كلامنه ديرلر (من ماء
موصولی بيان ايدر (آيات آيتك جمعيدر آی ده جمعيدر نشانلر ديمكدر (اما اصطلاحده كلام
مجيددن برمقداره ديرلر كه اهل قرآن سرخله حدودن تعيين وتبيين بيورمشلر (بعض نسخه ده
مانلی واقعدر باء قسمسز (پس ماء مصدريه ظرفيه اولور (محصول تركيب) (يارب مذكور
دعالريمزی قبول ايله شول قرآنده اوقنان آيتلر حقيچون (ياخود مادامكه قرآن آيتلری اوقنور
(يعنی قرآن آيتلری اوقندقجه ابوبكر حقنده بزم دعالريمزی قبول ايدوب ثابت ايله (مذكور
بش فقره برقافيه ده واقعدر * اللهم امن بلده واحفظ ولده * آمن سابقلر كبی دعايی متضمن
امر درامن يؤمن دن (يعنی افعال بابندن (اصلنده اءمن ايدی اجتماع همزتين فی كلمة اول واحدة
واقع اولدی (يعنی بركلمه نك اولنده ايكی همزه جمع اولدی اولكی متحرك وثانی ساكن ثانی يی اولكنك
حركتی جنسنه قلب ايلدك امن اولدی امين ايله ديمكدر (بلد بانك ولامك فتحه لريله بلدة
ديرلر شهر معمور معناسنه جمعی بلاد كلور بانك كسريله (بلدان ده كلور بانك ضميله (پس
بلد بلده نك جمعيدر دين سهو ايلمش (واحفظ همزه وصلك كسری وفانك فتحيله امر
مذكور در علم بابندن صقله ديمكدر (ولد اوغله وقزه شاملدر (اما بونده اوغل مراد در
(محصول تركيب) يارب شهرنی آفات وعاهاتدن صقله (يعنی خراب اولمقدن امين ايله حاصلی
كندوبی امن وامانده حفظ ايله (زيرا مملكتك عمارتی انك وجود شريفيله در (دخی سعد نام
اوغلنی ده بلالردن صقله (زيرا الولد سرابيه حسبنجه باباسی كبيدر عدل وكرم وانصافده
* نظم * لقد سعد الدنيا به دام سعده * وايده المولی بالوية النصر * (بو ايكی بيت حضرت
شيخك بحرطويلده ابوبكر مدحنده برقصيده سندندر (لقد جواب قسم محذوفدر (سعد بوجوهر
حروف فتح وعلم بابنده مستعملدر (ليكن علم بابنده لازمله متعدی بيننده مشتركدر لازم اولنجه
اسم مفعولی فعيل وزنی اوزره كلور (سعد فهو سعيد ديرلر (اما متعدی اولنجه سعد فهو
مسعود ديرلر (پس بونده اوچ صورتی بله اجرا ايلمك قابلدر (فتحدن اولنجه مصدری سعود
كلور يمن وبركت معناسنه (پس دنيا اوچ صورته بله تقديرا مرفوعدر (فاعل ونائب
عن الفاعل اولور (به حرف جر فعل سابقه متعلقدر (وضمير ابوبكره راجعدر ولده ارجاع ايلين
سهو ايلمش (دام فعل ماضيدر نصر بابنك اجوف واويسندن موقع دعاده واقع اولمش دائم
اولسون ديمكدر (سعد سينك فتحی وعينك سكونيله ايهام طريقيله مذكور در (يعنی ابوبكرك
سعادتی دائم اولسون (وسعد آدلی اوغلی دائم اولسون ديمك اولور (ايد دام فعلنه معطوفدر محكم
ايلسون معناسنه (ضميرينه ابوبكره راجعدر (مولی تقديرا مرفوع فاعليدر ايدنك
(مولی افندی ديمكدر (با حرف جر ايده متعلقدر (الويه لوانك جمعدر سنجقلر
معناسنه افعلة وزنی اوزره نصر مصدر در واضافت بيانيه نصرت وظفر سنجقلری
ديمكدر (محصول بيت) خدا حقيچون تحقيق دنيا سعادت وعزت بولدی ويا سعيد اولدی
ويا مسعود اولدی ديمكدر نيك بخت شد معناسنه (يعنی ابو بختلو اولدی ابوبكر سببيله سعادتی
وسعدی دائم وباقی اولسون (دخی خدا ابوبكری نصرت وظفر سنجقلريله مؤيد ومحكم
ايلسون (يعنی هرزه يه كيم لوا چوب عسكر چكرسه خدا ظهير وناصری اولسون (حاصلی
حضرده وسفرده خدا يار وياوری اولسون * كذلك تنشا لينة هو عرقها * وحسن نبات الارض
من كرم البذر * كذلك اسم اشارتدر ابوبكره (تنشا فعل مضارع مفرد مؤنث غائبه در
فتح بابندن بوی چكر واوزار ديمكدر آخرنده همزه تليين ايدوب الفه قلب ايدرلر ضرورت

رد لامعی وكافی

رد ابن سيدی علی

وزن ایچون حذف اولندی دینلر غلط ایلدیلر (لبنهٔ بونده دال و بداق معناسنه در که ابو بکر
اوغلندن یعنی ولد صلبی سندن کنایه در تنشاء نك فاعلیدر (هو محلا مرفوع مبتدا ابو بکره راجعدر
(عرق عینك کسری و رانك سکونیله لغتده طمر در (اما بونده کوك مراددر بیخ معناسنه و هالیندیه
راجعدر عرقها خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه صفت لینه در (وحسن کوزللك (نبات یردن بتن
نسنه ارضه اضافت لامیه در (من حرف جر حسنه و یا مقدر کائنه متعلق (کرم بونده
ایلك معناسنه در بذره اضافتی لامیه در (بذر بانك فتحیله تخم معناسنه در (محصول بیت) بنه
ابو بکر کبی بر نهال تازه بوی چکوب اوزامه ده در یعنی کند ینه مناسب و مشابه بر اوغلی بیو یوب
یتشمه ده در که ابو بکر انك اصلی و کوکیدر (مصراع ثانی یی ارسال مثل ایدوب یوردر یردن
بتن اوتك ایلوکی و کوزللوکی خود تخم ایلیکندندر (حاصلی پادشاه اصیل و جنس اولدیغیچون
اوغلیده کندی کبیدر (معلوم اوله که حضرت شیخ پادشاهك مرشدی و اوغلنك استادی
ایمش شویله روایت اولنور والعهدة علی الراوی * ایزد تعالی و تقدس خطهٔ پاك شیراز را
بهیبت حاکمان عادلان و همت عالمان عاملان تا زمان قیامت در امان سلامت نکه دارد * ایزد
اعجامك ظرفاسندن همزه نك و زانك کسریله مسموعدر (اما روستایی و بعض جهله سندن
فتح زایله ده مسموعدر خدا معناسنه تکری دیمکدر (خطه خای معجمه نك کسری وطای مفتوحهٔ
مهمله نك تشدیدیله سنور معناسنه در پاکه اضافتی بیانیه در وشیرازه لامیه در (پاك لفظی شیراز
لفظنه مضاف اولمازدین معنی ایله نسبتی یوغیمش (شهر شیراز حضرت شیخك و خواجه
رد شمعی
حافظك متولد اولد قلری بلده نك اسمیدر دیار عجمده بریله بونی زیاده مدح ایدرلر نتکه
شعرادن بریسی بیوردر (بیت) چه مصر وچه شام وچه بر وچه بحر (همه روستا یند وشیراز شهر
(با حرف تخصیص معنای سببیتی متضمن (هیبت مهابت معناسنه در یعنی جلال و مخافت
اولولق و قورقی دیمکدر (حاکمانه اضافتی لامیه در (و عادلانه اضافت بیانیه در (و با مذکور باکبی در
(همت هانك کسری و فتحیله ارادت و قصد معناسنه در (عالمانه اضافتی مصدرك فاعلنه در
(و عاملانه بیانیه در (تا انتهاء غایت ایچوندر زمان قیامت معروف (در حرف ظرف (امان
و امانت امین اولمق معناسنه در (سلامته اضافتی بیانیه در بعض نسخه لرده امان و سلامت
واو عاطفه ایله واقعدر عطف تفسیری شکلی ولکل وجهة (امان پرینه لباس ذکر ایدنلر
رد ابن سید علی وسروری وکافی
ایکی یرده سهو ایلمشلر اول بو که امان و زمان تجنیس مطرفدر ثانیا ایکی فقره ذو القافیتین
واقعدر تأمل تدبر (نکهدار دنکه نکاهدن مخففدر (داشتن و داریدن مشتقاتیله مستعمل اولسه
حفظ و صیانت معناسنه در اما کردن و کندایله و مشتقاتیله مستعمل اولسه نظر معناسنه در
فتأمل (دارد فعل مضارعدر داریدندن موقع دعاده واقعدر حفظ ایلیه دیمکدر (محصول ترکیب)
خدای تعالی و تقدس شیرازك پاك سنورینی عادل حاکملر هیبتیله و علمیله عامل عالملر همتیله قیامت
زمانه دك امن و سلامتده حفظ ایلیه * قطعه * ندانی که من در اقالیم غربت * چرا روز کاری
بکردم درنکی * معلوم اوله که بو قطعه اصلنده بر قصیده در حضرت شیخك ابو بکر بن
سعد بن زنکی مدحنده هلاکونك بعضی احوالنی و دیار عجمه مستولی اولدیغنی انده ذکر
ایلمشدر و بعضی متصرفین و محرفین بو مقامه الحاق ایلمشلر (ندانی ده نون حرف نفی در (ودانی
فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهام انکاری طریقیله بیلزمیسن دیمکدر خطاب عام طریقیله
(که حرف بیان (اقالیم اقلیمك جمعیدر معلوم اوله که ربع مسکونی یدی یه تقسیم ایلمشلر
یعنی یدی حصه یه بولمشلر و هر حصه سنه اقلیم دیمشلر (امدی حضرت شیخك اقلیمی
جمع ایلمسینك سری بودر که اکثر معموره ارضی سیر ایلمشلردر (حکایت اولنور که

قرق ییل مقداری سیاحت ایلمشدر و ممالك معموره یی کزمکدن مرادی بر مرشده ایرشمك
ایمش (عاقبت بغداد ده شیخ شهاب الدین سهروردی حضرتلرینه واصل اولوب انك
زلال فیض و افضالیله سیراب اولمش نتکه بوستانده بیورمشدر (بیت) مرا پیر داننده مرشد شهاب *
مطلب
دو اندرز فرمود وکشتی براب (غربت مصدر در کدرت وزنی اوزره ماضیسی و مضارعی
ثلاثیدن مستعمل دکل بلکه افتعال و تفعلدن کلور اغترب و تغرب دیرلر (غربته اضافت بیانیه در
رد لامعی
(چرا جیمده فتح و کسر جائزدر کسره یه تخصیص ایلین تقصیر ایلمش (چه ایله رادن مرکبدر
(چه معروف (ورا ادات تعلیل (روز کار بونده زمان معناسنه در و یا حرف وحدت (بکردم
یا حرف تأکید (درنك دالك کسری و رانك فتحیله اکلنمکه دیرلر عربیده مکث معناسنه (و یا حرف
مصدر (محصول بیت) بیلزمیسین که بن غربت اللرنده نیچون بوز مان مکث ایلدم یعنی اکلندم
(معلوم اوله که کاه اولور که بر معنایی عربیده بر لفظله تعبیر ایدرلر و غیری دیلده ایکی لفظله
وکاه اولور که امر بالعکس اولور * برون رفتم از تنك ترکان که دیدم * جهان درهم افتاده چون موی
زنکی * (برون و بیرون بایله و یاسز طشره دیمکدر (تنك عار معناسنه در (ترکانه اضافت لامیه در
(مراد ترکاندن هلاکو عسکریدر که تمام عجمه و دیار عربه غزه یه دك مستولی اولدیلر (نتکه تواریخ
الخانیده یازمشدر (پس حضرت شیخك انلرك عارندن وطنین ترك ایلمك اصلی اولدر که کافرلر ایدی
و اهل اسلامه اذا و جفا اوزره ایدیلر پس الفرار مما لا یطاق من سنن المرسلین دیو ترك دیار ایدوب
سیاح عالم اولور بو قضیه خلفادن مستعصم بالله زماننده اولمش و حضرت شیخك بو خصوصده
بر قصیده سی واردر که مطلعی بودر (بیت) آسمانرا حق بود کر خون بکرید بر زمین * در زوال ملك
مستعصم امیر المؤمنین * حاصلی جنکیز خان و هلاکو خروجی تیمور و شاه اسمعیل فتنه سی کبی دکل
عظیم فتنه ایمش زیرا بونلر اهل قبله ایدی اما انلر کفره ایدی پس تنك ترکان بو ردیغی انلرك
نامعقول کافرانه اوضاعندن عبارتدر (درهم قرش مورش دیمکدر جهان عبارتی دلالت ایدر که
تمام عالمی فتنه استیعاب ایلمش ایمش (موی قیل و صاج معناسنه در (زنکدن بونده قرار مملکتی
مراد در (و یا حرف نسبت زنکه منسوب دیمکدر زنکده زنکبار ده دیرلر سیاهلر مملکتنه
(محصول بیت) شهر شیرازدن طشره کتدم یعنی ترك دیار ایدوب اغتراب ایلدم انلرك
جور و ظلمندن که کوردم جهان خلقی بری برینه دوشمش یعنی قرش مورش و هرج و مرج اولمش
زنکی صاچی کبی حاصلی بر دیاره که باغی تاتار دوشه اولده کافر اوله بالبداهه معلومدر
اول دیارك حالی نه اولیسردر * همه آدمی زاده بودند لیکن * چو کرکان بخون خوارکی تیز چنکی *
* آدمی زاده آدم اوغلی دیمکدر و لدادم معناسنه (بودند حکایت حال ماضی یی مفیددر (لیکن
مصراع ثانی یه مرهوندر (کرکان کاف عجمینك ضمیله کرکك جمعیدر ایکی کاف عجمیله
قوردلر دیمکدر (بخون با حرف ظرف خون خوار وصف ترکیبی در خواریدن که مشترکدر
بو کلمه ایچمك بیننده قان ایچیجی دیمکدر یاء مصدری لاحق اولمق سببیله هاء رسمی
رد لامعی
کاف عجمی یه مبدل اولمشدر باء ظرفیه ایله قان ایچیجیلکده دیمکدر خوارکی کافنی عربیدر
رد شمعی وکافی قینق طرنق دیمکدر للطابع
دینك قلمندن سهو ایله صادر اولمشدر (تیز چنك وصف ترکیبی در کسکین قینقلی معناسنه
(و یا حرف تنکیردر بونده ده بر بودند مقدر در (چنکی یاسی حرف مصدر طوتلر معنی جانبنه
ناظر اولمامشلر (محصول بیت) مذکور عسکر تاتار هب اولاد آدم ایدی اما قان ایچیجیلکده
قوردلر کبی کسکین قینقلی ایدیلر چو کرکان مبتدا و تیز چنك خبری یعنی صورتا انسان
و سیرتا یرتیجی حیوانات قبیلندن ایدیلر (بو بیتده تاتارك چوق ات ییدکلرینه فی الجمله ایما وار در
و علی الخصوص که کفره اوله (مصراع ثانینك معناسی قان ایچیجیلکده پنجه لری کسکینلکده

ردشمعی وکافی

قوردلر کبی ایدیلر دیمکدر (وخونخوار لقده وپنجه سی کسکین او لمقده قوردلره بکزرلر ایدی دیمک
حق معنانی ویرمامشلر* درون مردمی چون ملك نیك محضر* برون لشکری چون هزبران جنکی*
درون تقدیری درون شهر ایدی ضرورت وزن ایچون حذف اولندی (مردمدن نوع
مردم مراد در (ویاحرف وحدت (ملك فرشته (نیك محضر وصف ترکیبدر ایو خویلی معناسنه
(برون یعنی بیرون شهر لشکری (یاحرف وحدت (هزبرهانك کسری وزانك فتحی وبانك سکونیله
ارسلان دیمکدر اسد معناسنه (والف ونون ادات جمعدر (جنك صواش (ویاحرف نسبت
(محصول بیت) اول زمانده شهرك ایچروسی فرشته کبی ایو خویلی ونیك سیرت مردم ایدی
وشهرك طشره سنده تاتار عسکری صواش ارسلانلری کبی ایدی یعنی شهر خلقی مظلوم
وعاجز وزبون ایدی وعسکر کفره تاتار ظالم وقاهر ودون ایدی حاصلی شهر خلقی بر رفرشته وانلرك
هر بری برر یرانز ایشده درون وبیرونی پادشاه عسکرینك هر برینه علی حدة صرف ایدوب
ظاهرلری جنك جو وباطنلری نیك خو معنالرینی قصد ایدنلرك دماغنه شرابات فارسیدن
برقطره طملامش ایمش* چو باز آمدم کشور آسوده دیدم* پلنکان رها کرده خوی پلنکی* (باز
بونده کرو معناسنه در (کشور کاف عربینك کسریله اقلیم معناسنه در (آسوده الف ممدوده وسین
مضمومه ایله ماضیدن قسمدر دکلمش دیمکدر راحت معناسنه (پلنکان پلنك بای عجمینك ولامك
فتحه لریله قپلان دیدکلری یرتیجی حیواندر (رها کرده بنه ماضیدن قسمدر صالی ویرمش (یعنی ترك
ایلمش دیمکدر (خوی پلنکی اضافتی بیانیه در (ویا حرف مصدر (محصول بیت) چونکه اقلیم
غربتدن کرو شیرازه کلدم مملکت شیرازی آسوده حال ومرفه البال کوردم پلنکلر پلنکلك خلق وخوینی
ترك ایلمش (زیرا مرور ایامله اولا دهلا کو اسلامه کلدی واعیان وارکانی هب مسلمان اولدیلر
حتی تبریز یانده مراغه نام قصبه ده نصیر طوسی یه رصد کواکب ایلکه امر بوردی وبو واسطه ایله
آنی کندیه وزیر ایلدی وبالجمله انلردن ایو پادشاهلر ظهور ایلدی حتی سلطانك ممدوحی اولان
سلاطین الخانیه انلردندر وبوکون سمرقند پادشاهی عبدالله خان انلردندر وکفه خانلری
انلردندر امدی خوی پلنکی یی ترك ایلمش دیمکدن غرض اول خالت کفرده ایلدکلری ظلم وتعدی یی
ترك ایلملر دیمکدر بوتقریر معلوم اولدقدنصکره جمهور بلکه عموم شراح ایلدکلری عندیاته
التفات اولنمسونکه یقین افاده ایلمز* چنان بود در عهد اول که دیدم* جهان پر زآشوب وتشویش

رد ابن سید علی وسروری وکافی

وتنکی* عهد بونده زمان معناسنه در (اوله اضافتی بیانیه (که حرف بیان (دیدم مصراع ثانی یه
مرهوندر (آشوب بونده فتنه وقریشقلق معناسنه در (تشویش تفعیل بابندن مصدردر قریشقلق
دیمکدر آشوبه عطف تفسیری واقعدر (تنك بونده طار معناسنه در (ویا حرف مصدر طارلق
دیمکدر یعنی اول زمانده اولان مصیبت وبلادن تعبیر در (محصول بیت) مصراع ثانی اولی
بیان ایدوب دیر اول زمان اولدمکه کوردم انجلین ایدی جهان یعنی جهان طوپطلو فتنه
وآشوب وبلا ومصیبت ایدی* چنین شد در ایام سلطان عادل* اتابك ابو بکر سعد بن زنکی*
ایامك سلطانه اضافتی لامیه در ادنی ملابسه ایله (وعادله بیانیه در (اتابك کاف عربیله لقب

رد ابن سیدعلی ولامعی وسروری وشمعی وکافی

(وابو بکر کنیت (سعددن ابن لفظی محذوفدر (زیرا لسانلرنده ابن لفظنی حذف ایلمك جاریدر
(محصول بیت) اول جهانك حالی دیدیکم کبی ایدی اما سلطان عادلك زماننده جهان زیاده
خوب اولدی که اول سلطان عادل اتابك ابو بکر بن سعد بن زنکی در* قطعه* اقلیم پارس راغم
از آسیب دهر نیست* تا بر سرش بود چو تویی سایهٔ خدا* اقلیمدن بونده مملکت مراددر پارسه
اضافت لامیه (وراحرف صله (ویا حرف تخصیص (آسیب لغتده یان باشی کلمکدر اما بونك کبی
یرلرده فتنه وآشوبدن عبارتدر دهره اضافتی لامیه در مجاز (تا ادات تعلیلدر وسین وتا ادات

ردلامعی

خبر (نیست نه اسمت تقدیرنده در دیمین اصابت ایلمامش (تا ادات توقیتدر مادام معناسنه (بر سرش
شین ضمیر اقلیمه راجعدر (بود بانك ضمی وواوك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب تایله موقت اوله
دیمکدر (تو بیی باء اول نفس کلمه ندر وثانی حرف وحدت برسنك کبی دیمکدر (سایهٔ خدا لامیه در
ظل الله معناسنه (محصول بیت) پارس اقلیمنه غم یوق ویا پارس اقلیمنك غمی یوق دهرك
فتنه سندن یعنی روزکارك آلام وشدایدندن مادامکه انك باشی اوزرنده یعنی اوزرنده برسنك کبی سایهٔ
خدا اوله یعنی مادامکه اقلیم پارسك سنك کبی حاکم عادلی اوله اسباب وآشوب روزکاردن غم کورمز
وغصه چکمز معلوم اوله که چو تو بی نسخه سی چو توای نسخه سی اوزره ترجیح ایلدك فتأمل (ای

رد ابن سید علی

کسر همزه ایله حرف ندا در کاه اولور که همزه مفتوح اوقور دیمین عندی سویلمش زیرا همزهٔ
ندایی مفتوح اوقق عربیده در چو تو بی ده بریا یازوب واوی مکسور اوقق کرك یای وحدت

رد ابن سید علی

اجلیچون دیمین فارسیدنی استاددن کورممش ایمش* امروز کس نشان ندهد در بسیط خاك*
مانند آستان درت مأمن رضا* امروز معلوم اوله که روزه وشبه وبله اسم اشارت قریب یعنی
این لفظی داخل اولسه کسر همزه یه دلالت ایلین یا حذف اولنوب نون میمه ابدال اولنور (پس
امروز بوکون دیمکدر (کس مبتدأ کمسه دیمکدر (ندهد فعل نفی استقبال مفرد غائب فاعلی تحتنده
کسه راجع ضمیر جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (ونشان ندهدك مقدم مفعولی یعنی اولی (وامروظرف
زمانی (ودر بسیط خاك ظرف مکانی بونده بسیط خاکدن مراد یریوزیدر روی زمین معناسنه

بکدش بکزر معناسنه اسکی تورکجه در للطابع

اضافت لامیه در (مانند بکدش دیمکدر مشابه معناسنه آستانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتی قبیلندندر وآستانك دره ودرك تایه لامیه لردر ماندندهدك مفعول ثانیسیدر (ومأمن رضا
بوندن بدل واضافت لامیه در (محصول بیت) یریوزنده بوکون کمسه نشان ویرمز سنك قپوك
ایشکنه بکزر رضا ایله امین اولاجق یر یعنی رضای قلب وصفای خاطر ایله کچنمکه مقام مأمن وجای
امین سنك قپوك اشکیدر نجق اکا بکزر یر دخی یوقدر حضرت شیخ پادشاهی اطرا طریقیله مدح

وسروری

ایلمش منه سنده درت تامی کبی غیرك اصلی ات درهمزه ایله دیمین همزهٔ مجتلبه اولدیغنی بلمزیمش
* بر تست پاس خاطر بیچارکان وشکر* بر او برخدای جهان آفرین جزا* بر تست بر حرف
استعلا (تست تو ایله سین وتادن مرکبدر سنك اوزریکه یعنی سنك اوزریکه لازم وواجبدر
مقدم خبردر (وپاس مؤخر مبتدأ پاسیدندن حفظ وصیانت معناسنه خاطره اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبیچارکانه اضافت لامیه در (واو حرف عطف وشکر مصراع
ثانی یه مرهون مبتدا برما خبری وسین وتا مقدر در شکری بونده تعمیم ایلمك قابلدر یعنی خدایه
وپادشاهه (واوحرف عطف برخدای مقدم خبردر (وجزا مؤخر مبتدأ (جهان آفرینه
اضافتی بیانیه در جهان آفرین وصف ترکیبدر آفریدن دن جهان یرادیجی دیمکدر خلاق عالم
معناسنه (جزا بونده ثواب وعوض معناسنه در (محصول بیت) پادشاهه خطاب ایدوب بیورر
سنك اوزریکه بیچاره لرك خاطرین رعایت وصیانت ایلمك لازمدر وبو رعایت وصیانتك ایچون
سکا شکر ایلمك بزه اوزریمزه واجبدر ویا سنك کبی بر عادل پادشاهی بزه حاکم ایلدکیچون خدایه
شکر بزم اوزریمزه لازمدر دخی خلاق عالمه لایق وسزاوار در سنك فقرا وبیچاره لره ایلدیکك
رفق وعدالتك ایچون ثواب وعوض ویرمك حاصلی هم بزه عدالت وفقرا وبیچاره لره حتك
ایچون سکا وخدایه شکر لازم وخدای جهان آفرینه اجر جمیل وثواب جزیل ویرمك لائقدر

ردشمعی ردکافی

بونده شکری خدایه قصر ایلین تقصیر ایلمش وخدای لفظنك جهان آفرینه اضافتنه تجویز ایلین
غریب ملاحظه یه مالك ایمش* یارب ز باد فتنه نکه دار خاك پارس* چندانکه خاك را بود و باد را
بقا* یارب تخفیف ایله ضرورت وزن ایچون (بادفتنه اضافت بیانیه (نکه دار حفظ ایله دیمکدر

(خاك پارس لامیه ومفعول نكه داردر پارس باء عجمیله وفا ایله لغتدر مملكت شیرازه دیرلر (چندان
اولقدر دیمكدر (كه حرف بیان (خاك معروف (ورا ادات تخصیص بونده باددن مراد هوادر
یعنی كرهٔ هواخاكه معطوفدر تقدیری خاك راو بادر ابقا بود بقا بودك فاعلیدر (محصول بیت) یاالله
پارس ترابنی فتنه یلندن یعنی فتنه دن حفظ وصیانت ایله اولقدر كه كرهٔ خاك وهوانك بقاسی اوله
رد لامعی وشمعی وكافی (یعنی كرهٔ خاك وهوا ثابت و پایدار اولدقجه حاصلی قیامته دك مصراع ثانینك معناسنی اولقدر كه
تپراغه و یله بقا اوله دیین واول زمانه دكین كه خاك و بقاده بقا وله دیین ومادامكه خاك و باد باقی اوله
دیین حق ادابی ایده ممشلر فتأمل * سبب تألیف كتاب * یكشب تأمل ایام كذشته می كردم و برعمر تلف
كرده تأسف می خوردم وسنك سراچهٔ دل را بالماس اب دیده می سفتم واین بیتها مناسب حال خود
می كفتم * بو درت فقره بری برینه معطوف اولمغله متصل یازلدی اسلوب وصله داخل اولدیغیچون
تأمل (ایام اضافتی مصدرك مفعولنه در (كذشته ماضیدن قسمدر كچمش دیمكدر كذشته یه
اضافت بیانیه در (می كردم می حكایت حال ماضیدر ایلردم دیمكدر (واو حرف عطف (برصله در
باكبی (عمر تلف كرده تقدیری عمر تلف كردهٔ خود (عمرك تلف كرده یه اضافتی بیانیه در
(كرده ماضیدن قسمدر لغتده ایلمش دیمكدر اما بونده ایلدیكم معناسنه در (تأسف تفعل بابندن
مصدردر شدت حزنه یعنی غمه دیرلر ثلاثیسی اسف در همزه نك و سینك فتحه لریله (می
خوردمك مقدم مفعول صریحیدر (و برعمر غیر صریحیدر (می حكایت حال ماضیدر (خوردم
خاسنی روم ضمه ایله اوقوركه فقرهٔ اولینك قافیه سنه مطابق اوله (بعضیلر بونك كبی یرلرده
كرده یی كاف عجمیله اوقودیلر كردیدن دن مخفف (یعنی شده معناسنه صیرورت ایچون وحضرت
مولانا جامینك دریای ابراره نظیره لجة الاسرار وتحفة الاحرار نام قصیده سندن بربیتیله استشهاد
ایلدی (بیت) هركجا بینی دركنجی وبردر حلقهٔ * حلقه مار حلقه كرده درد هان اژدرست *
(حلقه كرد یده معناسنه لیكن مدعاده سندده ده نظر وار (زیرا بعض نسخه زده كرده برنده
كشته واقعدر (وكرده كاف عجمیله اولسه لابد بو اسلوب اوزره تخفیف بعضی الفاظده واقع
اولوردی فتأمل (سنك سراچه سنك معروف وسراچه تصغیر سرادر كه سرایدن مخففدر یایله او
دیمكدر عربجه داردیرلر دله اضافتی بیانیه در وسنكك اضافتی لامیه در مجازا (ورا ادات مفعول
بالماس آب دیده باحرف استعانت (والماس برذوقیمت جوهردر كه جمیع ضرب جواهری انكله
دلرلر نكه حضرت شیخك كلامی بو معنایه اشارت ایدر كه سنك سراچهٔ دلی آنكله دلرآبه اضافتی
مشبه بهك مشبهه اضافتیدر حاصلی بیانیه در (ودیده یه اضافت لامیه در (می سفتم می حكایت حال
ماضی افاده ایدر نكه مكرر تنبیه اولنمشدر (سفتم فعل ماضی نفس متكلم وحده دلردم دیمكدر دلدم
ردلامعی دیمك دكل (واو حرف عطف این اسم اشارتدر بیتلره (بیتها ها ادات جمعدر (مناسب اسم
فاعلدر مفاعله بابندن حاله اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخوده اضافت لامیه در
(خود بونده كندی معناسنه در (میكفتم بنه حكایت حال ماضی متكلم وحده سویلردم دیمكدر
مقول قول این بیتهادر ومناسب حال خود حالدر مقولدن (محصول فقرهٔ اربعه) بركیجه
كچمش ایامی فكر وملاحظه ایلردم دخی تلف وضایع ایلدیكم عمره غصه یردم دخی كوكل
خانه سنك طاشنی الماس كبی آب چشمله دلردم یعنی ضایع یره تلف ایلدیكم عمرمه نادم اولوب
(شویله اغلردم كه قره طاش كبی پك كوكلمه رقت كلوب متأثر اولوردی وبو كلجك بیتلری
كندی حالمه مناسب وموافق سویلردم (فقرهٔ آخره نك معناسنی دخی بو كندی حالمه مناسب
ردشمعی اولان بیتلری ایدرایدم دیین اسم اشارتی محلنه صرف ایلمامش بر وجهله دخی معنابی تقریر ایدوب
دیركه دخی بو بیتلری كندی حالمه مناسب ایدرایدم بو تقدیر اوزره بیتها لفظی مناسب لفظنه

مضاف اولمز دیمش (پس بو قیددن معلوم اولدی كه اولكی تقریرنده بیتها لفظی مناسب
درشمعی لفظنه مضاف ایدرمش اكر بو یله ایسه براموزایدرمش * مثنوی * هردم از عمر میرود نفسی
چون نكه می كنم نماند بسی * دم بونده ساعت و وقت معناسنه (نفسی ده یا حرف وحدتدر
ردكافی (چون واو رسمیله ادات تعلیلدر چونكه معناسنه ادات شرطدر دیین اصابت ایلمامش
(نكه می كنم فعل حال متكلم وحده در نظر ایدم معناسنه (نماند فعل نفی مفرد غائب
ردشمعی قالمادی دیمكدر رجحد مطلقدر دیین جحد مطلقك معناسنی بلمزیمش (بسی یا یله و بسا الفله
ردابن سید علی ولامعی وسروری وبس و بسیار برمعنایه در چوق دیمكدر بسی بسانك اماله سیدر دیینلر عندی سویلمشلر و بسیده
رد دقایق الحقایق یا حرف نسبتدر یكی ده كبی دیین دخی عندی سویلمش (نتكه موارد استعمالاتی تتبع ایدنه
معلومدر (محصول بیت) هران وهر زمان عمرمدن برنفس كیدر یعنی ساعت بساعت عمرم
اكسلوب آزلمادهدر چونكه بقیهٔ عمرمه نظر ایدم كوردم چوق قالمدی یعنی عمرك چوغی
كیدوب آزی قالمش كوردم بعضی نسخه ده می كنم یرینه می كنی واقعدر لیكن بو نسخه اولی
ردلامعی وشمعی واحرادر فتأمل (بونده چونی واو اصلیه ایله اعتبار ایدوب كیف معناسنه اولمسنی تجویز ایدنلر
زبونلر یمش * ای كه پنجاه رفت ودرخوابی * مكر این پنج روز دریابی * ای حرف ندا ومنادی محذوفدر
تقدیری ای انكه در (كه حرف رابط صفت (پنجاه اللی دیمكدر اسماء اعداددندر (واو حرف عطف
(و یا حرف حال (ودر حرف ظرف (خواب واو رسمیله اویقویه و دوشه دیرلر بونده غفلتدن
كنایه در (و یا ضمیر خطابدر (مكر بونك كبی یرلرده تمنی معناسنه در بولیكه دیمكدر (پنج اسم عدد
بش دیمكدر (روز بونده ظروف زمانیه دندر ادات ظرف مقدردر تقدیری این پنج روزدر (دریابی
ردلامعی وشمعی وكافی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دریابیدن در یافتن دكل (محصول بیت) ای اول كیمسه كه
عمر كدن اللی یاش كندی دخی سن خواب غفلتده سین (مكر بو بش كونده اخرتكه لازم اولان
اسبابی تدارك ایلیه سین یعنی عمرك چوغی كیدوب ازی قالدی حال بو كه سن خواب غفلتدن
متنبه اولمازسین امدی اكاه اول اوله كه باقی قلان برایكی كونده تلافی وتدارك مافات ایلیه سن
ردلامعی (حاصلی جوانلقده زاد اخرتی تحصیل ایده مدك (پس سعی جمیل ایله باشد كه پیرلكده
برحالت ایلیه سین دیمكدر (مكر ادات استثنادر الامعناسنه دیین معنی و یردیكی محاده مكر لفظی
ذكر ایلمش الالفظی ذكر ایلمامش كه معلوم اولیدی الا نجه یاقشر (مصراع ثانینك معناسنی
ردشمعی الابو بش كون كه دخی كندی ایرشه سن واكلیه سن یعنی حال نجه ایدوكی اكلیوب اكا كوره
تدارك ایده سین دیین بیتك مرادینه واصل اولمامش بوندن صكره بروجهله دخی معنی و یرمشكه
مكر بو بش كون كه كلمدی ایریشوب اكلر میسین و بو معنالری تزییق تأویلا نه تأویل
ایلمش كه باقل دوشنده كورسه یك كره استعاذه ایدر بردخی دوشمده كورمیه یم دیو (معلوم
اوله كه بو بیت حضرت شیخك برقصیده سنك مطلعیدر كه ابن سید علی ولامعی شرحلرنده تمامنی
ایراد ایلمشلر (وپنجاه دن مراد عمرك اكثری و پنجدن اقلی در * خجل آنكس كه رفت وكار نساخت *
كوس رحلت زدند وبار نساخت * (خجل خانك فتحی وجیمك كسریله صفت مشبهه در علم
بابندن مصدری خجل كلور خانك جیمك فتحه لریله اوتانمقدن حاصل اولان حیرته ودهشته دیرلر
پس بونده خجلك معناسی اوتنمقدن متحیر ومدهوش دیمكدر (كه حرف رابط صفت (نساخت
فعل نفی ماضی مفرد غائب لغتده یاپمدی دیمكدر اما استعمالده دوزوب قوشمادی یعنی حاصل ایلدی
(كوس آلت لهودن برقسمدر كه طبل بازشكانده اولور (اما یوك اولور شویله كه برده اولدقده اباغ
اوزره طورركن چالارلر پادشاهه مخصوص سازدر امابزم پاشاهلر مزدن غیری سلاطینك خانلری بله
استعمال ایدرلر واول زمانده برعسكر ویاقافله كوچه جك وقتده چلرلر ایمش وبرزمان بونك

برینه قافله کوچك وقنده جرس چلرلر ایمش (اما آل عثمان دورنده بونك کبی یرلرده بوری چلرلر (رحلته
اضافتی لامیه در (رحلت رانك کسری وحاء مهمله نك سکونیله ولامك فتحیله ارتحال معناسنه در
یعنی کوچك (زدند فعل ماضی جمع غائبدر فاعلی کوسی چالان کیمسه لردر (واو حرف عطف ویا حرف
حال (بار بونده یوك معناسنه عربجه حمل دیرلر حاء مهمله نك کسری ومیمك سکونیله حانك فتحی
ومیمك سکونیله دکل (محصول بیت) مصراع اول اخباره وانشایه متحملدر یعنی شرمنده

ردابن سیدعلی

ومتحیر ومدهوشدر ـ خود شرمنده ومدهوش اولسون دیمکدر اول کیمسه که دنیادن کتدی وایشنی
دوزمدی یعنی دنیاده عمل خیر ایلمکسزین آخرته واردی (حاصلی دنیا مزرعه سنده دانهٔ خیرات
اکیوب کتدی کوس رحلتی وارتحالی چالدیلر وبوکنی وباینی دوزمدی یعنی اجل کوسنی
چالدیلر حال بوکه اول تهیئهٔ اسباب آخرته مباشر اولمدی (حاصلی زاد آخرتی تدارك ایلمکسزین
کل دیدیلر پس بویله کیمسه شرمنده اولسون * خواب نوشین بامداد رحیل * بازدارد پیاده
راز سبیل * نوش اله وهر طاتلویه دیرلر (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید نسبت
اصل لغتده بویله در (اما شمدی طاتلی معناسنده مستعملدر شیرین کبی (بامداد وبام ایرته
معناسنه در (رحیل اسمدر یعنی کوچه نك اسمیدر (خواب نوشین بیانیه ومابعدنده اضافتلر

ردلامعی

لامیه لر در (بازدارد داریدندن فعل مضارع مفرد غائبدر داشتندن دکل بحسب الاستعمال

ردشمعی ولامعی

مانع اولور دیمکدر کرو طوتردیمك دکل (پیاده یایاغه دیرلر عربیده راجل دیمکدر (را ادات
مفعولدر (سبیل یوله دیرلر (محصول بیت) ارتحال صباحنك یعنی کوچ ایرته سنك طاتلو
اویقوسی پیاده یی یولدن مانعدر یعنی یوله کتمه دن آلیقور (حاصلی لذائذ دنیویه یه توغل
وتهالك زاد راه آخرته اشتغاله مانع واسبابنه مباشرتی معوقدر * هر که آمد عمارتی نوساخت * رفت
ومنزل بدیکری پرداخت * عمارت عینك کسریله اصلنده مصدردر نصر بابندن برنسنه یی
معمور ایلمك صکره بناده استعمال ایلدیلر (ویا حرف وحدت بعض نسخه ده یاسز اضافتله
واقعدر یعنی نوه (زیرا نو نونك فتحی وواو اصلیه ایله یکی دیمکدر عربجه جدید دیرلر (ساخت
فعل ماضی مفرد غائبدر دوزدی ویاپدی معناسنه بعض نسخه ده رفتدن صکره واو وارمز
(منزل پرداختك مفعول صریحیدر (وبدیکر غیر صریحی (با حرف صله (دیکر یاایله غیری
معناسنه در (ویا حرف وحدت (پرداخت لفظ مشترکدر تمام ایلمکله بوشالتمق یعنی
تخلیه بیننده بونده غیریه یاپدی وتمام ایلدی دیمکدر (محصول بیت) هر کیمسه که دنیایه
کلدی بریکی بنا یاپدی وبرجدید عمارت پیدا ایلدی اول بانی آخرته نقل ایدوب یاپدیغی
عمارتی غیریه یاپدی یعنی غیری ایچون یاپمش اولدی زیرا لابد یرینه برکیمسه کلسه کرك
(پس کویا که حقیقتده اول کلنه یاپمش ایمش (معلوم اولا که تمام عالمك بانیلری بوسوزك

ردکافی

ماصدقیدر زیرا هیچ برکیمسه یاپدوغنده باقی قالماز بلکه اول کیدوب یرینه برغیری کیمسه
کلسه کرك پس کویا که آنکیچون یاپمش اولور بعض شارحلر پرداختی تسلیم ایلمك واصمارلمق
معناسنه اخذ ایلمش لکن بولغتك معنالری سابقا مذکور اولاندر بوذکر ایلدیکی دکل
* وان دکر پخت همچنین هوسی * وان عمارت بسر نبرد کسی * وان دیکر پبور دوغی
سابقا دیکری پیور دوغیدر (پخت فعل ماضی مفرد غائبدر (هم ادات تأکید (چنین بونجلین
دیمکدر یعنی عمارت بنا ایلمکه اشارتدر (وان عمارت مراد دنیادر نبردك مقدم مفعول صریحیدرا وبسر
غیر صریحی (وبای بسر حرف صله (نبرد فعل نفی ماضی مفرد غائب ایلتمدی دیمکدر فاعلی کسی در
یای وحدتله (وجائزدر که این عمارت مبتدا اوله ونبرد خبری وکسی نبردك مفعول صریحی و بسر
اولکی کبی غیر صریحی (محصول بیت) اولکی بانینك عمارتندکلن ده انك کبی هوس بشوردی

یعنی اولده مقتضای طبعی اوزره بعضی برینه بنا الحاق (حاصلی بعضی برینی یاپدی
(وبعضی برینی یقدی (نتکه عالمده مشاهددر (اما بوعمارتی هیچ برکسه نهایته وپایانه ایلتمدی
(یعنی هیچ کسه دنیاده باقی وخالد قالمدی ویا بوعمارت دنیا کیمسه یی نهایته ایلتمدی یعنی اولدرمیوب
مؤبد وباقی قومدی (حاصلی هرکسی فنایه ویردی (حقیقتده فاعل مطلق خدادر (جهانه

ردسروری وشمعی

وزمانه وغیریه اسنادی مجازیدر بیتك معناسنی اولکی تقریره قصر ایلین تقصیر ایلمش
* یارنا پایدار دوست مدار * دوستی را نشاید این غدار * (یار بولداش دیمکدر (ناپایدار بونك کبی
یرلرده توصیفنی افاده ایدر (پایدار وصف ترکیبیدر داریدندن بحسب لغت ایاق طوتیجی دیمکدر
اما استعمالده ثابت قدم معناسنه کلور (دوست معروف (مدار فعل نهی مفرد مخاطب (یار مفعول
اولی (ودوست ثانیسی (ناپایداره اضافت بیانیه در دوستی یا حرف مصدر را ادات مفعول نشاید فعل
نفی استقبال مفرد غائب شایدندن (شایستندن دکل این غدار مؤخر مبتدا ونشاید مقدم خبر

ردابن سید علی ولامعی وسروری

ودوستی را مفعول نشاید در غدار مبالغه ایله تارك وفایه دیرلر (محصول بیت) حضرت شیخ خطاب
عام طریقیله بیورر ثابت وباقی اولمیان یاری دوست دوتمه یعنی اکلنوب طورمین نسنه یی سومه
حاصلی فانی یه میل ومحبت ایلمه مقصود بودر که دنیا بی قرار وبی ثباتدر اکا ومزخرفاتنه کوکل
بغلیوب تعشق ایلمه مصراع ثانی مقام تعلیلده در (زیرا بو دنیا غداری دوستلغه لایق دکل برمحتاله در که
کیمسه نك عقد نکاحنده قرار ایلیوب تازه تازه کویه کولر اولدیرر * نیك وبد چون همی ببایدمرد *
خنك ان کس که کوی نیکی برد * نیك ایو دیمکدر (وبد یارامز (چون ادات تعلیلی (همی
ادات تأکید (ببایدفعل مستقبل مفرد غائب کرك دیمکدر (مرد مردن معناسنه در زیرا ماضی
مضارعه مقارن اولسه مصدر معناسنه در نتکه سابقا بیان اولندی ایدی (پس ببایدمرد
اولمسر دیمکدر (باید بایدندن مشتقدر بایستندن دکل بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (خنك خانك

ردلامعی وکافی

ونونك ضمی وکاف عربیله لفظ مشترکدر صوقله مبارك معناسی بیننده (آب خنك وهوای
خنك دیرلر صوق صو وصوق هوا دیمکدر بونده بختلو وسعادتلو معناسنه در عربیده طوبی
دیرلر (که حرف رابط صفت (کوی طوپدر که عربجه کوره دیرلر (نیکی یا حرف مصدر
(برد بونده فعل ماضی مفرد غائبدر ایلتدی دیمکدر کوی نیکی بیانیه در (محصول بیت) چونکه
انسانك نیك بختی وبدبختی اولمسر در (یعنی دنیاده هیچ کیمسه باقی قالمیوب اولوب کیدیسردر
دولتلو سعادتلو اول کیمسه در که ایلك طوپنی دنیا میداننده ایلتدی (یعنی دنیادن آخرته خیرات
وحسناته کتدی بونك اصلی بودر که برطوپی برمیدانك اورتاسنه قورلر ومیدانه حدود تعیین
ایدرلر وبرقاچ اوزون چوکانلی آتلی بوطوپی چلرلر برکیمسه که بوطوپی تعیین اولنان حدوددن
اخراج ایدرسه دولت انکدر که سائرینه غالب اولور ایمدی بونده کوی نیکیدن مراد خیرات
وحسناتدر بونده بعض شارحین فارسیده مصدرك انواعنی بیان صددنده اولمش بریسی کندی
صیغه سی اوزره کلندر دیمش (آمدن ورفتن کبی بری دخی ماضی صیغه سی اوزره در که اکا مصدر
مرخم دیرلر که ایکی قسمدر بری بوکه واو عاطفه ایله استعمال اولنور (کفت وشنفت کبی (کفتن
وشنفتن معناسنه در نتکه دیوان حافظده واقع اولمشدر (بیت) سخن عشق نه آنست که ایدبزبان

ردشمعی

ساقیامیده وکوتاه کن این کفت وشنفت) (بویله دیمش اما خطا ایلمش (زیرا بونلر مصدر دکللردر
اسملردر دیمه وایشتمه معناسنه بری دخی بوکه واو عاطفه ایله استعمال اولنمز (آمدشد
کبی که آمدن شدن معناسنه در نتکه جامینك یوسف وزلیخاسنده واقع اولمشدر (بیت) بزندان

ردشمعی

تامهوش خلوت نشین بود) (شد آمد سوی زندانش چنین بود) (بونده ده خطا ایلمش (زیرا بونلرده
اسمدر کتمه کلمه معناسنه مصدر دکلدر (اوچنجی وجه امر حاضر صیغه سی اوزره استعمال اولنور

تك ودوكبی تكیدن ودویدن معناسنه تكه دیوان شـاهیده واقع اولمش (بیت عمری براه عشق
زسر ساختم قدم (باراز روی ازتك ودومیكند مرا) بونده ده خطا ایلمش (زیرا تك ودو یله یوریمه
معناسنه اسملردر مصدردكللر * برك عیشی بكورخویش فرست * كس نیاردز پس ز پیش فرست *
(برك بانك فتحی وراك سـكونی وكاف عجمیله اسباب ویراق معناسنه در یول وسفر
براغی كبی اغاج یپراغنه ده دیرلر (عیش عینك فتحیله دیرلكدر حیات معناسنه (ویا حرف
تنكیر (بكور با حرف صله كور كاف عجمینك ضمیله بونده قبر معناسنه در (خویش
واو رسمی ور وم كسری ایله بونده كندی معناسنه در (كورك خویشه اضافتده وعدم اضافتده
جائزدر (فرست فعل امرمفرد مخاطبدر فرستیدندن فرستادن دن دكل كوندر دیمكدر ارسال ایله
معناسنه (نیارد فعل نفی مستقبل (آریدندن كه مخففدر (آوریدن دن آوردندن دكل كتورمز دیمكدر
(زپس زای مفرده ازدن مخففدر (پیش بونده اوك وایلرو معناسنه در عربیده قدام كبی
بعض نسخه ده توبس واقعدر (محصول بیت) حیات ابدی براغنی قبریكه كوندر (یعنی
آخرتكه لازم اولان خیرات وحسنات واعمال صالحه ایلروكوندر (حاصلی كندی الكله ارسال ایله
مصراع ثانی مقام تعلیلده در (زیرا كیمسه سندن صكره كتورمز سن ایلریدن كوندر (یعنی
سن صاغلغكده اخرتك قایرزیراسندن صكره قارب ورنه سنی قایرمز * عمر برفست آفتاب تموز *
اندكی ماندوخواجه غره هنوز * عمر عینك ضمی ومیمك سكونیله در بونده یاش معناسنه عینك ومیمك
ضمی ایله ده لغتدر (قسمده عینك فتحیله مستعملدر مصدرده بویله كلور عمر یعمردن (یعنی علم یاپندن
یشامق معناسنه (عمر مبتدا وبرف خبری تقدیری عمر چون برفست در مبالغه قصدیله ادات
تشبیه ترك اولندی برف قاردر عربجه ثلج دیرلر (واو حرف عطف (ویا حرف حال (آفتاب
كنش در (تموزه اضافتی لامیه در ادنا ملابسه ایله (تموز تانك فتحی ومیم مضمومك تشدیدی وتخفیفیله
یای آیلرینك اوننه آینه دیرلر (نكه بو بیتك ترتیبندن اكلنور (بیت) آذر ونیسان ایارست وحزیران
وتموز) (آب وایلول ودوتشرین ودوكانون وشباط) (آفتاب تموز مصراع ثانی یه مرهون مبتدا
(اندك از دیمكدر (ویا حرف تنكیر (ماند نونك سكونیله لازمله متعدی
بینده مشتركدر قالدی وقودی دیمكدر فعل ماضی مفرد غائبدر فاعلی تحتنده آفتابه راجعدر
جمله فعلیه خبر آفتابدر (واو حرف حال (خواجه خانده روم ضمه ایله وواو رسمیله بونك كبی یرلرده
تعظیمی واجب اولان عزیزه ووزرایه دیرلر (خواجه مبتدا (وغره غینك كسری ورای مشدده
اسمدر غفلت معناسنه خبر مبتدادر (عجم عینی مفتوح اوقور مبدا نك میمنی مفتوح او قدوغی كبی
هنوز لا آن دیمكدر (محصول بیت) عمر انسان وحیوان قاردر (یعنی تیز كچمكده قار كبی در
تیز اریمه ده وتموز آینك كنشی برف عمردن ازاجق قودی حال بوكه خواجه دخی غافلدر یعنی
آفتاب تموز قاری بنجه كه تیز ار یدرسه مرور ایام وازمنه عمری انجلین ازالدر واكسلدر حال بوكه
عمر صاحبی دخی خواب غفلتده عمرك كچمه سندن خبری یوق (حاصلی عمری تیز كچمه ده
قاره تشبیه ایلمش تیز اریمه ده (بونده آفتابه برظرف تقدیر ایدوب در آفتاب تموز دیو وماند فعلنی
لازم معناسنه الوب ازقالدی دیلرینك سرنه هیچ واقف اولمامشلر (وحاشیه كتابنده ماند بونده
نهاد معناسنه دیین نه ماندی بلورمش ونه نهادی * ای تهی دست رفته در بازار * ترسمت پر
نیاوری دستار * ای حرف ندا منادی محذوف (تقدیری ای مرد تهی دست (تهی بوش دیمكدر
خالی معناسنه (دستله وصف تركیبیدر الی بوش دیمكدر صفرالید معناسنه فقر ویوقلقدن كنایه در
(رفته ماضیدن قسمدر كتمش دیمكدر (تهی دستك رفته یه عدم اضافتی واضافتی جائزدر
(در حرف صله در با معناسنه (بازار معروف (ترسم فعل مضارع متكلم وحده وتا ضمیر مرفوع معناسنه

ردشمعی

ردلامعی وسروری

ردلامعی وسروری

مشهور سوز در نه ویررسك الكله اول یله كیدر سنكله *

ردابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی

ردشمعی

قورقرم سن دیمكدر (پر بای عجمك ضمیله طولو دیمكدر عربجه ملان دیرلر اما بای عربیله براولمقده وار
نیاوری تأكید ایدر و بو تقدیرجه دستار دن مراد دلبند اولور تأمل (نیاوری فعل نفی استقبال
مفرد مخاطب كتورمزسین دیمكدر (دستار بونده دستمال معناسنه در (نیاورینك مفعول اولی
(وپر مفعول ثانیسی (محصول بیت) ای بازاره الی بوش كتمش كیمسه قورقارم كه دستمالكی طولو
كتورمزسین (یعنی ای صفرالید بازاره كیدن فقیر قورقرم سن بوش كیدوب بوش كله سین زیرا
بازار اهلی كیمسه رایكان نسنه ویرمز (حاصلی ای آخرت بازارینه خیرات وحسناتسز واعمال
صالحاتسز واران كیمسه قورقرم كه جنت نعمتلرندن محروم اولاسین (قورقرم دیدیكی انكیچوندر كه
بو خصوصده كیمسه نك حقنده جزم یوقدر (زیرا اعمال موجب جنت دكلدر (بلكه مشیئة اللهه
منوطدر * هركه مزروع خود بخوردن ابخوید * وقت خرمنش خوشه باید چید * (هركه
تقدیری هركس كه ایدی ضرورت وزن ایچون كس حذف اولندی (مزروع اسم مفعولدر زرع
یزرع دن یعنی فتح بابندن اكلمش دیمكدر (اما بونده اكن مراد در خوده اضافتی لامیه در
(بخورد باحرف تأكید وخورد فعل ماضی مفرد غائب یدی دیمكدر (بخوید باحرف
مصاحبت (وخوید واو رسمیله خویش وزنی اوزرینه فصیل كه تركجه اكا حصیل
دیرلر (یعنی تازه ایكن بچوب حیوانه یدردكلری اربه (وقت خرمن اضافتی لامیه در
ویا فی معناسنه در (نون ضرورت وزون ایچون ساكن اوقنق كرك ضرورت
قافیه ایچون دیین یكلش سویلمش (شین ضمیر مذكور كسه راجعدر (خوشه بونده بشا قدر
یعنی بغدای وغیرینك بشاغی كه عربجه سنبله دیرلر بایدك مقدم مفعولیدر چید (جیم عجمینك
كسریله فعل ماضی در مصدر معناسنه (زیرا مضارعه مقارندر دیوشرمك كرك دیمكدر
(محصول بیت) هر كیمسه كه كندینك اكینی چكله یدی یعنی فصیل ایكن یدی اول كیمسه
خرمن زماننده باشق دیوشرمك كرك حاصلی هر كیمسه كه جوانلق عالمنده خیرات وحسناته
واعمال صالحه یه عمرنی صرف ایلمیوب لهو ولعبله تضییع اوقات ایلدی پیرلك زماننده باری قادر
اولدیغی مرتبه اخرت یولنه سعی ایلمك كرك تا كه مالایدرك كله لایترك كله ایله عامل اولمش اوله * پند
سعدی بكوش جان بشنوره چنینست مرد باش برو * بو بیت قدیم نسخه لرده یولنمدی لیكن شارحلر
یازد یغیچون یازلدی (پندبای عجمینك فتحی وسكون نونله وعظ ونصیحت معناسنه در (سعدیه
اضافتی لامیه در باحرف مصاحبت (وكوش كاف عجمینك ضمیله قولاغه دیرلر كه عربجه اذن وسامعه
دیرلر جانه اضافت بیانیه در روح حیوانی یه جان وانسانی یه روان دیرلر (بشنو باایله مؤكد فعل
امر مفرد مخاطبدر شنویدندن شنیدندن دكل ایشت دیمكدر (پند بشنوك مفعولی صریحی وبكوش
غیر صریحی رهراهدن مخفف یول دیمكدر مبتدا (وچنینست خبری اصلنده چون اینست در چون
ادات تشبیه واین اسم اشارتدر قریبه وسین وتا ادات خبر تركیب ایله چوندن واو رسمی واین دن همزه
حذف اولنوب چنینست اولدی بونجلیندر دیمكدر بولفظی چنین است همزه مجتلبه ایله یازنلر
فارسی املادن اكاه دكللرمش (مرد اردیمكدر رجل معناسنه (وباش فعل امر مفرد مخاطبدر
باشیدندن ار اول دیمكدر اكثر نسخه باشدن صكره واو عاطفه یازار باحرف تأكیدر (ورانك فتحیله
فعل امر مفرد مخاطبدر رویدندن كیت دیمكدر (محصول بیت) سعدینك پندینی جان قولغیله
ایشت ول بونجلین در ار اول كیت یعنی بنم نصیحتم شریعته وحقیقته وطریقته موافق ومطابق
دره كه ادش ... رقنده كیدرسك كیت * بعد از تأمل این معنی مصلحت اندیدم كه درنشین
عزلت نشینم ودامن صحبت فرا حود چینم ودفتر از كفتهای پریشان بشویم ومن بعد پریشان
نكویم * بعد اردوصولك معناسنه در كه عجم پس لفظیله تعبیر ایدر (تأمل مصدر در تفعل بابندن

بخوید

ردشمعی

ردلامعی

ردابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وكافی

فكر وملاحظه معناسنه (این معنی به اضافتی مصدرك مفعولنه در معلوم اولاكه هركلمه نك كه آخرالف
اوله كركسه اول الف باشكلنده يازلسون كركسه الف شكلنده عجم ماقبلنى مكسورايدر يايه منقلب
اولمق ايچون مثلا موسى وعيسى ومعنى يى يايله اقورلر (وكاه اولوركه آخرى يا اولان كلمه نك يانك ماقبلنى
مفتوح ايدرلر يا الفه منقلب اولماغيچون مثلا تمنى وترجى وتقاضى يى وتعدى يى تمنا وترجا وتقاضا
وتعدا اوقورلر فاحفظ (پس بونده معنايى ايكى وجهله اوقمق جايزدر و بونده اين معنادن مراد ابيات
سابقه نك مضمونلريدر ديدمك آن مفعول اولى (ومصلحت مفعول ثانيسى (كه حرف بيان (نشيمن
نونك فتحى و كسريله اوترا حق برهديرلر وهر حيوانك كيجه ياتاغنده مستعملدر عزلته اضافت
بيانيه در (عزلت فراغت وانقطاع معناسنه در نكه العزلة عبادة بيورمشلر (يعنى خلقدن منقطع
اولمق عبادتدر (نشينم فعل مضارع متكلم وحده در نشينيدندن (واوحرف عطف (دامن (ودامان
انكدركه عربجه ذيل ديرلر صحبته اضافت لاميه در مجازا (فرابونك كبى يرلرده باء صله معناسنه در
(خود كندى معناسنه در (چينم فعل مضارع متكلم وحده در چينيدندن بعض نسخه ده فراهم
دوشمس (واوحرف عطف (دفتره روف ومضاف اليه محذوف تقديرى دفترز باندر (كفتها كفته نك
جمعيدر لغتده سويلنمش الفاظ وكلماته ديرلر امابونده سخنها معناسنه در سوزلر ديمكدر (پريشانه اضافت
بيانيه در لغتده طاغق ديمكدر امابونده كلام اغودن عبارتدر (بشويم باحرف استقبال بوبانى ظرفاى
عجم مكسور و بعض روستايلرى مضموم اوقورلر (پس منه سنده بامضموم اوقمق كرك ديين
روستايى طبع ايمش (شويدندن شستن دن دكل (نكويم فعل نفى مستقبل دركو ييدندن كفتن دن دكل
بو درت فقره واو عاطفه ايله كلديكيچون متصل يازلدى صنعت وصله دلالت ايلسون حاصلى
مذكور معنايى تأمل ايلكدن صكره مصلحت انى كوردمكه عزلت اوتوراغنده اوتورام وصحبت اتكنى
كندومه ديو شورم ودفترزبانى پريشان كلماتدن يويم ومن بعد پريشان سويلميم (يعنى دنيا
كلماتنى ترك ايدم (و) هركز رطب و يابس سويليم * (بيت) * زبان بريده بكنجى نشسته صم بكم * به
از كسى كه نباشد زبانش اندرحكم * زبان معروف (بريده بانك ضميله اسم مفعولدر (بريدندن
كسلمش ديمكدر (زبان بريده وصف تركيبى (در دلى كسك معناسنه (با حرف ظرف (كنج كاف
عربينك ضمى ونونك سكونيله مطلقا بوجقه ديرلر (يعنى طاشراكى وايچريكى بوجقه ديرلر
اما يبغوله باى عجمينك فتحيله ايچ بوجقه ديرلر (صم صادك ضمى وميم مشدد له اصمك جمعيدر
حرا حمرك جمعى اوادبغى كبى نهايتى بو مضاعفدر صاغرلر ديمكدر (بكم ده بانك ضميله
ابكمك جمعيدر دلسزلر ديمكدر (كسى يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (زبانش
شين ضمير كسه راجعدر (اندر ادات ظرفدر دركبى بلكه دراندردن مخففدر (حكم بونده امر
معناسنه در (محصول بيت) دلى كسك بر اوجقده اوترمش صاغرلر ودلسزلر يكدر بركيمسه دن كه
دلى كنـدى حكمنده اولميه يعنى دانه ضبطى اولميا بلكه كوكانه كانى دانه كتوره يعنى
صاغرلغه ودلسزلكه اوروب خلقدن منقطع اولان كيمسه لر زبانى ضبطنده اولميان پريشان
وزواند كو كيمسه دن يكدر (بونده جمع صيغه لرينى ايراده ضرورت وزن ايچوندر ديين معناى بيته
واصل اولمامش واصملر وابكملر كبى بر بوجقده دلى كسلمش يعنى خاموش اوترمش كيمسه بو وجهله
دخى معنى قابلدر (مقطوع اللسان يعنى خاموش اولوب بر اوجقده صم وبكم اوترمش كيمسه
بونقديرجه ادات تشبيه مقدر اعتبار اولنماز (وصم وبكم ذكرجمع واراده واحد قبيلندن اولور
غفلت اولنميه ديين كيمسه ايكى تقريرنده بله خبط عشوا ايلمش (مصراع اولك معناسنده
ادات تشبيه محذوفدر يعنى دلسزلر وصاغرلر كبى بريده زبان بركوشه ده اوتران كيمسه
ياخود ادات تشبيه ملحوظ اولميه يعنى بريده زبان اولوب بركوشه ده صم بكم اوتران كيمسه

دفترجعفر وزننده پريشان ضم
وپيوند اولنمش نيجه اوراق
مشتمل نسخه يه دينور كركسه
اوزرنده حساب يازلسون
كركسه آخر نسنه دالنك
كسرى دخى جائزدر كـ.ا
فى اللغات للطبايع
رد لامعى وشمعى

ردسرورى
ردشمعى
ردكافى

ديمك مراد اوله بوتقديرجه صم بكم ذكرجمع وارادهٔ واحد قبيلندن اولور ديين اولكى
كبى صم بكم عمى اصحابندن ايمش * تايكى از دوستان كه دركجاوه انيس من بودى ودرحجره
جليس من برسم قديم ازدر درآمد چندان كه نشاط وملاعبت كرد وبساط مداعبت كسترد
جوابش نكفتم وسراز زانوى تعبد برنكرفتم رنجيده نكه كرد وكفت * تا انتهاء غايت
ايچوندر (يكى برسى (كه حرف رابط صفت (كجاوه وكجابه واو وبايله وكزاوه وكزابه بنه
بويله (زيرا واوله بانك تبادلى وتواخيسى وار محفه معناسنه كجاوه معرب كزاوه دركاف وزاء فارسيله
دينلر يلمزلر ايمش (زيرا كج ده كزده فارسيدر اكرى ديمكدر وكافلر عربيدر بهرحال كاف
عربينك فتحيله كزاوه دن معربدر ديين بولغتدن اكاه دكل ايمش (آوه آويختندن اشتقاق
ايلينك قلمى سهو ونسيان ايلمش (انيس فعيل بمعنى فاعلدر موانس معناسنه مزاج وخوى
الشدرمق معناسنه (حجره معروف (جليس فعيل بمعنى فاعلدر همنشين معناسنه تقديرى جليس
من بودى ايدى فقرهٔ اولى ده ايراد ايلمكله اكتفا اولندى (باحرف مصاحبت (رسم بونده عادت
ديمكدر قديمه اضافت بيانيه در (درقبو (درآمد ايچرو كردى يعنى قبودن ايچرو كردى (چندان
اولقدر ديمكدر (نشاط نونك فتحيله سرور يعنى شنلك نونك كسريله اولنجق ناشطك جمعيدر
(ملاعبت مفاعله بابندن مصدردر اويون يعنى بازى وحشرلق (بساط مفاعله بابندن مصدر
ثانيدر امابونده دوشك مراددر (مداعبت بنه مفاعله بابندن مصدردر مزاح ولطيفه معناسنه
(كسترد فعل ماضى مفرد غائب دوشدى ديمكدر (جوابش شين ضمير يكى ازدوستانه راجعدر
(زانو دز در عربجه ركبه ديرلر زانك ضميله تعبده اضافتى بيانيه در (تعبد خدمت وقوللغه
ديرلر (برنكرفتم بحسب لغت يوقارى طوتمدم ديمكدر اما استعمالده قالدرمدم معناسنه در
(رنجيده بونك كبى هاء رسميلره هاء ترتب ديرلر انجوب ديمكدر ان شاء الله تعالى كلدوكى
يرلرده تنبيه اولنور (نكه كردنونك كسرى وكاف عجميله نظر ايلدى ديمكدر (محصول تركيب)
سابقا ذكر ايلديكم مصلحت اوزره اوادم يعنى خلقدن منقطع اولوب بربوجق اختيار ايلدم
اول وقته دك كه دوستلردن بريسى كه حج يولنده بنمله محفه دش اولوردى وديار غربتده هم حجره
وهمنشينم ايدى (حاصلى يار قديم ومحب حميم ايدى عادت سابق ايله يعنى بى تكلف لا ابالى
قپودن ايچرو كردى اولقدر سرور وشادمانلق ايلدى وشطارت ومباسطت كوستردى
يعنى بنى غمكين وحزين ظن ايدوب انواع ملاطفات واصناف مطايبات ايله بنى سويلتمك مراد
ايدندى (زيرا بوزمانه دك بويله حالم واقع اولمامشيدى ويانه كلدكجه بلا تكلف مصاحبتمله
مأنوس ايدى بوقدر احوال كه ايلدى اصلا اكا جواب ويرمدم وباشمى زانوى مراقبه دن
وركبهٔ تعبددن قالدرمدم يعنى انكله هيچ مقيد اولمدم وبوقدر حشرلغنه التفات ايلمدم بويله
اولنجق بكا انجوب نظر ايلدى وديدى (فقرهٔ اولى ده محنت وفقرهٔ ثانيده محبت لفظلرينى
زياده ايلينلر ياننده ايلشلر نشاطى ملاعبته مضاف ايدوب معناسنى اولقدر كه ملاعبت
سرورنى ايلدى ديين جميع نسخه لره مخالف يازمش رنجيده اسم مفعولدر انجمش ديمكدر
ديين صيغه ده ومعناده اصابت ايلمامش ومعناسنده انجمش اولدوغى حالده يعنى غضبله بكا
نظر ايلدى ديين منطوق تركيبه مناسب معنى ويرمش زيرا بومرتبه غضب لازم دكل فتأمل
* قطعه * كنونت كه امكان كفتار هست * بكواى برادر بلطف وخوشى * كنون كاف
عربينك ونونك ضميله شمدى ديمكدر الآن معناسنه اكنوندن مخففدر فتح همزه ايله (كه
حرف بيان (امكان افعال بابندن مصدردر قدرت معناسنه (كفتار اصلنده وصف تركيبيدر
آريدندن كه مخففدر آوريدندن كفت اسم مصدردر قول معناسنه قول كنوريجى ديمكدر

ردكافى
رد ابن سيد على وسرورى
رد كافى
ردد قايق الحقايق
محفه ميمك كسرى وحانك
فتحى وفاء مشدد ايله
معروف سه
ردابن سيد على وسرورى وكافى
ردشمعى
ردلامعى
ردشمعى

زدابن سیدعلی
وسروری
مطا

صکره مجموع مرکبی کلامده استعمال ایلدیلر پس اضافت مصدرك مفعولنه در (با حرف
تأکید (کو کاف عجمك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر کو یید ندن کفتن دکل (برادر اصل
لغتده بونك کبیلرده ذال معجمه ایله در لکن عموما استعمال دالله در یعنی مهمله ایله نتکه رشید الدین
وطواط عروضنده تعیین بیورمشدر (قطعه) در زبان فارسی فرقی میان دال وذال) (باد کیراز
من که این نزد افاضل مبهمست) (پیش از ودر لفظ مفرد کر صحیح ساکنست) (دال دان آن را
وباقی جمله ذال معجمست) (لطف لغتده یو مشقلقدر (اما بونك کبی یرلرده ایلك وملایمت
معناسنه در (خوش واو رسمیله لطفه عطف تفسیری شکلیدر سابقا اشارت اولندی که
بونك کبی خارك فتحه لری روم ضمه ایله اوقنور (و یا حرف مصدر درایلك دیمکدر (محصول بیت)
شمدی که سنك کلامه و تکلمه قدرتك وطاقتك واردر (امدی ای برادر لطفله واحسان ایله
سویله یعنی لطف واحسان ایدوب تکلمه ونطقه کل * که فردا چو پیك اجل در رسد *
بحکم ضرورت زبان درکشی * که حرف تعلیل (فردا یرنه و یارین معناسنه در عربجه
غدا دیرلر (چو ادات تعلیل (پیك معروف عربجه برید دیرلر فعیل وزنی اوزره (اجله اضافتی
بیانیه در (و یاخود لامیه در که حضرت عزرائیل مراد اوله ولکل وجه (در حرف تأکید
(رسد رانك وسینك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر رسیدندن بونده ایریشه دیمکدر
(با حرف مصاحبت (حکم بونك کبی یرلرده محض تأکید افاده ایدر (ضرورت معروف (در
حرف تأکید (کشی فعل مضارع مفرد مخاطب (زبان مفعول صریحی (وبحکم غیر صریحی
(محصول بیت) ای قرنداش لطف ایله سویله زیرا یارین که اجل پیکی ایریشه یعنی موت
وفوت که متعین اوله بالضروره دلکی تکلمدن چکرسن * یکی ازمتعلقان منش برحسب واقعه
مطلع کردانید که فلان عزم کرده است ونیت جزم که بقیهٔ عمر در دنیا معتکف نشیند وخاموشی
کزیند تونیز اکر توانی سرخویش کیر وراه مجانبت پیش کفتا بعزت عظیم وصحبت قدیم که
دم برنیارم وقدم برندارم مکر اینکه که سخن کفته شود برعادت مألوف وطریق معروف که
آزردن دوستان جهلست وکفارت یمین سهل * متعلقان الف ونونله جمع اولدی ذوی
العقوله صفت اولدوغیچون تقدیری از مردمان متعلقان (منش شین ضمیر یارقدیمه راجعدر
معناده کردانیده مقیددر (حسب حانك وسینك فتحیله اصل ومقدار معناسنه در (واقعه دن
مراد شیخك قصد عزلت وانقطاع عن صحبت خلقدر (کردانید فعل ماضی مفرد غائبدر
بونده ایلدی دیمکدر (که حرف بیان (فلان الفاظ کنایتدندر (بونده مراد حضرت شیخدر
(عزم قصد دیمکدر (نیت قصده عطف تفسیردر (جزم قطع معناسنه در (نیت جزم
شول نیتدر که انفساخ قبول ایلمیه (که حرف بیان (بقیهٔ عمر اضافتی لامیه در (خاموش
اسم در ساکت معناسنه خموش وخامش وخمش ده دیرلر (کزیند فعل مضارع مفرد غائبدر
کزیدندن کزیدندن دکل اختیار ایلیه دیمکدر (نیز دخی دیمکدر (توانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
قادر ایسك دیمکدر (سر لفظ مشترکدر بونده باش اولمق جائزدر یعنی باشك تدارکین کور
دیمکدر سودا وهوا معناسنه اولمقده قابلدر یعنی سوداء نفسانیکی وارزوی طبعکی طوت
ضبط ایله که پامال حوادث نفس اولمیه سین (مجانبت بونده خلقدن عزلت وانقطاع
معناسنه در (پیش اولك معناسنه در تقدیری پیش کیر در فقرهٔ سابقه یه قیاس ایله
(کفتا اول یارقدیم دیدی (بعزت با حرف قسم (عظیم اولو دیمکدر اضافت لامیه در
اولو اللهك عزتیچون دیمکدر (صحبت قدیم عزت عظیمه معطوفدر یعنی ارامزده واقع اولان
قدیم صحبت ودوستلق حقیچون دیمکدر (که حرف بیان (دم نفس (برنیارم چقارمیم (یعنی

زدلامعی

نفس چقارمیم عدم حضور وقرار دن کنایتدر نتکه ترکیده سولخم الایم دیرلر دکنمك
وارام مقامنده (قدم لغتده طابندر اما بونده اباق مراد در رجل معناسنه مجازا (برندارم لغتده
یوقاری طوتمایه در اما بونده قالدرمیم دیمکدر طوردوغی یردن کتمه مکدن کنایتدر (مکر ادات
استثنادر الامعناسنه (اینکه اولوقت دیمکدر (که حرف بیان (کفته شود فارسیده اسم مفعول
افعال عامه نك بریله کلور کاه اولور که فعل عامی حذف ایدوب بنه مفعولیت معناسنی
قصد ایدرلر (پس بونده معنی سویلنه دیمکدر (عادت مألوفدن مراد عادت معهوده در که
حضرت شیخله کندینك اراسنده واقع اولان مصاحبتدر (پس طریق معروف بونکله
عطف تفسیری شکلی اولور (که حرف تعلیل (ازردن لازمله متعدی بیننده مشترکدر
لازم اولنجه دوستان فاعلی اولور (پس مراد یا شیخك انجمسی اوله و یا معهود دوستك
متعدی اولنجه دوستان مفعول اولور بنه اشتراك اوزره لیکن سوق کلامه مناسب وملایم اولان
متعدی اولوب فاعلی شیخ اوله ومفعولی یارقدیم اوله فتامل (ازردن مبتدا (و جهلست خبری
(کفارت بونده اهل شرع هر کناهی ازاله ایچون تعیین وتقدیر ایلدیکی نسنه در (یمین بونده
اند معناسنه در فارسیجه سوکند دیرلر سینك وکاف عجمینك فتحه لریله (بو فقره معنای
شرطیی متضمندر (یعنی یمین ایلدیسه کفارتی سهلدر و یا یمین ایلیوب بلکه مشایخك
برخیره نیت وقصدی حکم یمینده ایسه ده کفارتی سهلدر که کفارت یمین اوچ کون اوروج طوتمق
و یا اون کشینك قارنن طویورمقدر بو ایسه چوق مصلحت دکل (محصول ترکیب)
بنی متعلقلرمدن بریسی یارقدیمی اصل قضیه یه ومقدار واقعه یه مطلع ایلدی که شیخ قصد
وعزیمت ایلمشدر دخی قطعی نیت طوتمشدر که انفساخه مجالی یوق که عمرك باقیسنی
دنیاده معتکف اوتوره وصمت وسکوت اختیار ایلیه سنده اکر قادر ایسك باشك قیدنی کور
(وهوای نفس وارزوی طبعدن کچ (وخلقدن انقطاع وعزلت ایدوب تباعد وتجنب
طریقنی اوکوکه طوت (حاصلی خلقدن اختلاط وایتلافی قطع ایله (اول یارقدیم بو تقریری
ایشدوب و بو بیانی دکلیجه دیدی عظیم خدانك عزتی حقیچون وشیخله واقع اولان صحبت
قدیم حقیچون که ارام ایلمزم و بر نفس المزم و برادم ادوب بوندن کتمزم الا اول وقت که سوز
سویلنیله عادت مألوف ومعهود وطریق معروف ومعلوم اوزره یعنی رسم قدیم اوزره مکالمه
ومصاحبت واورسه فبها ونعمت (والا بنده همان شیخك یانده اعتکاف ایدوب کندینك قنده
صامت وساکت اولوب خلقدن منقطع اولورم (زیرا دوستلری انجتمك و یا دوستلرك انجمه سی جهلدر
و یمین ایلدیسه کفارتی سهلدر (کانه که شیخك بو یله ایلمسنی حقنده نقیصه اکلرکه بونجه الحاح
وابرام ایلر زیرا شیخ کبی بر مفید فاضلك عزلتی قابل طالبلره زیاندر بو ایسه مرشدلره لایق
دکل نتکه بوندن صکره لمیتنی بیان ایدوب بیورر * وخلاف راه صوابست وعکس رأی
اولی الالباب ذوالفقار علی درنیام وزبان سعدی درکام * واو حرف عطف (و یا حرف حال
(خلاف نقیض صوابدر که طوغریدر (یعنی اویمامق (خلافك اضافتی لامیه در
(وراهك بیانیه (عکس معروف (رأی رانك فتحی وهمزه نك سکونیله فکر معناسنه در
(همزه یی الفه قلب ایلکده جائزدر (اولی حالت نصبی وجری یا ایله وحالت رفعی واو ایله در ذونك
جمعیدر خلاف قیاس اوزره زیرا قیاسی جمعی ذووندر حالت رفعده وذوین در نصب
وجرده ارباب واصحاب معناسنه (الباب لبك جمعیدر عقللر دیمکدر (پس اولوا الالباب اصحاب
عقول دیمکدر (ذو صاحب معناسنه اسمدر اسماء ستهدن که حروفله اعراب اولور (فقار
فانك فتحیله اوکرغه کمکلری که واحدی (فقاره در اما بونده ذوالفقار فانك فتحیله حضرت

محمد صلى الله تعالى عليه وسلم امام علي رضي الله عنه حضرتلرينه هبه ايلديكي قلجدر
(خلاف مقدم خبر (وعكس اكا معطوف (وذو الفقار مؤخر مبتدا (نيام بونده قين درعربجه
غلاف ديرلر غينك كسريله (كام كاف عربيله لفظ مشتركدر مراده ودماغه وچكه يه ديرلر
بونده چكه مراددر (محصول تركيب) دخي صواب بولينك خلافيدر وياحال بوكه راه
صوابك خلافي ونقيضيدر وارباب عقولك عكسي حضرت امام علينك ذو الفقاري
قينده اولمق (يعني غلافدن چقمامق زيرا امام علي حضرتي سل سيف ايلمسه بو قدر غزوات ايدوب
اندن آثار عجيبه واخبار غريبه كه نقل اولنور وجود بولمزدي (شيخك دخي لساني دماغنده
قالوب صامت وساكت اولسه بو قدر معارف ومزايا مسطور اولميوب مستور قالوردي (پس
حضرت شيخ ارشاد ووعظدن خاموش اولمق نتيجه قابل طالبلره حرمان ايراث ايدر
(امدي تكلم ايتمك كرك كه مريدان مستفيد ومستفيض اولالر (بعض نسخه‌ده (ونقص
عهد اولي الالباب واقعدر (نقض مصدر درضرب بابندن بوزمق عهدي بوزمق ديمكدر ردان سيد علي ولامعي وسروري
(كام بونده كاف عجميله دردينلر خطاي فاحش ايتمشلر (نته كه حضرت جامي نك كاف قافيه سنده وكافي ودقايق الحقايق
بربيتده واقعدر (بيت) (كسي كه كام درين بحر ميرتد پي كام) (بكام مي رسد آخر ولي بكام نهنك
وخواجه آصفي بيورر) (بيت) (بسي خود را درآب ديده چون ماهي وطن ديدم) (كه تا قلاب
زلفش را بكام خويشتن ديدم * قطعه * زبان در دهان اي خردمند چيست * كليد در گنج
صاحب هنر * بو بيت سؤال وجواب صنعتني متضمندر (خرد خانك كسري ورانك فتحيله
عقل معناسنه در (هوشده ديرلر (مند ادات نسبتدر لي معناسنه (دولتمند دولتلي ديمكدر
(كليد كاف عربينك فتحيله مفتاح معناسنه اما كسر كافله ده اوقورلر (نته كه تركيده قفله
كافك كسريله كليد ديرلر (گنج كاف عجمينك فتحيله خزينه يه ديرلر اضافتلر لاميه لردر (لكن
كليدك دره (ودرك گنجه اضافتلري ياي بطنيله در ياي بطني مضافك كسره سنك اشباعندن مطا
متولد اولان يايه ديرلر (صاحب هنر وصف تركيبي اقسامندندر (محصول بيت) (اي خردمند
اغزده دل ندر بو سؤالدر (صاحب هنرك خزينه سي قپوسنك كليدي (يعني مفتاحيدر بو جوابدر
چو در بسته باشد چه داند كسي * كه جوهر فروشست يا پيله ور * بسته باشد بغلو اوله ديمكدر
(داند فعل مضارع مفرد غائبدر (دانيدندن بيلور ديمكدر (كسي يا حرف وحدت (كه حرف بيان
(جوهر فروش وصف تركيبي در (فروشيدندن فروختن دن دكل جوهر صاتيجي ديمكدر در لامعي
(بيلور چرچي يه ديرلر (محصول بيت) چونكه صاحب هنرك خزينه سي قپوسي بغلو اوله كيمسه
نه بيلور كه مذكور صاحب هنر جوهر صاتيجي ميدر يوخسه چرچيمي (يعني مادام كه بر كيمسه تكلم
ونطقه كلميه (عالم ميدر جاهل ميدر كيمسه نك معلومي اولماز (پس هر كسك علمي ومعرفتي كلامندن رد كافي
معلومدر (پيله چرچي اسبابنه ديرلر دبين غلط ايتمش (زيرا پيله ايكه وار شيمه ديرلر طاق چرچي
اسبابنه ديمزلر * قطعه * اكرچه پيش خردمند خامشي ادبست * بوقت مصلحت آن به كه
در سخن كوشي * (پيش خردمند لاميه (خامشي ياي مصدريه ايله مبتدا (وادبست خبري (و پيش
خردمند ظرف مكاني (بوقت باحرف ظرف (وقت مصلحت لاميه در (درسخن (در حرف صله
كوشي كاف عربينك ضميله فعل مضارع مفرد مخاطبدر دورشدسين (يعني سعي ايده سين ديمكدر
(محصول بيت) اكرچه عاقل قتنده واوكنده ايسم اولمق (يعني سكوت ايتمك ادبدر (حاصلي
معقولدر اما مصلحت وقتنده اول يكدر كه سوزه چالشه سين يعني سكوت ممدوحدر (اما هر برده
دكل بلكه تكلم ايتمامكدن ضرر ونقصان مترتب اولسه انده سكوت مذمومدر * دوچيز طيره
عقلست دم فرو بستن * بوقت كفتن وكفتن بوقت خاموشي * بو بيت اوله نسبت ايله مقام

تعليلده واقعدر (چيز نسنه ديمكدر (طيره معلوم اولا كه فارسي دادده سكز حرف اولماز (قطعه)
هشت حرفست آن كه اندر فارسي نايد همي) (تا نياموزي نباشي اندرين معني معاف) (بشنواز
من اين حروف وياد كير اي اهل دل (ثا وحا وصاد وضاد وطا وظا وعين وقاف) پس
سكز حرفك بريسي موجود اوله بو دلده يا تحريفات عواميه دندر ويا غيري دادن منقول (پس
طيره نك اصلي تيره درلفظ مشتركدر غضبله ولائق معناسي بيننده (امدي التباس لازم كلمسون ديو
غضب معناسنه اولاني طايله يازديلر (بونده عقله اضافت مصدرك مفعولنه اضافتيدر وهمزه
مجتلبه اضافت ايچون كلمشدر (تقديري سبب طيره عقلدر (دم بونده نفس در (فرو فانك ضميله
بوك كبي برلرده محض تأكيد ايچوندر نفس بغلامق ترك تكلمدن كنايتدر كفتن قرينه سيله (بوقت
باحرف ظرف واضافت ظرفك مصدرينه در (واو حرف عطف كفتن مصدريني دم فرو بستنه
عطف ايدر بوقت خاموشي اضافتي سابق كبيدر ويا حرف مصدر (محصول بيت) ايكي نسنه
عقلك غضبنه وبيحضورلغنه سبب در (بريسي تكلم لازم اولدقده سكوت ايدوب خاموش اولمق
(وبريسي ساكت وخاموش اولاجق وقتده تكلم ايتمك (حاصلي سويليه جك وقتده سويلمك
وسويلميجك وقتده سويلمك (زيرا ايكسندنده ندامت حاصل اولوركه سبب غضب عقلدر
(مصراع ثانينك معناسنده ايكي نسنه عقلي غضبه كتورر بجيدر ديوب (منه سنده طيره رد شمعي
بونده مصدر بمعني فاعلدر دبين عندي سويلمش (وطيره خفت معناسنه دردبين رد كافي
اثرنجه كتمش * في الجمله زبان از مكالمه اودر كشيدن قوت نداشتم وروي از محاوره
او كردانيدن مروت ندانستم كه يار موافق بود ومحب صادق * مكالمه او مكالمه مصدردر
مفاعله بابندن سويلمك وسويلشمك مشاركت بين الاثنين در (او ضمير غائب يار قديمه راجعدر
(اضافت مصدرك مفعولنه در (در حرف تأكيد (كشيدن چكمك زبان مقدم مفعوليدر (محاوره
ومحادثه برمعنايه در مصاحبت ديمكدر (كرد انيدن بونده دوندرمك ديمكدر اعراض ايلمكدن
كنايتدر (روي كردانيده نك مقدم مفعوليدر (فقره اولديه كبي (كه حرف تعليل (محصول تركيب
حاصل كلام يار قديمله سويلشمدن ديلمي چكمكه قوت طوتمادم (يعني انكله مكالمه دن ساكت
اولوب سويلشمامكه قادر اولمادم (دخي انكله مصاحبت ايلمكدن يوزم دوندرمكه مروت بلمدم
حاصلي مصاحبتندن كليا اعراض ايلمكي معقول ومناسب كورمدم (زيرا يار موافقم ومحب
صادقم ايدي * بيت * چو جنك آوري با كسي برستيز * كه ازوي كزيرت بود يا كريز * بو بيتي
بر رساله مزده كمال تحقيقله تحقيق ايلمشز مراد ايدن انده كورسون (چو ادات تعليل (جنك آور
وصف تركيبي در (آوريدندن وياضمير خطاب چونكه جنك آورسين مراد حقيقتده جنك آورلك
دكلدر بلكه قصه دن حصه در (يعني چونكه الكدن ايش كلور ديمكدر (باحرف مصاحبت
برستيزه متعلقدر ماقبلنه دكل (كسي يا حرف وحدت نوعيه (بر حرف تأكيد (ستيز فعل امر مفرد
مخاطب اونكولك (يعني لج وعناد ايله ديمكدر (كه حرف رابط صفت (وي واوك فتحي وياك سكونيله
اوكبي ضمير غائبدر هو معناسنه (كزير كاف عجمينك ضمي وزانك كسريله ضرورتسزلك معناسنه در
عربيده (بدكبي ادات نفي (يعني ناداخل اولنجق ضرورت معناسني افاده ايدر (نته كه حضرت
مولانا جامي قطعه ده ايكسين بله جمع ايدوب بيورر (قطعه) علي كه ناكزير تو باشد بدان كراي)
وآن كزان كزير بود جست وجومكن) (وآنكه كه حاصل تو شود علم ناكزير) (غير از عمل بموجب
اوازومكن) (ملاحضرتلري اوغلنه نصيحت بيورر (بر علم كه سنك ضروركدر يعني سكا لازم
وضروري اوله اكا ميل ايله اما اول علمي كه اندن ضرورك ولازمك اولميه جست وجو ايلمه (يعني
اكا طالب اولمه اندن صكره كه سكا علم ناكزير يعني ضروري علم حاصل اوله حاصلي علم ضروري كه سكا

حاصل اول عملا اكزوابله (يعنى موجبله ومقتضاسيله عملدن غيرى نسنه ارزوايمه ديمكدر (بيت)
تو بى كه درد وغمت بار نا كزيرمنست) (جفاوهرچه رسد ازتو دلپذير منست) بارنا كزيرضرورتسز يار
ديمكدر نظامى مخزن الاسرارده بيورر (بيت) هست زيارى همه را نا كزير (خاصه زيارى كه بود دست
كير) هركسه بريار دن ضرورى در ديمكدر (حاصلى بو بيت مزالق الاقدام واقع اولديغيچون مكرر
ابيات استشهاد ايراد بيلدك (اكرچه كه عادتمز دكلدر (وتا ضمير خطاب (بود فعل مضارع
مفرد غائب (كزيرك اوله ديمكدر (ياحرف عطفدر عربيده ام واو كبى كريز معطوفدر (كزيره
بونده اسم مصدر در قاچمه معناسنه نفرت ديمكدر (كريزيدن كريختن دن دكل (كريز
رد لامعى
بونده كريختن معناسنه در دين اسم مصدرى بيلمزيمش (محصول بيت) چونكه جنك آورسين
رد شمعى
يعنى صواش اريسين والكدن لج وعناد وجدال كلور بر نوع كمسه ايله لج وعناد وجدال ايله كه
اندن احتياجسزلكك وضرورتسزلكك اوله (يعنى اكا هيچ بر وجهله احتياجك وضرورتك
اولمية ويا اندن نفرتك وكريزك اوله (يعنى اندن قاچمك واعراضك اوله (اما بو بكا كلن يارقديم
بنم ضرورتلى وناكزيرومحتاج اليه دوستم ومحبم ايدى واندن هيچ بر وجهله كريزونفرت واعراضم
يوق ايدى (بو بيت بوستانده كلور ومعناسى بونك بودر (پس معلوم اوله كه عموما شراح بو بيتك
رد ابن سيد على ولامعى وسرورى وشمعى وكافى
معناسنه واصل اولماسلر وبعضيسى شويله اطناب كلام واكثار مقال ايلمش كه دأل ونتيجه سى
محض ژاژ باقل بلكه اندن دون وسافلدر تأمل تدر * بحكم ضرورت سخن كفتيم وتفرج كنان
بيرون رفتيم * بحكم باحرف مصاحبت وحكم بونك كبى يرلرده تأكيد افاده ايدر انجق بالضرورى
ديمكدر (سخن كفتيم سوز سويلشدك ويا سويلدك (تفرج لغتده انكشافدر (يعنى آچلمق وغمدن
قورتلمقدر اما سير محلنده مستعملدر بونده ده مراد سيردر (تفرج كنان اصلى تفرج كن در (يعنى
وصف تركيبى در (والف ونون مبالغه معنالرينى افاده ايدر تفرج ايدرك ديمكدر (بيرون
طشره (يعنى شهردن طشره باغلر وباغچه لر جانبنه كيتدك ديمكدر (محصول فقرتين) وقتا كيم
كلن دوست بنم يارناكزيرم اولديسه واكا هيچ بروجهله استغنا واندن اعراض معقول كورلمديسه
بالضروره انكله مكالمه يه ومحاوره يه كلدك وسير ايدرك طاشره باغلر وباغچه لر جانبنه كيتدك
* درفصل ربيع كه صولت برد آرميده بود واوان دولت ورد رسيده * فصل لغتده ايرمقدر
اما بونك كبى يرلرده ييلك درت حصه سندن بر حصه سى مراد در بونده ربيعه اضافتله
تخصيص كسب ايلمش در (ربيع بهار زمانه ديرلر (پس فصل ربيع فصل بهار ديمكدر ر
ربيعه ياالحاق ايدوب وحدت نوعيه در دين كمسه جميع نسخه لره مخالف يازدوغندن غيرى
ردشمعى
معناينى افساد ايدر (كه حرف رابط صفت (صولت لغتده بركمسه نك اوزرينه صچرايوب
هجوم ايلمكه ديرلر امابونك كبى يرلرده شدت وسورندن عبارتدر (برده اضافتى مصدرك
فاعلنه اضافتيدر (بردبانك فتحى ورانك سكونيله صوق معناسنه دركه فارسيده سرما ديرلر
(ارميده ارميدن مخففدر دكلمش ديمكدر ساكن اولمش معناسنه ماضيدن قسمدر
اسم مفعول دكل (بود بونده حكايت حال ماضى معناسنى افاده ايدر (اوان همزه مقصوره نك
ردلامعى وسرورى
فتحيله وقت معناسنه در (ورد واوك فتحى ورانك سكونيله عربجه كل معناسنه در (اوان دولت
ورد اضافتلرى لاميه لردر (رسيده ايرشمش ديمكدر ماضيدن قسمدر اسم مفعول دكل
ردلامعى
(محصول فقرتين) طاشره كيتديكمز زمان ربيع فصلنده ايدى كه شدت سرما ساكن
اولمش وكلك دولتى وقتى ايرشمشيدى يعنى كل آچلمشيدى ورده دولت اثباتى اول
جهتندر كه كل چچكلرك سلطانيدر نتكه خواجه حافظ بيورمشدر (بيت) افسر سلطان
كل پيداشد از طرف چمن) (مقدمش يارب مبارك باد بر سرو وسمن) (حضرت شيخك بو كلامنده

نوعا مسامحه واردر زيرا شدت شتا اواخر خمسين واول بهارده آرام ايدوب ساكن اولور
وكل خود بهار فصلينك اواسطنده آچلور (شويله كه كل زماننده بردك وسرمانك نام ونشانى
هركز كيمسه خاطرينه خطور ايلمز فتامل * بيت * پيراهن برك بردرختان * چون جامهٔ
عيدنيك بختان * پيراهن الفله والفسز كوكلكدركه عربجه قيص ديرلر (بركه اضافت بيانيه در
پيراق كوكلكى ديمكدر (جامه قفتان عيده اضافتى لاميه در بيرام قفتانى ديمكدر (نيكبخت
وصف تركيبيدر دولتلو معناسنه (الف ونون ادات جمعدر ايكى قافيه ده بله (نيكبختانه اضافت
لاميه در (محصول بيت) بهارى توصيف ايدوب بيورر اغجلر اوزره پيراق كوكلكى ارباب
دولتك بيرام لباسى كبى ايدى يعنى يكى وتازه اوز صولمش وصولمش دكل ايدى فقرا لباسى كبى
(حاصلى اسيجقدن وصوقدن پژمرده وذبول دكل ايدى ديمكدر * قطعه * اول ارد بهشت
ماه جلالى * بلبل كوينده در منابر قضبان * اول معروف (ارد بهشت ماهه اضافتى لاميه در
مطلب
(وارد بهشت ماهك جلالى يه اضافتى بيانيه در (معلوم اولا كه جمشيد زمانه دك تاريخ اعتبارى
يوغيدى اما انك زماننده حكمانك زياده سيله غلوسى وكثرتى ووفرتى وارايدى (پس جمشيد
تخت سلطنته جلوس ايلديكنده اول كونى تاريخ قودبلر اندن صكره هر عظيم الشان
پادشاه كه تخت سلطنته جلوس ايلسه اول كونى واپى ويلى تاريخ ايدرلردى (يزدجرد بن
شهريار بن نوشيروانه كلنجه كه آخر ملوك عجمدر (پس انك جلوسنده تاريخ ايلديلردى بلركه اول
كون هجرة نبينك عليه الصلاة والسلام اون برنجى سنه سنك ربيع الاولنك يكرمى ايكنجى كونى ايدى
وبو تاريخ مستمر اولدى سلطان جلال الدين ملكشاه بن الب ارسلان سلجوقى تخت سلطنته
جلوس ايدنجه كه اول كون هجرت مذكوره نك دورتيوز يتمش التى سنه سنك مبارك رمضانك
سكزنجى كونى ايدى واول كون شمس نصف نهارده رأس حمله داخل اولمش ايدى
(پس بعضى حكما اول كون مبارك باده وارمش ايدى جمله دن برى عمر خيام ايدى كه اول
زمان رصد كواكب ايدوب صاحب زيج اولمش ايدى (پس پادشاه مجلسنده الكلام يجر الكلام
حسبنجه مصاحب ارصاد واز ياجه مؤدى اولدى وتواريخ قدمادن مصاحبت ايلديلر
بواثناده عمر خيام بيوردى كه نه ضرورت كه بز قدما تواريخنه اعتبار ايده وز سعادتلو پادشاهك
بوكوندن جلوسنى تاريخ ايده لوم جمله سى بو سوزه قائل اولديلر واول كونى واول ايى واول ييلى
تاريخ ايلديلر واتفاق ايلديلر كه ايلرينك اسامبسنى يزدجردى ايلرينك اسامبسنى ايليه لر
(وابتداء سنه فروردين ماهدن اوله (يعنى شمس رأس حمله داخل اولدوغى كون فروردين
ماهك اولى اوله واتفاق ايلديلر كه اول كونه شنلكلر وشادمانلقلر اوله شويله كه سلطان
جلال الدين زماننده بو كونه رعايت سنه بسنه زياده اولدى وصكره كلن سلاطين دخى
بو رعايت اوزره اولديلر الى يومنا هذا (پس بو كونه رعايت والتفات رسوم اعجامدن اولدى
مطلب
(غرابت بونده دركه بعض مفتيلر فتوى ويرمش كه نوروز كونده سيره واروب اول
كونه تعظيم ايلين كافر اولور ديو اولر رعايتى وتعظيمى ككفر اولان نوروز ومده
قرل يورده كونيدر بو نوروز دكلدر (نتكه خلاصهٔ فتاواده بيورر * من اهدى
بيضة الى المجوس يوم النيروز كفر * ومجموع نوازلده بيورر كه * اجتمع المجوس يوم
النيروز فقال مسلم سيرة حسنة وضعوها كفر * وبو نلردن غيرى كتابلرده بو اسلوب اوزره
فتوالر واقعدر كه اكا بعضى كتب فارسيده نوروز خوارزمى ديرلر كه اكا جميع نصارى
اعتبار ايدوب رعايت ايدر بلكه عيد اكبرلرى اول كوندر يتيمة الفتاواده بو نوروزه
نيروز مجوس ديمشدر (اما مذكور نوروزى كفره بيلمز مكر كه اهل اسلامدن

اندیده لر (پس تاریخ یزدجردی آیلرینك اسامیسی بونلردر که ذکر اولنور * نظم *
زفروردین چو بگذشتی مه اردبهشت آید) (بمان خرداد وتیرانکه که مردادت همی باید) (پس
از شهریور واز مهر وابان آرزودی دان) (که بر بهمن جز اسفندار مز ماهی نیفزاید) (ایمدی
بو اعتبار اوزره اردبهشت فصل بهارك ایکنجی آیدر (پس جلاله اضافت ونسبتی اردبهشت رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی
یزدجردیدن احتراز ایچوندر که اول بوندن اون سکز کون مقدمدر (معلوم اوله که اردبهشت
لفظنی ماهه اضافت ایدنلر خطای فاحش ایدرلر زیرا مذکور آیلرك اسملری ماهله مرکبدر
(مثلا فروردین ماه (وارد بهشت ماه (ومرداد ماه دیرلر (مصراعك معناسی اولوقت جلال
شاهنه منسوب اولان تاریخ قریه اوزره دیین خطا ایدوب اظهار جهل ایلمش (زیرا تاریخ قمری
عربه مخصوصدر باقیسی هب شمسی حقیقیدر (بلبل مبتدا کوینده خبری کوینده بونده مجازا
نانده معناسنه در (منابر منبرك جمعیدر کسر میمله ضرب بابندن آلت ارتفاع دیمکدر مصدری ردشمعی وکافی
نبرکلور نونك فتحی وبانك سکونیله (قضبان قافك ضمی وکسری ایله قضیبك جمعیدر
بداقدر غصن معناسنه اما قافك فتحیله اوقورلر قضبانه موافق اولسون ضادك ماقبلی
مفتوح اولمه ده (محصول بیت) یارقدیمله سیره چقدوغمز زمان جلال الدینه منسوب
اردبهشت ماهك اولیدی بداقلر منبرلرنده بلبل کوینده ایدی * برکل سرخ ازنم اوفتاده لالی *
همچو عرق بر عذار شاهد غضبان * (کل سرخ بیانیه در قزل کل دیمکدر (نم چه در که
کیجه یغار (اوفتاده واوله واوسز لغتدر واوسز یازوب واوبله ده لغتدر دیین معلومدر که
ناموزون اوقورمش (لالی الف ممدوده ایله لؤلؤنك جمعیدر اینجولر دیمکدر (در عرق (عذاردن ردسروری
بونده یکاق مراد در رخسار دیمکدر شاهده اضافتی لامیه در وغضبانه بیانیه (شاهد بونده
محبوب معناسنه در (وغضبان عطشان وزنی اوزره صفت مشبهه در غضبناك معناسنه یعنی
غضبلی دیمکدر (محصول بیت) قرمزی کلك اوزرینه چه دن انجولر دوشمش ایدی خشمناك
محبوبك عذارینه در دوشدوکی کبی (حاصلی سیره کتدوکمز زمان جلال الدین تاریخی حسابنجه
اردبهشت ماهك اولیدی که بلبل منابر اغصانده مترنم وغزل سرا ایدی کل سرخك اوزرینه ده
چه دن انجولر دوشمیدی یعنی انجو کبی چه دوشمشیدی قاقش دلبرك یکاغنه عرق دوشدیکی کبی
(حاصلی قزل کلی غضبدن قزرمش محبوبك رخنه وکل اوزره دوشمش نمی دخی اوزره عرق
قطره لرینه تشبیه ایلمش وبو تشبیه تشبیه مطلق درلر زیرا کاکی رخ جانانه ورخ جانانی کله ونمی
عرق جانانه وبالعکس تشبیه جائزدر * شب را ببوستان یکی از دوستان اتفاق مبیت افتاد * معلوم
اوله که بو کتابك بو محلی اسکی نسخه لرده بویله واقعدر وفی الواقع بویله کرك تاکیم اشاغه ده رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی
دیدمش ضمیرینی ارجاع ایلمده تردد واقع اولمیه یعنی مرجوع الیه یار قدیم اوله بلا تردد (پس
عموما شراح بو مقامدن غفلتله کچمشلر تأمل تدر (شب کجه (ورا ادات مفعول (وبا حرف
ظرف (وبوستان واوله فارسی وواوسز عربیدر (یکی به اضافتی لامیه در (از دوستان از
من تبیین کبی یکیء بیان ایدر دوستلردن بریسنك بوستانده دیمکدر (اتفاق مصدر در افتعال
بابندن اصلی اوتفاق ایدی قبل تاء افتعال واو واقع اولدی (واو حرفدر حروف مجهوره دن
وتا حرفدر حروف مهموسه دن بینهما تنافر وتباعد واقع اولدوغیچون واوی تایه قلب ایدوب
تانی تایه ادغام ایلدیلر (مبیت مصدر میمیدر بیتوتت معناسنه بات بیت دن ضرب بابنك بیتوتت کیجه لمك دیمکدر *
اجوف یائیسندن افعال ناقصه دن کجه واقع اولان مصادره مستعملدر ظل کوندز واقع
اولانده کبی (بات زید عروسا) (وظل زید امیرا کبی (افتاد واقع اولدی دیمکدر (محصول ترکیب)
کیجه یعنی سیره چقدیغمز کونك کیجه سی دوستلردن برینك بوستانده اتفاق کیجه لمك واقع

اولدی

اولدی (حاصلی سیره کتدیکمزده کجه طشره ده قالمق اتفاقی بوغیدی لکن اتفاق
دوستلردن برینك بوستاننده اخشاملدق * موضعی خوش وخرم ودرختان دلکش درهم *
کیجه لدکاری بوستانی وصف ایدر (موضع اسم مکاندر جای معناسنه (ویا حرف وحدت
جایی دیمکدر (خوش کوزل (خرم خانك ضمی ورای مشددك فتحیله (تشدید غلبهء استعمالدن
ناشیدر نتکه خسرو بیوردی (بیت) ای سراپای معدن خرمی) (جسم تو بردلم نهادکر) (بونده
خرمی ده تشدید یوقدر بلکه اصل اوزره مخفف کلمشدر نتکه سابقا بیان اولنمشدر (ایمدی
خرم لغتده شاد معناسنه در اما بونك کبی یرلرده آب وچمن وچیچکله آراسته وپیراسته مکان
مراددر (درختان دلکش بیانیه در (دلکش وصف ترکیبیدر (کشیدندن کوکل چکیجی یعنی
کوکل الیجی معناسنه (درهم لغتده قرشمورش معناسنه در اما بونده اغاجلرك صقلغندن ودالاری
وبداقلری بری برینه قرشمغدن عبارتدر (محصول فقرتین) کجه لدیکمز بوستانك بعض یری
چایر وچمن وآب روان ایله مشرف ومزین ایدی وبعض یری کوکل الیجی درخت میوه دن مملو
ومشحون ایدی (حاصلی اولکی فقره سی چمن زار اولان یرینی وصفدر (وایکنجی فقره سی
درختان میوه ایله پر اولماسنی تعریفدر (درختانی درهم ایله توصیف اول جای لطیف حد ذاتنده
ردکافی برکوهی مقام اولدوغنی افاده ایدر دیین درختانی اودون اغاجی ظن ایلمش عفی الله عنه
* کفتی که خردهء مینا برخاکش ریخته وعقد ثریا از تارکش درآویخته * کفتی فعل ماضی
مفرد مخاطب شرط محذوفه جوابدر تقدیری اکر دیدی کفتی دیمکدر خطاب عام طریقیله
(که حرف بیان (خرده اوواق دوك دیمکدر (مینا بونده یشیل صرچه درانك اوواغی دیمکدر
(برخاکش ضمیری موضعه راجعدر (ریخته اسم مفعولدر ریختندن دوکلمش دیمکدر (عقد
بونده بوغمدر (وثریا ثانك ضمی ورانك فتحیله اولکر یلدزینه دیرلر فارسیجه پروین وپرن
دیرلر اضافت بیانیه در (تارك رانك فتحیله دپه یه دیرلر یعنی هرنسنه نك دپه سنه وذوروغنه
دیرلر (وشین ضمیر درختانه راجعدر (دراویخته در حرف تأکید وآویخته اسم مفعولدر
اصلمش معناسنه (محصول فقرتین) لف ونشر مرتب طریقیله بیوردر (اکرسن اول موضعی
ودرختانی کوربدك دیرایدك که اول موضعك خاکی اوزره یشیل صرچه اوواغی دوکلمش
چمن انواع شکوفه ایله مملو اولدوغی لمعاندن وبرقاندن یشیل صرچه یه تشبیه ایلمش واول
درختانك دپه سندن اولکر دیزیسی وبوغمغی اصلمش وصارقمش المالك وامرودك وکرازك
وغیرینك طوب طوب اولان چیچکنی عقد ثریایه تشبیه ایلمش (خاکش ضمیرینی بوستانه ارجاع
ردشمعی ایدوب بیان معناده اوراق درختانی ذکر ایلمك غریب تصرفدر (وفقرهء ثانیه ده دخی اولکر
ردسروری بوغمغی یعنی عقده بکزر ثریا اول درختلرك فرقندن اصلمشدر دیین تشبیهده اغراب ایلمش
ردشمعی وکافی (فقرهء ثانیه ده تارکش بدلی تاکش دیدی فقرهء اولی ایله صنعت ترصیع اولوردی دینلر
معلومدرکه صنعت ترصیع نه اولدوغنی ونجه اولدوغنی بیلمزلر ایمش (بلکه خاك وتاك بیننده
ردکافی تجنیس مطرف وریخته وآویخته بیننده سجع مطرف اولوردی (بوایکی فقره نك بیاننده
اطناب مقال واکثار کلام ایده نك بنکی خیالاته التفات اولنمسون که صداع ایراث ایدر * قطعه
* روضة ماء نهرها سلسال * دوحة سجع طیرها موزون * روضه لغتده چمندر مرغزار
معناسنه اما بونده موضعی خوش بیوردوغیدر مبتداء محذوفه خبردر (تقدیری هی روضة در
ردلامعی ماء صویه دیرلر آب معناسنه (ماء الف ممدوده ایله بوراده صو دیمکدر دیین اصطلاح قومی
فراموش ایلمش (زیرا الف ممدوده شول الفدرکه زائد اوله واندنصکره همزه اوله کساء ورداء
الفی کبی (نهر نونك فتحی وهانك سکونیله بونده ارمق معناسنه در (مانك نهره ونهرك ضمیره

سكيجي سينك كسرى وصاغر ديدكلرى كافك كسريله‌در للطابع

اضافتى لاميه‌لردر (وضمير روضه‌يه راجعدر (سلسال سكيجى ديمكدر خوشكوار معناسنه يعنى
خفيفدر ثقيل دكلدر (حاصلى منهضم ديمكدر (ماء مبتدا وسلسال خبرى وجملهٔ اسميه صفت
روضه‌در (دوحه اولو اغاجه ديرلر اسم جنس اولوب قليله وكثيره شامل اولدوغى جهتدن
ومقام حسبيله كثرت اشجار ايهام ايدر (بوده مبتداء محذوفه خبردر هى دوحهٔ ديمكدر (سجع
كوكرجنك وقرينك وغيرى قوشلرك اوتمه سنه ديرلر امابونده طيره اضافت سببيله مطلق
اواز معناسنه تحرير اولنمشدر (طير قوشه واوچغه ديرلر مشترك لفظدر واضافتلر سابق كبيدر
(موزون معروف (بونده‌ده سجع مبتدا وموزون خبرى وجملهٔ اسميه صفت دوحه‌در وضمير
دوحه‌يه راجعدر هى روضهٔ ضميرهى واردقلرى بوستانه صرف ايدوب معناسنى يعنى اول
بوستان بر باغچه در ديين محلنه صرف ايلامش وهى دوحهٔ معناسنده يعنى انده اولان درختانك
هر برى بردوحه‌در ديد وكيده مقامه مناسب دكل (محصول بيت) ايكى فقره‌يى ده لف ونشر
مرتب طريقيله ذكر ايلدوكى كبى بو ايكى مصراعده اول منوال اوزره يعنى روضه موضع
خوشدن عبارتدر ودوحه درختان دلكشدن امدى اول موضع بر مرغزار ايديكه ايرمغنك صوبى
خفيف وسكيجى ايدى يعنى نقدر ايچسك ضرر ايلمزدى بلكه فورى هضم اولوردى حاصلى صويك
زياده ايلو كندن كنايتدر اول درختان دخى براغچلق ايدى كه قوشلرينك اوازى يعنى ترنمات
ونغماتى لطيف وموزون ايدى حاصلى چمنزارى دلبر ودرختانى دلكش ايدى ايكى مصراعده
محذوف ضميرى موضعه صرف ايدوب محل اعتباريله روضه وحال اعتباريله دوحه دردين
مذكورلف ونشردن اكاه دكل ايمش *ان پراز لالهاى رنكارنك* وين پراز ميوه‌هاى كوناكون*
ان اسم اشارتدر روضه‌يه (پر طلو (رنكارنك رنك رنك ديمكدر (يعنى مختلف رنكلى لاله لردن طوپطلو
ايدى (وين اصلنده واين ايدى همزه وصل ايله ساقط اولدقدنصكره كسره‌سى واوه نقل اولندى (ميوه
يمشه ديرلر (وهاادات جمعدر (كوناكون دورلو دورلو ديمكدر يعنى انواع ميوه دن بونده بالقوة
تقدير ايلمك كرك كيم كلامده تناقص لازم كلميه فتامل (محصول بيت) اول روضه رنكارنك لاله لردن
مملو ايدى واول دوحه بالقوة دورلو دورلو ميوه لردن طوپطلو ايدى حاصلى اغچلر اودون اغاجى دكل
ميوه اغاجى ايدى* باددرسايهٔ درختانش* كسترانيده فرش بوقلمون* باد مبتدا (درختانش ضميرى
بوستانه راجع اولمق قابل وميوه هايه راجع اولمق جائز روضه‌يه وموضعه ارجاع ايدنلربى وجه
ايلمشلر كسترانيده الف ونون كه ادات تعديه درضرورت وزن ايچون كلمشدر زيرا كسترده متعديدر
ادات تعديه‌يه احتياجى يوقدر (و بونده ايكى مفعوله استمز كه حرف تعديه‌يه محتاج اوله خبر مبتدادر
باد دوشه مش ديمكدر (فرش دوشنن نسنه‌يه ديرلر (بوقلمون بونده كلستانى كمخا ديدكلرى قماشدر
كه هرنه جانبدن نظر ايلسك بردرلو كورينور حاصلى الوان مختلفه شكلن كوسترر (زيرا باد
حركت ايلدكجه ميوه اغاجلرينك چچكنى يشيل چمن اوزره دوكر وچمن اراسنده ده يمش
انواع والوان شكوفه اولغاندر پس چمن بوقدر شكوفه ايله ملمع اولنجه بالضروره بوقلمون شكل
اولور امدى فرشى حركت باده اسناد بو جهتدندر بعض شارحين بر وجهله دخى تقرير بيرردبلر
لكن اول تقرير وجود شمسه مخصوصدر وبزم ذكر ايلديكمز عامدر فتامل (محصول بيت)
اول بوستانك ويا اول ميوه لك اغچلرى سايه سنده باد بوقلمون شكل فرش دوشه مش تقرير
اولان وجه اوزره* بامدادان كه خاطر باز امدن بررأى نشستن غالب امد* بامداد و بامدادان صباح
وقتنه ديرلر (كه حرف رابط صفت (خاطر بونده فكر معناسنه دررأى قرينه‌سيله اضافتى لاميه در
(بازامدن كرو كلمك يعنى باغچه‌دن شهره واومزه كيتمك فكرى (بر رأى نشستن اول كون باغچه‌ده
اوتورمق فكرى اوزره (حاصلى بوكون باغچه‌ده اوتورالم مى يوخسه شهره كيده لم مى اورته سنده

رد كافى

رد شمعى

رد سرورى وشمعى وكافى

رد سرورى

مترددد

متردد اولدم عاقبت كيتمك فكرى اوتورمق فكرى اوزره غالب كلدى * ديدمش دامنى كل وريحان
وسنبل وضيمران فراهم اورده وعزيمت شهر كرده * ديدمش ضميرى يارقديمه راجعدر (دامنى
ياحرف وحدت (ريحان فسلكن ضيمران ضادك فتحى ويانك سكونى وميمك ضميله سلطان برك
وبك بركى ديدكلرى بردرلو فسلكندر كه عجم اكا يك بنى ديرلر يانك ضميله (فراهم اورده ديوشرمش يعنى
جمع ايلمش (وعزيمت شهر مصدرك مفعولنه اضافتيدر شهره كيتمكى نيت ايلمش (محصول تركيب)
شهره كيتمك فكرى اوتورمق فكرى اوزرينه غالب كليجك مصاحبمى كوردمكه برانك انواع شكوفه
جمع ايلمش وشهره كيتمكى قصد ايلمش (معلوم اولاكه كل وسنبل وريحان وضيمران زمانلرى متخالفدركه
برزمانده جمع اولمزلر پس كلام تخييلى اوله و ياتغليب قصد اولنه * كفتم كل بوستان راچنانكه دانى
بقايى نباشد وعهد كلستان راوفايى نه وحكما كفته اند هرچه نپايد دلبستكى را نشايد كل بوستان لاميه‌در
ورا ادات تخصيص (چنان كه انجلين كه ديمكدر (دانى فعل مضارع مخاطبدر د انيدندن بلورسين
ديمكدر بقا ثبات وقرار ديمكدر و ياحرف تنكير حرف وحدت دكل (وعهد كلستان اضافتيده
لاميه‌در (ورا بنه حرف تخصيص وفايى ياسيده حرف تنكيردر حرف وحدت دكل (نه حرف نفى درنباشد
ديمكدر (وحكما يعنى اصحاب حكمت وارباب عقل (نپايد فعل نفى مستقبل مفرد غائبدر
پاييدندن (يعنى ثابت وقار اولمين ديمكدر (يعنى اكلنمين وطورمين دلبستكى (دل كوكل (بستكى
ياحرف مصدر باغليلق ديمكدر (ورا حرف صله‌در با معناسنه (نشايد فعل نفى مستقبل مفرد غائب
لايق دكل ديمكدر (محصول تركيب) ديدم بوستان كلينك شويلكه بلورسين بقاسى اولماز سريع
الزوالدر (وكلستان زماننكده وفاسى اولماز (يعنى كلستانك وجودى واعتبارى كل ايله‌در (پس
كل كيدنجه كويا كه كلستان كتمش اولور زيرا ديكندن غيرى نسنه قالماز وحكما وارباب عقل
(يعنى عقلا ديمشلردر هرنسنه كه پايدار دكل (يعنى ثبوتى وقرارى يوقدر كوكل بغلمغه لايق دكل
حاصلى ربط قلب وتعلق خاطره سزاوار دكل * كفتا پس طريق چيست * بن بويله ديجك
دوست ديدى (پس طريق ندر (يعنى باقى وثابت ندركه اكا ربط قلب ايدوب كوكل اكلنجه‌سى
ايده لم * كفتم براى نزهت ناظران وفسحت خاطران كتاب كلستان توانم تصنيف كردن كه
باد خزان را بر ورق اودست تطاول نباشد وكردش زمان عيش ربيعش را بطيش خريف
مبدل نكند * براى باء اصليه ايله لاجل معناسنه در (نزهت نونك ضمى وزانك سكونى وهانك
فتحيله سرور وشادلق معناسنه در (ناظران دن مراد اهل مطالعه در واضافت مصدرك
فاعلنه‌در (فسحت فانك ضمى وسينك سكونيله وسعت معناسنه در (خاطران الف ونونله جمع
اولدى شذوذا واضافت مذكور كبيدر (كتاب كلستان بيانيه در (كلستان لغتده كللكدر اما
بونده براعة الاستهلال طريقيله ذكر اولمشدر كه بو كتابك اسمى اولاجقدر (توانم فعل مضارع
متكلم وحده در قادرم ديمكدر (كتاب مفعول اولى (وتصنيف مفعول ثانيسى وتوانم معنى جهتندن
كردن مصدرينه مقيددر (كه حرف رابط صفت بادخزان لاميه در تقديرى باد فصل خزاندر
(ورا ادات تخصيص و(بر حرف استعلا و(با حرف صله‌در (ورق او لاميه‌در (دست تطاول
بيانيه‌در مراد ظلم وتعديدر بو كتابده بو معنايه نيجه يرده كلور (كردش اسم مصدردر كرديدندن
وبو شينك ماقبلى دائما مكسور اولور نتكه ضمايرك ماقبلى مفتوح اولور الا ضرورت وزن
ايچون كاه ساكن اولور (زمانه اضافت مصدرك فاعلنه اضافتى كبيدر (كردش زماندن مراد
فصول ار بعدنك تعاقب وتواليسيدر (عيش عينك فتحيله لغتده ديرلكدر اما بونده ذوق وصفا
مراددر (با حرف صله (طيش طانك فتحيله خفت وسبكسارلق معناسنه‌در (وخريفه اضافت
مصدرك فاعلنه در تقديرى بطيش فصل خريفدر (كردش مبتدا (ونكند خبرى (وعيش

رد شمعى

رد شمعى

نكندك مفعول صریحی و بطبش غیرصریحی ومبدل مفعول ثانئ صریحی (محصول تركیب)
دیدمكه ناظرلرك واهل مطالعه نك سروری وشادلغیچون دخی قاریلرك خاطرلرینه انشاده
ومعرفتده وسعت ویرمك ایچون (یعنی اوقیان منشی واهل معرفت انشاده ومعرفتده كامل اولمغیچون
(كلستان كتابنی تصنیف ایلمكه قادرم كه خزان یلینك انك یپراغنه تعدی و تجاوز الی اولمیه یعنی
ضرر ایدوب برك و بارینی دوكمكه قادر اولمیه (یعنی دخی زمانك وفصوللك تعاقب وتوالیسی انك
بهاری ذوق وصفاسنی خزان فصلنك خفته تبدیل ایده میه (یعنی بركتاب تألیف ایلمكه قادرمكه
فصل خزان وشتارك وبارنی دوكوب برهنه وعریان ایلمكه قادر اولمیه دنیا كلستانلرینی ایلدكی كبی
* مثنوی * بچه كار آیدت زكل طبق * ازكلستان من ببرور قی * بچه باحرف صله (ایدفعل مضارع
ردشراح
مفرد غائبدر ایدندن وتای خطاب ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (وزكل غیرصریحی وطبق
فاعلی ویاحرف وحدت طبقدن مراد اچلمش كلدر زیرا اچلمش كله ورد مطبق دیر عرب (پس
كلدن برطبق و برطبق كلدن دینلر بومعنا یه واصل اولمامش وهیچ تعرض ایلمیلرده كذلك
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وكافی رد ابن سید علی وسروری
والانعرض ایدرلردی (ببربای اولی بونك كبی یرلرده ظرفای عجم مكسور ور و ستایلری مضموم
اوقورلر (پس ضمه یه تخصیص روستایلقدر (و برفعل امردر بریدندن بانك فتحیله بردندن دكل (ورقی
باحرف وحدت بونده ورقدن كاغدن بر یپرقدر مراد یعنی بركاغد (محصول بیت) سنك نه ایشیكه
كلور یعنی نه كاریكه باراربرمطبق كل بنم كتاب كلستانمدن بركاغد مقداری خاطریكه آل
یعنی حفظ ایله كه بیك كل مطبقدن انقدر خطاب عامدر * كل همین روز پنج وشش باشد *
وین كلستان همیشه خوش باشد * كل مبتدا (و باشد خبری (وروز ظرف زمان وپنج وششه
اضافت بیانیه در (وهمین انجق دیمكدر (همیشه دائم دیمكدر خوش واو رسمیله ور وم ضمیله بونده
رد ابن سید علی وسروری
خوب ولطیف معناسنه در قافیه ایچون خامفتوح اوقنوردین خوب سویلدی (محصول بیت)
بو بیت بیت اوله مقام تعلیلده واقعدر زیرا كل بش التی كون اولور انجق یعنی سریع الزوال
وقصیر عمردر اما كلستان دائماتر وتازه ولطیفدر حاصلی نه صولرونه قوردر ونه چوررر * حالی كه
من این سخن بكفتم دامن كل بریخت ودردامنم اویخت كه الكریم اذا وعدوفا * حالی باحرف حدت
برحالده (كه من این سخن بكفتم بن بوسوزی سویلدم (دامن كل اضافتی لامیه در ادناملا بسه
ایله یعنی كل ایچنده اولمق اعتباریله پس دوكلن كلدرانك دكل بریخت باحرف تاكید (ریخت فعل
ماضی مفرد غائب دوكدی دیمكدر (دردامنم درحرف صله دربا كبی (او یخت بونك یرلرده یاپشدی
معناسنه در نتكه كلسه كرك ان شاء الله تعالی غلام عجمی حكایه سنده كه بدودست درسكان كشتی
اویخت یعنی ایكی الیله كمینك دومنه یاپشدی دیمكدر (الكریم مبتدا (اذا وعد زمان استقبال
ایچون ظرفدر معنای شرطی متضمن جملهٔ فعلیه یه مضاف اولور جمهور نحویین مذهبنده وكندیده
عامل جوابیدر كه وفافعلیدر وجملهٔ ظرفیه خبرمبتدادر (محصول تركیب) همان كه بن یارقدیمی
كلدن منع ایدوب كتاب كلستانی تصنیفه قدرت اظهار ایلدم كانه كه تألیفنه وعده ایلمش اولدم
زیرا اندن منع وبو كه ترغیب وعد معناسنی متضمندر پس بو كه بناء الكریم اذا وعدوفا بوررر
* فصلی دودر ان چند روز اتفاق در بیاض افتاد * (فصلی باحرف وحدت دو واور سمیله
ایكی دیمكدر برایكی فصل معناسنده ظاهر بونده فصلدن مراد بابدر زیرا بو كتابده فصله
ملقب ومسمی نسنه یوقدر چند بنچه (درحرف صله در بامعناسنه بیاضه دوشمكدن مراد تحریر
رد ابن سید علی وسروری
وكتابت اولدی دیمكدر اكرچه مسوده دن باضه چقمغه قرینه یوقدر اما عدمنده ده یوقدر
ایكی سنه ده محلك تحملی وار (پس هر برینه حكم قرینه سزدر اكثرنسخه ده درهمان روز واقع در
لیكن مبالغه یه حمل اولنماسون دیو بونسخه یی اختیار ایلدك (محصول تركیب) برایكی فصل اول

برقاح كونده اتفاق بیاضه دوشدی یعنی تحریر اولدی و یامسوده دن بیاضه چقدی دیمك
اوله و یاهمان اول كون بویله اولدی * در حسن معاشرت واداب محاورت * حسنك معاشرته
اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (اداب محاورت لامیه در محاورت مكالمه معناسنه در
(محصول تركیب) فصل اول خلقله حسن زندكانه یی واسلوب اختلاطی وقانون مصاحبتی بلدرر
وایكنجی فصل اداب مصاحبت ومكالمه یی وطریق محاوره ومحادثه یی بلدرر بعضلر دیدیلر اولكی
باب سابع وایكنجی باب ثامن در * در لباسی كه متكلمانرا بكار اید و مترسلانرا بلاغت افزاید *
درادات ظرف درظرف اولدن بدل افتاد فعلنه (لباس الفاظ وعبارتدن كنایه در (ویاحرف
وحدت (كه حرف رابط صفت (متكلماندن مراد فارسیجه سویلشنلردر (ورادات تخصیص
(بكار باحرف صله اید فعل مضارع مفرد غائبدر ایدندن كلور دیمكدر (مترسلاندن مراد
منشیلردر (افزاید فعل مضارع مفرد غائب درارتورر دیمكدر (محصول فقرتین) مذكور ایكی
فصل بر لباسده واقع اولدیكه متكلمان فارسینك ایشنه كلور یعنی اول ایكی فصلده واقع اولان
فوائد ولطایف برخوب الفاظ ولطیف عبارت ایله ادا اولدی كه فارسی خوانلره لازم وطالب فرس
اولنلره مهمدر واهل ترسل وانشانك بلاغت وكمالنی زیاده ایدر * فی الجمله از كل بوستان بقیتی
موجود بود كه كتاب كلستان بعون الملك المنان تمام شد * فی الجمله حاصل كلام (بقیتی باحرف
رد ابن سید علی وسروری
و حدت ویاتنكیر (محصول تركیب) حاصل كلام بوستان كلندن دخی بقیه موجود ایدی كه
كتاب كلستان ملك منان عونیله تمام اولدی یعنی اللهك عنایتیله تمام اولدی * وتمام انكه شود
بتحقیقت كه پسندیده اید در باركاه شاه جهان پناه * اما كتاب كلستان حقیقتله اولوقت تمام
اولور كه مقبول كله یعنی مقبول اوله جهان صغینیجی ویاجهانی صغندریجی پادشاهدر كاهنده
(سایهٔ كردكار اضافتی لامیه در كر كار كرد كاف عربیله كردندن مشتق اسمدر رانك ودالك سكونیله
وكار ادات فاعلدر بجی معناسنه ستمكار وجفاكار كبی پس بونك كبی یرلرده كرد كارفعال مطلق
ردلامعی ردشمعی
معناسنه یعنی خدا (كافلری عجمیدر دیین بوخصوصده عجمیلك ایلمش وكاف عربینك كسری
ودالك ده دینلر بونك اصلنی بلمزلرمش * و پرتو لطف پرودكار * رب معناسنه در پروردندن
(محصول تركیب) سایهٔ خدادر و خدانك لطفی پرتویدر (یعنی اثرلطفیدر * ذخر زمان * زمانك
ذخیره سیدر یعنی خلقك سبب حیاتی و باعث معاشی ووسیلهٔ نظام وانتظامیدر * كهف الامان *
(كهف مغاره معناسنه در بونك كبی یرلرده صغینجق دیمكدر ملتجا معناسنه در یعنی خلق اكا پناه ایلمكله
نوائب روز كاردن ومكاید دهردن امن وامان بولور * المؤید من السماء * مؤید محكم معناسنه در
یعنی سمادن تأیید ونصرت وظفر بولمشدر سمایه اسناد مجازیدر * المنصور علی الاعداء * دوشمنلری
اوزره نصرت وظفر بولمشدر یعنی دشمنلرینه غالبدر * عضد الدولة القاهرة * عضد عینك فتحی
وضادك ضمیله قولدر بازو معناسنه دولته اضافتی لامیه در وقاهره دولتك صفتی حاصلی دشمنلرینی
قهر وهلاك ایدیجی دولتك بازوسی یعنی معینی وظهیریدر كه دولت وسلطنت انكله مستحكمدر
* سراج الملة الباهرة * سراج چراغ یعنی شمعك فتیله سنده یانان اتش بونده ضیا ونور
مراددر (ملتدن مراد دین اسلامدر (باهره زیاده روشن بهر القمر دیرلرقچن نوری كواكبك
نورینه غالب اولسه یعنی دین اسلام كه سائر ادیانه غالبدر انك ضیاسی ونوریدر دیمكدر بعض
نسخه لرده باهره یرنده زاهره دوشمش یلدریجی معناسنه * جمال الانام * جمال حسن معناسه در
بوزه جمال دیدكلری كوزللك انده ظاهر اولدوغیچوندر (انام خلق معناسنه در یعنی خلق
عالمك حسن وبهاسی یعنی حسن حاللری ورونق كارلری انك وجود پرجودیله در * مفخر الاسلام *
اهل اسلامك فخر ایدجكلری (یعنی انك جودیله فخر ایدرلر كه بویله عاقل وعادل شاهزاده مز

واردر دیو * سعد بن اتابك الاعظم * بو القابله ملقب و بو اوصافله موصوف ابو بكرك اوغلی سعددر (اتابك اعظم دن مراد ابو بكردر كه بوندنصكره انك اوصافنی ذكر ایلیه جكدر * شاهنشاه المعظم * شاهنشاه سابقا مفصل ذكر اولنمشدر ملك الملوك المعظم دیمكدر * مالك رقاب الامم * مالك رقابه اضافتی اسم فاعلك مفعو لنه اضافتیدر (رقاب رقبه نك جمعیدر بیونلر دیمكدر (امم امتك جمعیدر خلایق وطوایف مختلفه دیمكدر یعنی جمیع خلایقك بیونلرینه مالكدر (حاصلی خلق عالم قوللریدر دیمكدر زیرا رقبه ایله جمیع بدندن تعبیر ایدرلر * مولی ملوك العرب والعجم * مولی بونده افندی وصاحب معناسنه در (ملوك ملكك جمعیدر پادشاهلر دیمكدر عربدن غیری یه عجم دیرلر مطلقا (یعنی عرب وعجم پادشاهلرینك افندیسیدر كه جمعی اكا سرفرو ایدوب انك محتاجلریدر (حاصلی جمله سی اكا التجا ایدرلر وجمعنك ناصرو یاوریدر * سلطان البر والبحر * بر و بحرك پادشاهیدر یعنی تمام دنیایه امری جاری وحكمی نافذدر * وارث ملك سلیمان * ملك سلیمان شیراز در اما بونده سلطنت سلیمانه وارث دیمكدر بعید دكلدر كه غلو طریقیله وحوش وطیورك حكمنه مالك اوله * مظفر الدین * ابو بكرك لقبی * ابو بكر * كنیتی * بن سعد * انجلین ابو بكر كه سعدك اوغلی در وسعد زنكی اوغلی * ادام الله تعالی اقبالهما * الله تعالی ابو بكرك واوغلی سعدك دولت ور فعتلرینی دائم ایلسون * وجعل الی كل خیر مآلهما * دخی الله تعالی هر خیره قلسون مرجع ومآبلرینی (بعض نسخه ده امالهما دوشمش (امال الفك مدیله امل جمعیدر امیدلر دیمكدر یعنی الله تعالی حضرتلری امیدلرینی خیراته ومیل ورغبتلرینی حسناته توجه ایلیه یعنی امیدلری خیره وتوجهلری عدالته اوله * وبكرشمهٔ لطف خداوندی مطالعه فرماید * واو حرف عطف وبو فقره پسندیده آید فقره سنه معطوفدر (با حرف مصاحبت (كرشمه كاف عجمینك ورانك كسری وشین معجمه نك سكونیله بونده كوز او جیله یقمغه دیرلر (اما خراسان اهلی كاف عربی مفتوحه ورای مفتوحه ایله اوقورلر (لطفه اضافت بیانیه در (خداونده اضافتده بویله در (ویا حرف نسبت (مطالعه معروف (فرماید فعل مضارع مفرد غائبدر فرمایدندن فاعلی سابقا مذكور اولان شاهزاده سعددر (محصول تركیب) كتاب كلستان حقیقتله اولوقت تمام اولور كه شاهزاده سعدك دركاهنده مقبول ومعزز واقع اوله وكندینك شاهانه لطفی كرشمه سیله ونظر عاطفتیله حاصلی كوشهٔ چشمله التفات ایدوب مطالعه بیوره (یعنی شاهزاده سعدك مقبولی اولورسه تمام عالمك مقبولی اولور دیمكدر * قطعه * كر التفات خداوندیش بیار آید * نكار خانهٔ چینی ونقش ارژنكیست * التفات افتعال بابندن مصدر در كیدركن باشنی اردینه دوندروب بقمغه دیرلر اكثر آهو وجیران جنسنده مستعملدر (حتی نقل اولنور كه اكر جیران جنسی چاركن كاه كاه اردینه بقمسه هر كز اكا بر حیوان یتشمزدی (خداونده اضافتی مصدرك فاعلنه در (وشین ضمیر ظاهر ومتبادر اولان كتاب كلستانه راجع اولمقدر بعضیلر سعده ارجاع ایلدیلر و بعضیلر ذكری اقرب اولان ابو بكره والعلم عند الله (بیار آید با حرف استقبال (بیار آید فعل مستقبلدر آرایدندن آراستندن دكل (نكار نونك كسری وكاف عجمیله اسمدر نقش معناسنه كوزللره نكار دیمك بوندن مأخوذ در (خانه او دیرلر (نكار خانه نقش اوی دیمكدر دار النقش معناسنه وصف تركیبی دكل (چینه اضافتی بیانیه در یای نسبیله (چین سرحد هندده بر عظیم شهرك اسمیدر تعریب ایدوب صین دیرلر ونكار خانه سی بر عظیم كلیسادر كه اول مملكتده پیدا اولان اوستاد نقاشلرك هر بری كندی استخراج ایلدیكی نقوش واشكال غریبه یی وتصاویر عجیبه یی انده نقش ایلمشدر (ارژنك فتح همزه وسكون را ایله بر تصویر نامه در كه مانی نقاش استخراج

رد ابن سید علی ولامعی وسروری
رد لامعی
رد لامعی

ایلدیكی

ایلدوكی تصاویرو نقوشی انده رسم وایلمشدر (یا حرف نسبت (وسین وتا ادات خبردر (محصول بیت) اكر كتاب كلستانی شاه زادهٔ عالیشانك نظر شاهانه سی مزین ایدوب حسن قبول ایله مقبولی وزیور التفاتیله وعین عنایتیله منظوری اولورسه نكار خانهٔ چین كبی مشهور ونقوش مانی كبی تمام عالمده مسلم ومقبول اولور * امید هست كه روی ملال در نكشد * ازین سخن كه كلستان نه جای دلتنكیست * امید هست مبتدا وخبر (كه حرف بیان (روی ملال بیانیه (در حرف تاكید (زائد دینلربی وجه سویلمشلر) نكشد فعل نفی مستقبل فاعلی سعددر تقدیری درهم نكشد در (ازین سخن جارّدر نكشده متعلق اوله (واشارت بیت اولك مضمونه اوله و كه حرف تعلیل اوله وجائزدر كه كه حرف بیان اوله (وازین سخن مقام تعلیلده اولوب كلستان نه جای دلتنكیست جمله سی مشار الیه اوله كلستان (ذكری بونده ایهام طریقیله در فتامل جایك دلتنكه اضافتی لامیه در دلتنك وصف تركیبی در كوكلی طار كیمسه ملول معناسنه (ویا حرف مصدر (وسین وتا ادات خبر در (محصول بیت) امید واردر كه شاهزاده بو كتابه التفاتندن وبو كه نظر ومطالعه سندن بیحضور اولوب یوزین بورتمیه یعنی ملالت وسآمت كوسترمیه بو سوزدن وبو سببدن كه كلستان كتابی ویا بوستان كتابی طارلق كوستره جك وملالت وبیحضورلق یری دكل بلكه ایكیسیده فرح بخش ودلكشا او سیرانكاه فرح فزادر حاصلی ایكیسنه ده نظردن كوزه نور وقلبه سرور حاصلدر * علی الخصوص كه دیباجهٔ همایونش * بنام سعد ابی بكر سعد بن زنكیست * علی الخصوص خصوصا دیمكدر مقام تعلیلده واقعدر درنكشده مخصوص علندر (كه حرف بیان (دیباجه لغتده یكاغه دیرلر ایكی دیباجه ایكی یكاق دیمكدر كتابلرك اوللرینه دیباجه دیدكلری تشبیه طریقیله در كانه كه اولی یوزیدر همایونه اضافتی بیانیه در مبارك دیمكدر (شین ضمیر كلستان كتابنه راجعدر (بنام با حرف صله (سعد بونده ایهام طریقیله مذكوردر سعادت معناسیله شاهزاده سعدله مصدر مراد اولنجه نامك اضافتی بیانیه اولور (وابی بكر سعدك لامیه (واسم مراد اولنجه نامك اضافتی لامیه اولور وسعدك مقدر ابنه بیانید (وابنك ابو بكره لامیه (ابو بكردن صكره ابن مقدردر (زیرا قاعده لریدر بین العلمین واقع اولان ابنی حذف ایلمك (محصول بیت) شاه زاده كلستانه نظردن ملول اولماز زیرا كلستان ملالت وسآمت یری دكل خصوصا كه مبارك دیباجه سی سعد ابی بكرك نامنه دركه اول ابو بكر بن سعد بن زنكی در دیباجه سی انك نامنه در دیمك مجاز مرسل طریقیله در ذكر جز وارادهٔ كل قیلنمشدر والا تمام كتاب انك نامنه در (نكه حضرت مولانا جامی بیورر (بیت) كلستان كرچه سعدی كرد ازین پیش) (بنام سعد بن زنكی تمامش) (بو بیتك ظاهری انی مشعر دركه كلستان زنكی اوغلی سعد آدینه اوله لیكن كتابدن فهم اولان شاه زاده سعد آدینه اوله (پس واسطه لرك حذفنه حمل ایلمك كرك نتكه بزم پادشاه لرمزه عثمان اوغلی دیرلر واسطه لری ترك ایلمكله معلوم اولا كه اكثر شراح ذاهب اولدیلر كه كلستان سعد بن ابی بكر نامنه اوله و بعضیسی ابو بكر ادنه دردیدی كتابك ترتیبندن فهم اولان قول بعضدر زیرا اول ذكر جمیل سعدی بیوردوغنده ابو بكرك تعریفی مراد ایدی وسعدی ایهام وتور طریقیله ذكر ایلدی وصكره اوغلنك وصفنی پادشاه وصفنه توطئه طریقیله ذكر ایلدی واشاغه ده جدال سعدی ذیلنده ینه مناسبتله ابو بكری وصف ایلدی لیكن بعید دكلدر كه ایكیسنكده نامنه در دینلسه و بو قوله ظاهر اما نعده یوقدر والله اعلم * ذكر امیر كبیر فخر الدین ابو بكر بن ابی نصر * بو ذكر كتاب اوائلنده ذكر محامد كبی اعرابده ایكی وجهه متحملدر تأمل تدر * دیكر عروس فكر من از بی جمالی سر برنیارد ودیدهٔ یأس از پشت پای خجالت برندارد * دیكر بونده دخی دیمكدر (عروس

رد ابن سید علی
وسروری

کر دك اولمزدن اول اربله عورت بیننده مشترك در صکره اره زوج وبعل وحليل ديرلر
وعورته زوجه وبعله وحليله ديرلر بونده کلن مراددر فکره اضافتی بيانيه در (ومنه لاميه (بی ادات
سلب جمال حسن معناسنه در و یا حرف مصدر پس جمالی سلب ايد نجه چرکنلك معناسنی ویرر
اکرچه نه کوزل ونه چرکين معناسنه ده دلالتی وار (بر نیارد قالدرمزد یمکدر یوقاری کتورمزو یوقاری
قالدرمزدیمك دکل (دیدهٔ یأس بیانیه امید سزلك یعنی قطع رجا معناسنه در (پشت ارقه پایه — رد شمعی
اضافتی لامیه در (خجالتنه اضافت بيانيه در (خجالت اوتنمقدر شرمندکی معناسنه در (برندارد
یعنی قالدرمز دیمکدر (یوقاری طوتمز دیمك دکل در (محصول فقرتین) دخی بنم فکرم کلنی — رد لامعی وشمعی
کوزلسز لکدن باش قالدرمز یعنی کوزل اولدوغی حجابندن باشنی اوکنه طوتوب کوکسنه
بقار نتکه اوتنان کیمسه بویله ایدر ودخی فکرم کلنی امید سزلك کوزینی اوتنمق اپاغی ارقاسندن
قالدرمز یعنی صاحب نظر واهل بصر قبولندن ناامید اولوب کمال حجابندن وزیاده خجالتدن
کوزنی اپاغی ارقاسنه دیکوب باشین قالدرمغه قادر اولماز (حاصلی حیرت ودهشتندن دائما
باشنی اوکنه صالوب بورر *ودرزمرهٔ صاحب جمالان مجلی نشود مکر آنکه که متحلی کردد*
زمره زای معجمه نك ضمی ومیمك سکونیله بلوك معناسنه در صاحب جمالانه اضافتی بیانیه در
صاحب جمالان بوتن کیلر عربیده ترکیب اضافی در اما عجم اضافتدن قطع ایدوب وصف
ترکیبی شکلی ایدر حسن صاحبلری بلوکنده دیمکدر مجلی اسم فاعلدر تفعل بابندن یعنی — متحلی ومتجلی تجنيس خط صنعتيدر يعنی نقطه ده مختلفلردر
ناقص وآویسندن عرض جمال ایلمکه دیرلر یعنی کوزللکن کوسترمکه (نشود فعل نفی مستقبل
اولمز دیمکدر (مکر ادات استثنادر الا معناسنه (آنکه اولوقت دیمکدر (که حرف بیان متحلی کردد
(متحلی اسم فاعلدر تفعل بابندن بزیجی اوله دیمکدر (محصول فقرتین) دخی بنم عروس فکرم
صاحب جماللر زمره سنده عرض جمال ایدوب مجلی اولماز مکر اولوقت که متزین ومتحلی اوله
یعنی فکرم کلنی کیمسنه یه یوزین کوسترمز الا اولوقت که آراسته وپیراسته اوله *زیور قبول امیر کبیر*
باحرف مصاحبت (زیور زانك کسری ویانك سکونیله وواوك فتحی ایله زینت معناسنه
اسمدر (قبوله اضافت بیانیه در (وقبولك امیره مصدرك فاعلنه (وکبیره بیانیه یعنی اولوقت
عرض جمال ایدر وحسن کمال کوسترر که امیر کبیرك زیور قبولیله وحلی نظریله وعین التفاتیله
مزین وآراسته ومنظور وپیراسته اوله بوندن صکره امیر کبیرك اوصافنه شروع بیورر *عالم عادل*
بیانیه *مؤید* اسم مفعولدر تفعیل بابندن یعنی خدادن قوت بولمش *مظفر* یعنی غالب
ومنصور علی الاعداء مؤید مظفر اضافتی بیانیه در *ظهیر سریر سلطنت* ظهیر بونده معین
معناسنه در (سریره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (سلطنته لامیه در (تخت سلطنت دیمکدر
تخت سلطنتك معینی دیمکدر *مشیر تدبیر مملکت* مشیر اسم فاعلدر افعال بابندن تدبیره اضافتی
اسم فاعلك مفعولنه در (ومملکته مصدرك مفعولنه در (یعنی امور سلطنت وتدبیر مملکت
آنك رأی وتدبیرینه منوط ومفوضدر بو القاب اول معنایی مشعردر که ممدوح وزیر تفویض اولا که
رومده اکا وزیر اعظم وبیوك وزیر وباش وزیر دیرلر (وزیر تنفیذ اولمیه که سائر وزرا وبکلر بکیلردر
نتکه مسالك ارشاد نام کتابده تحقیق ایلمش *کهف الفقراء* کهف مغاره معناسنه در بونده جای پناه
فقرا دیمکدر *ملاذ الغرباء* ملاذ اسم مکاندر صغنجق یر دیمکدر فقرا وغربا فقیرك وغریبك
جمعلریدر یعنی فعیل وزنی اوزره اسم فاعللرك جمعی بو وزن اوزره کلور حاصلی غربانك وفقرانك
ملتجاسیدر *مربی الفضلاء* مربی اسم فاعلدر تفعیل بابندن مفعولنه مضاف یعنی علما وفضلایی
تربیت ایدوب احوال معاشلری وانتظام حاللریله مقید اولوجیدر دیمکدر نتکه عاقبت اندیش صاحب
سعادتلرك شانندندر علما وفضلایه رعایت ایلمك بونده مربی اسم مفعول تجویز ایلین مذکور معنایه — رد شمعی

واصل اولمامش *محب الاتقیاء* محب اسم فاعلدر افعال بابندن یعنی مضاعفندن سویجی ودوست
طوتیجی دیمکدر (اتقیانك جمعیدر پرهیزکار وصالح واهل تقوی دیمکدر واضافت اسم فاعلك
مفعولنه در *افتخار آل فارس* افتخار افتعال بابندن مصدردر آل بونك کبی یرلرده اهل معناسنه
مستعملدر افتخار آله اضافتی مصدرك فاعلنه در وفارسه اضافت لامیه در یعنی اقلیم شیرازك خلقی انك
وجودیله افتخار ایدرلر که بویله وزیرمز واردر دیو *یمین الملك* یمین بونده لفظ مشترکدر قوتله اند یعنی
قسم بیننده ملك میمك ضمی ولامك سکونیله مملکت وسلطنت بیننده مشترکدر اضافت لامیه در
یعنی مملکت وسلطنتك ومذهب وملتك قوتی ونصرتی حاصلی بونلرك انك وجودیله قوت ونصرت
بولور یعنی بونلرك معین وناصریدر یاخود بونلرك باشنه انداجوب وزیر باشیجون دیرلر رومده خنکار
باشیجون دیدکلری کبی بعض نسخه ده یمن الملك یانك ضمی ومیمك سکونیله قوتلولق ومبارکلك
معناسنه *ملك الخواص* ملك میمك فتحی ولامك کسری ایله پادشاه دیمکدر خواص خاصك
جمعیدر ارکان دولت واعیان سلطنت دیمکدر یعنی بونك هر بری اوزره حکمی جاری وهر برینه امری
نافذدر *فخر الدولة والدین* یعنی اصحاب دین وارباب دولتك انك وجودیله افتخار ایدرلر زیرا
دینك ناصری وارباب سلطنتك یاوریدر *غیاث الاسلام والمسلمین* غیاث مدده ایرشنه دیرلر
فارسیجه فریادرس دیرلر پس اضافت اسم فاعلك مفعولنه در یعنی اهل اسلامك ومسلمینك ناصر
ویاوری ومعین وظهیریدر *عمدة الملوك والسلاطین* عمده عینك ضمی ومیمك سکونیله معتمد علیه
یعنی ملوك وسلاطین انك رأی وتدبیرینه اعتماد ایدوب اکا واثقلردر (یعنی تدبیر وتصرفنه
قائللردر عمده یه کزیده وزبده معناسنی ویرن یاندن سویلمش *ابو بکر بن ابی نصر* بو ابو بکر — ردلامعی
پادشاه ابو بکرك اقرباسندن ایمش واتابکلرك عادتلرندن وزرایی کندو اقرباسندن ایلمك ایمش
قاضی بیضاوی نظام التواریخنده بونك زیاده الطافنی وخیرات ومبراتنی وعلما وفضلایه
ومشایخ عظامه تکریم وتعظیملرینی ذکر ایلدی *اطال الله عمره* اطال فعل ماضیدر افعال
بابندن ولفظ الله فاعلی (وعمره مفعولی موقع دعاده واقع اولمش یعنی الله تعالی عمرنی اوزون ایلسون
دیمکدر *واجل قدره* اجل ده فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابنك مضاعفندن فاعلی
تحتنده اللهه راجع ضمیردر (ومفعولی قدره در موقع دعاده واقعدر الله تعالی قدرنی معظم
ایلسون دیمکدر *وشرح صدره* بو جمله ده دعائیه در صدردن مراد قلبدر ذکر محل واراده حال
طریقیله یعنی خدا قلبنی منشرح ومسرور وسینه سنی علم لدنیله پرنور ایلسون *وضاعف اجره*
ضاعف فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر اعرابی ما قبلنده اولان جمله لر کبیدر یعنی الله تعالی
خیرات وحسناتنی مضاعف یعنی قات قات ایلسون *که ممدوح اکابر آفاقست* که حرف تعلیل در
یعنی بو قدر خیر دعایه ومدح وثنایه استحقاقنه علت وبیاندر (ممدوحك اکابره اضافتی اسم مفعولك
قائم مقام فاعلنه اضافتیدر وآفاقه اضافت لامیه در (آفاق افقك جمعیدر همزه نك وفانك ضمیله (فاده
سکونده لغتدر بونده اطراف مراددر یعنی اطراف عالم اکابرینك ممدوحیدر حاصلی اکابر دنیا واعیان
عالم مداحی ودعاکوییدر *ومجمع مکارم اخلاق* مجمع اسم مکاندر فتح بابنده مکارم مکرمتك جمعیدر
رانك ضمیله ایلکلر معناسنه (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ولامك سکون وضمیله اضافتلر لامیه در
یعنی کوزل خویلر مجمعیدر حاصلی اخلاق واطواری کوزلدر *بیت* *هر که در سایهٔ عنایت اوست*
کنهش طاعتست ودشمن دوست هر که اصلنده هر کس که در (کس ضرورت وزن ایچون وقرینه
قائم اولدوغی ایچون حذف اولندی (سایهٔ عنایت بیانیه در (او ضمیری مذکوره راجعدر کنهش ضمیری که یه
راجعدر ومبتدادر وطاعت خبری (ودشمن تقدیری دشمنش در قرینه قائم اولدوغیچون حذف اولندی
ینه مبتدا وخبردر (محصول بیت) بو بیتك مضمونی هر عیب که سلطان بپسندد هنرست مضمونه — یعنی دشمن دوست مبتدا وخبردر

قریبدر یعنی هر کیمسه که وزیرك سایهٔ عنایتنده وظل حمایتنده اولوب لطفنه مظهر وعین رأفت
ورحمتیله منظور اوله حسن اتفاقی ویمن نظری سببیله خلق عالمك کوزلرنده هرعیبی هنر وکمال
وهر نقصانی شمس بی زوالدر وهرکس اکا چشم محبت ودیدهٔ مودتله نظر ایدوب محبوب القلوب
اولوب دشمنلر قتنده ونظرلرنده محبوب سالم عن العیوب اولور یتنده محل الضدین صنعتی المدح
بما یشبه الذم دین غلط سویلدی (یتك معناسنده فرض اندن برجرم صادراولسه وزیرك خو فندن
کیمسه اکا سوز سویلمکه قادراولمز واکرانك بردشمنی اولسه اولدخی وزیرك خوفندن انکله
دوست اولوردین عندیات سویلمش *برهر یکی ازسائر بندکان وحواشی خدمتی متعینست* 　معینست نسخه　 ردسروری ردشمعی
سائر بونده جمیع معناسنه در حواشی حاشیه نك جمعیدر خدمتکارلر ومتعلقات دیمکدر
(محصول ترکیب) سلاطین ووزرا واکابرناسك درکاهلرنده جمیع قوللرك وخدمتکارلرك اوزرلرینه
برخدمت معیندر (یعنی هر برینك اوزرینه بر خدمت متعیندر (معینست عبارتی همزهٔ مجتلبه
ایله یازانلر املا بلمزلرمش *که اکر در ادای آن برخی تهاون وتکاسل روادارندهر اینه درمعرض 　رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی
خطاب اند ومحل عتاب *ادای آن اضافتی مصدرك مفعولنه در (آن خدمته اشارتدر (برخ بانك
فتحی وراءنك سکونیله بعض دیمکدر ویا حرف وحدت برمقدار دیمکدر (تهاون تفاعل بابندن
مصدردر برنسنه یی حقیر طوتمقدر تکاسلده تفاعل بابندن مصدردر کاهللك ایلمکه درلر
روادانك فتحیله جواز معناسنه در اما بونده جائز دیمکدر (هرآینه البته دیمکدر (معرض میمك
کسریله شذوذا اسم مکان معناسنه اصلنده شول قفتاندرکه جاریه یی انکله بیعدعرض ایدرلر اما جاریه
ایله بله صاتلماز بلکه عاریتله بله کوستررلر خطابه اضافت لامیه د (محل عتابده بویله د بنه برآیند
مقدردر (محصول ترکیب) اکر اول تعیین اولنان خدمتی ادا ایلمده
برمقدار تهاون وتکاسلی جائز طوتارلر یعنی اول خدمتی حقارتله طوتوب انده اهمالی
جائز کوره البته معرض خطابه ومحل عتابه کلورلر (یعنی خدمتنده نیچون تقصیرات واهمالی
جائز کوردك دیوانی قاقرلر وآزار ایدرلر *مکر برین طائفهٔ درویشان که شکر نعمت بزرکان
واجبست برایشان وذکر جمیل ودعای خیر *مکر ادات استثنادر الامعناسنه (طائفهٔ درویشان
بیانیه در (که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل (شکر نعمت اضافتی مصدرك مفعولنه در وبزرکانه
اضافت لامیه در (شکرمبتدا (واجبست خبریدر (برایشان واجبه متعلقدر (ذکر جمیل ودعای خیر
شکره معطوفدر واعرابی انجلین در (محصول ترکیب) الا بودرویشلر طائفه سی اوزره برخدمت
تعیین اولنمامش که اکابرك نعمتنه شکر ایلمك انلرك اوزرینه واجبدر (یعنی زمرهٔ درویشان مذکور
تکالیف وخدماتدن مخرج ومستثنالردرکه بونلرك اوزرلرینه لازم وواجب ولی نعمتلرك انعام
واحسانلرینه شکر وسپاس وذکر جمیل ودعای خیردر (حاصلی بونلرك خدمتی بودر بوندن غیری
خدمتله مأمور ومکلف دکللردر *وادای چنین خدمتی در غیبت اولیترست که در حضور که
این بتصنع نزدیکست وآن از تکلف دور وباجابت مقرون *ادای چنین خدمت مصدرك مفعولنه
اضافتی قبیلندندر ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر ومبتدادر (درغیبت اولیترست خبری (که
حرف بیاندر (درحضور (درغیبته معطوفدر (اما معنی جهتدن مفضل علیه واقعدر (پس که
من تفضیلیه معناسنی متضمن اولور (که حرف تعلیل (این حضوره اشارتدر (باحرف صله (وتصنع
تفعل بابندن مصدردر (ریا معناسنه (این مبتدا (نزدیك یقین دیمکدر خبری (وبتصنع خبره متعلقدر
(وآن غیبته اشارتدر مبتدا (ودور خبری (وازتکلف خبره متعلقدر (تکلف کوکلدن اولمیان معنایی
اظهار ایلمکدر (وباجابت ازتکلفه معطوفدر (ومقرونه متعلقدر (ومقرون عطفله خبر
بعد الخبردر (آن اسم اشارتدر (محصول ترکیب) درویشلر اوزرینه واجب اولان خدمتك اداسی

حضورده

حضورده (یعنی رو بروا اولمقدن ایسه غیبتده اولمق اولیرقدر (زیرا بالمواجهه اولان شکر وثنا
ودعا ریایه قریبدر یعنی حقیقتده ریا قصد ایلمسه ده ایشیدن ریایه حمل ایدر اما اول غائبانه اولان
شکر وثنا ودعا تکلفدن دور (یعنی کوکلدن اولیوب همان دل اوجندن اولمقدن بعیددر زیرا
قصدنی خدا بیلور انجق حاصلی غائبانه دعا وثناعن صمیم القلب اولور بهرحال (پس ریا وجعله
حمل اولنماز (زیرا کوکلدندر دخی غائبانه اولان دعا وثنا اجابت وقبوله موصول ومقروندر یعنی
ریادن وتصنعدن دور اولدوغی کبی اجابه ده مقروندر حاصلی عندالله مستجابدر زیرا حدیث
شریفده واقعدر که ظهر غیبده صادر اولان دعارد اولنماز *قطعه* پشت دوتای فلك راست
شداز خرمی * تاچوتو فرزند زاد مادر ایام را * پشت ارقه تا بونده قات معناسنه در (پشت دوتا
اضافتی بیانیه در (ومبتدا (وفلکه اضافتی لامیه در (راست بونده طوغری دیمکدر (راست شد
طوغری اولدی (یعنی طوغرلدی دیمکدر خبرمبتدادر (خرمی یا حرف مصدردر شادلق معناسنه
تا ابتداء غایت ایچون ظرفدر عربیده منذ کبی (فرزند اوغل دیمکدر (زاد فعل ماضی مفرد غائب
لازم ومتعدی بینده مشترکدر (بونده لازمدر طوغدی دیمکدر (مادرانادر ام معناسنه (ایامه
اضافت بیانیه در (ورا ادات تخصیصدر مضاف الیه معناسنی افاده ایدر (زاد فعل لازم اولنجه
فاعلی تحتنده فرزنده راجع ضمیردر متعدی اولمقده قابلدر طوغردی معناسنه (پس فاعلی فلك
ومفعولی مادر ایام اولور (ورا بوتقدیرجه ادات مفعولدر فتأمل (محصول بیت) فلکك ایکی قات
ارقه سی طوغرلدی (یعنی منحنی قامت ایکن مستقیم قامت اولدی حاصلی بوکریلکی کتدی
ایام اناسینك سنك کبی اوغلی طوغالدنبرو یاخود فلك ایام اناسنه سنك کبی اوغول طوغردلدنبرو
بوتقدیرجه زاد زایاند معناسنه اولوب ایکی مفعول الور زیرا افلاکه ابا دیرلر طوقوز انا معناسنه
وعناصر اربعه یه امهات دیرلر دورت انا معناسنه ومعدن ونبات وحیوانه اوغول دیرلر زاد لازم
اولدوغی تقدیرجه رانك زیاده سنه حکم ایلین غریب حکم ایلمش تا کیم مادر ایام ایچون سنجلین 　رد لامعی ردکافی
اوغلی طوغدی دیبن حق ادایی ایلامش *حکمت محضست اکر لطف جهان آفرین *خاص
کند بندهٔ مصلحت عام را *حکمت محض بیانیه ومقدم جزای شرطدر واکر ادات شرط
(خاص کند فعل شرط (تقدیری اکر خاص کند لطف جهان آفرین بندهٔ مصلحت
عام را حکمت محضست (پس لطف فاعلی کنددر یعنی اسمی واضافتی لامیه در
(جهان آفرین وصف ترکیبی (بنده خبر کنددر (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (مصلحت
خبرثانیسیدر کندك (زیرا کند بونده جعل وتصیر معناسنه در (عامه اضافت
لامیه در (ورا لام جاره معناسنه در (محصول بیت) خدای جهان آفرینك لطف واحسانی
اکر بر بنده سنی عامهٔ ناسك مصالح ولوازمنی وامور ومهماتنی کورمك ایچون تخصیص وتعیین
ایدرسه ونظام وانتظام خلق عالمی انك وجود پرجود وکرمنه منسوب ومتعلق قیلورسه محض
حکمت وکمال قدرتدر (یعنی سلاطین ووزرا وحکام وقضاتی خدای ذو الجلال که مصالح
ولوازم بشریه یی کوروب تدبیر وتصرف ایلمکیچون تعیین وتخصیص بیورمشدر محض حکمت
وکمال رأفتدر (زیرا بویله اولمسه عقد نظام عالم محلول اولوب خلق عالمده ارام وقرار اولمیوب
ظلم وفساد حددن تجاوز ایدردی (اکرچه که اللهك قدرتی عالمه بروجهله دخی نظام ویرمکه
ممکندر اما بونده زیاده حکمت وار (حکمت محض عبارتی خبرمقدم (واکر لطف جهان
آفرین عبارتی شرط (وخاص کند بندهٔ مصلحت عام اجزای شرط وجملهٔ شرطیه مبتدای 　ردسروری
مؤخر وبوتقدیرجه مدح شرطله مقید اولوردیین کیمسه نك اعرابدن هیچ حظی یوغمش
ومحتملدرکه لفظ اکر زائد اوله پس بوتقدیرجه لطف جهان آفرین مؤخر مبتدا وحکمت محض

رد سروری
مقدم خبر (وخاص کند بندهٔ مصلحت عام را حکمت محضی بیان اوله دیین کیمسنك بو اعرابی
ردشمعی
اولکی اعرابدن اعجب واغربدر (بندهٔ ده همزه وحدت ایچوندر دیین اغرب غرایب سویلمش
* دولت جاوید یافت * هر که نکونام زیست * کز عقبش ذکر خیر زنده کند نام را * دولت
جاوید یا بیه در جاوید وجاودان وجاویدان ابدی معناسنه در (یافت فعل ماضی مفرد غائب
بولدی دیمکدر (دولت مبتدا (و یافت خبری وجملهٔ اسمیه (هر که نکونام زیست متضمن اولدیغی
شرطك جزاسیدر (هر که اصلنده هر کس که ایدی ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم
ردکافی
اولدیغیچون کس حذف اولنوب که رینه کلوب حرف ایکن اسم اولدی (نکونام وصف ترکیبیدر
ایو ادلو دیمکدر ترکیب توصیفی دکل (کز اصلنده که از ایدی (که حرف تعلیل (عقب
عینك فتحی وقافك کسریله بونده ارد وصوك معناسنه در (وشین ضمیر که یه راجعدر (ذکر خیر
بیانیه ومبتدا (زنده زانك کسریله دیری دیمکدر حی معناسنه (کند خبر مبتدا وزنده مفعول اولی
(ونام مفعول ثانیسی تقدیری نامشدر ضرورت وزن وقافیه ایچون ضمیر ترك اولندی (ورا
ادات مفعول (محصول بیت) دنیاده هر کس که ایو ادلو دیرلدی (یعنی هر کیمسه که دنیاده
اد ایلدکیله چقوب ایو اد چقاردی ابدی دولت وسعادت بولدی (زیرا انك اردندن یعنی آخرته
رحلت ایلدکدنصکره ذکر خیر ویاد جمیل نامنی احیا ایدر (حاصلی حسن مناقب
وجمیل مآثر صحیفهٔ عالمده نامنی باقی ایدوب فراموش ایتدرمز (مصراع اولك معناسنی دولت
ردلامعی
ابد بولدی هر کیمسه که ایو اد ویرلدی دیین معنای بیتی اولدرمش * وصف ترا کر کنند
ورنه کنند اهل فضل * حاجت مشاطه نیست روی دلارام را * وصف ترا اضافتی مصدرك
مفعولنه در (ور واکردن مخففدر (کنند ونکنند اهلك فاعلیدنده و وصفك مفعولیدنده
تنازع ایدرلر (اهل فضل اضافتی لامیه در شرطلرك جزاسی محذوفدر (تقدیری برابرست
ورا بو وصف ایشان احتیاج نیست (مصراع ثانی مقام تعلیلده در (حاجت مشاطه اضافتی
مصدرك فاعلنه در (مشاطه مبالغه ایله اسم فاعل مفرد مؤنثدر دوزکنجی خاتون (یعنی قزلرك وکلنلرك
یوزین یازوب وزلفلرین طرایوب وراسقلرین چکوب بزه ین عورتدر که فارسیجه اکازن پیرایه
کردیرلر بزکجی عورت دیمکدر (مشط میمك ضمی وشینك سکونیله طراغه دیرلر پس انلرك بوکارلری
طراغله حاصل اولدیغیچون مشاطه دیدیلر (حاجت مبتدا ونیست خبری (روی دلارام اضافتی
لامیه وبیانیه اولمغه ممکندر فتأمل (دلارام وصف ترکیبیدر ارامیدندن کوکل دکلندریجی
یعنی کوکله صبر وقرار ویریجی (ورا ادات تخصیص اضافت معناسنی افاده ایدر (محصول بیت)
اهل فضل وکمالك سنك وصفکی یعنی سنی وصف کرکسه‌ك ایلیه‌لر و کرکسه‌ك ایلمیه‌لر سکا نسبت
برابردر زیرا سنك کیمسه نك وصف ومدحنه احتیاجك یوقدر (حاصلی سنده اولقدر محاسن
اطوار ومکارم اخلاق واردر که وصافك وصفنه ومداحك مدحنه احتیاجك یوق (زیرا
روی دلارامك مشاطه‌یه احتیاجی یوقدر که حسن خداداده هر نقدر که زیب وزینت ویررلرسه
بر زائد حسن افاده ایلمز (نکه خواجه حافظ بیورر (بیت) کوهر پاك توازمدحت ما مستغنیست
(فکر مشاطه چه با حسن خداداد کند (پس سنده شرف وجود وکرم ذات وسخاء وجود اولقدردر که
وصاف ومداحلر هر نه مرتبه که مدحکده اطرا ایلسه‌لر عهده‌سندن کلمزلر وحق وصفی ادا ایده‌مزلر
اطرا مدحده مبالغه‌یه درلر *
* عذر تقصیر خدمت وموجب اختیار عزلت * بو دو سابق کبی اعراب اولورفتأمل
(محصول ترکیب) خدمت وزیرده واقع اولان تقصیرك عذری وعزلت اختیار ایلمسنك سببنی
بیان ایدر * تقصیر وتقاعدی که در مواظبت خدمت بارکاه خداوندی می رود * تقصیر
تفعیل بابندن مصدردر بونده اکسکلك دیمکدر و یای تنکیر ویای وحدت مقدردر

تقاعدی قرینه یاسنك قرینه سیله یا وحدت ایچوندر مصدری اولمغه ده مجال واردر
ردشمعی
دیین فکرسزسو یلمش فتأمل (تقاعد تفاعل بابندن مصدردر (بونده خلقدن منقطع
اولوب عزلت اختیار ایلمك معناسنه در (که حرف رابط صفت (مواظبت مفاعله بابندن
مصدردر ملازمت معناسنه خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در وبارکاهه اضافت لامیه در
(بار اجازت دیمکدر (وکاه بونده ادات ظرف مکاندر نمازکاه وسیرانکاه کبی اجازت
یری دیمکدر ملوك وامرا وحکام سرایلرینه دخول قپوجیلر اجازتنه موقوف اولدیغیچون
سرایلری قپولرینه مجازا بارکاه دیرلر (خداوندی یه اضافتی بیانیه در زیرا یا حرف نسبتدر
(می رود می بونك کبی یرلرده حرف استمراردر رود فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر
بونده واقع وصادر اولور دیمکدر بونده خداونددن وزیر مراددر (محصول ترکیب) حضرت
شیخ وزیرك خدمتنه کثرت تردد وملازمت ایلمدوکنك عذرینی بیان ایدوب بیورر شول
تقصیر وتقاعد که وزیرك بارکاهنك خدمتی ملازمتنده اولور یعنی مجلسلرینه ملازمت
ایلمدیکمك اصلی * بنا برآنست که طائفهٔ حکمای هند در فضائل بزرجمهر سخن می کفتند *
بنا بونده مصدردر مفعول معناسنه انك اوزره مبنی در دیمکدر (یعنی ترك ملازمت خدمت
وزیر ایلدیکم انك اوزره واقع وسبب وباعثی اولدر (که حرف بیان طائفه اسم جمعدر
بلوك معناسنه (وهمزه حرف توسل اضافت ایچون کلمش حکمایه اضافتی بیانیه در (حکما
جمع حکیمدر بونده عقلا مراد در هنده اضافتی لامیه در (در حرف ظرف فضائل فضلك
وفضیلتك جمعیدر که نقصك ونقیصه نك نقیضیدر بزرجمهره اضافتی لامیه در (بزرج بانك
وزانك ضمه‌لریله اولو دیمکدر بزرکدن معرب (ومهر محبت معناسنه اصلندن وصف ترکیبی در
اولو محبتلی معناسنه صکره نوشیروانك وزراسنك برینه علم خاص اولدی سخن می
کفتندك مقدم مقول قولی (بونده می حکایت حال ماضی معناسنی افاده ایدر سویلرلردی دیمکدر
(محصول ترکیب) ملازمت خدمت بارکاه وزیرده واقع اولان تقصیر وتقاعدمه مبنی درکه
هند حکماسی طائفه‌سی بزرجمهرك فضیلت وکمالی خصوصنده سوزسویلدیلر (یعنی انك عظمت
قدرینی ونباهت شاننی تذکار ایلدیلر معلوم اوله که بعض شراح دیمش که آخرنده هاء
رسمی اولان کلمه‌یه همزه لاحق اولسه وحدت افاده ایدر هر یرده وبو یرده طائفهٔ حکمای هند
رد سروری وشمعی
عبارتی هند حکماسنك بر بلوکی دیو تعبیر ایلدکلری خطای فاحش ایلمشلر زیرا وحدت ایچون
منصوص اولان یادر وهمزه حرف توسلدر هر یرده تحقیق بودر که بو محلده وحدت متحقق
ردکافی
ومعتبردر دیین خطاده انلرك اثرنجه کتمش زیرا بویله اولسه حکمانك اعرابدن هیچ محلی اولمزدی
وبو مقوله همزه مجرد اضافته توسل ایچوندر هر یرده وحدت شرط دکلدر مثلا کاهی خطاب
ردکافی
ایچونده کلور دیین کندویه بر جدید خطا اثبات ایلمش زیرا همزه‌نك بو معنالردن خبری یوق
* آخر جز این عیش ندانسته که در سخن کفتن بطیست * یعنی درنك بسیار می کند * (آخر
عاقبت معناسنه در (جز این اصلنده جز این ده وصل همزه دوشدی جز غیر دیمکدر جزین
بوندن غیر (عیش شین ضمیر بزرجمهره راجعدر (که حرف بیان بطی کج کج معناسنه در (درنك
دالك کسری ورانك فتحی ونونك سکونیله اکلنمك معناسنه می کند ه مقیددر بسیار چوق
معناسنه در (محصول ترکیب) عاقبت حکمای هند بزرجمهرك بوندن غیری عیبنی اکلمدیلر که
رد ابن سید علی ولامعی
سوزسویلمده کجدر (یعنی ادای مراده چوق اکلنور بطیست لفظی بطی است یازان املادن
وسروری وشمعی وکافی
اکاه دکل ایمش * مستمع بسی منتظر باید بودتا وی تقریر سخن کند * بسی باء اصلیه ایله
چوق معناسنه در (بود بونده بودن معناسنه در زیرا مضارعه مقارند (تا بونده انتهاء غایت

ایچوندر الی معناسنه (وی ضمیر غائبدر تقریر سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب)
مستمع اولان کیمسنه چوق منتظر اولمق کرك تا کیم اول سوزینی تقریر ایلیه ومرادینی ادا ایده (یعنی نه
معنایی که بیان ایلمك مراد ایدینسه ملاحظه سز وتوقف سز ادا ایلمزدی حاصلی سوز آلده
و جوابده وتقریر کلام ومرامده تأمل سز سوز سویلمزدی بعض شراح طلاقت لسانی او لمامغه
حمل ایلمش (یعنی دلی آغر ایدی تیز سویلیکه قادر دکل ایدی معناسنه لیکن سباق و سیاق کلام
بوندن ابا ایدر (بسی بهچوقلق معناسنی و برنلر اکلنن بو درکیم باسنی حرف مصدر اکلرمش وحرف
نسبتدر یکی ده اولان یا کبی دیوب دقایق الحقایق سوزیله استشهاد ایدوب دعواسنده ده
دایلنده ده خبط عشوا ایلمش * بزرجمهر بشنید وکفت اندیشه کردن که چه کویم به از پشیمانی
خوردن که چرا کفتم * اندیشه فکر (که حرف بیان (پشیمانی یا حرف مصدر در ندامت
معناسنه پشیمانلق دیمکدر (محصول ترکیب) بزرجمهر قول حکمایی ایشتدی و دیدی نه سویلیم
دیو فکر ایلمك فکرسز سویلیوب بندن برنا معقول سوز صادر اولوب نیچون بویله سویلدم دیو
پشیمان اولمقدن یکدر حاصلی فکر ایدوب معقول سویلمك فکرسز نامعقول سویلیوب ندامت
چکمکدن بیك کره یکدر معلوم اولا که بو کلماتدن مقصود بسط معذرتدر که حضرت شیخ ممدوح
وزیرك ملازمتندن منقطع اولوب اختیار عزلت ایلدیکنه (یعنی سوز بودر که کثرت تردد وملازمت
سبب اطناب کلام واکثار مقال اولور نته که دیمشلر چوق سویلین چوق یاکلور اکر اهل مجلسه قاریشوب
صمت وسکوت اختیار ایدر رسم ثقلت ونفرت اظهارنه سبب اولور (پس السلامة فی الوحدة
قولیله عامل اوب کوشهٔ وحدتده وکنج سلامتده اختیار عزلت ایلمك اولی واحرادر حاصلی
بوکلمات وزیرك عظمت شانی و محفل و مجلسنه داخل اولان اهل فضل وکمالك تعظیم و تبجیلی
متضمندر * مثنوی * سخندان پرورده پیر کهن * بیندیشد انکه بکوید سخن * سخن سبنك فتحی
وخانك ضمیله وسینك ضمی وخانك فتحیله ده لغتدر (پس اثانی مضارع وابیاتده ایکی وجهله اوقومق
جائزدر اما قافیه ده واقع اولیجق برینه مخصوص اولور (سخندان وصف ترکیبیدر داناندن
دانستن دن دکل سوز بلیجی دیمکدر (پرورده یه اضافت بیانیه در (پیر کهن ده بویله در کهن
ده کاف البته مضمومدر اما ها مضموم ومفتوح اولمق جائزدر سخنك خاسنه تابعدر (پیر کهن
ماقبلنه صفت واندن بدل وعطف بیان اولمقده جائز تأمل ندر (محصول بیت) سوز بلیجی مربی
اسکی پیر فکر ایدر اندن صکره سوز سویلر (یعنی بر سوزی فکر ایلمینجه سویلمز حاصلی فکرسز
سوز سویلمز (پرورده یی پیره اضافت قصد ایدوب دالی سلکرك اوقومق کرك دیین هم لفظده خطا
ایلمش هم معناده مصراع اولك معناسنی کهن پیرك مرباسی اولان سوز بلیجی دین اولکی کبی
اضافت قصد ایلمش (بکوید فعل مضارعدر کفتن مصدرندن دن اشتقاقده سهو ایلمش * مزن بی
تأمل بکفتار دم * نکو کوی وردیر کویی چه غم * مزن فعل نهی مفرد مخاطبدر زدن دن اورمه دیمکدر
(بکفتار با حرف صله (کفتار سوزه دیرلر (دم بونده نفسدر تکلم معناسنه (کوی فعل امر مفرد
مخاطبدر (ور واکردن مخفف ادات شرطدر (دیر کیج (کویی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
(چه غم جواب شرط (محصول بیت) ملاحظه سز وتأملسز کلامه وکفتاره نفس اورمه
(یعنی فکرسز سوز سویلمه ایو سویله اکر کیج سویلرسك نه غم (یعنی غم دکل حاصلی سوزك ایو
اولسون وهر نقدر که کیج سویلرسك تفاوت ایلمز * بیندیش وانکه براور نفس * وزان پیش بس کن که
کویندبس * بیندیش با حرف تأکید و یا همزه دن مبدلدر نتکه سابقا بیان اولندی (واندیش
فعل امر مفرد مخاطب فکر ایله دیمکدر واو حرف عطف (انکه انکاهدن مخففدر بحسب لغت
اولوقتدن صکره دیمکدر اما استعمالده اندن صکره دیمکدر (براور لغتده یوقاری کتور دیمکدر

ردسروری

ردشمعی
ردکافی

ردشمعی

ردلامعی
ردشمعی
ردسروری

اما

اما بوراده کبی یرلرده چقار معناسنه در (اوربدندن فعل امر مفرد مخاطبدر نفس مفعولی (واو
حرف عطف (زان اصلنده از آن ایدی همزه وصل ایله ساقط اولمشدر (پیش بای عجمینك
کسریله اول واوك معناسنه در قبل وقدام کبی (بس بای عربینك فتحیله بونده یتر معناسنه در (کن
فعل امر مفرد مخاطبدر کنیدندن ایله دیمکدر (که حرف بیان (بس بنه یتر دیمکدر (محصول بیت
اول فکر ایله اندن صکره نفس چقار (یعنی اندن صکره تکلم ایله (یعنی سویلیجك سوزی اول فکر ایله
اندن صکره سویله وسکا سامع اولنلر یتر سویله دلك دیمزدن اول سن یتر ایله یعنی دکلیلرسکا اسکت
وخاموش اول دیمزدن اول سن ساکت وخاموش اول بو کلام شول کشیه کوره درکه رطب و یابس
سویلیجی زواید کوی اوله والا علوم ومعارف سویلیوب هر کلامندن بر پند وعبرت و بر نصیحت وحکمت
مستفاد اولان کیمسه هر نقدر چوق سویلسه اندن اوصانلمز زیرا هر سوزی صفا بخش وروح افزادر
بونده منه سنده کی شو معناسنه در دبین عندی سویلمش * بنطق آدمی بهترست از دواب * دواب
از تو به کر نکویی صواب * با حرف مصاحبت (ونطق بونده سوز معناسنه در (آدمی بونده انسان
معناسنه در (بهتر زادات تفضیلدر (دواب دابه نك جمعیدر بانك تشدیدیله لغتده یراوزرنده یورو ینه
دیرلردی (صکره درت ایاقلی حیواناتده استعمال ایلدیلر چار پالر معناسنه (دواب از تو عبارتنه
وصل اولمغله بانی تشدیدله وقومق وتخفیفله جائزدر دواب از تو به مقدم جزاسیدر مؤخر شرطك
(نکویی فعل مضارع مفرد مخاطب (صواب مقول قولیدر نقیض خلافدر طوغری معناسنه
(محصول بیت) نوع انسان سائر حیواناتدن نطقله یکر کدر یعنی تکلمله ممتازدر (پس اکر صواب
وخیرلی سویلمزسك حیوانات سندن یکدر (زیرا کلام لغودن کاه اولور که فساد منبعث اولور (اما
سکوتدن نادر واقع اولور که ضرر مترتب اوله حاصلی اولور اولمز سوزی سویلمکدن سکوت
اولیدر * فکیف درنظر اعیان خداوندی عزنصره که مجمع اهل دلست ومرکز علمای متبحر *
(فکیف خصوصا دیمکدر (نظر اعیان خداوندی لامیه لردر ویا حرف نسبتدر (عز فعل ماضی
مفرد مذکر غائب مقام دعاده واقع اولمش نصرتی عزیز اولسون دیمکدر مراد کندینك
عزتیدر (که حرف رابط صفت ویا حرف تعلیل موصوف خداوند در (مجمع میم ثانینك فتحی
وکسریله اسم مکاندر مطلع ومطلع کبی (اهله اضافتی لامیه در (ودله اضافتده بویله در (مرکز
بونده مقام ومحل معناسنه در (علمایه اضافت لامیه در (متبحره اضافت بیانیه در متبحر دریك اوقومشه
دیرلر (محصول ترکیب) یعنی هر یرده سوزی اندیشه ایله سویلمك کرك (خصوصا وزیرك اعیانی وارکانی
نظرنده الله تعالی نصرتنی معزز ومکرم ایلسون انجلاین وزیر که اهل دل عارفلر مجمعیدر (ومحل ومکان
علمای متبحر (یعنی علماء وفضلای راسخ وکامل مرکزیدر خداونددن مراد پادشاه و نصر ضمیر یده اکا
راجعدر دیمکده نظر وار (نصر بونده مصدر بمعنی فاعلدر مراد وزیردر دبین عندی سویلمش (منه سنده
مجمع مصدر میمی دبین فکرسز سویلمش * اکر درسیاقت سخن دلبری کنم شوخی کرده باشم * سیاقت
کسر سینله مصدر در درایت وزنی اوزره سخنه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر سوق کلام
دیمکدر (دلبری دالك ولامك کسریله بهادردیمکدر و یا حرف مصدر (شوخ بونده کستاخ معناسنه در
و یا حرف مصدر باشم فعل مضارع متکلم وحده در (محصول ترکیب) وزیر مذکورك مجلسنده اکر
سوق کلامده اظهار جرات ایدوب بهادرلك ایدرسم کستاخلق ایلمش اولورم * و بضاعت مزجات
بحضرت عزیز آورده * و بضاعت سرمایه در اما بونده اسباب ومتاع مراد در (مزجات میمك
ضمی وزانك سکونیله از اجق بهالی نسنه اضافت بیانیه در (با حرف صله (حضرت عزیزدن یوسف
پیغمبر مراد در آیت کریمه یه تلمیحدر که حضرت یوسفك قرنداشلری یانه کلدکده (وجئنا ببضاعة
مزجاة) دیدیلر ماقبلی و مابعدیله تمام آیتدر آورده تقدیری آورده باشم دیمکدر کتورمش اولورم

ردشمعی

ردلامعی
ردشمعی
ردشمعی

معناسنه (محصول ترکیب) دخی قلیل بهالی متاعی حضرت عزیزه کتورمش اولورم یعنی هدیه
ایچون الحق بهالی قماش کتورمش اولورم حاصلی اکسکلك ایلمش اولورم * وشبه در بازار
جوهریان جوی نیارد * شبه شینك وبانك فتحه لریله وهای اصلیه ایله پرنج که اندن یان
دیوبنلری یاپارلر واندن دوزیلن بونجق بونده بومراددر (فارسیده های رسمی شکلنده اوقنور
(حمزه وغمزه هاسی کبی کثرت استعمالدن بویله اوقنور دیمکلك اصلی یوقدر (جوهریان جوهر
ردلامعی وکافی
معرب کوهردر و یاحرف نسبت (والف ونون ادات جمع (جو جیمك فتحیله ار په در شعیر معناسنه
(ویا حرف وحدت (نیارد فعل نفی استقبال مفرد غائب کتورمز دیمکدر (محصول ترکیب) پرنج
بونجق جوهر فروشلر بازارنده بر ارپه جه قیمت کتورمز (یعنی وزیر مجلسنده اولان فضلانك
قتنده بنم سوزم جوهر فروشلر بازارنده ارپه کبیدر (یعنی بی اعتبار و بی قیمتدر * وچراغ پیش
آفتاب پرتوی ندارد * چراغ شمعك فتیله سندن یانان آتشه دیرلر (پرتو باء عجمینك وتانك
فتحه لریله ضیا معناسنه در (محصول فقره) چراغ دخی آفتاب قتنده پرتوطوتمز (یعنی چراغك کنش
یاننده پرتوی وضیاسی اولماز * ومنارهٔ بلندر دامن کوه الوند پست نماید * مناره معروف بلنده
اضافت بیانیه در (دامن کوه اضافتی لامیه در کوه کاف عربینك ضمیله طاغدر جبل معناسنه (الوند
همزه نك فتحی ولامك سکونی وواوك فتحیله همدان طاغلرندن بریوکسك طاغك اسمیدر اول
ولایتده ارتفاعله علم اولمغین انی تعیین ایلدی و الا رومده طاغلر واردر که کوه الوندلره نسبت
بردیه جکدر (پست بای عجمینك فتحی وسکون سینله الحق دیمکدر (نماید فعل مضارع مفرد
غائبدر (نمایدن نمودندن دکل کورینور دیمکدر فعل لازمدر (محصول ترکیب) دخی بلند مناره
ردابن سید علی ولامعی وسروری
کوه الوند اتکنده الحق کورینور (یعنی بر مناره هر نقدر که یوکسك اولسه اول طاغك
دبنده اولیجك الجق کورینور (حضرت شیخ تواضع بیوروب کسر نفس ایلدی و اعیان
مجلس وزیری آفتابه وکوه الونده و کندی بی چراغ ومناره یه تشبیه ایلدی بونده وزیری کوهه
وارکان مجلسی دامن کوهه تشبیه ایلدی دیمکده نظر واردر * مثنوی * هر که گردن
رد کافی
بدعوی افرازد * دشمن از هر طرف بد وتازد * هرکه هرکس که تقدیرنده در نتکه سابقا
بیان اولندی (گردن بیوندر عربیده جید دیرلر (بدعوی باحرف مصاحبت (دعوی
واوك کسریله دعوی معناسنه در نتکه سابقا معنی یا نده بکدی (افرازد فعل مضارع
مفرد غائبدر (افرازیدن افراختن دن دکل یوجلده دیمکدر فعل متعدیدر (گردن مفعول
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی
صریحی (وبدعوی غیر صریحی (دشمن مبتدا (وتازد فعل مضارع مفرد غائب تازیدندن
تاختن دن دکل سکردر یعنی هجوم ایدر دیمکدر خبر مبتدا (محصول بیت) هرکس که دعوی
وزعمله وعجب وتکبرایله بوینی بوجلده یعنی تکبرلك و تجبرلك ایلیه (هرجانبدن دشمن اکا هجوم
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی
ایلر حاصلی هر کس اکا خصومت ایلر بعض نسخه ده مصراع ثانی بویله واقع در
(خویشتن را بگردن اندازد) خویشتن تابله وخویش تاسیز بر معنایه در کندی
دیمکدر (را ادات مفعول باحرف صله بونده استعلا معناسین افاده ایدر (اندازد فعل
رد شراح جمیعا
مضارع مفرد غائبدر (اندازیدن انداختن دن دکل اتر دیمکدر (محصول مصراع)
کندینی بوینی اوزرینه اتار یعنی خودبین وخود پسند مرادینه واصل اولماز بلکه تکبری وتجبری
سبب هلاکی (یعنی بوینی اوزلمسنه باعثدر * سعدی افتاده ایست آزاده * کس نیاید بجنك
افتاده * سعدی مبتدا افتاده خبری وهمزه بجلبه هاء رسمی ضرور بچون کاشدر
(ویاحرف وحدت (ازاده صفت افتاده در (وکس مبتدا (نیاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب
(بجنك باحرف صله (افتاده دوشمش ماضیدن قسمدر (محصول بیت) سعدی بر جنك

وجدالدن ومعارضه ومناقضه دن آزاده وسالم بردوشکون دردمنددر ودعوای علم وفضلدن
وخلقك قبول وردندن فارغ البال وآسوده حال بر نامراد درهرکسله درویشانه طور
ودرد مندانه وصغله چکنوب اغراض نفسانیه دن خلاص بولمشدر (پس بویله اولیجق کیمسه
دوشمشك ودوشکنك جنکنه کلمز یعنی اظهار عجز ومسکنت ایلینله کیمسه جنك وجدال
ایلمز اما مدعی وخود بین وخود پسند ایله هرکس معارضه ومقابله ومناقضه ایلر (حضرت
شیخ بونده کسر نفس ایدوب مسکنت وتذلل اظهار بیورمش نتکه نثرسابقده اجمالا
بو معنایی ذکر بیورمش وبالجمله نثر ونظمده عرض نیستی وپستی ایلمش (افتاده ایست
رد سروری
عبارتندنصکره علی الارض دیین خلاف سویلمش (وزاده نك معناسنی فارغ دیینه اعتراض
رد سروری
ایدوب بیان معناده کندی فارغ لفظنی اخذ ایلینی مؤاخذه کرك ومصراع اولك
معناسنده سعدی بر دوشکون فقیر وحقیر در ودعوای تفضل ایلمکه لیاقت واستحقاقی یوقدر
رد کافی
دین مقصود سعدی یه افترا ایلمش * اول اندیشه وانکهی گفتار * پای بست امدست پس دیوار *
وانکهی یاسی حرف اصلیدر (پای بست سکون یایله لغتده ایاق باغی دیمکدر بستن دن اما تمل
معناسنه مستعملدر که عربجه اساس دیرلر (امدست اصلنده امده است در های رسمیله ضرورت
وزن ایچون هاء رسمیله همزه بجلبه حذف اولنمش (پس بونده بعد معناسنه در اندن صکره دیمکدر
بو بیت سابقا بحر متقاربده واقع اولان مثنوی بیتلرینه مناسب وموافقدر (محصول بیت) کشی یه
اول فکر وتامل کرك اندن صکره کلامه شروع وتکلمه ونطقه مباشرت کرك زیرا بناده اول
تمل اندن صکره دیوار کلمش (حاصلی فکر وملاحظه تمل حکمنده وتکلم دیوار حکمنده در
(پس نیجه که بنانك تملسز ثبوت وقراری اولمز تأمل وملاحظه سز کلامك رونق واعتباری اولمز
یعنی فکرسز سوز تملسز بنا کبی ناپایدار وخلل پذیردر (بونده بست باء عجمیله در ترکیبده الحق
رد سروری
دیمکدر دیین الحق قاچمشدر (بست باء عربیله فعل ماضیدر بغلدی دیمکدر پای لفظیله
ردلامعی
ترکیب اولمغین معنای مصدری مراددر (یعنی آیق بغلمق کلمشدر صکره دیوار دیین
ردابن سید علی وکافی
بورایی بو جه بغلمش بعضیلر بونده بی فائده اطناب کلام ایلمشلر * نخل بندم ولی نه در
بوستان * شاهدم من ولی نه در کنعان * نخل بندوصف ترکیبی دربندیدندن نخل بغلیجی
(نخل ترکیده تحریف ایدوب نقل دیدکلریدر کرکسه چچکدن وکرکسه بال مومندن اولسون
(ولی ادات استدراك (کنعان قدس مبارکله دمشق بیننده بریرك اسمیدر که حضرت
یوسف انده طوغوب نشو ونما بولمشدر (وحضرت یعقوب اول یرك قومنه تبلیغ احکام رسالت
ایلمشدر (محصول بیت) حضرت شیخ تواضع طریقیله بیورر که (بن نخل بندم اما بوستانده دکل
(یعنی بوستانده نخل بندلك ایده مم زیرا انده اولان نخللر صنع یزدانی ومصنوع خدایدر که نخال
هر نقدر که استاد کامل وفننده ماهر وقادر اولسه اکا مشابه نخل احداث وپیدا ایده مز ومحبوبم بن
اما کنعانده دکل یعنی حضرت یوسف نبی علیه السلام اولان یرده محبوب دکلم (زیرا حسن
وبهاده هر نه قدر که سرآمد وممتاز محبوب اولورسه حسن یوسفه نسبت ایله صورت دیواردر محصل
کلام هر نقدر که بن علوم وفنونده ماهر وکاملم اما حضرت وزیرك مجلسنده اولان علما وفضلا یه
نسبت طفل ابجد خوان دکلویم یعنی هر برده علم وفضل ومعرفتدن دم اورمق ممکندر اما
ردابن سیدعلی وسروری وشمعی وکافی
بو مجلس سامیده علوم وفنوندن سوز سویلمکه قادر اولمایوب دمبسته قالورم (نخل بندی
باء مصدریه ایله یازانلر اکثر نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری ناموزون یازمشلر (بعض شارحلر
دیمش که نخل بندی یاء مصدریه ایله وصف ترکیبیدر نخل بغلایجیلق یعنی نخل بغلایجیلق بیلورم اما
بوستانده دکلم که انواع شکوفه جمع ایدوب نقل بغلیدم (معلومدر که بو شارح بیتك مقصودنی
ردسروری

بلامش و بونقر یرندن معلومدر که مصراع ثانیده برغریب وجهله شرح ایتسه کرك * لقمان حکیم
را کفتند که حکمت از که آموختی کفت ازنابینایان * لقمان ایکیدر بریسی لقمان عادیدر که
حضرت هودك زماننده ایدی وعلما نبوتنده اختلاف ایلدکاری لقمان بودر (اصح روایت
اولدر که نبی اولمیه بلکه برفاضل حکیم ایدی. انکیچون حضرت شیخ لقمان حکیم بیوردی
بونك برقزی وارایمش زرقا نام که اوچ کونلك یولدن کوررمش نتکه بعض اشعار عربده
ومقامات حریریده وشروحنده بیان ایلمشلر (نابینایان کورلر دیمکدر (زیرا بینا صفت مشبهه‌در
بیندن کوره‌کن دیمکدر اما کوریجی معناسنی ویررلر (پس نا ادات سلبدر کورمیجیلر دیمکدر
معنای لازمیسی کورلردر (محصول ترکیب) لقمان حکیمه دیدیلر که حکمتی کیمدن اوکرندك
دیدیکه کورلردن * که تاجای نبیند پای ننهند * که حرف بیان (تا ادات توقیت درمادام معناسنه
(نبیند بونده بیلامك واکلامق معناسنه‌در (ننهند فعل نفی مستقبل جمع غائب قومازلر دیمکدر
(محصول ترکیب) کورلردن حکمت اوکرندیکی تفسیر ایدر یعنی مادامکه اایاق بصاجق یری عصایله
وغیری وجهله تدارك ایتمینجه ایاق قومازلر * قدم الخروج قبل الولوج * قدم فعل امر مفرد مخاطبدر

تدارك ایتمیه‌لر نسخه

تفعیل بابندن تقدیم ایله دیمکدر (خروج مصدردر نصر بابندن چقماق دیمکدر (ولوج مصدردر
دخول وزنی اوزره ضرب بابنك مثال واوی یسندن انکیچون واوی ساقط اولمشدر کیرمك معناسنه
(محصول ترکیب) بریره کیرملی اولسك اول چقمغی فکرایله اندنصکره کیر یعنی هر ایشك اول صوکین
فکر وملاخطه ایله اندنصکره اکا مباشرت ایله (بونلر جمیعا حضرت شیخدن تواضع طریقیله
اظهار عجز ومسکنتدر * مصراع * مردیت بیازمای وانکه زن کن * مردیت یا حرف مصدر
(وتا ضمیر خطاب (یا ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور دیین غافل ایمش (زیرا یای مصدریده
اصل سکوندر حرکت ضرورت وزن ایچوندر (اصلی مردی‌ات دردینلرده سهو ایلمشلر زیرا هیچ
بروجهله همزه مجتلبه یری دکل (با حرف تأکید (وازمای فعل امر مفرد مخاطبدر ازمایدندن
ازمودندن دکل (زن کن اصطلاحلرنده اولن یعنی تأهل ایله دیمکدر (ززانکاح کن ایله تفسیر ایدن
اصطلاحدن غافل ایمش (کن فعل امردر کنیدندن کردندن دکل (محصول مصراع)
مردلکی اول امتحان وتجربه ایله اندنصکره تأهل وتزوج ایله یعنی اول کور که رجولیتك
کامل میدر یعنی مبادا که عنین اولمیاسن (اندنصکره اولن بو مصراعك قدم الخروج قبل
الولوج ترکیبیله زیاده مناسبت وملایمتی وار (پس ملایمتی یوقدر دیین ارالرنده ملایمت اکلامش
(ملایمت اکلمدقدنصکره محله مناسب اولان معنی بودر که مردلکی صنه اندنصکره اورمق ایله
دیدوکی زیاده نامناسب ونا ملایم سویلمش (وبو ویردیکی معنی حد ذاتنده فاسد دکلدر دیین
صحیح وفاسدی فرق ایدر دکل ایمش (زن بونده زدن معناسنه امر حاضر صورتنده مصدردر
دیدیکنی قبول ایلمك بوداه عدم وقوفدن وعدم تتبعدن کلور بلکه سابقه قصو رندندر
* نظم * کرچه شاطر بود خروس بجنك * چه زند پیش باز رویین چنك * شاطر چابك وچالاك
معناسنه‌در (خروس معهود (با حرف ظرف (زند فعل مضارع مفرد غائبدر فاعلی خروسه
راجع تحتنده ضمیر (وچه مفعولی (پیش ظرف مکان باره اضافتی لامیه‌در (باز فارسی وبازی
بایله عربیدر (رویین توچلی دیمکدر (یا حرف نسبت (ونون حرف تأکید نسبت (چنك جیم عجمیله
قوش قناغنه ویرتیجی حیواناتك پنجه‌سنه دیرلر (محصول بیت) کرچه جنس خروس بربریله
جنکده وصواشده شاطر وچویك اولور اما توچ قناقلی طوغان قننده نه چالار یعنی انکله
جنك ایدوب شاطرلك ایلمکه قادر دکلدر (حاصلی انك قاتنده مغلوب ومنهزمدر طوغانك
اباغی لونده وشدنده توجه تشبیه ایلمش زیرا او قوشلری یاپشدیغنه محکم یاپشور بو ایکی بیتك نظمنه

ردشمعی ولامعی
رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی ولامعی وسروری

ردلامعی

ردشمعی

ردشمعی وکافی
ردشمعی وکافی

رد ابن سیدی علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی

قطعه

قطعه ورباعی دینلرنه قطعه یی اکلرمش ونه رباعی یی (چه زندك تقدیرنی چه پنجه زند ایلین
وزندی کند معناسنه تأویل ایلین ایکی وجه ایله بله زائددر بعضیلر دیدیلر که زندك مفعولی
مقدر برنسنه اعتبار اولنمق کرك مقامه مناسب بونده زند جرأت معناسنه در دیین عجب جری
ایمش * کربه شیرست درکرفتن موش * لیك موشست درمصاف پلنك * کربه کاف عجمینك
ضمیله جنك دیمکدر یعنی کدی (شیر بونده ارسلان معناسنه‌در کربه مبتدا وشیر خبری (کرفتن
موش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (موش کسکندر عربجه فاره دیرلر (لیك سکون کافله ادات
استدراك در (مصاف میمك ضمیله جنك وصواش معناسنه در (پلنك قبلان دیدکلری برنجی
حیواندر (معلوم اوله که کلمه نك اخرنده واقع اولان کافك ماقبلنده نون ساکن اولسه اول کاف
البته عجمیدر (محصول بیت) کدی ارسلاندر موش طوتوب اولمه‌ده یعنی موشه نسبت کدی
ارسلاندر اما کدی موشدر پلنك جنکنده یعنی پلنکه نسبت کدی فاره کبیدر (حاصلی اشیا
بربرینه نسبت کبی ضعیف وکبی قویدر (حضرت شیخ بیوررکه بن مبتدیلره وضعیفلره نسبت
اهل علم وفضلم اما اکابر علما وفضلایه نسبت هیچ نسنه دکلم حاصلی کسر نفس ایدوب
تواضع بیوررر قدس سره * اما باعتماد سعت اخلاق بزرکان که چشم ازعوایب زیردستان
بپوشند ودرافشای جرایم کهتران نکوشند * اما ادات استدراك (با حرف مصاحبت (اعتماد
مصدردر افتعال بابندن طایانمق دیمکدر سعته اضافتی مصدرك مفعولنه در (سعت اصلنده
سینك کسریله ایدی عدت کبی مثال واویدن پس حرف خلق ایچون سین مفتوح قلندی
نتکه صرف کتابلرنده مبیندر (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ضمیله (بزرکان بانك وزانك ضمه‌لریله
ورانك سکونیله اولولر دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر سعت اخلاق بزرکان اضافتلری
لامیه‌لردر (که حرف رابط صفت (عوایب جمع عیبدر اضافتی لامیه‌در (زیر زانك کسریله
الت معناسنه‌در (دستان دستك جمعیدر زیردستان کشینك الی التنده اولنلره دیرلر قول وخدمتکار
ورعیت کبیلره (بپوشند فعل مضارع جمع غائبدر اورترلر یعنی یومرلر (چشم مفعول صریحی
وازعوایب غیرصریحی (در حرف صله (افشا همزه نك کسریله مصدردر افعال بابندن فاش
ایلمك معناسنه جرایمه اضافت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (جرایم جریمه نك جمعیدر کناه
معناسنه در (کهتران کاف عربینك کسری وهانك سکونیله وادات تفضیل ایله کهترك
جمعیدر کچی رکلر دیمکدر جرایمك اضافتی لامیه در (نکوشند فعل نفی استقبال جمع غائب
چالشمزلر دیمکدر (محصول فقرتین) اکرچه بنده علم ومعرفت وفضل یوق وفنون وکمالده
اضعف مبتدیانم اما اولولرك اخلاقنك وسعتنه اعتمادایله که زیردستلرینك عیوبندن کوزلرین
یومرلر دخی کچی رکلرك کناهلرین اظهار ایلمکه دورشمزلر یعنی سترعیوب ایدرلر * کلمهٔ چند برسبیل
اختصار از نوادر وآثار وحکایات واشعار سیر ملوك ماضی درین کتاب درج کردیم وبرخی ازعمر
کرانمایه برو خرج * کلمهٔ (یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (چند نیچه (سبیل اختصار
طریق اختصار دیمکدر (نوادر نادرك جمعیدر لغتده بربوانه دیرلر اما استعمالده عجیب وغریب
معناسنه‌در بونده شیرین حکایات وغریب کلمات مراددر (آثار اثرك جمعیدر صحابه سوزلرینه
وسلف صالحین کلماتنه دیرلر بعض نسخه‌لرده امثال واقعدر ضرب مثللر دیمکدر ضروب
امثال تقدیرنده دخی حکایات واشعار (سیر سینك کسریله ویانك فتحیله سیرتك جمعیدر
یوریش یعنی روش وطریقت معناسنه (ملوك ملکك جمعیدر پادشاهلر دیمکدر (درین کتاب
(در حرف صله اولدیغی تقدیرجه بوکتابه دیمکدر اما حرف ظرف اولدیغی تقدیرجه بوکتابده
دیمکدر (درج مصدردر نصر بابندن دروجده کلور دیوشرمك دیمکدر (درج کردیم درج ایلدك

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری

مطلب

يعنی دیو شردك (برخ بانك فتحیله بعض وپراز معناسنه‌در (ویا حرف وحدت (كرانمایه كاف عجمینك كسریله اغر بهالی معناسنده استعمال ایدرلر زیرا كران لفظ مشتركدر بهالی واغر یعنی ثقیل بیننده (براو بر حرف استعلا واو ضمیر غائب كتابه راجعدر (خرج بونده صرف معناسنه‌در كردیم بنه مقدردر (محصول فقرتین) مذكور اعتماده برنیجه كلمه اختصار طریقی اوزره نوادر وآثار وامثالدن دخی حكایات واشعار وملوك سابق طریقه وقانون و روشلرندن بو كتابده جمع ایلدك (دخی اغر بهالو عمرمزدن بر مقدار یعنی براز تألیف و تصنیفنه صرف ایلدك (حاصلی برقاچ كون عمرمزدن بونك جمع وتألیفنه خرج ایلدك كه بوشكله كیردی * موجب تصنیف كتاب كلستان این بود وبالله التوفیق * موجب اسم فاعلدر افعال بابندن بونده سبب معناسنه‌در (تصنیفه اضافتی اسم فاعلك مصدره اضافتیدر وتصنیفك كتابه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (توفیق تفعیل بابندن مصدردر لغتده اویدرمق دیمكدر اما اصطلاحده الله تعالی قولك مرادنی كندی مرادینه اویدرمغه دیرلر (محصول تركیب) اخلاق بزركانك سعتنه اعتمادا كتاب كلستانك تصنیفنه سبب اولدی بو كتابك تكمیلنه توفیق الله تعالی یه مخصوصدر * قطعه * بماند سالها این نظم وترتیب * زما هر ذره خاك افتاده جایی * بونده قطعه یرینه نظم وشعر یازنلر قلمدن سهو واقع اولمش (بماند فعل مضارع مفرد غائب در (ماندندن ماندن دكل قالور دیمكدر (سالها سالك جمعیدر قیاس ایله سالیان ده كلور شذوذا ظرف زماندر (این نظم فاعل بماندر (ترتیب تفعیل بابندن مصدردر (زما بماند فعلنه متعلقدر تقدیری زخاك تن ماهر ذره جایی افتاده بماند در (افتاده بو دتقدیر ایلین بی فائده تقدیر ایلمش (جایی یا حرف وحدت (افتاده ماضیدن قسم اوله ویا اسم مفعول بعضیلر زعمی اوزره (وهاء رسمی حرف ترتب اولمقده جائزدر (محصول بیت) بو كتابك نظم ونثر وترتیبی یعنی بو كتاب ییللرله قالور بزم وجودمزخا كندن هر ذره بریره دوشمش قالور ویادوشوب قالور (حاصلی كنابمز انجلین قالور (خاك وجودمز بونجلین قالور (یعنی افتاده بر بماند فعلنه مقید اولور معناده بعضلر مصراع ثانیی اولكیدن حال طوترلر یعنی بزم خاك تنزك هر ذره‌سی بریره دشمش اولدوغی حالده كتابمز انجلین قالور دیرلر (ذره اصلنده ذرهٔ خاكدر اضافتله صكره ضرورت وزن ایچون همزهٔ اضافت حذف اولندی دیین عندی سویلمش * غرض نقشیست كزما بازماند * كه هستی را نمی بایم بقایی * غرض مبتدا (نقشیست خبری بونده نقشدن مراد نشاندر نتكه مشهوردر كه عالمده برنشان قودی دیرلر یا حرف وحدت (كزكه حرف بیان یاز بونده كری وصكره معناسنه (درماند فعل مضارع مفرد غائب در ماندندن ماندندن دكل (كه حرف تعلیل (هستی یای مصدریه ایله وارلق دیمكدر (را حرف تخصیص (نمی بایم افعال قلوبدن نفی مستقبل متكلم وحده آ كلامم دیمكدر (بقایی یا حرف تنكیر بقایی یاسی حرف وحدت طوتان معنایه اطلاعی یوغیمش (محصول بیت) كتاب كلستانی سویلمكدن غرض برنشاندر كه بزدن صكره یادكار قاله زیرا وجودك دخی وارلغك بقاسنی اكلامم (یعنی عالمده كیمسه باقی دكلدر امدی برنشان قومق كركدر كیم كشی بی كنسد ودن صكره اكدره * مكر صاحب دلی روزی برحمت * كند دركار درویشان دعایی * مكر بونده ادات تمنی درشاید معناسنه دردین عندی سویلمش (دلی وروزی یالری حرف وحدتدر با حرف مصاحبت معنای سببیتی متضمن در رحمتدن مراد ترحم در (در حرف صله (كاردن مراد حقدر نتكه بعض نسخه‌لرده وقعدر (دعایی یا حرف وحدت ویا حرف تنكیر (بو بیت غرض نقشیست جمله‌سنه علت ثانیه‌در یعنی مراد عالمده براثر و برنشان قومقدر (اوله كیم برصاحب دل بركون مرحمت

رد ابن سید علی ولامعی ردشراح جمیعا

ردشمعی

ردسروری ردلامعی

رد ابن سید علی ولامعی وسروری

رد شمعی

رد كافی

وشفقت سببیله بزدر وبشلرك حقنده بردعا ایلیه (یعنی صاحب قلب اهل اللهدن بریسی كتاب صاحبنه دعا ایلیه نتكه مصنفلره دعا ایده كلمشلردر رحمة الله تعالی علیهم اجمعین * امعان نظر در ترتیب كتاب وتهذیب ابواب ایجاز سخن مصلحت دید * امعان مصدردر افعال بابندن بونده دقت معناسنه‌در (نظره اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (تقدیری امعان نظرمدر (تهذیب تفعیل بابندن مصدردر تطهیر وتنقیح معناسنه (ابوابه اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (ایجاز افعال بابندن مصدردر (سخنه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر اختصار سخن دیمكدر (ایجاز سخن دیدك مفعول اولی (ومصلحت ثانیسی وفاعلی تحتنده امعانه راجع ضمیر در (محصول تركیب) بنم دقت نظرم كتابك دخی ابوابك تهذیبنده وتنقیحنده سوزك اختصارینی مصلحت كوردی (یعنی سوز مختصر ومفید اولمغی لایق كوردی (ترتیبدن مراد الان اولان ترتیب در كه اول سلاطینی ذكر ایلدی اندن صكره درویشانی آه (تهذیب ابوابدن مراد هر بابده مناسبی ذكر ایدوب خلاف نسنه‌یی اول بابده ذكر ایلمامكدر (ایجازی ماقبلنه عطف ایدوب مصلحتدن صكره درآن لفظنی ایراد ایدنلر صحیح نسخه‌لره مخالف یازدقلرندن غیری بی معنی سویلمشلر * تا مرین روضهٔ رعنا وحدیقهٔ غلبا چون بهشت باب اتفاق افتاد ازین سبب مختصر آمد تا ملالت نینجامد * تا ادات تعلیل مرادات تأكید (یعنی تحسین كلام ایچون كلمش لفظدر ابن سید علی بونده كندی مطالعه‌سی بیاندن صكره بحر الغرایب كلامنی نقل بیورمش وسروری مرادینی فهم ایلمیوب دخل ایلمش حقا بوكه بی تقریب دخل ایلمش (این اسم اشارت (روضهٔ رعنادن مراد كوزل باغچه‌در اگرچه كه لغتده روضه چمنه دیرلر (ورعنا ایكی یوزلی كله كه رومده اكا كل ناصری دیرلر حدیقه باغچه بونده روضه‌یه عطف تفسیری دوشمش (غلبا غین معجمه‌نك فتحیله والف ممدود ایله حمراء وزنی اوزره (اغلبنك مؤنثیدر اغجلرینك دالری وبداقلری بری برینه كرشمش وقو یولمش باغچه‌نك صفتیدر مجاز مرسل طریقیله (بهشت بانك فتحی وكسریله وهانك كسریله وشینك سكونیله جنت دیمكدر (بهشت با حرف صله (وهشت هانك فتحی وشینك سكونیله سكز دیمكدر (تا حرف تعلیل (با حرف مصاحبت (ملالت لغتده كوسمكدر اما بونده انجمك واضطراب معناسنه‌در (نینجامد فعل نفی استقبال مفرد غائب اخر اولمیه دیمكدر (ازین سبب یعنی امعان نظرم ایجاز سخنی مصلحت كوردوكی سببندن دیمكدر (محصول تركیب) امعان نظرم سوزك اختصارینی مصلحت كوردی تا بو رعنا روضه وغلبا حدیقه سكز جنت كبی سكز بابده واقع اولدی (یعنی سكز بابه مختصر اولدی تاكیم ملالت وبی حضورلق ایله ختم اولمیه یعنی تطویل كلام ایدوب كتابی بویدوب چوغلتمادم تاكیم آخر اولنجه اوصانمیام (بهشت بابك معناسنی سكز بابله دیین بانی حرف مصاحبت اعتبارنده نظروار بونده ملالتی قاریلره صرف ایدوب قاریلر اوصانمیه معناسنی قصد ایدن مراد مصنفی خلافنه صرف ایلمش * باب اول در سیرت پادشاهان * اولكی باب پادشاهلرك عادت وقانونلری بیاننده در * باب دوم در اخلاق درویشان * دوم دالك وواوك ضمه‌لریله ایكنجی دیمكدر بو میمك ماقبلی دائما مضموم اوقنور عربیده ثانی وثالث ورابع دید وكلری كبی بونده دوم وسیوم وچهارم دیرلر (محصول تركیب) ایكنجی باب درویشلرك اخلاق ووشلری بیانده در * باب سوم در فضیلت قناعت * اوچنجی باب فضیلت قناعتی بلدرر * باب چهارم در فوائد خاموشی * دردنجی باب اپسم اولمق فائده‌لرینی بلدرر * باب پنجم در عشق وجوانی * بشنجی باب عشق وجوانلق بیاننده در * باب ششم در ضعف وپیری * آلتنجی باب ضعف وپیرلكی بلدرر * باب هفتم

امعان نظر مبتدا مصلحت دید خبری

رد سروری وكافی

نینجامد ده همزه یایه قلب اولمش نتكه مكرر بیان اولندی

رد كافی
رد كافی

در تأثیر تربیت * یدنجی باب تربیت تأثیراتنك بیاننده در * باب هشتم در آداب صحبت
سکزنجی باب خلقله اختلاط و مصاحبتلرنك آداب واسلوبنی بیلدیرر * تاریخ کتاب
* دران مدت که مارا وقت خوش بود * زهجرت شش صد و پنجاه شش بود * مدت بونده
زمان معناسنه در (که حرف رابط صفت (مارا حرف را بونده ادات تخصیص در (خوش واو
رسمیله و روم ضمه ایله ایو دیمکدر نتکه سابقا مرور ایلدی (شش صد التیوز دیمکدر ترکیب
تعدادی قیلنلندر (واو حرف عطف (پنجاه و پنجه اللی دیمکدر (محصول بیت) اول زمان که
بزم وقتمز خوش ایدی یعنی حیاتده اولوب بو کتابی سویلدیکمز زمان هجرت نبینك علیه الصلاة والسلام
التیوز اللی التنجی سنه سی ایدی خوش لفظی شش افظنه موافقت ایچون خانك فتحیله تلفظ اولنوردیین
روم ضمه دن غافل ایمش * مراد ما نصیحت بود کفتیم حوالت با خدا کردیم ورفتیم * مرادمالامیه در
بزم مرادمز دیمکدر (حوالت حانك فتحیله اسم مصدردر احاله معناسنه ویا تفویض معناسنه اوله — رد کافی
تا حرف مصدر در فارسیده بویله تالر اوزون یاز یلور دولت وسعادت تالری کبی تاء ضمیر خطاب
طوتانلر فکرسز سویلمشلر (با خدا با حرف صله (محصول بیت) بزم بو کتابی سویلمکدن مرادیمز
نصیحت ایدی سویلدك کتابی وممدوحمز پادشاه وشاهزاده یی وبو کتابی اوقیوب وبازانی خدایه اصمرلدق — ردلامعی وشمعی
وکندك یعنی بزی دعادن اونتمسونلر دیمکدر (نصیحت بوددن صکره واو یازنلر دماغنده لذت فارسی
یوغیمش * باب اول در سیرت پادشاهان حکایت * پادشاهی راشنیدم که بکشتن اسیری اشارت — رد کافی
کرد بیچاره درآن حالت نومیدی بزبانی که داشت ملك را دشنام داد کرفت وسقط کفتن *
(پادشاهی را یا حرف وحدت ورا حرف مفعول شنیدمك مقدم مفعولی (که حرف بیان
(بکشتن با حرف صله اسیره اضافت مصدرك مفعولنه در ویا حرف وحدت واسیردن مراد
محبوس وپادشمن اسیرلرندن بری اوله اشارت کردك مقدم مفعولیدر وفاعلی پادشاه بیچاره
یعنی اسیر (درآن حالت نومیدی بیانیه یعنی کیمسه دن شفاعت وترحم کورمیوب جاندن — بکشتن اسیری اشارت کردك مقدم مفعولی اوله
قطع امید حالنده (بزبانی که داشت با حرف مصاحبت و یا حرف وحدت (که حرف
رابط صفت (داشت فعل ماضی مفرد غائب بحسب لغت طوتدی دیمکدر اما بونده
حکایت حال ماضی مراد در یعنی طوتاردی زباندن مراد لغتدر نتکه عربی دل وترکی
دل دیرلر یعنی کندینك دلی نه ایسه مراد اغزنده اولان دلدکلدر نتکه بعضلر ظن ایلدی
(ملك را را ادات مفعول یعنی مذکور پادشاهه (دشنام دادن کرفت بحسب لغت دشنام
ویرمك طوتدی یعنی سوکش ویرمك اما استعمالده سوکمکه باشلدی دیمکدر زیرا دشنام دادن
ودهیدن وبونلرك مشتقاتیله مستعملدر وکرفتن وکیریدن وبونلرك مشتقاتی بونك کبی
یرلرده شروع ومباشرت معناسنه در پس (معنای ترکیب) پادشاهی سوکمکه باشلدی وسقط
سینك وقافك فتحه لریله الحق فاشه دیرلر اما بونك کبی یرلرده نا معقول وناسزا کلماتدن
عبارتدر (کفتن وبوندن صکره یر کرفت تقدیر اولنور یعنی ناسزا سویلمکه باشلدی
* که * حرف تعلیل * کفته اند هرکه دست ازجان بشوید هرچه در دل دارد بکوید *
هرکه تقدیری هرکس که نه که سابقا بیان اولندی (بشوید با حرف تاکید وشوید فعل
مضارع مفرد غائبدر شویدندن شستندن دکل یویه دیمکدر (دست مفعول صریحی — ردابن سیدعلی وسروری
وازجان غیر صریحی (دارد فعل مضارع مفرد غائبدر داریدندن هرچه مفعول صریحی
(ودردل غیر صریحی ومجموعی بکوید ك مقول قولی هرچه بکویدك مقدم مفعولیدر — ردابن سیدعلی وسروری
دیدلر اصابت ایلامشلر (محصول فقرتین) هر کیمسه که الینی جاندن یویه یعنی
جاندن نا امید اوله یعنی حیاتدن قطع رجا ایلیه هر نسنه که کوکلنده طوترانی سویلر حاصلی

کوکلنه کلنی دیلنه کتورر ارالرنده بو ایکی فقره ضرب مثلدر * بیت * اذا یئس الانسان
طال لسانه * کسنور مغلوب یصول علی الکلب * اذا بونده زمان استقبال ایچون ظرفدر
معنای شرطی متضمن (یئس فعل ماضی مفرد مذکر غائب علم بابندن نا امید اولسه دیمکدر
فعل شرط فاعلیله جمله شرطیه در (انسان لفظا مرفوع فاعلی در (طال فعل ماضی مفرد
مذکر غائبدر حسن بابندن اوزادی دیمکدر اجوف واویدر لسان لفظا مرفوع فاعلی در
وضمیر محلا مجرور مضاف الیه انسانه راجع جمله جزائیه نك اعرابدن محلی یوق مجموع
شرطیه وجزائیه نکده بویله در زیرا ابتداء کلامده واقعدر (کسنور کاف حرف جر مقدر
کائنه متعلق (سنور سینك کسری ونون مشدده نك فتحیله بلور وزنی اوزره کدی یه دیرلر
جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدای محذوفدر (تقدیر کلام کسنور
مغلوب لفظا مجرور مضاف الیه سنوردر موصوفك صفتنه اضافتی قبیلندندر (یصول
فعل مضارع مفرد مذکر غائب نصر بابنك اجوف واویسندن فاعلی سنوره راجع تحتنده
ضمیر در حمله ایدر دیمکدر (علی الکلب جار مجرور یله یصول فعلنه متعلق جمله فعلیه
اعرابدن محلا مجرور صفت سنوردر (محصول بیت) چون انسان مأیوس ونا امید اولسه
دیلی اوزار یعنی هرنکه دلنه کلسه بی پروا سویلر حاصلی فحش وقباحت سویلمه دن قورقاز
مغلوب کدی کبی که ایته هجوم وحمله ایدر (یعنی کورلرکه ایت آنی هلاك ایلمك استر اپس
ایته نیجه سیله یاپشور * بیت * وقت ضرورت چو نماند کریز * دست بکیرد سر شمشیر تیز *
وقت ضرورت اضافتی فی معناسنه در (چو ادات تعلیل (نماند فعل نفی استقبالدر ماندندن — ردابن سیدعلی وسروری
قالمیه دیمکدر (کریز کاف عجمینك کسریله اسم مصدردر کریزیدندن کریختندن دکل
قچمیه دیمکدر (دست مبتدا (وبکیرد فعل مستقبل کیریدندن کرفتندن دکل طوتار دیمکدر
خبر مبتدادر (سر مفعول بکیرددر (شمشیره اضافتی لامیه در (شینده فتحه ده کسره ده
جائزدر (تیزه اضافتی بیانیه در (محصول بیت) ضرورت وقتنده چونکه قاچاغه مجال قالمیه یعنی
قاچوب خلاص اولمغه که قدرت قالمیه ال کسکین قلیجك اوجنی (یعنی یلمانی طوتار حاصلی
ال کسکین قلیجه یاپشور دیمکدر (پس دستش مقابل بکیرد سر شمشیر تیز ادیین واول کسه دشمنك — ردابن سیدعلی وشمعی
کسکین قلیجی طرفنه النی طوتار دیین والیله کسکین قلیجك اوجنی طوتار بو تقدیرجه دست
لفظی بدست تقدیرنده اولور دیین بیتك معنای منطوقندن غفلت ایلمشلر * ملك پرسید که
چه می کوید * پادشاه اسیرك سوزینی ایشیدنجه یانده اولان وزیرلره سؤال ایلدیکه اسیر نه سویلر — نیك محضر غائب اولان کیمسه نك حقنده ایو سویلینه دیرلر حاصلی هرکسی خیرایله ذکر ایدن کیمسه یه صفتدر عربی حسن المحضردر
* یکی از وزراء نیك محضر کفت * نیك محضر ایو خویلو یعنی ایو خویلی وزیرلردن بریسی دیدی
* ای خداوند می کوید والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس * ای پادشاه سویلرکه (یعنی بو آیتك
مضمونی سویلر (کاظمین جمع کاظمدر یودقوننجی دیمکدر (غیظ غینك فتحیله غضب دیمکدر
کاظمینك مفعولیدر (عافین جمع عافیدر عفو ایدیجی (یعنی کشینك کناهندن کچیجی حقندن
کلمکه قادر ایکن (عن الناس عافینه متعلقدر بو تلمیحدر آل عمران سوره سنده (وسارعوا الی مغفرة
من ربکم) آیت کریمه سنه یعنی مذکور صفتلرایله اولان جنت مذکور اهل تقوانکدر دخی غضبی
یودقنجیلر کدر دخی ناسك کناهلرندن کچنلر کدر حقندن کلمکه قادر ایکن حاصل کلام پادشاهم
فضیلت عفو وکرم بابنده وارد اولان بو آیت کریمه مقتضاسنجه استدعای لطف وعنایت وتمنای
مرحمت وشفقت ایلر دیمکدر * ملك را بر وی رحم امد * ملك رارا ادات تخصیص ویا حرف
صله ملکك ویا ملکه دیمکدر (بروی اول اسیرك اوزرینه ویا اول اسیره رحمی کلدی (یعنی انی اسیرکدی
* واز سر خون در کذشت * سر بونك کبی یرلرده جهت وسودا معناسنده مستعملدر

(درکذشت درحرف تأکید (یعنی پادشاه وزیردن بوسوزی ایشیدنجه اسیری اسرکدی وقاتی
اوجندن وهوسندن کچدی (یعنی قتلندن فراغت ایلدی بونده سر ودر لفظلری زائددر
دینلرزائد سویلشلر و بعید دکلدر که تقدیر کلام ازسرخون وا وله دین سرك معنالرین بیلمزیمش ردابن سیدعلی
* وزیردیکر که ضداو بود * برغیری وزیرکه نیك محضر وزیرك ضدی ونقیضی ایدی
* کفت ابنای جنس مارا نشاید در حضرت پادشاهان جز براستی سخن کفتن * ابنا ابنك
جمعیدر (یعنی اوغللر (ابنای جنس اقران وامثالده مستعملدر (مارا بزم دیمکدر (نشاید فعل
نفی استقبال لایق دکل دیمکدر (حضرت بونك کبی یرلرده حضور معناسنه در (جز غیر
دیمکدر (براستی با حرف مصاحبت (راست طوغری وکرچك معناسنه در (و یاحرف مصدر
طوغریلق ایله دیمکدر (سخن کفتن سوز سویلمك (یعنی نیك محضر وزیرك ضدی اولان
وزیر دیدی بزم جنسمز اوغللرینه لایق دکلدر پادشاهلر حضورنده طوغریدن و کرچکدن
غیری سوز سویلمك یعنی پادشاهلر حضورنده کرچکدن غیری سوز سویلمك کرك
* این ملك راد شنام داد و ناسزا کفت * این بواسیر (ملك را پادشاهه (دشنام داد یعنی
سوکدی سابقا دشنامك استعمالنی بیان ایلدك تکراره حاجت یوقدر (ناسزا نالایق یعنی لایق
اولمیان سوزی سویلدی بعض نسخه‌ده این خود و بعضنده این مرد واقع اولمشدر * ملك
روی ازین سخن درهم کشید وکفت * درهم کشید بورتاردی دیمکدر پادشاه وزیر بدمحضرك
بوسوزندن یوزنی بورتاردی ودیدی * مرا آن دروغ وی پسندیده‌تر آمد ازین راست که
تو کفتی * دروغ دالك ورانك ضمه‌لریله یلاندر کذب معناسنه (و یه اضافتی لامیه‌در (پسندیده
اسم مفعولدر بکنلمش (یعنی مقبول دیمکدر (وتر تانك فتحیله ادات تفضیلدر بکنلمشرك دیمکدر
(محصول ترکیب) پادشاه دیدی که بکا آنك یلان سوزی مقبولرق کلدی بو کرچکدن که سن
سویلدك * که ازروی درمصلحتی بود واین رابنا برخبث * (که حرف تعلیل (روی بونده
وجه وظاهر معناسنه در (درحرف صله (مصلحتی (یاحرف وحدت (بود ایدی دیمکدر (واین را
بوسن دیدیکك (بنا بونده مبنا معناسنه در (خبث مصدردر خباثت معناسنه (یعنی مردارلق
(یعنی آنك یلانی سنك کرچککدن بکا یکرکدر (زیرا آنك یلاننك یوزی وظاهری برخیرلی
مصلحت‌ده ایدی که هم بنی قتل نفسدن تخلیص وهم براسیری مقتول اولقدن آزاد ایلمکدر اما بوسنك
کرچکك روبی وصورتی خباثه‌در که هم بنی قتله اغرادر وهم بربی کناهی قتله اغوا بی کناه قیدی انکیچوندرکه
وهم بکاسنی سوکدی دیمکده ده قباحت وار (پس کانه که بنی سن سوکمش سین (زیرا بن اندن شتم ظاهرا کناهی معلوم دکل *
سوزینی اکلادم ایدی علی الخصوص که بروزیرنیك محضری بکا غمز ایلدك * وحکما کفته
اندکه دروغ مصلحت آمیزبه از راست فتنه انکیز * (که حرف بیان (دروغ مصلحت آمیز
اضافتی بیانیه در (مصلحت آمیز وصف ترکیبیدر (آمیز بدندن آمیختن دن دکل رد ابن سید علی
(راست فتنه انکیز ده بیانیه در (فتنه انکیز وصف ترکیبیدر انکیز بدندن آنکیختندن وسروری
دکل (محصول فقرتین) وحکما وعقلا دیمشلردر که مصلحت قرشدریجی وبتیجی رد ابن سید علی
یالان فتنه قوپاریجی کرچکدن یکدر زیرا مصلحت‌ده صلح وفتنه‌ده فساد وار * بیت * هر که شاه وسروری
آن کند که او کوید * حیف باشد که جز نکو کوید * آن کندك مقدم مفعولیدر (که حرف
رابط صفت (او ضمیری که یه راجعدر (محصول بیت) هر اول کیمسه که شاه انك دیدیکنی ایلیه
(یعنی شاه انك سوزنی طوتار حیف وظلمدر که اول کیمسه شاهه ایو سوزدن غیری سوز سویلیه
زیرا هم پادشاهی و بالدن وهم کندینی بلادن قورتارر * حکمت * برطاق ایوان فریدون
نوشته بود * بونده طاق کردر (ایوان اصلنده همزه‌نك کسریله‌در (اما عجم فتح همزه ایله

اوقور کوشك معناسنه (فریدون قدیم زمان پادشاهلرندن برپادشاهدر که اکثر ربع مسکون
تحت تصرفنده ایدی باباسنه آتبین دیرلر دیرکه ضحاك ماری انی اوادوب اومزنده بتن یلانلره
بینی سین یدیردی زیرا هر اومزنده الله تعالینك امریله کندی کوده سندن بر یلان بتمش ایدی
وهر بار که اج اولسه‌لر تك طورمیوب یوزینه و باشنه چارپارلر ایدی وهیچ نسنه ییمزلر ایدی
الا آدم بینی سنی بوجهتدن هرکون ایکی ادم هلاك ایدوب انلره بینی سنی یدیررلر ایدی صکره
برعاقل وزیری ظهور ایلدی وحکما ایله مشورت ایلدیکه ادم بینی سندن بدل برنسنه پیدا
ایده‌لرکه بوقدر آدم هلاك اولمیه دیو (پس کچی اوغلاغنك بینی سنی بدل بولوب کونده برانسان
وبرکچی بینی سنی قارشدروب یدررلر ایدی که ساکن اولورلر ایدی صکره فریدون یتشوب یکید
اولنجه خلق اوزرینه جمع اولوب ضحاك ناپاکی قتل ایلدی و بوضحاك نوح طوفانندن
یك ییل صکره ظهور ایلدی ومذکور آتبین طهمورث دیوبند نسلندن ایدی زیاده تفصیلین
مراد ایدن فردوسی شاهنامه‌سنه مراجعت ایلسون دیرلر که اول مرکبی آته صیچرادوب قاتر
پیدا ایدن فریدوندر ودیرلرکه بشبوز ییل سلطنت سوردی واول مناصب مراتب ترتیبنی
ویرن اولدر والعهدة علی الراوی * مثنوی * جهان ای برادر نماند بکس * دل اندر جهان
آفرین بند وبس * نماند فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالماز دیمکدر (بکس باحرف صله (اندر
بونده ادات صله‌در با معناسنه (جهان آفرین وصف ترکیبیدر آفریدندن جهان یرادیجی
معناسنه (بند فعل امر مفرد مخاطبدر بندیدندن بستندن دکل واو دنصکره بس کلسه انجق ردابن سیدعلی
دیمکدر فقط معناسنه (محصول بیت) ای برادر جهان کیمسه‌یه باقی قالماز یعنی دنیاده کیمسه مطلب
باقی قالماز پس بویله اولنجه کوکلکی جهان یرادیجی الله‌ه بغله انجق زیرا باقی ودائم اولدر
باقیسی فانیدر (حاصلی محبت وتعلق قلبه خدادن غیری لایق دکلدر * مکن تکیه برملك دنیا و پشت *
که بسیارکس چون تو پرورد وکشت * مکن فعل نهی مفرد مخاطبدر (تکیه تقدیری تکیه مکن در
زیرا تکیه کردن طائفه‌در یعنی ترکیبله مستعملدر (ملك دنیا لامیه‌در سلطنت دنیا دیمکدر
یاخود عز وجاه ومال ومنال مراد اوله (پشت تکیه‌یه معطوفدر تقدیری پشت مکندر ارقه‌لنمه
دیمکدر عطف تفسیری شکلیدر (که حرف تعلیل (بسیارکس پرورددنك مقدم مفعولی وفاعلی دنیا
(وچون تو ماقبلنه ومابعدنه قید اولمق قابلدر فتأمل (کشت پرورده معطوفدر (محصول بیت)
ملك دنیایه اعتماد واستظهار ایلمه زیرا چوق سنك کبی کیمسه‌یی بسلدی واولدردی یعنی چوق
کیمسه‌یی سنك کبی تربیت ورعایت ایدوب هلاك ایلدی (بیت) چرخ مردم خوار اکر
روزی دو مردم پرورست) (نیست از شفقت مکر پرورده اولاغرست * چو آهنك رفتن کند
جان پاك * چه برتخت مردن چه برروی خاك * چو ادات تعلیلدر چونکه معناسنه (آهنك
الف ممدود ایله بونده قصد معناسنه‌در (رفتنه اضافتی مصدرك مصدره اضافتی قبیلندندر (جان
پاك بیانیه (وکندك فاعلی (محصول بیت) چونکه جان پاك بدندن کتمك یعنی چقماق قصدین
ایلیه یعنی که فوت وموت مقرر اوله پادشاهلر کبی تخت وسریر اوزره اولمق نه فقرا کبی بوریا
وروی خاك اوزره اولمق نه (حاصلی اجله نسبت اکابرانه وفقیرانه اولمق برابردر بلکه فقرانك
موتی اخفدر زیرا موت الفقراء راحة‌در که اوزرنده اغلروابکلر بولنماز وملك ومال وعز وجاه
حسرتی چکمز * حکایت * یکی از ملوك خراسان سلطان محمود سبکتکین رابخواب دید
بعد از وفات او بصد سال * خراسان بر مملکتك اسمیدر که تخت سلطنتی هری درهرانده رد شمعی
دیرلر (خراسان شهر اسمیدر دیین یکلمش (سلطان محمود برمشهور پادشاهدر که
فردوسی شاه نامه‌یی آنك نامنه دیمشدر (سبکتکین باباسنك نامیدر کاف اول عربی وثانی فارسیدر

وارلرنده کی تا مفتوح ومضموم اوقنور (تقدیری ابن سبکتکین در بین العلمین واقع اولان
ابن لفظی حذف ایلمك اعلرنده شایعدر (بخواب باحرف ظرف (وخـواب بونده دوش
معناسنه‌در (بصد باحرف زائد (یعنی خراسان پادشاهلرندن بریسی سلطان محمود غزنوی‌یی
دوشنده کوردی اولدکدن صکره یوز ییل یعنی فوتندن یوز ییل کچدکدن صکره
بصد سالك معناسی یوزنجی ییلده دیین عندی سویلمش * که جمله وجود اوریخته بود
وخاك شده * که حرف بیان (جمله وجوده مضاف اولیجق بیانیه اولور مضاف اولمامقده جائز
(او ضمیری محموده راجع در ریخته اسم مفعول دوکلمش دیمکدر (بود ایدی معناسنه ادات
زمانیه‌در (وخاك شده خاك اولمش ایدی بنه بود مقدر در یعنی جمیع اعضاسی چوریوب
طپراق اولمشیدی * مکر چشمان او که همچنان در چشم خانه همی کردید ونظر می کرد *
(مکر ادات استثنادر الا معناسنه (چشمان الف ونون ایله جمعی شاذ در (او ضمیری سلطان
محموده راجعدر (که حرف بیان همچنان کذلك معناسنه‌در یعنی حال حیاتنده کبی در
چشم خانه کوزاونده (همی کردید چکزینوردی ونظر ایدردی یعنی هر یری چوریوب
طپراق اولمش ایدی الا کوزلری چوریوب طپراق اولمامش ایدی که حال حیاتنده
کبی کوزخانه‌سنده چکزینوردی دخی نظر ایدردی * سر حکما * سائر بونده جمیع معناسنه‌در
* از تأویل آن * اولدوشك عبارتندن * عاجز ماندند * عاجز قالدیلر یعنی تأویلنه قادر اولمدیلر
* مکر درویشی * لا بر درویش تأویلنده عاجز قالمادی * که خدمت بجای آورد * که خدمتی
یعنی مذکور دوشك تعبیرینی یرینه کتوردی حاصلی اصلی ایله بیان ایلدی * و کفت * دخی
دیدی * هنوز نکرانست که ملکش بادیکرانست * هنوز الان (نکران صفت مشبهه در
اما بونك کبی یرلرده اسم فاعل معناسنی ویررلر یعنی ناظر (که حرف تعلیل (ملك میمك ضمیله بونده
سلطنت معناسنه‌در (وشین ضمیر محموده راجعدر (با بونك کبی یرلرده ظرفیت افاده ایدر
(دیکران غیریلر دیمکدر یعنی سلطان محمود الان ناظر ونکراندر زیرا ملکی وسلطنتی
غیری کیمسه‌لرده‌در (حاصلی پادشاهلغندن حسرت ایله آیرلدیغیچون بنه کوزی انده‌در
قطعه * بس نامور بزیر زمین دفن کرده اند * کز هستیش بروی زمین بر نشان نماند * بس
بای عربینك فتحیله چوق دیمکدر (بسیار معناسنه‌در (نامور میمك سکونیله ناملو یعنی آدلو
زیرا ور نسبت معناسنی افاده ایدر (زور ور کبی زورلو دیمکدر بعضیلر دیدیلر که نام آوردن مخففدر
علی کل حال مشهور ونامدار دیمکدر لکن بو یله دیینلره اعتراض قابلدر که همزه ممدوده‌یی
حذف ایلمك معهود دکلدر اکرچه که دقایق الحقایق صاحبی الف ممدودك حذفنه نیچه
یرده حکم ایلمش لکن دعواسی مسلم دکل (بزیر باحرف صله ویاحرف زائد (زیر الت
معناسنه‌در عربیده تحت دیرلر زمینه اضافتی لامیه‌در (دفن کرده اندك مفعول ثانیسی
واولی بس نامور وغیر صریحی بزیر زمین (کز اصلنده که ازدر (که حرف بیان (هستی وارلق
و وجود دن عبارتدر ویاحرف مصدر (وشین ضمیر نامورە راجعدر (بروی زمین باحرف ظرف
واضافتی لامیه‌در (زمین یردر ارض معناسنه‌در (بر بالك معناسنی تأکید ایدر وجائزدر که
بر علی معناسنه اوله ویا ادات تأکید اوله بو یله اولمق اولیدر باتك مطلق زیاده سنه
حکم ایلین زائد حکم ایلمش (نشان علامت (نماند فعل نفی ماضی قالمادی دیمکدر (حاصلی
چوق مشهور ونامدار کیمسه‌یی یر آلتنه دفن ایلدیلر که آنك وارلغندن یریوزنده نام ونشان
قالمدی (یعنی خیرات وحسناتدن کندوبی آکدرر دنیاده بر نسنه‌سی قالمادی (بونده
بس بسیاردن مخففدر دیین عندی سویلمش (بس بونده زیاده معناسنه‌در دینسه بویله در

بروك

ردشمعی

روش تأویلی عبارتیله صحیحدر ما تعبیرایله مشهوردر *

تعبیرایله مشهورایسه نص جلیلده (وما نحن بتأویل الاحلام بعالمین بیورلمشدر حضرت سعدی تعبیر قرانه اقتفا ایلمشدر

للطابع الفقیر اسعد

رد سروری

رد ابن سید علی

ردشمعی

برویك باسنك زیاده سنه حکم ایدنلر زائد حکم ایلمشلر (بر بونده قطعا معناسنه‌در دیینك قطعا
سوزینی دکلك جائزدکلدر * وان پیر لاشه را که سپردند زیر خاك * خاکش چنان بخورد
کز واستخوان نماند * واو حرف عطف (آن پیر لاشه اشارتدر محموده (لاشه
ترکیجه لش معناسنه‌در (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (سپردند فعل
ماضی جمع غائب بونده تسلیم ایلدیلر دیمکدر (خاکش ضمیری پیرلاشه‌یه راجعدر (کز وا که
حرف بیان واو ضمیری ینه پیره راجعدر (استخوان همزه‌نك وتانك ضمی وسینك سکونی وخانك
روم ضمه‌یه فتحیله و واو رسمیله کمکدر یعنی سکك (محصول بیت دخی اول لاشه قوجه‌یی (یعنی
محمودی که یرالتنه تسلیم ودفن ایلدیلر خاك انی شویله ییدی که اندن کمك بله قالمادی (یعنی
مرور ایامله طپراق اولدی (پیر بونده سست وضعیف معناسنه‌در (ولاشه جسم معناسنه دیین
عندی سویلمش (ولاشه لاشی دن مخففدر دیینده اثرنجه کتمش * زنده است نام فرخ نوشروان بخیر
کرچه بسی کذشت که نوشیروان نماند * زنده زانك کسریله دیری دیمکدر حی معناسنه بونك کبی
یرلرده هاء رسمیله همزه بختلید کتابت اولنمامقدر قاعده (لکن شراح جمیعا کتابت ایلدکلریچون
کتابت ایلدك نادانلر خطا مرده حمل ایلمسونلر دیو (نام فرخ بیانیه‌در نام مبارك دیمکدر بحر الغرائبده
فرخ قوتلو ومبارك دیمش (ابن سید علی قوتلو یی عطف تفسیر اکلامه‌وب قوتلو یی قوی معناسنه
یعنی قوتلو واوك تشدیدیله اکلامش خطا اکلمش (نوشروانه اضافتی لامیه‌در بونده رانك
تشدیدیله مشهوردر (نوشیروانده جائزدر تخفیفله (نوشین رواندن جمعا نوشیرواندن منشعبدر
بخیر زنده‌یه متعلقدر (بسی چوق دیمکدر (یعنی چوق زمان (کذشت فعل ماضی مفرد غائب کچدی
دیمکدر (محصول بیت) نوشروانك مبارك آدی خیرایله دیریدر (یعنی عالمده خیرایله اکلور اکرچه
چوق زمان کچدی که نوشروان قالمادی (یعنی فوت اولدی (نماند لفظی فوت اولدی معناسنده
استعماللری شایعدر ترکیده‌ده بعض یرلرده فوت اولدی دیه‌جك یرده قالمدی دیرلر (پس دنیاده
قالمدی دین بو استعمالی بلمزایمش که دنیاده لفظنی تقدیر ایلمش (بعض تواریخده یازمشلر که سلاطین
ماضیه‌ده انوشیروان کبی عادل ومنصف پادشاه کلمامش قرق سکز ییل مقداری سلطنت سوردی
قرقنجی ییل حضرت محمد علیه الصلاة والسلام ظهوره کلدی واندن صکره سکز ییل یاشادی
وحضرت پیغمبر علیه الصلاة والسلام انك سلطنتی زماننده دنیایه کلمسیله فخر ایلمشدر انك کبی مناقب
ومآثری چوق پادشاه کلامشدر * خیری کن ای فلان وغنیمت شمار عمر * زان پیشتر که بانك برآید
فلان نماند * خیری یاحرف وحدت ویاخود حرف تنکیر (کن فعل امر مفرد مخاطب ایله دیمکدر
(فلان الفاظ کنایه دندر (یعنی انسان تسمیه اولنان اسملردن کنایتدر (بونده منادی واقع اولمش
(واوحرف عطف (شمار فعل امر مفرد مخاطب (عمر مفعول اولی (وغنیمت مفعول ثانیسی (زان
ازاندن مخففدر (بانك آواز معناسنه‌در (برآید چقار دیمکدر بوقاری کله دیین غلط سویلمش
بوایکی بیتده نماندك معنای لازمیسی اولدی (یعنی فوت اولدی دیمکدر (محصول بیت) ای فلان
دنیاده صاغ اولوب دیری ایکن خیرایله وعمری وحیاتی غنیمت بیل اول کوندن اول که آواز چقاکه
فلان قالمدی (یعنی اولدی (حاصلی خلق سنك ایچون فوت اولدی دیمکدن اول دنیاده خیرات
وحسنات ایله * حکایت * ملك زاده‌ء را شنیدم که کوتاه بود وحقیر ودیکر برادرانش بلند
وخوب روی * ملك زاده‌ء پادشاه زاده دیمکدر (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل وراادات
مفعول (کوتاه القلة والقصر قصه دیمکدر قصیر معناسنه (بلند یوکسك بونده بویلو معناسی
مراددر (خوب روی وصف ترکیبی در کوزل یوزلی معناسنه (محصول ترکیب) بر پادشاه زاده‌یی
ایشتدم که قصه بویلو ایدی ونظرده وکورنشده حقیر وکندیدن غیری قرداشلری بویلو وکوزل

ایله مشهور ومسمی اولمش ایدی یوخسه توصیف دکلدر یا خود (فاغنت عنهم آلهتهم) نص جلیلنده اولدیغی کبی که آلهتهم ای
ما کان عندهم آلهة ایله مفسردر انوشروانك عدل ایله اتصافی اعتقادی ایدن معتقدینك اعتقادی اوزره اطلاق اولنمش اوله تأویلین
مذکورین مقاصد الحسنه ده بیان کرده امام سخاوی بدر للطابع الفقیر اسعد

ردشمعی
ردابن سید علی وسروری

ردکافی
ردشمعی

ردشمعی وکافی

شارح مرحوم بو مقامده کلمسیله فخر ایلمشدر تعبیرنده اکرقلم ناسخدن سهو کلدی ایسه عظیم خطا ایتمشدر بونده ایفای حق تعبیر کلمسیله فخر یرینه کلدیکنی بیان بیورمشلر دیمك ایله او اولور ذات رسالت سماتلری فخر عالم ایکن مجوسك زماننده کلمکله فخرنه دیمکدر شارحك باعث خطاسی ولدت فی زمن الملك العادل خبریدر ظن اولنوراشبو خبرك صحتنی ایسه حاکم نیسابوری هدم ایتمشدر حدیث صحیح اولدیغی تقدیرجه مشرکه عادل اطلاقی اسمیله تعریف قیلندندر که نوشیروان عادل

یوزلو ایدی (یعنی هیچ برخصوصده کندی به بکزمزلردی (برادرانش خوب روی تعبیرنده
بعضیلرکندی قبح لحدورزشت روی ایدی دیمشلر اماحقیرافظی زشت روی اولماسنی مستلزم دکل ردشمعی
فتأمل) * باری پدرش بکراهیت واستخفاف دروی نظرکرد * (بار بونده کره معناسنه در
(ویاحرف وحدت برکره دیمکدر (بکراهیت باحرف مصاحبت (کراهیت تخفیف یایله مصدردر
کرهدن (یعنی علم بابندن چرکنلك معناسنه (استخفاف استفعال بابندن مصدردر بونده حقارت
معناسی مراددر (در حرف صله در یا معناسنه (وی ضمیری پسرکوتاهه راجعدر (نظرکردك
فاعلی پدربدر (محصول ترکیب) (برکره باباسی قرداشلری یاننده بوکاحقارت نظریله باقدی
پسر بفراست دریافت * باحرف مصاحبت (فراست زیرکلك در (دریافت فعل ماضی
مفرد غائبدر افعال قلوبان اکلادی معناسنه (معلوم اوله که یافت در حرفیله مستعمل اولنجه مطلب
افعال قلوبدن اولورتفطن معناسنه (اماحرف درسز مستعمل اولنجه بولمقدر وجدان معناسنه
فاحفظ) (پسر پدرینك اکاحقارت نظریله باقدیغنی اکلدی (یعنی باباسی بونك خوار وحقیر
اولدیغنه متعلق برنسنه سویلدی (الکن قلبندن کچوردی کانه که کوکلندن نه اولیدی که بوده
قرداشلری کبی اولیدی دیمك کاش (پس پسر عاقل وزکی اولدوغندن باباسنك ضمیرنی اکلادی
* وکفت ای پدر کوتاه خرد مندبه ازنا ان بلند* دخی پسر حقیر دیدی ای پدر عقللی کوتاه جاهل
بلنددن یکدر * نه هرچه بقامت مهتر بقیمت بهتر * اویله دکلدر که قامتده اولورق اولان قیمت
وبهاده بکرك وارتفرق اوله کورمزمی سین که * الشاة نظیفة والفیل جیفة * بوایکی فقره نك
هر بریسی بر مبتدا وخبردن مرکبدر (شاة قیوندر (نظیفه پاك وطاهر معناسنه در (فیل معرب
بیلدر معروف (جیفة مردار معناسنه در بوایکی جمله ماقبلنده ایکی جمله یه علتدر (بلکه تنویر
وتوضیحدر (یعنی قیون کوچکدر اماطاهردر وفیل بیوکدر امامرداردر *بیت * اقل جبال الارض
طور وانه * لاعظم عندالله قدرا و منزلا * (اقل لغتده اسم تفضیلدر ازرك معناسنه اما بونده
اصغر مراد در کوچکرك دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (جبال جبلك جمعیدر طاغلر دیمکدر
لفظا مجرور مضاف الیهدر (ارض ده بویلهدر (طور لفظا مرفوع خبرمبتدادر سریان دلنده
وعرب دلنده طور طاغه دیرلر (اما بونده مراد طور سینین درکه مدینده بر جبلك اسمیدرکه
حضرت موسی پیغمبر علیه السلام انده الله تعالی کلامنی استماع ایلدی (وانه واو حرف حال
ان اسمیله که طوره راجع ضمیر در مصراع ثانی یه مرهوندر (لاعظم لام حرف تأکید (واعظم
لفظا مرفوع خبران در (وان اسمیله وخبریله محلا منصوب حالدر طوردن (عنداعظمه متعلق
مضافدر لفظة للهه (قدرامنصوبدر تمیزلکله (ومنزلا اکا معطوف (محصول بیت) بو بیت
تنویر ایدرماقبلنده مذکور اولان فارسی وعربی جمله لری (یعنی بریوزنده اولان طاغلرك کوچکرکی
طورسینین در (حال بوکه الله تعالی قتنده قدر و مرتبه جهتندن سائر طاغلردن اوورقدر (زیرا
الله تعالی قرآنده انکله قسم ایلمشدر برایکی یرده (وحضرت موسی ایله تکلم واکا تجلی انده واقع
اولمشدر (پس شاه زاده دیرکه بنده کوچکم اما پرهیزم * قطعه * آن شنیدیکه لاغرد آنا *
کفت روزی بابله فربه * لاغرد آنا یانیه ومصراع ثانی یه مرهون(روزی یاحرف وحدت
یاحرف صله (وابله احمق (فربه فانك فتحیله وراءنك سکونیله وبانك کسری وهای اصلیه ایله
سمز دیمکدر (محصول بیت) اول سوزی ایشتدکی که آرق عالم برکون برسمز ابلهه دیدی (یعنی
نه دیدوکنی ایشتدکی استفهام مراددر * اسب تازی اکر ضعیف بود * همچنان ازطویله خر به * ردشمعی
اسب تازی عربی آت (زیرا تازی عربی دیمکدر عرب دیمك دکل (همچنان ضعیفلکله دیمکدر
(طویله معروف وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (خرحمار دربه یك دیمکدر (محصول بیت

مقول قول بو بیتدر عربی آت اکر ضعیفده اولورسه بویله ایکن برطویله مرکبدن یکدر ومقبول
بوایکی بیتك قافیه سنده راوبالزوم مالایلزم واقع اولمش وها حرف روی (حاصلی قافیه معموله در
تجزی طریقیله تأمل تدر (طویلهء ده همزه حرف وحدتدر دینلر غلط سویلمشلر * پدر بخندید ردسروری وشمعی وکافی
وارکان دولت بپسندیدند و برادران بجان برنجیدند * (محصول ترکیب) پسر حقیر مذکورنثر ونظمی
اوقنیجه باباسی ذوقندن کولدی وارکان دولت (یعنی انده حاضر اولان اکابر بکندیلر وقرداشلری
جان وکوکلدن انجندیلر بجان دیمك جان وکوکلدن دیمکدر * نظم * تامرد سخن نکفته باشد *
عیب وهنرش نهفته باشد * تاحرف توقیت مادام معناسنه (مرد مبتدا (نکفته نون حرف
(نفی کفته ماضی دن قسمدر سویلمش حرف نفی ایله سویلامش دیمکدر فاعلی تحتنده
مرده راجع ضمیر در (سخن مقدم مفعولیدر (باشد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر
فاعلی تحتنده مرده راجع ضمیردر (عیب مبتدا (هنز اکا معطوف (شین ضمیر مرده
راجعدر (نهفته ماضیدن قسم مفرد غائب کزلودیمکدر فاعلی تحتنده عیب
وهنزه تنازع طریقیله راجع ضمیردر (باشد کده فاعلی بویله در (محصول بیت) مادام که
کشی سوز سویلامش اوله عیب و هنزی نهفته ومخفی اولور (حاصلی کشینك علمی
ومعرفتی کلماتندن اکلنور نتکه دیباجه ده زبان در دهان بیتنده کچدی * هربیشه کمان
مبرکه خالیست * شاید که پلنك خفته باشد * بیشه بای عربینك کسریله لفظ عربیدر
عجمجه میشه دیرلر وترکیجه مشه معروفدر (کمان مبرك مقدم مفعولیدر (که
حرف بیان (خالی بوش دیمکدر تهی معناسنه (شاید لایق وجائز معناسنه در (که
حرف بیان (پلنك بای عجمینك فتحیله قپلان دیمکدر (خفته یاتمش واویومش دیمکدر
(محصول بیت) هرمشه یی خالی وتهی ظن ایله یعنی برنجی حیواندن بوش صانمه جائزکه
ایچنده پلنك یاتمش وایومش اوله (بعض نسخه ده بیشه برینه پیسه دوشمش بای عجمی
وسین مهمله ایله الاجه معناسنه (وکه خالیست برینه نهالی دوشمش نونك فتحی وکسریله
قپلان دریسی شکلنده اولان قالیجه معناسنه (پس پلنك مضاف اوقنور اضافت بیانیه ایله
(محصول بیت) هرالاجه یی کمان التمه نهالیدر یعنی هر الاجه یی نهالی صانمه جائزدر یاتمش
وایومش قپلان اوله اول کوردکك الاجه (معنای اوله کوره پلنکك اضافتی تجویز ایلین ردکافی وشمعی
بی فائدهٔ تجویز ایلمش (بوایکی بیتی رباعی دیو یازان اوزان شعردن هیچ خبردارد کل ایمش ردسروری وشمعی
* شنید مکه درآن مدت ملك را دشمنی صعب روی نمود * دشمنی یاحرف وحدت (وصعب
صادك فتحی وعینك سکونیله صرب معناسنه در (یعنی شدید روی نمودك مقدم مفعولیدر
(یعنی ایشتدم که اول مدتده که پسر حقیر بو کلماتی ایلدی پادشاهه برصرب دشمن
یوزکوستردی (یعنی برقوی حضم ظاهر اولدی (بونده نمود ماضیدر نمایدن معناسنه دیین ردابن سید علی
لغت عجمدن خبردار دکل ایمش (وصعب روی وصف ترکیبیدر (شدید الخصومه دیمکدر ردابن سید علی
دیین زیاده کج یوریمش * چون دولشکر روی بهم آوردند اول کسی که اسب درمیدان
جهانیدان پسر بود وکفت * (لشکر معروف عربیسی عسکر در عین وسین مهمله ایله
(روی آوردندك مفعول صریحی (وبهم غیرصریحی (کسی یاحرف وحدت (که حرف
رابط صفت (اسب جهانیدك مقدم مفعولی (ودرمیدان ظرف مکانی (جهانیدده الف ونون
حرف تعدیه در (زیرا جهید فعل ماضی مفرد غائبدر صیچرادی معناسنه (وجهانید
صیچراندی دیمکدر (جهانید جیم عربیك فتحیله درجیم عجمیله دردیین بلمزایمش (اول ردشمعی
مبتدا (وآن پسر بود خبری (محصول ترکیب) چونکه ایکی عسکر بری برینه یوزکتوردیلر

(يعني روبروا ولديلر (حاصلی مقابل اولديلر اول بر كيمسه كه صواش ميدانـنـده آنين
صحرا ايدی اول پسر ايدی وديدی (يعني بو قطعه يی او قودی * قطعه * آن نه من باشم كه
روز جنك بيني پشت من * ان منم كاندر ميان خاك وخون بيني سری * حرف نفی معنی جهتنده
باشم فعلنه مقيد در (تقديری آن من نه باشم در و يا من آن نباشم در فعلدن منفصل اولمغله
هاء رسميله يازلدی (روز جنك لاميه (بيني فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بينيدندن كوررسين
ديمكدر خطاب عام طريقيله (پشت من لاميه (كاندر اصلنده كه اندردر ضرورت وزن ايچون
متصل اولدی (ميان خاك لاميه دريای بطنی ايله (خون خاكه معطوف (سری يا حرف
وحدت (محصول بيت) پسر ديدی بن اول كيمسه دكلم كه صواش كوننده بنم ارقم
كوره سين (يعني فرار دكلم بلكه بن اول كيمسه يم كه خاك وخون ايچنده برباش كوررسين
(يعني اول كوردكك باش بنم باشمدر (حاصلی ميدان كوننده دشمنله صواش ايدوب كلدسين
خاك وخون ميانـنده غلطان ايدنم فرار ايدنلردن دكلم (بعض شراح سری لفظنی
يعني رأسی ديمكله تفسير ايلمش ظاهر بودركه يای ضمير متكلم ظن ايلمش والا رأسا ديمك كرك ايدی
(پس يعني رأسی باشدن وحدت معناسنی اخذ ايلمك زياده بعيددر (فتأمل * كان كه جنك
ارد بچون خويش بازی می كند * روز ميدان وآن كه بكريزد بخون لشكری * (كان كه
حرف تعليل (آن اسم اشارتدر مقدر كسه تقديری كان كس كه در (بازی اويونه ديرلر
(روز ميدان بازی ميكنده (وجنك آرده (وبكريزده ظرف اولمغه قابلدر (لشكری
يا حرف وحدت (محصول بيت) بن قاچوب فرار ايدنلردن دكلم زيرا اول
كيمسه كه صواش كنوردر (يعني صواش ايدر كندی قانيله اويون ايدر
يعني كندی قانيله اوينار ميدان كوننده اما اول كيمسه كه ميدان جنكندن فرار برلشكرك
قانيله اوينار (حاصلی جنك پيدا ايدن كنديسه قيار اما فجان تمام عسكره قيار زيرا انك
فجمه سيله تمام عسكره انهزام لازم كلور رمنه سنده بخون لشكری بی بكريزده تعليق ايلين غريب
ملاحظه به مالك وقادر ايمش * اين بكفت وبرسپاه دشمن زد وتنی چند از مردان كار ديده
بينداخت * يعني بو بيتلری سويلدی وكندينی دشمن لشكرينه اوردی يعني دشمنه بركزدن
حمله وهجوم ايلدی وايش وصواش كورمش ارلردن برنيجه تنی يعني شخصی يقـدی (حاصلی
برنيجه بهادر ارقتل ايلدی (بعضيلر وبرسپاه دشمن زدك تقديری وبرسپاه دشمن شمشير زد
ديمشلر ليكن مرادمز كوردر بودكلدر فتدبر * چون پيش پدر آمد زمين خدمت ببوسيد وكفت *
بو ايشلردنصكره چونكه باباسی يانـنه كلدی خدمت يرينی اوپدی وديدی يعني طريق ادبی
باباسی اوكنده رعايت ايدوب بو قطعه يی سويلدی * قطعه * ای كه شخص منت حقير نمود *
بادرشتی هنز نپنداری * ای حرف ندا منادی محذوف تقديری ای كسيدر (كه حرف رابط
صفت (شخصدن مراد وجوددر (منت تا ضمير خطاب (نمود فعل لازم كوروندی ديمكدر (تا
ادات تنبيه آكاه اول صاقين ديمكدر (درشت ايری ديمكدر جسامتدن كنايتدر (نپنداری
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب پندار پندن پنداشتندن دكل ظن ايلميه سن ديمكدر (محصول بيت)
ای شول كيمسه كه بنم شخصم ووجودم سكا حقير كوروندی غافل اولمه كوده ايريلكنی هنز ظن
ايليه سن يعني هر ايری كوده لی اهل هنز اولماز وهر كوچك كوده لی بی هنز اولماز (حاصلی شجاعت
وبسالت داد حقدر جسامته وعدم جسامته كوره دكلدر (بيتك اولنده كه كلمه سنی منادی اعتبار
ايدوب معناسنی ای كيمسه بنم شخصم سكا حقير كوروندی ديين استغاثت معنادن آكاه دكل ايمش
(بو بيت حكايه اولنده باباسی كنديسنه حقارت نظريله باقديغنه ناظردر (درشتی بونده غلظت

ردكافی

رد شمعی

ردابن سيد
علی

رد ابن سيد علی وسروری

ردسروری

شارح مرحوم بو مقامده من دخل دخل بئرينه دوشمشدر زيرا كه افندك عربی العباره شرحنده رأسی ايله تفسيری سری منكر ايسه ده تعظيم ايچون معرف تنكير اولنمشدر ديمك اولديغنی بياندركه مآلده بو كلامی قائل اولان كندی باشنی مرادايدر بو صورتده شارحك (پس يعني رأسی باشدن الخ قولی ابعددر زيرا تفسير اولان رأسی باشدن وحدت معناسنی كيم المشدر هله فتأمل كلامی ايله تنبهی عليهنه چيقه بور للطابع الفقير اسعد

وخشونت معناسنه اخذ ايلين غلطت ايلمش * اسب لاغر ميان بكار آيد * روز ميدان
نه كاو پرواری * اسب لاغرميان اضافتله توصيف تركيبيدر (ولاغرميان وصف تركيبيدر
اورته آرق آت يعني نه قتی سمز ونه قتی ارق زيرا قتی سمز اولنجه اغرلغندن حركت ايده مز
وقتی ارق اولنجـه ضعفندن قلدايمز پس نه قتی سمز كرك ونه قتی ارق (بكار با حرف صله
(وكار ايهام طريقيله مذكوردر زيرا ايشه وصواشه شاملدر نتكه مردان كارديده ده كچدی
(بكار آيد مصراع ثانی يه مرهوندر (روز ميداندن مراد صواش كونيدر التزاما (كاو صغردركه
عربجه بقر ديرلر (پرواری يای نسبی ايله بسلی معناسنه در يعني ذبح ايلمك ايچون بسلدكلری
حيوان اضافتی بيانيه در (محصول بيت) اورته ارق ات ميدان كوننده ايشه وصواشه
كلور يعني يارار بسلی سمز صغر يارامز (حاصلی جنك اتلری نه قتی سمز كرك ونه قتی ارق
اسب لاغرميانك معناسنی يعني درميان ميدان ديين غريب فارسی بلورايمش طيب الله انفاسه
وبلی ارق ات ايشه كلور ميدان كوننده وجولان كوننده اينجه بللی ات ايشه يارار ديينلر
عنديات سويلشلر عفی الله عنهما يعني كورمز ميسنكه اينجه بللی اولوب صورتا ضعيف كورينن
ات ديين امثالی اثرنجه بوريمشدر * آورده اند كه سپاه دشمن بسيار بود واينان اندك طائفهٔ
آهنك كريز كردند * طائفهٔ يا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (آهنك قصـد (كريز
اسم مصدردر كريزيدندن كريختندن دكل قاچمه معناسنه (محصول تركيب) روايت ايلمشلردركه
دشمنك عسكری چوق وبونلر ازايدی بونك عسكرندن بربلوكی قاچوق يعني فرار قصدين
ايلديلر * پسر نعرهٔ بزدو كفت ای مردان بكوشيد تاجامهٔ زنان نپوشيد * يعني پسر بونلرك
قاچغـه قصدين كورنجه برنعره اوردی يعني چيقردی وديدی ای صواش ارلری جالشك
يعني صواشدن قاچك تا كيم عورتلر لباسن كيميه سز زيرا قاچوق ارلره عيبدر (بعض نسخه ده
تا برينه يا دوشمش التنده ايكی نقطه ايله (ونپوشيد برينـه نونله بپوشيد دوشمش بايله يعني
باكوشش ايلك وباعورتلر لباسنی كيك (تاجامهٔ زنان نپوشيد اشارتدر شول قصه يه كه جنك محلنده
فجانه زن لباسنی كيدروب تشهير ايلدكلرينه * سواران را بكفتن اوتهور زيادت كشت ويكبار حمله
كردند شنيدمكه هم دران روز بردشمن ظفر يافتند * سواران جمع سواردر اتلولر ديمكدر (ورا ادات
تخصيص آتلولرك ديمكدر (بكفتن او با حرف سبب واضافتی مصدرك فاعلنه در (تهور تفعل
بابندن مصدردر بی پروا شيئه دخوله ديرلر بونده مراد هجوم واقدامدر (با حرف تأكيد (يكبار
دفعهٔ (يعني براوغوردن ظفر غلبه معناسنه در (محصول تركيب) آتليلرك پسرك سويلسی سببيله
تهوری زياده اولدی (وبراوغوردن حمله وهجوم ايلديلر (ايشتدم كه همان اول كون دشمن
اوزرينـه ظفر بولديلر (يعني انلره غلبه ايلديلر * ملك سر وچشمش ببوسيد ودر كنار كرفت
وهر روز نظر بيش كرد تا ولی عهد خويش * (دركنار كرفت قوچدی ديمكدر دراغوش كرد
ديمكدر (تاحتی معناسنه در (ولی بونده حاكم معناسـنه در (وعهد زمان ديمكدر (خويش
كندی ديمكدر (وبوندن صكره بركرد مقدردر حاصلی پسر بوقدر هنزلر ايلدكدن صكره
پادشاه باشنی وكوزنی اوپدی ودخی آنی قوچدی وهركون نظر والتفاتنی اكا زياده ايلدی
حتی كندی زمانك حاكمی ايلدی حاصلی صاغلغنده يرينی اكا تعيين ايلدی (دركنار كرفتك
معناسنی دراغوش كرديك دست دیین بيكدست قيدينی زائد ايلمش وبو عبارت وصلتدن
كنايتدر دين عنـدی سويلمش وقوجاغنده طوتدی دين ده حق ادايی ايلمامش (ولی عهد
خويش كردك معناسنی كنديدن صكره پادشاهلق اول پسره مفوض اوله ديين ولی عهدك
معناسنی بلمزيمش * برادران حسد بردند وزهر در طعامش كردند خواهرش ازغرفه بديد ودريچه

رد سروری

ردابن سيدعلی

رد سروری وشمعی
رد كافی

رد سروری وشمعی

رد ابن سيدعلی
رد سروری وشمعی
ردشمعی

فيه ما فيه للطابع

وهم زد پسر در یافت ودست ازطعام باز کشید وکفت محالست که هنرمندان بمیرند وبی هنران
جای ایشان کیرند * خواهر واو ر سمیله قز قرداش وایکی شین ضمیر پسره راجعدر (غرفه
غین بجه نك ضمیله ورانك سكونیله چارداق دیمكدر (دریچه پنجره در بونده كپنك مراددر
(یعنی پنجره قپاقلری (برهم زد بری برینه اوردی پسر فهم ایلسون دیو (محصول تركیب
پادشاهك پسره زیاده نظر والتفاتیچون قرداشلری حسد ایلدیلر (یعنی ایلدیلروانی اولدرمك
ایچون یمكنه زهر قاتدیلر قزقرداشی بو حالی چاردقدن كوردی وپنجره قپاقلرینی بر برینه اوردی
پسر اكلدی والینی طعامدن چكدی و دیدی محالدر كه اهل هنر اولنلر اوله لر وهنرسزلر
آنلرك برینی طوته لر حكایت اولندن بو رایه كلنجه شویله معلوم اولدیكه مذكور پسر هم شجیع
وهم فهیم وزكی اوله * بیت * كس نیاید بزیر سایهٔ بوم * ورهمای ازجهان شود معدوم * بزیر
با حرف صله (زیرالت معناسنه در كه عربجه تحت دیرلر (سایه كولكه (بوم بونده بیقوش دیدكلری
شأمتله مشهور طیردر اضافتلر لامیه لردر (ورواكردن مخففدر (همای یمن ومباركلكله مشهور
قوشدر كه هر كیمسه یه كه كولكه سی دوشسه پادشاه اولور ویا زیاده اولو دولتلو بوندن غیری
چوق خاصه سی بازار بر خاصیه سی بودر كه هواده بمردلر وبوریسی هواده چقاروچقدیغی
كبی اوچار (محصول بیت) بیقوش كولكه سی التنه كیمسه كلمز اكر جهانده هما قوشی یوق
اولورسه ده (یعنی بن اولورسمده سلطنت سزك اوزریكزده قرار ایلمز * پدر را ازین حالت
اكاهی دادند برادرانش رابخواند وكوشمالی بواجبی داد * (پدررا تقدیری پدرش رادر قرینه
قائم اولدیغیچون ضمیر حذف اولندی (اكاهی یا حرف مصدر (دادند فعل ماضی جمع غائب معنای
لازمیسی دویوردیلردر (كوشمال لغتده قولق اوومقدر اما اصطلاحده تأدیب معناسنه در
یا حرف وحدت ویا تنكیر (بواجبی تقدیری بقول ونصیحت واجبی (یا حرف تنكیر حاصلی باباسنه
بو حالدن آكاهلق ویردیلر (یعنی پادشاهه بوزهر قصه سنی اعلام ایلدیلر قرداشلرینی دعوت
ایلدی وهر برینه طریق وجوبله پند ونصیحت وبروب تأدیب ایلدی * پس هر یكی را
از اطراف بلاد حصهٔ مرضی معین كرد تا فتنه بنشست ونزاع برخاست * (بلاد بانك كسریله
بلدك جمعی در شهر دیمكدر (مرضی اسم مفعول در رضی یرضی دن (یعنی علم بابنك ناقص واو یسندن
(تا حرف تعلیل نزاع مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (برخاست قالقدی (یعنی رفع اولدی كندی
(محصول تركیب) باباری هر برینی تأدیب تام ایلدكدن صكره هر برینه اطراف بلاددن راضی
اوله جق مقداری حصه تعیین ایلدی تا كیم فتنه اوتوردی (یعنی یاتدی ورفع اولدی ونزاع
قالقدی (یعنی رفع اولدی كندی * وكفته اند ده درویش در كلیمی بخسبند ودو پادشاه در
اقلیمی نكنجند * (كلیم كاف عجمینك كسریله تركیجه كاف عربك كسریله كلیم دیدكلری
دوشنه جك بساط اعجامكده متبعلرندن كاف عربیله مسموعدر (بخسبند فعل مستقبل جمع غائب
یاتورلر واویورلر دیمكدر (نكنجدده فعل نفی مستقبل مفرد غائب صغمز دیمكدر (محصول تركیب)
(اون درویش بر كلیمده یاتورلر واویورلر اما ایكی پادشاه اقالیم سبعه دن براقلیمده صغمزلر * قطعه
* نیم نانی كر خورد مرد خدای * بذل درویشان كند نیمی دكر * نیم یارم دیمكدر نصف
معناسنه (نانی یا حرف وحدت (مرد خدا اهل الله معناسنه در (بذل درویشان مصدرك مفعوله
اضافتیدر (كندك فاعلی تحتنده مرد خدایه راجع ضمیردر (نیمی یا حرف وحدت (محصول بیت)
اكر خدا دوستی یارم اتمك یرایسه درویشلره وفقرایه بذل وعطا ایدر اول بریاریسی یعنی
یاریسنك یاریسنی حاصلی التنه كیره نك یاریسی مقصود اتمكنی بالكز یمز دیمكدر وجائزدر كه
نیمی دیكردن مراد اتنه كیرن نمك یولداشی اولان نیم اوله (معلوم اوله كه نیم نانه مضاف اولق

مطلــــــ

قیاس مرضیه درااما نسخه لرده مرضی واقعدر *

فتنه اوتودی ونزاع قالقدی دیمسنده لطیف اداوار فتأمل *

معلوم اوله كه نیمی دكرده اختلاف ایلدیلر فتأمل *

لازمدر فتدبر * ملك اقلیمی بكیرد پادشاه * همچنان در بند اقلیمی دكر * ملك اقلیم لامیه در
اقلیمك حكومت وسلطنتی معناسنه (ویا حرف وحدت (محصول بیت) پادشاه براقلیمك ملكنی
الور ضبط ایدر انكله قانع اولمیوب ینه انجلین براقلیمك ملكنی فتح ایدوب تصرفنه المق قید
وهواسنده در حاصلی هر پادشاه بولسه تمام دنیایی فتح ایدوب تصرفنه الوردی حاصلی درویش
ربع نانله قانع اولور اما پادشاه ربع مسكونله انجق قناعت ایدر * حكایت * طائفهٔ دزدان
عرب برسر كوهی نشسته بودند ومنفذ كاروان بسته * طائفهٔ دزدان عرب اضافتلری
بیانیه در (كوهی یا حرف وحدت (منفذ اسم مكاندر نفذ ینفذدن یعنی نصر بابندن كیچه جك
یر دیمكدر حاصلی عرب حرامیلرك طائفه سی برطاغك باشنده اوتورمشلر ایدی وكاروانك كچد یرینی
بغلامشلر ایدی یعنی یولی كسمشلر ایدی (طائفهٔ همزه سنی حرف وحدت طوتانلر ایكی وجهله
خطا ایلمشلر بری بودر كه وحدت مقامی دكل زیرا بویله اولسه دزدانك اعرابدن محلی اولمازدی
وثانیا وحدت ایچون منصوص اولان یادر همزه دكل * ورعیت بلدان ازمكاید ایشان مرعوب
ولشكر سلطان مغلوب * رعیت بلدان لامیه در (بلدان بانك ضمیله بلدك جمعیدر شهرلر دیمكدر
(مكاید مكیدتك جمعیدر كه مصدر میمیدر مكر معناسنه كیدك جمعیدر دیین خلاف سویلمش
(مرعوب اسم مفعولدر رعبدن رانك ضمیله قورقمش دیمكدر (حاصل تركیب) دخی مذكور
دزدانك حیله ومكرلرندن شهرلرك رعایاسی قورقمش وپادشاه عسكری مغلوب ایدی * بحكم
آن كه ملاذی منیع ازقلهٔ كوهی بدست آورده بودند وملجاء وماوای خود ساخته * بحكم با حرف
مصاحبت وحكم بونك كبی یرلرده سبب وعلت معناسنه در (ملاذ اسم مكاندر صغنجق یر دیمكدر
(ویا حرف وحدت (منیع محكم معناسنه در (قله طاغ باشی قنه ده دیرلر (كوهی یا حرف وحدت
(بدست با حرف صله (آورده ماضیدن قسم مفرد غائب كتورمش دیمكدر (بودند ادات
جمع زمانیه كتورمشلر ایدی دیمكدر (ملجاء وماوی بونده ایكیسی برمعنایه در صغنجق یر یعنی مقام
ومكان (ساخته ایلمش ینه ماضیدن قسم مفرد غائب ایلمش دیمكدر تقدیری ساخته بودنددر
(محصول تركیب) سلطانك لشكری اول سببدن مغلوب ایدیكه محكم صغنجق بر برطاغ
باشندن اله كتورمشلر ایدی وكندیلره مقام ومنزل ایلمشلر ایدی حاصلی برطاغك صربت یرنده
اولورلردیكه انلره ظفر بولمق مشكل ایدی * مدبران ممالك آن طرف در دفع مضرت ایشان
مشورت كردند * مدبران جمع مدبردر اهل تدبیر معناسنه (ممالك جمع مملكت اضافتلر لامیه لردر
(دردفع مضرت اضافتی مصدرك مفعولنه در (مضرت میمك فتحیله وتشدید رایله ضرر معناسنه
مصدر میمیدر ایشانه اضافتی لامیه در (مشورت میمك فتحیله وشینك سكونی وواوك فتحیله
دانشقلق دیمكدر میمك فتحی وشینك ضمی وواوك سكونیله ده لغتدر شوراده دیرلر شینك ضمیله
حاصلی اولطرف مملكتلرك مدبرلری دزدان عربك ضررلرینی دفع ایلمكده دانشقلق
ایلدیلر * كه اكر این طائفه برین نسق روزكاری مداومت نمایند مقاومت با ایشان ممتنع
كردد * نسق نونك وسینك فتحه لریله لغتده نظم معناسنه در اما بونده اسلوب مراددر
(روزكاری یا حرف وحدت (مداومت مفاعله بابندن مصدر در دوام معناسنه حاصلی
ملازمت دیمكدر (مقاومنده مفاعله بابندن مصدر در مقابله دیمكدر (با مع معناسنه حرفدر
(كردد فعل مضارع مفرد غائبدر كردیدندن انتقال معناسنه یعنی انلر ایله مقابله
وجنك ایلمك امكاندن امتناعه منتقل اولور (محصول تركیب) مشورتلری بو اولدیكه اكر بو طائفه
بو اسلوب اوزره برزمان ثبوت ودوام كوسترلرسه بونلر ایله مقابله ومقاتله ممتنع اولور حاصلی
مشكل اولور زیرا وار دخی زیاده اولورلر وهر یرده كه برمفسد وار ایسه بونلره ضم اولور

ردسروری وشمی

ردسروری وشمی

* مثنوی * درختی که اکنون کرفتست پای * بنیروی شخصی بر آید زجای * پایدن مراد کوکدر (با حرف مصاحبت (نیروی نونك کسریله قوته دیرلر (شخصه اضافتی لامیه در (و یا حرف وحدت (بر آید بونده چقار معناسنه در (زجای تقدیری زجا یشدر ضرورت وزن وقافیه ایچون شین حذف اولندی (محصول بیت) براغاچ که شمدی یعنی تازه کوك طوتمشدر حاصلی بکی دیکلمشدر برشخصك قوتیله یرندن چقار وقوپار یعنی جزئی نسنه ایله چقار (بعض نسخه ده شخصی برنده مردی واقعدر (بر آیدك معناسنی بوقاری کاور دیین

ردسروری

ردشمعی

حق ادایی ایدهمش) نیروی نونك فتحیله در دیین لغت کتابلرینه مخالف سویلمش * ورش همچنان روزکاری هلی * بکردونش ازبیخ برنکسلی * ورش اصلی واکر شدر ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (همچنان کدلك دیمکدر یعنی الآن اولدیغی کبی (هلی فعل مضارع مفرد مخاطبدر هلیدندن ترك ایلمك یعنی خالی اوزره قومق حاصلی اهمال ایلمك (با حرف مصاحبت (کردون بونده قاکلی معناسنه در که بعض مملکتده عربه یرنده استعمال ایدرلر که عربجه عجله دیرلر عینك وجیمك فتحهلریله (ایکی شین ضمیر درخته راجعدر (بیخ بای عربینك کسری وسکون یا ایله کوك دیمکدر (بر حرف تأکید (نکسلی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب کسلیدندن کافك ضمی وکسریله لغندرقمق واوزمك معناسنه (محصول بیت) اما اکر معهود درختی برزمان انجلین خالی اوزره قیوب اهمال ایدرسك انی کوکندن قاکلی ایله قوپاره مزسن یعنی قاکلی چکر ایکی اوکوز قوتیله کوکندن اوزه مزسن دیمکدر (هلی فعلنی هشتن مصدرندن اشتقاق ایلین سهو ایلمش (ونکسلی فعلنی کسیختن مصدرندن اشتقاق ایلینده غلط ایلمش * سرچشمه شاید

ردسروری

ردابن سیدعلی وسروری

کرفتن بیل * چوپرشد نشاید کذشتن بپیل * سرچشمه لامیه بکار باشی دیمکدر (شاید بونده ممکن معناسنه فعل مضارع مفرد غائبدر (با حرف مصاحبت (بیل دمور کورك که یوقاری ولایتده انکله باغ وبستان بللرلر بعض نسخهده بیل یرینه میل یازارطفیچ معناسنه (پر بونده چوق معناسنهدر (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ممکن دکل معناسنه (با حرف مصاحبت (پیل فیل دیمکدرکه اندن معربدر (محصول بیت) بکار باشینی بیل ایله طوتمق وجریاندن مانع اولمق ممکندر یعنی ازاجق نسنه ایله اقدن منع ایلمکه قابلدر اما چونکه صو چوق اوله یعنی اقه ایرکله وچوغله انی فیل ایله کچمك اولماز باخصوصکه فیل صوصغری کبی زیاده یوزکچدر انکچون مصنف قدس سره فیلی تعیین ایلدی صواقاغله بالحق چوغلوب فیله کچمك اولماز دیین مقامه مناسب سویلامش اکرچه که فیل بالحقده زبوندر دوه کبی

ردسروری

* سخن برین مقرر شد که یکی را بتجسس ایشان برکماشتند وفرصت نکاه داشتند تاوقتی که برسرقومی رانده بودند وبقعه خالی مانده * سخن مبتدا (برین تقدیری برین اتفاق (مقرر شد خبر مبتدا (که حرف بیان (بتجسس با حرف صله تجسس تفعل بابندن مصدردر جاسوسلق ایلمکه دیرلر (بر حرف تأکید (کماشتند فعل ماضی جمع غائبدر کافك ضمیله حواله ایلدیلر دیمکدر (نکاه داشتند حفظ ایلدیلر (تا انتهاء غایت ایچوندر (وقتی یا حرف وحدت (که برسر قومی (بر حرف استعلا (سر تحسین لفظ ایچون (قومی یا حرف وحدت (بقعه پارهٔ اززمین بونده مراد اولدقلری یردر (خالی بوش دیمکدر تهی معناسنه (مانده لفظ مشترکدر لازم ایله متعدی بینده لازم اولنجه بقعه لری خالی قالمش دیمکدر (وبر بود تقدیر اولنمق کرك متعدی اولنجه بقعه لرینی خالی قومشلر دیمك اولور (وبنه بود تقدیر اولنور بو تقدیرجه (محصول ترکیب) سوز بواتفاق اوزره مقرر اولدیکه برکیمسهیی انلرك جاسوسلغنه حواله ایلدیلر وفرصت زمانی رعایت ایلدیلر یعنی حفظ ایلدیلر شول زمانه دك که

برطائفه

برطائفه نك اوزرینه سورمشلر ایدی وبقعه لری خالی قالمش ایدی ویا بقعه لرینی خالی قومشلر ایدی حاصلی برقومی غارت ایلمکه کیدوب یرلرینی تنها قومشلر ایدی (برسرقومی رانده بودند معناسنی برقومك باشی اوزره سورمشلر ایدی دیین اداده قصور ایلمش منهسنده مانده بونده نهاده

ردشمعی

ردشمعی

معناسنه در دیین ایکیسنك ماینینی فرق ایدردکل ایمش تاوقتی که برسرقومی رانده بودندك معناسنی تاشول زمانه دکین که اول حرامیلر برکون برکاربان باصمغه کتمشلر ایدی دیین کاربان قیدی نظمی در قیدیر * تنی چند ازمردآن واقعه دیده وجنك آزموده رابفرستادند تادرشعب جبل پنهان

ردشمعی

شدند شبانکاه که دزدان باز امدند سفر کرده وغارت اورده سلاح بکشادند وغنایم بنهادند نخستین دشمنی که برسر ایشان تاخت خواب بود چندانکه پاسی ازشب بکذشت * تندن مراد شخصدر (و یا حرف وحدت (واقعه دیده ایش کورمش معناسنه در تنبیه در که بونك کبی ایشلره مجرب اموردیده کیمسه لر ارسال ایلمك کرك (جنك ازموده ماقبلنه عطف تفسیری کبی در (ورا ادات مفعول ازموده راراسنی دیده دن صکره یازوب بونده حذف ایلمك ایدی قاعدهٔ سجع دیین خوب

رد سروری

سویلامش زیرا سجعه مانع دکل کرکسه بونك کبی روابط اولکی فقره نك اخرنده یازلسون وکرکسه ایکنجی واوچنجی وغیرینك نهایتی اولکی فقره نك اخرنده وقوعی ارتقدر قیدیر با حرف تأکید (فرستادند فعل ماضی جمع غائبدر کوندردیلر دیمکدر ارسال ایلدیلر معناسنه (تا حرف تعلیل شعب شینك کسری وعینك سکونیله طاغ ایچنده اولان یوله دیرلر جبله اضافتی لامیه در شعب جبلك معناسی یانندهحرامیلر کذر کاهی اولان یوللر ینه دیین کذرکاه اداسی یرنده دکل

رد کافی

قیدیر (سفر کرده ده (وغارت اورده ده هاء رسمیلر حرف تردر سفر ایدوب وغارت کتوروب دیمکدر (سلاح سینك کسریله یاراق معناسنه در قلج وغیریسی کبی (غنائم غنیمتك جمعیدر طوپلق معناسنه (نخستین یاء نسبت ونون تاکیدایله اولکی دیمکدر زیرا نخست نونك وخانك ضمهلریله وسینك سکونیله اول دیمکدر (دشمنی یا حرف تنکیرو یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (وسر تحسین لفظ ایچون کلمش (تاخت فعل ماضی مفرد غائب چابدی (یعنی ایلغار ایلدی (خواب بونده اویقو معناسنه در (پاس بعض معناسنه در (و یا حرف وحدت (محصول ترکیب) واقعه کورمش وجنك صنامش ارلردن برنیچه شخص ارسال ایلدیلر تاکیم اولدقلری طاغ یولنده پنهان اولدیلر کیجه که حرامیلر کروکلدیلر سفر ایدوب وغارت کتوروب یراقلرین بللرندن اچدیلر (یعنی چوزدیلر وطوپلوغی قودیلر اولکی دشمن که اوزرلرینه ایلغار ایلدی اویقوایدی یعنی یورغون کلوب اویودیلر اول قدر که کیجه دن برمقدار کچدی * بیت * قرص خورشید در سیاهی رفت * یونس اندر دهان ماهی رفت * قرص خورشید بونده مراد کونش چورکیدر یعنی جرم شمس (سیاهی یاء مصدریله قراکولق دیمکدر (رفت کتدی دیمکدر بعض نسخهده رفت یرینه شد واقعدر معنی بردر (یونس یعنی یونس پیغمبر علیه السلام (اندر ادات صله (ماهی باء اصلیه ایله بالق دیمکدر اضافتی لامیه در بیتده ادات تشبیه مضمردر (محصول بیت) دزدان خوابه طالدی کانه که قرص خورشید ظلماته کتدی (حضرت یونس دهان ماهی یه کتدی اویقویه زیاده طالوب منغمس اولدقلرندن کنایتدر حاصلی شدت خوابدن تعبیردر * مردآن دلاوران ازکمین بدرجستند ودست همه ایکان یکان برکتف بستند * کمین کاف عربینك فتحی ومیمك کسریله پوصویه دیرلر (بدر باء صله ایله طاشره دیمکدر (جستند فعل ماضی جمع غائب صچرادیلر دیمکدر (دست همه لامیه در (ورا ادات تخصیص (یکان یکان یانك فتحی وکسریله وکاف عجمیله بربر دیمکدر عربیده احاد دیرلر همزهنك ضمیله (بر بونده حرف صله در (کتف کاف عربینك فتحی وتانك کسری ایله وسکونیله یغرن معناسنه در وفارسیجه شانه دیرلر بونده مراد

اردر (بستند فعل ماضی جمع غائب ارد ینه بغلد یلردیمکدر (محصول ترکیب) دزدآن که
قوبی اوبقوبه طالدیلر بهادرارلر یوسودن طاشره صیچرادیلر و برد برداللرینی اردلرینه بغلدیلر
* بامد ادان بدرگاه ملك حاضر اوردند همه رابکشتن اشارت فرمود * (محصول ترکیب)
ایرتسی پادشاه در کاهنه جمعی احضار ایلدیلر جمیعنك قتلنه اشارت بیوردی * اتفاق
دران میان جوانی بود که میوهٔ عنفوان شبابش نور سیده وسبزهٔ کلستان عذارش نو دمیده *
اتفاق اصلنده اوتفاق ایدی واو حرفدر حروف مجهوردن وتا حرفدر حروف
مهموسه دن بینهما تنافر وتباعد اولدیغیچون واوی تایه قلب ایدوب تایی تایه ادغام ایلدیلر اتفاق
اولدی والف نون تنویندن مبدلدر (دران میان اول ورته ده (یعنی انلرك اراسنده (جوانی یا
حرف وحدت (که حرف رابط صفت (میوه یمش وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (عنفوآن اول
معناسنه در (شباب بونده یکتلك دیمکدر وشین ضمیر جوانه راجعدر (نونونك فتحیله یکی دیمکدر جدید
معناسنه در (رسیده ماضیدن قسم مفرد غائب ایرشمش (بود لفظی مقدردر (سبزه سبنك فتحی
وهاء رسمیله چمن معناسنه درامّا هاء سز یشل رنك معناسنه در (کلستانه وکلستانك عذاره اضافتلری
لامیه لردر (عذار یوزك کبی یرلرده صقل بتن یره دیرلر (دمیده ماضیدن قسم مفرد غائب بونده
بتمش دیمکدر (ینه بر بود مقدردر (محصول فقرتین) اتفاق اول حرامیلرك اراسنده برجوان وار ایدی که
آنك تازه یکتلکی میوه سی یکی ایرشمش ایدی حاصلی جوانلغنك اولی ایدی (یعنی تازه جوان ایدی
دخی عذاری کلستاننك سبزه سی یکی بتمشیدی (یعنی خطی تازه کلمش ایدی * یکی از وزرا پای
تخت ملك بوسه داد وروی شفاعت برزمین نهاد وگفت این پسر همچنان از باغ
زندگانی برنخورده واز ریعان جوانی تمتع نیافته توقع بکرم اخلاق خداوندی انست که ببخشیدن
خون او بربنده منت نهی * پای تختدن مراد سریر اباغیدر (بوسه داد بحسب لغت بوسه
وردی دیمکدر اما اوپدی معناسنده مستعملدر معلوم اوله که بعض الفاظ عجم دادن ودهیدن — معطا
و بونلرك مشتقاتیله مستعملدر بوسه داد ودشنام دادی کبی (روی شفاعت بیانیه در (همچنان
انجلین (یعنی بولداشلری اولان حرامیلر کبی الان معناسنده مستعملدر بونده ده جائزدر که الان
معناسنه اوله (باغ زندکانی بیانیه (زنده دیری دیمکدر (والف ونون زائد ادات جمع شکلنده
اولدیغیچون هاء رسمی کاف عجمیه یه ابدال اولمش (ویا حرف مصدر در (زندکانی وزندکانه
برمعنایه در دیرلك دیمکدر (بر بونده میوه در یمش معناسنه (ریعان رانك فتحی ویانك سکونیله
اول معناسنه در (عرب ریعان الشباب دیر اول جوانی معناسنه (تمتع تفعل بابندن مصدردر
انتفاع معناسنه (یعنی فائده لنمك (نیافته فعل نفی ماضی یعنی ماضیدن قسم مفرد غائب بولمامش
معناسنه (توقع رجا دیمکدر امید معناسنه (بکرم باحرف مصاحبت (ویا حرف صله من معناسنی
متضمندر توقعه متعلق (اخلاقه اضافتی لامیه در خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی
وسکونیله خداونده اضافتی بیانیه در (توقع مبتدأ (وآنست خبری (که حرف بیان (ببخشیدن
(باحرف صله (خونه اضافتی مصدرك مفعولنه در (واو ضمیرینه لامیه در (بربنده تقدیری
برای بنده در (منت نهد منت نهدك مفعول صریحی (وببخشیدن (وبربنده غیری صریحی
(محصول ترکیب) وزرادن بریسی پادشك تختنك اباغنی اوپدی (یعنی تعظیم وتبجیل ایلدی
وشفاعت یوزینی یره قودی ودیدی بو اوغلان اول یولداشلری کبی الان دیرلك باغندن
میوه یمه مشدر (یعنی هنوز کنج یاشلیدر (دخی جوانلق اولندن متمتع اولمامشدر حاصلی یکتلکنه
طویمامشدر (یعنی دخی کنجدر پادشاهك کرم اخلاقندن امید اولدر که بونك قانین باغشلمقلغی
بو بنده نك اوزرینه منت قویه (یعنی امیدم اولدر که کرم ایتمکدن بونی عفو ایلیه سین بونده

ریعانی ریع معناسنه اولوب حاصل دیمکله تعبیر ایدنلر خطا ایتمشلر (توقع بکرم اخلاق — رد سروری وشمعی وکافی
خداوندی آنستك معناسی خداونده منسوب اولان اخلاق حمیده دخی کرم ایله بنم امید
ورجام اولدر دین اخلاق حمیده دخی کرم ایله دیدیکنده ابهام ایلمش (ببخشیدن خون — ردشمعی
او معناسنی اول جوانك قانی باغشلمغله دیین باء صله معناسندن بی خبر ایمش * ملك روی — ردشمعی
ازین سخن درهم کشید وموافق رأی بلندش نیامد وگفت * (روی درهم کشیدك معناسی یوزنی
بورتاردی و بورشدردی دیمکدر (موافق رأی اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (وبلنده اضافتی
بیانیه در (یعنی پادشاه وزیرك مذکور کلامندن یوزنی بورتادی (ورأی بلندینه موافق کلمدی ودیدی
(بعض نسخه ده بلند یرینه جهان بین دوشمش وموافق رأی بلندش فقره سی ما قبلنده
فقره یه مقام تعلیلده دردیین واو عاطفه نك وجودینه ملتفت اولمامش فتدبر * بیت * پرتو نیکان — ردکافی
نگیرد هرکه بنیادش بدست * تربیت نا اهل را چون گردکان برگنبد ست * پرتو ضیا واثر
معناسنه در (نیکانه اضافتی لامیه در پرتو مبتدا (ونگیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب کیریدندن
طوتمازدیمکدر خبرمبتدا در (هرکه اصلنده هرکس که در نتکه سابقا مفصل بیان اولندی (بنیاد
بنا معناسنه در بونده اصل ونسل مراددر (شین ضمیر که یه راجعدر (نا اهل را نا حرف نفی اهلیتی نفی
وسلب ایدر (ورا ادات صله در با معناسنه نا اهله دیمکدر یعنی ناجنسه و بداصله دیمکدر (چون واو
رسمیله ادات تشبیه در (گردکان اکثرا عجم ایکی کافی یله عجمی اوقودیلر واولکسنی مکسور و بعضیلر
ثانیسی عربی و بعضیلر عکسیجه قوز دیمکدر که عربجه جوز دیرلر جیمك فتحیله (بر حرف استعلا
(گنبد کاف عجمك ضمیله قبه معناسنه در تعریب ایدوب جنبذه دیرلر جیمك وبانك ضمه لریله
(محصول بیت) ایولر پرتوینی طوتماز یعنی قبول ایلمز هر کیمسه که سرشت وخلقتی یارامزدر حاصلی — بعضیلر دیدیلر که گردکانك اصلی گرده در کاف عجمك کسریله و کاف عجم های رسمیدن بدلدر *
ایولردن نور وفر آلوب متأثر اولماز (مصراع ثانی مصراع اولك تنویر وتوضیحی ایچون کلمشدر (یعنی
نا اهل وناجنسه تربیه ایلمك قبه اوزره قوز قومق کبیدر یعنی قبه اوزره قوز قرار ایلمدیکی کبی
بداصله تربیه تأثیر ایلمز * نسل وتبار اینان منقطع کردن اولیترست وبیخ وبنیاد ایشان برآوردن
بهتر که آتش نشاندن واخگر گذاشتن وافعی کشتن وبچه نگاه داشتن کار خردمندان نیست *
نسل معروف ترکیجه دول دیرلر (تبارتانك فتحیله بونده قوم وقبیله مراددر (اینانه اضافتی لامیه در
(این اسم اشارتدر قریبه (الف ونون ادات جمعدر ذوی العقولدن اولدیغیچون (منقطع انفعال
بابندن اسم فاعلدر فعل ثلاثی یه مطاوعدر قطعته فانقطع کسلدی دیمکدر بونك کبی یرلرده اسم
فاعل اسم مفعول معناسنه در کسلمش دیمکدر (کردن ایلمك یعنی کسلمش ایلمك حاصلی کسلمك دیمکدر
(اولیتر ایکی ادات تفضیلدن مرکب اسمدر اولکیسی عربیدر که اصلنده لامك فتحیله درلامی مکسور
اوقومق دأب عجمدندر پس بونده ترتأکید ایچون کلمشدر انجق (بیخ باء عربینك کسریله کوکدر
(بنیاد اصل معناسنه در (ایشانه اضافتی لامیه در (حضرت شیخ تفنن قصد ایدوب قریبدن
بعیده انتقال بیوردی (برآوردن بونده چقارمقدر قلع وقع معناسنه بیخ وبنیاد مقدم مفعولیدر
نتکه نسل وتبار منقطع کردنك مقدم مفعولیدر (بهتر بکرك دیمکدر وینه برسین وتا مقدردر
(که حرف تعلیل (آتش نشاندنك مقدم مفعولیدر نشاندن لفظ مشترکدر آتشله مستعمل
اولسه سوندرمك معناسنه در اما درختله مستعمل اولسه دیکمك معناسنه در عربجه غرس
دیرلر غینك فتحیله طاشله ده استعمال بویله درامّا انسانده اقعاد واجلاس معناسنده و بر کیمسه یی
بر مصلحت اوزره نصب ایلمکه دیرلر بعض شراح اصلنده نصب معناسنه در وبونده اطفا
معناسنه در دیمش و بعضیسی نصب معناسیله اطفانك مناسبتی چندان واضح دکلدر اما
اجلاس معناسیله مناسبتی واضحدر دیمش ظاهر بودر که معنای اشتراکدن ایکیسیده آگاه

ردسرورى وكافى

اولمامش فتأمل (اخكر كاف عربينك فتحيله كوز ديمكدر قور معناسنه (كذاشتن ترك ايلمك (ونعى
عينك فتحيله عربيه در انكرك بلا نه ديرلر اما بجم كسر عيله اوقور نتكه سائرلرينى بويله ايدر (بچه باى
عربينك فتحى وجيم عجمى ايله يورى جوجه ده جوژده ديرلر (كار خردمندان لاميه در ومبتدا (ونيست
خبرى (محصول تركيب) بيت سابقله بو تركيب مقول ملكدر بيورر كه بونلرك اصل ونسلنى
منقطع ايلك اولى ركدر وبونلرك كوكنى وديبنى يردن اوزوب چقارمق يكركدر زيرا آتشى
سوينديروب قورينى اليقويوب اهمال ايلك وبلانى اولدروب يوروسنى اولدرميوب صقلمق وبسلمك
عاقللر ايشى دكلدر بعض نسخه ده نشاندن يرينه كشتن يازار بنه لفظ مشتركدر اولدرمكله
آتش سويندرمك بيننده پادشاه بيورديغنك حاصلى ونتيجه سى بودر كه جميعنى قتل ايدوب

ردابن سيدعلى وسرورى وكافى

هيچ بريني ترك ايلمامك كرك (معلوم اوله كه آتشدن واقعيدن صكره را يازمق وبچه دن صكره
رهمزه ايله شين ضمير يازمق صحيح نسخه لره مخالفتدر * قطعه * ابر اكر آب زندكى بارد *
هركز از شاخ بيد بر نخورى * ابر بلوط (زندكى ديرلكدر حيات معناسنه (بارد فعل مضارع مفرد غائبدر
لازمله متعدى بيننده مشترك بونده متعديدر ياغدرر معناسنه (شاخ دال وبداق ديمكدر بيد اضافتى
لاميه در (بيد باء عربينك كسريله سكوت اغاجنه ديرلر (بر بونده يمش معناسنه در (نخورى
فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب يمزسين ديمكدر (ابر مبتدأ وجملهٔ شرطيه خبرو بارد فعل شرط وآب
زندكى مقدم مفعولى وفاعلى تحتنده ابره راجع ضمير ونخورى جزاء شرط (وبر مفعول صريحى
(واز شاخ غير صريحى (محصول بيت) بولوت اكر آب حيات ياغديررايسه ده هركز سكوت

ردسرورى
ردابن سيدعلى

دالندن ميوه يمزسين بونده بارد مجازا باراند معناسنه در دبين معناى اشترا كدن غافل ايمش
(بعيد دكلدر كه دنيله از ابر اكر آب زندكى بارد دبين احتياجسز تكلفه دوشمش (واصلنده فعل
لازمدر ياغمق معناسنه اما بونده ياغدرمق معناسى مقصوددر دبين معناى اشترا كدن آكاه دكل

ردكافى

ايمش * بافرومايه روزكار مبر * كزنى بوريا شكر نخورى * باحرف صله وياخود حرف
مصاحبت (فرومايه الحق اصلاو (يعنى بد اصل ناجنس ديمكدر (روزكار بونده ازمان واوقات
معناسنه در (مبر فعل نهى مفرد مخاطب ايلتمه معناى لازميسى صرف ايله ديمكدر (كز كه
حرف تعليل (نى قامش بوريا به اضافتى لاميه در (بوريا بردرلو حصيردر قارغو قامشندن
طوقنور اناطوليده وديار عربده ففرا استعمال ايدرلر زيرا مشهور ومعروف حصيردن اوجوز در
(شكر نخورينك مفعول صريحى (واز نى غير صريحى (محصول بيت) الحق اصلاو ناجنس
كيمسه يه روزكار ايلتمه يعنى تربيه سنه اوقات وايام صرف ايلمه وآنكله روزكار كچورمه زيرا
بوريا قمشندن شكر يمزسين حاصلى بد اصل ناجنسه سعى وكوشش صرف ايدوب اندن صلاح
ورشد توقع ايلمك همان نى بوريادن شكر تحصيلنى رجا ايلمك كبيدر * وزير اين سخن
بشنيد طوعا وكرها بپسنديد وبر حسن راى ملك آفرين خواند وكفت آنچه خداوند دام
ملكه فرمود عين حقيقتست كه اكر در سلك صحبت آن بدان تربيت يافتى يكى از ايشان شدى
امابنده اميدوارست كه بصحبت صالحان تربيت پذيرد وخوى خردمندان كيرد كه هنوز
طفلست وسيرت بغى وعنادان كروه در نهاد وى متمكن نشده است * طوعا وكرها تميز اكله
منصوب مصدرلردر (يعنى ديلر ديلمز فارسيجه خواه وناخواه ديرلر حاصلى ظاهرا
مقر ومنقاد اولدى اما باطنا كريه كوردى دام ملكه جملهٔ معترضه علم بديعده دعايى مشتمل
جملهٔ معترضه يه حشو مليح ديرلر (كه حرف تعليل (سلك ديزيه وديزى ايپلكنه ديرلر صحبته
اضافتى بيانيه در (بدان يرامازلر ديمكدر (يافتى حكايت حال ماضى بوليدى ديمكدر (شديده
بويله در (اميدوار اميدلو ديمكدر زيرا وار ادات نسبتدر (كه حرف بيان (بصحبت با حرف

سبب

سبب (پذيرد فعل مضارع مفرد غائب فاعلى تحتنده غلامه راجع ضميردر (كيرد فعل
مضارعدر سابق كبى (كه حرف تعليل (هنوز الآن ديمكدر (بغى تعدى معناسنه در (عناد
سركشلك (آن كروهدن مراد دزدان عربدر (نهاد خلقت وطبيعت ديمكدر (متمكن ثابت
ديمكدر (محصول تركيب) وزير شفيع چونكه پادشاهدن مذكور كلامى ايشتدى ظاهرا طاعتله
وباطنا كراهتله بكندى وپادشاهك حسن رأى وتدبيرينه آفرين اوقدى يعنى تحسين
ايلدى دخى ديدى اول نسنه يى كه پادشاه ملكى دائم اولسون بيوردى عين حقيقتدر زيرا اكر
بواوغلان اول يرامزلرك مصاحبتى ديزيسنده وانلرك صراسنده تربيت بوليدى بيورديغكز كبى
انلرك برى اولوردى امابن قولك اميد ايدركه صلحا مصاحبتى سببيله تربيت قبول ايليه وعقلا
خوينى طوته (زيرا الآن تازه اوغلاندر واول حراميلر بلوكنك بغى وعناد طريق وروشى
طبيعتنده ثابت اولوب قرار طوتمامشدر (بونده طفل بيور ديغى مجاز طريقيله درزيرا يوقاروده
نوخط جوان بيورمشيدى (پس ايكى كلام تعارض ايدر ايمدى طفل بيور ديغى تازه لكله
تعبير ايلمك كرك كه تناقض اولميه (از ايشان شدى فقره سنك اولنده واو عاطفه ايراد ايلين

ردشمعى

شرطى جزاسز قومشدر (وحقيقتستى همزهٔ مجتلبه ايله يازانلر املاده خطا ايلمش (عين

ردابن سيدعلى وسرورى وشمعى وكافى

حقيقتستدن صكره حرف تعليل يعنى كه حرفنى ترك ايدنلر مقصوده واصل اولمامشلر * ودر
حديثست (كه ما من مولود الا وقد يولد على فطرة الاسلام ثم ابواه يهودانه وينصرانه
ويمجسانه * (واو حرف حالدر (در حرف ظرف (حديثست تقديريدر در حديث وارد وثابتست
(كه حرف بيان ورود (ما حرف نفى (من حرف صله بريره متعلق دكل (مولود اسم مفعولدر
طوغمش معناسنه بونده ولد مراددر (الا حرف استثنا (واو حرف حال (قد حرف تحقيق (يولد
فعل مضارع مفرد مذكر غائب مبنى للمفعول (على حرف جر يولديه متعلق (فطرة مجرور در على ايله
معناسى خلقتدر اسلامه اضافتى لاميه در (ثم حرف عطف (ابواه تثنيهٔ ابدر تغليب طريقيله
(يعنى ابى امه تغليب ايلمش لفظا مرفوع مبتدأ (ضمير محلا مجرور مضاف اليه مولوده
راجع (يهودانه مولوده راجع ضميرله فعل مضارع تثنيهٔ مذكر غائب مبنى للفاعلدر
تفعيل بابندن الف ضميرى ابوانه راجعدر يهودى ايدرلر (وينصرانه يهودانه كبيدر
هر خصوصده نصرانى ايدرلر ديمكدر (نصران شامده بر كويك اسميدر بودين اول اول كويك

مطا

خلقندن ظهور ايلديكيچون اكا نسبت ايدوب نصرانى ديديلر (ويمجسانه سابقلر كبيدر بابده
وصيغه ده مجوسى آتشه طپانه ديرلر فارسيجه كبر ديرلر كاف عجمك فتحيله (يعنى مجوسى
ايدرلر ديمكدر (محصول معنى) مواليددن بر مولود طوغماز الا خلقت اسلام اوزرينه (يعنى
دين اسلامه قابل وايمانه مستعد خلق اولور شويله كه كندى حالى اوزره قالوب خلاف
دين اسلامه بر كيمسه يه مقارن اولمازسه مؤمن موحد قالور (پس باباسى واناسى انى يهودى
ايدرلر يهوديلر ايسه ونصرانى ايدرلر نصرانيلر ايسه ومجوسى ايدرلر مجوسيلر ايسه وزيرك
بوحديثى سوقندن فهم اولنور كه مذكور پسر طفل اوله لكن حكايه نك اولى جوانلكنى
كوسترر على كل حال حكايه تعارضدن سالم اولماز الا تجوزه ارتكاب ايله معلوم اوله كه وزير
كلامنى حديث شريف ايله تأييد ايلديكى كبى بو ايكى بيتله تأييد ايدر * قطعه * بابدان يار
كشت همسر لوط * خاندان نبوتش كم شد * با حرف صله (يا حرف مصاحبت (بدان بدك
جميدر يارامزلر ديمكدر (يار يولداش (كشت فعل ماضى مفرد غائب اولدى ديمكدر (همسر
بونده باشدش ديمكدر (حضرت لوطه اضافتله خاتونى مراد اولور (خاندان اهل بيت معناسنه در
نبوته اضافتى لاميه در (شين ضمير حضرت لوطه راجعدر يعنى حضرت لوطك پيغمبرلك

خاندانی و اهل بیتی (کم شد کاف عجمك ضمیله یتدی یعنی ضلالته دوشدی (محصول بیت)
حضرت لوطك خاتونی یارامزلره یاخود یارامزلر ایله یار اولدی یعنی یارامزلره قوشلد یغیچون
حضرت لوطك اهل بیتی کم اولدی یعنی ضایع اولدی (حضرت شیخ دیمك استر که مذکوره
خاتون حضرت لوطك همسری یکن و حرم نبوت اولمشیکن یعنی منبع هدایت اولان نبوته
اضافتله شرف بولمش خاندان عظیم الشان ایکن ضلالت اهلنه قوشلماغله ضاله اولدی
(غرض یارامزلره مصاحبت ایدوب بدکارلرله یار اولمانك طبیعت انسانیه‌ده قوت تأثیرین
بیاندر (نبوتش ضمیرینی همسره ارجاع ایدوب معناسنی اول خاتونك نبوتی خاندانی ضایع
ردشمعی
اولادی دیبن خاتونه نبوت اثبات ایلمش بوخود جائز دکل * سك اصحاب کهف روزی
چند * پی نیکان کرفت ومردم شد * (سك سینك فتحی وکاف عجمیله کلب دیمکدر یعنی
ایت (اصحابه اضافتی لامیه در (وکهفه کذلك (مغاره یه کهف دیرلر (اصحابك کهفه
اضافتی ادنی ملابسه ایله در (بونجه ییللر انده یاتوب انده کم اولدقلریچوندر (روزی
(یا حرف وحدت (چند جیم عجمك فتحیله نیجه دیمکدر (پی بونده بای عجمك فتحیله ایزوارد
معناسنه‌در نیکانه اضافتی لامیه در (نیکان نونك کسریله وکاف عجمیله نیکك جمعیدر ایولر
دیمکدر (کرفت فعل ماضی مفرد غائب طوتدی دیمکدر فاعلی تحتنده ضمیر سکه راجعدر
مردم بونده انسان دیمکدر (محصول بیت) اصحاب کهفك سکی برنیجه کون ایولرازین
واردین طوتدی یعنی ایولره اویدی ومردم یعنی انسان مرتبه سنه واصل اولدیکه انسانله
جنته‌یله کیرسه کرك نتکه مشکوة انوارده بیوررکه (عجل ابراهیم (وکبش اسمعیل (وناقهٔ
ردشمعی وکافی
صالح (وبقرهٔ موسی (وحوت یونس (وحمار عزیر (ونملهٔ سلیمان (وهدهد بلقیس (وکلب
ردشمعی
اصحاب کهف (وناقهٔ محمد وعلیهم الصلوة والسلام بونلر جمیعاقوچ صورتنده جنته داخل اولورلر
(پس بونده سك قیامتده آدم صورتنه متمثل اولوب جنته کیرسه کرك دیبن عندی
سویلمش (مردم بونده مفرددر مرد معناسنه دین مردمی بیلمزایمش (حضرت لوطك
زوجه‌سی حکایه سی واصحاب کهف قصه‌سی کتب تفاسیرده وشروح احادیث شریفه‌ده مفصل
یازلد یغیچون بونده بیانی ترك اولندی * این بکفت وطائفهٔ از ندماء ملك با وبشفاعت
یارشدند تا ملك از سرخون او درکذشت وکفت بخشیدم اکرچه مصلحت ندیدم *
این بکفتك فاعلی وقائلی وزیر شفیعدر (طائفهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل
(ندما ظاهر بودرکه بونده ندما مصاحبلر معناسنه اوله اما لغتلرده بوجمع بولنمدی
بلکه ندیم باده مصاحبنه دیمشلر وجمعی ندام کلور کسر نونله دیمشلر (ملکه اضافتی
لامیه (با حرف مصاحبت (او وزیره راجعدر (بشفاعت (با حرف ظرف (یار بولداش
بونده قرین مراددر (تا حرف تعلیل (سرخون او سابقا تحقیق وبیان اولندی یعنی قانی
هوا وهوس سود استدن (در حرف تأکید (کذشت کچدی (بخشیدم فعل ماضی
متکلم وحده بغشلدم دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر شفیع بو حدیث شریفی وبو ایکی بیتی
اوقودی وپادشاه مصاحبلرندن برطائفه انکله شفاعتده یار اولدیلر تاکیم پادشاه اوغلانك قانی
دوکمك هواسندن کچدی دخی دیدی قانی سکا بغشلدم اکرچه لایق ومناسب کورمدم * رباعی *
* دانی که چه کفت زال با رستم کرد * دشمن نتوان حقیر وبیچاره شمرد * دانی فعل مضارع
مفرد مخاطبدر استفهامی متضمن (که حرف بیان (زال بونده رستم داستانك باباسی مراددر
(کرد کاف عجمك ضمیله بهادر دیمکدر اضافتی بیانیه در (دشمن شمردك مفعول اولی (وحقیر
مفعول ثانیسی (بیچاره حقیره معطوف (شمرد بونده مصدر معناسنه در (زیرا نتوانده رابطهٔ

استقبالیت ملحوظدر صایمق دیمکدر * ندیدم بسی آب زسر چشمهٔ خرد * چون بیشتر آمد
شتر بار ببرد * سر چشمه بکار باشی دیمکدر (خرد خانك ضمی وراك سکونیله اوواق دیمکدر
ازاجق معناسنه (شتر دوه (بار بونده یوك حمل معناسنه کسر حایله (محصول رباعی)
خطاب عام طریقیله بیورر بلورمیسین رستمك باباسی زال پهلوان وبهادر رستمه نه دیدی
بوندن صکره اوچ مصراع مقول زالدر یعنی دشمنی حقیر وبیچاره صایمق اولماز حاصلی زبون
اعتقاد ایلمك اولماز (بو بیت مقام تعلیلده در زیرا چوق کوردك که اوواجق وازاجق بکار
باشندن صو چونکه زیاده کلدی دوه یی یوکیله کوتردی یعنی کاه اولور که دشمن قوتلنور
رد ابن سیدعلی
واندن سز مدیکك ایشلر ظهور ایدر (رباعی یرینه قطعه یازان بیلمزیمش (رستم کرد کاف
رد ابن سیدعلی وسروری
عربیله دینلر خطا ایلشلر * فی الجمله وزیر پسر را بخانه برد و بناز ونعمت بپرورد واستاد وادیب
بتربیتش نصب کرد تا حسن خطاب ورد جواب وسائر آداب ملوکش بیاموختند تا در نظر
همکنان پسندیده آمد باری وزیر از شمائل واخلاق در حضرت ملك شمهٔ می کفت که
تربیت عاقلان در وی اثر کرده است وجهل قدیم از جبلت او بدر برده ملك را ازین سخن
تبسم آمد وکفت * بیت * عاقبت کرك زاده کرك شود * کرچه با آدمی بزرك شود * فی الجمله
حاصل کلام بعض نسخه‌ده استاد وادیب واوعطفله واقعدر (فی الحقیقه بیاموختند وعاقلان
کلمه لرینه مناسب بودر وسجعده بونی اقتضا ایدر فتأمل (بپروردك ونصب کردك فاعلی وزیر
ردسروری وشمعی
مذکوردر (کردند یازانلر فاعل ملاحظه سنی ایلمامشلر وسجعدن غافل اولمشلر (ادیب
ردسروری وشمعی
فعیل بمعنی فاعلدر ادب تعلیم ایدیجی کیمسه ادیبدن صکره را یازانلر موجود نسخه‌لره مخالف یازمشلر
(تا حرف تعلیل (حسن خطاب یعنی هرکسه لطف وحسنله تکلم وخطاب ایلمکی (ورد جواب
یعنی رد جوابی حسن ولطفله حاصلی وجه معقول ایله جوابی رد ایلمکی (سائر بونده جمیع
معناسنه در (آداب ملوك لامیه در پادشاهلره لایق ادبلر دیمکدر (شین پسره راجعدر (تا
حرف تعلیلدر حتی معناسنه (همکنان هانك فتحی وکاف عجمینك کسریله لفظا مشترکدر
جمیع واقران وامثال بینده حاصلی اسم جمعدر (شمائل شمالك جمعیدر شینك کسریله (واخلاق
خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی وسکونیله عطف تفسیری قبیلندندر خویلر دیمکدر
(حضرت بونك کبی یرلرده حضور معناسنه‌در (شمه بونده ازاجق معناسنه‌در (ویا حرف وحدت
ردشمعی
(وهمزه حرف توسل همزه‌یی حرف وحدتدر دیین بیلمزیمش (که حرف رابط مقول قولدر (تربیت
عاقلان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (در حرف ظرف (ویاخود حرف صله (وی ضمیر پسردر
(تربیت عاقلان مبتدا (اثر کرده است خبری (جبلت خلقت معناسنه در (بدر برده
لغتده طشره ایلتمش دیمکدر اما مراد اخراج وازاله در (ملك را بونده را حرف صله در
(تبسم کلمسمك (حاصلی خنده کلدی وبو بیتی اوقودی (کرك ایکی کاف عجمیدر (واولکیسی
مضمومدر وراساکن (با آدمی انسان ایله دیمکدر (بزرك بانك وزانك ضمه‌لریله وراك سکونی
وکاف عجمیله اولو وبیوك معناسنه در (بزرك شود بیوك اولور وبیور (محصول کلام)
وزیر اوغلنی اوینه ایلتدی وناز ونعمتله بسلدی واستاد وادیبی اوغلانك تربیه سنه نصب
ایلدی تاکیم حسن خطابی ورد جوابی اکا تعلیم ایتدیلر وجمیع سلاطین آداب وارکانی
اکا اوکرتدیلر حتی جمیع اقران وامثال نظرنده مقبول کلدی (سوق کلام اول معنایی
افهام ایدرکه وزیر اوغلانی اوغل ایدنمش اوله که انکله بوقدر تقید ایلمش (زکره وزیر
انك شمائل واخلاقندن پادشاه حضورلرنده برمقدارین سویلدیکه عقلا تربیه سی اکا
تأثیر ایلمشدر وجهل قدیمی آنك خلقت وطبیعتندن چقرمش پادشاهه بو سوزدن کلسمك

کلدی ودیدی عاقبت قورد انیکی قورد اولور اکرچه که انسانله بیور (یعنی قورد انیکی انسان
انده ده بیورسه برتجلکی ترك ایلمز (که تربیت عاقلان مابعدیله و زیرك مقول قوانه داخل
اولیوب بلکه حضرت شیخ وزیرك مقصودنی بیان ایراد ایلمك ایچون کتورمشدر دین کلامك

ردکافی

روحنه واصل اولمامش فتامل * سالی دو برین برآمد طائفهٔ اوباش محله دراو پیوستند وعقد
مرافقت بستند تابوقت فرصت وزیر راباد وپسرش بکشت ونعمت بی قیاس برداشت ودرمغارهٔ
دزدان بجای پدر بنشست وعاصی شد ملك دست تحیر بدندان کرفت وکفت * سالی یا حرف
وحدت (برین بوتربیت ورعایت اوزرینه کلدی یعنی بوحال اوزره برایکی ییل کچدی (طائفهٔ

ردکافی

همزه اضافت ایچون کلمش (وحدت ایچوندر دیین خطا ایلمش (اوباشدن بونده لوندلر مراددر
(اوباشه اضافت بیانیه در (محله یه اضافت لامیه در (در حرف صله اوضمیری پسره راجعدر
پیوستند اولاشدیقاوشدیلر حاصلی انکله مختلط اولدیلر عقد عینك کسریله بوغمق (مرافقته اضافتی
بیانیه در (تابونده حتی معناسنه در (بوقت فرصت باحرف ظرف واضافت لامیه در (محصول ترکیب)

عربی لغتلرده اوباش الناس
الاخلاط دیمش یعنی ناسك
درتبسی اوشاب ده دیرلر *

برایکی ییل بوحال مذکور اوزره کچدی وزیرك محله سی لوندلری اوغلانه قرشدی وانکله الشدیلر دخی
یولداشلق عقدنی باغلدیلر یعنی اتفاق ایلدیلر (تافرصت وقتنده وزیری ایکی اوغلیله قتل ایلدی
وبی حد وبی قیاس نعمت قالدردی وحرامیلر مغاره سنده باباسی یرنده اوتوردی وعاصی اولدی
سوق کلامدن فهم اولان بودر که مذکور پسر سردارلری اوغلی اوله پادشاه ایشیدیجك
حیرت الینی دندانیله طوندی (یعنی الینی حیرتندن ایصردی ودیدی * قطعه * شمشیر نیك
ازاهن بدچون کند کسی * ناکس بتربیت نشود ای حکیم کس * شمشیر شینك فتحی وکسریله
قلیج نیکه اضافت بیانیه در ایو قلیج (کندك مفعول صریحیدر (وازاهن غیرصریحیدر (بده
اضافتده بیانیه در یرامز دمردن دیمکدر (چون واو اصلیه ایله استفهام انکاری یی مفید در
(کسی یای وحدتله فاعل کند در (ناکس الحق دنی لااصل دیمکدر (بتربیت باحرف سبب (نشود
فعل نفی مستقبل شو یدندن اولماز دیمکدر اسمی تحتنده ناکسه راجع ضمیر وخبری کسدر (وای
حکیم معترضه (محصول بیت) پادشاه حیرتدن الینی ایصردی ودیدی ایو قلیجی یراماز دمردن
نیجه ایدر برکیمسه یعنی برنسنه نك اصلی یراماز اوله انی برکیمسه نیجه ایو ایدر ایمدی ای عاقل ناکس
ودنی الاصل تربیتله کس اولماز حاصلی اصلی یرامز تربیتله ایو اولماز نشودی شدندن اشتقاق

رد سروری

ایلین مصادر احوالندن غافل اولورمش * باران که در لطافت طبعش خلاف نیست * درباغ
لاله روید ودرشوره بوم خس * باران یغمور (که حرف رابط صفت (لطافت طبع لامیه
شین بارانه راجعدر (خلاف ظرفك فاعلیدر (در باغ رویدك ظرفیدر (ولاله مفعولی اکر متعدی
اعتبار اولنورسه تضمین طریقیله ولازم اعتبار اولنورسه (لاله مبتدأ (ورویدخبری
(ورویدك صله سی برمقدر نسنه اولور مثلا ازسیش وازوکبی (درشوره درباغه معطوفدر
(بوم یردر زمین معناسنه (پس شوره بوم چورق یردیمکدر که انده اوت بتمز (خس خانك فتحی ایله
چورچوپ معناسنه در (محصول بیت) باران که انك لطفاله طبعنده خلاف یوقدر (یعنی هر یرده
طتلی باغر هیچ بریرده کرك یغماز بویله ایکن باغده لاله بتوررر (وشوره یرده چورچوپ
بتوررر یاخود انك سببیله باغده لاله بتر وچورق یرده خار وخس حاصلی هر یرك نیه
استعدادی وار ایسه انی بتوررر معلوم اوله که سید علی زاده ظاهر بودر که روید روباند معناسنه در
اشتراك ویامجاز طریقیله دیدوکنه سروری اعتراض ایلمش لیکن اعتراضی قانون مناظره
اوزره دکلدر فتامل (وشوره بوم چورق یردیدوکنه ده دخل ایلمش که مفرد ظن ایلمش دیو حال
بوکه تفسیرندن هیچ بروجهله افرادا کلانمز زیرا عرب تفسیرنده ارض ذات ملح دیمش وترکیده

چورق

چورق یرپس دخلی یرنده دکل والفظ شوره مضاف قدر بومه لیکن همزه ضرورت وزن ایچون
حذف اولندی دید وکیده فاسددر زیرا اصلی بوم شوره ایدی اضافتله صکره اضافتدن قطع

ردسروری
رد کافی

ایدوب ترکیب مزجی ایلدیلر پس بالفعل اضافت دعواسی باطلدر (رویدی رستن دن اشتقاق
ایلین اشتقاق احوالنی بلمز یمش * دیکر * زمین شوره سنبل برنیارد * درو تخم عمل ضایع مکردان *

رد شمعی

زمین شوره بیانیه در بوم شوره کبی نتکه ذکر اولندی زمین مبتدا (برنیادر فعل نفی استقبال مفرد
غائب اغتده بوقادی کتورمز دیمکدر امابونده حاصل ایلمز وبتورمز دیمکدر خبرمبتدادر
(وسنبل مقدم مفعولیدر وضمیری زمین شوره یه راجعدر (تخم عمل بیانیه در (مکردان فعل نهی
مفرد مخاطب ایله دیمکدر تخم عمل مفعول اولی (وضایع مفعول ثانیسی (محصول بیت) چورق
یرهرکز سنبل کتورمز (پس زمین شوره ده تخم عملکی ضایع ایلمه یعنی سنبل بتورمکیچون اکاسعی

ردشمعی وکافی

وکوشش ایلمه که بی فائده در تخم عمل عبارتلرینی واو عاطفه ایله ایراد ایلین معناسنه واصل دکل
ایمش * نکویی بابدان کردن چنانست * که بد کردن بجای نیك مردان * نکویی یا حرف
مصدر ایلك دیمکدر (بابدان باحرف صله کردنك نکویی مفعول صریحی (وبابدان غیر صریحی
چنانست مصراع ثانی یه مرهوندر (که حرف بیان بد کردنك مفعول صریحی وبجای غیرصریحی
جای عهده وحق معناسنه اولنجه باحرف ظرف اولور امامقحم اولنجه باحرف صله در واضافتی
لامیه در (نیك مرد ترکیب مزجیدر اصلنده ترکیب اضافی ایدی یعنی مردنیك صکره اضافتی
فسخ ایدوب ترکیب مزجی ایلدیلر که قانونلری بودر (مردان الف ونون ادات جمعدر
(محصول بیت) یرامزلره ایلك ایلمك ایوله یارامزلق ایلمك کبی در یعنی ایکسیده یرامزدر حاصلی
یارامزلره رعایت وتعظیم ایلمك ایولره اهانت وتحقیر ایلمك کبیدر نامعقولقده یاخود مراد بواوله که
یرامزلره رعایتك عوضی اهانتدر وایولره اهانتك عوضی رعایتدر زیرا بددن بد کلور هرنقدر که
ایلك ایلسك ونیکدن نیك کلور هرنقدر یارامزلق ایلسك والله اعلم * حکایت * سرهنك
زادهٔ رابر درسرای اغلمش دیدم که عقل وکیاستی وفهم وفراستی زائد الوصف داشت هم
ازعهد خردی آثار بزرکی در ناصیهٔ او پیدا * سرهنك چاوش وچری باشی لغتلرده بوایکی

ردسروری وکافی

کیمسه یه تعیین ایلمش پس نیجه کیمسه یه تعمیم ایلین یاکلدن تعمیم ایلمش (زادهٔ ده یاحرف وحدت
وهمزه حرف توسل ورا ادات مفعول (برظرفیت افاده ایدر (در سرای اضافتی لامیه در (اغلمشه
اضافتده بویله در (اغلمش همزه نك ولامك ضمی وغینك سکونی ومیمك کسریله جنکیزخان

ردسروری وشمعی

نسلندن برپادشاهك اسمیدر پس ایکی ضمه ایله دینلر ابهام ایلمشلر (که حرف رابط صفت
کیاست زیرکلك ویاحرف تنکیر (فراست عطف تفسیری کبی در (ویاحرف تنکیر (زائدالوصف
وصفدن بیرون (عهدخردی لامیه (عهد زمان وخرداوواق بونده کوچك مراددر ویاحرف
مصدر (آثار اثرك جمعیدر بونده نشانلر مراد (در بزرکی یه اضافت لامیه در (ویاحرف مصدر (ناصیه
لغتده الین اوزرنده اولان صاچه دیرلر بونده الین مراددر (یعنی پیشانی پید الایح واضح دیمکدر
(محصول ترکیب) سلطان اغلمش قپوسنده برسرهنك زاده کوردم که عقلی وزیرکلکی وفهم
وفراستی وصفدن زیاده ایدی یعنی بواوصافی تقریر وتعبیردن ووصف وبیاندن بیرون ایدی
اوواقلغی زمانندن دخی اولواق آثاری ودولت وسعادت نشانلری الننده ظاهر وهویدا وباهر ونمایان
ایدی یعنی عظیم الشان اولاجغی کوچکلوکندن معلوم ایدی * بیت * بالای سرش زهوشمندی *
می تافت ستارهٔ بلندی * بالا بونده اوست معناسنه در عربجه فوق دیرلر سره اضافتی لامیه در شین
ضمیر سرهنك زاده یه راجعدر (راحرف ابتدا (هوش اوص در (یعنی عقل (منداد آت نسبت یاحرف
مصدر می تافت حکایت حال ماضی یلدرری یعنی تابان ودرخشان اولوردی دیمکدر (زهوشمندی

بو فعله متعلقدر (ستاره فاعل مبتادر بلندی یه اضافتی بیانیه در (بلند یوجه دیمکدر رفعت معناسنه
(محصول بیت) سرهنك زاده نك باشی اوزره اوصلولغندن رفعت کوکبی تابان ودرخشان ایدی یعنی
کوچکلکندن صاحب عز وسعادت اوله جغنه سیماسی دلالت ایدردی (حاصلی جبیننده آثار سعادت
ودولت مجلی لامع ودرخشان ایدی بالای سرش اولنده درتقدیر ایدوب در بالای سرش دیین فارسی
بیلمزایمش زهوشمندی ستاره بی بیاندر دیین ایو بیان ایلمامش * فی الجمله مقبول نظر حضرت سلطان

ردابن سید علی
رد کافی

آمد که جمال صورت وکمال معنی داشت * که حرف تعلیل (جمال کوزللکدر حسن کبی صورتدن
مرادشکلدر یعنی روی (ومعنادن اخلاق واطوار یعنی امور باطنی (داشت لغتده طوتدی دیمکدر
اما استعمالده وارلقدن عبارتدر (محصول ترکیب) حاصل کلام مذکور جوان نظر سلطانك
مقبولی کلدی یعنی پادشاهك مقبولی اولدی زیرا شکلی وصورتی کوزل وکمال اخلاق
واطواری وار ایدی حاصلی ظاهری وباطنی معمور ایدی زیرا هم حسن صورته وهم کمال سیرته
مالك ایدی * وحکما کفته اند توانکری بهنرست نه بمال وبزرکی بعقلست نه بسال * توان
مطلق قوتدر (وکر کاف عجمك فتحیله کاردن مخففدر ادات فاعل جی معناسنه توان ایله

شاهدی
نه جاه ایله در نه مال ایله در
بکم اولولق کمال ایله در

ترکیب اولمغله غنی معناسنی افاده ایدر که ترکیجه بای دیرلر (ویا حرف مصدر در (با حرف
مصاحبت (وهنر صنعت وصنعتده مهارته دیرلر اما استعمالده عیبه مقابلدر که عربجه منقبت
دیرلر میمك وقافك وبانك فتحهلریله مقابلی مثلبتدر عیب معناسنه (بزرك اولو (ویا حرف مصدر
اولولق دیمکدر بونده عظمت ونباهت شان مراددر (محصول ترکیب) وحکما وعقلا دیمشلردر که
غنیلق وبایلق هنر ایله در یعنی معرفت وکمال ایله در مال ایله واسباب دنیویه ایله دکلدر
واولولق وبیوکلك عقل ایله در ییل ایله دکل یعنی سن وسال ایله وچوق یشامق ایله دکل
یعنی عقلا نظرنده عاقل وکامل جوان نادان پیر سالخورده دن معزز ومکرمدر حاصلی
عقل وکمال اولمانجه چوق یشامق فائده ایلمز دیمکدر * ابنای جنس او بروحسد بردند وبخیانتی
متهم کردند ودر کشتن او سعی بی فائده نمودند * ابنای جنسدن مراد سائر چاوش زاده لردر
(با حرف مصاحبت (خیانت معروف (ویا حرف وحدت یاسز ایراد ایدنلر جمیع نسخهلره
مخالف یازمشلر (کشتن او مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) اول سرهنك

ردسروری وکافی

زاده نك ابنای جنسی اکا حسد ایلدیلر یعنی پادشاهك منظور نظری ومقبول خاطری
اولدیغی قسقندیلر وبر خیانتله انی متهم ایلدیلر وقتلنده بی فائده سعی کوستردیلر اما
کارکر اولمادی مصراع * دشمن چه کند چو مهربان باشد دوست * مهر محبت (وبان
ادات فاعلدر جی معناسنه (محصول مصراع) دشمن نه ایلمکه قادردر چونکه دوست اهل
محبت وشفقت اوله یعنی برکیمسه که برکیمسه بی دوست ویار ایدینه دشمن بیك درلو اغوا ایدرسه
دوستلغی بوزماز * ملك پرسید که موجب خصمی ایشان در حق تو چیست کفت در سایهٔ
دولت خداوندی همکنانرا راضی کردم مکر حسود را که راضی نمیشود الا بزوال نعمت من * که
حرف بیان (موجب بونده سبب معناسنه در اضافتی لامیه در (خصم بونده دشمندر (ویا
حرف مصدر (وهمزه اضافت ایچون کلمشدر که لامیه در (سایهٔ دولت بیانیه در
(خداوندی یه اضافده بویله در (یا حرف نسبت (همکنان جمع (را ادات مفعول (مکر
ادات استثنا (حسود را را ادات مفعول (که حرف تعلیل (الا حرف استثنا (با حرف مصاحبت
(زوال مصدر در زال یزول دن یعنی نصر بابنك اجوف واوی یسندن کتمك معناسنه (نعمته
اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه در (محصول ترکیب) پادشاه بونك

خصوصنده بدخواهلرك ایلدکلری مکر وحیله یه مطلع اولیجق بو که سؤال ایلدیکه انلرك
سنك حقکده خصومتلرینك سببی ندر یعنی عداوتلرینه باعث ندر پسر دیدیکه پادشاهك
سایهٔ دولتنده جمیع قپوقولنی راضی ایلدم الا حسودی که راضی اولماز الا بنم نعمتمك
زوالیله یعنی مرادلری بنی باب سعادتکزدن مهجور ونعمتکزدن دور ایلمکدر * دولت
واقبال خداوندی باد * دولت واقبال بونك کبی یرلرده عطف تفسیری قبیلندندر
(خداونده اضافتی لامیه در (ویا حرف نسبتدر (باد موقع دعاده فعل امر غائب صیغهسیدر
یعنی پادشاهك دولت واقبالی اولسون دیمکدر صحیح نسخهلر بویله واقعدر تقدیری دائم ویا باقی
وثابت ویا جاویددر (پس بو الفاظك بریسنی کتابنده اثبات ایدنلر صحیح نسخهلره مخالفت ایلمشلر

رد سروری
وشمعی وکافی

وقتا که پسر الا بزوال نعمت من دیدیسه لازم اولدی پادشاهك دعاسیله تعقیب ایلمکه اکرچه که
رومده عادت ابتدای کلامده دعا ایلمکدر (مثلا سلطانم صاغ اولسون دیرلر اندن صکره تکلمه
ابتدا ایدرلر * قطعه * توانم آنکه نیازارم اندرون کسی * حسود را چه کنم کوز خود برنج
درست * توانم فعل مضارع متکلم وحده توانیدندن قادرم دیمکدر (آن اسم اشارتدر (وبررا
مقدردر تقدیری توانم آنرادر (که حرف بیان (نیازارم فعل نفی استقبال متکلم وحده بونده
متعدیدر انجتمم دیمکدر لازمده کلور انجنمم معناسنه (اندروندن مراد خاطر در جوف دیین

رد سروری

اصابت ایلامش (کسی یه اضافت لامیه در (حسود را را ادات مفعول (کنم فعل مضارع
متکلم وحده در کردندن بونده ایلیم دیمکدر تقدیری چه چاره کنمدر (حسود کنمك مقدم مفعول
اولی (وچه مفعول ثانیسی (کو که حرف تعلیل (واو ضمیری حسوده راجعدر (خود بونده
روم ضمه ایله وواو رسمیله کندی معناسنه در (برنج با حرف ظرف رنج رانك فتحیله زحمته دیرلر (با
درمتضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (بایه زائد دینلر زائد دیمشلر (درست سین وتا ادات
خبر در همزه بحذفیله یازانلر همزه بی زائد یازمشلر (محصول بیت) قادرم اکا که کیمسهنك

رد ابن سیدعلی
وسروری

خاطرینی پریشان ودلنی رنجیده ایلمیم یعنی هیچ بروجهله کیمسه یی آزار ایلمیم اما حسوده

ردابن سیدعلی
وسروری

نه چاره ونه درمان ایده بیلورم که اول کندودن رنج وبلاده در یعنی حسد ممتنع الازاله بر ذاتی
وجبلی مرضدر آنی اندن رفع ایدوب ازالهسنه قادر دکلم * بمیر تا برهی ای حسود کین رنجیست
* که از مشقت آن جز بمرك نتوان رست * بمیر با حرف تأکید میر فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر عربجه مت دیرلر (تا حرف تعلیل (برهی با حرف استقبال رهی رانك فتحیله فعل
مضارع مفرد مخاطبدر بونده قورتلاسن دیمکدر (کین اصلنده که این در (که حرف تعلیل
واین اسم اشارتدر حسده (رنجیست یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (مشقت آن
اضافتی لامیه در ورنجه اشارتدر (بمرك با حرف مصاحبت مرك موت معناسنه در (رست
بونده رستن معناسنه در زیرا نتوانده بوی استقبالیت واردر (محصول بیت) ای حسود اول
تاکیم مرض حسددن خلاص بولاسن زیرا بو حقد وحسد بر المدر که انك مشقتندن موتدن
غیری علاجله خلاص بولمق ممکن دکل یعنی حقد وحسد بر مرضدر که چاره ودرمانی موت
وفوتدر زیرا امر ذاتی وجبلیدر * قطعه * شوربختان بآرزو خواهند * مقبلانرا زوال نعمت
وجاه * شوربخت بونده بدبخت معناسنه در اصلنده قرشمورش طالعلو دیمکدر (الف ونون
ادات جمعدر (شوربختان مبتدا (وخواهند فعل مضارع جمع غائب خبر مبتدا استرلر ودیلرلر
(وبآرزو با حرف مصاحبت وارزو الف ممدود ایله شوق واشتیاق معناسنه در خواهنده
متعلق یعنی مفعول غیر صریحدر (مقبلان اصحاب اقبال معناسنه در (والف ونون ادات
جمعدر (ورا ادات تخصیص (زوال خواهندك مفعول صریحیدر ونعمته اضافتی مصدرك

فاعلنه اضافتیدر (وجاه نعمته معطوف جاه منصب معناسنه در (محصول بیت) بد بخت
و برکشته طالع اولنلر اهل اقبال ودولتك ارزو واـ تیاقله نعمت وجاهلرینك زوالنی استرلر یعنی
کندولری کبی تمام عالمی شور بخت و بی نعمت وجاه اولدقلرین استرلر (بیت) ای نجاتی استریمش
یـقلانی بیقلان آنکیچون هب کوزلری بی وفا اولسون دیرین * کر نبیند بروز شپره چشم *
چشمهٔ آفتاب راچه کناه * نبیند فعل نفی استقبال مفرد غائبدر بینید ندن اکر کورمزسه دیمکدر
(بروز باحرف ظرف روز بونده کوندز معناسنه در که عربجه نهاردیرلر (شپره اصلنده وصف ترکیبیدر
شبه پربندن کیجه اوچوجی معناسنه صکره براسه جنسنه اسم اولدی پس چشم ایله وصف
ترکیبی اولدی کیجه کوروب کوندز کورمین کیمسه یه براسه کوزلی دیمکدر چشمهٔ آفتاب بونده عین الشمس
معناسنه در کونش چشمه سی اضافت بیانیه در (را حرف اختصاص (چه کناه تقدیری چه کناهست
(محصول بیت) اکر براسه کوزلی اولان کیمسه کوندوز کورمزسه آفتاب چشمه سنك نه کناهی وار
(یعنی اول شخصك کوندز کورمدوکی آفتابك قصورندن دکلدر بلکه کندینك اول مرضندندر
رد ابن سيدعلی
(بونك تقدیرینی چشم شپره ایلین وصف ترکیبی دن آکاه اولمدوغندن ترکیب اضافی یه
رد شمعی
ارتکاب ایلمش (واکر روزده شپره نك کوزی کورمیه دینده اثر نجه کتمش (مصراع ثانینك
رد شمعی
معناسنی آفتاب چشمه سنك نه کناهی وار (زیرا بوقباحت شمسدن دکلدر بلکه یا راسه نك
کندوسندندر دیین مصراع اولده ایلدوکی خطابی تأیید وتأکید ایلمش (بعض شراح
رد ابن سيد علی وسروری وكافی
شپره عبارتنك اصلی شپرنده در دیمش (و بعضلر ردایدوب شپره اصل وضع اوزره لغتدر دیمش
(و بعضیسی حق بودر که شب پرنده دن مأخوذ اولمغه مانع یوقدر دیمش (لیکن حق بودرکه
اوچی یله اصابت ایلمامش (زیرا اصلنده پرندهٔ شبدر سائر مشتقاتدن اولان ترکیبلر کبی
(شپره چشمك معناسنی ای عینه دین معلومدرکه ایکی اولکیلرکبی وصف ترکیبیدن آکاه
رد سروری
اولامش * راست خواهی هزار چشم چنان * کور بهتر که آفتاب سیاه * راست بونده
کرچك وطوغری معناسنه در (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطبدر دیلرسك معناسنه
(یعنی معنای شرطی متضمن در جواب حق بودر دیمکدر (هزار بیك دیمکدر عربجه
(الف دیرلر لامك سکونیله اسم عدد در مبتدا واقع اولمش (چشم چنان موصـوفك صفته
اضافتی قیلندندر وممیز هزار (کور مبتدای ثانی (بهتر خبری و جملهٔ اسمیه خبر مبتدای
اولدر که من تفضیلیله معناسنی متضمندر (آفتاب مبتدا (وسیاه خبری (محصول بیت)
طوغری دیین دایوب کرچکین استرسك بیك براسه کوزلینك کبی کور اولمق یکرکدر قرص
آفتاب سیاه اولمقدن زیرا برقاچ شپره کوزلی کیمسه اعمی اولمدن عالمه ضرر مترتب اولماز
اما آفتاب سیاه اولمقدن تمام عالمی ظلمت قپلار (اکرخواهی که هزار چشم چنان یعنی شپره
چشمی کبی کور اولمق یکرکدر آفتاب سیاه اولمقدن راست دیلرسك (پس راست خواهی
رد ابن سيد علی
معنی جهتنده شرط محذوفه جوابدر دیین تطویل کلام ایلمش بلا فائده زیرا معنی دید یکمز
کیدر بویله دکل سن صحیح دیلرسك بیك براسه کوزی کبی کوز کور اولمق اولیدر آفتاب سیاه
رد سروری
اولمقدن دین مقصود یه واصل اولامش بیتك معناسنك تحقیقنده اولمقوله بیك دانه
چشم اعمی ونابینا اولمق یکدر آفتاب بی نور وضیا اولمقدن دیین اولمقوله بیك دانه چشم
رد كافی
عبارتنده ابهام ایلمش * حکایت * یکی از ملوك عجم حکایت کنند که دست تطاول
بمال رعیت دراز کرده بود وجور واذیت اغاز * که حرف بیان (دست تطاول بیانیه تعدی
وظلم الینی دیمکدر باحرف صله (مال رعیت لامیه (دراز کرده بود اوزاتمش ایدی (دراز
دالك فتحی وکسریله اوزون دیمکدر بونده دست تعدیدن عبارتدر (اذیت فتح همزه

وکسر ذال وتشدید یا ایله رعیت وزنی اوزره انجتك دیمکدر ایذا معناسنه (اغازدن صکره
برکرده بود تقدیر اولنور که اولکی فقره یه مطابق اوله (محصول ترکیب) عجم پادشاهلرندن
برینی حکایت ایدرلر که تعدی وظلم الینی مال رعیته اوزاتمش ایدی وجور وجفا وایذایه
باشلمش ایدی * خلق ازمکائد ظلمش درجهان برفتند وازکربت جورش راه غربت کرفتند *
خلقدن مراد سلطنتی آلتنده اولان قومدر (مکائد مساجد وزنی اوزره جمع مکیده در
رد ابن سيدعلی وسروری وكافی وشمعی
جمع کید دیدیلر اصابت ایمدیلر (ظلمه اضافتی بیانیه در (در حرف صله (جهان عالم (برفتند
بونده طاغلدیلر دیمکدر (کربت کافك ضمیله لغتده غم وغصه دیمکدر (اما بونده شدت
معناسنه در جوره اضافت لامیه در (شین ضمیر یکی را ازملوك عجمه راجعدر راه غربت لامیه
(محصول ترکیب) حکمی وامری آلتنده اولان خلق ظلمنك مکر وحیله لرندن عالمه طاغلوب
کتدیلر دخی جور وجفاسی شدت والمندن ترك اوطان ایدوب غربت یولین طوتمشلر یعنی
دیار غربت اختیار ایتمشلر ایدی * چون رعیت کم شد ارتفاع ولایت نقصان پذیرفت وخزینه
تهی ماند ودشمنان ازهر طرف زور آوردند * چون ادات تعلیل (کم کاف عربینك فتحیله
اکسك معناسنه در کافك عجمك ضمیله دین معنایی کم ایلمش (ارتفاع افتعال بابندن مصدردر
محصول معناسنه ولایته اضافتی لامیه در مراد مملکتدر (نقصان نونك ضمیله مصدردر
رد سروری
غفران وزنی اوزره (پذیرفت بای عجمك فتحیله فعل ماضی مفرد غائب قبول ایلدی دیمکدر
(تهی تانك فتحی وکسریله وهانك کسریله خالی معناسنه در یعنی بوش (ماند
فعل ماضی مفرد غائب قالدی دیمکدر (محصول ترکیب) چونکه رعیت اکسلدی محصول
مملکت نقصان قبول ایلدی خزینه دخی بوش قالدی دشمنلرده هر جانبدن زور کتوردیلر
(یعنی هر جانبدن غلبه وهجوم کوستردیلر زیرا محصول رعایادن وتجاردن حاصل اولور
بونلر ایسه ظلمندن غیری مملکته فرار ایلدیلر ایدی پس محصولی کیدن آلسون * قطعه *
هرکه فریادرسی روز مصیبت خواهد * کودر ایام سلامت بجوانمردی کوش * فریادرس
وصف ترکیبیدر رسیدندن برکیمسه نك مددینه ایریشیجیه دیرلر (ویاحرف تنکیر یاحرف وحدت
روز مصیبت اضافت فی معناسنه در (خواهد فعل ماضی مفرد غائب فاعلی هرکه ده که یه راجع
تحتنده ضمیر (ومفعولی فریادرس (وظرف زمانی روز مصیبتدر (کوخطاب عام (در حرف
تأکید (ایام سلامت اضافتی فی معناسنه در (باحرف صله (جوانمرد سخی معناسنه وصف
ترکیبیدر (ویاحرف مصدر (کوش فعل امر مفرد مخاطبدر سعی ایله یعنی دورش دیمکدر
(محصول بیت) هرکیمسه که مصیبت کونده یعنی باشنه برایش دوشوب برحاله اوغرادوغنده
مددینه وفریادنه ایریشیجی برکیمسه استرسن اول کیمسه یه دی ذوق وصفا وسلامت ورفاهیت
ایامنده سخا وکرم وخلقله حسن معامله یه سعی وکوشش ایله یعنی وقت ضرورتده یار ویاور
ومعین ومعاون دیلین کیمسه یه سویله فراغت وحضور زماننده هرکسه عزت وحرمت اوزره
اول تاکیم سکا احتیاج وقتنده هرکس فریادرس ومغیث اوله فریادرسی یاسنی حرف مصدر
رد سروری
دیین ظن ایلمشدر جوان مرد رجل شاب معناسنه ده کلور دیین عندی سویلمش * بندهٔ
رد سروری
حلقه بکوش ارننوازی برود * لطف کن لطف که بیکانه شود حلقه بکوش * بندهٔ حلقه
بکوش اضافتی بیانیه در (زیرا حلقه بکوش وصف ترکیبیدر قولاغی حلقه لی دیمکدر (معلوم
اوله که رسوم انجا مدندر زرخریده عبیدینك قولاغنه حلقه کچورمك تاکیم رهی لردن
ممتاز اوله یعنی بومش اوغلانلرندن که رومده اکادر اوغلانی درلر فرق اوله دیو
(ار اکردن مخففدر ادات شرط (ننوازی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب (نوازیدندن نونده

ردسروری

فتحه ده ضمه ده جائزدر اوخشامزسك دیمكدر (برود فعل مستقبل مفرد غائبدر (رو یدندن كیدر
دیمكدر (نوازی نواختندن اشتقاق ایلمین بلزیمش ور ودی رفتن دن اشتقاق ایلمین بلزیمش
(لطف كن فعلنك قدم مفعولیدر وتكرار تأكید لفظی قبیلندندر (وینه لطف تائیدن صكره
بركن مقدر در (وكن فعل امر مفرد مخاطبدر كیدندن ایله دیمكدر (كه حرف تعلیل (بیكانه باء
عربینك كسری وكاف عجمیله یاد معناسنه در یعنی آشنا اولین كیمسه (شود فعل مضارعدر یعنی
فعل مفرد غائب شویدندن اوله دیمكدر اسمی تحتنده بیكانه یه راجع ضمیر وخبری خلقه بكوش
(وبیكانه مبتدأ ومابعدی خبری (محصول بیت) خلقه بكوش قوالكی یعنی عبد مملوكی
اكر اوخشامزسك یعنی رعایت ایلمیوب جفا ایدرسك قاپودن كیدر یعنی فرار ایدر
حاصلی جوره تحمل ایده میوب سنی ترك ایدوب كیدر (پس امدی لطف ایله یعنی تعظیم
وتبجیل ایله كه بیكانه خلقه بكوشك اوله حاصلی ایلك اوزره اولكه هركس سكا بنده اوله
حضرت شیخ بنده محتمل الضدین صنعتنی رعایت ایلمش تأمل تدر * روزی در مجلس او كتاب
شاهنامه همی خواندند در زوال مملكت ضحاك وعهد فریدون * روزی یا حرف وحدت
اوضمیری پادشاه مذكوره راجعدر بونده كتاب شاهنامه دن مراد ظاهرا فردوسینك
شاهنامه سی اوله زیرا بواسمله مشهور اولدر انكیچون اضافتله ذكر ایلمدی (همی خواندند
اوقورلردی دیمكدر حكایت طریقیله (در حرف ظرف زوال مصدر در ذهاب وزنی اوزره
زال یزول دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن (مملكته اضافتی مصدرك فاعلنه در
(وضحاك اضافتی لامیه در (ضحاك وفریدون قصه لری سابقده مفصل بیان اولندی
(محصول تركیب) بركون مذكور پادشاهك مجلسنده شاهنامه كتابی اوقوردی ضحاكك
مملكتی زوالی خصوصنده یعنی انك كبی قهار وقوتلی پادشاهك مملكت وسلطنتنه زوال نیجه
كلدی وفریدون بریتیم بی كس شاه زاده ایكن نه وجهله پادشاه اولدی دیو شاهنامه نك بوراسی
اوقوردی * وزیر ملك راپرسید كه فریدون كنج وملك وحشم نداشت برو پادشاهی چه كونه مقرر
شد * حشم حانك وشینك فتحه لریله خدام معناسنه در اما بونده امام نووی شرح
مسلم حدیثنده بیوردیغی مراد در (حشم الرجل من تعصب له وخدمه من یخدمه وتعصب له
(یعنی كشینك حشمی شول كیمسه در كه كشی یه تعصب ایلیه واولمتعصب خدمت ایلیه اول كشی یه
خدمت ایلین وكیسی یه تعصب ایلیه (فریدون ضحاكك حشمیدر كه ضحاكه تعصب ایلدی
وفریدونه خدمت ایلدی ضحاكه خدمت ایلین وضحاكه تعصبده ایلدی زیرا ضحاك اومزنده
بتن ایكی یلانه یتیسنی بیدرمك ایچون كونده ایكی كیمسه هلاك ایدردی اول جهتدن هركس
خوف ایدوب مملكتندن فرار ایدردی (وفریدون بن آتبین قولتوغنه صغنوردی وضحاكه عدو
اولوردی بو جهتدن یانده جم غفیر جمع اولدی وجمیعا ضحاكه دشمن اولدیلر (پس بركون
علی الغفله ایلغار ایدوب باصوب باشین كسدیلر وفریدون تختنه چقوب پادشاه اولدی مذكور
تواریخده یازیلانك مجملیدر تفصیلین مراد ایدینن حمدیء مستوفی تاریخنه وشاهنامهء فردوسی یه
مراجعت ایلسون (محصول كلام) وزیری پادشاه ظالمه سؤال ایلدیكه فریدون بریتیم
وبی كس شاهزاده ایدی خزینه وملك وحشمی وخدامی یوق ایدی اوزرینه پادشاهلق نیجه مقرر
اولدی وضحاك كبی صاحب عظمت وقدرت پادشاهه نه وجهله ظفر بولدی * كفت آنچنانكه
شنیدی خلقی برو بتعصب كرد آمدند وتقویت كردند پادشاهی یافت * خلق یا حرف وحدت
نوعیه در بربلوك خلق دیمكدر (بر حرف استعلا اوضمیری فریدونه راجعدر (با حرف
مصاحبت (تعصب معروف (كرد آمدند كاف عجمینك كسریله جمع اولدیلر دیمكدر (تقویت

تفعیل بابنك ناقص واویسندن مصدر در قوت ویرمك معناسنه (پادشاهی (یا حرف مصدر
(محصول تركیب) پادشاه دیدی انچلین كه كتابدن بو مجلسده ایشتدك ویابوندن غیری یرده ایشتدك
دیمك اوله بربلوك خلق انك اوزرینه تعصب طریقیله جمع اولدیلر وتقویت ایلدیلر (پس
پادشاهلق بولدی حاصلی بو وجهله پادشاه اولدی پادشاهك انچنانكه شنیدی عبارتندن
مفهوم اولان اولدر كه وزیرك سؤالی تجاهل طریقیله اوله (تأمل تدر * وزیر كفت چون كرد آمدن
خلق موجب پادشاهیست تو خلق را چرا پریشان میكنی مكر سر پادشاهی نداری *
چون ادات تعلیل (كرد آمدن دالك سكونیله جمع اولمق معناسنه در (خلقه اضافتی لامیه در
موجب پادشاهی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ویا حرف مصدر (خلق را ادات مفعول
(خلق میكنینك مفعول اولی (وپریشان مفعول ثانیسی (ومیكنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
مكر بونده كانه معناسنه در (سر سودا وهوس وآرزو معناسنه اسمدر (مكر پادشاهلق باشك
بوقدر دین باشدن خطا ایلمش (نداری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب طوتمازسین (یعنی سنك

ردسروری

یوقدر دیمكدر (محصول تركیب) پادشاهه وزیر دیدی چونكه خلقك جمع اولماسی پادشاهلغه
وسلطنته سببدر سن خلقی نیچون پریشان ایدرسین مكر پادشاهلق سوداك یوقیدر یعنی اكر
سنده سلطنت سوداسی اولسه ظلم وجور ایله خلقی اوركدوب مملكتدن قاچرمزدك * بیت
* همان به كه لشكر بجان پروری * كه سلطان بلشكر كند سروری * پروری فعل مضارع
مفرد مخاطب لشكر مفعول صریحی (وبجان غیر صریحی (كه حرف تعلیل (سلطان
مبتدا ومابعدی خبری (سروری یا حرف مصدر (محصول بیت) هم اول یكدر كه
لشكری جانله بسلیه سین (یعنی كمال رعایتله تربیه ایلیه سین زیرا پادشاه لشكریله سرورلك
وپادشاهلق ایدر (پس چونكه بقای سلطنت اجتماع عسكر واتفاق رعایا ایله در انلری
جان وكوكلدن رعایت اوزره طوتوب ممكن اولدیغی دكلی حرمت وعزت ایلمك كرك * كفت
موجب كرد آمدن سپاه ورعیت چیست * پادشاه وزیره دیدیكه سپاه ورعیتك جمعیتنه سبب
ندر * كفت پادشاه را عدل باید تا برو كرد آیند ورحمت تا در سایهء دولتش ایمن نشینند وترا
این هر دو نیست * محصول تركیب) وزیر دیدیكه پادشاهه عدل وكرم كرك تا كیم اوزرینه عسكر
ورعیت جمع اوله لر ورحمت وشفقت كرك تا كیم سایهء دولتنده امین واسوده اولوب بی غم
وغصه مملكتده قرار ایدوب حضور ایده لر سنده ایسه مذكورك ایكیسی بیله یوق (پس اوستكده
سلطنت نیجه قرار ایدر حاصلی سنك جور وظلمك برحده وارمشدر كه سلطنت الدن كیتمكه قریب
اولمشدر * مثنوی * نكند جور پیشه سلطانی * كه نیاید زكرك چوپانی * نكند فعل نفی مستقبل
مفرد غائب (جور پیشه وصف تركیبی اسم نكند در جور پیشه جور صنعتلی معنای لازمیسی
ظالمدر (سلطانی یا حرف مصدر در (وسلطانی خبر نكند در (كه حرف تعلیل (نیاید فعل نفی
مستقبل كلمز دیمكدر كرك ایكی كاف عجمیله قورد دیمكدر (چوپان جیم وبای عجمیله تركیده جیم
عجمی وبای عربیله چوبان دیدكلریدر عربجه راعی دیرلر (ویا حرف مصدر چوبانلق دیمكدر
(محصول بیت) جور پیشه اولان كیمسه پادشاهلق ایلمز (یعنی ظالم پادشاهلق ایده مز زیرا قورددن
چوبانلق كلمز حاصلی ظالم كیمسه نك پادشاهلغی قوردك چوبانلغی كیدر زیرا قوردك قیون یرتمه ده
اختیاری یوقدر كذلك ظالمك رعیت انجتمه ده اختیاری یوقدر (بعض شراح نكندی نشود
وجوری اكا اسم وپیشه سلطانی یی اضافتله اكا خبر وسلطانینك یاسنی حرف وحدت طوتوب تصویر
معناده یعنی جور پیشهء سلطانی نشود دیمش صكره كذا سمعت وفیه تكلف استعمال كند فی معنی
شود مجاز ادیمش صكره دیمش كه اومولور كه نكندن جورر ایشه سلطانی یا حرف وحدت اولمق

اعتباریله و معناسی پادشاهلردن بر پادشاه جور پیشه ایلمز دیمش و یجوز ان یقال دیوب اعراب
ایدوب دیر که جور پیشه وصف ترکیبی در نکندك فاعلی وسلطانی یاء مصدریه ایله مفعولی
ومعناسی سلطنت ایدهمز اول کیسه که صنعتی جور اوله دیمش بونك کبی ترزیقاتی صواب ایراد
ایلمك ایدی لیکن اختلاف طبایع وتفاوت اذهان ومراتب اذعانی بیان ایلمك ایچون ذکر اولندی
* پادشاهی که طرح ظلم افکند * پای دیوار ملك خویش بکند * پادشاهی یا حرف وحدت
(که حرف رابط صفت (طرح بونده قانون واساس معناسنه در پس ظلمه اضافت بیانیه اولور
(افکند فعل ماضی مفرد غائب فاعلی مذکور پادشاهدر (و طرح ظلم مقدم مفعولی (پای بونده
اساس معناسنه در که ترکیجه تمل دیرلر (دیواره اضافتی لامیه در (وملکه اضافتی بیانیه در (وخویشه
لامیه (بکند باء تاکیدایله فعل ماضی مفرد غائب در قازدی وقوپاردی یعنی قلع وقمع ایلدی
(حاصلی ییقدی وخراب ایلدی دیمکدر (پادشاه مبتدا ابکند خبری (و پای بکندك مقدم مفعولی
(محصول بیت) بر پادشاه که ظلم رسم وقانونی خلق عالمه صاله یعنی مملکتی خلقنه ظلمی عادت
ایلیه کندی مملکتی و یا سلطنتی دیواربنك اساس وتملنی خراب ایلدی زیرا ظلمله سلطنت
ثابت وقائم اولماز (بعض شراح طرح عوارض وصا لغون معناسنه در واضافتی بیانیه در
دیمش وبعضیسی تعرض ایدوب بیانیه اولمق لازم دکلدر دیوب معناسنی ظلمی خلق عالمه
طرح ایلیه دیمش بوندن اول طرح رسم واساس در دیمشدر پس بو ایکی کلامی بیننده تعارض ردکافی
واقع اولدی زیرا ظلمی خلق عالمه طرح ایلیه مصدر معناسیدر (پس مصدرك مفعولنه
اضافتی قبیلندن اولور (مصراع اولك معناسنی بر پادشاه که ظلم تملنی براقدی یعنی ظلمه
بنیاد ایلدی دبن ابو بنیاد ایده ممش (ومصراع ثانینك معناسنی حقیقتده اول پادشاه کندو ردشمعی
سلطنتی دیواربنك اباغنی قازدی دید کیده بی بنیاد در * ملك راپند وزیر ناصح موافق طبع نیامد
بند فرمود وبزندان فرستاد * یعنی وزیر ناصحك نصح وپندی پادشاه ظالمك طبعنه موافق
ومطابق کلمدی زیرا ظالم وجود اوزره مخلوق ایدی پس وزیرك کلامی رأی باطلنه موافق
کلمدیکندن بیحضور اولدی (ویاخود وزیر بویله سخت ودرشت سویلدیکندن بیحضور
اوله (زیرا اکابرك کوکلی نازك اولغاندر (پس وزیره قیدوبند بیوردی وانی زندانه کوندردی
یعنی حبس ایلدی * بنی بر نیامد که بنی عم سلطان بمنازعت برخاستند وبمقاومت لشکر اراستند
وملك پدرخواستند * بسی چوق (بر نیامد بونده چوق کچمدی یعنی چوق زمان مرور ایلمدی
(که حرف بیان (بنی اصلنده بنین ایدی اوغللر دیمکدر نون اضافت سببی ایله دوشدی (بنینك
عمه وعمك سلطانه اضافتی لامیه لردر (بمنازعت با حرف صله و یا حرف مصاحبت (برخاستنده
متعلق (منازعت مفاعله بابندن مصدر در (برخاستند بر حرف تأکید (وخاستند فعل ماضی
جمع غائب قالقدیلر (بمقاومت با حرف صله (اراستنده متعلق مقاومتده مصدردر مقابله ومقاتله
معناسنه اراستندك مفعول غیرصریحی (ولشکر صریحی (اراستند فعل ماضی جمع غائبدر بزه دیلر
یعنی حاضر ومهیا ایلدیلر (ملك پدر لامیه (خواستندك مقدم مفعولیدر استدیلر و دلدلر دیمکدر
(محصول ترکیب) وزیر حبسندن صکره چوق زمان کچمدیکه پادشاه جابرك عمی اوغللری
منازعته ونزاعه قالقدیلر و پادشاه جانبنك مقاتله ومقابله سیچون لشکر یارقلدیلر یعنی حاضر
ومهیا ایلدیلر واندن بابالربنك مملکتنی طلب ایلدیلر * قومی که از دست تطاول او بجان آمده
بود و پریشان شده برایشان کرد آمدند وتقویت کردند تاملك از تصرفش بدر رفت * قومی
یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (دست تطاول بیانیه (بجان آمده جاندن بیزار اولمشلر
(ایشاندن مراد بنی عم در (تقویت مصدر در تفعیل بابندن قوت ویرمك معناسنه (تا حرف

تعلیل (محصول ترکیب) بر قوم که پادشاه جابرك ظلم وتعدیسی الندن جاندن بیزار اولوب
ترك دیار ایدوب غربت اختیار ایلمشلر ایدی وهر طرفه طاغلمشلر ایدی بنی عم اوزرینه جمع
اولدی واکا نصرت وقوت ویردیلر (حاصلی اکا معین وظهیر اولدیلر تاملك وسلطنت
تصرفندن چیقدی یعنی مملکتی الندن الدیلر * وبرآنان مقرر کشت * وعمی زادهلر اوزرینه
مقرر اولدیلر * قطعه * پادشاهی کو روا دارد ستم بر زیردست * دوستدارش روز سختی دشمن
زور آورست * کو اصلنده که او ایدی (که حرف رابط صفت (واو ضمیر غائب پادشاهه
راجع (روا رانك فتحیله جائز معناسنه در (ستم سینك کسریله ظلم دیمکدر (زیردست وصف
ترکیبیدر کشینك الی التنده اولانه دیرلر رعایا وخدام کبی (دوستدارده وصف ترکیبیدر محب
معناسنه (شین ضمیره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (روز سختی اضافتی
فی معناسنه در (ویا حرف مصدردر شدت کوننده دیمکدر (دشمن زور آور ترکیب توصیفی
وزور آور وصف ترکیبی آوریدندن زورکتوریجی یعنی قوی وغالب دیمکدر (محصول بیت)
بر پادشاه که الی التنده اولنلره ظلمی جائز طوته یعنی جائز کوره انك محبی شدت واضطراب
کوننده قوی وغالب دشمنیدر یعنی انك دوستی شدت وضرورت حالنده محکم وشدید خصمی
وعدوسیدر حاصلی هوادار ومحبلری دشمنی اولور * بارعیت صلح کن وزجنك خصم ایمن نشین *
زانکه شاهنشاه عادل را رعیت لشکرست * با حرف مصاحبت (جنك خصم اضافتی مصدرك
فاعلنه ویا مفعولنه در (ایمن کسر همزه ایله بی پروا وامین معناسنده مستعملدر (زان ادات تعلیلدر
لاجل معناسنه (که حرف بیان (شاهنشاه عادل بیانیه در (رعیت مبتدا ولشکر خبری
(محصول بیت) رعیتله صلح ایله (یعنی رعیتی ارضا وخوشنود ایله وخصمك جنك وجدالندن
فارغ وبی پروا اوتور (زیرا عادل پادشاهك رعیتی لشکردر (یعنی محلی دوشنجه رعیت لشکرلك
ایدر (حاصلی عدالتی سببیله لازم کلدکده پادشاه اوستنه دونوب لشکر وناصر ویاور اولورلر
ودشمنه جواب ویروب پادشاهی محاربهقیدندن آزاد ایدرلر * حکایت * پادشاهی باغلام عجمی
در کشتی نشسته بود غلام دیکر دریا ندیده بود ومحنت کشتی نیازموده کریه وزاری اغاز کرد
ولرزه براندامش افتاد چندان که ملاطفت کردند آرام نکرفت * با حرف مصاحبت (غلام
قول (عجمی یه اضافت بیانیه در دل بیلمینه عجمی دیرلر (ویا حرف نسبت حرف وحدت ردسروری وشمعی وکافی
طوتانلر اصابت ایلمدیلر (کشتی کاف عربك فتحی ویاء اصلیه ایله کمیدر سفینه معناسنه (قیاس
کچمیده وکشتیده یازندن صکره بر یاء وحدت ایراد ایلمك ایدی اما بو مقام بر یا ذکریله
مشهوردر (غلام مبتدا (دیکر داخی دیمکدر (دریا مفعول ندیده بود (وجمله خبر مبتدادر
(محنت دریایه معطوف (کشتی یه اضافتی لامیه در (نیازموده فعل نفی استقبال صنامش یعنی
تجربه ایلمامش (کریه اسم مصدردر اغلمه معناسنه (زاری یاء اصلیه ایله اسم مصدردر ایکلدی
معناسنه یاء مصدر دینلر اصابت ایلمامش (آغاز کرد باشلدی دیمکدر (لرزه لامك فتحیله اسمدر ردسروری
دترمه معناسنه عربجه رعشه دیرلر (اندامدن بونده اعضا مراددر (ملاطفت ملایمت معناسنه در
(آرام بونده قرار معناسنه در (محصول ترکیب) بر پادشاه عجمی قول ایله (یعنی دل بیلمز کوله ایله
کمی یه کروب اوتورمش ایدی (غلام بوندن غیری دریا کورمش ایدی وکشتینك بلا ومحنتنی
صنامش ایدی یعنی بوندن اول کمی یه کرمش ایدی پس اغلمغه وایکلمکه باشلدی یعنی فریاد
وفغانه باشلدی (واندامنه لرزه ورعشه دوشدی یا بوغلق خوفندن ویادکز طوتمقدن اولقدر که
بو که ملاطفت وملایمت ایلدیلر قرار وآرام طوتمدی حاصلی دترمهسنی وفریاد وفغانی کسمدی
(یاء وحدتله اولسه بر پادشاه بر عجمی قول ایله برکشتیده اوترمش ایدی (یعنی دریا سفریچون

برکشتی به کرمش ایدی دیمك اولور دی (بر پادشاه احوال بلمز بر عجمی غلامله که کندینك
محبوبی ایدی دیوب حاشیه کتابنده غلام عرب وعجمده محبوب معناسنده استعمالی زیاده شایعدر
ومحلده اکافرینه در دین عندیات سو یلمه ده عجب ماهردر (و بر پادشاه خاطری مربوط اولان ردشمعی
بر دیل بلمز عجمی غلام خدمتکار ایله کمی یه کیرمشلریدی دبنده اثرنجه کتمش زیرا ترکیدن ربط ردکافی
خاطرفهم اولنماز * ملك راعیش ازومنغص شد * (رااداث تخصیص (عیش عینك فتحیله
درلکدر حیات معناسنه (منغص اسم مفعولدر تفعیل بابندن صاد مهمله ایله مکدر دیمکدر
حاصلی غلام بو یله اولدیغندن پادشاهك عیش وصفاسی اندن مکدر اولدی (یعنی زیاده
متألم اولدی * چاره نمی دانستند * اهل کشتی بو غلامك اضطرابنی و پادشاهك الم وکدرنی
دفع ایلمکه چاره بلمدیلر حاصلی غلامك بی قرارلغنی دفع ایده مدیلر که پادشاهك الم وکدری
مندفع اوله (چاره ده برهمزه یازوب وحدت ایچون طوتنلر زائد یازمشلر وزائد سو یلمشلر ردشمعی وکافی
* حکیمی درآن کشتی بود گفت اگر فرمایی من اوراخاموش کنم پادشاه گفت غایت لطف
باشد * حکیمی یاحرف وحدت مراد یا اهل حکمت اوله و یا عاقل ودانا برکیمسه (غایت لطف
لامیه در کمال لطف دیمکدر حاصلی کشتیده بله برحکیم وارایدی پادشاهه دیدی اگر بیورسك
بن انی خاموش ایده یم یعنی گریه وزاریسنی واضطراب و بی قرارلغنی دفع ایده یم پادشاه دیدیکه
غایتله لطفدر * حکیم فرمود تا غلام را بدریا انداختند باری چند غوطه خورد مویش بگرفتند
وسوی کشتی آوردند بهردودست در دنبال کشتی اویخت چون برآمد بگوشهٔ بنشست وقرار
یافت * تا حرف تعلیلدر (غلام را را اداث مفعول (انداختندك مفعول صریحی (وبدریا غیر صریحی
و یا حرف صله (باری یا حرف وحدت (چند نیجه دیمکدر (غوطه غینك فتحیله صویه طالمق
معناسنه در (خورد بونده ایچدی معناسنه در غوطه به اسنادی مجازیدر زیرا ایچدیکی دکز
صو یدر یعنی هر غوطه ایلدکجه بوغازینه دکز صو یی کدیسر اول اعتبار ایله غوطه ایچدی دیر
حاصلی سببه اسناد مجاز مرسل قبیلندندر (مویش بگرفتند اوغلانك صاچنی طوتدیلر
(بهردودست ایکی الیله دیمکدر (در بونده حرف صله در با معناسنه (دنبال بونده کمی دومنیدر
بعضی نسخه ده دنبال برینه سکان دوشمش عمان وزنی اوزره دومن معناسنه بعض شراح جمع
ساکن دیمش ظاهر کبیده ساکن اولنلر مراد در اگر بو یله ایسه خطای فاحش ایلمش (تأمل ردسروری
ندر (آویخت بونك کبی یرلرده یاپشدی دیمکدر (آویخت فعل ماضی مجهولدر دیمش
ابن سید علی وسروری افترا ایدوب فعل ماضی معلوم دیدی دیمش و بو وجهله تعرض ایلمش
لکن ایکیسی یله اصابت ایلمامش (زیرا اویخت بونده یاپشدی معناسنه در اصلدی معناسنه
دکل فتأمل (برآمد چقدی یعنی کمی اوزرینه (بگوشهٔ با حرف ظرف (وگوشه بوجق و یا
حرف وحدت وهمزه حرف توسل (محصول ترکیب) حکیم بیوردی تا کیم غلامی دریایه
آتدیلر بر نیجه غوطه ایچدی یعنی برنیجه کره دریایه طالدی وچیقدی (پس صاچین طوتدیلر
وکمی جانبنه یعنی یانته کتوردیلر ایکی الیله یله دومنه یاپشدی چونکه کمینك اوستنه
چقدی برگوشه ده اوتوردی وتسکین وقرار بولدی حاصلی اولکی گریه وزاریسی وفریاد
وفغانی مندفع اولدی * ملك راپسندیده امد گفت درین چه حکمت است * یعنی پادشاهه
حکیمك وضع عاقلانه سی وتدبیر حکیمانه سی مقبول کلدی وحکیمه سؤال ایلدیکه بو تدبیرکده
حکمت ندر دیو * گفت اول محنت غرق شدن نچشیده بود قدر سلامتی نمی دانست همچنین
قدر عافیت کسی داند که بمصیبت گرفتار اید * قدر سلامت لامیه در و یا حرف تنکیر (بعض
نسخه ده سلامت کشتی واقعدر (همچنین کذلك دیمکدر (یعنی غلام عجمی کبی (قدر عافیت لامیه

بونده

بونده عافیتدن صحت مراد در (کسی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (با حرف صله
مصیبت اسم فاعل مفرد مؤنث غائبه درافعال بابندن امابونك کبی یرلرده روزکاردن
ایریشن محنت وبلایه دیرلر * بعض نسخه لرده بمصیبتی یای وحدتله واقعدر (محصول ترکیب)
حکیم دیدی اول بو عجمی غرق اولمق محنتنی طاتمامش ایدی (پس صحت قدرنی بلمز ایدی
شمدیکه غرق اولمق لذتنی طاندی واولمدن خلاص بولدی کیده صحت و عافیتله
اوتورمغی عظیم نعمت بلدی ینه بونجلین سلامت وعافیت قدرنی برکیمسه بلور که برمصیبته
کرفتار اولمش اولا (بعض شراح همچنین عبارتنی مابعدیله شیخه تخصیص ایلدیلر ردسروری
قصه دن حصه اعتباریله لکن تتمهٔ قول حکیم اولمق انسبدر (همچنین قدر عافیت کسی داند قولنی
ای من یعرف قدر العافیة دیو تفسیر ایلین تفسیر ایلمش * قطعه * ای سیر ترانان جوین خوش ردسروری
نماید * معشوق منست آن که بنزدیك تو زشتست * ای حرف ندا منادی محذوفدر (تقدیری
ای شخص سیر دیمکدر (سیر سینك کسری و یاء مجهوله ایله طوق دیمکدر که عربجه شبعان
دیرلر عجم لغتنده واو و یا معروفه ومجهوله اعتبار اولنور (معروف اولدر که واو ساکنك ماقبلنده مطا
اولان ضمه بی و یاء ساکنك ماقبلنده اولان کسره یی تمام اشباع ایلیه سین (ومجهول اولدر که تمام
اشباع ایلمیه سین (ترا سکا دیمکدر (نان جوین بیانیه (جو جیمك فتحیله ار په در که عربجه
(شعیر دیرلر شینك فتحی وعینك کسریله و یا (حرف نسبت (ونون حرف تأکید ار په
اتمکی دیمکدر (نماید فعل نفی مستقبل نمایدندن کورنمز دیمکدر (معشوق منست اضافتی
لامیه در (آن که تقدیری آن کس که در نسکه مکرر بیان اولندی (زشت زانك کسریله چرکین
دیمکدر قبیح معناسنه (محصول بیت) ای شول کیمسه که توقسین (یعنی بنم کبی آچ دکلسین سکا
ار په اتمکی خوش کورنمز یعنی توقلغکدن ار په اتمکنی بکنمزسین لیکن بنم معشوق ومحبوبمدر
اول کیمسه که سنك قتکده چرکیندر یعنی سکا خوش کلمین بکا خوش کلور حاصلی سکا ار په اتمکی
توقلغکدن مقبول دکلدر (امابن که اج ومحتاجم بنم مسلمدر * حوران بهشتی را دوزخ بود اعراف
* از دوزخیان پرس که اعراف بهشتست * حوران حور حانك ضمیله احورك وحوراءنك
جمعیدر حمر احمر وحمراءنك جمعی اولدیغی کبی اما عجم مفرد مقامنده استعمال ایدوب ادات
جمع ادخال ایدوب حوران دیدیلر بهشتی یه اضافتی بیانیه در یا حرف نسبتدر (و را ادات صله (دوزخ
دالك ضمی وزالك فتحیله طامودر یعنی (جهنم اعراف جنتله جهنم اراسنده بر دیوارك اسمیدر
(دوزخیان دوزخینك جمعیدر اهل دوزخ معناسنه (و پرس فعل امر مفرد مخاطب سؤال ایله
دیمکدر (که حرف بیان (اعراف بهشتست مبتدأ وخبر (محصول بیت) جنت حوریلرینه اعراف که
جنتله جهنم بینده در دوزخدر یعنی اهل جنته نسبت اعراف دوزخدر اما اهل دوزخه سؤال
ایله که اعراف جنتدر حاصلی احوال عالم جمیعا امور اضافیدر مثلا آدم وار در که تاوق اتینی
بکنمیوب بلدرجین وکوکرجین اتینی استر (اما ادم وار در که کاواتی یانده قوزی اتیدر لباسده
وسائر نسنه ده بو کا نسبتدر * بیت * فرقست میان آن که یارش در بر * با آن که دو چشم
انتظارش بردر * فرقست مقدم خبر (میان مؤخر مبتدا (آن مضاف الیه در لامیه ایله (که حرف
رابط صفت (یارش ضمیر آنه راجعدر (در حرف ظرف (و بر بان معناسنه در (یعنی عنده سینه ده
اولمق احتمالی وار (بافرقه متعلقدر (آن که اصلنده آن کس که در (چشم انتظار بیانیه شین
ضمیری آنك مشار الیهی اولان کیمسه راجعدر (بر حرف استعلا (در قپو در باب معناسنه
(محصول بیت) فرق وتفاوت واردر اول کیمسه نك اراسنده که یار ودلداری یانده بلکه سینه سنده
اوله اول کیمسه ایله که ایکی چشم انتظاری قپوده در که جانان کلور می کلمزمی یعنی عین وصالده

اولان کیسه ایله محض هجرانده اولان کیسه بینده فرق عظیم وار زیرا اول جنت وصالده
وبو دوزخ هجران وحرمانده در * حکایت * هرمز تاجداررا کفتند وزیران پدرراچه خطا
دیدی که بند فرمودی * (هرمز هانك ومیمك ضمه لریله ورانك سکونیله نوشروان عادلك
اوغلیدر (تاجدار دیدیکی انکچوندر که مرصع التون تاجی اول اول کیدی نتکه خلفای مطا
عباسیه ده منتصر بالله اول کیدی (واندن اول دلبندکبرلر ایدی (محصول ترکیب) هرمز
تاجداره سؤال ایلدیلرکه باباکك وزراسنك نه خطاسنی کوردك که حبس بیوردك مکر کیم تخت
سلطنته جلوس ایدنجه باباسی وزیرلرینی حبس ایلمش ایمش * کفت خطایی معلوم نکردم ولیکن
دیدم که مهابت من دردل ایشان بی کرانست و بر عهد من اعتماد کلی ندارند * خطایی
باحرف وحدت ویا تنکیر (مهابت میمك فتحیله بونده خوف معناسنه در (کر آن کاف
عربك فتحیله حد وغایت دیمکدر (عهد لفظ مشترکدر پیمان وزمان بینده (محصول ترکیب)
هرمز جواب ویروب دیدی که بونلردن برخطا معلوم ایلمدم اما کوردم که بنم خوفم
کوکللرنده بی حد وغایتدر وبنم عهدمه کلی اعتمادلری یوقدر * ترسیدم که از بیم کزند خویش
قصد هلاك من کنند پس قول حکمارا کار بستم که کفته اند * که حرف بیان (بیم قورقو در
خوف معناسنه (کزند کاف عجمك ضمیله ضرر معناسنه در اضافتلر لامیه لردر (قصد هلاك
مصدرك مفعولنه اضافتی درونه لامیه در (حکمارا را حرف تخصیص (محصول ترکیب) هرمز دیر که
بونلر بویله اولدقلرندن قورقدمکه کندولرینك ضررلری خوفندن بنم هلاکمه قصد ایلیه لر
(پس حکمانك قولنی ایش بغلدم (یعنی قوللریله عمل ایلدمکه دیمشلردر * قطعه * از آن کز تو
ترسد بترس ای حکیم * وکر با چو او صد برایی بجنك * ازان یعنی ازآن کس دیمکدر (کز که
حرف رابط صفت (ترسد تانك وسینك فتحه لریله ورانك سکونیله فعل مضارع مفرد غائبدر
فاعلی تحتنده اتك مشارالیهی اولان کسه راجعدر (بترس با حرف تأکید (ترس تانك فتحیله فعل
امر مفرد مخاطبدر (وکروا کردن مخفف در (با حرف مصاحبت (چو ادات تشبیه او ضمیری
اتك مشارالیهی اولان کسه راجعدر (صد یوزدر (چوا وعبارتنه قیددر (بعضیلر احتمال
بعید ایله برایی فعلنه قید طوتمشلر (بر حرف تأکید (ایی فعل مضارع مفرد مخاطب (برآیی بونده
چقشمرسك معناسنه در (بجنك با حرف صله ویا حرف ظرف (محصول بیت) اول کیسه دنکه
اول سندن قورقر یعنی سندن خوف وخشیت ایدن کیسه دن قورق واکر یوز آنك کبی ایله
جنکده چقشمرسك یعنی یوز آنك کبی ایله جنك ایلمکه قادر ایسك (حاصلی صواشده
یوز آنك کبی کیمسه یه غالب ایسکده سندن خوف ایدندن خوف ایله زیرا جائزدرکه زور و قوتله
سکا ظفر بولمیوب حیله ومکرایله ظفر بوله (مصراع اولك معناسنی اکر یوزانجلین
ایله جنکده یوقاری کلورسك دین یوقاری کلمامش (وفرضا یوزانجلین کیمسه ایله جنکده غالب ردشمعی ردکافی
اولورسکده دین اثرنجه کتمش * نبینی که چون کربه عاجز شود * برارد بچنکال چشم پلنك *
نبینی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهام انکاری بی متضمن (بینیدندن مشتق کورمزمیسین
دیمکدر (که حرف بیان (چون حرف تعلیل (کربه چنك که عربجه هره وسنور دیرلر
یعنی کدی مبتدا شود فعل مضارع مفرد غائب اسمی تحتنده کربه یه راجع ضمیر (وعاجز خبری
وجمله فعلیه خبر مبتدادر (برارد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی ینه کربه یه راجع تحتنده
ضمیر چقارر دیمکدر (با حرف مصاحبت (چنکال جیم عجمك فتحیله برنجی حیوانك قینغی یعنی
پنجه سی (چشم پلنك لامیه در (وبرارد ك مفعول صریحی (وبچنکال غیر صریحی
وجمله فعلیه جواب تعلیلدر تدبر (محصول بیت) کورمزمسین چونکه کربه عاجزاوله وخلاص

اولمغه

اولمغه مجال بولمیه چشم پلنکی پنجه سیله اخراج ایدر (حاصلی جان قورتارمیه جغنی بلنجه پلنك
هرنقدر که کندویه غالب ایسه ده بورننه وصورتنه یاپشور * ازآن مار برپای راعی زند * که ترسد
سرش رابکوبد بسنك * ازآن ادات تعلیل لاجل معناسنه (مار بیلان (بر بونده حرف صله در
(پای راعی لامیه در (راعی فتح بایله دن اسم فاعلدر یعنی رعی یرعی دن ناقص یائیسندن (زند
لغتده اورر دیمکدر اما بونده مراد لدغدر یعنی صوقر (که حرف بیان ازآن در (سرش رارا ادات
مفعول (بکوبد کاف عربك ضمی وبانك فتحیله کوبیدندن باء عربیله دوکمك معناسنه
بونك کبی یرلرده ازمك مراد در فعل استقبال مفرد غائب ازر دیمکدر (با حرف مصاحبت (سرش
بکوبدك مقدم مفعول صریحی (وبسنك غیر صریحی (محصول بیت) انکچون ییلان
چوبانك اباغن صوقر یعنی اباغن انکچون ایصیرر که قورقار که باشنی طاشله ازه دیو یعنی
چوبانك طاشله باشنی ازه جکین بیلور اول جهتدن اباغنی صوقار حاصلی اولنی هلاك
ایلمزدن اول بن آنی هلاك ایلیه یم دیو اباغن ایصرر هرمز بویله دیرجائزدرکه وزرا
بندن قورقدقلرندن هلاکمه قصد ایلیه لر بن انلری خود هلاك ایلمدم
نهایتی حبس ایلدم (کوبدی کوفتندن اخذ ایدنلر غلط ایلمشلر * حکایت * یکی رد ابن سید علی وسروری وشمعی
ازملوك عرب رنجور بود در حالت پیری وامید از زندکانی قطع کرده * بعض نسخه ده
عرب برینه عجم واقعدر (رنجور رانك فتحیله مریض معناسنه در مستعمل اوغلانجقلره
تحریف ایدوب رنجل دیدکلری بوندندر (زندکانی سابقا بوعبارتی بیان ایلمش ایدك دیرلك
مراد در حیات معناسنه (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن بریسی مریض اولمش ایدی
پیرلك حالتنده یعنی پیرلك وقتنده وحیاتندن امیدینی قطع ایلمش ایدی حاصلی اوله جکین
بلمش ایدی ینه بربود مقدر در کرده دن صکره * ناکاه سواری ازدر درآمد و بشارت آورد که
فلان قلعه را بدولت خداوندی کشادیم ودشمنان اسیر شدند وسپاه ورعیت آن طرف بجملکی
مطیع فرمان کشتند * سواری یا حرف وحدت (بشارت بانك کسریله وضمیله مشتلغك اسمیدر
(که حرف بیان (بجملکی جمیعا دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهك مذکور حالی واشتداد
مرضی وقتنده ناکاه قپودن براتلو کلدی ومژده کتوردیکه فلان قلعه یی پادشاهك دولتنده
فتح ایلدك ودشمنلر اسیر اولدیلر واول جانبك سپاه ورعیتی جمیعا مطیع فرمان اولدیلر دیدی
* چون این سخن بشنید نفسی سرد برآورد وکفت این مژده مرانیست دشمنانم راست یعنی یعنی وارثان مملکت جائزدرکه پادشاهك کلامی اوله وجائزدرکه حضرت شیخك اوله ندر
وارثان مملکت * بعض نسخه ده دشمنانم راست یرینه دشمنان مراست واقعدر معنی بردر دشمنلریمکدر
دیمکدر (زیرا سین وتا ادات خبردر ایکی اداده بله (محصول ترکیب) چونکه پادشاه کلن سوارك
مژده سنی وکلامنی دکلدی برصوق نفس کتوردی یعنی برآه سرد ایلدی ودیدی بومژده
بکا دکل دشمنلریمه در یعنی مملکت وسلطنت وارثلرینه در که بنم اولدوکیم دیلرلرکه پادشاهلق
انلره دکه دیو * قطعه * درین امید بسر شد دریغ عمر عزیز * که آنچه در دلمست از درم
فراز آید * بسر با حرف صله (وسر نهایت وغایت معناسنه در (عمر عزیز موصوفك صفتنه
اضافتیدر بهرحال بیانیه در (که حرف بیان (در دلمست در حرف ظرف دلمست دلمده در
(ازدرم درقپو ومیم معناده فرازه مقیددر فرازم آید تقدیرنده در یعنی بکا حاصل ومیسر اوله
دیمکدر (فراز قپوده فیمق معناسنده مستعملدر اما بونده حصول معناسنه در (محصول بیت)
بوامیدده یعنی مصراع ثانی بیان ایلدیکی امیدنده نهایته وغایته واردی حیف ودریغ عمر عزیز
(یعنی عمرم بو ارزو وهوسده آخر اولدی حیف ودریغ که اول ارزو ورجا که کوکلمده در قپودن
ایچرو کله یعنی حاصل ومیسر اوله (حاصلی کوکلم دیلدیکی حاصل اولمق امیدنده عمرم دوکندی

ردسروری
ردسروری
رد کافی

(بونده شدی صیرورت ایچون یعنی اولدی معناسنه طوتان خطا ایلمش (وبسر شدك معناسنی تمام شدله بیان ایلینی رد ایدن مردوددر (وبو عبارتی تم دیمکله تفسیر ایلمسی ناتمامدر (وتمام شدله تفسیر ایلیه نك کلامنده استدراك وار دیمسی مستدرکدر (وعمر عزیز اضافتی موصوفك صفتنه در بیانیه دکلدر دیین بی وجه سویلمش * امید بسته بر آمد ولی چه فائده زانك * امید نیست که عمر کذشته باز آید * امید بسته بیانیه در (بر آمد حاصل اولدی (ولی ادات استدراك (زانك کافك سکونیله ادات تعلیلدر (که عمر کذشته بیانیه (باز آید عودت ایلیه دیمکدر (محصول بیت) کوکلمده بغلو اولان امید حاصل اولوب وجود بولدی (یعنی نیجه ییللر رجا واز و ایلدیکم مرادات حصول بولدی امانه فائده حصول بولماسنده انکیچونکه رجا وامید بو قدر که کچن عمر عودت ایلیه یعنی مرادات وار زولرهپ حاصل اولدی لیکن کچن عمر عودت ایدوب حاصل اولماز (حاصلی کچن عمری تحصیل ایلمکه چاره یوق * قطعه * کوس رحلت بکوفت دست اجل * ای دوچشمم وداع سر بکنید * کوس رحلت بیانیه در ویالامیه مجازا (کوس طبل بازشکلده برسازدر حرب وقتنده وبیراملرده وامور عظیمه ده چالنور ایری اولور شویله که اباغ اوزره طورر کن ویاده اوزره چالنور (بکوفت فعل ماضی مفرد غائب لغتده دوکدی دیمکدر اما مراد چالدیدر (دست اجل اضافتیده مذکور کبیدر (وداع واوك فتحیله تودیع معناسنه اسمدر سلام تسلیم کلام تکلیم معناسنه اولدوغی کبی (سره اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بکنید (باحرف تأکید (کنید فعل امر جمع مخاطب وداع مقدم مفعولیدر (محصول بیت) آخرت کوسنی چالدی اجل دستی (یعنی اولرم وقتی کلدی آخرته سفر ایلمك لازم کلدی زیرا اول زمانلرده کوچمك وقتنده کوس چالارلردی اما بوزمانده صورنای چالارلر (پس زمان سابق عادتنه اشارتدر (نتکه برزمان جرس یعنی چاك چالارلردی (خواجه حافظ بیوردوغی کبی (ای ایکی کوزم باشمه وداع ایلك زیرا خاکه کروب بربریکزدن جدا اولیسرسز (ایمدی) بربریکزله شمدیدن وداع ایلك * ای کف دست وساعد وبازو * همه تودیع یکدیکر بکنید * کف الك ایه سنه وتابانه دیرلر کف پای کبی دسته اضافتی لامیه در (مراد پنجه در (ساعد عینك کسریله بلکه دیرلر بازو دیرسکدن یوقارو اوموزه دك قرجه لره دیرلر (تودیع یکدیکر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبکنیدك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) ای ال ایه سی وای ساعد وای بازو جمیعکز بری بریکزله تودیع ایلك زیرا خاك التنده بری بریکزدن آیریلوب چوریسکزکرك ایمدی شمدیدن بری بریکزله وداع ایلك * برمن اوفتاده دشمن کام * آخر ای دوستان کذر بکنید * برحرف استعلا (منك اوفتاده یه اضافتی بیانیه در (اوفتاده واوله لغتدر افتاده کبی (دشمن کام وصف ترکیبی اقسامندندر دشمن مرادلی دیمکدر (یعنی دشمنك مرادنجه حاصلی دشمنك دیلدوکی کبی دشمنك دیلدوکی خودموت وفوتدر (آخر فارسیده تقریر وتأکید افاده ایدر انجق نتکه خواجه حافظك (بوی نافه کاخر) بیتنك شرحنده مفصل ذکر ایدوب تحقیق ایلمشز مراد ایدنلر اول رساله مزه مراجعت ایلسونلر (کذر اسم مصدردر کذریدندن کچمه واوغرامه معناسنه (کذر بکنیدك مفعول صریحی (و برمن غیر صریحی (تقدیری برمن کذر بکنید در (محصول بیت) دشمننك مرادنجه بن افتاده نك اوزرینه یعنی دشمنك استدوکی ودیلدوکی کبی بن دشمنك اوزرینه البته ای دوستلر کذر ایلك بو عبارت ایکی معنایه متحملدر یعنی بنی عیاده ایلك ویاقبرمی زیارت ایلك دیمك اوله بعض نسخه ده بو بیتك مصراع اولی (برمن افتاده مرك دشمن کام) یازمش وابن سید علی بزم

ردشراح جمیعا

یازدیغمز کبی یازمش لیکن معناسنی تحقیق ایده ممش وسائری ترکیبنده خطا ایلدکلری کبی معناسنده ده خطا ایلمشلر علی الخصوص کافی اولقدر یاوه لر سویلمش که استماعی صداع دکل جنون ایراث ایدر * روزکار رم بشد بنادانی * من نکردم شما حذر بکنید * روزکار زمان وایام معناسنه در کاه اولور که عمردن کنایت ایدرلر بونده ده بویله در مبتدا وبشد خبری (بشد برفت معناسنه در (بنادانی بشده متعلق باحرف مصاحبت (نادان جاهل (ویاحرف مصدر (من مبتدا نکردم فعل نفی ماضی متکلم وحده مفعولی بر مقدر حذر درکه مذکور حذر آنی بیان وتفسیر ایلر جمله فعلیه خبر مبتدادر (مذکور حذر مفعول بکنید در (محصول بیت) بنم ایام عمرم واوقات حیاتم جهالله ونادانلغله کچدی یعنی عمرمی هوا وهوسله وارزوی نفسله کچوردم یعنی عذاب وعقاب آخرتدن حذر ایدوب زاد آخرتله تقید ایلیوب غفلت ایلدم ایمدی سزه نصیحت اولسونکه اول باقی ایچون بو فانیده زاد اعمال صالحه کسب ایلك که غفلت واهمال ندامت وشرمنده لك ویرر * حکایت * سالی بربالین تربت یحیی پیغمبر علیه السلام معتکف بودم در جامع دمشق * سالی یاحرف وحدت (برحرف استعلا (بالین (وبالش یصدغه دیرلر که عرب وساده دیر واوك کسریله تربتدن مراد قبر شریفلریدر مراد باشی اوجیدر بالینك تربه یه وتربه نك یحیایه اضافتلری لامیه لردر (معتکف ملازم معناسنه در (بودم فعل اولنجه اولدم دیمکدر ورادات اولنجه ایدم دیمك اولور جامع دمشق اضافتی لامیه درکه مراد جامع بنی امیه در دمشق اصلنده دالك کسری ومیمك فتحیله در اما شهرت ایکیسنك کسریله در (محصول ترکیب) بریل شامده بنی امیه جامعنده حضرت یحیی پیغمبرك علیه السلام مقبره سنك باشی اوجنده متعکف اولدم ویا معتکف ایدم بو ترکیب تمام سنه معتکف اولدیغنی ویرمز نهایتی سنین ذن برسنه معتکف ایمش یاتمام سنه ویا برقدارینی بالینك تربته اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندندر دیین معلومدر که تربه یی بالینه تشبیه ایلمش لیکن مراد ساتقا مذکور اولاندر بیدکلدر (یحیا پیغمبر علیه السلامك تربه سنی یاصدندم دیمکدر دیدیکی ماتقا ذکر ایلدیکی تشبیهی تعیین ایلمش لیکن مردوددر بوده جائزدرکه سرمرقد منورلرنده اولان حجره ادعاء بالین اطلاق ایدوب بطریق الاستعاره قبر ایچون بالین اثبات ایدوب باشی اوجنده دیمك مراد اوله (بوده معلوم اوله که قبر شریفلرینك باشی واباغی اوجنده حجر بو قدر همان شویله مسنم برقبردر یشیل صوفله مستور (وبعضیلر دیدیلرکه بالش وبالین عبارتلری عتبه باب ه اطلاق اولنور که قپونك ایشیکی مراد در بوتقدیرجه تربه دن مراد قبر شریفی محتوی اولان محوطه وبقعه اولور نقل قول بعضده باطلدر (زیرا قبر شریفلری اول زمانده کشاده ایمش یعنی جامع اورته سنده اطرافی اچق برقبر ایمش (وآل عثمان بکلر بکیلرندن لطفی نام بکلربکی که شامده متوفی اولوب دکز جامعی قربنده مدفوندر استانبولدن سرو اغاجی کتوردوب اوزرینی پارمقلی برمقصوره ایلمش (معلوم اوله که دعا کوینك سیاحتی زماننده بوقدر قبور که زیارت ایلدم حضرتك قبری کبی بلند قبر کورمدم بنده که طوال ناسدنم بنم قامتمدن یوکسکدر * یکی از ملوك عرب که به بی انصافی موصوف بود اتفاق بزیارت آمد ونماز کرد وحاجت خواست * که حرف رابط صفت (بزیارت آمد باحرف صله (ونماز کرد یعنی نماز قلدی (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن بریسی که انصافسزلغله موصوف ایدی زیارته کلدی ونماز ادا ایلدی وحاجت دیلدی نکه زیارت قبورده عادتدر * بیت * درویش وغنی بنده این خاك درند * واناب که غنی ترند محتاج ترند * بنده نك این لفظنه اضافتی لامیه در (خاك دره ده بویله در

رد کافی

رد کافی

مسنم تفعیل بابندن اسم مفعولدر اورکو حلنمش دیمکدر للطابع
رد کافی

محوطه تفعیل بابندن اسم مفعولدر حائط دنکه دیواره دیرلر اطرافنه دیوار چکلمش نسنه یه دیرلر *

دکز جامی شامده برجامعدر که اورته سندن یعنی حرمی اورته سندن برارمق اقر که فقرا اندن اثوابن یورغانله مقبول بردر استانبولده کاغد خانه کبی اول زمانده وقف جانبندن اثواب یو یانه صابون ویررلر ایمش اما شمدی ویرمزلر
*

رنون ودال ادات خبردر (وانان اصلنده وآنان در الف ممدود ایله وصلله همزه ساقط اولمشدر
(که حرف رابط صفت (و یا حرف بیان (تر ادات تفضیل (ونون ودال ادات جمع یعنی سین
وتا که مفردك ادات خبریدر انك جمعیدر (محصول بیت) فقیر وغنی انبیا واولیا قپوسی طپراغینك
مطیع ومنقاد بنده لریدر وانلرکه غنی رقدر یعنی صاحب جاه ومنصبدر بوخاك دره محتاجرقدر
زیرا انلرك نیجه دورلی مرادات وارزولری وار (خاك دردن مراد اول خاکده مدفون اولا ندر
ذکر محل وارادهٔ حال قبیلندندر (نهایتی خاکدر یوردیغی تأدب طریقیلەدر (خاکدن مراد
اول باك خدمتکارلریدر دیمکده نظروار * آن که روی بمن کرد وکفت از انجا که همت
ردشمعی وکافی
درویشانست وصدق معاملهٔ بسان خاطری همراه من کنید * انکه انکاهدن مخففدراندن صکره
دیمکدر یعنی نماز قلوب ودعا ایدوب وحاجت دیلدکدن صکره (روی تقدیری رو یشدر
قرینه قائم اولدیغیچون شین حذف اولندی (بمن با حرف صله یوزین بکا ایلدی یعنی بکا
توجه ایلدی دیمکدر (از انجا اول مقام ومرتبه دن دیمکدر (زیرا جا بونك کبی یرلرده محل ومکان
معناسنه در (همت هانك فتحی وکسریله لغتدر اهتمام معناسنه (درویشانه اضافتی لامیه در
(صدق معامله (یعنی معاملهٔ صادقه که انده ریا وسمعه اولمیه دیمکدر خدا ایله معامله لری مراد در
(خاطری یا حرف وحدت و یا حرف تنکیر (همراه یولداش (زیرا هم ادات جمعدر (هم خانه
خانه دش وهم حجره حجره دش دیمکدر بونده رفیق معناسنه در (پس منه اضافتی اسم فاعلك
مفعولنه اضافتی قبیلندندر (کنید فعل امر جمع مخاطب ایلك دیمکدر تعظیم طریقیله (همراه
مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) ملك بی انصاف نماز قلوب ودعا ایدوب وحاجت دیلدکدن صکره
دیدی اول مقامدن که درویشلرك همتی مقامیدر (یعنی اهل اللهك بر مرتبه سی وار در
اول مرتبه دن هرنیه که همت ایلیه لر باذن الله حصول بولور (صدق معامله ده بومعنایه در یعنی
خدا ایله بر معاملهٔ صادقه لری واردر که اول معاملهٔ صادقه مرتبه سندن هرنکه مراد ایدنور لرسه
اللهك امریله ظهوره کلور (حاصلی واصل الی الله اولنلر هرنکه مراد ایدرلرسه میسر اولور
(نهایتی اراده لری خدانك ارادتنه موقوفدر (پس مذکور مرتبه دن بکا بر خاطر توجهنی
وکوکل همتنی همراه ایله (یعنی بنی کوکلدن چقارمه (حاصلی بنی دعادن اونتمه دیمکدر
(از انجانك معناسنی از درون دل وجان دیین عندی سویلمش (زیرا بو عبارتدن مستفاد
اولماز (بعضلر دیمشلر که بو تقدیرجه خاطری قیدی مستدرك اولور بویله دیین مستدرك
سویلمش (زیرا خاطردن مراد توجه خاطردر (حاصلی طلب دعادر (بعضلر دیمشکه جادن مراد
فیض وفضل خدادر (زیرا همتلری خداد ندر کند بلردندکلدر بومعنی کرچه صحیحدر (اما
بوعبارتدن مستفاد دکلدر فتأمل بعضلر ازان روی وازان سبب وازان جهت معناسنه دردیمش
بوده بوعبارتدن مستفاد اولماز * که از دشمن صعب اندیشناکم * که حرف تعلیل (دشمن صعب
بیانیه (اندیشناکم ناك بونك کبی یرلرده نسبت معناسنی افاده ایدر (غضبناك وترسناك و برشناك کبی
بونده ترسناك معناسنه در (اما لغتده فکرلی معناسنه در (حاصلی سندن همت دیلدیکم انکیچوندر که
صرب دشمندن خوف وبیم اوزره یم * کفتم بر رعیت ضعیف رحمت کن تا از دشمن قوی زحمت نبینی
(رعیت ضعیف بیانیه (رحمت کن فعلنك مقدم مفعولیدر (کن کافك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر
کنیدندن ایله دیمکدر تا حرف تعلیل (دشمن قوی بیانیه (زحمت نبینی نك مقدم مفعولیدر (نبینی
فعل نفی استقبال مفرد مخاطبدر بینیدندن کورمیه سین دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ
بیورر وقتاکیم ملك بی انصاف بندن همت رجا ایلدیسه بن اکا دیدم ضعیف رعیته مرحمت ایله
تا کیم قوی دشمندن زحمت کورمیه سین (یعنی رعایایی اسرکه الله تعالی سنی اسرکه سین ودشمندن

رد ابن سید علی
ردسروری
ردسروری
رد کافی

امین و سالم ایلسون (رحمت و زحمت تجنیس خطدر * نظم * بیازوان توانا و قوت وسر
دست * خطاست پنجهٔ مسکین ناتوان بشکست * (بیازوان با حرف مصاحبت (بشکسته
متعلق (بازوان بازونك جمعیدر قوی مراددر (توانا یه اضافتی بیانیه در (قوت بازوانه معطوفدر
سره اضافتی وسرك دسته لامیه لردر (بونده سردستدن پنجه مراددر (خطاست مقدم خبر (پنجه نك
مسکینه اضافتی لامیه در (وناتوانه بیانیه (پنجه بشکستنك مقدم مفعولیدر (بشکست بونده مصدر
معناسنه در اول جهتدن فاعل اسمز ومبتدا اولمغه قابلدر (محصول بیت) زورلی بازولر له و پنجه
قوتیله مسکین ناتوانك پنجه سنی صیمق یعنی قرمق خطادر (یعنی سلطنت زور وقهر ایله رعایای
مسکینك پنجه سین بورمق (یعنی جور وجفا وظلم ایلمك خطادر * بترسد آنکه بر افتادکان نبخشاید
که کرز پای در آید کسش نکیرد دست * بترسد فعل امر مفرد غائب فعل مضارع مفرد غائبله مشترکدر
ردشمعی وکافی
تثنیه لرده بویله در جمعلرده (پس فعل مضارعدر امر معناسنه دینلر مشترك صیغه اولدیغنی
بیلمزلر یمش (آنکه تقدیری آنکس که درتنه که مکرر بیان اولندی (بر حرف استعلا افتادکان مساکین
وضعفا (نبخشاید فعل نفی مستقبل (بخشایدندن اسرکه مز دیمکدر (که حرف بیان (و یا حرف تعلیل
(زپای در آیده متعلقدر که فعل شرطدر (کس مبتدا (نکیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طوتماز
دیمکدر خبر مبتدادر جملهٔ اسمیه جزاء شرط واقعدر (تقدیری کس دستش نکیرددر (محصول بیت)
قورقسون شول کیمسه که ضعفا ومساکینه رحم ایلمز (یعنی فقرایه ظلم ایلین خوف ایلسونکه آیقدن
دوشوب زله ولغزش واقع اولورسه (یعنی روزکاردن باشنه بر مصیبت کلورسه کیمسه الینی طوتماز
حاصلی کیمسه اکا دستکیر ومعین وظهیر اولماز (پس قورقوب فقرایه ظلم ایلمسون بعض نسخه لرده
نترسد واقعدر فعل نفی مستقبل استفهامی متضمن قورقازمی دیمکدر (یعنی البته قورققی کرکدر
دیمکدر * هر آن که تخم بدی کشت وچشم نیکی داشت * دماغ بیهده پخت وخیال باطل بست *
(تخم بدی بیانیه تخم معروف (بدیرامز (و یا حرف مصدر یرامزلق تخمی دیمکدر (کشت فعل ماضی
مفرد غائب کشتندن اکدی دیمکدر (واو حرف عطف (چشم نیکی لامیه در (چشم بونده رجا
معناسنه (نیکی یا حرف مصدر ایلك دیمکدر (داشت فعل ماضی مفرد غائب طوتدی دیمکدر
(دماغ دالك کسریله ترکجه دامق دید کلریدر بونده فکر مراددر ذکر محل وارادهٔ حال قبیلندندر
(بیهده و بیهوده بی فائده و باطل معناسنه در (خیال باطل بیانیه در (دماغ پختك مفعولی
(وخیال بستنك (محصول بیت) هر اول کیمسه که یرامزلق تخمنی اکدی وایلك امیدنی طوتدی
(یعنی فقرا ومساکینه ظلم ایدوب وفلاح وایلك مکافاتنی رجا ایلدی فکر فاسد بشوردی وتصور
باطل بغلدی (زیرا سیئاته حسنات جزا اولماز بلکه سیئاته سیئات وحسناته حسناتدر (کشت فعلنی
رد ابن سید علی
کاشتن دن اخذ ایلین غفلت ایلمش (من کاشتن بمعنی افشاندن دینی تخطیه ایلین تعصب ایلمش
زیرا مرادی تصویر معنادر بیان ترادف دکلدر * زکوش پنبه برون آور وداد خلق بده * وکر تو می
ردسروری
ندهی داد روز دادی هست * (زکوش کاف عجمینك ضمیله قولاق دیمکدر (پنبه یای اول عجمیدر
حرکات ثلثه ایله پاموق معناسنه (برون طاشره دیمکدر (آر فعل امر مفرد مخاطب کتور دیمکدر
آریدندن که مخففدر آوریدندن بحسب لغت طاشره کتور دیمکدر اما مراد چقار دیمکدر (داد
بونده اسمدر عدل معناسنه (خلقه اضافتی مصدرك مفعولنه در (بده با حرف تأکید (وده دالك
کسریله وهاء اصلیه ایله و یر دیمکدر (دهیدندن لیکن مصدرنده ومضارعنده واسم فاعلنده دالك
فتحی مشهوردر (داد بدهك مقدم مفعولیدر (می ندهی تقدیری نمی دهی در ضرورة ورنیچون
نون تأخیر اولندی اکر سن و یرمزسك دیمکدر فعل مضارع مخاطبدر (داد مفعولیدر عدل معناسنه
(روز دادی لامیه در (و یا حرف وحدت (و یا خود حرف تنکیر (محصول بیت) ملك بی انصافه

ویاهر ظالمه خطاب ایدوب بیورر قولغکدن غفلت پنبه‌سنی چقار وخلقك عدل وانصافنی ویر
یعنی الك النده اولنلره عدالت ایله وانصاف کوستر واکرسن داد وعدل ویرمزسك یعنی عدل
وانصاف ایلمزسك عدل کونی واردر که انده هرکسك بلکه هر حیوانك انتقامنی الوب انتصاف
ایدرلر حاصلی زیاده ظلم ایدرسك آخرتده جزاسین کوررسین (می ندهیده می وزن ایچون تقدیم
اولدی دین حق اداسی یتمامش (نون تأخیر اولدی وزن ایچون دیمك کرك ایدی (بو نظمك اولنده
رد ابن سید علی
رباعی یازانلر اقسام نظمی غریب بیلورلر یمش (اکر تو می ندهیده داد برینه دان یازوب
ردسروری وشمعی
امردر دانسندن دیین ایکی وجهله خطا ایلمش فندبر (ور وزدادی یرینه روز دادنی دیدیکی
رد ابن سید علی
اغربدر ویا مصدری مصدره داخل اولدیغی کورلمش وایشدلمش دکلدر * مثنوی *
رد ابن سید علی
بنی آدم اعضای یکدیکرند * که در آفرینش زیك کوهرند * بنی اصلنده بنین ایدی اضافتله
نون ساقط اولمشدر ادمدن بونده مراد حضرت ادمدر (اعضا عضوك جمعدر (یکدیکره
اضافتی لامیه‌در ونون ودال ادات جمعدر خبردر (که حرف تعلیل (افرینش اسم مصدر در
افرینیدندن یرادلمش معناسنه عربجه خلقت وفطرت دیرلر (کوهر کاف عجمك فتحیله
معروف تعریب ایدوب جوهر دیرلر (نون ودال ینه ادات جمع خبردر (محصول بیت)
حضرت آدم اوغلاری بری برینك اعضاسیدر یعنی بری برینك جسدی حکمنده‌در (زیرا
خلقتده وفطرتده برکوهردندرلر (یعنی جمله‌سی براتادن وراناندندر که حضرت آدم وحوادر
بعض نسخه‌ده مصراع ثانی (که دراصل فطرت زیك جوهرنده) واقعدر وبعض شراح
ردسروری
بونسخه‌یی اختیار ایلمش وبعضیسی بونسخه‌یی اختیار ایلدیکنه تعصب طریقیله اعتراض
ایلمش لکن اعتراضی موجه دکلدر بعض شراح جوهردن مراد نطفهٔ حضرت آدمدر دیمش
بویله اولسه بعید دکلدر مجازا نطفه‌یه جوهر دیمش اولور بعضیلر دخل ایلدیلر که نطفه‌یه
ردسروری
جوهر دیمك صحیح دکلدر دیو لکن دخلی مدخولدر * چوعضوی بدرد اورد روزکار * دیکر
عضوها را نماند قرار * چو ادات تعلیل (عضوی یا حرف وحدت (بدرد با حرف صله
(درد آغری‌یه دیرلر عربجه الم دیرلر (پس درده مرض دیین لغت معناسنی سویلمامش
ردسروری
(روزکار اوردك فاعلیدر وعضوی مفعول صریحی (وبدرد غیر صریحی (عضوها ادات
جمع ورا حرف تخصیص (نماند ایکی نونك فتحیله فعل نفی مستقبل مفرد غائبدر (ماندندن
قالماز دیمكدر (قرار فاعلی ارام وسکون دیمكدر (محصول بیت) چونکه روزکار برعضوی وجع
وجعه (یعنی المه کتوره حاصلی دردناك ایلیه غیر اعضانك ارام وقراری قالماز (یعنی اول
دردناك عضوك المی سائر اعضایه تأثیر ایدر (پس چونکه بنی آدم برجوهردن خلق اولوب
بری برینك اقرباسی حکمنده اولدیسه برینه برالم وبلا کلیجك جمیعی متألم ومتأثر اولمق کرك
(بدردك باسنه حرف زائد دیین زائد سویلمش * توکز محنت دیکران بی غمی * نشاید که نامت
ردشمعی
نهند آدمی * کز اصلنده که ازایدی (که حرف بیان (محنت دیکران لامیه یای بطنیله
(غمی یا ضمیر خطاب (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب لایق دکل دیمكدر (که حرف بیان نامت
تا ضمیر خطاب آدك دیمكدر (نهند فعل مضارع جمع غائب نهیدندن قورلر دیمكدر
(آدمی یا ایله انسان معناسنه‌در (محصول بیت) سنکه غیریلر محنتندن بی غمسین (یعنی سائر قرداشلرك الم
وبلاسندن بی پرواسین حاصلی انلرك دردندن بی دردوغمسین وانلری آجیمازسین لایق دکلدر که
آدك آدمی قویالر (یعنی سکا انسان دیمك لایق دکل زیرا انسانیت ومردملك بلا والمه کرفتارلری
قایروب انلر ایچون غم وغصه چکمکدر * حکایت * درویشی مستجاب الدعوه در بغداد بدیدامد *
(درویشی یا حرف وحدت (مستجاب اسم مفعولدر استفعال بابندن مقبول معناسنه دعوته

اضافتی قائم مقام فاعلنه اضافتیدر (دعوت بونده دعا معناسنه در (یعنی دعاسی مقبول دیمكدر
(بغداد عرب دال ثانی بی معجمه اوقور براسمیده زوراء در زانك فتحی وواوك سکونیله سلامده
دیرلر (پدید فصحاء عجم باء عجمیله اوقور اما رومیلر باء عربیله آشکاره معناسنه (محصول ترکیب)
بغداده دعاسی مقبول بر درویش ظاهر اولدی (بدید آمدك معناسی ظاهر اولدی دیمكدر
* حجاج یوسف بخواندش وکفت دعاء خیر برمن کن کفت خدا جانش بستان * حجاج لغتده
مبالغه ایله حجتلشیجی اما بونده برشخصك اسمیدر که ظلمده نامدار در عدالتده نوشروان نامدار
اولدیغی کبی (معاویه نسلندن مروان بن حکمك اوغلی که عبدالملك ایدی انك خانی وبکلر بکیسی
مقامنده بر ظالم ایدی حضرت کعبه‌یی منجنیقلر قوروب ییقدی وینه یاپدی الآن اولان یاپی
آنکدر قصه‌لری بی حد وبی نهایه‌در (بریسی بودر که حکومتی وولایتی زماننده بیك التیوز کره بیك
یعنی بیك کره بیك والتیوز کره بیك مسلمان قتل ایلمش وحبسنده اون سکز بیك مسلمان هلاك
اولمش جارسد کیله ترسی ازدروب محبوسلره ایچررمش وتمام خلافتی وحکومتی دورت ییل
مطلـــــ
برآی ایمش (کذافی تاریخ الخلفاء) باباسنك اسمی یوسف ایمش (تقدیر کلام حجاج بن یوسف در
بین العلمین واقع اولان ابنی حذف ایلمك دأب اعجامدندر (بخواندش با حرف تأکید (خواند
واو رسمی وروم ضمه ایله فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده حجاجه راجع ضمیر ومفعولی
درویشه راجع شین در (کفت حجاج درویشه دیدی (دعاء خیر برمن کن بر بونده باء صله
معناسنه در استعلا ایچون دکلدر که دعاء علیه لازم کله اولسه‌ده خود ضرر ایلمز (زیرا اول
قاعده عربه مخصوصدر عجمده معتبر دکل بکا خیر دعا ایله دیمكدر (کفت درویش دیدی
(جانش شین حجاجه راجعدر (بستان با حرف تأکید ستان ستنك کسریله ال دیمكدر ستانیدندن
امر مخاطبدر ستاندندن دیین اصابت ایلمامش (محصول ترکیب) حجاج بن یوسف مذکور
ردسروری
درویشی یانته دعوت ایلدی ودیدی بکا برخیر دعا ایله درویشده یاربی جانن ال دیدی
* کفت از بهر خدا این چه دعاست کفت دعای خیرست ترا وجمله مسلمانرا * از بهر خدا
الله ایچون دیمكدر (محصول ترکیب) حجاج درویشك بویله دعاسنی استغراب واستعجاب
ایدوب دیدی الله ایچون بونه دعادر که بنم حقمده ایلدك یعنی بویله دعا ایشدلمش دکل (درویش
دیدی بو خیر دعادر سکا وجمیع مسلمانلره تاکیم سن اولمکله ظلم وکناهکدن خلاص بولاسین
ومسلمانلر سنك شر وفسادکدن خلاص بولالر حاصلی ایکی جانبه بله بو دعاده نفع وار
* مثنوی * ای زبردست زیردست آزار * کرم تاکی بماند این بازار * ای حرف ندا منادایی
محذوف تقدیری ای مرد زبردست در (زبردست وصف ترکیبیدر الی اوستون معناسنه
بلکه الی اوستلی دیمكدر (زیرا زبر زانك وبانك فتحه‌لریله اوست معناسنه در که عرب
فوق دیرز بردسته اضافتی بیانیه در (زیردست ده وصف ترکیبیدر الی آلتلی معناسنه
مغلوبدن کنایه‌در (زیرا زیر زانك کسریله آلت معناسنه در که عربجه تحت دیرلر (ازار
زیردسته بر وصف ترکیبی دخی اولمش اما معناسی زیردسته مقید در کرم لغتده
اسیحق دیمكدر بونده قزغن مراد درتا الی معناسنه در کی نجن دیمكدر عربجه متی دیرلر
اسماء منقوصه دندر تاکی نجانه دك دیمكدر (این بازاره اشارتدر (محصول بیت) ای الی
النده کیلری انجیدیجی الی اوستلی (یعنی ای زبونلری ومغلوبلری ازار ایدیجی زورلی وکوچلی
(حاصلی ای فقرا ومساکینی انجیدوب انلره ظلم وجفا ایدیجی جوار ظالم سنك ظلم وجفاك
بازاری نجانه دك قزغون قاله (یعنی سنك فقرا ومساکینه جور وجفاك نه زمانه دك ممتد اولوب
باقی قالور البته برکون نهایت وپایان بولور (حاصلی بو منصب ودولته برکون زوال کلور ایمدی

جاهکه مغرور اوله * بچه کار آیدت جهانداری * مردنت به که مردم آزاری * بچه با حرف صله
(آید فعل مضارع مفرد غائب (تا ضمیر منصوب معناسنه مفعولی (جهاندار وصف ترکیبیدر
جهان طوتیجی یعنی صاحب سلطنت وحکومت معناسنه (ویا حرف مصدر جهاندارلق
دیمکدر (مردنت تا ضمیر مجرور معناسنه مضاف الیه‌در که ضمیر خطابدر (که بونده من تفضیلیه
معناسنه‌در (مردم آزار وصف ترکیبیدر آزاریدندن مردم انجیدیجی معناسنه (ویا حرف مصدر
(محصول بیت) زیر دسته خطاب ایدوب بیورر جهاندارلق وسلطنت سنك نه ایشکه کلور
یعنی پادشاهلق نکه کرك حاصلی سلطنته لایق وسزاوار دکلسن زیرا ظالم بی باکسن پس سنك اولمك
یکدر مردم آزارلقدن یعنی صاغ اولوب خلقه جور وظلم ایلمکدن اولمك یعنی مونك یکدر که
هم سن مآثم ومظالم کسبندن خلاص بولورسن وخلق عالم جور وظلمکدن خلاص بولور
(بعضیلر که حرفنی حرف تعلیل اعتبار ایدوب یایی ضمیر خطاب طوتمش ومعناسنی زیرا مردم
انجیدیجی سن دیمش (لیکن یاء مصدر یله یاء خطاب برقافیه‌ده جمع اولمق عیبدر (و بعضیلر ازاری
فعل مضارع مخاطب دیمش بنه عیوب قافیه‌دن سالم اولماز * حکایت * یکی ازملوك بی انصاف — ردسروری وشمعی / رد ابن سید علی
پارسایی را پرسید که از عبادتها کدام فاضلترست * پارسا باء عجمیله عابده دیرلر (ویا حرف
وحدت (ورا ادات مفعول (پرسید باء عجمك ضمیله ورانك سکونی وسینك کسریله فعل ماضی
مفرد غائب صوردی دیمکدر (که حرف بیان (کدام کاف عربك ضمیله قانقی دیمکدر (فاضلتر
افضل معناسنه‌در (محصول ترکیب) انصافسز وظالم پادشاهلردن بریسی برعابده صوردیکه
عباداتلردن قنقی عبادت افضلدرکه اکا مقید اولوب مشغول اوله‌یم (عبادتها دن صکره مرا — مرنسخه
عبارتی ایراد ایدنلر رد ایتمشلر زیرا سؤال عموم اوزره وارد اولمشدر * کفت ترا خواب نیم روز * — رد ابن سید علی وسروری
ترا سکا دیمکدر (خواب بونده اویقو معناسنه در (نیمه اضافتی لامیه در (نیم لفظنی روزه وشبه
وساله مقارن اولان یرلرده مضاف قلمق مشهوردر (لیکن قیاس مضاف قلمقدر شول یرده کیم
نصف مراد اوله (مثلا نیم نان یارم اتمك دیمکدر (ونیم سیب یارم الما دیمکدر پس قیاس اضافتله
اوقومقدر ومراد یارم کون اوله نصف یوم معناسنه (پس نیم روزدن قیلوله وقتنی اراده ایلمکه — نصف نهار نسخه
هیچ وجهله مساغ یوقدر وارل ظالمی اویوتمقدن خلقی ظلم وتعدیسندن اراحت ایلمك مراد
اولنجه (قیلوله (وقیلوله (وحیلوله بومعنایه نسبت برابر درعلی کل حال بونده یارم کون مراد در
(نکه نیم نانی کرخورد مرد خدا بیتنده مرور ایلدی نصف نان مراد در (وبومعنی اضافتسز
مستفاد اولماز نکه عقل سلیم وطبع مستقیمه واضحدر (پس عابد پادشاه جارهٔ درکه سکا — رد جمیع شراح
اویله زمانه‌نك اویومق احسن عباداتندرکه اول حالده کسب مآثم ایلمزسن وکیسه
اوزرینه جور وظلمك جاری اولماز که انك سببیله آخرتده معذب اولاسن فتدبر * تادر آن
یك نفس خلق را نیازاری * تا حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر (یك نفسه ویا مذکور خوابه
(نیازاری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ازار ایلمیه سن یعنی انجیتمیه سن (محصول ترکیب) عابد
دیرکه سکا نصف یوم نومی افضلدر تاکیم اویودیغك برساعتده خلقی ازار ایلمیه سن یعنی خلق خدا
سندن امن وامان اوزره اولالر یاخود تاکیم اویودیغك حالده برنفس و برساعت خلقی ازار ایلمیه سن
یعنی اویودیغکده خلق برنفس سنك جور وظلمکدن ازاد اوله‌لر (اکثر نسخه‌لرده یك عبارتی
یوقدر و بعضنده نفس دوشمش و بعضنده ساعت یکنفس بیور دیغی قلت زماندن کنایتدر
نکه خواجه حافظ (تفسیر این دو حرف ست بیور مشدر قلت الفاظ وکثرت معانیدن کنایتدر
* قطعه * ظالمی راخفته دیدم نیم روز * کفتم این فتنه است خوابش برده به * ظالمی یا حرف
وحدت (ورا ادات مفعول (خفته لفظ مشترکدر یاتمش واویومش بیتنده ماضیدن قسمدر

بونده

بونده اویومش معناسنه‌در (نیم روز اضافت لامیه‌در یارم کون یعنی کونك یاریسی حاصلی زوال
وقتنه‌دك (این اشارتدر ظالمه ومبتدا (فتنه است خبری (خواب مبتدا (وشین ضمیر ظالمه
راجعدر معنی جهتنده (برده‌نك مفعولیدر ضرورت وزن ایچون تقدیم قلنمشدر تقدیری
اورا خواب برده به‌در (برده به خبر مبتدادر (محصول بیت) برظالمی نصف النهار اویومش کوردم دیدم
بوظالم برفتنه‌در فتنه‌نك اویودیغی یکدر یعنی اویومش اولمسی یکدر زیرا یاتمش واویومش
فتنه‌یی اویارانه لعنت وارد اولمش پس بوظالمی خواب المش وایلتمش اولمق یکدر حاصلی
خوابده اولمسی محض خیردر * انکه خوابش بهتر ز بیداریست * انچنان بد زندکانی مرده به *
انکه یعنی آن کس که (که حرف رابط صفت (وخواب مبتدا (وشین ضمیر آنك مشار الیهی اولان کسه
راجعدر (و بهتر خبر مبتدا (از من تفضیلیه معناسنه‌در (بیدار اویانق دیمکدر صفت مشبهه‌در
عربجه یقظان دیرلر (یا حرف مصدر (وسین وتا ادات خبر (انچنان آن اسم اشارتدر (چنان ادات
تشبیه (بدزندکانی وصف ترکیبی یاراماز دیرلکلی دیمکدر کاف عجمی هاء رسمیدن بدلدر (والف
ونون شذوذا داخل اولمشدر زیرا زندکی وزندکانی یاء مصدر یله برمعنایه‌در (مرده تقدیری مرده شدن
یعنی مرده اولمق یکدر (محصول بیت) اولکمسه که اویقوسی بیدارلغندن یکدر (یعنی اویوماسی
اویانقلغندن یکدر (پس انچلین بدزندکانه یعنی یارامزدرلکلی کیمسه مرده اولمق یکدر حاصلی
مماتی حیاتندن یکدر (انچلین یارماز نامعقول دیرلکدن اولمش اولمق یکدر دیبن عندی سویلمش — ردشمعی
* حکایت * یکی را از ملوك شنیدم که شبی در عشرت روز کرده بود ودر پایان مستی
می کفت * که حرف بیان (شبی یا حرف وحدت (در حرف ظرف (عشرت لغتده اختلاط
معناسنه اسمدر اما بونده ذوق وصفادن عبارتدر (کرده بود ماضیدن قسمدر ایلمشیدی
دیمکدر جعل وتصییر معناسنی متضمن اولدیغیچون ایکی مفعول الور اولکیسی شب وثانیسی روزدر
(پایان باء عجمیله غایت ونهایت دیمکدر (مستی به اضافتی لامیه‌در (می کفت حکایت حال ماضی
سویلردی دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهلردن بریسنی ایشتدمکه کیجه‌یی عشرت وصفاده کون
ایلمشیدی (یعنی صباحه دك باده ذوقنه مشغول اولوب اویومامش ایدی کیجه‌یی کون ایلمك
اویومامقدن کنایتدر یعنی ایچکیده احیاء لیل ایلمشیدی (ومستنك آخرنده سویلردی یعنی
بو بیتی اوقوردی * بیت * مارا بجهان خوشتر ازین یکدم نیست * کزنیك وبداندیشه واز کس
غم نیست * مارا را حرف صله و یا حرف تخصیص بزه ویا بزم دیمکدر (بجهان با حرف ظرف
(از حرف ابتدا (این اسم اشارتدر برمقدردم لفظنه و یامذکور یکدمه و بوندن صکره بردم تقدیر
اولنوب مبتدا قلنه (ونیست خبری (کز اصلی که ازایدی که حرف تعلیل (نیك ایو (وبد
یرامز اندیشه بونده غم وغصه وخوف والم وتشویش معناسنه در (محصول بیت) بزه ویابزم جهانده
بو بردمدن خوشرق ویکرك بردم یوقدر زیرا ایدن ویرامزدن پروامز وغم وغصه وخوفمز
یوقدر یعنی کیفیت باده ایله برحالته وارمشزکه دنیا ومافیها کوزمزه چوبجه کورنمز حاصلی باده
کیفیتنك برحالتی واردر کیم کدایی پادشاه ایدر نتکه شاعر بیورر (بیت) برعالمه وارمشدرر
ارباب خرابات) (کیم دوشده دخی کورمزانی اهل کرامات) (اندیشه‌یی نیك وبدله وصف ترکیبی
اعتبار ایدوب زیرا ایو فکرلیدن و یرامز فکرلیدن وکیمسه‌دن غم یوقدر دیبن هنوز وصف ترکیبی — رد شمعی
لذتنی طاتمامش * درویشی برهنه بیرون بسرما خفته بود وکفت * درویشی یا حرف وحدت
(برهنه بانك فتحی وضمیله وهانك سکونیله چپلاقدر عریان معناسنه (بیرون طاشره ده دیمکدر
ظروف مکاندندر (بسرما با حرف ظرف سرما صوق دیمکدر سینك فتحی ورانك سکونیله
(خفته بونده یاتمش معناسنه (در بودادات زمانیه در ایدی معناسنه (محصول ترکیب) پادشاه

مذکور بیتی اوقودیغی حینده برعریان درویش طاشره‌ده صوقده یاتوردی بیتی ایشدیجک
دیدی (اه سرماهم صوغه وهم زمانه دیرلر دیمن فتراءیلمش (زمانه زمستان دیرلر * بیت *
ای آن که باقبال تو در عالم نیست * کیرم که غمت نیست غم ماهم نیست * ای آن که ای آن کس که
تقدیرنده در (باقبال باحرف تخصیص اقبال دولت معناسنه در تو یه اضافتی لامیه در (کیرم فعل
مضارع متکلم وحده‌در کیریدندن طوتایم (یعنی فرض وقیاس ایده‌یم (که حرف بیان (غمت نیست
کندر که مخصوص غمك یوق (غم ما اضافتی لامیه در یای بطنیله یته تخصیص افاده ایدر
(هم بونده عطف وجمعیت معناسنی افاده ایدر استفهام انکاریله (محصول بیت) ای شول
عشرت وذوق ایلین پادشاه که سنك دولت واقبالکله عالمده بر فرد یوقدر یعنی سن واصل
اولدیغك ذوق وصفایه کیمسه واصل دکل فرض ایده‌یم که کندوکه مخصوص غمك یوقدر بزه
مخصوص غمکده یوقی یعنی فقرا ومساکینك غمین چکمزمیسین حاصلی بزم ایچون غم چکمك
کرکسین زیرا آخرتده سلاطیندن رعایا وفقرا ومساکین احوالی نقیر وقطمیر تفتیش وتفحص
اولنه کرك مصراع ثانینك معناسی طوتالم که غمك یوقدر بزمده یوقدر (پس سنکله برابرز بی غم
ردسروری
اولمقده دیبن اکرچه بوعبارت بومعنایه متحملدر اما مقام بومعنادن کلی ابا ایدر فتأمل بو بیتده
غم وهم اعتباری لطفدن خالی دکل درز براعر بیده هم میمك تشدیدیله غم معناسنه در (معلوم اوله که
بوایکی بیتك اجتماعندن بر رباعی حاصل اولور * ملك را این کلام خوش آمد صره هزار دینار از
روزن بیرون داشت وکفت ای درویش دامن بدار کفت دامن از کجا آرم که جامه ندارم * ملك را
پادشاهه دیمکدر کلامدن مراد اوقدیغی بیتدر (صره صادك ضمی وراء مشددله کیسه معناسنه در
هزاره اضافتی لامیه در (روزن بونده پنجره معناسنه در (جامه ندارم جامم یوق دیمکدر (محصول ترکیب)
پادشاهه درویشك اوقدیغی بیت خوش کلدی (یعنی حظ ایلدی بیك التون صره پنجره دن
طاشره طوتدی (ودیدی ای درویش اتکك طوت (یعنی اتکك آچ (درویش دیدی که اتکی
قندن کتوره‌یم که قفتانم یوق (یعنی قفتان اولمق کرك که دامن اوله * پادشاه را برضعف حال
اورحمت زیادت کشت خلعتی برآن مزید کردو بیرون فرستاد * (پادشاه را را ادات تخصیص
(ضعف حال لامیه در (یعنی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (کشت بونده صار معناسنه در اولدی
دیمکدر (خلعتی یاحرف وحدت برقفتان دیمکدر (برآن اول صره اوزرینه (مزید مصدر میمی در
زیاده معناسنه (بیرون طاشره یه (فرستاد فعل ماضی مفرد غائب (فرستادندن کوندر دی (یعنی
ارسال ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهك درویشك ضعف حالنه رحمتی زیاده اولدی
واول صره اوزرینه برخلعت زیاده ایلدی وطاشره ارسال ایلدی * درویش آن نقدرا باندك مدت
بخورد وتلف کردو باز آمد (محصول ترکیب) (درویش صره هزار دیناری از اجق زمانده ییدی
وتلف ایلدی وکرو پادشاه حضورینه کلدی * بیت * قرار برکف آزادکان نکیرد مال * نه صبر در
دل عاشق نه آب در غربال * (قرار مبتدا (آزادکان دن مراد قیود دنیا ایله مقید اولمیانلردر
نکیرد فعل نفی مستقبل طوتمز دیمکدر (مال فاعلی (برکف ده اکا متعلقدر جملهٔ فعلیه خبر
رد ابن سید علی وکافی
مبتدادر (غربال غین معجمه‌نك کسریله ترکیجه قالبر دیدکلریدر (بعضیلراندن تحریف اولنمش
دیدیلر (وبعضیلر محرف اولدیغنه دلیل بوقدر دیدیلر علی کل حال ایکسنکده دلیلی یوق لکن
تحریفنه حکم اولنسه ترکیده انکچون موضوع اولمش لفظ بولنمامق لازم کلوردی بوایسه خلاف
قیاسدر (پس عدم تحریفنه حکم قیاسی وتحریفنه تحکم (محصول بیت) حضرت شیخ مذکور
درویش کبی آزاده‌لر خصوصنده بیورردنیاقیودیله مقیداولمیان فقرا آوجنده مال قرار طوتماز
یعنی کسبیله مقید اولمدقلری کبی حفظیله ده تقیدایلمزلر (کذلك عاشق کوکلنده صبر قرار ایلمز

(یعنی عاشق بی صبر وبی قرار اولور صوده غربالده قرار ایلمز (حاصلی اهل فنا النده مال دل
عاشقده صبر وغربالده آب کبیدر قرار طوتماده (حاصلی سریع الزوال وتیز کذرا ندر بونلرك
جمعی * در حالتی که ملك را پروای او نبود * (در حالتی باز آمده متعلقدر (حاصلی درویش
برحالتده کلدی که پادشاهك انکله مقید اولاجق پرواسی یوق ایدی (یعنی اکا التفات زمانی
دکل ایدی بلکه فکری امور سلطنته ومهمات عالمه مصروف ایدی اول ملاقاتنده اولان ذوق
وشوق وحبور وسروری یوغیدی * حالش بکفتند بهم برآمد وروی از وی درهم کشید * حالش
ضمیری درویشه راجعدر (بهم برآمد پادشاه منقبض ومنفعل اولدی بی وقت کلدیکیچون
(وروی از وی درهم کشید (دخی پادشاه یوزونی اندن بورشدردی (یعنی بورناردی (حاصلی
درویشك حالنی پادشاهه اعلام ایلدیلر پادشاهده قرشمورش اولدی (یعنی منقبض ومنفعل اولدی
واکا انجندکندن یوزون بورشدردی (حاصلی عبوس الوجه اولدی * واز ینجا کفته اند اصحاب
فطنت وخبرت که از حدت وسورت پادشاهان برحذر باید بود که غالب همت ایشان برمعضلات
مطلب
امور مملکت متعلق باشد وتحمل ازدحام عوام نکنند * (از ین جا ازین ده ایکی اعتبار واربری
ازحرف ابتدا (واین اسم اشارتدر جا لفظنه (وجادن مراد محل ومقام اوله (بری ازین ادات
تشبیه اوله نتکه بو کتابده واقع در (ازین مه پارهٔ عابد فریبی) بونك کبی برمهپاره دیمکدر
فتأمل (پس بونده بومقامدن ویابونك کبی مقامدن دیمکدر (اصحاب فطنت لامیه (فطنت
فانك کسری وطانك سکونیله مصدر در فهم وزیرکلك معناسنه بولغت ایکی بابدن مستعملدر
نصر وعلم بابلرندن (خبرت نصر بابندن کسر خایله مصدر در خبر یخبر خبرا ضم خایله وخبرة
رد کافی
کسرخایله (پس خبرت خانك ضمی وکسریله دیین ضمه‌یی باندن سویلمش (وخبرت خبیرلق معناسنه در
ردشمعی
دیین اصل لغتدن آکاه دکل ایمش (زیرا خبرت تجربه وامتحان معناسنه در (که حرف رابط قول قولدر
(حدت حانك کسری ودالك تشدیدیله کسکنلك بونده یاوزلق مراد در (سورت سینك فتحی
وسکون واویله بونده خشم وغضب معناسنه در (پادشاهانه اضافتی لامیه در (حذر حاء مهمله‌نك
وذال معجمه‌نك فتحه‌لریله علم بابندن مصدر در صاقنمق معناسنه (باید فعل مضارع مفرد غائبدر
بایدندن کرك اولمق معناسنه (بود بونده بودن معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر انکیچون
فاعل اقتضا ایلمز (که حرف تعلیل (غالب تقدیری غالب اوقاتدر (همت ایشان لامیه در
پادشاهلرك همتی دیمکدر (برمعضلات با حرف صله (معضلات وزنده ومعناده مشکلات کبیدر
اموره اضافتی وامورك مملکته لامیه لردر بونده امور احوال معناسنه در (متعلق برمعضلاتك
صله سیدر (غالب مبتدا (وهمت ثانی (ومتعلق باشد خبرثانی وثانی خبریله خبراول (وتحمل
متعلقه معطوفدر (وازدحامه اضافتی مصدرك مفعولنه در (وعوامه اضافت لامیه در تحمل
مبتدا ونکنند خبری (محصول ترکیب) بومحل ومقامدن ویا بومحل ومقام کبیدن (یعنی
سلاطین مختلف الاحوال ومتغیر الاطوار اولدقلرندن اصحاب فطنت وخبرت سویلشلردر که
پادشاهلرك حدت وسورتندن یعنی غضب وخشمندن حذر اوزره اولمق کرك (زیرا غالب
واکثر اوقات انلرك همتی ونظرلری مشکلات امور مملکته متعلق اولور وازدحام عوامه تحمل
ایلمزلر (حاصلی ناسك غلوسندن مضطرب اولورلر * مثنوی * حرامش بود نعمت پادشاه
* که هنکام فرصت ندارد نکاه * حرامش شین ضمیر مصراع ثانی اولنده مقدر آن کسه راجعدر
اضمار قبل الذکر طریقیله تقدیری آنکس که‌در (بود بانك ضمی وفتحیله وواوك فتحیله فعل مضارعدر
ردسروری
بویدندن کینونت معناسنه اولمق دیمکدر (بودندن اشتقاق ایلین غلط ایلمش (نعمت پادشاه
مطلب
لامیه در (که حرف رابط صفت (هنکام وقت معناسنه در فرصته اضافتی لامیه در (ندارت

مطلب

فعل نفی استقبال مفرد غائب طوتماز دیمکدر (نکاه بونده حفظ معناسنه‌در معلوم اوله که نکاه
لفظی داشتن و داریدن مصدرلریله ومشتقاتیله مستعمل اولسه حفظ معناسنه‌در اما کردن
و کندن مصدرلریله ومشتقاتیله مستعمل اولسه نظر معناسنه‌در یعنی باقمق (محصول بیت)
اول کسه پادشاهك نعمتی حرامدر ویا حرام اولور ویا حرام اولسونکه زمان فرصتی
رعایت وصیانت ایلمیه یعنی احوالدن خبردار اولمیوب هرزمانی بربیله * مجال سخن تانبینی زپیش
* بیهوده کفتن مبر قدر خویش * مجال بونده محل معناسنه‌در (سخنه اضافتی لامیه‌در (تا
حرف توقیتدر مادام معناسنه (نبینی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر بینیدندن مادامکه
کورمیه‌سین دیمکدر (زپیش نبینی‌یه متعلقدر بیهوده‌یه تعلیق ایلین خطاء فاحش ایلمش

ردشمعی

(با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (کفتن مصدر ینه متعلق (و بیهوده زائد و باطل معناسنه‌در
(مبر میمك و بانك فتحه‌لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر بریدندن بردندن دیینلر بلمزمش ایلمه

ردابن سیدعلی وسروری

دیمکدر یعنی ضایع ایلمه (قدر خویش لامیه‌در (محصول بیت) سوز محلنی مادامکه سو بلمزدن
اول کورمیه‌سن یعنی قبل التکلم سوزك فرصتنی و کلامك محلنی کورمکسزین بیهوده
و باطل سوز سویلمکله کندی مقدارکی ضایع ایلمه وحرمتکه نقصان ویرمه زیرا بی محل سوز
سویلمك حرمتسزلکه سببدر * کفت رآیید این کدای شوخ مبذر را که چندین نعمت باندك
مدت برانداخت نداند که خزینهٔ بیت المال لقمهٔ مساکینست نه طعمهٔ اخوان شیاطین * برآنید
فعل امر جمع مخاطبدر رانیدندن سوریکز دیمکدر راندندن اشتقاق ایلینلر غلط ایلمشلر

ردابن سید علی وسرور

(کدا بونده دیلنجی معناسنه‌در (شوخه اضافتی بیانیه‌در (شوخ بونده کستاخ و بی ادب و بی شرم
معناسنه‌در (مبذره اضافتی بیانیه‌در تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسرف دیمکدر (که
حرف تعلیل (و یا حرف رابط صفت (باندك با حرف ظرف (اندك از دیمکدر قلیل
معناسنه (مدت زمان دیمکدر (بر حرف تأکید (انداخت فعل ماضی مفرد غائب آتدی
یعنی تلف ایلدی (نداند فعل نفی مستقبل مفرد غائب بلمز دیمکدر (و یا استفهام طریقیله
بلزمی دیمك اوله (که حرف بیان (خزینهٔ بیت المال لامیه‌در (لقمهٔ مساکین‌ده بویله‌در
(خزینه مبتدا ولقمه خبری (نه حرف نفی (طعمه طانك ضمیله وسکون عینله مطعوم معناسنه
ییلنجك نسنه که فارسیجه خورش دیرلر (اخوانه اضافتی واخوانك شیاطینه لامیه‌لردر (اخوان
کسر همزه ایله قرداشلر معناسنه‌در (محصول ترکیب) وقتاکیم پادشاهه مذکور کدانك
احوالنی عرض ایلدیلر ایسه دیدیکیم سورك بو کستاخ ادبسز مسرف جراری بوندن کتسونکه
بو قدر نعمت ومالی ازاجق زمانده تلف ایدوب یابانه اتدی یعنی اسراف ایله ضایع ایلدی بلمزکه
ویا بلمزمیکه خزینهٔ بیت المال فقرا ومساکین لقمه‌سیدر یعنی بونلره نفقه اولمغیچون ودفع احتیاج
ایچون ویریلور لقمهٔ اخوان شیاطین دکلدر یعنی مسرفلره ومتلفلره اسراف وآتلافیچون ویرلمز
حاصلی خزینهٔ بیت المال محتاجلرك حقیدر مبذرینك حقی دکلدر (مبذری شوخه عطف ایدنلر
صحیح نسخه‌لره مخالفت ایلدکلرندن غیری لذت کلامدن بی خبر ایمشلر وشوخدنصکره چشم

ردابن سیدعلی وسروری وکافی
ردشمعی
ردشمعی وکافی
رد سروری وشمعی وکافی

لفظنی زیاده ایدن زائد ایلمش ونعمتدن صکره مال لفظنی زیاده ایدنلر صحیح نسخه‌لره مخالفت
ایلمشلر براند آختدن صکره وتلف کرد ترکیبنی عطف ایدنلر یاندن ایلمشلر (نداند عبارتی
ترك ایدنلر صحیح عبارتی ترك ایلمشلر * بیت * ابلهی کو روز روشن شمع کافوری نهد
زود بینی کش بشب روغن نباشد در چراغ * ابلهی ابله صفت مشبهه‌در احمق معناسنه‌در
ویا حرف وحدت کواصلنده که او‌در (که حرف رابط صفت وضمیر ابلهه راجعدر (روز روشن
بیانیه در وظرف زماندر آیدین کونده دیمکدر (شمع کافوری بیانیه‌در شمع عربیده شینك

ردکافی

فتحی ومیمك کسریله بال مومنه دیرلر اما عجم میمك سکونیله اوقورینه بو معنایه (صکره تعمیم ایلدیلر
(پس کافوری قید احترازیدر یای نسبیله آق بال مومنه دیرلر (نهد فعل مضارع مفرد غائبدر
نهیدندن نونك فتحی وکسریله لغتدر قومق معناسنه قومقدن مراد یاقمقدر (زود تیز
دیمکدر یعنی یقین زمانده (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کوررسین دیمکدر (کش کافك
فتحی وکسریله لغتدر اصلی که‌در کافك کسریله لیکن شین ضمیر ایله ترکیب اولنجه قیاس
فتحه تخصیص ایلمك ایدی زیرا ضمیرلرك ماقبلی بو دیلده مفتوح اوقنور الا ضرورت
وزن ایچون ساکن اوقنور اما بعضیلر شذوذ کش اوقورلر اصلی کسری رعایتیله شین معنی
جهتندن چراغه مقیددر چراغنی تقدیرنده بشب با حرف ظرف نباشده متعلق (روغن رانك
ضمی وغینك فتحیله ایج یاغندن غیری یاغه دیرلر اما ایج یاغنه پیه دیرلر یای عجمك کسریله
(نباشد فعل نفی استقبال مفرد غائب اولماز دیمکدر چراغ فتیله‌ده یا نان آتشك اسمیدر
اما بونده شمعدان مراد در ذکر حال وارادهٔ محل طریقیله (محصول بیت) برابله که آیدین
کونده یعنی کوبه‌کوندز شمع کافوری یقار یقین زمانده کوررسین که چراغدانده یاغ اولماز
یعنی ایج یاغی ویا بزر یاغی یاقغه قادر اولمازقنده قالدی که زیت یاغی وشیرلغان یاغی حاصلی
بویله اسراف ایلین احمق آز زمانده شویله مفلس وفقیر اوله که اك اوجوز اولان یاغی
یاقغه قادر اولماز دیمکدر بعض نسخه‌لرده نباشد یرینه نماند کلمش وشراحك بعضیسی آنی
اختیار ایلمش و بعضیسی بو مختاره دخل ایلمش که ترکیبدن ابلهك روغن یاقدیغی مفهوم

مختار ابن سیدعلی
ومعترض شمعی
ومعاون مختار کافی

دکلدر که چراغنده روغن قالمیه دینله و بعضیسی امعان نظر ایلمیوب مختاره معاون اولمش
وخیلی اکثار کلام ایلمش لیکن طریق مکابره‌یه سلوك ایلمش فتأمل (کشك کافنی کسره‌یه
تخصیص ایلین سمت شذوذه ذاهب اولمش * یکی از وزرای ناصح کفت ای خداوند

ردشمعی

مصلحت آن می بینم که چنین کسانرا وجه کفاف بتفاریق مجری دارند تا در نفقه اسراف
نکنند * بعض نسخه‌ده ناصح یرنده نیك محضر واقعدر لیکن ناصح اولیدر (و بعضنده آن می
بینم یرینه آنست دوشمش * و بعضیلر بو نسخه‌یی اختیار ایلمش * و بعضیلر اختیارینه اعتراض

مختار ابن سیدعلی
ومعترض سروری

ایلمش لیکن اعتراضی مکابره‌در (وجه جهت وخرجلق (کفاف کافك فتحی وکسریله رزقه
وازیغه دیرلر (باحرف مصاحبت (تفاریق تفریقك جمعیدر ایری ایری یعنی کون بکون وباهفته
بهفته ویا ماه بماه دیمکدر مجری اسم مفعولدر افعال بابندن معین معناسنه (حتی بعض
نسخه‌لرده عطف تفسیری طریقیله کلمش (تا حرف تعلیل (محصول ترکیب) پادشاه سورك
شوندن شو جراری دینجه ناصح وزرانك بری پادشاهه دیدی ای پاشاه مصلحت انی کورورمکه
بو نجلین مسرف ومتلفلرك وجه معیشتلرینی وجهت کفافلرینی دفعة الینه ویرمیه‌لر بلکه
متفرق ازرازرویه‌لر یعنی کون بکون وباهفته بهفته ویاماه بماه تعیین ایده‌لر تاکیم نفقه‌ده اسراف
ایلمیه‌لر * اما انچه فرمودی از زجر ومنع مناسب سیرت ارباب همت نیست یکی را بلطف

لکن معتبرات لغات فارسیه‌دن شرفنامه‌ده (ازه معروف که ازاره بتخفیف نیز نامند) دیوب ضرورت وزنه دائر بر قید یوقدر وبعض لغت معتبره‌ده دخی امید تخفیف وتشدید ایله مرویدر لغتدر دیوب ضرورت لاقردیسی یوقدر (فتدبر)
الطابع

امیدوار کردانیدن و باز بنومیدی خسته خاطر کردن * اما ادات استدراکدر مصلحت می
بینم‌دن زجر ومنع عطف تفسیریدر سورمك وکیدرمك معناسنه سابقا پادشاهك سورك
دیدوکنه اشارتدر (امیدوار امیدلی دیمکدر امید وامید تخفیف وتشدیدیله لغتدر دیین لغو

ردشمعی

سویلمش (زیرا لغت عجمده تشدید ضرورت وزن ایچون کلورکه سابقا بیان اولندی (کردانیدن
بونده ایلمك معناسنه‌در دوندرمك دیین خطا ایلمش (با حرف مصاحبت (ونومیدی نونك
فتحیله ونا امیدی مأیوس معناسنه‌در یای مصدریه ایله امیدسزلك دیمکدر (محصول ترکیب)
پادشاهم مصلحت بنم سو یلدیکمدر اما زجر ومنع که یوردیکوز یعنی اول دروبشی سورك شوندن

شوندن بيور د يغكز ارباب همتك اخلاقنه واصحاب كرمك شانلرينه مناسب ولايق دكلدر
بريسي بركره لطف واحسانله اميد وار ايدوب نكرار اميدسز لكله خسته خاطر و پريشان
درون ايلمك حاصلى سنك كبى صاحب لطف وكرم پادشاهلره سزاوار وملايم دكلدر برفقيرى
بركره احسانله مسرور صكره زجر ومنعله مأيوس ومغموم ايلمك (الله تعالى رحمت ايلسون
بو بله وزيرلره *بيت* بروى خود دراطماع بازنتوان كرد*چو بازشد بدرشتى فرازنتوان كرد*
بروى (باحرف صله نتوان كرده متعلق (روى خود لاميه در (اطماع ده لاميه در (اطماع افعال
بابندن مصدر دربركيمسه يى طمعه دوشرمك (باز (نتوان كرد تركيبله فتح معناسنه در يعنى اچق
كرد بونده كردن معناسنه در (نتوان كرد اكثر يرلرده عدم امكاندن كنايتدر اما بونده عدم جوازدن
عبارتدر (جوادات تعليل باز شد اجلدى ديمكدر بناى مفعول معناسنه (بدرشتى باسيبتى متضمن
حرف مصاحبت (درشت دالك ورانك ضمه لريله ايرى ديمكدر كه عربجه خشن ديرلر صفت
مشبهه در مقابلى نرم در (ويا حرف مصدر در (فراز فانك فتحى وكسر يله بونده بند واغلاق
معناسنه در (نتوان كرد بنه سابق كبى در (محصول بيت) كشى كندى يوزينه يعنى كنديته
اطماع قپوسنى يعنى خلق كند بنك لطف واحسانه طمعه دوشرمك بابنى اچامق كرك
حاصلى خلق كنديتك جودو كرمنه طمعكار ايلامك كرك اما چونكه باب اطماع مفتوح اولدى
يعنى چونكه خلق كنديتك سخا وكرمنه طامع واميد وار ايلدى خشونت وجفايله اول بابى
سد ايلمك جايز دكلدر (حاصلى خلق اولدن لطف واحسانته معتاد واميد وار ايلمامك كرك
اما ايلدكدن صكره زجر ومنعله خسته خاطر و پريشان درون ايلمامك كرك بازايكى مصرعده
بله مفتوح معناسنه در ديمكده نظر وار (فرازى كسرفايه تخصيص ايدوب ايكى معنا يه كلور
برى يوكسك وبرى بوقش معناسنه وكاه اولور كه انكله منع واغلاقدن كنايت اولور دينلر
كسره يه تخصيصده و يوكسك ديمكده ومنعدن كنايتدر ديمه لرنده افترا ايلمشلر (ومصراع ردابن سيدعلي وسروري وشمعي وكافي
اولك معناسنى كندو يوزوكه اميدلو اميد قپوسنى كوجله اچمق ممكن دكلدر يعنى سندن بلارضاء
برنسنه الملق ممكن دكلدر مكرسن احسان ايده سين دين بريللق بول معناى ييندن ايراق كتمش ردابن سيدعلي وسروري
فراز بونده بسته ومغلق معناسنه در دين فتى مغلق سو يلمش (نتوان كرد عبارتى اينمكه ردشمعي
محال بوقدر ممكن دكلدر ديمكدر دين ناممكن سو يلمش (نتوان كرد عبارتنده ابن سيدعلى ردكافي
مبالغه وارد يمش وسروري معناى مبالغه يى انكار ايلمش لكن انكارى منكردر*قطعه* ردكافي
كس نبيند كه تشنكان حجاز* بلب آب شور كرد آيند* كه حرف يان حجازدن مرادمكه وحج
اولمغه قابلدر نتكه بو كتابده نيجه يرده ايكيسندن حجازله تعبير بيورمش (باحرف صله لب بونده
كار معناسنه در ابه اضافتى لاميه در (وشوره يبانيه (شوردن بونده توزلى وكرك مراددر (كردكاف
عجمك كسريله ورانك سكونيله لغتده دكرمى واطراف معناسنه در (وبعض لفظك تركيبله جمعيت
معناسنه ده كلور مثلا كرد آمد ديرلر جمع اولدى معناسنه وكرد آيد ديرلر جمع اولور معناسنه
(محصول بيت) كيمسه كورمزكه حجاز تشنه لرى يعنى كعبه بولينك صوسوزلرى آجى صوكنارينه
جمع اولورلر يعنى شور صوكنارينه جمع اولدقلرنى كيمسه كورمشدر هر نقدر كه
تشنه ومتعطش اولورلرسه ده* هركجا چشمه بود شيرين* مردم ومرغ ومور كرد ايند*
چشمه بكار معناسنه در وياحرف وحدت وهمزه حرف توسل بود فعل مضارع مفرد غائب
اولور ديمكدر شيرين طاتلى ديمكدر (مورقرنجه (محصول بيت) هر يرده كه برطاتلى بكار اوله اوزرينه
مردم ومرغ ومور جمع اولورلر حضرت شيخ وزير جانبندن پادشاهه خطاب ايدوب بيورر كه
دل پادشاهم سزماء معين وچشمهٔ شيرين حكمنده سز لايق اولان اولدر كه احسان وكرمكه تشنه دل

فقراب جود كدن وسحاب لطفكدن سيراب اولوب برفردى مظهر حرمان واقع اولميه
بلكه هركس على قدرحاله سخاء كرمكدن فيض ياب اوله * بيت*مرغ جايى پرد كه چينه بود*
نه بجايى رود كه چه نبود بعض نسخه ده پرديرينه رودواقعدر (جايى ياحرف وحدت (پر دباء
عجمك وراك فتحه لريله فعل مضارع مفردغائب اوچار ديمكدر (مرغ مبتدا وپرد خبرى (كه حرف
بيان ورابط صفت (چينه جيم عجمك كسريله قوش يمنه ديرلر (نه حرف نفى معناده رود ده
مقيد در نرود تقديرنده فعل نفى غائب كتمز ديمكدر (بجايى باحرف صله نروده متعلق (وياحرف
وحدت (كه سابق كبيدر (چه جيم ضرورت وزن ايچون برمقدار مداولور كه تلفظده بريامتولد
اولور كه مصراع اولده چينه بوده تجنيس مركب اولور مذكور يايى كتابتده اثبات ايدوب ردشمعي وكافي
چى يازنلر ضرار شعردن بى خبرايمشلر (محصول بيت) مرغ بريره اوچار كه انده قوش يمى اوله يعنى
ديره جك دانه اوله بريره كتمز كه هيچ نسنه اولميه يعنى چينه اولميان يره اوچوب كتمز (چى لفظى
چه كبي نسنه معناسنه در دين ظاهردركه بابله وياسزلغت طوتارمش بوندن صكره ردكافي
اخرنده كى يا ضرورت وزن ايچون اشباع اتمكدن حاصل اولور ديديكى نوع تناقض شكلدر
منه سنده چى چيز معناسنه در بابله دين ترادف شكلين اعتبارنده سهو ايلمش * حكايت * يكى ردشمعي
ازپادشاهان پيشين دررعايت مملكت سستى كردى ولشكربسختى داشتى چون دشمن صعب
روى نمود همه پشت بدادند* پادشاهان پيش اضافتى بيانيه در (پيش اوك (وياحرف نسبت (ونون
حرف تاكيد نسبتدر اوكى ديمكدر (رعايت مملكت مصدرك مفعولنه اضافتيدر برمضاف تقديريله
اهل مملكت ديمكدر (سستى سينك اولك ضمى وثانينك سكونيله كوشك معناسنه در
(امابونك كبى يرلرده اهمال وتغافلدن كنايتدر وياسى حرف مصدردر (كردى ياحرف حكايت
شكردر رعايتنه معطوفدر (بعض نسخه ده لشكردن صكره برراپازمش علامت مفعول (بسختى
باحرف مصاحبت داشتى يه متعلق (سخت سينك فتحى وخانك سكونيله قتى معناسنه در (وياحرف
مصدر (داشتى ياحرف حكايه طوتاردى ديمكدر (چون ادات تعليل (دشمن صعب بيانيه روى
نمودك مقدم مفعوليدر (همه ادات تأكيددر عربيده جميع كبى (پشت باء عجمك ضميله ارقه
ديمكدر (بدادندك مقدم مفعوليدر ارقه ويرديلر ديمكدر (محصول تركيب) حضرت شيخ
بيورر كه بزم شمدى يكى زمانه مز پادشاهلرندن اول برپادشاه اهالئ مملكت رعايتنده تقصير وتغافل
واهمال ايدردى واسكرى شدت ومحنتله طوتاردى يعنى علوفه لرينى ويللقلرينى وسائر رسوم
ولوآزمنى ويرمزدى حاصلى ذليل وزبون طوتاردى پس چونكه صعب دشمن بو كه ظاهر وهويدا
اولوب يوز كوستردى يعنى بونكله جنك ايلمكه كلدى جميع عسكر ارقه ويروب بوندن اعراض ايلديلر
سلاطين عثمانيه دن يلدرم خان بايزيددن اعراض ايلدكلرى كبى شراحك بريسى يكى لفظنى مبتدا ردسروري
وپادشاهانى اكه بيان وپيشين عبارتى صفت پادشاهان طوتوب خبر مبتداذ كرينى اهمال ايلمش
ظاهردركه خبرى سستى كرديدر (دررعايت مملكت اوانده كه حرفنى كتابت ايلين عجب نه معنى ملاحظه ردشمعي
ايلدى كردى عبارتنك معناسنى ايلدى وداشتينك طوتدى دينلر باء حكايه معناسنى رعايت ايلمشلر ردشمعي وكافي
* بيت *چودارند كنج ازسپاهى دريغ* دريغ ايدش دست بردن بتيغ *دارندك فاعلى سلاطين
وحكامدر (كنج بونده مالدر خزينه معناسنه ده كلور (دريغ بونده اسركمك وقصغنمق
معناسنه در (دريغ ثانى حيف معناسنه در (ايدش شين ضمير سپاهى به راجعدر (دست بردنك
مقدم مفعوليدر ايلتمكدن مراد صوغنق واوز اتمقدر (بتيغ باحرف صله (محصول بيت) چونكه
سلاطين وحكام سپاه ولشكردن خزينه ومالى اسركرلر (يعنى امساك ايدوب رعايتلرنده تقصير
ايدرلر سپاه وعسكره ده لازم كلدكده قلجه ال اورمق يعنى جنك ايلمك حيف ودريغ كلور ايكى

رد ابن سيد على وشمعى
ردسروری و کافی
رد جميع شراح

(دربغی بیله حیف معناسنه طوتنلر غلط ایلمشلر (اولکی دربغی منعله شرح ایدنلرده
معنای مطابقیله شرح ایلمشلر * یکی راازانان که غدر کردند بامنش دوستی بود * یکی را
را حرف تخصیص رایی ترك ایدنلربی وجه ترك ایلمشلر (انان جمع اندر (که اسم اشارتدر
(که حرف رابط صفت (غدر غین معجمه نك فتحی ورانك سكونیله ترك وفا معناسنه در (با
حرف مصاحبت (منش شین ضمیر یکی یه راجعدر (دوستی یا حرف مصدر (محصول ترکیب
اول ترك وفا ایدنلردن برینك که بنمله دوستلغی وار ایدی * ملامنش کردم و کفتم دونست
وناسپاس وسفله حق ناشناس که باندك تغیر حال از مخدوم قدیم خود بر کردد وحقوق نعمت
سالیان درنوردد * ملا منش ضمیر یکی یه راجعدر بعض نسخه ده ضمیر بولنمادی اولامسی
اولی در اول اشنام اولنی لوم وسرزنش ایلدم (دون الحق معناسنه دربعنی براماز (پس ضد
فوق دیبن الحق قاچش (ناسپاس کفران نعمت معناسنه در سفله ضم وکسر سبنله الحقدر
دون معناسنه (حق ناشناس (وناحق شناس طوز اتمك حقنی بلمز کفران نعمت معناسنه (حاصلی
مذکور الفاظ متقارب المعانیدر (که اصلنده آن که در (که حرف رابط صفت (باندك باسببنی
متضمن حرف مصاحبت (بر کرد ده متعلق (تغیر حال لامیه (بعض نسخه ده باندك مایه تغیراه
(مایه ماده وسرمایه معناسنه در (از مخدوم قدیم بر کردده متعلق بیانیه در (بر کردد دونه یعنی
یوز بن چویره حاصلی اعراض ایلیه یرجع ایله تفسیر ایلین بو کلمه نك معناسنی بلمزایمش (حقوق نعمت
لامیه در (سالیانه اضافتده بویله در (یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمعدر شذوذ
طریقیله (در حرف تأکید (نوردد نونك فتحی وضمی وواوك ودال اولینك فتحه لریله فعل
مضارع مفرد غائب فاعلی برکردد کده بونکده یکی یه راجع ضمیر در (محصول ترکیب) بنمله
دوستلغی اولان قاچقینك برینی لوم وسرزنش ایلدم ودیدم الحقدر ودنی وکفران نعمت
وطوز اتمك بلمز وناشا کردر اولکه ازاجق سرمایه تغیر حال سببیله کندی مخدوم قدیمندن
روکردان اولوب اندن اعراض ایلیه ونیجه ییللق حقوق نعمتی طی ایدوب ضایع ایلیه وکفران
نعمت طریقنه ذاهب وسالك اوله * کفت اکر بکویم معذور داری * لوم ایلدیکم سپاهی
دیدی (اکر بو قضیه نك اصلنی بیان وترك وفاما جراسن عیان ایلرسم بنی معذور طوتوب
البته لوم ایلمزسن * شاید که اسبم بی جو بود ونمدزین درکرو وسلطان که بزر باسپاهی بخیلی
کند باوبجان جوانمردی نتوان کرد * شاید فعل مضارع مفرد غائبدر شایدندن استفهام
انکاری طریقیله لایقمیدر دیمکدر فاعلی این حاله راجع تحتنده ضمیردر (که حرف بیان (اسب
فتح همزه وسکون سینله وبا عربیله ات دیمکدر فرس معناسنه (جو جیمك فتحیله اریه دیمکدر
(نمدزین لامیه در (نمد مطلقا کچه یه دیرلر (وزین زانك کسریله اکر معناسنه درکه عربجه سرج
دیرلر (نمدزیندن مراد اکر کچه سیدرکه زمان سابقده تکلتی اولمازایمش بلکه بر کچه بی قات قات
ایدوب اکر التنه تکلتی یرینه قورلرایمش ومنزله وارنجه الوب کلم وزیلی یرینه التنه دوشرلرایمش
پس سپاهی دیرکه مناسبیدر که اکر کچه سی که التمه دوشنوردم رهنده اوله (کرو کاف عجمك
کسری ورانك فتحیله رهنه دیرلر (که حرف رابط صفت (بزر با حرف ظرف زر بونك کبی
یرلرده مطلقا اقچه معناسنه در (با حرف صله (سپاهی یا حرف نسبت عسکری دیمکدر (بخیلی
یا حرف مصدر (کند فعل مضارع مفرد غائب بونده ایلیه دیمکدر (با حرف صله (واو ضمیری
سلطانه راجعدر (جوانمرد لفظ مشترکدر بهادرله سخی وکریم یننده (و یا حرف مصدر (پس
بهادر معناسنه اولورسه بجانك باسی حرف مصاحبت اولور اما جود وسخا معناسنه اولورسه
حرف صله در ولکل وجهة (نتوان کرد ایتمك اولماز دیمکدر عدم جوازدن کنایتدر (محصول ترکیب

معهود کربخته یوررلایقمیدرکه آتم اریه سز واوتلقسزاج وذلیل وز بون اوله والتمه دوشندیکیم
اکر کچه سی بر مقدار دین ایچون مرهون وپادشاه که خزینه ومال خصوصنده عسکره بخل
وامساك ایدوب وظیفه لرینی وبخششلرینی وسائر رسوم ولوازمنی محلنده ویرمیه اکا جان ودلیله
بهادرلك وفدا یلك ایلمك اولماز ویالك یولنه جان بذل وفدا ایلمك اولماز حاصلی اك اوغورینه
جان وباش ویرمك جائز دکل (نمد زین اضافتله اکر کچه سیدر دالك سکونیله تکلتی معناسنه در
دیدیلر لفظده ومعناده خطا ایلمشلر (شاید که اسبم بی جو بود عبارتنی کلام اخباری یه حمل
ایدوب احتمالات بعیده ایله تأویل ایدوب اکثار کلام واطناب مقال ایدن ایشی وکوچی اولدیغندن
بولدیغن سویلرایمش * بیت * زر بده مرد سپاهی را تاسر بنهد * وکرش زرندهی سر بنهد
درعالم * زر بونك کبی یرلرده اقچه یه والتونه شاملدر سکه لی اولدقلری تقدیرجه (با حرف تأکید
(وده دالك کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر ویر دیمکدر دهیدندن دادندن دکل (زر بده نك
مفعول اولی (ومرد مفعول ثانیسی ار دیمکدر بهادر معناسنه ترکیده ده کاه بهادره ار دیرلر حتی
ارلك ایلدی دیرلر بهادرلك معناسنه (سپاهی یه اضافتی بیانیه در (ورا ادات مفعول (تا
حرف تعلیل (سر بنهدك مقدم مفعولیدر (وکرش اصلنده واکرشدر ضرورت وزن ایچون تخفیف
قلندی شین مود سپاهی یه راجعدر زرندهینك مقدم مفعولیدر (ندهی فعل نفی استقبال مفرد مخاطبدر
(سر بنهدك مفعول صریحی (ودرعالم غیر صریحی درحرف صله در (محصول بیت) بهادر سپاهی یه
التون واقچه ومال واسباب وآت دخی طون ویر (حاصلی التفات ورعایت ایله تاکیم سکا انقیاد ومطیع
اولوب قپوك بکلیه ولازم کلیجك یولکه واغوریکه جانیو باش فدا ایلیه (حاصلی رعایت ایله که سکا
مخصوص اوله واکر مرد سپاهی یه مال واسباب ویرمزسك قپوك بکلمز (وسنی قیوب باشین
الوب ترك دیار ایدر دیمکدر روزمره لرنده سردر عالم نهاد درلر باشین الوب کندی
وسردر عالم بنهد باشین الوب کیدر دینجك برده (حاصلی ترك دیار ایتمکدن کنایتدر (بنهد یرینه
بایله ننهد یازان نوبله عجب طبع سقیم ایمش (وبو یله یازنلرك افسانه سیله تقید ایلین غریب
قوی دماغه مالك ایمش الله قوت ویره * بیت * اذاشبع الکمی یصول بطشا * وحاوی البطن
یبطش بالفرار * شبع فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر فتح بابندن طویسه (کمی بهادره دیرلر
شجیع کبی (شبع نك لفظا مرفوع فاعلیدر (اصلی کبی در ادغام اولنمغله کمی اولدی (یصول
فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر هجوم وحمله ایدر دیمکدر جزاء شرطدر (بطشا یصول نك
مفعول مطلقیدر (قعدت جلوسا کبی حاوی اسم فاعلدر لفیف مقروندن خالی معناسنه (یعنی
بوش بطن لفظا مجرور مضاف الیه قرن دیمکدر (شکم معناسنه (یبطش فعل مضارع مفرد مذکر
غائبدر ضرب بابندن (یصول معناسنه حمله وهجوم ایدر دیمکدر (با حرف مصاحبت (یبطش یه
متعلقدر (فرار کسر فایله قاچمقدر کریز معناسنه (محصول بیت) چنکم دلاور طوق اولسه یعنی
آج اولمسه (حاصلی غنی اولسه فقیر اولمسه عدویه شدتله یاپشور (وز یاده هجوم وحمله ایدر
اما قرنی بوش اولسه یعنی آج اولسه حاصلی فقیر ومفلس اولسه عدویه پك یاپشماز (بلکه همان
باشین قورتارمغه مقید اولور انجق (حاصلی محکم صواش ایده مز (زیرا اسبابی وبانی براغی
برنده دکل (فرار ایله حمله وهجوم ایدر دیمکدن مراد کاه کارزار وهنکام پیکارده دشمنه جان و
کوکلدن وارماز زیرا نه آتنه اعتمادی وار ونه یراغنه (مصراع ثانیده اسم فاعل یرینه مفاعله
بابندن فعل ماضی ایراد ایلین وبطن لفظنی اکا مرفوع فاعل طوتوب اذا حاوی البطن تقدیرند
کندی زعمیله تقدیر ایلمش زیرا بو لغت مفاعله ده مستعمل دکل مصراع ثانینك معناسی چنان
بهادرك قرنی اج اولسه قاچمغه محکم طونار یعنی قدرتی اولماسه جنکه اصلا طاقت کنود میوب

رد جميع شراح

رد کافی

رد ابن سيد على

رد سروری

رد کافی

بحر وافر

رد شمعی

فرارایدر دیین معنای حقیقتدن فرار ایلمش * حکایت * یکی از وزرا معزول شد و بحلقهٔ
درویشان در آمد و برکت صحبت ایشان در وی اثر کرد وجمعیت خاطرش دست داد *
(باحرف صله (وحلقه حانك فتحی ولامك سکونیله انسانده مستعملدر ولامك فتحیله غیرده
در ویشانه اضافتی لامیه در(برکتدن بونده مراد مبارك کلك دریمن معناسنه صحبته اضافتی لامیه در
وصحبتك ایشانه مصدرك مفعولنه ویافاعلنه اضافتیدر (در حرف صله (ووی واوك فتحیله
وزیره راجع ضمیر غائبدر (محصول ترکیب)وزیرلردن بریسی معزول اولدی ودرویشلر حلقه سنه
یعنی مجلسنه داخل اولدی وانلرك مصاحبتی برکتی اکا تأثیر ایلدی وجمعیت خاطرده اکا ال ویردی
(یعنی دنیا جیفه سنه التفاتدن خلاص واکا تعلق وتلبسدن آزاد اولدی * ملك بار دیکر
برودل خوش کرد وعمل فرمود قبول نکرد وکفت معزولی به که مشغولی * (بر واصلنده براوایدی
وصله همزه ساقط اولمشدر (برحرف استعلا (ویاحرف صله (واو ضمیری وزیره راجعدر (دل کردك
مفعول اولی (وخوش مفعول ثانیسی (تقدیری دلش خوش کرد در شین ملکه راجع اولور
(وعمل یعنی عمل وزارت (معزولی یاحرف مصدر (که من تفضیلیه معناسنه در (مشغولی یاحرف
مصدر (محصول ترکیب) پادشاه وزیر اوزرینه ویا وزیره بردخی کوکلنی خوش ایلدی (یعنی
کدورت غضب وتیره کی خشمی کیدوب وزیره صاف دل اولوب ینه وزارت عملنی وخدمتنی
بیوردی (یعنی تکلیف ایلدی (وزیر قبول ایلمدی ودیدی معزوللق مشغوللقدن یکدر (یعنی
زخارف دنیا ایله آلوده وقیودیله پریشان حال ومتشتت البال اولمقدن کوشهٔ فراغت اختیار ایدوب
قیود وتفرقه دن آزاده والام وبلیاتندن آسوده اولمق اولی واحرادر * رباعی * آنان که بکنج عافیت
بنشستند * دندان سك ودهان مردم بستند * (آنان آنك جمعیدر انلر دیمکدر (که حرف رابط صفت
(بکنج باحرف ظرف (کنج کاف عربك فتحیله بوجاقدر که عرب زاویه در (عافیته اضافتی بیانیه در
(عافیت الله تعالی قولندن بلایی دفع ایلمکه دیرلر (دندان دیشه دیرلر که عربجه سن دیرلر سینك
کسریله ونونك تشدیدیله (سکه اضافتی لامیه در (سك سینك فتحی وکاف عجمله کلب دیمکدر
(دهان الفك والفسز آغزه دیرلر (محصول بیت) شونلر که عافیت وفراغت کوشه سنده
اوتور دیلر (یعنی خلقدن منقطع اولوب کنج عزلت اختیار ایلمشلردر (دندان کلب عقور
موذی ناسك شر وزندن کنایتدر دهان مردم بدکو بستند بغلدیلر (یعنی کوشهٔ
تقاعد اختیار ایدنلر خلقك موذیلرندن وغیبت کو وبدکو مردمدن خلاص اولوب سالم اولدیلر
عافیت برینه قناعت بازانلر ناموزون یازوب خطا ایلدی * کاغذ بدر یدند وقلم بشکستند *
وزدست وزبان حرف کیران رستند * کاغذ کاف عربی وغین مفتوح معجمه وذال معجمه ایله
مشهور عربجه قرطاس دیرلر (بدریدندك مقدم مفعولیدر (باحرف تأکید (دریدند فعل ماضی
جمع غائبدر یرتدیلر دیمکدر (قلم معروف بشکستندك مقدم مفعولیدر (زبان حرف کیران
لامیه (حرف کیر وصف ترکیبیدر کسنك عیبنی ونقصاننی طوتیجی دیمکدر الف ونون ادات جمعدر
(محصول بیت) عافیت بوجاغنده اوتورانلر کاغد ودفتری پاره لیوب قلمی شکست ایلدیلر یعنی
عالم ظاهرده جمیع عوایق وعلائقدنیه ویه بی ترك ایدوب دنیا ومافیهادن ال چکوب فارغ البال
وآسوده حال اوتوردیلر حاصلی هر نسنه دن آزاده وسالم اولوب حضور ایلدیلر دخی بدکویلر وعیب
بینلر الندن ودیلندن قورتلدیلر یعنی کوشهٔ فراغت اختیار ایلمکله عیب بین وغیبت کویلر شر
وحسدندن خلاص بولدیلر حضرت شیخك بیوردیغی نادر واقع اولور زیرا خلقك دیلندن انبیا
واولیا بیله خلاص بولمامشدر دکل که عباد وزهاد * ملك کفت هر اینه مارا خردمندی کافی باید که
تدبیر مملکت راشاید * هر اینه البته (خردمندی یاحرف وحدت کافی بونده مقبول معناسنه در

ملتشت پریشان دیمکدر تفعیل بابندن اسم فاعلدر

ردابن سید علی

عجم بسند دیرباء عربیله (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف رابط
صفت (تدبیر مملکت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ورا ادات مفعول (شاید فعل مضارع مفرد
غائبدر شایدندن (محصول ترکیب) پادشاه دیدی البته بزه برعاقل ومقبول وزیر کرك که تدبیر
مملکته لایق اوله یعنی امور سلطنته وتدبیر مملکته شایسته وسزاوار برعاقل ودانا وصدر
وزارته مستحق برمرد کارازما کرك * کفت نشان خردمند کافی انست که بچنین کارها تن در
ندهد * خردمند کافی بیانیه (که حرف بیان (بچنین باحرف صله (تندن مراد وجودی وذاتیدر
(در حرف تأکید (ندهد فعل نفی استقبال مفرد غائب ویرمیه دیمکدر یعنی بویله ایشلره کیرمیه
دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر پادشاهه دیدی خردمند کافینك نشانی وعلامتی اولدر که بویله
ایشلره کندینی ویرمیه یعنی امور سلطنته وتدبیر مملکته اختیاریله داخل اولمیه حاصلی عاقل
ودانا اولدر که بونجلین ایشلره قارشمیه وکندینی بویله دشوار مصالحه اختیاریله کرفتار ایلمیه
* بیت * همای برهمه مرغان ازان شرف دارد * که استخوان خورد وجانور نیازارد * همای
برطیر معروفك اسمیدر که سابقا بعض خواصی بیان اولدی ایدی (ازان ادات تعلیلدر لاجل معناسنه
(شرف رفعت معناسنه در (دارد فعل مضارع مفرد غائب وارلقدن عبارتدر (که حرف تعلیل ویا
حرف بیانی (استخوان همزه نك وتانك ضمی وسینك سکونی وواو رسمیله کمك معناسنه (جانور جان
روح حیوانی (وور ادات نسبتدر جانلی دیمکدر (جانور نونك سکونیله اوقنور (نیازارد فعل نفی
استقبال مفرد غائب لازم ومتعدی کلور بونده متعدیدر انجتمز معناسنه (محصول بیت) مرغ
همای انکچون جمیع طیورك اوزرینه شرف طوتار یعنی انکچون شرفی وار دیمکدر که
استخوان یر وجانلی حیوانلری انجتمز سائر ذوات مخالب کبی حاصلی سائر قاینقلی یرتیجی جنسی
طوغان کبی شاهین کبی طیورك بعضی شکار ایدر وانکله معاش ایدر اما هما استخوان ایله قانع
اولوب جانلی جنسنی ازار ایلمز استخوان ایله قناعتنده اختلاف ایلدیلر کیمی دیدیکه یره قریب
ایتزوکك کوردوکی برده منقاریله قپار وهوایه ایلدوب اکل ایدر زیرا ایقلری یوقدر که یرده
یوروبه سائر حیوانات کبی وکیمی دیدیکه بنان استخوانك توتونیله قناعت ایدر وبعضیلر
دیدیلر که منقارنده برخاصه وار کوکی منقارنه الدقده منفتت اولور (یعنی طاغیلور (والعهدة
علی الراوی شویله روایت اولنور که همانك دیریسی اله کیرمز بلکه صحرای خطا وختنده ودشت
قپچاقده وهندستان اطرافنده اولوسنی بولورلر تحصیلی زماننده شام شریفده برعجم بازرکاننده
کوردم شکر رنك اولور مثلا صقصغان شکر رنك اولسه همایه بکزردی * مثل * سیاه کوش
راکفتند ترا ملازمت صحبت شیربچه وجه اختیار افتاد کفت تا فضلهٔ صیدش بخورم وازشر دشمنان در
پناه صولتش زندکانی می کنم * سیاه کوش قره قواق دیدکلری حیواندرکه ارسلانه ملازمت ایلر
ایکی قولاغی بله سیاهدر پارس دکلی اولور (رادات مفعولدر (ملازمت صحبت شیر اولکی اضافت
مصدرك مفعولنه در وایکنجی لامیه در ویا اولکی کبی (تاحرف تعلیل (فضله ارتغه یعنی زیاده
قلانه دیرلر صیده اضافتی لامیه در (شین ضمیر شیره راجعدر (میخورم ییم دیمکدر (پناه اسمدر
صغنه جق معناسنه صولته اضافتی بیانیه در پناهیدن معناسنه دراسم مصدر دردیو واضافتی لامیه در
دین بجازه ارتکاب ایلمش بلاضرورت (زندکانی درلکدر حیات معناسنه (محصول ترکیب)
(قره قولاغه دیدیلر سکا ارسلانك صحبتنه ملازمت نه وجهله اختیار واقع اولدی قره قولاق
دیدی تاکیم شکار ایلدیکی حیوانك کندیدن باقی قلانی ییم ودوشمنلر شرندن انك صولت وشدتی
صغینه جاغنده کچنوب دیرلك ایلیم بومثلی حضرت شیخ پادشاهله وزیره نسبت ایراد ایلمش
* کفتند کنون که بطل حمایتش درآمدی وبشکر نعمتش اعتراف کردی چرا زدیکتر نیایی

ردسروری

تابحلقهٔ خاصانت درآوردواز بندکان مخلصت شمارد * که حرف (بیان باحرف صله (ظل ظانك
کسری ولامك تشدیدیله کولکه در (حمایت حفظه دیرلر اضافتی بیانیه در (شین شیره راجعدر
(درآمدی درحرف تأکید (وباحرف صله (شکرنعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (نزدیك — نزدیك نونك فتحی وزانك سکونی ودالك کسریله در *
نونك فتحیله یقین دیمکدر قریب معناسنه (تاحرف تعلیل (باحرف صله (حلقهٔ خاصان اضافتی
بیانیه (درحرف تحسین کلام (آورد واوك ورانك فتحه لریله کتوره دیمکدر او ریدندن اوردندن — ردسروری
دن غلط سویلمش (بندکان مخلص بیانیه) محصول ترکیب) قره قولاغه دیدیلر شمدیکه ظل حمایتنه
داخل اولدك و شکرنعمتنه اعتراف ایلدك نچون شیره یقینرق کلمزسین تا که سنی خاصلر مجلسنه
ادخال ایده ومخلص بنده لردن عد ایلیه یعنی بو یله ایکن سبب ندر که بوسعادت ودولته وصول
ممکن ایکن هرکز پاننه تقرب ایلمیوب ایراقدن سیرانجبسین * کفت همچنان از بطش اوایمن
نیستم * همچنان انجلین دیمکدر کذلك معناسنه یعنی شیرك اخلص بنده لردن وشاکر نعمتندن ایکن
صولت وشدتندن و بطش وغضبندن مأمون و بی باك دکلم جائزدرکه برکون قهر وخشمنه مظهر
دوشوب بنی هلاك ایلیه علی الخصوص که اج اوله * بیت * اکرصدسال کبرآتش فروزد * اکر یکدم
درو افتد بسوزد * کبرکاف عجمك فتحیله آتش پرسته دیرلر عرب مجوسی دیرجمعی مجوس کلور
(فروزد فانك ورانك ضمه لریله وزانك فتحیله افروزیدن یالکاندرمق یعنی یاقق معناسنه همزه ایله
وهمزه سزلغتدر (بسوزد باحرف تأکید (سوزد فعل مضارع مفرد غائب لازمله متعدی بیننده
مشترکدر لازم اولنجه فاعلی کبردر متعدی اولنجه فاعلی آتش ومفعولی کبر اولور (محصول بیت)
اکر یوز ییل کبر معبودمدر دیو آتشه دائما تعظیم وتبجیل ایدوب آتشکده یه اودونلردوکوب برنفس
سو یندرمسه فائده ایلمز زیرا اکر برنفس آتشك ایچنه دوشرسه یانار و یاخود آتش انی یقار یعنی
آتشه تعظیم ایلدی دیوانی اسرکه مز پس سلاطینده بو یله در مثلا یوز ییل خدمتنده پروانه اولوب
یانسك و یاقلسك ادنی رنجش خاطر سببیله سکاقیار * افتدکه ندیم حضرت سلطان زر یابد
و باشدکه سر برود * افتد واقع اولور دیمکدر (ندیم بونده مصاحب معناسنه در (سر برودك
تقدیری سرش برود در (محصول ترکیب) واقع اولورکه پادشاه حضرتنك ندیمی التون واقچه
واثواب وآت طریق بولور (یعنی کاه اولورکه جود وکرم ولطف واحسانه مقارن اولور وکاه
اولورکه باشی کیدر (یعنی مظهر قهر وغضب اولور و باشدن چقار * وحکما کفته اند از تلون
طبع پادشاهان برحذر باید بودکه کاه بسلامی برنجند وکاه بدشنامی خلعت دهند * تلون تفعل
بابندن مصدر درلو درلو صور واشکاله کیرمکدر (محصول ترکیب) وحکما وعقلا دیمشلردر
پادشاهلرك طبعی تلونندن حذراوزره اولمق کرك (یعنی مختلف احواللرندن وتغیر مزاج
واطوارلرندن اجتناب ایلمك کرك که کاه اولورکه برسلام سببیله رنجیده خاطر و پریشان درون
اولورلر وکاه اولورکه بردشنام سببیله خلعت ونعمت احسان ایدرلر حاصلی مزاجلرینی اکلامق
کرك * وکفته اند ظرافت بسیار هنر ندیمانست وعیب حکیمان * محصول ترکیب) دخی حکما
وعقلا دیمشلرکه چوق ظرافت وحشرلق مضحکلرك ومسخره لرك هنریدر (یعنی انلره مخصوص
کاردر اما عقلا وحکما وعلما قتنده زیاده شوخلق وشاطرلق زیاده عیب ومحض نقصاندر ایکن
احیانا ظرافت ونزاکت وکشاده طبع ودرون اولمق عیو بدن معدود دکل بلکه دائما عبوس الوجه
وغمناك شکلی اولمق محل طعن ومقام تشنیع اولور وفی الحقیقه مذموم حالدر * بیت *
تو برسر قدر خو یشتن باش و وقار * بازی وظرافت بندیمان بکذار * تونك ضمی تمام اشباع ایلمك
کرك که واو ملفوظ اولوب شعر موزون اوله (سر بونده سودا وهوا معناسنه در (قدر مقدار معناسنه در
تقدیری برسر حفظ قدر در (وقار قدره معطوف (بازی (وظرافت بکذارك مفعول صریحلریدر

(وبندیمان غیر صریحی (با حرف تأکید (کذار کاف عجمك ضمیله فعل امر مفرد
مخاطب قو دیمکدر یعنی ترك ایله (محصول بیت) سن کندی قدرك حفظی سوداسنده
ووقارك صباتی هواسنده اول یعنی مقدارکی ووقارکی رعایت اوزره اول واو یونی
وظرافتی ومسخریه ونزاکتی ندیملره قو یعنی انلره حواله بله زیرا بوکار انلره سزاوار در * حکایت *
* یکی ازرفیقان شکایت روزکار نامساعد بنزدیك من آورد که کفاف اندك دارم وعیال بسیار *
رفیقان رفیقك جمعیدر یولداشلر دیمکدر (شکایت روزکار لامیه (ونامساعده اضافت بیانیه
(باحرف صله (نزدیك قت معناسنه در عند کبی (منه اضافتی لامیه در (آورد فعل ماضی مفرد غائب
فاعلی یکیدر (که حرف بیان (کفاف کافك فتحیله رزق دیمکدر (اندك آز دیمکدر قلیل
معناسنه (عیال عینك کسریله فقرا دیمکدر جمع عیلدر عینك فتحی و یانك کسریله جیاد جیدك
جمعی اولدیغی کبی ایلر دیمکدر (عیال فرزند ودختره تخصیص ایلهین یلمزیمش — رد شمعی
(محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر رفیقلردن بری روزکار نامساعدك شکایتنی بنم قتمه
کتوردی یعنی بکا زمان غدارك وایام مکارك عدم موافقتندن شکایت ایلدیکه قوت وزادم از
وعیال وخورندم چوقدر دیو عیال کثبنك اوزرینه نفقه سی لازم اولانه دیرلر * وطاقت بارفاقه
ندارم * اضافتلر لامیه لردر (باریوکدر (فاقه فقر وحاجته دیرلر (یعنی فقر واحتیاج یوکینه طاقتم
یوقدر یعنی فقره طاقت کتوره مزم * بارها دردلم آمد که باقلیم دکر روم تا در هرصورت که
زندکانی کنم کسی را برنیك وبد من اطلاع نباشد * باربونده کره معناسنه در (وها ادات
جمعدر معلوم اوله که بوادات جمعك ماقبلی ساکن اوقنور مکر که جمع اولان کلمه نك آخری هاء
رسمی اوله (لاله کبی (ژاله کبی (پس اولوقت متحرك اوقنور (لالها وژالها دیرلر (پس بارهاده
رانك فتحیله دیدین مذکور قاعده یه مخالف سو یلمش (که حرف بیان (باحرف صله (اقلیم — رد ابن سید علی
دیباجه ده مفصل بیان اولندی (دکره اضافتی بیانیه در بعضی نسخه ده باقلیمی بای وحدتله
واقعدر ایکیسیده جائزدر (روم رانك و واوك فتحه لریله فعل مضارع متکلم وحده رررو یدندن بوینده
کیدم دیمکدر (تاحرف تعلیل (که حرف بیان (زندکانی دالك فتحیله بونده معاش معناسنه در
دیرلك دیمکدر (کسی یاحرف وحدت و (را ادات تخصیص (برحرف استعلا (بدمن لامیه در
(اطلاع نباشد اطلاعی اولمیه دیمکدر (محصول ترکیب) رفیق دیرکه کراتله کوکلمه کلدیکه غیری
اقلیمه کیدم یعنی ترك دیار ایدم تا هرصورتده کیم معاش ایدم هیچ برکیمسه نك بنم ایومه و یرامازیمه
اطلاعی اولمیه یعنی ایومی کچنوردم یرامزمی کیمسه بلمیه حاصلی هر نه وجهله کچنورسم حالمه کیمسه
مطلع اولمیه * بیت * بس کرسنه خفت وکس ندانست که کیست * بس جان بلب آمد که بروکس
نکریست * کرسنه بونده کاف عجمك ضمی ورانك سکونی وسینك کسریله آج دیمکدر عربجه
جوعان دیرلر تقدیر کلام بس کس کرسنه آه (خفت فعل ماضی مفرد غائب یاتدی واو یودی بیننده
مشترك صیغه در (که کیست که حرف بیان (کیست کیمدر دیمکدر معلوم اوله که چه وکه عبارتلری — مطلب
ادات خبر اولان سین وتایه متصل اولسه هاء رسمی یایه تبدیل اولور فاحفظ (بس جان تقدیری بس
کس راجان اه (بلب باحرف صله (لب طوداق که حرف بیان (برحرف استعلا وضمیری مذکور کسه
راجعدر (نکریست فعل نفی ماضی مفرد غائبدر کریستن اغلمدی دیمکدر (محصول بیت)
دیار غربتده واقلیم آخرده چوق کیمسه آچ یاتدی وایودی وهیچ برکیمسه بیلمدیکه بوآچ یاتوب
اویویان کیمدر وکیمك اوغلیدر وچوق کیمسه نك جانی طوداغه کلدی واوزرنده کیمسه اغلمدی
(یعنی دیار غربتده چوق کسه تسلیم روح ایلدی وهیچ کسه اوزرینه ماتم چکوب اغلمدی
حضرت شیخك بو بیتی دیار غربتده اولان غربانك احوالن بیان ایدر فی الواقع بیورد قلری کیبدر

* بازازشماتت اعدامی اندیشم که بطعنه در قفای من بخندند وسعی مرادر حق عیال بر عدم
مروت حمل کنند وکویند * شماتت دوشمن دوشمنك بلاسنه وحزننه سونمکه دیرلر (پس
اعدا تجرید طریقیله ذکر اولمش (اندیشم فعل مضارع متکلم وحده در فکر وخوف ایدرم
دیمکدر (که حرف تعلیل ویا حرف بیان (با حرف مصاحبت (طعن اغتده نیزه ایله اورمغه دیرلر
امابوك کبی یرلرده دخل وتعرض معناسنه در وآخرنده هاء رسمی شکلی علامت نقلدر عربیدن
عجمی یه (قفا قافك فتحیله اکسه دیمکدر (منه اضافتی لامیه در (سعی مرامصدرك فاعلنه اضافتیدر
(عدم مروت لامیه (محصول ترکیب) دیارغربتده باشم آلوب کتمك استرم یننه دشمنلرك سونمه سندن
اوشنورم که طعن وتشنیعله اردمده کوللر وبنم عیالم حقنده سعیمی عدم مروتمه حمل ایدرلر حاصلی ترك
دیار ایلمك خاطرمدن کچر لیکن شماتت اعدادن وطعن دشمناندن اندیشه ایدرمکه ضعف غیرتمه
وعدم حمیتمه حمل ایدوب سویلرلر * قطعه * ببین آن بی حمیت را که هرکز * نخواهد دید
روی نیك بختی * باحرف تأکید (ببین فعل امر مفرد مخاطب بینیدندن کور دیمکدر بعض نسخه ده
مبین دوشمش فعل نهی مفرد مخاطب کورمه دیمکدر (بی حمیت بی عار وبی غیرت دیمکدر (را ادات
مفعول (که حرف رابط صفت ویاحرف تعلیل (نخواهد دید کورمیسر دیمکدر (دید بونده
دیدن معناسنه در (روی مفعول نخواهد اضافتی لامیه در (نیك بخت وصف ترکیبیدر ایی بختلی
یعنی دولتلی (یاحرف مصدر در دولتلیلك دیمکدر (محصول بیت) اول عارسز وغیرتسز نامردی
کورکه هرکز دولت وسعادت یوزینی کورمیسردر ویا کورمیجکدر (نخواهد دیدك معناسنی
کورمه کرکدر دینلر حق ادایی ایده ممشلر (مبین اولنجاق دیمك اولور اول بی عار وبی غیرت
نامردی هرکز کورمه یعنی یوزینی کوروب التفات ایده جك نامرد دکلدر (ببین امردر دیدندن
دیین اصابت ایلمامش مذکور بیتك معناء مطابقیسی مسطور اولاندر (پس نخواهد دیدك معناسنی
دعاء علیهه حمل ایدوب کورمسون دیین لزوم مالایلزم بیورمشلر مبین نسخه سنی اختیار ایده نه
بی جهت دخل وتعرض ایدن کندی مدخول ومعترضدر * تن آسانی کزیند خویشتن را *
زن وفرزند بکذارد بسختی * تن آسان وصف ترکیبی صاحب حضور وراحت دیمکدر (ویا
حرف مصدر (کزیند کاف عجمك ضمیله کزینیدندن فعل مضارع مفرد غائب اختیار ایدر
کزیدندن دیین اصابت ایلمامش (خویشتن واو رسمی وروم ضمه ایله کندی دیمکدر (ورا
ادات مفعول کزیندك تن آسانی مفعول اولی وخویشتن مفعول ثانیسی (بکذارد فعل مضارع
مفرد غائب قور کیدر دیمکدر (زن وفرزند مفعول صریحی (وبسختی غیرصریحی (وباحرف ظرف
(وباحرف الصاق (ویاحرف مصدر (محصول بیت) کوراول بی عار نامردی ویاکورمه هرکز که
کندی نفسنه حضور وراحت اختیار ایدر وعورت واوغلانی شدت فقر وفناده قور یعنی کندی
باشین الوب ترك دیار ایلدی واهل وعیالنی بلا ومحنت وفلاکتده قور کیدر حاصلی کندی طالب
حضور وصفا اولوب کیدر واولاد وانسانی فقر وفاقه ده قور (بیت ثانی بیت اوله مقام تعلیلده
واقع اولمشدر فتأمل * ودرعلم محاسبه چنان که معلومست چیزی دانم * یعنی دخی علم محاسبه ده
انجلین معلومکزدر برنسنه بلورم (یعنی علم دفتر وفن ارقامده واسلوب کتابتده معلومکزدر که
برمقدار وقوفم واردر * اکر بجاه سما جهتی معین کردد که موجب جمعیت خاطر باشد بقیهٔ
عمر ازعهدهٔ شکران نتوانم بیرون آمدن * اکر حرف شرط (باحرف مصاحبت سببیی متضمن
(جاه قدر ومنصب ومنزلت (شمایه اضافتی لامیه در (جهتی یا حرف وحدت (کردد فعل
مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر صیرورت معناسنه (که حرف رابط صفت (موجب جمعیت
اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (جمعیت خاطره مصدرك فاعلنه در (باشد فعل مضارع مفرد

ردسروری و کافی

ردسروری
رد کافی
ردسروری

ردسروری

غائب اوله دیمکدر صیرورت معناسنه (بقیهٔ عمر لامیه در (عهدهٔ شکر حق شکر دیمکدر آن لفظنه
اضافتی مصدرك مفعولنه در (بیرون طشره (محصول ترکیب) اکر سزك دولت وسعادتکز
سببیله برجهت معین اوله که موجب جمعیت خاطر اوله عمریمك بقیه سنده انك شکری حقنده
طشره چقمغه قادر دکلم (یعنی اکر سزك قدر ومرتبه کز سببیله جمعیت خاطر اولاجق برخدمت
ودفتر ومحاسبه یه متعلق برجهت تعیین بیوریلرسه اولنجه اول احسانکزك شکرین ادا ایلمکه قادر
اولمازین * کفتم ای یار عمل پادشاه دوطرف دارد امیدنان و بیم جان وخلاف رأی خردمندانست
بدین امید در آن بیم افتادن * (محصول ترکیب) رفیقه دیدم ای یار پادشاه عملینك ایکی جانبی
وار (بریسی اتمك امیدی یعنی نعمت دنیا (وبریسی جان قورقوسی یعنی غضب وقهر
سلطانه مظهر دوشمك (وعقلا رأی وتدبیرینك خلافیدر بومنصب ور یاست امیدیله جان
قورقوسنه دوشمك یعنی ورطهٔ هلاکه وخطر جان پاکه دوشمك * قطعه * کس نیاید بخانهٔ
درویش * که خراج زمین وباغ بده * باحرف صله (خانهٔ درویش لامیه (که
حرف بیان (خراج زمین لامیه (بده فعل امر مفرد مخاطب ویر دیمکدر (محصول بیت)
درویشك خانه سنه کیمسه کلمز که یرك وباغك خراجنی ویر دیو (حاصلی یرك مقاطعه سنی
وارضك خراج وعشرینی وباغ وباغچه نك حضروات حقنی درویشدن کیمسه استمز زیرا
اول بونلره مالك اولماز بوخسه مالك اولسه اندنده استرلردی * یاباتشویش غصه راضی شو *
یاجکربند پیش زاغ بنه * یاجائزدر که حرف ابتدا اوله عربیده اما کبی کسر همزه ایله ومخاطب
رفیق اوله (یعنی یاتشویش وغصهٔ فقر وفاقه یه راضی وانکله قانع اول ویاسلاطین خدمتنی
اختیار ایدوب قتل قبول ایله لاشه کبی زاغ وزغن طعمه ایلسون (ویاحرف عطف اوله مابعدنی
خراجه عطف ایلیه انسب بویله اولمقدر (جکربند بوکرککدر برآدیه کرده در کاف
عجمك ضمیله وعربجه کلیه دیرلر کاف عربك ضمی ولامك سکونیله (محصول بیت) خانهٔ
درویشه کیمسه کلمز که تشویش وغصه یه راضی اول (یعنی اهل دنیا کبی غم وغصه چکوب
بلیه یه صابر اولوب راضی اول یابوکرککی زاغ اوکنه قو بوکرکی زاغ اوکنه قومق محنت وبلیهٔ
دنیایی چکمکدن عبارتدر حاصلی درویشه وتارك دنیایه خانه سی اولدیغی تقدیرجه کیمسه قپوسی
اوکنه کلوب عوارض وکورتجی وعزب الخه سین تقاضی ایلیوب انواع عقوبات واصناف
بلیات تکلیف ایلمز (اما اهل ضیعه وعقار دائما محنت وبلا چکوب تشویش وغصه والمدن
خالی دکل وطوینجه بغدای اتمکی یمز حاصلی درویش بومذکوراته مکلف دکل بو بیتده رفیق
مخاطب طوتوب یا فقر وفاقه یعنی فقر جهتندن تشویش وغصه یه راضی اول ویا کندوکی
مخاطره ومهلکه یه القا ایدوب مقتول بل دینلر رفیق تخصیص بلا مخصص ایلدکلرندن غیری
سیاقه وسیاقه ملایم دکل فتأمل * کفت این سخن موافق حال من نکفتی وجواب سؤال من نیاوردی
نشنیدهٔ که کفته اند هر که خیانت ورزد پشتش از حساب بلرزد * موافق حال اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه در (جواب سؤالده بویله در (ورزد فعل مضارعدر
ورزیدندن برنسنه یی اعتبار ایدوب سعی وکوشش ایلمکه دیرلر (بلرزد باحرف تأکید (لرزد فعل
مضارع مفرد غائب (محصول ترکیب) رفیق دیدی بوسوزی بنم حالمه موافق سویلمدك وبنم سؤالمه
جواب مطابق ومناسب کتورمدك زیرا بن سکا دعوای استقامت ایده رین وسن بنی اهل خیانت
عقوباتیله تخویف وتحذیر ایدرسین ایشتمامش میسین بوضرب مثلی که هرکس که خیانت ایلر
الی حسابدن دترر یعنی خیانتی وسفاهتی ظهور ایلردیو خوفندن الی رعشه طوتار * بیت *
راستی موجب رضای خداست * کس ندیدم که کم شد از ره راست * راستی یاحرف مصدر

ردشمعی و کافی

ردشمعی

(موجب رضای اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (رخدایه اضافت لامیه‌در (کس ندید مك مقدم
مفعولیدر (محصول بیت) استقامت خدانك رضاسنی موجبدر کیمسه‌یی کورمدم طوغری
بولدن ضایع وهلاك اولدی یعنی طریق مستقیمه سالك اولان کم اولدغن کورمدك (کم شدك
معناسی یتدی دیمکدر ازدی دیمك دکلدر (پس ضل فعلیله تفسیر ایدنلر ازمشلر * وحکما کفته
رد ابن سید علی وسروری
اند چهار کس از چهار کس بجان برنجند حرامی ازسلطان ودزد از پاسبان وفاسق ازغماز
وروسبی از محتسب وانرا که حساب پاکست ازمحاسبه چه باکست * (محصول ترکیب) وحکما
دیمشلردر درت کیمسه درت کیمسه‌دن جان وکوکلدن انجنورلر (حرامی پادشاهدن زیرا انی آله
کتورنجه پاچنکله بیکدر روباقا زوغه (واوغری پاسباندن زیرا انی طوتان اولدر وحاکمه ایلدوب
سیاست ایتدورن اول (وفاسق غمازدن انجنور زیرا انی صوباشی‌یه طوتدررر (وروسبی محتسبدن
انجنور زیرا محصنه ایسه قتل لازم کلور ودکل ایسه یوز دره معلوم اوله که مجمده مناهیء شرعه
متعلق اولان احوال محتسبلر کورر (شارب خمر وزانی وتارك صلوة وبونلردن غیری احوال محتسب
عهدسنده در ومحتسب صلحای وعلمادن اولورمش (واول کیمسه‌نك که حسابی پاکدر محاسبه‌دن
اکانه باکدر حاصلی بن مستقیم کیمدن نه پروام وار دیمکدر * قطعه * مکن فراخ روی درعمل
اکرخواهی * که وقت رفع تو باشد مجال دشمن تنك * فراخ فانك فتحی وکسریله کیك
رد سروری
دیمکدر واسع معناسنه فراخ رورانك فتحیله وصف ترکیبی در (روید ندن رفتن دندکل (ویا حرف
مصدردر (درعمل فراخ رو ینك ظرفیدر (اکرخواهی مصراع ثانی یه مرهوندر (که حرف بیان
وقت رفع لامیه‌در (وقت عزل دیمکدر تویه اضافت مصدرك مفعولنه در (باشد فعل مضارع
مفرد غائب بونده اوله دیمکدر (مجال فاعلی (یعنی اسمی اسم مکاندر جولانکاه معناسنه محل
حرکت دیمکدر (دشمنه اضافتی لامیه در (تنك طار دیمکدر عربجه ضیق دیرلر (باشد فعلنك
خبریدر (محصول بیت) عملده ایکن فراخ رولك ایلمه یعنی هر ایشده اعتدال‌الله حرکت ایله
اکر خلقله معامله ده واکر تعیین اولنسان خدمتده حاصلی نه کیمسه‌یه تحقیر وتعذیب
اوزره اول ونه خیانت وسفاهت ایله دلرسك که عزلك زماننده مجال مقال دشمن تنك
وهنکام تفتیش وتفحصده پای اعتراضی لنك اوله حاصلی منصبده ایکن هر کارك عدالت
واستقامت اوزره اولسون دیمکدر (بینك معناسنی منصبده وعملده اولدیغك حالده حد
رد سروری
اعتدالدن تجاوز ایدوب مسرف ومبذر اولمه دین معنی جهتنده اسراف ایلمش * تو پاك باش
ومدار ای برادر ازکس باك * زنند جامهء ناپاك کازران برسنك * تو مبتدا وپاك باش خبری
(باش فعل امر مفرد مخاطبدر باشیدندن سن پاك اول دیمکدر (مدار فعل نهی مفرد مخاطبدر
داربدندن طوتمه دیمکدر (باك با عربیله ایمنك دیمکدر بونده خوف معناسنه در (جامهء ناپاك بیانیه
(کازران کاف عجمیله وزای مضمومه بزچر پیچیلره دیرلر بونده مطلقا اثواب یویان مراد در
جامه‌شوی وغیر یلرکبی مفردی کازردر عربجه قصار دیرلر مبالغه صیغه سیله (محصول بیت)
خطاب عام طریقیله بیورر ای برادر سن پاك ومستقیم اول یعنی هر ایشده راست رو وپاك
رواول وهیچ کیمسه‌دن خوف وخشیت ایلمه که طوغری اولانه برکیمسه زبان درازلك ایده‌مز
زیرا ناپاك لباسی کازرلر طاشه اوررلر پاك ایلمك ایچون حاصلی کارندهء پاك اولانر اعدادن
واغیاردن ومکر وحیله لرندن ازاده وسالمدر امانا پاك وخائن هر کسدن پرواچکر * کفتم حکایت
آن روباه مناسب حالست که دید ندش کریزان وافتان وخیزان کسی کفتش چه افتست که
موجب چندین مخافتست کفت شنیدمکه شتررا بسخره می کیرند * روباه دلکو وروبه الفك
حذفیله ده لغتدر معلوم اوله که هر کلمه نك که اخرنده الفدن وواو ویادن دن صکره هاء اصلی

اولسه بو حروفك اثباتی واسقاطی جائزدر مثلا روباه وروبه وودیه وده وانبوه وانبه دیرلر
فاحفظ (حکایت مبتدا آن مضاف الیه (وروباه مشارالیه (مناسب خبر مبتدا حاله اضافتی اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر وتویه لامیه‌در (که حرف بیان (دیدند فعل ماضی جمع غائب (شین ضمیر منصوب
متصل معناسنه مفعول اولی (وکریزان کاف عجمك وراء مهمله نك کسریله صفت مشبهه در
کریزندن دن قاچاغن دیمکدر (افتان دوشکن دیمکدر افتیدندن (خیزان قالقاغن دیمکدر خیزیدندن
رد ابن سید علی وسروری
بو اوچ صفت روباهکدر (کریختن (وافتادن وخاستندن مشتق دین احوال اشتقاقدن بی بهره
ایمش (کسی یا حرف وحدت (کفتش شین روباهه را جعدر (آفت بلایه دیرلر (که حرف بیان ویا
حرف رابط صفت (موجب چندین اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مخافت مصدر میمی در
خوف معناسنه چندینك مشارالیهی (کفت روباه دیدی که حرف بیان (شتر رادوه‌یی دیمکدر (یا حرف
صله ویا حرف مصاحبت (سخره سین مهمله نك ضمی وخاء معجمه نك سکونیله اجرتسز
استخدام ایلدکلری مثلا نسنه اولاغ اتلری وسائر نسنه که مفت قوللنورلر (می کیرند فعل مضارع
جمع غائب طوترلر دیمکدر (محصول ترکیب) رفیقه دیدمکه اول تلکینك حکایتی که اولنور
سنك حالکه مناسبدر که انی کوردیلر قاچاغن ودوشکن وقالقاغن یعنی دوشه دوره سکه
سکه طورمیوب فرار برکیمسه اکا دیدی نه بلادر که بوقدر خوفه سببدر یعنی نه افت پیدا اولدی
ونه حادثه ظهور ایلدیکه بوقدر خوفه وخشیته واضطراره باعث اولدی روباه دیدیکه
ایشتدم که دوه‌یی سخره‌یه طوترلر جائزدر که بنی ده طوتهلر قورقوسندن دوشه طوره قاچوب
رد سروری
کیدرم سخره لفظی عربی اولدیغنی انکار ایدنی انکار ایده‌رز * کفتند ای سفیه شتررا باتوچه
مناسبتست وترا با اوچه مشابهت * روباهه دیدیلر ای سفیه یعنی ای خفیف العقل شترك
سنکله نه مناسبتی وار وسنك اکانه مشابهتك حاصلی ارا کزده ذره دکلی نسبت یوقدرکه
بویله وهم وبیم دوشرسین * کفت خاموش که اکر حسود ان بغرض کویند که این شترست
وکرفتار ایم کراغم تخلیص من باشد تاتفتیش حال من کند وتاتریاق ازعراق اورده شودمارکزیده
مرده شود * کرا کاف عربینك کسریله اسمدر کیم معناسنه (وراادات تخصیص کیمك دیمکدر
غم تخلیص لامیه (ومنه اضافت مصدرك مفعولنه در (تا حرف تعلیل غم تخلیصه قیددر
(تفتیش حال مصدرك مفعولنه اضافتیدر ومنه لامیه (تا بونده حتی والی معناسنه در
(تریاق معروف عراق ایکی دربری عراق عرب که بغداد دروری عراق عجم که اصفهاندر
مرحوم ومغفور سلطان سلیمان ایکیسنی بیله بریلده دولاشدیغیچون اول سفره عراقین سفری
دیرلر وبغدادی اول سنه ده فتح ایلمشدر (پس معلوم اوله که حضرت شیخك عراقدن مقصودی
ظاهرا بغداددر که اول زمان خلفا پای تختی ایدی وزیاده معمور ایدی (اورده شود کتورلمش
اوله دیمکدر (مارکزیده وصف ترکیبی در تقدیری مردم مارکزیده در کاف عجمك فتحی
وزانك کسریله لغتده اصر مقدر اما بونده صوقمش معناسنه در مارکزیده عربجه ملدوغ
دیرلر زیرا لدغ لامك فتحیله چیان ویلان صوقمغه دیرلر (مرده شود اولمش اولور (محصول ترکیب)
روباه بویله دینجه دیدی ایسم اولك که سوبلدیککز سوززائددر اکر حسودلر غرضله
دیه‌لر که بوشتردر وکرفتار کلم یعنی حسودلر سوزینه اعتماد ایدوب بنی جبر وقهریله کرفتار
ایدرلرسه بنی قورتارمغه کیمك غمی اولور که بنم حالمی تفتیش ایلیه وبنم روباه اولوب شتر
اولمدیغمی بلدره وبنی قورتاره وعراقدن تریاق کتورنجه یلان صوقمش کیمسه اولمش
اولور یعنی اول زمانه توقف ایلمز ایمدی بکا ده مصلحت بودرکه کرفتار اولمامغه کوشش
ایلیم والا بن روباهلغم اثبات ایدنجه تمام اولور ایشم * وترا همچنان فضلست ودیانت

اما حسودان در کمیند ومدعیان کوشه نشین اکر انچه حسن سیرت تست بخلاف ان تقریر
کنند ودر معرض خطاب پادشاه آیی ومحل عتاب افتی در ان حالت کرا مجال مقالت باشد
مصلحت آن می بینم که ملك قناعت حراست کنی وترك ریاست کویی که عاقلان کفته اند *
(بعض نسخه ده همچنان برینه همچنین دوشمش یعنی انجلین که بن بیلورم ویا بونجلین
بن بلورم حاصلی بلدیکم کبی (کمین کاف عربك فتحیله پوسود دیمکدر ونون ودال ادات جمعدر (حسن
سیرت مصدرك فاعلنه اضافتیدر وتسته اضافت لامیه (معرض بونك کبی یرلرده محل معناسنه در
شذوذا (زیرا معرض شول لباسه دیرلر که جاریه یه عاریة صاتمق ایچون کیدررلر که کوزل کورینه
پس معرض میمك کسری ورانك فتحیله مشهوردر اما صحیح میمك فتحی ورانك کسریله در
دینعندی سویلمش (عتاب ازارلمق وقاقمق معناسنه در (مقالتده تا اثباتی حالت تاسیچوندر
(ملك قناعت بیانیه در (حراست حفظ معناسنه مصدردر (ترك ریاست مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (کویی فعل مضارع مخاطبدر یعنی دلدن وز باندن ریاستی ترك ایلدم دیه سین
حاصلی ریاست هواسندن کلیا کیچه سین (محصول ترکیب) حضرت شیخ رفیقه بیوردر
روباه شتر اولدیغی مقرر ومحققدرکه هیچ کلامنده ریب یوقدر سنکده انجلین که بن بیلورم
ویابونجلین که بن بیلورم حقیقت حال فی نفس الامر دیانت وتقواك وفضیلت واستغنامنك
کمال مرتبه دره رنه خدمتکه سکا تعیین اولسه کماینبغی حقندن کلورسین اما حسودلر پوسوده درلر
یعنی درونلرن حسد ایدوب ظاهرده سنکله دوست صورتنده معامله ایدرلر ومدعیلر
یعنی سنك واقع اولدیغك خدمتده استقامت وپرهیزك خلافنی دعوی ایدنلر کوشه
نشینلردر یعنی ایصال مضرته قاصد وهفوات وزلات ایرشدرمکه مقید ومترصد اکر اولکه سنك
حسن سیرتکدرانك خلافنی تقریر ایدرلرسه یعنی اتفاق ایدوب پادشاهه سنك استغنامنکی
سفاهت وصدا قتکی خیانت تقریر وبیان ایدرلرسه و پادشاهك معرض خطابنه کله سین
ومحل عتابنه دوشه سین یعنی مقهور ومعاتب اولا سین اول حالده سنك حقکده معقول
ومقبول سوز سویلمکه کیمك قدرتی وطاقتی اولور (پس مصلحت انی کوردم که ملك قناعتی
حفظ وحراست ایلیه سین تا کیم دشمنان بدخواهان سکا هیچ بر وجهله طعن وتعرضه ظفر
بولمیه لر ودخی ترك ریاستی وجاه ومنصبی وهوا وارزوسنی کوکلکدن کلیا قلع وقمع ایدوب
اخراج ایلیه سین که عقلا وحکما بیورمشلر * بیت * بدریا در منافع بی شمارست * اکرخواهی
سلامت درکنارست * بدریا باحرف ظرف (دریاد کهز (دربا متضمن اولدیغی ظرفت
معناسنی تاکید ایدر (منافع جمع منفعت فوائد دیمکدر (بی شمار بی حساب معناسنه در (خواهی
فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط دیلرسك دیمکدر (سلامت مفعولی (درحرف ظرف
(کنار معروف سین وتا ادات خبردر (کنارست جزای شرطدر (محصول بیت) دریاده
منافع وفوائد بی حد وبی شماردر اما اکر سلامت وعافیت استرسك کنارده در یعنی
سلاطین خدمتی دریا سفرینه بکزر هم نفع جلیل وهم خطر عظیمی وار (در حرف صله در
دینمعناسنه واصل دکلش وبا زائدهدر دینمن کذلك * رفیق این سخن بشنید بهم برآمد وروی
درهم کشید وسخنهای رنجش آمیز کفتن کرفت که این چه عقل وکفایتست وفهم ودرایت
وقول حکما درست آمد که کفته اند دوستان درزندان بکار آیند که برسفره همه دشمنان دوست
نمایند * بعض نسخه ده رفیق چون این سخن بشنید واقعدر (این سخن دن مرادر وباه قصه سیدر اه
بتنله یله (بهم برآمد منقبض ومکدر اولدی دیمکدر (وروی درهم کشید دخی یوزونی بورتردی
یعنی عبوس الوجه اولدی حاصلی غضبه کلدی (وسخنهای رنجش آمیز بیانیه در (رنجش آمیز

رد کافی

رد ابن سید علی

ردشمعی

وصف ترکیبیدر انجش قرشدریجی یعنی درد والم وبریجی (کفتن کرفت سویلمك طوتدی یعنی
سویلمکه باشلدی (که حرف رابط مقول وقول (کفایت عقلك عطف تفسیری واقع اولمش
تکه خواجه حافظ کفایتله عقلدن تعبیر ایلمش (مصراع) جانا کدام سنك دل بی کفایتست)
بی عقل وبی ادراك دیمکدر (پس خواجه نك بو بیتنده کی عقلی کفایته اضافت ایلین بی کفایت ایمش
(بیت) من وانکار شراب این چه حکایت باشد) (غالبا این قدرم عقل وکفایت باشد)
(درایت ادراك معناسنه در (درست دالك ورانك ضمه لریله وسکون سین ایله لفظ مشترکدر
کرچکله بتون بیننده بونده کرچك دیمکدر صحیح معناسنه اکرچه عرب بتونه ده صحیح دیر
(دوستان درزندان بکار آیند تقدیری دوستان آنانند که درزندان بکار آیند (که حرف تعلیل
(بر حرف استعلا (سفره معروف (همه جمله دیمکدر (محصول ترکیب) رفیق چونکه بندن
مذکور کلامی استماع ایلدی منقبض ومکدر اولدی ویوزین بورشدردی یعنی عبوس الوجه
اولدی دخی خاطر پریش ورنجش آمیز کلمات سویلمکه باشلدیکه بونه عقل وادراك در
ونه فهم وفراسندر وحکما وعقلا قولی کرچك کلمشدر که دیمشلر دوست انلردر که دوسته
زندانده بولنه لر یعنی بوك دمنده وفلاکت زماننده دوست ایچون سعی جمیل وکوشش جزیل
ایلیه لر حاصلی دوست اولدر که کشینك باشنه ایش دوشدکده اوسنده دونه (زیرا سفره ونعمت
اوسننده ومنصب ودولت وقتنده جمیع دشمنلر دوست شکلنده کورینورلر ومحبت ومودت
اظهار ایدوب تقرب کوسترلر * قطعه * دوست مشمار انکه درنعمت زند * لاف یاری وبرادر
خواندکی * مشمار فعل نهی مفرد مخاطب صایمه یعنی عد ایلمه شمار یدندن شمردندن دکل
(دوست مفعول اولی (وان بردا تقدیریله مفعول ثانیسی ازا تقدیرنده (که حرف رابط صفت
(درنعمت زند مصراع ثانی یه مرهوندر (زند فعل مضارع مفرد غائبدر زنیدندن (لاف یاری
بیانیه (ویا حرف مصدر (برادر یاری یه معطوف (برادر خواندکی روزمره لرنده قرداش اوقوشمق
معناسنه در کاف عجمی هاء رسمیدن بدلدر (محصول بیت) دوست عد ایلمه اول کیمسه یی که
خوان ونعمت وجاه ودولت زماننده دوستلق ویارلق لافنی وقرداش اوقوشمق چکه سنی اوره
(یعنی سنکله قرداش اوقوشه وقرداشکم دیو لاف اوره انی کرچکدن دوست بیله * دوست
آن دانم که کیرد دست دوست * در پریشان حالی ودرماندکی * دانم فعل مضارع مفرد متکلم
دانیدندن بیلورم دیمکدر (دوست مفعول اولی (وآن براتقدیریله مفعول ثانیسی (که حرف بیان
(کیرد فعل مضارعدر مفرد غائب دوته دیمکدر (دست مفعولی دوسته اضافتی لامیه در (در
حرف ظرف کیرده متعلق (پریشان حال وصف ترکیبی (ویا حرف مصدر (واو حرف عطف
(درمانده عاجز دیمکدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (ویا حرف مصدر (محصول بیت)
کرچکدن صادق دوست اول کیمسه یی بیلورمکه پریشانلق دمنده وبیچاره لك واضطراب
زماننده دوسته یار ویاور اولوب دستکیر اوله * دیدمکه متغیر می شود ونصیحت من بغرض مبشنود
بنزدیك صاحب دیوان رفتم بسابقه معرفتی که میان مابود صورت حالش بکفتم تا بکاری
مختصرش نصب کردند * مشنود فعل مضارع مفرد غائب ایشیدر دیمکدر شنویدندن (با
حرف صله (نزدیك قت معناسنه در عند دیمکدر (صاحبه اضافتی لامیه (وصاحبك دیوانه ده
بویله در (صاحب دیواندن وزیر مراددر (بسابقه با حرف سبب (رفتم فعلنه متعلق تقدیری
رفتم بسبب معرفت سابقه در برمضاف تقدیریله صکره حذف ایدوب مثلیله بیان ایلدیلر
(بسابقه یه همزه اضافت ایچون کلمشدرکه لامیه در (معرفتی یاسی حرف وحدت (که حرف
رابط صفت (میان مالامیه (صورت حال لامیه (وشین رفیقه راجعدر (تاحرف تعلیل (بکاری

رد بمعض

ردابن سیدعلی وسروری

(باحرف صله (وباحرف وحدت (مختصر بونده جزؤی دیمکدر (محصول ترکیب) کوردمکه رفیق
سوزمدن متغیر وبی حضور اولور وبنم اکا نصیحت وپندمی کوش رضایله استماع ایلیوب غرض ایله
ایشیدر بالضروری وزیره بانه واردم بر اشنالق سابقه سی سببیله که ما بینمزده وار ایدی
جواب سؤال مقدر در سؤال کلدیکه اهل الله اهل دنیا یانه وارغان دکلدر یاسن نیچون واردك
جواب بسابقهٔ اه وزیره صورت حالنی وخصوص آمالنی تقریر ایلدم وقابلیت واهلیتنی بیان
ایلدم تا انی بر جزؤی ایشه وخدمته نصب وتعیین ایلدیلر حاصلی بنم شفاعت وشهادتم
سببیله وزیر انك حقنده حسن اعتقاد ایدوب بر مختصر مصلحت اوزرینه انی نصب ایلدی
* چند روزی بر آمد لطف طبعش بدیدند وحسن تدبیرش راپسندیدند کارش از ان
درکذشت وبمرتبهٔ برتر ازان متمکن کشت وهمچنین نجم سعادتش در ترقی بود تا باوج ارادت رسید
ومقرب حضرت سلطان شد ومشار الیه بالبنان ومعتمد علیه عند الاعیان بر سلامت حالش
شاد مانی کردم وکفتم * محصول ترکیب) برنیچه کون بو حال اوزره کلدی وکچدی (یعنی مذکور
کار مختصر خدمتده بر قاچ کون مرور ایلدی لطف طبعنی ولیاقت واستعدادنی کوردیلر
وحسن تدبیرنی پسند ایلدیلر ایشی یعنی حالی وشانی ومنصب وجاهی اولکی مرتبه‌دن کچدی
واولکی مرتبه دن بوجه رك برمرتبه ده متمکن وثابت اولدی بونجلین نجم سعادتی ترقیده
اولدی تا کیم اوج ارادته یعنی استیوب دلدیکی مرتبه لرك اعلاسنه وکوکلی دلدیکی مناصبك
غایت ونهایتنه ایرشدی وپادشاهك مقرب ومقبولی اولدی دخی مشار الیه بالبنان اولدی یعنی
برمغله کوستریلور اولدی حاصلی انکشت نمای عالم اولدی (بنان ذکر ایدوب انکشت
اراده ایلمك مجاز مرسل قبیلندندر (یعنی ذکر جزء وارادهٔ کل طریقیله زیرا بنان پرمق اوجنه
دیرلر دخی رفیق اکابر واعیان ناس قتنده معتمد علیه اولدی یعنی ارکان دولت واعیان سلطنت
یاننده موثوق به ومرجع الیه اولدی بناندن واعیاندن صکره برشدتقدیرا اولمق کرك فتأمل (بویله
اولنجه سلامت حالنه شاد مانلق ایلدم ودیدم * بیت * ز کار بسته میندیش ودل شکسته مدار *
که آب چشمهٔ حیوان درون تاریکست * کار بسته بیانیه (میندیش فعل نهی مفرد مخاطب
اندیشه وغم چکمه دیمکدر (ودل تقدیری دات رادر (شکسته صنق دیمکدر (مدار فعل نهی
مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (دل مفعول اولی (وشکسته ثانیسی که حرف تعلیل (آب چشمه
لامیه در (وحیوانه اضافتی بیانیه در (یانك سکونی ضرورت وزن ایچوندر (درون ایچ وایچرو
دیمکدر (تاریکه اضافتی لامیه در (تاریك قراکو ویایله قراکولق دیمکدر یعنی یا حرف مصدردر
وسین وتا ادات خبر (محصول بیت) بغلنمش ایشدن بیحضور اولوب غم چکمه یعنی حصول
مرامك برقاچ کون عقدهٔ تأخیره دوشوب برزمان روزکار ال وپرمیوب صعوبت حال وعکس رجا
وآمال کوسترد یسه غم چکمه وکوکلکی شکسته طوتمه حاصلی منکسر البال اولمه زیرا آب چشمهٔ
حیوان قراکولق ایچنده در یعنی حضرت حضر قراکولق زحمتنی ومشقتنی یلکه ظلمنده کم
اولمق خوفنی چکمینجه آب حیات نصیب اولمدی ایمدی سنده ای رفیق روزکارك بر مقدار
شدت فقر وفاقه سین چکدك عاقبت دولت عظیم ونعمت جسیمه واصل اولدك مذکور بیتی
عمومه صرف ایلکده قابلدر * بیت * الا لاتحزن اخا البلیه * فللرحمان الطاف خفیه * الا حرف
استفتاح ویا حرف تنبیه (لا حرف نهی (لاتحزن فعل نهی مفرد مخاطب مؤکد بالنون الثقیله در
علم یاندن البته محزون ومغموم اولمه دیمکدر (اخا اسمدر اسماء سته دن مضاف اولدقده نصبی
الفله اولور بونده منادای مضاف واقعدر تقدیری یا اخا البلیه یانك فتحی ولامك کسریله
بلا معناسنه در اخا البلیه صاحب البلیه دیمکدر حاصلی بلا یه ملازم وملابس دیمکدر

یانك اسکانیله حیوان تلفظی
حسب القاعده یانك الفه
ابدالندن تحفظه مبنی دراشو
حیوان جولان کبی حرکهٔ
لفظی مسماسنك حرکه سنه
تنبیهی اشعار ایچوندر خلاصه
یانك سکونی دخی لغتدر
للطابع

نتکه جنکه ممارس اولانه اخو الحرب دیرلر اب واملهده بویله دیرلر مثلا ابو الاخبار وام
الاخبار دیرلر (فا حرف تعلیل (ولام اولی حرف جر بر فعل عامه متعلق (ولام ثانیه حرف
تعریفدر که همزه سی وصلله ساقط اولشدر بونك کبی یرلرده رحماندن مراد خدادر وبو صفت مطلـــ
خدای تعالی حضرتندن غیری یه اطلاق اولنماز فاحفظ جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع
مقدم خبر (والطاف لطفك جمعی لفظا مرفوع مؤخر مبتدا (خفیه صفت الطافدر ضرورت
وزن ایچون اخری ساکن اولوب اعرابی تقدیری اولور (معلوم اوله که کتب تعلیمیه ده رحمان
الفله یازلق کرك (محصول بیت) بو بیتك مضمونی بیت سابقك مضموننه مناسب وملایمدر
بیورر که ای بلا قرداشی (یعنی بلا وجفای روزکاره مبتلا کیمسه البته محزون اولمه زیرا
خدای تعالینك مخفی لطف وعنایتلری واردر یعنی سز مدیکك یردن بر باب سعادت ودولت
فتح اولور حاصلی جفایه صبر ایدن ایرر وفایه * بیت * منشین ترش از کردش ایام که صبر * تلخست
ولیکن بر شیرین دارد * منشین فعل نهی مفرد مخاطب نشنیدندن نشستندن دکل (ترش تانك ردسروری
وزانك ضمه لریله اکشی دیمکدر رانك سکونیله ده لغتدر (تقدیری ترش رویدر ضرورت وزن
ایچون حذف اولندی (کردش کاف عجمك فتحیله ورانك سکونیله اسم مصدردر (کردیدندن
دونش دیمکدر معلوم اوله که اسم مصدر شینك ماقبلی مکسور اولور جمع زمانه (ایامه اضافتی مطلـــ
لامیه در (که حرف تعلیل (صبر بانك سکونیله مبتدا ومصراع ثانی یه مرهون معناسی بونده
ایهام طریقیله مذکوردر زیرا بانك کسریله صبر دیدکلری اوتدکه کامی باسنی ساکن ایدرلر
(تلخست خبر مبتدادر (بر بونده میوه در یمش معناسنه (شیرینه اضافتی بیانیه در (دارد فعل
مضارع مفرد غائب طوتر یعنی بر شیرینی وارد یمکدر فاعلی صبره راجع ضمیردر (محصول بیت)
کردش ایام وتصاریف روزکار وتقالیب احوالدن ترش روی وعبوس الوجه اوتورمه یعنی
دور وسیر فلك کج رفتاردن منقبض ومنفعل اولمه صابر اول زیرا که محنت وشدت روزکاره صبر
ایتمك کرچه صعب ودشواردر ولیکن آخر الامر فائده سی ظاهر وثمره سی لایح اولوب عسر یسره
وغموم وهموم سرور وحبوره مبدل اولمسی مقرردر نتکه مذکور نبات ذاتنده اجیدر اما منفعتی
چوقدر اجیلغنه تحمل ایلین (کل مر دواء حسبنجه علاج پذیر اولور بو بیتك مضمونی بیتین
سابقینه مناسب وملایمدر * دران مدت مرا باجمع یاران اتفاق سفر مکه افتاد چون از زیارت
مکه باز آمدم دو منزلم استقبال کرد ظاهر حالش را دیدم پریشان ودرهیأت درویشان کفتم حال
چیست کفت چنانکه تو کفتی طائفهٔ حسد بردند وبخیانتم منسوب کردند وملك دركشف حقیقت
آن استقصا نفرمود ویاران قدیم ودوستان رحیم از کلمهٔ حق خاموش شدند وصحبت دیرینه
فراموش کردند * دران مدت یعنی رفیق مرتبهٔ علیایه واصل اولدیغی مدت (مرا بکا دیمکدر
(با مع معناسنه (جمع یاران لامیه (اتفاق سکون قافله اتفاقا معناسنه (سفر مکه لامیه (افتاد
دوشدی یعنی واقع اولدی (دو منزلم استقبال کرد میم معناده استقباله مقیدر (هیأت بونده
صورت معناسنه در (طائفهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل طائفه مبتدا (حسد بردند
خبری حسد ایلدیلر یعنی حسد ایلدیلر دیمکدر (بخیانت باحرف صله (میم معناده منسوبه
مقیدر (کشف حقیقت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وآنه اضافت لامیه اشارتدر (خیانته
منسوبه (یعنی نسبت خیانتك حقیقتنی کشف خصوصنده (استقصا برنسنه‌یی حقیقتیله تفتیش
ایدوب بیلمکه دیرلر (نفرمود بیورمدی یعنی بنی حقیقتله تفتیش ایلمدی (یاران قدیم بیانیه‌در
(دوستان رحیمده بویله‌در بعض نسخه‌ده رحیم برینه حمیم واقعدر (کلمهٔ حقدن مراد حق سوزدر
(صحبت دیرینه بیانیه (فراموش کردند اونتدیلر (محصول ترکیب) اول زمانکه رفیق پایهٔ علیایه

واصل اولدی (بکار بلوك يار انله اتفاقا مكه يه سفر واقع اولـدی چونكه مكه زيارتندن ينه
كلدم ايكی منزل مقداری بنی قرشولدی (ظاهر حالنی پريشان وفقرا شكلنده وپريشـان
صورتنده كوردم اكا ديدمكه حال ندر وبو صورتده كيرمنك سببی نه (ديديكه سن ديديكك كبی بر بلوك
اصحاب حسد وارباب غرض بكا حسد ايدوب خصومت ايلديلر وبنی خيانتله متهم ايتديلر
وپادشاه دخی اول خصوصده وكشف حقيقتده تفتيش وتفحص بيورمدی تا كيم محسود اولوب
استقامتم اكا معلوم اولايدی دخی نيجه زماندن بری ياران مشفق ومهربان كچينن احباب حقيقت
حاله واصل ايكن حـق سوزی سويلمكـدن خاموش اولوب سـكوت ايلديلر واسكی صحبت
واختـلاطی فراموش ايلديلر * قطعه * بصنع خدا چون كـسی اوفتاد * همه عالمش پای
برسر نهند * باحرف مصاحبت (صنع خدا لاميه امر خدا ديمكدر (چون ادات تعليـل (كسی
باحرف وحدت (اوفتـا دواو ايله دوشـدی يعنی منصبدن ود ولتدن دوشدی حاصلی دوشه
وپادوشـه ديمكدر (عالمش ضميری كسی يه راجعدر (نهند فعل مضارع جمع غائب قورلر ديمكدر
(پای مفعول صريحی (وبرسر غير صريحی (محصول بيت) الله امريله بر كيمسه كه دولتدن ومنصبدن
دوشـه جميع عالم اياغنی باشی اوزره قور يعنی هر كشی انی چيكنر حاصلی هر كس قادر اولديغی
دكلی انی پايمال ايدر قديم نسخه لرده بو بيت بو يله واقعدر ليكن اكثر شراح بونی يازمش * نبينی كه
پيش خداوند جاه * ستايش كنان دست بر برنهند * نبينی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهام
انكاری بی متضمن كورمزميسين يعنی كوررسين (كه حرف بيان (پيش خداوند جاه اضافتلری لاميه لردر
منصب صاحبنك اوكنده ديمكدر (ستايش اسم مصدردر ستاييدندن اوكش ديمكدر (كنان الف ونون
جائزدر كه ادات جمع اوله يعنی شنايش كن وصف تركيبی اوله وستايش كنان جمعی وجائزدر كه
ادات صفت اوله ستايش ايدرك معناسنه (دست نهندك مفعول (صريحی وبر بر غير صريحی اولكی
برحرف استعلا ايكنجی سينه معنـاسنه در (محصول بيت) كورمزميسـين كه خداوند جاه ومنصب
اوكنده ستايش ايدبجيلر وياستـايش ايدرك الن كوكسی اوزره قورلر (حاصلی خلق عالم يار بجك
الله ديه رك قرشوسنده اياق اوزره طروب اللرين كوكسنه قورلر * چو بيند كا قبال دستش كرفت *
ستايش كنـان دست بر برنهند * چو ادات تعليل (بيند فعل مضارع جمع غائب بينيدندن
(كه حرف بيان (اقبال دولت ديمكدر مبتدا واقعدر (دستش كرفتك مقدم مفعولی وخبر مبتدادر
(شين كسی يه راجعدر (محصول بيت) چونكه كوره لر كه دولت واقبـال وبخت وسعادت
اكا معين وياور اوله (يعنی شويلكه كوره لر كه جاه ومنصب وعزت ورفعت صاحبی اوله ستايش
ايدرك اللرين سينه لری اوزره قورلر (بو بيت مذكور نسخه ده بو يله واقعدر * بيت * وكر روزكارش
درآردز پای * همه عالمش پای برسر نهند * روز كارش شين ضمير خداوند جاهه راجعدر (درآرد (در
حرف تاكيد آرد فعل مضارع مفرد غائبدر آريدندن كه مخففدر آوريدندن كتـوره ديمكدر
(زپای آرده متعلقدر اياقدن كتورمكدن مراد تحقير وتذليلدر (محصول بيت) واكر خداوند جاهی
روزكار اياقدن يقارسه يعنی منصبدن دوشروب ذليل وحقـير ايدرسه جميع عالم تحقيرا باشنه
آيق قورلر يعنی پايمال ايدر * فی الجمله بانواع عقوبت كرفتار بودم تادر ين هفته كـه مژدهٔ
سلامتیٔ حجاج برسيد از بند كرانم خلاص كردند وملك موروثم خاص * فی الجمله حاصل كلام
(باحرف صله (انواع نوعك جمعيدر درلی درلی ديمكدر (عقوبتـه اضافتی لاميه (كرفتار
اصلنده وصف تركيبی در وبنده مبتلا ديمكدر (بودم جائزدر كه فعـل ماضی متكلم وحده اوله
اولدم معناسنه وجائزدر كه ادات زمانيه اوله ايدم معنـاسنه ولكل وجهة (تا انتهاء غايت ايچوندر
الی معناسنه (در ين هفته بو هفته ده (كه حرف رابط (صفت (مژده مثلثق وهمزه اضافت

ايچون كلمشدر كه لاميه در (سلامتی ياحرف مصدر مصادر عربيه ياء مصدر لاحق اولمق جائزدر | مطلـ
اما كندی مصدرلرينه لحوقی شايع دكل (زيرا عرب مصدرلری حكم جامدده در يانلرنده
ومصدريتی ظاهر وروشن دكل (حجاجه اضافتی لاميه در (حجاج حاجی جمعيدر اصلی حاجج | مطلـ
ايدی مضاعفدر نصر بابندن (پس ايكنجی جيمی ماقبلی مكسور اولوب طرفده اولديغيچون
يايه قلب ايلديلر تقضی البازی كبی (برسيد ايرشدی ديمكدر (بند كران يانيه مبهم معناده خلاصه
مقيددر ضمير منصوب متصل معناسنه بنی خلاص ايلديلر ديمكدر (وملك ميمك كسريله
بونده مال واسباب يعنی مملكات معناسنه در (موروثه اضافتی بيانيه در يعنی ارثله انتقال ايلين ملكم
ديمكدر خاص ايلديلر بونده بر كردند تقدير اولنور (محصول تركيب) حاصلی كلام انواع شكنجه يه
مبتلا اولدم تا بو هفته ده كه حجاجك سلامتی مژده سی شهر يمزه كلدی وايرشدی آغر قيد وبندن
بنی اطلاق ايلديلر وملك موروثم يعنی اولدن ارثله انتقـال ايلين مال وملكمی غصب ايدوب
ظلمله المدن آلديلر ومال ميری يه خاص ايدوب ضبط ايلديلر حاصلی ما ملكم ويرمكله باشمی
كوجيله قوتردم * كفتم ان نوبت اشارت من قبول نكردی كه عمل پادشاه چون سفر درياست
سود مند وخطرناك يا كنج بر كيری يا در طلسم بميری * اشارت من لاميـه يعنی مصدرك
فاعلنه اضافتيدر نكردينك اشارت مفعول اولی (وقبول مفعول ثانيسی اشارتمی قبول ايلمدك
ديمكدر (كه حرف بيان (عمل پادشاه لاميه در يعنی خدمت پادشاه (چون ادات تشبيه (سفر دريا
لاميه (سود مند سود فائده (ومند ادات نسبت فائده لی ديمكدر (خطر بونك كبی يرلرده خوف
معناسنه در (وناك ادات نسبت زهرناك زهرلی ديمكدر (يا كنج بر كيری يعنی يا مال صاحبی اولورسين
بر كيری فعل مضارع مخاطبدر كيريدندن قالدررسين ديمكدر تحصيلندن عبارتدر (يا در طلسم بميری
طلسم دفينه يی حفظ ايلين شكل بميری باحرف تأكيد (ميری فعل مضارع مفرد مخاطب اولورسين
ديمكدر حضرت شيخ سفر دريايی پادشـاهك خدمته مشـبه ايدر فائده ده وخطرده
(محصول تركيب) پادشاه خدمته طالب اولديغك وقت بنم رمز واشارتمله نصيح وپنديمی
سمع قبول ايله استماع ايدوب قبول ايلمدك زيرا بنم كلامم سكا بو يله اولاجغك اشارت ايلمش ايديكه
پادشاه خدمتی دريا سفری كبيدر هم فائده لی وهم قورقنج يا وافر مال قالدررسين يعنی
تحصيل ايدرسين ويا طلسمده اولورسين مراد قصه دن حصه در كرچكدن حاصلی كاه اولور كه
بر كيمسه دريا سفرين ايدوب مال فراوان تحصيل ايدر وكاه اولور كه كيمسی پاره لنوب غرق اولور
پادشاه خدمتيده بو يله در كاه اولور كه بر كيمسه اعلی مناصبه واصل اولوب كلی خزينه يه مالك اولور
وكاه اولور كه پادشاه غضبنه مظهر ودشوب باشدن چقار (پس يا در طلسم بميری ديمكدن
مرادی بو ايكی معنـادر (يعنی كيمسی پاره لنوب غرق اولمق وپادشاه خشمنه مظهر وشوب
هلاك اولمقـدر (حقيقتده طلسمده اولك دكلدر بعضيلر ظن ايلدكلری كبی * بيت * بازر | ردشمعی و كافی
بهر دو دست كند خواجه در كنار * يا موج روزی افكندش مرده بر كنار * يا عربيده امای ابتدائيه
معناسنه در (بهر باحرف مصاحبت (وهر ادات تأكيد تقديری بدو دست در (كند فعل مضارع
مفرد غائب ايلر ديمكدر (خواجه فاعلی مراد سفر دريا ايلين كيمسه در بازركان اولسون غيری
اولسون ليكن مقصود تجارتدر (در كنار لغتده قوجقدر اما بونده كندی يه ضم ايدوب احاطه دن
كنايـه در حاصلی مالك اولور ديمكدر (ياحرف عطف مابعدنی زره عطف ايدر (موج دكز
طالازی (روزی ياحرف وحدت (افكند همزه نك وكاف عربينك ونونك فتحيله وفانك سكونيله
فعل مضارع مفرد غائبدر براغور ديمكدر (مرده اولی يعنی ميت (بركنار برحرف صله (كنار قرا
معنـاسنه در (محصول بيت) دريا سفرين اختيار ايلين خواجه ياصاغ وسالم سفردن مال

فر آوان تحصیل ایدوب کلور یعنی دولتی مساعد اولوب دریادن ساحل نجاته دوشوب
مال فراوان صاحبی اولور ویارکون موج انی اولی یعنی میت کناره براغور حاصلی طلاز
بونی سوره سوره کناره اتار شکه صولك حالی بویله دریعنی سفر دریا گاه سودمند و گاه
زیانکاردر خواجه دن کشبله تعبیر ایلاینی بی وجه ایلمش * مصلحت ندیدم ازین بیش ریش درونش ردشمعی
خراشیدن ونمك پاشیدن * بیش زیاده معناسنه در (ریش یاره در درونه اضافتی لامیه در
(درونش شین رفیقه راجعدر (خراشیدن خانك کسریله مصدردر طرمالامق (نمك توزدر
(پاشیدن باء عجمه ایله صاچق دیمکدر یعنی صرپمك (محصول ترکیب) مصلحت ومعقول کورمدم
ذکر ایلدیکم نثر ونظم مضمونندن زیاده کلامله ولسان ازارله درونی ریشنی خراش ایدوب
یعنی یورکی دردنی تازه لیوب یاره سنه توز سرپمکی (ریش درونی خراش ایلمکدن مراد دردن تازه لمکدر
* بدین دو بیت اختصار کردم و گفتم * بو ایکی بیتله کلامی مختصر قلدم ودیدم * قطعه *
ندانستی که بینی بند بر پای * چو در گوشت نیاید پند مردم * ندانستی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب
استفهام انکاری بی متضمن بیلمزمیدك یعنی بلوردك (که حرف بیان (بینی فعل مضارع مفرد
مخاطب کورر سین دیمکدر (بند بونده دوشق دریعنی بوقاغی (بر بونده ادات ظرفدر (چو ادات
تعلیل او در حرف صله (گوش کاف عجمك ضمیله قولق دیمکدر عربجه اذن دیرلر همزه نك
وذالك ضمی ونونك سکونیله (تا ضمیر خطابدر رفیقه (نیامد گلمدی مراد کیرمدی دیمکدر (پند مردم
لامیه در مرد مله حضرت شیخ نفسندن کنایت بیورمش (محصول بیت) ایاغکده بوقاغی
کورجکك بیلمز کیدی چونکه مردمك نصیحتی قولاغکه کیرمدی یعنی خلقك نصیحتی
قولغکه کیرمدیکندن بویله اولاجغك بیلمز کیدی یعنی بیلدك ایدی اما مفید اولمادك استفهام
انکاری بوقامده انکار واقع ایچوندر نیچون بیلمدك دیمکدر دیین عندی سو یلمش زیرا انکار واقع ردکافی
مراد اولان یرده چرلفظیله استعمال اولنور عربیده لم حرفیله مستعمل الدیغی کبی اما استفهام
یوك کبی یرده اوقو بشدن چقار قرینه ایله نتکه تتبع ایدنه معلوم در فقد برجانب عربیده لفظ
اذا شرط ایچون وظرفیت ایچون اولدیغی کبی فارسیده دخی چون لفظی شرط ایچون وظرفیت
ایچون اولمق جائزدر وبو محلده ظرفیت معناسی انسبدر دیین ایکی لفظك تحقیقنده اصابت ردکافی
ایلمامش زیرا اذا معنای شرطه دلالتی ضمنیدر وضعی معنای ظرفیت ایچوندر وچون لفظی ادات
تعلیلدر نه شرطه دلالت ایدر ونه ظرفیته فتأمل * دیگره گرکند اری طاقت نیش * مکن
انگشت در سوراخ کژدم * دیگره (ره راهدن مخففدر بریول دخی یعنی بر کره دخی دیمکدر
معنی جهتنده مصراع ثانی یه مصروفدر (ندا ری فعل نفی حال مفرد مخاطب فعل شرط
اگر طوتماز سك دیمکدر (طاقت نیش مصدرك مفعولنه اضافتی در (نیش نونك کسریله عقربك
واربنك وسائر لادغ حیواناتك صوقدیغی عضوه دیرلر که ترکیجه اکاایکنه دیرلر (انگشت همزه نك فتحی
وکاف عجمك ضمیله پرمغه دیرلر (سوراخ سینك ضمی وخای معجمه ایله دلکدر عرب بخش دیر
بانك ضمی وخاء معجمه نك سکونیله ثقب ده دیر ثاء مثلثه وسکون قافله (کژدم کاف عربك فتحی
وزانك سکونی ودال مهمله نانك ضمیله عقرب دیمکدر (محصول بیت) بردخی اگر ایکنه
طاقت وقدرت طوتماز سك یعنی سنی زهرلی حیوان صوقد یغنه تحملك یوغیسه پرمغکی
عقرب دلکنه ایله یعنی صوقمه زیرا البته صوقایجه اولماز حاصلی خاصه سیدر که نی ترك ایلمز
ایمدی سنده سلاطین وحکام جفاسنه تحمل ایده مزسك بردخی یانلرینه اوغرامه که برکره دادینی
کوردك بردخی تجربه یه احتیاج قالمادی (نیش دخی صوقندی معناسنه در دیین عندی سو یلمش ردشمعی
* حکایت * تنی چند در صحبت من بودند ظاهر حال ایشان بصلاح آراسته * تنی چند مراد

شخصدر (یا حرف وحدت (چندنیچه دیمکدر (تنی چند بر نیچه تن معناسنه در (صحبت من لامیه در
بعض نسخه ده من یرینه مادوشمش بزم صحبتمزده دیمکدر (بودند ادات زمانیه جمعیدر ایدیلر
دیمکدر (ظاهر حال اسم فاعلك فاعلنه اضافتیدر (وایشانه اضافت لامیه در بصلاح با حرف
مصاحبت آراسته یه متعلق آراسته اسم مفعولدر بزنمش دیمکدر (محصول ترکیب) درویشاندن
بر نیچه کیمسه بنم صحبتمده ایدیلر یعنی مریدلرم ایدیلر ظاهر حاللری صلاحله بزنمشدی حاصلی
اهل صلاح وتقوی ایدیلر آراسته دن صکره بود تقدیر اولنور * یکی از بزرگان در حق این طائفه
حسن ظن بلیغ داشت وادراری معین کرده بود * حسن ظن بلیغ حسن ظن مصدرك فاعلنه
اضافتیدر (وبلیغه اضافت بیانیه در (داشت حکایت حال ماضی در طوتردی دیمکدر وارافقدن
عبارتدر (ادرار کسر همزه ایله افعال بابندن وظیفه معناسنه در (ویا حرف وحدت (کرده بودك
مفعول اولی (ومعین مفعول ثانیسی زیرا کرده ده جعل وتصییر معناسی ملحوظدر (بود ادات زمانیه
(محصول ترکیب) اکابردن بریسی بوطائفه نك حقنده مبالغه ایله گوزل ظن طوتردی یعنی بونلرك
حقنده زیاده گوزل ظنی وارایدی زیرا ظاهرلری صلاح وتقوی ایله پیراسته ایدی وبونلره
حاللرینه گوره بر مقدار وظیفه تعیین ایلمش ایدی * مگر یکی از ایشان حرکتی کرد نامناسب حال
درویشان ظن آن شخص فاسد شد وبازار اینان کاسد * مگر بونده کانه معناسنه در (حرکتی
(یا حرف وحدت (نا حرف توصیف نفی (مناسب حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ودرویشانه
لامیه (ظن آن لامیه ومبتدا (وشخص مشار الیهی (فاسد شد خبر مبتدا وجمله اسمیه جواب
شرط محذوف (بازار اینان لامیه ومبتدا وکاسد خبری وجمله اسمیه سابقه یه معطوف وبرشد
مقدر در نتکه مگر ره اشارت اولندی کاسد شد دیمکدن مراد اول صاحب دولتك حسن التفاتندن
دوشدیلر ووظیفه لری قطع اولندی وحاللری مکدر اولدی (محصول ترکیب) مگر بنم صحبتمده
اولانلرك بریسندن درویشلر حالنه نامناسب بر حرکت صادر اولدی حاصلی بر مخالف ایش
اشلدی پس بونلرك حقنده اول شخصك ظنی فاسد اولدی وبو فساد سببیله بودرویشلرك بازاری
کساده دوشدی یعنی اول صاحب دولتك حسن التفاتندن دور وادرار معیندن مهجور اولدیلر
* خواستم تا بطریقی کفاف یاران را مستخلص کنم * خواستم فعل ماضی متکلم واحد (تا حرف
تعلیل (یا حرف مصاحبت (طریقی یا حرف وحدت (کفاف کافك فتحیله آزق ورزق معناسنه در
یارانه اضافتی لامیه در (ورا ادات تخصیص (کنمك کفاف مفعول اولی ومستخلص ثانیسی مستخلص
اسم مفعولدر استفعال بابندن (محصول ترکیب) دیلدم تا بر طریقله مذکور فقرانك کفافنی تخلیص ایلیم
یعنی بر تدبیر وتدارك ایدوب اول صاحب دولته فقرانك وظیفه لرینه تعیین ایتدرم * آهنگ خدمتش
کردم دربانم رها نکرد وجفا کرد معذورش داشتم بحکم آنکه گفته اند * آهنگ بونده قصد
معناسنه در خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در (وکردمك مقدم مفعولیدر (دربان قپوجی زیرا در
قپودر (وبان ادات فاعل جی معناسنه در (میم معناده (نکردك مفعول اولی (ورها مفعول ثانیسی
ودربان مبتدا ونکرد خبری (نکرد رها ایلمدی (یعنی صالیویرمدی وجفا ایلدی (معذورش شینی دربانه
راجعدر (محصول ترکیب) اول دولتلینك خدمتنه وارمق قصد ایلدم یعنی ملاقات مراد ایلدم
قپوسنه واردقده بواب ایچری گیرمکه اجازت ورخصت ویرمدی وبکا جفاده ایلدی نتکه
بو کلابك عادتلریدر اما انی معذور طوتدم زیرا بربلوك مسلمانك مصلحتنه خبرنیله زحمت اختیار
ایدوب وارمش ایدم پس بو جهتدن هیچ بحضور اولمادم وبواب ناساز کارك غلطنی معذور
طوتدم اول معنا ایله واول سببله که عقلا وعلما بو بابده سوز سویلمشلر * قطعه * درمیر ووزیر
وسلطان را * بی وسیلت مگرد پیرامن * درمیر لامیه در (وزیر میره معطوف (وسلطان وزیره

(ورا حرف تخصيص (معناده دره مقيد ومصراع اول مصراع ثانى يه مرهون (مكرد فعل
نهى مفرد مخاطب دونمه وچكرنمه معناسنه در حاصلى طولنمه ديمكدر (پيرامن اطراف
معناسنه در (پيرامونده ديرلر (محصول بيت) بك و وزير و پادشاه قپوسنك وسيله سز
اطرافنى طولنمه يعنى ايچرو داخل اولايم ديسك وسيله سز يانمه اوغرامه كه ميسر دكل * سك
ودربان چو يافتند غريب * اين كريبانش كيرد آن دامن * سك ايتدر (دربان قپوجى (چو حرف
تعليل (يافتند فعل ماضى جمع غائب بولديلر ديمكدر (سك ودربان مبتدا ومصراع ثانى خبرى
(غريب يافتندك مفعولى وفاعلى تحتنده سك ودربانه راجع ضميردر (معلوم اوله كه فارسيده وتركيده
تثنيه ايچون فعل وضع اولنمامش بلكه تثنيه وجمع صيغه ده مشتركلردر فاحفظ (اين دربانه اشارتدر مطلب
(وآن سكه لف ونشر طريقيله (كريبان كاف عجمك وراانك كسره لريله يقايه ديرلر (نون
ضرورت وزن ايچون ساكن اوقنور (دامن ودامان اتكه ديرلر (محصول بيت) سك كرنده ايله
بواب طائفه سى بيننده مناسبت وجهت جامعه وار خاصه لرى بودركه برغريب وفقير شكلنده
كيمسه بولدقده بواب يقاسنه ياپشور وكلب دامانه حاصلى بالطبع ايكيسيده موذيدر * چندان كه
مقربان حضرت آن بزرك برحال من واقف شدند باكرامم درآوردند و برترمقامى معين كردند اما
بتواضع فروترنشستم * چندان اولقدر ديمكدر همان معناسنه (كه حرف بيان (مقربان مقربك
جمعيدر يقينلر ديمكدر يعنى مخصوص ادملرى معناسنه (حضرته اضافتى لاميه در (وانه اضافتده
بويله در (بزرك بانك وزانك ضمه لرى وراانك سكونيله اولو ديمكدر بونده مذكور دولتلى مراددر
(برحرف صله (حال من لاميه در (باكرامم با حرف مصاحبت دراوردنده متعلق اكرام افعال
بابندن مصدردر بونده تعظيم مراددر ميم ضمير معنى جهتنده ضمير منصوب متصل اوردندك
مفعول صريحى (و باكرام غيرصريحى در (اوردند ايچرى كتورديلر (برتر يوجه رك (مقامى ياحرف
وحدت (اما حرف استدراك (باحرف مصاحبت (نشسته متعلق (تواضع الخلق كوسترمكه ديرلر
زيرا وضيع مقابل رفيعدر الحق معناسنه (فروتر مقابل برتردر اشاغرق ديمكدر (نشستم اوتوردم
(محصول تركيب) اولقدركه يعنى همانكه اول دولتلينك مخصوص ومقرب ادملرى بنم حالمه
واقف اولديلر وسعدى اولديغمى بلديلر بنى تعظيم وتبجيل ايله ايچرى صاحب دولتك يانه
كتورديلر و بريوجه رك مقام تعيين ايلديلر يعنى صدر مجلسده جلوسى تكليف ايلديلر حاصلى
بكا اعزاز واكرام ايلديلر امابن تواضع ايدوب اول بيوردقلرى مقامدن اشاغرق يره اوتوردم
وديدم (چندانك معناسى اول زمانه دك قپوده بوابله خصومت وغوغاده اولدم ديين واولقدركه ردشمعى وكافى
يعنى دربانك جفاسيله قپوده توقفم اولدقلو ممتد اولدى وشول مرتبه يه واردىكه دين حضرت
شيخه بوادالردن غلظت شان لازم اولديغن بيلمشلر عفى الله عنهما * بيت * بكذار كه بندهء كمينم *
تادر صف بندكان نشينم * بكذار فعل امر مفرد مخاطب قو ديمكدر مصراع ثانى يه مرهوندر (كه حرف
بيان (و يا حرف تعليل (بندهء كمين بيانيه (كمين يا حرف نسبت (ونون حرف تأكيد اكسكلى ديمكدر
كاه اولوركه ياهاى تخصيص ادخال ايدوب كمينه ديرلر بونده ده جائزدركه هاء رسمى همزهء مجتلبه
ايله حذف وايصال طريقيله ترك اولنه ضرورت وزن ايچون (تا حرف تعليل (صف بندكان لاميه
صف نعال ديمكدر فاضرورت وزن ايچون تخفيف قلندى (محصول بيت) بنى كندى حالمه
قو تاكه مقيد اوله زيرا كه بن عبدكترين ودرويش حقير وفقيرم ايمدى قوبنى تاكيم صف نعال
ومقام رذالده اوتورايم حاصلى تكليف بيورديغكز مقام فقرا مقامى دكل كبرا مقاميدر بن ايسه
افقر واحقرناسم * كفت * او صاحب دولت بندن بو بيتى ايشيدبجك ديدى * مصراع * الله الله
چه جاى اين سخنست * الله الله بونده تعجب افاده ايدر (يعنى نه عجب سويلديكز بو كلامك

نه محليدر بويله نيچون بيوررسز يعنى سز بويله ديجك مقامده دكلسز (بونده الله الله معناسنى
لله تعالى دين عجب سويلشكه محل تعجبدر * بيت * كر برسر وچشم من نشينى * نازت بكشم ردسرورى
كه نازنينى * نشينى فعل مضارع مفرد مخاطبدر اوتوررسك ديمكدر فعل شرط واقعدر (كه حرف
تعليل (نازنينى ايكى نون ارالرنده يا يله حروف نسبتدر اولكى نون شذوذا داخلدر و ياء اخير ضمير
خطابدر (محصول بيت) اكر بنم باشم وكوزم اوزره اوتوررسك ناز واستغناكى چكرمكه قتى نازايسين
(ناز استغنا معناسنه در يعنى هرنقدركه صدر مجلسده اوطوروب استغنا ايدوب پايان مجلسده
اوتوردك ايسه استغناكى چكرز و بزده يانكده واروب اوتوررز (زيرا مقبولمز ونازليمزسك
بهر حال بزسكا تابعز * فى الجمله بنشستم وازهردرى سخن پيوستم تاحديث زلت ياران
درميان آمد كفتم * فى الجمله حاصل كلام (بنشستم مذكور صف نعالده و يا تكليف
بيوردقلرى مقامده اوطوردم (وازهر درى ياحرف وحدت فارسيده درعربيده باب كبى كاه اولوركه مطلب
اسلوب ونوع وكونه معناسنده استعمال اولنور بونده بويله در (يعنى هرسمتدن وهرنوعدن
سوز سويلدم يعنى دفعة واردیغم قضيه يى اورته يه كتورمدم بلكه مناسبتيله هربابدن سوزى
سوزه وقصه يى قصه يه ايصال ايلدم (پيوستم فعل متعديدر اولشدردم (تا بونده حرف تعليل در طايرغمق سورجمك
حتى معناسنه (زلت زانك فتحيله ولامك تشديديله طايرغمق يعنى بالحقده وغيرده طايرغمق لغزيدن مرادفيدر للطابع
معناسنه (يارانه اضافت لاميه در (درحرف صله (ميان اورته ديمكدر (محصول تركيب)
محصل كلام اوطوردم وهربابدن مناسبتله سوق كلام ايلدم بيان ايلديكمز كبى تاكيم الكلام يجر
الكلام حسبنجه تقريب دوشوب يارانك ايلدكلرى تقصير وخطا ارايه كلوب مذكور اولدى
پس فرصت بولوب عرض حال وبيان ما فى البال شروع ايدوب ديدم * قطعه * چه جرم ديد
خداوند سابق الانعام * كه بنده در نظر خويش خوارمى دارد * حضرت شيخك سوق كلامى
نظمله بيورديغندن حاصلى سباق و سياق كلامى دلالت ايدركه مذكور صاحب دولت ارباب
نظمدن اوله (جرم جيمك ضمى وراانك سكونيله كناه ديمكدر عربيدر (خداوندك سابق الانعامه
اضافتى بيانيه در (وسابق صفة جرت على غير من هى له در (اصلى سابق انعامه دركه سابقك
انعام فاعليدر صكره ضميرى حذف ايدوب بدلنه الف ولام ويروب فاعلنه مضاف ايدوب
سابق الانعام ديديلر فتدبر (انعام ولطفى سابق اولان خداوند ديمكدر (كه حرف بيان (بنده
تقديرى بنده را در (نظرخويش لاميه (ميدارك بنده مفعول اولى (وخوار مفعول ثانيسى
(محصول بيت) انعام واحسانى سابق خداوند نه كاه كورديكه بنده سنى نظر شريفنده
خوار وحقير طوتار جائزدركه بنده دن حضرت شيخ كنديني مراد ايليه (زيرا فقراسنه حقارت
وهوان معنى جهتندن كنديسنه راجعدر (ديمك استركه سابقا فقرا حقنده انعام واحسانى جارى
اولان دولتمند وسعادتمند بو بنده دن نه مقوله جرم كورديكه بنده يه حقارتله نظر ايدوب
وخوار وذليل كوروب فقرانك جهت معاشلرى قطع بيورلدى وجائزدركه بنده لفظيله مقصر
ومجرم اولان درويش مراد اوله يعنى اول بنده لردن صادر اولان سهو وخطا اول مرتبه ده
دكلدركه مجرد اولقدر تقصير سببيله جمله درويشانى تحقير ايدوب اسباب معاشلرين قطع ردشمعى
ايلمكه باعث اوله (بونده خداوندى صاحب لفظيله تفسير ايلين تقشير ايلمش (وسابق الانعام ردكافى
لفظى خداوندك صفتيدر اضافت درست دكلدر دين عجبا خداوندى نيچه اوقورمش كه
اضافت درست اوليه * خدا يراست مسلم بزركوارى ولطف * كه جرم بيند ونان برقرار
مى دارد * خدا يرا را ادات صله تقديرى خدارا مسلمدر بو عبارت مقدم خبردر (و بزركوارى
ياء مصدريه ايله عظيم الشان ونبيه القدر حاصلى عظمت وكبريا صاحبى ديمكدر يعنى اولواق

موخر مبتدا لطف بونده جود وسخا وکرم معناسنه در (که حرف تعلیل وبا حرف رابط صفت
(جرم بیندك مقدم مفعولیدر (ونان میداردك مفعول صریحی (وبرقرار غیر صریحی
(محصول بیت) عظمت وکبریا ولطف وعطا خدایه مسلمدر یعنی اکا مخصوصدر زیرا عبادك
هردم وهر ساعت نیجه درلو خطایا وجرایمنی کورر وبیلور ایکن نان ونعمتلرینی برقرار
وثابت علی الدوام طوتار نتکه کتاب اولنده (ووظیفهٔ روزی بخطای منکر نبرد) بیورمشیدی
پس شرط مروت ومقتضای علو همت اولدرکه آدملك وانسانیت دعواسین ایدن صاحب
سعادتلر (تخلقوا باخلاق الله ایله) عمل ایدوب فقرا ودرویشانك مقتضای بشریت اوزره
واقع اولان تقصیرات وزلات سبب اعراض وباعث عدم التفات اولمیوب هر ایشلری حسبةً لله اوله
ریا وسمعه ایچون اولمیه * حاکم را این سخن پسندیده آمد واسباب معاش یاران فرمود تا برقاعدهٔ
ماضی مهیا دارند ومؤنت ایام تعطیل وفا کنند * اسباب معاش یاران اضافتلری لامیه‌لردر
(تا حرف تعلیل (مهیا اسم مفعولدر تفعیل بابندن حاضرلنمش وپراقلنمش دیمکدر (مؤنت زحمت
ومشقت دیمکدر (ایامه اضافتی وایامك تعطیله لامیه‌لردر (محصول ترکیب) حاکمه بو ایکی بیت
مقبول کلدی وفقرانك اسباب معاشلرین وادرار معهودلرینه تعیین ایدوب بیوردی تا کیم اولکی
اسلوب وقاعده اوزره حاضر ومهیا ایده‌لر دخی ایام تعطیلك زحمت ومشقتنی وفا ایده‌لر یعنی برقاچ کون
مقطوع اولان وظیفه‌لرین ویره‌لر * شکر نعمت بکفتم وزمین خدمت ببوسیدم وعذر جسارت
بخواستم ودر حالت بیرون آمدن این سخن بکفتم * شکر نعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبکفتمك
مفعول قولیدر (زمین خدمت بیانیه در (وببوسیدمك مقدم مفعولی) وعذر جسارت لامیه (جسارت
جیم عربینك فتحیله جرأت معناسنه در وترکیب اضافیدر (بخواستمك مقدم مفعولی (حالت
بیرون آمدن بیانیه (محصول ترکیب) نعمته شکر دیدم یعنی ممنون اولوب حاکمه شکر وثنا ایلدم
وتواضع ایدوب زمین خدمتی بوس ایلدم حاصلی مسکنت اظهار ایلدم وبهادرلق
وکستاخلق ایلدککه کلوب مبارك باشکزی اغرتدق دیو عذر دیلدم وچقوب کیتملی اولیجك
بو سوزی سویلدم یعنی بو قطعه‌یی اوقودم * قطعه * چو کعبه قبلهٔ حاجت شد از دیار بعید *
روند خلق بدیدارش از بسی فرسنك * کعبه مکه شهرنده اولان بیت الله‌ه دیرلر (قبلهٔ
حاجت لامیه (زمین معناسنه حرف ابتدا در (دیار لغتده دارك جمعیدر اولر دیمکدر اما مملکت
معناسنه مستعملدر (بعیده اضافت بیانیه در (ازدیار بعید مصراع ثانیه مرهوندر (روند فعل
مضارع جمع غائبدر رویدندن کیدرلر دیمکدر (خلق فاعلی (با حرف صله (دیدار اصلنده
وصف ترکیبی در دید کتوریجی یعنی کورمه کتوریجی صکره یوزه وزیارته استعمال
ایلدیلر نتکه بو کتابده ایکی معنایه ده کلور ان شاء الله تعالی بونده زیارت معناسنه در (بسی
بای اصلیه ایله چوق دیمکدر بسیار معناسنه (فرسنك فارسیدر عربیسی فرسخدر اون
ایکی بیك ادم یره دیرلر (محصول بیت) چونکه کعبهٔ مکرمه قبلهٔ حاجت اولوب دعالر قبول
اولاجق مقام اولدی خلق عالم بعید یارلردن نیجه فرسخ یوللردن قطع مسافه ایدوب
زحمت ومشقت چکوب زیارتنه کیدرلر لفظ دیدار دیدندن مشتق اسم مصدر در دیدن
معناسنه رفتار رفتن معناسنه اولدیغی کبی دیبن نه دیداری بلورمش ونه رفتاری زیرا ایکیسیده
ردسروری
اصلنده وصف ترکیبی در نهایتی ترکیبلری خفیدر * ترا تحمل امثال ما باید کرد * که هیچ
کس نزند بر درخت بی بر سنك * تراسکا دیمکدر (تحمل امثال مصدرك مفعولنه اضافتیدر
وما یه اضافت لامیه در (باید فعل مستقبل مفرد غائب کرك دیمکدر (کرد مصدر معناسنه در
زیرا مضارعه مقارندر (که حرف تعلیل (هیچ کس هیچ بر کیمسه دیمکدر (نزند فعل نفی مستقبل

بی حرف سلب (بر یمش میوه معناسنه (محصول بیت) سکا ای صاحب دولت لایق وسزاوار
اولدرکه بزم کبی فقرا وارباب حاجاتك قصدیعلرینه تحمل ایلیه‌سین وحصول مرادلری
ایچون وقع اولان کستاخانه الحاح وابراملرین معذور طوته‌سین زیرا میوه‌سز درخته هیچ کیمسه
طاش آتمز یعنی اهل وجود بکرم اعتمادلری اولماسه سزه بوقدر زحمت ویرمزلردی پس دولتلیلك
اشبو بیت فضولیدر للطابع
شانی ومرد ملك نشانی اولدرکه فقرانك حاجاتن روا کوره‌سین (بیت) کرم قیل کسمه لطف
والتفاتك بی نوالردن) (الکدن کلدیکی خیری دریغ ایتمه کدالردن * حکایت * ملك زادهٔ
کنج فراوان از پدر میراث یافت دست کرم برکشاد وداد سخاوت بداد ونعمت بی قیاس
بر سپاه ورعیت بریخت * زادهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه حرف وحدت در
ردشمعی
دیین غلط سویلمش (کنج بونده خزینه معناسنه در (فراوان فانك کسریله چوق دیمکدر
اضافت بیانیه در (از پدر تقدیری از پدر شدر قرینه قائم اولدیغیچون ضمیر حذف اولندی
(یافت فعل ماضی مفرد غائب بولدی دیمکدر فاعلی تحتنده ملك زاده‌یه راجع ضمیر در
ومفعول اولی (کنج وثانیسی میراث (وغیر صریحی از پدر در (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر که
ملك زاده در (دست کرم بیانیه در (وبرکشادك مقدم مفعولی (بر حرف تأکید (وکشاد فعل ماضی
مفرد غائب آچدی دیمکدر فاعلی تحتنده ملك زاده‌یه راجع ضمیر در وجملهٔ فعلیه شرط
محذوفه جوابدر فتدبر (داد سخاوت لامیه (بداد با حرف تأکید (داد ویردی یعنی سخاوته عدالت
ویردی (حاصلی اسراف ایلمیوب سخا وکرمی عدل ایله ایلدی (داد سخاوت بدادك مقدم
مفعولیدر (وما علی سابق کبی (وایکی داد بینده تجنیس تام صنعتی واقعدر (دست کرم برکشاد
داد سخاوت بداد) واو عاطفه‌سز موزون بر مصراع اولور بحر منسرحدن فتأمل (نعمت
بی قیاس بیانیه در (اورانسز نعمت دیمکدر (بریخت با حرف تأکید (ریخت فعل ماضی
مفرد غائب دوکدی دیمکدر فاعلی سابق کبیدر ومفعول صریحی نعمت (وغیر صریحی بر سپاه
ورعیتدر (وجملهٔ فعلیه ما قبلنده جمله‌یه معطوفدر (محصول ترکیب) بر پادشاه زاده باباسی
میراثندن چوق خزینه بولدی یعنی باباسندن ارث طریقیله کندویه چوق مال دکدی پس
بویله اولیجق سخا وکرم الینی اچدی یعنی جوانمردلك ایلدی وسخاوت وکرمه عدالت
ویردی یعنی غلط بخش وکج عطا اولوب اسراف ایلمدی بلکه جود وکرمی محلنده ایلدی
وسپاه ورعایا اوزرینه اورانسز نعمت ومال دوکدی یعنی بونلره وافر انعام واحسان ایلدی
بزم زمانمزده سلطان محمد بن سلطان مراد ایلدیکی کبی * قطعه * نیاساید مشام از طبلهٔ
عود * بر آتش نه که چون عنبر ببوید * نیاساید فعل نفی استقبال مفرد غائب
آسایش ایلمز وراحت اولماز دیمکدر بونده معطر ومبخر اولماز دیمکدر اسایدندن
مشتقدر اسودندن دکل (مشام فاعلی کوکزده قوقی الانه یره دیرلر یعنی قوت شامه موضعی
رد ابن سید علی وسروری
(طبلهٔ عود اضافتی لامیه در ادنی ملابسه ایله زیرا عربده وعجمده مبخرات ومعطراتی (مثلا
عود وحصلبان وعبیر وسائرلرینی طبله‌لره ترتیب ایدوب صتارلر نتکه استانبولده میوه‌یی
وغیریسنی طبله‌لرده صتارلر (پس بونده همزه وحدت ایچوندر دینلر ایکی وجهله خطا
رد سروری وکافی
ایلدیلر (بریسی اولدرکه همزه فارسیده وحدت ایچون کلمز بلکه وحدته منصوص یادر
(وبریسیده اولدرکه اضافتدن مقطوع اولسه عودك اعرابدن محلی اولمازدی نتکه عقل سلیم
وطبع مستقیم اربابنه معلومدر فتأمل (بر آتش بر حرف استعلا (نه نونك کسریله وهاء اصلیه ایله
فعل امر مفرد مخاطب قو دیمکدر نهیدندن نهادندن دکل (مفعول صریحی مقدر عود
رد ابن سید علی وسروری
وغیر صریحی بر آتشدر (که حرف تعلیل (چون ادات تشبیه (عنبر معدنی نامعلوم قوق

رد ابن سید علی وسروری

ویرنلردن بر نوعدر مسك كبی (بوید باحرف تأكید (بوید فعل مضارع مفرد غائبدر
بو نده لازمدر قوقه دیمكدر لازمی (یعنی معنای لازمیسی قوقی ویره فاعلی عود در (پس
متعدی اولمسنی تجویز ایدوب مسامی فاعلی اعتبار ایدن مشامنده بوی لذت فارسی بوغیش
(محصول بیت مشام طبلهٔ عود دن محظوظ ومعطر اولماز (یعنی عود طبله ده طوردیغی برده
قوقی ویرمز پس ایمدی آتش اوزره قوکه عنبر كبی قوقه یعنی اندن قوقی چیقه (ایمدی قصه دن
حصه بو در كه اموال ونقود مقارن بذل وجود اولمسه بی سود ونامحمود در یانمیوب طبله ده
طوران عود كبی * بزرگی بایدت بخشندگی كن * كه دانه تا نیفشانی نروید * بزرگ یاحرف مصدر
اولولق دیمكدر (باید فعل مضارع مفرد غائب معنای شرطی متضمن كركسه دیمكدر (وتا
ضمیر منصوب متصل مفعولی (بخشنده اسم فاعل بغشلیجی معناسنه (وكاف عجم هاء رسمیدن
بدلدر (ویا حرف مصدر بغشلایجلق دیمكدر (كن كاف عربك ضمیله فعل امر مفرد
مخاطبدر كیندن ایله دیمكدر (بخشندگی كن جواب شرط مقدردر (كه حرف تعلیل (دانه
حبه دیمكدر (تا حرف توقیت مادام معناسنه (نیفشانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب صاچمیه سین
(نروید فعل نفی مستقبل مفرد غائب بتمز دیمكدر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر
اكر سكا اولولق كرك ایسه (یعنی دولت وعزت ورفعت استرسك همیشه عطا وجود وبذل
موجود ایله تا كه خلق بندهٔ احسانك وشاكر نعمت فراوانك اولسون زیرا مادامكه تخم ودانه
صاچوب اكمیه سین اندن نسنه بتمز (حاصلی عظمت ورفعت احسان وكرم ایله در امساك زرودرمله
دكلدر (مصراع ثانی مصراع اوله مقام تعلیلده واقعدر * یكی از جلسای بی تدبیر نصیحتش
آغاز كرد كه ملوك پیشین این نعمت را بسعی اندوخته اند وبرای مصلحت نهاده * جلسا
جیمك ضمی ولامك فتحیله جالسك وجلیسك جمعیدر (بی تدبیر اضافت بیانیه در (آغاز كرد
شروع ایلدی (كه حرف بیان (ملوك پیشین بیانیه (بسعی با حرف مصاحبت (اندوخته
ماضیدن قسم مفرد غائب (اند ادات جمع قزانمشلردر یعنی كسب ایدوب ادخار ایلمشلر
دیمكدر (برای باء مفتوحهٔ اصلیه ایله ادات تعلیلدر لاجل معناسنه (مصلحت اضافت لامیه در
تخصیص ایچون (نهاده ماضیدن قسم تقدیری نهاده اند در قومشلردر یعنی حفظ ایلمشلر
دیمكدر (محصول تركیب) مذكور شاه زاده یه بی تدبیر مصاحبلرك بریسی نصیحته شروع
ایدوب ایتدی اولكی پادشاهلر (یعنی آبا واجدادك بوقدر اموال وخزاینی زحمت ومشقتله جمع
ایدوب قومشلر ومهم مصلحت ایچون صقلمشلر یعنی بركون لازم اوله دیو حفظ ایلمشلر پس سنك
اوزریكه دخی ضبط وصیانتی لازمدر * دست ازین حركت كوتاه كن كه واقعها در پیشست ودشمنان

مطلب

در پس نباید كه در وقت حاجت درمانی * دست (كن فعلنك مفعول اولی (وكوتاه ثانیسی (وازین
حركت غیرصریحی (كوتاه كاف عربك ضمیله قصه دیمكدر (كه حرف تعلیل (واقعها واقعه نك
جمعیدر معلوم اوله كه هر كلمه نك كه فارسیده آخری هاء رسمی اوله ویاعربی كلمه اوله كه اخرنده
هاء رسمی شكلنده ها اوله كه تلفظ اولنمیه (واقعه وقلعه ورقعه وحقه وشقه وغیریلری ها ایله
جمع اولندقده هاء رسمی ومرتبه سنده اولان ها كتابت اولنماز واقعها وحقها كبی فاحفظ (در پیشست
اوكده در (ودشمنان در پس ارتده دیمكدر (واقعها مبتدا (ودر پیش خبری (ودشمنان مبتدا
ودر پس خبری (نباید فعل نفی استقبال مفرد غائب كركمز یعنی لایق دكل (بایدندن بایستندن دكل

رد ابن سید علی وسروری

(دروقت حاجت در حرف ظرف واضافت لامیه (درمانی فعل مضارع مفرد مخاطب عاجز قله سن
دیمكدر دره مصدر اولنجه معنی بوبله اولور درمانیدندن مشتقدر درماندندن دكل (محصول تركیب)

رد ابن سید علی وسروری

جلیس بی تدبیرك تتمهٔ مقول قولیدر شاه زاده یه دیركه الیكی بو حركتدن كوتاه ایله یعنی بو اسراف

وتلافدن كچ وفارغ اول كه ایلریده واقعه لر وار یعنی نیچه درلو حوادث ظهور ایلمك احتمالی وار
ودشمنلر اردكده پوسیده در فرصت اسیری اولوب سنك حالكه ناظر وقیدلر در اولمیه كه
وقت حاجتده عاجز وفرو مانده قاله سین برجانبدن اعدا مستولی اولدقده خزینه قلتندن
عسكر جمعنه مالك اولمیاسین مملكت الدن كیده وایتدیكك اسرافلره ندامت چكه سین
* قطعه * اكر گنجی كنی برعامیان بخش * رسد هر كدخدایی را برنجی * كنج بونده خزینه
معناسنه در (ویا حرف وحدت (كنی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط واقعدر اكر
ایلرسك دیمكدر (بر حرف استعلا (عامیان عامینك جمعیدر عامهٔ ناس معناسنه (بخش حصه
وقسم معناسنه در (رسد فعل مضارع مفرد غائب (كدخدا صاحب خانه یعنی هر خانه یه ایریشور
(یاحرف وحدت (ورا حرف صله (برنج افظ مشتركدر عربدن غیری دلده (ویاحرف وحدت

عامی افت میمك تشدیدیله در لیكن عجم تخفیف ایله اوقورلر

(محصول بیت) اكر تحت تصرفكده وممالك سلطنتكده اولان عوام ناسه خزینه یی تقسیم
ایلسك خانه دن خانه یه بر برنج ایریشور انجق یعنی برنج مقداری كومش ویا جمیعی خزینه كی
برنجه صرف ایدوب عامه یه توزیع ایلسك هر برینك حصه سنه بر دانه دوشر انجق یعنی شیٔ
قلیل اولوب هیچ كس اندن منتفع وبهره مند اولمازسنك اموال وخزائنندن ایرلدیغك
قالور انجق جود وكرمله وبذل درمله خلق طیور مق میسر دكل در پس پادشاهلق اولدركه
سن خلقدن الوب جمع ایلیه سین دیمكدر * چرا نستانی از هریك جوی سیم * كه كرد آید
ترا هر روز گنجی * چرا عربیده لم معناسنه در نیچون دیمكدر (نستانی فعل نفی استقبال مفرد
مخاطب نیچون المازسین دیمكدر (ازهریك یعنی هر عامیدن ویا هر كدخدادن (جو جیمك
فتحیله وواو اصلیه ایله اربه در (ویاحرف وحدت (سیم كومش یعنی برشعیره مقداری كومش (كه حرف
تعلیل (كرداید جمع اوله (ترا سكا هر روز هر كون دیمكدر (گنجی یاحرف وحدت برخزینه دیمكدر
(محصول بیت) نیچون عامینك ویا كدخدانك هر برندن بر اربه مقداری كومش الوب جمع
ایلزسین تا كیم هر كون سكا بر خزینه جمع اوله یعنی بذل موجود ایلمكدن هم سكا ضرر مترتب
اولور وهم انلر اول قدر مستفید اولمازلیكن هر برینه برشیٔ قلیل تعیین ایدوب سن انلردن
جلب ایلسك هم انلره چوقلق ضرر اولماز وهم سكا نفع عظیم وكلی خزینه حاصل اولور
دیمكدر (بعض شراح ازهریك عبارتنی رعایانك هر برندن دیو تفسیر ایلمش) وبعضیسی
آنی رد ایدوب بومحلده رعایایه تخصیصك وجهی یوقدر بلكه رعایانك وسپاهك جمله سندن
دیمكدر مقصد ما برسپاه ورعیت بربخت دیدیكی اكا شاهد در دیمش (مخفی دكلدر كه سپاهه
اولان بذل وجود محل اعتراض اولان اسرافدن دكلدر (وسپاهه صالغن صالوب انلردن
جلب مال ایلمك جمیع زمانده جائز كورلمامشدر (سوق كلامك دخی اول معنایه مساعده سی

شارح معترض سروری

شارح اول ابن سید علی

بوقدر جدا شارح اولك كلامی صحیحدر (عجبدر كه شارح معترض سابقا مذكور اولان
برسپاه ورعیت عبارتیله عمومه استدلال ایدوب بو مقامده برعامیان بخش عبارتنك خصوص
عوامه دلالتندن غفلت ایلمشدر فتأمل (معلوم اوله كه قوافیده واقع اولان الفاظك حرف

مطلب

اخیراصلیسنه روی اصطلاح ایدرلر وماقبلنده حرف صحیح ساكنه حرف قید دیرلر اولده اون حرفه
مخصوصدر كه بریسی نوندر پس مادامكه حرف روی ساكندر قیدك ماقبلنده اولان حركتك
اختلافی جائز دكلدر اما روی حرف وصل كلمك سببیله متحرك اولسه اختلافی جائزدر نتكه
كمال اصفهانینك بو رباعیسنده واقعدر (رباعی) كر سوز توام یكنفس آهسته شود)
ازدود دلم راه نفس بسته شود)در دیده از آن آب همی كردانم (تاهرچه نه نقش تست ازو
شسته شود) روی یه متصل اولان حرفه حرف وصل دیرلر بو رباعیده هاء رسمی كبی فقدبر

ردکافی

پس برنج کنج لفظنه قافیه اولمه مذکور اولان قانونه دراءدی بو محلده یانك لحوقیله حاصل
اولان طول سبله عبدن سالم اولمشدر دیو قافیه به مطلع دکل ایمش * ملك زاده روی
از بن سخن درهم کشید که موافق رایش نیامد وکفت خدای عزوجل مرا مالك این
مملکت کرد آید نست تا بخورم وبخشم نه پاسبانم که نکه دارم * درهم کشید عبارتنك معناسی
مکرر بیان اولندی (که حرف تعلیل (موافق طبع اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (شین ملك زاده یه
راجعدر بعض نسخه‌ده موافق رایش واقعدر (مرا بنی دیمکدر (مالك این مملکت اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (کرد اینده ایلمش دیمکدر کردیدندن (الف ونون ادات تعدیه در
(تا حرف تعلیل (پاسبان سینك سکونیله عسس معناسنه در (که حرف بیان (نکه دارم
صاقلیم (یعنی حفظ ایدم سابقا نکاه لفظنك استعمالی مفصل بیان اولنمشدر (محصول ترکیب
ملك زاده جلیس بی تدبیرك بو سوزندن (یعنی پند و وعظندن یوزین بورتاردی (حاصلی
بیحضور اولدی زیرا بو نصیحت رأی وطبعنه موافق کلمدی (دخی دیدی الله تعالی بنی بو مملکتده
مالك و پادشاه ایلمشدر تا کیم امساك ایلیوب کندم یییم وخلقه بذل واحسان وانعام ایلیم (پاسبان
دکلم که بیوب واچیوب وکیسه یه ویرمیوب طلسم کبی اوستنده دریوب صاقلیم (موافق طبعش
نیامدندن صکره (مراورا زجر فرمود بازان جمیع نسخه‌لره مخالف یازمش * بیت * قارون هلاك

ردشمعی

شد که چهل خانه کنج داشت * نوشین روان نمرد که نام نکو کذاشت * (قارون حضرت موسی
علیه السلامك عمی اوغلیدی وقز قرنداشین طوتردی بعضی تفسیرلرده قصه سی مفصل در
وسروری شرحنده برمقدار بن یازمشدر مراد ایدینلر اکا مراجعت ایلسون (که حرف علت
(چهل جیم عجمك وهانك کسره سیله قرق دیمکدر اربعین معناسنه کاه اولور که هاسنی حذف
ایدوب چل دیرلر جیم عجمك کسریله (خانه اودر بیت معناسنه (کنج بونده مال معناسنه در (داشت
بونك کبی یرلرده می داشت تقدیرنده در (یعنی حکایت حال ماضی طوتاردی (یعنی انك واریدی معلوم
اوله که قارون حضرت موسی علیه السلامك عمی اوغلیدی وقزقرنداشینك اریدی (وقتا که
خدای تعالی موسی یه توراتی التون صویله یازدیو بیوردیسه حضرت موسی دیدی یارب بن

فیه تصحیح للطابع

التونه مالك دکلم قنده بولیم که انکله سنك کتابکی یازام (پس الله تعالی اکا علم کیمیایی تعلیم ایلدی
وقارون اول زمان غایتله فقیرایدی واهل عیال وزیاده عبادته ملازم وکیجه قائم وکوندز صائم ایدی
(پس موسی اکا مرحمت ایدوب علم کیمیایی تعلیم ایلدی حتی بوطریقله زیاده چوق ماله مالك اولدی
شویله که خزینه لرینك مفاتیحنی یوز دوه چکردی و بر وایتده یتمش دوه (مجاهد دیرکه هر بر
مفتاحك وزنی بر درهم ایدی و بر روایتده نصف درهم وهر بر مفتاحله یتمش قپو آچیلوردی (پس
وقتا کیم قارون مالك جمعنه مشغول اولدیسه نوافل وعباداتی کلیا ترك ایلدی اندن صکره الله تعالی
موسی یه بیوردیکه اندن مالك زکاتنی استیه واردی قارون مالنك زکاتنی حساب ایلدی کوردیکه
فتی چوق مال کیتمك لازم کلور (پس زکاتنی ویرمدی وکندیله بك قول وبیك جاریه آتلانوردی
جمیعنك اکرلری ورختلری آلتون ایدی ولباسلری کذلك وقتا کیم موسی زکات ویرمسنی الحاح
وابرام ایلدیسه قارون دیدی ایرته شهرخلقنی جمع ایدوب سنکله مناظره ومباحثه ایدرین اکر
بحث وجحته سن بکا غالب اولورسك مالمك زکاتنی ویرهین والا ویرمم دیدی واول وقت بنی اسرائل
اراسنده زیاده کوزل بر زانیه عورت وار ایدی قارون آنی چاغردی واکا دیدی ایرته بن بنی اسرائیلی
جمع ایلسم کرك اکر سن موسی یه فسقله شهادت ایدوب بکا زنا ایلدی و بن اندن بوکلی یم دیرسك سکا
بوقدر مال ویرهین دیدی (پس عورت سوزین قبول ایدوب ایلیم دیدی ایرته اولیجق قارون
بنی اسرائیلی کندی اوینه دعوت ایدوب جمع ایلدی اندن صکره حضرت موسی یی دعوت ایلدی

موسی ده کلدی اندن صکره بنی اسرائیل ایتدی یا موسی بزه وعظ ایله حضرت موسی وعظه
شروع ایدوب اثنای کلامده بیوردی بر کیسه که مال محفوظی سرقه ایلسه الینی کسرم و بر کیسه که
یول کسوب قطاع طریق اولسه باشین کسرم و بر کیسه که زنا ایلسه آنی طاشله دپه لرم دیدی بو کره
قارون ایاق اوزره طوروب دیدی بو دیدکلرکی سن ایلرسك سنك اوزریکه حکم نیجه جاریدر دیدی
حضرت موسی بیوردیکه اکر بن دیدککلریمی اشلرسم بنم اوزریمه حکم توراتده الله تعالی
بیوردیغی کبی در اندن صکره قارون دیدی سن بو عورته زنا ایلمشسین واقرار ایدر که سندن
یوکلی در دیو واشارت ایلدی (قارون عورته قاق بوقاری سویله دیدی (پس الله تعالی عورتك
قلبنه خوف وخشیت دوشردی ولسانی کذبدن صدقه دوندردی ودیدی حضرت موسی
قاروتك دید کندن مبرا ومنزهدر و بکا قارون بوقدر مال وعده ایلدی و بکا تعلیم ایلدی که موسی یه
بر بهتان افترا ایدم دیو بن ایسه اللهدن قورقارم نبی سنه وکلمینه بریارامز نسنه افترا ایدم اندن صکره
حضرت موسی غضبه کلوب ایتدی یا عدو الله نه مراد ایلدك بو افترا ایله بکا اندن صکره
حضرت موسی مجلسدن طشره کتدی والله تعالی یه سجده ایلدی ومناجات ایلدی وقاروندن
شکایت ایلدی (پس حضرت جبریل امین کلدی ودیدی یا موسی الله تعالی سکا سلام ایدر
و بیوردکه کرۀ ارضی سنك امریکه مأمور ایلدم هرنه بیوررسك سنك امریکه مطیعدر قارونك هلاکنده
اندن صکره موسی دوندی قارونه کلدی وکوردی که بر التون تخت اوزرنده اوتورردی یاندن دوشکره
ویصدقلره طیانمش (پس موسی عصاسنی یره اوردی (وسریرینه یره کیر دیدی
اول ساعت سریری یره باتدی قارونده سریردن صچرایوب قچایم دیدی موساده یره امر ایلدی
یوت شونی دیدی قوری دیزلرینه دك یره باتدی (پس موسایه تضرعه باشلدی هیچ تضرعنه
التفات ایلیوب یوت دیدی اندن صکره برقارونی وقومنی واوینی یوتدی روایت اولنور که الله تعالی
موسی یه وحی ایلدی که یا موسی قارون سکا درت کره امان یا موسی دیدی وامان ویرمدك عزتم
وجلالم حقیچون اکر بندن برکره امان دیلسه البته بن اکا خسفدن امان ویردم اندن صکره
بنی اسرائیل اراسنده کفت وکو دوشدیکه موسی قارونی یره باتوردی اموال وخزاینی کندی یه قالسه دیو
اندن صکره حضرت موسی الله تعالی یه تضرع ایلدی که مالیده یره باتسون (پس خدای
تعالی مالنده یره باتوردی (فخسفنا به وبداره الارض) بو قصه یه دالدر معلوم اوله که حضرت شیخك
مرادی کثرتی بیاندر چهله حصر دکلدر زیرا یازدقلری یرده شویله مبالغه ایدرلر که (چهل خانه
بیوردیغی عشر عشیری اولماز (نمرد فعل نفی ماضی مفرد غائب (که حرف تعلیل (نام نکو یا نیه
(کذاشت کاف عجمك ضمیله فعل ماضی مفرد غائب قودی (یعنی کندیدن صکره قالدی
(محصول بیت) قارون هلاك اولدی زیرا حددن زیاده مالی وخزینه سی وار ایدی یعنی کثرت
مال هلاکنه سبب اولدی نتکه قصه سندن فهم اولور اما نوشیروان اولمدی زیرا عالمده عدل

ردشراح جمیعا

ودادله اواده قودی یعنی اوصافی دللرده مذکور ومشهوردر (پس کویا که هنوز زنده وباقیدر
مصراع اولك معناسی قارون هلاك اولدی حال بو که قرق او کنج وخزینه طوتدی دین
وقارونك قرق خانه طلوسی مالی وخزینه سی واریکن فائده ایتیوب هلاك اولدی دین مراد
مصنفه واصل اولمامشلر زیرا مساق کلام امساك مال سبب هلاك اولدیغنی بیاندر بو قدر مالی
واریکن اولدی دیمك مراد کلدر (زیرا موسی آندن مالك زکاتی طلب ایلیجك حساب ایلدی
کوردیکه چوق مال کیدر (پس قیامدی عاقبت مالیده کندیده یره باتدی (کذاشت لفظنی

ردشمعی

منه سنده نهاد لفظیله تفسیر ایلین تقشیر ایلمش * حکایت * اورده اند که نوشروان عادل رادر
شکارکاهی صیدی کباب کردندی نمك بنود غلامی بروستا فرستاند تانمك اورد نوشروان

کفت نمك بقیمت بستان تارسمی نکردد ودهٔ خراب نشود * آورده اند لغتده کتورمشلر
دیمکدر (اما اصطلاحده روایت ایلمشلر دیمکدر (درحرف ظرف (شکارگاه ظرف مکان آویری
دیمکدر (و یاحرف وحدت (صیدشکار (یعنی آو (و یاحرف وحدت (کردندی یاحکایت حال ماضی
افاده ایدر ایلرلردی دیمکدر صید مفعول اولی و کباب مفعول ثانیسی (نمك نونك ومیمك فتحه‌لریله
توز دیمکدر عربجه ملح دیرلر میمك کسری و لامك سکونیله (غلامی یاحرف وحدت (بروستا
(باحرف صله روستا کویه دیرلرده معناسنه (فرستادند فعل ماضی جمع غائب کوندردیلر دیمکدر
(غلام مفعول صریحی (و بروستا غیر صریحی (تاحرف تعلیل (یاورد فعل مضارع مفرد غائب
کتوره دیمکدر نمك مقدم مفعولی تاکیم توز دیمکدر (بقیمت باحرف مصاحبت (قیمت بها معناسنه‌در
بستان فعل امر مفرد مخاطب صاتون آل دیمکدر ستانیدندن (نمك مفعول صریحی (و بقیمت غیر
صریحی (تاحرف تعلیل (رسم بونده عادت معناسنه‌در و یاحرف تنکیر (نکردد فعل نفی مستقبل
اولمیه دیمکدر (کردیدندن صیرورت معناسنه کاف عجمك (فتحیله ده مبتدا (وخراب مبتداء
ثانی (ونشود فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده دهه راجع ضمیر جملهٔ فعلیه خبر خرابدر
وجملهٔ اسمیه خبرده‌در (محصول ترکیب) روایت ایلمشلردر که نوشیروان عادله بر کون برصید کاهده
کندی حضورنده برشکاری کباب ایلرلردی اتفاقا توز حاضر بوغیدی یعنی اول حالده یانلرنده
توز بولنمادی براوغلانی کویه کوندردیلر تاکیم توز کتوره نوشیروان اول واران آدمه دیدی توزی
مفت ومجاناً المه بهاایله آل تاکیم بوندنصکره رسم وعادت وقانون و بدعت اولمیه پادشاهلر وحکام
صید کاهده کباب و یا طعام بشورمك لازم کلدکجه توزی رایکان المق وکویك خرابلغنه سبب
اولمیه * کفتند ازین قدرچه خلل زاید کفت بنیاد ظلم درچهان اول اندك بوده است وهر که
آمد برومزید کردتابدین غایت رسید * خلل لغتده کدك معناسنه‌در (یعنی رخنه اما بونك کبی یرلرده
نقصان معناسنه‌در (زاید فعل مضارع مفرد غائبدر (زایدندن طوغار دیمکدر (یعنی حادث
وظاهر اولور معناسنه (بنیاد بونده ابتدا معناسنه‌در (ظلمه اضافتی لامیه‌در (بوده ادات زمانیه (وسین
(وتا ادات خبر (اندك بوده است آز ایمشدر دیمك اولور (بر حرف استعلا (واو ضمیری بنیاد ظلمه
راجعدر (مزید مصدر میمی در زیاده معناسنه (تاحرف تعلیل (بدین باحرف صله دال
همزه‌دن بدلدر اصلنده این ایدی نتکه سابقا بیان اولدی ایدی (غایت بونده حد معناسنه‌در
(محصول ترکیب) نوشیروانك یاننده حاضر اولنلر دیدیلرکه بوقدر بدعتدن ندکلو خلل
ونقصان حادث اولور و بومقدار جزئی تعدی بر معمور کویك خراب اولماسنه‌ندن باعث
اولور (نوشیروان دیدی ظلمك بنیادی جهانده اول از ایمش وهر کیمسه که سلاطین
وحکامدن کلدی اول بنیادك اوزرینه زیاده ایلدی تاکیم بوحده ایرشدی و بوغایته واردی
ودنیا ظلمیله دولدی (معلوم اوله که فقها خلفاء راشدیندن صکره کلن سلاطینه عادل
اطلاقندن منع ایلمشلر حتی بعض فتاواده کفرینه حکم ایلمشلر مکر کیم عادل عدوادن مأخوذ
اوله اهل اسلام پادشاهلریکن اما نوشروان کافر ایکن اکا عادل اطلاقنده اتفاق وار
* قطعه * اکرز باغ رعیت ملك خورد سیبی * برآورند غلامان اودرخت از بیخ * باغ رعیت
لامیه (خورد فعل مضارع مفرد غائب فعل شرط (سیب الما عربجه تفاح دیرلر تانك ضمی
وفانك تشدیدیله (و یاحرف وحدت (براورند بونده چقارلر دیمکدر (غلامان قوللر وخدمتکارلر
معناسنه‌در (او ضمیری ملکه راجعدر (بیخ باء عربینك کسریله اغاجك وغیرینك کوکنه
دیرلر (محصول بیت) اکر رعیتك باغ و باغچه سندن پادشاه غصب وتعدی طریقیله بر الما
یمك جائز کوررسه قوللری وخدمتکارلری اول المانك اغاجنی کوکندن چقاررلر یعنی اول باغی

بونك جوابی مرور ایتمشدر للطابع

خراب ایدرلر * به پنج بیضه که سلطان ستم روا دارد * زنند لشکریانش هزار مرغ بسیخ *
بیضه بانك فتحیله یمورطه (که حرف بیان (ستم سینك کسری وتانك فتحیله ظلم معناسنه‌در
(روا رانك فتحیله بونده جائز دیمکدر (دارد طوته یعنی جائز طوته (زنند فعل مضارع جمع
غائب اوررلر (لشکریان یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمع لشکریلر دیمکدر (هزار
بیك دیمکدر الف معناسنه‌در (مرغ لغتده هرقوشه دیرلر اما بونده تاوق مراددر مرغ خانکی
معناسنه غلبهٔ استعمالله مرغ تاوغه دیرلر عربجه دجاجه دیرلر (سیخ کباب دموری که ترکیجه
سوغلی دیرلر (محصول بیت) بش یمورطه جه ظلمی که پادشاه جائز کوره یعنی بش عدد یمورطه
مقداری طمع ایدوب غصبله السه انك عسکری وسپاهی بیك طاوغی شیشه صانجوب کباب
ایدرلر یعنی پادشاهك اول مقدار ظلمی عسکره کلی ظلمه اجازت اولور * بیت * نماند ستمکار
بدروزکار * بماند برو لعنت پایدار * نماند فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالماز دیمکدر (ستمکار
ظالم دیمکدر (زیرا کار کاف عجمله ادات فاعلدر جی معناسنه نتکه سابقا مفصل بیان اولندی ایدی
نماندك فاعلیدر (بدروزکاره اضافتی بیانیه‌در (بد روزکار وصف ترکیبیدر (بونده روزکار زمان
معناسنه‌در یارامز زمانلی دیمکدر براماز لق کندی یه نسبتدر روزکاره نسبت دکل (بماند
قالور فاعلی لعنتدر (پایداره اضافتی بیانیه‌در (محصول بیت) ظالم بد عهد و بد زمان قالماز
یعنی بر کون دنیادن کوچوب کیدر باقی قالماز البته ولکن انك اوزرنده لعنت ثابت و باقی
ومؤبد و برقرار قالور حاصلی قبایح واوصافن هرکیم ایشیدرسه اکا نفرین و بددعا ایدر
(ستمکاری وصف ترکیبیدر دینلر خطا ایلمشلر (فارسیده موصوف صفتنه مضاف اولمق جائز
دکل دینلر میدان فرسك فارسلرندن دکل ایمش * حکایت * عاملی راشنیدم که خانهٔ رعیت
خراب کردی تاخزینهٔ سلطان آبادان کند بی خبر ازقول حکما که کفته اند هرکه خدای
تعالی را بیازارد تادل خلقی بدست آرد خدای تعالی همان خلق را بروی کمارد تادمار
ازروزکارش برارد * عاملی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (خانهٔ رعیت
لامیه (کردی یاحرف حکایت (کردینك خانه مفعول اولی (وخراب مفعول ثانیسی (تاحرف تعلیل
(خزینهٔ سلطان لامیه (آبادان الف ممدوده‌ایله معمور معناسنه‌در (کندك خزینه مفعول اولی
(وآبادان مفعول ثانیسی (بی خبر ازقول حکما حالدر کندك فاعلندن (که حرف بیان (هرکه
اصلنده هرکس که ایدی نتکه مرارا بیان اولندی (تعالی را را ادات مفعول (بیازارد فعل
مستقبل مفرد غائب بونده انجیده دیمکدر (تاحرف تعلیل (دل خلق لامیه (و یاحرف وحدت
(وخلق مخلوق معناسنه‌در (بدست باحرف صله (آردك دل خلق مفعول صریحی (و بدست
غیر صریحی (همان همله آندن مرکب اولمق جائز مفرد اولمقده جائز (خلق را را ادات
مفعول (بر حرف استعلا وی ضمیر غائب عامله راجع (کمارد کاف عجمك ضمیله حواله ومسلط
ایدر دیمکدر (خلق مفعول صریحی و بروی غیر صریحی (تاحرف تعلیل (دمار لفظ
مشترکدر عربله عجم بیننده عربی اولنجه هلاك معناسنه‌در و عجمی اولنجه بینه مشترکدر اصل و کوکه
انقام بیننده (برآرد بونده چقاره دیمکدر (دمار مفعول صریحی (وازروزکار غیر صریحی
نفس دیر کلام دمارش ازروزکار برارد در (محصول ترکیب) بر ظالم عاملی ایشتدمکه پادشاهك
خزینه سنی معمور وآبادان ایلمك ایچون رعایانك خانه لرینی ظلمله خراب و یباب ایدردی حکما
وعقلا قولندن بی خبر اولدیغی جهتندن بویله ایدردیکه دیمشلردر هر کیمسه که الله تعالینك سخط
وغضبنه سبب اوله بر مخلوقك کوکلنی اله کتورمك ایچون الله تعالی هم اول مخلوقی یعنی کوکلنی
اله کتورمکه سعی ایلدیکی مخلوقی اوزرینه مسلط وحواله ایدر تاکیم روزکاردن اصلنی

ردابن سیدعلی وسروری ردکافی

وكوكى چقاره يعنى انى هلاك ايليه (معلوم اوله كه خداى تعالينك خصوصنده آزار واذى وجفا ممتع ومحالدر بلكه رضاء شريفنه نسبت مخالفت سببيله مستوجب عذاب وعقوبت اولمقدن كنايتدر * بيت * آتش سوزان نكند باسپند * انچه كند دود دل مستمند * انش سوزان يـانيه در (سوزان صفت مشبهه در يقغان ديمكـدر سوز يدندن بو نك كبى يرلرده يافيجى وياندريجى معناسنه در (با حرف صله (وسپند سينك كسرى وباء عجمك فتحيله يوزرلك ديدكارى نباتدر ياوز كوزدكمك ايچون يقارلر (باسپند نكنده متعلق (انچه كندك مقدم مفعوليدر (نكندك مفعوليـدر دينى فكرسز سويلمش (دودِدل لاميه (وكندك فاعلى (مستمند مست ميمك ضمى وسينك سكونيله لفظ مشتركدر شكايت وغم وغصه ونحافت بينده يعنى ضعيف ونحيف اولمق (ومند ادات نسبتدر دردمند دردلى ديمكدر (پس مستمند غملو وغصه لو ونحيف ديمكـدر (محصول بيت) ياقيجى اتش سپنده اول حالى واول كارى ايلمز كه برفقيرك دود دلى وانكسـار قلبى ايلريعنى برمسكين مظلوم كوكلدن چكـد يكى آهى وبد دعاسى ايلديكى تأثيرى اتش سوزان سپنده ايلمز (حضرت شيخ سپندى تخصيص بالذكر ايلديكنك نكته سى اولدركه اتشه ياندغنده چتردبسى سائر ياپان نباتاتدن وجوه ايله زياده در (بعض شراح ديمش خفى اولميه كه بعض دياده يوزرلك وفرت اوزره اولوب اغستوس زماننده شدت حرارتدن رطوبات واستعداد پيدا ايدركه برصحرانك براوجندن جزئى اتش طوقنسه طرفة العينده بالتمام ياقوب كول اولور (حضرت شيخ بوبيتله اكا اشارت وسرعت تأثيردن كنايت ايتمشدر (سپندى تخصيص بالذكر ايتـديكنك وجهى بودر ديمش خفى دكلدركه جميع نباتات قوره دقدن صكره بواستعدادى بولور فتدبر (سوزان ملتهبله بيان ايلينلر غلط ايلمشلر * لطيفه * كويند سرور جملهٔ حيوانات شيرست وكمترين جانوران خر وباتفاق خرد مندان خر باربربه از شير مردم در * سرور رئيس معناسنه در ومبتدا (جمله يه وحيواناته اضافتلر لاميه لردر (شيرست خبرمبتدا (شير بونده ياء مجهوله ايله ارسلان معناسنه در (كم اكسك بونده الجق ديمكدر (وتر ادات تفضيل (ويا حرف نسبت (ونون حرف تأكيد (جانورانه اضافت صفتك موصوفنه اضافتيـدر (جانور نونك سكونيله جانلى ديمكدر (زيرا ور واوك فتحيله ادات نسبتدر (والف ونون ادات جمع (باحرف مصاحبت كلجك خبره متعلق (اتفاق خرد مندان مصدرك فاعلنه اضافتيدر عقلا اتفاقيله ديمكدر (خر باربر بيانيه (باربر وصف تركيبيـدر بريدندن باك فتحيله ايلتمك معناسنه (بار بونده يوكدر (بار بر يوك كتوريجى يعنى يوك چكيجى (برى بردندن اخذ ايدن احوال اشتقاقدن كليا غافل ايمش (خر بار برمبتدا (به يك ديمكدر (كه من تفضيليه معناسنه در بعض نسخه ده كه برينـه از واقعدر (شيرمردم در بيـانيه وخبر مبتدا (ومردم در وصف تركيبيدر دريدندن دالك فتحيـله زيرادالنده فتحه وكسره جائزدر (محصول تركيب) ديرلر كه جميع حيواناتك سرورى ورئيسى وباشى وسردارى ارسلاندر وجانلرك الك الچاقراغى خردر زيرا خر غايتـله احمق وابله در وعقلا اتفاقيـله يوك چكيجى خر آدم يرتيجى شيردن بهتر ومقبولتر ومرغوبتردر زيرا نيجه اموره استخدامى قابلدر * مثنوى * مسكين خر اكرچه بى تميزست * چون بار همى كشد عزيزست * مسكين خر اصلنده خرمسكين ايدى موصوفك صفته اضافتى قبيلندن يعنى بيانيه ضرورت وزن ايچون اضافتدن فك اولندى (تميز اصلنده تمييز در تفعيل بابندن مصدر لكن اعجام ياء مصدرك حذفيله استعمال ايدر (چون ادات تعليل (همى ها حرف تأكيد (ومى بونك كبى يرلرده ادات استمراردر (كشد فعل مضارع مفرد غائبدر كشيدندن چكر ديمكدر (مسكين خر مبتدا ومابعدى خبرى وبار همى كشدك

بعض نسخـه ده (هركه خلق خداى تعالى را) واقع اولمشدر اشبو نسخه يه كوره كابه تأويله حاجت يوقدر للطابع

ردابن سيدعلى

اى صبا مشنخ سپندى برسر آتش برو كى بپرسيت يار حال صاحب دل ششندرا

ردكافى

ردابن سيدعلى وسرورى

رد ابن سيدعلى وسرورى وكافى

مقدم مفعولى وجملهٔ فعليه معلل عزندر (محصول بيت) خرمسكين اكرچه كيم ادراكدن محروم وفهم ودرايتدن دور وتميز وتشخيصدن مهجوراما چونكه يوك چكر وضرورت حالنده مركوبدر عزيزدر يعنى بويله بى تميز وادراك ايكن بعض جهتدن استخدامه قابل اولديغيچون ارسلاندن اعز واكرمدر * كاوان وخران باربردار * به زادميان مردم آزار * كاوان مبتدا (وخران اكا معطوف (باربرداره اضافت بيـانيه در (باربردار وصف تركيبى در بردآريدندن باك فتحيـله بحسب لغت يوك قالدريجى ديمكدر اما كوتريجى مرآدر (به يك (زاء مفرده بونده من تفضيليه معناسنه در (آدميـان وصلده همزه ساقط اولمشدر (مردم ازاره اضافت بيانيه در (مردم ازار وصف تركيبى درازاريدندن مردم انجديجى يعنى موذى مصراع ثانى خبرمبتدادر (محصول بيت) يوك چكيجى كاولر وخرلر خلق انجـدوب موذيلق ايدن ظالم ادم اوغلانلرندن يكدر يعنى باركش حمارلر وكردون كش كاولر دلازارو خاطرشكن بنى آدمدن يكدر (زيرا بنجه فائده لرى وارو هيچ ضررلرى يوقدر (خرانى باربرداره واد ميانى مردم ازاره اضافت ايلين يعنى اضـافتلرين تجوير ايلين فارسيده باشقه برصاحب مذهب ايمش (حضرت شيخ مذكور لطيفه يى جملهٔ معترضه طريقيله ذكرايلدكدن صكره ينه اصل حكايه يه شروع ايدوب بيورر * ملك راطرقى ازذمايم اخلاق اومعلوم شـد بشكنجه كشيدش وبانواع عقوبت بكشت * ملك را را ادات مفعول (طرف طانك وراناك فتحهلريله بونده بعض معناسنه در (وياحرف وحدت (ذمايم ذميمه نك جمعيدر مذمومه معناسنه در (اخلاقه اضافتى صفتك موصوفنه اضـافتيدر اصلنده اخلاق ذميمه ايدى بيانيه ايدى شمدى لاميه در (بشكنجه باحرف صله (وشكنجه عذاب معناسنـه در (كشيدش فعـل مضارع مفرد غائب فاعلى تحتنده ملكه راجع ضمير (وشين ضمير عامل ظالمه راجعدر (باحرف مصاحبت (انواع عقوبت لاميه در (بكشت ديلدى (محصول تركيب) پادشاهه برمقدار عامل جارك اخلاق ذميمه لرندن معلوم اولدى (يعنى خلق عالمه ايلديكى جفا وظلمى اكلدى آنى اشكنجه يه چكدى وانواع عقوبت واصنـاف عذابله انى هلاك ايلدى * قطعه * حاصل نشود رضاى سلطان * تاخاطر بندكان نجويى * رضاى سلطان لاميه ومبتدا (وحاصل نشود مقدم خبر (تا حرف توقيت (خاطر بنـدكان لاميه (ونجويينـك مقدم مفعولى (ونجويى فعل مضارع مفرد مخاطبدر جويـيدندن جستندن ديينلر غلط سويلمش (زيرا جستندن فعل ماضى ايله اسم مفعولدن غيرى نسنه مشتق اولماز (معلوم اوله كه فارسيده مصادرك اواخرى نوندر (ونونك ماقبلى تادر ويادالدر (ودالك ماقبلى يا اولورسه جميع مشتقات اندن اخذ اولنور قيـاس مطردله (اما اوايكى صورتده اولان مصـادردن (يعنى تالى مصدردن وشول دالى مصدردن كه ماقبلى يا اولميه (مثلا شدن وبودن كبى انلردن ماضله اسم مفعولدن غيرى نسنه مشتق اولماز بواسلوبى ضبط ايدنجه جميع مشتقات عجم قياسى اولور هيچ نسنه سى سماعى اولماز (نهايتى فكره برمقدار رياضت ويرمك كرك فتـدبر (محصول بيت) پادشاهك رضـاسى حاصل اولماز (يعنى پادشاه سندن راضى وخشنود اولماز تاكيم مادام كه قوللرينـك وفقرا ورعاياسنك خاطرلرين استميجه يعنى خاطرلرين رعايت ايدوب اله كتورميجه زيرا مقرردركه مادامكه فقرانك خاطرلرين رعايت ايلميه سين ورعيت پرور اولميه سين وداد كستر اولوب خلقه عدل كوسترميه سين البته پادشاهدن راضى اولماز (پس رضاى پادشاهى وعطاى شهنشاهى يه مظهر اولمق ايچون تقدير رعايا وفقرايه عدل ودادايله ميسر اولور * خواهى كه خداى برتو بخشد * باخلق خداى كن نكويى * خواهى فعل مضـارع مفرد مخاطب معنـاى شرطى متضمن ديلرميسين ديمكدر (كه حرف بيان (خداى مبتدا (برحرف استعلا (بخشد فعل مضارع مفرد

كردون فكلى
مد
ردكافى

ردابن سيدعلى وشمعى وكافى
مطلـب
در بيان مشتقات ازمصادر
مد

غائب فاعلی خدایه راجع تحتنده ضمیر وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر وجملهٔ اسمیه مفعول خواهی در
باحرف صله (خلق خدالامیه خلق بونك کبی یرلرده مخلوق معناسنه در (نکویی یاء اولی اصلیه (و یاء
ثانی مصدریه درایلك دیمکدر (محصول بیت) استرمیسین که الله تعالی سکا رحمت وغفران ایلیه
(یعنی خدای تعالی سکا مرحمت ومغفرت ایلدیکن دیلرسك خدانك مخلوقنه اکرانسان واکر
مطلب غیریدر ایلك ایله (یعنی سن مخلوقاتی اسرکه که الله تعالی سنی اسرکه سون (معلوم اوله که بخشیدن
مصدری مشترکدر بغشلامغله اسرکمك بینده وایکی معنانك بیله مضارعی بخشد کلور بونده
اسرکمك معناسنه در که بخشودن وبخشا یدنله مرادفدر نتکه خیام برر باعیده ذکر ایلمش (رباعی)
یارب توکریمی وکریمی کرمست) (عاصی زچه رو برون زباغ ارمست) (آمرزش اکر بطاعتست نیست
کرم (درمعصیتم اکر ببخشی کرمست) اکر بخشی اکر رحمت وغفران ایدرسك دیمکدر (پس بیت
سابقك شرحنده ذکر ایلدیکمز قاعده اوزره بخشد بخشیدن مصدرندن مشتقدر بخشودن مصدرندن
مشتق اولمق احتمالی بوقدر زیرا الك ماقبلنده یا بوقدر و بخشا یدندن مضارع بخشاید کلور
ردشراح عموما بخشد کلمز (پس شراح عموما بخشد بخشودن مصدرندن دردید کلری الخش خطا بادندر فندبر
یکی ازستم دیدکان بروبکذشت وکفت ستم دیده وصف ترکیبی درظلم کورمش (یعنی مظلوم
(برو برحرف استعلا (واوضمیری عامل مقتوله راجعدر (بکذشت کچدی (یعنی یانندن مرورایلدی
ودیدی (محصول ترکیب) مظلوملرك بریسی عامل مقتولك اوستنه اوغرادی وحال مستقبحنه
نظرایدوب دیدی* قطعه * نه هرکه قوت بازو ومنصبی دارد* بسلطنت بخورد مال مردمان
بکذاف* نه حرف نفی مصراع ثانیده (بخورد فعلنه ناظردر (هرکه اصلنده هرکس که ایدی
نته که مرارا مرور ایلدی (قوت بازو لامیه (منصبی یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (باحرف
مصاحبت (سلطنت قهر وغلبه (یعنی تسلط معناسنه (بخورد فعل مضارع مفرد غائب ییه دیمکدر
(مال مردمان لامیه (باحرف مصاحبت (کذاف کاف عجمك ضمی وزای معجمه ایله مفت وایلق یره
دیمکدر (یعنی بیهوده وضایع یره (محصول بیت) اویله دکلدر که هرکیمسه نك که قوت بازو
وقوت قاهره سی وقوت منصبی ویار منصبی اوله قهر وغلبه ایله وتسلطله خلق عالمك مالنی
اخذ ایلیه (رایکان ومفت وبی وجه وضایع یره اکل ایلیه (حاصلی بومعنی میسر دکلدر البته برکون
هضم ایده میوب بورنندن کلور (یعنی بلاسین وجفاوجزاسین چکر البته* توان بحلق فرو بردن
استخوان درشت* ولی شکم بدرد چون بکیرد اندر ناف* توان امکان وقدرت معناسنه اسمدر
فرو بردنه مقید (باحرف تأکید (وحلق حاء مهمله نك فتحی وسکون لامله بوغز درکلو معناسنه
فرو بردن لفظ مرکبدر فرو ایله بردن یوتمق معناسنه که عربجه بلع دیرلر بانك فتحی ولامك
سکونیله (استخوان واورسمیله کمکدر عربجه عظم دیرلر عینك فتحی وظانك سکونیله (درشت
دالك ورانك ضمه‌لریله وشینك سکونیله بونده ایری معناسنه در ایکی معنی ایله (یعنی بیوك وبومشغه
مقابل که عربجه اکا حشن دیرلر حانك فتحی وشینك کسریله (ولی ادات استدراك (شکم شینك
کسری وکافك فتحیله قرن دیمکدر که عربجه بطن دیرلر بانك فتحیله (باحرف تأکید (درد
دالك فتحه وکسره لغتدر ورانك فتحیله برنار دیمکدر عربجه (خرق دیرلر خاء معجمه نك فتحیله
(چون ادات تعلیل (باحرف تأکید (کیرد فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه طوتله
دیمك اولور (ناف کوبکدر عربجه سره دیرلر (محصول بیت) بوغازایری وبیوك کمکی یوتمغه
قادردر (یعنی یوتمسی ممکندر (اما قرنی برنار کوبکده طوتلوب قالنجه (یعنی رودیه چوب کتمینجه
شکمه ضرر ایدر وجائزدرکه بحلق باسی از معناسنه اوله (وفرو بردندن ترکیب معناسی مراد اوله
یعنی اشاعه ایلمك بکورمك معناسنه (پس محصول بیت) ایری کوکی بوغزدن بکورمك ممکندر

اما کوبکده طوتلوب اشاغه کتمینجه قرنی برنار (یعنی صاحبنی هلاك ایدر * حکایت*
مردم آزار یرا حکایت کنند که سنکی برسر صالحی زد درویش را مجال انتقام نبود سنك راباخود نکاه
می داشت تاوقتی که ملك برآن لشکری خشم کرفت ودرچاهش کرد* مردم آزار وصف ترکیبی در
آزاریدندن (ویاحرف وحدت (وراحرف مفعولیت (سنکی یاحرف وحدت (سرصالحی لامیه
(یاحرف وحدت (درویش مراد مذکور صالحدر (وراحرف تخصیص (مجال انتقام لامیه (نبود
رد شمعی یوق ایدی (سنك راراادات مفعول (نکه می داشت حفظ ایدردی (حفظ ایتدی دین معنای
منطوقی ویرمش (تا انتهاء غایت ایچوندر (وقتی یاحرف وحدت (که حرف بیان (ویا رابط صفت
(ملك مبتدا (لشکری یاحرف نسبت (خشم خانك فتحی وسکون شین ایله غضب دیمکدر (کرفت
فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده ملکه راجع ضمیر ومفعول صریحی خشم وغیر صریحی
برآن لشکری وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (درچاه درزندان دیمکدر (وشین ضمیر مردم آزاره
راجعدر (محصول ترکیب) برانسان انجدیجی موذیبی حکایت ایدرلر که بر صالحك باشنه
برطاش اوردی درویش صالحك انتقامه مجالی یوق ایدی (زیرا پادشاه قولی ایدیکه قوت قاهره
صاحبی ایدی پس اندن کینن آلامدی طاشی کندیله صاقلردی (یعنی باشنه اوردیغی طاشی
حفظ ایدردی شول وقته دك که پادشاه اول مردم آزار لشکرینه خشم ایدوب قویی یه صالنجه
یعنی زندانه حبس ایدنجه * درویش درآمد وآن سنك برسرش انداخت کفت توکیستی
واین سنك برسرمن چرا زدی کفت من فلانم واین سنك همان سنکست که درفلان تاریخ برسرمن
زدی کفت چندین مدت کجا بودی کفت از جاهت اندیشه می کردم اکنون که در چاهت دیدم
فرصت غنیمت شمردم* درآمد ایچری کردی (یعنی زندانه کردی (محصول ترکیب) درویش
صالح زندانه کردی واول حفظ ایلدیکی طاشی ظالمك باشنه اتدی (یعنی اوردی ظالم دیدی
سن کیمسین وبوطاشی باشمه نیچون اوردك درویش دیدی کیم بن اول فلانم که باشمه طاش اوردك
وبوطاش اول طاشدر که فلان تاریخده بنم باشمه اوردك مردم آزار دیدی بوقدر مدت وزمان
قنده ایدك درویش دیدی سنك منصبك وقوت قاهرکدن خوف ایدردم شمدی که سنی چاه
وزندانده بولدم فرصتی غنیمت بلدمکه عقلاء دیمشلردر* مثنوی * ناسزایی راچو بینی بختیار*
عاقلان تسلیم کردند اختیار* ناحرف توصیف نفی (سزا لایق (ناسزا لایقسز (ویاحرف وحدت
(وراادات مفعول (چوحرف تعلیل (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بینیدندن بونده کوره سین
دیمکدر (بختیار وصف ترکیبی اقسامندندر بخت دولتدر ویار قرین ومصاحبدر یعنی دولت
کندییه یار دیمکدر (عاقلان مبتدا وتسلیم کردند مفعول اولی واختیار مفعول ثانیسی وجملهٔ
فعلیه خبر مبتدادر (محصول بیت) برنااهل ونامعقول ونامقبول کیمسه یی که بختیار ودولتمند
وسعادتمند کوره سین یعنی دولت اکا یار وهر وجهله قوی الاقتدار کوره سین عقلا انجلاین
ناسزا وناهمواره مقابله ایلمیوب وانکله مجادله ایلمیوب اکا تسلیم اولمغی وسر فرو ایلمکی
اختیار ایلدیلر (قصه دن حصه یعنی عاقللر بویله ایلدیلر سنده عاقل ایسك اکا تسلیم ورضایی
رد ابن سید علی وسروری وشمعی اختیار ایله مصراع ثانینك معناسنی عاقللر اول ناسزایه اختیارلرینی تسلیم ایلدیلر دینلر
ناسزا سویلمشلر* چون نداری ناخن درنده تیز* با بدان آن به که کم کیری ستیز* چون حرف
تعلیل (نداری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب چونکه طوتمازسین یعنی چونکه سنك یوقدر
دیمکدر (ناخن خانك ضمیله طرنقدر درنده یه اضافتی بیانیه در درنده اسم فاعلدر دریدندن
دالده فتحه وکسره جائز درواده تشدید ضرورت وزن ایچوندر زیرا لغتلرنده تشدید یوقدر
نتکه سابقا مفصل بیان اولندی تیز یای مجهوله ایله کسکین دیمکدر (باحرف مصاحبت

(بدان بدك جه بدربارا مزلر دیمكدر (آن اسم اشارتدر بر مقدره مثلا حال وشان كبی برنسنه یه (كه
حرف بیان (كم كاف عربك فتحیله لغتده اكسك دیمكدر اما بونك كبی یرلرده ترك كایدن عبارتدر
یعنی هیچ ایلمامك معناسنه (كیری فعل مضارع مفرد مخاطب طوتمیه سین یعنی هیچ طوتمیه سین
(ستیز سینك وتانك كسره لریله اسمدر عناد معناسنه (كم كیرینك مفعول صریحی (وبابدان غیر
صریحی (محصول بیت) چونكه كسكین پرنجی طرناغك یوقدر یعنی خصمله معارضه یه
ومجادله یه حاصلی مقاومته ومقابله یه قادر دكلسین اول یكدركه یارامزلرله هیچ ستیز وعناد
ایلمیه سین یعنی ظلمه وبدكارلرله هیچ خصومت وعداوت اوزره اولمیا سین (مصراع
ثانینك معناسی اول یك كه یارامزلرله ونامعقوللرله ستیز وعنادی آز طوته سین دین وظالم
وبدكارلرله چوقلق خصومت ومجادله ایتمیه سین دینلر كم سویلمشلر زیرا بونده كم محض
عدمدن عبارتدر قند بر * هركه با پولاد بازو پنجه كرد * ساعد سیمین خود را رنجه كرد * هركه
تقدیری هركسكه در نتكه مكرر بیان اولندی (با حرف مصاحبت (پولاد بای عجمیله چلك دمره
دیرلر تعریب ایدوب فایله فولاد دیرلر عربجه ذكر دیرلر ذالك وكافك فتحه لریله (پولاد بازو
وصف تركیبیدر چلك بازولی دیمكدر كمال قوتدن كنایتدر (پنجه های رسمی بونك كبی یرلرده
تخصیص افاده ایدر زیرا هر بشه پنج دیرلر صكره ها یله بش پرمغه تخصیص ایلدیلر پنجه كردك
مفعول صریحی وبا پولاد غیر صریحی (ساعد عینك كسریله بلكدر سیمینه اضافتی بیانیه در
(یا حرف نسبت ونون حرف تاكید در خوده اضافت لامیه در (ورا حرف تخصیص (رنجه رنج
رانك فتحیله الم دیمكدر رو هاء رسمی نسبت وتخصیص معناسنی افاده ایدر دلی والملی
دیمكدر (ساعد (كردك مفعول اولی (ورنجه مفعول ثانیسی (محصول بیت) هركیمسه كه پولاد
بازولیله یعنی قولی قوتلیله پنجه ایلدی یعنی طوتدی حاصلی زورلی شخص ایله خصومتدن
كنایتدر كندینك كومش كبی نازك وبیاض بلكنی رنجیده ودردناك ایلدی یعنی كندی مقدارین
بیلیوب اولولر ایله خصومت ایلین البته بحضور اولور دیمكدر * باش تا دستش ببندد روزكار *
پس بكام دوستان مغزش برار * باش روزمره لرنده صبر ایله دیمكدر نتكه دیوان شاهیده
واقعدر (بیت) تو در دل میرسی مهمان چه جای صبر وعقل وجان) (زمانی باش كز
نامحرمان خالی كنم جا را) پس بونده حاضر باش وخاموش باش دین وحالك اوزره اول دین
مذكور اصطلاحدن غافل ایمش (تا انتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (دستش ضمیری
پولاد بازویه راجعدر (ببندد فعل مستقبل باغلیه دیمكدر (روزكار فاعلی (ودست مقدم
مفعولی پس بونده ادات تعقیدر اندن صكره معناسنه (بكام دوستان لامیه (با دن بونك كبی
یرلرده تركیبده جه دیمكله تعبیر اولنور دوستلرك مرادنجه دیمكدر (مغز میمك فتحی وغینك
سكونیله ییلی وایلك وفندق وفستق وبادم كبی نك ایچنه دیرلر (شین ضمیر سابق كبیدر (برار
فعل امر مفرد مخاطب چقار دیمكدر (مركبدر برایله اردنكه فعل امردر اریدندن كنور معناسنه
(محصول بیت) صبرایله تاكیم مذكور پولاد بازوك یعنی قوی وزورلی ظالمك روزكار زوركارانی بغلیه
یعنی منصب ومرتبه دن انی دوشوروب خوار وذلیل ایدنجه حاصلی روزكار ینه كذار انی منكوب
ایدنجه صبرایله اندن صكره دوستلرك مرادنجه دپه سندن بینینی چقار كوكلكدن كچن كبی
اندن صكره انتقامك الوب حقندن كل (بیت خطاب عام طریقیله سوق اولمشدر * حكایت *
یكی را از ملوك مرضی هائل بود كه اعادهٔ ذكران موجه نبود طائفهٔ حكماء یونان متفق شدند كه
مرین دردرا دوایی نیست مكر زهرهٔ آدمی كه بچندین صفت موصوف بود * مرضی یا حرف
وحدت (هائل قورقنج (كه حرف رابط صفت (اعادهٔ ذكر مصدرك مصدره اضافتیدر

ردشمعی وكافی

ردابن سیدی علی وسروری

اعاده

(اعاده افعال بابندن مصدردر اجوف واویدن لغتده دوندرمكدر اما بونك كبی یرلرده تكرار
مراد در بوتركیبده حضرت شیخه اعتراض ایلمشلركه مرض هائل بركره ذكر اولمدیكه
اعاده سی موجه اولمیه ولفظ هائل ذكرندن بركراهت اكلنمدیكه تكراری مستنكر اوله (ذكرك
آنه اضافتی لامیه در (طائفهٔ حكماء یونان اضافتلری بیانیه ولامیه در لف ونشر طریقیله
(یونان مملكت قرامانه دیرلركه حكماء اقدمین اندن ظهور ایلمشدركه اسكندر بن دارانك یریدر
(كه حرف بیان (مرین دردرا مرانك دلالت ایلدیكی معنایی مفعولیتی تأكید ایدر تحسین
لفظ ایچون زائد دكلدر (دوایی یا حرف تنكیر (مكر ادات استثنا (زهره اودكه جكرك یانندده
اولور عربجه مراره دیرلر (زهره نك آخرنده هاء رسمی بونك كبی یرلرده تخصیص افاده ایدر
زیرا زهر آغودر آغویه منسوب دیمكدر كاه اولور مجال معناسنده (ترك اودی یوق دیر عجم
زهره ندارد دیر نتكه شاعر بیورر (بیت) زهره ندارمكه ببوسم لبت) (تیر وكمان دارد
ابروی تو) بعض شراح اود معناسنده اولان زهره یی عربیده وفارسیده مستعمل اولان الفاظ
مشتركه دن ظن ایدوب غلط ایلمش ولغات عربیه ده مستعمل اولدیغنی مختار صحاحدن نقل
ایدوب افترا ایلمش كه انده بو بحثدن نام ونشان یوقدر (آدمه اضافتی لامیه در (ویا حرف وحدت
(كه حرف رابط صفت (بچندین با حرف مصاحبت چندین بونده الفاظ كنایه دندر عدد غیر معین
مراد در (بود فعل مضارع مفرد غائب بونده اوله دیمكدر (محصول تركیب) پادشاهلردن
برینك برقورقنج مرضی وار ایدیكه ذكرینی دوندرمك یعنی انی تكرار دله كتوروب اكمق
موجه ومعقول دكلدر طائفهٔ حكماء یونان متفق اولدیلر وسوزلرین بركدیدیلركه بو مرضه
هیچ علاج ودوا یوقدر الا بر آدم اودیكه اول آدم نیجه صفتله موصوف اوله وصفتلرین بیان
ایلدیلر * ملك بفرمود طلب كردند دهقان پسری یافتند بدان صفت كه حكما گفته اند *
(دهقان كویلی واكنجی معناسنه در (پسری یا وحدت كویلی واكنجی اوغلی دیمكدر حاصلی زراعتدن
بر اوغلان دیمكدر (محصول تركیب) پادشاه بیوردی طلب ایلدیلر بر كویلی واكنجی اوغلانی
بولدیلر اول صفتلرله كه حكما دیمشلردر * ملك پدر ومادرش بخواند وبنعمت بی كران
خوشنود گردانید وقاضی فتوی داد كه خون یكی از رعیت ریختن برای سلامتیٔ نفس پادشاه
روا باشد * سلامتی ده یا حرف مصدردر وهمزه اضافت ایچون كلمش (محصول تركیب)
پادشاه دهقان پسرك اتاسی واناسنی دعوت ایدوب بی حد وبی قیاس نعمتله خوشنود ایلدی
یعنی راضی ومتسلی ایلدی وقاضی فتوی ویردیكه پادشاه زمانك صحت وعافیتیچون رعایادن
برینك قانین دوكوب هلاك ایتمك شرعا جائزدر دیو * جلاد قصد كشتنش كرد پسر روی
بسوی آسمان كرد وبخندید * یعنی جلاد اوغلنی قتل ایتمك قصد ایلدی اوغلان یوزونی
آسمان جانبنه ایلدی وكولدی حاصلی حیاتدن نا امید اولوب یوزونی كوكه دوندروب تعجبدن
كولدی * ملك گفت درین حالت چه جای خنده است * پادشاه اوغلانه سؤال ایدوب دیدی
بو حالتده یعنی قتل حالنده نه كولمه نك یریدر زیرا بو شاشوب مبهوت اولاجق محلدر
* پسر گفت ناز فرزندان بر پدر ومادر باشد ودعوی پیش قاضی برند وداد از پادشاهان
خواهند اكنون پدر ومادر بعلت حطام دنیا مرا بخون در سپردند وقاضی بكشتنم فتوی
داد وسلطان صحت خویش درهلاك من بیند بجز خدای تعالی پناهی ندارم (محصول تركیب)
اوغلان ایتدی اولادك نازلری پدر ومادرلرینه در یعنی انلر رحیم وشفیق اولدقلری ایچون
ناز وشیوه لرین چكرلر وشرعله دعواسی اولنلر بهر تقدیر قاضی یه مرافعه اولولر یعنی
عدل وانصافله اجرای حق ایدوب دفع ظلم ایتمكی اهل شرعدن رجا ایدرلر وعدل ودادی

ردشمعی

ردابن سبد علی

ودفع ظلم و بیدادی پادشاهلردن تمنی ایدوب اغیاردن جفا کورسه‌لر انلره پناه ایلدرلر بونلرك جمعی
بنم حقمده بر طرف و یوق یره وجودم تلف اولماسنی محقق بیلوب بو کار بو العجبی استغراب ایدوب کولوم
سیمدیکی حالده ایسه پدر ومادرم متاع واسباب دنیا ایچون (یعنی نعمت دنیایه طمع ایدوب بنم قتلمه
رضا ویردیلر وقاضی قتلمه فتوی ویروب هلاکمه حکم ایلدی و پادشاه کندی صحت وجودنی بنم
هلاکمده اکلیوب باعث حیاتی بنم قتلمده بیلور پس بونلرك جمله سندن مأیوس اولوب حق تعالی
جنابندن غیری امیدگاهم وملجاء و پناهم قالمادی اول سببدن تعجب ایدوب خنده ایلرم * بیت *
پیش که براورم زدستت فریاد * هم پیش ازدست تو میخواهم داد * پیش بونده اوك وقت معنالرینه
اولمق جائز (وکه اسمدر کیم معناسنه (براورم چقارم وکتورم دیمکدر (زدستت تا ضمیر خطاب (فریاد
براورمك مفعول صریحی (وزدستت غیر صریحی (هم ادات تأکید (پیش تو لامیه (دست توده
بو یله در (میخواهم فعل مضارع متکلم وحده در (داد مفعول صریحی (وازدست تو غیر صریحی
(محصول بیت) حضرت شیخ پسرك جانبندن پادشاهه تضرع بیوردر یعنی سنك الکدن کیمه فریاد
ایدیم و کیمك اوکنه و یانته واروب شکایت ایدوب حالم اغلایایم حاصلی سنك الکدن کیمه داد
ونالش وفریاد ایدوب شکایت ایدیم بنه سنك الکدن سکا شکایت ایدوب سنك انصافکه راضی
اولوب عدل ودادی بنه سندن توقع ایدرم * سلطان رادل ازین سخن بهم برآمد و آب دردیده
بکردانید و گفت هلاك من اولیترست از خون بی کناهی ریختن سر وچشمش ببوسید ودرکنار
گرفت ونعمت بی کران بخشید وآزاد کرد گویند که ملك هم دران هفته شفا یافت * (محصول ترکیب)
پادشاهك کوکلی بو سوزدن متأثر اولوب مرحمت وشفقتی غالب اولدی وکوزلری یاشله
طولدی ونامرادك حال پرملالنه کریان اولدی ودیدیکه بر بیکناه مظلومك ناحق یره قانن
دوککدن بن بو مرضدن شفا بولمایوب هلاك اولمام یکدر انك هلاکیله کلن عافیتدن کچدم
و بر فقیرك مماتیله حاصل اولان حیاتدن ال چکدم واول هوایی کوکلدن چقاردم اوغلانك باشین
وکوزین اوپدی وانی قوچدی حاصلی پادشاه پسرك کلامندن متنبه اولوب بیچاره یه تسلیه واستمالت
ایدوب یوزین کوزین اوپوب قوچدی ونیجه[3] نعمت ومال احسان ایدوب آزاد ایلدی دیرلرکه
پادشاه همان اول هفته ده اللهك عون وعنایتیله شفاخانه‌ء خدادن صحت بولوب ومرضه‌ا ئلدن
خلاص اولوب کورمامش کبی اولدی (بعض شراح ازخون بی کناهی ریختن تقدیر کلام از ریختن
خون بی کناهیدر دیمش و بعضیلر رد ایدوب بو تقدیری پسند ایلمامشدر لیکن پسند ایلامسی
ناپسندر * قطعه * همچنان درفکر آن بیتم که گفت * پیلبانی برلب دریای نیل * همچنان بونده
الآن معناسنه در (یعنی هنوز (فکر آن لامیه در (که حرف رابط صفت (پیلبان فیلجی دیمکدر
زیرا پیل فیلدر (یعنی اندن معربدر (وبان ادات فاعلدر جی معناسنه (لب بونده کنار معناسنه در
(دریایه اضافتی لامیه در (ونیله بیانیه (نیل ارماغنه دریا اطلاقی انکیچوندر که دیار عربده اندن
عظیم صو یوقدر والا حقیقتده طونه ارماغی اندن اعظمدر لیکن عربستانده اولمامغله[4] بحر دیمزلر
(محصول بیت) دریای نیلك کنارنده بر فیلجی سویلدیکی بیت هنوز خاطرمده در که هرگز فکرمدن
کتمامشدر اول بیت بو قطعه‌نك بیت ثانیسیدر یعنی * زیر پایت گرندانی حال مور * همچو حال
تست زیر پای پیل * زیر پای لامیه (وتا ضمیر خطاب عام طریقیله (ندانی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب فعل شرط اکر بیلمزسك دیمکدر (حال مورده لامیه در (وندانی‌نك مفعولی وزیر پایت ظرف
مکانی (همچو ادات تشبیه (حال تست لامیه در (زیر پای پیل ایکی اضافت ایله لامیه‌لردر
(محصول بیت) ایاغك التنده قرنجه‌نك حالی معلومك دکل ایسه وبیلمك استرسك همان سنك
حالك کبیدر فیلك ایاغی التنده (یعنی کندوکی فیلك ایاغی التنده فرض ایلسك نه حالده اوله جغك

[3] بعد نسخه

رد ابن سید علی
رد سروری

[4] ظن فقیرانه مذکوره بحر اولملیدر دیرلر للطابع

معلومدر

معلومدر ایمدی مور ضعیفکده حالی سنك ایاغك التنده چاق اویله در ایمدی ضعیفلره
مرحمت ایله که قویلر ایاغی التنه دوشوب پایمال حوادث اولمیه‌سین (پیلبانی وسکبانی
ودربانی وغیریلری وصف ترکیبی دینیلر وصف ترکیبیدن آگاه دکللر ایمش (وبان
ادات نسبتدر دیین ادات فاعلله ادات نسبتی فرق ایلمز ایمش (پیلبانی برلب دریای نیلك
معناسنی برفیلجی نیل دریاسنك کناری قتنده دیین اداده قصور ایلمش فتأمل * حکایت *
یکی ازبندگان عمرولیث گریخته بود کسان درعقبش رفتند وبازآوردند وزیررا باوی
غرضی بود اشارت بکشتن او کرد تادیگر بندگان چنین حرکت نکنند بنده پیش عمرو
سر بر زمین نهاد وگفت * عمرولیث تقدیری عمرو بن لیث در (عمین بیننده واقع اولان ابن لفظنی
حذف ایلمك بودلده شایعدر (گریخته بود قاچمش ایدی (کسان جمع کس در (عقب عینك
وقافك فتحه‌لریله آرد معناسنه در (وزیررا را ادات تخصیص وزیرك دیمکدر (با حرف صله (وی
ضمیر غائب بنده‌یه راجع (غرضی یا حرف وحدت (با حرف صله (کشتن او مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (تا حرف تعلیل (محصول ترکیب) (عمرو بن لیثك کلری پادشاهك برقولی قاچمش ایدی
برقاچ کیمسه آرد نجه کیدوب طوتوب کرو کتوردیلر (ووزیرك اکا غرضی وار ایدی پادشاهه آنی
قتل ایلمکه القا واشارت ایلدی تا کیم سائر بنده‌لره موجب عبرت اولوب انلردن بریسی بویله
ناشایسته حرکتی تجویز ایلمیه اول بنده‌ء مستمند بیچاره وزیرك کندی حقنده پرامز قصدنی کوریجك
پادشاه اوکنده یره باش قیوب دیدی * بیت * هرچه رود برسرم چون تو پسندی رواست *
بنده چه دعوی کند حکم خداوند راست * هر کل افرادی معناسنه در (چه نه دیمکدر شیء دن
عبارتدر هرشیء که دیمکدر مبتدا واقعدر (رود فعل مضارع مفرد غائب کیدر (یعنی کچر دیمکدر
(بر حرف استعلا روده متعلق (چون ادات تعلیل ادات شرط دکل (پسندی بای عجمك فتحیله
فعل مضارع مفرد مخاطب بکنور ولایق کوررسین دیمکدر (روا جائز دیمکدر (وسین وتا ادات خبر
ومجموع مرکب خبر مبتدادر (بنده مبتدا (چه کندك مفعول اولی (ودعوی مفعول ثانیسی وجمله
خبر مبتدا (حکم سکون میمله مبتدا (وخداوند افندی دیمکدر (ورا ادات تخصیص (وسین وتا
ادات خبر (ومجموع مرکب خبر مبتدا در (تقدیر کلام خداوند راست ایدی دین قاعده‌ء فرسدن
آگاه دکل ایمش (محصول بیت) بنده‌ء آبق عمروه خطاب ایدوب دیر هرنه حال وهرنه سرگذشت
وعقوبت که باشمدن کچرسه چون که سن آنی مستحسن وجائز کوررسین لایق وسزاوار در
وهیچ بر کیمسه‌نك چون وچرایه ومخالفته قدرتی وامکانی یوقدر بنده نه دعوی ایدر ونه سوزی وار
یعنی نیه قادر ونیه مالکدر حکم پادشاهکدر هرنه دیلرسه انی ایدر وهرنه که امر ایدرسه کیمسه
معارضه ومناقشه یه مالك دکل (شراحك بری خداوند راسنك تقدیری بخداوند مفوضست
دیمکدر دیمش (و برشارح دیمش که خداوند راست خبردر تقدیره احتیاجی یوقدر (و برشارح تقدیره
احتیاج واردیو شارح اول جانبندن شارح ثانی یه معارض اولمش وزیاده تطویل کلام واطناب
مقال ایلمش که ذکری صداع ایراث ایدر (اما حق بودر که معارضه سی بیهوده در سوز شارح
ثانینکدر * اما بموجب آن که پرورده‌ء نعمت این خاندانم نخواهم که درقیامت بخون من گرفتار آیی
اگر این بنده بخواهی کشت باری بتأویل شرع بکش تا در قیامت مؤاخذه نباشی * (با حرف
مصاحبت (موجب جیمك فتحیله بونده سبب معناسنه در (آنه اضافتی لامیه در (که حرف بیان
(پرورده‌ء نعمت اسم مفعولك قائم مقام فاعلنه اضافتیدر (واینه اضافت لامیه در (وخاندان
مشار الیه (نخواهم فعل نفی استقبال متکلم وحده (که حرف بیان (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن
(خون من لامیه (گرفتار بونده مؤاخذه معناسنه در (آیی فعل مضارع مفرد مخاطب

رد ابن سید علی وسروری
رد سروری
رد شمعی

رد سروری

رد شمعی

شارح مقدر ابن سید علی
وشارح رادسروری
وشارح ناصر کافی

کرفتار کله‌سین (یعنی مؤاخذه اوله‌سین دیمکدر (بخواهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
(کشت بونده کشتن معناسنه‌در (باری باء اصلیه‌ایله ادات توسل در اولی واحرابی اختیار
معناسنه‌نه که خواجه سلمان بیورر (بیت) (دل اکر بار کشد بارنکاری باری) ورکسی بار
کزیند چونو یاری باری (با حرف مصاحبت (تأویل شرع لامیه (بکش فعل امر مفرد مخاطب
دیه‌له دیمکدر (تا حرف تعلیل (مؤاخذه مفاعله بابندن اسم مفعولدر معذب ومعاقب معناسنه
مصادرده مؤاخذه برکیمسه‌یی ایشلدیکی کناه ایچون طوتمغه دیرلر دیمش (محصول ترکیب) بندهٔ
کر بخته بنی اوقودقدن صکره پادشاهه استدراك طریقیله بیورر (پادشاهم هرنه که بکا ایلسك
قادرسین وکیمسه‌نك بو خصوصده قیل وقاله مجالی یوق اما بو خاندانك نعمتیله مربی اولوب
ولی نعمتم اولمق سببیله استرمکه قیامتده بنم قانم ایچون معذب ومعاقب اولاسین (یعنی
ناحق یره ظلمله قانم دوکمك سببیله روز جزاده معذب اولدیغك لایق کورمزم (زیرا
اباقت عبد شرعا موجب قتل دکلدر (بعض شراح ایچون من باسنی حرف صله اعتبار ایدوب
حرف سببیت ومصاحبت معناسنی طوتنه اعتراض ایلمش لکن بی وجه در * ملك کفت تأویل ردكافى
چه کونه کنم کفت اجازت فرمای تا من وزیر را بکشم آنکه بقصاص ومرا بفرمای کشتن
تا بحق کشته باشی ملك بخندید ووزیر را کفت چه مصلحت می بینی کفت ای خداوند بصدقهٔ
کور پدرت این حرامزاده را آزاد کن تا مرا هم در بلا نیفکند کناه ازمنست که قول حکما را
معتبر نداشتم که کفته اند * (محصول ترکیب) پادشاه دیدی نیجه تأویل ایده‌یم ونه وجهله
صورت شرعه قویایم بنده دیدی اجازت بیور تا کیم بن وزیری قتل ایده‌یم اندن صکره انك
قصاصیله بنم قتلمه حکم بیور تا کیم شرعله قتل ایلمش اوله‌سین ووبالدن سالم اوله‌سین پادشاهه
بوسوز خوش کلدی وبی اختیار کولدی ووزیره دیدی بوسوزه نه دیرسین ونه معقول کوررسین
وبو دعواده جوابك ندر بنده‌نك قولیله عمل ایده‌لم می دیو لطیفه ایلدی (وزیر دیدی
پادشاهم بابك قبری صدقه‌سنه یعنی بابك روحیچون بو حرامزاده‌یی آزاد ایله تا کیم بنی ده
بلایه دوشرمیه صوچ بنده‌ندر که عقلا سوزیله عمل ایلمدمکه بویله عیار حرامزاده‌یی لازم
دکل ایکن کند بمه خصم ایدوب باشمه بلا کتوره یازدم زیرا عقلا دیمشلر * قطعه *
چو کردی با کلوخ انداز پیکار * سر خود را بنادانی شکستی * چوادات تعلیلدر (کردی
فعل ماضی مفرد مخاطب ایلدك دیمکدر (با حرف مصاحبت (کلوخ کافك عربك ضمیله کسکه
دیرلر بعض عجم فتح کاف عربیله اوقورلر (کلوخ انداز وصف ترکیبیدر اندازیدندن کسك
آتیجی دیمکدر تیرانداز کبی اوق آتیجی دیمکدر (حاصلی بونلری شول یرده استعمال ایدرلر که
اندیغی یره دوشمیه (پیکار باء عجمك فتحی وکاف عربیله صواشه دیرلر حرب وجنك معناسنه
وبعضیلر باء عربك کسری وکاف عجمیله اوقورلر (سر خود لامیه در باء بطنله (ورا ادات صحيح قرمق ديمكدر للطابع
تخصیص (با حرف مصاحبت (نادان جاهل (ویا حرف مصدر نادانلغله یعنی جاهللکله
(شکستی فعل ماضی مفرد مخاطب صیدك دیمکدر (محصول بیت) چونکه استاد ماهر کلوخ انداز
وسنك اندازیله جنك وحرب ایلدك شك یوق که جهالت ونادانلغله کندی باشك
صیدك زیرا فنده ماهردر هرزه‌یه کیم استرسه اورر چون لفظنه ادات شرط معناسنی ورن ردسروری
بوفنده مهارتی یوغیمش * چو تیر انداختی در روی دشمن * حذر کن کاندر اوماجش نشستی *
چوادات تعلیلدر سابق کبی (انداختی فعل ماضی مفرد مخاطب اتدك دیمکدر (در مفعول
اولی (ودرروی ثانیسی (در حرف صله در با معناسنه (دشمنه اضافتی لامیه (حذر کن حذر
ایله یعنی صاقن (کاندر (که حرف تعلیل (اندر ادات ظرفیه (اوماج همزه‌نك ضمیله

اوق نشانی که عرب هدف وترك پوته دیر آماجده دیرلر الف ممدود ایله (شین ضمیر دشمنه
راجعدر (نشستی فعل ماضی مفرد مخاطب اوتوردك دیمکدر (محصول بیت) چونکه دشمن
یوزینه ومواجهه‌سنه اوق اتدك (یعنی انی تیرکله اوروب هلاك ایلمك قصد ایلدك حذر ایله که
سنده انك نشانکاهنده اوتوردك (یعنی سنك تیرك اکا واردیغی تقدیرجه انکده تیری بهر تقدیر
سکا واصل اولور (پس وزیر قصه‌دن حصه ایدوب بیورر کشی خصمنی بیلمك کرك هرنه ایسه که
جائزدر که سن ضرر یتشدرمك مراد ایدندیکك کیمسه اول سندن اول سکا ضرر ایرشدره
* حکایت * ملك زوزن را خواجهٔ بود کریم النفس ونیك محضر که همکنان را در مواجهه
خدمت کردی ودر غیبت نکویی کفتی * ملك کاف مکسوردر اضافت ایچون (زوزن ایکی زانك
فتحیله وارارنده سکون واو ایله برشهرك اسمیدر که معلقات شارحی امام زوزنی وتلخیص شارحی
زوزنی اول شهردندر (پس ملك زوزن اضافتی لامیه‌در تخصیص افاده ایدر (ورا حرف تخصیص
زوزن پادشاهنك دیمکدر (خواجه وزیره ودفترداره اطلاق ایدرلر بونده دفتردار مراد در
وآخرنده (با حرف وحدت وهمزه حرف توسل (پس عجمده وکیل خرجه واول مقوله خدمتلرده
اولانه دیرلر دیین عندی سویلمش (بود ادات زمانیه ایدی دیمکدر (کریم النفس ترکیب اضافی ردكافى
نیك نفس معناسنه (حاصلی بد نفس وبد خو دکل ایدی نیك محضر عطف تفسیری شکلیدر
حسن الخلق یعنی کوزل خویلی ایدی چرکین خویلو دکل ایدی (که حرف رابط صفت (همکنان
هانك فتحی ومیمك سکونی وکاف عجمك کسریله جمیع معناسنه اسمدر همه‌نك جمعیدر دیین
عندی سویلمش (را ادات مفعول (در حرف ظرف (مواجهه بونده حضور معناسنه در ردشمعی
که مقابلی غیبتدر (کردی فعل حکایت ماضی ایدردی دیمکدر (همکنان مفعول اولی (وخدمت
مفعول ثانیسی (ودر غیبت در مواجهه‌یه معطوف (نکویی یا حرف مصدر (کفتی فعل حکایت
حال ماضی در کردی کبی (وهمکنان مفعول اولی ونکویی مفعول ثانیسی ودر مواجهه ودر غیبت ظرف
مکانلردر (محصول ترکیب) زوزن پادشاهنك برکریم النفس وخوش خوی دفترداری وار ایدیکه
هرکسك مواجهه‌سنده وحضورنده خدمت ایدردی وغیبتنده هرکسك ایلکنی سویلردی
حاصلی افعال واقوالندن تمام خلق راضی وشاکر ایدی * اتفاقا ازوی حرکتی در نظر ملك ناپسندیده
آمد مصادره کرد وعقوبت فرمود سرهنکان ملك بسوابق نعمت او معترف بودند وبشکران
مرتهن پس در مدت توکیل اورفق وملاطفت کردندی وزجر ومعاتبت روا نداشتندی * اتفاقا
بالاتفاق دیمکدر (وی ضمیر غائب خواجه‌یه راجعدر (ناپسندیده نامطبوع (مصادره مفاعله
بابندن مصدردر ناحق یره برکیمسه‌نك مالینی المغه دیرلر (عقوبت بونده اشکنجه معناسنه‌در
(سرهنکان الف ونون ادات جمعدر بونده چاوشلر دیمکدر (ملکه اضافتی لامیه در (با حرف
صله (سوابق سابقه‌نك جمعیدر (نعمته اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر (تقدیری بنعم
سوابقدر (او خواجه‌یه راجعدر (معترف مقر معناسنه‌در (با بنه حرف صله (شکران لامیه (مرتهن
اسم مفعولدر افتعال بابندن لیکن صحاحده مرتهن اخذ الرهن دیمش (پس مناسب اسم فاعل
اولمقدر فقدبر (بودند مقدر در قرینهٔ سابقه ایله یعنی اوزرلرنده نعم سابقه‌سی چوق ایدی شویله که
شکری عهده‌سندن کله‌مزلردی (پس بویله اولنجه مدت زمان معناسنه (وتوکیله اضافتی
مصدره اضافتدر (واو ضمیرینه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رفق رانك کسریله وفانك سکونیله
ملایمت یعنی یومشقلق (وملاطفت عطف تفسیری (کردندینك رفق مفعولی (ودر مدت ظرف
زمانی زجر زانك فتحیله سورمك وازارلامق معناسنه‌در (معاتبت مفاعله بابندن مصدر در ماقبلنه
عطف تفسیریدر (روا جائز معناسنه در (نداشتندی یا حرف حکایه نداشتندینك زجر مفعول

اولی (وروا ثانیسی زجرنی جائز طوتمزلردی دیمکدر (محصول ترکیب) اتفاقا مذکور خواجه‌دن
پادشاه نظرنده برنامطبوع ونامقبول حرکت صادر اولدی آنك مالنی الدی واکا اشکنجه بیوردی
پادشاهك اوزرینه حواله اولان چاوشلری خواجه‌نك دولت واقبالی ومنصبی زماننده کوردکلری
احسان وکرمنه معترف ومقرلر ایدی یعنی برمرتبه لطفنی کورمشلر ایدیکه فراموش ایلمکه ممکن
دکل ایدی واول احسان وکرمنه ونعمت سابقه‌سنه مرتهنلر ایدی یعنی شکرینك عهده‌سندن
کلمه‌مشلر ایدی کانه که شکرینه مرهونلر ایدی حاصلی نعمتنك ممنونلری ایدی پس انك اوزرینه موکل
وحواله اولدقلری مدتده اکا رفق وملاطفت ایلرلردی وزجر ومعاتبتی جائز طوتمزلردی حاصلی
رعایت ایدرلردی وجور وجفایی لایق کورمزلردی * قطعه * صلح بادشمن اکرخواهی هرکه
که‌ترا * درقفا عیب کند درنظرش تحسین کن * خواهی فعل شرط دیلرسك دیمکدر صلح مفعول
صریحی (وبادشمن غیرصریحی (هرکه هرکاه‌دن مخففدر (که حرف بیان (تراسکا دیمکدر (قفا کسه
کندك عیب مقدم مفعولیدر (قفا ظرف مکان کنکده تحسین مقدم مفعولیدر (نظر ظرف مکانی
(وشین ضمیر دشمنه راجعدر (محصول بیت) اکر دشمنله صلح ایدوب بارشمق استرسك وانی کندوکه
دوست ایدوب مکرندن سالم اولیم دیرسك هربارکه اول سنك اردکده عیب ومذمتك وقدح
وغیبتك ایلیه سن انك نظرنده وحضور ومواجهه سنده تلطف ایدوب هروضعنی تحسین
ومدح ایله هرنه دکلو سنك دل وبدخوی اولورسه البته باذن الله تعالی عداوتی صداقته مبدل
اولور معلوم اوله که خواهی فعلنك یاسی سکونله یعنی سکنله اوقنور اما حین تقطیعده یایه کسره
حرکت ویرهلر * سخن آخر بدهن می کذرد موذیرا * سخنش تلخ نخواهی دهنش شیرین کن *
سخن مبتدا اخر لفظ فارسیدر تأکید وتقریر ایچون کلور انجق (بدهن بابونك کبی برلرده از
معناسنه در (ازدهن تقدیرنده (می کذرده متعلقدر (موذی اسم فاعلدر افعال بابندن اذا ایدیجی
جفاکار معناسنه (ورا ادات تخصیص موذینك دیمکدر (میکذرده متعلق وجمله فعلیه خبر مبتدا
(سخنش شین ضمیر موذی‌یه راجعدر (تلخ آجی دیمکدر (نخواهی فعل نفی استقبال معنای شرطی
متضمن اکر دیلرسك دیمکدر (سخن مفعول اولی وتلخ مفعول ثانیسی (دهنش شینینه موذی‌یه راجعدر
کنك دهن مفعول اولی (وشیرین مفعول ثانیسی (محصول بیت) البته بدکوی وبدزبان موذینك
اغزندن سنك حقکده سوز چقر وچقار یعنی سنك حقکده سوز سویلمکه قادر دکلدر البته سویلر
امدی آجی سوزینی ایشتمك استرسك اغزینی طاتلی ایله یعنی مدارا ایدوب رعایت ایله تاکیم
حقکده بدکوی وبدزبان اولماسون حاصلی موذینك بدکو یلقده اختیاری یوقدر همان نه ایلرسك
ایله انکله مدارا اوزره اول معلوم اوله که بو ایکی بیت اصل حکایه یه چوقلق چسبان دکلدر
(مصراع اولك معناسی یعنی سخن تو اخر بدهن موذی میکذرد دین شارح اکر مرادی سخن تودن
سنك سو یلدیکك سوز ایسه نتکه بعض شراح بونك توجیهنده یعنی نه سویلرسك آخر موذینك دهانه
واصل اولور دیمش بو تزییق محضدر بونی کوم چیز دیو آنه سو یلمز وا کر مراد سخن تودن سکا موذی
البته سوز سو یلر دیمك ایسه شارح معترض وموجه بو کلامی اکلیوب بی تقریب دخل ایلسلر
بعض شارح یعنی تحقیق موذی اغزنده کلام اجرا ایلمکه قادر در سوزده اغزندن جاری اولور
وبو معنی مصراع ثانینك معناسنه مناسبدر دیمش لیکن زیاده نامناسب سو یلمش (وبعض شارح
دیمش که آخر موذینك سوزی سکا دهن وسبله سبله کذر ایلر یعنی سکا اذاسی اغزندن چقان
سوز ایله درسار اعضا ایله دکلدر (بوده اغزندن چقان سوزك معناسنی بلمزمش وبعضیسی سوز
بهر تقدیر موذی وبدزبانك دهانه جریان ایدرغیری کذر کاهی یوقدر دیمش بوده تزییق
سو یلمده سابقلره پیرولك ایلمش عفی الله عنهم * انچه مضمون خطاب ملك بود ازعهده بعضی

شارح اول ابن سید علی
شارح معترض سروری
شارح موجه کافی
رد سروری

رد شمعی
رد کافی

بیرون

بیرون آمدن وبقیتی در زندان بماند * انچه مبتدا اول نسنه که دیمکدر مضمون بونده معنی دیمکدر
(خطابه اضافتی لامیه‌در خطابدن بونده مراد امردر (ملکه اضافتده لامیه‌در (عهده حق
معناسنه‌در (وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (بعضی ده یا حرف تنکیردر (ازعهدهٔ بعضی بیرون
آمده متعلقدر یعنی بعضی نك حقندن طشره کلمکدن مراد ادا ایلمکدر جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر
(بقیتی یا حرف سبب (ویا حرف تنکیر (محصول ترکیب) مذکور خواجه امر ملك مقتضاسنجه
مصادره ومطالبه اولنان مالك برمقدارین تدارك ایدوب تسلیم ایلدی وباقی قلان برمقدارك
اداسندن عاجز قالوب عهده سندن کله‌مدکیچون زندانده محبوس قالدی * یکی ازملوك ان نواحی
درخفیه پیغامش فرستاد که ملوك ان طرف قدر چنان بزرکواری ندانستند وبی عزتی کردند *
نواحی ناحیه‌نك جمعیدر طرف معناسنه (خفیه خانك ضمی وفانك سکونیله کزلن دیمکدر
(پیغام وپیام وپیغم وپیم خبر معناسنه‌در (فرستاد فعل ماضی مفرد غائب کوندردی دیمکدر
(فاعلی تحتنده یکی ازملو که راجع ضمیردر (که حرف بیان (ملوك ان طرف لامیه ومبتدا (قدر
چنان لامیه (بزرکوار بزرك بانك وزانك ضمه‌لریله درورانك وکافك سکونیله اولودر عظیم معناسه
(وواو نسبت وتخصیص معناسنی افاده ایدر عظیم الشان ونبیه القدر دیمکدر (ویا حرف وحدت
(ندانستند فعل نفی ماضی جمع غائب بیلمدیلر دیمکدر قدر چنان مقدم مفعولی وجملهٔ فعلیه خبر
مبتدادر (وبی عزتی کردنده متعلق وجملهٔ فعلیه ندانستنده معطوف (محصول ترکیب)
خواجه زندانده ایکن اول اطرافده اولان سلاطینك بری مخفی خبر کوندردی که اول جانبك
سلاطینی سنك کبی واجب الاحترام وجلیل القدر صاحب دولتك قدرین بیلمدیلر وحرمتسزلك
وعزتسزلك ایلدیلر * اکر خاطر عزیز فلان احسن الله عواقبه بجانب ما التفات کندد ر
رعایت خاطرش هرچه تمامتر سعی کرده شود که اعیان این مملکت بدیدار او مفتخرند وجواب
مکتوب رامنتظر * خاطر عزیز بیانیه (وفلانه اضافت لامیه (احسن الله عواقبه جملهٔ دعائیه
معترضه واقع اولمش اعرابدن محلی اولماز (عواقب عاقبتك جمع مکسری منتهای جموعدندر
(فواعل وزنی اوزره (خواجه‌یه دعاء‌در الله تعالی عاقبتلرین کوکچك ایلسون (یعنی عاقبتلرین
خیر ایلسون (باحرف صله (جانب ما لامیه (التفات کندك مفعول صریحی (وبجانب
غیرصریحی (رعایت خاطر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (هرچه تمامتر هرنسنه که تمام وکمال
مرتبه‌در سعی اولنه (که حرف تعلیل (اعیان این لامیه ومبتدا (مملکت مشار الیه (باحرف صله
مفتخرنده متعلق (دیدار لفظ مشترکدر یوزایله کورمك بیننده بونده ایکی وجه‌بله جائزدر
مفتخر اسم فاعلدر افتعال بابندن (ونون ودال ادات جمعدر (بدیدار او مفتخرند خبر مبتدادر
(وجواب مکتوب لامیه (ورا حرف تخصیص منتظرك جواب مفعولیدر (محصول ترکیب)
اکر فلان کسك خاطر عزیزی (یعنی خواجهٔ مذکورك الله تعالی عاقبتلرین خیر ایلسون بزم
جانبمزه التفات ایلرسه (یعنی بو دیاری قدم شریفی مشرف ایدرسه (حاصلی بزه کلورسه
خاطرینی رعایت ایلمه‌ده وعزت وحرمتده هرنکه اتم واوفر رعایتدر انك خصوصنده سعی واقدام
اولنه (زیرا بو مملکتك اکابر واعیانی دیدارینه مفتقر وجمال پرکمالنی کورمکله مفتخرلردر وجواب
مکتوبمزه منتظرلر مذکور مکتوبده خواجه‌یی غائب یرینه تنزیل ایلدکلرندن بعض شراح
مکتوب بالذات خواجه‌یه اولمیوب بعض هوادارلرینه اوله دیو زعم ایلمش لیکن وهم ایلمش
زیرا اکابر واعیان ناسه تعظیم قصد اولندقده غائب منزلنه تنزیل ایدرلر * خواجه برین
وقوف یافت وازخطر اندیشید جوابی مختصر چنان که مصلحت دید برظهر ورق نوشت وروان
کرد یکی ازمتعلقان ملك برین واقعه مطلع شد وملك را اعلام کرد وکفت فلان را که حبس فرموده

ردکافی

باملوك نواحی مراسلت دارد * برین اشارتدر مضمون مكتوبه (خطر بونده ضرر وفساد
معناسنـه در (اندیشید فعـل ماضی مفرد غائب قورقدی دیمكدر (جوابی یاحرف وحدت
(مختصر صفت جوابدر (چنان انجلین دیمكدر (كه حرف رابط صفت (دیدك مصلحت مقدم مفعولی
(برحرف استعلا (ظهر ورق لامیه مكتوب ارقاسنه دیمكدر (نوشتـك مفعول غیرصریحی در
(وجواب صریحی (چنان كه مصلحت دید معترضه روان كردك مقدم مفعولیدر (متعلقـان
جمع متعلقدر ملكه اضافتی لامیه ملكك خواصندن بریسی دیمكدر (برین واقعه یعنی مكتوب
قصه سنه (مطلع طانك تشدیدیله افتعال بابندن اسم فاعل در اكاه اولدی (فلان را الفاظ
كنایه دندر ورا ادات مفعول (كه حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (ملوك نواحی لامیه
(مراسلت مفاعله بابندن مصدردر مكتوبلشمك معناسنـه (محصول تركیب) خواجه مضمون
مكتوبه وقوف بولدی یعنی مكتوبدن قصدنه ایدوكن بیلدی وضرر وفسـاددن قورقدی
یعنی بوسر نهانی بیلنوب پادشاهدن كندی یه ضرر وخطر ایریشه دیو خوف ایلدی (پس
كندی معقول ومنـاسب كوردكی وجه اوزره كلن مكتوبك ارقاسنه برمختصر جواب یازدی
وكوندردی (پادشاهك متعلقات وتوابعندن بریسی بوحاله واقف اولدی بعضلر مصاحبلرندن
بریسی دیمش مصاحب اولمق لازم دكل اتباعدن بریسی دیمكدر كركسه مصـاحب وكركسه
غیریسی (وپادشاهه اعلام ایلدی ودیدی فلان كمسه بی كه حبس بیورمش سنین اطراف ردشمعی
پادشـاهلریله مراسله سی وار یعنی كزلی مكتو بلشور * ملك بهم برآمدو كشف این خبر فرمود
قاصدر ابكر فتندو رساله رابخوآندند نوشته بود كه حسن ظن بزركان بیش از فضیلت بنده است
وتشریف قبولی كه فرموده اندبنده را امكان اجابت آن نیست * ملك مبتدا بهم برامد خبری
(وكشف این خبرمصدرك مفعولنـه اضافتیدر (فرمود بیـوردی (قاصد اصطلا حلرنده
پیكه دیرلر وعرب برید دیربانك فتحیله (ورا ادآت مفعول (بكر فتند باحرف تأكید (ومدخولی
فعل ماضی جمع غائبدر طوتدیلر معناسنه (ورساله مكتوبه دیرلر (ورا ادات مفعول (بخواندند فعل
ماضی جمع غائب (نوشته بود یازمش ایدی دیمكدر (كه حرف بیان (حسن ظن بیانیه وبزركانه
اضافت لامیه (بیش باء عربك كسریله آرتقدر زیاده معناسنه (فضیلت علمده وكمالده ارتقلغه
دیرلر (بنده یه اضافت لامیه در (وتشریف قبول مصدرك مفعولنه اضافتیدر (و یاحرف وحدت
وتشریف مبتدا (كه حرف رابط صفت (فرموده اندبیـورمشلردر (بنـده را را ادآت صله
(امكان اجابت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (واجابتـك انه ده بویله در (امكان مبتدا ونیست
خبری وجملهٔ اسمیه خبرتشریفدر (محصول تركیب) پادشاه غمازك غمزندن بیحضور اولدی یعنی
منقبض ومضطرب اولدی (وبوخبرك كشفنی بیوردی (یعنی بوخبرك صحتی بیلمك وقاصد وحامل
مكتوب بولنمق كركدر دیدی (پس قاصدی (یعنی حامل مكتوبی طوتدیلر وملكك حضورینه
كتوردیلر (وكاغذی اوقودیلر (رساله ده خواجه یازمش ایدی (ویا مكتوبده یازلمش ایدی
(یعنی ظهر مكتوبده یازمش ایدی كه صـاحب سعادتلرك بوبنـده نك حقنده حسن ظنی
فضیلتندن زیاده در (یعنی ظن ایلدكلری فضل وكمال كه اول سببله رغبت والتفـاته لایق
اولام (بنده ده اول حالت یوقدر (وخدمتلرینی قبول تشریفنی كه بیورمشـلردر بنده نك تشریف بونك كبی برلرده احسان دیمكدر *
انی قبول ایتمك امكانی یوقدر (یعنی حضور شریفلریله مشرف اولمق قبولنی كه بیورمشلردر
(حاصلی بزمله اولمق شرفیله مشرف اولمغی قبول ایله بیورلمشدر بندهیه اول تكلیفی اجابت
واول فرمانه اطاعت ایلمكه مجال وقدرت یوقدر * بحكم آن كه پرورده نعمت این خاندانم وبانداك
مایهٔ تغیر خاطر با ولی نعمت خود بیوفایی نتوان كرد كه كفته اند * باحرف مصاحبت (وحكم

بونك

بونك كبی برلرده سبب معناسنه در (كه حرف بیان (پروردهٔ نعمت این اضافتلری لامیه در لر (خاندآن
اینك مشار الیهی (ومیم ضمیر متكلم (واوحرف حال وباحرف مصاحبت (اندك آز دیمكدر
قلیل معناسنه (مایه بونده اصل وسبب معناسنه در (وهمزه اضافت ایچون كلمشدر (تغیره وخاطره
اضافتلری لامیه لردر (بعضی انجام مایه نك اضافتنه قائل دكلدر (فی الواقع مضاف اولمـامق
اصلدر (لیكن اكثر خلق اضافتله استعمال ایدرلر اول جهتدن اضافتنه ذاهب اولدق فتدبر
(وكلستانك سكزنجی بابده اضافتسز واقع درنتكه بو بیتـده اویله در (بیت) الا ای نشنوی مدح
سخن كوی (كه اندك مایه نفعی از تو دارد) باحرف صله (ولی فعیل فاعل معناسنه در (ونعمته
اضافتی اسم فاعلك مفعولنـه اضافتی قبیلندندر صاحب نعمت دیمكدر (وخوده اضـافت
لامیه در (بی حرف سلب (وفایی یاسی حرف مصدردر (كرد بونده كردن معناسنه در زیرا نتوانده
بوی مضارعت وار (محصول تركیب) بیوریلن تشریفی قبول ایلمك ممكن دكل اول سببله كه بوخاندانك
نعمتنك پروده سی ومربی سیم (وجزئی تغیرخاطر سببیله كندینك ولی نعمتنه وصاحب دولتنه
وفاسزلق ایلمك جائز ومعقول دكلدر زیرا حكما وعقلا دیمشلردر * بیت * آن را كه بجای تست
هردم كرمی * عذرش بنه ار كند بعمری ستمی * آن را كه تقدیری آن كس را كه در (بجای باحرف صله
(وجای مقصد در ضرورت وزن ایچون (بونك كبی برلرده جایه حق معناسنی ویرنلر افترا ایتمشلر ردشمعی وكافی
(جایك تسته اضافتی لامیه در (هردم هرساعت دیمكدر كرم ایلمك دیمكدر (ویاحرف وحدت نوعیه
(عذرش ضمیر آن كسه راجعدر (بنه باحرف تأكید (ونه نونك كسری وهاء اصلیه یله قوددیمكدر
(عذرش بنه انی معذور طوت دیمكدر (ار ادات شرط اكردن مخفف در باحرف ظرف (وعمر
بونك كبی برلرده زمان معناسنه در (ویاحرف وحدت (حرف تنكیر وابهام دیین عندی سویلمش (ستم رد كافی
ظلم (ویاحرف وحدت فردیه (محصول تركیب) اولكمسه نك كه سكا هردم وهرساعت برنوع
كرم واحسانی واردر (یعنی دائما سكا لطف واحسانی واصل اوله انی معذور طوت وخاطرك پریشان
طوتمه اكر سكا برزمانده برجفا ایدرسه حاصلی نیجه لطف واحسانی كوردیكك كمسه نك برجفاسی
سببیله اندن روكردان اولوب ترك وفاسین ایلمه بعض نسخه ده عذرش بنه بربنه نازش بكش
دوشمش و بعضسنده عیش مكن واقعدر بعض شراح جای بونده مكان معناسنه در دیمش ردسروری
یعنی كرمی سنك پروكه اولنجه سكا نیجه اولمق كرك یعنی سكا زیاده اولمـق كرك دیمش بوندن
معلومدر كه بوكمسه بومیدانك فارسلرندن دكلدر * ملك را حق شناسی او پسند آمد نعمت
وخلعت بخشید وعذرخواست كه خطا كردم وترابی كناه بیازردم كفت ای خداوند بنده درین
حالت شمارا كناهی نمی بیند بلكه تقدیر خدای تعـالی چنین بود كه مرین بنده را مكروهی برسد
پس بدست تو اولیتر كه سوابق نعمت برین بنده داری وایادی منت * ملك را را حرف صله (حق
شناس وصف تركیبیدر حق بلیجی واكلایجی معناسنه (ویاحرف مصدر كسره اویه اضافت ایچون
كلـدر بعض نسخه ده ملك را سیرت حق شناسی او واقعدر (پسند مقبول معناسـنه اسمدر
(وعذرخواستك مقدم مفعولی (كه حرف بیان (عذربی كناه كناهسز دیمكدر (بیازردم فعـل
ماضی متكلم وحده سنی كناهسز انجتـدم (كفت خواجه دیدی ای پادشـاه (شمارا ادات
تخصیص سزه دیمكدر (كناهی یاحرف تنكیر (نمی بیند فعل نفی استقبال مفرد غائب سزك كناهكز
كورمز بعض نسخه نمی بینم دوشمش متكلم وحده صیغه سـنده كورمم دیمكدر (بلكه ادات
اضراب (تقدیر خدای تعالی مصدرك فاعلینه اضافتیدر (چنین بود بویله ایدی (كه حرف بیان
(مرادات تأكید یعنی را متضمن اولدیغی معنایی تأكید ایدر (مكروهی یاحرف وحـدت
مكروهدن بونده شدت والم مراددر (برسد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مكروهه راجع

ضمیردر (پس فای جزائیه معناسنه در (باحرف ظرف دست تولامیه (كه حرف تعلیل (سوابق
سابقه‌نك جمعیدر نعمته اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر اصلنده نعم سوابقدر (داری فعل
مضارع مفرد مخاطب افنده طوتارسین دیمكدر اما استعمالده وارلقدن كنایتدر ایادی ایدینك
جمعیدر وایدی یدك جمعی حاصلی منتهای جمع‌عندرد منته اضافتی لامیه‌در (محصول تركیب)
پادشاهه خواجه‌نك حق شناسلغی سیرتی ووفادارلغی طریقی مقبول ومطبوع كلدی یعنی بكندی
وانصاف ایلدی خواجه‌یه نعمت وخلعت باغشلدی واندن عذر دیلدیكه خطا ایلدم وسنی
بی كناه ناحق یره انجتدم خواجه ایتدی ای پادشاه بنده كز بوخصوصده سزك كناهكز بلمم
وبوحالتده سزدن كناه اكلامم حاصلی بونده سزك كناهكز یوقدر بلكه خدای تعالینك تقدیری
بویله ایدیكه بوبنده‌یه برمكروه ایریشه یعنی باشمه بر بلا كله پس بومصیبت وبلاسنك الكدن
اولمق اولیدر زیرا بوبنده‌نك اوزرنده نیجه نعم سوابقك وانعامات متواترك وار درومنته لایق
وسزا وار اوزرمده ایادی واحساناتك وار حاصلی قت قت نعمتك كورمشم پس بزذلتك
وتحقیرك بكا چوق كورغز وحكما وعلما دیمشلر * مثنوی * كركزندت رسد زخلق مرنج * كه نه
راحت رسد زخلق نه رنج * كزند كاف عجمك ضمی وزانك فتحیله ضرر معناسنه اسمدر (رسد رانك
وسینك فتحه‌لریله فعل مضارع مفرد غائب زخلق رسده ومرنجه متلق اولمق قابلدر (واكل وجهة
(كه حرف تعلیل (نه حرف نفی معناده رسده مقیددر (رنج رانك فتحی وسكون نونله در دوالم دیمكدر
(محصول بیت) اكرسكا خلقدن ضرر وزیان ایریشورسه انجنمه و یا اكرسكا ضرر ایریشورسه خلقدن
انجنمه زیرا خلقدن كیمسه‌یه نه راحت ایریشور ونه زحمت ومشقت بلكه هپ خدادندر نتكه بیت ثانی
بیورر * ازخدا دان خلاف دشمن ودوست * كه دل هردو درتصرف اوست * دان فعل امر مفرد
مخاطبدر دانیدندن دانستن‌دن دركل بیل واكله دیمكدر (خلاف دشمن مصدرك فاعلنه اضافتیدر — ردشمعی
(دوست دشمنه معطوفدر (وخلاف مفاعله بابندن مصدرثانی‌دردوستك ودشمنك سنكله مخالفتی
(زیرا بعض اموردة كشینك دوستنده كندی‌یه مخالفت ایدر یاخود معنی بویله اوله دوست
ودشمن سنك خصوصكده متخالف اولدقلرینی یعنی دوست صداقت ودشمن عداوت اوزره
اولدقلرینی خدادن بیل زید وعمرودن بیله علی كل حال دوستنه وفاق عبارتی مضاف تقدیر — ردكافی
ایلمكه احتیاج یوق (كه حرف تعلیل (دل هردو لامیه‌در یاء بطنیله (تصرف اوست مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) دوستك ودشمنك مخالفتنی خدادن بیل (یعنی سكا دوستی
محب وصادق ودشمنی عدو ومخالف ایلین خدادر (زیرا ایكیسنك ده كوكلری خدانك حكمنده
وتصرفنده‌در (یعنی جمیع امور ظاهرا وباطنا خدانك الندە در دیلدیكی كبی تصرف ایدر
* كرچه تیر از كمان همی كذرد * از كماندار بیند اهل خرد * همی ها حرف تأكید (می كذرد
فعل مضارع مفرد غائب بونده چقار كیدر دیمكدر (كماندار وصف تركیبیدر یای طوبجی دیمكدر — خواجه‌نشئت
اما مراد تیراندازدر (بیند فعل مضارع مفرد غائب كورر دیمكدر بینیدندن (اهل خرد لامیه‌در — نه هوا ونه كمان ونه كمانكش انجق
(محصول بیت) اكرچه ظاهرا اوق یایدن چقار كیدر اما اهل عقل وبینش كماندار وتیراندازدن — ایردیرن معزله تیری ندای یاحق
بیلور یعنی ظاهرا یایدن چقار اما حقیقتده تیری آتان تیرانداز در وكمان اراده برواسطه وآلتدر
انجق افعال عباده ده بویله درظاهرا هر فعل زید وعمرودن صادر اولور اما اول فعلی انلردن
اصدار ایدن خالق اشیادر كه افعال عبادی خالق ایدن اولدر وزید وعمر واراده آلت
ملاحظه‌در انجق * حكایت * یكی ازملوك عرب متعلقان دیوان رافرمود كه مرسوم فلان را
چندان كه هست مضاعف كنید كه ملازم دركاهست ومترصد فرمان وسائرخدمتكاران
بلهو ولعب مشغولند ودرادای خدمت متهاون صاحب دلی بشنید وكفت علو درجات بندكان

بدركاه

بدركاه حق جل وعلا همین مثال دارد * متعلقان دیوان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ورا
ادات مفعولدر (كه حرف بیان (مرسوم بونده وظیفه دیمكدر (فلان الفاظ كنایه‌دندر فلان
بنده دیمكدر (مضاعف اسم مفعولدر مفاعله بابندن ایكی اول قدر دیمكدر (كه حرف تعلیل
(ملازم دركاه اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مترصد فرمانده بویله در (سائرخدمتكاران
مائز بونده باقی دیمكدر (لهو لامك فتحیله وسكون هایله اویون معناسنه در (لعب لامك فتحی
وعینك كسریله مرادف لهودر (ادای خدمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر خدمتی ادا ایلمه
دیمكدر (متهاون اسم فاعلدر سست معناسنه (درجات درجه‌نك جمعیدر یوكسك یره چقماغه
بصمقلره دیرلر نتكه اشاغی یره اینمكه دركات دیرلر دركه‌نك جمعی (بندكانه اضافتی لامیه در
(محصول تركیب) عرب پادشاهلرندن بریسی دیوانه متعلق اولان اركان واعیانه امر ایلدیكه
فلان قولك وظیفه سنی نقدر ایسه براول قدر دخی ایلك زیرادائما آستانه مزه ملازمت وخدمت
دیوانمزه مداومت وموظبت ایلر وهرنه یوزدنكه امریمز وارد اولورسه احسن وجهله برینه
كتوروب اداء خدمت ایلمكه ناظر وحاضر ومترقبدر وباقی خدمتكارلر لهو ولعبه وهوای
نفسلرینه مشغوللردر واداء خدمتده كاهل وسست یعنی تهاون وتكاسل اوزره دیرلر اهل دل
اولیادن بریسی پادشاهك بوكلامنی استماع ایدوب دیدی الله تعالی قوللرینك دركاه حقده
علو درجاتی ورفعت مقاماتی بوكا ماننددر یعنی عبادت وطاعته ملازم اولنلرك مراتبی رفیع
وپایه‌لری منیعدر واهمال وتقصیر اوزره اولنلرك ایشلری خدانك لطفنه قالمشدر (فیغفر
لمن یشاء ویعذب من یشاء والله علی كل شیء قدیر * نظم * دوبامداد اكر آید كسی بخدمت شاه *
سوم هر آینه دروی كند بلطف نكاه * بامداد ارته دیمكدر یعنی ایكی صباح (كسی یا حرف وحدت
(یاحرف صله (خدمت شاه اضافتی لامیه در (سوم سینك كسری وواوك ضمیله اوچنجی دیمكدر
نتكه بابلرده بیان اولدی ایدی (هرآینه البته دیمكدر برلفظدر (در حرف صله در یا معناسنه در
وی ضمیر غائب كسی‌یه راجعدر (كندك فاعلی تحتنده شاهه راجع ضمیردر (با حرف مصاحبت
(لطف مصدردر ملایمت معناسنه (نكاه نظر دیمكدر (كندك مفعول صریحی (ودروی وبلطف
غیرصریحلری (محصول بیت) ایكی صباح اكر بركیمسه پادشاه خدمتنه كلسه ومرتبه ملازمت
ومداومتده بولنسه اوچنجی صباح اول كیمسه‌یه هرحال لطف وشفقتله نظر والتفات ایلر
* امید هست پرستندكان مخلص را * كه نا امید نكردند زآستان آله * امید مبتدا (وهست
خبر (پرستنده اسم فاعلدر عابد معناسنه وكاف عجم هاء رسمیدن بدلدر والف ونون ادات جمع
(مخلصه اضافتی بیانیه در (ورا ادات تخصیص (مصراع اول مصراع ثانی یه مرهوندر (كه
حرف بیان (ناامید مأیوس مبتدا (نكردند خبری فعل نفی استقبال جمع غائب لفظ مشتركدر
اولماق ودونمك بینده (كردیدندن مشتق كاف عجمله (زاء مفرده (ازدن مخففدر (نكردنده
متعلق (آستان آله لامیه (محصول بیت) خالص ومخلص عابد وزاهدلرك امیدی واردر یا معنی
بویله اوله (خالص ومخلص عابدلر ایچون امید واردر (یعنی امید دركه دركاه كبریادن محروم ونا امید
وخائب وخاسر اولمیه‌لر ویا رجوع وعودت ایلمیه‌لر بلكه نظر عنایت حقه مظهر دوشوب منظور
خدا اوله‌لر (حاصلی دنیا پادشاهلرینه ملازمت ایدنلر احسانلرینه امید وار اولنجه (پس جناب
ردشراح جمیعا — حقه خلوص طویت ایله عبادت وطاعت ایدنلر امیدوار اولمالری اولی واحرادر بوایكی بیتی رباعی
دیو یازانلر اسلوب شعردن عجب بی بهره ایمشلر ونكردندی عودت ورجوعه تخصیص ایدنلر
ردسروری وشمعی وكافی — تقصیر ایلمشلر * مثنوی * مهتری در قبول فرمانست * ترك فرمان دلیل حرمانست * مهترمه
اولو به دیرلر (وترادات تفضیل اولورق دیمكدر ویاحرف مصدر (قبول فرمان مصدرك مفعولنه

اضافتیدر (ترك فرمان بنه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دلیل حرمان اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (مهتری مبتدا ومابعدی خبری (وترك فرمان مبتدا (ودلیل حرمان خبری
(محصول بیت) اولولق ودولت وسعادت بو یرق قبول ایلمه ده در (یعنی امره امتثال ایدوب عبودیت
شرطنی یرینه کتورمکده در اما بو یربغی ترك ایلمك (یعنی امره اطاعت ایلمیوب ترك فرمان
دلیل حرمان ونشان خسران وسبب خذلاندر * هرکه سیمای راستان دارد * سرخدمت
برآستان دارت * هرکه هرکس که تقدیرنده (سیما سینك کسریله علامت ونشان معناسنه در
راستانه اضافتی لامیه در طوغریلر سیماسی دیمکدر (دارد طوتار وارلقدن کنایتدر (تکه
مکرر بیان اولندی (سرخدمت بیانیه در (بر حرف استعلا (آستان (وآستانه اشك دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه نك که مستقیم وسعادتلیلرك نشانی اوله (یعنی دائما استقامت طریقی اوزره اوله
حاصلی (دولتلی باشی اولان کیمسه سرخدمتی افندیسنك آستانی اوزره اولور (طوتار دیمکدن
مراد افندیسنك خدمتنده اولور واندن ایرلماز دیمکدر * حکایت * ظالمی را حکایت کنند که
هیزم درویشان خریدی بحیف وتوانکرانرا دادی بطرح صاحب دلی برو بکذشت وکفت * ظالمی
باحرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (هیزم هانك کسریله وزانك ضمیله (وهیزمه هانك
کسری ومیمك فتحیله اودونه دیرلر عربجه حطب دیرلر در وپشانه اضافت لامیه در (خریدی
یاحرف حکایه صاتون الوردی دیمکدر (هیزم مفعول صریحی (وبحیف غیرصریحی (حیف بونده
ظلم معناسنه در (توانکر بونده کوچلی دیمکدر (یعنی غنی والف ونون ادات جمع (ورا ادات مفعول
دادی نك مقدم مفعول صریحی (وبطرح غیرصریحی (دادینك یاسی حرف حکایه در
(وطرحدن مراد صالغوندر (برو براو تقدیرنده در (محصول ترکیب) برظالمی حکایت ایدرلر که
فقرانك اودونی کوجله اوجوز بهایله صاتون الوردی واغنیایه جبریله صالغین طریقیله صاتردی
(حاصلی فقرایه واغنیایه ظلم ایدردی (زیرا انلردن اوجوز الوردی وبونلره پهالی صاتردی
برصاحب دل برکون یانندن کچدی ودیدی * بیت * ماری توکه هرکرا بینی بزنی * یابوم که
هرکجانشینی بکنی * ماری تو اخباره ۳ وانشایه تحملی وار پس برینه قصر ایدنلر تقصیر ایلمشلر
(ماری یاسی ضمیر خطابدر حرف وحدت دین اصابت ایلامش (که حرف تعلیل ویاحرف بیان
هرکرا هرکیمی دیمکدر (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بینیدندن کوررسین دیمکدر
(بزنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر زنیدندن اوررسین دیمکدر (یاحرف عطفدر اومعناسنه (بوم
بایقوش دیدکاری طیردر (تقدیری یابومی (توکه ینه سابق کبیدر (هرکجا هرقنده دیمکدر (نشینی
فعل مضارع مخاطبدر نشینیدندن اوتررسین دیمکدر (بکنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کنیدندن
که مشترکدر قازمق وقوپرمق وبولمق یننده بونده تخریبدن کنایتدر حاصلی کاف عربك
فتحیله ونونك کسریله درکندندن مستقدر دینلر احوال اشتقاقدن آکاه دکل ایمشلر (محصول بیت)
سن یلان سین ویاسن یلانمی سین که هرکیمی که کوررسین صوقرسین ویابایقوش سین
ویابایقوش میسین که هرنه یرده اوتررسین یعنی هرقنده که قونارسین خراب ایدرسین ایکی
مصراعك تقدیرنده ادات تشبیه ایرادایدن بی وجه ایلمش * قطعه * زورت اربیش میرود باما *
باخداوند غیب دان نرود * زورزانك ضمیله قوت معناسنه در وتا ضمیر خطاب (بیش باء عربك
کسریله ارتق دیمکدر زیاده معناسنه (می رود فعل مضارع مفرد غائب لفظ مشترکدر کتمك
وواقع اولمق یننده (باحرف صله (مابزدیمکدر نحن معناسنه (باینه حرف صله در (خداوند
غیب دان بیانیه در (غیب دان وصف ترکیبیدر عالم الغیب معناسنه (نرود فعل نفی استقبال مفرد
غائب کتمز وواقع اولماز دیمکدر اشتراك اوزره (محصول بیت) اکرزورك (یعنی قوت

رد ابن سید علی وسروری وشمعی وکافی

۳ انشادن مراد استفهام انکاری در

ردسروری

رد ابن سید علی وسروری وکافی

ردکافی

قاهره لك

قاهره لك بزه زیاده واقع اولوب تجاوز ایدرسه (یعنی فرض وقیاس ایده لوم کیم امرك وحکمك وظلم
وحیفك بزم اوستمزه وحقمزده نافذ وجاریدر وبزده بالضروره تحمل ایدوب دفع ومنعنه قادر
دکلوز لیکن عالم الغیب اولان خداونده امرك جاری وحکمك نافذ وجور وظلمك ساری ومتجاوز
دکلدر البته غیرت حق بوظلمه وبوتعدی یه تحمل ایلمز برکون سنی اخذایدر * زورمندی مکن
براهل زمین * تادعایی برآسمان نرود * زورمند (مندادات نسبتدر زورلی دیمکدر (وبا
حرف مصدر (مکن فعل نهی مفرد مخاطب ایلمه دیمکدر (برحرف صله (اهل زمین لامیه (تاحرف
تعلیل (دعایی یاحرف تنکیر وابهام (برحرف صله (آسمان سینك سکونیله فلك معناسنه در
(نرود کتمیه وواقع اولمیه دیمکدر (محصول بیت) اهل زمینه (یعنی یربوزنده اولنلره قوت قاهره
اظهار ایدوب ظالملق وجفاکارلق ایلمه تاکیم آسمانه دعا کتمیه یعنی کیمسه سکا بد دعا ایلمیه زیرا
مظلومك بد دعاسی ظالمه البته تأثیر ایدر (دعایی یاسنی حرف وحدت طوتنلر لذت معنادن آکاه
دکللر ایمش * ظالم ازین سخن برنجید وروی ازو درهم کشید وبرو التفاتی نکرد اخذته العزة
بالاثم * ازین سخندن مراد ابیات مذکوره در (برحرف صله (واوضمیری صاحب دله راجعدر
(التفاتی یاحرف تنکیر (اخذته فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه وضمیر غائب مفعول صریحی (اخنس بن
شریف نام منافقه راجعدر (والعزة لفظا مرفوع فاعلیدر اخذتك (باعلی معناسنه حرفدر (اثم
کسرهمزه وسکون ثای مثلث ایله کناه معناسنه در بونده اخذته جملته معناسنه در (وعزت
تکبر وغیرت جاهلیه معناسنه در مذکور اخنس منافقیندن بردلی طتلی شخص ایدی هربارکه
حضرت محمد علیه الصلاة والسلامه ملاقی اولسه مسلمانم وسنی سورم دیو دعوی ایدردی لیکن برمودی
منافق ایدی چوق فسادلر ایدردی حتی بعض مسلمینك اکینن یقاردی وچوق زیانلر ایدردی
(پس اللهدن قورق بویله ایلمه دینلدکده غرور وتکبر آنی کناه اوزره طوتردی یعنی عنادا فسادی
ارتق ایدردی آیت کریمه نك حقیقتله فحواسنه مطلع اولمق استین تفسیرلره مراجعت ایلسون
حق تعالینك عزتی انی طوتدی کناهی سببیله دین عندی سویلیوب خطا ایلمش فتدبر
(محصول ترکیب) صاحب دلك مذکور کلماتندن ظالم بیحضور اولدی واندن اعراض کوستروب
یوزینه برتاردی یعنی عبوس الوجه اولدی واکا هیچ التفات ایلمدی زیاده تکبر وغرورندن
* تاشبی که آتش از مطبخ درانبار هیزمش افتاد وسائر املاکش بسوخت واز بستر نرم برخاکستر
کرمش نشاند * تا انتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (شبی یاحرف وحدت (آتش مبتدا
(مطبخ اسم مکاندر فتح بادندن یمك پشوره جك یر دیمکدر (درحرف صله بامع معناسنه (انبار
معروف هیزمه اضافتی لامیه در (شین ظالمه راجعدر (سائر بونده جمیع معناسنه در باقی معناسنه در
تحملی وار (املاك اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر املاك ملکك جمعیدر میمك کسری
ولامك سکونیله (باحرف تأکید (وسوخت فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی یننده مشترکدر
بونده ایکیسنه ده تحمل وار لیکن افتاده ونشانده نسبت متعدی اولور فتأمل (بستر بای عجمك
کسری وسکون سینله دوشك دیمکدر (نرمه اضافتی بیانیه در (خاکستر کاف عربك کسریله
وسکون سینله کل در عربجه رماد دیرلر رانك فتحیله (کرمه اضافتی بیانیه در (وشین بندظالمه
راجعدر (نشاند فعل ماضی مفرد غائب اوچ فعلك فاعللری تحتنده مستتر ظالمه راجعدر
(محصول ترکیب) ظالم مذکور خلقله بومعامله یی ایدردی بر کیجه دلك که مطبخندن آتش اودون
انبارینه دوشدی وجمیع املاکنی ویا اودوندن غیری املاکنی بله یاقدی ویاندردی دخی یومشق
دوشکدن انی اسیجق کوله اوتورتدی یعنی عزتدن وحضوردن ذات وهوانه دوشدی حاصلی
اسباب واملاك یاغمله خوار وحقیر اولدی سائری بونده بقیه معناسنه اخذ ایلین سروری یه تقلید

ردسروری وشمعی وکافی

رد شمعی

ردکافی

ایلمش ایکن فیه مافیه * اتفاقا همان صاحب دل بر و بکذشت شنیدش که بایاران همی کفت ندانم که
این آتش ازکجا در سرای من افتاد کفت ازد ودل درویشان * بوکابده هر یرده که صاحب دل
عبارتی مذکوردر حضرت شیخ کندی مرادر دیرلر والعلم عندالله تعالی (محصول ترکیب) اتفاقا همان
مذکور صاحب دل ظالمك یانندن کچدی یعنی اولدیغی یره اوغرادی ایشتدی که ظالم یارانه
سویلردی بلمزکه بو آتش بنم سرایمه قندن دوشدی و بو مصیبت بکا نره دن کلدی مذکور
صاحب دل حریفه دیدی بو آتش سنك سرایکه فقرانك دود دلندن دوشدی یعنی فقرایه
ایلدیکك ظلم وجفا سببیله بو مصیبته اوغرادك وانلرك بد دعاسی وآه سوزناکی ایله خانمانك
یانوب بی نام ونشان اولدی تاشیبی بونده واقع اولان بکذشته مربوط ومتعلقدر دین وهم ایلمش
فتأمل * قطعه * حذر کن زدود درونهای ریش * که ریش درون عاقبت سرکند * رد کافی
(حذر کن حاالك وذالك فتحه لریله صاقن دیمکدر (دود درونها اضافتی لامیه در وریشه
اضافت بیانیه در بونده ریش یاره لی دیمکدر مجروح معناسنه (که حرف تعلیل (ریش
درون لامیه در دروندن بونده قلب مراد در یاره لی یورك ومجروح دل (سرکند باش ایلر
یعنی اوج ویرر حاصلی تأثیر ایدر دیمکدر (محصول بیت) مجروح کوکللر توتوندن حذر ایله
یعنی شکسته خاطرلر آهندن و بد دعاسندن احتراز ایله حاصلی کیمسه نك بد دعاسین اله
زیرا عاقبت ریش دل اوج ویرر یعنی سنده اثرین اظهار ایدر حاصلی سنی مجروح وپریشان ایدر
(درونهای ریشك تقدیری ریش درونها در دیبن تقدیره خلل ویرمش (درونهای ریش رد ابن سید علی
وصف ترکیبیدر دیین ترکیب اضافیله وصف ترکیبی یی خوب فرق ایدرمش (بعض شراح رد سروری
بعضنك کلامنی نقل ایلدکدن صکره بو تکلفاتی ارتکاب اصل معنایه عدم اطلاعدن ناشیدر رد کافی
دیمش قیاس بو تکلفاته دیمك ایدی تکه جوهری ارتکاب الذنوب اتیانها یورمش (ذنو به رد ابن سید علی
کلمك دیمکدر ذنو بی کلمك دیمك دکلدر فتدبر (بعض شراح سرکندك معناسنی ریش دون
عاقبت اوکلور وآنك اوکلسی موذینك هلاك اولماسیله اولور دیمش بر امز توجیه دکل اما
استعماللرینه مطابق اولسه * بهم برمکن تاتوانی دلی * که آهی جهانی بهم برکند * بهم برمکن
قرش مورش ایلمه دیمکدر یعنی بحضور وپریشان ایلمه (دلی یاحرف وحدت (که حرف تعلیل (آهی
یاحرف وحدت وجهانی یاحرف تنکیر (بهم برکند قرش مورش ایدر یعنی زیروزبر ایدر (محصول بیت)
مادامکه قادرسین بر کوکلی پریشان وبی حضور ورنجیده ایلمه یعنی کوکل یقمه زیرا مظلومك برآهی
جهانی یری برینه اورر یعنی عالمی خراب ایدر * حکمت * برتاج کیخسرو نوشته بود * کیخسرو
سیاوشك اوغلیدر وسیاوش افراسیاب اوغلیدر تفصیلی شاهنامه لرده مسطور ومذکوردر
(نوشته بود یازلمش ایدی یازیلان بو قطعه در * قطعه * چه سالهای فراوان وعمرهای دراز *
که خلق برسرما برزمین بخواهد رفت * چه بونك کبی یرلرده مبالغه افاده ایدرنتکه خواجه
حافظ (چه خون افتاد در دلها) یورمش یعنی مبالغه خون دیمکدر (سالهای فراوان
بیانیه در فراوان چوق دیمکدر (عمرهای درازده بویله در (عمر بونك کبی یرلرده زمان ومدت
معناسنه تضمین قلنور (که حرف بیان (خلق مبتدا (برحرف (استعلا سرما لامیه (برحرف استعلا
زمین یر درارض معناسنه (بخواهد فعل مضارع مفرد غائب رفت بونده رفتن معناسنه زیرا
مضارعه مقارندر برسرما وبرزمین بخواهد رفته متعلقدر وجمله فعلیه خبر مبتدادر
(محصول بیت) نه چوق یللر ونه اوزون مدتلر وزمانلر که خلق عالم بریوزنده بزم باشمزاوزره
یکوب کنسه لرکرك یعنی بزاولوب ومقبره مزی پاصوب کچنسه لرکرك (بونده چه چندان
معناسنه در دیلر فارسی بی چندان بیلمزلر یمش * چنان که دست بدست آمدست ملك بما * رد ابن سید علی وسروری

بدستهای دیکر همچنین بخواهد رفت * چنان آنجلین دیمکدر (که حرف بیان (دست بدست
الدن اله دیمکدر عربجه یدا بید دیمکدر (آمدست اصلنده آمده است ایدی حذف وایصاالله
آمدست اولدی ضرورت وزن ایچون (ملك میمك ضمیله مملکت وسلطنت معناسنه در (بما یا حرف
صله ملك آمده استك فاعلیدر وبما مفعولی (بدستهای با حرف صله (ودستهای دیکر بیانیه
ویالامیه ایکی اعتبار ایله غیری اللره ویا غیرینك اللرینه همچنین بونجلین دیمکدر (بخواهد رفت
یته رفتن دیمکدر (محصول بیت) مملکت وسلطنت نیجه که الدن اله بزه کلدیسه یعنی ملوك
سالفه وسلاطین ماضیه دن نیجه که سلطنت بزه انتقال ایدوب کلمشدر غیریلرك اللرینه
بونجلین کتسه کرك یعنی دولتلر کیمسه یه باقی دکل والا بوزمان پادشاهلری دولت وسلطنتی
قنده بولورلردی مقصود بو قطعه دن بودر که عالمك زیاده فناسنی وعدم بقاسنی ملاحظه ایدنلر
جور وظلمه راغب ودنیانك مال وملکنه طالب اولماز * حکایت * یکی درصنعت کشتی بسر آمده
بود سیصد وشصت بند فاخر درین علم دانستی وهرروز بنوعی کشتی کرفتی * صنعت کشتی بیانیه
کشتی یاء اصلیه ایله کورش معناسنه در (بسر آمده حده وغایته کلمش یعنی سرآمد وبی نظیر
اولمش ایدی (سیصد اوچیوز دیمکدر (واو حرف عطف (شصت التمش دیمکدر سنبله ده
لغتدر (بند فاخر بیانیه بند باء عربك فتحیله اول صنعتك هر براوبونه بند دیرلر فاخردن مراد
معتبر ومقبول دیمکدر (درین علم یعنی درین صنعت دیمکدر (دانستی حکایت حال ماضیدر
بیلوردی دیمکدر با حرف مصاحبت (نوعی یا حرف وحدت (کشتی کورش (کرفتی یا حرف
حکایه طوتردی دیمکدر (محصول ترکیب) بریسی کورش صنعتنده حد وغایته ایرشمش ایدی
یعنی اول فنده ماهر وسرآمد وبی نظیر اولمش ایدی اوچیوز التمش مقبول ومعتبر اویون
بیلورایدی بو صنعتدن وهرکون بردرلو اویون ایله کورش طوترایدی حاصلی برسنه ده هرکون
کورش طوتسه برکون کوسترد یکی فنی برکون دخی کوستزمکه قادر ایدی وهرکورش طوتدیغنده
برغیری هنر عرض ایلمکه مالك ایدی دیمکدر * مکر کوشهٔ خاطرش باجمال یکی ازشاکردان
میلی داشت سیصد وپنجاه ونه بندش در آموخت مکر یك بند که در تعلیم آن دفع انداختی *
مکر بونك کبی یرلرده کانه واتفاق معناسنه در (کوشه لغتده بوجاقدر اما بونك کبی یرلرده همان
خاطر کندی مراد در اضافت بیانیه طریقیله (باحرف صله (جمال یکی لامیه (از حرف بیان
(شاکرد معروف (والف ونون ادات جمعدر (میلی یاحرف تنکیر (داشت طوتدی یعنی ایلدی
(پنجاه باء عجمك فتحیله وسکون نونله اللی دیمکدر (نه نونك ضمی وهاء اصلیه ایله طقوز
دیمکدر حاصلی اللی طقوز دیمکدر (بندش ضمیر شاکرده راجعدر (در حرف تأکید (آموخت
فعل ماضی مفرد غائب لازمه متعدی یننده مشترکدر بونده متعدی واقعدر فاعلی تحتنده
استاده راجع ضمیردر ومفعولی سیصد معطوفاتیله (وبند تمییز عدد در (مکر ادات استثنا
(یك بند مستثنا (که حرف رابط صفت (درحرف ظرف (تعلیم آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(دفع مصدردر کدرمك معناسنه (انداختی انداخت لغتده اتدی دیمکدر اما بونك کبی یرلرده
ایلمك معناسنه تضمین اولنمشدر (ویا حرف حکایه در بعض نسخه ده وتهاون کردی واقعدر
یعنی اهمال ایدوب تکاسل ایدردی دیمکدر (محصول ترکیب) اتفاق مذکور کشتی کیرك
خاطری کوشه سی شاکردلردن برینك جماله میل طوتدی یعنی مائل اولدی حاصلی محبت
ایلدی واکا همتی وتعلیم وتربیتی غیریلردن زیاده اولدی اوچیوز اللی طقوز بندی بوفندن
اکا تعلیم ایلدی حاصلی بیلدیکی فنوندن برینی اوکرتمدی غیریلرینی جمیعا اوکرتدی یعنی
بر بندك تعلیمنده اهمال کوستروب انی تعلیمده دفع ایدردی واوکرتمزدی حاصلی براویونی

رد ابن سید علی وسروری وکافی

اوکرتمده تعلل وبهانه کوسترددی زیرا بیلوردی باشنه کلجکنی (آموخت پرینه آموزانید یازوب آموزانیدن متعدیدر دیوب اما آموزید آموزیدندن لازمدر آموختن کبی دینلره دانستن لغتنی اوکرتملیدرکه غلط سویلیه لر * پسر در صنعت وقوت بسر آمد وکسی را با او امکان مقاومت نبودی تا بجدی که پیش سلطان کفت استاد را فضیلتی که بر منست ازروی بزرکی وحق تربیتست والا بقوت ازو کمتر نیستم وبصنعت با او برابرم * پسردن مرادمذکورشاکرددر (بسرآمد حده وغایتـه کلدی یعنی صنعتـده وقوتده کاله ایریشوب سرآمد اقران اولدی (کسی یا حرف وحدت (ورا ادات تخصیص (با حرف مصاحبت (او ضمیری پسره راجعدر (امکان مقاومت مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (مقاومت بونده قارشوقومقدر یعنی بوفنـده بر کیمسه قارشوقویوب طورمزدی (تاانتهاء غایت ایچوندر (بجدی با حرف صله (ویا حرف وحدت (که حرف بیـان (پیش سلطان لامیـه (کفت پسر دیدی (استـاد را را حرف تخصیص (فضیلت زیاده لك (ویا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (روی بزرکی لامیه در (حق تربیت بنه بویله در (والا ادات استثنـا (بقوت با حرف ظرف ویا حرف مصاحبت (ازو استاددن (کمتر اکسکرك وازرق (بصنعت بقوت کبیدر (با حرف مصاحبت (اواستاده راجعدر (محصول ترکیب) پسر صنعت وقوتده حد وغایته ایرشدی یعنی فنـده وزورده کامل وسرآمد اولدی وهیچ برکیمسه نك انکله مقابله وقارشی قوماغه امکان ومجالی یوغیدی حاصلی فایق الاقران وغالب الامثال اولدی برحده دك که برکون پادشاه اوکنـده دعوای مرد تفرد فی الفن ایدوب دیدی استـادمك بنم اوزریمه فضیلتی ورجحانی ومزیتی اولولق یوزندن واستادم اولوب بکا فن کشتی یی تعلیم ایلدیکی جهتندردر حاصلی اوستمده حق تعلیمی اولدیغندندر والا قوتده اندن اکسك دکلم وصنعتده انکله برابرم یعنی بوفنده هرنکه اول بیلور ایسه بنده بیلورم وانکله طوتشمغه قادرم * ملك را این ترك ادب ازوی پسند بده نیامد بفرمود تا مصارعت کنند مقامی متسع معین کردند ارکان دولت واعیان حضرت حاضر شدند پسر چون پیل مست در آمد بصـدمتی که اکر کوه آهنین بودی از جای بر کنـدی استـاد دانست که جوان ازو بقوت برترست بدان بند غریب که ازوی نهان داشته بود باوی درآویخت جوان دفع آن ندانست استاد بدودست ارزمین برداشت وبربالای سر برد وبرزمین زدغریو ازخلق برخاست * ملك را را ادات صله (ترك ادب مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ازوی یعنی پسردن (پسندیده مقبول (تا حرف تعلیل (مصارعت مفاعله بابندن مصدردر کورشمك معناسنه (مقامی یا حرف وحدت (متسع اسم فاعلدر افتعـال بابندن واسع دیمکدر یعنی برککش یر (معین بونده مصدر معیدر تعیین معناسنه (چون ادات تشبیـه (پیل مست بیانیه (با حرف مصاحبت (صدمت لغتده کوده ایله وجسد ایله برنسنه یه طوقنمقدر اما بونده هیبت وجلادت وعظمت مراد در (یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (کوه آهنین بیانیـه در (آهن دمور (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید دموره منسوب یعنی دموردن طاغ (برکنـدی (بر حرف تأکید (وکندی کاف عربك فتحیـله ویاء حکایه ایله قوپاردی دیمکدر (بند غریب بیانیه (که حرف رابط صفت (نهان کزلی دیمکدر (با حرف صله (وی پسره راجعـدر (آویخت یاپشدی دیمکدر (نتکه غلام عجمی قصه سنده بدو دست در سکان کشتی در آویخت دیدیکنده یاپشدی دیمکدر بونده ده اویله در (قیاس بدو دستش ایدی شین ضمیرله ایکن اکثر نسخ ضمیرسز واقعدر فتدبر (دفع آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (جوان مبتـدا ندانست خبری دفع آن مفعولی (محصول ترکیب) پادشاهه پسردن مذکور ترك ادب مقبول ومطبوع

یعنی اختیار اولد یغی جهتندر

کلدی (حاصلی استادی حقنـده مذکور مدعاسنی بکنمدی پادشاه بیوردی کورشه لر یعنی امر ایلدی تاکیم استاد وشاکرد کورش طوته لر بربیوك میـدان وبرواسع مکان تعیین ایلدیلر ارکان دولت واعیـان حضرت ملك حاضر اولوب کلدیلر اوغلان مست فیل کبی میـدانه کیردی برهیبت ومهابتله که اکر دموردن طاغ اولسه یرندن قوپارر ایدی استاد بلدیکه جوان اندن قوتده اعلادر اول بند غریبله وفن عجیبله که پسردن کزلر ایدی یعنی اندن اول بنـدی نهان طوتار ایدی اوغلانه اول بندله یاپشدی جوان اول بندی دفع ایلمکه بیلدی ودفعنـه مالك اولمدی استاد پسری ایکی الیله یردن قالدردی وباشی اوزرینـه ایلتدی ویره اوردی خلقدن غریو وفریاد وفغان قالقدی نتکه عادتدر * ملك فرمود تا استـاد را خلعت ونعمت دادند وپسر را زجر وملامت کرد که باپرورندهٔ خویش دعوی مقاومت کردی وبسر نبردی کفت ای خداوند استاد بزور وقوت برمن دست نیافت بلکه درعلم کشتی دقیقهٔ مانده بود که ازمن دریغ همی داشت امروز بدان دقیقه برمن دست یافت استـاد کفت ازبهر چنین روز نکه می داشتم که حکما کفته اند دوست را چندان قوت مده که اکر دشمنی کند بتواند * زجر بونده قاقیمق وازارلمق معناسنه در (با حرف مصاحبت (پرورنده اسم فاعلدر مربی معناسنه (خویشه اضافت لامیه در (دعوی مقاومت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بسر نبردی باشه ایلتمدك (برمن دست نیافت بنم اوزریمه غالب اولمدی دیمکدر (دقیقه دن مراد براویون وبربنددر (دریغ همی داشت اسرکردی وقصقنوردی دیمکدر (ودست را را ادات مفعول (چندان اولقدر دیمکدر (مدهك دوست مفعول اولی (وقوت مفعول ثانیسی (که حرف بیان (دشمنی (یا حرف مصدر (تواند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده دوسته راجع ضمیردر (محصول ترکیب) پادشاه بیوردیکه استاده خلعت ونعمت ویردیلر وپسری زجر وملامت ایلدیلر که استادك وولی نعمتکله دعوای مقاومت ومقابله ایلدك ویاباشه چقره مدك وسوزیکی اثباته قادر اولمدك دیو پسر دیدی ای خداوند استاد زوریله وقوتیله بکا غالب اولوب اوزریمه ال بولمادی بلکه علم کشتی ده بردقیقه قالمش ایدی یعنی بوفنده براویون قالمش ایدیکه همیشه انی بندن دریغ طوتردی بوکون اول دقیقه ایله بکا غالب اولدی وظفر بولدی استاد دیدی اول دقیقه یی بونجلین برکون ایچون صاقلردمکه حکما وعقلا دیمشلردرکه دوستکه اولقدر قوت وقدرت ویرمه که اکر دشمنلك ایلملی اولوب کفران نعمت مسلکنه سالك اولورسه سکا ظفر بولمغه قادر اولهمیه یعنی عداوته فرصت بولهمیه عداوت قصد ایدرسه * نشنیدهٔ که چه کفت آن که از پروردهٔ خود جفا دید * تتمهٔ قول استاد دربرکه ایشتمامش سین که نه دیدی (اول که کندی بسلمه سندن جفا وجور کوردی (یعنی بسلمه سندن انجینه دیدیکنی ایشتمدکمی (یعنی بوقطعه نك فحواسنی ایشتمدکمی * قطعه * یاوفاخود نبود در عالم * یامکر کس دربن زمانه نکرد * یابونده ابتداء کلامده واقع اولان اما معناسنه در (خود واورمیمله اسمله ادات تأکید یننده مشترکدر (بونده اداندر اکرچه تکلفله کندی معناسنه اسم اولمقده قابلدر (نبود اولمدی ویوقدر معناسنه در (یاحرف عطف (مکر کانه معناسنه وادات تأکید اولمق جائز واستثنا ایچون الامعناسنه اولمقده جائز (کس مبتدا (نکرد فعل نفی ماضی مفرد غائب خبر مبتدا (ودربن زمانه ظرف زمان (محصول بیت) یاعالمده هرکز وفا یوقدر (یعنی دنیاده وفاوحقیقت دیدکلری هیچ یوقدر وهرکز اولمامش (حاصلی برفرددن وفا وحقیقت وجوده کلمامش یاخود زمان سابقده ساده دللك وبونلك زماننده وار ایمش (اما بوزمانده هیچ برکیمسه کیمسه یه اظهار وابراز ایلمدی (حاصلی مهرو وفاوحقیقت یادنیای دنی یه هرکز کلمامش ویا بر زمان وار ایمش (اما بوزمانده عنقا وکیمیا کبی موجود الاسم ومعدوم الجسمـدر * کس نیاموخت

علم تیر ازمن * که مراعاقبت نشانه نکرد * کس مبتدا (ونیاموخت فعل نفی ماضی (علم تیر
لامیه ومفعول صریح نیاموختدر (وازمن غیرصریح وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (که حرف بیان
مرانی دیمکدر (نکردك مفعول اولی (ونشانه مفعول ثانیسی (نکرد فعل نفی (محصول بیت) کیمسه
بندن اوق علمی اوکرنمدی یعنی تیراندازلق علمی تعلم ایلمدی که عاقبت بنی نشان تیر ایلدی
یعنی هر کیمه کیم تیراندازلق فنی تعلیم ایلدمسه عاقبت بنی نشان تیر وهدف سهام ایلمك قصد ایلدی
بلکه ایلدی قصه‌دن حصه یعنی هر کیمه کیم برلطف وکرم واحسان ایلدمسه اندن بکا اساءت
وشروضرر ایرشدی دیمکدرنتکه حضرت پیغمبر بیورمشدر (اتق شر من احسنت الیه) بوندن کثیرالوقوع
حدیث شریف اولماز قندر * حکایت * درویشی مجرد در کوشهٔ صحرایی نشسته بود
پادشاهی بر وی بگذشت درویش از انجا که فراغ ملك قناعتست سر بر نیاورد والتفات نکرد
و پادشاه از انجا که سطوت سلطنت بهم برآمد وکفت این طائفهٔ خرقه پوشان برمثال حیوانند *
درویشی یاحرف وحدت (مجرد اسم مفعولدر تفعیل بابندن (کوشهٔ صحرا لامیه در (ویا حرف
وحدت (پادشاهی یاحرف وحدت (ازانجا اول مقام ومرتبه دن دیمکدر (که حرف رابط صفت
(فراغ ملك لامیه وقناعته اضافت بیانیه (سر برنیاوردك مفعولی (والتفات نکردك مفعول صریحی
وغیرصریحی محذوف باوتقدیرنده در (که بنه سابق کبیدر (سطوت سینك فتحی وطانك سکونیله
قهر وغلبه معناسنه مصدر در نصر بابندن (سلطنته اضافتی لامیه در (طائفهٔ خرقه پوشان
بیانیه (خرقه پوش وصف ترکیبی در خرقه کیجی معناسند (یعنی بمالی قفتان کیجی والف ونون ادات
جمع (برمثال حیوانند اضافتی لامیه در (محصول ترکیب) بر درویش (یعنی برسالك مجاهد بر کوشهٔ
صحراده خلقدن منقطع اولوب عزلت کزین وتنهانشین اولمش ایدی اتفاقا درویش اولدیغی
مقامه بر پادشاه اوغرادی اول کوشه ده درویشی کوردی مکردرویش عالم مراقبه یه وارمش ایمش
(پس درویش اول مقامدن که فراغ ملك قناعتدر (یعنی ملك قناعت عالم وعالمیاندن فراغت
بال ویردیکی جهتدن مراقبه دن باشین قالدرمدی (وپادشاه وتوابعنه هیچ التفات ایلمدی (وپادشاه
اول مقام وجهتدن که سلطنت قهر وغلبه سیدر یعنی سلطنت قهر وغلبه سی جهتندن
حاصلی پادشاهلق قهارلق اولدیغی جهتدن منقبض وبحضور اولدی یعنی رنجیده خاطر اولدی
ودیدی یعنی یانده اولنلره سویلدی که بو خرقه پوشلر طائفه سی یعنی صوفیون طائفه سی
وعباپوش زمره سی امثال حیواناندر که مقادیرناس بیلمزلر وشاه وکدایی برابر کوردلر ازانجایی ازان
سبب معناسنه اخذ ایدنلر لغته واصطلاحه مخالف سویلمشلر (ازان مقام وازان جهت معناسنی ازان
سبب ظن ایلمشلر وسطوت سلطنتی قوت سلطنتیله شرح ایلین ضعیف سویلمش * وزیر کفت
پادشاه روی زمین بر تو گذر کرد چرا خدمت نکردی وشرط ادب بجای نیاوردی کفت
بکو ملك را توقع خدمت از کسی دار که توقع نعمت از تو دارد ودیکر بدان که ملوك از بهر
پاس رعیتند نه رعایا از بهر طاعت ملوك * مذکور پادشاه بویله دیجك وزیر کلدی درویش
مجرده دیدی ای درویش (پادشاه روی زمین اضافتلری لامیه لردر یر یوزینك پادشاهی دیمکدر
کذر اسم مصدردر کذریدندن اوغرامه معناسنه (کرد فعلیله اوغرادی دیمکدر (خدمت نکردی
خدمتدن مراد بونده تعظیمدر ایچون تعظیم ایلمدك دیمکدر شرط ادب لامیه در (بجای باحرف
صله (وجای محل معناسنه در (نیاوردی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب کتورمدك دیمکدر
(کفت درویش وزیره دیدی (بکو ملك را را حرف مفعول ملکه سویله دیمکدر (توقع تفعل
بابندن مصدردر امید معناسنه (خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در (کسی یا حرف وحدت
دار فعل امر مفرد مخاطبدر (دار یدندن طوت دیمکدر (که حرف رابط صفت توقع نعمت

توقع

مذکور بیت بر عربی بیتك ترجمه سیدر که اولی بو در (اعلمه الرمایة) لیکن عربی بیان شرح ایلمینجه ذوق ایلمدیکی ایچون یازلمدی
منه

ردشمعی وکافی ردشمعی

توقع خدمت کبی دراعرابده دار دفعل مضارع مفرد غائب طوتر دیمکدر (واو حرف عطف
(دیکر دخی (بدان درویش وزیره خطاب ایدوب دیریل واکله (که حرف بیان (بهر ادات
تعلیل درلاجل معناسنه پاسه اضافتی لامیه در (پاس باء عجمیله اسمدر حفظ معناسنه
پاسیدندن مشتق قورومق معناسنه رعیته اضافتی مصدرك مفعولنه در (ونون ودال ادات
جمعدر ملوك اعتباریله (نه حرف نفی (رعایانك فتحیله رعیتك جمعیدر معلوم اوله که ناقصدن
فعیلة وزنی اوزره کلن اسم فعالا وزنی اوزرینه جمع اولور (مثلا قضیهٔ وهدیهٔ وثنیهٔ جملری
قضایا وهدایا وثنایا کلور فانك فتحه لریله قندر (طاعت ملوك مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(محصول ترکیب) وزیر پادشاهدن مذکور مصاحبتی ایشیدنجه دیدی ای درویش یریوزینك
پادشاهی سنك اوستکه اوغرادی نیچون تعظیم ایدوب خدمت ایلمدك وشرط ادبی یرینه
کتورمدك (درویش وزیره دیدی پادشاهه سویله ودی ای پادشاه خدمت امیدینی برکیمسه دن
طوتکه اول سندن نعمت امیدینی طوتاردخی ای وزیر بیلکه پادشاهلر رعیتی حفظ وصیانت
ایچوندر رعایا سلاطینه خدمت ایچون دکلدر * قطعه * پادشاه پاسبان درویشست * کرچه
نعمت بفر دولت اوست * پادشاه مبتدا (پاسبان بان ادات فاعلدر بجی معناسنه قوروبجی
دیمکدر حافظ معناسنه (درویشه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخبرمبتدادر
(نعمت مبتدا (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (فر بونده قوت معناسنه دروتشدید ضرورت
وزن ایچوندر دولته اضافتی لامیه در (واوست لفظنه ده بویله در (بفر مابعدیله خبرمبتدادر
(محصول بیت) پادشاه درویشك (یعنی فقرا ورعایانك پاسبانیدر یعنی ظلمه‌نك شرندن حافظ
وحامیدر اکرچه نعمت وحضور فقرا ورعایا پادشاهك دولتی قوتیله دریعنی سایهٔ حمایتنده
آسوده حال ومرفه البال کچنورلر * کوسفند از برای چوپان نیست * بلکه چوپان برای
خدمت اوست * کوسفند کاف عجمك ضمی وواو وسینك سکونی وفانك فتحیله قویونه دیرلر
عربجه غنم دیرلر غینك ونونك فتحه لریله قایرینه بایله ده لغتدر (برای بای اصلیه ایله ادات
تعلیل وتخصیصدر (چوپان جیم وبای عجمیله معروف (کوسفند مبتدا (برای چوپان لامیه
(ونیست خبرمبتدادر (بل حرف اضراب (که حرف بیان (چوپان مبتدا (برای خدمت اوست
لامیه لر وخبرمبتدا (محصول بیت) بیت اولی توضیح وتنویر ایدوب بیورر قویون چوپانه خدمت
ایچون دکلدر بلکه چوپان قویونه خدمت ایچوندر نهایتی سوزیله ویا یاغیله منتفع اولور
یعنی انکله فائده لنور * قطعهٔ اخری * یکی امروز کامران بینی * دکری را دل از مجاهده ریش *
یکی تقدیری یکی رادر (دکر یراقرینه سیله بینینك مفعول اولیدر (امروز ظرف زمان (کامران
وصف ترکیبی در رانیدندن مراد سوریجی دیمکدر مفعول ثانیدر (بینی فعل مضارع مفرد
مخاطب کوررسین دیمکدر (دکری یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول برمقدر بینینك مفعول اولی
ودل مفعول ثانیسی (از مجاهده مفعول غیرصریحی وریش صریحی (محصول بیت) دنیاده
برشخصی بکون کامران وکامین کوررسین (یعنی عیش وعشرت وذوق وصفاده برمراد
وخوش حال ومسرور ومرفه البال کوررسین وبر غیریسنی ویا غیریسنك یورکینی مجاهده
ودردو المدن مجروح کوررسین (یعنی دنیانك حالی بویله در کیم کیمی نازونعمتده وکیمی
هوان وذلتده در * روزکی چندباش تا بخورد * خاك مغز سر خیال اندیش * روزکی (کاف حرف
تصغیر (ویا حرف وحدت (چند نیجه دیمکدر (باش فعل امر مفرد مخاطب صبر ایله دیمکدر تا حرف
تعلیل (ویا حرف غایت (بخورد فعل مضارع مفرد غائب تا کیم یه خاك فاعلی (مغز بینی وایلك
سره اضافتی لامیه در (وخیال اندیشه لامیه ویا بیانیه ایکی اعتبار ایله (خیال اندیش وصف ترکیبدر

مطلـ

ثنایا اوك دیشلرینه دیرلر ایکی دیش الت چکه سندن وایکی دیش اوست چکه سندن
منه

ترکیبی در اند یشید ندن (محصول بیت) برنیجه کونجکز صبر ایله تاکیم طپراق خیال اندیشك
باشنك بینی سنی یه ویاخیال اندیش باشك بینی سنی یه یعنی برقاچ کون چوریوب طپراق اولنجه
صبرایله * فرق شاهی و بندکی برخاست * چون قضای نوشته آمد پیش * فرق شاهی مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (بندکی معطوفدر شاهی یه (برخاست قالقدی ورفع اولدی (چون ادات تعلیل
قضا حکم ازلی نوشته یه اضافتی بیانیه (پیش بونده اوك دیمکدر (محصول بیت) پادشاهلق و بنده لك
فرقی قالقدی (یعنی ارالرنده تمیز وتشخیص قالمدی (چونکه خدانك قضای نوشته سی اوکلرینه
کلدی (یعنی ایکسنکده موت مقدری کلجکله ماینلرنده تفاوت وتغایر قالمیوب برابر اولدیلر * ارکسی
خاك مرده باز کند * نشناسد توانکراز درویش * کسی یا حرف وحدت (خاك مرده لامیه در
مجازا خاك مرده دن مراد قبریدر (باز کند کافك فتحیله اولنجه قزه دیمکدر پس بازنأ کید ایچون
کلمش اولور (وکافك ضمیله اولنجه مجموع مرکب آچه دیمك اولور (نشناسد فعل نفی استقبال
اکلامز وتشخیص ایلمز دیمکدر (توانکر مفعول صریحی (واز درویش غیرصریحی
(محصول بیت) اکر بر کیمسه مرده نك مقبره سنی آچسه (یعنی قازسه غنی یی فقیردن تشخیص وتمیز
ایلمز (یعنی طپراغه کرد کدن صکره ایکسنك ارآسنی (یعنی ماینلرینی فارق اولان مقبره یا پسیله
کفنلردر که پادشاهك و بعض اغنیانك مقبره سنی طاشله ویا کرمدله ویا کرپجله یاپرلروا وسته
انجه کفنلر صررلر اما بودر ویشك بوحاللری اولماز لیکن لاشه لری برابر اولورلر بعض نسخه ده
* بالله ان خاك مرده باز کند * نشناسد توانکراز درویش * جمع صیغه لریله (باز کند فعلنی
ضمه یه تخصیص ایلین اوج جهتدن خطا ایلمش (ضمه یه تخصیصده و کردندن اشتقاقنده وفتح
کافی ترجیح ایلینه دخل ایلمه سنده (کند کاف عربینك فتحیله کندندن فعل مضارع مفرددر
دیین حکم اشتقاقده خطا ایلمش زیرا کند کاف عربینك فتحیله کنید ندن مشتقدر (نتکه
سابقا قاعدهٔ اشتقاق بیان اولمش ایدی باز کندك معناسی کاف عربینك ضمیله اولدیغی
تقدیرجه آچه یعنی کشف ایلیه دیمکدر کروایلیه دیین حق ادایه مالك دکل ایمش * ملك را کفتار
ردسروری
فتح کافی مرجح ابن سید علی در
ردشمعی
ردشمعی
درویش استوار آمد کفت ازمن چیز بخواه کفت آن میخواهم که دیکر زحمت من ندهی کفت مرا
پندی بده کفت * کفتار بونده کلام معناسنه در (استوار همزه نك ضمی وسینك سکونی وتانك
ضمیله محکم دیمکدر (زحمت من مصدرك مفعولنه اضافتی در (ندهی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب (محصول ترکیب) پادشاهه درویشك کلامی محکم یعنی مؤثر کلدی درویشه دیدی
بندن برنسنه استه درویش دیدی انی استرم که دخی بکا زحمت ویرمیه سین پادشاه دیدی بکا
بر نصیحت ویر درویش دیدی * بیت * درباب کنون که نعمتت هست بدست * کین دولت
وملك میرود دست بدست * درباب فعل امر مفرد مخاطبدر (در یابید ندن (در یافتن دن
دیین (ویافتن دن دیین حرف درسز اصابت ایلامشلر لفظ مشترکدر اکلامغله تدارك یینده
ایله دیمکدر (ایرشمك واکلامق وطویمق معناسنه در دیین اکسك سویلمش (فهم ایله
دیینده کذلك (کنون شمدی دیمکدر (که حرف بیان (وبا حرف تعلیل (نعمتت تای خطاب
معنی جهتنده دسته مقیددر (بدست تقدیرنده (کین (که حرف تعلیل (واین اسم اشارتدر
دولته (ملك میمك ضمیله سلطنت ومملکت معناسنه در (میرود فعل مضارع مفرد غائب فاعلی
دولت وملکه راجع تحتنده ضمیردر علی سبیل البدل (دست بدست تقدیری (از دست
بدست درالدن اله دیمکدر (محصول بیت) شمدی آخرته لازم اولان احوالی تدارك ایدوب
قایرکه الکده نعمت ودولت وار (یعنی فرصت الده ایکن فوت ایلمه که صوڭ پشیمانلق اصی ایلمز
زیرا بونعمت وملك ودولت الدن اله کیدر (یعنی سندن اول اولنلرك النده قلمادیغی کبی سنکده
رد ابن سید علی
رد سروری
رد ابن سید علی
وسروری

الکده قالماز * حکایت * یکی ازوزرا پیش ذوالنون مصری رفت وهمت خواست که روز وشب
بخدمت سلطان مشغولم وبخیرش امیدوار وازعقوبتش ترسان ذوالنون بکریست وکفت
اکر من ازخدای تعالی چنین ترسیدمی که تو ازسلطان از جملهٔ صدیقان بودمی * پیش
بونده قت معناسنه در (ذوالنون دیمکله دنیاده ایکی کیمسه مشهوردر (بریسی انبیادندر که حضرت
یونس پیغمبردر علیه السلام (وبریسی دخی اولیادندر که ذوالنون مصری حضرتلریدر (ذوالنونی مشایخ
تذکره لرنده طبقهٔ اولی ده یازارلر واسم شریفی ثوبان در (وکنیتی ابو الفیض در (والقبی ذوالنون
(وذولنون لقبیله ملقب اولمه سنده وجه تفصیله محتاجدر انکیچون ترك ایلدك (ترسیدمی وبودمی
یاری حکایت ایچوندر (محصول ترکیب) وزرادن بریسی ذوالنون مصرینك یانینه واردی وهمت
دیلدی که کیجه وکوندز پادشاهك خدمتنه مشغولم ودخی خیر وحسناتنه امیدوارم (یعنی امیدایم
وعقوبت وعذابندن قورقاغم ذوالنون بوسوزی ایشیدیجك اغلدی ودیدی بن اللهدن
بونجاین قورقایدم که سن پادشاهدن قورقرسین صدیقلرك بریسی اولوردم * قطعه * کرنبودی
امید راحت ورنج * پای درویش برفلك بودی * نبودی فعل نفی ماضی (ویا حرف حکایه
(امید راحت صفتی مصدرك مفعولنه در (رنج راحته معطوفدر بر مضاف تقدیریله (یعنی
بیم رنج (پای درویش لامیه (درویشدن مراد عابد وزاهددر (بر حرف استعلا (فلك
معروف (بودی فعل ماضی حکایت حال (محصول بیت) اکر راحت ونعمت امیدی
اولمیایدی یعنی جنتده راحت وحضور امیدی اولمیایدی وجهنمده عذاب وعقاب قورقوسی
اولمیایدی یعنی اکر عباد وزهاد نیت وخلوص طویتیله مجرد خدانك عبادتنه وطاعتنه
استحقاقی ایچون و ذاتنك تعظیم وتبجیل واجلاله ایچون عبادت ایلسه لر درویشلك ایاغی
فلك اوزره اولوردی یعنی مذکور شرطله عباد وزهاد خدایه عبادت وطاعت ایلسه لر
ملائکهٔ مقربین کبی عرش عظیمده سیر ایدرلردی حاصلی مقبول خدا اولورلردی یعنی مراتب
عالیه یه واصل اولورلردی * ور وزیر از خدا بترسیدی * همچنان کزملك ملك بودی * ور اصلی
وا کر ایدی ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (بترسیدی با حرف تأکید (ویا حرف حکایت
قورقیدی دیمکدر مصراع اول ثانی یه مرهوندر (همچنان انجلین دیمکدر (کزملك اصلی
که ازملك در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (ملك بودی ملك اولوردی (یعنی ملك کبی
مکرم ومعزز اولوردی (زیرا ملائکه خدادن زیاده قورقارکه دائما نظرنده وحضورنده در
(واکر وزیر پادشاهدن قورقدیغی کبی خدادن قورقیدی ملك کبی معزز ومکرم ومبجل
اولوردی (حاصلی حضرت عیسی کبی عوایق وعلایق دنیادن پاك ومجرد اولوب فلکه
عروج ایدوب ملك مرتبه سن بولوردی (ور برینه کر یازانلر شرطی شرطه عطف ملاحظه سن
ایلااسلر بعض شراح بوبیتك مصراع ثانیسنی (چوملك برفلك ملك بودی) یازوب لامك کسریله
اوقیوب وفتحیله ثانیسنده واکر قافیه رعایتی اولمیایدی ایکنجیده کسر لامك وجهی واریدی
دیمش (واکثر صحیح نسخه لرده مذکور مصراعك بدلی همچنان کزملك ملك بودی اولدیغنك
کسری وثانینك فتحیله دیمش صحیح نسخه لرده اولانی ترك ایدوب غیر صحیحی یازماسی غرابتندر
ردشراح جمیعا
رد ابن سید علی
بوك صحتنی بیلوب اکه اعتراف ایلدکدن صکره * حکایت * پادشاهی بکشتن بیکناهی فرمان
داد کفت ای ملك بموجب خشمی که ترا برمنست آزار خود مجوی کفت چه کونه کفت این
عقوبت بیك نفس برمن برآید وبزه آن برتو جاوید بماند * پادشاهی یا حرف وحدت (بکشتن
با حرف صله (بیکناهی اضافتی لامیه در بر مضاف تقدیریله شخصی بیکناه دیمکدر (حاصلی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ویا حرف وحدت (فرمان داد فرمان ویردی یعنی بیوردی

(كفت بى كناه ديدى (با حرف مصاحبت (موجبه فتح جيم و كسر جيمده جائز در فتحله
مقتضا معناسنه وكسريله سبب معناسنه قدر (خشمه اضافتى لاميه در (ويا حرف وحدت
(كه حرف رابط صفت (ترا سنك ديمكدر (آزار خود مصدرك مفعوله اضافتيدر (مجوى
فعل نهى مخاطب جوييدندن دياه ديمكدر (چه كونه نوجهله ونك كبى ديمكدر
(عقوبت بونده عذاب معناسنه در (بيك با حرف ظرف (نفس كندى معناسنه وساعت
معناسنه اولمق جائز (برآيد حاصل اولور ديمكدر يعنى تيز چكر (وبزهٔ آن اضافتى لاميه در (بزه
باء عربينك فتحيله كناه معناسنه در (جاويد ابدى حاصلى باقى ودائم (بماند فعل مضارع
مفرد غائب قالور ديمكدر مانيدندن مشتقدر ماندندن دينلر غلط ايلشلر (محصول تركيب) ردابن سيدعلي وسروري
بر پادشاه بر بى كناه مظلومى قتل بيوردى اول مظلوم ديدى اى پادشاه بنم اوزريمه اولان
خشم وغضبك سببيله ومقتضاسيله (حاصلى بنى قتل ايلمكله كندكى انجيدوب آزار ايلمه
زيرا حدت نفس مقتضاسيله بنى هلاك ايدرمين ليكن سن بندن زياده زحمت وضرر چكرسين
پادشاه ديدى سنى قتل ايلمكله بن نوجهله متضرر اولورم (مظلوم ديدى بكا ايده جكك
عذاب وعقوبت بنم اوزرمدن براندهٔ و برنفسده تمام اولور (يعنى برنفسده انك المندن قورتلورين
اما انك كناهى ابدالآباد سنك اوزركده قالور زيرا قتله مستوجب دكلم كه بنى قتل ايلمكله سن
آخرنده معذب اولمياسن * رباعى * دوران بقا چو باد صحرا بكذشت * تلخى وخوشى وزشت
وزيبا بكذشت * دوران بقا لاميه زمان بقا ديمكدر (يعنى زمان حيات زيرا بقادن مراد حياتدر (چو
ادات تشبيهدر (باد صحرا لاميه صحرايه تخصيص ضرورت وزن وقافيه ايچوندر والا باد مطلقا
سريع المروردر صحرايه وعمرانه نسبتى برابردر (بكذشت با حرف تأكيد (كذشت فعل ماضى مفرد
غائب كچدى ديمكدر بونك كبى يرلرده لولاجغى اولمش برينه تنزيل ايدوب ماضى فعليله تعبير
ايدرلر نتكه قرآن عظيمده مواضع عديده ده خصوصا قيامت احوالنده واقعدر (پس بونده
بكذرد معناسنى و بروب بو مقوله مواضعده معناى ماضى معتبر دكلدر ديو وكچدى دينلره
دخل ايلمك بى وجه سويلمش (تلخى با حرف مصدر (خوشى ده بويله در مراد خوشيدن
لذتدر (زشت چركين (زيبا لغة براشقدر اما بونده خوب معناسنه در ضرورت رد كافي
وزن وقافيه ايچون زيبا ديمش (محصول بيت) زمان حيات بى ثبات باد صحرا كبى
سرعتله كچدى يعنى باقى قالمادى (حاصلى عمر هرنه قدر كه ممدود ومطول ايسه ده دوكمسى
مقرردر پس كچمش حكمنده در (ايمدى دنياده لذت ولذتسزلك وكوزل و چركين هرنه ايسه
كچدى كندى باقى قالمادى (ياء مصدر بلر ضرورت وزن ايچوندر والا زشت وزيبايه
نسبت بالازم دكل (يعنى آجى وطتلو و چركين وكوزل دنيادن كچوب كندى باقى قالمادى
* پنداشت ستمكر كه ستم برما كرد * در كردن او بماند وبرما بكذشت * پنداشت ظن ايلدى
(ستمكر ستم ظلم (وكر كاف عجمك فتحيله وكاردن مخفف ادات فاعلدر جى معناسنه ستمجى
يعنى ظلمجى معناسنه (كه حرف بيان (بر حرف صله (كردن بيون ضميره اضافتى لاميه در
(بماند فعل ماضى قالدى ديمكدر (برما ازما ديمكدر (محصول بيت) ظالم ظن ايلديكه بزه ظلم
ايلدى يعنى خيال ايلديكه جور وجفابى بزه ايدوب كندى حضور وصفا سوردى ليكن
خبرى يوق كه بزدن براندهٔ كچوب كندى وكناه وظلمه سى ابدى كنديك بوينده قالدى زيرا
دنياده بدنام اولوب آخرنده عذابن چكر العياذ بالله من غضب الله * ملك را نصيحت
او سودمند آمد واز سر خون اودر كذشت وعذر خواست * پادشاهه بى كناهك نصيحت وپندى
فائده لى كلدى يعنى تأثير ايلدى وانك قتلى سوداسندن كچدى يعنى قتلدن عفو ايلدى وعذر

دبلديكه

ديلديكه سنى ناحق يره قتل ايدوب اولو كناهه ارتكاب ايده يوردمكه اخرتم اوينى يقايوردم
زيرا قتل نفسى بغير حق ايده يوردم ديدى حاصلى لطف واحسانله خاطرين تسلى ايلدى
* حكايت * وزراى نوشيروان در مهمى از مصالح مملكت انديشه ميكردند وهريكى بروفق
دانش خود رأيى ميزد ملك نيز همچنين انديشه ميكرد بزرجمهر را رأى ملك اختيار افتاد
وزيران در سر كفتندش رأى ملك را چه مزيت ديدى بر فكر چندين حكيم كفت بموجب
آنكه انجام كار معلوم نيست ورأى همكنان در مشيت خداست كه صواب آيد يا خطا پس
موافقت رأى ملك اوليترست تا كر خلاف صواب آيد بعلت متابعت او از معاتبت او ايمن باشيم *
(مهم بونده ضرورى معناسنه در (ويا حرف وحدت (مصالح مصلحتك جمعيدر (ز مملكته
اضافتى لاميه در (انديشه فكر معناسنه در (ميكردند حكايت حال ماضيدر ايلرلر ايدى ديمكدر
(وفق مصدر در موافق معناسنه (دانشه اضافتى (وخوده لاميه لردر (رأيى يا حرف وحدت
(ميزد فعل حكايت ماضى اورردى ديمكدر (نيز دخى معناسنه در (همچنين وبنداكبى ديمكدر
(ميكرد فعل حكايت ماضى ايدردى ديمكدر فاعلى ملكدر (بزرجمهر را ادات صله (رأى ملك
لاميه در (افتاد دوشدى يعنى واقع اولدى معناسنه فعل ماضى مفرد غائبدر (معلوم اوله كه
مى ايله مصدر فعل ماضيلر حكايت حال ماضيه دلالت ايدر پس بونلره ماضى خالص
معناسى و بونلرى حرفنك معناسنى ضايع ايلشلر (وزيران مبتدادر (سر يعنى خفية (كفتندش
ضمير بزرجمهره راجع وفعلك فاعلى وزرا وجمله فعليه خبر مبتدادر (رأى ملك را را ادات
تخصيص ملك رأينك ديمكدر (مزيت ميمك فتحى وزانك كسرى وياء مشدده نك فتحيله
فضيلت يعنى ارتفاق معناسنه دو بو بر مصدر دركه فعلى بوقدر يعنى مستعمل دكلدر (كفت
بزرجمهر ديدى (با حرف مصاحبت (موجب جيمك كسريله سبب ديمكدر وفتحيله مقتضى
معناسنه در (آن لفظنه اضافتى لاميه (كه حرف بيان (انجام اخر وصوك معناسنه در (كاره
اضافت لاميه در (انجام مبتدا ونيست خبرى (ورأى مبتدا همكنانه اضافت لاميه در (همكنان
هانك فتحى وميمك سكونى وكاف عجمينك كسريله جميع معناسنه اسمدر (مشيت ارادت معناسنه
مصدر در (يعنى مصدر ميمى اللهه اضافتى لاميه در جمله ظرفيه خبر مبتدا (كه حرف بيان
(صواب طوغرى (وخطا اكرى پس شرطك جوابنه داخل اولان فا معناسنه در
(موافقت رأى ملك لاميه لر ومبتداء كلام (اوليترست خبرى (تا حرف تعليل (خلاف صواب
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (با حرف مصاحبت (علت متابعت لاميه لر (معاتبت او مصدرك
فاعلنه اضافتيدر (ايمن همزه نك وميمك كسريله وارا لرنده سكون يا ايله امين معناسنه در (باشيم
فعل مضارع متكلم مع الغير در باشيدندن بونده اولاوز ديمكدر (محصول تركيب) نوشيروانك
وزيرلرى امور مملكت ومصالح دولت خصوصنده بر مهم امرده وضرورى حالده تدبير ومشاورت
ايلرلردى وهر برى كندى بلديكى اوزره بر رأى وتدبير ايدرلردى پادشاه دخى بونلر كبى
بر رأى وتدبير ايدردى بزرجمهره پادشاهك رأى وتدبيرى مختار واقع اولدى يعنى
انك رأيني ترجيح ايلدى سائر وزيرلرك رأى وتدبيرينه وزيرلر بزرجمهره خفية ديديلر
پادشاه رأى وتدبيرينك فضيلتنى ومزيتنى كوردك بوقدر حكيمك فكر وتدبيرى اوزره
بزرجمهر ديدى اول سببله ترجيح ايلدم پادشاه فكرينى كه ايشك صوكى معلوم دكلدر
وجميعنك فكر وتدبيرى الله تعالينك ارادت ومشيتنده در كه صوابمى كله و يا خطامى يعنى
جميع تدبير وتصرف خدانك ارادتنه مفوضدر صوابمدر خطامىدر اندن غيرى كيمسه بلمز
پس پادشاهك رأى وتدبيرينه موافقت ايلمك اولى در تا كيم اكر راه صوابه مخالف كلورسه اكا

مطا ——
ردشمعي وكافي
مطا ——

متابعت سبیله معاندندن وخشم وغضبندن امین اولاوز * مثنوی * خلاف رأی سلطان
رأی جستن * بخون خویش باشد دست شستن * خلاف رأی سلطان اضافتلری لامیه‌لردر
(رأی جستن مصدر ینك مقدم مفعولیدر (بخون باحرف مصاحبت (خون خویش لامیه در
(وشستن مصدر ینك مفعول غیر صریحیدر (ودست صریحی (محصول بیت) پادشاهك
رأی وتدبیرینه مخالف تدبیر اصمك یعنی انك ایلدیکی تدبیره مخالف تدبیره طالب اولمق کندی
قانیله الیو مقدر یعنی پادشاهه مخالفت ایلك کندی جانندن و باشندن کچمکدر زیرا اولوالامره
اطاعت لازمدر * اکر خود روز را کوید شبست این * ببباید کفتن اینك ماه وپروین * خود
ادات تأکید (روزرا را ادات مفعول کوید ك مفعول اولی (وشبست ثانیسی (واین اسم
اشارتدر شبه (با حرف استقبال (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر بایدندن بایستندن
دینلر خطا ایلمشلر (اینك اشته دیمکدر (پروین اولکر یلدزینه دیرلر (محصول بیت)
اکر پادشاه فرضا روز روشنه بوکیجه در کوندز دکلدر دیرسه اکا موافقت ایدوب کلامنی
تصدیق وتأیید ایدوب کرچکدر بیوردیغکز حقیقت حال اشته آی واشته اولکر کورینوب
آشکاره طوور دیمك کرك (ظاهر بودرکه حضرت شیخك بیوردیغی ظلمه وجوره متعلق
سوز اولمدیغی برده در والا ظلمه متعلق سوزده تصدیق ظلم صریحدر * حکایت * یادی
کبسوان برتافت که من علویم وباقافلهٔ حجاز بشهردر آمد که ازحج می آیم وقصیدهٔ
پیش ملك برد که من کفته ام * بونده نعمتش دادواکرام کرد ونوازش بی کران فرمود ترکیبی
زیاده ایلین زائد سویلمش که هیچ برنسخه ده بو موجود دکل * یکی ازندمای ملك دران
سال ازسفر آمده بود کفت من اورا درعید اضحی دربصره دیدم حاجی چه کونه باشد
ودیکری کفت پدرش نصرانی بود درملاطیه علوی چه کونه باشد وشعرش در دیوان انوری
یافتند ملك فرمود تابزنندش ونفی کنند که چندین دروغ چرا کفتی کفت ای خداوند روی
زمین سخنی دیکر بکویم اکر راست نباشد بهر عقوبت که فرمایی سزاوارم کفت آن چیست
کفت * شیادشینك فتحیله زراق معناسنه در نسکه بوسناده بیورمش (بیت) کره برسر بند
احسان مزن) که این زرق وشیدست وآن مکروفن) قصه‌خوانلره ده شیاددیرلر پس بولفظ درکه
دومده وتجمده مستعملدر دیو مجمل قوبان ظاهر بودرکه معناسنی بلمه مهمل قومزدی
وغیری یه دخل ایلمزدی (شیاد کذاب معناسنه در اما بونده تخسند وظریف معناسنه در
دیین تخسند افزا ایلمش (کیسو صاچ بلوکی (برتافت اوردی دیمکدر امیرلر صاچلرنی
اوردیکی کبی (که حرف بیان (علوی یاحرف نسبت علی یه منسوب دیمکدر (حاصلی امام علی
اولادنه دیرلر (قصیدهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (پیش بونده قت معناسنه در
(عید اضحی قربان بیرامنه دیرلر (ملاطیه سیواسدن آمد یولنده برشهرك اسمیدر (انوری
شعرای متقدمیندن برمشهور زورلی شاعرك مخلصیدر اولو لیغند دیوانی دلالت ایدر
(محصول ترکیب) برشیاد صاچلرنی اوردی امیرلر کبی که بن علوی یم یعنی امیرم دیو وحجاز
قافله سیله شهره کیردیکه حجدن کلورین دیو وپادشاهه برقصیده صوندیکه بن سویلدم دیو
اتفاقا اولدانشاده پادشاهك ندماسندن بریسی یعنی مصاحبلرندن بریسی اول یل سفردن
کلمش ایدی دیدیکه بن بوشیادی قربان بیرامنده بصره شهرنده کوردم حاجی نیجه اولور
وحجاجله بله شهره کیرمکدن حج نیجه ثابت اولور وبرمصاحبی دخی دیدیکه ملاطیه شهرنده
بابسی برنصرانی ایدی یعنی برنصرانینك اوغلیدر پس علوی نیجه اولور وحقنده شرف
نوجهیله ثابت اولور وصوندیغی شعرینی دیوان انوریده بولدیلر (حاصلی اوچ جهتدن

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری

رد سروری
رد شمعی

کذبی ظاهر اولدی پادشاه بیوردیکه انی اوره‌لر وشهردن سوره‌لرکه بوقدر یلانی نیچون
سویلدك دیو (شیاد دیدیکه ای یریوزینك پادشاهی برسوز دخی سویلیه‌یم اکر کرچك
اولمازسه هر عقوبت وجفا که بیورر سین لایق وسزا وارم پادشاه بیوردی اول سوز ندر
شیاد دیدی * قطعه * غریبی کرت ماست پیش آورد * دو پیمانه آبست ویك چمچه دوغ *
غریبی یا حرف وحدت (کرت تا ضمیر خطاب (ماست سینك وتانك سکونیله یوغرت دیمکدر
(پیمانه اولچك چمچه ترکیجه چمچق دید کلریدر که بوزاجیلر استعمال ایدرلر کیچه دینلر
افترا ایلدیلر (محصول بیت) برغریب یعنی برمرد غریب اکر حضوریکه وقتکه یوغرت
کتورر سه ایکی پیمانه‌سی صو وبرچمچه‌سی ایراندر یعنی کتوردیکی یوغرت مزوردر
صافی یوغرت دکلدر حاصلی کتوردیکی نفسنده صوایله ایراندر پس یوغرت کتوردم
دیو کذب ایلمش اولور یاندرکه عادتا اکا زجر وعتاب وعقوبت اولماز وبکااولور * کراز بنده
لغوی شنیدی مرنج * جهان دیده بسیار کوید دروغ * لغو لامك فتحی وسکون غینله کلام
باطله دیرلر (ویاحرف وحدت (مرنج فعل نهی مفرد مخاطبدر رنجیدندن انجنمه دیمکدر فعل
لازمدر جهان دیده وصف ترکیبی درسیاح معناسنه در (دروغ کذب معناسنه در (محصول بیت)
پادشاهم یوغرت کتوره نك کذبندن انجنمز سین پس بن بنده دن ده برنامعقول فعل وبربهتان
قول ایشتدکسه بحضور اولوب بکا عتاب وعقاب ایلمیوب معذور بیور زیرا جهان دیده
وهرزه کرد هرجایی اولان کیمسه چوق کذب ایدر ایمدی اکا اعتبار ایدوب جفا وجور
ایلمامك کرك * ملك بخندید وکفت ازین راستر سخن درعمر خود نکفتهٔ بفرمود تا آنچه مأمول
اوست مهیادارند * عمر خود لامیه درنکفتهٔ ده یا ضمیر خطاب وهمزه حرف توسل همزه
خطاب ایچوندر دیین خطابه قابل دکل ایمش (تا حرف تعلیل (مأمول اسم مفعولدر نصر
بابندن امید لنمش دیمکدر یعنی امید ایلدیکی نسنه (مهیا حاضر دیمکدر (دراند فعل مضارع
جمع غائب طوتارلر یعنی ایلیه‌لر (محصول ترکیب) پادشاه بوایکی بیتك مضمونه کولدی ودیدی
بوندن کرچکرك سوزی تمام عمرکده دیمامش سین پس پادشاه بیوردی ناهرنه که امید
ایلدیسه یعنی اتدن وطوندن واقچه والتوندن حاصلی دلدیکی نه ایسه آنی حاضر ایدوب
ویردیلر وحاجتن بتوردیلر تاکیم خوش دل اوله * حکایت * آورده اند که یکی ازوزرا بزیردستان
رحمت آوردی وصلاح همکنان جستی اتفاقا بخطاب ملك کرفتار آمد همکنان درموجب
استخلاص او سعی کردند وموکلان بروی در معاقبتش ملاطفت کردندی وبزرکان
دیکر درسیرت نیك او بپادشاه کفتند تا ملك ازسر خطای او درکذشت صاحبدلی برین
حال اطلاع یافت وکفت * اورده اند وایت ایلمشلر یعنی راویلر روایت ایلمشلر (زیردست وصف
ترکیبی در والف ونون ادات جمعدر یعنی رعایا وفقرا والی النده اولان کیمسه‌لر (آوردی یاحرف
حکایت (صلاح همکنان لامیه جمیعنك ایلکنی وفائده‌سنی دیمکدر (جستی بینه یا حرف
حکایت استردی (موجب کسر جیمله سبب دیمکدر (استخلاصه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر وضمیره اضافت مصدرك مفعولنه در موکلان کافك فتحیله موکلك جمعیدر اسم
مفعولدر تفعیل بابندن (والف ونون ادات جمعدر معاقبت مفاعله بابندن مصدردر بونك کبی
یرلرده شکنجه وعقوبت معناسنه در (ملاطفته مفاعله بابندن مصدردر ملایمت معناسنه در
(کردندی یاحرف حکایت ایلرلردی دیمکدر (وبزرکان دیکر بیانیه (محصول ترکیب)
روایت ایلمشلردر که وزیرلردن بریسی الی النده اولان رعایا وفقرایه ترحم کتورردی یعنی ایدردی
وجمیعنك ایلکنی استیوب دیلردی حاصلی هرکسله دوستلق ایدردی اتفاقا پادشاهك

رد ابن سید علی
وسروری وکافی

رد شمعی

خطابنه کرفتار ومبتدا (کلدی (یعنی برخصوصده پادشاه مذکور وزیره انجون حبس وعقوبت
بیوردی جمیع اعیان وارکان آنك استخلاصنه سعی ایلدیلر (یعنی سبب خلاصنه کوشش
ایلدیلر وا وزرینه موکل اولنلر عفو بت وعذابنده ملاطفت ایدرلردی یعنی ملایمت
کوسترلردی (زیرا جمیعی آنك احسان دیده لریدی پس اکا عفو بت ایلمکده مساهله اوزره
اولوب لطفله معامله ایدرلردی وغیری اولولر یعنی دفتردارلر ونشانجیلر واغالر وبکلر و پاشالر
آنك خوب سیرت وروشی خصوصنده پادشاهه سویلدیلر (حاصلی هر وجهله مدح وثناسنی
وایلك جهتندن دعاسنی ایلدیلر (تاکیم سوزلری پادشاهك کوکلنه تأثیر ایدوب صوچندن
کچدی (یعنی خطاسنی عفو ایلدی برصاحب دل بوحاله اطلاع بولدی (یعنی بومعامله یه مطلع
اولدی ودیدی (صاحب دلدن بونده مراد حضرت شیخ کند یدر دیدیلر * قطعه * تا دل
دوستان بدست آری * بوستان پدر فروخته به * تا حرف تعلیل (دل دوستان لامیه (بدست
باحرف صله (آری فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بوستان پدر لامیه در مراد پدردن ارثله انتقال
ایدن بوستاندر ویا بالفعل پدرك الندہ اولان بوستان مراد اوله زیرا لفظ عامدر ایکی وجهه
یله تحملی وار ایکن حقیقتده بوستان مراد دکلدر بلکه ما ملکدر یعنی سنك و پدرك مالملکنی
بیع ایدوب دوستلره بذل وصرف ایله دیمکدر (فروخته اسم مفعولدر صاتلمش معناسنه (به بانك کسری
وهای اصلیه ایله یك دیمکدر حسن لفظیله شرح ایلین چرکین سویلمش (محصول بیت) تاکیم دوستلرك
کوکلنی اله کتوره سین (یعنی احبا کوکللرینی اله کتوروب تسلیه ایلمك ایچون پدرك بوستانی
صاتمش اولدیغك یکدر (ویاپدرك بوستانی صاتلمش اولدیغی یکدر قصه دن حصه در (حاصلی
احباب قلوبنی رعایت وتسلی ایلمك ایچون پدرك وسنك ما ملکنی بذل وصرف ایله یوللرینه
* بختن دیك نیکخواهان را * هرچه رخت سراست سوخته به * بختن دیك مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (دیك یاء مجهولك کسریله وکاف عجمیه چولمك دیمکدر که عرب قدرد برقافك
کسری وسکون داله کاف عربیله دینلر غلط سویلمشلر (نیکخواه وصف ترکیبی در ایلك
دیلیجی دیمکدر دوست معناسنه (الف ونون ادات جمعدر (ورا ادات مفعول (ودیکك
اضافتی لامیه در (رخت بونده جائزدر که مطلقا اسباب مراد اوله (ویانمقدن بذل وصرف
مراد اوله (یعنی بیع ایدوب دوستلر یولنه نثار ایلمك اولادر (یعنی صاتلوب دوستلر مصالح
ومهماتنه تلف ایلمك احسند راتلمکدن (بومعنی اوجه واصوبدر فتدبر (سرآیه اضافتی لامیه در
اصلی سرآی در یاضرورت وزن ایچون حذف اولنمش (محصول بیت) مخلص وخیرخواه
دوستلره قزان قیناروب طعام پشور مکیچون هرنه که اولك اسباب ومتاعیدر یانمش اولمسی
یکدر (یعنی هرنه که رخت خانه در دوستلر یولنه صرف وبذل اولمق اولادر (زیرا احباب یولنه
مصروف اولان اسباب ومتاع ومال ومنال اسرافدن معدود دکلدر که برکون نفعی وفائده سی
اولمیه البته ظهور ایدر (نتکه مذکور وزیر نمونه در (مصراع اولك معناسی دوستلرك چولمکنی
قیناروب ایچنده کی پشورمکیچون دینه دخل ایلین کندی مدخولدر (زیرا کندی چولمکنی
پشورمکیچون دیو تعبیر ایلمش * بابداندیش هم نکویی کن * دهن سك بلقمه دوخته به * باحرف
صله (بداندیش وصف ترکیبی در دشمن معناسنه (دهن سك لامیه (بلقمه باحرف مصاحبت
لقمه معروف (دوختن لفظ مشترکدر دکك ومخلمق بینده (محصول بیت) بداندیشده یعنی
دشمنکده ایلك ایله یعنی اندن احسان وکرمکی دریغ ایلمه زیرا ایتك اغزینی لقمه ایله طوتمش
اولدیغك یکدر (یاخود ایتك اغزی لقمه ایله دیکلمش ومخلمش اولمسی یکدر (ضرب مثلدر
ایت اغزینی کمك طوتدیرلر (حاصلی حسن خلق وکرم واحسان آدمه دشمنلرینده دوستق

ودسروری

ردابن سیدعلی وسروری

اثواب اولی للطایع

رد سروری

ایدر دیمکدر دشمنی وبداندیشی کلبه تشبیه ایلمش (زیرا ایکیسنده موذیدر مخلمقدن دیکمکدن
مرادآنك اغزینی طوتوب آرامز سویلتمامکدر * حکایت * یکی از پسر آن هارون الرشید پیش پدرآمد
خشمناك که فلان سرهنك زاده مرادشنام دادعمادر هارون ارکان دولت را کفت جزای چنین کس چه
باشد یکی اشارت بکشتن کرد ودیکری بزبان بریدن ودیکری بمصادره ونفی هارون کفت ای پسر
کرم آنست که عفو کنی واکر نتوانی تونیز دشنام مادرش ده نه چندان که انتقام از حد کذرد آنکاه
ظلم ازطرف ما باشد * هارون الرشید خلفای عباسیه نك التنجی خلیفه سیدر کنیتی ابو جعفردر
تاریخ یوز یتمش التیده سریر خلافته جلوس ایلدی (معلوم اوله که کتب عربیه ده ثلاثیك
اسم فاعل وزنی اوزره اولان اعلام طاهر وظاهر کبی وفاعول وزنی اوزره اولنلر الفسز یازیلور
هرون کبی (وفارسی وترکیده الفله (خشمناك (ناك ادات نسبتدر (که حرف بیان (محصول ترکیب)
هارون الرشید اوغللرینك بریسی باباسی قتنه خشم وغضبله کلدی که فلان سرهنك زاده انامه شتم
ویردی (یعنی سوکدی هارون الرشید ارکان دولتنه سؤال ایلدی که بونك جزاسی ندر (یعنی
خلیفه زمانك خاتونه شتم ایلینك جزاسی نیجه اولمق کرك (ارکان دولتك بریسی قتلنه اشارت
ایلدی (یعنی قتل لازمدر وبرغیریسی دلن کسمك کرکدر دیدی (وبریسی مصادره ایدوب (یعنی
وافر مالنی الوب نفی بلد ایلمك کرك دیدی هارون دیدی ای اوغل کرم والطف اولدر که انتقامله
مقید اولمیوب کناهندن کچوب عفو ایلیه سین (زیرا انتقام للهده لایقدر واکر کناهندن کچوب
عفوه قادر دکل ایسك سنده انك اناسنه شتم ایله اما اول قدر سوکه که انتقام حددن تجاوز ایلیه
یعنی اول سکا سودوکی دکلوسوك زیاده سوکه که زیاده سوکد وکك تقدیرجه کناه وظلم بزم
جانبمزدن اولور پس عدالتدن تجاوز ایدر ودعوای انتقام انك حقی اولور مثال زوزن حکایه سنده
مصادره یی وشیاد حکایه سنده نفی بلدی شرح ایلدکدن صکره بونده انکیسنده تکرار شرح ایلینه
دخل ایلین بی وجه دخل ایلمش زیرا التکرار حسن در * قطعه * نه مرد ست آن بنزدیك خردمند
* که با پیل دمان پیکار جوید * پیل دمان بیانیه در (دمان دمیدندن صفت مشبهه در کوکرمش
وباوزلنمش دیمکدر (جوید بونده استمك معناسنه دکلدر (بلکه ایلمك معناسنه در (زیرا پیکار
جو وجنك جوصواش ارینه (یعنی بهادره دیرلر پس پیکار جوید صواشه وجنکه قادر اولور
دیمکدر (حاصلی قوت وقدرتدن کنایه در (ایمدی جنك ایلك استیه دیین مذکور اصطلاحی بیلمز
ایمش (محصول بیت) عاقل قتنده اردکلدر اول کیمسه که کوکرمش فیلله جنك ایلمکه قادر اوله یعنی
شویله بهادر اوله که فیلله جنك ایلمکه مالك اوله علی الخصوص که فیلك خشمی وغضبی وقتنده
* بلی مردان کسست ازروی تحقیق * که چون خشم ایدش باطل نکوید * (محصول بیت) بلی تحقیق
بوزندن مرد اولدر که چون خشم وغضبی کله باطل ولغو کلمات ایلیه (حاصلی پیل دمان
وبیریابانله جنك وصواشه مالك اولوب انلرك حقندن کلمك یعنی المره غالب اولمق چندان
هنر دکل عقلا قتنده بلکه کمال هنر وزیاده ارلك اولدر که خشم وغضبی کلدیکی حینده باطل
وبیهوده سوز سویلیه * مثنوی * یکی را زشت خوبی داد دشنام * تحمل کرد وکفت
ای نیك فرجام * زشت خو وصف ترکیبی در (ویا حرف وحدت ویا اصلیه ویریا مصدریه
درد ینی معلومدر که بویینك معناسنه واصل اولمامش (نیك فرجام وصف ترکیبیدر آخری
وعاقبتی خیرلی معناسنه فرجامك معناسی عاقبت اولدیغی انکار ایدن زائد انکار ایلمش
(محصول بیت) بریسنه برارامز وچرکین خویلی برکیمسه دشنام وردی یعنی شتم ایلدی
حاصلی سوکدی اول سوکلن کیمسه ده شتمنه تحمل ایلدی ودیدی ای آخری وعاقبتی خیرلی
کیمسه (نیك فرجام وصف ترکیبی اولدوغنی بلمنلر نسنه یازمش * بترزنم که خواهی

مطلب

رد سروری

ردسروری

ردسروری

ردسروری

ردابن سیدعلی وسروری

کفتن آنی * که دانم عیب من چون من ندانی * بز لفظنده بعضیلر تفصیل ایدوب بد تردن
مخففدر دیدیلر وبعضیلر دیدیلرکه مخفف دکل بلکه اول معنایه برکلمه‌در والله اعلم (زانم اصلنده
ازانم‌در (که حرف بیان (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب (آنی آن اسم اشارت (ویا
ضمیر خطاب (که حرف تعلیل (عیب من لامیه (چون ادات تشبیه (ندانی فعل مضارع
مفرد مخاطب بلمزسین دیمکدر (محصول بیت) بن اندن بترمکه سن بکا اولسون دیجک سین
(حاصلی هرقباحت که بکا اسناد ایدوب اولسون دیجک سین بن اندن بترم یعنی هر دیجککدن
بترم (زیرا بلورمکه عیبمی بندن ایی بلمزسین (حاصلی بنی کمابنبغی سوکک استرسین عیبلریمی
بندن اوکرن اندن صکره مرادیکجه سوك * حکایت * باطائفهٔ بزرکان درکشتی بودم زورقی
در پی ما غرق شد ودو برادر درکرد ابی درافتادند یکی از بزرکان ملاح را کفت بکیران هردو
برادررا تاترا صد دینار بدهم ملاح تایکی خلاص کرد دیکری هلاك شد کفتم عمرش
نمانده بود ازان سبب درکرفتن او تأخیر افتاد ملاح بخندید وکفت آنچه توکفتی یقینست
ودیکر خاطر من برهانیدن این بیشتر بود بسبب آنکه وقتی دربیابان مانده بودم این مرا براشتر
نشاند واز دست آن دیکر تازیانه خورده بودم درطفلی کفتم صدق الله العظیم که من عمل صالحا
فلنفسه ومن اساء فعلیها * با حرف مصاحبت (طائفهٔ بزرکان اضافتی بیانیه‌در (زورق زانك
وراءك فتحه‌لریله وسکون واوله صندل معناسنه‌در (ویا حرف وحدت (درپی ما لامیه (کرداب
کاف عجمك کسری وسکون را ایله صوچولکی که عربجه اکا دردور دیرلر ایکی دالك
ضمه‌لریله یعنی صوچکزینن یرکه انده غرق اولمق خوفی اوله (ملاح لغتده کشتیبان‌در یعنی
کمیجی اما بونك کبی یرلرده رئیس مراددر (کمی صاحبی دیین غلط سویلمش (بکیر فعل امر
مفرد مخاطبدر کیرید ندن کرفتندن دینلر غلط سویلدیلر (تا حرف تعلیل (صد دینار یوز
التون دیمکدر هر بریچون یوز التون دیین عندی سویلمش (تا حرف تعلیل (خاطر من
لامیه (با حرف صله (رهانیدن مصدردر قورتارمق معناسنه (الف ونون ادات تعدیه‌در زیرا
اصلی رهیدندر (اشتر همزه‌نك وتانك ضمی وشینك سکونیله دوه‌یه دیرلر همزه‌نك حذفیله ده
لغتدر شتر دیرلر شینك وتانك ضمه‌لریله (نشاند فعل ماضی مفرد غائب بونده بیکدردی دیمکدر
(تازیانه زانك کسریله قامچی دیمکدر (طفلی یا حرف مصدر اوغلانجقلق دیمکدر (من
اسم موصول محلا مرفوع مبتدا (عمل فعل ماضی مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده منه راجع
ضمیردر (صالحا لفظا منصوب مفعولیدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم
موصولك (فلنفسه فا معنای شرطیتی متضمن اولان اسم موصولك خبرینه داخل اولمشدر زیرا
صله سی جملهٔ فعلیه‌در (لام حرف جر مقدر کان‌یه ویا کائنه‌یه متعلق (نفس روحه وجانه
وجسمه دیرلر بونده ذات مراددر (ضمیر محلا مجرور مضاف الیه جملهٔ ظرفیه محلا مرفوع خبر
مبتدادر وجملهٔ اسمیه بونك کبی یرلرده مقول قول خدادر (ومن سابق کبی مبتدا (اساء فعل ماضی
مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن اصلی اسوء ایدی اعلال سببیله اساء اولدی وزنی افعلدر
اساء نقیض احسن‌در یارامزلق ایلدی دیمکدر (فا‌ینه سابق کبیدر (وضمیر مؤنث نفسه
راجعدر جار مجرور ایله سابق کبی یا فعله ویا اسم فاعله متعلقدر وخبر مبتدادر (محصول ترکیب)
(یعنی هرکس نه ایشلرسه کندی‌یه‌در اکر خیر واکر شر حاصلی عمل صالح ایشلریسه ده کندینه‌در
واکر عمل فاسد ایشلرسه ده کندینه‌در (محصول ترکیب) حکایه حضرت شیخ سیاح عالم ایکن
کوردیکی وقایع وحوادثدن برینی ایراد ایدوب بیورر (اکابر ناسله برکیده ایدم بزم اردمزده برصندل
غرق اولدی واول زورقده اولان خلقك اراسنده ایکی قرداش برکردابه دوشدیلر دولتلولردن

ردسروری
ردابن سیدعلی وسروری
ردسروری

بریسی رئیسه دیدی اول ایکی قرداشی طوت (یعنی خلاص ایله تاسکا یوز التون ویره‌یم ملاح
ایکی قرداشك بریسنی خلاص ایدنجه اول بریسی هلاك اولدی (یعنی غرق اولدی شیخ دیرکه
ملاحه دیدم بقیهٔ عمری قالمادی اول سببدن انی تخلیص ایلمه سنده تأخیر وتقصیر واقع اولدی
(یعنی بونی خلاص ایلمکه مقید اولدك وانی اهمال ایلدك ملاح کولدی ودیدی سن دیدیکك
مقرر ومحققدر ودخی بنم خاطرم بونی خلاص ایدوب قورتارمغه اندن زیاده ایدی اول سببله که
بروقت بیابان وبریه‌ده پیاده یوریلوب قالمشیدم وبونی دوه‌یه بیکدردی واول برینك الندن
طفل ایکن قامچی یمش ایدم اول سببدن قلبمده عقده قالمشیدیکه استخلاصنه متوجه اولمادم
حضرت شیخ بیورر بوسوزی ایشیدنجه دیدم الله تعالی کلام قدیمنده بیوردیغی بونده ظاهر
اولدیکه بیورمشدر من عمل الآیه * قطعه * تا توانی درون کس مخراش * کاندرین راه
خارها باشد * تا حرف توقیت (توانی فعل مضارع مفرد مخاطب (درون کس لامیه مراد
خاطردر (مخراش فعل نهی مفرد مخاطب طرمالمه دیمکدر یعنی رنجیده خاطر ایلمه (که
حرف تعلیل (راهدن مراد کشینك حیاتنده واقع اولان احوالدر (خارها دیکنلر دیمکدر
(محصول بیت) مادامکه قادرسین کیمسه‌نك خاطرین پریشان ورنجیده ایلمه (یعنی ممکن
اولدیغی دکلو هرکسك کوکلین اله کتوروب خاطرین رعایت ایله زیرا عمر وحیات یولنده
نیجه درلو دیکنلر (یعنی مشکلات ومعضلات وار حاصلی انسانك باشنه چوق ایش کلور
(پس خلقله شویله معامله ایتمك کرك کیم باشکه برحال کلیجك هرکس سنك یولکه جان وباش
فدا ایلیه بویولده دیکنلر وار دیمکدن مراد یعنی سن کیمسه‌نك کوکلن خراش ایدرسك
سنك کوکلکده ایدرلر (حاصلی کمادین تدان وکما تکیل تکال فتدبر * کار درویش مستمند برار *
که ترانیز کارها باشد * مصراع اولده اضافتلر لامیه‌لردر (برآر حاصل ایله دیمکدر (که حرف
تعلیل (ترا سنك دیمکدر سکا دیمك دکلدر (نیز دخی دیمکدر (کارها ایشلر دیمکدر (محصول بیت)
درویش وفقیر مستمند وبیچاره‌نکده مصلحتنده بولوك (یعنی انکده کارنده معاونت ومظاهرت ایله
زیرا سنکده نیجه درلو مصالح ومهماتك واقع اولور پس غیریلرده سنك مصالحکده بولنوب
مهماتك ادا ایلسونلر ویاخدا ایلیه دیمك اوله (معلوم اوله که بوحکایه وزیر شفیقك حکایه‌سنه
متصل یازلمق کرك ایدیکه بوبابه فی الجمله مناسبتی اولیدی فتدبر * حکایت * دوبرادر بودندیکی
خدمت سلطان کردی ودیکری بسعی بازوان نان خوردی باری این توانکر درویش را کفت
چرا خدمت سلطان نمی کنی تا ازمشقت کار کردن برهی کفت تو چرا کار نکنی تا ازمذلت
خدمت رهایی یابی که حکما کفته اند نان خود خوردن ونشستن به که کمر زرین بستن وبخدمت
ایستادن * با حرف مصاحبت (سعی بازوان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (بازوانده الف ونون
ادات جمعدر بازولر دیمکدر (باری یا حرف وحدت برکره دیمکدر (خدمت سلطان مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (مشقت کار کردن اضافتیده بویله‌در (برهی فعل مضارع مفرد مخاطب قورتله
سین دیمکدر (مذلت خدمت مصدرك فاعلنه اضافتیدر (رهایی یا حرف مصدر رهایی خلاص
معناسنه‌در (یابی فعل مضارع مفرد مخاطب بولاسین دیمکدر یابیدندن (که حرف تعلیل
ویا حرف بیان (نان خود لامیه (وخوردنك مقدم مفعولی (به یك دیمکدر نتکه مکرر بیان
اولندی (پس حسن دیین حسنله احسنی فرق ایدر دکل ایمش (که من تفضیلیه معناسنه‌در یعنی
از (کمرزرین بیانیه (بستنك مقدم مفعولیدر (بخدمت با حرف ظرف (ایستادن ایاغ اوزره
طورمق دیمکدر (محصول ترکیب) برزمان ایکی قرداش واریدی بریسی پادشاهه خدمت
ایدردی وبریسی بازولری سعیله یعنی کدیمینی وعرق جبینیله اتمك یيوب تعیش ایدری حاصلی

ردشمعی

ردسروری

ارباب کسبدن ایدی برکره بوغنی قرداش درویش قرداشه دیدی نیچون پادشاهه خدمت
ایتمزسین تا ایش اشلمك مشقت والمندن قورتلوب خلاص بولاسین درویش قرداش دیدی
سن نیچون ایش اشلمزسین تاخدمت ذلتندن خلاص بولاسین یعنی مخلوق قپوسنه خدمت ایلمك
ابتذالندن قورتلاسین که حکما دیمشلر کندی اتمکین یوب اوتورمق یعنی حضور ایلمك یکدر
التون قوشاق قوشانوب مخلوق خدمتنده طورمقدن یعنی کندك کبی برمخلوقك خدمتنده
اولمقدن ٭ بیت ٭ بدست آهك تفته کردن خمیر ٭ به از دست برسینه پیش امیر ٭ آهك الف
ممدود ایله وهانك فتحیله وکاف عجمله آلچی وکرج بونده کرج مراددر (تفته قرینه سیله تفته یه
اضافتی یائیه در قیزمش کرج دیمکدر (کردن خمیر تقدیری خمیر کردندر ضرورت وزن ایچون
تقدیم وتأخیر اولندی یعنی قیزمش کرج یوغرمق یعنی قرشدرمق (پیش امیر لامیه (محصول بیت)
ال ایله قیزمش کرجی خمیر ایلمك یعنی قرشدروب یوغرمق یك وپادشاه اوکنده الی سینه
اوزره قویوب طورمقدن یکدر یعنی اکابر خدمتنده ال قاوشدروب اایاغ اوزره طورمقدن
قیزمش کرجی ال ایله قرشدروب یوغرمق یکدر (آهك کاف عربیله در دینلر بلمزلر یمش
(وآهن وزنی اوزره برقرمزی صوادرکه ترکیجه اکا آلچی دیرلر دیین هم لونده خطا ایلمش
وهم کندنده زیرا بونده آهك تفته دن مراد سونمش طاش کرجدر علی کل حال بونده آهکی
الچی یه تخصیص ایدنلر ینتدن مقصوده واصل اولمامشلر (مصراع ثانیسی به از دست بردست
پیش امیر بازانلر نادر واقع اولانی اختیار ایلمشلر بعض نسخه ده آهن تفته واقع اولمش مبالغه
طریقیله قیزمش دمور دیمکدر (دست بردست نسخه سنی دست برسینه نسخه سنه ترجیح
ایدن نادری مشهوره ترجیح ایلمش تفته به اسیجق معناسنی وبرن قیی صووق سو یلمش ٭ قطعه ٭
عمر گرانمایه درین صرف شد ٭ تاچه خورم صیف وچه پوشم شتا ٭ عمر گرانمایه بیانیه (گرانمایه
وصف ترکیبیدر (گران کاف عجمك کسریله لفظ مشترکدر اغر وقیمتلی بیننده بونده قیمتلی
معناسنه در (ومایه اصل معناسنه در پس معناسی اغر اصللی دیمکدر معنای لازمیسی قیمتلی
دیمکدر پس معنای مطابقیسی قیمتلی دین وچوق قیمتلی واغر بهالی دینلر معنای لازمنی
ویرمشلر (درین اسم اشارتدر بر مقدر فکره مصروفدرکه مصراع ثانی انی بیان ایدر (تابونك کبی
بر زده عجبا معناسنه در نتکه دیوان حافظ شرحنده مکرر بیان اولنشدر (صیف صاد مهمله نك
فتحی ویانك سکونیله یاز معناسنه در (وشتا شینك کسریله قیش معناسنه در (محصول بیت)
عمر گرانمایه بو فکرده صرف اولدی عجبا یازین نه ییرم وقیشین نه کیرم دیو یعنی فکر معاش
قیدندن بردم آسوده وفارغ اولمادم وتفرقهٔ خرج وقیود کسوه ولباسدن برنفس خلاص بولمادم
(درین لفظنك مشار الیهی مصراع ثانینك مضمونیدر دینلر مشار الیهی اکلامامشلر
٭ ای شکم خیره بنانی بساز ٭ تانکنی پشت بخدمت دوتا ٭ شکم شینك کسری وکافك فتحیله
قارن دیمکدر (خیره خاء معجمه نك کسریله الجق وزبون معناسنه در نتکه خیره رای دیرلر فاسد
فکرلی کیمسه یه (بنانی با حرف مصاحبت (ویا حرف وحدت (بساز با حرف تأکید (وساز
فعل امر مفرد مخاطبدر سازیدندن قانع اول دیمکدر (تا حرف تعلیل (نکنی فعل نفی مستقبل
مفرد مخاطب ایله سین دیمکدر (پشت مفعول اول صریحی (بخدمت با حرف ظرف ویا
حرف مصاحبت مفعول غیر صریحی (دوتا ایکی قات دیمکدر نتکه دیباجه ده پشت دوتای
فلکده بیان اولدی ایدی (دوتا نکنینك مفعول ثانی صریحیدر (محصول بیت) ای فاسد شکم
براتمکله قانع اول وحیوانات کبی اکل وشرب وآب وعلف قیدینه دوشمه تا کیم اکابر ملازمتنده
وملوك وسلاطین خدمتنده ارقنکی ایکی قات ایلیوب پادشاه عالم اوله سین (زیرا القناعة کنز

رد ابن سید علی وسروری
ردابن سیدعلی
ردابن سیدعلی
وسروری وشمعی
ردسروری وکافی
رد کافی
رد سروری

ردابن سیدعلی
ردسروری وشمعی وکافی

ردسروری وکافی

لابفنی در (خیره نك معناسی لجوج وبداندیش دیدکدن صکره خیره چشمی (وخیره دستی بوکا
ضم ایدوب قامشمش واو یوشمش معنالرینی ذکر ایدن صدددن کلیا خارج اولمش (ولجوج
ومعاند ونادان وبد اندیشله تفسیر ایدوب بومحلده حریص وغیر قانع معناسی مراددر دیین
اکثار کلام ایلمش بلا فائده (وخیره لجوج وغیر قانع معناسنه در دیین محله مناسب سوز
سویلمامش ٭ حکایت ٭ کسی پیش نوشیروان عادل مژده آورد که خدای عز وجل فلان دشمنت
را برداشت گفت هیچ شنیدیکه مرا فروگذاشت ٭ برداشت قالدردی (یعنی دنیادن رفع ایلدی
حاصلی اولدردی دیمکدر (هیچ شنیدی استفهام معناسنی متضمندر هیچ ایشتدکمی دیمکدر
(فروگذاشت ترك ایلدی واهمال ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) برکیمسه نوشیروان عادل
قتنه کلوب مژده کتوردیکه الله تعالی فلان دشمنکی قالدردی (یعنی دنیادن کوتوردی (نوشیروان
بوخبری ایشدیجك کلن کیمسه یه دیدیکه هیچ کیمسه دن ایشتدکمی که بنی ترك ایدوب باقی ومؤبد
قودیغنی (یعنی اصلده خبرلی بشارت بوایدیکه بنی امانت ایلیوب دنیاده باقی قویایدی والا
اول بوکون کندیسه بزیارین کیدرز نهایتی برایکی کون اول بزدن اول کتمش اولور یابو که
نه مشتلق کرك ونه سرور وحبور ٭ بیت ٭ مرا بمرك عدو جای شادمانی نیست ٭ که زندکانیٔ ما
نیز جاودانی نیست ٭ مرا بکا دیمکدر (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (مرك عدو لامیه
(جای بونده محل معناسنه در (شادمان صفت مشبهه در (ویا حرف مصدر واضافت لامیه در
محل مسرت وسرور دیمکدر (که حرف تعلیل (زندکانی یا حرف مصدر (مایه اضافتی لامیه در
(جاودانی یا حرف نسبت بعض نسخه ده مرا بمرك عدو یرینه اکر بمرد عدو دوشمش
(محصول بیت) بکا دشمنك مرکی وهلاکی سببیله سرور وشادمانلق محلی یوقدر (یعنی
دشمن اولمکله مسرور اولاجق یردکل زیرا بزم حیاتمز دخی باقی ومؤبد وثابت دکلدر (یعنی
عدونك اولومیله مسرور اولمازز زیرا بزده عالمده ثابت وپایدار دکل ایز (حاصلی اول بوکون
اولدیسه بزمده یارین ویاپرکون اولمز مقرردر ٭ حکایت ٭ کروهی از حکما در بارکاه کسری
در مصلحتی سخن میگفتند بزرجمهر خاموش بود گفتند چرا درین بحث باما سخن نگوبی
گفت وزرا امثال اطبا اند وطبیب دارو ندهد جز سقیم را پس چون بینم که رای شما بر نهج
صوابست مراد ران سخن گفتن حکمت نباشد ٭ کروه کاف عجمی ضمیله بلوك معناسنه در
(ویا حرف وحدت (بارکاهدن بونده مراد سرای ودیوانخانه در (کسری عرب کافنك
فتحی وکسریله وسکون سین وفتح را ایله اوقنور (اما عجم کسرد ایله دیرلر کسری عجم پادشاهلرینك
لقبی در (نتکه رومك قیصر (وحبشه نك نجاشی (ومصرك فرعون (وخاقان چین وفغفورك
لقبی در (کسری خسروك معربیدر جمعی اکاسره کلور (خلاف قیاس اوزره (زیرا قیاس
کسرون دیمك ایدی رانك فتحیله عیسون وموسون دیدکلری کبی سینك فتحیله (کذا فی مختار
الصحاح (محصول ترکیب) کسری بارکاهنده حکمادن بربلوکی برمصلحت خصوصنده سوز
سویلشورلردی بزرجمهر که کسرینك وزیر اعظمی ایدی اسم اوادردی وبونلرك تدبیر ومشاوره
سنه داخل دکل ایدی یعنی بونلرله مشاوره ده بله دکل ایدی حکما دیدیلر که نیچون بوخصوصده
بزمله مشاوره وتدبیره داخل اولمزسین بزرجمهر دیدی وزرا طبیبلر مثللودر وطبیب دوا ویرمز
مریضدن غیری یه پس چون کوردم که سزك رأی وتدبیریکز طریق مستقیم اوزره در بکا انده
سوز سویلمك حکمت اولماز ٭ مثنوی ٭ چوکاری بی فضول من برآید ٭ مرا دروی سخن گفتن
نشاید ٭ کاری یا حرف وحدت (فضول من لامیه در (فضول فانك وضادك ضمه لریله جمع مصدر
معناسنه استعمال ایدر ارتقلق وزیاده لك معناسنه (اما صحاحده بو بابده بو وزن اوزه مصدر

رد ابن سید علی
ردکافی
ردسروری وشمعی
رد ابن سید علی
ردسروری وشمعی

شاد مانده دال ساکندر
وهر برده مانك ماقبلی ساکن
اوقنور ندیر ٭

ردشراح جمیعا

کنورمش (محصول بیت) چونکه برایش بنم زیاده لغمسز و ارتقلغسز حاصل اوله یعنی برایش
که بن قریشوب قاتلق سز حاصل اوله بکا اول ایشده سوز سویلمك لایق دکل زیرا تحصیل
حاصل لازم کلور (فضوله بربا ادخال ایدوب آدنی باء مصدر دیدیلر زیاده فضوللق ایلمشلردر که
هضمه قابل دکل تأمل‌ندر * وکر بینم که نابینا وچاهست * اکرخاموش بنشینم کناهست * که
حرف بیان (نابینا اعمی یعنی کوره دیرلر (چاه چیم عجمله قویی معناسنه‌در (محصول بیت)
فاماشویله که بریرده قویی اوله و براعمی کیمسه اول محلده بولنوب قویدن بی خبراولوب
دوشمك احتمالی اوله و بنده بوحالی کورم اکر نابینایی طریق سلامته دلالت ایلمیوب اهمال ایدوب
طنمازسم کنهکار اولورم زیرا اول حینده سکوتم تلف نفسه سبب اولور (قصه‌دن حصه بودر که
اکرسزك رأی وتدبیرده خطا کزا کلاسم البته‌سو بلردم سکوت ایلمزدم دیمکدر * حکایت *
هارون الرشیدرا چون ملك مصر مسلم شد کفت بخلاف ان طاغی که بغرور ملك مصر دعوی
خدایی کرد نبخشم این مملکت را مکر بکمترین بندکان * بخلاف باحرف صله (خلاف بویله
یرلرده رغم وکورلك معناسنه‌در (آن طاغیه اضافتی لامیه‌در (طاغی ازغون دیمکدر (که
حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (غرور ملك لامیه در (ومصره اضافت بیانیه (و یا لامیه
(دعوی خدایی مصدرك مفعولنه اضافتی در (و یاحرف مصدر (نبخشم فعل نفی مستقبل
متکلم وحده بغشلامیم دیمکدر (مکر ادات استثنا در الا معناسنه (باحرف صله (کمترین ترادات
تفضیل ؛ یاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (بندکانه اضافت لامیه‌در (محصول ترکیب)
چونکه هارون الرشیده ملك مصر مسلم اولدی یعنی خلافته و سلطنته داخل اوندیکه اول
ازغونك یعنی فرعونك رغمنه و کورلکنه که مصر سلطنتی غروری سببیله تکربلق دعواسنی
ایلدی مملکت مصری بغشلیم الاقو للریمك نمایتله دنی سنه یعنی الحقر غنه * سیاهی داشت
کودن نام اوحصیب ملك مصر ابوی ارزانی داشت * سیاهی یاحرف وحدت (داشت طوتاردی
یعنی کندینك وارایدی (کودن کاف عربك ودالك فتحه لریله لغت عربده سمراتنه دیرلر
تشبیه واستعاره طریقیله احمق کیمسه یه کودن دیرلر (نام او لامیه (حصیب حانك ضمی
وصادك فتحیله صورت تصغیرده (بوی باحرف صله (ارزانی لایق (داشت طوتدی یعنی
کوردی (محصول ترکیب) هارونك برقره عربی وارایدیکه آدی حصیب ایدی مملکت مصری
اکا لایق کوروب حاکملکنی اکا ویردی * کویند عقل وکفایت او بحدی بود که طائفهٔ
حراث مصر شکایت آوردند که پنبه کاشته بودیم برکار نیل باران بی وقت آمد تلف شد کفت
پشم بایستی کاشتن صاحب دلی بشنید و کفت * عقل وکفایت عطف تفسیری شکلیدر
بعض نسخه‌ده کفایت یرینه کیاست دوشمش زیرکلك معناسنه (بحدی با حرف ظرف
(ویا حرف وحدت (که حرف بیان (طائفهٔ حراث اضافت بیانیه در همزه‌یی اضافت ایچون
کلمش دیدیلر اولکی بلدکلری خطالری اوزره ذاهب اولمشلر (حراث جمع حارثدر نصار وزنی
اوزره اکنجیلر دیمکدر زراع‌ده دیرلر مصره اضافت لامیه در (که حرف بیان (پنبه باء عجمك
اوچ حرکتیله وسکون نونله پمق معناسنه در (کاشته بودیم اکمش ایدك دیمکدر (کاشتن
مصدرندن مشتق (برحرف استعلا (کار معروف (نیل واضافت لامیه مصر ایرماغی (باران بی
وقت امد تلف شد (ظاهر بوندن مراد نیلك طغیانیدر والا مصرده اولقدر یغمور یاغمز که
اکنلری افنا ایلیه (پشم باء عجمك فتحیله وسکون شینله یوکه دیرلر (بایستی باحرف حکایه‌در
(بایستن کرك اولمق (کاشتن اکمك (محصول ترکیب) روایت ایدرلر که عقل وکفایتی وفهم
وفراستی برحدده وبرمرتبه‌ده ایدیکه یعنی برطبقه‌ده ناقص العقل ونادان واحمق ایدیکه مصرك

دعویده همزه اضافت ایچوندر
دیین غنـدی سویلمش زیرا
هرکز اضافت همزه اقتضا
ایلمزمکر که کلمه نك اخرنده ها
رسمی اوله انده ده همزه عین
بترا شکلنده یازیلور بین بین
اوقنور بونده خودیانك کسریله
اوقنور لیکن کاه اولور که
ضرورت وزن ایچون بالفعل
یازیلن یایی ساکن اوقویوب
اضافت ایچون بریادخی اثبات
ایدرلر بونجلین دعوی مثلا
نتکه باب ثانیده کلور (بیت)
درازیی شب ازمژکان من
پرس) (کدیك دم خواب در
چشمم نه کنشست *
ردشمعی وکافی
زیرا اضافت ایچون کلن یادر
همزه دکلدر *
اشبومنده زده تناقض کوریلور
للطابع

اکنجی طائفه سی شکایت کتوردیلر که نیل کارنده پاموق اکمش ایدك یغمور وقتسز کلدی یعنی
نیل وقتسز طاشدی و پنبه مرفاسد وتباه اواوب هب تلف اولدی بوشکایتدن مقصودلری بو کیم
آفت سماویدن نقصان وخسران کوردك بو ییل بزدن پنبه جهتندن عشر وخراج طلب ایلمك
دیمکدر خصیب دیدی یوك اکمك کرك ایدیکز که یغمور ضرر ایلمیوب زیان کورمیدیکز یعنی شویله
احمق ونادان ایدیکه یوکده پنبه کبی اکلور و بجیلور صانوردی پس برصاحب دل بوسوزینی
ایشدوب دیدی جائزدر که صاحب دلدن شیخ کندی مراداوله وایشمه سی الدن روایت
طریقیله اوله * مثنوی * اکرروزی بدانش در فزودی * زنادان تنك روزی تر نبودی * روزی
یاء اصلیه ایله رزق معناسنه‌در (باحرف مصاحبت (ودانش اسم مصدردر علم معناسنه ترکیجه
بیلش دیمکدر (در حرف تأکید (فزودی حکایت حال ماضی ارتایدی (تنك لغتده طار
دیمکدر اما بونك کبی یرلرده قلتدن عبارتدر (تر ادات تفضیلدر معناده تنکه مقیددر تنکتر
دیمکدر (نبودی یا حرف حکایه در (محصول بیت) اکر ارزاق واموال وجاه وجلال عقل
ودانش مقدارنجه ارتوب زیاده اولیدی یعنی هرکسك رزقی عقلنه وفهمنه کوره اولیدی
جاهلدن رزقی ومالی ازرق وطاررق کیمسه اولمازدی یعنی جهله افقرناسدن اولوردی لیکن
ارادت خدایله بویله دکل بلکه خدا * بنادانان چنان روزی رساند * که صد دانادران حیران
بماند * با حرف صله (نادانان الف ونون ادات جمعدر (رساند الف ونون ادات تعدیه در
ایرشدرر دیمکدر اصلنده رسد ایدی ایریشور معناسنه (که حرف بیان (دانا صفت مشبهه در
علیم معناسنه (در آن یعنی رزق ایرشدر مه‌ده (صد دانا مبتدای اول حیران مبتدای ثانی (بماند
فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده حیرانه راجع ضمیر جمله‌ٔ فعلیه خبر حیراندر (وجملهٔ
اسمیه خبر صددر (وجملهٔ صغرا وکبرانك اعرابدن محلی یوق جمله ابتدائیه (محصول بیت) نادانلره
خدا انجلین رزق ومال ویرر که یوز عاقل ودانا اول رزق ومال وجاه وجلال و یرمه‌سنده حیران
وسرکردان ومدهوش قالور عربیده بومضمونی ایراد ایلمشلر لیکن عربی بیلین شرح اولمانیجه
خط ایلمدکی ایچون ترك ایلدك * مثنوی * بخت ودولت بکاردانی نیست * جز بتأیید اسمانی
نیست * باحرف مصاحبت (کاردان وصف ترکیبی درایش بیلیجی دیمکدر (باحرف مصدر
(باحرف مصاحبت (تأیید تفعیل بابندن مصدردر لغتده محکم ایلمکدر (امابونك کبی یرلرده
مراد توفیق ربانی ولطف واحسان صمدانیدر (آسمانه اسناد مجازیدر زیرا فاعل حقیقی خلاق
عالمدر (آسمانی یاسی حرف نسبتدر (محصول بیت) بخت ودولت وسعادت ورفعت ایش
بلیجیلکله ومبصر لغله دکلدر بلکه توفیق ربانی وتأیید صمدانیدن غیریله دکلدر (حاصلی
بخت ودولت قوت علم ومعرفت وکماله میسر دکلدر بلکه فقر وغنا ویرمك خلاق عالمك
ارادتنه منوطدرانجق * اوفتادست درجهان بسیار * بی تمیز ارجمند عاقل خوار * اوفتادست
اصلنده اوفتاده است در حذف وایصال طریقیله هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه یی ترك ایلدی
(زیرا سین وتا ادات خبر در فعله داخل اولماز اسمه مخصوصدر (تمیز اصلنده تمییزدر ایکی
یا ایله اما عجم عین الفعل یاسنك حذفیله استعمال ایدر (ارج قیمت ومقدار معناسنه در (ومند
ادات نسبت معنای لازمیسی معزز ومکرم دیمکدر معناسی مقدار صاحبیله تفسیر ایدوب
معزز ومکرم معناسنه کلدیکنی انکار ایلین فرزند ارجمند معناسنی بیلمز ایمش (ارجمند سکون
جیمله (جیمك ضمیله در دیین خطا سویلمش (زیرا مند لفظنك ما قبلی دائما ساکن اولور
(خوار واو رسمیله ذلیل وحقیر معناسنه‌در مصراع اول ثانی یه مرهوندر (محصول بیت)
دنیاده چوق واقع اولمشدر بی عقل وبی تمیز یعنی تشخیص وتمییزه مالك اولمیان معزز ومکرم

ردسروری
ردابن سید علی وشمعی

اولمق وعاقل وعالم خوار وذليل اولمق عالمده بوچوق واقع اولمشدر * كيميا كر بغصه مرده
ورنج * ابله اندر خرابه يافته كنج * كيميا كاف عربك كسريله علوم حيله نك بريسيدر كه
بعضى حيله ايله التوندن غيرى معدنياتى التون ايدرلر (وكر ادات فاعلدر جى معناسنه كيمياجى ديمكدر
(يعنى اول فن جالشن ديمكدر (با حرف مصاحبت (غصه غم اما اصلنده يمك ييركن بوغزده
طوران لقمه در (رنج الم معناسنه (ابله همزه نك ولامك فتحه لريله احمق معناسنه در
(خرابه ويرانه معناسنه در (كنج بونده دفينه معناسنه در (محصول بيت) كيميا كر (يعنى
اول عمله سعى وكوشش ايلين كيمسه غم وغصه ورنج ومحنت والمله مفلس اولوب كتمش
وفقر وفلاكتله اولمش ويتمش (اما ابله وجاهل هيچ الم وزحمت چكمكسزين وطالب وراغب
دكل ايكن ويرانه ده كنج ودفينه بولمق وقع اولمش * حكايت * يكى را از ملوك كنيزك
چينى آورده بودند خواست كه در حالت مستى باوى جمع آيد دختر ممانعت كرد ملك
در خشم شد ومر اورا از بندكان بسياهى بخشيد كه لب زبرينش از پره بينى در كذشته
بود وزيرينش بكريبان فرو هشته هيكلى بود كه صخره جنى از طلعتش برميدى وعين القطر
از بغلش بكنديدى * كنيزك وكنيز جاريه به ديرلر (چينى يه اضافت بيانيه (در خشم
خانك فتحى وسكون شينله غضب ديمكدر (شد بونده رفت معناسنه در (مر ادات تأكيد (يعنى
رانك مضمونى تأكيد ايدر (لب زبرين بيانيه (پره بينى بورون قلغى ديمكدر (زبرينش زيرينه
معطوف (بكريبان با انتهاء غايت ايچوندر الى معناسنه (فرو فانك ضميله ادات تأكيد (هشته
بونده صارقمش معناسنه در (هيكل بونده هيئت معناسنه در (ويا حرف وحدت (كه حرف بيان
(صخره جنى صادك فتحى وخانك سكونيله سليمان پيغمبرك مهرينى سرقه ايلين عفريت در
ديديلر كه زياده بد شكل وچركين قيافت ايمش كه سائر عفريتلر اندن اوركر ايمش (طلعت بونده
يوز معناسنه در (رميدى حكايت حال ماضى اوركردى ديمكدر (قطر قافك كسرى وطانك
سكونيله بونده قطران معناسنه در (پس عين القطر قطران بكارى ديمكدر (بغل بانك وغين
معجمه نك فتحه لريله قولتق معناسنه دركه عربجه ابط ديرلر همزه نك وبانك كسره لريله (با حرف
تأكيد (كنديدى كاف عجمك فتحيله يمك بارامز قوقق كه عربجه اكانتن ديرلر حضرت شيخ
قره نك اوصافنده مبالغه بيورر (محصول تركيب) دشاهلردن برينه چين ولايتندن جاريه كتورمشلر ايدى
پادشاه استديكه مستانه لك حالتنده انكله مجامعت ايليه جاريه منع ايلدى يعنى ال ويرمدى
ورضا كوسترمدى پادشاه غضب ايلدى وانى قوللرندن بر قره قوله بغشلديكه اوست طوداغى
بورنينك قلاغندن آشمش ايدى والت طوداغى بقاسنه دك صارقشيدى بر بد شكل ايديكه
صخره جنى بويله بد شكل وبد قيافت ايكن بو زنى كورسه اوركوب قاچاردى وقطران بكارى
قولتوغندن قوقاردى يعنى شكلى بد وكند بغلى بد ترايدى * بيت * توكويى تاقيامت زشت
رويى * بر وختمست بر يوسف نكويى * كويى شرط محذوفه جوابدر (يعنى قره نك شكلنى
كوربدك ديدك فعل مضارع مفرد مخاطبدر كويدندن (تا حرف انتهاء غايت (زشت رويه
وصف تركيبى در (ويا حرف مصدر چركين يوزلولك ديمكدر (بر حرف استعلا (وضميرى
قره يه راجعدر الك ووريته تمامدر ديمكدر (نكويى ياء مصدريه ايله ايلك ديمكدر (محصول بيت)
سن ديدك قيامته دك چركين يوزليلك يعنى بو چركينلكى الك اوزرينه مختومدر يعنى اكا ختمدر
حاصلى چركينلك اندن اوته اولماز وحضرت يوسف اوزره كوزللك يعنى حضرت يوسف
عليه السلام حسنى بى حدوبى پايان اولديغى كبى بونك قبحى كذلك بى حد وبى غايتدر * قطعه *
شخصى نه چنان كريه منظر * كز زشتى او خبر توان داد * شخصى يا حرف وحدت (كريه بونده

مكروه معناسنه در (منظر بونده شكل معناسنه در (كريه منظر وصف تركيبيدر بد شكل ومكروه
هيئات معناسنه (كز اصلى كه از ايدى (كه حرف بيان (زشتى يا حرف مصدر (واو يه اضافتى لاميه در
(داد بونده دادن معناسنه در (محصول بيت) بر شخص ايدى اما اويله بد شكل وكريه هيئات
دكل ايديكه انك چركينلكندن وزشت رولغندن خبر ويرمك ممكن اولايدى يعنى چركينلكى فوق
الحد ايديكه قابل تعبير دكلدر * وانكه بغلش نعوذ بالله * مردار با فتاب مرداد * واو
حرف عطف (كه كاهدن مخففدر (مرداردن لاشه وجيفه مراددر (با حرف ظرف
(آفتاب مرداد لاميه در تقديرى ماه مرداد وبا مرداد ماه ايدى ضرورت وزن ايچون حذف
وايصال اولدى (مرداد تاريخ جلالى حسابى اوزره شهور صيفيه نك اورته آيك اسميدركه
اول آيده لاشه لر وجيفه لر زياده بد قوقار خصوصا كيم عربلرك يعنى قره لرك قولتقلرى
(محصول بيت) قره نك شكلى وصورتى معلوم اولدقدن صكره قولتغى نعوذ بالله آفتاب مرداد
ماهده لاشه وجيفه كبى ايدى يعنى قتى بد قوقاردى شويله كه هيچ بر وجهله قوقوسنه تحمل اولنمازدى
استعاذه بو جهتندر * سياه را درآن مدت نفس طالب بود وشهوت غالب مهرش بجنبيد
ومهرش برد آشت بامدادان ملك كنيزك را جست ونيافت ماجرا كفتند خشم كرفت وبفرمود
تا سياه را با كنيزك دست وپا استوار ببندند واز بام جوسق بخندق در اندازند يكى از وزراى
نيك محضر روى شفاعت بر زمين نهاد وكفت سياه را درين خطائى نيست بلكه سائر بندكان
وخدمتكاران بخشش وانعام خداوندى معتادند كفت اكر در مفاوضه اوشبى تأخير كردى
چه شدى كفت اى خداوند نشنيده كه كفته اند * سياه را را حرف تخصيص سياهك
ديمكدر (مهر ميمك كسريله محبت معناسنه در (بجنبيد درشدردى ديمكدر (مهر ميمك
ضميله بكارتدن عبارتدر مهرين قالدردى يعنى بكارتن ازاله ايلدى (بامدادان ايرته ديمكدر
(بام طام اوستى (معلوم اوله كه يوقارى ولايتك اولرينك اوستى دوزدر (يعنى مسطحدر اكا
عجم بام ديرلر (جوسق جيم عربك وسينك فتحه لريله برج اوزره اولان كوشك در قصر معناسنه
واضافت لاميه در (با حرف صله (وخندق معروف (در حرف تأكيد (اندازند فعل مضارع
جمع غائب (ويا فعل امر جمع غائب حاصلى ايكيسنده صيغه ده مشتركلردر آتالر ويا آتسونلر
ديمكدر (خطائى يا حرف تنكير (بل ادات اضراب (كه حرف تعليل (سائر جميع وباقى معنالرينه
مستعملدر (مفاوضه لغتده مشاركت معناسنه در اما بونده مجامعت معناسنه در (او يه اضافت
مصدرك مفعولنه در (كردى يا حرف حكايه (شديده بويله در (محصول تركيب) اتفاقا
سياهك اول مدتده نفس خبيثى طالب وشهوت وطوفانى وارزوسى غالب ايدى جاريه يه مهر ومحبتى
حركتده كلوب اختيارى الدن كندى ومهرينى قالدردى يعنى قزلغنى الدى ايرتسى كه پادشاه
شراب كيفيتندن آيلوب عقله كلدى جاريه يى استدى وبولمادى كيجه واقع اولان ماجرايى
سويلديلر غضبه كلدى وبيوردى تا سياهك جاريه ايله بله الني واياغنى محكم بغليه لر وبرج اوزرنده
اولان كوشكدن حصارك خندقنه اتالر ويا اتسونلر بويله اولنجه ايى خويلى وزيرلردن بريسى
شفاعت يوزينى يره قودى يعنى پادشاهه تعظيم ايلدى وديدى پادشاهم سياهك بو خصوصده
خطاسى يوقدر بلكه سائر قوللر وخدمتكارلر سعادتلو پادشاهك انعام واحسانه معتادلردر
سياه بيچاره ده بونى معتاد اولان بخششلره قياس ايدوب استرداد احتمالنى خاطرينه كتورميوب
خنكار ويردى ديو مالكانه تصرف ايلمشدر (پادشاه وزيردن بو مصاحبى ايشيدجك ديدى
اكر بر كيجه مجامعتنى تأخير ايلسه نه اولوردى وزير ديدى اى پادشاه مسموعكز اولماديمى حكما
وعقلا ديدكارى * قطعه * تشنه سوخته در چشمه روشن چورسيد * تو مپندار كه از پيل

دمان اندیشد * بعض نسخه‌ده روشن برینه حیوان واقعدر (تشنه صوسز سوخته به اضافتی
بیانیه‌در (وهمزه حرف توسل (ویاء بطنی اضافت ایچون کلشدر (در حرف صله (چشمهٔ روشن
بیانیه‌در (وعین بزاشکلی که عربیده وفارسیده همزه‌دن بدل کتابت اولنور بونک کبی یرلرده اضافته
دلالت ایدر لکن خالص همزه تلفظ اولنماز بلکه یاءله بین بین تلفظ اولنور (پس بونده ایکی
یرده یاء همزه اضافت ایچون کلمش دیین اضافتی انکار ایدوب همزه صفتله موصوفی ربط
ایچون کلشدر دیین ذکر اولان تحقیق وتدقیقه واصل اولمامشلر (تو مبتدا (مپندار فعل نهی
مفرد مخاطبدر پنداریدندن ظن ایله دیمکدر ما بعدیله خبر مبتدادر (که حرف بیان (پیل دمان
بیانیه‌در کوکره‌مش وغضبه کلمش فیل تکه پسرهار ونده یکدی (اندیشد فعل مضارع
مفرد غائب قورقه دیمکدر (محصول بیت) نار درون ایله سوزان اولان تشنه وعطشان چونکه
صافی صو چشمه‌سنه ویا آب حیات بکاربنه ایرشدی یعنی واصل اوله سن ظن ایله اولوقت
هیتلی وکوکره‌مش فیلدن خوف ایدوب برواحکه بلکه خاطرینه بله کلمز انده فیل وارسلان
وقبلان اولدیغی * ملحد کرسنه درخانهٔ خالی برخوان * عقل باور نکند کز رمضان اندیشد *
ملحد اسم فاعلدر الحد یلحددن (یعنی افعال بابندن طریق شریعتدن خارج اولوب حشره
ونشره منکر اولان ظالمه دیرلر (کرسنه بونده کاف عجمک ضمی ورانک سکونی وسینک کسریله
آج معناسنه‌در که عربجه جایع دیرلر کاف عجمک ضمی ورانک کسری وسینک سکونیله‌ده
لغتدر فاحفظ (در حرف ظرف (خانهٔ خالی بیانیه (بر باء عجمک ضمیله طولو معناسنه‌در عربجه
ملآن دیرلر (خوان بونده نعمت وطعام معناسنه‌در (ملحد مبتداء اول وعقل مبتداء ثانی‌در (باور
باء عربیله وواو فتحیله کرد وباکند لفظیله مستعملدر ویا بعض مشتقاتیله نفی واثبات طریقیله
تصدیق معناسنه‌در بونده نه کند فعلیله مستعملدر که فعل نفی مستقبلدر ایلمز معناسنه تصدیق ایلمز
دیمکدر ما بعدیله خبر مبتداء ثانی وجملهٔ اسمیه خبر اول ومبتداء اول خبریله جملهٔ مستأنفه فتدبر (کز که
حرف بیان (رمضان معروف (اندیشد فعل مضارع مفرد غائبدر فکر ایدر دیمکدر (محصول بیت)
آج ملحد خالی اوده یعنی تنها خانه‌ده که کیمسه حالنه مطلع اولمیه وخانه نعمت وطعامدن
ملآن اوله یعنی بر اوله عقل تصدیق ایلمزکه رمضان فکرین ایدوب طعامه ال صونمیه یعنی
رمضان فکرین ایدوب طعام یمامسنی عقل اینانمز البته آچ اولنجه ییر (بر لفظنی باء عجمیله
برظن ایدوب باء عربینک فتحیله وخوانه مضاف قلان (وخوانی سفره معناسنه اخذ ایلین عجب
متصرف ایمش (وخالی لفظنی برخوانه مضاف قلان نه خوب موزون ایمش (وبری باء عربک
فتحی ورانک سکونیله تجویز ایلین غلط سو یاده مذکورلرک ارتجه کتمش عفی الله عنهم * ملک را
این لطیفه خوش آمد وکفت سیاهرا بتو بخشیدم کنیزک راچه کنم کفت کنیزک رابسیاه بخش که
نیم‌خوردهٔ اوهم اورا شاید * سیاهرا رااداتِ مفعول (بتو باحرف صله (بخشیدم بو لفظ ایکی معنایی
متضمندر (بری وزیره بغشلق یعنی تملیک ایلک (وبری اکا صوچین بغشلق (کنیزک را رااداتِ
مفعول جاریه‌یی دیمکدر (بسیاه با حرف صله سیاهه دیمکدر (بخش فعل امر مفرد مخاطب
بغشله (نیم‌خورده برکیمسه‌نک یعنی انسانک ویا حیوانک ییدیکندن ویا ایچدیکندن ارتنه دیرلر که
عربجه اکا سؤر دیرلر (اویه اضافت لامیه‌در (اورا اکا دیمکدر (شاید فعل مضارع مفرد
غائب لایق معناسنه‌در (محصول ترکیب) پادشاهه وزیرک مذکور لطیفه‌سی خوش کلدی
ودیدی سیاهی سکا بغشلدم ایکی معنایله یا جاریه‌یی نیجه ایده‌لیم وزیر دیدی پادشاهم هم جاریه‌یی
سیاهه بغشله که انک نیم‌خورده‌سی یعنی ارتوغیدر که بنه اکا لایقدر سعدی نصکره سزک
حرمکزه وسزانکله متمتع اولمق جائزدکلدر بو فکرلر کلبا خاطریکزدن چیقماق کرک * قطعه *

مطا

ردشمعی وکافی

مطلا

ردکافی

ردسروری

هرکز اورا بدوستی مپسند * که رود جای ناپسند یده * اورا انی دیمکدر اضمار قبل الذکر
واقعدر (مرجع الیهی مصراع ثانی اولنده مقدر آن کس اوله یاخود اورا آن کس راتقدیرنده
اوله پس طریق اضمار اولماز (با حرف صله (دوستی باحرف مصدر (مپسند فعل نهی مفرد
مخاطب بکنمه ولایق کورمه (که حرف رابط صفت (جای ناپسندیده بیانیه (محصول بیت)
هرکز اول کیمسه‌یی دوستلغه بکنمه ولایق کورمه که نامعقول ونامقبول یره وارە یعنی اکر
محبوبک ومطلوبک واکر غیریسی که اراذل نشین واراذل پرست اوله انی دوست اتخاذ ایلمه
وکندی یار ویاورم دیوا کا اعتبار قلمه بعض شراح جائزدرکه مپسند لفظی مفعول معناسنه اوله
یعنی مرضی ومقبول اولماسون دیو لکن فسادی زیاده واضحدر فتدبر * تشنه رادل نخواهد
آب زلال * نیم خورده دهان کنده یده * تشنه را را اداتِ تخصیص تشنه‌نک دیمکدر
(نخواهد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده دله راجع ضمیردر ومفعولی (آب زلال
اضافت بیانیه ایله زلال طاتلی صویه دیرلر پس بونده زلال وصفنده اطناب ایلین مطنب ایمش
(نیم خورد ونیم خورده برمعنایه‌در که سابقا ذکر اولدی ایدی ترکیب مزجی قبیلندندر (دهانه
اضافتی لامیه‌در (وکندیدیه بیانیه‌در (مصراع ثانی آب زلالدن حال واقع اولمش (محصول بیت)
تشنه‌نک کوکلی آب زلالی استمز واکا مائل اولماز قوقش اغزک ارتغی وسؤری اولدیغی حالده
اول آب زلال یعنی هرنقدر که کیمسه تشنه ایسه‌ده اغزی قوقش کیمسه‌نک ارتغن وفضله سن
ایچمز حضرت شیخ بو بیتی مبالغه طریقیله سوق ایلمش والا قوقش اغزلی برصودن ایچمکله
اول صو متغیر اولماز وحلال ایکن حرامده اولماز (وجائزدرکه تشنه انک اغزینک قوقوسنده
بیلمه وبیلیجک اکراه لازم کلمیه واقعا اکراه نه‌دن لازم کلور وخلقک چوغنک اغزی قوقار
ونه بلورکن بری برینک سؤرنی ییر وایچر بعض شراح نیم خوردهٔ هاء رسمیله وهمزه ایله
یازوب اکثر نسخه‌لره بوشکلی اسناد ایدوب افترا ایلمش حال بوکه بو نسخه‌یی کندی شرحندن
غیری یرده کورمدک بوقدر تتبعمز واریکن * قطعه * دست سلطان دکر کجا بیند * چون بسرکین
در اوفتاد ترنج * دست سلطان لامیه (کجا قنده دیمکدر استفهام انکاریدر (بیند فعل مضارع
مفرد غائبدر بینیدندن قنده کورر یعنی کورمز (چون اداتِ تعلیل اداتِ شرط دیین اصابت
ایلامش (با حرف صله (سرکین سینک فتحی وکسریله ورانک سکونی وکاف عجمک کسریله
حیوانات ترسی وکره‌سی تعریب ایدوب سرقین دیرلر (در حرف تأکید (اوفتاد واو اصلیه ایله دوشدی
دیمکدر (ترنج معروف اوفتادک فاعلیدر وملاحظه‌ده مصراع ثانی مصراع اولدن مقدمدر
زیرا علت معلولدن مقدمدر (پس تقدیر کلام چون بسرکین در اوفتاد ترنج دست سلطان
دکر کجا بیند در (بویله اولنجه بیند واوفتاد ترنجده تنازع ایدر دیمکه احتیاج اولماز بیندک
فاعلی ترنجه راجع ضمیردر فتدبر (بعض نسخه‌ده بیند برینه یابد واقع اولمش معناسی سهلدر
(محصول بیت) قاذورات ومهملات ایچنه دوشن ترنجی پادشاه النی قنده کورر وزه‌ده بولور
(یعنی ترسه وکره‌یه دوشن ترنج هرکز پادشاه الینی کورمدیکی وپادشاه انی النه المدیغی کبی
(حاصلی پادشاهه لایق اولمدیغی کبی سیاهک ارتغی اولان کنیزک دخی پادشاهک نظر شریفنه
وفراش لطیفنه هرکز لایق ومناسب دکل قصه‌دن حصه درفتأمل * تشنه رادل کجا نخواهد آب *
کوزه بکذشته بردهان سلنج * آبدن مراد مذکور آب زلالدر ضرورت وزن ایچون حذف
اولندی (کوزه کاف عربک ضمیله وهاء رسمیله فارسیدر وهاسز کوز عربیدر بردغه دیرلر (بکذشته
ماضیدن قسمدر کچمش دیمکدر (برحرف استعلا (دهان سلنج بیانیه سلنج سینک ولامک ضمه‌لریله
ونونک سکونیله دودقده یالامه دیدکلری مرضدر غایتله اغرغان اولور (مصراع اولده

ردکافی

ردکافی

ردکافی

رد ابن سید علی وسروری

استفهام انکاری وار (محصول بیت) برکوزه که آغزی بلامه کمسنك آغزندن کیچه یعنی سلنبج
اغزلی کمسه که اول کوزه دن صوایچه تشنه نك کوکلی اول کوزه دن صوبه قنده طالب اولور یعنی
هرنقدر صوسز اولورسه ده کوکلی اندن صوایچمکه مائل اولماز زیرا طبعی اندن اکراه ایدر (بو بیت
حضرت شیخك اولادغنده نظروار زیرا ترکیبنده ترکیك واداسنده ضعف حاصل وعلی الخصوص
که بعض متونده موجود دکل بو بیتك شرحنده مکروهی ارتکاب ایلمز دیبن اداده خلاف صحیحه
ارتکاب. ایلمش فتأمل *حکایت * اسکندر رومی را کفتند که دیار مشرق ومغرب بچه کرفتی که
ملوك پیشین را خزاین وملك وعمر ولشکر بیش ازین بود وچنین فتحی میسر نشد کفت بعون الله تعالی — ردکافی خدای نسخه
هرمملکتی که کرفتم رعیتش نیازردم ونام پادشاهان جز بنیکو بی نبردم * اسکندر مشهور بر پادشاهك
اسمیدر که علما بونده اختلاف ایلدیلر (اصح قول بودر که نبی دکل ایمش (لیکن بر صالح وعابد
ومتدین حکیم کامل ایدی که علمی ارسطالیس دن الدی (ابن فیلقوس رومی دیمکله مشهوردر
(بعضیلر سلسلهٔ اجدادینی حضرت نوحك اوغلی یافثه ایصال ایلدیلر (وبعضیلر حضرت
ابراهیم پیغمبره علیه السلام (وذوالقرنین لقبیله ملقب اولمسنده نیجه وجه یازمشلر (لیکن بو بر مقام
استیفاسی دکل امدی اسکندره دیدیلر (که حرف بیان (دیار دن بونده مملکت مراددر (کرفتی
فعل ماضی مفرد مخاطبدر (که حرف تعلیل (ملوك پیشین بیانیه (جز غیر معناسنه در (با حرف
مصاحبت (نیکویی یا حرف مصدر (محصول ترکیب) اسکندر رومی یه دیدیلر که مشرق
ومغرب دیارینی نوجهله ضبط ایدوب تحت تصرفکه کتوروب مسخر قلدك که ایلروکی پادشاهلرك
خزینه لری وسلطنتی وعمر ولشکری سندن زیاده ایدی حال بو که بو فتح و تسخیر میسر اولمادی
که سکا میسر اولدی اسکندر دیدی خدای تعالینك عونیله هرمملکتی که فتح وتسخیر ایلدم رعیتنی
انجتمدم ونام سلاطین ماضیه یی ایلکدن غیریله اکمادم یعنی جمیعنی خیر ایله ذکر ایلدم که الله تعالی بکا
جمیعنه اعطا ایلدیکنی اعطا ایلدی * بیت * بزرکش نخوانند اهل خرد * که نام بزرکان بزشتی — نخوانند فعلی اهل خرده اسناد مسامحه طریقیله درتقدیر *
برد * بزرکش شین اضمار قبل الذکر طریقیله (مصراع ثانینك اولنده مقدر ان کسه راجعدر
تقدیری انکس را که در (نخوانند اوقومازلر (یعنی دیمزلر (اهل خرد لامیه (وفاعلی نخوانند در (که
حرف رابط صفت (نام بزرکان لامیه در یاء بطنیله (بزرکاندن بونده اکابر مراددر (با حرف
مصاحبت (زشتی یا حرف مصدر در چرکنلك دیمکدر (برد فعل مضارع مفرد غائبدر (بریدندن
بردندن دکل (محصول بیت) اهل عقل وفراست اول کشی یی بزرك و کبیر اوقومازلر (یعنی
اکا اولو کیمسه دیمزلر که اکابرك نامنی زشتلغله اکار (حاصلی اکابرناسی چرکنلکیله ذکر ایده نی
عقلا اراذل ناسدن عد ایدرلر * قطعه * این همه هیچست چون می بکذرد * بخت وتخت
وامر ونهی کیر ودار * این همه مبتدا ومصراع ثانینك مضمونه اشارتدر (هیچست خبر مبتدا
(چون حرف تعلیل (می حرف تاکید زیرا می حاله وبا استقباله دلالت ایدر بو ابسه استقبال
مقامیدر (بکذرد فعل مضارع مفرد غائب وفاعلی این همه یه راجع تحتنده ضمیر (وبعضیلر
مصراع ثانیده معدود اولانلر فاعلدر دیدی (لیکن فیه نظر (کیر ودار (ودار و کیر واو عطله
ایکیسی بله صواش معناسنده مستعملدر (کیر کیریدندن (ودار داریدندن مشتقدر (کرفتن دن — ردکافی
وداشتن دن دیبن احوال اشتقاقدن کلیا غافل ایمش فندبر (محصول بیت) جمیع امور
دنیا یعنی بخت وتخت ودولت وسلطنت وامر ونهی وحکم وحکومت وعسکر چکوب اورمه
وطوتمه وفتح ممالك هیچ نسنه دکلدر چونکه آخری فانی وکذران در حکم عدمده در پس
عاقل اولان بونلره کوکل بند ایدوب عقد قلب ایلمز بعض شراح کیر ودار طمطراق وطنطنه
وصاول بورت معناسنه دربونك استعمالی بو در غفلت اولنمیه دیمش معلوم اولا که کندی

بو استعمالدن کلیا غافل ایمش فندبر * نام نیك رفتکان ضایع مکن * تا بماند نام نیکت پایدار * نام
نیك بیانیه ورفتکانه اضافت لامیه نام نیك مکننك مفعول اولی وضایع ثانیسی (تا حرف تعلیل (بماند فعل
مضارع مفرد غائب فاله دیمکدر نام نیك بیانیه (وبماندك فاعل (پایدار وصف ترکیبی در (دار یدندن
ثابت وبرقرار معناسنه در اعرابدن بماندك خبری واقع اولمشدر (محصول بیت) کچمشلرك یعنی
موتانك ایی آدینی ضایع ایلمه یعنی ادلرنی خیر ایله ذکر ایله اذکروا موتاکم بالخیر فحواسنجه تا کیم
عالمده سنکده ایی آدك ثابت وپایدار وبرقرار قاله یعنی تا کیم سنده صحیفهٔ روزکارده خیر ایله مذکور
اولاسین * باب دوم در اخلاق درویشان * حکایت * یکی از بزرکان پارسایی را کفت که چه
کویی در حق فلان عابد که دیکران در حق او بطعنه سخنها کفته اند کفت در ظاهرش عیب
نمی بینم ودر باطنش غیب نمی دانم * دوم دالك و واوك ضمه لریله ایکنجی دیمکدر (اخلاق خلقك
جمعیدر (خا مضموم ولام مضموم وساکن اولمق جائزدر (درویشانه اضافت لامیه در
درویشاندن مراد اهل سلوك صوفیلردر (پارسا باء عجمیله عابد وزاهده دیرلر (ویا — ردکافی
حرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (فلان الفاظ کنایه دندر (که حرف تعلیل
(با حرف مصاحبت (طعنه ها تصرفات اعجامدندر زیرا بونك اصلی طعندر طانك فتحی
وعینك سکونیله مصدردر نصر بابندن مصدری طعانده کلور طانك فتحیله (کفت مسؤل عنه
اولان پارسا دیدی (در حرف ظرف در ایکی یرده یله (باطن ظاهر مقابلیدر (محصول ترکیب)
اکابردن بریسی بر زاهده صور دیکه فلان عابدك حقنده نه دیرسین زیرا سندن غیریلر انك
حقنده طعنله سوزلر سویلشلرکه زهد وصلاحه منافی ایشلری واردر دیو پس سن نه دیرسین
انك حقنده (پارسا جواب ویردیکه ظاهرنده عیب کورمم وباطننده غیب بلمم یعنی ظاهرنده
وباطننده بر قصور ونقصانه مطلع دکلم زیرا مؤمنه لایق اولان بودرکه ظاهر حالنه ناظر
اولوب احوال درونی صلاحه حمل ایدوب سوء ظن اوزره اولمیه * قطعه * هرکرا جامه
پارسا بینی * پارسادان ونیك مرد انکار * هرکرا هر کیمسه یی دیمکدر حرف رابطه یی ضرورت
وزن ایچون کتورمش (جامه پارسا پارسا جامه وصف ترکیبی اقسامندندر زاهد وعابد
لباسلی دیمکدر (بینی نك هرکرا مفعول اولی وجامه پارسا ثانیسی (پارسادان انك مقدم مفعولی
(نیك مرد ترکیب مزجیدر اصلنده مرد نیك ایدی اضافتله ضرورت وزن ایچون مزج ایلدیلر
انکارك مقدم مفعولیدر (انکار فعل امر مفرد مخاطبدر افعال قلوبدن ظن ایله دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه یی که عابد وزاهد لباسلی کوره سین انی زاهد وعابد بیل وایی آدم
ظن ایله یعنی انی صالح بیل وایی کیمسه در دیو اعتقاد ایله (حاصلی صلحا لباسنده اولانه مادامکه
شریعت مطهره یه مخالف بر حالی معلوم اولمیه حسن ظن لازمدر (مصراع اولك معناسنی — ردشمعی وکافی
هرکیمکه پارسا جامه سیله کوره سین دیبن اداده قصور ایلمش فتأمل (هرکرا راسنی لام جاره — رد سروری
معناسنه طوتان غلط ایلمش (جامه اصلنده جامهٔ ایدی همزهٔ اضافتله صکره همزه ضرورت — رد سروری
وزن ایچون ساقط اولدی دیبن بیتك مضمونك یانه اوغرامش (وانکار انکاشتن وانکاریدندن — رد کافی
امر در دیوب وبالکز انکاریدندن مشتقدر دیینه اعتراض ایدن کندی معترض واقع اولمش — رد شمعی
(جامه پارسا خواجه سرا کیبیدر وسیلهٔ اضافت اولان همزه محذوفدر دیبن مقصود بینه
واصل اولمامش منه سنده جامه پارسایه جامه پارسا تقدیرنده در دیبن بومیدانك فارسلرندن
دکلدر * ورندانی که در نهادش چیست * محتسب را درون خانه چه کار * ور اصلنده
واکر در (ندانی فعل نفی مستقبل (که حرف بیان (در حرف ظرف (نهاد نونك کسریله طبع
وخلقت معناسنه در (محتسب دیار عجمده امر معروف نهی منکر ایلین محتسبدر اول دخی

ازهد واورع علمادن اولاغندر (را حرف تخصيص در لام جاره معناسنه (درون ايچ معناسنه در
(خانه يه اضافتی فی معناسنه در (محصول بيت) واكر پارساجامه لينك قلبنده ودرونده نه وار
ايديكن (يعنی خيردن وشردن نه حال اوزره در بلمزسك نسنه لازم كلمز (يعنی سكا احوال
درونه اطلاع لازم دكل زيرا محتسبك اوايچنده نه ايشی وار (يعنی محتسبك امرمعروف ونهی
منكرده وظيفه سی فساد ومنكری ظاهر اولانی اخذ ايلمكدر احوالی مستور اولانه تعرض
ايلمكه مرخص دكلدر زيرا فقها بيورمشلردر (الفسق الخفی لايسقط العدالة) يعنی بر كيمسه كه
فسقنی اخفا ايلبوب اشاعت ايلميه انكا ظالم ديمزز * حكايت * درويشی راديدم كه سر بر
آستان كعبه نهاده می ناليدومی كفت يا غفور ويا رحيم تودانی كه از ظلوم وجهول چه آيد كه
تراشايد * درويشی (يا حرف وحدت (را ادات مفعول (كه حرف بيان (آستان كعبه
لاميه كعبه نك ايشيكی ديمكدر (كعبه مكه شهرنده اولان تكری اويدر (نهاده هاء رسمی
حرف زنبدر قيوب ديمكدر (می ناليد حكايت حال ماضی ايكلردی ديمكدر (می كفت ده
بويله در سويلردی ديمكدر (يا حرف ندا (غفور مبالغه ايله اسم فاعلدر غايتله يارلغايجی معناسنه
(رحيم بوده مبالغه ايله اسم فاعلدر زياده اسركيجی ديمكدر (ظلومده مبالغه ايله ظالم
(جهول مبالغه ايله جاهل ديمكدر (چه آيد نه كلور (يعنی نه حاصل اولور ديمكدر (كه
حرف بيان (ترا سكا ديمكدر (شايد فعل مضارع مفرد غائب بونده يارايه (يعنی لايق
اوله معناسنه در (محصول تركيب) بردرويشی كوردم كه باشنی كعبه اشكنه قيوب ايكلردی
وسويلردی ياغفور ويارحيم سن بلورسن كه ظلوم وجهولدن نه كلور ونه حاصل اولور كه
سكا لايق اوله يعنی بن سكالايق طاعت وعبادت كتورمكه قادردكلم معلوم اوله كه عموماشراح
نهاده لفظندن صكره (بودوروی درزمين می ماليد) تركيبنی زياده ايتديلر ليكن كاتبك عرضنی بوزمشلر
زيرا كعبه نك اشيكی يردن بوقار وآدم بوينجه واريعنی يوكسك واقعدر (پس باشنی اشيكه
قودقدن صكره يوزين يره سورتمك هركزمتصوردكلدر زيرا مانعة الجمعدر ايكيسی برآنده
وبرساعتده اولمق ميسردكلدر (استاندن مرادجدار كعبه دردين براستعلا ايچون اولديغنی ملاحظه
ايلمزيمش زيرا جداری اوزره باش قومق سطحنه عروجله ميسردر اول ايسه ممكن دكلدر
قندر * قطعه * عذر تقصير خدمت اوردم * كه ندارم بطاعت استظهار * عذرك تقصيره
وتقصيرك خدمته اضافتلری لاميه لردر (وعذر آوردمك مفعوليدر (كه حرف تعليل (بطاعت
ندارمك مفعول غير صريحی (استظهار استفعال بابندن مصدردر ارقه لنمق معناسنه مفعول
صريحی (محصول بيت) يارب سنك ذات پاككه لايق خدمت عبادت وطاعت كتوره ميوب
بلكه خدمتكده واقع اولان قصور ونقصانك عذرينی كتوردم زيرا عبادت وطاعتمه اعتمادم
يوق وعمل موجب جنت اولماديغنی بلورم پس اعتمادم محض لطف وكرمكه در * عاصيان
ازكناه توبه كنند * عارفان ازعبادت استغفار * عاصيان الف ونون ادات جمع در مجرمان
معناسنه در يعنی كناهكارلر (عارفان الف ونون ادات جمعدر اهل عرفان اولان الله
دوستلری ازعبادت تقديری ازتقصير ويا ازنقصان عبادتدر برمضاف تقديريله (محصول بيت)
عاصيلر ومجرملر كناهلرندن توبه ايدرلر اما اهل عرفان تقصير ونقصان عبادتلرندن استغفار
ايدرلر يعنی عبادتلرنده اولان قصورلرين بلوب عبادتلرين عين معصيت عدايدوب استغفار ايدرلر
* عابدان جزای طاعت خواهند وبازركانان بهای بضاعت ومن بنده اميداورده ام نه طاعت
وبدريوزه آمده ام نه بتجارت اصنع بی ماانت اهله ولاتفعل بی ماانااهله * فارسيجه مذكور
درت فقره (وعربيجه ايكی فقره تتمة قول درويش در (عابدان الف ونون ادات جمعدر

ردشراح جبعا

عجبا ايكيسی برآنده اولمق لازميدر للطابع

ردسروری

ومبتدادر (جزآی طاعت لاميه (وخواهندك مفعولی وجملهٔ فعليه خبرمبتدادر (بازركانان
بونك اصل مفردی بازاره در بازاره مخصوص معناسنه زيراهاء رسمی بونك كبی يرلرده تخصيص
افاده ايدر (پس الف ونونله جمع اولمق سببيله (هاء رسمی پی كاف عجميه يه ابدال ايلديلر
بازاركان اولدی (زانك فتحيله بعده كثرت استعمال ايله الف حذف اولوب راساكن قلندی بازركان
اولدی (پس بوعبارته تعبير بومقدار بول بوليجق كثرت استعمال ايله حكم مفرده واروب تكرار
بردخی جمع ايدوب بازركانان ديديلر (معلوم اوله كه حضرت مولاناجامی، سبحة الابرارنام كتابنده
عقدهفتم دهالنی ورانك فتحه سنی اثبات ايدوب ياء نسبتله الف ونونی جمع ايلمش (بيت) ليك
بازاره كيان ديده ورند) (صداز بن حنس بيك جونخرند (وحضرت شيخ بوستانده بازاركان عبارتی
مقام مفردده ذكر بيورمش (بيت) شهنشه كه بازاركان رابخست) (درخير برشهر واشكر يست)
(ايمدی بونده بازركان زانك فتحيله اوقمق كرك فتأمل (بضاعت لغتده تجارته برمقدار مال
ارسال ايلمكه ديرلر (مثلا برتاجره برمقدار مال ويرسين كه كندی مالی يانجه سنك مالكی
سنكيچون قوللانه (امابونده مطلقا اسباب ومتاع مراددر (با حرف صله (دريوزه دالك فتحی
ورانك سكونيله جرايلمكه ودلنمكه ديرلر تحريف ايدوب عوام دروازه ديرلر (اصنع فعل امر مفرد
مذكر مخاطب افعل معناسنه يعنی اشله (بی باحرف صله وياضمير متكلم بكا ديمكدر (ماسم موصولدر
الذی معناسنه (اصنعك مفعول صريحی وبی غيرصريحی (انت ضمير مرفوع منفصل محلا
مرفوع مبتدا سن ديمكدر (اهل بونده لايق وسزاوار معناسنه در لفظا مرفوع خبرمبتدادر
وضمير مجرور مايه راجعدر وجملهٔ اسميه نك اعرابدن محلی يوق مانك صله سيدر (لاتفعل
فعل نهی مفرد مذكر مخاطب اشلمه ديمكدر (بی سابق كبيدر (انااهله انت اهله كبيدر بعض
نسخه ده بی برينه بنا دوشمش بزه ديمكدر (محصول تركيب) عابدلر ايلدكلری عبادتك ثواب
وجزاسين استرلر واول اميدايله طاعت ايدرلر وبازركانلر اسباب ومتاعلرينك بهاسين استرلر
كيسه يه مفت نسنه ويرمزلر اما بن عبد عاصی دركاهكه اميد خالصله ولطف وكرمكه
اعتماد ايله كلدم عبادت وطاعتم يوق كيم مقابلنده عوض جنت وجزای كوثر رجا ايدم ودخی
تهی دست مجرد جره ودريوزه يه كلمشم بضاعت وسرمايم يوق وتجارته كلمدمكه قيمت وبها
استيم پس بكا سن سكالايق اولانی اشله كه مغفرت ومرحمتدر كه عاصی بندك سندن انی رجا
ايدر وبكا بن لايق ومستحق اولديغمی اشلمه كه عذاب وعقابدر زيرا سندن لطف واحسان
رجاسيله قپوكه كلمشم * بيت * كركشی ورجرم بخشی روی وسر بر آستانم * بنده را
فرمان نباشد هرچه فرمايی برانم * كشی ضم كاف عربيله فعل مضارع مفرد مخاطب
قتل ايدرسك ديمكدر (كشيدندن كشتندن دكل (جرم جيم عربينك ضمی وسكون را ايله
كناه معناسنه در (بخشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بخشيدندن لفظ مشتركدر بغشلمغله
عفو ايلمك بينده بونده ايكيسنه ده تحمل وار (روی وسر تقديری رويم وسرمدر (آستانم ميمی
معنی جهتنده بونلره مصروفدر (بنده را را حرف تخصيصدر لام جاره معناسنه بنده نك
ديمكدر (فرمان اسمدر بويرق معناسند (فرمايی فعل مضارع مفرد مخاطب بيوررسين ديمكدر
(بر حرف استعلا (آن اسم اشارتدر چه يه (ميم ضمير متكلم (محصول بيت) اكر بنی قتل ايدرسك
كناهلرم ايچون واكر كناهلرم بغشليوب عفو ومغفرت ايدرسك هرنكه ايلرسك يوزم وباشم
آستان كرم واحسانكده در (حاصلی هرنه كيم بكا اشلرسك تسليم ورضا اوزره يم روكردان
وسركش دكلم بن بندهٔ عاصينك ومجرم قاصينك فرمانی وبويروغی اولماز يعنی هيچ نسنه
سويلمكه مالك وقادر دكلم هرنه كيم سن بيوررسك اول بويروغك وامرك اوزرينه يم (حاصلی

ردسروری

هرنه کیم ایدرسك امر بکه تابع ومنقادم * قطعه * بردر کعبه سائلی دیدم * که همی کفت ومی
کرستی خوش * بر حرف ظرف (در کعبه لامیه (سائلی یا حرف وحدت (که حرف بیان
(ها حرف تأکید (ومی حرف حکایه در ایکی فعلده بله (اصلی کریستدر رادن صکره یا ایله
یا ضرورت وزن ایچون ساقط اولدی (خوش واو رسمیله وخاده روم ضمه ایله بونده مبالغه
معناسنی افاده ایدر محکم اغلردی دیمکدر (محصول بیت) کعبه قپوسنده خدادن سائل
بر درویش کوردم که سویلردی ومحکم اغلردی یعنی جان وکوکلدن درد ایله کریه ایدردی
* من نکویم که طاعتم بپذیر * قلم عفو بر کناهم کش * یا حرف تأکید پذیر باء عجمیله فعل امر مفرد
مخاطب قبول ایله دیمکدر (قلم عفو بیانیه (کش کافك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر چك دیمکدر
(محصول بیت) بو بیت اولده همی کفتك مقولیدر یعنی یارب بن دیمزمکه عبادت وطاعتم
قبول ایله حاصلی جزا وثوابه مستحق عملم بوقدر بیلورم بلکه لطف وفضلکه وعنایت وکرمکه
امید وارم انجق پس عفو وصفح قلمنی کناهمه چك یعنی صحایف سیئاتمدن جرایم صغایر
وکبایرمی اخراج ایله تاکیم مجرمین ایله حشر اولمیایم حاصلی سکا لایق اولمین عمللرمدن
کذا کچ * حکایت * عبد القادر کیلانی درحرم کعبه روی برحصا نهاده همی کفت ای خداوند
بنجشای واکر مستوجب عقوبتم درقیامت مرا نابینا برانکیز تا در روی نیکان شرمسارم نشوم *
کیلانی یا حرف نسبت (کیلان کاف عجمك کسریله مملکت اسمیدر اصلنده کیلان دورندر
معتبر اولان رشت ولاهیجاندر عبد القادر کیلانی رشتندر مشایخ عظام واولیاء کرامدن
مناقب شتی وکرامات علیا صاحبی برعزیزدر اولیا ارا سنده زیاده شهرتی وار (حرم کعبه
لامیه (حصا حاء مهمله نك فتحیله جمع حصاندرکه کعبه حرمنده دوکیلن خرده چاقل طاشلریدرکه
فارسیجه سنکریزه دیرلر بو شول خرده طاشلردرکه بیرام کونلرنده منا ده اتارلر اول طاشلری
خدام کعبه جمع ایدوب حرمه دوکرلر (نهاده ها حرف رتبدر قویوب دیمکدر بوهایی شرحنده
بازمیان معنای ترتیبی یلمزایمش وبازوب قومش معناسنی ویرنده کذلك (بنجشای فعل امر مفرد رد سروری وشمعی
مخاطب امرکه دیمکدر (مستوجب عقوبت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر لایق عقوبت
دیمکدر (نابینا نا حرف نفی یعنی حرف توصیف نفی (بینا صفت مشبهه در (نابینا اعمی دیمکدر
(برحرف تأکید انکیز فعل امر مفرد مخاطبدر انکیزیدندن انکیختندن دکل (تا حرف تعلیل رد ابن سیدعلی وسروری
(روی نیکاندن مراد نظر ومواجهه نیکاندر (شرمسار سینك سکونیله صفت مشبهه در تخجل
معناسنه (نشوم فعل نفی استقبال اولمیام دیمکدر (محصول ترکیب) عبد القادر کیلانی حرم
کعبه ده یوزینی طاش دوکندیسی اوزرینه قویوب سویلردی یعنی مناجات ایدردیکه یارب
رحمت وعفو ایله واکر عذابه لایق ومستحق ایسم یعنی عقوبت مقرر ایسه باری قیامتده بنی
اعمی حشر ایله تاکیم مقبول قوللرك نظرنده ومواجهه سنده تخجل وشرمسار اولمیام * قطعه *
روی برخاك عجز می کویم * هر سحر که که بادمی آید * روی مقدر نهاده نك مقدم مفعولیدر
تقدیری روی برخاك عجز نهاده می کویم در (هر سحر که ظرف می کویم در (محصول بیت)
یوزیمی خاك عجز ومذلته قویوب سویلرم هر سحر وقتنده که باد سحر کاه هبوب ایلیه یعنی اسه
* ای که هرکز فرامشت نکنم * هیچت از بنده یادمی آید * ای حرف ندا منادی محذوف
تقدیری ای جانا ندر (که حرف رابط صفت (فرامش اصلی فراموشدر واو ضرورت
وزن ایچون حذف اولندی بوداء ضمارك ماقبلی مفتوح اولمق قاعده اولدیغیچون تاء خطابك
ماقبلی مفتوح قلندی حرکت فتح اخف اولدیغیچون دینلر عندی سویلش (هیچت تا ضمیر رد سروری
خطاب تقدیری هیچ تادر (یاد اکفدر (محصول بیت) بو بیت میکویمك مقولیدر یعنی

ای

ای جانانکه بن سنی هرکز فراموش ایدوب اونتمام یعنی هیچ یادمدن کتمزسین عجبا بو بنده دن
سکا هرکز یاد یعنی اکمق کلورمی یعنی عجبا سنده بنده کی هیچ یاد ایدوب اکارمیسین حاصلی
بن سنك هیچ خاطریکه کلورمیم (باد سحردن مراد باد صبادر زیرا عشاق دلفکارك خبر وپیامنی
وسلام وکلامنی ایصال واظهار شوق وغرامنی جانان قتنده ایلین اولدر انکیچون اکا برید عاشقان
وپیك مشتاقان دیرلر بریده باد صباده دیرلر * حکایت * دزدی درخانهٔ پارسایی درآمد
چندانکه طلب کرد چیزی نیافت دلتنك شد پارسا را خبر شد کلیمی که بر آن خفته بود در
ره کذر دزد انداخت تا محروم نکردد * دزدی یا حرف وحدت (در حرف صله (خانهٔ پارسا
لامیه (ویا حرف وحدت (درآمد کیردی دیمکدر (دلتنك وتنك دل وصف ترکیبیدر بحضور
معناسنه (پارسارا را ادات مفعول (کلیمی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (خفته
یاتمش واویمش دیمکدر (ره کذر رانك فتحی وهانك سکونی وکاف عجمك ضمیله کچید برینه
دیرلر ترکیب مزجیدر (انداخت اتدی دیمکدر (تا حرف تعلیل (نکردد اولمیه ویا دونمیه
(محصول ترکیب) بر اوغری بر عابدك خانه سنه کیردی برنسنه اوغرلمق ایچون اول قدرکه
اونی ایچنده براله جق نسنه ارادی بولمدی بحضور اولدی عابده خبر اولدی یعنی اوینه
اوغری کیردیکی معلومی اولدی بر کلیم که اوزرنده یاتمشیدی ودزدك کچدیکنه اتدی تا کیم محروم
اولمیه ویا دونمیه * قطعه * شنیدم که مردان راه خدا * دل دشمنان را نکردند تنك *
(مردان راه خدا لامیه لردر (دل دشمنانده بویله در (ونکردندك مفعول اولی (وتنك ثانیسی
(محصول بیت) اشتدمکه خدا یولینك مردلری ورجال الله یعنی مردان طریق حق دشمنلرینه
دلتنك وپریشان خاطر ایلمدیلر بلکه عدولرینکده خاطرلرین رعایت ایلدیلر * ترا کی میسر
شود این مقام * که با دوستانت خلافست وجنك * ترا سکا دیمکدر (کی نیچون دیمکدر وقتدن
سؤالدر (که حرف بیان (محصول بیت) سکا نیچون میسر اولور بو مقام یعنی دشمنلرك خاطرلرینی
رعایت ایلمك مقامی که دوستلرکله جنك وجدال ونزاع وخصومت ایدرسین یعنی سن که
دوستلرکله بدمعاش وبدزندکانیسین پس دشمنلرکله نیچون حسن زندکانی وصفای معاشرت
اوزره اولورسین * مودت اهل صفا چه در روی وچه درقفا نه چنان که از پست عیب کیرند
وپیشت بمیرند * مودت محبت معناسنه در (اهله اضافتی واهلك صفایه لامیه لردر (نه چنان
اویله دکلدر دیمکدر (که حرف بیان (پس آرد معناسنه در (واز بونده ادات ظرفدر (پست
تقدیرنده (کیرندك ظرف مکانی (وعیب مفعولی (کیرند فعل مضارع جمع غائب کیریدندن
طوتارلر دیمکدر (پیش اوك وقت معناسنه در (وتار خطاب ایچوندر (میرند فعل مضارع جمع
غائبدر میریدندن اولهلر (محصول ترکیب) اهل صفا وذوقك محبت ومودتی حضورده وغیبتده
یعنی اوککده وارد کده برابردر متفاوت دکلدر انلرك حالی اویله دکلدر که اردکده وغیبتکده
عیب ونقصانك طوتالر ویانکده وحضورکده محبت ورأفت اظهار ایدوب بولکده اولمك
دعواسنی ایدهلر حاصلی حضورکده وغیبتکده صافی درونلردر * بیت * در برابر چو کوسفند
سلیم * درقفا همچو کرك مردم خوار * کوسفند قیون (کرك مردم خوار اضافتی بیانیه در
(مردم خوار وصف ترکیبیدر آدم ییجی معناسنه (محصول بیت) یعنی اهل صفانك نقیضلری
برابرکده وحضورکده قیون کبی سلیم وحلیم کوسترلر کندیلرینی اما اردکده وغیبتکده آدم
ییجی قورد کبیدر یعنی اهل نفاقك حاللری بویله در اما اهل صفا واصحاب وفاده بو حال بوقدر
بلکه ظاهرلری وباطنلری معمور ودرون وبیرونلری طیب وطاهر حضورکده نیجه ایسه
غیبتکده همان اویله در اردکجه بردرلو واوککجه بردرلو دکللر بلکه اردکده واوککده برابردرلر

* بيت * هر كه عيب ديكران پيش تو اورد شمرد * بيكمان عيب تو پيش دكران خواهد برد *
عيب دكران لاميه (وآورد وشمردك مقـدم مفعولى (وپيش تو لاميه (وايكيسنك ظرف مكانى
(عيب تولاميه ومفعول خواهد برد (پيش دكران لاميه وظرف مكانى برد مصدر معناسنه در
(محصول بيت) هر كيمسه كه غيريلرك عيوب ومثالبنى سنك حضورك كتوروب تعداد
ايده يعنى بر بر سويليـه بى شك وريب سنك دخى عيوب ونقايصكى غيريلره نقل ايدوب
سويلسه كرك حاصلى برامز كيمسه لر هركسى ذم وقدح ايلمه ده در بو زينك احسان ايلسك
فائده ايتمز زيرا بد نهاددر ايلك بلمز بلكه ايلك قنده برامزلقدر * حكايت * تنى چندا زروندكان
متفق سياحت بودند وشريك رنج وراحت خواستم كه مرافقت كنم موافقت نكردند * تنى
يا حرف وحدت (روندكان رونده نك جمعـدر سياحلر ديمكدر (متفق سياحت اسم فاعلك
مفعولنه اضافتيـدر (سياحت سينك كسريله مصدر در ضرب بابنـدن يريورنده يوريوب
كتمكه ديرلر (شريك رنج اضافت فى معناسنه در تقديرى شريك در رنجد ر رنجده والمده
شريك ديمكدر (راحت رنجه معطوف بنه بودند مقدردر (مرافقت مفاعله بابندن مصدردر
بولداشلق (موافقده مفاعله بابندن مصدر در اويمق معناسنه (محصول تركيب) سياحلردن
برنيچه كيمسه سياحته متفق ايديلر يعنى سياحت ايلمكه اتفاق ايلمشلر ايدى ورنج وراحتنده
شريك اولمشلر ايدى يعنى روزكارك كرم وسردين وراحت و دردين بيله چكلم ديو قول وقرار
ايلمشـلر ايدى شيخ بيورر ديلدمكه بونلره بولداشلق ايدم يعنى دنيايى بله كزمك مراد ايدندم
لكن بو خصوصده بكا موافقت ايلمديلر يعنى بولداشلغه قبول ايلمديلر * كفتم از كرم واخلاق
بزركان بديعست روى از مصاحبت مسكينان تافتن وفائدهٔ دريغ داشتن كه من درنفس خويش
اين قدر قوت وقدرت مى شناسم كه درخدمت مردان يارشاطر باشم نه بار خاطر * اخلاق بزركان
لاميه در (بعض نسخه ده كرم اخلاقه مضـاف واقعدر بديع عجيب وغريب معنـاسنه در
بونده بعيد وجور معناسنه در (مصاحبت مسكينان مصدرك مفعولنه اضافتيـدر (تافتن لغتده
دوندرمك و بوكمك معناسنه در اما بونك كبى يرلرده اعراض معناسنه در (فائده داشتنك مفعول
اولى (و دريغ ثانيسى (كه حرف تعليـل (نفس خويش لاميه خويش واو رسميله كندى
معناسنه در (مى شناسم فعل مضارع متكلم وحده اكارم ديمكدر (كه حرف بيان (خدمت مردان
لاميه (يارشاطر بيانيه (يار بولداش (شاطر اياغنه چويك خدمتكار (بارخاطر لاميه (محصول تركيب)
حضرت شيخ بيورر رونده لرينى مرافقتـه قبول ايلمينجه ديدمكه اولولرك كرملرندن واخلاق
حميده لرندن زياده بعيددر مسكينان وفقيرلرك مصـاحبتندن اعراض ايلمك وانلردن فائده بى
دريغ طوتمق زيرا بن كندى نفسمده وعقلمده بومقدار قوت وقدرت ادراك واحساس ايدرمكه
يارانك خدمتنده يارشاطر اولام بارخاطر اولميام حاصلى هر وجهـله بندن حظ ايلرسكز اكارم
بو قدر اعراض بيورمك * بيت * ان لم اكن راكب المواشى * اسعى لكم حامل الغواشى *
ان ولم ايكيسيده حروف جازمه دندر حتى بعض علمـا مابعدنده كلن فعل مضارعده عامل
اولملرنده اختلاف ايلديلر كيمسى عامل اولان ان در وكيمسى لم در ديدى (اكن اصلنده اكون
ايدى جزمله واو دوشدى فعل مضارع متكلم وحده صيغه سيدر اسمى تحتنده متكلم ضميرى
انا مستتر وخبرى راكبدر مواشى يه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيـدر (مواشى ماشيه نك
جمعيـدر بونده بنت طوارى مراددر آت كبى وقتر كبى (اسعى فعـل مضارع متكلم وحده در
مجزوم اولمديغندن معلومدر كه (اكن ده عامل اولان لم در ان دكل (لكم اسعى يه متعلقدر (حامل
لفظا منصوب حالدر اسعى نك فاعلندن (غواشى يه اضافتى سابق كبيـدر (غواشى غاشيه نك

جمعيـدر اكر قلفنه ديرلر (محصول بيت) اكر طواره سوار اولمازسم يعنى سزكله مصاحب
ويارانِ وراكب وهمعنان اولمغه قابليت ولياقتم اولمازسه غاشيه داريكز اولوب خدمتكز ايدرك
كيدرم (يعنى مصاحبكز اولميزسم خدمتكاريكز اولمغه لياقت واستحقاق اكارز كنديمزده
(سعى بوريمكه ديرلر بونده سعى كوشش معناسنه اخذ ايلين لغته ابى سعى ايلمامش * يكى زان ميان
ردشمى
كفت ازين كه شنيدى دلتنك مدار كه درين روزها دزدى بصورت درويشان درآمد
وخود رادر سلك صحبت ما منتظم كرد * ازان ميان ارالرندن ديمكدر (دل مداركه مفعول اولى
(وتنك ثانيسى (كه حرف تعليـل (روزها روزك جمعـدر كونلر ديمكدر (با حرف ظرف
(صورت درويشـان لاميه (خودرا را ادات مفعول (وخود كردك مفعول اولى (ومنتظم
مفعول ثانيسى (درسلك در حرف صله سلك دزى ودبزى ايلكى صحبته اضافتى بيانيـه وما يه
لاميه درسلك كردك مفعول صريحى (محصول تركيب) بن مذكور سوزلرى سويليجك
بريسى ارالرندن ديدى بوسوزديكه ايشتدك كوكلكى تنك طوتمه يعنى تنكدل اوله وخاطرك
بحضور طوتمه زيراسنى بولداشلغه قبول ايلميوب سنكله مرافقت ايلمديكمزك اصلى بودركه
بوكونلرده براوغرى صورت درويشـانده بزه داخل اولدى يعنى بزه بولداش اولدى وكندينى
بزم صحبتمز دزيسنه دزى يعنى بزمله هم صحبت وهم عشرت اولدى * بيت * چه داند مرده كه
درجامه كيست * نويسنده داند كه درنامه چيست * مردم اسم جمعدر كه فعل جمعه فاعل اولمغه
قابلدر (كه حرف بيان (در حرف ظرف (جامه لباس (كيست هاء رسمى يايه تبديل اولمشدر
(نويسنده اسم فاعل (كه حرف بيان (نامه مكتوبه ديرلركه عرب صحيفه دير بعض نسخه ده
خامه دوشمش قلم معناسنه (محصول بيت) خلق عالم نه بيلوركه لباس ايچنده كيمدر يعنى صالح
وطالح ظاهر لباسدن معلوم اولماز زيرا نيچه صالح وزاهد وعابد تستر حال ايچون عوام
شكلنده كزر ونيچه طالح وفاسق وفاجر زى زهاد وعباد وصلحا ايله متلبسدر فسق وفجورينى
اخفا ايچون حاصلى كيمسه نك حالى لباسندن معلوم اولماز نتكه مخفى يازيلمش مكتوبك ايچنده
نه وار ايديكين كاتب بيلور انجق يعنى يازان كاتب بيلور ايچنده نه وار ونه يوق انجق بهرحال مخفى
كارى خدا بيلور فقط * ازانجا كه سلامت حال درويشانست كمان فضولش نبردند وبيارى
قبولش كردند * ازآنجا اول مقام ومرتبه دن واول جهتـدن (كه حرف بيان (سلامت حال
درويشـان لاميه لردر (سلامت حالدن مراد صافى درون وبى غرض وبى علت اولمالرندن
كنايتدر (كمان فضول لاميه در ظن فاسد و وهم باطل معناسنه در يعنى لباس فقراده اولديغيچون
انى باطل وفاسد اعتقاد ايلمديلر وانى يار وياور اعتقاد ايدوب مرافقته قبول ايلديلر (محصول تركيب)
اول مقام ومرتبه دنكه درويشلر صافى درون وپاك ضميرلردر وهركسه حسن حالله معتقـد
اولادقلرى جهتندن اول كيمسه يه يارامزدر ديو اعتقاد ايلمديلر وحقنده سوء ظن ايلديلر حاصلى
زى صلحاده اولديغيچون كندى بى صالح وعارف اكلاديلر ومصاحبتلرنه انى اختيار ايلديلر
* مثنوى * ظاهر حال عارفان دلقست * اين قدر بس كه روى درخلقست * ظاهر حال
لاميه ومبتدا (عارفانه اضافت لاميه عارف بالله ديمكدر (يعنى من عرف نفسه فقد عرف ربه
ديدكلريدر (دلق دالك فتحى ولامك سكونيله فقرا خرقه سى خبر مبتـدا در (اين ظاهر حال
عارفان دلق اولمغه اشارتدر (قدر مقدار معناسـنه در (بس يتر ديمكـدر كافى معناسنه (كه
حرف بيان (روى بونده ظاهر معنـاسنه در يعنى غيبته مقابل حضور ديمكـدر نتكه مرور
ايلديكه (چه در روى وچه در قفا) در حرف صله (ويا حرف مصـاحبت (وخلق معروف
(محصول بيت) بو بيت ماسبقه حكم تعليلده واقعـدر (يعنى ياران مذكور دزدك زى صلحا

ولباس عارفنده اولماسیله اکتفا ایدوب بولداشلغه قبول ایدیلر و بونك احوال درونده
اطلاع و باطنی استکشافه مقید اولمدیلر زیرا عارفینك ظاهرحالی خرقهٔ صوفیه‌در و بومقدار
کفایت ایدر ظاهرلرینك خلقله اختلاطنه یعنی ظاهرلری خلقه و باطنلری حقه اولمغه
بومقدار کفایت ایدر زیرا باطنلرینه اطلاع میسر دکل انی خلاق عالم بیلور انجق (پس
یارانده انك لباس صوفیانه سنه اعتبار ایدوب انی عارفیندن ظن ایلدیلر و یاران ومصاحب
ایندیلر بو بیتی اکلیوب انواع تصرفات ایلیلر بی فائده تکثیر کلام واطناب مقال ایلمشلر که
هضمه قابل دکل عفی الله عنهم * درعمل کوش وهرچه خواهی پوش * تاج برسرنه وعلم رد شمعی وکافی
بردوش * در حرف صله کوشه متعلق (هرچه خواهینك مقدم مفعولیدر ومجموعی پوشك
(نه فعل امر مفرد مخاطبدر قو دیمکدر (علم معطوفدر تاجه (وعلمدن مراد دیار عربك وعجمك
دیلنجیلری اوموزینه قویوب انکله جرایلدکلری علمدر (محصول بیت) عمله سعی وکوشش ایله
وهرنه لباس کیرسك کی یعنی عمل صالحه تقید ایله وهرنه استرسك کی تك همان حرام اولماسون
حریر والتونلی اسباب کبی کرکسه پاشکه پادشاهلر تاجنی قو (یعنی پادشاها نه تاج ولباس کی
کرکسه کدایانه زیرا اوموزه علم قومقدن مراد کدالك ایلمکدر نتکه عرب وعجم کدالرینك
دأبیدر (بو بیتك معناسنده ده بعض شراح اولقدر یاوه‌لر سویلمشلرکه بالضروره صداع ایراث ایدر ردسروری وشمعی وکافی
* زاهدی در پلاس پوشی نیست * زاهد پاك باش واطلس پوش * زاهدی یا حرف مصدر
(پلاس لغتده دوه‌نك سمری التنه اوردقلری چوادرکه عربجه حلس دیرلر اما بونك کبی پرلرده
اسکی بسکی لباسدرکه فقرا کیر (پلاس پوش وصف ترکیبیدر خرقه پوش کبی پوشیدندن
بونده کیمك دیمکدر پلاس کیجی دیمکدر (یا حرف مصدردر (زاهد پاك بیانیه (باش فعل امر مفرد
مخاطب (اطلس بونده معهود قوماشدر (پوش فعل امر مفرد مخاطب کی دیمکدر عربجه
البس دیرلر (محصول بیت) زاهدلك اسکی بسکی کیمك دکلدر یعنی فقرا خرقه‌لرینی
کیمکله دکلدر زاهدلك زاهد پاك اول یعنی کرچکدن زاهد وعابد اول دخی اطلس وکمخا
ودیبا وسراسرکی یعنی زهد وتقوی نه لباس فاخرله اولور نه غیر فاخرله (حاصلی صوفیلق
مجرد کهنه پلاس وصوفیانه لباس کیمکله دکلدر بلکه افندیله معامله در حضرت شیخك
مرادی حرام لباس کیمکه اغرا دکلدر بلکه مرادی لباس فاخر زهد وتقوایه مانع دکل
مادامکه اکا کوکلده تعلق اولمیه (حاصلی افندکله معاملك درست اولدقدن صکره لباس
فاخر وغیر فاخر برابراولور نتکه نفحات انسده حضرت مولانا جامی شاه شجاع کرمانیدن
نقل بیوررکه صاحب ولایات وکرامات ایکن قوماش کیردی واولاد سلاطیندن ایدی
* ترك دنیا وشهوتست وهوس * پارسایی نه ترك جامه وبس * ترك دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(شهوت وهوس دنیایه معطوفدر (ترك خبر مقدمدر (پارسایی مؤخر مبتدا (ویا حرف مصدر
(نه حرف نفی (ترك جامه اضافتی سابق کبیدر (وبس واو ایله انجق دیمکدر فقط معناسنه
(محصول بیت) زاهد وعابدلك وصوفیلق دنیایی ولذات نفسانیی وهوا وهوسی ترك ایلمکدر
مجرد لباس فاخر وتبدیل شکل ظاهر ایلمك دکلدر یعنی صوفیلق انجق لباس فاخر کیمامکله
دکلدر (وبس لفظنده‌کی واو ضرورت وزن ایچون کلمشدر دیین بوکلمه‌نك استعمالندن آکاه رد سروری وکافی
دکل ایمش * درکراغند مرد باید بود * برمخنث سلاح جنك چه سود * کراغند وکراکند
وقراکند کاف عربك وقافك فتحه‌لریله وزاء عجمله ونونك ماقبلنده کاف عجمله یعنی ایکی
لغتده بیله کاف ثانی عجمیدر اما اولکیسی عربیدر قزاکندی بعضیلر زاء عربله اوقودیلر
حاصلی اوچی بیله زرهه وجبه وجوشنه دیرلر (بود مصدر معناسنه‌در (مخنث بونده قورقاق

معناسنده در

معناسنده در نتکه رومیلر تحریف ایدوب مخنت دیر ایکی نقطه ایله (سلاح جنك لامیه در
(محصول بیت) درع وجبه وجوشن ایچنده مرد بهادر ودلیر بی پروا کرك والا مخنث
ونامردولکه‌نك اوزرنده آلت حرب وسلاح جنك نه فائده ویرر حقدن کلمینجه (قصه‌دن
حصه بودرکیم درویشلر لباسنی کیجك اول لباسك مقتضاسنی ویرمك کرك والا ترك ایلمك کرك
* فی الجمله روزی تاشب رفته بودیم وشبانکه بپای حصاری خفته دزدبی توفیق ابریق رفیق
برداشت که بطهارت می روم اوخود بغارت می رفت * فی الجمله محصل کلام (روزی یا
حرف وحدت (تا انتهاء غایت ایچوندر (شبانکه اخشام وقتی دیمکدر (صبحکه صباح وقتی
اولدیغی کبی (با حرف ظرف (پای حصار لامیه حصار دیبی دیمکدر (ویا حرف وحدت (خفته
یاتمش واویمش یننده مشترکدر ینه بودیم مقدردر (دزدبی توفیق بیانیه بی دولت وبدبخت
دیمکدر (ابریق رفیق لامیه یولداشك ابریقنی (برداشت قالدردی دیمکدر (که حرف بیان
(ویا حرف تعلیل (بطهارت با حرف صله طهارته دیمکدر (اوضمیری مذکور دزدبی توفیقه
راجعدر (خود ادات تأکید (بغارت بانه حرف صله (غارت یغما (می رفت کیدرمش
دیمکدر (محصول ترکیب) محصل کلام برکون اخشامه‌دك کتمش ایدك واخشام وقتی برحصارك
دیبنده یاتمش ایدك دزد بدبخت وبی دولت یارانك برینك ابریقنی قالدردیکه طهارته کیدرم دیو
اول نامرد مکر غارت ویغمایه کیدر ایمش (روزی تاشب برینه روزی وشب یازان معنی جانبنه رد ابن سیدعلی وسروری
ناظر دکلمش * بیت * پارسا بین که خرقه دربرکرد * جامهٔ کعبه راجل خر کرد * پارسا بینك
مقدم مفعولیدر (که حرف بیان ویا حرف رابط صفت (خرقه کردك مفعول صریحی
(وندر غیر صریحی (در حرف صله (وبر اوست معناسنه اسمدر اوستنه ایلدی دیمکدر
کیدکدن کنایه‌در (جامهٔ کعبه لامیه یاء بطنیله (ورا ادات مفعول (جل خر لامیه درکه یاء بطنیله
جامه کردك مفعول اولی وجل خر مفعول ثانیسی (جل اصلنده جیمك ضمی ولامك تشدیدیله در
ضرورت وزن ایچون تخفیف قلنمشدر معناسی معلوم (محصول بیت) عابد وزاهدی کورکه
خرقهٔ صوفیانی ولباس عارفانی اکننه الدی وکیدی مکه اورتوسنی خره جل ایلدی (یعنی
بویله بدبخت وبدکردار خرقهٔ صوفیانی کیمك همان کعبه اورتوسنی خره جل ایلمکدر
(مصراع اولك معناسنی پارسایی کورکه اوزرنده خرقه ایلدی دیین معنایه ایی لباس کیدرمش ردشمعی
* چندان که از نظر درویشان غائب کشت ببرجی بررفت ودرجی بدزدید تاروز روشن شد ان
تاریك دل مبلغی راه رفته بود ورفیقان بی کناه خفته بامدادان همه رابقلعه بردند وبزندان
کردند ازان تاریخ ترك صحبت کفتیم وطریق عزلت کرفتیم که السلامة فی الوحدة * ببرجی با
حرف صله برجدن مراد حصار بورجیدر (ویا حرف وحدت بربرجه دیمکدر (بررفت
چیقدی دیمکدر عروج معناسنه (ببرجی از حصار لفظی متن یازانلر زائد ایلمشلر (درج جوهر ردابن سیدعلی وسروری وکافی
حقه‌سی (ویا حرف وحدت (انجی حقه سنه تخصیص ایلین بلا مخصص ایلمش (بدزدید ردابن سید علی
اوغورلادی دیمکدر تاء انتهاء غایت ایچون الی معناسنه (روز روشن شد صباح اولنجه دیمکدر
بونده شدی مصدر صورتنده شدن یازانلر عجب نه معنی ملاحظه ایلدیلر (تاریك دل کوکلی ردابن سیدعلی وسروری وکافی
قرا دیمکدر (تاریك دل برینه آن در تاریك یازانلر متنی تحریف ایلمشلر (مبلغی برخیلی دیمکدر ردابن سیدعلی
(رفیقان بی کناه بیانیه (خفته یاتمش واویمش دیمکدر (وبزندان با حرف صله (کردند ایلدیلر وسروری وکافی
یعنی حبس ایلدیلر (تاریخ تفعیل بابندن مصدردر وقت تعیین ایلمکه دیرلر توربخده دیرلر
همزه‌نك برینه واو ایله ارخت وورخت برمعنایه در برنسنه‌نك وقتنی تعریف وتعیین ایلمکه
دیرلر اما بونده وقت مراددر (ترك صحبت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کفتیم فعل ماضی

متکلم مع الغیر (یعنی یارانله اتفاق ایلدك وسو یلشدك دیمکدر (طریق عزلت لامیه
ویابیانیه (که حرف تعلیل (السلامة (زیراسلامة وحضور (فی الوحده تنهالقده و یالکزلقده در
دیمکدر (محصول ترکیب) او اقدر که در و یشلرك نظرندن غائب اولدی یعنی همان که
حضورلرندن ونظرلرندن ناپیدا اولدی بر برجه چیقدی و برجواهر حقه سنی اوغرلدی معلوم
اوله که درج کرچه جواهر حقه سنه دیرلر وخاتونلرك زینت اثوابنه کاه ظرف اولان نسنه یه ده
دیرلر که رومده اکاقپرجق دیو اطلاق ایدرلر لیکن بونده اهمال اوزره مذکوردر یعنی ایچنده
نه وار ایدوکی معلوم دکل بوده غریب قصه در کیم حصاره نیجه کیردی وحقه طوردیغی یری
نیجه بیلدی بو کتابك بومقامی تردددن خالی دکل روز روشن اولنجه یعنی صباح اغرنجه اول قره
کوکلی خیلی برکتمشیدی یعنی خیلی مسافه قطع ایتمشیدی وبی کناه یولداشلر کندی حاللرنده
غافل یاتمشلر ایدی ایرته سی جمیعنی قلعه یه ایلتدیلر و زندانه حبس ایلدیلر اول زماندن بری
برکیمسه ایله هم صحبت اولوب اختلاط سمتین کسدك وهیچ کیمسه ایله الفت ومرافقت ایتمیم
دیو قول وقرار ایلدك وخلقدن انقطاع وعزلت طریقنی طوتدق زیرا سلامت وحدتده در
یعنی خلقله مناسبتی والفتی قطع ایلمك حضور وصفایه سببدر حاصلی خلقله اشناتق باش
اغریسیدر * قطعه * چوز قومی یکی بی دانشی کرد * نه که را منزلت ماند نه مه را * قومی
یاحرف وحدت (بی حرف سلب (دانش اسم مصدر در علم معناسنه بیلش دیمکدر (ویا
حرف مصدر (بی دانشی نادانلق دیمکدر (که کاف عربك کسری وهاء اصلیه ایله
کیچی دیمکدر (ومه میمك کسری وهاء اصلیه ایله اولو معناسنه در (ورالر ادات مفعول (منزلت
بونده قدر ومرتبه دیمکدر (که ومه ماندك مفعول اوللری (ومنزلت ثانیسی (محصول بیت)
چونکه برقومدن بریسی نادانلق وجاهللك ایلیه (حاصلی ناشایسته ایش اشلیه اول قومك
نه کبیرینه حرمت ورعایت قالور ونه صغیرینه (یعنی برینك کناهی جمیعنه سرایت ایدر نتکه
تعیین ادرار حکایه سنده سابق اولدی * نمی بینی که کاوی درعلف زار * بیالاید همه کاوان دهرا *
نمی بینی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهامی متضمن کورمزمی سین دیمکدر (که حرف بیان
(کاو کاف عجمله صغر دیمکدر عربجه بقر دیرلر (ویا حرف وحدت (علف طوار اوتلایجق
نسنه (زار ادات در مدخولنك وفرتنی افاده ایدر کلزار ولاله زار کبی کل لك ولاله لك دیمکدر بونده
علف زار اکنلکه وچایرلکه عامدر (بیالاید فعل مضارع مفرد غائب بواشدرر دیمکدر معنای
مطابقیسی بودر معنای لازمیسی انجتدرر دیمکدر (همه ادات تأکید (کاوان الف ونون
ادات جمعدر (دهه اضافت لامیه در اصلی دیه ایدی لیکن یا بر استعمالی زیاده دراصلنده کوی
وکند معناسنه در (ورا ادات تخصیص (محصول بیت) استفهام طریقیله بیوررکورمزمیسنکه
برکاو اکنلکده ویاچایرلقده کویك جمیع کاو ینی که آلوده ایدر یا حقیقتده آلوده ایدر تازه اوتی
چوق یمك سببیله یامجازا آلوده ایدر یعنی اول برکاو زیان ایتمکله جمیعی یا کوتك یرلرو یاقریرقلری
کسیلور نتکه نیجه کره مشاهده اولمشدر حاصلی زیانکارلغی بریسی ایلر واول سببله غیری یاره
جفا و بلا ایرشور قصه دن حصه بودر که ارامزدن بریسی قباحت ایتمکله جمیعمز زندانه
کیروب نیجه عذاب وعقاب چکدك (که کهتر معناسنه در بلکه اندن مخففدر دیین فتی کهترلك
ایتمش (ماند ماندن مشتقدر دینلر احوال اشتقاقده فتی کروده قالمشلر (مه مهتر معناسنه در
بلکه اندن مقصوردر دیین سابقده ایکی وجهله کهترلك ایتمش فتأمل (علف زاری تارلایه
تخصیص ایلینلر تخصیص بلامخصص ایتمشلر اسم مکانی سائر اسم مکانلره قیاس ایدوب معلف دیین
یاتندن سویلمش زیرا بونك اسم مکانی معلف کلور میمك کسری وعینك سکونی ولامك فتحیله آری ده

اکرچه بعض کیمسه قپرجغی
بویدان معناسنده استعمال
ایدرلر یعنی قوقو جنسی
طوراجق برکرکسه قوطی
اولسون کرکسه حقه اولسون
*

یعنی کوچك
اصابع

رد ابن سید علی
رد ابن سیدعلی وسروری
ردابن سیدعلی وسروری وکافی
رد سروری وکافی
ردسروری

کلور اصلی آآروی در فتدیر (آخورده انلراوکنده نکنه شکلنده برنسنه یاپارلر اوتلغی وصمانی
واریه یی اتك ایچندن ییر (علف زار معناسنه دکلدر ظن ایلدیکی کبی بونك ایچون سیدعلی زاده
علف زاری مرعا ایله تعبیر ایلمش (بیالاید معنای مطابقیسی ترکیجه بولشدرر دیوب معنای لازمیسی
اذا وجفا ایدر دینه تعرض ایدن کندی متعرضدر زیرا مقام لزوم ومطابقتدن اعمدر
* کفتم منت خدا را عز وجل که از فوائد درو یشان محروم نماندم اکرچه از صحبت
ایشان وحید شدم و بدین حکایت مستفید کشتم وامثال مرادرهمه عمراین نصیحت
بکار آید * که حرف رابط صفت (ویاحرف بیان (فوائد فائده نك جمعیدر (درویشانه اضافت
لامیه در (صحبت ایشان لامیه در (وحید یالکز دیمکدر تنها معناسنه بعض نسخه ده وحید
یرینه فرید دوشمر (مستفید اسم فاعلدر استفعال بابندن فائده لنجی دیمکدر (امثال مثلك
جمعیدر بکدش دیمکدر (مرایه اضافت لامیه در (ورا ادات تخصیص بنم کبی سیاحلرك (همه
ادات تأکید عمری تأکیدایدر (یاحرف صله (امثال مرا آیدك مفعول صریحی (وبکار
غیرصریحی (ودرهمه عمرظرف زمانی (محصول ترکیب) اول درو یشدن بوسوزی ایشیدنجه
دیدم شکر اللهه که درو یشلرك ملاقاتی برکسندن محروم قالمادم بلکه فوائدعظیمه لرندن فائده مند
اولدم اکرچه شرف مصاحبتلرندن و سعادت مرافقتلرندن تنها دوشدم یعنی کرچه سزکله
مصاحب وموافق اولمدم اماسزدن منتفع اولدم حاصلی بواشتدیکم حکایتله بکا چوق
فائده حاصل اولدی وبونصیحت بنم کبیلرك تمام عمرنده ایشینه کلور یعنی بونصیحتی
ایشیدن کمال مرتبه منتفع اولور وبدین حکایت اولنده واو برنده امابازان جمیع نسخه لره
مخالف یازمشلر * مثنوی * یك ناتراشیده در مجلسی * برنجد دل هوشمندان بسی * یك یاحرف
مصاحبت سببیتی متضمن (ناحرف نفی (تراشیده لغتده یونلمش (وناتراشیده یونلمادق دیمکدر
(حاصلی ناساز وناهموار دن کنایتدر (مجلسی یا حرف وحدت در (برنجد یاحرف تأکید
(رنجد فعل مضارع مفرد غائب بونده فعل لازم در اما متعدیده کلور (دل فاعلی (هوشمندانه
اضافت لامیه در عاقلان دیمکدر (بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمکدر (محصول بیت) برمجلسده
برناساز وناهموار کیمسه سببیله عقلا وفضلانك کوکللری چوق رنجیده اولوب خاطرلری
زیاده پریشان اولور بسی لفظنی هوشمندانه قید ظن ایلین بی هوش ایمش * اکر برکه پرکند
از کلاب * سکی دروی افتد کند منجلاب * برکه بانك ضمی ورانك سکونیله کوله دیرلر
وعربجه حوض وغدیر دیرلر (سکی یاحرف وحدت وی ضمیری برکه یه راجعدر کلاب ایله
پراولمق اعتباریله (افتد معنای شرطی متضمن فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده سکه
راجع ضمیردر (کند فعل مضارع مفرد غائب (کند ندن مشتق فاعلی تحتنده سکه راجع
ضمیردر (کرد یدندن دیین خطا ایلمش (منجلاب میمك وجیمك ضمه لریله وسکون نونله
مردار وناپاك صویه دیرلر (محصول بیت) اکر برحوضی کلابدن پرایلسلر بایت ایچنه
دوشرسه مردار ایدر قصه دن حصه بودرکه بریارامز نیجه اینك آدینی یازامز ایدر (برکه یه
متصل اولان همزه وحدت ایچوندر دیین اسکی خطاسی از وره مصر اولمش * حکایت *
زاهدی مهمان پادشاهی بود چون برسفره بنشستند کمتر ازان خورد که ارادت او بود وچون
بنماز برخاستند بیشتر ازان کرد که عادت او بود تاظن صلاحیت درحق او زیادت کنند *
زاهدی یاحرف وحدت (مهمان میمك کسری وهانك سکونیله قونق معناسنه در (پادشاهه
اضافت لامیه در (ویاحرف وحدت (بود ادات زمانیه ویا فعل ماضی (چون حرف تعلیل
(برحرف استعلا سفره اوستنده یمك یدکلری نسنه (بنشستند باحرف تأکید (نشستند فعل ماضی

رد سروری

ردابن سیدعلی
وسروری وکافی

رد سروری وشمعی

درشمعی

رد شمعی

جمع غائب اوتور دیلر دیمکدر (کمتر کم اکسك (وتر ادات تفضیل اکسکرك دیمکدر (خورد
فعل ماضی مفرد غائب ییدی دیمکدر (که حرف بیان (ارادت افعال بابندن مصدر در دیلك
معناسنه (اوضمیرینه اضافت لامیه‌در (بود ادات زمانیه (بخار باحرف صله (برخاستند قالقدیلر
برخاستندن مشتقدر اورو طورمق معناسنه (بیش باء عربك کسریله زیاده دیمکدر (وتر ادات
تفضیل زیاده‌رك دیمکدر (که حرف بیان (عادت او لامیه (تا حرف تعلیل (ظن صلاحیت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (صلاحیت یاسی مخففدر مشدد یازان خفت ایلمش (حق او لامیه
(زیادت بونك کبی تار عربیده کردباز بلور اما عجم اوزون یازار (محصول ترکیب) برزاهد برپادشاهك
قونغی ایدی و یاقونغی اولدی چونکه سفره‌یه اوتوردیلر اشتهاسی اولدیغی دکلو ییدی یعنی
اعتدیکی دکلو ییدی بلکه استدیکندن اکسکرك ییدی حاصلی قرنی طیورمیوب اچ
قالدی و چونکه نمازه قالقدیلر نمازی عادتدن زیاده قیلدی یعنی معتاد اولان وظیفه‌سندن
زیاده‌رك قیلدی بونجه ریایی خلق انك حقنده زهد وصلاح وریاضت و پرهیز اعتقادینی زیاده
ایلیه‌ لردیو ایدردی * بیت * ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی * کین‌ره که تو میروی بترکستانست *
(ترسم فعل مضارع متکلم وحده‌در ترسیدندن قورقرم دیمکدر (نرسی فعل مضارع منفی یعنی
نفی مستقبل (با حرف صله (کعبه خانهٔ خدا (اعراب صحرالرده و برو بیابانده قونر وکوچر بر طائفه‌در
حاصلی اسم جنسدر عربك جمعی دکلدر یاسی حرف نسبتدر (کین که حرف تعلیل (واین اسم اشارتدر
زهد (که حرف بیان (می روی فعل مضارع مفرد مخاطب کیدرسین دیمکدر (با حرف صله ترکستان
جیحون ایرمغندن اکاریسنه ترکستان دیرلر (محصول بیت) ای اعرابی قورقرین که کعبهٔ
مقصوده واصل اولمیه سین حاصل کلام مرادك کعبه‌سنه وصول بولمیه‌سین زیرا بو یول که
سن کیدرسین سنی ترکستانه ایلدر یعنی مراد که سنی ایصال ایلمز حاصلی زاهد رزق وریایله
حقه واصل اولمیاز بلکه کندیجه بعدی ارتار و کندینه جانبنه ایلدیکی جفا قالور انجق یعنی
خطب دوزخ اولور ایلدیکی ریاسبیله * چون بمقام خویش بازآمد سفره خواست تاتناول
کند پسری داشت صاحب فراست گفت ای پدر در دعوت سلطان چیزی نه خوردی گفت در
نظر ایشان چیزی نخوردم که بکار آید گفت نماز راهم قضا کن که چیزی نکردی که بکار آید *
تا حرف تعلیل (تناول اکل طعام معناسنه‌در (پسری یا حرف وحدت (صاحب فراست اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (فراست بونده زکاوت وطبیعت معناسنه‌در (دعوت سلطان مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (چیزی یا حرف وحدت (نخوردی فعل مضارع مفرد مخاطب معنای
استفهامی متضمن ییمدکمی دیمکدر (نظر ایشان لامیه (که حرف بیان (گفت پسر دیدی
(محصول ترکیب) چونکه زاهد مرائی دعوت سلطاندن ینه کندی مقامنه کلدی سفره
دلدیکه طعام اکل ایلیه برصاحب فراست وزکاوت فرزندی وارایدی دیدی ای پدر پادشاه
دعوت وضیافتنده برنسنه ییمدکمی زاهد دیدیکه انلرك نظرنده برنسنه ییمدم که کفایت ایلیه
حاصلی اکابرواعیان نظرنده طویجه نسنه ییمدم بلکه اج قالدم پسر دیدی که نمازیده قضا ایله
زیرا برنسنه ایلمدك که کفرته یاراییه (یعنی ظاهر بودر که اکل طعامده ایلدیکك ریائی ادای
صلوتده ده ایلمش سین ایمدی انی ده قضا ایله که انده ایلدیکك ریا ایله قلدیغك نماز حقه یارامز
* قطعه * ای هنرها نهاده بر کف دست * عیبها برگرفته زیر بغل * ای حرف ندا (منادی‌سی
مقدر (هنر صنعته وصنعتده مهارته دیرلر حاصلی شخصی مقبول ایلین نسنه (عربیده منقبت
دیرلر (وها ادات جمعدر (نهاده هاء رسمی بونك کبی یرلرده حرف ترتب اولور (معناسی قویوب
دیمکدر (کف دست لامیه‌در الك آیاسی دیمکدر (هنرها نهاده نك مفعول صریحی (وبرکف

ردشمعی

کردباز بلن تابه‌تای مربوطه دیرلر واوزون یازیلنه مطوله دیرلر

غیر صریحی (عیبها برگرفته نك مفعول اولی (زیر بغل لامیه ومفعول ثانیسی (زیر آلت
معناسنه در جهات ستهدندر عربیده تحت دیرلر (بغل قولتق در عربیده ابط دیرلر
همزه نك و بانك کسره‌لریله سکون با ایله ده لغتدر (محصول بیت) ای هنرلریکی الك آیاسنه
قویوب عیبلریکی قولتوغك آلتنه الوب کزلین کیمسه (کیمسه معناده منادادر یعنی ای هنرلریکی
اظهار ایدوب عیبلریکی ستر ایدن کیمسه * تاچه خواهی خریدن ای مغرور * روز درماندکی
بسیم دغل * تا حرف تعجب در عجبا معناسنه (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسین
دیمکدر (خریدن خانك وراك کسره‌لریله مصدر در صاتون المق معناسنه (ای حرف ندا منادی
محذوف تقدیری ای مرد مغرور در (مغرور بونده غافل معناسنه‌در (روز درماندکی لامیه‌در
کاف عجم هار سیمبدن بدلدر (و یا حرف مصدر روز عجز دیمکدر (با حرف مقابله (سیم دغل
بیانیه (دغل قلب وفاسد و یکمز اقچه نادره معناسنه (محصول بیت) مغروره خطاب ایدوب
بیورر عجبا نه السك کرك ای مغرور یعنی نه صاتون السك کرك عجز کوننده قلب کومش ایله
حاصلی ریا ایله اولان عمل فاسد و کاسد در و مردود و مطرود در پس خدا قتنده حیزا عتبارده
دکلدر که مقابلنده ثواب وجزا میسر اوله یعنی ریا ایله اولان عمله خدای تعالی الدانماز ایمدی
بو یله عمله اعتماد ایدوب جنت امید ایلمه * حکایت * یاددارم که درعهد طفولیت متعبد بودم
وشب خیز ومولع زهد و پرهیز * یاددارم خاطرمده‌در دیمکدر (که حرف بیان (عهد بونده زمان
معناسنه‌در اضافتی لامیه‌در (طفولیت صباوت یعنی اوغلنجقلق زمانی دیمکدر (متعبد
اسم فاعلدر تفعل بابندن عبادته مقید اولیجی دیمکدر (شب خیز کیجه قالقیجی یعنی متهجد
(ومولع افعال بابندن اسم مفعولدر حریص معناسنه بو معناده بولغت اسم مفعول وزنی اوزره
مستعملدر (زهد و پرهیز عطف تفسیری شکلیدر (محصول ترکیب) هنوز یادمده‌در
فراموش ایلمامشم که صباوت زماننده متعبد ومتزهد ایدم یعنی عبادت وطاعته مشغول ایدم
وکیجه تهجده قالقیجی وزهد و پرهیزه حریص حاصلی ایشیم صوفیجه سنه ایدی * شبی در خدمت
پدر نشسته بودم وهمه شب دیده بهم نبسته ومصحف عزیز درکنار گرفته وطائفهٔ گرد ما خفته
پدر را گفتم ازینان یکی سر برنمی دارد که دوگانه بگذارد چنان خفته‌اند که گویی مرده‌اند
گفت جان پدر تو نیز اگر بخفتی به که در پوستین خلق افتی * شبی در خدمت پدر یاء وحدتله
بر کیجه پدرك خدمتنده دیمکدر (دیده بونده کوزدر (بهم بری برینه (نبسته بغلمادم معنای
لازمی کوز یومادم دیمکدر حاصلی ترك نومدن کنایتدر (درکنار قوجاقده دیمکدر (گرفته
طوتمشیدم بوسجعلرك جمعنده بودم لفظی مقدردر (وطائفهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف
توسل (گرد بونده اطراف معناسنه‌در (ما یه اضافتی لامیه‌در (خفته بونده اویومش دیمکدر
(پدر را را حرف صله (ازینان بونلردن یعنی اطرافمزده یاتانلردن (سر برنمی دارد باشن قالدرمز
(دوگانه ایکی رکعت دیمکدر (بگذارد ادا ایلیه (چنان انجلین (که حرف بیان (گویی
فعل مضارع مفرد مخاطب (گفت پدر دیدی (جان پدر منادی حرف ندا محذوفدر (نیز دخی
دیمکدر (بخفتی با حرف تأکید (وخفتی فعل ماضی مفرد مخاطب فعل شرط واقعدر (به که
حرف بیان (پوستین لغتده کورك در اما اصطلاحده مساوی وغیبت معناسنه‌در (افتی
فعل مضارع مفرد مخاطب جزاء شرط واقعدر (محصول ترکیب) بر کیجه پدر عزیزمك
حضور شریفنده اوتوردم ایدی یعنی احیاء لیل ایلدم دیمکدر (معلوم اوله که حضرت شیخك
مناقبنده یازمشلردر (که پیر نظر حضرت شیخ سعدی سلطان العاشقین شیخ روزبهانست
گویند پدر حضرت شیخ سعدی یعنی شیخ عبد الله خادم حضرت شیخ بوده است وچون

دوگانه ایکی رکعت نمازدن کنایتدر نکه بعض نسخه‌لرده دو رکعت واقعدر

حضرت شیخ سعدی متولد شده بخدمت شیخ آورده وحضرت نظر فرموده اند وفرموده اند که
عشق را بخش کردیم بدوهم نصیبی دادیم (امامرشد او شیخ شهاب الدین سهروردیست
قدس الله ارواحهم (وتمام کیجـه صباحه دك کوزم یومادم واویقو یوزین کورمدم ومصحف
شریفی الدن قومایوب تلاوت ایدردم حاصلی صباحه دك یانمده ایدی و بر بلوك طائفه یعنی
اوجاغی اطرافنده خواب غفلتـده یاتوب اویورلردی پدرمه دیدم بونلردن بریسی باشـین
قالدرمز که ایکی رکعت نماز ادا ایلیـه شویله اویمشلر کویا که اولمشلردر (یعنی خواب غفلته
شویله مستـغرقلردر کویا که مونادر (پدر بوسوزی بنـدن ایشیدیجك دیدی ای جان پدر
سنده اکر اویو یایدك چوق یك ایدیکه خلقك غیبت ومسا وبسین ایلیه سین یعنی خلقـك
معایب ومثالبن سویلمکدن اویومغك یکیدی زیرا انلرا کرچه خواب غفلته مستغرقلردر
وعبـادنده مقصرلردر لیکن اول جهتده کسب معصیتدن خالی وسالملردر اماسن اکرچه
عبادت وطاعتده سین لیکن غیبت ومساوی سببیله ضایع بره زحمت چکرسین که بونك سببیله
عملك مبرور دکل * قطعه * نبیند مدعی جز خویشتن را * که دارد پردهٔ پندار در پیش * نبیند
فعـل نفی مستقبل مفرد غائب (مدعی افتعال بابندن اسم فاعلدر یلان یره برنسنه دعوی ایدن
بونده مراد خود بین وخود پسنددر (جز غیری (خویشتن خاده روم کسره ایله وواو رسمی ایله
کندی دیمکدر (ورا ادات مفعول (که حرف تعلیل (پردهٔ پندار بیانیه (پندار ظن معناسنه در
(محصول بیت) خود بین مدعی دنیاده کندیدن غیری بی کورمز یعنی همان کنـدی طاعت
وعبـادتنی کورر انجق زیرا اوکنده زعم و پندار وعجب واستکبـار پرده سی غیریلری کورمکه
مانعدر وحاللرینـه اطلاعی دافع * کرش چشم خدا بینی بخشند * نبیند هیچ کس عاجزتر
ازخویش * کرش کر حرف شرط وضمیر مدعی یه راجعـدر (چشم خدا بین بیـانیه (خدابین
وصف ترکیبیدر خدادن غیری بی فانیٔ مطلق کورن کوزدیمکدر (و یاحرف مصدر (بخشند
فعل مستقبل جمع غائب بغشلیه لردیمکدر (نبیند فعل نفی مستقبل مفرد غائب کورمز دیمکدر
(هیچ کس مفعول اول صریحی (عاجزتر مفعول ثانیٔ صریحی (ازخویش مفعول غیر صریحی
(محصول بیت) اکر مدعی یه جناب کبریادن عنـایت وهدایت اولوب چشم خدا بین عطـا
ایلسه‌لر حقایق اشیـایی کماهی کورمکه وبلکه موفق اولوب خلق عالمده کندیدن عاجزرك
وحقیررك هیچ برکیمسه کورمزدی وکندی حالین بلوب اصلا انانیت ووجوددن لاف اورمزدی
حاصلی زبان بریده قالوردی وهیچ کیمسه یه دخل وتعرض ایلمزدی بو بیتده نسخه‌لر مختلفدر
لیکن اصح نسخـه یازدیغمزدر * حکایت * بزرکی را در محفلی همی ستودند ودر اوصاف جمیلش
مبالغه می نمودند سر براورد وکفت من آنم که من دانم * بزرکی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول
(محفل اسم مکاندر مجمع معناسنه زیرا حفل کثرت معناسنه در ضرب بابندن (و یا حرف وحدت
(ها حرف تأکید (ومی حکایت حال ماضی افاده ایدر (ستودند فعـل ماضی جمع غائب
اوکرلردی دیمکدر یعنی مدح ایدرلردی (اوصاف جمیل بیانیه (سر براورد باشین قالدردی یعنی
محفلده حاضر ایدی مذکور اوصاف ومدحاتی ایشیدیجك باشین قالدردی ودیدی (من آنم
بن اول کیمسه یم (که حرف بیان (من دانم بن بیلوردم (محصول ترکیب) براولو کیمسه یی مواجهه
برمجمعده اوکوب مدح ایدرلردی واوصاف جمیلنده واخلاق حمیدنده مبالغه کوسترلردی مذکور
عزیز مبالغه لری ایشیدنجه باشنی قالدردی ودیدی بن اول کسم که بن بلوردم یعنی سز بنم حقمده
هرنقدر که مبالغه ایدرسکز فائده سی یوقدرز براوزحالمی بن سزدن ایی بلوردم سز بیوردیغکز
مبالغه‌دن بنم حقمده بنـده انلردن نسنه یوقدر * بیت * کفیت اذی یامن تعد محاسنی *

مدعی لفظنده یالکز شارحك
ذکرایتدیکی اشبو معنایه
منحصر دکلدر فتدبر
للطابع

علانیتی هذا ولم تدر باطنی * کفیت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب ضرب بابنك ناقص یائیسندن
مبنی للمفعـول بسنده وکافیسین دیمکدر (اذی مصـدر در اذی یأذی دن حسب بابنـدن
مهموز الفاء معتل اللام جفا معناسـنه در بونده تمیز لکله منصوبدر کفیت فاعلندن (یاحرف
ندا (من اسم موصول منـادی (تعد فعل مضارع مذکر مخـاطب فاعلی تحتنده انت مستتر
(محاسن حسنك جمعیدر خلاف قیاس اوزره مساجد وزنی اوزرینـه مفعول تعددر وجملهٔ
فعلیـه نك اعرابدن محلی یوق موصولك صله سیدر و یاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیـه
محاسندر (تعدیی بابله یازوب تایله یازانلر خلاف ظاهره حمل ایلمشلردین خلاف ظاهره ذاهب
اولمشلر (نتکه یامن بدا جمالك دن ظاهردر (علانیه اشکاره دیمکدر (و یاضمیر متکلم محلا مجرور
مضاف الیه‌در (وعلانیـه محلا مرفوع مقدم خبر و یا مبتدا (هذا مؤخر مبتدا و یا خبر مبتدا
(ولم تدر فعـل جحد مطلق لم ترم کبی دری یدری دن ضرب بابنـك ناقص یائیسندن بیلمدك
دیمکدر مصدری درایت کلور (باطن فاعل وزنی اوزره کزلی دیمکدر لم تدر ینـك مفعولیدر
(و یاضمیر متکلم محلا مجرور مضـاف الیه (محصول بیت) ای بنم محاسن وهنرلریمی یوزیمه
قرشو بربرذکر وتعداد ایدن وقرشمده مدح وثنا واوصـاف جمیله مه مشغول اولان بوجهتدن
بکا جفا واذا ایلمکده کافیسین زیرا بونك وراسنـده قباحت وار که نفسمه عجب وغرور و برد که
حق دن دور وطریق استقامتدن مهجور اولمامه باعث اولور علی کل حال بکا بوجهتدن ضرر
کلی مترتبدر و بوسنك سویلدیکك بنم ظاهر حالمدر ومطلع اولدیغك بنم اشکاره وضعمدر
اما باطنمی بیلمدك و بیلمزسین زیرا خلقك احوال باطننه خلاق مطلع وعالمدر انجق * قطعه *
شخصم بچشم عالمیان خوب منظرست * وزخبث باطنم سر خجلت فتاده پیش * شخصمدن
مراد نظره کلن وجود یدر (یاحرف صله (چشم عالمیان لامیه (یا حرف نسبت (والف ونون
ادات جمع عالمه منسوب خلقك کوزینه دیمکدر (منظر اسم مکاندر نظر کاه معناسنه (خبث
باطن لامیه (خبث خانك ضمی و بانك سکونیله مصدردر مردارلق معناسنـه (میم متکلم معناده
خجلته مقیددر (سر خجلت بیانیه (و یامیم پیشه مقیددر (پیشم تقدیرنده (ویا بو میم قرینه سیله
پیشه بردیم تقدیر اولنه (محصول بیت) بنم وجودم وشخصم خلق عالمك کوزینه خوب
سیران کاهدر یعنی ظاهرم نظرلرینـه خوب کورینور اما باطنم خباثتدن ودرونم قباحتدن
شرمنده لك باشنی قالدروب کیمسه یوزینه بقامم بلکه خجالتمدن باشم اوکومه دوشمش (سر خجلت
اضافتی مجازیدر زیرا خجلتك باشی وایاغی اولماز مقصود خجلتدن باشم اوکومه دوشمش دیمکدر
نتکیم اوتانن کیمسه حجابندن باشنی اوکونه صارقیدر * طاوس را بنقش ونکاری که هست خلق *
تحسین کنند واو خجل از پای زشت خویش * طـاوس معروف حیـوا ندر (ورا حرف صله
(باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (نقش ونکار عطف تفسیری (و یاحرف وحدت نوعیـه
(که حرف رابط صفت (خلـق مصراع ثانی یه مرهوندر (کنندك طـاوس مفعول اول
صریحی (وتحسین ثانیسی (و بنقش غیر صریحی او ضمیری طاوسه راجعدر (خجل صفت
مشبهه‌در اوتانغن معناسنـه (پای زشت بیانیـه (وخویشه اضافتی لامیه‌در (محصول بیت)
طاوسه بردر لو نقش ونکار سببیله که انده وار در خلق تحسین ایدرلر اما اول کندی زشت ایاغندن
شرمسـارد رقصه‌دن حصه بو در کیم ممدوح عزیز بیوردر که بنم علم و معرفت وکمالله اراسته
و پیرآستـه اولدیغم ظـاهرا سکا خوش کلور و بنی زیاده مدح واطرا ایدرسین اما بنم باطنم
ظاهرمه اویماز پس اول جهتدن زیاده شرمنده یم حاصلی عیوب درونمدن زیاده محجوبم که
ظاهریمه اویماز * حکایت * یکی از صلحـای جبل لبنان که مقامات او در دیار عرب مذکور

ردسروری

اطرا مدحده مبالغه‌یه درلر
*

بودوكرامات اومشهور * صلحاى جبل لبنان (صلحانك جبله اضافتى لاميه‌در (ولبنانه بيانيه
(لبنان طرابلسله شام بيننده برطاغك اسميدر عثمان وزنى اوزره (كه حرف رابط صفت
(مقاماتدن بونده مراتب مراددر كه طريق مشايخده مستعملدر (محصول تركيب) جبل لبنان
صلحاسندن بريسى كه ديارعربده مقامات ومراتبى مذكوروكراماتى مشهورايدى * بجامع دمشق درامد
وبركنار بركهٔ كلاسه طهارت مى كرد پايش بلغزيد وبحوض درافتاد وبمشقت بسيار ازانجا
خلاص يافت چون ازنماز بپرداختند يكى از اصحاب گفت مرامشكلى هست شيخ گفت آن
چيست گفت ياد دارم كه برروى درياى مغرب مى رفتى وقدمت ترنمى شد وامروز درين يك
قامت آب ازهلاكت چيزى نمانده بود درين چه حكمتست * با حرف صله (جامع دمشق
لاميه‌درمراد جامع بنى اميه‌دركيم اصلنده كليسا ايمش صكره معاويه زماننده نصف شرقيسنى
صحابه نصارادن الوب مسجد ايدرلر الآن محرابلرى طوردر واول محرابه محراب صحابه ديرلر
صكره وليدبن عبد الملك نصارايه بعض كنيسه ويروب واول نصفى دخى الوب مجموعنى براولو
جامع ايلدى پس مذكورجامع شريفى ترميم وتطيين ايلدكده كرچ جامعك قربنده ديوار
جامعه متصل يرده يغلورمش يعنى جمع اولورمش آنكيچون اول يره كلاسه ديديلر مبالغه
صيغه سى اوزره ارض كلاسهٔ نقد يرنده زيرا كلس كرجه وآلجى‌يه ديرلر صكره نورالدين
محمودبن زنكى مذكوركلاسه‌ده سنه خمس وخمسين وخمسمائه ده برمدرسه بنياد ايلدى واول
مدرسه نك اسمى الآن كلاسه‌در ارض كلاسه‌ده مبنى اولديغيچون ائمهٔ شافعيه‌يه مشروطدر
(اما بوزمانده انده بانى بناسندن نام ونشان بوقدر زيرا سنه سبعين وخمسمائه‌ده آتشه ياندى
اكا متصل جامع شريفك برمناره سيله كه اكا مأذنهٔ العروس ديرلر پس نيجه زمان بويله قالدى
صكره سلطان صلاح الدين شامه پادشاه اولدقده بناسنه امر بيوردى ليكن حجره لرينى شويله
كوچك ايلديلركه برآدمدن غيرى صغماز (ايمدى مذكوربركه مذكوركلاسه نك اورته‌سنده در
جامع شريفه چقاربركوچك قپينك قرشوسنده ودركاكى بربوچق آدم بويجه واردر پس
جامع بنى اميه ديدكلرى نصارادن اول الوب جامع ايدن انلر اولديغيچوندر (بركنار بركهٔ كلاسه
بركهٔ كلاسه نك كنارنده ديمكدر كنارى قتنده ديمك دكلدر (طهارت مى كرد طهارت ايدردى
(پايش شين ضمير صالحه راجعدر (بلغزيد باء تأكيد ايله طيرندى ديمكدر فعل ماضى مفرد غائبدر
لغزيدندن (باحرف صله (حوضدن مراد مذكوربركه در (با حرف مصاحبت (مشقت بسيار
مصدرك فاعلنه اضافتيدر (چون حرف تعليل (ازنماز نمازدن ديمكدر (بپرداختند باء
تأكيد ايله فارغ وخالى اولديلر (يكى از اصحاب مريدلردن برى (گفت ديدى يعنى صوردى
(مرا بنم ديمكدر (مشكلى يا حرف وحدت (شيخ گفت ديدى (آن اشارتدر مشكله (گفت
مريد ديدى (ياددارم خاطرمده دركه (يك قامت آب برآدم بويى صو ديمكدر بعض نسخه ده
قامت برينه قله واقعدر قافك ضمى ولامك تشديديله بربيوك دستى‌يه ديرلركه ايكيوز اللى بطمان صو
اله بونده صوبك قلتندن كنايه‌در (هلاكت تا ضمير خطابدر (ازهلاكت چيزى نمانده بودك
معناسى غيرازهلاكت تقديرايدن معنايى هلاك ايتمش وكلى هلاك بولندى واندن برجزء
وبرپاره اصلا قالمدى ديين عجب معنى تصور ايلمش (محصول تركيب) مذكورصالح جامع دمشقده
يعنى جامع بنى اميه‌يه داخل اولدى وكلاسه حوضنك كنارنده ابدست الوردى اللهك حكمتيله
اياغى طيرندى وحوضه دوشدى وچوق مشقت ومحنتله بوغلقدن كوجله خلاص بولدى
چونكه نمازدن فارغ اولديلر عزيزك مريدلرندن بريسى عزيزه خطاب ايدوب بيوردى بنم
برمشكلم وارشيخ بيوردكه اول مشكل نه‌در مريد ديديكه يادمده دركه سن درياى مغرب

مطا ـــــ

كلس كاف عربك كسرى وسكون لامله كرجه وآلجى‌يه ديرلر *

ردشمعى

تركيده طيرندى سورچدى ديمكدر للطابع

ردابن سيدعلى وسرورى

بوزنده كيدردك واياغك ياش اولمازدى يعنى اصلا نمزدى وبوكون بوبرآدم بويى صوده هلاككدن
نسنه قالمشيدى حاصلى غرق اوله يازدك * سر بجيب تفكر فروبرد وپس ازتأمل بسيار
سربرآورد وگفت نشنيدهٔ * نشنيدهٔ همزه سنى خطاب ايچون طوتان بونى كيسه‌دن نه كورمش
ونه ايشتمش * كه سيد عالم محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم گفت (لى مع الله وقت لايسعنى
فيه ملك مقرب ولانبى مرسل) ونه گفت على الدوام * باحرف صله (جيب ميمك فتحيله يقه‌يه
ديرلر تفكره اضافتى بيانيه‌در (فروبرد بحسب لغت اشاغه ايلتدى ديمكدر اما استعمالده
ايندردى ديمكدر مراد فكره طالدى ديمكدر (تأمل بسيار بيانيه (سربرآورد اولكى سر (فرو
بردك مفعول صريحيدر (وبجيب غيرصريحيدر (وايكنجى سر (برآوردك مفعولى (لام
حرف جر (ويا ضمير متكلم محلا مجرور لامله متعلقدر مقدر حاصل كلمه سنه (كه مقدم خبريدر
مؤخر مبتدا نك كه وقت در (مع ميمك وعينك فتحه لريله زمان مصاحبت ومقارنتك ومكانلرينك
اسميدر محلنه كوره اضافت وظرفيته ملازم مذكور حاصله متعلق جملا نه اضافتله مجرور در
تقدير كلام خدا ايله بنم بر وقتم واردر ديمكدر (لايسعنى فعل نفى استقبال مفرد مذكر غائب حسب
بابنـدن اصلى يوسع در واو بين ياء وكسرة واقع اولديغيچون حذف اولدى صكره حرف
حلق ايچون سين مفتوح قلندى وزنى اصله نسبت يعل در كسر عينله (اما فرعه نسبت
يعل در فتح عينله (ونون حرف وقايه وياضمير متكلم محلا منصوب مفعوليدر وجمله فعليه محلا
مرفوع صفتى در وقتك (يعنى بكالايق ومناسب دكل وبابكا مجامع ومقارن دكل (ملك فرشته لفظا
مرفوع فاعل لايسع در (مقرب تفعيل بابندن اسم مفعولدر لفظا مرفوع صفت ملك در (واو
حرف عطف ولا حرف نفى (ونبى ملكه معطوف تقديرى لايسعنى نبى در (مرسل لفظا مرفوع
صفت نبى در (مرسل شول پيغمبره ديرلركه خلقى برتازه دينه دعوت ايليكه جانب خدادن بركتابى اوله
(حضرت محمد (وعيسى (وموسى (وداود كبى صلوات الله على نبينا وعليهم (واو حرف عطف (نه
گفت حديث شريف اولانده گفته معطوفدر (على الدوام مقول نه گفت در (محصول تركيب)
عزيزك مريدى ايكى حالك بيننده اولان مخالفت ومغايرتك حكمتندن سؤال ايدنجه عزيز باشنى
فكر يقه سنه ايلتدى يعنى فكره طالدى ديمكدر فكره يقه اثباتى مجاز ايله‌در وچوق تأملدن صكره
باشنى قالديروب ديدى ايشتمامش ميسين كه حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم ديدى
يعنى بيوردى كه بنم خدا ايله بر وقتم واردركه اول وقتده بكا ملك مقرب لايق ومناسب ويا مجامع
ومقارن دكل پيغمبر مرسلده يعنى خدايه انلردن يقينرق اولوردم حضرت پيغمبر عليه السلام خدا ايله
بروقتم وار ديدى هروقت وهرساعت ديمدى حاصلى دائما حالم خدا ايله بويله‌در ديمدى زيرا اول
مقامه مقام محمود ديرلر نوع انسانه ميسر دكل ديوسو يلرلر لايسعنى فيه ملك مقرب ولانبى مرسل نك
معناسنى اويله وقت كه بكا وسعت ويرمز اولوقتده مقرب ملك ومرسل نبى ديين معنايه ايى وسعت
ويرمش * وقتى چنين كه فرمود بجبرائيل وميكائيل نپرداختى وديكر وقت با حفصه وزينب
درساختى * وقتى يا حرف وحدت (چنين بونجلين ديمكدر (كه حرف بيان (بجبرائيل وميكائيل
(باحرف صله وبا حرف مصاحبت (نپرداختى فعل نفى حكايت ماضى مقيد ومشغول اولمازدى ديمكدر
(يعنى بونلره ملتفت اولمازدى ومناسبت ايلمزدى (نپرداختينك معناسنى مقارنت ايلمزدى
ديين عندى سويلمش (با حرف مصاحبت (حفصه حضرتك خاتونى (وامام عمر حضرتنك
قزى هجرتدن ايكى سنه اول آنى تزوج ايلدى وامام عثمان خلافتنده مدينه ده وفات ايلدى
(زينب آدلى ايكى خاتونى اولمشدر اما بونده خزيمه قزى مراددركه حضرتك حال حياتنده وفات
ايلمشدر (درساختى قانع وراضى اولوردى فعل ماضى حكايت حال (يعنى بويله علو مرتبه

ردشمعى

ردشمعى

ردشمعى

صاحبی ایکن انلرك مصاحبتیله قانع و راضی ایمش (محصول ترکیب) بروقت بو نججاین ایدیکه
حضرت بیوردی (یعنی جبرائل ومیکائل ایله مقید ومشغـول اولمازدی (یعنی مرتبه‌سی انلردن
اعلی ایدی انلرك مرتبه سـنه تنزل ایلمزدی و بروقت دخی حفصه وزینب ایله قانع وراضی
اولوب مصاحبت ایدر دی (یعنی انبیا و اولیانك ایکی حالی وار بری روحانیت و بری بشریت
روحانیت حاللری خدا ایله اولان حاللریدر و بشریت حاللری بشرله اولان حاللریدر
* کـه مشاهدت الابرار بین التجلی والاستار می نماید و می رباید * که حرف تعلیل (مشاهده
مفاعله بابندن مصدردر بونده مشایخك سیر وتماشاسندن عبارتدر (ابرار برك و بارك جمعیدر صفت
مشبهه لردرایلر دیمکدر مراد مقربین خدادر (تجلی تفعل بابندن مصدردر بابی رعایت ایچون
لام مکسور اولمش معناسی ظهوردر (استار افتعال بابندن مصدردر کزلنمك دیمکدر (می نماید
فعل حال مفرد غائب مبنی للمفعول معناسـنه کورینور دیمکدر فاعلی خدادر (واو حرف عطف
(می رباید فعـل حال مفرد غائب مبنی للمفعول معناسـنه قپار دیمکدر استاردن کنایتدر (یعنی
کورنمانك شکه می نماید تجلیدن کنایتدر یعنی کورنمك (محصول ترکیب) حضرت حبیب اللهك
کاه حقله وکاه خلقله مناسبتی انکیچوندرکه اولولرك وایلرك سیر وتماشاسی (یعنی انبیا واولیانك حق
مشاهده‌لری تجلی واستار بینده در (یعنی بونلره کاهی جمالی عرض ایدوب سیر ایتدرروکاهی اخفا
ایدوب کزلر حاصلی کاه کورینوروکاه کورنمز حدیث شریفنده مضمونی بودرفندبر (می نمایند و می ربایند
فعللرندن صکره قلوب اولیایی ذکر ایدن معـلومدرکه مقصوده واصل اولماش ومذکور
فعللر مفرد اولمق کرك جمع صیغه سیله ایراد ایلینـلر معنالریله جمع اوله ممثلر معنالرینی بردم
کوسترلر و بردم قپارلر دیمین ووبررلر بنه آلورلر دیین ملاحظه سز و برمثلر والمثلر * بیت *
دیدار می نمایی و پرهیز میکنی * بازار خویش وآتش ماتیز میکنی * دیدار دن بونده یوزمراد در
(می نمایی فعـل مضارع مفرد مخاطبدر (دیدار مقـدم مفعولی (و پرهیز میکنبنك بومصراع
می نماینك ومجرد بابینك معنالرینی متضمندر (بازارخویش لامیه ومیکنبنك مفعول اولی (وآتش ما
معطوفدراکا (وتیز مفعول ثانیسی (محصول بیت) بزه دیدارکی کوسترسین یعنی عرض جمال
ایلرسین و پرهیز ایلرسین یعنی جمالکی کزلرسین حاصلی کاه تجلی ایدوب بزی دیدارینکه
مشتاق ایدرسین وکاه مستتراولوب بزی واله وحیران ایدرسین بوندن مرادك کندو بازارو رونقکی
کسکین ورایج ایدوب بزم آتش عشقمزی زیاده ایلمکدر حاصلی کاه متجلی وکاه مستتر اولمغله
کندی آتش محبت وعشقکی قیزغن وبزم عشق وشوقمزی کسکین وزیاده ایلرسین خواجه
حافظ بیورر (بیت) شیدا ازان شدم که نکارم چوماه نو (ابرونمود وجلوه کری کرد وروبست)
* اشاهد من اهوی بغیر وسیلة * فیلحقنی شأن اضل طریقا * اشاهد فعـل مضارع متکلم
وحده در مفاعله بابندن کورورم دیمکـدر (من اسم موصول محلا منصوب مفعول اشاهد در
(اهوی فعل مضارع متکلم وحده در علم بابندن تقـدیری اهواه در اسم موصوله راجع ضمیر
منصوب ضرورت وزن ایچون حذف اولمشدر ضرورتسزده حذفی جائزدر سورم دیمکدر (بغیر
با حرف جر اشاهد به متعلق (وسیله برنسنه یه اولاشمغه سببه دیرلر (فیلحقنی فا سببی وترتیبی
متضمن حرف تعقیبدر (یلحق فعـل مضارع مفرد غائبدر علم بابندن (نون حرف وقایه (ویا
ضمیر متکلم محلا منصوب مفعول یلحقدر پس بکا اوشور (شان لفظـا مرفوع فاعل یلحقدر
همزه یی الفه قلب ایلمکده جائز حال معناسنه‌در (اضل فعل مضارع متکلم وحده در ضرب
بابنك مضاعفندن یتورورم یعنی کم ایدرم دیمکـدر جمله فعلیه صفت شاندر وموصوفه راجع
ضمیر محذوفدر تقـدیری اضل به در (طریقا لفظا منصوب مفعول اضل در (محصول بیت)

ترنابك فتحیله صفت مشبهه در
ابو دیمکدر

ردسروری
ردسروری وشمعی وکافی
ردشمعی وکافی

سودیکمی یعنی جانانمی وسیله سز وواسطـه سز کورورم وسیر وتماشـا ایدرم حاصلی آشکاره
تماشا ایلرم پس بکا برحال وشان اولاشور یعنی برحال اولورکه بن اول مشاهده سببیله یولومی
کم ایدرم کمال حیرت و دهشتدن حاصلی عرض جمال ایدوب بکا تجلی ایدنجه مدهوش اولوب
کندیمی یتورورم * یؤجج نارا ثم یطفی برشة * لذاك ترانی محرقا وغریقا * یؤجج فعل مضارع
مفرد غائب فاعلی بیت اولك مصراع اولنده منه راجع ضمیردر تفعیـل بابندن (تأجیج اتش
یالکلندرمق ایقادده دیرلر (نارا لفظا منصوب مفعولی (ثم حرف عطف ترتیب وتراخی افاده ایدر
(یطفی فعل مضارع مفرد مذکر غائب افعال بابندن اصلنده مهموز اللامدر ضرورت وزن ایچون
همزه یایه قلب اولندی سو یندرر دیمکدر فاعلی تحتنـده یؤجج فاعلی کبی منه راجع ضمیردر (با
حرف جر اطفایه متعلق (رشه رانك فتحی وشینك تشدیدیله چسی به دیرلر مثلا یغمور چسبسی کبی
(لذاك لام حرف جردر تعلیل ایچون (ذاك اسم اشارتدر تأجیج ناره واطفایه ترانی (ترا وفعل
مضارع مفرد مخاطب اصلی ترآ ایدی همزه سماعا حذف اولشـدر (نون حرف وقایه (ویا
ضمیر متکلم محلا منصوب مفعولی سن بنی کوررسین دیمکـدر رؤیت عین مراد ایسه برمفعول ایله
اکتفـا اولنور ورؤیت قلب مراد اولورسه ایکی مفعول آلور سائر افعـال قلوب کبی بونده
ایکیسنه ده مساغ وار (محرقا افعال بابندن اسم مفعولدر (تری تبصر معناسنه اولورسه محرقا
حالیتله منصوب اولور ترانی یاسندن اما فعـل قلبی اولورسه محرقا مفعول ثانی اولوریانمش
کوررسین و یاپانمش اولدیغم حالده کوررسین (وغریقـا اعرابده محرقا کبیـدر فعیل مفعول
معنـاسنه‌در مغرق دیمکدر غرق اولمش معنـاسنه (محصول بیت) جانان اتش عشق ومحبتی
تجلی سببیله ایقاد ایدوب یالکلندرر یعنی جمالنی کوسترمکله عشق آتشنی پیدا ایدر صکره استتار
واختفا رشاشیله سو یندرر حاصلی تأجیج نار تجلیدن کنایتـدر ورشاشله اطفا تستر واختفادن
یعنی کندینی جانان ازل عاشق ومحبنه کوسترر صکره کزلر (می نماید و می رباید دیمکدر سابقا
بیوردیغی کبی فندبر (مصراع اولك معناسنی فراقنده بنی عشق آتشنه یقار صکره وصالی صوینك
سرپندیسیله اول اتشی سو ینـدرر دیین معنای بیتی سو یندرمش (ومصراع اولك معناسنی
عشق نارینی ایقـاد ایدر فراقدن برنوعله اندن صکره ماء وصالدن بررشه ایله انی سو ینـدرر
دیین مذکور کبی معنـای مصراعی سو ینـدرمش ونار عشقی جانان تأجیج ایدر اندن صکره
وصالك ازاجق صو یـله سو ینـدرر دیین مذکورلر کبی تأجیج واطفـاده زیاده ایهام بیورمش
* حکایت منظومه * یکی پرسید ازان کم کرده فرزند * که ای روشن کهر پیر خرد منـد *
یکی یا حرف وحدت (پرسید فعل ماضی مفرد غائب صوردی دیمکدر (کم کرده کم ایلمش یعنی
ییترمش (فرزند اوغل (که حرف بیان (روشن لغتده آیدین دیمکدر اما بونك کبی برلرده واضح
وصحیح و پاك معنـاسنده‌در (کهر کافك ضمی وهانك فتحیله کوهر معنـاسنه‌در بونده مراد اصل
ونسب ونهاد ونژاد در (روشن کهر وصف ترکیبیـدر پاکیزه اصل وصحیح النسب وعالی نژاد
تقـدیری مرد روشن کهردر (پیر خرد مند بیانیه وروشن کهردن بدل روشن کهرك معنـاسی
لفظی کبی روشندر دیوب صـافی و پاك کهرله تفسیر ایده نه اعتراض ایلین کنـدی معترض
واقع اولمش (محصول بیت) بریسی اوغلنی ییترندن سؤال ایلدی یعنی حضـرت یعقوب
پیغمبردن علیـه السلام که یوسفی ییترمش ایدی بویله دیوکه ای نبی پاك و پاکیزه اصل ونسب
ای پیر خرد مند * زمصرش بوی پیراهن شنیدی * چرا درچاه کنعانش ندیدی * زمصرش
شین ضمیر معناده پیراهنه مقیددر (وزاء مفرده ازدن مخففـدر پس بویله دینه اعتراض ایدن
کندی متعرضدر (بوی پیراهن لامیه (شنیدی فعل ماضی مفرد مخاطب ایشندك یعنی طویدك

رد شمعی

رد ابن سید علی
رد سروری

ردسروری

ردسروری

حاصلی شـنیدن بونك كبی برلرده طویمق معناسنه در *

دیمکدر (شنیدن یعنی ایشتمك حاسهٔ سمعه مخصوص ایکن مجازا حاسهٔ شمه‌ده استعمالی چوقدر
نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت) بوی بنفشـه بشنو وزلف نکار کیر) بنکر بونك لاله وعزم
شراب کن) حاصلی قوقوبی طویمقده استعمـالی چوقدر ترکیده بو رنم قوقی طویماز دیرلر
(در حرف ظرف (چاه کنعان لامیه (چاه قویی وکنعان حضـرت یعقوبك مملکتی وسرایندن
قویننك ایراقلغی ایکی فرسخ برمقداری انجق وار والاآن مذکـور چاه مستعملدر یانـنده
برمسجـد وار بولك اوستنده برکوچك کوپك یانده حاصلی شامدن قدس مبارکه واران یولك
اوستنده در (ایکی شین بیله یوسفه راجعدر که فرزنداندن عبـارتدر (محصول بیت) حضرت
یعقوبه سائل دیر که مصردن حضـرت یوسفك کوکلکی قوقوسین طویدك نتکه مشهور
حکایه‌در یانیچون چاه کنعـانده ایکن انی کورمدك یعنی کنعـاندن مصر اون بش کونلك یول
ایراغ ایکن قوت شامه ایله پیراهنی بوینی احساس ایلدك یاقوت باصره ایله بوقدرقرب مسافه‌ده
انی نیچون کوره مدك * بکفت احوال مابرق جهانست * دمی پیدا ودیکردم نهانست * احوال ما

ردشمعی
ردشمعی وکافی
ردشمعی وکافی

لامیه‌و مبتدادر (برق جهان ترکیب توصیفی وخبر مبتدادر (برق شمشکد ر (وجهان جیم عربك
فتحیـله صفت مشبهه‌در جهیدندن جیم عجمله اوقیان عندی اوقورمش جیمك کسریله جهان
اوقیالر دنیا معناسنه ملاحظه سز اوقورلر بمش ادات تشبیه مقدردر (هم چوبرق جهانست
تقـدیرنده صیجراغن شمـك کبی دیمکدر جستن وجهیدنی قالقمغله شرح ایدنلر غلط ایلمشـلر
(دمی یا حرف وحدت برنم وبرساعت دیمکدر (دمی مبتدا وپیدا خبری تقـدیری پیدا ستدر
نهانست قرینه سیله (دیکردم ینه مبتدا (ونهانست خبری مصراع ثانی جائزدر که برق جهانی
بیان ایلیـه وجائزدر که مذکور احوالی (محصول بیت) حضرت یعقوب سائله جواب ویروب
دیدی انبیا واولیانك معجزات وکرامات وخرق عادتلری برق جهان کبیدر یعنی استمرار ودوام
اوزره دکل حاصلی انبیادن ظهور معجزات واولیادن ظهور کشف وکرامات دائمی دکلدر بلکه
مفیض ازلدن افاضه ایدرسـه مستفیض اولورلر والا فلا * کهی برطارم اعلا نشینم *
کهی برپشت پای خود نبینم * کهی الف تخفیفا حذف اولنـدی (یا حرف وحدت بروقت
دیمکدر (بر حرف استعلا (طارم راده حرکات ثلث ایله ترکیده درم دیدکاری ترکمان وکوچر
اولیلر چکیله اورتدکاری اودر که فلکی اکا تشبیه ایدوب طارم دیرلر بونده ده مراد طارمدن
فلکدر (اعلا یه اضافتی بیانیـه در (بر حرف استعلا اولی بودر که حرف صله اوله (پشت
ارقه (پایه وپاك خوده اضافتلری لامیه لردر (نبینم فعل نفی مستقبل بینیدندن (محصول بیت
حضرت یعقوبك جانبنـدن بیورر کاه اولور که فلك اعلاده وفوق سمـاده اوتوردم یعنی زمان
تجلیده کندیمی اعلای علیینده بولوردم وکاه اولور که ایاغمك ارقه سنی کورمم یعنی اسفل سافلینه
دوشردم حاصلی مصراع اول مقام سکردن خبرویرر ومصراع ثانی مرتبـهٔ صحودن که بشریت
عالمی در (بعض شراح مصراع ثانینك معناسنده کاه اولور که ایاغمك ارقه سی اوزرنده اولان

ردابن سیدی علی
ردسروری وشمعی وکافی
بغدادطرافنده قونوب کوچن
ترکمانك اوزی قره اودرعرب
صحرانشینك کبی *

نسنه‌یی کورمم دیمش فی الواقع نسنه کورمشه بکزمز (طارمی قرا او دیمکله تفسیر ایلیلر
طارمی بیلزیمش (زیرا قره وعرب صحرا نشینك واکرادك و بعض کوچر اولی ترکمانك اوبدرکه
طولانی اولور چرکه اسلوبنده قره چادردن چتارلر (پس فلکله بونك هیچ وجهله منـاسبتی
ومشابهتی بوقدر زیرا بواوزوندر اکا برکلاری کبی (بعض شراح اعجامك بعض مقلدلرندن مصراع

ردکافی

ثانینك مکتوب نسخه سنه مخالف کلمات نقـل ایلدیکنه اعتبار اولنماسون که نا معولدر * اکر
درویش برحالی بماندی * سردست ازدو عالم برفشاندی * حالی یا حرف وحدت ظاهر برحالدن
مراد عالم کشف وتجلیدر (یعنی عالم سکردر (بماندی فعل حکایت حال ماضی سربونك کبی

برلرده اوج معنـاسنه در (دسته اضافتی لامیه در بونده سردستدن مراد برمعقـلردر لیکن
ذکر جزء وارادهٔ کل طریقیله نفس دست مراد در (بر حرف تأکید (فشاندی حکایت حال ماضی
مفرد غائب لغتنده سلکردی دیمکدر راما بونده ال چکوب فارغ البال اولمقـدن کنایـتـدر
(محصول بیت) اکر درویش سالك برحال اوزره قالیدی (یعنی احوال کشف وتجلی ممتد ومستمر
ودائم وباقی قالیدی (یعنی کاه کلوب کاه کتمسه ایکی عالمدن النی چکوب حضور ایدوب فارغ البال
اولوردی حاصلی احوال سکرده وام اوزره قرار ایدیدی ماسوادن منقطع اولوب دائما افندیسی
ایله معامله ده اولوردی * حکایت * درجامع بعلبك کلمهٔ چند بر طریق وعظمی کفتم باجماعتی
افسرده دل مرده راه ازعالم صورت بمعنی نبرده دیدم که نفسم درنمی کیرد وآتش کرم من درهیزم تر
ایشان اثرنمی کند دریغ آمدم تربیت ستوران وآینه داری در محلهٔ کوران ولیکن درمعنی باز بود
وسلسلهٔ سخن دراز * جامع بعلبك بیوردیغی قصبه‌نك اورته سنده بربیوك جامعدر که جمیع قصبه یی
آلور یعنی هپسی اکا صغار (خالدبن ولید بناسیدر دیرلر (و بعلبك شامك بری یانده بر بوجق کونلك

ردشمعی

یولده برشیرین قصبه‌در که اول ولایتده اندن اوجوزلق بر یوق هر نسنه سی وفرت اوزره در
خصوصا صویی (کلمهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه‌یه حرف وحدت دیین حرف
وحدتی بیلزیمش (چندنیچه (یا حرف صله (جماعتی یا حرف وحدت (افسرده طوکمش دیمکدر عربجه
منجمددیرلر جماعته صفتدر (دل مرده وصف ترکیبی در کوکلی اولمش معناسنه صفت بعد
الصفتیدر جماعتك (راه یول (عالم صورت بیانیه (بمعنی یا حرف صله (نبرده فعل نفی ماضی دن
برقسمدر (راه مفعول صریحی (واز عالم و بمعنی غیرصریحلری (راهك اولمنده واو حرف عطف
یازانلر صحیح نسخه‌لره مخالف یازمشلر و جماعته صفت ثالث اولدیغنی بیلمامشلر (که حرف بیان

ردسروری وشمعی وکافی

(نفس نونك وفانك فتحه‌لریله بونده سوزمراددر (یعنی نصیحت و پند (درحرف تأکید (نمی کیرد
فعل نفی استقبال مفرد غائب استعمالرنده تأثیر ایلمز دیمکدر (نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت)
دلم جز مهر مهرویان طریقی برنمی کیرد) (زهردر می دهم پندش ولیکن درنمی کیرد) آتش کرم
بیانیه (ومنه اضافت لامیه‌در (درحرف صله (هیزم تر بیانیه (هیزم اودون در (وتر یاش معناسنه
(ایشانه اضافت لامیه‌در (دریغ حیف معناسنه (آمدم بکا کلدی دیمکدر (تربیت ستوران
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (الف ونون ادات جمعدر (ستور طوارد یمکدر (یعنی بینلن

مطلب

حیوان وقتر وغیربسی کبی (اینه‌دار وصف ترکیبی در (دار بدندن آینه طوتیجی (معلوم اوله که
آینه دار وآینه کردان شول کیمسه یه دیرلر که بر آینه‌یی النه الوب کزدرر وملاقی اولدیغی کیمسه یه
صونار اولده برپاره آینه‌یه باقنور اندنصکره چقاروب النه براقچه ویابرقاچ منغر ویروب آینه‌یی النه
ایدر (بووضع اکثر هند وعجم فقراسنکدر وآینه‌دن مراد دمشق آینه در که دمور دن صاپی اولور
وانلر آینه دیسه‌لر اول مراد در خواجه حافظ آینه داری مذکور معنایه قصد ایلمش بو بیتده
(بیت) دل سرا پردهٔ محبت اوست) (دیده آینه دار طلعت اوست) پس آینه داری آینه فروش

ردشراح جمیعا

معناسنه اخذ ایدنلر وتفسیرینی کلیا اهمال ایدنلر معلومدر که مذکور تقریردن بی نصیب ایمشلر
(ولیکن ادات استدراك (در معنی لامیه (باز بونده مفتوح دیمکدر (سلسلهٔ سخن بیانیه (سلسله
زنجیره دیرلر (سوزه اضافتی مجازایله‌در دراز دالك کسریله وفتحیله اوزون دیمکدر (محصول ترکیب)
(بعلبك جامعنده وعظ طریقیله برنیچه کلمه سویلردم یعنی خلقه وعظ ایدردم حاصلی کندیلری
طوکمش وقلبلری اولمش برجماعته نصح و پند ایدردم عالم صورتدن جانب معنایه یول ایلتمامش حاصلی
عالم معنایه ومقصد اقصایه وصول بولمامش بربلوك قاصیلر ایدی کوردمکه نفسم وکلمات نفسم یعنی
وعظ دلپسندم وتذکیر دلپذیرم اول طاش یورکلیلره تأثیر ایلمز وبنم ایسیجق آتشم یعنی آتش کبی

سوزنك كلامى انلرك باش اودون كبى بارد طبيعتلرينه اثر ايلمز حاصلى اول بجر دللى بعلبك قومنه
نفس سوز ناكم و پنـد آشنا كيم تأثير ايلمز پس بكا حيف كلدى حيوانانه تربيه ايلمك وكورلر
مجلسنده آينه دارلق قلمق يعنى وعظ ونصيحتدن فراغت ايلمك كلدى ايدى ليكن معنى قپوسى
آچق ايدى وسوز سلسله سى دراز يعنى وعظ ونصيحتى ترك ايلمك يرى دكل ايدى زيرا بكا معنى
ال ويرمشيدى واوزون اوزاق سوزه باشلدم ايدى حاصلى زياده سوز كتوررايدى * در بيان
اين آيت كه (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد * بو آيت كريمه نك بياننده ايديكه (نحن ضمير
مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتـدا (اقرب اسم تفضيل يقين رك ديمكـدر لفظا مرفوع خبر
مبتـدادر (الى حرف جر (وها ضمير مجرور متصل جار ومجرور اقربك صله سيدر (من حرف
جر اقربه متعـلق (حبل مجروردر من حرفيله لغتده ايب معناسنه در بونده وريده اضافتى
بيانيه در (وريد واوك فتحيله يوين طمرينـه ديرلر بونلر ايكى طمردر برى بيونك برجانبندن وبرى
برجانبندن حبل الوريدى قرب امكنه ده ضرب مثل ايدر عرب (محصول تركيب) وعظ ونصيحتم
بو آيت كريمه نك بياننده ايديكه بز انسانك هرحالنه اعلمز حبـل وريدن اكا اقرب اولان كبى
يعنى هرحالنه بز واقفز وبزدن اى انك حالى بيلور بوقدر * سخن بجايى رسانيده بودم كه
كفتم * يعنى سوزى بريره ايرشدرمشيدم كه ديردم * قطعه * دوست نزديكتر از من بمنست *
وين عجبتر كه من ازوى دورم * دوست مبتـدا (نزديكتر نزد يقين ديمكدر نزديكده بو بله در
(وتر ادات تفضيـل (وبمنست سين وتاسى معناده نزديكتره مقيد در حاصلى خبر مبتـدا در
(ازمن بمن بندن بكا ديمكدر (وين اصلنده واين ايدى همزه ضرورت وزن ايچون حذف اولوب
كسره سى واوه نقل اولدى وياهمزه كسره سيله حذف اولوب واوك فتحى كسره يه مبدل اوله
مابعـدنده ياء ساكنه ايچـون والكل وجهة (محصول بيت) حضرت شيخ بو قطعه يى آيت
كريمه يه مناسب ذكر ايلمش دوست يعنى جانان بندن بكا يقين رقدر اما بو زياده عجيب وغريبدر كه
بن اندن دورم يعنى بن انك نور ينـه مستغرق وانك نورى بنـده ساريدر اما عوايق دنيويه
وعلايق بدنيه بنى اول نوردن غافل قلوب دور ومهجور ايلشدر * چه كنم باكه توان كفت كه او *
دركنار من ومن مهجورم * با حرف صله (وكه اسمدر كيم معناسنه (كفت مصدر معناسنه در
(كه حرف بيان (او ضميرى مذكور دوست راجعدر ومصراع ثانى يه مرهوندر (در حرف ظرف
(كنار يان معناسنه در (منه اضافتى لاميه (واو حرف حال (ومن مبتـدا (ومهجور خبرى
(محصول بيت) نيجه ايدوب نيلهين كيمه ديمك اولور وكيمه اكلدوب اذعان ايتـدرمك ممكندر كه
جانان بنم يانمده در وبن اندن دور ومهجورم * من ازشراب اين سخن مست وفضـلهٔ قدح
دردست * من مبتدا ومابعـدى خبرى (منك اولنده واو عطف ايراد ايدنلرك معنى جانبنـه
وصولى يوغيمش (فضله ارتغه وزياده يه ديرلر (قدحه اضافتى لاميـه (محصول تركـيب)
بن آيت كريمه نك تحواسندن ومذكور قطعه نك مضمونى شرابندن مست وبو اسرارك كيفيتندن واله
وحيران ايدم واول جامك فضـله سى واول باده نك بقيه سى هنوز المده ايدى يعنى كلام مطول
ودور ودراز اولوب سوزيمى تمام ايدوب دوكمدم ايدى * كه رونده ازكنار مجـلس كذر كرد
ودور آخر درو اثركرد نعرهٔ چنـان زد كه ديكران بموافقت اودر خروش آمد ند وخامان مجالس
درجوش كفتم سبحـان الله دوران باخبر درحضور ونزد يكان بى بصر دور * كه حرف بيـان
(رونده اسم فاعل كيديجى ديمكـدر يعنى يولجى (ويا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل
(همزه يى حرف وحدت طوتان خطـا ايلمش (كنار مجلس لاميه (كذر كرد كذر ايلدى يعنى
كچدى (دور اخر بيانيـه مضاف اليه محذوف تقديرى دور اخر مجلس ديمكـدر مجلسك

ردسروری وکافی

ردشمعی وکافی

صوك دورى (دراو اثركرد اكا اثر ايلدى ديمكدر زيرا در بونده حرف صله در (نعره لغتده ككرمدن
يعنى خيشومدن چيقـان صوته ديرلر اما بونك كبى يرلرده قتى چيغرمغه ديرلر (چنـان انجلين
ديمكدر (كه حرف بيان (ديكران غيرلر (با حرف مصاحبت (موافقت اومصدرك مفعولنه
اضافتيـدر (در حرف صـله (خروش خاء معجمه نك وراءنك ضمه لريله اسمدر خروشيدندن
چوقرامق معناسنـه (مثلا طنجره وياچوملك قينار كن قيناغن اوستنه قوسك اندن چقـان
صوته چوقرامه ديرلر (وفارسيجه خروش (خامان خامك جمعيدر ناپخته لر ديمكدر (مجلسه
اضافت لاميه در مجازا (در حرف صله (جوش اسمدر (جوشيدندن قينامق معناسنه (سبحان
مقام تنزيه وتعجبده مستعمل لفظدر (بونده تعجب مراددر (جلاله يه اضافتى مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (دوران دورك جمعيـدر ايراقلر ديمكدر (باخبره اضافت بيانيـه ومبتدا (باحرف
مصاحبت (باخبر خبردار ديمكدر (در حرف ظرف (حضور بونده غيبت مقابلى در (نزديكان
دورانه معطوف (بى بصره اضافت بيانيـه (ودور خبر نزديكاندر (تقدير كلام درحضورند
ودورند در ادات خـبر قرينه قائم اولديغيچون حذف اولندى (محصول تركيب) سوزيمى
هنوز تمام اتمـدين بر كچكنجى مجلس وعظك يانندن كذر ايلدى ومجلس وعظك صوك دورى
يعنى اخر مجلسده نقـل اولنان كلمات اكا تأثير ايلدى انجـلين بر نعره اوردى كه غيريلر انك
موافقتيله هاى وهوى وخروشه كلديلر ومجلس وعظده اولان خام وناپخته لرى جوشه وشوقه
كتوردى يعنى جمله سنه برحال غلبه ايلدى كه انكله يله فرياد وفغان وهاى وهويه باشلديلر
بو حالتـدن بن تعجب ايدوب سبحان الله ديدم ۳ نه عجب حالدر كه مسافهٔ بعيده ده اولوب عارف
بالله وخبردار واكاه اولنلر مجلسده حاضر كبى اوله بلكه حقيـقتده حاضر اوله وقريب مجلس
وداخل صحبت اولان بى فهم وبى ادراكلر ظاهرده حاضر ايكن معنى عالمنده غائب ودور
وجدا ومهجور اوله لر اصلا متأثر اولميوب (لهم قلوب لايفقهون بها) تحواسنه ماصدق اوله لر
* قطعه * فهم سخن چون نكند مستمع * قوت طبع ازمتكلم مجوى * فهم سخن مصدرك
مفعولنه اضـافتيدر (چون ادات تعليل (مستمع اسم فاعل (قوت طبع مصدرك فاعلـنه
اضافتى در (مجوى فعل نهى مفرد مخاطب (جو يدندن (جستن دن دينلر خطـا ايلديلر
(محصول بيت) مخاطب وسـامع متكلمك سوزينى فهم واذعان ايلمينجه متكلمدن قوت طبع
وشوق وتأثير توقع ايلمـه يعنى مستمع كه سوزنى اكلميه سوزه طاقتى اولماز وسوز سويليه جكى
كلمز حاصلى حسن تقريره وفصاحت بيـانه مالك اولماز * فسحت ميدان ارادت بيار * تا بزند
مرد سخن كوى كوى * فسحت وسعت كبى مصدر در (ميدانه اضافت مصدرك مفعولنـه
اضافتيدر (وارادته اضافت بيانيه در (بيار فعل امر مفرد مخاطب در آريدندن كه مخففدر
آوريدندن (آوردندن فعل امر در دين خطا ايلمش (فسحت بيارك مقدم مفعوليدر (تا حرف تعليل
(بزند فعل مضارع مفرد غائب اوره ديمكدر يعنى چاله (مرد سخن كوى بيانيه (سخن كوى وصف
تركيبى در كوييدندن (كفتن دن دينلر خطا ايلشلر (كوى كاف عجمك ضميله طوپ ديمكدر
بزندك مقدم مفعوليدر ومرد سخن كوى فاعلى (محصول بيت) ارادت ميدانـنه وسعت كتور
يعنى ميدان ارادتكى واسع ايله ارادتكى چوق وبيوك ايله تا كيم سوزسويليجى مردكوى
سخنى مراد اوزره اوره يعنى استديكى كبى بسط كلامه قادر اوله حاصلى سن ارادتكى واسع ايله
تا كيم متكلم فصاحت وبلاغتـله تكلمنى واسع ايليه * حكايت * شبى در بيابان مكه ازغايت
بى خوابى پاى رفتنم نماند سر بنهادم وشتربان را كفتم دست ازمن بدار * شبى يا حرف وحدت
(در حرف ظرف (بيابان مكه يعنى بريهٔ مكه لاميه (غايت بيخوابى لاميه زياده اويقوسزلقدن

۳ نه غریب نسخه

ردابن سید علی وسروری

ردسروری

ردابن سید علی وسروری

دیمکدر (پای رفتن پیانیه کتمك (یعنی یورومك ایاغی دیمکدر (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر عجزدن کنایه‌در (سر بنهادمك مقدم مفعولی باشم قودم (یعنی بر مقدار استراحت ایچون باشمی یره قودم (شتربان شتر همزه‌نك حذفیله دوه‌درو بان ادات فاعل دوه‌جی دیمکدر (رادات مفعول (کفتمك مقدم مفعولی‌در (دست بدارك مقدم مفعول صریحی (وازمن غیر صریحی درالك بندن طوت (یعنی قوینی برمقدار بونده‌اویویایم (محصول ترکیب) بر کیجه مکه‌یولنده ویاباننده حاصلی بر یه سنده زیاده اویقوسزلقدن حرکته و یورومکه مجالم قالمادی کتمك ایاغم قالمدی کمال عجزدن کنایه‌در والا کتمك الی وایاغی اولمز حاصلی کلام مجازیدر بوله اولنجه باشمی یره قودم ودوه‌جی یه دیدم الك بندن چك برپاره استراحت ایده‌یم * قطعه * پای مسکین پیاده چندر ود* کز تحمل ستوه شد بختی* پای مسکین پیاده (اصلنده پای پیادهٔ مسکین ایدی (پس ضرورت وزن ایچون صفتی موصوف اوزره تقدیم ایدوب (پای مسکین پیاده دیدی (مسکین پیاده‌نك ایاغی دیمکدر مسکینی پایه صفت ایدوب معناسنی بیچاره وقدرتسز ایاق پیاده نیجه برکیده دیمن تراکیب عجمده عجب متصرف ایمش (کز که حرف تعلیل (وزاحرف ابتدا (تحمل تفعل بابندن مصدردر بونده یوك کوتورمك وتعب ومشقته صبرایلمك معناسنه‌در (ستوه سینك ضمیله عاجز وفرمانده معناسنه‌در (بختی بانك ضمی وخای معجمه‌نك سکونیله بسرك دوه دیمکدر (محصول بیت) مسکین ونامراد و بیچاره پیاده‌نك ایاغی نیجه برکیدر یعنی نه دکلی یول یورمکه وقطع مسافه ایلمکه قادردر یعنی مالك دکل زیراطی منازل وقطع مراحل ایلمکده بوراه پر مشقتده بسرك وتواناد وه‌لر بی طاقت و بی مجال اولدی یعنی یورلدی قالدی پس بشرك نه طاقتی وارکه تحمل ایلیه مصراع ثانی بی جملهٔ حالیه اعتبار ایدنلرك بو دلده برحالری یوغیمش * تاشود جسم فربهی لاغر* لاغری مرده باشد ازسختی * تا حرف غایت درالی معناسنه (شود فعل مضارع مفرد غائب افعال ناقصه‌دن بصیر معناسنه (جسم اسمی (فربهه اضافتی لامیه (یاحرف وحدت (فربه فانك فتحی وراتك سکونی وبانك کسریله وهای اصلیه ایله سمیز دیمکدر عربجه سمین دیرلر (ویاحرف وحدت لاغر شودك خبریدر ارق دیمکدر عربجه غث دیرلر غینك فتحی وثای مثلثه‌له (لاغری یاحرف وحدت ویا تنکیر بر لاغر (ویا مطلق لاغر (مرده باشد اولمش اولور (یعنی اولور (لاغری مبتدا ومرده باشد خبری (وازسختی باشده متعلق خبری (محصول بیت) سفرلرك شدایدولامی بدیهیاتدن اولدیغی هرکسك معلومی ومعهودیدر تعریفه احتیاج یوق وعلی الخصوص که مکهٔ مکرمه سفری نه مرتبه صعب وشدید اولدیغی کورن وچکن بیلور انجق ایمدی بو مبارك سفرده برسمیز حیوانك تعب ومشقتدن جسمی لاغر یعنی الام وشدایده تحمل ایدوب ضعیف وزبون اولمق مرتبه‌سنه وارنجه لاغر اولان حیوان محنت وفلاکتدن صاغ قالماز اولور وتوانالر بی مجال اولدقلری محلده ناتوانلر طاقت کتوره‌میوب هلاك اولور * کفت ای برادر حرم در پیشست وحرامی در پس اکر رفتی بردی واکر خفتی مردی * کفت شتربان دیدی (حرم یعنی حرم مکه (حرامی یعنی دشمن (حرامی ذکری حرمله صنعت اشتقاقه داخل اولسون ایچوندر (بوصنعته جناس مطلق دیمن مطلقا اقتدا ایلمش (پیش (وپس ذکری صنعت تضاددر اکثر نسخه‌ده (در پس برینه (ازپس واقع‌در (رفتی فعل ماضی مفرد مخاطبدر اکر کتدك یعنی کتدکسه (حاصلی کتدیکك تقدیرجه دیمکدر (بردی فعل ماضی مفرد مخاطب بونده خلاص بولدك دیمکدر بویله یرده بو عبارت اصطلاحلرنده مفعول تقاضی ایلمز (ظفر بولدك ومراد که غالب اولدك معنالرنده استعمال ایدرلر (پس بونده جان و روح عبارتلرینی تقدیر ایدنلر

ردشمعی

شارح مرحومك توجیه شمعی یه اعتراضی مسلمدر لکن کندینك توجیه اولی دخی سوز کتوره‌جکی لدی التأمل معلوم اولور للطابع

ردشمعی وکافی

ردکافی

بو استعمالدن غافللریمش (خفتی فعل ماضی مفرد مخاطب بونده‌اویودك دیمکدر (مردی باضمیر خطابدر اولدك دیمکدر (معلوم اوله که عربیده ادات شرط فعل ماضی یه داخل اولسه انی استقباله نقل ایدر (اما فارسیده نقل ایلمامکده جائز پس بونده ایکی وجهله مساغ وار (محصول ترکیب) شتربانه الك بندن چك برپاره استراحت ایده‌یم دیجك شتربان دیدی ای برادر حرم مکه اوکده‌در یعنی ایلروده دیمکدر زیرا بونده قرینه وبعدینه اشارت یوقدر اکرچه ترکیده اوك عبارتی نوعاقربه دلالت ایدر وحرامی وعدو کروده وارده‌در اکرکیدرسك ویا کتدکسه خلاص بولورسین ویا بولدك یعنی مراد که غالب اولدك واکر اویورسك ویااویوب قالدکسه اولورسین ویا اولدك حاصلی کیدرسك مراد که ظفر بولورسین اویورسك هلاك اولملکی مقرر بیل * بیت * خوشست زیر مغیلان براه بادیه خفت* شب رحیل ولی ترك جان بباید کفت *زیر مغیلان لامیه مغیلان کعبه یولنده یعنی بریه ده‌بردیکنلی اغاجك اسمیدر که دیکنلری اوزون وسیاه اولور ویپوکلکی شفتالو اغاجی دکلو اولور بریه‌نك اودونی اولدر (زیر مبتدا (وخوشست مقدم خبری (وبراه بادیه خفته متعلقدر (وخفت مصدر معناسنه‌در (بادیه صحرا بونده بریه مرادد (شب رحیل لامیه (رحیل رحلتك اسمیدر کوچ معناسنه (یعنی سفراوزره کوچمه‌نك اسمیدر (ولی ادات استدراك (ترك جان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بباید باحرف تأکید (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (کفت مصدر معناسنه‌در که مضارعه مقارندر (محصول بیت) رحلت کیجه سی راه بریه‌ده مغیلان التنده یاتوب اویومق لطیفدر وحضور وصفادر ولیکن جان ترکن سویلمك کرك یعنی کچدم جاندن و باشدن واولورسم اولیم دیمك مرتبه سنه وارمق کرك حاصلی هلاك اولوب اولملکی اختیار ایلمك کرك وجائزدر که بونده کفت مجازا کرد معناسنه اوله (معلوم اوله که مغیلان التنده یاتمقدن مراد کولکه‌لنمکدر بومعنی ایسه شبده ملحوظ دکل زیرا کیجه ده هر یر کولکه‌در اما کوندز اکرچه بعض یرلرده قیاقولتقلریده کولکه‌در لیکن هریرده بولنماز ومغیلان اکثر یرده بولنور علی کل حال بونده مغیلان ذکری ترددن خالی دکل *حکایت* پارسایی رادیدم برکار دریا که زخم پلنك داشت وبهیچ دارو بهی نمی شد ومدتهادر آن رنجور بودودم بدم شکر خدای تعالی همی کفت الحمدلله که بمصیبتی کرفتارمنه بمعصیتی * پارسایی (یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (برادات ظرف (کناردریا لامیه (که حرف بیان (زخم پلنك لامیه زخم یاره (وپلنك قپلان (دار ورانك ضمیله دوا وعلاج دیمکدر به بونده ایو معناسنه‌در یعنی یاره‌سی اوکلمزدی (رنجور مریضه دیرلر زیرا رنج المدر پس رنجور الملم دار دیمکدر (کنج خزینه‌یه و کنجور خزینه‌داره دیدکلری کبی (دم بدم ساعت بساعت یعنی هردم وهرساعت (شکر خدا مصدرك مفعولنه اضافتیدر مصیبت آدمه کلن بلا والم (ومعصیت کناه وعصیان (ویاری وحدت وتنکیره قابلدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر سیاحتم زماننده دریا کنارنده برعابد کوردمکه پلنك یاره‌سین طوتردی یعنی آنی پلنك یاره‌لمشیدی، وهیچ بردوا ایله اوکلمزدی ودائما خدایه شکر سویلردیکه الحمدلله که مصیبته کرفتارم یعنی مبتلایم معصیته کرفتار دکلم یعنی نقدر که عذاب والم چکرسم بکا کناه یازلمازدیو دائما خدایه شکر ایدردی* قطعه* کرمرا زار بکشتن دهدان یارعزیز* تانکویی که‌دران دم غم جانم باشد *زار اسمدر ذلیل وحقیر معناسنه آنکچون زار وذلیل وحقیر وزار دیرلر عطف تفسیری طریقیله ایمدی زار ایکلیجی معناسنه‌در دینلر زارله زاری بی فرق ایلمامشلرتنکه دقایق الحقایق مرغ زارایله مرغزار یانده ایکبسنیده تحقیق ایده‌مامش لیکن متتبع اولان اکلار انجق مقلد اکلامز تأمل تدر (باحرف صله (کشتن مصدردر قتل معناسنه (دهد فعل شرط مفرد مضارع

اولکی مرغزار سکون غینله ایکنجی مرغزار کسر غینله‌در للطابع

ردشراح جمیعا

مطلب

مغیلان اصلی ام غیلاندر لکن ناس اراسنده تحریف ایله مشهوردر ردشیخ

جواب از طرف شیخ
مغیلان التنده یاتمق مجرد کولکه‌لنمك ایچون دکلدر کیجه ایچره اچقده خفته اولمدن برودت ماه وهوا یاخود ژاله و باراندن مهما امکن وقایه ایچون زیر مغیلانده یاتمق اولادر بوصورتده حضرت شیخك مغیلان ذکری برنده‌در
للطابع الفقیر
اسعد

ردابن سید علی وسروری وکافی
رد دقایق الحقایق

غائب آن فاعلی (ویارعزیز اضافت بیانیه ایله آنك مشار الیهی (ومراد هدك مفعول اول صریحی
وزار مفعول ثانیٔ (وبكشتن غیر صریحی زار لفظنی حال طوتنلربی حال ایمشلر (دهدایكی
مفعول الدیغنی انكار ایلینلر معنایه واصل دكللر یمش (تاحرف تنبیه (نكوبی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب (كه حرف بیان (درحرف ظرف (آن اسم اشارت (دم نفس وساعت معناسنه در (غم جانم
لامیه (باشد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده غم جانه راجع ضمیردر (محصول بیت) اكر اول
یارعزیز یعنی جانانم بنی زار وذلیل قتل ایلمكه و پررسه یعنی قتلمه فرمان و پررسه حاصلی بنی ذلت وحقارتله
قتل ایدرسه زنهار دیمه سین كه اولدمده واول وقتده جانم غمی اوله یعنی جان غمی واولمك قیغوسی
اوله حاصلی اولمدن پرواچكمم (مصراع اولك معناسی اكر بن ضعیفی قتل ایتمكه و یره دیین ضعیف
سو یلمش (ومصراع ثانینك تحقیقنده بو یله خیال ایتمه كه اول حالده اولان ناله وانینم یاش و یرمك
المندن اوله دیین زار لفظنی ناله وانین معناسنه ظن ایلدیكی زیاده فاسددر (وانینم جانم كتدو كندن
دكلدر دیین بیتك معناسی ایكلتمش * كویم از بندهٔ مسكین چه كنه صادر شد * كه دل آزرده شد
ازمن غم آنم باشم * بندهٔ مسكین بیانیه (كنه كناهدن مخففدر (كه حرف بیان (دل آزرده وصف
تركیبی فسانندر كوكلی انجنش دیمكدر (غم آن لامیه (محصول بیت) قتلم زماننده جان و باش
غمین چكمم بلكه دیرم بندهٔ مسكیندن نه كناه صادر اولدیكه بندن آزرده دل و پریشان خاطر
اولدی اول جانان بنده انك غمی اولور یعنی جانانك بنی قتل ایلمكه بندن مغبرالبال و پریشان خاطر
اولدیغیچون در پس الم وغمم بو جهتدندر یوخسه مقتول اولدیغمدن دكلدر حاصلی جانان بندن
پریشان خاطر اولدیغندن بیحضورم والا انك كشته سی اولمق حیات جاودانیدر بندن ازرده دل
و پریشان خاطر اولدی دیو ناله ایدر بن دیین پریشان سو یلمش * حكایت * درو یشی راضرورتی
پیش آمد كلیمی ازخانهٔ یاری بدزدید حاكم فرمود كه دستش ببرند صاحب كلیم شفاعت كرد كه
من اورا بحل كردم حاكم كفت شفاعت تو حد شرع فرو نكذارم كفت راست فرمودی اماهر كه
ازمال وقف چیزی بدزدد قطعش لازم نباید كه الفقیر لایملك شیئا ولایملك هرچه درو یشانراست وقف
محتاجانست * درو یشی را یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (ضرورتی یاحرف وحدت (پیش
امد اوكنه كلدی یعنی واقع اولدی (كلیم كاف عربك ولامك كسره لریله انواع بساطدن
برنوع بساطك اسمیدر كه هركسك معلومیدر كاف عجمك كسریله دینلر عندی سو یلمشلر (و یا
حرف وحدت (خانهٔ یار لامیه (و یاحرف وحدت (بدزدید اوغرلدی دیمكدر (كه حرف بیان (ببرند
بای تأكید یله فعل امر جمع غائب (صاحب كلیم لامیه اضافتسزده استعمال ایدرلر
بونك كبیلری شفاعت كرد شفاعت ایلدی (كه حرف بیان (بحل بانك فتحی وحاء مهمله نك كسری
وسكون لامله حلال معناسنه مستعمل لفظدر (باسببیتی متضمن حرف مصاحبت شفاعت تو لامیه (حد
شرعده بو یله در (فروادات تأكیددر بونك كبی یرلرده (نكذارم فعل نفی مستقبل متكلم وحده ترك واهمال
ایلم دیمكدر راست فرمودی راست بو یندی كرچك معناسنه در كرچك بیوردك دیمكدر اماادات استدراك
(كه اصلنده هركس كه در حذف وایصال طریقیله كس ترك اولندی (مال وقف چیزی یاحرف وحدت
(بدزدد فعل مضارع مفرد غائب اوغرلیه دیمكدر (قطعش تقدیری قطع یدش در (كه حرف تعلیل
الفقیر الفظا مرفوع مبتدا (لایملك فعل نفی مستقبل مفرد مذكر غائب مبنی للفاعل فاعلی تحتنده
مستتر فقیره راجع ضمیر (وشیئا لفظا منصوب مفعولی هیچ برشیئه مالك اولماز دیمكدر (ولایملك
مذكوركی در مبنی للمفعول قائم مقام فاعلی مذكوركیدر كیمسه یه مملوك اولماز دیمكدر (درو یشان
فقرا مرادر (ورا ادات تخصیص (وسین (وتا ادات خبردر درو یشلرك در دیمكدر (وقف محتاجانست
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (والف ونون ادات جمعدر (وسین وتا ادات خبر (محصول تركیب)

ردسروری وكافی
ردسروری وكافی

قوله (وزار مفعول ثانیٔ) اشبو عباره نسخهٔ متعدده ده كورلمش ایسه ده تأمله محتاجدر للطابع

ردشمعی
وردكافی
ردسروری

ردكافی

ردشمعی وكافی

بردرو یشك او كنه برضرورت كلدی (یعنی احتیاجی واقع اولدی بر یارینك (یعنی كندی كبی
بردرو یش بولداشنك اوندن بر كلیم اوغرلدی حاكم یعنی قاضی بیوردی كه الین كسه لر السارق
والسارقة) حكمیله و بوله اولنجه صاحب كلیم شفاعت ایلدی كه بن اكا حلال ایلدم ودعوی
ونزاع ایلمزم دیو (قاضی دیدیكه سنك شفاعتك سببیله اقامت حد شرعی ترك ایلمم بونك كبیلرده
رعایت خاطر مشروع دكلدر (البته شرعله لازم اولان حكمی اجرا ایدرم صاحب كلیم دیدی
كرچك بیوردیكز اما هركیمسه كه وقف مالدن برنسنه اوغرلسه اكا قطع ید لازم كلمز زیرا فقیر
دنیاده نه برنسنه یه مالك اولور ونه كیمسه یه مملوك اولور هرنكه درو یشلرك در اول فقرایه ومحتاجلره
وقفدر یعنی درو یشلردن اخذ اولنسان نسنه فقرایه موجب عقوبت اولماز زیرا معناده كندی
حقلرینی المش اولورلر (پس انلره نه قطع مترتب اولور ونه ضمان * حاكم دست از و بداشت وكفت
جهان برتونك آمده بود كه دزدی نكردی الا ازخانهٔ چنین یاری كفت ای خداوند نشنیدهٔ كه
كفته اند خانهٔ دوستان بروب ودر دشمنان مكوب * دست از و بداشت اندن ال چكدی دیمكدر
(یعنی الین كسمكدن فراغت ایلدی (برتونك امده بوداوسنكه طارمی كلدی دیمكدر استفهام طریقیله
(كه حرف بیان الا ادات استثنا (خانهٔ دوستان لامیه ومقدم مفعول بروبدركه بای تأكیدایله
فعل امر مفرد مخاطبدر رو بیدندن (رفتن دن دینلر خطا ایلدیلر سو پور دیمكدر (دردشمنان لامیه
(مكوب فعل نهی مفرد مخاطبدر كو بیدندن كوفتن دن دینلر خطا ایلدیلر (دردشمنان مكوبك
مقدم مفعولیدر بای عجمله در (بای عربله دیین یلمزیمش (محصول تركیب) صاحب كلیم مذكور
تقریری ایدنجه حاكم سارقدن ال چكدی ودیدی جهان باشكه طارمی كلدی ایدی كه اوغرولق
ایلمدك الا بونجلسین بردرو یشدن (یعنی بو یله برفقیرك خانه سندن سارق دیدی ای خداوند
ایشتمامش میسین كه ضرب مثل طریقیله دیمشلر (یعنی اكا بركلام ایدر (دوستلرك خانه سنی سو پور
(یعنی خانه سنده هرنه كه المغه قابل ایسه ال تكلف چكمه ودوشمنلر قپوسنی قاقمه (یعنی عرض
احتیاج ایلمك ایچون دق الباب ایله حاصلی دشمنه عرض احتیاج ایلمه * بیت * چون فرومانی بسختی تن
بعجز اندرمده * دشمنان را پوست بركن دوستان را پوستین * فرومانی ماندن ومانیدن مصدرلری
ومشتقاتی فرویله مستعمل اولسه عجز معناسنی افاده ایدر بونده كی كبی (یاضمیر خطابدر عاجز
قاله سین دیمكدر (بسختی باحرف مصاحبت (سختی یای مصدرله شدت ومحنت معناسنه در (تن
بدن معناسنه در مراد بونده وجودی وكندیسیدر (بعجز باحرف صله و یاحرف ظرف (اندر بالك
معناسنی تأكید ایدر (مده فعل نهی مفرد مخاطب و یرمه دیمكدر (بعض نسخه ده (منه دوشمش
قومه دیمكدر امامكن هیچ برنسخه ده موجود دكل دشمنان را را ادات تخصیص دشمنلرك دیمكدر پوست
دری دیمكدر (بر حرف تأكید (كن كاف عربك فتحیله قوپار دیمكدر بونده صوی معناسنه در
(یعنی دریسنی یوز دیمكدر (بركن فعلنی كندندن اشتقاق ایلین بیلمزیمش (دوستا ازارا حرف
تخصیص دوستلرك دیمكدر (پوستین كورك دیمكدر بركنك مفعول اولی (وپوستین مفعول ثانیسی
(محصول بیت) چونكه شدت ومحنتله عاجز قاله سین تنكی ووجودكی (یعنی كندكی عجزه
و یرمه (یعنی كربت ومشقله بی كار و بی نوا اوتورمه (بلكه فرصت بولورسك دشمنلرك دریسنی یوز
(ودوستلرك صرتندن كوركنی صوی حاصلی ضرورت وعجزایله اوتورمه وكندینی محنت والمه دوشورمه
بلكه فرصت بولورسك دشمنك مالنی وجاننی قهرایله وجبرایله ال امان و یرمه (اما ابتذال ایله عرض
حال واظهار حاجت كوسترمه لیكن دوستلرله هرنه معامله ایلرسك ودفع ضرورت ایچون عرض حال
واظهار عجز ایدرسك رخصت واجازت وار * حكایت * یكی از پادشاهان پارسایی را كفت هیچت ازما
یادمی آید كفت بلی هركه كه خدارا فراموش میكنم * هیچت تا ضمیر خطابدر (هیچ سكا دیمكدر

ردشراح جمیعا
ردشراح جمیعا
ردابن سید علی

ردشمعی وكافی

(ازما بزدن دیمکدر (یادمی آید اکنی کلورمی یعنی هیچ بزی اکارمیسین (محصول ترکیب)
بر پادشاه بر صالحی کوردی ودیدی هیچ بزدن یادك کلورمی یعنی هیچ بزی اکارمیسین اولده
بلی هرکه که خدایی فراموش ایدم سنی یادمه کتوردم بونك کبیلر تعلیق بالمحال قبیلندندر یعنی
هرکز خاطرمه کلمز سبن زیرا بر نفس ذکر خدادن خالی دکلم که سن یادمه کله سین * بیت *
هرسو دودان کش زدرخویش براند * وان را که بخواند بدرکس ندواند * سو سینك ضمیله
جانب دیمکدر (دود دالك وواوك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر دویدندن یلمك
ویو یورمق معناسنه (آن فاعلیدر (کش که حرف بیان (وشین ضمیر جائزدر که خدایه راجع
اوله قرینه قائم اولدیغیچون یعنی براندك فاعلی قرینه سیله وجائزدر که آنك مقدر مشارالیهنه
راجع اوله زیرا تقدیر کلام آن کس کش در اول کیمسه که انی دیمکدر (زدرخویش
کندی قپوسندن (براند با حرف تأکید (آند سوره دیمکدر فعل مضارع مفرد غائب فاعلی
خدادر (واو معنای استدراکی متضمندر حرف عطفدر (آن را که اصلنده آن کس را که در
حذف وایصال طریقیله (کس ترك اولندی (که حرف بیان (بخواند دعوت ایلیه یعنی مقبولی
طونوب معزز ومکرم درکاهی ایلیه (با حرف صله (درکس لامیه (ندواند فعل نفی مستقبل
مفرد غائب فاعلی خدادر (الف ونون ادات تعدیه در یلدرمز دیمکدر (محصول بیت)
هرجانبه یلر یو یورر یعنی بی قرار وبی ارام اولوب هرجانبه تك وپو ایدر اول کیمسه که خدا
انی کندی درکاه لطف وکرمندن طرد وطرح ایلیه یعنی خدانك مقبول ومعززی اولمیان
زائد یره قپودن قپویه تك وپو ایدوب اسباب معاشی در بدر اولمسندن اکلر وحصول مرام
ومقاصدی اکابر قپولرینه ملازمتدن بلور العیاذ بالله تعالی اما اول کیمسه یی که خدا کندی یه
دعوت ایلیه کیمسه نك قپوسنه انی یلدرمز یعنی یلمکه محتاج ایلمز زیرا انك مقبولی اولان غیری
کیمسه یه محتاج اولماز واغیارك قپولرینه وارمز حاصلی پادشاه صورت ومعنی اولور وهرکس
اکه محتاج اولور واول هیچ کسه محتاج اولماز معلوم اوله که صحیح نسخه لرده مصراع اول
هرسو دود آن کش واقعدر شین ضمیرایله پس سین مهمله ایله یازانلر ضمیردن اکاه دکل ایمشلر — وسروری وکافی
* حکایت * یکی از صالحان پادشاهی را بخواب دید در بهشت و پارسایی را در دوزخ پرسید که
موجب درجات آن چیست وسبب درکات این چه که ما بخلاف این پند آشتیم کفتند آن پادشاه
بمحبت درویشان در بهشتست واین پارسا بتقرب پادشاهان در دوزخ * با حرف ظرف (وخواب
بونده دوشدر (پرسید مذکور صالح دوشنده سؤال ایلدی ویا او یاندقدن صکره بعض کیمسه لره
صوردی (که حرف بیان (موجب درجات آن اسم فاعلك مفعولنه ولامیه اضافتلریدر
(سبب درکات این اضافتلری لامیه لردر (درجات درجه نك جمعیدر یوکسك یره چقمغه
بصامقلره دیرلر جنت مقامانده ده مستعملدر (ودرکات درکه نك جمعیدر یعنی الچق یره اینمکه
سبب اولان بصامقلره دیرلر مراتب دوزخده ده مستعملدر (که حرف تعلیل (مابز دیمکدر
(بخلاف با حرف تأکید (اینه اضافت لامیه در (پنداشتمك مقدم مفعولیدر (کفتند صالحه
جواب ویردیلر (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (محبت درویشان مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (تقرب تفعل بابندن مصدردر (پادشاهانه اضافتی سابق کبیدر (محصول ترکیب)
بر صالح دوشنده بر پادشاهی جنتده وبر عابدی جهنمده کوردی سؤال ایلدیکه اول پادشاهك
مقامات جنته موجبی ندر وبو زاهدك درکات جهنمه سببی ندر زیرا بز بونك خلافنی ظن ایدردك
دیدیلر که اول پادشاه فقرا ودرویشانه محبتی سببیله جنتده در واول پارسا سلاطین وامرایه
تقربی سببیله دوزخده در * قطعه * دلقت بچه کار آید ومسحی ومرقع * خود را زعملهای

نکوهیده بری دار * دلق فقرا خرقه سی (وتا ضمیر خطاب (مسح میمك کسری وسین مهمله نك
سکونیله پلاس معناسنه در یعنی اسکی بسکی (ویا حرف نسبت پلاسه منسوب لباس دیمکدر
فقرا لباسی مراد در (مرقع تفعیل بابندن اسم مفعولدر نیچه پاره ایله یمالو خرقه هند فقراسی
کیدیکی خرقه لر کبی (خود واو رسمیله بونده کندی معناسنه در (ورا ادات مفعول
(عملهای نکوهیده بیانیه (نکوهیده نونك کسری وکاف عجمك ضمیله حقیر وذلیل معناسنه در
(بری یانك سکونیله اصلنده بریء در همزه ایله فعیل وزنی اوزره ایکن عجم اکثر همزه نك
حذفیله استعمال ایدر (دار فعل امر مفرد مخاطب (خود رابری دارك مفعول صریحی (وزعملها
غیر صریحی (محصول بیت) دلق سنك نه ایشوکه کلور یعنی نه ایشوکه یرار حاصلی سکا ندن نه فائده
مسحیده یعنی مسحی کیدکده سکا فائده ایلمز مرقع خرقه دخی یعنی درویشلك وصوفیلك فقرا لباسنه
کرمکله اولماز همان کندیکی یرامز عمللردن بری وسالم وعاری طوت یعنی فقرا لباسیله تنها صوفیلق
اولماز بلکه کشی یی دوزخدن خلاص ایلین اعمال صالحه وافعال مبروره در صوفیلق کسوه سی
دکل * حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست * درویش صفت باش وکلاه تتری دار * با حرف
صله (کلاه برکی بیانیه (بره بانك وراننك فتحه لریله وهای رسمیله قوزی به دیرلر که عربجه حمل دیرلر
حاك ومیمك فتحه لریله (امدی معلوم اوله که شروان وقره باغ وآرز بانجان وبالجمله اکثر عجام
قوزی درسندن کلاه کیرلر واکا کلاه برکی دیرلر یاء نسبتله خواجکی وبندکی دید کلری کبی
(کاه اولور که تنها برکی ده دیرلر (اکثر مذکور کلاهی فقرا جنسی کید یکیچون بونده انی
تخصیص بالذکر ایلدی (داشتن مصدر (وتا ضمیر خطاب (درویش صفت وصف ترکیبی در
درویش صفتلی (یعنی درویش خویلی وصوفی قلقشلی دیمکدر (باش فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر (کلاه تتری بیانیه (لغتلرده کلاه امیرانه ایله تفسیر ایلمشلر اکابر علمای اعجامدنده
مسموعمز بویله در (خصوصا نادره زمان واعجوبه دوران صاحب تصانیف رائقه ومالك
قصائد مصنوعات فائقه افندیمز وولی نعمتمز واستادیمز (مولانا حلیمی شیروانی قدس الله تعالی روحه
وجعل فی غرف الجنان فتوحه که شام شریفده توطن ایدوب ادنی وظیفه ایله قانع اولوب
طلبه نك افاده سیله تقید ایلمش (بو بنده دعاکو یلرینه کلستان تعلیم ایلدکده بویله افاده
بیورد یلر (وسائر طلبیه حین تعلیمده بویله افاده بیوررلردی که کلاه برکی مقابلنده واقع اولمغین
اندن کلاه فقیرانه (وبوندن کلاه امیرانه مراددر که آنی تاتار خانلری ومیرزالری وسلطانلری
کیرلر (اکثری سمور ووشقدن اولورمش (برکی کاف عربیله متاعدن برنوعدر که صوفیلر
آنی عمامه یرینه کیرلر دیین ایکی وجهله خطا ایلمش کافی عربی دیمه سنده ومتاعدن — ردابن سیدعلی
برنوعدر که صوفیلر آنی عمامه ایدرلر دیمه سنده (وکاف عربیله جنس قلنسوه دن برنوعدر دیننده ایکی
وجهله خطا ایلمش کاف عربی دیمکده وقلنسوه یی دیمکده (وکلاه برکی بر کونه کلاهدر که — ردسروری
درویشلر کیرلر دیین تحقیق مقام ایده ممش (کلاه تتری دن مراد قلنسوه در که انی جندی وتاتار — ردشمعی
طائفه سی کیر دیین خطا ایلمش (خراسانده کلاه برکی دیرلر قوزی درسندن برجنس طاقیه — ردکافی — ردسروری
اولور اکثردرویشان ومشایخ کیرلر (کاه اولور که اول کلاه اوزره لف عمامه ایدرلر دیننده ایکی
وجهله قصور ایلمش (خراسانه تخصیصده واکثر درویشان ومشایخه زیرا اغنیای اعجام
دخی کاه اولور که آنی کیرلر (برکی اصلنده تشدید ایله در لیکن کثرت استعمالله خصوصا بو محلده
ضرورت شعر ایچون مخفف اولمشدر دیین خفت ایلمش زیرا سابقا مکرر بیان اولدی که اصل
لغتلرنده تشدید یوقدر (بعض شراح برکی ایکی فتحه ایله در دیمش (وبعضیسی اعتراض — ردکافی
ایدوب ایکی فتحه حالت افراده مخصوصدر (اما حالت اضافتده کافه متصل اولان حرف مکسور — درکافی

استعمال اولنور دیمش سهو فاحش ایلمش زیرا ایکی حالنده بله ایکی فتحه ایله در (تنز بونده
کافر معناسنه در نته‌که محل اکافر بنه در و بومعنیده مبالغه واردر دیبن اخفش خطا ایلمش
(زیرا بو کلامك فحواسی درویش صفت اول وکافر شیقه سنی کی دیمکدر (بو ایسه هر کز جائز
دکلدر زیرا بر کیمسه ارکان اسلامی رعایت ایلسه و باشنه کافر شبقه سنی کیسه و یابلندن زنار
صارقسه اهل شرع انك کفرینه حکم ایدرلر که بونلر علامت تکذیب شعائر اسلامدر دیو (بونده
خود مبالغه طریقیله کندی دیدیکی کبی شعار کفری اظهاره رخصت و جواز کوسترمك
فهم اولنور العیاذ بالله تعالی * حکایت * پیادهٔ سر و پابرهنه با کاروان حجاز از کوفه بدر
آمد وهمراه ماشد خرامان همی رفت ومی کفت * پیادهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف
توسل همزه به حرف وحدت دینلر معهود خطالری اوزره مصر اولمشلرز یرا اخرنده های رسمی
اولان کلمه لرده همزه حرف توسلدر فقط (وحدت معناسنی افاده ایلین یاء مقدرهٔ غیر مکتوبه
در (نهایتی متقدمین یایی هاء رسمیدن صکره کتابت ایدوب اظهار ایدرلردی (لیکن متأخرین
هاء رسمی اوزرینه برعین بتراشکلنی وضع ایدرلر که هم یایه وهم همزه‌یه دلالت ایدر (واول شکله همزه
دیدکلری مجاز ایله‌در (زیرا همزه‌نك حروف علتدن غیری شکلی یوقدر فتأمل (سر و پابرهنه
باشی واباغی چپلق (برهنه بانك فتحی وضمی ایله لغتدر چپلق دیمکدر (با حرف مصاحبت
(کاروان حجاز لامیه‌در (کوفه مشهور شهردر (لیکن بوزمانده جامعنك درو دیواری (وبعضی
تربه‌لرك جدرانی (وبعضنك یارم قبه سی وبعضنك ارتق وکمینك اکسك خراب اولمشدر
(وباقیسی شویله مندرس اولمشدر که آثار بنادن ذره مقداری پیدا دکلدر (زیرا نجفك ادمیسی
اساس وبنانك طاشنی وکرمدینی چقاروب یابولرینه سورمشلر (پس شمدی یکعالده‌نه بنادن اثر وار
ونه اساسدن (وبالجمله عالمك فناسندن عبرت المق استین بغدادجانبنه کذر ایلیوب
کورسون که اول مشهور کوزل مملکت نیجه خراب و بیاب اولوب یاتور (پس حضرت
شیخك یوردیغی کوفه معمور ایکن درکه اندن حضرت مکه‌یه اول زمان مستقل محمل
چقارمش (بوزمانده مصردن وشامدن ویمندن چقدیغی کبی (بدر آمد چقدی دیمکدر (همراه ما
لامیه بزم یولداشمز دیمکدر (خرامان صفت مشبهه در صالنارق دیمکدر (همی ها حرف
تأکید (محصول ترکیب) باشی واباغی چپلق بر پیاده کوفه شهرندن قافلهٔ حجاج‌له طاشره
چقدی وبزمله همراه اولدی صالنی صالنی کیدردی وبو بیتلری اوقوردی * نظم * نه براشتر
بسوارم نه چواستر زیر بارم * نه خداوند رعیت نه غلام شهریارم * بر حرف استعلا (بسوارم
باحرف تأکید (سوار اتلی دریاق مقابلی (چو حرف تشبیه (استر همزه‌نك فتحی وسینك سکونیله
قاتر دیمکدر عربجه بغل دیرلر بانك فتحی وغینك سکونیله بعض نسخه‌ده استر برینه اشتر دوشمش
ظاهر تصحیف طریقیله‌در (زیربار لامیه دریوك التنده دیمکدر (غلام شهریار لامیه در
(شهریار راء اولك سکونیله پادشاه دیمکدر (محصول بیت) نه دوه اوزرینه سوارم (یعنی راکب
دکلم نه استر کبی یوك التنده یم (یعنی راکب دکلسمده یوکده یوق (یعنی کیمسه‌نك یوکی التنده دکلم
رعیتك افندی سیده دکلم یعنی صاحب رعیت وخدمه دکلم پادشاه قولیده دکلم
حاصلی نه حاکم ونه محکوم بلکه دنیانك جمیع امورندن سالم وازاده یم * غم موجود و پریشانی
معدوم ندارم * نفسی میزنم آسوده وعمری بسر آرم * غم موجود یائیه ویالامیه بالفعل موجود
غم ویا بالفعل موجودلك غمی (پریشانیٔ معدوم ده یائیه ویالامیه در (ندارم ایکی ترکیب
اضافی‌یه مصروفدر (نفسی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (می زنم اوررم (آسوده راحت
وحضور (عمری یا حرف وحدت ویا تنکیر (بسر با حرف صله (سر بونده نهایت وپایان

ردکافی
ردشمعی

ردسروری وشمعی

نجف حضرت امام علی مدفون اولدیغی قصبه‌نك اسمیدر که کوفه‌یه بجق میل مقداری نجفه قریبدر *

معناسنده‌در (آرم فعل مضارع متکلم وحده (عمر مفعول صریحی (وبسر غیر صریحی (محصول بیت)
غم موجودم وپریشانیٔ معدومم یوقدر (یعنی هرکز هیچ بر وجهله غمم یوقدر آسوده حال
ومرفه البال نفس اوررم (یعنی آسوده لکله واحتلکله بجورزم (حاصلی اوقات وازمانم حضور ایله
بکر وبو وجهله پایانه عمر ایلدرم (یعنی عمری صفا وحضور یله کچررم (حاصلی عمری نهایت
وپایانه بی غم وغصه ایلدرم (مذکور ایکی بیت بحر رمل مخبون اقسامندندر اما بحوریله اشنا اولمیان
بیت اول ایکی بیت ظن ایدوب دیمش (خفی دکلدر که مصراع ثالثده سکته واردر اشعار قدماده
چوقدر بی سکته اوقونسه نه خداون رعیت اوقونور دیمش حق بودر کیم ظن فاسد ایلمش
بوندن یوقاری اولماز معلوم اوله کیم بو بیتلرك تقطیعی بویله اولور (نه براشتر فعلاتن (بسوارم
فعلاتن (نه چواستر فعلاتن (زیربارم فعلاتن (نه خداون فعلاتن (درعیت فعلاتن (نه غلام
فعلاتن (شهریارم فعلاتن (غم موجو فعلاتن (دو پریشا فعلاتن (نیٔ معدو فعلاتن م ندارم
فعلاتن (نفسی می فعلاتن (زنم آسو فعلاتن (ده وعمری فعلاتن (بسر آرم فعلاتن بیت اولك
قافیه لرنده واقع اولان الفاظ سالم تقطیع اولنور باقیسی جمیعا مخبوندر (نفسی می زنم آسوده
وعمری بسر آرم) بو مصراعیده تمام بیت ظن ایدوب شرحنی استیفاد نصکره دیمش
خفی اولمیه که اکرچه بو بیتك قافیه سی نظم سابقه موافقدر اما بحرلری متحد دکلدر (معلوم اوله که
بو کیمسه نه وزن بیلورمش نه بحر (بو مصراعك معناسنی بر نفس وبردم آسوده وبی قید اولدیغمی
بر عمر عدا ایدرم دیمکدر دیبن معنایی پاك عدا ایده ممش (پریشانی ده همزه اضافت ایچون کلمشدر دیبن
قتی پریشان سویلمش (حاصلی بو ایکی بیتك ترکیبنی جمیع شراح ناموزون یازدقلرندنصکره
معنالرینی هب غلط ویرمشلر تأمل ندر (وبعضیسی بو نظمی رباعی وزنندن فرق ایده میوب
نظم یازجق یرده رباعی یازار * اشترسواری کفتش ای درویش کجا میروی باز کرد که بسختی
بمیری نشنید وقدم در بیابان نهاد وبرفت چون بنخلهٔ محمود رسیدیم توانکر را اجل فرا رسید ومرد
درویش ببالینش بیامد وکفت ما بسختی نمردیم وتو بر بختی بمردی * اشترسوار وصف ترکیبی در
دوه‌یه بینجی معناسنه (یعنی دوه راکبی (ویا حرف وحدت باز کرد (وکرد فعل امر مفرد مخاطبدر
کردیدندن دون دیمکدر (که حرف تعلیل (بسختی با حرف مصاحبت ویا حرف ظرف (ویا حرف
مصدر شدتله وباشدنده دیمکدر (نهاد فعل ماضی مفرد غائب قودی دیمکدر (قدم مقدم مفعول
صریحی (ودر بیابان غیر صریحی (چون ادات تعلیل (با حرف صله (نخلهٔ محمود کوفه شهرندن
اوچنجی قونقده عین زرقانك منبعی (یعنی باشی اولان بیرك اسمیدر که زبیده خاتون انده بر مسجد
وبر عالی خان یاپمشدر واعلی برکه‌لر وحوضلر بنا ایلمشدر حجاج انده اوچ کون اوتراق ایدوب
حضور وصفا ایدرلر (رسیدیم فعل ماضی متکلم مع الغیر ایرشدك دیمکدر (توانکر غنی دیمکدر
مراد مذکور اشترسوار در (را ادات مفعول (فرا ادات تأکید (با حرف صله (بالین بصدق
وشین ضمیر توانکره راجعدر (بختی بانك ضمی وخانك سکونیله بسرك دوه‌یه دیرلر (محصول ترکیب)
مذکور درویشه براشترسوار دیدی ای درویش قنده کیدرسك استطاعتك یوغیکن نه سیبدن
بوزحمتی اختیار ایدرسین سکا خود فرض دکل کرودون که بلا وشدتله اولورسین
حاصلی بومبارك یول بر آغر یولدر تحمل ایده میوب هلاك اولورسین درویش سوزینی
دکلیوب بیابانه قدم قیوب آکدی یوریوویردی چونکه نخلهٔ محموده ایرشدك اشترسواره اجل
ایرشدی واولدی درویش یصدوغنه یعنی باشی اوجنه کلدی ودیدی بز فقیرلق ویاقلق
زحمت ومشقتیله اولمدك وسن بسرك دوه اوزره حضور وراحتده ایکن اولدك * بیت *
شخصی همه شب برسر بیمار کریست * چون روز شد او بمرد وبیمار بزیست * شخصی

ردکافی

سالم یعنی فاعلاتن للمطابع

ردکافی
ردسروری وکافی
ردشمعی
ردشراح جمیعا

ردشمعی

باحرف وحدت (سر بیمار لامیه در بیمار خسته‌یه دیرلر اصلنده وصف ترکیبیدر بیم کنور یجی
معناسنه صکره خسته‌یه اسم اولدی اکثر خسته‌لر اواه کن اولدیغیچون خسته‌یه بیمار دیدیلر
یعنی اولمك قورقوسنی کتور دیکیچون بیمار دیدیلر (کریست کاف عجمك ورانك کسریله فعل
ماضی مفرد غائب اغلدی دیمکدر (بیمار مبتدا (بزیست باء تأکید ایله خبری زانك کسریله فعل
ماضی مفرد غائب صغالدی ودیرلدی دیمکدر (محصول بیت) برشخص یعنی برکیمسه بتون کیجه
بر بیمارك باشی اوزرنده اغلدی حاصلی اولور ظن ایدوب خوفدن صباحه‌دك کریه و بکا ایلدی
چونکه صباح اولدی کیجه صباحه‌دك قورقی جهتندن کریان اولان اولدی و بیمار اولان
صغالدی ودیرلدی یعنی بوقصه دنیاده چوق واقع اولور اولمسندن قورقولان خسته صاغ اولوب
وطول امله نیجه ییل دخی صاغ اولورین دیین ناکهان اولمك * قطعه * ای بسا اسب تیز رو که
بماند * که خرلنك جان بمنزل برد * ای حرف ندا منادی محذوف ای یار دیمکدر (بسا چوق
ونیجه نیجه (اسب تیزرو بیانیه تیزرو وصف ترکیبیدر رویدندن تیز یوریجی دیمکدر (که
حرف بیان (بماند فعل ماضی مفرد غائب یوریلوب قالدی دیمکدر (که بونده حرف استدراکدر
(خرلنك بیانیه اغسق اشك دیمکدر (برد فعل ماضی مفرد غائب (جان مفعول صریحی
وبمنزل غیرصریحی و جمله فعلیه خبر مبتدادر که خرلنكدر بعض نسخه‌ده خرك لنك واقعدر
کاف تصغیر ایله (محصول بیت) ای یار نیجه نیجه یعنی چوق واقع اولمشدرکه یوکرك
ویورغه آت بوکده یوریلوب دوردی وقالدی وخرلنك افتان وخیزان ضعف حالله اغسارق
قطع منزل ایدوب مقصده جان التدی یعنی بوقضیه چوق واقع اولدی تیز روده روکمه‌سنی
رفتدن آلانلر غلط ایلملر * بس که درخاك تندرستانرا * دفن کردند وزخم خورده نمرد * رد ابن سید علی وسروری
بس چوق (که حرف بیان (درخاك درحرف صله (تندرست وصف ترکیبیدر صحیح البدن
معناسنه (الف ونون ادات جمع (ورا ادات مفعول مصراع ثانی به مرهوندر (کردندك
تندرستانی مفعول اولی ودفن ثانیسی (واو حرف حال (زخم خورده وصف ترکیبیدر ومبتدا
(نمرد فعل نفی ماضی مفرد غائب خبر مبتدا اولمدی دیمکدر (محصول بیت) چوق کره واقع
اولمش که صاغ وسالم تندرست اولان کیمسه‌لری اجلی کلوب خاکه دفن ایلدیلر یعنی ناکهان
صاغ وسالم ایکن اجلی کلوب واولوب خاکه تسلیم ایلدیلر وپاره لنوب زخم شدید ییین کیمسه
اولمیوب قورتلدی یعنی مجروح اولوب حیاتدن ناامید اولان کیمسه‌یه اجل کلمیوب موتدن امان
بولوب یعنی اولمیوب قورتلدی باذن الله تعالی * حکایت * عابدی را پادشاهی طلب کرد
عابد اندیشید که داروبی بخورم تاضعیف شوم مکر اعتقاد درحق من زیاده کند آورده‌اند که
داروی قاتل بود بخورد وبمرد * که حرف بیان (داروبی یا حرف وحدت (تاحرف تعلیل
(مکر ادات تمنی (داروی قاتل بیانیه (بود ادات زمانیه (محصول ترکیب) برعابدی برپادشاه
طلب ایلدی یعنی کاسون کندو ایله مشرف اولالم عابد فکر ایلدی بکه بردارو یعنی برمعجون اکل
ایده‌یم ویابرشربت نوش ایده‌یم تاضعیف اولایم اوله که بنم حقمده اعتقادنی زیاده ایلیه
یعنی بویله ایلمکله شاید که پادشاه بکا اعتقادنی زیاده ایلیه حاصلی نی‌کرچکدن زاهد
ومرتاض خیال ایده وب کمال صلاحله حسن ظن اوزره اوله (روایت ایدرلر که اول دارودیو
تناول ایلدیکی مکر زهر قاتل وسم هلاهل ایمش همان ییدیکی کبی هلاك اولدی * قطعه *
آن که چون پسته دیدمش همه مغز * پوست بر پوست بود همچو پیاز * آنکه تقدیری آنکس که‌در
حذف وایصال طریقیله (آن که قالدی (چون ادات تشبیه (پسته باء عجمله وفتح
وکسر ایله لغتدر فستق دیمکدر لکن مراد حلب فستغیدر (دیدمش شین ضمیر آن کسه

راجعدر (بعض نسخه‌ده (دیدیش دوشمش یای خطابله (دیدندن بونده مراد فعل قلبدر ظن
معناسنه (همه هب دیمکدر (مغز ییی وایلك وبادام وفندق وفستق کبیلرك ایچنه دیرلر (پوست
باء عجمك ضمیله حیوانات دریسنه وهر نسنه‌نك قبوغنه دیرلر (بونده قبق مراددر (بود بونده
ادات زمانیه‌در ایمش معناسنه (همچو ادات تشبیه (پیاز صوغن معناسنه‌در (محصول بیت)
اول کیمسه‌یی که فستق کبی هب ایچ ظن ایلدم زیرا فستغك ایچی صاغ اولدیغی تقدیرجه فندغك
ایچی کبیدر صاغ اولدیغی تقدیرجه یعنی ظاهرینه بقوب باطننی دخی معمور ظن ایدوب صلاح حالله اکا
معتقد اولدم اول اویله دکل ایمش بلکه اول کوردوکم بری بری اوستنده قشر وقبق ایمش ایچنده هیچ
نسنه‌سی یوغیمش پیاز کبی یعنی بی معنی برقوری صورت ایمش * پارسایان روی در مخلوق * پشت
برقبله می کنند نماز * پارسایان جمع پارسادر عابدلر دیمکدر (رویه اضافت بیانیه (در مخلوق
در حرف صله (رویه مقید در (پشت ارقه (برقبله (برحرف صله (محصول بیت) پارسایان
مبتدا ومصراع ثانی خبر واقع اولمش یعنی یوزی وتوجهی مخلوق جانبنه اولان عابدلر وزاهدلر
ارقالرینی قبله‌دن یکا ویروب نماز قلورلر حاصلی انلر بو حکمده درزیرا قلب که حقدن معرض
اوله قالب دخی قبله‌دن روکردان اولمش حکمنده‌در حاصلی عباداتده قالب قلبه تابعدر
* بیت * چون بنده خدای خویش خواند * باید که بجز خدا نداند * چون ادات تعلیل
(خواند فعل مضارع مفرد غائب دعوت ایلیه دیمکدر (خدای خویش لامیه مقدم مفعولی
(باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف بیان بجز باحرف زائد (جز غیر
معناسنه‌در (نداند فعل نفی مستقبل مفرد غائب بونده بلیه دیمکدر (خدا مفعول صریحی (وبجز
غیر صریحی (محصول بیت) چونکه برقول خدای تعالی حضرتنی کندینك معبودی بله
وربعدر دیه کرك اولان ولایق وسزاوار اولان اولدر که خدا حضرتندن غیری بی بلمیه وماسوایه
کوکل بند ایتمیه خواندك فاعلی خدایه راجع ضمیردر ومفعولی بنده‌در دیین ظاهر ترکیبه مخالف رد ابن سید علی
سویلمش * حکایت * کاروانی را در زمین یونان بزدند و نعمت بی قیاس بردند بازرکانان کریه
وزاری کردند وخدا ورسول شفیع آوردند فائده نداد * زمین یونان قرمان ولایتنه دیرلر (زاری
یای اصلیه ایله فریاد وفغان معناسنه‌در (محصول ترکیب) یونان مملکتنده برکاروانی حرامیلر
اوردیلر وبی حد وبی پایان نعمت ومال ایلتدیلر بازرکان طائفه‌سی کریه وفریاد وفغان ایلدیلر
وخدا ورسولی حرامیلره شفیع کتوردیلر یعنی چوق یلواروب نیاز ایلدیلر لکن فائده‌ویرمدی
* بیت * چو پیروز شد دزد تیره روان * چه غم دارد از کریه کاروان * پیروز باء عجمك
کسریله مظفر وغالب معناسنه (دزد تیره روان بیانیه (تیره روان وصف ترکیبی قره جانلی
دیمکدر (زیرا روان روح انسانی‌یه دیرلر قره جانلی اوغری معناسنه‌در (کریه کاروان لامیه
(محصول بیت) چونکه جانی قره دوزد یعنی بی رحم وسنکین دل اوغری مظفر وغالب
اولدی کاروانك کریه وزارندن نه غم طوتر یعنی نه غمی وارونه پرواچکر حاصلی فرصت ال
ویروب مال مردمه ظفر بولدقدن صکره بیك کره فریاد وفغان وتضرع وزاری قلسه‌لر
متأثر اولوب مرحمت ایلمزلر (تیره روان جمع تیره رودر یعنی وصف ترکیبی درشبرو معناسنه رد ابن سید علی
دیین تیره روان ایمش وبوندن صکره غیرینك قولنی نقل ایدوب دیمش که تیره ظرفدر ود وآن
صفت مشبهه‌در رفتندن روان کبی رویدندن یعنی دزدی که رونده استدر تیره یعنی فی ظلمة رد ابن سید علی
اللیل اصلی ونقلی فاسد اولدیغنده اشتباه یوقدر مصراع اولك معناسنی چون مظفر اولدی
جانی بولانق وجانی قرا کو اوغری دیین بولانق سویلمش * لقمان حکیم درآن میان بودیکی از رد سروری
کاروانیان کفت کلمهٔ چند از حکمت وموعظت باایشان بکوی باشد که طرفی ازمال مادست بدارند که

دریغ باشد که چندین نعمت ضایع کردد لقمان کفت دریغ باشد کلمهٔ حکمت بایشان کفتن *
(کاروانیان کاروان اصلی کار باندر کارابش (وبان ادات فاعلدرجی معناسنه ایشجی دیمکدر
(بابله واوك بیننده تواخی وتبادل اولدیغی جهتدن واوایله ده (بایله ده مستعملدر (مثلا کاربان
سرای (وکاروان سرای دیرلر (و یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمع (موغلات مصدر
میمیدر وعظ دیمکدر (طرفی یا حرف وحدت برمقدار دیمکدر (دست بدارند ال چکه لر دیمکدر
(محصول ترکیب) لقمان حکیم اول کاروان اراسنده ایمش کاروانیلرك بریسی لقمانه دیدی بونلره
حکمت وموعظه دن برنیچه کلمه سویله اوله که برمقدار مالمزدن ال چکلر یعنی برمقدارین
بنه بزه ویره لر (طرف شرف وزنی اوزره بعض دیمکدر ال طوته لر یعنی ترك ایده لر دیمکدر زیرا
حیفدر که بوقدر نعمت ومال رایکان بره ضایع اوله والمزده سرمایه اولاجق برمقدار مبلغ قالمیه
لقمان دیدی حیفدر بویله ظالمله ره کلمهٔ حکمت وموعظت سویلمك زیرا بونلره سوز تأثیر ایلمز که
متأثر اولوب سیزه مرحمت ایده لر * قطعه * آهنی را که موریانه بخورد * نتوان برداز و بصیقل زنك *
آهن دمور (و یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (موریانه دمور
قوردینه وپاسنه دیرلر (نتوان برد برد مصدر معناسنه در (از و (با حرف مصاحبت (صیقل فیعل
وزنی اوزره پاس اچیجی استاده دیرلر نصر بابندن مصدری صقل کلور صادك فتحی وقافك
سکونیله صقالده کلور صادك کسریله مصقله اسم آلت یعنی پاس آچیجی آلت (زنك زاء عربك
فتحیله پاس معناسنه در وبعضیلر تصحیف ایدوب زاء عجمیله اوقودیلر (محصول بیت)
بردموریکه موریانه یمش اوله انك پاسنی صیقل سببیله کیدرمك اولماز زیرا پاس انك ماده سین
افساد وجوهرین افنا ایلمشدر (بونده موریانه نك ایکی معناسی اولمغه قابلدر اولکی یه
تخصیص ایلین بلامخصص ایلمش بوتقریر بعض لغتلرك یازیشنه کوره در اما بعضیسی
دیدیکه موریانه شول پاسه دیرلرکه دموری دلك دلك ایلیه که انی صیقل اچوب جلا ویرمکه
قادر اولمیه زیرا ماده سی فاسد وجوهری فانی اولمش اولور حضرت شیخك کلامنه ده ملایم
بودر اما زنك مطلق پاسدر * باسیه دل چه سود کفتن وعظ * نرود میخ آهنین درسنك *
با حرف صله (سیه دل وصف ترکیبی قره کوکللی دیمکدر سابقا تیره روان دیوب قره جانلی
مراد ایلدیکی کبی (کفتن وعظ مصدرك مفعولنه اضافتیدر (میخ آهنین بایبه (آهنین یا حرف
نسبت ونون حرف تأکید (در حرف صله (سنك طاش (محصول بیت) قره کوکللی کیمسه یه
وعظ ونصیحت سوزنی سویلمك نه فائده ویرر یعنی فائده ویرمز (مصراع ثانی بی تعلیل
طریقیله ذکر ایدوب بیوردی زیرا دمور میخ طاشه کیرمز یعنی بویله ظالمره نصح وپند
ایلمك طاشه دمور میخ قاقمقدر حاصلی پندپذیر اولوب متأثر اولمق احتمالی یوقدر * قطعه *
بروزکار سلامت شکستکان دریاب * که جبر خاطر مسکین بلا بکرد آند * با حرف ظرف
(روزکار سلامت لامیه (شکستکان الف ونون ادات جمعدر دلخسته ومکسور خاطر اولان
فقرا مراددر (دریاب مقدم مفعولیدر (دریاب فعل امر مفرد مخاطب اکله وتدارك ایله دیمکدر
تقدیری حال شکستکان دریابدر (که حرف تعلیل (جبر جیمك فتحی وبانك سکونیله
برصنغی سیکلمکدر واول سیك تخته لرینه جبیره دیرلر (خاطره اضافت مصدرك مفعولنه در
(ومسکینه لامیه (بلا بکرد اندك مقدم مفعولیدر (با حرف تأکید (کرد اند فعل مستقبل
مفرد غائب کرد انیدندن دوندرر دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در (محصول بیت) صحت
وعافیت وسلامت ورفاهیت زمانده فقرای شکسته دل ودرویشان مکسور خاطرلری یوقلیوب
وبولوب تفقد وتدارك ایله یعنی احسان وصدقه وزکاتله خاطرلرینی تسلی ایله زیرا مسکین

رد ابن سید علی

وفقیرك خاطرلرینی تسلی ایدوب جبرایلمك بلایی رد ایلر یعنی صدقه وزکات مالی وجانی حفظ
ایدوب بلیاتی دفع ایدر * چو سائل از تو بزاری طلب کند چیزی * بده وکرنه ستمکر بزور
بستاند * چو حرف تعلیل (سائل دیلنجی (وبا حرف مصاحبت (زاری فریاد وفغان (چیزی
یا حرف وحدت (بده فعل امر مفرد مخاطب (وکرنه والا دیمکدر (ستمکر ظالم (با حرف مصاحبت
(زور بونده قوت وقدرت وقهر دیمکدر یعنی کوجله (بستاند فعل مضارع مفرد غائب
آلور دیمکدر (محصول بیت) چونکه سائل سندن تضرع وزاریلغله برنسنه استیه البته ویر
(واما السائل فلا تنهر) حسبنجه والا ویرمیوب خست ایدرسك ظالم سندن زورایله یعنی کوجله
الور مذکور کاروان خلقندن الدیغی کبی * حکایت * چندان که مرا شیخ اجل شمس الدین
ابو الفرج بن جوزی بترك سماع فرمودی وبخلوت وعزلت اشارت کردی عنفوان شبابم
غالب آمدی وهوا وهوس طالب ناچار بخلاف رأی مربی برفتمی واز سماع ومخالطت حظی
برکرفتمی چون نصیحت شیخم یاد آمدی کفتمی * چندان که اولقدر که دیمکدر (مرا بکا دیمکدر
(اجل تشدید لامله اصلی اجلل ایدی ادغام اولدی (شمس الدین لقب (ابو الفرج کنیت
(بن جوزی صفت (بترك با حرف صله (ترك سماع مصدرك مفعولنه اضافتیدر (سماع
بونك کبی یرلرده ساز آوازینه وخوانده وکوینده آوازینه دیرلرنتکه حضرت شیخ بوستانده بیوررر
(بیت) نه مطرب که آوازسم ستود) (سماعست اکر عشق داری وشور) بالبداهه معلومدرکه بونده
آواز جنسنه سماع بیورمشدر فتأمل (پس از سماع ومخالطت حظی برکرفتمی) معناسنی سماع
ردکافی وشمعی
ایدردم دینلر معلوم اولدیکه سماعی بونده صوفیلرك رقصی معناسنه اخذ ایدلر ایمش
اعـدی معلومدرکه سبحة الابرارك اوتوزدوردنجی عقدینك مرادینه واصل اولمازلر ایمش
(عنفوان اول معناسنه (شباب یکتلك یکتلك اولی دیمکدر (مرا بکا غالب آمدی غالب کلوردی
(یا حرف حکایه (ناچار بالضروره (بخلاف با حرف صله (خلاف رأی مربی لامیه لردر
(مربی اسم فاعلدر تفعیل بابندن تربیه ایدیجی دیمکدر (مراد ابن جوزی حضرتلری بدر
(برفتمی کیدردم یا حرف حکایه (مخالطتدن مراد خلقله اختلاطدر (حظی بر حرف تأکید
(کرفتمی طوتردم یا حرف حکایه (محصول ترکیب) اولقدر که بکا شیخ اعظم ابن جوزی
حضرتلریکه اول زمانده حضرت شیخك مربیسی ایمش (سماع ترکنی بیوردی دخی خلوت
وعزلته اشارت ایدردی (جوانلغمك اولی یعنی تازه لکی غالب کلوردی (وهوا وهوسم مقتضای
نفس اولان احوالی وارزوی خاطری طالب اولوردی (بالضروره مربینك رأیی خلافنجه
خلوت وعزلتدن کیدردم دخی سماع واختلاطدن حظ الوردم (چونکه شیخك نصح وپندی
یادمه کلوردی (یعنی چونکه نصیحتنی اکاردم دیردم (مذکور افعالك اواخرنده اولان یالر
حکایه ایچوندر نتکه هر برینه اشارت اولدی * بیت * قاضی ار بما نشیند برفشاند دست را *
محتسب کرمیخورد معذوردارد مست را * بو بیت کفتمی بیوردیغك مقولیدر (ارا کردن
مخففدر (برفشاند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده قاضی یه راجع ضمیردر ال قارصاردی
دیمکدر نتکه خوانده وکوینده وساز یانجه ال اصولی طوترلر ال سلکمك دینلر غلط ایلمشلر
ردسروری وکافی وشمعی
(محصول بیت) قاضی بزمله اوتورسه یعنی مجلسمزه داخل اولسه ذوق وشوقدن مجلسده
ال قارصاردی (حاصلی بزمله هم حال وهم رنك اولوردی (محتسب اکر باده ایچرسه مستلری
معذور طوتر (یعنی کندی باده نوش اولمغله احکام شرعی اجرا ایدهمز (بو مصراع مصراع اوله
نسبت مقام تعلیلده وتمثیلده واقعدر (یعنی حضرت ابن جوزی اکر بزم مجلس ومحفلمزك
رونق وصفاسنی کوریدی وبیلیدی داخل مجلس اولوب بزمله همرنك وهم جنس اولوردی

هر نقدر که متورع وزاهد ایسه‌ده شکه محتسب اورع ناسدن اولـدیغی تقدیرجه باده مجلسنه
داخل اولوب باده نوش اولسه‌می نوشلری معذور طوتردی * مصراع اولك معناسنده‌قاضی
ال سلکردی (یعنی سماع ایدردی دینلردست افشاندن مرادی بیلمزلر یمش * سماعدن
دخی فتدبر (محتسب بو محلده صوباشی معناسنه‌در دینلر محتسبی بیلمزلر یمش * تاشبی بمجمع
قومی برسیدم ودران میان مطربی دیدم * تاانتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (شبی یا حرف
وحدت (بمجمع با حرف صله (مجمع مجلس (قومی یاحرف وحدت (محصول ترکیب) سماع
ومخالطه‌دن حظ الوردم برگیجه یه دك که برقومك مجلسنه ایرشدم (یعنی اول گیجه‌یه‌دك بو یله
ایدردم (واول قومك اورته سنده بر مطرب کوردم مذکور بیتده بیوردیغی کبی * بیت * کو یی رك
جاں می کسلد زخمهٔ سازش * ناخوشتر از آوازهٔ مرك پدر آوازش * کو یی فعل مضارع مفرد
مخاطب دیرایدك ویا دیدك دیمکدر (یعنی حاضر اولوب ایشیدسك دیرایدك (رك رانك فتحی
وکاف عجمیله طمر معناسنه‌در که عربیده عرق دیرلر (عینك کسری ورانك سکونیله (جانه
اضافتی لامیه ویا بیانیه‌در میکسلد می بونده حرف تأکید واقعدر (کسلد کاف عجمك
ضمی وکسریله (وسینك فتحی وکسریله کسلیدن مصدرندن فعـل مضارع مفرد غائب
اوزر وقرر دیمکدر (مثلا ایپ ویا ایپلك قرمق کبی (قطعله تعبیر ایدنلر خطا ایلدیلر (زخمهٔ ساز
چالدقلری اغج ویا کمك ویا بو بنوز پاره‌سی که سازنده‌لر اکا تازیانه دیرلر (سازه اضافتی لامیه‌در
(شین ضمیر مطربه راجعدر نا ادات توصیف نفی (خوش واو رسمیله ایی دیمکـدر (وتر ادات
تفضیلدر ناخوشترك دیمکدر (اوازهٔ مرك پدر لامیه‌لردر (یعنی برکیمسه‌یه باباك اولدی دیو موحش
خبر ویرمك صـداسندن اول مطربك صداسی جان کاه‌تر و بدترایدی (بو قضیه اکثره بناء در
والا نیجه ناخلف واردر که باسنك اولوسی خبرینه مژدکانه لر ویرر (محصول بیت)مذکور
مطربك خصوصنده بیوررا کرمذکور مطربك زخمهٔ سازینی ایشیدسك دیرایدك که جان طمرنی
قرر واوزر سازینك زخمه‌سی شول مرتبه مزعج ومولم ایدی (واوازی پدر اولوسی اوازندن
دخی ناخوش وموحش ایدی (حـاصلی سازندلکی وکوینده لکی کمال مرتبه‌ منفور وقبول طبعدن
زیاده دور ایدی زخمه برینه نغمه یازانلر نغمه ایلمی در * کاهی انکشت حریفان ازو در کوش
وکاهی برلب که خاموش * (محصـول ترکیب) مذکور مطربك زخمهٔ سازینی ونا ساز اوازنی
ایشتمه‌لم دیو کاهی اهل مجلسك برمقلری قولغنده ایدی (وکاهی خاموش اول دیو لبنده ایدی
(حاصلی سکوت ایله دیو اشارت ایلرلردی * بیت * یهاج الی صوت لاغانی لطیبه * وانت مغن
ان سکت تطیب * یهاج فعل مضارع مبنی للمفعول اجوف یائی ضرب بابندن مصدری هیجان کلور
هائك ویانك فتحه‌لریله میل ورغبت معناسنه (الی حرف جر مجرو یله قائم مقام فاعلی یهاج دروجائز
درکه کندی مصدرینه مسند اوله صوت صادك فتحی وسکون واو ایله آواز معناسنه‌در اغانی‌یه اضافتی
لامیه‌در (اغانی مشهای جمعدن اغنیه‌نك جمعیدر همزه‌نك ضمی وغینك سکونیله وتشدید یا ایله (امانی
امنیه‌نك جمعی اولدیغی کبی امنیه ارزو یه ومراده دیرلر (واغنیه غنا معناسنه‌در کسر غین والف
ممدود ایله ایر معناسنه که فارسیجه سرود دیرلر (لطیبه لام حرف تعلیل یهاج فعلنه متعلق وضمیر
مذکر صوته راجعدر (لطیبها یازانلر خطا یازدیلر (وانت واو حرف حال انت ضمیر مرفوع منفصل محلا
مرفوع مبتدا (مغن اسم فاعل مفرد مذکر مخاطب تقدیرا مرفوع خبر مبتدا الام الفعلی اعلالده ساقط
اولمشدر (ان حرف شرط (سکت فعل شرط (تطیب فعل مضارع مفرد مخاطب جزاء شرط جملهٔ
شرطیه اعرابدن محلا مرفوع صفت مغنی در (بعض نسخه‌ده نطیب دوشمش نون متکلمله و بعضنده
(یطیب دوشمش یای غیبتله فاعلی مقدرا ولان سکوت اولور (محصول بیت) مغنیلر صوتنه میل ورغبت

ردکافی وشمعی

ردشراح جبعا

ردشراح جبعا

ردسروری وکافی

اولنور

اولنور لطیف اولدیغیچون یعنی لطیف وخوب اولدیغی تقدیرجه روح اصواته مائل وراغب اولور
حال بو که سنده مغنیسن اکرساکت اولسك زیاده طیبسین حاصلی سکوت ایتسك سکوتك موسقی
برینه بکر یاخود سکوت ایلسك بزطبب اولوب خوشحال اولورز یاخود سکوتك طیب اولور فتدبر
* بیت * نبیند کسی درسماعت خوشی * مکر وقت رفتن که دم درکشی * نبیند فعل نفی مستقبل مفرد
غائب کورمز دیمکدر (کسی یا حرف وحدت (سمـاعت تا ضمیر خطـاب سماع بنه نغمه وصوت
معناسنه‌در (خوشی خاده روم ضمه ایله وواو رسمیله ویای مصدر ایله ایلك دیمکدر (مکر ادات
استثنا (وقت رفتن لامیه کتمك وقتی دیمکدر (دم نفس (در حرف تأکید (کشی فعل مضارع مفرد
مخاطب (محصول بیت) کیمسه سنك سماعکده ایلك کورمز یعنی سنك ساز وآوازکده برذوق
بوقدرکه انده کیمسه صفا کسب ایلیه مکر کتمك وقتنده که نفسك چکه سین یعنی سکوت ایلیه سین
حاصلی مجلسدن کیدوب سکوت ایلیه سین هرکس مسرور اولورز یراسنك ناهموار ساز کدن
وناسازواز کدن خلاص اولورلر بونده سماع صوت وآواز معناسنه اولدیغی زیاده بدیهیدر (پس سماعی
صوفیلر رقصی معناسنه واستماع ایتمك معناسنه اخذ ایدنلر بومعنایی بلمز یمش (خوشی خانك فتحیله
اوقنور کشی به قافیه اولمغیچون دینلر روم ضمه‌دن آکاه دکللر یمش (وقت رفتن معنـاسنی موت
معناسنه اخذ ایلین بیتك معناسنی فوت ایلمش بو بیتده دلالت واردرکه اول ناساز بد آواز ناساز
وناهموار اولدیغندن غـیری صوتنه مغرور اولوب دکه بلا ایله دکدیکنه زیرا ناسازلرك حالی
بو یله‌درکه چیغیر مقـدن اوصانمز * مثنوی * چون در آواز آمد آن بربط سرای * کدخدارا کفتم
از بهرخدای * چون حرف تعلیل (در حرف صله در با معناسنه (بربط سرای وصف ترکیبیدر
قپوزله ایرلیجی یعنی قپوز چاله ویانجه ایرلایه (بربط ایکی بانك فتحه لریله قپوزه دیرلر اما مشهور
باء ثانینك ضمیدر (سرای سینك فتحی وکسر یله لغتدر ضمـیله روستاییلر دلیدر (کدخدا کاف
عربك فتحیله اوسی صاحب خانه معناسنه (بهر ادات تخصیص (محصول بیت) چونکه اول قپوزجی
اوازه کلدی یعنی قپوز یانجه ایرلمغه باشلدی یعنی خواننده‌لك ایلمکه باشلدی اوسنه دیدم الله
ایچون * زیبقم درکوش کن تانشنوم * یادرم بکشای تابیرون روم * زیبق زانك کسری وبانك
فتحیله ژیوه‌یه دیرلر میم معناده کوشه مقیددر (تا حرف تعلیل یا حرف عطف (درم در قپو ومیم
ضمیر متکلم یعنی میم ضمیر منصوب متصل معناسنه‌در (تا حرف تعلیل (روم فعل مضارع متکلم وحده‌در
(محصول بیت) کدخدایه دیدم الله ایچون قولغمـه ژیوه ایله یعنی قوی تا کیم صاغر اولوب
بوناسازك اوازنی ایشدمیم زیرا قولغه ژیوه کیرنجه صاغر ایدر یاایکا قپوبی آچ تا کیم طاشره کیدم
یعنی بو ایکی ایشك برینی ایله دیو اوایسنه یعنی ویردم تا کیم مذکور بربط سرای ناسازی نه کوره‌یم
ونه ایشیده‌یم * فی الجمله پاس خاطر یاران را موافقت کردم وشبی بچندین مجاهده بروز آوردم *
پاس حفظ معناسنه‌در خاطره اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (ویارانه لامیه (شبی یاحرف وحدت و
یاحرف تنکیر (بروز باحرف صله (محصول ترکیب) حاصلی کلام یارانك خاطریچون اول کیجه یارانه
موافقت ایلدم وکیجه‌یی نیجه زحمت ومشقتله کونه کتوردم یعنی صباحه چیقردم * قطعه * مؤذن
بانك بی هنکام برداشت * نمی داند که چنداز شب کذشتست * بانکدن مراد بونده تمجید و یاصباح
اذانیـدر (برداشت قالدردی یعنی اوقودی (محصول بیت) مؤذن بانکی وقتسز قالدردی یعنی
اذانی وقتسز اوقودی بلمز که کیجه دن نقدر زمان وساعت کچمشدر * درازی شب ازمژکان
من پرس * که یکدم خواب درچشم نکشتست * درازی یا حرف مصدر (شبه اضافتی لامیه (مژکان
من لامیه مژکان جمع مژه‌دردین فارسی یی غریب تتبع ایلمش ایمش پرس بای عجمك ضمی ورانك سکونیله
فعل امر مفرد مخاطب صورد دیمکدر سؤال ایله معناسنه (که حرف تعلیل (دم نفس وساعت معناسنه‌در

ردشمعی وکافی

ردشمعی وکافی

ردشمعی

شارح مرحومك لغنجه
ویردیکی معنی بولنده‌در لکن
شمعی مرحومك معناسی دخی
رنکیندرظن ایدرم زیرا اول
ناساز فوت اولمدیغجه خلق
آواز کریهندن قورتله‌مز
هرنقدر برمجلسدن کتمه‌سیله
انده اولنلر قورتلسه‌لر دخی
بوندن بشقه دقت رفتنك
فوت معناسنه اولدیغنه
دم درکشی قرینه‌در للطابع

شارح مرحوم اشبو بیتده
اولان درازی مضافنك اخرینه
ضرورت وزن ایچون بریا
کلور دیو بو قارودە هامشده
اشارت ایتمشیکن کندو
نسخه‌سندن یازیلان نسخه‌ده
یازلمیوب همزه یازلمش
نسخه سنده دخی بو یله ایسه
اصابت ایتمشدر (فتبصر)
للطابع

ردسروری

(خواب او بقود یمکدر نکشتست فعل نفی ماضی مفرد غائب اولمامش وباجکرنمامش دیمکدر اشتراک اوزه
(محصول بیت) کیجه نك اوزونلغی بنم ترك یکمدن سؤال ایله (یعنی کیجه اوزونلغی مؤذن نه بلوردکه
صباحه دك بستر ناز ده یاتور بلکه بنم مژکانم ابی بیلور (زیرا بر نفس کوزومه او یقو کرممشدر
(یعنی کوز مدم او یقو طولانمشدر (حاصلی کوزم او یقو کورممشدر * بامدادان بحکم تبرك دستار
ازسر و دینار از کمر بکشادم و پیش مغنی نهادم و در کنارش کرفتم و بسی شکر کفتم یاران
ارادت من در حق او بر خلاف عادت دیدند و بر خفت عقل من حمل کردند و نهفته
می خندیدند یکی از ایشان زبان تعرض دراز کرد و ملامت کردن اغاز که این حرکت
مناسب حال خردمندان نکردی خرقهٔ مشایخ بچنین مطربی دادی که در همه عمرش
درمی در کف نبوده است وقراضهٔ در دف * بامدادان و بامدادا برته دیمکدر (با حرف
مصاحبت (حکم تبرك لامیه (تبرك تفعل بابندن مصدر در تحفه وهدیه معناسنه تبرك رسمیله
واسلوبیله دیمکدر (دستار دلبند (دینار التون کمر قوشق دیمکدر (معلوم اوله که
عربك وعجمك فقراسی نقدنی هرنه ایسه قوشاغنه بغلر (زیرا انلرك قوشاقلری بزدن اولور (پس
دینار از کمر بیوردیغی بو معنایه کوره در (پس بو معنایی بلمیوب کیسه وجیبمدن دیناری چیقردم
دیین خلاف سمته سلوك ایلمش (دستار ودیناری یاء وحدت ایله ایراد ایلین جمیع نسخه‌لره مخالف
ایراد ایلدیکندن غیری معنایه خلل ویرمشدر فندبر (مغنیدن مراد مذکور مطربدر
(ارادت من مصدرك فاعلنه اضافتیدر (برحرف صله (خلاف عادت لامیه عادتك خلافنجه
دیمکدر (خفت عقل مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه در (بعض نسخه‌لرده ونهفته
بخندیدندوشمشدر (یعنی خفیه طریقیله بنی مزه لنوب کولشدیلر (زبان تعرض بیانیه اغازدن
صکره برکرد مقدردر (که حرف بیان (مناسب حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (خردمندانه
اضافت لامیه در بعض نسخه ده حال یرینه رأی دوشمش (خرقهٔ مشایخ این حرکندن
بدلدر وداد ینك مقدم مفعول صریحیدر (وبچنین غیرصریحی (مطربی یا حرف وحدت
(دادی فعل ماضی مفرد مخاطب ویردك دیمکدر (که حرف رابط صفت ما بعدی مطربه
صفتدر (درم دالك کسری وراتك فتحیله اقچه معناسنه در (کف آیه یعنی اوج (قراضه
التون خرده سی فارسیجه ریزهٔ زرد برلر (دف دالك فتحی وفانك تشدیدیله لفظ مشترکدر
عربله عجم بیننده (ترکیجه دمری دیرلر دالك ضمی ومیمك سکونیله وراتك کسریله
(محصول ترکیب) اول کیجه نك ایرته سی تبرك حکمیله یعنی تحفه وهدیه رسمیله باشمدن
دستاری وقوشغمدن دیناری چیقروب مغنی اوکنه قودم وانی در کنار ایلدم یعنی قوچدم وچوق
شکر ایلدم (یاران بنم ارادتمی مغنی حقنده عادتمك خلافنجه کوردیلر یعنی بو یله ایده کن
دکل ایدم (خصوصا بو بچلین ناساز مغنی یه (وبو اوضاعمی خفت عقله حمل ایلدیلر
وکزلیجه (یعنی خفیه طریقیله بو حالمه کولشدیلر (پس بریسی یاراندن بکا تعرض وطعن
زبانی دراز ایلدی (حاصلی بکا اعتراض ایلدی دخی بنی لوم وملامت ایلمکه باشلدی که
وحرکتی عقلا رأی وحالنه مناسب ایلمدك (مشایخ خرقه سنی بو بچلین برمطربه ویردك که
جمیع عمرنده النده واوجنده براقچه اولمامشدر (یعنی براقچه یه مالك اولمامشدر وبرقراضه یعنی
برالتون اوواغی دفنده کورممشدر حاصلی کیسه اندن حظ ایدوب النه واوجنه برحبه
ویرمش دکلدر دستاره خرقهٔ مشایخ بیوردیغی مجازیدر (حضرت شیخك مبارك
باشنده اولدیغی اعتبار ایله در بحکم تبرك اولنده برکه یازان باغندن یازرمش (درحق او
یرنه درحق آن یازان اوایله آنك معنالرینی بیلمزیمش (حرکتندن صکره را یازانلر جمیع

ردکافی ردشمعی

ردشمعی ردشمعی

نسخه‌لره

نسخه‌لره مخالف یازمشلر (خرقهٔ مشایخ اولنده که یازانلرده بو یله ایلمشلر * مثنوی * مطربی
دوراز ین خجسته سرای * کس دو بارش نه دیده در یك جای * مطربی مطرب اسم فاعلدر
افعال بابندن سوندریجی دیمکدر نفس ابی سازنده وکوینده دن مصدر اولدیغیچون مطرب
دیدیلر (یا حرف وحدت (دور تقدیری دور بادر (خجسته قوتلی دیمکدر مبارك معناسنه
(کس تقدیری که کس در (که حرف رابط صفتدر ضرورت وزن ایچون ترك اولندی
وکس قالدی (دوبار ایکی کره دیمکدر (ندیده ماضی دن قسم کورممش دیمکدر (در حرف
ظرف (در یك جای بر یرده (دوراز ین خجسته سرای جملهٔ معترضه در که بدیعده حشو ملیح دیرلر
صفتله موصوف بیننه اعتراض ایلمش (محصول بیت) بر مطرب ایراغ اولسون بو مبارك
سرایدن بو معترضه سرایه نسبت دعاء له در (ومطربه نسبت دعاء علیه در (کس دو بارش
دوبار ایکی کره دیمکدر (وشین مطربه را جعدر آنچلین مطرب که کیمسه آنی بر محفلده
و بر مجلسده ایکی کره کورممشدر (یعنی شو یله ناساز وناهموار در که بر کره آنی دیکلین برد خی
مجلسنه اوغرامز (پس ایکی کره بر یرده کورنمز بو تقریر مطرب مبتدای محذوفه
خبر ومصراع صفت اولدیغی تقدیرجه در وجائزدر که مصراع ثانی حشو ملیحه مقام تعلیلده
اوله فندبر (معلوم اوله که حضرت شیخ بو ابیاتی مذکور معترض جانبندن نقل بیوردیغی بو صفتله
متصف برناسازه سن بو قدر تعظیم وتبجیل ایلمك ندن لازم کلور دیمك استر * راست چون بانکش
ازدهن برخاست * خلق راموی بربدن برخاست * راست کرچك یعنی بی شك وشبهه (چون
ادات تعلیل (بانك کاف عجمله اواز معناسنه در (برخاست قالقدی یعنی صادر اولدی دیمکدر
(خلق را را حرف تخصیص خلقك دیمکدر (محصول بیت) بی شك چونکه اوازی اغزندن
صادر اولدی خلقك یعنی اهل مجلسك بدننده مویی قالقدی یعنی اوپردی صوتی زیاده
مزعج اولدیغندن جائزدر که بونك کبی یرلرده بریاء حکایه تقدیر اولونه یعنی قالقاردی (راستك
معناسنی مستقیم دینلر مستقیم سو یلمامشلر وبراوغردن دیین فتی اکری کتمش (وتقدیری موی
بربدن راست برخاست در دیین بیتك ترکیبنه غریب تعقید صالمش * مرغ ایوان زهول
او بپرید * مغزما برد وحلق خود بدرید * مرغ مطلقا قوشدر (وایوان بونك کبی یرلرده
کوشکدر یعنی چارطاق (معلوم اوله که قزلباش بدمعاشدن اول شیراز شهرینك دأب
وعادتی بو ایمشکه کوشکلرینك علی یرینه اغجدن برقوش تراش ایدوب وضع ایدرلر ایمش
کیمی ال طوطی وکیمی یشل وکیمی بیاض وکیمی کبوتر وقومری وطاوس وشاهین وغیریلرینی
وبو مرغانك ایچنی تجویف ایدرلر ایمش یعنی ایچلرینی قوغش ایدرلر ایمش واغزلرینه برد
سپسی وضع ایدرلر ایمش پس هر بارکه برباد حرکت ایلسه بو حیوانلر دونوب بونلردن اصناف
اصوات صادر اولورایمش (پس حضرت شیخ (مرغ ایوان زهول او بپرید) بیوردیغی مبالغه
طریقیله در یعنی اول ناساز مطربك مزعج وهولناك صداسندن مرغ ایوان جامد ایکن
اورکوب قاچدی ایمدی قیاس ایله نه مرتبه مولم وموحش اواز اولمق کرك آوازی (هول قورقو
(بپرید با ایله مؤکد فعل ماضی مفرد غائب اوچدی دیمکدر (مغز سابقا مفصل بیان اولندی
نه یرده استعمال اولندیغی (حلق حانك فتحی ولامك سکونیله بوغازدر (خوده اضافتی لامیه در
(با حرف تأکید (دریدی دالك فتحی وکسریله فعل ماضی مفرد غائب (بردك ودریدك فاعلی
هربرینك تحتنده مطربه راجع ضمیردر (محصول بیت) مرغ ایوان اول مطرب ناسازك آوازی
هولندن اورکوب اوچدی یعنی تحمل ایده مدیکندن بربندن پران اولدی کندی بزم بینلریمزی الدی
ایلتدی وکندی بوغازینی یرتدی حاصلی هم بزه جفا ایلدی وهم کندی یه (شراحك هیچ

رد سروری وشمعی ردکافی

ردشمعی ردکافی

ردابن سیدعلی وسروری

ردشراح جمیعا

بر بسی مرغ ابوانه تعرض ایلمدیکندن معلومدر که جمعنك مجهولی ایمش * گفتم مصلحت
آنست که زبان تعرض کوتاه کنی که مرا کرامت اوظاهر شد گفت مرا بر کیفیت آن مطلع
گردان تا همکنان تقرب نمایم و بر مطایبهٔ که رفت استغفار کنیم گفتم بحکم آن که مرا شیخ
بارها بترك سماع فرموده بود وموعظهای بلیغ گفته ودرسمع قبول من نیامد امشب مرا طالع
میمون وبخت همایون بدین بقعه رهبری کرد تا بدست این مطرب توبه کردم که دگر بارگرد
سماع ومخالطت نگردم * زبان تعرض بیانیه (که حرف تعلیل (کرامت او لامیه (گفت
متعرض دیدی (کیفیت یاء مشدد (وتا ادات مصدردر نیجه لك معناسنه (اینه اضافتی مصدرك
مفعولنه اضافتی قبیلندندر (گردان فعل امر مفرد مخاطب مطلع ایله دیمکدر (الف ونون
ادات تأکیددر مصدری گردانیدن کلور (تا حرف تعلیل (همکنان جمیعمز دیمکدر (تقرب
تفعل بابندن مصدردر (نمایمك مقدم مفعولیدر (مطایبه مفاعله بابندن مصدردر لطیفه
وخشرلق معناسنه (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (که حرف رابط صفت (گفتم
حضرت شیخ متعرضه دیدم دیر (با حرف سبب (حکم بونك کبی یرلرده علت معناسنه در
(آن لفظنه اضافتی مصدرك فاعلنه در (که حرف بیان (بارها ها ادات جمعدر کراتله دیمکدر
(با حرف تأکید (ترك سماع مصدرك مفعولنه اضافتیدر (فرموده بود بیورمشیدی (وموعظه
میمك فتحی وعینك کسریله مصدر میمیدر وعظ معناسنه (وها ادات جمعدر وبلیغه اضافتی
بیانیه (گفته یعنی گفته بود (واو حرف حال (در حرف صله (سمع قبول بیانیه (ومنه اضافتی
لامیه (طالع میمون بیانیه مبارك طالع دیمکدر (واو حرف عطف (بخت همایون عطف
تفسیری (با حرف صله (بقعه بانك ضمی وقافك سکونیله پارهٔ ارض معناسنه در یعنی یردن
بر پاره بونده مراد مذکور مطربله جمع اولدقلری خانه در (رهبر وصف ترکیبیدر
قولاغوز معناسنه (ویا حرف مصدر قولاغوزلق دیمکدر (تا حرف تعلیل (با حرف ظرف
(دست این لامیه (مطرب مشار الیه (که حرف تعلیل (دگر بار بر کره دخی دیمکدر (گرد سماع
لامیه (گرد کاف عجمیك کسریله وسکون را ایله دگرمی واطراف معناسنه در (مخالطت
مفاعله بابندن مصدردر اختلاط معناسنه (نگردم کاف عجمیله فعل نفی استقبال متکلم وحده در
گردیدندن دونمك وچکرنمك معناسنه (محصول ترکیب) متعرضه دیدم مصلحت اولدر که تعرض
دیلنی کوتاه ایلیه سین یعنی دخل وطعن دیلنی بندن چکه سین زیرا بکا بونك کرامتی ظاهر اولدی
(پس اول جهتدن بوکا بو قدر تعظیم ایلدم معترض دیدی بنی بونك کیفیتنه مطلع ایله یعنی یوردیغك
احوالی بکا اکلت تا کیم جمیعمز بوکا تقرب کوستره لم و بزدن صادر اولان مطایبه ولطیفه یه
استغفار ایده لم دیدم اول حکمله که بکا شیخ کرات ایله سماعی ترك ایلمکه بیورمشیدی ومبالغه ایله نصیحتلر
سویلمش ایدی حال بو که بنم قبولم قولاغنه کلمدی یعنی سوزین قولاغمه قومادم وقبول ایلدم
بو کیجه بکا مبارك طالع وقوتلی بختم بو خانه یه قولاغوزلق ایلدی تا کیم بو مطربك النده توبه ایلدم
تا کیم بردخی سماع اطرافنده واختلاط چوره سنده چکزنمیم یعنی نه سماع دکلیم ونه کیمسه ایله اختلاط
ایلیم * قطعه * آواز خوش از کام ودهان ولب شیرین * گر نغمه کند ور نکند دل بفریبد *
آواز خوش بیانیه گوزل آواز دیمکدر (کام کاف عربیله دماغ واغزك ایچی (لب شیرین بیانیه
شیرین اوجنه یله قیداولمقده قابلدر (نغمه کندك مقدم مفعولیدر (ور واگردن مخففدر (دل مقدم
مفعولیدر بفریبدك گوکلی الدار دیمکدر (محصول بیت) گوزل آواز طاتلی چکه دن وطاتلی اغزدن
وطاتلی دودقدن گرکسه تغنی ایلسون گرکسه ایلمسون گوکلی کندی یه میل ایتدیرر یعنی آواز گوزل
اولدقدن صکره نغماتسزده گوکلی جذب ایدر * ور پردهٔ عشاق وصفاهان وحجازست * از حنجره

مطلب

مطرب مکروه نزیبد * معلوم اوله که عشاق وزنکله راستك فرعلریدر بعض اهل فن فرعه
پرده اطلاق ایلمش (اما صفاهان نه فرعدر نه پرده بلکه اصول ار بعه نك اصل رابعیدر (حجاز دخی
نه فرعدر ونه اصل بلکه ماباه و بوسلکك اوازیدر (پس حضرت شیخ اوجنه یله پرده بیوردیغی
یا تغلیب طریقیله در ویا پرده یی مقام ونغمه معناسنه اعتبار ایلمش اوله (حنجره وحنجور حانك
فتحیله حلقومدر یعنی بوغز (حنجرهٔ مطرب لامیه (ومکروهه اضافت بیانیه (نزیبد فعل نفی
مستقبل مفرد غائب یاراشمز دیمکدر (محصول بیت) کام ودهان ولب شیریندن صادر اولان آواز
بویله در اما اگر نغمهٔ عشاق وصفاهان وحجاز ایسه ده مکروه وناساز مطربك حلقومندن زیبا
دکلدر یعنی مقبول دکلدر بلکه دل خراشدر * حکایت * لقمان را گفتند ادب از که آموختی گفت
از بی ادبان هرچه از ایشان در نظرم ناپسند آمد از فعل آن پرهیز کردم * لقماندن مراد لقمان
عادیدر که دیباجه ده ذکر اولندی (که بونده اسمدر کیم معناسنه (آموختی فعل ماضی مفرد مخاطب
اوکرندك دیمکدر (بی ادبان الف ونون ادات جمعدر ادبسزلر دیمکدر مابعدی بی ادبانی بیان ایدر
(هرچه از ایشان هر نه که انلردن (در نظرم در حرف ظرف نظرمده دیمکدر (نا حرف توصیف
نفی پسند اسمدر مقبول معناسنه (فعل فانك فتحیله مصدردر اشلك معناسنه اما فانك کسریله
اسمدر ایش معناسنه (پرهیز بای عجمك فتحی ورانك سکونی وهانك کسریله صقنمق دیمکدر
(محصول ترکیب) لقمانه دیدیلر ادبی کیمدن اوکرندك دیدی ادبسزلردن زیرا هر نسنه که انلردن
نظرمده نامقبول کلدی انی اشلمکدن پرهیز ایلدم * قطعه * نگویند از سر بازیچه حرفی *
کزان پندی نگیرد صاحب هوش * نگویند فعل نفی مستقبل جمع غائب بونك کبی فعللرك کاه اولور که
فاعلی خلق ویا ناس ویا قوم تقدیرا وانورنتکه عربیده ایدرلر (مصراع) یقولون لیلی بالعراق مریضة)
یقولون فاعلی واو ضمیردر که مقدر مذکورلرك برینه راجعدر فتأمل (سر بونك کبی یرلرده جهت
معناسنه در (بازیچه تصغیر بازیدر اویون معناسنه (پس بازیچه اویونجق دیمکدر اضافتی
لامیه در یای بطنیله (حرفی یا حرف وحدت (نگویندك مفعول صریحیدر (واز سر غیری صریحی
(کزان که حرف بیان وان اسم اشارتدر حرفه (پندی یا حرف وحدت ویا تنکیر (نگیرد فعل نفی
مستقبل مفرد غائب (صاحب هوش یای بطنیله لامیه در ونگیردك فاعلیمکندر که صاحب هوش
نگویند ونگیرد فعللرینه تنازع طریقیله فاعل اوله دیمن معنی جهتنه نظر اولمادیغندن غیری
ایکی فعلك افراد وجمع جهتنده ده التفات ایلمزیمش (محصول بیت) لطیفه ومزاح جهتندن بر سوز
و بر حرف سویلمزلر که صاحب عقل اندن یعنی اول حرفدن بر پند ونصیحت البته حاصل
لعب وبازی طریقیله ده بر سوزی خلق سویلرسه اهل ادراك اولان اندن منتصح اولور دیمکدر
منتصح اسم فاعلدر افتعال بابندن نصیحت قبول ایلمك معناسنه اما تفعل بابندن متنصح ناصحلر
تشبه معناسنه در پس بونده متنصح دینلر اصابت ایلمدیلر * وگر صد باب حکمت پیش نادان *
بخوانند آیدش بازیچه در گوش * واو حرف حال (گر حرف شرط (باب حکمت لامیه (عدم اضافتی
تجویز ایدنلر ارباب حکمتدن خبردار دکل ایمش (باب حکمت بخواندنك مقدم مفعولی و پیش نادان
ظرف واضافتی لامیه (بخوانند فعل مستقبل جمع غائب فعل شرط اوقسه لر دیمکدر (آید جواب
شرط وشین ضمیر نادانه راجعدر (اما معنی جهتندن گوشه مقید در تقدیری در گوشش آید
(در حرف صله (محصول بیت) اما حال وشان بویله در که اگر یوز ابواب وفصول حکمت نادان
اوکنده اوقوسه لر قولاغنه بازیچه کلور (یعنی اندن عبرت الوب منتصح اولماز (زیرا عقلی افسرده
وطبعی پژمرده اولمش وقولاغی غفلت پنبه سیله طوتلمش در * حکایت * (عابدی را حکایت کنند که
شبی ده من طعام خوردی وتا سحر ختمی در نماز کردی صاحب دلی بشنید وگفت اگر نیم نانی بخوردی

رد ابن سید علی

مطلب

رد سروری وشمعی

رد ابن سید علی وسروری

و بخفتی بسـیار فاضلترا زان بودی* عابدی یا حرف وحدت ورااداث مفعول (که حرف بیان
شبی یا حرف وحدت (تقدیری هرشبی در (وتاانتهاء غایت ایچوندر (ختمی یا حرف وحدت برختم
دیمکدر (کردی یا حرف حکایه (نیم نان لامیه (و یا حرف وحدت براتمکك نصفی دیمکدر (بخوری
یا حرف حکایه ییسدی دیمکدر (و بخفتی او یویدی (ازان یعنی اون بطمان طعام ییوب نمازده
برختم قرآن ایلمکدن (فاضلتر ثوابلیرك دیمکدر (محصول ترکیب) برعابدی حکایت ایدرلرکه
برکیجه ده اون بطمان طعام یردی وصباحه دك برختمله نماز قلوردی برصاحب دل بوحالی ایشتدی
ودیدی اکر براتمکك نصفی ییدی واو یو یایدی چوق مرتبه اندن خیرلیرق وثوابلیرق اولوردی
زیراهرنکه وارایسه آچلقده در* قطعه* اندرون از طعام خالی دار* تادر و نور معرفت بینی*
اندرون دن مرادشکم در (خالی بوش دیمکدر (تاحرف تعلیل در واصلنده دراو درهمزه ضرورت
وزن ایچون ساقط اولمشدر (ضمیرا اندرونه راجعدر (نورمعرفت بیانید وبینینك مقدم مفعولی
(وبینی فعل مضارع مفرد مخاطب بینیدندن کوره سین دیمکدر (محصول بیت) ایچروکی طعامدن
بوش طوت یعنی کندیکی آچ طوت تاکیم درونکده معرفت نورینی کوره سین حاصلی تاکیم سکا
معرفة الله میسراوله* تهی ازحکمتی بعلت آن* که پری از طعام تابینی* تهی خالی دیمکدر حکمتی
یاسی ضمیر خطابدر (یاحرف مصاحبت (علت آن لامیه (که حرف تعلیل (پری یا ضمیر خطاب
طلوسین دیمکدر (تاانتهای غایت ایچوندر (بینی بای اصلیه ایله بورن دیمکدرکه عرب انف دیر
(محصول بیت) اول علت واول سببله حکمت ومعرفت وکمالدن خالی وعاریسین که بورنکه دك
طعامدن مملوسین یعنی درونك طعامدن طوبطلی اولمق سببیله نورمعرفت وحکمته انده یر یوق
زیرا برظرف که برنسـنه دن مملو اوله انده غیری نسـنه صغماز* حکایت* بخشایش الهی
کم شده را درمناهی چراغ توفیق فرا راه داشت تابحلقهٔ اهل تحقیق درآمد بیمن صحبت درویشان
وصدق نفس ایشان ذمایم اخلاقش بحماید مبدل کشت ودست ازهوا وهوس کوتاه کرد
وزبان طاعنان درحق او دراز که همچنان برقاعدهٔ اولست وزهد وصلاحش نامعول* (بخشایش
اسم مصدردر بخشایدندن (بخشودندن دینلرخطا ایدلر (دانش دانستندن مشتق اولدیغی کبی
دیدکلریده فاسددر (زیرا دانش دانیدندن مستقدر دانستندن دکل (الهی به اضافتی بیانیه در
ویاحرف نسبتدر (الهی صفت بخشایشدر دیین ظاهر بودرکه اضافته قائل دکلدر (کم
کاف عجمك ضمیله یتکدر یعنی ضایع (شدهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسـل همزه
خرف وحدتدر دیین زائد سویلمش (رااداث تخصیص کم شده نك دیمکدر (درمناهی ظرف
کم شده در (مناهی منهینك جمعیدرکه اسم مفعولدر مرمی کبی (چراغ توفیق بیانیـه (فرا
فانك فتحیله اداث صله در (راعه مقید (داشتك چراغ توفیق مفعول اولی (وفراراه
مفعول ثانیسی (فرا بونده فوق معناسنه درتحته مقابل دینلر فوق وتحتی وزیرو بالایی فرق ایدر
دکللرایمش (وفرا بونده قریب معناسنه دردیین ترزیق سویلمه ده مذکورلره قریب ایمش (تاحرف
تعلیل (یاحرف صله (حلقه حانك فتحی ولامك سکونیله انسان دائره سنده مستعملدر ولامك فتحیله
ضریسنده بونده مراد مجالسـدر مراد زمره دردیین حاقه نك معناسنی بلمزیمش (اهله اضافتی
واهلك تحقیقه لامیدلر در (یاحرف مصاحبت سببتی متضمن (یمن یانك ضمی ومیمك سکونیله برکت
معناسنه در مبارکلك دیمکدر (صحبته اضافتی (وصحبتك درویشانه لامیه لردر (صدق نفس
ایشانده لامیه لردر (نفس ایکی فتحه ایله بونده سوز معناسـنه در یعنی انلرك کلمات طیبه لری
(ذمایم ذمیمه نك جمعیدر مذمومه معناسنه یعنی اخلاق مذمومه (یاحرف صله (حماید حمیده نك
جمعیدر محموده معناسـنه یعنی اخلاق محموده (مبدل اسم مفعولدر تفعیل بابنـدن ذمایمك

ردابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری

رد شمعی

ردشمعی

ردابن سید علی وسروری

ردشمعی

رد شمعی

اخلاقه اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر حمایده ده بویله تقدیراولنور (دست کردك مفعول اول
صریحی (وکوتاه ثانیسی وازهوا غیرصریحی (زبان طاعنان لامیه در درحرف ظرف (حق اولامیه در
(دراز تقـدیری درازشد ویادرازکشت در (که حرف بیان (همچنان انجلین دیمکـدر (بر
حرف استعلا (قاعدهٔ اول لامیه (نا حرف توصیف نفی (معول اسم مفعولدر تفعیل بابنـدن
اعتمـادسز دیمکدر بی معول دیین خطـا ایلمش زیرا بی اسماء جوامده واسماء مصـادره
مخصوصدر مشتقـاته داخل اولماز فندبر (محصول ترکیب) خـدایه منسوب ترحم لطف
واحسان طرق مناهیده کم اولمش یعنی ضال اولمش برکیمسه نك یولنه توفیق وهدایت چراغنی
طوندی یعنی طریق مستقیمه دلالت ایدوب انصاف ویردیکه جمیع مناهی ومعـاصیدن توبه
واستغفار ایلدی تاکیم اهل تحقیق مجلسنه داخل اولدی درویشلرك صحبتی برکتیله وانلرك مبارك
نفسلرینك صدقیله اخلاق ذمیمه سی اخلاق حمیـده یه مبدل اولدی والنی هوا وهوسدن کوتاه
ایلدی یعنی جمیع نفسـانی آرزولردن کچدی اما اهل طعن حسودلرك زبانلری انك حقنـده
دراز اولمشیدیکه انجلین قاعدهٔ اول اوزره در یعنی اولکی کبی هوا وهوس وارزوی نفسانیسنی
صوروب کچورمه ده در وزهد وصلاحی وتقوی وفلاحی بی اعتبار و بی اعتماد در دیدیلر* بیت*
بعذر توبه توان رستن ازعذاب خدای* ولیکن می نتوان اززبان مردم رست* یا حرف
مصاحبت (عذر توبه لامیه (عذاب خدای ده لامیه در (می نتوان تقدیری نمی نتواندر ضرورت
وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلندی (زبان مردم لامیه (رست بونده رستن معناسنه در زیرا نتوانده
بوی مضارعت وار (محصول بیت) توبه عذریله وسببیله خدانك عذابنـدن خلاص بولمق
ممکندر اما زبان خلقدن خلاص بولمق ممکن دکلدر یعنی خلق البته هر کمی اغتیاب ایدر
کرکسه هواده اوچسه ودریاده یوریسه حاصلی بدکویلردلندن خلاص اولمق ممکن دکل
* طاقت جور زبانها نیاورد وشکایت پیش پیرطریقت برد شیخ بکریست وکفت شکر این
نعمت چه کونه کزاری که بهتر آزانی که پندارندت* طاقت جورزبانها لامیه لردر (پیش پیرطریقتده
بویله در (یاحرف تأکید (کریست کاف عجمك ورانك کسریله اغلدی دیمکدر (شکر این نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (کزاری کاف عجمك ضمیله فعـل مضارع مفرد مخاطب ادا
ایدرسین دیمکدر زا برینه ذال یازانلر بولفظك املاسندن آکاه دکللر ایمش (که حرف تعلیل (بهتر
بکرك (ازحرف ابتـدا (وآن اسم اشارت (ویا ضمیر خطاب اندن یکرکسین دیمکـدر (که
حرف بیان (پندارند فعـل مضارع جمع غائب (وتا ضمیر خطاب سنی ظن ایدرلر دیمکـدر
(محصول ترکیب) مذکور مهتدی خلقك دیللری جور وجفاسنه طاقت کتورمدی وطریقت
پیرینك یانه شکایت ایلندی یعنی پیرینه شکوی ایلدی شیخ اغلدی ودیدی بونعمتك شکرینی
نیجه ادا ایدرسین که سنی ظن ایلدکلرندن یکرکسین حاصلی خلقك سنی ظن ایلدکلرندن
یك اولدیغك برنعمتدر بونعمتك شکرینی پس نیجه ادا ایدرسین* قطعه* چند کویی که بداندیش
وحسود* عیب جویان من مسکینند* کویی فعل مضارع مفرد مخـاطب نیجه سویلرسین
(که حرف بیان (بداندیش وصف ترکیبیـدر برامز صانیجی بدکمان معناسنه (حسود معروف
(عیب جو وصف ترکیبیدر بحسب لغت عیب استیجی دیمکـدر اما مراد عیب ایجی معناسنه در
الف ونون اداث جمعدر (منه اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ومسکینه یائیه در
یاء بطنـله (محصول بیت) نیجه برسویلرسین که دشمنله حسود بن مسکینه عیب ایدیجیلردر
یعنی دائما بنم معایب ومثالبم سویلیجیلردر حاصلی بنی غیبت ومساوی ایدرلر* کربخون ریختنت
برخیزند* ور بیدخواستنت بنشینند* بخون یاحرف صله (ریختن مصدردر دوکمك معناسنه

ردشمعی

ردابن سید علی وسروری وشمعی

(وتا ضمیر خطاب (بر حرف تأکید (خبرزد فعل مضارع جمع غائب خبرزیدندن قالقار دیمکدر
مراد اتفاق ایلبه‌لر معناسنه‌در (ور واکر دیمکدر (بد با حرف صله (خواستن دیلمك یعنی
نسنه‌یی مراد ایدنمك (وتا بنه ضمیر خطاب (بنشیند فعل مضارع جمع غائبدر اوتورر لر دیمکدر
یعنی قصد ایده‌لر (محصول بیت) شیخ درویش شاکی به بیوردر اکر سنك قانك دوککه قالقار
یعنی اتفاق ایده‌لر یعنی سکا ظلم ایلمك مراد ایدینه‌لر واکر سنك یرامزلغکی استمکه اوتوره‌لر یعنی
سنك یرامزلغکی مراد ایتکیچون جمع اولالر حاصلی هرخصوصده طرف خلافکده اولورلر سه
دیمکدر (ورایکی مصراعده بیله ادات شرط یرینه (که یازانلر وایکی مصدرك اخرنده تاء خطاب
یرینه میم متکلم یازانلر صحیح نسخه‌لره مخالف یازدقلرندن غیری عقل سلیمی وطبع مستقیمی اولان
بیلورکه معنی جهتی زیاده رکیك اولور بوندن غیری صحیح متن یازانه اعتراض غرابتدندر
* نیك باشی وبدت کوید خلق * به که بد باشی ونیکت بیند * باشی فعل مضارع مفرد
مخاطب ایی اوله‌سین دیمکدر (وبدت تا ضمیر خطاب سکا یرامز دیمکدر (کویدك مقدم
مفعولیدر (وخلق فاعلی (نیکت تا ضمیر خطاب سنی ایی دیمکدر (بیندك مقدم مفعولیدر
(محصول بیت) سن ایی اوله‌سین ویا ایی اولسك وخلق سکا یرامز دیه‌لر ویا یرامز دیرلرسه
یکدر که یرامز اوله‌سین و یرامز اولسك وسنی ایی کوره‌لر ویا ایی کورسه‌لر حاصلی سن ایی
اولوب خلق سنی یرامز ظن ایلدکلری سن یرامز اولوب خلق سنی ایی ظن ایلدکلرندن یکدر
(کوید فعلنی جمع صورتنده یازان احتیاجسز وزنه خلل ویرمش * ولیکن مرا بین که حسن
ظن همکنان درحق من بکمالست ومن درعین نقصان * (محصول ترکیب) شیخ مریدشاکی به دیر
سنك حالك لطیفدر اما بنی کورکه جمیعنك حسن ظنی بنم حقمده کماللده‌در ویا کماللده‌در اما
حال بوکه بن عین نقصانده‌یم (ومن درعین نقصان عبارتی مصنف کلامیدندر دینن عجب
ناقص طبع ایمش عفی الله عنه * بیت * کرانها که می کفتمی کردمی * نکو سیرت وپارسا مردمی *
آنها اقوالدن عبارتدر (که حرف بیان (می کفتمی معلوم اوله که کفت فعلنك اولنده می
وآخرنده یا ادات حکایه‌لردر علی کل حال تکرر تأکید افاده ایدر (کردمی یا حرف حکایت (نکوسیرت
وصف ترکیبیدر ایی خویلی دیمکدر (پارسا مرد تقدیری مرد پارسادر ضرورت وزن وقافیه
ایچون تقدیم وتأخیره ارتکاب قلندی (مردمی یاسی حرف حکایه‌در (محصول بیت) اکر اول
نسنه‌لرکه سویلردم یعنی خلقه پند یوزندن سویلدکلریمی ایلیدم یعنی عمله کتوریدم
ایی خویلی کیمسنه ومرد عابد وزاهد اولوردم حاصلی افعالم اقوالمه مطابق اولسه عباد
وزهاددن اولوردم (بو بیت مذکور شیخك جانبندندر مردمی یرینه بودمی یازانلر صحیح نسخه‌لره
مخالف یازدقلرندن غیری قافیه‌ده خطا ایلمشلر (پارسا مردمی پارسا مرد ایدم دیمکدر پس معناسی
پارسا مرد بودمی دردینی بی وجه سویلمش * بیت عربی * انی لمستتر من عین جیرانی *
والله یعلم اسراری واعلانی * انی یا ضمیر منصوب متصل محلا منصوب اسم ان (لمستتر لام حرف
تأکید (مستتر اسم فاعل متکلم وحده‌در افتعال بابندن لفظا مرفوع خبر ان (من حرف جر
مستتره متعلق عین مجرور درمن ایله ومضافدر (جیرانه که جارك جمعیدر قوکشولر دیمکدر
اصلی جوران ایدی میزان کبی واو یا یه اعلال اولدی (اسرار همزه‌نك فتحیله سرك جمعیدر
وکسریله مصدر در افعال بابندن کزلمك معناسنه (اعلانده بویله علندن که آشکاره دیمکدر
(محصول بیت) بن تحقیق قوکشولر کوزندن کزلیم یعنی احوالمه واقف ومطلع دکللردر
اما خدای ذوالجلال بنم کزلیلرم وآشکاره‌لرم ویا کزلدیکیم وآشکاره ایلدیکیم یعنی احوال ظاهر
وباطنمه مطلعدر حاصلی علام الغیوبدر اکا نسبت کزلی یوق بلکه بزه کوره در * قطعه *

رد سروری وشمعی
رد ابن سید علی وسروری وشمعی
رد سروری مطا
رد ابن سید علی وسروری
رد شمعی

در بسته بروی خود ز مردم * تا عیب نکسترند مارا * بو قطعه عربی بیتك ترجمه‌سی شکلیدر
در بسته‌نك مقدم مفعول صریحیدر (بروی خود وز مردم غیر صریحلری (بروی خود با حرف
صله واضافت لامیه در تقدیری در بسته ایم در ما قرینه سیله (تا حرف تعلیل (عیب
نکسترندك مقدم مفعولی (نکسترند فعل نفی استقبال جمع غائب دوشه میه‌لر یعنی مطلع اولوب
افشا ایلمیه‌لر دیمکدر (مارا را ادات تخصیص بزم دیمکدر (محصول بیت) اوستومزه ویوزومزه
خلق عالمدن قپویی بغلمشز یعنی مردمدن عیبمزی کزلمشز تا کیم عیبمزی دوشه میه‌لر یعنی
واقف اولوب فاش ایلمیه‌لر * در بسته چه سود عالم الغیب * دانای نهان وآشکارا *
در بسته تقدیری در بسته شدندر (عالم الغیب اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ومصراع ثانی یه
مرهون مبتدا (دانای نهان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخبر مبتدادر برسین وتا تقدیریله
نکه خبرده قاعده در تقدیری دانای نهانستدر (آشکار انهانه معطوف آشکارا وآشکاره
وآشکار برمعنایه در کزلی مقابلی یعنی واضح (محصول بیت) قپو بغلو اولمق نه فائده که غائب
بیلیجی الله تعالی کزلی وآشکاره ایشلری بیلیجیدر یعنی اکا هیچ برنسنه کزلی یوق هب آشکاره در
بلکه کزلی دیدیکمز بزه کوره در (عالم الغیب کندی مصراعنه مصروفدر دیین معناسنی کندی بیلور
انجق * حکایت * کله کردم پیش یکی از مشایخ که فلان درحق من کواهی داده است
بفساد کفت بصلاحش خجل کن * کله کاف عجمك کسریله شکایت دیمکدر (که حرف بیان
(کواه کاف عجمك ضمیله شاهد دیمکدر طانق معناسنه (و یا حرف مصدر (بفساد با حرف صله
(بصلاحش با حرف مصاحبت صلاح نقیض فساددر (خجل صفت مشبهه در اوتانغن معناسنه
(محصول ترکیب) مشایخدن برینك قتنده شکایت ایلدمکه فلان کیمسه بنم حقمده فساده شهادت
ویرمشدر دیدیکه صلاحله انی شرمنده ایله یعنی صلاح اوزره اول تا کیم حقکده فاسد سوزسویلمکه
قادر اولمیه * نظم * تو نیکو روش باش تا بدسکال * بنقص تو کفتن نیابد مجال * نیکو روش وصف
ترکیبیدر ایی یوریشلی معناسنه (روش اسم مصدردر یوریش معناسنه (باش فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر باشیدندن (تا حرف تعلیل (بدسکال وصف ترکیبیدر سکالیدندن سینك فتحی وکسریله
صنمق معناسنه (بدسکال یرامز صانیجی دشمن معناسنه با حرف صله (نقص مصدردر نقصان معناسنه
تویه اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (وکفتك مقدم مفعولی (نیابد فعل نفی مستقبل فاعلی تحتنده
بدسکاله راجع ضمیر (ومجال مفعولی (محصول بیت) سن ایی یوریشلی اول تا کیم یرامز صانیجی
دشمن سنك نقصانك سویلمکه مجال بولمیه (یعنی سن صلاح وتقوی اوزره اول تا کیم بداندیش سنك
ذمك ایلمکه ظفر بولمیه * چو آهنك بربط بود مستقیم * کی از دست مطرب خورد کوشمال * چو
ادات تعلیل (آهنك ایراغم وساز آوازی (بربط قپوزکی چکن دیمکدر (خورد فعل مضارع مفرد غائب
یر دیمکدر اکل ایدر معناسنه (کوشمال وصف ترکیبیدر قولق اووجی معناسنه اما استعمالده قولق
بورمق معناسنه‌در (حاصلی تأدیبدن کنایت ایدرلر بونده بورغوبی بورمق معناسنه در
(محصول بیت) بو بیت سابقه مقام تعلیلده درچونکه قپوزك آوازی ودوزنی مستقیم اوله یعنی
پرده‌سی راست اوله مطرب الندن نچون کوشمال یر یعنی اوازی سازاولنجه مطرب بورغوسین بورماز
بو ایکی بیته رباعی دیینلر احوال اوزاندن بی خبر ایمش * حکایت * یکی را از مشایخ شام پرسیدند که
حقیقت تصوف چیست کفت پیش ازین طائفه بودند در جهان پراکنده بصورت وبمعنی جمع
وامروز قومی اند بظاهر جمع وبباطن پریشان * طائفهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل
همزه‌یه حرف وحدت دیین غلط سویلمش (پراکنده کاف عجمك فتحیله طاغق دیمکدر (بصورت
با حرف ظرف بمعنی باسیده بویله‌در (امروز بوکون دیمکدر (قومی یا حرف وحدت (واندانسنك

رد شمعی
رد ابن سید علی وسروری وشمعی
رد شمعی

جمعیدر (بظاهر (وبباطن بالرید ظرف ایچوندر (پریشان پراکنده کبی طاغق معناسنه در
(محصول ترکیب) شام مشایخندن برینه سؤال ایلدیلرکه حقیقت تصوف ندر دیدی بوندن اول
جهانده برطائفه وارایمش صورتده پراکنده ومعناده جمع یعنی ظاهرلری زی عوامده وباطنلری
زهد وتقوی ایله اراسته ایدی حاصلی ظاهرلرن دوزوب قوشمغله مقید دکللرایمش امادرونلری
نورمعرفتله مملو اولوب جمعیت خاطره مالکلرایمش (معلوم اوله که اک اول صوفیلر ایچون خانقاه مطلـــــ
بنیاد ایلین شام ولایتنده رمله شهرنده امرای نصارادن برامیردر نتکه حضرت مولانا جامی
نفحات انسده تحقیق بیورمشدر (پس ابونده طائفهٔ بودند در جهان پراکنده (پراکنده یی
در جهان لفظنه قید اکلیوب علتنی بیان اید وب دیمش زیرا زمان سابقده صومعهٔ صوفیه
یوق ایدی بلکه اک اول رمله ده امرادن برامیر بنیاد ایلدی دیین عجب کج رفتار یمش نعوذ
بالله * قطعه * چو هرساعت از تو بجایی رود دل * بتنهایی اندر صفایی نبینی * بجایی با ردسروری
حرف صله (وبا حرف وحدت (با حرف ظرف (تنهایا الکز (وبا حرف مصدر (اندر
معنای ظرفیتی تأکید ایدر یعنی بانضمن اولدیغی ظرفیتی نتکه مکرر مرور ایلمشدر (صفایی یا
حرف تنکیر (نبینی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب کورمزسین دیمکدر (محصول بیت) چونکه
هردم وهرساعت کوکلک سندن بریره کیده یعنی کوکلکی عوایق وعلایق دنیویه ایله
مشوش وپریشان ایلیه سین تنهالقده یعنی خلوت وعزلتده جمعیت خاطرسزلغله صفا کورمزسین
حاصلی سنک صفاک جمعیت خاطرله در کرکسه خلوتده اول کرکسه کثرتده * کرت مال
وجاهست وزرع وتجارت * چو دل باخدا یست خلوت نشینی * جاه منصب (زرع اکین
(خلوت نشین وصف ترکیبی (وبا ضمیر خطاب بو بیت بیت سابقی تنویرایدر (محصول بیت
اکرسنک مال ومنصبک وزراعت وتجارتک وارایسه یعنی ظاهرا بونلرله مقید ایسک چونکه
کوکلک خدایله در خلوت نشین سین یعنی هرنه که ایشلسک وهرنیه که مشغول اولسک
کوکلک خدایله اولنجه حاصلی ماسوایه تعلقک اولمانجه سکا ضرر ایلمز بلکه کثرتده وحدت
ایلرسین * حکایت * یاد دارم که شبی در کاروانی همه شب رفته بودیم وسحر در کنار بیشه
خفته شوریده که دران سفر همراه ما بود نعرهٔ بزد وراه بیابان کرفت ویکنفس ارام نیافت
چون روز شد کفتمش این چه حالتست کفت بلبلانرا دیدم که بنالش درآمده بودند از درخت
وکبکان از کوه وغوکان از آب وبهایم از بیشه اندیشه کردم که مروت نباشد همه در تسبیح
رفته ومن بغفلت خفته * یاد دارم یادمده در یعنی خاطرمده در دیمکدر (که حرف بیان
(شبی یا حرف وحدت (در کاروانی برکاروان ایچنده یعنی ارالرنده (بیشه عربیده مشه
معناسنه در عجم مبشه دیر (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (همزه یی حرف
وحدتدر دیین غلط سویلمش (خفته یاتمش واو یومش دیمکدر (شوریده عشقدن براثری ردشمعی
اولان کیسه یه دیرلر (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل برشوریده شخص دیمکدر (که حرف
رابط صفت (نعرهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل شوریده نک ونعره نک همزه لری
وحدت ایچون طوتن بی خبرایمش (نالش اسم مصدر در ایکلیش معناسنه یعنی فریاد وفغان ردشمعی
(کبکان کبک جمعیدر ککلک دیمکدر (غوکان غوک جمعیدر قوربغه لر دیمکدر (بهایم
بهیمه نک جمعیدر چارپا حیوانات معناسنه عربیدر (در تسبیح رفته تقدیری در تسبیح رفته باشند در
یعنی تسبیحه طالمش وکتمش اوله لر (محصول ترکیب) یادمده درکه بر کیجه بتون کیجه
برکاروانده کتمش ایدک وسحر وقتنده برمشه کنارنده یاتمش واو یمش ایدک برشوریده کسنه که
اول سفرده بزمله یولداش ایدی برنعره اوردی وبیابان یوان طوتدی یعنی بیابانه کتدی وبرنفس

وبرساعت ارام وقرار ایلمدی چونکه صباح اولدی اول شوریده یه دیدم بونه حالتدرکه سندن
ظاهر اولدی شوریده ایتدی بلبللری کوردم ایدیکه آغاچلردن فریاد وفغانه کلمشلر ایدی یعنی
اسان حالله خدانک تسبیحنه مشغول اولمشلر ایدی وککلکلر طاغدن وقربغه لر صودن
وحیوانات بیشه دن فکر ایلدمکه مروت دکلدر دوکلی اشیا خدانک تسبیحنه مشغول اوله لر وبن
خواب غفلتده اولام باخصوص که بن اکرم واشرف مخلوقات اولام وخدایه تعبد ومحبت
ایچون خلق اولام * قطعه * دوش مرغی بصبح می نالید * عقل وصبرم ببرد وطاقت وهوش *
دوش دون کیجه (مرغی یا حرف وحدت (بصبح با جائزدر که ظرف اوله وجائزدر که حرف انتها
اوله یعنی صباحه دک (محصول بیت) دون کیجه برمرغ صباح وقتنده ویا صباحه دک ایکلردی یعنی ناله
وفغان ایدردی (عقل وصبر وطاقت وهوشمی ایلتدی یعنی ناله سی بنی مدهوش ایلدی * یکی
از دوستان مخلص را * مکر آواز من رسید بکوش * دوستان مخلص بیانیه ورا حرف تخصیص (مکر
کانه معناسنه در (آواز من لامیه (بکوش با حرف صله (محصول بیت) مخلص دوستلرک برینک
قولاغنه مکر بنم آوازم ایرشدی یعنی احبادن برینک کوشنه بنم فریاد وناله م واصل اولدی مراد
حضرت شیخدر * کفت باور نداشتم که ترا * بانک مرغی چنین کند مدهوش * معلوم اوله که مطلـــــ
لفظ باور کردن وداشتن وبونلرک مشتقاتیله استعماله محتاجدر که معنی افاده ایلیه (باور نداشتم
اینانمادم دیمکدر (که حرف بیان (ترا سنی (بانک مرغ لامیه (ویا حرف وحدت (مدهوش متحیر
معناسنه در (محصول بیت) محب مخلص دیدی اینانمادم که سنی برمرغک آوازی بو مرتبه مدهوش
ومتحیر ایلیه یعنی برقوش آوازی سنی بویله بی اختیار ایلیه که راه بیابانه دوشوب کیده سین تصدیق
ایده مم * کفتم این شرط آدمیت نیست * مرغ تسبیح خوان ومن خاموش * شرط آدمیت لامیه
آدمیته یاء ونادات مصدر در (مرغ مبتدا (وتسبیح خوان وصف ترکیبی خبر مبتدا (واو حرف حال
(ومن مبتدا (وخاموش خبری تقدیر کلام مرغ تسبیح خوان باشد ومن خاموش باشم در
(شرط فارسیده لایق معناسنه مستعملدر دیین افترا ایلمش (محصول بیت) محب مخلصک جوابنده ردشمعی
بیوردر دیدم بو آدملق شرطی دکلدر که مرغ تسبیح خوان اوله وبن خاموش اولام یعنی بن عبادت
وطاعت ایچون مخلوق اولوب تسبیح وتهلیلدن خالی اولام ومرغ بی عقل وادراک اولوب مسبح
اوله بو انسانیت شرطی دکلدر بو قطعه شیخک حسب حالیدر مذکور شوریده نک حسب حالی
دکلدر دیین پس حضرت شیخ آنک حالنی بیان ایلدیکندن غافل ایمش دیمک اولور بو خود ردشمعی
فاسددر فتدبر * حکایت * وقتی در سفر حجاز طائفهٔ جوانان صاحب دل همدم من بودند
وهمقدم وقتها زمزمه کردندی وبیتی محققانه بکفتندی وعابدی در سبیل منکر حال درویشان
بود بیخبر از درد ایشان تا برسیدیم بنخیل بنی هلال کودکی سیاه از حی عرب بدر آمد واوازی بر اورد که
مرغ از هوا در آوردی اشتر عابدرا دیدم که برقص درآمد وعابدرا بینداخت وراه بیابان کرفت کفتم
ای شیخ در حیوانی اثر کرد وترا اثر نمی کند * وقتی یا حرف وحدت (سفر حجاز لامیه مراد مکه در
(طائفهٔ جوانان بیانیه جوانلر بولوکی دیمکدر صاحبه اضافتده بویله صاحبک دله اضافتیده
جائز عدم اضافتیده (همدم همنفس یعنی مصاحب (همقدم ایقداش یعنی یولداش (وقتها
جمع وقت کاه کاه دیمکدر (زمزمه کوک کورلمک اوازی بونده مراد مطلق اواز در (ویا حرف تنکیر
(وهمزه حرف توسل (کردندی یا حرف حکایه ایلرلر ایدی دیمکدر (بیتی یا حرف وحدت
(چند نیچه دیمکدر (محققانه محقق اسم مفعولدر تفعیل بابندن والف ونون وهاء رسمی نسبت ولیاقت
معناسنی افاده ایدر حاصلی توحیدانه دیمکدر (بکفتندی یا حرف حکایه (عابدی یا حرف وحدت
(سبیل یول (منکر حال اسم فاعلک مفعولنه اضافتیدر (درویشانه اضافت لامیه در (درد ایشان دخی

بو یله در (تا حرف انتها (با حرف صله (نخیل لغتده خرما اوزدکنه دیرلر اما بونده بر یرك اسمیدر که
کوفه دن اون اوچنجی منزلدر اندن مدینهٔ منوره یه درت قوناق قالور اصلنده نخیل بحیی بن بنی هلالدر
حذف وایصال طریقیله نخیل بنی هلال واقع اولمش نخیل برینه حی یازان جمع نسخه لره مخالف — رد شمعی
یازمش (کودك کاف عربینك ضمی وسکون واو ایله ودالك فتحی وکاف عرب ایله اوغلان
دیمکدر صبی معناسنه (و یا حرف وحدت (حی عرب لامیه عرب قبیله سی دیمکدر (بدر آمد چیقدی
دیمکدر (آوازی یا حرف وحدت (برآورد چیقاردی دیمکدر یعنی برصدا ایلدیکه (دراورد
ایندردی دیمکدر یعنی اوچار قوشی یره ایندردی (محصول ترکیب) بر وقت سفرحجازده صاحب
دل جوانلر بلوکی یعنی برقاچ صاحب دل جوان بنمله همدم وهمقدم ایدیلر یعنی مصاحب یولداشلرم
ایدیلر گاه گاه بو جوانلر زمزمه ایدرلردی یعنی تغنی وترنمات ایدرلردی و برنیجه محققانه وتوحیدانه
بیتلر اوقورلردی درویشلرك حاللرینه منکر بولده برعابد وار ایدی انلرك دردندن بی خبر
یعنی اهل حال دکل ایدی بوحان اوزره یوله کیدردك نخیل بنی هلاله ایریشنجه برقره اوغلان
عرب قبیله سندن طشره چیقدی وبر آواز قالدردیکه قوشی هوادن ایندرردی یعنی برمؤثر
اواز که طیوری یره دوشورردی حاصلی اوچاقدن آلیقوردی عابدك دوه سنی کوردمکه رقصه
کلدی وعابدی اوستندن یره دوشوردی وبیابان یولنی طوندی یعنی صحرایه کتدی
بویله اولنجه دیدم ای شیخ برحیوانه خوب اواز تأثیر ایلدی وسکا تأثیر ایلمدی یعنی بولده
بونده کلنجه بوقدر اصوات طیبه دکله دك وسکا هیچ تأثیر ایلمدی نه عجب شدید قلب ایمش سین
* نظم * دانی چه کفت مرا آن بلبل سحری * تو خود چه آدمی کز عشق بی خبری * دانی
فعل مضارع مفرد مخاطب استفهامی متضمن (بلبل سحری یائیه سحره منسوب بلبل دیمکدر
(تو واو حرف رسمیدر اما بونده ضرورت وزن ایچون اصلی کبی اوقونور مدایله (خود ادات
تأکید (آدمی یاء اولی حرف نسبت وثانی ضمیر خطاب (کز که حرف بیان (بی خبری یا
ضمیر خطاب (محصول بیت) بیلورمیسین اول سحر بلبلی بکا نه دیدی یعنی بکا سویلدیکین
بیلورمیسین دیدی بکا سن نه آدمیسین که عشقدن بی خبرسین یعنی بکا بویله خطاب ایلدی
حاصلی عشقدن بی بهره اولان انسان دکل دیمکدر بعض نسخه ده مران دوشمش رادن صکره
الفسز دیمک ایسه مسکین زیاده نا وزون ایمش * اشتر بشعر عرب درحالتست وطرب * — رد ابن سید علی
کر ذوق نیست ترا کج طبع جانوری * بشعر عرب با حرف مصاحبت واضافت لامیه (حالتدن
مراد شوق وذوقدر وطرب شنلك (کج کاف عربك فتحی وجیم عربیله اکری دیمکدر کژده — رد ابن سید علی وسروری
دیرلر (کاف عربك فتحی وزاء عجمله پس کج سهوله واقعدر زیرا کج کرچه دیر دینلر ایکی وجهله
سهو ایلمشلر بریسی کج کژه مرادف اولدیغی بیلمکلری بریسیده کج کرجدر دیدکلری
زیرا کرج کج در کاف عجمله عربله دکل حاصلی بونلر بو مقدار بضاعتله کلستان کبی کتابك
شرحنه اقدام ایلمك زیاده جنوندر عفی الله عنهما (کج طبع وصف ترکیبیدر اکری طبعلو
دیمکدر (جانور جانلی دیمکدر (ویا ضمیر خطاب (محصول بیت) اشتر عرب شعریله حالت
وطربده در یعنی ذوق وشوق وصفاده در اکر سنك اشعار واصوات طیبه دن ذوق وشوقك
یوغیسه اکری طبعلی جانورسین یعنی دوه دن دون ودنی برحیوانسین (معلوم اوله که دیار عربده
دوه جیلر سفرلرده دوه لر یانتجه برنوع صوت ایدرلر که اکا حدی دیرلر ودوه لر حدایی ایشتدکله — مطلب
زیاده سرعت وجلادتله یورولر پس شیخك درحالتست وطرب بیوردیغی بوحاللرینه اشارتدر
(معلوم اوله که مذکور نظمك بحرینه بحر بسیط دیرلر که عربه مخصوصدر وعجم بو بحرده
شعر سویلمزلر لکن حضرت شیخ التزام ایلمشدرکه کلستانده جمیع بحوری اجرا ایلیه و بو بحرك

اصلی مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلندر لیکن بونده فاعلن مخبون مستعملدر یعنی ایکنجی
ساکنی که الفدر محذوفدر پس تقطیعی بویله در (دانی چه کفت مستفعلن (مرا فعلن (آن بلبلی
مستفعلن سحری فعلن وقس الباقی علیه بو بیتلره رباعی دینلر رباعی نه وجهله اولدیغنی بیلمزلر ایمش — رد ابن سید علی وسروری وشمعی
* بیت * اشتررا چوشور وطرب درسرست * اکر آدمی رانباشد خرست * اشتررا ادات
تخصیص اشترك (محصول بیت) چونکه اشترك شور وطرب وار باشنده یعنی باشنده سودا
وهوا وار اکر آدمینك اولمازسه خردر یعنی عشق وشوق اهلی اولمیان خردر زیرا خر
اخس حیواناتدر * بیت * وعند هبوب الناشرات علی الحمی * تمیل غصون البان لا الحجر الصلد *
هبوب مصدردر دخول وزنی اوزره مضاعفدر یل اسمك معناسنه (ناشراته اضافتی لامیه در
(ناشرات ریاح معناسنه در یللر دیمکدر (علی هبوبه متعلقدر (حمی حانك کسری ومیمك
فتحیله چایر که طواردن قورورلر تقدیرا مجروردر علی ایله (تمیل فعل مضارع مفرد
مؤنث غائبه اجوف یائی ضرب بابندن میل ایدر یعنی صالنور (غصون غصنك جمعیدر
داللر وبدا قلر دیمکدر بانه اضافتی لامیه در (بان صورقون اغاجی (لا حرف نفی (صلد صادك
فتحی ولامك سکونیله صفت مشبهه درقتی معناسنه صفت حجردر (محصول بیت) یللر قوری
وچایر اوزره اسدیکی حینده بان اغاجنك تازه داللری وفدانلری صالنور قتی طاش صالنمز
(حاصلی اصوات طیبه دن والحان نفیسه دن عقل سلیم وطبع مستقیم صاحبی لذتلنور
یابس طبیعتلر دکل * مثنوی * بذکرش هرچه بینی درخروشست * دلی داند درین معنی که
کوشست * با حرف مصاحبت (ذکر ذالك کسریله دل ایله اکمه دیرلر (وضمیله کوکله مصدرك
مفعولنه اضافتی در (شین ضمیر دلده مذکور اولان خدایه راجعدر (خروش خانك ورانك
ضمیله لغتده چوقرامقدر اما بونده صیت وصدادن کنایتدر (دلی یا حرف وحدت (در حرف
ظرف واین اسم اشارتدر خروشه ویاذکره (معنی داندك مفعولیدر (که حرف رابط صفت
(محصول بیت) هرنسنه یی که عالمه کوررسین اللهك ذکریله خروش وجوشده در
یعنی جمیع اشیا ذکرینه مشغولدر بو خروشده وذکرده معنایی برکوکل بیلور که سرتاسر
قولقدر (حاصلی هرشیء خدانك ذکرینه مشغول اولدیغنی کوزی وقولاغی آچق اولنلر بیلور
انجق غافللر بو معنادن اکاه دکللر * نه بلبل برکلش تسبیح خوانیست * که هرخاری بتسبیحش
زبانیست * کلش شین خدایه ویا بلبله راجعدر (تسبیح خوان وصف ترکیبیدر (نعمت خوان
وعشر خوان کبی تسبیح اوقیجی دیمکدر (ویا حرف تنکیر که بونده معنای اضراب افاده ایدر
(خاری یا حرف وحدت (با حرف مصاحبت ویا حرف ظرف (زبانی یا حرف وحدت
(محصول بیت) یالکز بلبل کل اوزره خدانك تسبیح خوانی دکلدر بلکه هر بر دیکن اللهك
تسبیحیله بردلدر حضرت شیخ خاری زبان بلبله تشبیه ایلمش (زیرا طبور جنسنك دیللری
سوریدر بلبل وکل وخار جمعی مراعات نظیر قبیلندندر بونلرك اجتماعی صنایع شعریه
اقسامندندر یوب اسم صنعتی تعیین ایلین ظاهردرکه نه صنعت اولدیغنی بیلمزیمش * حکایت * — رد سروری
یکی را از ملوك مدت عمر سپری شد وقائم مقامی نداشت وصیت کرد که بامداد ان نخستین
کسی که از در شهر در آید تاج پادشاهی برسروی نهید وتفویض مملکت بدو کنید *
سپری سینك و باء عجمك ضمیله وسینك کسری و باء عجمك فتحیله لغتدر دوکنمك معناسنه
سپری شد دوکندی دیمکدر اما تمام اولدی معناسنی ویررلر (قائم مقام لامیه در (ویا حرف
وحدت (نخستین یا حرف نسبت ونون حرف تأکید (کسی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت
(در ایدا یجری کره دیمکدر (بر حرف استعلا (سروی لامیه نهید فعل امر جمع مخاطب قوك

دیمکدر وضع ایلك معناسنه بعض نسخه‌ده (نهند و شمش یا برینه نو نله (یعنی فعل
امر جمع غائب صیغه سیله (و لکل وجه قوسو نلر دیمکدر، تفویض مملکت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (بد و (با و د یمکدر (همزه داله ابدال او لنمشدر کبد (و یا کنند نهید کبی ایکی
وجهه متحملدر (محصول ترکیب) ملوکدن برینك مدت عمری دوکندی (یعنی عمری آخر
اولدی وقائم مقامی یوغیدی (وصیت ایلدیکه اولدو کك ایرتسی اول برکیمسه که شهر
قپوسندن ایچرو کیره پادشاهه منسوب تاجی آنك باشنه قولك و یاقوسونلر و مملکتی اکا تفویض
ایلك و یا ایلسونلر * اتفاقا اول کسی که ازدر شهر درآمد کدایی بود که درهمه عمر لقمه لقمه
اندوختی وخرقه برحرقه دوختی ارکان دولت واعیان حضرت وصیت ملك رابجای آوردند
وملك وخزائن بد وارزانی داشتند درویش مدتی مملکت راند * کدایی یاحرف وحدت (که
حرف رابطصفت (اندوختی یاحرف حکایت قزانوردی (یعنی دیلنوردی (خرقه برخرقه
بمه بمه اوزرینه (دوختی یاحرف حکایت دیکردی (یعنی دیلنجی جنسندن برکیمسه ایدی
(ارزانی لایق (داشتند طوتدیلر یعنی لایق کوردیلر (محصول ترکیب) تفاقا اول برکیمسه که شهرك
قپوسندن ایچرو کردی بردلنجی ایدیکه لقمه لقمه قزانوردی یعنی دیلنوردی و بمه بمه اوزره
دیکردی یعنی یماردی ارکان دولت واعیان حضرت پادشاهك وصیتنی برینه کتوردیلر
وملك وخزینه لری اکا تسلیم وتفویض ایلدیلر درویش برزمان ملك سوردی * تابعضی ازامراء
دولت کردن ازطاعت او بپچانیدند وملوك دیاراز هرطرف منازعت برخاستند و بمقاومت
لشکر آراستند فی الجمله سپاه ورعیت بهم برامدند وبرخی ازبلاد از قبضهٔ تصرف او بدر
رفت * تا حرف انتها و یا حرف تعلیل (بعضی یاحرف وحدت (برخ بعض یعنی برقاچ
کیمسه (امرا امیرك جمعیدر یعنی بکلر دولته اضافتی لامیه‌در (کردن بیون (طاعت اطاعت معناسنه‌در
(بپچانیدند فعل ماضی جمع غائب (الف ونون ادات تعدیه در دوندردیلر (بمنازعت
باحرف صله منازعت چکشمك (بانه حرف صله (مقاومت مقابله ومقاتله معناسنه (بهم
برامدند قرشدیلر وبیحضور ومضطر اولدیلر (حاصلی اضطرابه دوشدیلر یاخود عاصی اولان
بکلرك سپاه ورعیتی جمع اولوب متفق اولدیلر (و برخی بعضی دیمکدر (بلاد بلدك جمعیدر
شهرلر دیمکدر (قبضهٔ تصرف یانیه (قبضه بونده ال وآوج معناسنه‌در (او یه اضافت لامیه
(بدر رفت چقدی دیمکدر (محصول ترکیب) درویش سلطنت سوردی تا امرآء دولتك
بعضیسی اکا اطاعتدن بیون دوندرنجه ویاحتی امرآء دولتك بعضیسی اکا اطاعتدن
بیون دوندردیلر یعنی یوز چوردیلر بعض نسخه‌ده ازمتابعت اودشمش یعنی پادشاهلغه قبول
ایلیوب عاصی اولدیلر وغیری ممالکك پادشاهلری هر جانبدن منازعه یه قالقدیلر ومقابله
ومقاتله یه عسکر ترتیب ایلدیلر حاصلی درویشله جنکه مهیا اولدیلر حاصل کلام اطراف
پادشاهلرینك سپاه وعسکری جمع ومتفق اولدیلر و یا کندینك سپاه ورعیتی یادعسکره تحمل
ایده میوب مضطرب ومضطر اولدیلر و بعضی مملکت قبضهٔ تصرفندن چیقدی * درویش ازین
واقعه خسته خاطر همی بود تایکی ازدوستان قدیمش که درحالت درویشی قرین او بود ازسفر
بازامد واو رادرچنان مرتبه دید وکفت منت خدای راعزوجل که بخت بلندت یاوری
کرد واقبال رهبری تاکلت ازخار وخارت ازپای برآمد وبدین پایه رسیدی * همی هاحرف
تأکید (تاحرف انتها (دوستان قدیم بیانیه (که حرف رابط صفت (بخت بلند بیانیه
(وتاضمیر خطاب (یاور یاردیمجی دیمکدر معاون معناسنه (و یاحرف مصدر (تاحرف تعلیل
(کلت ازخار کلك دیکندن چیقدی (یعنی دیلنجیلك اضطرابندن سلطنت ذوقنه واصل

اولدك دیکنده اباغکدن چقدی (یعنی هروجهله فراغت خاطر الویردی (محصول ترکیب)
درویش مذکور واقعه‌دن خسته خاطر ایدی تاکیم قدیم دوستلرندن بریسی که درویشلك
حالنده اکا قرین ویولداش ایدی سفردن کلدی وانی بومحللین مرتبه‌ده کوردی و دیدی
منت خدانك عزوجل که بخت بلندك وطالع میمونك معین وظهیرك اولدی واقبال
ودولت دلیلك تاکلك دیکندن ودیکن اباغکدن چیقدی یعنی فقیرلق ودیلنجیلك اضطرابندن
خلاص بولدك وبوعالی مرتبه‌یه واصل اولدك (ان مع العسر یسرا) عسر زحمت ومشقته
دیلر (و یسرا سانلغه وحضوره یعنی تحقیق عسراله یسر مقرردر (یعنی جفایه صبرایدن
ایر وفایه (یعنی بوقدر که فقر چکدك اول واسطه ایله خداسنی غایت غنایه ایصال ایلدی * بیت *
شکوفه کاه شکفتست و کاه خوشیده * درخت وقت برهنست و کاه پوشیده * شکوفه مطلقا
چچکدر (شکفتست اصلنده (شکفته است در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال واقع اولمشدر
اچلمش دیمکدر (خوشیده ماضیدن فسعدر قوریمش و بورشمش وصولمش دیمکدر (برهنست
بونده اصلنده برهنه است در حذف وایصال طریقیله برهنست اولدی (پوشیده اورتلمش (یعنی
یپراغله مستور اولمش (درویش مذکوره تمثیل بیورر (محصول بیت) چچك کاه تازه اچلمش
اولور وکاه پژمرده وصولمش اولور یعنی کاه تازه وکاه پژمرده اولور اغجده کاه یپراقدن چپلق
اولور وکاه یپراقله مستور اولور سنده بنجه زمان فقر وفاقه چکدك ایسه منت خدایه که انك
سیله سلطنته قدم بصدك (خوشیده اسم مفعولدر دیین مفعولیت وفاعلیت معناسنی ادراك
ایلمزیمش (شکفته استك معناسنی اچمش دیمکله تعبیر ایلین اینجه اچامش * کفت ای برادر

تعزیتم کن که جای تهنیت نیست انکه که تو دیدی غم نانی داشتم وامروز تشویش جهانی *
تعزیه مصیبت وقتنده برکیمسه یه صبر و یرمکدر (ثلاثیسی عزا کلور صبر معناسنه
(تهنیت مبارك باد معناسنه‌در (غم نانی لامیه (و یاحرف وحدت (تشویش جهان مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (و یاحرف تنکیر (محصول ترکیب) درویش شاه رفیقنه دیدی ای یارینی
تعزیه ایله برا تهنیت یری دکل اول وقت که سن بنی کوردك ایدی براتمك غمی چکر دم انجق
یعنی بوغزم قیدی واریدی فقط امابو کون دنیا غمی یعنی رعیت وعسکر وغیرینك قیودین چکرم
بعض نسخه‌ده جهان برینه جان دوشمش (جهانیده اولان یا وحدت ونسبت ایچون اولمق
جائزدردیین نسبت معناسنی بیلمزیمش * مثنوی * اکر دنیا نباشد دردمندیم * وکر باشد

بمهرش پای بندیم * دنیادن مراد اموال واثقال دنیادر (ذکر محل واراده حال طریقیله (بمهرش
باحرف صله (ومهر بونده محبت معناسنه‌در (وشین دنیایه راجعدر (پای بند ایاق باغنه دیرلر
(محصول بیت) اکر دنیا اولمزسه فقر وفاقه جهتندن دردمند و بیچاره یز اما اکر اولورسه
محبته پای بند ز یعنی ایاغمز بغلیدر حاصلی اولدیغی تقدرجه مهر و محبته کرفتارز * بلایی
زین جهان آشوبتر نیست * که رنج خاطرست ارهست ورنیست * بلایی یاحرف وحدت (زین
ازیندن مخففدر (جهاندن مراد دنیادر مذکور معنایه آشوبتر مشوشرك وپریشانرك دیمکدر زیرا
آشفتن وآشوبیدن قرشدرمق وبرنسنه‌یی قورجلمق معناسنه‌در حاصلی تشویشدن عبارتدر
(که حرف تعلیل (رنج خاطر لامیه درالم خاطر معناسنه‌در (محصول بیت) بودنیادن مشوشرك
بربلا یوقدر یعنی دنیا تشویش وغصه دن عبارتدر زیرخاطرك المیدر اکر وار واکر یوق یعنی
وارلغیده رنج والمدر یوقلوغیده حاصلی وارلغی دنیاده خوف وبیم واخرتده حساب وعذاب ویوقلغی
ذلت وهوان (ار (اکردن مخففدر (ور (واکردن زاء مفرده ازدن مخفف اولدیغی کبی بو تخفیفه
انکار ایلین بودالده بهره سی یوق ایمش * قطعه * مطلب کر توانکری خواهی * جز قناعت که

دولتبست هنی *مطلب فعل نفی مفرد مخاطب طلب ایله یعنی استمه طلبیدندن مستقدر شربی
الفاظده عجم تصرف ایلسه اکا معمول دیرلر (توان قوته دیرلر) وکر کاف عجمك فتحیله ادات
فاعلدر (و یاحرف مصدر) خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط واقع اولمش (ومطلب
جزاسی (جز غیر معناسنه در ومطلبك مفعولی (که حرف تعلیل (دولتی یا حرف وحدت (هنی
فعیل فاعل معناسنه در منهضم دیمکدر (محصول بیت) اکر توانکرلك دیلرسك یعنی اکا برلك
استرسك قناعتدن غیری نسنه طلب ایلمه زیرا منهضم بردولتدر حاصلی قناعتدن کوارا دولت وسعادت
اولماز * کرغنی زر بد امن افشاند * تانظر در ثواب اونکنی * غنی فعیلدر فاعل معناسنه
(غنی مبتدا (وافشاند فعل مضارع مفرد غائب خبری (وزر مفعول صریحی (وبدامن غیری صریحی
وجملهٔ سمیه شرطیه (تا حرف تنبیه (در حرف صله در بامعناسنه (ثواب اولامیه (واو ضمیری غنی یه
(وزره راجع اولمق جائز (نکنبنك نظر مفعول صریحی (ودرثواب غیری صریحی (محصول بیت)
اکر غنی کیسه احسان و یاتصدق طریقیله التونی اتکیله بذل ایدوب نثار ایدرسه صاقین آنك
ثوابنه نظر والتفات ایلمیه سین یعنی غنینك ثواب قصدنه و یا اندن الدیغك زر ایله ثواب اشلمك
قصد ایلمکه حاصلی زرین قبول ایله هرنه وجهله ایسه * کز بزرکان شنیده ام بسیار *
صبر درویش به که بذل غنی * کز که حرف تعلیل بیت سابقه علتدر (وزاء مفرد از دن مخففدر
(بزرکان الف ونون ادات جمعدر اولولر دیمکدر (صبر درویش مصدرك فاعلنه اضافتیدر (به
یك دیمکدر (که من تفضلیه معناسنی افاده ایدر بذل غنیده مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(محصول بیت) غنینك اتکله مال نثار ایلدیکنه التفات ایلمه زیرا اکابردن چوق اشتمشم که درویشك
صبری غنینك بذل ونثارندن یکدر زیرا درویشه دل ایچون حساب وعذاب یوقدر * بیت * اکر بریان
کند بهرام کوری * نه چون پای ملخ باشد زموری * معلوم اوله که بهرام توار یخده ایکیدر بریسی مطا
بهرام چوبیندر که بر بهادر کیسه ایمش بریسیده بهرام کوردر که بر جبار پادشاه ایمش کور کاف عجمك
ضمیله قولانه دیرلر یعنی یبان اشکینه مذکور پادشاه شکارنی اکا تخصیص ایلدیکیچون ادنی
ملابسه ایله بهرام کور دیدیلر حاصلی اندن غیری نسنه اولهمازدی حتی بر کون شکارده بر کورك اردینه
دوشوب کندی کور بر مغاره یه کندی بوده اردنجه اندن صکره معلوم اولمدی نیجه اولدیغی حتی
آنه سی سلحدار ایله چوقداری اشکنجه ده هلاك ایلدیکه او غلمی نیجه ایلدیکز دیو بهرامك
مذکور قصه سنه خیام اشارت ایدوب بیورر (رباعی) این قصر که بهرام در وجام کرفت)
زآهو بچه کرد وروبه آرام کرفت) (بهرامکه کورمی کرفتی همه عمر) (بنکر که چه کونه کور بهرام
کرفت) (کوری یا حرف وحدت (وکور کندك مفعول اولی (و بریان ثانیسی (و بهرام فاعلی (نه حرف
نفی (چون حرف تشبیه (پای ملخ لامیه (ملخ میمك ولامك فتحه لریله چکرکه یه دیلر عرب جراد
دیر (موری یا حرف وحدت برقرنجه دیمکدر (محصول بیت) اکر بهرام کور بر کوری
بریان ایدوب فقرایه بذل ایدرسه خدا قتنده برموردن چکرکه اباغی مقداری دکل زیرا موره
نسبت چکرکه اباغی چوقدر اما بهرامه نسبت بك کور چوق دکلدر حاصلی خدا قتنده اعتبار
فقر وصبره در غنایه وتکبره دکل * حکایت * یکی را دوستی بود که عمل دیوان کردی مدتی اتفاق
دیدنش نیفتاد کسی کفت که فلا نرا دیر شد که ندیدی کفت من اورانمی خواهم که بینم قضارا از کسان
اویکی حاضر بود کفت چه خطا کرده است که از دیدن او ملولی کفت خطایی نیست ولی دوست
دیوانی راوقتی توان دید که معزول باشد * که حرف رابط صفت (عمل دیوان مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (مدتی یا حرف وحدت (اتفاق افتعال بابندن مصدردر واضافتی مصدرك مصدره در
(وشین ضمیر دوست یوانی یه راجعدر (نیفتاد واقع اولمدی دیمکدر (دیر لغتده کج معناسنه در

امابونك

ردسروری

امابونك کبی یرلرده چوق زمان دیمکدر (که حرف بیان (ندیدی کورمدك دیمکدر (کفت فاعلی
یکیدر دیدی یعنی سویلدی (قضارا ناکهانی واتفاقی دیمکدر معناسنی قضای الهی به نظر
ایله دیین بی نظر و بی بصر ایمش (کسان اولامیه (دوست دیوانینك کیسه لرندن دیمکدر
(محصول بیت) برینك بر دوستی وار ایدیکه دیوانه خدمت ایدردی یعنی اهل دیوان ایدی
برمدت وزمان کورمك اتفاقی واقع اولمدی بر کیسه دیدی چوق زمان اولدیکه فلان اهل دیوانی
کورمدك دیدیکه بن انی کورمك استمم یعنی کوره جکم کلمز ناکهانی اهل دیوانك کیسه لرندن بری
مجلسده حاضر ایدی دیدیکه نه خطا ایلمشدر که انی کورمکدن ملول و بیحضور سین دیدیکه
خطا یوقدر یعنی برخطا اشلمدی اما دیوانه متعلق دوستی بر وقت کورمك ممکندر که معزول
اوله زیرا مادام که عملده در مصالح دیوانه وخدمت اتامه مشغول اولورلر ودوستلره مصاحبه
فرصت بولمزلر حاصلی انی کورمك استدیکیم بوجهتدندر غیری معنی ایچون دکلدر * قطعه *
در بزرکی ودار وکیر عمل * زآشنایان فراغتی دارند * بزرکی یا حرف مصدر (دار وکیر و کیرودار طوتمه
قاپمه معناسنه در (عمله اضافت لامیه در (فراغتی یا حرف تنکیر حرف مصدر طوتی بلمزیمش ردشمعی
(محصول بیت) اکابرلکده وعمل هنکامه وغوغاسنده یعنی شغل حالتده آشنالردن فراغتلری
اولور یعنی آشنالری یاد ایلمزلر بلکه دنیاذوقنه مشغول اولورلر * روز درماندکی ومعزولی * درددل
پیش دوستان آرند * در ظرف زمان مابعدینه اضافتی لامیه (درمانده و فرومانده عاجز
معناسنه در وکاف عجم های رسمیدن بدل (و یا حرف مصدر (معزولایده بویله در (درددل لامیه
(پیش دوستانده بویله در (آرند فعل مضارع جمع غائب (محصول بیت) عملده اولدقلرنده بویله درلر
اما عاجزلق ومعزوللق کوننده کوکلری دردینی دوستلریانه ایلدرلر یعنی اظهار عجز وشکایت ایدرلر
حاصلی دردمرلرینی دوستلره عرض ایدرلر * حکایت * ابوهریره * صحابه دن برعزیزك کنیتی دراسمی
عبدالرحمن در ابوهریره دیمك کدیجك باباسی دیمکدر مکرمرحوم کدی جنسنه مائل ایمش برکون شارح مرحوم برینه
حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بونی کوردکه اتو بنده برنسنه کتورر سؤال ایدر که یاعبدالرحمن نه اول ذات شریف یا خود
وار اتوابکده بیورر که کدیدر یارسول الله حضرت بیورر که (انت ابوهریرة) یعنی سن ابوهریره سین مشارالیه یازسه صواب ایدی
کدی باباسی دیمکدر پس بواسمله مشهور اولدی وسوردی بواسمله چاغرلدیغی تبرکاً زیرا اکا بواسمی للطابع
حضرت قودی ابوهریره حضرتی حضرت پیغمبردن بش بیك اوچیوز فرق حدیث شریف مرویات ابوهریره
روایت ایلمشدر * هرروز بخدمت مصطفی صلی الله علیه وسلم آمدی کفت (یااباهریرة زرنی غبا تزدد حبا)
یعنی هرروزمیا تا محبت زیاده کردد * زر زانك ضمی وراءنك سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر ونون حرف
وقایه و یا ضمیر متکلم بنی زیارت ایله دیمکدر (غبا غینك کسریله کون آشری دیمکدر تمیز لغله
منصوبدر (تزدد فعل مضارع مفرد مخاطبدر افتعال بابندن جواب امر اولمغله مجزومدر زیاده
اوله سین دیمکدر (حبا حانك ضمیله محبت معناسنه در تمیز لکله منصوبدر (محصول حدیث شریف)
یااباهریره بنی کاه کاه زیارت ایله محبت جهتندن زیاده اوله سین یعنی محبتك زیاده اوله حضرت
شیخ معناسین بیورر یعنی هرکون کله تا محبتك زیاده اوله * لطیفه * صاحب دلی را کفتند بدین
خوبی که آفتابست نشنیده ایم که کسی اورا کرفته باشد کفت از برای آنکه هرروزش می توان دید
مکر در زمستان که محجوبست ومحبوب (محصول ترکیب) برصاحب دله دیدیلر بو کوزلکله که کنش
در هیچ ایشتمدمکه کیمسه انی سومش اوله یعنی اکا عاشق اولمش اوله صاحب دل دیدی انکیچونکه
هرکون کورمك اولور مکر قیشك که محجوب ومحبوبدر زیرا کثرة المشاهده قلة الحرمة مشهوردر
یعنی زمستانده کاه قار یاغوب وکاه بلوده کروب ناپدا اولدیغیچون مقبول ومحبوبدر (شمسك ضیادن
غیری اسباب حسندن نسنه سی یوقدر دیین حسن صاحبلرینی کونشه تشبیه ایلدکلرندن

من المقامات
لاتزر من تحب فی کل شهر
غیر یوم ولاتزده علیه
فاجتلاء الهلال فی الشهر یوم
ثم لاتنظر العیون الیه

آکاه دکل ایمش مسکین * قطعه * بدیدار مردم شدن عیب نیست * ولیکن نه چندان که
ردسروری
کویند بس * با حرف صله (دیدار اصلنده وصف ترکیبیدر (ارندهٔ دید معناسنه در ترکیب
اضافیله صکره کاه یوزده وکاه زیارتده استعمال ایلدیلر بونده زیارت معناسنه در (مردمه اضافت
مصدرك مفعولنه در (شدن بونده رفتن معناسنه در (محصول بیت) مردمك زیارتنه وارمق
عیب دکلدر زیرا زیارت مستحبدر اما اول قدر چوق وارمه که بیزکلدك دیه لر واحیانا
واردیغك تقدیرجه چوق اوتورمه که اوتوردیغکدن ملول اولالر * اکرخویشتن راملامت کنی *
*ملامت نباید شنیدن زکس *خویشتن کندی معناسنه در (ورا اداتِ مفعول (کنی نك مفعول
اولی وثانیسی ملامتدر (نباید شنیدن جواب شرط (وملامت مفعول صریحی (وزکس
غیرصریحی (محصول بیت) اکر کندیکی لوم ایدرسك یعنی کند که بند ایدرسك
کیمسه دن لوم وپند ایشتمکه محتاج اولمازسین جواب شرطی محذوف اعتبار ایدنلرنه
شرطی بیلوراِیمش ونه جزایی * حکایت * یکی را از بزرکان باد مخالف در شکم پیچیدن
کرفت وطاقت ضبط ان نداشت بی اختیار از وصادر شد کفت ای دوستان مرا درانچه
کردم اختیار نبود وبزهٔ برمن ننویسند وراحتی بمن رسید شمانیز بکرم معذور دارید * باد مخالف
رد ابن سیدعلی وسروری
بیانیه (پیچیدن بونده دولانمق وبورلمق دیمکدر (پیچیدن کرفت طولاندی وبورلدی
دیمکدر (وطاقت ضبط مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وانه اضافت بنه مصدرك مفعولنه در
(وطاقت نداشتنك مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) اکابردن برینك قرننده مخالف یل
طولنمغه وبورلمغه باشلدی حاصلی قرنی وبورکی بوردی وضبطه طاقت طوتمدی یعنی
ضبط ایده مدی بی اختیار اندن صادر اولدی دیدی ای دوستلر بنم ایلدیکمده اختیارم
یوغیدی یعنی بندن بی اختیارصادر اولدی وبوخصوصده بنم اوزریمه برکناهده یازمزلر
وبکا راحتده ایرشدی یعنی اول ناساز کتمکله بکا حضور قلب حاصل اولدی سزده کرمکزله
معذورطوتك (بعض نسخه ده بزهٔ آن دوشمش اضافتله * مثنوی * شکم زندان بادست ای
خردمند * ندارد هیچ عاقل باد در بند * شکم مبتدا (زندان بادلامیه وخبرمبتدا (ندارد ك
فاعلی هیچ عاقل در (وباد مفعول صریحی ودربند غیرصریحی (بنددن مراد حبس
وزنداندر (محصول بیت) شکم بادك زندانیدر ای عاقل (پس برعاقل بادی بند وزندانده
طوتماز زیرا ثقلت وضرر ویرر * چو باد اندر شکم پیچد فروهل * که باد اندر شکم باریست
بردل * پیچدك باد مفعول صریحی (واندرشکم غیرصریحی (فرو اداتِ تأکیددر (هل
هانك کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر هلیدندن صالیویرمك معناسنه (که حرف تعلیل
(باد مبتدا باریست خبری (بردل خبره متعلق (واندرشکم حالدر باددن ویا ضرورت
وزن ایچون اضافتدن مقطوع صفتی (محصول بیت) چونکه باد شکمده دولانه وبوروله
یعنی سکا اضطراب ویره صالیویر زیرا بادشکمده یورك اوزره یوکدر یعنی ثقلت ویرد حاصلی
اکر بادی واکر افسانی همان الم ویردکده کیدرمك کرك مکرکیم حجاب ایده جك کیمسه حاضر
اوله اکاده برچاره یه ویرندارکه مفید اولمق کرك زیرا حکما تأخیرنه اذن ویرمزلر اکرچه که
حضرت شیخك بوحکایه سی صورت هزلده در لکن محض نصیحتدر * بیت * حریف
ترش روی ناساز کار * چوخواهد شدن دست پیشش مدار * حریف اصطلاحلرنده باده
مصاحبنه دیرلر اما بونده مطلقا مقارن دیمکدر (ترش رویه اضافتی بیانیه در (ترش رو
وصف ترکیبیدر اکشی صورتلی معناسنه (نا اداتِ نفی (ساز کار موافق معناسنه در وناساز کار
ناموافق دیمکدر (چو حرف تعلیل (خواهد شدن کتمك اسنبه دیمکدر (دست مدارك

مفعول اولی (وپیش ثانیسی (ومدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (محصول بیت)
ناموافق اکشی صورتلی حریف چونکه کتمك استیه الیکی اوکونه طوتمه یعنی مانع اولمه
قوکتسون اللهه اصمرلدق حاصلی ناسازك صحبتی عذاب روحدر (مصراع) روح راصحبت
ناجنس عذابیست الیم * حکایت * ازصحبت یاران دمشقم ملالتی پدید آمده بود سردر بیابان
قدس نهادم وبا حیوانات انس کرفتم تاوقتی که اسیر قید فرنك شدم در خندق طرابلس
باجهودانم بکارکل بداشتند تایکی از رؤسای حلب که سابقهٔ معرفتی میان ما بود کذر کرد ومرا
بشناخت کفت این چه حالتست وچه کونه کذاری کفتم * صحبت یاران دمشق لامیه لردر
(ملالتی یا حرف وحدت نوعیه (پدید عجم باء عجمله اوقور وروميلر باء عربله (در بیابان در
حرف صله یا معناسنه (قدسه اضافت لامیه قدس مبارك مراد در (تا حرف انتها (بوحرف
آنی کوستررکه بیابانده برمدت اولش اوله (وقتی یا حرف وحدت (که حرف بیان (اسیرقیدفرنك
لامیه لردر (خندق خانك فتحی ونونك سکونیله معروف (طرابلسه اضافتی لامیه (طرابلس
اق دکزکنارنده شام نواحیسنده برشهرك اسمیدر حصاریده وار شهری وحصاری
دریادن برمیل برار اقدر لیکن لب دریاده جابجا برجلروار که دریا جانبنی حفظ ایدر
(تایکی بوناده انتها ایچوندر وبونده امتداد فهم اولنور (رؤسا رانك ضمی وهمزه وسینك
فتحه لریله رئیسك جمعیدر (حلبه اضافت لامیه در (که حرف رابط صفت (سابقهٔ یا حرف
وحدت (وهمزه حرف توسل تقدیری معرفت سابقه در بعض نسخه ده سابقهٔ معرفتی
واقعدر (میان ما لامیه (کذاری بونده چکنورسین دیمکدر (محصول ترکیب) دمشقده اولان
یارانك صحبتندن بکا برملال ظاهر اولدی باشمی قدس بیابانه قودم وحیواناتله انس طوتدم
شول وقته دك که فرنك قیدنه اسیر اولدم وطرابلس خندقنده بنی جهودلرله بالچق ایشنه
طوتدیلر شول وقته دك که حلب اکابرندن بریسی که انکله آرامزده معرفت سابقه وارایدی
ایش ایشلدیکمز یره اوغرادی وبنی بیلدی ودیدی بونه حالتدر ونیجه چکنورسین دیدم
* قطعه * همی کریختم از مردمان بکوه وبدشت * که ازخدای نبودم بدیکری پرداخت *
همی ها حرف تأکید (می کریختم حکایت حال ماضی متکلم وحده قچاردم دیمکدر
(مرد ماندن مراد انساندر (بکوه یا حرف صله (که حرف تعلیل (نبودم میم معنی جهتنده
پرداخت کلمه سنه مقیددر پرداختم نبود تقدیرنده (محصول بیت) انساندن ومرد ماندن کوهه
وصحرایه قچاردم زیرا خدادن غیریله مصاحبت ومقارنتم یوغیدی یعنی متقرب الی الله
اراديغم ایچون مردمدن نفرت ایدوب کوه ودشته قچاردمکه صحبت ومقارنتم اکا مخصوص
اوله فقط حاصلی اغیار مانع تقرب وصحبتم اولماسون دیو اغیارن قچاردم بعض شراح
رد ابن سیدعلی وسروری
دیمش طاغه وصحرایه قچاردم خدادن غیره مقارن اولمیایم دیو ایکن معنای منطوقی بویله
دکلدر فتأمل (مصراع ثانینك معناسنی زیرا حق تعالی حضرتندن غیری برکیمسه ایله بکا
مصاحبت ومقارنت اولمدی دیین حق ادایه مالك اولمامش * قیاس کن که چه حالت بود
رد شمعی
درین ساعت * که درطویلهٔ نامردم بباید ساخت * که حرف بیان (درین ساعت بوساعتده
وبوحالده دیمکدر (که حرف تعلیل (طویلهٔ نامردم لامیه (میم متکلم معناده (ببایده مقیددر
بکا کرك دیمکدر (ساخت بونده مصدر معناسنه در راضی وقانع اولمق دیمکدر (محصول بیت)
قیاس ایلکه نه حالم وار بودمده وبو ساعتده که ناجنس ونامرد صراسنده ودیزیسنده
کچمك واختلاط ایلمك کرك یعنی بربلوك جهودله طپراق وبالچق خدمتنده فرنکه اسیر
ارلان مسلمانك حالی نه اولدیغی معلومدر قیاس ایله صورمغه احتیاج سزحاصلی بونك کبی

محنت وعذاب بد هسایه ندر تعریفه محتاج دکل * بیت * پای درزنجیر پیش دوستان *
به که بابیکانکان در بوستان * بیکانکان کاف ثانی هاء رسمیدن بدل کلمشدر (والف ونون ادات
جمعدر (محصول بیت) دوستلر قتنده ایاقی زنجیرده اولوب محبوس اولمق بیکانه لرله بوستانده
اولوب ازاد اولمقدن یکدر حاصلی دوستلر قتنده محنتده اولمق بیکانه لر وناجنسلرله راحتده
اولمقدن یکدر اکرچه که بیکانه لرله راحت مشکلدر * برحالت من رحم آورد وبده دینار
از قید فرنکم خلاص کرد وباخود بحلب برد دختری داشت درعقد نکاح من آورد بکابین
صد دینار چون مدتی برآمد دختر بدخوی بودوستیزه روی ونافرمان زبان درازی کردن
کرفت وعیش مرامنغص داشتن چنان که کفته اند * دختری یا حرف وحدت (عقد نکاح
بیانیه (کابین کاف عربیله عقد نکاح ومهر مؤجلدر بونده مراد اخیردر (بدخوی وصف
ترکیبیدر (ستیزه روی بوده اویله در معاند دیمکدر (بعض نسخه ده نافرمان دوشمش غیرمطیع
معناسنه (منغص اسم مفعولدر تفعیل بابندن مکدر دیمکدر (محصول ترکیب) مذکور رئیس بنم
مذکورا بزحاله رحم کتوردی واون دیناره بنی قید فرنکدن خلاص ایلدی وکندیله حلبه
ایلتدی برقزی وارایدی انی بنم عقد نکاحمه کتوردی یعنی بکا نکاح ایلدی یوزالتون مهره چونکه
برمدت مرور ایلدی دختر بدخوی وستیزه روی ایمش وغیر منقاد ومطیع ایمش زبان دراز ایلمکه
بشلدی وبنم عیش وصفامی مکدر قلمغه شویلکه دیمشلر * مثنوی * زن بد درسرای مردنکو *
هم درین عالمست دوزخ او * زن بد بیانیه (سرای مردنکو لامیه وبیانیه در (دوزخ اولامیه
ومؤخر مبتدا (درین عالم مقدم خبر (محصول بیت) ایی کشینک اونده برامز عورت بوجهانده
انک جهنمیدر یعنی برامز عورت انک جهنمیدر ویا اول اوانک جهنمیدر * زینهار از قرین
بد زنهار * وقنا ربنا عذاب النار * زینهار زانک کسری ویا ایله نونک سکونیله یاسزده
لغتدر ومشترکدر ردع وتحذیر وامان بینده بونده تحذیر وامان معنالری ملایمدر (قرین بد بیانیه
(واو حرف ابتدا (قنا قافک کسریله فعل امر متکلم مع غیردر وقی یقی دن یعنی لفیف مفروقدر
ضرب بابندن یزی صاقله دیمکدر (ربنا تقدیری یاربنادر منادای مضافدر اول جهتدن منصوبدر
(عذاب نزع خافضله منصوبدر تقدیری عن عذاب النار در (محصول بیت) زینهار برامز
یولداشدن زنهار (یعنی صاقن برامز یولداشدن ویا امان برامز یولداشدن یارب بزی صقله برامز
یولداشدن که عذاب ناراندن کنایه در (نته که حضرت امام علی کرم الله وجهه بیورر (دنیاده جهنم
برامز عورتدر (حضرت شیخک ده بونده مرادی کندینک بدخوی وستیزه روی ونافرمان خاتونیدر
* باری زبان تعنت دراز کرده همی کفت تو آن نیستی که پدر من ترا ازقید فرنک بده دینار باز
خرید کفتم بلی بده دینار باز خرید وبصد دینار بدست تو کرفتار کرد * باری یا حرف وحدت
(زبان تعنت بیانیه کشینک ذلت وحقارتی دیلمکه تعنت دیرلر (کرده بونک کبی برلرده هاء رسمیه یه
هاء ترتب دیرلر (دراز کرده اوزادوب دیمکدر (دراز ایلمش اولدیغی حالده دیو مذکور ترتبدن
آکاه دکل ایمش (همی کفت حکایت حال ماضیدر سویلردی دیمکدر (تو واو رسمیله (انت
معناسنه در (آن اسم اشارتدر برمقدر کسه ویا شخصه وخبر یسنه (تقدیری تو آن کسی نیستی دیمکدر
سن اول شخص دکلمیسن استفهام انکاری طریقیله (که حرف رابط صفت (پدر من لامیه (باز
ادات تأکیددر (خرید فعل ماضی مفرد غائب صاتون الدی دیمکدر (بلی عربیده لامک فتحیله
اوقنور (وفارسیده کسره ایله اود دیمکدر (فارسیده آری دیرلر (بده دینار با حرف مقابله
اون التونه دیمکدر (بصد دیناره بو بله در (بدست تو با حرف صله واضافت لامیه در (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بیورر مذکوره خاتون برکره هوان وذات زبانی درازایدوب سو یلردی (سن اول کیمسه

لف ونشر مرتب طریقیله

ردشمعی

مطلب

دکلمیین که ابام سنی اون دیناره قید وحبس فرنکدن صاتون الدی (بلی دیدم کرچک اون دیناره
صاتون الدی وسکا یوزدیناره کرفتار ایلدی * مثنوی * شنیدم کوسفندی را بزرکی * رهانید
ازدهان ودست کرکی * کوسفند کاف عجمک ضمی وواو وسینک سکونی وفانک فتحی وفادن بدل
بایله قیون دیمکدر (ویا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (بزرک بانک وزانک ضمه لریله ورانک سکونیله
اولو دیمکدر (رهانید فعل ماضی مفرد غائب الف ونون ادات تعدیه در قورتاردی (یعنی خلاص
ایلدی (کرک کاف عجمک ضمی ورانک سکونیله قورد دیمکدر عربیده مشهور آدی ذئبدر دخی
نیجه آدی وار (محصول بیت) ایشتدمکه برقیونی براولو کیمسه برقوردک اغزندن والندن خلاص
ایلدی * شبانکه کارد برحلقش بمالید * روان کوسفند از وی بنالید * شبانکه کیجه سی دیمکدر
(کارد کاف عجمیله واوج ساکنله بچاقدر عربیجه سکین دیرلر (حلق حاء مهمله نک فتحی وسکون لامیله
بوغاز عجم کلو دیر کاف عجمیله (بمالید فعل ماضی مفرد غائب لغتده اومقدر بونده سورتمک مراد در
(حاصلی بوغزادی دیمکدر (روان بونده جان معناسنه در زیرا روان روح انسانده مستعملدر
(وجان حیوانده (کوسفنده اضافتی یاء بطنیله در (محصول بیت) قیونی قورد پنجه سندن
خلاص ایلدیکی کیجه اول قیونک کلوسنه بچاق سوردی (یعنی ذبح ایلدی ناپاک ایلسون دیو
(زیرا قورد الندن جیقمشدر بویله ایدنجه جان کوسفند انک ذبحندن ناله ایلدی * که از چنکال
کرکم در ربودی * چو دیدم عاقبت کرکم تو بودی * چنکال قینق معناسنه در (یعنی آوجی حیوانانک
پنجه سی اضافتی لامیه در (در حرف تأکید (ربودی رانک فتحی وضمه فعل ماضی مفرد مخاطب
قاپدک دیمکدر (تو بودی سن ایدک ویا سن ایمش سین (محصول بیت) روان کوسفند ناله ایلدی که
چنکال کرکدن بنی قپدک خلاص ایلدک چونکه نظر صالدم عاقبت قوردم سن اولدک یعنی بنی
خلاص ایدن وهلاک ایدن سن اولدک قصه دن حصه بودر که حضرت شیخی رئیس قید فرنکدن
تخلیص ایلدی اما بویله بدخوی دخترینه کرفتار ایلدی * حکایت * یکی از پادشاهان عابدی را
پرسید که اوقات عزیزت چه کونه میکذرد کفت همه شب در مناجات وسحر در دعاوحاجات وهمه
روز در بند اخراجات ملک فرمود تاوجه کفاف او معین دارند تابار عیال از دل او برخیزد * بند بونده
قید معناسنه در (اخراجاتدن مراد اهله وعیاله نفقه وکسوه ایچون خرج تدارک ایلمکدر قلبدن
خواطر اخراجی مراد دکل (تا حرف تعلیل (وجه بونده جهت معناسنه در (کفاف کافک فتحیله
رزق وآزق معناسنه در (وجه کفاف بیانیه ویالامیه مجازا (اویه اضافتی لامیه (کفافی کسریله
قیدایلین کافی دکل ایمش (بار عیال لامیه در مجازا بار یوکدر اما بونده ثقلت مراد در (عیال عینک
کسریله عیلک جمعیدر (عینک فتحی ویاء مکسورک تشدیدیله جیاد جیدک جمعی اولدیغی کبی
(محصول ترکیب) برپادشاه برعابده صوردیکه عزیز وشریف وقتلرک نیجه کچر وحالک
ندر دیدی (عابد دیدی بتون کیجه مناجاتده وسحر وقتی دعاوحاجاتده وبتون کون قیود اخراجات
نفقات اهل وعیالده (یعنی بونلرک لوازمنی قیدنده یم (پادشاه بیوردی تاکیم جهت معاش
وکفافنی معین طوتالر (یعنی تعیین ایلیه لر تاکیم کوکلندن عیالی یوکی وثقلتی قالقه (یعنی قیود
عیالله مقید اولمیوب عبادته مشغول اوله * مثنوی * ای کرفتار پای بند عیال * دکر آزادکی مبند
خیال * کرفتار اصلنده وصف ترکیبی در تراکیب خفیه دن صکره مبتلا معناسنده استعمال ایلدیلر
(پای بندده اصلنده وصف ترکیبی در ایاق باغی معناسنده استعمال ایلدیلر بایی واوه
قلب ایدوب (پاوندده دیرلر (شکلده آتلرا یاغنه اوردقلرینه پیوند دیرلر (حاصلی ایاق باغی دیمکدر
معناسی ایاغی بغلو دیمکدر (وکرفتاره عطف تفسیر یدر دیمکدر ایکی اداسنده بله خبط ایلمش (اضافتلر
لامیه وبیانیه در (آزاده کرفتار مقابلی (صنعت تضاد در (ویا حرف مصدر (بعض نسخه ده

ردابن سید علی

ردشمعی

ردسروری

لف ونشر مرتب طریقیله

آسودكى دوشمش (مبند فعل نهى مفرد مخاطب (آزادكى مفعول اولى (وخيال ثانيسى (محصول بيت)
اى عيال آيق باغنه مبتلا اولان (يعنى اهل وعيال قيديله مقيد اولان كيمسه دخى آزادلك وآسوده لك
خيالنى بغلمه (يعنى شمديكر وسكا صفاى عبادت وحضور قلب ميسر دكل * غم فرزند ونان
وجامه وقوت * بازت آردز سيردر ملكوت * ملكوت لغتده (ملك معناسنه در (ملكوت عراق ديرلر
ملك عراق معناسنه بونده مراد عالم ملكوتدر (يعنى عالم قدس (محصول بيت) اوغل غمى وتمك
ولباس ورزق غمى يعنى بونك كبى غملرسنى عالم ملكوت سيرندن آليقور يعنى اول عالمك سيرينه
مانع اولور زيرا خدايه وصوله دنى نسنه مانع اولور بونلر خود كلياتدر مصراع ثانينك معناسنى
عالم ملكوتده اولان سير ومشاهده دن سنى كرو كتوررديين ادابى ابى كتورمش ومصراع اولى
غم فرزند وبارجامه وقوت يازانلر جميع نسخه ره مخالف يازمشلر * همه روز اتفاق ميسازم *
كه بشب باخداى پردازم * ميسازم بونده ايلرم ديمكدر (كه حرف بيان (بشب باحرف ظرف (باخداى
تقديرى باعبادت خدايدر (باحرف مصاحبت (پردازم فعل مضارع متكلم وحده مقيد اولام
ديمكدر (محصول بيت) بتون كون اتفاق ايدرم يعنى نيتمده وفكرمده طوتارم كه كيجه عبادت خدايله
مقيد اولايم ديو يعنى جناب عزته توجه ايدوب كوكلى ماسوادن خالى وسالم ايدم باخداى پردازم
معناسنى خدايله اختلاط ايدم ديين اختلاطه لايق دكل ايمش * شب چو عقد نماز مى بندم * چه خورد
بامداد فرزندم * شب درشب تقدير ايدنلر زائد ايلشلر (محصول بيت) بتون كون مذكور اتفاق اوزره
اولورم (اما چونكه كيجه عقد نماز بند ايدرم (يعنى تكبيرة الافتتاح ايدوب چون نمازه شروع ايدم
خاطرمه بوكلور كه ايرته اوغلنجقلرم نه يرديو (حاصلى غم فرزند ونان وجامه وقوت خاطرمده
صفاى عبادته وخلوص طاعته مجال ويرمز على كل حال سلوك حقده هيچ برجهتدن مانع راه
اولمامق كرك (مذكورلرك خودهر بريسى بر رما نعدر (جائز ركه چه خورد اولنه بر اتفاق تقدير
اولنسه وجه دن خالى دكل * حكايت * يكى از متعبدان شام در بيشه سالها عبادت كردى وبرك
درختان خوردى پادشاه آن طرف بحكم زيارت بنزديك او رفت وكفت اكر مصلحت بينى درشهر
از براى تو مقامى سازيم كه فراغت عبادت ازين به ميسر شود وديكران ببركات انفاس شما مستفيد شوند
وبر اعمال صالح شما اقتدا كنند * متعبد تفعل بابندن اسم فاعلدر عبادت ايديجى (يعنى خدايه
قوللق ايديجى متنسك معناسنه در (الف ونون ادات جمعدر (شامه اضافتى لاميه در (بيشه مشه
معناسنه در (ويا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل برمشه ده ديمكدر (سالها يللر (كردى
باحرف حكايت (برك درختان لاميه (خوردى باحرف حكايت (بحكم باحرف مصاحبت (حكم
بونك كبى يرلرده علت وبهانه معناسنه در (زيارته اضافت لاميه در (مقامى يا حرف وحدت (كه
حرف تعليل ويا حرف رابط صفت (فراغت عبادت مصدرك فاعلنه اضافتيدر ويا مفعولنه
باحرف مصاحبت (بركات بركتك جمعيدر مباركلك معناسنه (انفاس نفسك جمعيدر (بونده مراد
كلماتدر (اعمال صالح بيانيه (وشمايه اضافت لاميه (اقتدا مصدر در افتعال بابندن برنسنه يه اويمق
مثلا امامه اويمق كبى (محصول تركيب (شام عابدلرندن بريسى برمشه ده يللرله عبادت ايلردى
واغجلر يپراقلرينى طعام يرينه يردى اول جانبك پادشاهى زيارت سببيله عابدك يانينه واردى دخى ديدى
اكر مصلحت كوررسك يعنى لايق كوررسك شهرده سنك ايچون برمقام پيدا ايده يز كه
فراغ عبادت بوندن يك ميسر اولور وغيريلر دخى سزك مبارك نفسكزله مستفيد اولورلر
يعنى ارشاد وپندكزله نيجه كيمسه مسترشد ومنتصح اولور حاصلى نيجه محب ومريد
پيدا ايدرسين دخى سزك اعمال صالحه كزه اقتدا ايدرلر يعنى اوراد واذكار وسائر عباداتده سزه
تابع اولورلر * زاهد اين سخن قبول نكرد اركان دولت كفتند پاس خاطر ملك را مصلحت آنست كه

چند

ردشمعى
ردابن سيدعلى وسرورى

ردسروى وشمعى
ردابن سيدعلى وسرورى

چندروزى بشهردرآيى وكيفيت مقام معلوم كنى پس اكر صفاى وقت عزيزان ازصحبت اغيار
كدورتى پذيرد اختيار باقيست آورده اندكه عابد بشهر درآمد بستان سراى خاص
ملك را ازبراى او پرداختند مقامى دلكشاى وروان آساى * پاس باء عجمله حفظ معناسنه
اسمدر (خاطره اضافتى مصدرك مفعولنه در (وملكه لاميه (ورا ادات تعليل (مصدر الف عمدوديله
مصدردر بولانقلق مقابلى (وقته اضافتى لاميه در مجازا (وعزيزانه لاميه مراد مذكور متعبد در اداتك
جمع تعظيما كلشدر (صحبت اغياره مصدرك فاعلنه ويا مفعولنه اضافتيدر (كدورتى يا حرف وحدت
(پذيرد فعل مضارع مفرد غائب قبول ايليه يا ايلرسه ديمكدر فاعلى تحتنده صفايه راجع
ضميردر معنى جهتنده فعل شرط واقعدر (اختيار مبتدا (وباقيست خبرى وجمله اسميه
جواب شرط واقعدر (بستان سراى اصلنده سراى بستان ايدى بستانده اولان سراى
ديمكدر صكره اضافتدن قطع ايدوب تقديم وتأخير ايله تركيب مزجى ايدوب بستان سراى
ديديلر سراى بستان معناسنه (خاصه اضافت بيانيه (وملكه لاميه (ورا ادات تخصيص
(پرداختند فعل ماضى جمع غائب خالى وهيا قلديلر ديمكدر (مقامى بستان سرايى بيان ايدر
(يا حرف وحدت (دلكشاى وصف تركيبيدر كوكل آچيجى معناسنه كشايدندن (روان آساى ده
وصف تركيبيدر روح راحت اولاجق يرديمكدر آسايدندن (محصول تركيب) زاهد
پادشاهك بوسوزنى قبول ايلمدى اركان دولت ديديلر الملك خاطر بنك رعايتى ايچون مصلحت
اولدركه برنيجه كون شهره كله سين اكر عزيزلرك صفاى وقتى صحبت اغياردن كدورت قبول
ايدرسه يعنى مكدر الاوقات اولورسه حاصلى ازدحام عوامدن خاطر شريف بى حضور
اولورسه اختيار يكز باقيدر (روايت ايلديلر دركه عابد شهره كلدى پادشاهك خاص باغچه
سرايني انكيچون خالى قلديلر يعنى ايچنده اولان اثواب واثقالى قالدروب عابده تسليم ايلديلر
بر دلكشاى وروان آساى مقام ايدى مذكور بستان سراى كه اوصافى بيتلردن فهم اولنور
* مثنوى * كل سرخش چو عارض خوبان * سنبلش همچو زلف محبوبان * كل سرخ
بيانيه (شين بستان سرايه راجعدر ادنى مناسبتله اكرچه حقيقتده كل بستانده اولور
(چو ادات تشبيه (عارض اسم فاعل وزنى اوزره اصلنده صفله اسم ايدى صكره صفل بتن يره
اطلاق ايلديلر اما عجم عارضك وخاتمك وكافرك عين الفعلنى سعت كلامده مفتوح اوقورلر
(خوبانه اضافت لاميه در (كل سرخ مبتدا ومابعدى خبرى (سنبلش مبتدا ومابعدى
خبرى (محصول بيت) مذكور بستان سرايك كل سرخى محبوبلر عارضى كبى ايدى رنكده
وطراوتده سنبلى خوبلر زلفى كبى ايدى بويده ولونده * همچنان ازنهيب برد عجوز *
شير ناخورده طفل دايه هنوز * هم ادات تأكيد (چنان انجلين عربيده كذلك ديرلر (نهيب
خوف وبيم معناسنه در قورقى ديمكدر (برد عجوز اضافت لاميه در (برد عجوز قيشك اخرنده
بهاره قرشو يدى كونك اسميدر كه حضرت لوط قومنه يل قيامتى اول يدى كونده واقع
اولمش واول كونلردن هر بريرينك براسمى وار (قطعه) هست ايام عجوز اى سرورد آنا
سه روز) (زاخره ماه شباط واول اذرچهار) (صن ١ وصنبرست ٢ ووبر ٣ وعامرست ٤ ومؤتمر ٥)
(مطفى الجمرست ٦ ومكفى الظعن ٧ هفتم برشمار) شير بونده سوت معناسنه در (نا ادات توصيف نفى
(خورده بونده ايچمش ديمكدر ناخورده ايچممش (طفل تازه طوغمش اوغلنجق ويورى يعنى حيوانات
جنسنك اوشاغى (دايه يه اضافت لاميه در مجازا دايه اوغلنجقلر بسلين خاتون جنسنه ديرلر عربيده
ظئر ديرلر دايه يه اضافت تربيه جهتندندر (هنوز الآن ديمكدر (محصول بيت) كل وسنبلى
مذكور اوصافله اولديغى كبى برد عجوزك بيمندن الآن سوت ايچممش طفل دايه در يعنى رنك

شارح مرحومك ذكر ايلديكى
خاء معجمه ايله ايسه بوزك معناسنه
اولوب تاسنك كسريله لغت
اولديغى مثللو فتحيله دخى
لغت فصيحه ومشهوره در
يوق طى قبيله سندن اولان
سخئ مشهورك اسمى ايسه
فى الحقيقه حاتم وزننده عين
الفعلى مكسور اولوب ديديكى
كبى عجم فتحيله اوقورلر لكن
اول اسم حاء مهمله ايله در
بوصورتده معجمه ايله ضبط
اولنمسى قلم ناسخدن سهوه
محمولدر فتدبر للطابع

وبو لری کمانده اولدیغی کبی طراوت و تازه لکار یده کمال مرتبه ایدی (یدنك نتیجه سنده یعنی
انك کل وسنبلی برد عجوزك خوفندن وشد تندن تمام اچلمامش ایدی اما اچلسه شیخ وصف
ایلدیکی کبی اولوردی دیبن بیتك معناسنی اینجه اچامش * بیت * وافانین علیها جلنار * ردشمعی
علقت بالشجر الاخضر نار * بحر رمل مسدس مخبون (افانین جمع افناندر که جمع فننـدر
اغاج داللری و فدانلری دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (علیها هـا محلا مجرور افانینه راجعـدر
(جلنار کلنارك کاف عجمك ضمیله معربیدر لیکن عرب لام مضمومك تشدیدیله استعمال ایدر بریه
انار بنك چیچکنه دیرلر ظرفك فاعلیدر وجلهٔ ظرفیه صفت افانین در (علقت فعل ماضی مفرد مؤنث
غائبه در تفعیل بابندن مبنی للمفعول اصلدی دیمکدر یاپشمقدن کنایتدر تعلق ایلدی معناسنه (بالشجر
علقته متعـلق (الاخضر صفت شجر در یشل اغاج دیمکـدر (نار لفظا مرفوع قائم مقام
فاعلیدر علقت فعلنك جلهٔ فعلیـه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتـدا در وجلهٔ اسمیه نك
اعرابدن محلی یوق جلهٔ ابتدائیـه (محصول بیت) کلنار تعلق ایلین افانین (حاصلی کلنار
دالری و بداقلری چیچکلیه کانه یشل اغاجه یاپشمش آتشدر (یعنی مذکـور مقامك
شکوفه سنی (یعنی کل وسنبلنی وصف ایلدی (پس شمدی درختانك شکوفه سنی وصف ایدر
حاصلی انار اغاجنك چیچکی کویاکه یشل اغاجه آتش یاپشمشدر انار اغاجنك چیچکنی آتشـه
تشبیه ایلمش (جلنار ونارك رالری ساکن اوقونور * ملك در حال کنیزکی خوب روی پیشش
فرستاد * نظم * ازین مه پارهٔ عابد فریبی * ملائك صورتی طاوس زیبی * معـلوم اوله که مطلــــ
فارسیده بعض مقامده ازین لفظی تشبیه معناسنده استعمـال ایدرلر نتکه وحید تبریزی تجنیس
خط بینـده ایراد ایلمش (بیت) پری ندارد ای صنم بروشنی چنین جبین) (بشر دهد ازین
پسرکه بو دز حور عین) ازین پسر بونك کبی پسر دیمکدر (مه پاره آی پاره سی دیمکـدر
(یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسـل (عابد فریب وصف ترکیبیدر عابد الدایجی معناسنه
فریبندن (ویا حرف وحدت (ملائك صورت وصف ترکیبیدر (و یا حرف وحدت (طاوس زیبده
وصف ترکیبـدر (ویا حرف وحدت (محصول بیت) بو بیت بیت ثانی یه مرهوندر بونك کبی
برعابد الدایجی برملائك صورتلی برطاووس براشقلی مه پاره ایدی یعنی بوصفتلرله متصف
برکوزل کنیزك ایدی * که بعد از دیدنش صورت نه بنـدد * وجود پارسا یارا شکیبی * که
حرف بیـان (دیدنش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وشین کنیزکه راجعدر (صورت نبند دك
مقدم مفعولیـدر (وشکیب فاعلی (ویا حرف تنکیر (شکیب شبنك وكاف عربك کسره لریله
صبر دیرلر (وجود پارسایان لامیه پارسـای عابده دیرلر (والف ونون ادات جمعـدر (ویا ادات
تخصیص بو ابیاتك مضموننه شراح واصل اولمامشلر (محصول بیت) برمهپاره که انی کورمکدن صکره ردشراح جیعا
عابدلر وجودینك صبر وشکیبی صورت بغلماز یعنی انی کوردکدن صکره عابد وزاهدلرك وجودنده
صبر وقرار قالماز حاصلی یوزینی کورنجه بی تاب وطاقت اولورلر دیمکدر بونظمی رباعی دیو یازنلر رد شراح جیعا
احوال شعره هیچ شعورلری یوغیمش * همچنان در عقبش غلامی بدیع الجمال لطیف الاعتدال *
یعنی جاریه کبی جاریه اردنجه جمالی غریب یعنی حسنده بی نظیر اعتـدالی لطیف یعنی لطیف هی
ومعتدل برقول ارسال ایلدی متعبده حاصلی بی مثل ومانند بر جاریه وبرغلام احسـان ایلدی
* قطعه * هلك الناس حوله عطشا * وهو ساقی یری ولایسقی * هلك فعـل ماضی مفرد
مذکر غائب (الناس لفظا مرفوع فاعلی (حول ظرفیله منصوبدر وضمیر غلامه راجعـدر
(عطشا تمییزلکله منصوبدر هلك ناسه اسنادندن (وهو محلا مرفوع مبتدا (ساقی تقـدیرا
مرفوع خبری وجلهٔ اسمیه محلا منصوب جلهٔ حالیه (یری فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر افعال

بابندن فاعلی تحتنده ساقی یه راجع ضمیر وجلهٔ فعلیه محلا مرفوع صفتیدر ساقینك (لایسقی
جلهٔ فعلیه معطوفدر ماقبلنده جلهٔ فعـلیه یه وایکی فعلك مفعوللری محذوفدر تقـدیری
یریهم الکأس ولایسقیهم الشراب (محصول بیت) ناس اول غلامك اطرافنده صوسزلق جهتندن
هلاك اولدی حال بوکه اول برساقیـدر ناسه کاسی کوسترر و یا کنـدی کوربنور اما بونلره ردسروری
شراب ایچرمز یعنی مرحمت ایدوب قاندرمز (یری افعال بابنـدن مبنی للفاعل اولوب مفعوللری
محذوف اعتبـار اولمق اولادر مبنی للمفعول اولمقدن فتـدبر * دیده ازدیدنش نکشتی سیر *
همچنان کز فرات مستسقی * دیده مبتـدا (ازدیدنش مصدر مفعولنه مضـافدر (وشین
غلامه راجعـدر (نکشتی یا حرف حکایه اولمزدی دیمکدر و فاعلی دیده یه راجع تحتنده ضمیر
(وسیر مفعول صریحی (وازدیدنش غیر صریحی (کز اصلنده که ازدر (فرات فانك ضمیلـه
بونده طتلی صو مراددر (مستسقی استفعال بابندن اسم فاعلدر استسقـا مرضنه مبتلا اولان
کیمسه (محصول بیت) کوز اول غلام نازنینی کورمکدن یعنی سیر وتماشا ایلمکدن سیر اولمازدی
یعنی نقدر باقسه طویمزدی انجلینکه طتلی صودن مستسقی هرنقدر که ایچسه قانمز باخصوص که
کندینـه ضرری وار حاصلی کمال حسنندن کوز باقدقجه باقه جغی کلور * عابد لقمهٔ لذیذ
خوردن کرفت وکسوهٔ لطیف پوشیدن وازفواکه ومشموم حلاوت وتمتع یافتن ودرجمال غلام
وکنیزك نظرکردن وخردمندان کفته اند زلف خوبان زنجیر پای عقلست ودام مرغ زیرك * مطلــــ
لقمهٔ لذیذ بیانیـه (خوردن کرفت یمکه باشلدی بونك کبی عبارتلر پاپشه شروعدن کنایـدر
بونترك آخرینـه وارنجه هرفقره ده برکرفت تقـدیر اولنور و بوکرفتك ماقبلنده برعادت لفظنی
تقـدیر ایدن زائد ایلمش (فواکه فاکهه نك جمعیدر تازه میوه دیمکـدر (مشموم خوش قوقولی ردابن سید علی
نسـنه (حلاوت مصدر در لذت معنـاسنه (حلاوت یافتن کرفت یعنی لذتلنمکه باشلدی
(تمتع تفعل بابندن مصدر در لغتده متاعلنمك یعنی فائده لنمکدر اما بونده ذوقلنمك معناسنه در
جائزدر که حلاوت وتمتع فواکه ومشمومه لف ونشر مرتب طریقیله مصروف اوله وجائزدر که
ایکیسی بیله هر برینـه (در حرف صله (جمال غلام لامیه (خردمندان مبتـدا (کفته اند
خبری جـلهٔ اسمیه حالیه واقعـدر (زلف خوبان لامیه ومبتـدا (زنجیر پای عقلست
لامیه لر وخبر مبتـدا (دام مرغ زیرك لامیه و بیـانیه در خبره معطوف (دام دوزاغه وآغه
دیرلر (محصول ترکیب) عابد لذیذ ولطیف لقمه یمکه باشـلدی و پاك ولطیف کسوه
کیمکه وفواکه ومشموماتدن حـلاوت وذوق بولمغه وغلامله جاریه نك جمـال باکمالنه
نظر ایتمکه حال بوکه عقلا دیمشلر محبوبلرك زلفی عقل ایاغنك زنجیریدر یعنی عقلی زنجیره چکر
دخی زیرك وچابك قوشك دوزاغی یعنی هرنقدر که برکیمسه زیرك ودانا اولسه محبوب قصد ایدنجه
انی صید ایدر * بیت * درسر کار تو کردم دل ودین باهمه دانش * مرغ زیرك بحقیقت منم امروز
تودامی * در حرف صله و یا حرف ظرف (سر بونده سودا و هوا معناسـنه در (کاره و کارك
تو یه اضافتی لامیه لر در سنك ایشك سوداسنه و یا سوداسنده دیمکدر (کردم بونك کبی فعللرك مطلــــ
ماقبلنده برصرف عبارتی تقدیر اولنور صرف کردم دیمکـدر (دل مفعولی (ودین اکا معطوف
(با حرف مصاحبت کردم فعلنه متعلق (دانش اسم مصدر در بلش معنـاسنه بونده مراد علمدر
(مرغ زیرك بیانیه ومبتدا (بحقیقت زیرکه متعلق (و با حرف مصاحبت و یا حرف ظرف (منم خبر
مبتدا (وامروز ظرف زمان (وتو مبتدا (ودامی یاء خطابیله خبری یانك وحدت ایچون اولماسنی تجویز
ایدنلر بی ذوق ایمشلر (محصول بیت) ای جانان سنك ایشك هوا وسوداسنده و یا سوداسنه صرف ردابن سیدعلی وسروری
ایلدم دل ودینمی جمیع علم ومعرفتمله یعنی مالملکمی سنك عشقك هواسنه بذل ایلدم (پس مرغ

زیراك بو كون بنم وسن دوزاغسنكه بنی ایكی ایاغمدن صید ایلدك * فی الجمله دولت وقت مجموعش
بزول امد چنانكه كفته اند * دولت وقت لامیه ومجموعه اضافتی بیانیه (بزول باحرف صله
حاصل كلام عابدك وقت مجموعنك دولتی زواله كلدی یعنی جمعیت وقتی وصفای خاطری زائل
اولوب كندی حاصلی دنیا ذوقی اولكی ذوقندن انی دور ایلدی شو بلكه علما وعقلا دیمشلر
* قطعه * هر كه هست ازفقیه و پیر ومرید * وزربان آوران پاك نفس * كه بونده اسمدر كیم
معناسنه (ازحرف تبیین (فقیه بونده عالم معناسنه در (و پیر مرشد (زبان اور وصف تركیبدر فصیح
وبلیغ معناسنه بونده مراد واعظ وناصحدر (آور آوریدندن مشتقدر اوردندن مشتقدر دیین خطا ایلمش — رد سروری
الف ونون ادات جمعدر (پاك نفسه اضافتی بیانیه در (پاك نفس وصف تركیبدر بونده مؤثر سوزلی
خطا ایلمش شیخلر وناصحلر مرادر (محصول بیت) هر كیمسه كه واردر فقیه دن و پیردن ومریددن
وپاك ومؤثر نفسلی فصیح و بلیغ واعظلردن (زبان اورانی سخن دانا ایله شرح ایدن بلمزیمش *چون — رد ابن سید علی
بدنیای دون فرود امد * بعسل در بماند پای مكس *چون ادات تعلیل (بدنیا باحرف صله (دونه
اضافتی بیانیه در الحق دنیایه دیمكدر (فرود بونده دالله درامد تركیبله میل وتنزلدن عبارتدر
بعض مقامده اشاغه لق معنالرنده ده مستعملدر (بونده اشاغه كلدی دینلر اشاغه دن سویلمشلر — رد شراح جمیعا
(بعسل باحرف ظرف (ودرحرف تأكید نتكه مكرر مرور ایلدی (بماند فعل ماضی مفرد غائب
(پای مكس لامیه مصراع ثانی تمثیل وتشبیه طریقیله وارد اولمشدر (محصول بیت) مذكورلردن
هر بریسی چونكه الحق ودنی دنیایه میل ایدوب تنزل ایلدی یعنی اكا تعلق ایدوب تشبث ایلدی
انك لذتنه الدانوب قالدی عسلده مكس ایاغی قالدیغی كبی حاصلی دنیایی عسله واهل دنیایی
مكسه تشبیه ایلمش پس نیجه كه مكس عسله میل ایدوب كرفتار اولور اهل دنیاده حطامنه میل
ایدنجه انجلسین كرفتار اولور (پای مكس یرینه همچو مكس یازنلر نسخه لره مخالف یازدقلرندن
غیری برمعین مألده چیقماز (مذكور قطعه دن صكره كلستانه خارجدن برقطعه الحاق ایدوب — رد شراح جمیعا
شرح ایلین معتوه بونك كبی تصرفلری داخل معرفت ظن ایدر فهم اولنور بویله ایسه بئس الظن
وبئس الفهم * باری ملك بدیدن او رغبت كرد عابدرا دید ازهیئات نخستین بكر دیده وسرخ
وسفید كشته وفربه شده وبربالش دیبا تكیه زده وغلام پری پیكر بامروحهٔ طاوسی بالای
سرش ایستاده برسلامت حالش شادمانی كرد وازهر دری سخن كفتند تا ملك بانجام سخن كفت
من این دوطائفه را درجهان دوست میدارم علما وزهادرا وزیری فیلسوف جهان دیده حاضر
بود كفت ای ملك شرط دوستی انست كه باهر دوطائفه نكویی كبی علما را زر بده تادیكر بخوانند
وزهادرا چیزی مده تازاهد بمانند * بدیدن او باحرف صله واضافت مصدرك مفعولنه در (هیئات
بونده شكل وسیما معناسنه در (نخستینه اضافتی بیانیه در (بكر دیده دونمش یعنی اولكی شكلدن برشكله
دخی كرمش (بالش دیبا بیانیه (دیباشبب دید كلری قوماشدر (تكیه زده طیانمش دیمكدر لفظ تكید
تركیبله مستعملدر (غلام پری پیكر بیانیه پیكر بای عجمك فتحی وسكونیله وفتح كافله صورت معناسنه در
(باحرف مصاحبت (مروحه میمك كسری وراك سكونیله وواو وحانك فتحه لریله اسم آلتدر
یلپزه یه دیرلر عجم باد بیزن دیر (پرفنت و یلكدر دیمكدر (طاوسیه اضافتی بیانیه (یا حرف نسبت طاوسه
منسوب دیمكدر (بالای سرش لامیه باشی اوزره دیمكدر (ایستاده طورمش یعنی ایاغ اوزره
(وازهر دری یاحرف وحدت هر بر بابدن وهر برفصلدن دیمكدر (تاملك تا بونده حتی معناسنه در
باحرف ظرف (انجام آخر دیمكدر سخنه اضافتی لامیه در وزیری یاحرف وحدت (فیلسوف بونده عاقل
ودانا معناسنه در (جهاندیده یه اضافتی بیانیه در (جهاندیده وصف تركیبدر جهان كورمش دیمكدر
مراد مجرب روزكاردر (نكویی یاحرف مصدر (تادیكر تا حرف تعلیل دیكر دخی یعنی زیاده دیمكدر

بخوانند

مطالعه اولنسه مآل چیقه جقندن ماعدا همچو مكس نسخه سنه كوره قطعه نك اعرابنده تكلف قالقار لكن شارحك التزام ایلدیكی نسخه خیال بولیلیر للطابع

(بخوانند اوقویه لر یعنی علمده ترقی ایده لر (دیكر یرینه دیكران یازوب معناسنی تا كیم غیریلر اول — رد شمعی
رعایتی كوروب دخی اوقویه لر دیین جمیع نسخه لره مخالف یازوب مقصوده واصل اولمامش
(محصول تركیب) بركره ملك عابدی كورمكه رغبت ایلدی عابدی كوردی اولكی شكل وسیمادن
دونمش وقزیلی قزل آغ آغی اولمش وسمرمش ودیبا یصدیغه طایمش و پری سیمالی جوان
طاوس تویلرندن معمول یلپزه ایله باشی اوزره طوروب یل صاورر پادشاه عابدك سلامت
حالنه وصفای ظاهرینه شادمانلق ایلدی یعنی ایی حالده بولدیغنه مسرور اولدی وهر بابدن
وهر جهتدن سوز سویلدی حتی پادشاه اخر كلامنده بیوردیكه بن بو ایكی طائفه یی جهانده
سوه رین (یعنی علما وزاهدلری بر عاقل ودانا وزیر اول مجلسده حاضر ایدی دیدی ای پادشاه
محبتك ودوستلغك شرطی اولدركه ایكی طائفه یه یله احسان والطف ایلیه سین علمایه التون واقچه
ویرتا علمده ترقی ایلیه لر یعنی احسان سببیله علمه زیاده كوشش ایلیه لر وزاهدلره نسنه ویرمه تا كیم
زاهد قاله لر یعنی زهد وصلاحنه مانع اولمیه نتكه بانكده كی عابده مانع اولدی حاصلی زهد
ونقوللرینی دنیا لذتی افساد ایلمیه * بیت * نه زاهد را درم باید نه دینار * چو بستد زاهد
دیكر بدست آر * بستد فعل ماضی مفرد غائب (ستدندن فعل مضارع دیین زیاده غلط سویلمش — رد سروری
(چونكه الدی دیمكدر (زاهدی یاحرف وحدت (بدست باحرف صله (آر فعل امر مفرد مخاطبدر
آریدندن كتور دیمكدر (محصول بیت) زاهد اولان كیمسه یه نه اقچه كرك نه التون زیرا بونلر زاهدلكی
بوزار چونكه زاهد درم ودینار آلدی برغیری زاهد اله كتور زیرا بو درم ودینار قبض ایلمكله زاهدلكدن
خارج اولدی * قطعه * آنرا كه سیرت خوش وسربست باخدای * بی نان وقف ولقمهٔ دریوزه
زاهدست ازاكه تقدیری انكس راكه در حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (سیرت خوش بیانیه در — بو تحریف مشهور دكلدر للطابع
پای بطنیله (سربست باحرف وحدت ویاتنكیر (لقمهٔ دریوزه لامیه در (دریوزه جره دیرلر تحریف
ایدوب رومده دروازه دیرلر (محصول بیت) اول كیمسه نك كه كوزل خلقی وحسن سیرتی والله ایله
برسری وار وقف اتمكسز ولقمهٔ جرسز زاهد در یعنی زاهد حقیقی اولنه فقرا اقمه سن یمك
لازم دكل هرنه یرسه اكا ضرر ایلمز * انكشت خوب روی وبنا كوش دلفریب * بی كوشوار
وخاتم فیروزه شاهد شت * انكشت خوبروی لامیه در (انكشت برمق (خوبروی وصف
تركیبدر كوزل یوزلی دیمكدر (بنا كوش قولاق توزی (دلفریبه اضافت بیانیه در (دلفریب
وصف تركیبدر فریبیدن كوكل الدایجی دیمكدر (كوشوار كوپه (خاتم فیروزه بیانیه فیروزه
برجوهرك اسمیدر كه عجم (پیروزه دیر ظاهرا معربدر پیروزه دن (شاهد بونده محبوب معناسنه در
(محصول بیت) لف ونشر غیرمرتب طریقیله بیورر (خوبرویك انكشتی وكوكل الدایجی بنا كوشی
كوپه سز بنا كوشی وخاتم فیروزه سز انكشتی محبوب ومقبولدر یعنی بركوزلك خلقتی مقبول
اولدقدن صكره اسباب زینته هیچ احتیاجی اولماز حاصلی حسن ذاتی یه اسباب زینت لازم دكل
* قطعه * درویش نیك سیرت فرخنده رای را * نان رباط ولقمهٔ دریوزه كومباش * درویش نیك
سیرت بیانیه نیك سیرت وصف تركیبدر ایی خوبلی دیمكدر (فرخنده رایه اضافتده بیانیه در بعض
نسخه ده فرخنده یی واو عطفله ایراد ایلمش لكن اسلوب عجمه مخالفدر (فرخنده رای وصف
تركیبدر مبارك فكرلی دیمكدر (ورا ادات مفعولدر با صله معناسنه (نان رباط لامیه بونده رباطدن
مراد خانقاه وتكیه كبی یرلردر بو مقامده رباطك مشترك معنالرینی ذكر ایدوب تطویل كلام
ایلین اطناب بی فائده ایلمش (لقمهٔ دریوزه لامیه (كو فعل امر مفرد مخاطب سویله دیمكدر — رد سروری
(مباش فعل نهی مفرد مخاطب اولمه دیمكدر (كومباشك معنای مطابقیسی اولما دی ودی اولمه
دیمكدر ومعنای التزامیسی دی اولمسون دیمكدر (كوفعلنی بعض یرده امر ونهی صیغه لریله

استعمال شایعدر بیته کوره معنا وبلور خطاب عام مراد در (محصول بیت) مبارك فکرلی ابو
خو یلی درویشه رباط اتمکی ودر یوزه لقمه سی دی اولمسون یعنی بر کیسه نك که درویشلکی پاك
وصافی اوله اکا وقف اتمکی یمك لازم دکل مراد بودر که درویشلك خانقاهلرده یاتوب فقرا
لباسین کیمکله دکلدر کومباشدن مراد سلبدر همان اولمسون دیمکدر پس کونا کیدافاده ایدر دین
بی ملاحظه سو یلمش بونك کبی برلرده کومقصدردین اثرنجه کتمش *خاتون خوب صورت وپاکیزه
روی را* نقش ونکار وخاتم فیروزه کومباش *خاتون خوب صورت بیانیه خوب صورت وصف
ترکیبیدر (پاکیزه پاك معناسنه در پاکیزه روی وصف ترکیبیدر بوایکی وصف ترکیبی عطف تفسیری
طریقیله وارد اولمش (رادات مفعول در حرف صله معناسنه و یاحرف تخصیص (نقش ونکار
عطف تفسیری (خاتم تانك فتحیله یوزك دیمکدر (محصول بیت) خوب صورت وپاکیزه روی
خاتونه و یاخاتونك نقش ونکاری دخی خاتم فیروزه سی دی اولمه و یااولمسون یعنی خاتونکه رویی
خوب وچهره سی پاکیزه اوله اکا اسباب زینت اولمسون یعنی لازم دکل زیرا اسباب زینت
خلقتده ناقص اولنه کوره در کاملك اسباب حسنه احتیاجی یوقدر * بیت * تامرا هست
ودیکرم باید * کرنخوانند زاهدم شاید * هست رابطه در است معناسنه (یعنی تا که مراچیزی
دیکر جز خدای بایدست دیین عجب تصرفه مالك ایمش (تاحرف توقیت در مادام معناسنه
(مرابنم دیمکدر (هست وآردر دیمکدر (یعنی مادام که بنم برنسنم واردر هرنه اولورسه اولسون
(دیکر غیری (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (نخوانند فعل نفی مستقبل جمع
غائب اوقومیالر یعنی دیمیالر (زاهدم میم معناده نخوانده مقیددر (ضمیر منصوب متصل
معناسنه (شاید فعل مضارع مفرد غائب لایق دیمکدر (محصول بیت) مادام که بنم برنسنم واردر
هرنه ایسه وبرغیریسی که کرکم اوله یعنی بروآرایکن بردخی نسنه یه طالب اولم اکر بکا زاهد
دیمسلر لایقدر زیرا برنسنه نك تکرارنه طالب اولمق زاهدلکی منافیدر حاصلی زاهد اولدر که هیچ
برنسنه نك تکرارنه طالب اولمیوب بریله اکتفا ایلیه مصراع اولك معناسنی فخن کیم برسد مق
مقدارم اوله وغیری یه طالب اولم دیین معنای مصراعی صدایلمش ومادام که بنم قوت لایموت
مقداری نسنه یه قدرتم واردر واندن غیری بکا کرك اوله دیین اثرنجه یوریمش *حکایت* مطابق
این سخن پادشاهی رامهمی پیش آمد کفت اکر انجام این حالت بمرا دمن باشد چندین درم
زاهدارابدهم چون حاجتش برامد وفای نذرش بموجب شرط لازم امدیکی را ازبندکان
خاص کیسهٔ درم داد که بزاهدان تفرقه کند کویند غلام عاقل وهشیار بود همه روز بکردید
وشبانکه بازامد ودرمهارا بوسه دادو پیش ملك نهاد وکفت زاهد انهارا نیافتم کفت این چه
حکایتست انچه من دانم درین شهر چهارصد زاهدند کفت ای خداوند جهان انکه زاهدست
نمی ستاند وانکه می ستاند زاهد نیست ملك بخندید وندیمان را کفت چندانکه مرا در حق
این طائفهٔ خدا پرستان ارادتست وافرار این شوخ دیده راعداوتست وانکار وحق بجانب
اوست * مطابق این سخن اسم فاعلك مفعول لنه اضافتیدر (این سخن اشارتدر ابیات
سابقه (یعنی بوحکایه الرك مضمونلنه مطابق وموافقدر (مهمی باحرف وحدت (انجام
این حالت لامیه (چندین بونده الفاظ کنایه دندر عدم تعیین دن عبارتدر (درم
دالك فتحی وکسریله ورانك فتحیله اقچه یه دیرلر (وفای نذر مصدرك مفعول لنه اضافتیدر
(باحرف مصاحبت (موجب اسم فاعل وزنی اوزره اولیجق سبب معناسنه در (واسم مفعول
وزنی اوزره اولیجق مقتضا معناسنه در (شرطه اضافتی بوکه کوره در (تفرقه مصدر در
تفعیل بابندن باء مصدر حذف اولنوب بدلنه تاویرلمشدر بوحذف وبدل سالمده سماعیدر

ردسروری
ردابن سیدعلی

ردابن سیدعلی

ردسروری
ردشمعی

مطلـــ

اما

(امانا قص ده قباسی (بکردید چکزندی وطولاندی (وشبانکه کیجه سی (ندیمان مصاحبان
معناسنه (طائفهٔ خداپرستان بیانیه در (خداپرست وصف ترکیبیدر زاهد وعابد معناسنه والف ونون
ادات جمعدر (شوخ دیده اصطلاحلرنده کستاخ معناسنه در (ورا ادات تخصیص (وحق
واو حرف حال (وحق مبتدا با حرف ظرف (جانب اولامیه در (محصول ترکیب) بوحکایه
مذکور بیتلر مضموننه مطابقدر برپادشاهك اوکنه برمهم ایش کلدی یعنی برمهم
مصلحت واقع اولدی دیدی که اکر بو حالتك وبومهمك عاقبت و پایانی بنم مرادم اوزره
اولورسه زهاده بوقدر اقچه ویره یم چونکه حاجتی حاصل اولدی ایلدیکی شرط موجبله
نذره وفالازم کلدی خاص بنده لرندن برینه برکیسه اقچه ویردی تاکیم زاهدلره تقسیم
ایده دیرلر که بنده عاقل ودانا ایدی بتون کون کزدی وچکزندی و کیجه سی کروکلدی
واقچه یی اوپدی وپادشاه اوکنه قودی ودیدی هیچ زاهد بولمادم پادشاه دیدی بونه حکایتدر
اول که بن بلورم بوشهرده دورتیوز زاهد واربنده دیدی ای خداوند جهان اولکه زاهد در
المازو اولکه آلور زاهد دکلدر پادشاه کولدی ومصاحبلرینه دیدی اولقدر که بنم بوخدا
پرستلر طائفه سی حقنده ارادت واقرارم وار بوکستاخك عداوت وانکاری وار حال بوکه
حق آنك جانبنده در زیرا سوزی حقدر * بیت * زاهد که درم کرفت ودینار * زاهدتر
ازو کسی بدست آر * که حرف رابط صفت (درم ودینار کرفتك فاعللریدر (زاهدتر
زاهدرك دیمکدر (کسی یا حرف نسبت (بدست (با حرف صله آر الف ممدود ایله فعل امر مفرد
مخاطبدر (اریدندن (اوریدندن دیین یا نه آورد چالمش (محصول بیت) زاهد که اقچه
والتون قبض ایلدی یعنی قبول ایلدی اندن بر زاهدرك کیمسه اله کتور یعنی دنیا ایله مائل
اولان زاهدی ترك ایله ومائل اولمیانی اله کتور یعنی تحصیل ایله * حکایت * یکی از علمای
راسخ را پرسیدند که چه کویی درنان وقف کفت اکر از بهر جمعیت خاطر و فراغ عبادت
ستانند حلالست واکر مجموع از بهر نان نشینند حرام * علمای راسخ بیانیه (راسخ محکم
دیمکدر (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (درنان وقف تقدیری (درحق نان وقف در (ستانند
فعل مضارع جمع غائب فعل شرط واقعدر (حلالست جزای شرط (محصول ترکیب) علمای
راسخك بریسندن صوردیلر که نان وقفك حقنده نه دیرسین دیو دیدی اکر جمعیت خاطر وفراغ
عبادت ایچون الورلرسه حلالدر واکر جمع اولوب وقف اتمکیچون اوتورلرسه حرامدر
* بیت * نان از برای کنج عبادت کرفته اند * صاحب دلان نه کنج عبادت برای نان *
کنج عبادت لامیه در مجازا (نان کرفته اندك مفعول صریحیدر (واز برای غیر صریحی وصاحب
دلان فاعلی (محصول بیت) صاحب دللر اتمکی کنج عبادت ایچون المشلردر یعنی کوشهٔ
عبادتده عزلت ایدوب اوتوردقلری ایچون نان وقفی اوب ررلر صاحب دللر کنج عبادتی وکوشهٔ
عزلتی اتمك المغیچون ووقفك حقنی یمکیچون طوتمادیلر حاصلی وقفك اتمکنی کنج عبادت اختیار
ایلدکلری ایچون الورلر کنج عبادتی اتمك المق ایچون اختیار ایلدیلر * حکایت * درویشی
بمقامی رسید که صاحب بقعهٔ کریم النفس بود طائفهٔ اهل فضل وبلاغت درصحبت
اوهریکی بذلهٔ ولطیفهٔ چنانکه رسم ظریفان باشد همی کفتند درویش راه بیابان قطع
کرده بود ومانده شده وچیزی نه خورده یکی را ازان میان بطریق انبساط کفت تراهم چیزی
باید کفت درویش کفت که مراچون دیکران فضل وبلاغت نیست وچیزی نخوانده ام
بیك بیت ازمن قناعت کنید همکنان برغبت کفتند بکوی کفت * (محصول ترکیب) بردرویش
برمقامه ایرشدی که صاحب مقام کریم النفس کیمسه ایدی اهل فضل وبلاغت طائفه سی

ردابن سیدعلی

آنك مجلسنده هر بريسى نته كه ظرفانك رسم وآيينيدر بر بذله و لطيفه سويلردى درويش راه بيابان
قطع ايلمش ايدى وقالمشدى ونسنه يمهشدى ارالرندن بريسى حشراق طريقيله ديدى سنده برنسنه
سويلمك كركسين درويش ديدى بنم سائرلركبى فضل و بلاغتم يوقدر و برنسنه اوقومامشم بندن
بربذله قناعت ايلك جميع اهل مجلس ارادت ورغبتله سويله دنيلر درويش ديدى * بيت * من كرسنه در
برابرم سفرهٔ نان * هم چون عزبم بردر حمام زنان * من كرسنه مصراع اولك تقديرى من كرسنه ام
دربرابر سفرهٔ نان در ضرورت وزن ايچون ميم تأخير اولندى وجائزدر كه ديه وزميم
ضرورت وزن ايچون كلمشدر ومعنى جهتنده اكا هيچ احتياج يوقدر (ومن كرسنه مبتدا اوله
ومصراع ثانى خبرى تأمل ندر (كرسنه بونده كاف عجمك ضمى وراءنك سكونى وسينك
كسريله در آچ ديمكدر (جوعان معناسنه (سفرهٔ نان لاميه (عزب عينك وزانك فتحه لريله
اركن معناسنه در (در حمام زنان لاميه لردر (محصول بيت) اتمك سفره سى قرشوسنده
بن كرسنه عورتلر حمامى قپوسنده اركن كبى ام (يعنى اركن اولان كيمسنه عورتلر حمامى
قپوسنده نيجه كه تحسر چكرسه بن كرسنه اتمك سفره سى قرشوسنده انجيلين تحسر چكرم
(وجائزدر كه من كرسنه مبتدا اوله وسفرهٔ نان مبتداء ثانى اوله (ودر برابرم خبر ثانى اوله وجملهٔ
اسميه حال اوله ومصراع ثانى خبر مبتداى اول اوله فتدبر * همه بپسنديدند وسفرهٔ پيش اوردند
صاحب دعوت كفت اى يار زمانى توقف كن كه پرستارانم كوفته بريان ميسازند درويش
سر براورد وكفت * پرستار قوللقچى ديمكدر اصلنده وصف تركيبى در آرندهٔ پرست معناسنه
طابق كتوريجى (يعنى طاپوجى صكره خدمتكار جنسنه اسم قلندى (الف ونون ادات
جمعدر اكثر جوارى جنسنه اطلاق ايدرلر (كوفته بى رومده بچق قيمه سندن ايدرلر اما انلر اول اتى
خورده خورده طوغرارلر صكره هاونه قويوب دوكرلر حقيقتده كوفته بو جنس اولان اته ديرلر
(بريان صوسز پشرات جنسنه ديرلر (ميسازند ايلرلر بچق قيمه سنه كوفته دينلر عجم كوفته نيه
ديدكلرين بيلمزيمش (محصول تركيب) جميع اهل مجلس درويشك بيتنى بكنديلر واوكنه سفره
كتورديلر صاحب دعوت ديدى اى يار برزمان توقف ايله كه قوللقچيلرم كوفته بريان ايدرلر درويش
باشين قالدردى وديدى * بيت * كوفته در سفرهٔ من كو مباش * كوفته را نان تهى كوفته است *
بيت اولنده اولان كوفته مذكور كوفته در ومصراع ثانى اولنده اسم مفعولدر دوكلمش معناسنه
(يعنى سفرشدا يدوالامنى چكمش كرسنه كيمسه (راادات صله (نان تهى بيانيه تهى بوش ديمكدر
مراد قاتقسز اتمكدر قافيه ده كى كوفته مذكور كوفته در (محصول بيت) كوفته بنم سفرمده
اولمسون دى يعنى بكا كوفته لازم دكل زيرا بول كوفته سنه قاتقسز اتمك كوفته در (حاصلى آچ
اولان كيمسه قورى اتمكك شكرين چقارر تك بولنسون * حكايت * مريدى كفت بيرا چه
كنم كه ازخلايق بزحمت اندرم از بسيارى كه بزيارتم همى آيند واوقات عزيزم ازتردد ايشان
تشويش حاصل مى شود كفت هرچه درويشانند ايشان را وامى بده وهرچه توانكرانند
ازيشان چيزى بخواه كه ديكر كرد تونكردند * با حرف ظرف زحمت صقلمق وصقنشمق
معناسنه در (اندر با افاده ايلديكى معناى ظرفيتى تأكيد ايدر (بسيارى يا حرف مصدر (كه
حرف بيان بزيارتم با حرف صله (تردد تفعل بابندن مصدر دركلمه وكتمه معناسنه (ايشانه
اضافت مصدرك فاعلنه اضافتيدر (هرچه بوكتابك بو مقامى بويله واقعدر جميع نسخه ده
اكرچه غير ذوى العقولده استعمالى اغلبدر (ليكن ذوى العقولده ده استعمال اولنور
عربيده ما كبى (وآمى يا حرف وحدت ويا تنكير (كه حرف تعليل كرد تو لاميه (نكردند فعل
نفى مستقبل جمع غائب (محصول تركيب) بر مريد بر پيره ديدى نيجه ايده يم كه خلايقدن زحمتده يم

ردابن سيدعلى وسرورى

مطلب

زيارتمه چوق كلد كلرندن يعنى زيارتمه چوق كلد كلرندن زحمت چكرم واوقات عزيزمه انلرك
كلوب كيتملرندن تشويش حاصل اولور يعنى كثرت ناسدن اوقاتم مضبوط دكل پير ديدى اول كه
درويشلردر انلره دين وير يعنى مديون ايله واولكه اغنيادر برنسنه انلردن استه كه بردخى سنك
اطرافكده چكزنميه لر و يانكه اوغرامية لر زيرا مديونلر اداى دين ايلمكه لازم كلسون ديو يانكه
كلمزلر واغنيا استدبكك نسنه يى ويرمك لازم كلسون ديو قورقولرندن يانكه اوغرامزلر حاصلى ايكى
فرقه دن بيله بو وجهله خلاص بولورسين * بيت * كر كد اپيشرو اشكر اسلام بود *
كافر از بيم توقع برود تادر چين * كدادن بونده مراد بلنجيدر (پيشرو وصف تركيبيدر
اوكجه كيديجى ديمكدر (لشكره واسلامه اضافت لاميه لردر (كافر فابى عجم مفتوح اوقور (بيم توقع
لاميه (توقعدن مراد سؤال در (يعنى ديلنمك (برود فعل مضارع مفرد غائب كيدردديمكدر
(امامراد قچمقدر فرار معناسنه (درچين لاميه در (مراد سرحد چيندر (در حرف ظرف
بامعناسنه دبين چين سو يلمامش يعنى خطا ايلمش (محصول بيت) اكر كدا لشكر اسلامك
مقدمى اولورسه يعنى دليلى وقولاغوزى اولورسه كافر ديلنمك قورقوسندن سرحد چينه دك
قچر يعنى بوكلان عسكرعجب ديلنجيلردر بزى ديلنورلر ديو خوفدن طورمز قچار
پيشروده رولفظنى وبرود فعلنى رفتن مصدرندن اخذايدنلر خطا ايلمشلر * حكايت * فقيهى
پدررا كفت هيچ ازين سخنان دلاويز متكلمان درمن اثر نمى كند بعلت آن كه نمى بينم ايشانرا
كردارى موافق كفتار * فقيهى (يا حرف وحدت (پدررا يعنى پدرش را (از حرف
تأكيد (واين اسم اشارتدر سخنانه (ودلاويزه اضافت بيانيه در (دلاويز وصف تركيبيدر
(اويزيدندن كوكل تعلق ايديجى ديمكدر (متكلمانه اضافت لاميه در (متكلماندن مراد واعظلر
وناصحلردر (درمن در حرف صله در بامعناسنه (باحرف مصاحبت (علت سبب ديمكدر
(انه اضافت لاميه در (كه حرف بيان (ايشان را راحرف تخصيص انلرك ديمكدر (كردار
اصلنده وصف تركيبيدر (كرد كه فعل معناسنه اسمدر آرايله كه آرنده دن مرخمدر (تقديرى
ارندهٔ كرد در كاف عربك فتحيله ايش كتوريجى معناسنه (صكره مجموع مركبى فعل
معناسنه اسم ايلديلر (ايمدى كردار كاف عربك فتحيله عمل ديمكدر (پس كافك كسريله
اوقوينلر بولفظك حقيقتنه واصلى اولمامشلر (كفتارده كرداركبى وصف تركيبيدر تقديرى
ارندهٔ كفت در (كفت اسمدر قول معناسنه پس مجموع مركبى كلام معناسنه اسم ايلديلر
(محصول تركيب) بر فقيه باباسنه ديدى هيچ بو واعظلرك وناصحلرك كوزل ادالرى وكوكل
تعلق ايديجى سوزلرى بكا تاثير ايلمز اول سببله كه انلرك اقوالنه موافق اعمالنى كورمزم حاصلى
ايشلرى سوزلرينه اويماز يعنى خلقه كوزل پند ايدرلر اما كنديلر نصيحتلريله متنصح اولمازلر
* مثنوى * ترك دنيا بمردم اموزند * خويشتن سيم وغله اندوزند * ترك دنيا مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (بمردم باحرف صله (اموزندك ترك مفعول صريحى (وبمردم غير صريحى
(خويشتن واو رسميله بونده كنديلر ديمكدر مبتدا واقعدر (غله حبوب جنسنده مستعملدر
(مثلا بغداى واربه وغير يسنده (اندوزندك سيم (وغله مقدم مفعوللريدر (وجملهٔ فعليه
خبر مبتدا درقزانورلر (يعنى كسب ايدرلر ديمكدر (محصول بيت) مذكور واعظ وناصحلر
دنيا تركنى خلقه تعليم ايدرلر اما كنديلرى كمثله غله كسب ايدرلر حاصلى خلقه سويلدكلرينى
كنديلر اشلمزلر بلكه عكسنى اشلرلر * عالمى را كه كفت باشد وبس * چون بكويد نكيرد
اندر كس * عالمى ياحرف وحدت (وراحرف تخصيص (كفت بونده اسمدر قول معناسنه
(واوله مستعمل اولان (بس فقط معناسنه در انجق ديمكدر (نكيرد تأثير ايلمز ديمكدر فعل نفى

زدسرورى وشمعى
چينك برمعناسى كرچكدر
سه

ردابن سيدعلى وسرورى

ردشراح جميعا

ردسروری
ردابن سیدعلی
ردشمعی

مستقبل مفرد غائب در (اندر ادات صله (در بامعنا سنه (در حرف صله در فی معناسنه دیین
سهو ایلمش (کیسه نك قلبنده تأثیر ایلمز دیین ظاهر و متبادر اولدر که اندر حرفنی اندرون
معناسنه اخذ ایلمش (کیسه ده تأثیر ایلمز دین اندر حرف صله اولدیغندن اکاه دکل ایمش
(محصول بیت) بر عالمك که همان قولی اوله انجق یعنی قوانه کوره فعلی اولمیه یعنی قولیله
عامل اولمیه چونکه خلقه نصیحت ایدوب سویلر نصیحتی کیسه یه تأثیر ایلمز * عالم انکس بود که
بدنکند * نه بکوید بخلق وخود نکند * (محصول بیت) عالم اول کیسه در که برامز ایش
اشلیه عالم اول دکلدر که خلقه سویلیه و کندی سویلدیکنی طوتمیه یعنی کندی نصیحتیله
متنصح اولمیه حاصلی عالم علمیله عامل اولاندر اولمیان دکلدر کما قال الله تعالی (اتأمرون
الناس بالبر وتنسون انفسکم) * بیت * عالم که کامرانی وتن پروری کند * اوخویشتن کمست
کرا رهبری کند * که حرف بیان (کامران وصف ترکیبیدر راندندن راند ندن
دکل مراد سوریجی دیمکدر ویا حرف مصدردر (تن پرورده وصف ترکیبیدر پروریدندن

ردابن سیدعلی وسروری

بدنی بسلیجی دیمکدر (ویا حرف مصدر (اوعالمه راجعدر (خویشتن مبتدا (کمست خبری
(کرا که اسمدر کیم معناسنه (ورا ادات مفعول (رهبر وصف ترکیبی دربریدندن قولغوز
معناسنه (عربجه دلیل وهادی دیرلر (محصول بیت) عالم که کامرانلق وتن پرورلك ایلیه
(یعنی حضور وصفای نفسانی ده وبدنی تربیه ایلمسیله مقیداوله اول کندیسی ضالدر یعنی بتمش
وضایع اولمشدر (پس کیمه هدایت ایدر (حاصلی کندی باشنه چاره سی یوق باغیریسنه نه چاره سی
اوله * پدر کفت ای پسر بمجرد این خیال باطل نشاید روی از تربیت ناصحان برتافتن وراه بطالت
کرفتن وعلمارا بضلالت منسوب کردن ودر طلب عالم معصوم از فوائد علم محروم ماندن * مثل *
همچوان نابینایی که شبی در وحل افتاد وکفت ای مسلمانان چراغی فراراه من دارید زنی فاجره
بشنید وکفت توکه چراغ نبینی بچراغ چه بینی همچنین مجلس وعظ کلبهٔ بزاز انست آنجا تانقدی
ندهی بضاعتی نستانی وانیجا تا ارادتی نیاری سعادتی نبری * خیال باطل بیانیه (تربیت ناصحان
مصدرك فاعلنه اضافتیدر (برتافتن دوندرمك (بعض نسخه ده (کردانیدن دوشمش مأل بردر
(طلب عالم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ومعصومه اضافت بیانیه در (فوائد علم لامیه در
(هر بر فقره یه برنشاید تقدیر اولنور (نابینا کوردیمکدر (و یا حرف وحدت و یاتنکیر که حرف رابط صفت
(وحل واولك وحانك فتحه لریله صوق بالحقه دیرلر (چراغی یا حرف وحدت (فرا بونك کبی برلرده

ردشمعی

با صله معناسنه در (فرا یقین دیمکدر دیین زیاده بعید کتمشدر (راه من لامیه (دارید فعل امر
جمع مخاطب طوتکز دیمکدر (زنی یا حرف وحدت (فاجره فاسقه دیمکدر (همچنین مجلس وعظ
بعض نسخه ده همین مجلس وعظ بو مجلس وعظده دیمکدر (کلبه کاف عجمك ضمی ولامك سکونیله
بونده دکان معناسنه در (بزازان لفظنه اضافتی لامیه در (بزاز مبالغه ایله اسم فاعلدر (والف ونون
ادات جمعدر بز صاتیجیلر دیمکدر آنجا یعنی کلبهٔ بزازانده (وتا حرف توقیت (نقدی یا حرف وحدت
ویاتنکیر (بضاعتی یاسیده بویله در (ندهی (ونستانی فعل نفی مستقبللردر (اینجا یعنی مجلس علمده
تا حرف توقیت (ارادت افعال یاندن مصدردراسنك وطلب معناسنه در (ویا حرف تنکیر (سعادتی
یاسیده حرف تنکیردر (نیاری ونبری کنه فعل نفی مستقبللردر (محصول ترکیب) فقیهك پدری
اوغلندن بومقوله سوزی ایشید نجه دیدی (ای اوغل مجرد بو خیال باطل ایله (یعنی ادلهٔ عقلیه
ونقلیه سز همان بوظن فاسد ایله لایق دکلدر ناصحلر تربیه سندن یوز دوندروب انلرك مجلسندن
اعراض ایلمك وکلیا بطالت یولین طوتمق (یعنی بطال اوتورمق وعلما وناصحلری ضلالته نسبت ایلمك
وعالم معصوم طلبنده (یعنی عالم پاك وخالص طلبنده وعلم فائده لرندن محروم قالمق (یعنی علما علمیله

عامل دکلدر دیو علم مجلسندن کلیا تقاعد ایلمك لایق دکل (شول نابینا کبی که بر کیجه بالحقه دوشدی
یعنی سنك حالك اکا بکزر ودیدی ای مسلمانلر بولومه بر چراغ طوتکز بر فاسقه زن اعمانك بوسوزنی
ایشتدی ودیدی سن که چراغ کورمزسین چراغله نه کوررسین قصه دن حصه بودر که سنك که
علمایه حسن ظن واعتقاد خالصك یوقدر پس علمادن نه نور و ضیا کسب ایدرسك حاصلی علمایه
حسن ظنك کرکدر کیم علو میله مهتدی اولاسین ایمدی بو مجلس وعظده بزازلر دکانی کبی در
مادامکه انده نقد ایلتمیه سین بر بضاعت آله مزسین و بونده مادامکه ارادت صادق ومحبت کامل
کتورمیه سین علم سعادتیله مسعود اولمازسین * قطعه * کفت عالم بکوش جان بشنو * ورنماند
بکفتنش کردار * کفت بونده قول معناسنه اسمدر عالمه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر

ردشراح جمیعا

(با حرف مصاحبت (کوش جان بیانیه (ور (واکردن مخففدر (نماند فعل نفی مستقبل مانیدندن
بکزمزسه دیمکدر مانستن دن دینلر خطا سویلدیلر (با حرف صله کفتن مصدر شین ضمیر عالمه
راجعدر (کردار کاف عربك فتحیله عمل معناسنه در (محصول بیت) عالمك قولنی جان قولغیله
ایشت اکر عملی قولنه بکزمزسه ده یعنی عالمك فعلی قولنه اویمازسه ده قولنی جان ایله استماع ایله
* باطلست آنکه مدعی کوید * خفته را خفته کی کند بیدار * مدعی بونده شول جاهلدر که عالم بجنور
یعنی دعوای علم ایدر لکن علمی یوق (محصول بیت) عالمك قولنی هرنیجه ایسه دکله اما
مدعینك وجاهلك سوزی و سویلدیکی باطلدر زیرا او بومشی اویمش نجن اویادر یعنی
جاهلك کندی یه چاره سی یوقدر باغیره نه چاره سی اولور وجائزدر که مدعیدن حکیم سنایی مراد
اوله وکویدك مقولی مصراع ثانی اوله زیرا حکیم سنایی عبرت نامه نام قصیده سنده بر بیت ایراد
ایلمش که حضرت شیخ ذکر ایلدیکی مصراع ثانیسیدر (بیت) عالمست خفته است وتو خفته)
(خفته را خفته کی کند بیدار) یعلم الله شیخك مرادی بو اوله * مرد باید که کیرد اندر کوش
* ورنوشتست پند بر دیوار * باید فعل مضارع مفرد غائب (که حرف بیان کیرد فعل مضارع مفرد
غائب طوته دیمکدر (اندر ادات ظرف قولغنده طوته یعنی خاطرینه آله (نوشتست اصلنده نوشته
استدر ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (محصول بیت) مرد عاقل ودانا کرکدر کیم
قولغنده طوته یعنی قولغنه آله ومتنصح اوله واکر نصیحت دیوارده یازلمش ایسه دکل که عالم غیر
عاملدن حاصلی انسان اولدر که هر نه یردن اولورسه پند پذیر اوله (پندی دیوارده منقوشده
کوررسه عالم غیر عاملدن خود بطریق اولی * حکایت منظومه * صاحب دلی بمدرسه آمد زخانقاه
* بشکست عهد صحبت اهل طریق را * دلی یا حرف وحدت (با حرف صله مدرسه مبالغه ایله اسم
مکان (خانقاه معرب خانکاه درصوفیلر تکیه سی عهدك صحبته وصحبتك اهله واهلك طریقه اضافتلری
لامیه لردر (ورا ادات تخصیص (محصول بیت) بر صاحب دل خانقاهدن مدرسه یه کلدی یعنی خدا
دوستلرندن بریسی صوفیلر طریقنی ترك ایدوب علما طریقنه داخل اولدی بویله اید نجه اهل طریقك عهد
صحبتنی کسر ایلدی یعنی انلر ایله هم صحبت وهم جنس وهم پیشه اولمغی عهد ایلمشکن اول عهدی
شکست ایلدی * کفتم میان عالم وعابد چه فرق بود * تا اختیار کردی ازان این فریق را * تا حرف تعلیل
آن اهل طریقه مصروفدر واین اهل مدرسه یه فریق اسم جمعدر بلوك معناسنه (محصول بیت)
حضرت شیخ بیورر مذکور صاحب دله دیدم عالمله عابد بیننده فرق نه ایدی تا کیم اول طائفه دن
مدرسه قومنی اختیار ایلدك یعنی علمازمرسنی اختیار ایلمکه مرجح نه ایدی * کفت آن کلیم خویش
بدر میبرد زموج * وین سعی میکند که بکیرد غریق را * کلیمدن وجودیدر مراد (خویشه اضافتی
لامیه در (بدر طاشره دیمکدر بعض نسخه ده بدر یرینه برون دوشمش (ومیبرد یرینه می کند
دوشمش وسعی یرینه جهد واقعدر (غریق فعیل مفعول معناسنه در بوغلن کیمسه (ورا ادات

مفعول (محصول بيت) صاحب دل ديدى اول اهل خانقاه كندى كليمنى موجدن چقار رانجق يعنى
جهنم عذابندن كندينى قورتارر انجق اما اهل مدرسه جهد ايلر كه موجدن غريقى بيله تخليص ايليه
يعنى كنديني خلاص ايلدكدن غيرى عذاب دوزخه مستحق اولانى بله تخليص ايلمكه سعى ايلر
حاصلى عالم پند يله خلقى مناهيدن منع ايدر زيرا طريق ضلالتى وهدايتى تعيين ايدر پس
بو وجه يله خلقه جنت يولنى كوسترر * حكايت * يكى برسر راهى مست خفته بود وزمام اختيار
ازدست رفته عابدى برسر او كذر كرد ودر حالت مستقبح او نظر كرد جوان سر برآورد و كفت
واذا مروا باللغو مروا كراما * سرراه يول اوجى وسوقاق باشى (و ياحرف وحدت (خفته يونده
ياتمش معناسنه در (زمام زانك كسريله اويان ديزكنى (اختياره اضافتى بيانيه در (ازدست رفته
تقديرى ازدستش ايدى وبربود مقدردر (عابدى يا حرف وحدت (برسراو لاميه انك باشى
اوزرندن (كذر كرد كجدى (حالت مستقبح بيانيه (اويه اضافتى لاميه واو حرف عطف (اذا ادات
شرط غير جازم (مروا فعل ماضى جمع مذكر غائب (باللغو تقديرى باهل اللغودر (مروا جواب شرط
(كراما حاليله منصوبدر جوابك فاعلندن مكرمين معناسنه (محصول تركيب) برپيسى بريول
اوجنده مست ياتمشيدى وزمام اختيارى الندن كتمشيدى برعابد انك باشى اوزرندن كذر ايلدى
ومستك حالت مستقبحنه نظر ايلدى چون جوان مست باشين قالدردى وديدى يحكم الله قوللرى
براهل لغوك وصاحب كناهك ياندن كچسهلر نفسلرينه تكريم ايلدكلرى حالده كچرلر يعنى انلرك
احوالندن اعراض ايلدكلرى حالده ويالرنده طورمدقلرى حالده كچرلر حاصلى اهل لغوك جركين
حالنه مقيد اولمدقلرى حالده كچرلر ويالرنده اكلنمزلر * نظم * اذا رايت اثيما كن ساترا وحليما *
اذا ادات شرط (رايت فعل ماضى مفرد مذكر مخاطب كورسك ديمكدر فعل شرط (اثيما مفعول
(رايت در فعيل بمعنى فاعلدر ثم ياثمدن يعنى علم بابندن مهموز الفاء كناهكار ديمكدر (كن فعل امر
مفرد مذكر مخاطب اول ديمكدر كان يكوندن يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن اسمى تحتنده
مستتر انت (ساترا لفظا منصوب خبرى (وحليما معطوفدر ساتره (محصول بيت) يحكم
بر كناهكارى كورسك كناهنى ساتر وكنديه حليم اول يعنى انك حالنى تعييب وتقبيح ايليه * يامن تقبح
لغوى لم لا تمر كريما * يا حرف ندا من اسم موصول منادى (تقبح فعل مضارع مفرد مذكر
مخاطب تفعيل بابندن چركين كوررسك ديمكدر (لغوى تقديرا منصوب مفعوليدر (تقبحنك جملهٔ
فعليه اعرابدن محلى يوق صله سيدر اسم موصولك (لم لامك كسرى وميمك سكونيله اوقنور ضرورت
وزن ايچون اصلنده لم در ميمك فتحيله لا تمر فعل نفى استقبال مفرد مذكر مخاطب نيچون كچمزسين (كريما
منصوبدر حاليله (محصول بيت) اى اول كيمسه كه بنم يارامز وچركين ايشومى تقبيح وتعييب ايدرسين
نيچون ياتمدن كرامتله وايلكله كچمزسين يعنى نيچون ياتمدن معزز ومكرم كچمزسين حال بوكه خدا
واذا مروا باللغو مروا كراما بيورمشدر * قطعه * متاب اى پارسا روى از كنهكار * ببخشايندكى
دروى نظر كن * متاب فعل نهى مفرد مخاطب چورمه ديمكدر تابيدندن تافتن دن ديينلر
خطا ايلمشلر (متابك روى مفعول صريحى (واز كنهكار غير صريحى (باحرف مصاحبت
(بخشاينده اسم فاعلدر بخشايدندن بخشودندن دين سهو ايلمش اسركمك يعنى ترحم
ايلمك كاف عجمى هاء رسميدن بدلدر (وى حرف مصدر (در حرف صله در يا معناسنه (وى
واوك فتحيله ضمير غائبدر كنهكاره راجع (محصول بيت) اى عابد رويكى كنهكاردن چورمه
ترحم واطفله اكا نظر ايله يعنى برمجرم كورسك اندن بو زيكى دوندرمه بلكه اكا لطف ورفقله
نظر ايله * اكر من ناجوانمردم بكردار * تو برمن چون جوانمرد ان كذر كن * ناجوانمرد
جوانمرد مقابلى كشى يه وكريم كيمسه يه ديرلر وناجوانمرد نقيضنه (با حرف ظرف (كردار كاف

ردشراح جميعا
ردسرورى

فتحيله مطلق عمله ديرلر پس برامز عمل دينمز وايى عمل دينمز زائد سويلمشلر (محصول بيت) ‏ردابن سيد على وسرورى
اكر بن عملده ناجوانمرد ايسم يعنى اكر افعال واعمالم بد ايسه سن بنم ياتمدن جوانمردلركبى
كذر ايله يعنى ياتمدن كريملر وحليملر كبى كچ وبو قطعهنك اولنده بيت يازانلر بيتى قطعهدن
فرق ايلمزلر ايمش * حكايت * طائفهٔ رندان بانكار درويشى بدر آمدند وسخنان ناسزا ‏ردشراح جميعا
كفتند وبرنجانيدند شكايت پيش پير طريقت برد وكفت چنين حالتى رفت كفت اى فرزند خرقهٔ
درويشان جامهٔ رضاست هركه درين كسوه تحمل نامرادى نكند مدعيست وخرقه بروى
حرام * طائفهٔ رندان بيانيه طائفهٔ همزه سنه حرف وحدت دينمز ايكى وجهله خطا ايلمش ‏ردشمعى
بريسى معناى اضافتى فهم ايلديكى بريسيده همزه يه حرف وحدت ديديكيدر (با حرف صله
(انكار درويش مصدرك مفعولنه اضافتيدر (ويا حرف وحدت (بدرآمدند خارج اولديلر
يعنى انكارنه كلديلر حاصلى حالنه منكر اولديلر (سخنان ناسزا بيانيه (حالتى يا حرف وحدت
وياتنكير (رفت واقع وصادر اولدى ديمكدر (خرقهٔ درويشان لاميه (جامهٔ رضاده لاميه در
مجازا (تحمل نامرادى مصدرك مفعولنه اضافتيدر (نامرادى يرينه بى مرادى يازانلر ايله بى نك
استعمالرندن آكاه دكللرايمش (وخرقه بروى حرام يرينه نه درويش يازان صحيح نسخهلره ‏ردشراح جميعا
مخالف يازمشلر (بعض نسخهده بانكار يرينه بخلاف دوشمش خلافنجه ديمكدر (محصول تركيب) ‏ردابن سيد على وسرورى
رندلر طائفه سى بردرويشك انكارينه كلديلر يعنى درويشلكنه انكار ايلديلر حاصلى
درويشلكندن خارج ايش اشلديلر وناسزا سوز سويلديلر وايجتديلر درويش عدم
تحملندن پير طريقت اوكنه شكايت ايلدى وديدى بونجلين برحالت واقع اولدى پير ديدى
اى اوغل درويشلر خرقه سى جامهٔ رضادر يعنى بو خرقه يى كين هر بلايه صابر كركدر
هر كيمسه كه بو كسوهده نامرادلغه تحمل ايلمز مدعيدر يعنى اكا درويشلك دعواسى كذبدر
وانك اوزرينه خرقه حرامدر حاصلى فقرا خرقه سنه استحقاقى يوقدر بانكار درويشى
بدر آمدندك معناسنى بردرويشه انكار ايله طشره كلديلر دين فتى ابراق كتمش * بيت * ‏ردشمعى
درياى فراوان نشود تيره بسنك * عارف كه برنجد تنك آبست هنوز * درياى فراوان
بيانيه چوق دريا ديمكدر عظمتدن كنايهدر (تيره بولانق ديمكدر (تنك تانك فتحى ونونك ضمى
وكاف عربيله يوفقه ديمكدر (هنوز الآن ديمكدر (محصول بيت) اولو دريايه طاش اتمكله
تيره اولماز يعنى بولنماز پس عارفكه انجنور دخى اول يوفقه صودر دريا اولمغه قريب دكل
حاصلى دخى نهر صغيردر دكز دكل * قطعه * كركزندت رسد تحمل كن * كه بعفو از كناه
پاك شوى * كزند كاف عجمك ضمى وزانك فتحيله ضرر معناسنه در (كه حرف تعليل
(بعفو باحرف مصاحبت (محصول بيت) اكر سكا ضرر ايريشورسه بركيمسهدن تحمل ايله
مضطرب اولوب شكايت ايلمه زيرا عفوسيله كناهدن پاك اولورسونكه اكر انتقام قصد ايلسك
جائزدركه حددن تجاوز ايدوب مجرم اولاسين على كل حال تحمل محموددر * اى برادر چو عاقبت
خاكست * خاك شو پيش از آن كه خاك شوى * (محصول بيت) اى برادر چونكه عاقبت
خاكدر يعنى فنا مقرردر خاك اول اندن اوكدين كه خاك اولورسين يعنى اولوب خاك اولمزدن
اول خاك اول (حاصلى موتوا قبل ان تموتوا مقامنه واصل اول * حكايت منظومه *
اين حكايت شنو كه در بغداد * رايت و پرده را خلاف افتاد * شنو شينك كسرى ونونك فتحيله
فعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طريقيله شنويدندن شنيدندن دينلر خطا سويلديلر (كه حرف
بيان (بغداد مشهور شهرك اسميدر عرب دال اخرى نقطه ايله اوقور (رايتدن مراد سنجاقدركه ‏ردابن سيد على وسرورى
علمه ديرلر (پرده دن مراد اوپرده سيدر قپو پرده سى دكلدر بعضيلر ظن ايلديكى كبى (را ادات ‏ردشمعى

تخصیص (محصول بیت) بو حکایتی ایشتم که بغداد شهرنده رایت و پرده‌نك خلافی واقع
اولدی یعنی بحث وجدالری واقع اولدی * رایت از کرد راه ورنج رکاب * گفت باپرده
ازطریق عتاب * کرد راه لامیه یول توزی (رنج رکابده بو یله در اوزنکی زحمتی دیمکدر (زیرا
رایتك اغاجی اوزنکیه طیانسه ضبطی مشکل اولور (حاصلی اغاجینك اوجه سنی رکابه
طیارلر که ضبطی قابل اوله (اما بوزمانده قایشدن بر نسنه (یعنی قبور پیدا ایدر که اکرلك
اوك قشندن صارقدرلر وسنجاق اغاجینك اباغنی اکا کچوررلر که ضبطی قابل اوله (عتاب
ازار لمقدر (محصول بیت) رایت یول توزی زحمتندن واوزنکی رنجندن پرده‌یه عتاب وخطاب
جهتندن دیدی * من وتو هردو خواجه تاشانیم * بندهٔ بارکاه سلطانیم * ترکیده تحریف
ایدوب خواجه دش دیدکلریدر (یعنی ایکیمز برافندی قوللری یزسنکله (والف (ونون ادات
جمع (ویاو میم ادات تکلم (مصراع ثانی مصراع اولی بیان ایدر (محصول بیت) رایت پرده‌یه
خطاب ایدوب دیر بن سنکله خواجه دشلرز یعنی برافندیلی یز خواجه افندی معناسنه در
سلطان بارکاهینك بنده‌لری یوز یعنی ایکیمز برپادشاه قوللری یوز * من زخدمت دمی نیاسودم * گاه وبیگاه در سفر بودم * دم نفس وساعت (ویا حرف وحدت برنفس وبرساعت
دیمکدر (نیاسودم فعل نفی ماضی متکلم وحده (گاه وبیگاه وقتلی وقتسز دیمکدر (محصول بیت)
رایت دیر بن خدمتدن برنفس وبرساعت آسایش ایلمدم یعنی دکلمدم وقتلی وقتسز سفرده اولدم
* تو نه رنج آزمودهٔ نه حصار * نه بیابان وباد کرد وغبار * رنج زحمت (آزمودهٔ ماضیدن
قسم مفرد مخاطب (یا ضمیر خطاب (وهمزه حرف توسل صنامش سن دیمکدر (حصار قلعه
معناسنه در (حصار صنامقدن مراد اولدر که حصاره یورش ایلدکلری وقت سنجغی
ایلری چکرلر حصاره دکمك قصدیله (پس حصار ایچنده اولان خلق توفنك واوق
وطاش وغیریسنی سنجغه آتارلر وشر مکیچون (شویله اولور که بیچاره سنجق دلك دشك
اولور (ایمدی حصار صنامش سین دیمکدر غرض بو معنادر (یعنی بن بو محنتلری هپ چکمشم
(باد کرد بو کتابك بو مقامی بو یله واقعدر (اما کرد باد دیسه ده وزنه خلل ویرمزدی
غالبا تعلیم ایچوندر که (معلوم اوله که بونك کبی تراکیب مزجیه‌نك اصلی اضافیدر (یعنی
کردبادك وکردابك اصلی باد کرد واب کرد ایمش دکرمی یل ود کرمی صو دیمکدر (صکره
کرد باد قصرغه‌یه وکرداب صو چولکنه دیدیلر (بونلری کافك فتحیله اوقیان بیلمزمش
(محصول بیت) پرده‌یه دیرسن نه زحمت صنادك یعنی صنامدك ونه حصار صواشنی ونه بیابان ردشمی
کوردك ونه سکا قصرغه صارلدی ونه سنی بنم کبی توز باصدی حاصلی سن هیچ بر مشقت
کورمدك * قدم من بسعی پیشترست * پس چرا عزت تو بیشترست * قدم ایاق (بسعی
(باحرف مصاحبت (پیشتر ایلری رك دیمکدر (پیشترك معناسنی اشد نقدیما دیین غلط ادا ایلمش ردسروری
قندر (عزت تو لامیه دریاء بطنیله بیشترباء عربیه‌له زیاده رك دیمکدر (محصول بیت)
بنم ایاغم سعی وکوششله ایلری رکدر زیرا سنجغی صواشده وحصار یورشنده ایلری چکرلر
پس نیچون سنك عزت وحرمتك بندن زیاده رکدر * تو بر بندگان مه‌روی * با کنیزان
یاسمن بوی * بر بندگان لامیه (ومه رویه اضافت بیانیه در (ومهروی وصف ترکیبیدرای
یوزلی دیمکدر (ویا ضمیر خطاب (باحرف مصاحبت (کنیز جاریه در کاف عربك فتحی ونونك
کسریله (والف ونون ادات جمعدر (یاسمن بویه اضافت بیانیه در (یاسمن بو وصف ترکیبیدر
(یاسمن (ویاسمن بر معنایه در (ویا ضمیر خطابدر (محصول بیت) بو بیت بیت سابقده مذکور
اولان عزتی بیان ایدر پرده‌یه دیر که سن ای یوزلی قوللر ومحبوبلر قتنده سین یاسمن قوقولی

جاریه‌لر ایله سین حاصلی ارکك ودیشی کوزللر ایله مصاحب ومقارن سین * من فتاده بدست
شاگردان * بسفر پای بند وسرگردان * فتاده تقدیری فتاده‌ام در (باحرف صله (دست شاگردان
لامیه شاگرداندن مراد خدمتکار طائفه سیدر (بسفر (باحرف ظرف (پای بند وصف ترکیبیدر
اباغی بغلی دیمکدر (سرگردان استعماللرنده متحیر معناسنه در (اما بونده مراد بیلرآنی تحریك
ایدوب انواع زحمتلر چکدکیدر (محصول بیت) رایت دیر که بن قدرمی وقیمتمی بیلمز
خدمتکارلر الینه دوشمشم یعنی انواع حقارت وهوان چکرم اللرنده سفرده اباغم بغلی سرگردان
وسراسیمه کیدرم حاصلی هر وجهله رنج والمده‌یم * گفت من سر بر آستان دارم * نه چو تو
سر بر آسمان دارم * (محصول بیت) پرده رایتدن بو قدر کلماتی ایشیدیجك جواب ویروب
دیدی بن باشمی آستانده طوتارم سنك کبی باشم کوکده طوتمازم یعنی بنم بو حرمت وعزته
سبب یوزم یرده اولوب تکبر ایلمدیکمدندر وخاك کبی تواضع ایلدکمدندر سنك کبی کبر وغرور یله
باشم کوکلرده دکل زیرا من تواضع رفعه الله ومن تکبر وضعه الله در * هر که بیهوده گردن
افرازد * خویشتن را بگردن اندازد * بیهوده زائد وباطل معناسنه در (گردن افرازدك
مقدم مفعولیدر (افرازد رفع ایلیه یعنی بو جلده حاصلی تکبر وتعظمدن کنایه‌در (خویشتن
اندازدك مفعول صریحی وبگردن غیر صریحی افرازد (واندازد فعل مضارع مفرد غائبلردر
(اندازد آتار دیمکدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر هر کیمسه که باطل وزائد یره تکبر وتعظم
ایلر کندینی بوینی اوزره براغور یعنی ایلدیکی تکبر وغرور کندوینی هلاك ایدر زیرا تکبر خدایه
لایق صفتدر انجق * حکایت * یکی از صاحبدلان زور آزمایی را دید که بهم بر آمده ودر خشم
شده وکف بر دهان آورده گفت این را چه حالتست کسی گفت فلان دشنام داده است گفت این
فرومایه هزار من سنگ برمی دارد وطاقت سخنی نمی آرد * زور آزمای وصف ترکیبیدر
(آزمایدندن زور صنایجی دیمکدر آنلر زور بازه زور آزمادیرلر (را ادات مفعول در (بهم برآمده
قاقش وغضبه کلمش (ودر خشم شده خشمه وارمش دیمکدر (ماقبلنه عطف تفسیری واقعدر
(کف کوپوکدر (فلان تقدیری فلانشدر (دشنام داده است دشنام ویرمشدر (یعنی
سوکمشدر (فرومایه الچق اصللی (یعنی بد اصل دیمکدر (من نونك تشدیدیله بتمن دیمکدر (برمی
دارد قالدرر دیمکدر (طاقت سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یاحرف وحدت (نمی آرد
فعل نفی استقبال مفرد غائب استفهامی متضمن کتورمزمی دیمکدر (محصول ترکیب) صاحب
دللردن بریسی برزور بازی کوردی که قاقش وغضبه وارمش واغزینه کوپك کتورمش یعنی
کوپرمش صاحب دل دیدی بو کنه حالت اولدی بر کیمسه دیدیکه فلان کیمسه آنی سوکمشدر
صاحب دل دیدی بو بد اصل بیك بتمن طاش قالدرر وبر سوزه طاقت کتورمزمی یعنی بر سوز
کتورمزمی * قطعه * لاف سر پنجگی ودعوی مردی بگذار * عاجز نفس فرومایه چه مردی
چه زنی * لاف سر پنجه لامیه در اصطلاحلرنده سر پنجه قوی یه وغالبه دیرلر (یاء مصدری
لاحق اولمق سببیله هاء رسمی کاف عجمی یه ابدال اولمشدر قویلق لافی دعوی مری مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (ویا حرف مصدر مردلك دعواسی (بگذار باءك ضمی وکاف عجمك
سکونیله ترك ایله دیمکدر (عاجز نفس فرومایه لامیه ویا نیه‌در (بو عبارتده اعجام اختلاف
ایلدیلر (بعضیلر دیدیلر عاجز منادادر تقدیری ای عاجز در دیمکدر (وبعضیلر دیدیلر که
فرومایه ده یرباء خطاب مضمردر (تقدیری فرومایهٔ در (ولکل وجه (چه مردی چه زنی
یالرضمیر خطابدر (بو عبارتلرك معناسی ارلکك وزنلکك بیننده فرق بوقدر دیمکدر (یعنی
بو ایکی صفتك بیننده فرق یوقدر (محصول بیت) سر پنجه‌لك لافنی ومردلك دعواسنی ترك ایله

ای الحق نفسك عاجزی سنك اراككله زنلكك بیننده فرق یوقدر بلكه زنلكك غالبدر فرومایه بی

عاجز صفت اعتبار ایلین فرومایه لك ایلمش * كرت ازدست برآید دهنی شیرین كن * مردی ان

رد ابن سید علی

نیست كه مشتی بزنی بردهنی * كرت تاسی معنی جهتنده دسته مقیددر (از دست دیمكدر (دهنی

(یاحرف وحدت (مردی یاحرف مصدر (مشتی یاحرف تنكیر (بزنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر

(دهنی یاحرف وحدت (محصول بیت) اكر الكدن كلورسه برآغز طتلی ایله یعنی بر كوكل

اله كتور كه سندن شیرین دهن اولسون كه سكا خیر دعا ایلسون بددعا ایلسون مردلك اول

دكلدر كه براغزه مشت اوره سین یعنی بر كیمسه‌نك خاطرین پریشان ودروتی بحضور ایلیه

سین حاصلی مردلك برخاطر تسلی ایلكدر پریشان ایلك دكلدر * قطعه * اكرخود بردرد پیشانئ

پیل * نه مردست آن كه دروی مردمی نیست * خود ادات تأكید (برده بویله‌در (درد دالك

فتحی وكسریله ورانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب (پیشانئ پیل لامیه‌در (پیشانی باء عجمك

كسریله یاء اصلیه ایله الن دیمكدر (عرب جبهه دیر (آن كه اصلنده ان كس كه ایدی تسكه

مكرر بیان اولندی (وی مذكوركسه راجعدر (مردمی یاحرف مصدر (محصول بیت) اكر فیلك

انده جان ایلمكه قادر ایسه یعنی فیل ایله جنكه مالك ایسه ده مرد دكلدر اول كیمسه انده

مرد ملك وانسانیت یوقدر یعنی شجاعتدن سخاوت وكرم معتبردر * بنی ادم سرشت ازخاك

دارد * اكرخاكی نباشد ادمی نیست * سرشت سینك ورانك كسری وشینك سكونیله اسم مصدر

رد سروری

خلقت معناسنه (فعل ماضی مجهول دیین مجهول سویلمش (خاكی یاحرف نسبت (محصول بیت)

بنی آدمك یعنی آدم اوغللرینك سرشتی وخلقتی خاكدندر زیرا حضرت آدم ترابدن خلق اولدی

پس بنی ادم خاكی اولمزسه آدمی دكلدر بلكه جنی وشیطاندر علی كل حال تحمل وتواضع محموددر

* حكایت * بزركی را پرسیدند كه ازسیرت اخوان صفا كفت كمینه ان كه مراد خاطر یاران برمصالح

خود مقدم دارد وحكما كفته‌اند برادر كه دربند خویشست نه برادر ونه خویشست * بزركی یا

حرف وحدت (را ادات مفعول (سیرت خوی وخلق معناسنه در (اخوان اخك جمعیدر

قرداشلر دیمكدر (سیرت اخوان صفا لامیه‌لردر (كمینه كم اكسك (ویا حرف نسبت (ونون

وها ادات تأكید اكسكلی دیمكدر یعنی اشاغه مرتبه‌سی اخوان صفانك بومرتبه‌در

دیمكدر (آنكه یعنی آنكس كه (مراد خاطر یاران لامیه‌لردر (مصالح خودده بویله‌در

(محصول تركیب) براولویه صوردیلر اخوان صفا اخلاق واطوارندن یعنی صفا قرداشلری

كیملردر دیدیلر دیدیكه اك اكسكلیسی اولدر كه یارانك كوكلی مرادینی كندی مصالحی

اوزره مقدم طوته وحكما وعقلا دیمشلردر برادر كه كندی مرادی وفائده‌سی قیدنده در

یعنی كندی نفسی هواسنه مقیددر اول حقیقتده نه برادر ونه خصمدر زیرا سائر ناسله سكا نسبت

انك تفاوتی هیچ یوقدر * بیت * همراه اكر شتاب كند همره تونیست * دل دركسی مبند كه

دلبستهٔ تونیست * همراه یولداش (شتاب اسم مصدر در ابوی معناسنه یعنی عجله (همره تو

لامیه (دركسی در حرف صله (ویاحرف وحدت (مبند فعل نهی مفرد مخاطب بغلمه دیمكدر

(كه حرف رابط صفت (دلبسته وصف تركیبی اقسامندندر (تویه اضافتی لامیه‌در

(محصول بیت) یولداشك اكر ایورسه سنك یولداشك دكل زیرا سكا مناسب وموافق

دكلدر ایمدی كوكلكی بركیمسه‌یه بغلمه كه سنك دلبسته‌لك دكل یعنی كوكلنی سكا بغلمینه نه سن

اكا كوكلكی بغلمه حاصلی سكا مقید اولمیانه سن مقید اولمه * بیت * چون نبود خویش را

دیانت وتقوی * قطع رحم بهتر از مودت قربی * خویش بونده خصم معناسنه در ورا

ادات تخصیص (قطع رحم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رحم رانك فتحی وحاء مهمله‌نك

كسریله قرابتدر خصملق معناسنه (مودت مصدر میمیدر محبت معناسنه (قربی یه اضافت

مصدرك مفعولنه‌در (قربی خصملق (محصول بیت) چونكه خصمك دیانت وتقواسی

اولمیه یعنی دیندار ومتقی اولمیه انكله خصملق محبتندن خصملق علاقه‌سنی قطع ایلمك اولیدر

زیرا جائزدر كه قرابت محبتی سببیله اكا تابع اولوب خلاف شرع مصلحته ارتكاب ایلیه سین

* یاد دارم كه مدعی درین بیت برقول من اعتراض كرد وكفت حق جل وعلا دركتاب

مجید از قطع رحم نهی كرده است وبمودت ذوی القربی فرموده وآنچه توكفتی مناقض آنست

كفتم غلط كردی موافق قرانست قال الله تعالی وان جاهداك علی ان تشرك بی مالیس لك به

علم فلاتطعهما * مدعی یا حرف وحدت (ان حرف شرط (جاهدا فعل ماضی تثنیهٔ مذكر

غائبدر مفاعله بابندن تثنیه الفی والدینه راجعدر (وكاف ضمیر منصوب متصل (علی جاهدایه

متعلق مفعول به غیر صریحیدر (ان تشرك تأویل مصدرده محلا مجرور وعلی ایله جار

مع المجرور ان تشركه متعلقدر مفعول غیر صریحیدر (ماحملا منصوب مفعول صریحی

(لیس فعلدر افعال ناقصه‌دن (علم لفظا مرفوع اسمی (ولك محلا منصوب خبری (به

علمه متعلق (فلاتطعهما جملهٔ فعلیه جواب شرط (محصول تركیب) خاطرمده در كه

برمدعی بو بیتده بنم قولمه اعتراض ایلدی ودیدی خدای تعالی كتاب مجیدنده قطع رحمدن

نهی ایلمشدر ومودت ذوی القربایه بیورمشدر واول كه انی سن دیدك خدانك دیدیكنه

مناقضدر دیدمكه غلط ایلدك موافق قرآندر اكر سكا والدینك زحمت ویررلرسه بكا شریك

قوشمغه اول نسنه یكه سنك اكا علمك یوقدر یعنی شول نسنه یكه بكا شریك اولمغه استحقاقی

اولد یعنی بیله سین وانلر سكا تكلیف ایلسه انی بكا شریك ایلمكه صاقن انلره اطاعت ایلمه

* بیت * هزار خویش كه بیكانه ازخدا باشد * فدای یك تن بیكانه كاشنا باشد * هزار خویش

مبتدا (كه حرف رابط صفت (فدای یك تن بیكانه خبر مبتدا (كه بنه حرف رابط صفت

(محصول بیت) بیك خصم كه خدادن بیكانه اوله یعنی خدایله اشنا اولوب تقرب الی الله ایلمه

ایمدی بونجلین بیك خصم بربیكانه تنه یعنی بربیكانه وجوده فدا اولسونكه خدایله اشنا اوله

یعنی تقرب الی الله ایلیه * حكایت منظومه * پیرمردی لطیف دربغداد * دخترش

را بكفش دوزی داد * پیرمردی یا حرف وحدت (یا حرف صله (وكفش دوز وصف

تركیبیدر دوزیدندن بشمق دیكیجی یعنی بشمقجی (محصول بیت) برلطیف پیر مرد

بغدادده قزینی بر بشمقجی یه ویردی یعنی اكا نكاح ایلدی دوزی دوختن مصدرندن اخذ

رد ابن سید علی

ایلین خطا ایلمش * مردك سنكدل چنان بكزید * لب دختر كه خون ازو بچكید * مردك تصغیر

مرددر (سنكدله اضافتی بیانیه‌در سنكدل وصف تركیبیدر طاش یوركلی دیمكدر (بكزید باحرف

تأكید (كزید فعل ماضی مفرد غائب ایصردی دیمكدر فاعلی تحتنده مرد كه راجع ضمیرو مفعولی

(لب دختر اضافت لامیه ایله (كه حرف بیان (بچكید باحرف تأكید چكید فعل ماضی مفرد غائب

طامدی دیمكدر (محصول بیت) طاش یوركلی ارجكز قزك دوداغنی انجلین ایصردیكه اندن

قان طامدی * بامدادان پدر چنان دیدش * پیش داماد رفت وپرسیدش * پیش بونده قت معناسنه در

داماد كوبكو (محصول بیت) ایرته‌سی قزك باباسی قزی اویله كوردی كوبكوك قتنه واردی واكا

صوردی * كای فرومایه این چه دندانست * چند خایی لبش نه انبانست * كای كه حرف بیاندر

سؤالی وای حرف ندا منادا‌سی محذوف تقدیری ای مردك فرومایه دربداصل دیمكدر خایی فعل مضارع

مفرد مخاطب چیزنسین دیمكدر (لبش مفعولی (انبان همزه‌نك فتحی وسكون نونله لغتده طغارجغه

دیرلر امابونده دباغت اولمش دری مراد در مطلقا (محصول بیت) دامادده صوردیكه ای الحق

اصللی بونه دیشدر نیجه چرسین دوداغنی انبان دکلدر یعنی قرك دوداغنی سختیانمی ظن ایلدك كه
بو یله چینه دك * بمزاحت نکفتم این کفتار * هزل بکدار وجداز و بردار * باحرف مصاحبت (مزاح
میمك ضمیله اسمدر لطیفه معناسنه ومیمك كسریله مفاعله بابندن مصدر ثانیدر (هزل لطیفه
(وجد جیمك كسریله كرچكدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیوررکه پشمقحبله د ختر قصه سنی
بن سكا لطیفه ایله دیمدم خطاب عام طریقیله سن لطیفهٔ ترك ایله واندن كرچكی اخذ ایله
قالدرمقدن مراد اخذ ایلمكدر یعنی سكا لایق اولان اولدركه بویله كلامدن هزلی ترك ایدوب
جدی اخذ ایلیه سین اول جدیوردیغی بو بیتك مضمونیدر * خوی بد درطبیعتی كه نشست *
نرودجز بروز مرك ازدست * خوی بد بیانیه (طبیعتی یاحرف وحدت (كه حرف بیان (محصول بیت)
برطبیعتده كه برامز خوی اوتوردی اجل كوننده غیری كونده الدن كتمز اول برامازخوی و یاطبیعت
یعنی اولمكله انجق خلاص بولور اول برامز خویدن اول طبیعت * حكایت * فقیهی دختری
داشت بغایت زشت روی وبجای زنان رسیده با وجود جهاز ونعمت كسی بمناكحت اورغبت
نمی نمود * فقیهی یاحرف وحدت (دختری یاسیده بویله در (زشت روی وصف تركیبی چركن
یوزلی دیمكدر (جهاز جیمك فتحی وكسریله قبز وكلن وسفر اثوابنه دیرلر (باحرف صله (مناكحت
مفاعله بابندن مصدردر ونكاح مصدر ثانیسی عورتی اره ویرمكه دیرلر اویه اضافتی مصدرك
مفعولنه در (محصول تركیب) برفقیهك برقزی وار ایدی غایتله چركین یوزلی وعورتلر مرتبه سنه
ایرشمشیدی یعنی بالغه اولوب حیض كورمشیدی وافر جهاز ونعمت وجودیله هیچ بركیمسه
مناكحه سنه رغبت كوسترمزدی * بیت * زشت باشد دبیقی ودیبا * كه بودبرعروس نازیبا * دبیق
دالك فتحی وباك كسریله مصر نواحیسنده برقصبه نك اسمیدر (ویاحرف نسبت پس دبیقی اول
قصبه ده اشلنن قوماشه دیرلر بغداد شهرنده اشلنن قوماشه بغدادی دیدكلری كبی (ودیبا
تركیجه شب دیدكلری قوماشدر (كه حرف رابط صفت (عروس كردك اولمزدن اول اره ده
وعورته ده دیرلر مثلا رجل عروس وامرأه عروس دیرلر (ناحرف توصیف نفی (زیبا یراشق (ونازیبا
یراشقسز (محصول بیت) دبیقی ودیبا قوماشلری چركین اولور یراشقسز عورت اوزره اولدلر
یعنی چركین عورت اوزره كوزل قوماشلر یراشمز * فی الجمله بحكم ضرورت باضریری عقد نكاحش
بستند آورده اند كه در آن تاریخ حكیمی ازسرندیب پرسید كه دیدهٔ نابینایان روشن كردی فقیه
را كفتند چرا دامادت راعلاج نكنی ترسم كه بینا شود و دخترم راطلاق دهد * باحرف صله
(ضریر اعمایه دیرلر بونده حكیمدن مراد كحالدر (سرندیب هند دیارنده بریرك اسمیدر (محصول تركیب)
حاصل كلام امر ضرورتله دختر زشت رویی براعمایه عقد نكاح ایلدیلر روایت ایلمشلردركه
اول تاریخده سرندیب طرفندن برحكیم كحال كلدی ایرشدیكه نابینالرك كوزلرینی روشن ایدر
یعنی كورلرك كوزلرینی اچاردی فقیهه دیدیلر نیچون كویكوكه علاج ایلمزسین دیدی
قورقارمكه بینا اوله وقزمه طلاق ویره * ع * شوی زن زشت رویی نابینا به * شوی عورت اری
ازنه اضافتی لامیه در (وزشت رویه بیانیه (شوی مبتدا (نابینا به خبری (محصول مصراع)
چركین یوزلی عورتك اری نابینا اولمق یكدركه كوروب اندن اكرنمیه * حكایت * پادشاهی
بچشم حقارت درطائفهٔ درویشان نظر كردی یكی ازیشان بفراست دریافت وكفت ای ملك
مادرین دنیا بجیش ازتوكمتریم وبعیش ازتوخوشتر وبمرك برابر وبقیامت بهتر (درطائفه
درحرف صله در بامعناسنه (درویشانه اضافت بیانیه (نظر كردی یاحرف حكایه (دریافت
اكلدی دیمكدر (باحرف مصاحبت وباحرف ظرف (وجیش عسكردر (وبعیش باسیده بویله
وبمرك (وبقیامتده بویله در (محصول تركیب) برپادشاه طائفهٔ درویشانه حقارت كوزیله

مطلب

نظر

نظرایدردی درویشلرك بریسی حقارت ایله نظرنی اكلدی ودیدی ای ملك بز بوجهانده عسكریله
وباعسكر خصوصنده سندن اكسكز وعیش وصفاده سندن خوشرغز وموتده برابر
وقیامتده یكركز * مثنوی * اكركشوركشای كامرانست وكردرویش حاجتمند نانست * كشوركشا
وصف تركیبی در مملكت آچیجی دیمكدر و یاحرف وحدت (كشور كاف عربك كسری وسكون
شین وفتح واوله اقالیم معناسنه در (كامران ده وصف تركیبی در (رانیدندن مراد سوریجی دیمكدر
(حاجتمند مندمیمك فتحیله ادات فاعلدر جی معناسنه (یعنی حاجتلی دیمكدر (نانه اضافت
اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (محصول بیت) (بو بیت بیت آتی یه مرهوندر (اكر
بركشوركشا یعنی برفاتح مملكت پادشاه كامران ایسه (یعنی مراد نجه چنور سه وا كردرویش بیچاره
نانه حاجتلی ایسه (یعنی محتاج نان ایسه * درآن ساعت كه خواهداین وآن مرد * نخواهند ازجهان
بیش ازكفن برد * مرد بونده مصدرمعناسنه در (زیرامضارعه مقارندر (برده مصدر معناسنه در
(محصول بیت) اول ساعتده كه درویش وپادشاه اولیسر در جهانده كفندن زیاده نسنه
ایلتمیسرلردر (یعنی قبره ایلدجكلری بر كفندر فقط * چورخت ازممكت بربست خواهی *
كدایی بهترست ازپادشاهی * مملكتدن مراد جهاندر (برحرف تأكید (بست بستن معناسنه در
قیاس خواهی بربست ایدی ضرورت وزن وقافیه ایچون بواسلوبه ارتكاب ایلدی (محصول بیت)
چونكه دنیا ملكندن اثواب آخرتی بغلیسرسین یعنی آخرته نقل ایلمك استه یه سین كدالق
یكركدر پادشاهلقدن زیرا پادشاهلرك نیجه درلو سؤال وجوابی ونیجه درلو حسابی اولور اما
كدانك بونجلن اولماز * ظاهردرویش جامهٔ ژنده است وموی سترده وحقیقت آن دل زنده
است ونفس مرده * ژنده زای عجمله اسكی لباسده مستعملدر (موی سترده (مولانا حلیمی شیروانی
ومولانا) مصلح الدین لاری (ومولانا صبوحی بدخشی اضافت بیانیه ایله ژنده یه عطف ایلدیلر
تقدیری) جامهٔ موی سترده دربوكدن طوقنان جامه دیمكدر عبا وكبه كبی مثلا (اما شراح
وصف تركیبی طوتوب جامه یه عطف ایلدیلر وتجرددن كنایت ایلدیلر (محصول تركیب) درویشك ردشراح جمیعا
ظاهری اسكی یرلی قفتاندر وبوكدن طوقنمش جامه در (اما حقیقتی دلی زنده ونفسی مرده اولمقدر
* قطعه * نه آنكه بردردعوی نشیند ازخلقی * وكرخلاف كنندش بجنك برخیزد * نه آنكه
نثرسابقدن مستثنادر (یعنی ظاهردرویش مذكور اولانلدر (بو بیتده ذكر ایلدیكی دكلدر
بو بونك كبی یرلرده ظرفیت معناسنی افاده ایدر (در دعوی بیانیه دعوی قپوسنده دیمكدر اسلوب
عجم دعوی ده واوك كسریله اوقنمقدر (ازخلق نشیند متعلقدر (ویاحرف تنكیر (وكر واكردن
مخففدر بونك برینه كه كریازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری معناجهتی تزییق اولور ردشراح جمیعا
(كنندش فعل مضارع جمع غائب وشین ضمیر اسم اشارتك مشارالیهنه راجعدر (بجنك باحرف صله
برخیزد فعل مضارع مفرد غائب قالقه یعنی قیام كوستره (محصول بیت) ظاهردرویش
اول دكلدر كه خلقدن دعوی قپوسنده اوتوره یعنی خلقدن تقاعدایدوب دعوای درویشلك ایلیه
واكرمزاجنه مخالف وضع ایلرلرسه جنك وجدال ایله قیام كوستره حاصلی درویش اول دكلدر كه
دعوای مرد ایدوب خلقك جفاسنه تحمل ایلمیه ازخلق عبارتی مصراع ثانی یه قید ایدوب
معناسی خلقدن برنیجه كیمسنه اكرا كامخالفت ایدهلر تحمل ایتموب جنك وخصومت ایتمكه قالقه
دیین بیتك مرادنه ذره دكلی واصل اولمامش * اكرزكوه فروغلطد آسیاسنكی * نه عارفست ردشمعی
كه ازراه سنك برخیزد * بونده كه كریازانلرو وكریازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر ردشراح جمیعا
(فرو برده آشاغه لق معناسنی افاده ایدرادات اولمق جائزدات تأكیداولمقده جائز (غلطد
فعل مضارع مفرد غائب بونده یوآنه دیمكدر اصل لغت تایله درطاتادن بدل

اولمشدر (نتکه عربیده بعض یرلرده بدل اولور (زیرا لغتلرنده طا یو قدر نتکه سابقا
برقطعه ایله بیان اولمشیدی (اسیا سنك ترکیب مزجی در اصلنده سنك آسیا ایدی اضافتله
(و باحرف وحدت (راه سنك لامیه (محصول بیت) اکر طاغدن برد کرمن طاشی بوالنورسه
عارف دکلدر که اول کیمسه که طاشك یولندن قالقه یعنی در ویشده تسلیم ورضا اولقدر
کرکدر که هرنکه اوکنه کلورسه خدادن محض عطیه بیلك کرکدر حاصلی قضایه رضا و یروب
توکل ایدوب طورمق کرك * طریق درویشان ذکرست وشکر وخدمت و طاعت وایثار
وقناعت وتوحید وتوکل وتسلیم وتحمل * ذکردن مراد دیلکدن وکوکلکدن الله آدینی
دوشرممکدر (وشکردن مرآد ویردیکی نعمته شاکر اولوب شاکی اولمامقدر (وخدمتدن
مرادهرمؤمنك مهماامکن قوللوغن ایلمکدر (نتکه حضرت بهاء الدین نقشبند قدس سره بیورمشدر
(طریق ماخدمتست) طاعت خدمته عطف تفسیری مقامنده در (ایثار ما ملکی بذلدر
(قناعت قلیل ایله اکتفا ایدوب قسمته رضا ویرمکدر (توحید خدایی برلمکدر (اولده اوچ
قسمدر (توحیدافعال وصفات وذاتدر (مشایخك هر برنده اقوالی وارلیکن بومقام استیفاسی دکل
توکل الهه اعتماد ایدوب خلقك الندهکنه بقمامقدر (بونده دهنیجه قول وار (وتسلیم واظهار
عبودیت (تحمل دنیا آجیسن یودقوتوب یوزین وکوزین اکشتمامکدر * هرکه بدین صفتها
موصوفست بحقیقت درویشست اکرچه درقباست اما هرزه کوی بی نماز وهواپرست
هوس باز که روزها بشب ارد دربند شهوت وشبها بروز کند در خواب غفلت بخورد
هرچه درمیاز ابدو بکوید هرچه برزبان ایدرندست اکرچه درعباست * هرکه تقدیری هرکس
که ایدی (بدین دال همزه دن مبدلدر (صفتها صفتك جمعیدر (قبا اوکی اچق قفتان
(هرزه کوی وصف ترکیبیدر (هرزه زائد وباطل معناسنه در (بعض نسخه ده (هرزه کرد
دوشمش (بی نمازه اضافتی بیانیه (وهواپرست وصف ترکیبیدر هوایه طاپیجی (یعنی اهل هوا
وهوس (بازه اضافتی بیانیه در هوس اوینایجی (یعنی اهل هوس (که حرف رابط صفت
(روزهارورك جمعیدر اسلوب عجم ازره (شبهاده بویله در (خواب غفلت بیانیه (رندبونده
مباحی وفاسق معناسنه در (محصول ترکیب) هرکیمسه که بوصفتلرله موصوفدر حقیقتده
درویشدر ولباس فاخرده ایسه ده اما هرزه کوی بی نماز وهواپرست هوس باز که کونلری
کیجه به کتورر لذت دنیا قیدنده یعنی ایام واوقاتی شهوات دنیویه ده بکوره و کیجه لرینی
صباحه خواب غفلتده چقاره هرنکه اورته یه واوکنه کله ییه وهرنکه دلنه کله سویلیه رند
وفاسقدر عباده ایسه ده حاصلی درویشلك عمله کوره در لباسه کوره دکل * قطعه *
ای درونت برهنه ازتقوی * وزبرون جامهٔ ریاداری * ای حرف ندا (منادی مصرا علك
آخرنده تقدیر اولنور (دروندن مراد دلدر (وتا ضمیر خطاب (برهنه بانك ضمی وفتحیله وفتح
رایله وسکون هایله چپلق دیمکدر عریان معناسنه (وزاصلنده وازدر (واو حرف حال (بعض
نسخه ده کز واقعدر (پس که حرف رابط صفت اولور (جامهٔ ریا لامیه در مجازا (داری
طوتارسین دیمکدر (وآرلقدن کنایه در (محصول بیت) ای درونی تقوادن چپلق اولان کیمسه
یعنی قلبی زهد وتقوادن خالی اولان کیمسه حال بوکه طشره دن جامهٔ ریاك واردر یعنی ظاهرکی
ریا لباسیله بزه مش سین * پردهٔ هفت رنك در مکذار * تو که درخانه بوریا داری * پردهٔ هفت
رنك بیانیه یدی رنکلی (پرده دره اضافتی لامیه در (مکذار فعل مضارع نهی مفرد مخاطب
قومه دیمکدر (یعنی صارقتمه (بوریا بانك ضمی ورانك کسریله بردرلو حصیردر که قرغو
قامشندن اورلور (دیار عربده وشرق ممالکنده چوق اولور اوجوز اولدیغیچون فقرا استعمال

ایدر (اول برحصیرلر کبی دیوشرلمز (یعنی رومك و مصرك حصیرلری کبی (بلکه
همان تخته کبی دوشنور (محصول بیت) قپونك یدی رنکلی پرده سنی یعنی قپو که یدی رنکلی
پرده آصمه سن که او کده بوریا طوترسین یعنی سنك خانك که اثواب و تقال وفراشدن خالی
اولوب فقرکدن بوریاد وشمکه محتاج سین قپو که یدی رنکلی چوخه دن ویاقماشدن دیکلمش
پرده صارقدوب اصمه باطنی تقوادن خالی اولوب ظاهری ریا اثوابیله مزین اولان کیمسهٔ
ایچریسی اثوابدن وفراشدن خالی اولوب قپوسنه یدی رنکلی پرده اصلمش خانه یه تشبیه
ایلمش بو بیتده در لفظی زائد طوتی زائد سویلمش * حکایت منظومه * دیدم کل تازه چند
دسته * برکنبدی ازکیاه بسته * کل تازه بیانیه (کنبد کاف عجمك ضمی ونونك
سکونیله و بانك فتحیله قبه معناسنه در عرب تعریب ایدوب (جنبذه دیرلر جیمك و بانك ضمه لریله
(و باحرف وحدت (ازکیاه بسته یه متعلقدر (ازبونده با معناسنه در (محصول بیت) برقبه نك
اوزرنده تازه اوتله بغلی برنیجه دسته تازه کل کوردم زیرا عادتدر کلستانده اپلك بولنمسه
برنوع اوزون اوتلق اولور که کلری انکله بند ایدرلر پس ازکیاه عبارتی کنبده قید
ایدوب معناسنی برقاج دسته تازه کل کوردم اوتدن بریغن اوزره بغلنمش یعنی برمقدار کلی
برمقدار کیاه اوزره بغلنمش کوردم دیین معتوه بغلنملی سوز سویلمش * کفتم چه بود کیاه ناچیز
* تادر صف کل نشیند اونیز * چه بود عبارتنده استفهام تحقیری وار (یعنی نه شیدر کیاه
ناچیز (تا حرف تعلیل (صف کل لامیه (نیز دخی دیمکدر ادات عطفدر (محصول بیت)
حضرت شیخ بیورر کلی اوتله بغلی کورنجه دیدم (بونك کبی قضیه لر وقوعی اولماز بلکه
فرض وتخمین طریقیله در (یعنی دیدم کیاه ناچیز (یعنی لاشی کیاه نه نسنه در که اوده کل
صفنده اوتره (یعنی کل ایله همنشین ومصاحب اوله (حاصلی یابان اوتی کله مقارن اولمق
مناسب دکلدر مجموع بیتك معناسنده نه فائده یه یاراور نه اعتباری واردر که لاشیٔ وحقیر اوت که
اول کیاه دخی کل صفنده اوتوره دیین عجب استقامت طبعه مالك ایمش که بویله خوب
معنا تصویرینه قادر در * بکریست کیاه وکفت خاموش * صحبت نکند کرم فراموش *
باحرف تأکید (کریست فعل ماضی مفرد غائب (کیاه فاعلی کفت کریسته معطوفدر
خاموش (کفت وفعل امر مفرد مخاطبدر اپسم اول دیمکدر (صحبت مبتدا نکندك کرم
مفعول اولی (وفراموش مفعول ثانیسی (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر که کیاه بندن
مذکور کلماتی ایشدنجه اغلدی وزبان حال ایله دیدی اپسم اول مصاحبت کرم واحسانی
فراموش ایلمز (یعنی مصاحبت ومقارنت کرم واطفی اونتماز (حاصلی کرم واحسان اقتضا ایدر
ایمدی بنده کل ایله برباغده اولدیغمزدندر که بوقدر کرم واحسانه مظهر دوشمشم ایمدی
صحبتی نکندك مقدم مفعولی و کرمی فاعلی اعتبار ایدنلر معنای مقصوده واصل اولمامشلر
مصراع ثانینك اهل کرم سابقه ده اولان مصاحبتی ودوستلغی فراموش ایلمز دیین تصویر
معناده عجب متصرفدر * کرنیست جمال ورنك وبویم * آخرنه کیاه باغ اویم * آخرفارسیدر
تقریر وتاکید مقامنده استعمال ایدرلر (مصراع ثانی استفهام تقریریتی افاده ایدر (کیاه باغ
اضافتلری لامیه لردر (محصول بیت) کیاه دیر که اکرنم کل کبی جمال ورنك و بویم یوغیسه
کلك باغینك کیاهی دکلمیم مقرر وایله یم ایمدی صحبت کرمی وفرآموش ایلمز پس کلك میانه سنه
صار اسم غریب دکلدر * من بندهٔ حضرت کریمم * پروردهٔ نعمت قدیمم * بندهٔ حضرت
لامیه در (وکریمه اضافت بیانیه در (پروردهٔ نعمت قدیم لامیه لردر (محصول بیت)
حضرت شیخك کل وکیاه ذکرندن مقصودی تمثیلدر یعنی کندیی کیاه و حضرت کریمی

ردسروری

ردشمی

ردشمی

ردان سید علی وسرروی
ردشمی

کل مقامنه تنزیلدر دیر که بن کریمك بنده سیم نعمت قدیمك پرورده سی یم یعنی خدانك قولی ونعمتنك پرورده سیم * کر بی هنرم وکر هنرمند * لطفست امیدم از خداوند * (محصول بیت) اکر کیاه کبی بی هنرایسم واکر کبی صاحب هنرایسم خداوندن امیدم لطف واحساندر یعنی هرحالده مأیوس دکلم * باانکه بضاعتی ندارم * سرمایهٔ طاعتی ندارم * بضاعت سرمایه (ویاحرف وحدت (ویاحرف تنکیر (سرمایهٔ طاعت بیانیه (ویامذکور کبی (محصول بیت) آنك برله که بضاعتم یو قدر یعنی باخصوص که بضاعته مالك دکلم سرمایهٔ طاعته قادر دکلم که انکله برثواب اشترا ایدم مصراع ثانی مصراع اولی بیان ایدر * اوچاره کار بنده داند * چون هیچ وسیلتش نماند * اومبتدا (وداند خبری (چارهٔ کار بنده لامیه درلر (وداندك مقدم مفعولی (محصول بیت) اول خداوند بنده سنك ایشنك چاره سنی بلور یعنی ایشنه درمان نه اولدیغنی اول خداوند بلور چونکه بنده نك هیچ بروجهله وسیله سی قالمیه یعنی هیچ شفیعی اولمدیغی تقدیرجه درمانی انك النده در * رسمست که مالکان تحریر * ازاد کنند بندهٔ پیر * رسم عادت دیمکدر (که حرف بیان (مالکان تحریر اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (تحریر بونده ازاد ایلمك معناسنه مصدردر تفعیل بابندن حرایلمك معناسنه (بندهٔ پیر بیانیه (وکنندك مفعول اولی (وازاد مفعول ثانیسی (محصول بیت) عادتدر که قول ازاد ایلیکه مالك اولانلر قوجه قولی ازاد ایدرلر * ای بارخدای کیتی آرای * بربندهٔ پیرخود ببخشای * ای حرف ندا بارخدا افندی دیمکدر نتکه انوری بیورر (بیت) عالم مجدکه بر بارخدایان ملکست) (مجددین آن بسزا برملکان) بارخدای افندی دیمکدر بوده انوریکدر (بیت) خواجهٔ کل جهان آنکه خدایش کردست) (جاودان برهمه احرار جهان بارخدای) پس اصلنده باری ایدی یا ایله ویاسی ضرورت وزن ایچون حذف اولندی دیین ظاهردر که بونی لفظ عربی ظن ایلمش خالق معناسنه لیکن ظن فاسد ایلمش که بولفظ عجمدر (کیتی آرایه اضافتی بیانیه در (کیتی آرای وصف ترکیبدر آرایدندن جهان بزیجی دیمکدر (بر حرف استعلا (بندهٔ پیرخود بیانیه ولامیه در (ببخشای فعل امر مفرد مخاطب بخشایدندن امردر که یعنی ترحم ایله دیمکدر (محصول بیت) ای کیتی بزیجی افندی یعنی ای عالمی مخلوقات ومصنوعاتله مزین ایدیجی افندی کندی پیر قولکه ترحم ایله حاصلی پیر قوللری ازاد ایلمك عادتدر بنده سنك پیرقولکم بنی جهنم عذابندن ازاد ایله * سعدی ره کعبهٔ رضا کیر * ای مرد خدا ره خدا کیر * سعدی منادی حرف نداسی محذوف (ره کعبهٔ رضا لامیه وبیانیه در (کیر فعل امر مفرد مخاطب طوت دیمکدر (مرد خدا لامیه (ره خداده بویله در ایکی مصراعده یله ره لفظی کیر فعلنك مفعوللریدر (محصول بیت) ای سعدی رضا کعبه سنك یولین طوت یعنی طریق رضایه سالك اول حاصلی رضا او زره اول ای مرد خدا خدا یولین طوت یعنی خدایه لایق یوله کیت که طریق انبیا واولیادر * بدبخت کسی که سر بتابد * زین درکه دردکر نیابد * بدبخت وصف ترکیبیدر (کسی یا حرف وحدت (سر بتابدك مقدم مفعولیدر (زین در بتابده متعلقدر (که حرف تعلیل (دردیکر بیانیه ولامیه ایکی اعتبار ایله ونیابدك مقدم مفعولی (محصول بیت) بدبخت برکیمسه درکه باشنی بوقپودن چویره یعنی باب خدادن اعراض ایلیه زیرا غیر قپویی ویاغیرینك قپوسنی بولماز حاصلی باب خدادن اعراض ایلیه بدبخت اولوب بربابه دخی مالك اولماز تابد تابیدندن مشتقدر یابد یابیدندن اولدیغی کبی تافتن ویافتندن مشتقدر دینلر خطا ایلمشلر * حکایت * حکیمی را پرسیدند که از شجاعت وسخاوت کدام بهترست کفت آنرا که سخاوت هست شجاعت حاجت نیست * محصول ترکیب) برحکیمه

ردابن سیدعلی

ردابن سیدعلی وسرروی

صوردیلر که شجاعت وسخاوتدن قنقیسی یکرکدر یعنی قنقیسی افضلدر جواب ویردیکه اول کیمسه نك که سخاوتی وار شجاعته حاجتی یوقدر * بیت * نوشتست برکور بهرام کور * که دست کرم به ز بازوی زور * نوشتست اصلنده نوشته است در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی پس هاء رسمیله همزه کتابت ایدوب صحتنه حکم ایدنلر سهو ایلمشلر (کور کاف عجمك ضمیله قبر دیمکدر (بهرام کور سابقا مفصل بیان اولندی (که حرف بیان (دست کرم بیانیه (بازوی زور لامیه در (محصول بیت) بهرام کورك قبرنده یازلمشدر که کرم الی بازوی زوردن یکدر یعنی کرم واحسان صادر اولان ال زور صادر اولان بازودن یکدر * قطعه * نماند حاتم طایی ولیك تا باید * بماند نام بلندش بنیکویی مشهور * نماند قالمدی یعنی اولدی دیمکدر (حاتم حاء مهمله ایله اسم فاعل وزنی اوزره برمشهور سخی عربك اسمیدر لیکن عجم تانك فتحیله استعمال ایدر (طایی طی قبیله سنه منسوبدر خلاف قیاس اوزره (ولیك ادات اضراب (تا حرف انتهی (یا حرف صله (تابد غایت ونهایت معناسنه (نام بلند بیانیه (شین ضمیر حاتمه راجعدر (با حرف مصاحبت (نیکو واو کتابت اولنور اما تلفظ اولنمز ضرورت وزن ایچون یاء ثانیه حرف مصدردر (محصول بیت) حاتم طایی قالمدی اولدی اما ابده دك یعنی انقراض عالمه دك نام بلندی ایلکله مشهور قالدی حاصلی آدی عالمده ایلك ایله داستان قالدی * زکوة مال بدر کن که فضلهٔ رزرا * چو باغبان ببرد بیشتر دهد انکور * زکوة معروف قرآنده الف واو شکلنده یازیلور اما سائر کتابلرده کندی شکلنده کتابت اولنسه جائزدر (ماله اضافت لامیه در (با حرف صله در (بونده طاشره معناسنه در مجازا (که حرف تعلیل (فضله زیاده یه دیرلر (ورز رانك فتحی وزاء معجمه ایله باغ چبوغی (ورا ادات مفعول (چو حرف تعلیل (باغبان باغ بکجیسی مراد باغه تیمار ایدن کیمسه در (ببرد کسه مراد بودامقدر (انکور اوزم (محصول بیت) مالك زکاتی طاشره ایله یعنی مالکدن اخراج ایله زیرا اصمه نك فضله سنی چونکه باغبان کسه یعنی بودایه اوزومی زیاده رك ویرر کسلمه یکندن نتکه مجرب قضیه در پس زکوة ظاهرا وصورتا نقصاندر اما حقیقتا زیاده در باغ چبوغی کبی *باب سیوم درفضیلت قناعت * (قناعت مصدردر علم بابندن مالك اولدیغنه راضی اولمغه دیرلر (اما فتح بابندن دیلنمکه دیرلر نتکه دیرلر (العبد حران قنع والحر عبد ان قنع * حکایت * خواهندهٔ مغربی درصف بزازان حلب می کفت ای خداوندان نعمت اکرشمارا انصاف بودی ومارا قناعت رسم سؤال ازجهان برخاستی * خواهندهٔ مغربی بیانیه (ویا حرف نسبت (همزه یی وحدت ایچون طوتوب معناسنی برمغرب دیلنجیسی دیین غریب مغربیلك ایلمش (صف فانك تشدیدیله صره معناسنه در مراد دوکان صره سیدر (بزازانه اضافت لامیه در (حلبه ده بویله در (حلب حانك ولامك فتحه لریله دیار عربده برمعمور ومشهور شهردر (بزازان مبالغه ایله اسم فاعلدر بزصاتجیلر دیمکدر (مراد بزاستاندر (والف ونون ادات جمعدر (خداوندان نعمت یعنی اغنیا اصحاب نعمت دیمکدر اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (شمارا را ادات تخصیص (انصاف عدالت دیمکدر افعال بابندن مصدردر (رسم سؤال لامیه در عادت سؤال دیمکدر (بودی وبرخاستی یالری حرف حکایه در (محصول ترکیب) مغرب دیلنجیسی حلب بزجیلری بازارنده سویلردی ای نعمت اصحابی اغنیا اکر سزك انصافلر کوزاولیدی یعنی زکوة وصدقاتکزی بغیر سؤال ادا ایلسکز ویزمده ویردیککزه قناعتمز اولیدی دیلنجیلك عادت وقانونی جهاندن قالقایدی یعنی مرفوع اولیدی *قطعه *ای قناعت توانکرم کردان که ورای تو هیچ نعمت نیست * توانکر ادات فاعلدر بجی معناسنه توانکر غنی معناسنه در میم معنی جهتنده کردان فعلنه مقیددر ضمیر منصوب متصل

ردابن سیدعلی وسرروی

ردشمعی

معناسنه کردان کاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر بونده تصییر معناسنی افاده ایدر
ضمیر مفعول ولی وتوانکر ثانیسی بنی غنی ایله دیمکدر (که حرف تعلیل ورا کاری دیمکدر تو یه اضافت
لامیه در (محصول بیت) قناعته مجازا خطاب ایدوب بیورر ای قناعت بنی غنی ایله زیراسندن اوته
واکاری هیچ نعمت یوقدر یعنی جمیع نعمتلرك منتهاسی سن سین * کنج صبر اختیار لقمانست *
هرکرا صبر نیست حکمت نیست * کنج کاف عربك ضمیله بوجقدر که عرب زاویه در وکاف عجمك
فتحیله خزینه معناسنه در بونده ایکیسنده مساغ وار صبره اضافت بیانیه در ومبتدا (اختیار لقمان
لامیه وخبر (محصول بیت) کنج صبر یعنی صبر بوجاغی و یا صبر خزینه سی لقمانك مختاریدر یعنی
حکیم مشرب کرکدر کنج صبر اختیار ایلیه (زیرا هر کیمسه نك که صبری یوقدر حکمتی یوقدر
(یعنی کنج صبر مختار لقماندر (پس هر کس که انك مختارینی اختیار ایلدی حکیم مشربدر
* حکایت * دو امیر زاده درمصر بودند یکی علم اموخت ودیکری مال اندوخت آن علامۀ عصر شد
واین عزیز مصر کشت پس این توانکر بچشم حقارت در فقیه نظر کردی وکفتی من بسلطنت
رسیدم وتو همچنان درمسکنت بماندی کفت ای برادر شکر نعمت باری تعالی برمنست که میراث پیغمبران
یافتم یعنی علم وتو میراث فرعون وهامان یعنی ملك مصر * آموخت وانداخت بو ایکی فعلده قیاس
یاء حکایه ایله اولمق ایدی (بعض نسخه ده اندوختن صکره علامۀ لامر واقعدر (آن اسم اشارتدر
کاسب علم این کاسب ماله (علامۀ عصر لامیه در علامه مبالغه صیغه سیدر مذکر ومؤنثه صفت
اولور عصر زمانه دیرلر (عزیز مصر لامیه در (با حرف مصاحبت (چشم حقارت بیانیه (در
حرف صله (فقیه یرینه فقیر یازان متن صحیحه مخالف یازمش (کردی وکفتی
یاری حرف حکایه در (با حرف صله (سلطنت پادشاهلقدر (همچنان اولکی کبی دیمکدر یعنی کسب
علمدن اول نیجه که مسکین ایدك بنه آنجلین مسکین سین دیمکدر (مسکنت مصدردر (شکر نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر و باری یه اضافت لامیه در (باری عربیده خالق معناسنه در (یعنی
علم بو تفسیره صنفکدر میراث فرعون لامیه هامان وزیر فرعوندر دیرلر که فرعونك ربوبیتنه
اول اقرار واعتراف ایلین ودعوئ الوهیتنی تصدیق ایلین هاماندر (یعنی ملك مصر بوده شیخکدر
(محصول ترکیب) مصرده ایکی بکزاده وار ایدی بریسی کسب علم ایدردی و بریسی کسب مال
عاقبت اول علامۀ عصر اولدی و بو عزیز مصر یعنی حاکم مصر پس بو غنی قرداش عالم
قرداشنه حقارت کوزیله بقاردی ودیردی بن سلطنته ایرشدم وسن اولکی کبی مسکنتده قالدك
عالم دیدی ای قرداش خدانك شکر نعمتی بنم اوزریمه درکه انبیا میراثنی بولدم که (العلماء
ورثة الانبیادر) وسن میراث فرعون وهامان که انلر بر زمان بو سلطنت سببیله دعوای
الوهیت ایدرلردی * مثنوی * من آن مورم که در پایم بمالند * نه زنبورم که از نیشم بنالند *
(که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (پایم میم معناده بمالند فعلنه مقید در ضمیر منصوب
متصل معناسنه بمالند فعل مضارع جمع غائب اوزرلر دیمکدر یعنی چکنزلر (زنبور اری جنسنه
دیرلر (که حرف رابط صفت (نیش اول ایکنه در که آری وغیریسی آنوکله صوقار نیش برینه
دست یازان اول وانسبی یلمزیمش با حرف تأکید (نالند فعل مضارع جمع غائب ایکلرلر دیمکدر
(محصول بیت) بن اول قرنجه یمکه بنی ایاقده چکنزلر یعنی اول حقیرمکه حقارتدن بنی پایمال
ایدرلر اول آری دکلم که نیشمدن ایکلرلر (یعنی اول موذی دکلم که مظلوملر بندن فریاد وفغان
ایدرلر * بجا خود شکر این نعمت کزارم * که زور مردم ازاری ندارم * خود ادات تأکید
(شکر این نعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کزارم فعل مضارع متکلم وحده ادا ایدرم دیمکدر
بو معنایه اولان کزارم زا ایله یازبلور پس ذال ایله یازانلر بو ادابی بلمزلر ایمش * که حرف بیان نعمتی

ملك برادر فقیه برادره اثر
یوسف علیه السلام ه اقتفا
ایتدم دیو جواب ویرمش
اولسه ایدی رنکین دوشردی
لکن جهلنه بناء اشبو پاسخ
لطائف راسخی تدارك
ایده ماسی بنه علمك شرفنی
تنویر ایدر لکن علم ایله مال جمع
اولمق زهی سعادتدر
للطابع

ردابن سیدعلی

ردشمعی

ردسروری وشمعی

بیان

بیان ایدر (زور مردم ازار مصدرك مفعولنه اضافتیدر مردم ازار وصف ترکیبدر مردم انجیدیجی
دیمکدر و یا حرف مصدر (ندارم طوتمام (یعنی بنم بوقدر (محصول بیت) بو نعمتك شکرینی قنده
ادا ایده رم یعنی ادا ایده مزمکه مردم انجیدیجیلك زورم یوقدر یعنی کیمسه یه جفا واذا ایلمکه قادر
اولمدیغم برعظیم نعمتدر پس بو نعمتك شکرینی قنده ادا ایده بیلورم یعنی ایده مزم * حکایت *
درویشی راشنیدمکه درآتش فاقه میسوخت وخرقه برخرقه می دوخت وتسلئ خاطر خود بدین
بیت می کرد * آتش فاقه بیانیه فقر آتشی دیمکدر (خرقه بونده پاره معناسنه در اولکی خرقه یرینه
رقعه یازان یانلدن یازمش (میسوخت ومیدوخت ومیکرد حکایت حال ماضیلردر (تسلی تفعل
بابندن مصدردر (خاطره اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وخوده لامیه (محصول ترکیب)
بر درویشی ایشتدمکه فقر آتشنه یناردی و پاره پاره اوزره دیکردی یعنی یماردی وکندی خاطرینی
بو بیتله تسلی ایدردی * بیت * بنان خشك قناعت کنیم وجامه دلق * که بار محنت خود به که بار
منت خلق * نان خشك بیانیه جامۀ دلقده بویله (که حرف تعلیل (بار محنت خود بیانیه ولامیه در
(بار منت خلقده بویله در (محصول بیت) قوری اتمکله قناعت ایدرز و یا ایده لوم فعل مضارع
و یا فعل امر اوله دخی فقر اخرقه سیله یعنی لباس فاخر استمزز زیرا کندی محنتمز یوکی یکدر خلقك
منتی یوکندن یعنی خلقك نفایس ولباسی ایچون منت داری اولمقدن محنت دار فقر وفنا اولمق یکدر
* کسی کفتش چه نشینیکه فلان درین شهر طبع کریم دارد وکرم عمیم میان بخدمت ازادکان
بسته وبر در دلها نشسته اکر بر صورت حال تو مطلع کردد پاس خاطر عزیزان منت دارد کفت
خاموشکه در نیستی مردن به که حاجت پیش کسی بردن که کفته اند * کسی یا حرف وحدت
(کفتش شین ضمیردر و یشه راجعدر (که حرف تعلیل (فلان بونده شخص ذوی العقولدن کنایتدر
(کرم عمیم بیانیه در کرم عام معناسنه در (با حرف صله (خدمت ازادکان مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(در دلها لامیه در مجازا (صورت حال تو لامیه لردر (پاس باء عجمله حفظ معناسنه در (وخاطره
اضافتی مصدرك مفعولنه در (وعزیزانه لامیه (خاموش فعل امر مفرد مخاطب اسم اول دیمکدر
که حرف تعلیل (نیستی یا حرف مصدردر یوقلق دیمکدر (که حرف تفضیلدر من معناسنه حاصلی
من تفضیلیه معناسنه در (حاجت بردنك مقدم مفعولیدر (و پیش ظرف مکانی وکسی یه اضافتی
لامیه در (و یا حرف وحدت (محصول ترکیب) بر کیمسه درویشه دیدی نه اوتورورسنکه فلان کیمسه
بو شهرده طبع کریم وکرم عمیم صاحبیدر آزاده لر یعنی ایولر خدمتنه بل بغلمش اکر سنك صورت
حالکه مطلع اولورسه عزیزلر خاطرینی رعایت ایدر یعنی سیز عزیزك خاطرینی رعایت ایلمکی
جانه منت بیلور درویش دیدی اسم اول زیرا بو قلقده اولمك یکدر کیمسه اوکینه احتیاج ایلدوب
عرض ایلمکدن زیرا دیمشلردر * قطعه * هم رقعه دوختن به والزام کنج صبر * کز بهر جامۀ
رقعه بر خواجکان نوشت * رقعه بونده یمه معناسنه در (دوختن مصدردر دیکمك معناسنه
(رقعه مقدم مفعولیدر (الزام کنج صبر مصدرك مفعولنه وبیانیه اضافتلریدر (الزام مصدردر
افعال بابندن برنسنه یی برنسنه یه یاپشدرمق بونده مراد کنج صبری نفسنه لازم ایلمکدر و یا کنج
صبره ملازم اولمقدر صبره کنج اضافتی استعاره طریقیله در زیرا صبرك بوجغی اولماز نهایتی
اوتوروب صبر ایلدیکی بوجغه مجازا کنج صبر دیرلر سائرلرینده بوکا قیاس ایله (الزام بونده اعتناق
معناسنه در دیین مقامه مناسب سویلمامش زیرا اعتناق قوجقدر که عجم دراغوشله تعبیر ایدر
اول ایسه التزامك معناسیدر الزامك دکل (کز من تفضیلیه معناسنه در بعض نسخه ده کز یرینه
از واقعدر اصح بویله اولمقدر اکرچه که اکثر نسخه ده کز واقعدر (بهر جامه لامیه (رقعه
بونده کاغد پاره سیدر که انده حسب حال و یا عرض حال یازوب اکابره صونرلر (بر خواجکان

ردشمعی

ردسروری

لامیه در اکابر قاتنه دیمکدر (نوشت بونده نوشتن معناسنه در (محصول بیت) بعه بعه اوزره
دکك ونفسه صبر بوجغنی لازم ایلمك یکدر جامه ایچون اکابر قاتنه رقعه وعرض حال یازمقدن
یعنی یمانی لباس کیوب بر بوجقـده صبر ایدوب اوتورمق خواجه یه لباس ایچون عرضحال
یازمقـدن افضل واحرادر * حقا که باعقوبت دوزخ برابرست * رفتن بپای مردیء همسایه
در بهشت * حقا بولفظی عرب قسمده استعمال ایدر حرف نفی ایله مثلا حقـا لا آیك دیرلر
اما عجم صدق مقامنده استعمال ایدر حقیقت حال وحقیقت امر دیجك یرده قسم معناسیده
مراد اولسه تحملی وار (که حرف بیان (با حرف مصاحبت (عقوبت شکنجه معناسنه در
(دوزخه اضافت لامیه (باحرف مصاحبت (پای مرد اصطلاحلرنده شفیع ومعین معناسنه در
تکه بوستانده بیورمشدر (بیت) یکی کفش ای مجلس آرای مرد) (که بود اندرین مجلست
پای مرد) یاء مصدری لاحق اولمغله شفاعت معناسنی افاده ایدر تکه لسانی دیوانده واقعدر
(بیت) خود کـرده ایم کار لسانی درست وراست (ازغیر پای مردیء همت ندیده ایم)
پس بونده پای مرد و پای مردم یازانلر مذکور اصطلاحـه واصل اولمامشلر (همسایه یه
اضافت لامیه در (در حرف صله در یامعناسنه (محصول بیت) حقیقت حالکه جهنم عذابیـله
برابردر قومشی شفاعتیـله ومعاونتیله جنته کتمك یعنی غیر یلرك عون وعنایتیله حضوره وذوقه
واصل اولمق جهنم عذابنه مقارن اولقدر * حکایت * یکی از ملوك عجم طبیبی حاذق بخدمت
مصطفی علیه الصلوة والسلام فرستاد سالی چند در دیار عرب بود کسی تجربتی پیش او نیامد ومعالجتی
ازوی درنخواست روزی پیش سید الانبیاء علیه الصلوة والسلام آمد وگله کرد که مرا برای معالجت
اصحاب فرستاده اند و درین مدت هیچکس بمن التفـات نکرد تا خدمتی که برین بنده معینست
بجای آرم رسول علیه الصلوة والسلام فرمود که این طائفه را طریقست که تا اشتها غالب نشود چیزی
نخورند وهنوز که اشتها باقی باشد دست از طعام باز دارند حکیم گفت اینست موجب تندرستی
پس زمین خدمت ببوسید و برفت * حاذق ماهر دیمکـدر (کسی یا حرف وحدت (باحرف
مصاحبت (تجربتی یاحرف وحدت و یاتنکیر (معالجتی یاسیده بویله در (درنخواست در حرف
تأکید (روزی یاحرف وحدت (گله کاف عجمك کسریله شکایت معناسنه در (مرابنی دیمکدر
(برآی معالجت اصحـاب (برآی یاء اصلیه ایله ادات تعلیل معـالجه یه اضافتی لامیه در واصحابه
مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (درین مدت یعنی بوقدر زمانده که بونده اوتوردم (هیچکس
هیچ کیمسه دیمکدر (تا حرف تعلیـل (خدمتی یاحرف وحدت (بجای آرم یرینـه کتوردم یعنی
ادا ایدم دیمکدر (طریقست یعنی قاعده (یاحرف وحدت (که تا حرف توقیت مادام معناسنه
(وهنوز که بو که حرفنی هنوز دن صکره یازمیوب باشـدن صکره یازان تحشیـده یازمش
(بازدارند لغتده کروچکرلر دیمکـدر اما مراد ترك اکل ایدرلر دیمکـدر متون قدیمده برآرنده
دوشمش بازدارند بدلی پس برارند دینـه اعتراض ایلین کندی معترض واقعـدر زیرا ایکی
ادادن مقصود بردر (موجب جیمك کسریله سبب دیمکدر (تندرستی یه اضافت لامیه در (ویا
حرف مصدر (بازدارندك معنـاسنی کروطونارلر دیین معنـایی کروطوتمش (محصول ترکیب)
عجم پادشاهلرندن بریسی بر حاذق طبیب حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامك خدمتنـه
ارسال ایلدی برنیچه یل دیار عربده اولدی کیمسه تجربه طریقیله اوکنه کلمدی یعنی اصحابدن
کیمسه بونی تجربه ایلدیکه یونك بوفنـده بر حذاقتی وارمیدر دیو و بوندن برمعـالجه ده طلب
ایلمدی برکون حضرت سرور کائنات علیه الصلوة والسلامك قاتنه کلدی وشکایت ایلدیکه
بنی معالجهٔ اصحـاب ایچون ارسال ایلدیلر و بوقدر مدت که دیار عربده اولدم هیچ کیمسه بکا

ردابن سیدعلی وسروری

ردشمعی ردسروری

التفات ایلمدی تا بر خدمت که بو بنده نك اوزرینه تعیین اولمشدر ادا ایلیم حضرت علیه الصلوة والسلام
بیوردیکه بو طائفهٔ اصحابك بر قانونلری وار در مادامکه اشتهالری غالب اولمیه برنسـنه ییمزلر
والآن اشتهـالری باقی ایکن اللرین طعـامدن چکرلر حکیم دیدی صحت وتندرستلکه سبب
بو معتادراندن صکره زمین خدمتی اوپدی وکتدی * مثنوی * سخن آنکه کند حکیم آغاز *
یا سر انکشت سوی لقمه دراز * سخن کندنك مفعول اولی (آغاز ابتدا دیمکدر ومفعول ثانیسیدر
(یاحرف عطفدر او وام معناسنه (انکشت پرمقدر اما مراد ال در مجاز مرسل طریقیله (سر انکشت
پرمق اوجی دیمکـدر بونك کبیلر اضافتیله ده اوقونور وزن تحمل ایلدیکی یرده سر انکشت کندنك
مفعول اولی (وسوی لقمـه لامیه ومفعول ثانیسیدر (ودراز ثالثی (دراز دالك فتحی وکسریله
اوزون دیمکـدر (محصول بیت) بو بیت لف ونشر طریقیله مابعـدنه مرهوندر بیوردرکه
حکیم سوزه اولوقت ابتدا ایدر یعنی سوز سویلکه اولوقت باشلر یالقمه جانبنه پرمغین اولوقت
اوزادر یعنی طعام اکل ایلمکه اول حینده ابتدا ایدر * که زنا گفتنش خلل زاید * یا زنا خوردنش
بجان آید * که حرف بیان (نا گفتن سویلمامك (وشین ضمیر حکیمه راجعدر (خلل بونده ضرر
معناسنه در (زاید فعل مضارع مفرد غائب (بونده طوغه دیمکدر (زایدندن یعنی صادر اوله
(یاحرف عطف (ناخوردن یمامك (شین نه حکیمه راجعدر (باحرف صله جانه کلمکدن مراد
مخمصه یه قریب اوله دیمکدر (محصول بیت) حکیم سوزه شول دمده ابتدا ایلرکه سویلمامکدن
ضرر مترتب اوله و یمکه الین اولوقت اوزادرکه یمـامکدن مضطرب اوله یعنی مخمصه یه
قریب اوله * لاجرم حکمتش بود گفتار * خوردنش تندرستی آرد بار * لاجرم لاشك ولاشبهه
دیمکدر (حکمتش شین معناده (گفتاره مقیددر (گفتارش حکمت بود دیمك اولور مبتدا وخبر
طریقیـله (خوردنش مبتدا (ارد فعـل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده (خوردنه راجع
ضمیردر (وتندرستی مفعول اولی وبار ثانیسی (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (بار حاصل ونتیجه
معناسنه در (محصول بیت) حکیم مذکور کبی ایدنجه شك یوق که گفتـاری حکمت اولور
و یمه سی تندرستلکی حاصل ونتیجـه کتورر یعنی کلامی محض حکمت وطعام اکل ایلمه سی
محض صحت اولور * حکایت * یکی توبه بسیار کردی و باز بشکستی تا یکی از مشایخ بدو گفت
چنین می دارم که بسیار خوردن عادت داری وقید نفس را ازموی باریکترست یعنی توبه ونفس
را چنین که تو می پروری زنجیر بگسلاند وایدر وزی که تا بدرد * یکی مبتدا (توبه کردینـك
مفعول اولی (وبسیار ثانیسی (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (وجملهٔ اسمیه مستانفه در (توبهٔ
بسیاره اضافت ایدنلر بی وجه ایملـلر (وبازشکستی تقدیری (توبه را بازشکستیدر (یالر حرف
حکایه در (تاجائزدرکه حرف انتهـا اوله (الی معنا سنـه (وجائزدر که حرف تعلیل اوله
(قیـد نفس لامیه در نفسك باغی دیمکدر (باریك (بای عربی ورانك کسریله اینجه دیمکدر
(وتر ادات تفضیل انجرك دیمکدر یعنی توبه حضرت شیخـك مذکور شیخك قید نفس قولنی
تفسیر یدر (ونفس را چنین که تو می پروری واوحرف حال (نفس می پروریدنك مقدم مفعولیدر
(ورا ادات مفعول (پروری فعل مضارع مفرد مخاطب (پروریدندن (زنجیر موی مناسبتیله
مذکوردر (بگسلاند باحرف تأکید (گسلاند کاف عجمك ضمی وسینك فتحیله فعل مضارع
مفرد غائبدر (گسلیدندن قرار دیمکدر (وآید فعل مضارع مفرد غائبدر ایـدندن و فاعلی
(روز در یا کون کلور (یعنی برکون اولور (که حرف بیان (ویا حرف صفت ترا سنی دیمـکدر
(باحرف تأکید (در ددالك فتحی وکسریله (ورانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر دریدندن
(محصول ترکیب) بر کیمسه چوق توبه ایدردی وینه صیردی حتی مشایخك بری اکا دیدی شویله

ردسروری وشمعی

اكلرم كه چوق يمك عادتكدر حال بو كه نفس قيد كه توبه در قيلدن انجركدر ونفسي
شونجلين كه سن بسلرسين زنجير قرار و بركون واقع اولور كه سني برتار * بيت * يكي بچهٔ كرك
مي پرورد * چو پرورده شد خواجه را بردريد * بچه باى عربى وجيم عجميله انبكه ديرلر
يوريه ده تشديد ضرورت وزن ايچون كلمشدر (كر كه اضافتي لاميه در (مي پرورد حكايت
حال ماضيدر بسلردي ديمكدر (چو حرف تعليل (پرورده شد بسلندي ديمكدر زيرا اسم مفعول
انلرده افعال عامه نك بريله مقيد اولغندر كاه اولور كه قيد حذف اولنور قرينه قائم اولديغي يرده
(پس بسلنمش اولدى ديلر بو تحقيقدن اكاد كل ايمش (خواجه دن مراد صاحبيدر (ورا
(ادآت مفعول (برحرف تأكيد (دريد فعل ماضي مفرد غائب يرتدي ديمكدر (محصول بيت)
بركمسه قوراتيكي بسلردي يعنى تربيه ايدردي چونكه تمام بسلندي يعنى بويودي صاحبني
يرتدي يعنى هلاك ايلدي * حكايت * درسيرت اردشير بابكان امده است * معلوم اوله كه
شاهنامه ده مسطور اولان اردشير ايكيدر (بريسي اردشير بن اسفنديار بن كستاب شاه كه
اسفنديار روين تن ديمكله مشهوردر (بريسيده اردشير بن ساساندر كه بابكانك قزى اوغليدر
(زيرا بابكان قزيني ساسانه ويردي (واردشيراندن متولد اولدى (امدى بابكان قيد احترازيدر
اردشير بن اسفنديار دن كه اردشير بن بابكانك يدنجي جد اعلاسيدر (بوده معلوم
اوله كه حضرت سيد الانبيا اول برپادشاهك فوتندن صكره وارث سلطنتي قالمسه
ساسانيلردن بريسي الوب پادشاه ايدرلردى امام عمر رضى الله عنه خلافتنه دك حال بويله ايدى
اندن صكره بو قانون مرفوع اولدى فاحفظ * كه حكيم عرب را پرسيد كه روزي چه مايه طعام
بايد خورد كفت صد درم سنك كفايت مى كند كفت اين قدر چه قوت دهد كفت هذا
المقدار يحملك ومازاد على ذلك فانت حامله يعني اين قدر ترا برپاى همى داردو هرچه
برين زيادت كنى تو حمال آنى * بابكانده بابك ده اردوان نام پادشاهك بكلرندن
برينك اسميدر (پس بابكاني جمع ظن ايلين اصل قصه يه بلمز ايمش (حكيم لفظنى ياء وحدتله
ايراد ايلين جمع نسخه لره مخالف يازديغندن غيرى معناسي بوقدر (روزي يعني هرروز (مايه بونده
مقدار معناسنه در (درم درهم معناسنه در (صد درم سنك يوز درهم طاش وزني ديمكدر
(قدر قافك ودالك فتحه لريله وسكون داله برمعنايه در (يعني مقدار معناسنه در (هذا اسم اشارت
محلا مرفوع مبتداء (المقدار لفظا مرفوع نعتي وياعطف بياني (يحملك فعل مضارع مفرد
مذكر غائب فاعلي هذا يه راجع تحتنده ضمير (وكاف ضمير منصوب متصل مفعولي (وجملهٔ فعليه محلا
مرفوع خبر مبتدادر (وجملهٔ اسميه نك اعرابدن محلي يوق جملهٔ مستأنفه (واو حرف عطف
ما الذى معناسنه اسم موصول محلا مرفوع مبتدا (زاد فعل ماضي مفرد مذكر غائب فاعلي تحتنده
مايه راجع ضمير (على ذلك جار مع المجرور زاديه متعلقدر جملهٔ فعليه اعرابدن محلي يوق صله سيدر
مانك (فانت فا مبتدا اسم موصول اولديغيچون خبره داخل اولمشدر (انت ضمير مرفوع منفصل
محلا مرفوع مبتدا (حامل لفظا مرفوع خبر ضمير محلا مجرور مضاف اليه جملهٔ اسميه محلا مرفوع
خبر مبتدا اولدركه اسم موصولدر (وبو جمله نك اعرابدن محلي يوق معطوفدر جملهٔ اوليه
حضرت شيخ بو عربي تركيبي شرح ايدوب بيورر (يعني اين قدر بو مقدار ديمكدر (همى
ها حرف تأكيد (زيادت معلوم اوله كه مصادر اواخرنده واقع اولان تالرى عرب كرد يازار
واكا تاء مربوطه ديرلر (اما عجم كاه هاء رسمي شكلنده يازار واوقور (وكاه اوزون يازوب تا اوقور
دولت وسعادت تالرى كبي وبو تايه تاء مطوله ديرلر فاحفظ (حمال اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر
ويا ضمير خطاب (محصول تركيب) اردشير بن بابكانك اخلاق واطوارنده وارد اولمشدر

ردسروري وشمعي
ردشمعي
ردشمعي
مطلـــــ

يعني انك طريقنده مذكوردر كه عرب حكيمنه صوردي كه كونده نه مقدار طعام يمك كرك حكيم ديدي
يوز درهم طاش آغرى كفايت ايدر اردشير ديدي بو قدر نه قوت ويرر يعني بدنه بو مقدار بزمي
حكيم ديدي بومقدار سني كوترر و بومقداردن زياده بي سن كتورر سين يعني بومقدار طعام سني
اياق اوزره طوتار حاصلي قيام بدنه كافيدر وهرنه كه بومقدار اوزره زياده ايدرسك سن انك
حمالي سين ديمكدر * بيت * خوردن براى زيستن وذكر كردنست * تو معتقد كه زيستن از بهر
خوردنست * خوردن مبتدا ما بعدى خبرى (براى ادات تعليل (زيستنه اضافتي لاميه در (وذكر
كردنك) مقدم مفعوليدر (تو مبتدا (معتقد خبرى افتعال بابندن اسم فاعلدر (كه حرف بيان
(زيستن مصدردر ديرلك معناسنه (بهر ادات تعليل (خوردنه اضافتي لاميه در (محصول بيت)
ايمك يمك حياتده اولوب ذكر حقده مشغول اولمق ايچوندر سن ايسه معتقد سين كه حياتده اولمق
يمك يمك ايچوندر (يعني صاغ اولمق طعام اكل ايلمك ايچون اوله * حكايت * دودرويش خراساني
ملازم صحبت يكديكر سياحت كردندي يكي ضعيف بود كه بهر دوشب افطار كردى وآن ديكر
قوي كه روزي سه بار خوردي قضارا بر در شهري بتهمت جاسوسي كرفتار آمدند بهر دورا
بخانهٔ كردند ودرش بكل برآوردند بعداز دوهفته معلوم شد كه بي كناهند در بكشادند قوى را
ديدند مرده وضعيف جان سلامت برده درين عجب بماندند حكيمي كفت خلاف اين عجب بودي كه
اين يكي بسيار خوار بود طاقت بي نوايي نداشت هلاك شدوان ديكر خويشتن دار بود برعادت خود
صبر كردو بسلامت بماند * خراساني يا حرف نسبت (ملازم صحبت اسم فاعلك مصدره اضافتيدر
ملازم) اولنده كه حرفني زياده ايلين زائد ايلمش (ويكديكره مصدرك مفعولنه در (سياحت
سينك كسريله مصدردر ساح يسيح دن (يعني ضرب بابنك اجوف يائيسندن كتمك ديمكدر
ذهاب معناسنه (كردندي يا حرف حكايه (بهر يا حرف ظرف (وهر ادات تحسين (افطار
لغتده صومي اچقدر (اما بونده مطلق اكل مراددر (فطاري ياء وحدتله ايراد ايلين زائد ايلمش
كردى (يا حرف حكايه در (قوي دن صكره بربود مقدردر كه حرف تعليل (روز بونده خوردينك
ظرفيدر وياحرف وحدت سه بار اوچ كره ديمكدر خوردى ياحرف حكايه قضارا ناكهاني
ديمكدر بعض نسخه ده اتفاقا دوشمشدر (درشهري لاميه و(يا حرف وحدت (باحرف مصاحبت
سببيتي متضمن (تهمت جاسوسي لاميه (ويا حرف مصدر (بخانه بعض نسخه ده درخانه دوشمش
(در حرف صله در بامعناسنه و(يا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل برخانه يه ايلديلر (يعني
حبس ايلديلر (درش ضمير خانه يه راجعدر (باحرف مصاحبت (بكل برآوردند بالحفيله يايديلر
يعني ديوارا وردیلر بو معنا بر حرفيله مستعملدر (پس در حرفيله يازانلر بو استعمالدن آكاه دكل ايمشلر
(عجب بودى (كه حرف تعليل (بسيار خوار وصف تركيبي در چوق ييجي معناسنه (طاقت بي نوابي
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (نوا بونده التزاما آزق معناسنه در نوانك لغتلرده مذكور اولان
معنالريني بونده جمع ايدوب محلنه مناسب وملايمني تعيين ايلميوب نوابي زاد ايله تفسير ايدنه
اعتراض ايدن كندى معترض اولمشدر ياسي حرف مصدر در (خويشتن دار وصف تركيبي در
كنديني حفظ ايديجي يعني پرهيزكار كه طعام اكل ايلمكله زياده تقيد ايلمزدي بلكه احتما اوزره
اولوردى بسلامت باحرف ظرف ويا حرف مصاحبت (محصول تركيب) ايكي خراسان درويشي بري
برينك صحبتنه ملازم اولوب سياحت ايدرلردى يعني متحد اولوب عالم سير ايدرلردى بريسي
ضعيف ايديكه ايكي كيجه ده برافطار ايدردى واول بريسي قوى ايديكه كونده اوچ كره يمك
يردى ناكهاني برشهرك قپوسنده جاسوسلق تهمتيله كرفتار اولديلر ايكيسين بله برخانه يه حبس
ايدوب قپوسني ديوار ايلديلر يعني طاشله وياكرپيچ ايله اورديلر ايكي هفته دن صكره معلوم

ردشمعي
ردشمعي
ردابن سيد علي وسروري
ردسروري

اولدیکه بی کناهلر در قپویی اچدیلر قوی بی کوردیلر که اولمش وضعیف جانی سلامته
ایلتمش یعنی اولمکدن خلاص بولمش خلق بوخصوصده تعجبده قالدیلر یعنی تعجب ایلدیلر
برحکیم انده حاضر بولنوب دیدی بونك خلافی عجب ایدی یعنی ضعیف اولوب قوی سالم
قالسه زیرا اول بریسی اکول ایدی که کونده اوچ کره یردی پس اچلغه طاقت کتوره مدی
هلاك اولدی واول بریسی کندینی اکل وشربدن حفظ ایدوب پرهیز ایدردی پس عادتی
اوزره آچلغه صبر ایلدی وسلامتله قالدی * قطعه * چو کم خوردن طبیعت شد کسی را *
چو سختی پیشش اید سهل کیرد * طبیعت بونده عادت وخوی معناسنه در (سختی باء
مصدریه ایله شدت معناسنه در (سهل اسان معناسنه در (محصول بیت) چونکه بر کیمسه یه
از یمك عادت وخوی اولدی یعنی چوق یمك یمامکه معتاد اولدی اوکنه شدت کلنجه
اسان طوتار یعنی برنیجه کون طعام بولمسه و یامدت مدید حبس اولسه مذکور لکبی چوق
زحمت چکمز * وکر تن پرورست اندر فراخی * چو تنکی بیند از سختی بمیرد * تن پرور وصف ترکیبدر
تن بسلیجی (یعنی چوق ییجی (فراخ کیك معناسنه در یعنی واسع (و یا حرف مصدر و سعت
دیمکدر (تنکی نقیض فراخیدر (محصول بیت) واکر بر کیمسه وسعت و بوللقده تن پرور اولوب
اکول و بیمکه بی صبر و بی اختیار اولورسه چونکه طارلق و مضایقه کوره آچلق شدتندن یعنی
مخمصه دن اولور * حکایت * یکی از حکما پسرش را نهی کرد از بسیار خوردن که سیری
مردرا رنجور دارد گفت ای پدر کرسنکی بکشد نشنیده که ظریفان گفته اند بسیری مردن
به که کرسنکی بردن گفت اندازه نکه دار که قال الله تعالی کلوا واشربوا ولا تسرفوا * سیری
(یا حرف مصدر (رنجور مریض دیمکدر (کرسنه کاف عجمك ضمی وراٴنك کسری وسینك
سکونیله اج دیمکدر که عربیده جوعان دیرلر (وکاف هاء رسمیدن بدلدر (و یا حرف
مصدر (یا حرف مصاحبت (سیرسینك کسری و یاء مجهول ایله طوق دیمکدر که عرب
شبعان دیر (و یا حرف مصدر (به یك که حرف تفضیل (اندازه مقدار (نکه دار حفظ ایله (کلوا کافك
ولامك ضمه زیله فعل امر جمع مذکر مخاطب نصر بابنك مهموز الفاسندن اکل ایلك یعنی
یك (واشربوا واو حرف عطف (اشربو فعل امر جمع مذکر مخاطب علم بابندن ایچکز دیمکدر
(ولاتسرفوا فعل نهی جمع مذکر مخاطبدر افعال بابندن اسراف ایتمك (یعنی بیمه ده وایچمه ده
حددن تجاوز ایلمك دیمکدر (محصول ترکیب) حکمادن بریسی اوغلنی چوق بیمکدن نهی
ایلدی که طوقلق شخصی مریض طوتر یعنی مریض ایدر اوغل دیدی ای بابا آچلق اولدرر
حاصلی طوقلقدن ادم مریض اولور اما اچلقدن اولور ایشتمامشمیسین که ظریفلر دیمشلر
طوقلقله اولمك بکدر آچلق چکمکدن باباسی دیدی ای اوغل اندازه کی رعایت ایله یعنی نه قدر
طوق اول که امتلا اولوب مریض اوله سین نه قدر اچ که مخمصه واروب هلاك اوله سین زیرا
خدا قوللرینه بیور مشدر یك وایچك اما اسراف ایلمك یعنی حد اعتدالی رعایت ایدوب حددن
تجاوز ایلمك دیمکدر * بیت * نه چندان بخور کز دهانت بر آید * نه چندان که از ضعف جانت
بر آید * نه حرف نفی (معناده بخور امرینه مقید ر نهی معناسنه چندان مخور تقدیرنده در (کز
که حرف بیان (و یا حرف تعلیل (مصراع ثانیده نه چند ندن صکره برفعل تقدیر اولنور
(تقدیری چندان کرسنه مباش دیمکدر (که حرف تعلیل (محصول بیت) اولقدر چوق بیمه
که اغزکدن چیقه یعنی استفراغه محتاج اوله سین اولقدر دخی اچلق چکمه که ضعفدن جانك
چیقه یعنی حالت مخمصه یه وارمق مقداری اچ اوله حاصلی آیت کریمه ایله عامل اول نکه شاعر دیر
(بیت) کرچه خدا گفت کلوا واشربوا) (در عقبش گفت ولا تسرفوا) برایدك معناسنی بوقاری

كله دیمکله تعبیر ایلین استعمالدن خبردار دکل ایمش * قطعه * بان که در وجود طعامست رد شمعی
حظ نفس * رنج اورد طعام که بیش از قدر بود * طعام مبتدا (وسین ونا معناده نفسه قید در
(وحظ نفس لامیه وخبر مبتدا (رنج اوردك مقدم مفعولیدر (وطعام فاعلی (که حرف رابط
صفت (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه در (قدر قافك و دالك فتحه لریله مقدار
معناسنه در (محصول بیت) آنك بریله که یعنی بویله ایکن حاصلی وجود حیوانده طعام
اکرچه که حظ نفسدر یعنی حظ نفس ایکن طعام مرض ایراث ایدر چونکه مقداردن
زیاده اوله حاصلی طعام بدنه نافع ایکن حد اعتدالدن زیاده اولنجه مرض کتورر * کر کلشکر
خوری بتکلف زیان کند * ورنان خشك دیر خوری کلشکر بود * کلشکر (وکل باشکر
(وکلبشکر شکرله کل مرباسنه درلر امتلایه نافعدر (زیرا مسهلدر (تکلفدن مراد طوقلقدر
(نان خشك بیانیه در قوری اتمك دیمکدر یعنی قتقسز (دیر کج دیمکدر بونده آچلقدن کنایتدر
(محصول بیت) اکر طوقله کلشکر ییرسك نافع محض ایکن زیان ایدر زیرا امتلا ایدر اکرچه
بر مقدار شکمده مکثله اسهال ایدر اما قتقسز قوری تمکی اجله ییسك فائده ده کلشکر حکمن
ویرر حاصلی طوقله یمك یمك ضرر محضدر اما اجله اعتدال ایله یمك نفع محضدر * حکایت *
رنجور را گفتند دلت چه میخواهد گفت انچه دلم هیچ نخواهد * بعض نسخه ده (ان که
دلم چیزی نه خواهد مألی بردر (محصول ترکیب) بر مریضه دیدیلر کوکلك نه استر دیدی
کوکلم هیچ نسنه استمدوکن استر یعنی کوکلم هیچ بر نسنه یه طالب وراغب اولمدیغن استر
حاصلی کوکلم نسنه استمیه جکن استر * بیت * معده چو پر گشت شکم درد خواست
* سود ندارد همه اسباب راست * معده میمك کسری و عینك سکونیله (ومیمك فتحی
وعینك کسریله ایکیسیده بر معنایه لغتدر (عربیده (حیوان جنسنك شیردان مقامنده در
انسانده (شکم معطوفدر معده یه (واو عاطفه سز اولمسنی تجویز ایدوب معنی سنی چونکه شکم
طعامله طولدی معده یه درد قالقدی (یعنی مرض حاصل اولدی دیین ترزیق معنی ویرمه ده رد شمعی
بی نظیردر (درد مبتدا (وخاست خبری درد قالقدی (یعنی ظاهر وهویدا اولدی (سود
مبتدا فائده دیمکدر (ندارد فعل نفی مستقبل طوتماز (یعنی ایلمز دیمکدر خبر مبتدادر (همه
ادات تأکید جمیع کبی (اسباب ندار دك فاعلیدر (راستدن مراد صحتدر
(یعنی صحیح اسباب (یعنی تجربهٔ صحیح ایله مجرب اسباب مراد اسباب معالجه در اسباب
معاش دیین یتك فحواسنه ذره جه واصل اولمامش (غرابت بونده در که تجربهٔ صحیحه ایله ردسروری
مجرب اولان معالجه نفع ایلمز دیینك کلامنه اعتراض ایلمش که مقامه مناسب دکل دیو
(اما کندی معترض اولدیغندن خبردار دکل عفی الله عنه (مصراع ثانی بر مقدر کلام اقتضا
ایدر و یار پس لفظی (محصول بیت) معده ایله شکم که ممتلی اولدی درد ورنج هویدا وظاهر
اولدی بویله اولنجه نفع ایلمز جمیع معالجات صحیحه وجائزدر که درد خاست جمله سنك اوانده
بر حرف عطف تقدیر اولنه پس مصراع ثانی بر مقدره محتاج اولماز بو تقدیرجه معنی معده ایله
شکم که ممتلی اولدی و درد ورنج حاصل اولدی جمیع معالجات صحیحه ایله صحت پذیر اولماز
حضرت شیخك بیوردیغی مبالغه طریقیله در والا علاج که صحیح اوله البته مرضی
دفع ایدر حاصلی نافع اولور * حکایت * قصابی را در شهر واسط بر صوفیان درمی چند
کرد آمده بود هر روز مطالبت کردی و سخنهای باخشونت گفتی اصحاب از تعنت او خسته
خاطر بودند و جز از تحمل چاره نبود صاحب دلی ازان میان گفت نفس را وعده دادن بطعام
اسانترست که قصاب را بدرم * بعض نسخه ده (قصاب برینه بقال دوشمش (و شراح انی

ردشراح جمیعا

اختیار ایلمشلر لیکن خطا ایلمشلر زیرا بوندن صکره مذکور قطعه نك قافیـه سی فاسد اولور زیرا بواب ایله بقال قافیه اولماز حال بو که قطعه ده مذکور اولان کوشت وقصابدر بقـال دکل (شهر واسط بغـداد ایله بصره بیننده برشهردر که بغداد جانبنـدن کلن قلم اول دیارده حاصل اولور انکیچون قلم واسطی دیرلر (لیکن شراح شهر واسطی ذکر ایلمامشلر ظاهر بودر که بوکتابی چوق کورممشلر (کرد آمده جمع اولمش دیمکدر (مطـالبت ناسی اسلوب عجم اوزره مطول کتابت اولنور (سخنهای باخشونت بیانیه درتا معقول کلمات دیمکدر (کردی و کفتی باری حکایت ایچوندر (اصحاب یعنی صوفیلر (تعنت تفعل بابنـدن مصدردر ذات دیمکدر یعنی برکیمسنك سوز چوب بقلدوغن استمکدر (بونده مراد جفا واذادر (صـاحب دلدن بونده مراد حضرت شیخ کندید رو بو کتابده هر یرده که صاحب دل بیـوررکند یلر مراددر دیمشلر والعلم عندالله (ازآن میان یعنی اصحاب ارالرندن (نفس را وعده (دادن بطعـام نفسه طعامله وعده ویرمکك معنـاسی اولدر که دیه سین ای نفس ان شاء الله صدقات وزکوة کلدکده سکا اعلا نفـایس ییدیره یم دیو (محصول ترکیب) برقصابك شهر واسطده صوفیلر اوزره برنیچه اقچه سی دین طریقیله جمع اولمشـیدی وهرکون اقچه سین مطـالبت ایدردی و بونلره خشونتلی یعنی ایری یاری سوزلر سویلردی واصحاب انك تعنت وجفاسندن خسته خاطر اولورلردی لیکن تحملدن غیریـه چاره لری یوغیدی زیرا فقیرلر ایدی واداسنه مالك دکللر ایدی اول جهتـدن هرنه بلا ایسـه چکرلر ایدی ارالرندن برصاحب دل دیدی

رد ابن سید علی وسروری

نفسه طعـامله وعده ویرمك آسـانرقدر قصابه اقچه ایله وعده ویرمکدن نتکه ادای دینـه مالك اولمیان مدیونلر وعده ویررلر (باخشونت برینـه ناخوش یازانلر نسخه لره مخالف ناخوش یازمشلر * قطعه * ترك احسـان خواجه اولیتر * کاحتمال جفای بوابان * ترك احسـان مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (خواجه یه اضافت مصدرك فاعلنه در (ترك مبتدا (اولیتر خبری (که من تفضیلیه معناسنه در (احتمال جفای بوابان ایکی اضافت بله مصدرك فاعلنه اضافتیدر (بوابان بواب نصار وزنی اوزره قپوجی دیمکـدر (والف ونون ادات جمعـدر (محصول بیت) خواجه نك یعنی وزیرك وسائر اکابرك احسانی ترك ایلمك اولی رقدر قپوجیلرك اذا وجفـاسین چکمکدن * بتمنای کوشت مردن به * که تقاضای زشت قصـابان * با حرف مصـاحبت (تمنای کوشت مصـدرك مفعولنه اضافتیدر (تمنا تفعل بابنـدن مصدردر نونی مفتوح قلوب یائی الفه قلب ایلمك تصرفات عجمدندر (که حرف تفضیلی (تقاضا تفاعل بابندن مصدردر (وضادی مفتوح قلوب یائی الفه قلب ایلمك تمنا کبیـدر (زشته اضافت بیانیه در (وقصابانه

یعنی من تفضلیه معناسنده در دیمکدر *

لامید (قصاب مبالغه ایله اسم فاعلدر ات پاره لیجی دیمکـدر مصدری قصب کلور قافك فتحی وصادك سکونیـله (محصول بیت) ات ارزوسیله اولمك یکدر قصابلرك جرکین تقـاضالرندن یعنی انلرك جرکین تقاضالرین چکمکدن اتسزلك چکمك یکدر * حکایت * جوانمردی را در جنـك تاتار جراحتی هول رسید کسی کفتش فلان بازرکان نوش دارو دارد اکر بخواهی شاید که قدری بدهد وکویند آن بازرکان ببخل معروف بود * جوانمرد سخی معنـاسنده مستعمل لغتدر (پس جوانمرد همان جوان دیمکدر دیین نامردلك ایلمش (و یاحرف وحدت (را حرف صله در بامعنـاسنه (تاتاردن مراد هولاکو تاتاریدر که کافرلر ایدی (جراحتی یا حرف وحدت (هول هانك فتحیـله قورقنج که عرب مخوف دیر جراحته صفتدر (نوش دارو بونده

ردشمعی

فائده لو معناسنه در یعنی ایومرهم (قدری قافك ودالك فتحه لریله ویاء وحدتله برمقـدار دیمکدر (وکویند واو حرف حال (محصول ترکیب) برسخی اره هولاکو تاتاری جنکنـده برقورقنج یاره

ایرشدی یعنی جنکده یاره لندی برکیمسه اکا دیدی فلان بازرکانك نوش داروسی وار یعنی نافع مرهمی وار اکر دیلرسك جائزدر که برمقدار ویره ودیرلر که اول بازرکان بخل ایله معروف ایدی * بیت * کر بجای نانش اندر سفره بودی آفتاب * تاقیامت روز روشن کس ندیدی درجهان * بعضیلر بیته مطلع اولمادیغیچون درجهان یرینه جز بخواب یازمشلر لیکن صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (محصول بیت) اکر مذکـور بازرکانك سفره سنده اتمك یرینـه آفتاب اولیدی قیامته دك کیمسه جهـانده ایدینلق کون کورمزدی زیرا کیمسه یه سفره سین اچمزدی حاصلی هیچ برکیمسـه اتمکینك یوزین کورمزی * جوانمرد کفت اکر نوش دارو خواهم دهد یاندهد واکر دهد منفعت کند یانکند بهرحال ازوچیزی خواستن زهر قاتلست * (محصول ترکیب) جوانمرد دیدی اکر نوش دارو استیم ویره ویا ویرمیه واکر ویره فائده ویره ویا ویرمیه بهرحال اندن برنسـنه استمك زهر قاتلدر * بیت * هرچه از دونان بمنت خواستی * درتن افزودی از جان کاستی * دونان دونك جمعیـدر الچاقلر دیمکدر (خواستی فعـل ماضی مفرد مخاطب دیلدك دیمکـدر (افزودی لازمله متعدی بیننـده مشترکدر بونده لازمدر آرتدك دیمکـدر (کاستی ده بویله در لیکن بونده لازمدر اکسدك دیمکـدر نتکه عربیده نقص لازمله متعـدی بیننـده مشترکدر (محصول بیت) هرنسنه که الچقلردن منتله استدك اکرچه تنده ارتدك اما جاندن اکسـلدك یعنی تنکه اندن منفعت حاصل اولدی اما جانیکه نقصـان محضدر زیرا اول نسـنه بی دیلمکله عرضکه کسر ویردك * وحکیمـان کفته اند اکر آب حیـات فی المثل بآب روی فروشند دانا نخرد * فی المثـل میمك وثانك فتحه لریله فرضیات وتقـدیریاتدن مستعملدر فرضا دیمکدر (با حرف مقابله (آب روی یوزصو یـیدر عرض معناسنه (فروشند فعل مضارع جمع غائبدر صاته لر ویا صاتسـه لر (دانا عالم دیمکدرلیکن مراد عاقلدر التزاما پس دانایی عاقل ایله تفسیر ایده نه دخل ایلین کندی مدخولدر (نخرد خانك فتحی وکسریله فعل نفی مستقبل مفرد صاتون الماز دیمکدر (محصول ترکیب) وحکیملر دیمشلردر اکرآب حیاتی مثلا یوزصوینه صتارلرسه عاقل ودانا صاتون الماز * که مردن بعزت به از زندکانی بمذلت * (که حرف تعلیل (بعزت مردنه متعلقدر (زندکانی کاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (والف ونون تحسین کلام ایچون کلمشدر (و یاحرف مصدر (باحرف مصاحبت (مذلت مصدر میمیدر حقارت معناسنه (محصول ترکیب) دانا آب حیاتی یوزصوینه الماز زیرا عزت ایله اولمك ذلت وحقارتله زندکانیدن یکدر * بیت * اکر حنظل خوری از دست خوشخوی * به از شیرینی از دست ترش روی * حنظل حای مهمله ایله وظای معجمه ایله ابوجهل قرپوزینه دیرلر که بریه ده بتر قرپوز شکلنده اما ایری اولماز بلکه همان یلاغج مقدارنده اولور زیاده آجیدر قرغه بوکن کبی لیکن اطبا بعض علاجله آجیسین آلوب انکله بعض امراضه علاج ایدرلر (خوشخوی وترش روی رانك سکونیله وصف ترکیبیدر ایی خویلی واکشی صورتلی دیمکدر (محصول بیت) اکر مثـلا حنظل یرسك خوش خوی الندن ترش روی الندن لذیذ وطتلونسنه یمکدن یکدر نتکه شاعر دیمش (بیت) اکر زهر یسه خوشدر یار الندن (کرکز سکری اغیار الندن) * حکایت * یکی از علما خورنده ٔ بسیار داشت وکفاف اندك بایکی از بزرکان که حسن ظن بلیغ در حق او داشت بکفت روی از توقع وی درهم کشید وتعرض سؤال از اهل ادب در نظرش ناپسند آمد * خورنده اسم فاعلدر ییجی معناسنه مراد اهلی وعیالیدر (خورنده ٔ بسیاره مضاف ایدنلر معنی جانبنه ناظر دکللر ایمشلر (کفاف بونده رزق معناسنه در (بایکی با حرف صله (از بزرکان یکی یی بیان ایدر (که حرف رابط صفت (حسن ظن مصدرك فاعلنه اضافتیدر (وبلیغه بیانیه (حق او لامیه (روی درهم کشیدك مفعول

رد ابن سید علی وسروری

ردسروری

حنظله عربجه ثمرة العلقم درلر *

ردسروری وشمعی

صریحی (وارتوقع غیرصریحی (ویه اضافت مصدرك فاعلنه‌در توقع امید معناسنه‌در بونده مراد
عرضحال وطلبدر (وی ضمیری عالمه راجعدر (وداشت ودرهم کشید فاعلی یکی از بزرگاندر (تعرض
سؤال مصدرك مفعولنه اضافتیدر دیلمکه تعرض دیمکدر (نظرش شین ضمیر یکی یه راجعدر
(محصول ترکیب) علمادن بریسنك اهل وعیالی چوق ایدی وکفافی آزا کابردن برینه که انك
حقنده حسن ظن بلیغی وار ایدی حالنی سویلدی بو زونی انك توقعندن بو رشدر دی یعنی
عبوس الوجه اولدی واهل ادبدن دیلمك عرض ایلك نظرنده ناپسند کلدی حاصلی نامعقول
کلدی * قطعه * زبخت روی ترش کرده پیش یار عزیز * مرو که عیش برو نیز تلخ کردانی *
روی کرده‌نك مفعول اول صریحی (وترش ثانیسی (وزبخت غیرصریحی (کرده‌ده هاء رسمی
ردشراح جمیعا
حرف ترتیبدر هاء ترتیبی بیلیلر کرده‌ء مرودن حال طوتوب خطا ایلشلر (پیش یار عزیز لامیه
وبیانیه‌در (پیش مروك مقدم مفعولیدر (مرو فعل نهی مفرد مخاطب رویدندن کتمه دیمکدر
(که حرف تعلیل (عیش عینك فتحیله بونده دیرلك مراد در (برو بر حرف استعلا واو ضمیر
غائب یار عزیزه راجعدر انك اوزرینه دیمکدر عرب علیه دیر بونده معنی اکا دیمکدر (تلخ تانك
فتحی ولامك سکونیله آجی دیمکدر (نیز حرف عطف واوکبی دیدم کل تازه چند دسته حکایه سنده
کلمش ایدی وبعض شارح انده ذکرنی اهمال ایدوب بونده ذکر ایدوب واو عطف معناسنه‌در
دیمش وبعض شارح انده اهمال ایدوب بونده ذکر ایلدیکنی خطاسنه حمل ایدوب
زیاده تعرض ایلمش لیکن حقیقت حاله نظر ایدنجه محل تعرض دکل فتأمل (کردانی فعل
مضارع مفرد مخاطبدر کردانیدندن ایلرسین دیمکدر (عیش مفعول اول صریحی وتلخ ثانیسی
ردسروری
وبرو غیرصریحی (محصول بیت) طالعکدن یوزك اکشدوب عزیز یارك اوکنه وارمه زیرا
اکانك دیرلکی وصفاسنی تلخ ایدرسین یعنی سنك بی حضورلغکدن اوله بی حضور اولور
* بحاجتی که روی تازه روی وخندان رو * فرو نبندد کار کشاده پیشانی * بحاجتی باحرف صله
(که حرف بیان ویا رابط صفت (روی فعل مضارع مفرد مخاطبدر رویدندن کیدرسین
دیمکدر (تازه روی وصف ترکیبیدر تازه یوزلی دیمکدر کولج یوزلی معناسنه (خندان تازه رویه
معطوفدر خندان رونقدیرنده یعنی کولج یوزلی دیمکدر (رو رانك فتحیله فعل امر مفرد
مخاطبدر رویدندن کیت دیمکدر تنازع طریقیله ایکی وصف ترکیبی یه مصروفدر مصراع ثانی
مقام تعلیلده واقعدر (فرو بونده ادات تأکیددر (نبندد فعل نفی مستقبل بناء مجهول معناسنه
باغلنماز دیمکدر (کار کشاده پیشانی یه مضافدر یاء بطنیله پس یاء بطنی یه حرف وحدت
دیین ظاهردر که بانی کاتبده اثبات ایلمش بو بله ایدنجه خطا ایلمش کشاده پیشانی وصف
ترکیبیدر اچق آلنلی دیمکدر آلنی اچق معناسنه (محصول بیت) برحاجته که کدرسین تازه روو خندان رو
ردابن سید علی
کیت زیرا اچق آلنلینك ایشی باغلنماز یعنی ایشی فتح اولور منعقد اولماز خندانی حال طوتانلر بیحال
ایتمشلردر ورقتن دن مشتقدر دین ابو وارمش مصراع ثانینك معناسنی آلنلی آچلمش اولان کیمسه‌نك
ردابن سید علی وسروری
ایشی آشاغه باغلنماز دینقی اشاغه‌دن سویلمش * آورده اند که اندکی در وظیفهٔ او زیادت کرد
وبسیاری ازارادت کم پس از چند روز چون محبت معهود برقرار ندید کفت * آورده اند روایت
ردشمعی
ایلمشلردر (که حرف بیان (اندکی یا حرف تنکیر (زیادت تا اسلوب مجمدر مطول یازلمشدر (بسیاری
باسیده حرف تنکیردر (ارادت افعال بابندن مصدردر تامطول یازلمشدر زیادت کبی (محبت معهود
ردشمعی
بیانیه (محصول ترکیب) (روایت ایلمشلردر که صاحب دولت وظیفه سنه ازاجق زیاده ایلدی
وارادت) ومحبتدن چوق نقص ایلدی (یعنی ارادتنی ناقص ایلدی (وعالم نیجه کوندن صکره
چونکه معهود محبتی قرار اوزره کورمدی دیدی * بیت * بئس المطاعم حین الذل تکسبها

القدر منتصب والقدر مخفوض (بئس فعلدر افعال ذمدن (المطاعم معرف باللام فاعلی مفردی
مطعم) کلور (میمك فتحی وطانك سکونی وعینك فتحیله یینلن نسنه‌نك اسمیدر (مخصوص بالذم
محذوفدر (تقدیری بئس المطاعم مطاعم (حین منصوبدر تکسبنك ظرفیته مضافدر ذله (تکسبها
فاعلی تحتنده مخاطبدن کنایت ضمیر (وها ضمیر منصوب متصل مفعولی راجعدر مطاعمه (القدر
قافك کسریله چوملك لفظا مرفوع مبتدا (منتصب افتعال بابندن اسم فاعلدر وخبر مبتدا
انتصاب (لغتده دیکلوب طورمقدر (بونده مراد چوملك فینا تمقدر واو حرف عطف (قدر
قافك فتحی ودالك سکونیله مرتبه ورفعت دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (مخفوض اسم مفعول نقیض
مرفوعدر وخبر مبتدا (مصراع ثانی مصراع اوله نسبت مقام تعلیلده در (محصول بیت)
نه یرامز ییجکلر درشول ییجکلر که انلری ذل وهوان وقتنده کسب ایدرسین زیرا اکرچه چوملك
آتش کارنده طعامله مملو دیکلوب قینار یعنی اکرچه ذل وهوانله مکسوبك ازدیاد نعمته سببدر
اما مرتبه وحرمتك انتقاصنه باعثدر حاصلی دیلنجینك یوزی قاره وطورباسی طلو دیمکدر
* بیت * نانم افزود وآب رویم کاست بی نوایی به از مذلت خواست نانم * مبتدا اتمکم دیمکدر افزود
فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر آرتدی یعنی زیاده اولدی
دیمکدر خبر مبتدادر آب رویم لامیه ومبتدا کاست کاف عربیله فعل ماضی مفرد غائب لازمله
متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر اکسلدی معناسنه خبر مبتدادر بی نوایی آز فسزلق
وفقیرلق معناسنه‌در (مذلت خواست لامیه‌در (مذلت مصدر میمیدر حقارت (وخواست
فعل ماضیدر (خواستن معناسنه (یعنی دیلمك (محصول بیت) اتمکم زیاده اولدی اما یوزم
صوبی اکسلدی (پس نواسزلق یکدر دیلمك مذلت وهواندن (یعنی خلقه عرض حاجت ایدوب
عرض وناموسی تلف ایلمکدن نواسزلغه وفقر یله چکمك اولی در * حکایت * درویشی را
ضرورتی پیش آمد کسی کفتش فلان نعمت بی قیاس دارد اکر بر حاجت تو واقف کردد همانا در
قضای آن توقف رواندارد کفت من اورا ندانم کفت منت رهبری کنم دستش بکرفت تا بمنزل آن کس
درآورد درویش یکی را دید لب فروهشته وتند نشسته سخن نکفت وبازکشت کفتش چه کردی
کفت عطای او بلقای او بخشیدم * درویشی وضرورتی یالری حرف وحدت (نعمت بی قیاس
بیانیه (همانا کانه ومأمولدر دیمکدر (قضای آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر منت بن سکا دیمکدر
رهبر (وصف ترکیبیدر یریدندن قولاغوز معناسنه‌در (باحرف مصدر (تا حرف غایت باحرف صله
منزل انکس لامیه‌در حرف تأکید آورد کتوردی (فرو بونده حرفدر اشاغلق معناسنی
افاده ایدر هشته ماضیدن قسمیدر لغتده صالیورمش معناسنه‌در اما فرو لفظیله صارقتمق
معناسنی افاده ایدر لب مقدم مفعولیدر دوداغین صارقتمش دیمکدر تند تانك ضمی ونونك سکونیله
لغتده ایتی دیمکدر یعنی کسکین اما بونده عبوس الوجه اولمقدن کنایتدر بازکشت کرو دوندی
عطای او مصدرك فاعلنه اضافتیدر (با حرف صله لقای او لامیه لقا یوزه وکورمکه دیرلر
بونده یوز مراد در (محصول ترکیب) بر درویشك اوکنه بر ضرورت کلدی یعنی بر ضرورتی
واقع اولدی بر کیمسه اکا دیدی فلان کیمسه‌نك بی قیاس نعمتی وار واکر سنك حاجتكه واقف
اولورسه امیددر که انی قضا وادا ایلمه‌ده توقفی روا طوتمز درویش دیدی بن انی بلمم اول کیمسه
دیدی بن سکا قولاغوزلق ایدرین درویشك الن طوتدی اول ایتدیکی کیمسه‌نك اوینه
دخال ایدنجه انی به دیدی درویش بر شخص کوردی دوداغن صارقتمش وغضبناك
وعبوس الوجه اوترمش هیچ سوز سویلیوب کرو دوندی قولاغوز درویشه نیلدك دیدی
درویش دیدی انك عطا واحسانی لقاسنه یعنی صورتنه باغشلدم * قطعه *

* مبر حاجت بنزديك ترش روى * كه از خوى بدش فرسوده كردى * مبر فعـل نهى مفرد
مخـاطبـدر بريدندن ايلتمه ديمكدر (حاجت مفعول صريحى (و بنزديك غـير صريحى (با
حرف صله در (ترش رويه اضافت لاميه در ترش روى وصف تركيبيدر اكشى صورتلى معناسنه
(كه حرف تعليل (خوى بد بيانيه (وشين ضمير ترش رويه راجعـدر (فرسوده لغتده آشنمش
معناسنه در ماضيدن قسمـدر اما استعمالارنده اضطراب و بى حضورلق معنـاسنه در بونك كبى
صيغه‌لره اسم مفعول اطلاق ايدنلرك تبعى بوغيمش (فرسودن ازمكدر دبين خطـا ايلمش زيرا
سودنك معنـاسيدر فرسودك دكل (كـردى كاف عجمك فتحى وسكون را ايله فعـل
مضارع مفرد مخـاطب اولورسين ديمكدر صيرورت معناسنه مصدرى كرديدن كاو ر اصلنده
دونمكدر مولوى كبى و دكرمن كبى وعربه تكرلكى كبى ودولاب كبى وغيرى صكره انقلاب
معنـاسنده ده استعمال ايلديلر برحالدن برحاله دونمك معناسنه بوندندركه اولمق معنـاسنده ده
استعمـال ايلديلر فاحفظ (محصول بيت) اكشى صورتلينك يانـنه حاجتك ايلتمه يعنى عبوس
الوجه اولنه عرض حاجت ايلمه زيرا چركين خويندن و بد مشربندن بى حضور ومضطرب
اولورسين يعنى حاجتك بتمز پس بى حضورلق لازم كلور * اكر كوبى غم دل با كسى كوى *
كه از رويش بنقد آسوده كـردى * كوبى فعل مضارع مفرد مخاطب (غم دل لاميـه
وكوبينك مفعولى (با حرف صله (كسى يا حرف وحدت (با كسى كوبك مقـدم مفعوليدر
(كه حرف رابط صفت (بنقـد الآن و بالفعل ديمكدر (آسوده ماضيدن قسمـدر ديكلنمش
ديمكدر راحت معنـاسنه (محصول بيت) اكر كوكل غمنى سويلرسك بركيمسه به سويله كه
كوزلر يوزندن حالا و بالفعـل آسوده وراحت اوله سين يعنى كوكل غمنى ديمك لازم اولنجـه
بركيمسه به سويلكه روى خنداننذن مستريح وراحت پذير اوله سين (شـارحك بريسى مصراع
ثانينك معنـاسنى كوزل يوزندن فرح ومستريح اوله سين ديمش و بريسى مستريح عبـارتنى ترك
ايدوب تعصب طريقيله باكز فرح عبارتنى اسناد ايدوب اعتراض ايلمش ليكن بوخصوصده
كنـدى معترضدر (ومصراع ثانينك معنـاسنى كه انك يوزندن اول حالده آسوده ومسرور
دونه سين دبين معنـابى بيانه دوندرمش * حكايت * خشـك سالى در اسكنـدريه پديد آمد
چنان كه عنـان طاقت خلق از دست رفته بود ودرهاى آسمـان بر زمين بسته وفرياد اهل
زمين با آسمان پيوسته * خشـك سال قورقلق ييل يعنى قتلق (ويا حرف وحدت (حرف مصـدر
دبين يابس سويلمش (اسكندريه دن مراد مصرك اسكندريه سيدر (پديد عجم باء عجميـله
اوقور وروميلر باء عربيله آشكاره ديمكدر (عنان طاقت خلق بيـانيه ولاميه در (درهاى آسمان
لاميه در مجازا (محصول تركيب) اسكندريه ده بر قورقلق ييل ظاهر اولدى شويلكه خلقك
عنـان طاقتى الدن كتمش ايدى زياده قتلقدن واچلقدن وكوك قپوسى براوزره بغلنمش ايدى
يعنى يغمور يغمز ايدى و ير يوزندن بركات قالقمش ايدى واهل زمينـك فرياد وفغانى آسمـانه
اولاشمش ايدى اچلقدن وقتلقدن (خلق بريشـه درويشان يازانلر نسخه لرى تتبع ايلمـامشلر
* قطعه * نماند جانور از وحش وطير وماهى ومور * كه برفلك نشد از بى نوابى افغـانش *
جـانور نونك سكونيله وواوك فتحيـله جانلى ديمكدر زيرا (ور واوك فتحيـله ادات نسبتدر (از
بونده حرف تبيين در (وحش انسـانله مأنوس اولميان حيوان (كه حرف بيـان (نشد بونده
نرفت معناسنه در (بى نوابى بى زادى و بى نعمتى ديمكـدر (دودر ويش خراسانى حكايه سنده
نوانك معنـاسنى بيان ايلدوب بونده صحاح فرسدن نعمتـله تفسير ايدنه تعرض ايلين بى وجه
تعرض ايلمش (افغـانش شين ضمير جانوره راجعـدر (محصول بيت) وحش وطير وماهى

ردسروری
رد سروری

معطا

فرح فاك فتحى وراك سكونيله صفت مشبهه در للطايع

رد سروری

ردشمعی

رد سروری

رد ابن سید علی وسروری

ردسروری

وموردن جانلى قالمديكه نواسزلقدن فلكه افغـانى كتمدى يعنى كندى نشدك فاعلى افغـاندر
حاصلى جمع جانلر محنت وعذابده ايدى قتلقـدن * عجب كه دود دل خلق جمع مى نشود *
كه ابر كردد وسيلاب ديده بارانش * دود دل خلق لاميـه لردر مجازا (مى نشود تقـديرى
نمى شود در ضرورت وزن ايچون بويله اولدى (كه بونده حتى معناسنه در (كردد فعـل
مضارع مفرد غائبدر كرديدندن كه اصلنده دونمك معنـاسنه در نتكه كردى فعلنده مفصل
بيان اولدى ايدى على كل حال صيرورت معنـاسنده استعمال نقل طريقيله در (سيلاب مركبدر
سيل ايله آب دن سيل عربيدر صو سيلى ديمكدر (ديده يه اضافتى استعاره طريقيله در (بارانش
شين ضمير ابره راجعـدر (محصول بيت) عجبـدر كه چوق اغليوب باش دوكمكدن وآه وناله
ايتمكدن خلقك كوكلى توتى بولت اولوب كوزلرى سيلابى باران اولميه يعنى عجبـدركه
خلقك كوكلى توتى جمـع اولميه كه بولت اوله وكوزلرى سيلابى اول بلودك يغمورى اوله
حاصلى بومحـل تعجبدر زيرا حددن زياده آه وناله وكريه ايلديلر قتلق محنت وعذابنـدن
* درچنين سالى مخنثى دوراز دوستـان كه سخن در وصف اوترك ادبست خاصه در حضرت
بزركان و بطريق اهمال زسرآن دركذشتن هم نشايد كه طائفهٔ برعجز كوينده حمل كننـد پس
برين دو بيت اختصـار كنيم كه اندكى دليل بسيارى بود ومشتى نمونهٔ خروارى * سالى يا
حرف وحدت (مخنثى يا حرف وحدت (مخنث تفعيل بابندن اسم مفعولدر بوكلمش ظـاهر
بودر كه پشت انسـاندن كنايتدر (دوراز دوستان دعاء له در دوستلردن ايراغ اوله ديمكـدر
بو دعانك معنـاسنده كه حرفنى ايراد ايدن يعنى بر مخنث كه دوستلردن ايراغ اولسون دبين
ادايه خلل ويرمش (كه حرف رابط صفت (سخن مبتـدا (وصف او مصدرك مفعولنـه
اضافتيـدر (ترك ادب دخى بويله در وخبر مبتدا در (خاصه خصوصا ديمكـدر نتكه نظامى
مخزن الاسرارده يوردر (بيت) هست زيارى همه را ناكريز) (خاصه زيارى كه بود دستكير)
تشديد ضرورت وزن ايچون كتمشـدر (حضرت حضور معنـاسنه در (بزركانه اضافت
لاميه در (با حرف مصـاحبت (طريق اهمال بيانيـه (سرآن لاميه (سر جهت وسودا
معناسنه در (وآن اشارتدر وصف مخنثه (دركذشتن تجاوز ايلمك ديمكدر يعنى اهمال ايلمك
(نشايد لايق دكل (كه حرف تعليل (طائفهٔ يا حرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه يى
حرف وحدت دبين سابق اوزره ذاهب اولمش (عجز كوينده لاميه در (برعجز كوينده
حمل كوندنك مقدم مفعوليدر (برين بونده بدين معنـاسنه در نتكه بعض نسخه‌ده بويله واقعدر
(با حرف مصاحبت ويا حرف ظرف (كنيم فعـل مضارع متكلم مع غيره ويافعل امر متكلم
مع غيره در اختصار ايدرز ويا ايده‌لم ديمكدر (كه حرف تعليـل (اندكى مبتدا (دليل بسيارى
لاميه در ومبتداء ثانى (بود فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتداء ثانى وجملهٔ اسميه خبر مبتداء اول
وايكى يا حرف تنكير حرف مصدر (وحرف وحدت طوتانلر معنى جهتنه ناظر اولمامشلر (مشتى
يا حرف وحدت بونده براوچ ديمكدر (نمونه اورنك ديمكدر (وهمزه اضافت ايچون كلمشدر
(خروار اصلنده اشك يوكنه اسمدر صكره هر يوكه اطلاق ايلديلر تحريف ايدوب توركيجه
خرار ديديلر شول معروف ظرفه (و بعضيلر ديديلر خرار غراردر غينى خايه تبديل ايلديلر
(يا حرف وحدتدر (حرف اصليه دينلر عندى سو يلمشلر نمونهٔ خروارى لاميه در (محصول تركيب)
شو مجلين برقحط وغلاسنده بر مخنث دوستلردن ايراغ اولسو نكه انك وصفنـده سوز سويلمك
ترك ادبدر خصوصـا اكابر نظرنده وطريق اهمالله انك اوصـافى ذكرندن تجـاوز ايدوب
كچمكده لايق دكلدر زيرا بعض طائفه كوينده نك عجزينه حمل ايدرلركه قادر اولمدى شانـنه

دوتن نسخهٔ اصل

رد شمعی

رد شراح جیعا

ردابن سید علی وسروری

کوره وصف ایلمکه دیرلر پس بوایکی بیتله اختصار ایدهلم که ازاجق نسنه چوغك دلیلی اولور وبر آوج نسنه براشك یوکندن اورنك اولور * قطعه * کرتتر بکشد آن مخنث را * تتر برادکرنباید کشت * تتر تاتاردن مخففدر ضرورت وزن ایچون (بکشد بانك ضمی وسکون کاف عربیله ضرورت وزن ایچون (تتری یا حرف تنکیر ورا ادات مفعول (دکر لفظ مشترکدر دخی معناسیله غیری معناسی بیننده دکر کس دیمکدر (نباید کشت کشتن معناسنه در شراح دکر برینه بد آن یازارلر لیکن صحیح نسخهلره مخالف یازمشلر (محصول بیت) اکر اول مخنثی تاتار اولدررسه قتلنه تاتاری تعیین ایلدیکی انکیچوندرکه اول زمان عرب وعجمك پادشاهی هولاکو ایدی واول جمیع عسکریله کافر تاتارلر ایدی وتاتاری زیاده بی رحم وخونخوار اولور علی الخصوص که کافر اوله تتری دخی انك ایچون قتل ایلمامك کرك ویا غیر کیمسه تتری انی قتل ایلدیکی ایچون اولدرمك کرك حاصلی بویله مخنثی قتل ایدن تاتاری قصاص ایلمك کرك * چند باشد چو جسر بغدادش * آب درزیر وآدمی برپشت * جسر جیمك کسری وسینك سکونیله کپلر اوزرینه قوریلن کوپریکه بغدادك کوپریسی بویله در (وشین ضمیر مذکور مخنثه راجعدر (آب باشدك اسمی (ودرزیر خبری (آدمی آبه معطوفدر (برپشت درزیر کبیدر (محصول بیت) نیجه بدك بغداد کوپریسی کبی اوستندن آدم التندن صوکچه یعنی اوزرنده آدم التنده صو اوله آب درزیر فرجنك صولنمه سندن کنایتدر * چنین شخصی که طرفی از نعت او شنیدی در آن سال نعمت بی کران داشت تنك دستانرا سیم وزر دادی ومسافران را سفره نهادی کروهی درویشان از جور فاقه بجان آمده بودند آهنك دعوت او کردند ومشورت بمن آوردند سر از موافقت باز زدم وکفتم * شخصی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (نعت بونده وصف ویا صفت معناسنه در (زیرا نعت مدحده مستعملدر (اویه اضافت لامیه در (نعمت بی کران بیانیه (تنك دست وصف ترکیبیدر بحسب لغت الی طار یعنی الی یوفقه فقردن کنایتدر والف ونون ادات جمع ورا حرف صله (دادی یا حرف حکایه (نهادی یاسیده بویله در (کروه بلوك دیمکدر ویا حرف وحدت (درویشان بدلدر کروهدن (جور فاقه لامیه در (بجان یا حرف صله جانه کلدیلر انلرده استعمالدر جاندن اوصاندیلر دیمکدر (آهنك دعوت او مصدرك مفعولنه ولامیه اضافتلریدر بو کلامدن معلومدرکه حضرت شیخك درویشلرنی دعوت ایلمش اوله (مشورت میمك وواوك ورانك فتحه لریله وشینك سکونیله ومشورت میمك فتحی وشینك ضمی وواوك سکونیله وشوری شینك ضمی ورانك فتحیله برمعنایه در طانشقلق دیمکدر (سر از موافقت باز زدم باشمی انلره موافقت ایلمکدن کرو اوردم اعراض ایلمکدن کنایتدر (محصول ترکیب) بونجلین برشخص که نعتندن برمقدارنی ایشتدك اول سنه ده نعمت بی نهایه سی وار ایدی حاصلی اهل مکنت وقدرت ایدی الی یوفقه اولنلره اقچه والتون ویرردی ومسافران وغربایه سفره قورردی یعنی ضیافت ایدردی بربلوك درویشلر فقر جورندن جاندن اوصانمشلر ایدی آنك دعوت وضیافتنه قصد ایلدیلر وبکا مشورت کتوردیلر یعنی بنمله مشاوره ایلدیلر انلره موافقتدن اعراض ایلدم ودیدم * قطعه * نخورد شیر نیم خورده سك * ور بسختی بمیرد اندر غار * نخورد فعل نفی استقبال شیر فاعلی (نیم خورده یمه واچمهدن برکیمسه نك ویا برنسنه نك آرتغنه دیرلر فضله معناسنه که عربجه سؤر دیرلر (سکه اضافتی لامیه در ایتك آرتغی دیمکدر (ور واو حرف حال ورای مفرده حرف شرط اکردن مخففدر شراح واوسز اکر یازمشلر لیکن صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (بسختی یا حرف مصاحبت ویا ظرف (ویا حرف مصدر غار مغاره معناسنه در (محصول بیت) ارسلان ایت آرتغی

تتر وتتار تاتار کبی مخففالغتلردر تخفیفی ضرورت ایچون اولمیوب کلام منثور فصحاده دخی واقع ایکن شارح مرحومك عبارهسی بونی ایهام ایدر فقدبر
للطابع

رد شراح جمیعا

رد شراح جمیعا

یمز

یمز حال بوکه مغاره ده شدت جوعله اولورسه ده * تن ببیچارکی وکرسنکی * بنه ودست پیش سفله مدار * تن مصراع ثانی اولنده (بنه فعلنك مقدم مفعولیدر با حرف صله (بیچارکی کاف های رسمیدن بدل (ویا حرف مصدر بیچاره لکه دیمکدر (کرسنکی کاف عجمك ضمی ورانك سکونی وسینك کسریله ویای مصدر ایله آچلق دیمکدر بوایکی لفظ بنه فعلنك مفعول غیر صریحلریدر بنه یا حرف تأکید ونه نونك کسری وهای اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطب قودیمکدر (واو حرف عطف (ومدار معناده بنه فعلنه معطوفدر (ودست مفعولی (وپیش ظرف مکانی (وسفله یه اضافتی لامیه در (محصول بیت) تنکی بیچارهلکه وآچلغه قو یعنی تسلیم ایله والیکی الچق اوکنه طوتمه یعنی احتیاج عرض ایله دیمکدن کنایتدر * کرفریدون شود بنعمت ومال * بی هنر را بهیچ کس مشمار * بهیچ کس باحرف تأکید (مشمار فعل نهی مفرد مخاطب صایمه یعنی حسابه المه (محصول بیت) اکر نعمت ومالله فریدونده اولورسه هنرسزی هیچ کیمسه صایمه یعنی بی هنر اولانی هیچه صایمه حاصلی انسان برینه قومه دیمکدر * پرنیان ونسیج بر نااهل * لاجورد وطلاست بر دیوار * پرنیان منقش قوماش جنسنه دیرلر ونسیج اغربها لو قوماشه دیرلر یعنی معتبر قوماشه دیرلر (بر حرف استعلا (نااهلدن مراد ناداندر (لاجورد معروف (وطلا طانك کسریله یالدز التونه دیرلر (محصول بیت) نادانك اوزرنده پرنیانله نسیج دیوارك اوزرنده لاجورد ایله طلا کبیدر ادات تشبیه مضمردر یعنی نااهلك اوزرنده اغربهالی قوماشلر لاجورد والتون صویله منقش دیواردر طلابی عجم اماله ایدوب طلی دیرلر موسابی موسی وعیسابی عیسی ایلدکلری کبی * حکایت * حاتم طایی را کفتند از خود بزرکتر همت درجهان دیده ویا شنیده کفت روزی چهل شترقربان کرده بودم وبا امرای عرب بکوشهٔ صحرا بیرون رفتیم خارکنی را دیدم که پشتهٔ خار فراهم اورده کفتم بمهمانیٔ حاتم چرا نروی که خلق بر سماط او کرد امدانده کفت (بیت) هرکه نان از عمل خویش خورد) (منت حاتم طایی نبرد) من ورا بهمت وجوانمردی برتر از خود دیدم * حاتم عرب تانك کسریله اوقور اسم فاعل وزنی اوزره اما عجم تانك فتحیله استعمال ایدر شارحك بری عجم تایی مفتوح اوقودیغنه واقف اولمدیغندن فتح تایه منکردر (طایی یه اضافتی بیانیه در طایی اسم منسوبدر طی قبیلهسندن سیدوزنی اوزره (پس طایی قبیلهسنه منسوبدر دیین اصل لغت طی اولوب نسب شاذه دن اولدیغنه آکاه دکل ایمش (بزرکتر اسم تفضیل (وهمت هانك فتحی وکسریله فاعلی معناسی قصد وارادتدر (دیدهٔ ده وشنیدهٔ ده اولان یا ضمیر خطاب وهمزه حرف توسل (همزهلر خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکل ایمش (روزی یا حرف وحدت (چهل قرق (امرای عرب لامیه (امرا امیرك جمعیدر زیرا فعیل وزنی اوزره اولان اسم اکثر بو وزن اوزره جمع اولور فقیرك فقرا کبی (خارکن وصف ترکیبیدر کنبدندن دکن قریجی (ویا حرف وحدت (دکن بولیجی دنسه ده جائز (اما قوپاریجی دیمزز بعض شارح دیدکی کبی (که حرف بیان (ویا حرف رابط صفت (پشتهدیه وبغنه دیرلر بونده مراد بغندر (پس ارقه یوکی دیین غلط سویلمش (خاره اضافتی بیانیه در (پشتهٔ ده اولان همزه وحدت ایچوندر دیین ایکی وجهله خطا ایلمش فقدبر (فراهم اورده جمع ایلمش دیمکدر (یا حرف صله (مهمان میمك کسری (وهانك سکونیله قونقه دیرلر که عربجه ضیف دیرلر ضادك فتحیله (ویا حرف مصدر (که حرف تعلیل (خلق (یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (سماط بونده سفره معناسنهدر (کرد آمده اند جمع اولمشلر (هرکه تقدیری هرکس که در حذف وایصال طریقیله ترك اولندی پس هرکه مبتدا (نان خوردك مقدم مفعول صریحی (واز عمل غیر صریحی (عمل خویش لامیه در (خورد واو رسمیله خانك ورانك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائب یر دیمکدر

رد شمعی

رد سروری

ردشمعی

یولمق ایله قوپارمغك فرقی ندر بیان بیوریله
للطابع

ردشمعی

ردشمعی

ردشمعی

(منت حاتم طایی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (نبرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب التمز دیمکدر
(بونده کتوره مزمر اددر (من اوراین انی دیمکدر (بهمت باحرف ظرف وباحرف
مصاحبت (جوانمردی یاحرف مصدر (برتر بوجه رك (یعنی اعلی (محصول حکایه)
حاتم طائی یه دیدیلر کند کدن اولورق همتلی کیمسه جهانده کورمش ویاایشتمش مبسین
حاتم دیدی بر کون قرق دوه قربان ایلشیدم وعرب بکلریله کوشهٔ صحرایه طشره کتمش ایدك
برخارکنی کوردم دکن یعنی جمع ایلمش دیدم نیچون حاتمك ضیافتنه وارمزسین که بر بلولك خلق
انك ضیا فتنه واروب سفره سی اوزره جمع اولمشلر خارکن بو بیتله جواب ویردی یعنی
هر کیمسه که کندی عملندن اتمك یر یعنی هر کس که کندی کسبیله معاش ایدر حاتم طاینك
منتنی کتورمز حاصلی انك منتی بو کنی چکمز حاتم دیدی بن انی همتده وجوانمردلکده کندمدن
بوجه رك کوردم یعنی انی کندمدن زیاده بلند همت کوردم * حکایت * موسی پیغمبر
علیه السلام درویشی رادید که از برهنکی بریك اندر نهان شده بود کفت یاموسی دعایی بکن
تاخدای تعالی مرا کفاف دهد که از بی طاقتی بجان امدم موسی علیه السلام دعا کرد تاحق تعالی
اورا دستکاهی داد پس ازچند روزی که ازمناجات بازامد دیدش کرفتار وخلقی انبوه برو کرد امده
کفت این راچه حالتست کفتند خمر خورده وعربده کرده ویکی را کشته اکنون قصاص
میکنند * درویشی را یا حرف وحدت (ورادات مفعول (برهنه باده فتح وکسر جائز ورا
مفتوحدر چپلق دیمکدر عربجه عریان دیرلر عینك ضمیله وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر
(ویاحرف مصدر چپلقلق دیمکدر (باحرف ظرف (ریك رانك کسری وکاف عجمله قوم
دیمکدر عربجه رمل دیرلر رانك فتحی ومیمك سکونیله (اندر با متضمن اولدیغی معنای
ظرفیتی تأکید ایدر (نهان نونك کسریله کزلی دیمکدر (دعایی یاحرف وحدت (ویاتنکیر
(تاحرف تعلیل (کفافی یاحرف وحدت (ویاتنکیر (که حرف تعلیل (دستکاه دالك فتحی
وسین وتانك سکونیله قدرت ومکنت دیمکدر (ویاحرف وحدت (ویاحرف تنکیر (حرف وحدته
تخصیص ایلین امعان نظر ایلمامش (دستکاهیدن صکره داد برینه دهدله اجابت امد یازانلر
صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (دید فاعلی موسی (وشین ضمیر درویش برهنه یه راجعدر
(خلقی یاحرف تنکیر (انبوه فتح همزه وسکون نون وضم با وهاء اصلیه ایله چوق معناسنه
یعنی کثیر (عربده سرخوش صواشنه دیرلر (محصول ترکیب) حضرت موسی بردرویشی
کوردی چپلقلقدن قوم ایچنه پنهان اولمش یعنی کندینی قومله ستر ایلمش دیدی یاموسی دعا ایله
خدا بکا کفاف ویره که طاقتسزلکدن جاندن بیزار اولدم موسی دعا ایلدی تاحق تعالی
اکا قدرت ومکنت ویردی نیچه کوندن صکره که موسی مناجاتدن کلدی حریفی مؤاخذ
وکرفتار کوردی واوزرینه خلق کثیر جمع اولمش دیدی بو کانه حالت اولدی دیدیلر که خمر ایچمش
وسرخوش ایله غوغا وبرینی قتل ایلمش شمدی حریفی قصاص ایدرلر * بیت * کربهٔ مسکین
اکر پرداشتی * تخم کنجشك ازجهان برداشتی * کربهٔ مسکین بیانیه (پر باء عجمك فتحیله بونده
قنت معناسنه در (داشتی حکایت حال ماضی مفرد غائب قنت طوتایدی یعنی قنتی اولایدی
(تخم معروف (کنجشك کاف اولی بعض اعجام عربی وبعضیسی عجمی اوقودیلر (وجیم
عربیدر (کاف ثانیده (برداشتی فعل ماضی حکایت حال مفرد غائب جزاء شرطدر قالدرردی
دیمکدر (محصول بیت) مسکین کدینك اکر قنتی اولیدی سرچه نك تخمنی جهاندن قالدرردی
یعنی فرصت النه کرسه دنیاده بر سرچه قومازدی المادق (بیت) بو بیت شجرهٔ احزب اورانندن
اولدیغیچون شراح بونی نثرظن ایلمشلر که نثر شکلنده یازمشلر * عاجز باشد که دست قدرت یابد *

رد سروری

بچشکده ده بر معنایه یعنی سرچه معناسنه لقندر * ردشراح جمیعا

قناد نسخه

برخیزد ودست عاجزان برتابد * عاجز تقدیری شخص عاجزدر (باشد که اولورکه (دست
قدرت بیانیه در (ویابدك مقدم مفعولی (یابد بونده بویله معناسنه در یابیدندن (برخیزد فعل
مضارع مفرد غائبدر برخیزیدندن قالقار (واو حرف عطف (دست عاجزان لامیه (وبرتابدك
مقدم مفعولی (برحرف تأکید تابد فعل مضارع مفرد غائبدر تابیدندن تافتندن دینلر خطا ایلدیلر
(محصول بیت) عاجز وزبون کیمسه اولورکه قدرتی الینه اولور یعنی قادر اولنجه قالقار وعاجزلرك
الینی بورر حاصلی عاجز اولور کدا کا قدرت ال ویرنجه ضعیف وزبون اولنلره جور وجفا ایدر نتکه
عالمده تکرار مشاهده در (باشد بونده اولور واوله معناسنه محتملدر یعنی چوق واقع اولورکه
عاجز اولان کیمسه قوت وقدرت صاحبی اولنجه یعنی اکا قدرت ال ویرنجه عاجز اولان کیمسه لرك
الین بورر یعنی جفا واذا ایدر * موسی علیه السلام بحکمت جهان آفرین اقرار کرد واز تجاسر
خویش استغفار ورایت (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) برخواند * با حرف صله
(حکمت جهان آفرین لامیه (جهان افرین وصف ترکیبی در تقدیری خدای جهان افرین در تجاسر
تفاعل بابندن مصدر در جرأت معناسنه ثلاثیسی جسارتدر پس تجاسره کستاخلق دین کستاخلق
ایلمش (خویشه اضافتی لامیه در (استغفاردن صکره بر کرد لفظی مقدر در (لو حرف شرط (بسط
فعل ماضی مفرد مذکر غائب فعل شرط (الله لفظا مرفوع فاعلی (الرزق رانك کسریله مفعول
صریحی (لعباده غیر صریحی (لبغوا فعل ماضی جمع مذکر غائب جواب شرط (فی الارض ظرف
مکانیدر لبغوا فعلنك (محصول ترکیب) حضرت موسی علیه السلام خدانك حکمتنه اقرار ایلدی
وکندینك اول حریف ایچون ایلدیکی دعایه جرأتندن استغفار ایلدی ومذکور ایتك مضمونی
اوقودی واکر خدا قوللرینه رزقی واسع ایلسه یریوزنده البته بری بری اوزره ازغونلق ایدرلردی
یعنی جمیعی غنی ایلسه بری برینه ظلم ایدرلردی واکر قوسنی فقیر ایلسه هلاك اولورلردی
(دیدیلرکه بو ایت کریمه اصحاب صفه نك برطاقمسی حقنه نازل اولدیکه وسعت رزق وغنا طلب
ایلدیلر * بیت * ماذا اخاضك یامغرور فی الخطر * حتی هلکت فلیت النمل لم یطر * ماذا اسلوب
عربیت اوزره ایکی وجهله اعراب اولور بریسی ما اسم استفهام محلا مرفوع مبتدا وذا اسم موصول
الذی معناسنه (واخاض فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن ادخال معناسنه اما اصلنده
صوده مستعملدر یعنی صویه ادخال ایلمك مثلا اخاض دابته فی الماء اذا ادخلها دیرلر یعنی
دوواری صویه کیوردی ثلاثیسی لازمدر افعاله نقل ایلمکله متعدی اولور خاض یخوض خوضا
وخیاضا نصر بابنك اجوف واویسندن کاف ضمیر منصوب محلا منصوب مفعولی (وجملهٔ فعلیه
اعرابدن محلی یوق صله سیدر ذانك وذا صله سیله اعرابدن محلا مرفوع خبر مادر (وجملهٔ
اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جملهٔ ابتدائیه (پس معنانه نسنه در شولکه سنی ادخال ایلدی
دیمکدر (ایکنجی وجه اولدرکه ماذا مجموعی اسم واحد اعتبار اولنه ای شیء معناسنه محلا مرفوع
مبتدانه نسنه دیمکدر اخاضك جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدا معناسی ای شیء
جعلك خائضا دیمکدر یعنی سنی نه شیء داخل ومقتحم قلدی دیمکدر (یا حرف ندا (مغرور منادای
مفرد معرفه مبنیدر ضم اوزره (فی الخطر جار مع المجرور اعرابدن محلا منصوب مفعول فیه در
اخاض فعلنك یعنی غیر صریح ظرفیدر (خطر خاء معجمه نك وطاء مهمله نك فتحه لریله اشراف
علی الهلاك ایله تفسیر ایدرلر یعنی هلاکه قریب اولمق (حتی بونده تاء تعلیلیه معناسنه در (هلکت
فعل ماضی مفرد مذکر مخاطبدر ضرب بابندن هلاکا وهلوکا ومهلکا ومهلکا ومهلکة
کلور مصدرلری (اسمی هلك کلور هانك ضمیله (مصدری تهلکه ده کلور شذوذا فاحفظ (فلیت
فاشرط محذوفه جوابدر (لیت لامك فتحیله حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (نمل نونك فتحیله

ردشراح جمیعا

ردشمعی

مطلب اعراب ماذا

مطلب

اولکی مهلکا لامك فتحی ایکنجیسی کسری اوچنجیسی ضمیله ومهلکة بنه لامك ضمیله در للطابع

قرنجه دیمکدر لفظا منصوب اسم لیث در (لم یطر طانك کسریله فعل جحد مفرد مذکر غائب
جملهٔ فعلیه اعرابدن محـلا مرفوع خبرلیدر ایکی را ضرورت وزن ایچون کسرك اشباعیله
ردابن سیدعلی
اوقنور که تقـدیرا بریامتولد اولور بعض شارح لم یطرك طـاسنی مفتوح اوقنق کرك خطرك
ردسروری
طاسنه قافیه موافق اوله دیمش و بعضیسی فتحك جوازنه حکم ایلمش لیکن ایکسی بله سهوایلمش
زیرا طا وحرکتی حروف وحرکات قافیه یه داخل دکلدر قندبر (لم یطرده طا فتحیله ورا کسریله
ردشمعی
اوقنور قافیه ضرورتیچون دین خطـا ایلمش زیرا طـانك حالی مذکورکیدر اما رانك کسری
وتولدیاسی ضرورت وزن ایچوندر ضرورت قافیه یه تعلق یوقدر فتأمل (محصول بیت) ای مغروسنی
ردشمعی
نه شروع ایتدردی خطرناك محـله تا کیم هـلاك اولدك یعنی مخوف محله سنی نه نسنه ادخال
ایلدیکه هـلاککه سبب اولدی نه اولیدی قرنجه اوچمیایدی جمیع دلارده قرنجه قنادلنماسی
ردابن سیدعلی وسروری
ضرب مثلیدر مذکورك عربك مثلیدر وعجمك کبی بوندن صکره کان قطعه ده کندی حضرت شیخ
ایراد ایدر وترکیده قرنجه نك قنادیدرزوالی دیرلر * نظم * سفله چوجاه آمدوسیم وررش سبلی
خواهد بضرورت سر * بوایکی بیتی رباعی دیو یازنلر احوال نظمدن بی عجب بی بهره ایمشلر
وبونظمه بیت اطلاق ایلین وشرحنده بیت یازان هنوز بیت نه دیرلر بلمزیمش (سفله اصل لغتده
سبنك فتحی وفانك کسریله اسم جعدر الحق قوم معناسنه صکره بعض عرب فانك کسرینی سینه
نقل ایلدیلر بعد سلب حرکت سین وسفله دیدیلرینه جمع معناسنه لیکن عجم بومشکلی مفردده
استعمال ایلدی بونده کی الحق معناسنه بر راتقدیریله امدك مقدم مفعولیدر (زرش ضمیرسفله یه
راجعدر (سبلی سبنك ولامك کسره لریله و یای اصلیه ایله ترکیده سله معناسنه در هبرده دیرلر
سبلینك یاسنه کسره حرکت ویریلور ضرورت وزن ایچون دینلرك صورتنه سبلی اورمق کرك
ردشراح جمیعا
احوال وزنه مطلع دکل ایکن بویله کتابلره شرح یازدقلری ایچون بایه کسره حرکت
ویرمکسزین سوزندر نتکه مولانا جامی بسمـله وعروضنده تقطیع ایلدکده مفعول مفعول
فاعلات یورمسدر بونکده اولی مفعول کلکله ناموزون اولماز نهایتی سائر مصاریعه تقطیعده
موافق اولماز لیکن ضررده وپرمز نتکه اوزانی تتبع ایده نه معلومـدر نظامینك مخزن الاسرار
اولی ونواینك حیرت الابراری اولی بسمله ایله واقع اولمش وسائر ابیاتك تقطیعاتنه موافق دکل
ردابن سیدعلی وسروری
لیکن موزوندر حضرت مولانا جامینك تقطیع ایلدیکی کبی سبلی بعض شارح اوغلانجقلرك اسامت
حبنده یوزینه اوریلان تبانجه ایله بیـان ایلمش و بعضیسی اکسیه اوریلان سله یه تخصیص
ایلمش ایکن ایکسیده تخصیصده خطا ایلمش زیرا استعمالده اعمدر نتکه ترکیجه ابی بیلنه معلومدر
ردشمعی
سبلی سله معناسنه در اکا متصل اولان همزه وحدت ایچوندر دین ایکی جهتدن خطا ایلمش زیر
بونده همزه نك وجودی یوغیکن همزه اثبات ایلمش و وحـدت ایچون منصوص اولان یا ایکن
وحدته دلالتی همزه یه حکم ایلمش بحقیقت یاحرف ظرف یاحرف مصاحبت بعض نسخه ده حقیقت
بریته ضرورت دوشر سرش ضمیرینه سفله یه راجعدر (محصول بیت) الحق کیمسه که منصب
والتون وانجـه کله یعنی بومذکورلره که مالك اوله دنائتدن نامعقول وناشایسته ایشلر وتکبر
وغرور بغلر پس انك باشی بالضروره وبالحقیقه تبانجه استر حاصلی اکا تأدیب لازمـدر
* این مثل آخرنه حکیمی * زدست مورهمان به که نباشد پرش * این اسم اشارتدر مصراع ثانیه
(ومثلدن مراد ضرب مثلدرکه مصراع ثانیـدن عبارتدر (آخرادات تأکید وتقریرانه
بونده ادات استفهام انکاریدر (حکیمی یاحرف وحدت (زدست اصلنده زده استدر ضرورت
وزن ایچون حذف وایصال ایلدی (محصول بیت) بوضرب مثلی برحکیم اورمدیمی یعنی البته
اوردی قرنجه نك اول یکدر که قنادی اولمیه حکیمك سوزی حاصلی بودر که قرنجه نك قنـادیدر

زوالی قصه دن حصه بودر که حضرت موسی علیه السلا دعا ایلدیکی کیمسه نك غناسبب قصاصی
اولدی * حکمت * پدررا عسـل بسیارست ولیکن پسر کرمی دارست * کرمی دار وصف
ردابن سیدعلی
ترکیبیدر حرارت دار معناسنه زیرا کرمی یای مصدریله حرارته دیرلر کرکسه ذاتی اولسون کرکسه
عارضی حاد المزاج دیمن ذاتی یه تخصیص بلامخصص ایلمش (محصول ترکیب) بوحکمت سابق
حکایته تمثیل طریقیله واقع اولمش بیورر که پدرك شـلی چوقدر اما اوغل حرات داردر یعنی
باباسی اوغلنه عسـل ویرمدیکی بخلندن وخساستدن دکلدر بلکه ضررندن خوف ایدر که
حرارتنی آرتوره دیو قورقارایمدی الله تعالی هرکسی غنی ایلدیکی او جهتندرکه هرکس غنایه تحمل
ایلمز حضرت موسی علیه السلام حقنده دعا ایلدیکی فقیر کبی (بیت تمام مقصودی توضیح وتنویر
ایدر * بیت * آن کس که توانکرت نمی کرد آند * اومصلحت توازنو بهتزد آند * توانکر قوت
وقدرت صـاحبی دیمکدر وتاضمیر خطابدر (کرد ند فعل مضارع مفرد غائبدر کرد ایتدندن
تصییر معناسنه سابقا مذکور اولان کبی (محصول بیت) اول کیمسه که سنی غنی ایلمز یعنی الله تعالی که
سنی اغنیادن وصاحب ثروتدن ایلمز اول سنك مصلحتکی وسکا لایق وموافق اولانی سندن
یکرك بلور زیرا هرکس غنایه تحمل ایلمز فقیر ریك نسین کبی که سابقا مرور ایلدی * حکایت *
اعرابی رادیدم در حلقـهٔ جوهریان بصره حکایت همی کرد که وقتی در بیابان راه کم کرده
بودم واززاد معنی بامن چیزی نمانده بودودل برهلاك نهاده بودم که نا که کیسهٔ یافتم پرازمروارید
هرکزآن ذوق وشادی فرآموش نکنم که پنداشتم که کندم بریانست وبازآن تلخی وناامیـدی
که معلوم کردم که مروارید ست * اعراب بریه ده ساکن اولان قومك اسمیدر اسم جنسدر
جمعی اعاریب کلور (پس شیخك اعرابی یور دیعنی یاء وحدتله در (ور ادات مفعول (حلقه دن
چارسو لر بدر مراد (جوهریان (یا حرف نسبت والف ونون ادات جمع جواهر صاتجیلردن
ردسروری
عبارتدر (حلقه نك اضافتی بیانیه در (وبصره لامیه در (زادمعنی بیانیه در ییجکدن عبارتدر
هرنه ایسه (پس زاد سفرایچون النان طعام (ومعنی ذخیره ایدیلن طعام دیمن یاندن سویلمش
(دل برهلاك نهاده بودم کوکلمی هلا که قومش ایدم (یعنی هلاك واقعی مقرر ایلدم ایدی (که
حرف بیان (نا که کیسهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (مراوارید (میمك ضمی ورانك
سکونیله انجو دیمکدر (شادی یاحرف مصدردر (پنداشتم باء عجمك کسریله فعل ماضی متکلم
وحده ظن ایلدم دیمکدر (کندم بریان بیانیه کندم کاف عجمك فتحیله بغدای دیمکدر (بریان بونده
قاورلمش معناسنـه در (شارحك بریسی قاورلمش بغدای دید کدن صکره بعضیلر دید بلر که
ردسروری
اوتمـه بغدآی در دیمش (وبعض شارح قاورلمش بغد ایدر دیدیکی کند ویه اسنـاد ایدوب
اوتمه یی مذکور شارحه اسناد ایدوب تعصب ایدوب دخل ایلمش (ایکن بوقولی مدخولدر
(تلخی (وناامیدی یاری مصدریه لردر (محصول ترکیب) بصره جوهرفروشلری مجلسنـده
براعراب کوردم یعنی بربریه نشین کوردم که حکایت ایلردی که بروقت بیابانده یول یتورمش ایدم وزاد
معنیدن بمله هیچ برنسنه قالمامش ایدی کوکلمی هلا که قودم یعنی موتمی مقرر بلدم نا کاه انجودن
طلو بر کیسه بولدم هرکز اول ذوق وشـادلغی فراموش ایلمزم که بولدو غمده ظن ایلدم که
قاورلمش بغدایدر وینـه اول امیدلکی واجلغی تحقیق بلدم که انجوایمش قاورلمش بغدای
ردشمعی
دکل ایمش (معنی بونده مراد ولازم اولان نسنه معناسنه در دیمن بی معنی سویلمش (دلك ما قلنده
ردابن سیدعلی وسروری
بروا وابراد ایدنلرزائد ایمشلر (وباز نیاندن صکره فراموش نکنم عبارتنی ذکر ایدنلر یعنی کاتبه
ردشراح جمیعا
کتورنلربی فائده ذکر ایمشلر * قطعه * دربیابان خشك وریك روان * تشنه رادردهان
چه درچه صدف * ریك رانك کسریله وکاف عجمله قوم دیمکدر (روان صفت مشبهه در

اقفان معناسنه (تشنه را ادات تخصیص (صدف معروف (محصول بیت) قوری بیابانده
واقفان قده یعنی بریه قنده تشنه‌نك دهانندن انجو نه صدف نه یعنی ایکسی برابردر زیرا کسر
عطش ایدوب صوسزلغی قاندرماز (شارحك بریسی مصراع اولك معناسنده یعنی دربریه دیمش
وبریسی شویله ظن ایتمش که ریك روانی بیاندر واعتراض ایتمش لیکن مقصوده عدم وصولندن
ردسروری
کندیه معترض اولمش (بیت) فکم من عائب قولا صحیحا (وآفته من الفهم السقیم) مردبی
توشه کاوفتاد از پای * در کمربند او چه زرچه خزف * مرد بی توشه بیا تیه (توشه ازقدر
(کافتاد اصلی که اوفتاد ایدی ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (که حرف رابط
صفت (واو فتاد واوله و واو سز لغتدر دوشدی دیمکدر سقوط معناسنه (پس شراح
کاواصلندن که اوایدی (او ضمیر غائب (مردبی توشه‌یه راجع (وفتادفانك کسریله بعضیسنك
قولی اوزره (وضمیله بعضیسنك وبریرینك قولنه دخل وتعرض ایلدکلری هب فاسددر
ردشراح جمیعا
(فارسیده بومقدار بضاعتله بویله مغلق کتابه شرح یازمق غرائبدندر (از پای اوفتاده فعلنه
متعلقدر (در حرف ظرف (کمربند قوشغه درلر (زر معروف (خزف خاوزای معجمه ایله سفسی
ردسروری
دیمکدر (خزفه سفسی پاره سی دینه اعتراض ایلین زائد ایتمش (محصول بیت) از قسمز
ارکه ایاقدن دوشه یعنی یورومکه طاقت وقدرتی قالمیه انك قوشغنده التون اولمق نه
سفسی اولمق نه یعنی التونله طپراق اکا کوره برابردر زیرا بونلر قارن طویورمز قوشاقده التون
اولمغك معناسی بودرکه عرب وعجم فقراسی التونی واقچه‌یی قوشاغنه بغلرپس دربند ربازانلر
بومعنادن آگاه دکللرمش * حکایت * یکی ازعرب از غایت تشنکی همی کفت
* نظم * یالیت قبل منیتی * یوما افوز بمنیتی * یا حرف ندا منادی محذوف تقدیری
یاالله (لیت حرفدر حروف مشبهه‌دن اسمی وخبری محذوفدر (تقدیری لیت الحال
کما تمنی (قبل ظرف اوفوز در (منیة فعیله وزنی اوزره اسمدر موت معناسنه (ویا ضمیر
متکلم محلا مجرور مضاف الیه (یوما بدلدر ظرفدن یومدن بونده مراد مطلق ظرفدر یعنی
مطلق (وقت پس یومی تعریف مشهور ایله تعریف ایلدکدن صکره اما بونده مناسب اولان بومدن
مطلق وقت مراد اولمقدر دینه اعتراض ایلین بی تقریب تعصب ایلمشدر (افوز فعل مضارع
متکلم وحده ظفر بولام دیمکدر نصر بابندن اجوف واویدر (یا حرف جر (منیه میمك ضمی ونونك
سکونیله آرزو ومراد معناسنه در (ویا ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه (وجار ومجرور افوزه
متعلقدر (محصول بیت) یاالله نولیدی موت وفوتمدن اول برکون آرزو ومرادمه ظفر بولیدم
* نهر تلاطم رکبتی * فاظل املاء قربتی * نهر مجروردر منیه‌دن بدل اولمغله مرفوع اولمق جائز
مبتداء محذوفه خبر اولمغله (تقدیری تلك المنیة نهر (تلاطم فعل ماضی مفرد مذکر غائب لغتده
طپانچه اورمقدر اما بونده مراد موج چارپمقدر زیرا طلازبری برینه طوقنمقده دخی مستعملدر
(رکبه رانك ضمی وکافك سکونیله دیز دیمکدر یا ضمیر متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه ورکبه
تقدیرا منصوب مفعول به صریحیدر تلاطم نك وجمله فعلیه صفت نهر در (واظل ان مقدرله
منصوب جواب تمنیدر تقدیری فان اظل در فعلدر افعال ناقصه‌دن اصیر معناسنه فاعلی تحتنده
مستتر انا عبارتدر متکلمدن (املاء فعل مضارع متکلم وحده‌در فتح یانك مهموز اللامندن طولدرام
دیمکدر (قربه قافك کسریله طلومه دیرلرکه عجم مشك دیر میمك فتحی وشینك سکونیله (یا ضمیر
متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه (وقربه تقدیرا منصوب مفعول به صریحیدر املاءنك وجمله
فعلیه محلا منصوب خبریدر اظل نك (محصول بیت) منیه دیدیکم برنهر درکه موجی دیزمی
چارپار یعنی نم مرادم دیزه دك نهر در حاصلی دیزه دك ایرمغه کرسم وقربامی طولدررم اولسم یعنی

نه

خزف شارح مرحومك
یازدیغی اوزره لغتلرده سفسی
وطپراقدن یاپلان چنق
وچوملك دیو مفسر اولوب
سفسی قریغی دیمش بوعکس
سفسی قریغی دینه اعتراض
ایدنه زائد ایلمش دیو اعتراض
یرنده اولمامق کرکدر
للطابع

ردسروری

ردان سیدعلی وسروری

نه اولایدی بویله برایرمغه ظفر بولسم اولمدن اول (تلاطم فعل ماضی صورتنده کلدیکی تفأل
قصدیله‌در فتدبر * حکایت * همچنین در قاع بسیط مسافری کم شده بود وقوت وقوتش نمانده
ودرمی چند درمیان داشت بسیار بکردید راه بجایی نبرد وبسختی هلاك شد طائفهٔ برسیدند
ودرمها پیش رویش نهاده دیدند وبرخاك نبشته * قاع بونده صحرا معناسنه در (وبسیط
مبسوط معناسنه در یعنی اوزون وککبش حاصلی یول صحرا دیمکدر (مسافری یا حرف وحدت
(کم کاف عجمك ضمله ییتك دیمکدر (کم شده بود یتمش ایدی دیمکدر وقوت وقدرتی دخی قوت
وتوشه‌سی (نمانده قالمامشیدی بربود تقدیریله که استجاعده قاعده در (بکردید چکزندی
یعنی مذکور صحراده چوق کزدی (یا حرف صله (جایی یا حرف وحدت (راه نبردك مفعول صریحی
(وبجایی غیر صریحی (یا حرف مصاحبت (سختی یا حرف مصدر شدتله دیمکدر (طائفهٔ یا حرف
وحدت (وهمزه حرف توسل (درمها ها ادات جمع اقچه‌لر دیمکدر (درمها نهاده‌نك مفعول
اولی (وپیش مفعول ثانیسی ومجموعی دیدندك مفعولی (برخاك نبشته‌نك مفعول غیر صریحی (ومضمون
بیت صریحی (محصول ترکیب) مذکور ایکی عربی بیتی اوقیان عرب کبی بربیوك صحراده برمسافر
ضایع اولمش ایدی (وقوت وتوشه‌سی قالمامشیدی وبلنده برقاچ اقچه‌سیده وار ایدی صحراده
چوق طولاندی، وچکزندی وبریره یول ایلده مدی یعنی سلامت یقاسنه یول چقاره مدی وشدتله
هلاك اولدی هلاك اولدیغی یره بربلوك طائفه ایرشدی وکوردیلر اقچه‌یی یوزی اوکنه قومش
وطپراق اوزرینه بوقطعه‌یی یازمش * قطعه * کر همه زرجعفری دارد * مرد بی توشه برنکیرد کام *
زری راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (جعفری یه اضافتی بیانیه‌در جعفره منسوب التون
دیمکدرکه ایولکله وخالصلغله مشهوردر (مرد بی توشه بیانیه (برنکیرد قالدرمز (کام کاف
عجمله ادم معناسنه درکه عرب خطوه دیر خای معجمه‌نك ضمی وطاء مهمله‌نك سکونیله وجائزدرکه
کام کاف عربیله مراد معناسنه اوله‌زر قرینه‌سیله حاصلی مقام قرینه‌سیله زر قرینه‌سی تعارض ایدر
(محصول بیت) مرد بی توشه آدم قالدرمز یعنی ادم آتامز حاصلی حرکته مالك اوله‌مز ویا مرادینی
قالدیرامز یعنی مرادنی الماغه مالك اوله‌مز کرکسه مالی جمیعا جعفری التون ایسه‌ده یعنی مسافرده
توشه اولمایجه زرخالص حرکته قوت ویرمز زیرا التون اکل اولماز (بعض شراح کاف عربیله کام
اولماسنده تجویز ایلمش وبعضیسی تجویزینی رد ایلمش لیکن ردی مردوددر * در بیابان فقیر سوخته‌را
ردسروری
شلغم پخته به که نقرهٔ خام * فقیر سوخته بیانیه (شلغم پخته ده بویله در (نقرهٔ خامده بویله در
(نقرهٔ خام سکه لنمامش کش (محصول بیت) بیابانده سوخته فقیره یعنی هوا وکونش
اسیجغنده یانمش فقیره پشمش شلغم خام کشدن یکدر زیرا شلغم غدا اولور اما سیم خام اولماز
نقرهٔ خام سبیکه کش معناسنه در دینی مسامحه ایلمش * حکایت * هرکز از دور زمان ننالیده
ردسروری
بودم وروی از کردش آسمان درهم نکشیده مکر وقتی که پایم برهنه بود واستطاعت پای پوشی
نداشتم بجامع کوفه درآمدم دلتنك یکی را دیدم که پای نداشت سپاس وشکر نعمت حق بجای
آوردم وبربی کفشی صبر کردم * هرکز لفظ فارسیدر شراحك بری اصلا دیمکله تفسیر
ایلمش وبری اعتراض ایلمش لیکن اعتراضنك اصلا اصلی یوق (دور زمان لامیه در مجازا
ردسروری
(زیرا تغیرات زماندن عبارتدر زمان ایسه متغیر اولماز بلکه احوال ناس متغیر اولور فتدبر
(ننالیده بودم نون حرف نفی ایکلمامشیدم دیمکدر بی حضور اولمقدن کنایه‌در (کردش
اسم مصدردر دونش معناسنه آسمانه اضافتی لامیه در دور فلك دیمکدر (مکر ادات استثنادر
الا معناسنه (وقتی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (استطاعت قدرت معناسنه در
(پای پوش وصف ترکیبیدر پابچ معناسنه در (و یا حرف وحدت (باحرف صله (جامع کوفه

حضرت امام علی امامت ایلدیکی جامعدرکه کوفه شهرینك اندن غیری جامعی یوقدر
حضرت شیخك بیوردیغی زمانده معمور ایمش اما بو زمانده جدران اربعه سی قالمشدر
باقیسی شهر کوفه کبی خراب و بیابدر شویلکه اثر بنادن نام ونشان قالمامشدر (در آمدم
داخل اولدم (دانك وصف ترکیبدر کوکلی طار دیمکدر قسوت قلبدن کنایه در (شکر نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وحقه اضافت لامیه (بر باء صله معناسنه در (بی ادات سلب
(کفش کاف عربك فتحیله وسکون فایله بشمق دیمکدر (ویا حرف مصدر (محصول ترکیب)
هرکز دور زماندن ایکلمامشیدم وکردش آسماندن یوزم پورتارمشیدم یعنی بی حضور ومضطرب
اولمامشیدم الا بر وقتده که ایاغم چپلق قالمشیدی یعنی یالك ایاق قالدم ایدی وبر بابج الماغه
قدرتم یوق ایدی جامع کوفه یه قاسی القلب یعنی کوکل طارلغیله وبی حضورلغیله کردم
بریسنی ایاقسز کوردم یا بر ایاقسز یا ایکی ایاقسز پس حقك نعمتنه شکر ایلدم وبشمقسزلغه
صبر ایلدمکه بشمغم یوغیسه الحمد لله تعالی الیم وایاغم صاغدر دیو اول کیمسه دن عبرت الدم
* قطعه * مرغ بریان بچشم مردم سیر * کمتر از برك تره برخوانست * مرغ ظاهر بودرکه
بونده مراد مرغ خانکی در یعنی طاوق مطلق مرغ دکلدر نتکه استعمالات خلقدن معلومدر
پس مطلق قوش ایله بیان ایدنلر اصابت ایلمامشلر (بریانه اضافت بیانیه در (با حرف صله در
(چشم مردم سیر لامیه وبیانیه در طوق آدمك کوزینه دیمکدر (برك تره تشدید ضرورت
وزن ایچوندر واضافت لامیه در (تره تورکیده ده بو اسمله در (خوان بونده سفره معناسنه در
(محصول بیت) پشمش طاوق طوق کشینك کوزینه تره یاپراغندن سفره سنده اکسکردر
یعنی اندن بی قدر وقیمتدر حاصلی بی اعتباردر زیرا طوقلغندن کوزینه کورنمز * وآن که را دستکاه
قدرت نیست * شلغم پخته مرغ بریانست * وآن که را اصلنده وانکس را که در حذف
وایصال طریقیله ترك اولندی (دستکاه وقدرت عطف تفسیر شکلیدر (شلغم پخته بیانیه
(مرغ بریانده بویله در (محصول بیت) اما اول کیمسه نك که قدرت ومکنتی یوقدر یعنی
فقیر اولان کیمسه یه پشمش شلغم همان پشمش طاوقدر یعنی پشمش طاوق کبی خوره کچر
حاصلی اشتهایه دائردر * حکایت * یکی از ملوك با تنی چند از خاصان در شکارکاهی بزمستان
از عمارت دور افتاد شب در آمد خانهٔ دهقانی دیدند ملك کفت شب انجا رویم تا زحمت سرما
نباشد یکی از وزرا کفت لایق قدر پادشاهان نباشد التجا بخانهٔ دهقانی رکیك بردن هم
اینجا خیمه زنیم وآتش افروزیم * از خاصان تنی چندی یه اندر (با حرف ظرف (زمستان زانك
ومیمك کسره لریله قیش دیمکدر (خانهٔ دهقانی لامیه در (ویا حرف وحدت (رویم فعل امر
متکلم مع الغیر کیده لم دیمکدر (تا حرف تعلیل (زحمت سرما لامیه صوق زحمتی (التجا افتعال
بابندن مصدر در صغنمق دیمکدر (رکیك ضعیف دیمکدر (زنیم وافروزیم فعل امر متکلم
مع الغیر در زیدن دن وافروزیدن دن (محصول ترکیب) پادشاهلردن بریسی خاصلردن
برنیچه شخصله شکارکاهك برنده قیش کونی عمارتدن ایراق دوشدی یعنی اولدیغی شهردن
دور دوشدی کیجه کلدی بر کویلی اوینی کوردیلر پادشاه دیدی کیجه انده کیده لم تا کیم
صوق زحمتی اولمیه یعنی صوق زحمتی چکمیه لم وزرادن بریسی دیدی پادشاهلرك قدرنه
لایق دکل بر ضعیف کویلینك خانه سنه پناه ایلمك یعنی اوینه صغنمق بونده چادر
قورالم وآتش یاقلم * دهقان را خبر شد ما حضری از طعام ترتیب کرد وپیش سلطان
برد وزمین خدمت بوسید وکفت قدر بلند سلطان بدین قدر نازل نشدی ولکن نخواستند که
قدر دهقان بلند شود * دهقان را ادات مفعول (ما حضری یا حرف وحدت بر ما حضر

رد شراح جمیعا

دیمکدر

دیمکدر (زیرا ما اسم موصول (حضر فعل ماضی مفرد مذکر غائب صله سیدر الذی حضر دیمکدر
(از طعام ما حضری بیاندر (ما حضر ترتیب کردك مقدم مفعولیدر (زمین خدمت لامیه در (قدر
قافك فتحی ودالك سکونیله مقدار معناسنه در (بلنده اضافت بیانیه (وسلطانه لامیه (بدین
دال همزه دن بدلدر اشارتدر پادشاهك کندینك خانه سنه مهمان اولمغه (قدر قافك ودالك فتحه لریله
بنه مقدار معناسنه در (نازل نشدی الحق اولمازدی (یعنی مرتبه سندن دوشمزدی (محصول ترکیب)
دهقانه خبر اولدی پادشاه انك خانه سنه میل ایدوب وزیر مانع اولدیغی (طعامدن بر ما حضر
ترتیب ایدوب پادشاه اوکنه ایلتدی (وزمین خدمتی بوس ایلدی ودیدی (پادشاهك بلند مقداری
بنم خانه مه مهمان اولمغله نازل اولمزدی یعنی قدرنه نقصان کلمزدی ولیکن استمدیلر که دهقانك
قدری بلند اوله * ملك را سخن کفتن او مطبوع آمد شبانکه بمنزل او نقل کردند بامدادان خلعت
ونعمتش بخشید شنیدمکه در رکاب ملك قدمی چندمی رفت ومیکفت (محصول ترکیب) پادشاهه
انك سوز سویلمسی مطبوع ومقبول کلدی کیجه سی یعنی همان اول کیجه انك منزلنه نقل ایلدیلر
ایرتسی پادشاه اکا خلعت ونعمت بغشلدی ایشتدمکه پادشاهك اوزنکی سنده برنیچه قدم یعنی
برقاچ ایاق کیدردی وسویلردی * قطعه * ز قدر وشوکت سلطان نکشت چیزی کم * ز التفات
بمهمان سرای دهقانی * شوکت شینك وکافك فتحه لریله وسکون واو ایله شدت حرب یعنی قتی صواش
وآلت حربه کامل کیرمك حاصلی آلت حربی تمام اوسنه المغه دیرلر اما عجم هیبت وعظمت معناسنده
استعمال ایدر (سلطانه اضافت لامیه در (نکشت کاف عجمك فتحیله فعل نفی ماضی مفرد غائب
اولمدی دیمکدر (زیرا کشتن وکردیدن مترادفلردر اصلنده دونمك معناسنه در سابقا ذکر ایلدیکمز کبی
هر نوجهله اولورسه دونمك بوندندرکه انتقال معناسنده مستعملدر (مثلا شراب سرکیه دونمك کبی
پس صیرورت معناسنده استعمال بوندندر فاحفظ فانه من المهمات فی هذه اللغة (چیزی
یا حرف وحدت (کم کاف عربك فتحیله اکسکدر ناقص معناسنه (نکشتنك چیزی اسمی وکم خبری
ز التفات نکشتنه متعلق (زاء مفرده ازدن مخففدر تخفیفسز ده نسخه لرده واقعدر حاصلی
بو مجرده ایکسیده جائزدر بلا تفاوت (التفات افتعال بابندن مصدردر لغتده کیدرکن باشنی اردینه
دوندروب باقمغه دیرلر (اما استعمالده مطلق باقمغه دیرلر (با حرف صله (مهمان سرای ترکیب
مزجیدر (اصلنده سرای مهماندر اضافتله قونق اوی معناسنه روم ایلنده عزبخانه دیرلر
(دهقانه اضافت لامیه در (ویا حرف وحدت ویا تنکیر (محصول بیت) (پادشاهك عظیم قدرندن و
عظمت وهیبتندن هیچ برنسنه اکسك اولمدی یعنی هیچ نقصان وبرمدی بر رکیك وضعیف کویلینك
مهمان سراینه التفات ایلمکدن (یعنی بر ضعیف کویلینك اوینه نزول ایدوب قونق اولمقدن
شان سلطنته نقصان وبرمدی * کلاه کوشهٔ دهقان بآفتاب رسید * که سایه برسرش افکند
چون تو سلطانی * کلاه کوشه هانك سکونیله ترکیب مزجیدر (اصلنده کوشهٔ کلاه ایدی اضافت
ایله کلاه اوجی دیمکدر (دهقانه اضافت لامیه در با حرف صله (آفتاب فانك سکونیله کونش
(رسید فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده کلاه کوشه یه راجع ضمیر (وبآفتاب مفعول غیر صریحی
(که حرف تعلیل (سایه کولکه (بر حرف استعلا (سرش شین ضمیر دهقانه راجعدر (افکند
فعل ماضی مفرد غائب فاعلی سلطان ومفعول صریحی (سایه وبرسرش غیر صریحی (سلطانی یاسی
حرف وحدت ویا حرف تنکیر (محصول بیت) کویلی نك بركی اوجی قدر وشرفدن آفتابه ایرشدی
یعنی دهقان مکرم ومعزز اولدی (زیرا باشنه سایه صالدی سنك کبی بر عظیم الشان پادشاه حاصلی
سلاطین هما مثالدر هر کیمك که باشنه سایهٔ رأفت وعنایت صاله لر قدر وشرف صاحبی اولور
* حکایت * کدایی هول را حکایت کنند که نعمت وافر داشت یکی از ملوك کفت می نماید که مال

اشبو ترکیبده اولان اوج قدر
سراپا قافك فتحی ودالك
سکونی یاخود قافك ودالك
فتحه لریله مقدار معناسنه در
دالك فتحه سنی ایکنجی قدرده
شارحك ضبطی تخصیص
دیمك دکلدر لکن تخصیص
اکله شبلور
للطابع

مطلـــــا

بیکران داری ومارا مهمی هست اکر برخی ازان دستکیری کنی بحکم عاریت چون ارتفاع
ولایت رسد وفا کرده شود کفت لایق قدر بلند خداوند جهان نباشد دست همت بمال چون
من کدایی آلودن که جوجو فراهم آورده ام کفت غم نیست که بتاتار میدهم که الخبیثات للخبیثین*
کدایی یا حرف وحدت (هول مخوف یعنی قورقنج یعنی هرکس بویله دیلنجی اولمقدن خوف
ایدر دی (شهر آمده مولانا مصلح الدین لاریدن سؤال ایلدمکه کدای هول کیمدر دیدیکه
شول کدادرکه سؤال ایلدیکی کیمسه دن المایجه اولمیه که عرب اکا ذوالوجه الوقاح دیردیدی مطلـــــ
(کدایه صفتدر بعض نسخه ده اضافتله واقعدر بیانیه طریقیله (را ادات مفعول کنندک کدا
مفعول اولی وحکایت ثانیسی (که حرف بیان (ویا حرف رابط صفت (نعمت وافر بیانیه
وداشتک مقدم مفعولی (می نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور
دیمکدر (که حرف بیان (مال بیکران بیانیه مال بی حد دیمکدر (داری فعل مضارع مفرد
مخاطب طوتارسین یعنی سنک وار دیمکدر (مهمی یا حرف وحدت (یا حرف مصاحبت (برخ
یانک فتحیله بعض معناسنه در (یا حرف وحدت برمقدار یله دیمکدر (دستکیر وصف ترکیبیدر
کیرید ندن ال طوتیجی دیمکدر یاء مصدر یله معاونت معناسنه در (کنی فعل مضارع مفرد
مخاطب (عاریت یانک تشدیدیله قرض مراددر (چون ادات تعلیل (ارتفاع ولایت مصدرک
فاعلنه اضافتیدر (کرده شود کرده انضمامیله (شود فعل مضارع مبنی للمفعول معناسنی
افاده ایدر (کفت کدا دیدی (لایقک قدره اضافتی اسم فاعلک مفعولنه در (وقدرک بلنده
بیانیه (وبلندک خداونده وخداوندک جهانه لامیه لردر (دست همت بیانیه (یا حرف
مصاحبت (مال چون من لامیه (کدایی یا حرف وحدت (آلوده کردن آلوده بولاشق دیمکدر
(که حرف تعلیل (جوجو یعنی حبه حبه حاصلی ازرازر دیمکدر (فراهم آورده ام جمع ایلشم
دیمکدر (کفت پادشاه دیدی (بتاتار یا حرف صله تاتار بونده کفار معناسنه در (زیرا اول زمانده
بعض سلاطین هلاکویه جزیه طریقیله مال تعیین ایلمش ایدی بعض نسخه ده (بکافران هولاکو نسخه
دوشمش (خبیثات خبیثک جمعیدر مردارلر دیمکدر (محصول ترکیب) برقورقنج دیلنجی بی
حکایت ایدرلر که وافرمال ونعمتی وار ایدی پادشاهلردن بریسی اکا دیدی شویله کورینور که
بی حد وبی قیاس مالک وار بزم ایسه برمهم ایشمز وار اکر برمقدار یله بزه عاریت ودین
طریقیله معاونت ودستکیرلک ایدرسک محصول مملکت ایرشنجه وفا اولنه یعنی قرض طریقیله
استرم غصب طریقیله دکل کدا دیدی جهان پادشاهنک بلند قدرینه لایق دکل همتی النی
بنم کبی برکدانک مالیله آلوده ایلمک یعنی بولاشدرمقکه ازرازر جمع ایلشم پادشاه دیدی
غم دکل که سندن الاجغم مالی کافر تاتاره ویره جکیم زیرا خبیثلر خبیثلر ایچوندر یعنی سندن الاجغم
مال مردار ایسه غم دکل زیرا انی کافره ویره جکیم که مردار مرداره لایقدر * بیت * قالوا عجین
الکلس لیس بطاهر * قلنا نسد به شقوق المبرز * عجین فعیل بمعنی مفعولدر یعنی خمیر (کلس
کافک کسری وسکون لامله الجیکه جاملی پنجره لری اندن دوزرلر (عجین الکلس جرد قطعه
کیدر (لیس اسمی نحنده عجینه راجع ضمیر (بطاهر باء زائد ایله محلا منصوب خبری (قلنا
جواب قالوا (نسد فعل مضارع نفس متکلم مع الغیردر نصر بابنک مضاعفندن سد ایدرز
مثلا برکدیکی ویا بردلیکی بغلمغه واصلاح ایلمکده استعمال ایدرلر (به نسد یه متعلقدر وضمیر
عجین کلسه راجعدر (شقوق المبرز لامیه (شقوق شقک جمعیدر اصلنده مصدردر اما بونده
یارق وکدک مراددر (مبرز رانک زا اوزره تقدمیله اسم مکاندر محل بروز معناسنه یعنی چقاجق یر
مراد خلادر (محصول بیت) دیدیلر که کرج والجی خمیری طاهر دکلدر یعنی ناپاکدر بز بویله

دینلرک جوابنده دیدک باس یوقدر یعنی قایرمز زیرا انکله آبخانه یارقلرینی ودلکلرینی سد ایدرز
* بیت * کر آب چاه نصرانی نه پاکست * جهود مرده میشویم چه باکست * آب چاه نصرانی
لامیه لردر (نصران شامده برکویه دیرلر که بوطائفه اندن ظهور ایلمشدر (یا حرف نسبتدر
(نه پاکست ناپاکست معناسنه در (جهود مرده بیانیه در یاء بطنیله (می شویم فعل مضارع متکلم طلـــــ
وحده در شویدندن (محصول بیت) اکر بت پرست کافرک قویسی صویی پاک دکل ایسه
یعنی ناپاک ایسه قایرماز زیرا انکله اولمش جهودی یورم (حاصلی مرداری مردار ایله یورم
* شنیدمکه سر از فرمان ملک باززد وحجت آوردن کرفت وشوخ چشمی کردن ملک فرمود
تامضمون خطاب ازو بزجر وتوبیخ مستخلص کردند * فرمان ملک مصدرک فاعلنه اضافتیدر
(باززد کری اوردی یعنی ملکک قولنه اطاعت ایلمدی وسرکشلک ایلدی (شوخ چشم بونده
یوزسز وحشری معناسنه در (ویا حرف مصدر (تا حرف تعلیل (زجر وتوبیخ بونده عطف
تفسیری شکلیدر سرزنش معناسنه (مستخلص لامک فتحیله اسم مفعولدر استفعال بابندن
(محصول ترکیب) ایشتدمکه ملکک فرمانندن باشنی دوندردی یعنی سوزینی قبول ایلمدی
ودلیل وحجت کتورمکه باشلدی وادبسزلک وکستاخلق ایلدکه پادشاه بیوردی تاکیم مضمون
خطابی (یعنی بیوردیغی مقداری مالی اندن زجر وتوبیخ له (یعنی سرزنش وغصبله استخلاص
ایلدیلر * مثنوی * بلطافت چو برنیاید کار * سر به بی حرمتی کشد ناچار * برنیاید حاصل
اولماز دیمکدر سر تقدیری سرش در سر بونده اوج معناسنه در (یعنی حدی وغایتی دیمکدر
(ش کاره راجعدر (یا حرف صله (بی ادات سلب (حرمتی یا حرف مصدر (کشد فعل مضارع
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه چکلور دیمکدر فاعلی کاره راجع ضمیر در تأمل ندر (یعنی
منقلب اولور نتکه دیرلر شراب سرکه یه چکلدی (ناچار بالضروره دیمکدر (محصول بیت)
لطافت ورفق وملایمتله چونکه ایش حاصل اولمیه (یعنی ایلکله که برمصلحت بتمیه حد و
غایتی حرمتسزلکه منجر ومتحول ومنقلب اولور حاصلی حرمتسزلکه مؤدی اولور بالضروره
* هرکه برخویشتن نبخشاید * کر نبخشد بروکسی شاید * هرکه یعنی هرکس که بر حرف صله
(خویشتن کندی معناسنه در (نبخشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب بخشاییدندن ترحم
ایلمز دیمکدر (کر حرف شرط (نبخشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب بخشیدندن که مشترکدر
اسرکمک ایله بغشلمق بینده (بونده اسرکمک معناسنه در (بخشودندن مشتقدر دیین لغو سویلمش ردشمی
(شاید لایقدر (محصول بیت) هرکس که کندی به ترحم ایلمز اکر کیمسه اکا ترحم ایلمزسه
لایق وسزا واردر * حکایت * بازرکانی رادیدم که صدو پنجاه شتر بار داشت وچهل بنده
وخدمتکار شبی در جزیرهٔ کیش مرا وبحجرهٔ خویش برد وهمه شب نیارامید از سخنهای
پریشان کفتن که فلان انبارم بترکستانست وفلان بضاعت بهندوستان واین قباله‌ٔ
فلان زمینست وفلان چیزرا فلان ضمین کاه کفتی که خاطر اسکندریه دارم که هوایی خوشست
وکاه کفتی نه که دریای مغرب مشوشست سعدیا سفری دیکر در پیشست اکر آن کرده شود
بقیت عمر خود بکوشهٔ بنشینم وترک تجارت کنم کفتم آن کدام سفرست کفت کوکرد پارسی
بچین خواهم برده شنیدم که انجا عظیم قیمت دارد وازانجا کاسهٔ چینی بروم آرم ودیبای رومی
بهند وپولاد هندی بحلب وابکینهٔ حلبی بیمن وبردیمانی بپارس وازان پس ترک تجارت کنم
وبدکانی بنشینم چندین ازین ماخولیا فرو خواند که بیش طاقت کفتنش نماند کفت ای سعدی
تونیز سخنی بکوی ازانها که دیدهٔ وشنیدهٔ کفتم * شتربار دوه یوکی (جزیره کیش سرحد هندده
برجزیره نک اسمیدر (نیارامید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ارام ایلمدی (یعنی دیکلمدی ارامیدندن

انباز فتح همزه ایله شریك دیمکدر اورتق معناسنه (بترکستان باحرف ظرف (بضاعت بونده سرمایه معناسنه در (قباله فتح قافله قاضی مکتوبی (فلانه اضافتی لامیه در (ضمین کفیل معناسنه در (خاطر اسکندریه فکر اسکندریه دیمکدر (که حرف تعلیل (هوایی یا حرف تنکیر هوا مبتدا وخوش خبری (نه یعنی اسکندریه کتم (که حرف تعلیل دریای مغرب لامیه و مبتدا (مشوش خبری (دریای مغرب برینه دیار عرب یاز انلر متنی تتبع ایلامشلر (سفری دیکر دیدکندن وحدتله معلومدر که متعدد اسفار که مسافات بعیده ده واقع اولور برسفر عد ایدر (کرده شود ایلنمش اوله (بکوشهٔ باحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ترك تجارت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کدام قنغی دیمکدر (کوکرد ایکی کاف عجمیله ترکیجه ایکی کاف عربیله کوکرد دیدکلریدر که عرب کبریت دیر پارسی یه اضافت بیانیه در (کاسهٔ چینی ده یا نبه در (دیبای رومیده بویله در (پولاد هندیده بویله در پولاد چلك دمر (ابکینهٔ حلبیده بویله (بردیمانی ده بویله (برد برنوع الاجه در که یمندن کلور (اکثر مکه خلقی انی کیر (چندان اولقدر دیمکدر (ازین بونك کبی دیمکدر (یعنی تشبیه افاده ایدر نتکه سابقا بیان اولندی (مالخولیا فکر فاسد دیمکدر (فرو ادات تأکید (خواند اوقدی (یعنی سو یلدی (که حرف بیان (بیش زیاده (طاقت کفتن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) برباز رکانی کوردم که یوزاللی دوه یوکی تجارت اثوابنه مالك ایدی وقرق عدد قول ایله خدمتکاره برکیجه جزیرهٔ کیشده بنی کندی حجره سنه ایلتدی وبتون کیجه ارام ایلمدی پریشان سوزلر سویلکدن که فلان شریکم ترکستانده در وفلان بضاعتم هند وستانده و بو کاغد فلان یرك قباله سیدر وفلان نسنه یه فلان کیمسنه کفیلدر کاه دیر ایدی که خاطرم اسکندریه یه سفر ایتمك درکه هوا خوشدر وکاه دیرایدی که یوق دریای مغرب مشوشدر یعنی مخوفدر کفاردن واوند اتدن (بعض نسخه ده دریای مغرب برینه دیار عرب واقعدر فندبر (ای سعدی اوکده برسفر دخی واراکر اول سفر ایلنمش اولنورسه بقیهٔ عمرمده بر کوشه ده اوتوررم وتجارتی ترك ایدرم شیخ دیر دیدم که اول سفر قنغی سفردر دیدی فارسی کوکردی چینه ایلدیسرم ایشتدمکه انده عظیم قیمتی وار واندن کاسهٔ چینی رومه کتورم وروم دیبایی هنده وپولاد هندی حلبه وحلب شیشه سنی یمنه وبردیمانی پی فارسه واندن صکره تجارتی ترك ایدرم وبردکانده اوتوررم اولقدر بونك کبی مال خولیای اوقودیکه آرتق سویلمکه طاقتی قالمدی اندن صکره دیدی ای سعدی سنده برسوز سویله انلردنکه کوره شسین وایشته سین یعنی کوردکلرکدن وایشتدکلرکدن بنده دیدم * نظم * آن شنیدستیکه درصحرای غور * بارسالاری بیفتاد ازستور * آن اسم اشارتدر بیت ثانی یه (شنیدستی سین وتا ادات خبردرو یاضمیر خطاب ایشتمشسندر دیمکدر (صحرای غور بیانیه غور ایکیدر بریسی تهام ایله یمن ماییننده اولاندر وبریسی دخی هند ایله بلخ ارا سنده درنتکه انوری شعرندن فهم اولنور (بارسالار بار باء عربی وسکون رایله یوکدر (وسالار اولو یه دیرلر مراد تجار ارا سنده کاروان باشی دیدکلری بازرکاندر (پس باری باء عربیله باربا عجمیله اعتبار ایدوب یلدرمعناسنه اخذ ایدنلر ومعناسنی کچن یل وسالار دینلرز اکیب فارسیده غریب متصرفلردر (بوتصرفدن صکره تصرف خاص ایدوب باری باء عربیله سالاره اضافت ایدوب سالارك باری دیین اغرب تصرف ایلمش غرابت بومقدار بضاعت ومطالعه ایله صحیح معنایه واصل اوله نه اعتراض ایلمکدر (بیت) فکم من عایب قولا صحیحا) (وآفته من الفهم السقیم) منور طوار معناسنه درآت وقاتر وغیریسی کبی حاصلی بیت مراددر (محصول بیت) آنی ایشتمش سسکدرکه صحرای غورده برکروان باشی طواردن دوشدی یعنی دوشدیکین ایشتدکمی * تنك چشم تنك دنیادارا * یاقناعت پرکند یاخاك کور * کنت فاعلی

رد ابن سیدعلی وسروری

شارح مرحوم بو صورنده تانجا اعتراض ایتمشدر فندبر للطابع

ردسروری وشمعی
ردسروری
ردسروری

بارسالاردر (چشم تنك بیانیه در طار کوز دیمکدر یعنی آج کوز (دنیاداره اضافتی لامیه در (ودنیادار وصف ترکیبیدر مالدار وخزینه دار کبی اهل دنیا ومحب دنیا دیمکدر یا عربیده اما کیدر (کاه ابتداء کلامده وکاه مقام عطفده واقعدر (خاك کور لامیه در مقبره طپراغی دیمکدر (محصول بیت) بارسالار طواردن دوشیجك دیدی دنیادارك آج کوزینی یعنی مال ایله طویمز کوزینی یاقناعت پرایدر و یامقبره طپراغی یعنی یاقناعت کوزینی طویورر و یااولدکده مقبره ترابی بوایکی بیتی رباعی بازانلر اقسام شعری غریب ایی بیلورلرایمش * حکایت * مالداری راشنیدم که بنجل چنان مشهور بود که حاتم طایی بسخا ظاهر حالش بنعمت اراسته وخست نفس جبلی درنهادش همچنان متمکن که نانی بجانی از دست ندادی وکربهٔ ابوهریره رابلقمه ننواختی وسك اصحاب کهف را استخوانی نینداختی فی الجمله خانهٔ اورا کسی ندیدی در کشاده وسفرهٔ اورا سر کشاده * بنجل باحرف مصاحبت (حاتم طایی بیانیه (بسخا با حرف مصاحبت (ظاهر حالش لامیه (اراسته بزنمش یعنی معمور (وخست نفس جبلی مصدرك فاعلنه و بیانیه اضافتلریدر جبلی خلقی دیمکدر خانك کسریله (ویا حرف نسبت یرادلشلی دیمکدر (نهاد طبع معناسنه در (متمکن تفعل بابندن اسم فاعلدر ثابت معناسنه (که حرف بیان (نانی یا حرف وحدت (بجانی باحرف مقابله (ویاحرف وحدت (ندادی یاحرف حکایه (وکربه کدی کاف عجمك ضمی ورانك سکونیله (ابوهریره یه اضافت نعظیمیه در (وراحرف تخصیص باحرف مصاحبت (لقمهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (ننواختی فعل نفی ماضی مفرد غائب (ویاحرف حکایه نواختن اوخشامزدی یعنی رعایت ایلمزدی (کهف رادات مفعول اصحاب کهفك سکینه دیمکدر (نینداختی فعل نفی ماضی مفرد غائب ویاحرف حکایت انداختن آتمزدی دیمکدر (فی الجمله حاصل کلام (خانهٔ اولامیه (وراحرف تخصیص (ندیدی باحرف حکایت کورمزدی دیمکدر (درکشاده قپوسی آچق دیمکدر (سفرهٔ اولامیه (ورادات تخصیص (سرکشاده سر بونده اوست معناسنه درا وستی آچق دیمکدر (محصول ترکیب) برمالداری ایشتدمکه بخل ایله شویله مشهور ایدیکه حاتم طایی سخا وکرمله یعنی حاتم سخا ایله نیجه که مشهوردر ونامداردر مذکور مالدار بخل ایله اویله مشهور ایدی ظاهر حالی نعمتله مزین وپیراسته یعنی نعمتی چوق ایدی ونفسنك خستی وبخل جبلیسی طبعنده شویله متمکن ایدیکه براتمکی برجانه دکشمز ایدی یعنی یانده براتمك جاندن عزیز ایدی وابوهریره حضرتنك کدیسنی برلقمه ایله اوخشامز ایدی یعنی برلقمه ویروب رعایت ایلمز ایدی واصحاب کهفك ایتنه کمك آتمز ایدی ایکسبنك بله رعایته استحقاقی وار ایکن حاصل کلام آنك اوینك کیمسه قپوسنی آچق کورمز ایدی سفره سنك اوستنی واغزینی آچق کیمسه کورمز ایدی حاصلی کیمسه اوکنه سفره چکمز ایدی یعنی هیچ برکیمسه یه اتمك ییدرمز ایدی * بیت * درویش بجز بوی طعامش نشنیدی * مرغ ازپس نان خوردن او ریزه نچیدی * درویش یعنی فقیر (بجز باحرف زائد (بوی طعام لامیه (وشین مذکور بخیله راجعدر (نشنیدی فعل نفی حال ماضی مفرد غائب (بونده دویمازدی دیمکدر مجازا (ایشتمك معناسنه دکلدر شراح ظن ایلدیکی کبی (تنکیم ترکیده بورنم قوقی طویماز دیرلر (مرغ ظاهر مراد مرغ خانکیدر (یعنی طاوق مطلق مرغ دکلدر (پس پای عجمله اردو صوك معناسنه در (نان خورد نه اضافتی لامیه در (نان خوردنك مقدم مفعولیدر (اویه اضافتده لامیه در (ریزه دوکوندی معناسنه در بونده اتمك خورده سی مراددر (نچیدی فعل نفی ماضی مفرد غائب ویاحرف حکایت دیرمزدی یعنی دیوشرمزدی دیمکدر (یعنی خساستندن اتمك دوکوند وسین بیله دیوشروب بیرایدی (محصول بیت) فقیر یعنی فقرا جنسی طعامنك قوقسندن غیریسنی دویمازدی یعنی بولدن کچن درویش طعامنك قوقوسنی انجق استشمام ایدردی یوزین کورمك ویا اکل ایلمك هرکز میسر

ردسروری وشمعی

بو مقامده درویشی قید وقوعیدر دینسه دخی مبالغه لی اولور للطابع
رد شراح جمیعا

دكل ایدی طاوق دخی اتك یمك وایمك پیدكندن صكره ایمك اوواغین دیوشردی یعنی كندی
دیوشروب پیردی طاوغه قالمازدی زیاده خساستندن * شنیدم كه بدریای مغرب راه مصر
برگرفته بود وخیال فرعونی درسر (قوله تعالى) حتى اذا ادركه الغرق * راه مصر لامیه (وبر گرفته نك
مقدم مفعولی (خیال فرعونی بیانیه (وراه مصره معطوف تقدیری خیال فرعونی درسر گرفته
بود در (اذا ادات شرط (ادرك فعل ماضی مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن وضمیر فرعونه راجع
محلا منصوب مفعولی (غرق لفظا مرفوع فاعلی (مذكور كلام فرعونك حقنده نازل اولان آیت
كریمه نك بعضیدر (محصول تركیب) (ایشتدم كه مغرب دریاسنده مصر یولنی طوتمشیدی
(یعنی مصره كیدردی وفرعونه منسوب خیالی (یعنی تكبر وغروری باشنده طوتمشیدی (حتی اكا
غرق اولمق ایرشدكده * ناگاه باد مخالف كرد كشتی برآمد چنانكه گفته اند * (محصول تركیب)
حریف فرعون كبی غرور ایله مصره كیدركن ناگاه مخالف یل كمی اطرافنه طولندی (كرد برآمد
طولندی دیمكدر شویله كه دیمشلردر * بیت * باطبع ملولت چه كند دل كه نسازد * شرطه همه
وقتی نبود لایق كشتی * باحرف مصاحبت وباحرف صله (طبع ملول بیانیه (وتاء ضمیره اضافت لامیه
(چه كند بونده نیه مالك وقادردر دیمكدر (كندك دل فاعلی (كه حرف بیان (نسازد فعل نفی استقبال
مفرد غائبدر اویمیه دیمكدر (یعنی موافقت ایلمیه فاعلی دل در (جمیع شراح باء مكسوره ایله
یازمشلر لكن خطا یلمشلر كه بونده بایله اولنجه معناسی اولماز فتأمل (شرطه شینك فتحیله یوراز
دیدكلری یلك اسمیدر (موافق یلك اسمیدر دینلر فكرسز سویلمشلر (زیرا موافق یل كشتی یه
لایق اولمامنك معناسی یوقدر ادنی فكره مالك اولان بیلور (وقتی یاحرف تنكیر (لایق كشتی
اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (محصول بیت) كوكل نیه مالكدر كه سنك ملول طبعكه اویمیه
(یعنی موافق اولمیه (حاصلی موافق اولماسی ضروریدر (زیرا صاحبی انی اقتضا ایدر (یعنی
موافقت ایدرسه بالطبع ایلمز (بلكه بالقسر ایلر (نتكه ریح شرطه بالطبع هر كشتی یه لایق اولماز
(مثلا مصره كیدن كشتی یه یوراز لایقدر (اما كلنه لایق دكل بلكه لدوز لایقدر (مصراع ثانی
مصراع اوله نسبت مقام تعلیلده واقعدر * دست دعا برآورد وفریاد بی فائده كردن گرفت قال الله تعالى
فاذا ركبوا فی الفلك * (دست دعا لامیه در مجازا (برآورد قالدردی دیمكدر (بوقاری كتوردی دیمك
دكلدر (فریاد بی فائده بیانیه (كردن گرفت ایلمكه باشلدی (یعنی شروع ایلدی (اذا ادات شرط
(ركبوا فعل ماضی جمع مذكر غائبدر علم بابندن چنكیم كمی یه بنسه لر دیمكدر (فی الفلك فی حرف جر
(ركبوا فعلنه متعلقدر (فلك فانك ضمی ولامك سكونیله كشتی معناسنه در (بو كلام شریف
بر محذوف كلامه متصلدر كه بوندن اول شرح حال مشركین اكا دلالت ایدر (وبو مقامده مفصل
بیانی تطویله مؤدیدر (محصول تركیب) شیخك بو كلامی ناگاه باد مخالف كلامنه مربوطدر دعا
الینی قالدردی یعنی دعا ایچون ال قالدردی دیمكدر وفائده سز فریاده باشلدی شول طائفه كبی كه
خدایه شریك اثبات ایدرلر اما كمی یه بنسه كلرنده اللهه تضرع ودعا ایدرلر الله ایچون دینی خالص
ایلدكلری حالده مؤمنلر كبی یعنی كندیلرینی مؤمنلر صورتنده مخلص اظهار ایلدكلری حالده دعایه
مشغول اولورلر لكن خدا انلری كمی اضطرابندن قورتاروب نجات ویردكده ینه اولكی شركه
اوزره اولورلر * بیت * دست تضرع چه سود بندهٔ محتاج را * وقت دعا بر خدا وقت كرم در بغل *
(دست تضرع بیانیه (تضرع تفعل بابندن مصدردر زاریلق ایدوب عرض نیاز ایلمكه دیرلر
(بندهٔ محتاج بیانیه (ورا ادات صله (وقت دعا لامیه (بر حرف صله بامعناسنه (وقت كرم ده
لامیه در (در حرف ظرف (بغل بانك وغینك فتحه لریله قولتق معناسنه در كه عربجه (ابط دیرلر
همزه نك وبانك كسره لریله (محصول بیت) (محتاج بنده یه تضرع ونیاز الی یعنی تضرع

ونیازایله

بو مقامده قوله تعالى واشاغیكی
فقره ده قال الله تعالى عباره لری
بعض نسخه ده یوقدر اولسه لر
دخی معتاده مدخللری اولمیوب
همان نقطه كبی فصل ایچون
كلمشلردر زیرا آیت كریمه لر
اقتباس طریقیله ذكر
اولنمشلردر كه شارحك
ویردیكی معنادن دخی مستباندر
للطابع

ردشراح جمیعا

ردسروری وشمعی

ردشمعی

ونیازایله دعایه ال قالدرمق نه فائده (مصراع ثانی اوله نسبت مقام تعلیلده در تضرع ونیاز فائده
ویرمدكی انكچوندر كه ضرورت وقتنده دعا الی خدایه در (یعنی حین مضایقه ده خدایه دعا ایچون
ال قالدرسین (حاصلی خدادن دعا ایله مرادك دیلرسین (اما كرم واحسان وقتنده الك قولتغكده در
یعنی محتاجلره برنسه اعطا ایچون الك اوزاتمزسین (بلكه ایكی الكی قولتغكده قصدر سین حاصلی
فقرایه نسنه تصدق ایلمزسین (پس دعاك نیجه مقبول اولسون (وقت دعا بر خدانك معناسی دعا وقتی
ال خدا اوزره اوله دیین خطاسو یلمشلردر * قطعه * ازز روسیم راحتی برسان * خویشتن هم تمتعی
بركیر * راحتی (یاحرف وحدت ویاحرف تنكیر (یاحرف تأكید (رسان فعل امر مفرد مخاطبدر
رسانیدندن ایرشدر دیمكدر (الف ونون ادات تعدیه در اصلی رسیدندر ایرشمك معناسنه (خویشتن
واو رسمیله كندی معناسنه دیمكدر (تمتع تفعل بابندن مصدر در فائده لنمك دیمكدر (ویاحرف
وحدت ویاحرف تنكیر (برحرف تأكید (وكیر فعل امر مفرد مخاطب اخذایله دیمكدر (محصول بیت)
زر وسیمدن محتاجلره راحت ایرشدر یعنی فقرایه مال بذل ایلمكله آسوده حال ایله كندك دخی بذل
واحسان سببیله فائده اخذایله یعنی الصدقة ترد البلاء وتزید العمر ایله عامل اولكه بوندن ایو فائده
اولماز * دان كه این خانه ازتو خواهد ماند * خشتی ازسیم وخشتی اززر كیر * دانكه یرینه چونكه یازانلر
وآنكه یازان صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (این خانه یعنی كندی خانه ك (ماند بونده ماندن معناسنه در
زیرا مضارعه مقارندر (خشتی یالری حرف وحدت (كیر طوت یعنی فرض ایله تركیده ده طوت
فرض ایله معناسنده مستعملدر (محصول بیت) سن بلكه بونده كی اوك سندن كروقالبسردر بر كرپچی
كومشدن وبر كرپچی التوندن فرض ایله یعنی خانكی هر نقدر كه تزیین ایدرسك غیری ایچون ایدرسین
پس مالكی خانه زینتنه صرف ایلمه بلكه صدقات وزكوة وآخرت یولنه صرف ایله كه منتفع اولاسین
تاكه ورثه یه قالمیه زیرا انلر عدولركدر كه سنك موت وفوتك تمنی ایدرلر * آورده اند كه در مصر اقارب
درویش داشت بقیت مال او توانكر شدند وجامهای كهن بمرك او بدریدند وخز ودمیاطی
بریدند هم در آن هفته یكی را دیدم از یشان برباد پایی روان وغلامی پری پیكر در پی او دوان باخود
گفتم * آورده اند روایت ایلمشلر دیمكدر (اقارب اقربانك جمیدر واقربا قریبك جمیدر (اصدقا
صدیقك جمعی اولدیغی كبی (درویشه اضافت بیانیه در (خز خاء معجمه نك فتحی وزاء معجمهٔ مشدده
ایله دكز قبونی واتك بو كنه دیرلر (سمور وسنجاب ووشق هم حیوانه وهم كوركنه دیدكلری كبی
(دمیاطی دالك كسریله دمیاط مصرده طوقونن الاجه جنسیدر (ببریدند فعل ماضی جمع غائبدر
كسدیلر یعنی بچندیلر (بادپای اتك صفتلرندن وصف تركیبیدر یل ایقلی دیمكدر (روان صفت
بادپا در یورویكن معناسنه صفت مشبهه در (غلامی یا حرف وحدت (پری پیكر وصف تركیبیدر
پری یوزلی معناسنه (دوان صفت مشبهه در غلامه دویدندن ایلیجی دیمكدر (محصول تركیب) روایت
ایلمشلردر كه مصرده فقیر اقرباسی وار ایدی اتك مالنك بقیه سیله (یعنی دریاده كندیله غرق اولان
مالدن غیریله غنی اولدیلر واسكی لباسلرینی اتك اولمسی سببیله یرتدیلر بونده ایهام وار فتدبر
(وخز (ودمیاطی بچندیلر هم اول غرق اولدیغی هفته ده انلردن بریسنی كوردم بر یورغه
اتك اوزرنده وآردنجه بر پری پیكر قول یلوب كیدر كندو مه دیدم * قطعه * وه كه كر مرده باز كردیدی
بمیان قبیله وپیوند * وه واوك فتحی وهاء اصلیه ایله ادات حسرت وتغابندر واه ده دیرلر (مرده
اولی (باز كرو (وكردیدی فعل حكایت مفرد غائب دوندی یعنی ینه دنیایه كلیدی (باحرف صله
(میان قبیله لامیه قبیله اورته سنه واراسنه دیمكدر (پیوند خصم وقوم معناسنه در (محصول بیت)
حیف كه اكر میت كرو دوندی (یعنی حی اولوب دنیایه كلیدی قبیله سی واقرباسی اراسنه (حاصلی
تكرار حیات بولوب قبیله سی وپیوندی ایله سابقده كبی اختلاط ایلسه * رد میراث سختر بودی *

ردشمعی

رد ابن سید علی وسروری
ردشمعی

وارثان راز مرك خويشاوند * رد ميراث مصدرك مفعولنه اضافتيدر (سختتر اسم تفضيلدر
قتيرق ومشكلرك ديمكدر (وارثان فاعل ردندر (را ادات صله (زاء مفرده من تفضيليه معناسنه در
(مرك خويشاوند مصدرك فاعلنه اضافتي قبيلندندر (خويشاوند اسم جمعدر اقربا
معناسنه مفرد مقامنده ده مستعملدر (محصول بيت) اكر مرده مذكور كبي بنه كلبدي
وارثلره ميراثي رد ايلك خصملرك موتندن قتيرق ومشكلرك اولوردي (يعني مال جاندندر
پس مال ويرمك همان جان ويرمكدر * بسابقهٔ معرفتي كه ميان ما بود آستينش
بكشيدم وكفتم * باحرف مصاحبت سببي متضمن (سابقهٔ معرفت لاميه (معرفت بونده
آشنالق معناسنه در (يعني كچمش آشنالق سببيله (كه حرف رابط صفت (ميان ما لاميه
(محصول تركيب) يورغه آت اوزره سوار اولان خصمله كچمش آشنالق سببيله كه آرامزده
وار ايدي يكيني چكدم وديدم * بيت * بخوراي نيك سيرت سره مرد * كان نكون بخت كرد كرد
ونخورد * نيك سيرت وصفت تركيبي در خوش خوي معناسنه (سره مرده اضافتي بيانيه در
نيك مرد ديمكدر زيرا اصلنده كچكن ايي اچه به ديرلر (سره مردي اكا عطف ايدنلر اسلوب
عجمه مخالف ايتمشلر (كان اصلنده كه آن در (كه حرف تعليل (نكون بخت وصف تركيبي در
نونك كسري وكاف عجمينك ضمله باشي اشغه ديمكدر كه عربيده منكس ديرلر افتعال بابندن
اسم فاعلدر عجم روستايلري نونك ضمله اوقورلر پس بضم النون ديين روستا يلق ايتمش
بد بخت معناسنه در (كرد كرد كاف اول عجمي ومكسوردر (وثاني عربي ومفتوحدر جمع
ايلدي ديمكدر (نخورد خانك فتحي وواو رسميله فتحه قافيه ضرورتي ايچوندر وزن ضرورتي
ايچون ديين خطا سويلمش (محصول بيت) يي اي ايو خويلي ايي مرد (زيرا اول بد بخت جمع
ايلدي ويمدي (يعني چونكه اول بد بخته يمك ميسر اولمدي اي نيك مرد سن يي نوش جان
اولسون * حكايت * صياد ضعيف را ماهئ قوي در دام افتاد طاقت ضبط آن نداشت ماهي
بروغالب آمد ودام از دستش در ربود و برفت * صياد ضعيف بيانيه (ورا ادات تخصيص (ماهئ
قوي بيانيه (در حرف صله (دام بونده آغ معناسنه در كه عربيده شبكه ديرلر (طاقت ضبط
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وضبطك آنه مصدرك مفعولنه در (ماهي مبتدا (غالب آمد
خبري (در حرف تأكيد (ربود فعل ماضي مفرد غائب قاپدي ديمكدر (محصول تركيب) صياد
ضعيفك قوي بالق (يعني ايري وقوتلي بالق اغنه دوشدي آني ضبط ايلمكه طاقتي اولمدي (يعني
ضبط ايده مدي ماهي اكا غالب كلدي وآغي الندن قاپدي وكتدي * قطعه * شد غلامي
كه آب جوي آرد * آب جوي آمد وغلام ببرد * شد بونده رفت معناسنه در (غلام بونده اوغلان
ديمكدر (وياحرف وحدت (كه حرف بيان (آب جوي لاميه جوي ايرمق غلام ببردك مقدم مفعوليدر
(محصول بيت) اوغلان كتدي كه ايرمق صويني كتوره (يعني ايرمقدن صو كتوره ايرمق
صويي كلدي (واوغلاني ايلتدي (يعني كوتوردي ماهي دامي (يعني اغي كتوردي كبي
* دام هر بار ماهي آوردي * ماهي اين بار رفت ودام ببرد * بار بونده كره معناسنه در (محصول بيت)
اغ هر زمان بالق كتورردي (يعني بالق اولاردي ماهي بو كره كتدي وآغي ايلتدي (يعني
اغي قاپدي وكتوردي * ديكر صيادان دريغ خوردند وملامتش كردند كه چنين صيدي
در دامت افتاد ونتوانستي نكاه داشتن كفت اي برادر اين چه توان كرد كه مرا روزي نبود وماهي را
همچنان روزي مانده بود * دريغ دالك كسريله مشهور در امام حسين معماسنده
ضمه ايله ده كلشدر حيف ديمكدر دريغ يدبلر يعني حيفلنديلر (كه حرف تعليل (چنين صيدي
ياحرف وحدت بونچلين برصيد ديمكدر (واو حرف حال (نتوانستي فعل نفي ماضي مفرد مخاطب

ردشراح جمعا

ردسروری

رد ابن سید علی

(نكاه داشتن حفظ ايلمك يعني ضبط ايده مدك (مرا روزي ياء اضافه ايله رزق ونصيب
معناسنه در (ايكنجي روزيده رزق ونصيب معناسنه اولمق جائز (وياء تنكير ايله يوم معناسنه اولمق
جائز (محصول تركيب) غيري صيادلر حيفلنديلر واني ملامت ايلديلر كه بونچلين صيد دامكه
دوشدي وضبطنه مالك اولمدك ديو ديدي اي قرداشلر نيجه ايتمك كركدر كه بنم نصيبم دكل ايدي
وماهينك بنم نصيبم اولمدیغي كبي نصيبي قالمش ايدي ويا در باده دري كزمكه كوني قالمش
ايدي يعني دخي اجلي كلمامش ايدي * حكمت * صياد بي روزي در دجله ماهي نكيرد وماهي
بي اجل بر خشكي نميرد * (محصول تركيب) نصيبسز صياد دجله ده ماهي طوتماز دجله ماهي
چوقلغنك مقامي ايكن واجلسز ماهي قراده اولماز زيرا كاه اولور كه صياد شبكه سندن بالقلري
قراده دوكر وبعضيسي طالبزق ينه صويه دوشوب خلاص اولور * حكايت * دست وپا بريدهٔ
هزار پايي را بكشت صاحب دلي برو بكذشت وكفت سبحان الله با هزار پاي كه داشت چون
اجلش فرا رسيد از بي دست وپايي نتوانست كريخت * بريده اسم مفعولدر (وياحرف وحدت
وهمزه حرف توسل (هزار پا قرق آياقلي ديدكلري بوجك (وياحرف وحدت (ورا ادات مفعول
(سبحان مصدر لغله منصوبدر بر فعل مقدر له تقديري اسبح در ازه معناسنه يعني ازه الله
تنزيهـا اكثر مقام تعجبده مستعملدر بونده كي كبي (فرا حرف تأكيد (كريخت بونده كريختن
معناسنه در (محصول تركيب) برالي واياغي كسلمش كيمسنه بر هزار پايي قتل ايلدي
بر صاحب دل اوزرينه اوغرادي وديدي سبحان الله بيك اياغله كه طوتاردي يعني بيك اياغله كه
آنك وار ايدي چونكه اجلي ايرشدي برالسز واياقسزدن قاچغه قادر اولمدي يعني خلاص
بولمدي * مثنوي * چوايد زپي دشمن جان ستان * ببندد اجل پاي مرد دوان * پي بونده
ارد معناسنه در (دشمن جان ستان بيانيه در (جان ستان وصف تركيبيدر جان آليجي معناسنه
(ببندد فعل مضارع مفرد غائب اجل فاعلي (وپاي مرد لاميه ومفعولي (دوانه اضافت
بيانيه (محصول بيت) چونكه ارددن جان آليجي دشمن ايريشه يعني كه اجل بليجي مردك
اياغين بغلر شو بلكه برادم ادملغه قادر اولمز حاصلي اولچك وقتي كلدكده دشمندن خلاص
بولامز * دران دم كه دشمن پياپي رسيد * كمان كياني نشايد كشيد * دم بونده وقت وساعت
معناسنه در (كه حرف رابط صفت (پياپي بري بري آردنجه (كمان كياني بيانيه سلاطين ماضيه نك
بر قسمنه كيانيان ديرلر اوللري كيخسرو وآخرلري اسكندر بن دارادر (نشايد فعل نفي مستقبل
مفرد غائب لايق دكل ديمكدر بونده عدم امكاندن عبارتدر (كشيد مصدر معناسنه در زيرا
مضارعه مقارندر (محصول بيت) اولدمده كه دشمن بري بري آردنجه كله ايريشه كمان كياني يي
چكمك ممكن دكل يعني هر نقدر كه كمانكش وزورباز ايسه الي واياغي دترد شو بلكه كمان چكمكه
قادر اولماز كماني كيانه تخصيص ايلدي زيرا انلرك كمانلري هم ايي وهم قتي اولورايمش وانلر
جميعا كمانكش اولورايمش نتكه بعض تواريخده ذكر اولنمش * حكايت * ابلهي را ديدم
سمين وخلعتي در بر ثمين ومركب تازي در زير وقصب مصري بر سر كسي كفت اي سعدي
چه كونه مي بيني اين ديباي معلم برين حيوان لا يعلم كفتم خطي زشتست كه باب زر نوشتست *
ابلهي ياحرف وحدت (ورا ادات مفعول (سمين فعل وزني اوزره سمز ديمكدر (وثمين
بهالي ديمكدر زيرا ثمن قيمت معناسنه در (اسب تازي عربي آت ديمكدر بعض نسخه ده
(مركب عربي دوشمش (قصب مصري ارشي اينك وارغجي كتاندن طوقنور بردورلي
آلاچه بزدر كه مصرك تازه جوانلري ولونداتي باشنه صارر لر الآن ارالرنده مستعملدر (ديباي معلم
بيانيه معلم اسم مفعولدر افعال بابندن مراد طرازدر كه اول زمانده لباسه آني نشان ايدرلردي

اوموزلرنده وکوکسلرنده اما بو زمانده مهجور ومتروکدر الا آل عثمانك سرایلرنده ایچ اوغلانی
استعمل ایدر حاصلی ایکدن بهار شکلنده یعنی کل وسنبل وقرنفل وغیریلری کبی ایدرلر
(پس ثو بدن برپاره در که ایکی اوموزه دیکرلر دیبن طرازی بیلمزیمش (محصول ترکیب) ردسروری
برسمز ابلهی کوردم اوزرنده آغر بهالی خلعت والتنده عربی آت وباشنده قصب مصری
برکیسه بکا دیدی ای سعدی نیجه کوررسین بودیبای معلم ومطرزی بو حیوان لایعلم ولایفهم
اوزرنده دیدم برچرکین خطدر که آلتون صو یله یازلمشدر * بیت * قدشابه بالوری حمار *
عجلا جسدا له خوار * قد حرف تحقیق (شابه فعل ماضی مفرد مذکر غائب مفاعله بابندن
(با حرف صله (وری واوك ورانك فتحه لریله بنی آدم دیمکدر حرف جرفعله متعلقدر تقدیرا
مجرور مفعول به غیرصریحدر (وحمار لفظا مرفوع فاعلیدر (عجلا قیاس مرفوع اولق
ایدی حماردن بدلالکله لیکن قرآندن اقتباسه دلالت ایلمك ایچون نصب ایلدی (زیرا انده
منصوبدر مفعولیت ایله اتخذ فعلندن اما بونده جائزدرکه دینلن کبی حکایةله اوله وجائزدرکه
اعنی تقدیریله اوله (وجسدا بدلدر عجلادن (له خوارله مقدم خبر وخوار مؤخر مبتدا وجملهٔ
اسمیه صفت جسددر (خوار خاء معجمه نك ضمیله بقر اوازینه دیرلر (محصول بیت) مذکور ابلهی
کاه حماره تشبیه ایلدی وکاه بقره تحقیق حمار بنی آدمه مشابه اولدی اعنی بوزاغی جسدیکه
صغیراوازی صاحبیدر حاصلی صغیراوازلی بربوزاغی جسدلی حمار بنی آدمه مشابه اولدی * قطعه *
بادمی نتوان کفت ماند این حیوان * مکرد راعه ودستار ونقش بیرونش * با حرف صله (ادمی
انسان (کفت مصدر معناسنه در (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر ماندندن بکزر دیمکدر
مانستندن دیبن خطا ایلمش مصراعده تقدیم وتأخیر واردر تقدیری نتوان کفتکه بادمی ماند ردشمعی
این حیوان (دراعه دالك کسریله طیلسان دیدکاری لباسدرکه بوزمانده مهجور ومتروکدر
(دستار بونده دلبنددر (محصول بیت) دیمك اولمازکه آدمی یه بکزر بو حیوان مکر طیلسان ودلبند
ونقش وشکل بیرونی یعنی حقیقتده انسان دکلدر وانسانه بکزمز مکر صورت ظاهریسی بعض نسخه ده
مکر بربنه بجز دوشمش * بکرد درهمه اثواب وملك هستی او * که هیچ چیز نیابی حلال جز خونش *
با حرف تأکید (کرد کاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر کردیدندن چکزین ودولان دیمکدر
(ملکی هستی بیانیه (محصول بیت) جمیع اثواب وواراغی ملکنده یعنی مامملکنده چکزین ودولان
یعنی تجسس وتفحص ایله که هیچ برنسنه سنی حلال بولمازسین قانندن غیری یعنی قانی حلال وسائر
اثواب واملاکی جمیعا حرامدر * قطعه * شریف اکرمتضعف شود خیال مبر * که پایکاه
بلندش ضعیف خواهد شد * متضعف تفعل بابندن اسم فاعلدر ضعفدنکه ضد ونقیض
قوتدر (که حرف بیان (پایکاه با عجمیله بونده مرتبه مراددر (بلنده اضافتی بیانیه در (شد
مصدر معناسنه در (محصول بیت) شریف اکر ضعیفده اولورسه خیال ایلمه یعنی ایلمه
حاصلی خیال طونمه که انك بلند مرتبه سی وعالی منصبی ضعیف اولبسردر یعنی شریفك وجودی
ویا مردنیویسی ضعیف اولمغله شریفلك مرتبه سنه ضعف ونقصان کلمز بنه شریف شریفدر
* ور آستانهٔ سیمین بمیخ زرد وزد * کمان مبر که یهودی شریف خواهد شد * آستانهٔ سیمین
بیانیه (با حرف مصاحبت (میخ زرده بیانیه در (دوزد فعل مضارع مفرد غائبدر (دوزیدندن
مخلبه دیمکدر زیرا دوختن ودوزیدن مشترکدر دیکمکله مخلمق بیننده بعض نسخه ده
برند دوشرینه بومعنایه (شریف بونده عزیز ومقبول معناسنه در (محصول بیت) واکر
کمش اشیکی التون اکسریله مخلرسه یعنی بوقدر اموال واثوابه مالك اولورسه ظن ایلمه که
یهودی شریف وعزیز اولبسردر یعنی مال وملك چوقلغیله یهودی معزز ومکرم اولماز

* حکایت * دزدی کدایی را کفت شرم نداری که از برای جوی سیم دست پیش هرلئیم
درازمیکنی کفت * (محصول ترکیب) براوغری بردیلنجی یه دیدی اوتانمزمیسین که براربه
مقدار نجه کمش ایچون الیکی هرالچاغه اوکینه اوزادرسین دیلنجی دیدی * بیت * دست دراز
ازپی یك حبه سیم * به که ببرند بدانکی ونیم * دست دراز تقدیری دست دراز کردند در ردسروری
پس دست کردنك مفعول اولی ودراز ثانیسی پس دست دراز وصف ترکیبیدر دیبن معنای یدده
واصل دکل ایمش بعض نسخه ده دست درازی دوشمش یا ایله بوتقدیرجه وصف ترکیبی اولور
(پی باء عجمك فتحیله ادات تعلیلدر (حبه شیء قلیلدن عبارتدر (ببرند فعل مضارع جمع
غائب تشدید ضرورت وزن ایچوندر کسهلر دیمکدر (دانك کاف عجمیله درهمده التی حصه دن
برحصه یه دیرلر (محصول بیت) برحبه کمش ایچون ال اوزون ایلمك یعنی ال اوزاتمق یکدرکه
کسهلر بردانك کمش ایچون ویا یارم دانك حاصلی اوغریلق ایدوب ال کسلمکدن ایسه دیلنجیلك
ایدوب ال صاغ قالمق اولیدر (بونده پی بعده معناسنه در دیبن خطا سویلمش * حکایت * ردابن سید علی
مشت زنی را حکایت کنند که ازدهر مخالف بجان آمده بود وازحلق فراخ ودست تنکی بفغان
شکایت پیش پدر برد واجازت خواست که عزم سفر دارم تامکر بقوت بازوی دامن کامی
بکف آرم * مشت زن وصف ترکیبیدر بومرق اوروجی دیمکدر بونك اصلی بودرکه مشت زنلك
برفندرکه صاغ الك باش پرمغین سبابه ووسطی بیننه الور وصول الندهبرنسنه بی سیرایدر ومطرق
اوبی کبی اوینار حاصلی صاغ الینی مطرق یرینه استعمال ایدر وبوطائفه بوفنده اول قدر
ادمان ایدرلرکه صاغ الینك هربرپرماغی خیاره دونمشدر تحصیلیم زمانده شام شریفه برقاچ
سمرقندی طالب علم کلدی وبعضنك بوفنده برمقدار مهارتی وارایدی مسافرلردیو بونلری
منجیك حمامنه ایلتدك ایچروده برمقدار درلدکدن صکره حمامك دیوارینه اولقدر مشت
اوردیلرکه قابل تعبیر دکل مکر انواع ادمانلرندن بو برنوع ادمان ایمش وبرکره بونلری ربوه
جانبنه سیره چقاردق حین مصاحبتده بردزمانی برضعیفجه سنه قالق برمقدار اوینایهیم دیدی
قالقدیلر واویناراق اول ضعیف توانانك قولاغی توزینه برمشت اوردی همان دیه سی اوزره کلدی
وکوم کوك اولدی بز برقاچ رومی طالب علملر خوف ایلدك که اولدی دیو اما انلر هیچ آلنمادی
وقالقدیلر اول مضروبی اودیلر عقلی باشنه کلنجه (پس مشت زنی زور بازایله تفسیر ایدنلر
تفسیرایلمشلر (یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (دهرمخالف زمان غیرمساعددن عبارتدر ردشراح جمیعا
اضافت بیانیه در (حلق فراحده بوبله در (حلق نقطه سز عربیده بوغازه دیرلر وفارسیده
کلو دیرلر کاف عجمك فتحی وضمیله (فراخ فانك فتحی وکسریله ککش دیمکدر واسع معناسنه
کثرت اکل وعدم قناعتدن کنایتدر (دست تنك وصف ترکیبیدر (ویاحرف مصدر ال طارلغی
دیمکدر صفر الید معناسنه حاصلی افلاسدن کنایتدر (دست تنك دیو تانك کسرینه تنبیه
ایدوب اضافتله اوقویانلر تنك طبع ایتمشلر (بفغان با حرف صله تقدیری بفغان آمده بود در ردابن سید علی وسروری
(شکایت پیش پدر برد (بعض نسخه ده مشورت دوشمش شکایت یرینه (که حرف بیان (عزم سفر
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تا حرف تعلیل (مکر حرف تمنی تا اوله که دیمکدر (با حرف مصاحبت
(قوت بازو مصدرك فاعلنه اضافتیدر (دامن کام لامیه در مجازا (ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر
مرادانکی دیمکدر (با حرف صله (کف ال ایاسی در مراد ال در مجاز مرسل طریقیله (ارم فعل مضارع
متکلم وحده دراله کتوردم دیمکدر بعض نسخه ده بچنك دوشمش (محصول ترکیب) برمشت زنی
حکایت ایدرلرکه دهر مخالفدن جانه کلمشیدی یعنی جانندن اوصانمش وبیزار اولمشیدی
وکیك بوغزدن وال طارلغندن فغانه واضطرابه شکایتی باباسی قتنه ایلتدی یعنی باباسنه حالندن

شكايت ايلدى واجازت ديلديكه سفره نيت ايدرم اوله كه قوت بازو يله مراد امكنى اله كتورم ديو
* بيت * فضل وهنر ضايعست تا نمايند * عود بر آتش نهند ومسك بسايند * تا حرف توقيت در
مادام معناسنه (محصول بيت) فضل وهنر ضايعدر مادامكه كوزنميه لر و يا كوسترلميه لر لزوم
وتعدى طريقيله مصراع ثانى تمثيل طريقيله واقعدر پس عودى آتشه قورلر قوقوسى ظاهر
اولماغيچون ومسكى ازرلر زيرا ازمكله قوقوسى زياده اولور حتى زلفه وكاكله وكيسويه مشكسا
ديرلر بو معنى اعتبار يله فتدبر * پدر گفت اى پسر خيال محال از سر بدر كن و پاى قناعت
در دامن سلامت كش كه بزركان كفته اند دولت نه بكوشيد نست چاره كم جوشيد نست *
(خيال محال بيانيه (پاى قناعت لاميه در مجازا (دامن سلامتده بويله در (كش فعل امر مفرد مخاطبدر
كشيدندن (كه حرف تعليل (كوشيدن درشمك ديمكدر (يعنى سعى ايلمك (كم بونك كبى يرلرده
ترك كليدن عبارتدر (جوشيدن لغتده قينامقدر (اما بونك كبى يرلرده اضطراب ومشقتدن
عبارتدر (محصول تركيب) باباسى ديدى اى اوغل خيال محالى باشكدن چيقار يعنى اخراج ايله
و پاى قناعتى دامن سلامته چك يعنى ممكن اولديغى دكلو قناعت ايدوب اضطراب ومشقتدن
سالم وآزاده اول زيرا اكابر ديمشلردر دولت وسعادت سعى وكوششله دكل يعنى چالشمغله
دولت ال ويرمز مادامكه جانب حقدن عنايت اولميه پس چاره اضطراب ومشقتى ترك ايلمكدر
يعنى صبر ايدوب بحضور اولمقدر * بيت * كس نتواند كرفت دامن دولت بزور * كوشش
بى فائده است وسمه بر ابروى كور * كرفت مصدر معناسنه در (دامن دولت لاميه در مجازا
كوشش بى فائده بيانيه در (وسمه واوك فتحى وسينك سكونيله بونده راستق مراددر كه ديشى اهلى
قاشلرينه چكرلر (ابروى كور بيانيه در (زيرا بونده كور عدم ابرودن عبارتدر (اعمى معناسنه دكل
يعنى ابرونك قيلى اولمديغنجه ابرويه راستق چكمك فائده ويرمز (شراح كورك بو معناسنه تعرض
ايتمادكلرندن معلومدر كه كورى اعمى معناسنه اخذ ايدرلر (محصول بيت) كيمسنه دولت اتككى
زورايله طوتمغه قادر دكلدر يعنى قوت بازو يله دولت ال ويرمز زيرا ابروى كوره وسمه چكمك كبى
بى فائده در دولت وسعادت نه سعى جانب حقدن عنايت اولمدقجه * بيت * اكر بهر سر موى هنر
دوصد باشد * هنر بكار نيايد چو بخت بد باشد * بهر باحرف ظرف) سر مو لاميه قيل اوجى ديمكدر
(هنر دوصد ضرورت وزن ايچون تقديم وتأخير اولنمش اصلنده دوصد هنردر (محصول بيت)
اكر هر بر قيلك اوجنده ايكيوز هنرك اولورسه هنر ايشه كلمز (يعنى فائده ايلمز (چونكه بخت وطالع
يرامز اوله (يعنى طالعده مساعده اولمدقجه هنر فائده ايلمز * بيت * چه كند زورمند وارون بخت
بازوى بخت به كه بازوى سخت * (زورمند زورلى ديمكدر (زيرا مند ادات نسبتدر (پس زورمند
وصف تركيبيدر دينى خطا ايلمش (وارون بخت وصف تركيبيدر نحس طالعلى ديمكدر
زورمندك اضافتى بيانيه در (بازوى بخت وبازوى سخت لاميه لردر مجازا (محصول بيت) زورلى
نحس طالعلى نه ايلسون (يعنى نيه قادر در (ونيه مالكدر طالع ايشلمدكجه (مصراع ثانى
مقام تعليلده در (زيرا طالع بازوسى بيكدر قوى بازودن يعنى طالع قوى اولمدقجه باز و قوتى
فائده ايلمز بو ايكى بيتى بر بحرده ظن ايدوب مثنوى يازانلر غريب بى تشخيص ايتمشلر
* پسر كفت اى پدر فوائد سفر بسيارست از نزهت خاطر وجذب فوائد وديدن عجايب وشنيدن
غرائب وتفرج بلدان ومحاورت خلان وتحصيل جاه وادب ومزيد مال ومكسب
ومعرفت ياران وتجربت روزكاران چنان كه سالكان طريقت كفته اند * فوائد سفر لاميه
(از حرف تبيين (نزهت خاطر مصدرك فاعلنه اضافتيدر سرور خاطر ديمكدر (جذب فوائد
مصدرك مفعولنه اضافتيدر فائده لر چكمك (يعنى فوائد تحصيل ايلمك (ديدن عجايب وشنيدن

ردشراح جميعا
ابروى كورك اضافتى لاميه
اولوب كور اعمى ديمك اولسه
هرنقدر جزالت اولمزايسه ده
معنى فاسد اولمز حتى شارح
مرحوم دخى شراحه
بك يوريمديكندن جوازينه
اشارت ايتمشدر
للطابع

رد ابن سيدعلى وسرورى

غرايب ايكيسى يله مصدرك مفعولنه اضافتيدر (تفرج بلدان مصدرك مفعولنه در (بلدان
بانك ضميله بلدك جمعيدر شهرلر ديمكدر (محاورت مفاعله بابندن مصدردر (خلانه اضافتى
مفعولنه در سابقلر كبى (خلان خليلك جمعيدر تشديد لامله (مزيد مصدر (ميمى ماله
اضافتى فاعلنه در (ومعرفت ياران مصدر ميمينك مفعولنه در (تجربت روزكاران تجربت تفعلل
بابندن مصدردر سماعى زيرا معتل اللام اولمدقجه ياء مصدرى حذف ايلمك سماعيدر
فتأمل (روزكارانه اضافتى مفعولنه در (روزكاران الف ونونله جمع اولمسى خلاف قياسيدر
(محصول تركيب) پسر ديدى اى پدر سفر فائده لرى چوقدر خاطر سروريندن و جذب
فوائددن وعجايب احوال كورمكدن وغرايب قصه لر ايشتمكدن وشهرلر سيرندن ودوستلرله
مكالمه دن ومنصب وادب تحصيلندن ومال ومكسب زياده لكندن ويارآشنالكدن وروزكارلر
تجربه سندن شو يلكه طريقت سالكلرى ديمشلردر * قطعه * تابدكان وخانه در كروى *
هركز اى خام آدمى نشوى * تا حرف توقيت مادام معناسنه (بدكان باحرف ظرف
(در حرف تأكيد (كرو كاف عجمك كسرى وراك فتحيله رهن معناسنه در (وياضمير
خطاب (نشوى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطبدر (محصول بيت) مادام كه دكان وخانه ده
رهنده سين يعنى انلرله مقيدسين هركز اى خام كيمسه ادمى اولمازسين يعنى مادام كه دكان
وخانه دن چيقوب غربته كتمزسين هركز خاملغك كتمز وانسان اولمازسين * برو اندر جهان
تفرج كن * پيش ازان روز كز جهان بروى * برو فعل امر مفرد مخاطب كيت ديمكدر (اندر
همزه نك فتحيله ادات ظرفدر (كز اصلنده كه ازايدى (محصول بيت) وار جهانده تفرج
ايله اول كوندن اول كه جهاندن كيدرسين يعنى دكاندن واودن چيقوب وار عالمى سير
ايله اول كوندن اول كه عالم فانيدن عالم باقى يه كيدرسين يعنى اولمزدن اول * پدر كفت اى پسر
منافع سفر برين نمط كه كفتى بسيارست وليكن پنج طائفه را مسلمست اول بازركانى كه
باوجود نعمت ومكنت غلامان وكنيزان دلاويز وشاكردان چابك دارد هر روز بشهرى
وهرشب بمقامى وهردم بتفرج كاهى از نعيم دنيا متمتع شود * منافع سفر لاميه (نمطونك وميمك
فتحه لريله اسلوب ديمكدر (بعض نسخه ده بسيار يرينه بى شمار دوشمش (پنج طائفه را
(را ادات صله ويا ادات تخصيص فتدبر (بعض نسخه ده مسلم يرينه (سين وتا ادات خبردر
واقع اولمش (پنج طائفه راست ديمش (بعض شراح بو يله يازمش بعينه (وبعضيسى
افترا ايلمش كه پنجك ونه بر باء صله ايراد ايلمش ديو ليكن يانمزده اولان نسخه مذكور
شارحك نسخه سندن يازلمش غايتده صحيح نسخه دروانده افترا ايلديكى بادن نام ونشان
يوق (پس معلوم اولديكه يانده واقع اولان نسخه يا زياده سقيم ايمش ويا تعصبا افترا ايدرمش
وبو يله اعتراضى چوق واقع اولبور (اعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سيات اعمالنا (بعض
نسخه ده اول يرينه نخستين واقعدر (بازركانى ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت
(باحرف مصاحبت سببيتى متضمن (وجود نعمت لاميه (مكنت قدرت ديمكدر (غلامان
داردك مقدم مفعوليدر (وكنيزان اكا معطوف (الف ونونله جمع اولدقلرى ذوى العقولدن
اولدقلرى ايچوندر (بعض شراح غيردن نقل ايدوب (كنيزان كنيزكك جمعيدر ديمش
(صكره بحر الغرايب دن نقل ايدوب ديمش (كنيزان كنيزك جمعى (وكنيزكان كنيزكك
جمعيدر ومرجودر كه كنيزان كنيزك جمعى اوله ديمش (وبعضيلر تعصب ايدوب بو كه
بوتقريردن اسناد جهل ايدوب خيلى پريشان كلمات ايلمش (غلامان اولنه بر كه حرفى ايراد
ايلين حق معنايه واصل دكل ايمش (دلاويز وصف تركيبيدر آويزيدندن لغتده اصمقدر

محاورت حايله مصاحبت
معناسنه در وجيم ايله
فوكشيلق ايلمكدر
*

عجبا يازانك سهو ايتمسى جائز
دكلميدر للطابع
ردسرورى

ردسرورى
ردشمعى

(اما استعمالده تعلق معناسنه در کو کل تعلق ایلدیکی نسنه لرده استعمال ایدرلر بونده غلامان
(وکنیزانه صفت واقع اولمش اشتراك طریقیله (شاکردان چابك بیانیه (وغلامان
(وکنیزانه معطوف شاکردلردن خدمه مرادد ر (یعنی خدمتکار جنسی (دارد فعل مضارع
مفرد غائب مذکورلر مقدم مفعوللری (وبازرکانه راجع تحتنده ضمیر فاعلی (بشهری
(باحرف ظرف (وباحرف وحدت (بمقامیده بویله در (بعض نسخه ده (هر دم برینه
هر لحظه دوشمش (بتفرج کاهیده بویله (نعیم دنیا لامیه نعمت دنیا دیمکدر (متمتع تفعل
بابندن اسم فاعلدر فائده لنیجی معناسنه (محصول ترکیب) پدر دیدی ای پسر بو اسلوب اوزره که
سن بیان ایلدك سفر فائده لری چوقدر امابش طائفه یه مسلمدر اولکبسی بر بازرکاندر که نعمت وقدرت
وجودیله دلاوز جوانلری وجاریه لری اوله وچابك خدمتکارلری دخی اوله هر کون برشهرده
وهر کیجه برمقامده وهر لحظه برسیرانکاهده دنیا نعمتلرندن فائده لنه * قطعه * منعم بکوه
ودشت وبیابان غریب نیست * هرجا که رفت خیمه زد وخوابکاه ساخت * منعم اسم فاعلدر
افعال بابندن صاحب نعمته اطلاق ایدرلر حاصلی اهل دولت دیمکدر غنی معناسنه اسم مفعول

ردشمعی

طوتوب عینی فتحیله قید ایلین تصرف خاص ایلمش (بکوه باحرف ظرف (دشت دالك فتحی
وشینك سکونیله اوواصحرا معناسنه (منعم مبتدا وغریب ثانیسی (ونیست خبر ثانی وثانی
خبریله جمله اسمیه خبراول واول خبریله جمله ابتدائیه (خیمه چادر وزدك مقدم مفعولی
(خوابکاه یتاجق یر یعنی یتاق وراحت یری دیمکدر (ساختك مقدم مفعولیدر (محصول بیت)
منعم وغنی اولان کیمسه طاغده واوواده وبیابانده غریب دکلدر هر یره که واردی چادر قوردی
ویتاق وحضور یری پیدا ایلدی حاصلی هر یره یه که وارسه حضور وصفا ایدر دیمکدر یعنی
اهل دنیا هرقنده ایسه ذوق وصفاده در دیمکدر * وآن را که برمراد جهان نیست دست رس *
در زاد وبوم خویش غریبست وناشناخت * واو بونك کبی یرلرده استدراك معناسنی متضمندر
(که حرف بیان (مراد جهان بیانیه (دست رس وصف ترکیبیدر رسیدندن قدرت ووسعت
معناسنه (زاد وبوم جمیع کلستان نسخه لرنده واو عطفله کلور اما سید علی زاده ونعمت الله
واو سز ایراد ایلمشلر وهیچ بریسی تعرض ایلمامشدر که ترکیب اضافی میدر مزجیمیدر وسائر
لغتلرده بوم زمین وقرار کاهدر دیمشلر اما زاده مستقلا معنی ویرمشلر لیکن اهالیء اعجام
دیدیلر که زاد وبوم عطف تفسیریدر اما زادك بوندن غیری یرده بومعنایه دلالتی بوقدر
والعلم عند الله (ناشناخت نامعلوم دیمکدر (محصول بیت) منعمك حالی مذکور کبیدر
اما اول کیمسه نك که جهان مرادینه الی ایرشمز یعنی قدرت ووسعتی یوقدر حاصلی فقیر ومفلسدر
کندینك طوغدیغی وقوپدیغی یرده یعنی کندی شهرنده وملکتنده غریب ومجهول
ومنکوردر حاصلی انی کیمسه بیلمز ونام ونشانی اکماز * دوم عالمی که بمنطق شیرین وقوت
فصاحت ومایه بلاغت هرجا که رود بخدمتش اقدام نمایند واکرام کنند * دوم بش طائفه نك
ایکنجیسی (عالمی یا حرف وحدت (که حرف بیان (باحرف مصاحبت سببیتی متضمن
(منطق شیرین بیانیه مصدر میمیدر نطق معناسنه یعنی تکلم (قوت فصاحت واوك تشدیدیله
لامیه (مایه بلاغتده بویله در (بخدمتش باحرف صله (اقدام نمایند اقدام (نمایندك مقدم
مفعولیدر (محصول ترکیب) ایکنجیسی بر عالمدر که شیرین تکلمله وفصاحت قوتیله وبلاغت
سرمایه سیله هر یره که کیدر خدمتنه اقدام کوستررلر واکا اکرام ایدرلر * قطعه * وجود مردم
دانا مثال زر طلاست * که هرکجا که رود قدر وقیمتش دانند * وجود مردم دانا لامیه
وبیانیه در (مثال زر طلاست لامیه لردر زاده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (طلا طانك

کسریله یالدز التونیدر (که حرف رابط صفت (ما بعدی جائزدر که دانایه صفت اوله
وجائزدر که زر طلایه (محصول بیت) مردم دانانك وجودی یالدز التونی کبیدر که هر یره یه
کیدرسه قدر وقیمتی بیلنورلر یعنی خالص وصافی التون نیجه که هر یرده معزز ومکرم ایسه
اهل علمده انجلین معتبردر * بزرك زاده نادان بشهروا ماند * که دردیار غریبش بهیچ نستانند *
بزرك زاده وصف ترکیبیدر اکابر زاده معناسنه نادانه اضافت بیانیه در (با حرف صله (شهروا
برلفظدر اما اصلنده مرکبدر شه لفظیله روالفظندن (معلوم اوله که ازمنه ماضیه ده برپادشاه
کلمشدر که کونه سکه شاهی بی ضرب ایدوب التونی التون یرینه واقچه بی اقچه یرینه یوریدوب کندی
حکم سلطنتنده خلق انکله معامله ایدوب بیع وشرا ایدرلر ایمش حتی بوزمانده برکیمسه نك ظلمندن
تعبیر ایلملی اولسه لر مملکتده کون یوریدر دیرلر (پس شه شاهدن مخففدر وروا جائز معناسنه در

رد شراح جمیعا

اول پادشاه مذکور قضیه بی جائز کوردو کیچون اول کوندن اقچه والتونه شهروا دیدیلر پس شراحك
بونده انواع پریشان اقواله التفات اولنمسون که تقیدی تضییع اوقاتدر ماند فعل مضارع مفرد غائبدر

ردشراح جمیعا

مانیدندن بکزمك دیمکدر (ماندی تن دن دینلر خطا ایلدیلر (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف
(دار غریب بیانیه (شین ضمیر شهروایه راجعدر (نستانند فعل نفی مستقبل جمع غائب
صاتون المازلر دیمکدر (حاصلی اعتبار ایلمزلر (محصول بیت) جاهل اکابر زاده شهروایه بکزر که
آنی اول پادشاهك قلمروندن غیری دیارده هیچ المازلر * سیوم خوروبی که درون صاحب دلان
بمخالطت او میل کند وصحبتش را غنیمت شناسند وخدمتش منت دانند که کفته اند اندکی جمال به
از بسیاریء مال روی زیبا مرهم دلهای خسته است وکلید درهای بسته * سیوم بش طائفه نك
اوچنجیسی (خوبرو وصف ترکیبیدر کوزل یوزلی معناسنه (ویا حرف وحدت (که حرف رابط
صفت (درون صاحب دلان لامیه (صاحب دل سکون یایله اولنجه وصف ترکیبیدر (اما کسریایله
لامیه در (حاصلی بونك کبیلر ایکی وجهله اوقنور (والف ونون ادات جمعدر (باحرف صله
(مخالطت مفاعله بابندن مصدردر ونا اسلوب عجم اوزره مطول یازیلور وتلفظ اولنور (اختلاط
ومخالطه قریشمقدر (اویه اضافت لامیه در (میل کندك مفعول صریحی (وبمخالطت غیر صریحی
وجمله فعلیه خبر مبتدادر که درون در (محصول ترکیب) اوچنجیسی برخوبرویدر که صاحب دللرك
درونی انك اختلاطنه ویا انکله اختلاطه میل ایدر وصحبتنی یعنی مصاحبتنی غنیمت اکلرلر وخدمتنی
منت بیلورلر که اولولر دیمشلردر (اندکی جمال یاء مصدریله واضافتله ازاجق جمال (بسیاری مالده
بنه بویله در بعینه (حاصلی جمال ازلغی مالك چوقلوغندن یکدر زیرا روی زیبا خسته کوکلر مرهمیدر

ردسروری وشمعی

وبغلو قپولر مفتاحی کلیدی کاف عربك کسره سنه تخصیص ایدنلر خطا ایلمشلر زیرا فتحیله افصحدر
* قطعه * شاهد آنجا که رود عزت وحرمت بیند * ور برانند بقهرش پدر ومادر خویش * (شاهد
بونك کبی یرلرده محبوب معناسنه در (ور واکردن مخففدر (بقهرش شین ضمیر معناده برانندء مقیددر
(محصول بیت) محبوب اول یره که کیدر یعنی هر یره که کیدر عزت وحرمت کورر واکرانی
کندینك اتاسی واناسی یانلرندن قهر ایله ده سوررلرسه (حاصلی کیم اولورسه اکا اتالق واناالق ایدر
* پرطاوس در اوراق مصاحف دیدم * کفتم این منزلت ازقدر تو می بینم بیش * پر باء عجمله وتخفیف

رد شمعی

رایله لفظ مشترکدر قناد ایله یلك بیننده اما بونده یلك مراد در قناد دین خطا سویلدی زیرا
مصاحفده یلك قنور قناد قونلماز (وبونی هرکس بیلور پرك راسنی تشدید ایله قید ایدنلر ضرورت

ردابن سید علی وسروری

وزن ایچون دیو وزن طبعه مالك دکلر ایمش (در برینه بر بازانلر معنی جانبنه ناظر اولمازلر ایمش (اوراق

رد سروری وشمعی

مصاحف لامیه مصاحف مصحفك جمعیدر (منزلت نامرتبت ناسی کبی اسلوب عجم اوزره مطول

ردابن سید علی

یازیلور ومطول تار کبی تلفظ اولنور (پس ضمیر خطاب اعتبارایدن غفلت ایلمش (بیش باء عربیله

زياده معناسنه در (محصول بيت) (طاوس بلكنی مصحفلرك اوراقی اراسنده كوردم (نتكه عادتا
اوغلانجقلر طاوس بلكنی مصحفلرك اوراقی اراسنه قويغلردر (پس مصحفلرك ورقلری اوزره
طاوس قنادينی كوردم دبين ابی كوره مش (كور بجك ديدم بو مرتبه ومنزلی و بو مقامی سنك قدركدن

رد شمعی

وحدكدن زياده كوردوم (يعنی بو مكرم ومعزز مقام سنك لايقك دكلدر * كفت خاموش كه هر كس كه
جالی دارد * هر كجا پای نهد دست ندارند ش پيش * خاموش فعل امر مفرد مخاطب اسم اول
ديمكدر (كه حرف تعليل (جالی يا حرف تنكير (ندارند ش شين ضمير معناده پيشه مقيددر (پيشش
تقديرنده (ندارند يرينه نونله بدارند يازانلر بابله صحيح نسخه لره مخالف يازمشلر اكرچه تأويله

رد ابن سيد علی

معنی ويرمك قابلدر (محصول بيت) حضرت شيخ بيوررر طاوسه بن بويله دينجه ديدی اسم اول
زيرا هر كيمك كه جالی وار هر نره يه كه اياق قور يعنی كيدر اوكنه ال طوتمزلر يعنی انی كيمسه رد
ومنع ايلمز بلكه هر كس كل بری جانم ديرلر زيرا صاحب حسنه هر كس طالبدر * نظـم *
چون در پسر موافقت ودلبری بود * انديشه نيست كر پدر ازوی بری بود * جميع شراح بو ايكی بيتی
رباعی ديو يازمشلر حال بو كه رباعينك بحری معين بحر در نهايتی بوده بحر هزج اقسامندندر يعنی بحر

رد شراح جميعا

مضارع اخربدر ورباعی بحرينه قريبدر فقط (دلبری يا حرف مصدر (بری بونده بيزار معناسنه در
(محصول بيت) چون پسرده موافقت ودلبرلك اوله يعنی كوزل اوله واختلاطه لايق و قابل اوله
غم يوقدر اكر باباسی اندن بيزار اولورسه زيرا هر كس اكا بابالنور حاصلی هر كيمسه انك كبی فرزنده جانم
اوغل دير * او كوهرست كو صدفش در ميان مباش * در يتيم را همه كس مشتری بود * او ضميری
بيت سابقده پسره راجعدر ومبتدا در (وكوهر خبری (كو فعل امر مفرد مخاطبدر كو يدندن
كفتن دن ديينلر خطا سويلدی (صدفدن مراد بابا سيدر تشبيه طريقيله (مباش فعـل نهی

رد ابن سيد علی وسروری

مفرد مخاطب اوله ديمكدر (در يتيم شول انجويه ديرلر كه برصدفده يالكز اوله اما انسانده يتيم
باباسی اولميانه ديرلر وحيوانده اناسی اولميانه وجماداتده نظيری اولميانه (محصول بيت) اول پسر

مطلـــب

كوهردر سويله صدفی اراده اولمسون يعنی صدفی مطلوبمز دكلدر كركمز زيرا در يتيمه هر كس
مشتری اولور و يا مشتريدر يعنی هيچ كيمسه دلبری باباسيله استمز يالكز استر نتكه صبوحی بيوررر
(پدر را تابكی همراه آن شيرين پسر بينم) (الهی باشدان روزيكه او را بی پدر بينم * چهارم
خوش آوازی كه آب از جريان ومرغ از طيران باز دارد پس بوسيلت اين فضيلت دل مردمان
صيد كند وارباب معنی بمنادمت او رغبت نمايند * چهارم دوردنجيسی بش طائفه نك (خوش
اواز وصف تركيبی (ويا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (جريان مصدردر جری يجری بدن
يعنی ضرب بابنك ناقص يائيسندن اقمق معناسنه (طيرانده مصدردر طار يطيردن ضرب بابنك
اجوف يائيسندن اوچمق ديمكدر (باز دارد آليقور يعنی مانع اولور با حرف مصاحبت (وسيلت
شول نسنه دركه انكله غيره اولشيله يعنی غيره يقين اوله تا يی، تطويل اسلوب عجم اوزره در
(فضيلت معرفتده ارتقلغه ديرلر وتابنه مذكور كيدر (دل مردمان لاميه (وكندك مفعول اولی
(وصيد ثانيسی (ارباب ربك جميدر اصحاب معناسنه (معنايه اضافتی لاميه در (با حرف صله
(منادمت مفاعله بابندن مصدردر نديملك ديمكدر يعنی مصاحبت معناسنه در (او يه اضافت لاميه در
(رغبت نماينك مفعول صريحی (و بمنادمت غير صريحی (محصول تركيب) دوردنجيسی برخوش
اواز دركه صوبی اقمقدن وقوشی اوچمقدن منع ايليه حضرت داود پيغمبر عليه السلامك اوازی كبی
پس بو فضيلتك وسيله سی وسببيله خلقك كوكلنی شكار ايدر وارباب معنی انك مصاحبتنه رغبت
كوسترلر * بيت * سمعی الی حسن الاغانی * من ذا الذی جس المثانی * سمع سينك فتحی وميمك
سكونيله قولاق معناسنه ديای متكلم ايله اضافت لاميه در وتقديرا مرفوع مبتدا وجائزدر كه سمعی

سيد علی زاده طربان يازمش
وسروری بويله يازديغنـه
اعـتراض ايلمش ودعا كوبه
بو يازيشی زياده ناپسند كلدی
پس متعدد شروحه مقيد
اولدم كوردم فی الحقيقه جميع
شروحنـده رانك يا اوزره
تقـديمله بولدم لكن بنده
بو خطايی سهو قلملرينه حمل
ايدرم لامعی چلبينـك نعت
رسولده صلوا عليه فعـل
ماضيدر بيورديغنی حمـل
ايلديكم كبی والا بونلرك كبی
افنديلردن بويله خطا قصده
مقـارن اولماز فقط پس معترضك اعتراضی يا تعصب طريقيله اولور و يا قصور فهمدن عفی عنه

سماعی واصغائی معناسـنه اوله ايشتمك ودينلمك ديمكدر (پس حرف جر مقدره متعلق اولمز
(حسن صفت مشبهه در (اغانی يه اضافت صفتك موصوفنه اضافتيدر (اغانی جمع اغنيه غنـا
معناسنه در (پس اغنيه جمع غنادر دبين كندی زعميله سويلمش (من اسم استفهام محلا مرفوع

رد شمعی

اغنيه همزه نك ضمی وكسری
ويانك تشديدی وتخفيفيـله
تغنی اولنان بركونه نغمه در كذا
فی اللغات للطابع

مبتدا (ذا اسم اشارت محـلا مرفوع خبری (الذی اسم موصول (جس جمله فعل ماضی مفرد
مذكر غائب يابشدی ديمكدر مس كبی جملهٔ فعليه اعرابدن محلی يوق صله سيدر الذينك والذی
صله سيله محلا مرفوع صفت ذادر (المثانی جمع مثنادر ايكی قللی سازه ديرلر نتكه مثالث جمع
مثلثدر كه اوچ قللی سازه ديرلر (مثانی جس نك مفعوليدر وسكون ياضرورت وزن ايچوندر
(محصول بيت) بنم قولاغم كوزل غنالره در وياخود بنم سماع واصغام كوزل اوازه مقيددر يعنی ميلم كوزل
آوازه در كيمدر شول كيمسه كه ايكی قللی سازچلر يعنی اكا نه اعتبار مقصود بودركه كوزل
اوازی سازه ترجيح ايدر حاصلی بنم ميلم حسن صوته در سازه دكل علی الخصوص كه قللی ساز
ديكلمك حرامدر مصراع ثانينـك تحقيقـنده مراد حسن صوتدر دبين بيندن مرادی بيلمامش

رد شمعی

* قطعه * چه خوش باشد اواز نرم وحزين * بكوش حريفان مست صبوح * اواز نرم بيانيه
(حزين اينجه ونازك معنـاسنه در (با حرف صله (كوش قولاق (حريف باده مصاحبی (الف
ونون ادات جمعـدر (كوش حريفان لاميه (مستـه اضافت بيانيه (وصبوحه لاميه (صبوح
مصدردر صباح وقتنده شراب ايچمكه ديرلر نتكه غبوق عكسنه ديرلر حاصلی فعول وزنی اوزره
مصدرلردر (صبوح صباح وقتنده ايچلن شرابك اسميدر دبين مخالف سويلمش (محصول بيت)

رد شمعی

نه خوش اولور بو مشق اينجه اواز صبوح مستی اولان حريفلر قولغنه يعنی قولقلرينه لطيف كلور
* به از روی خوبست اواز خوش * كه آن حظ نفسست واين قوت روح * ان روی خوبه
اشارتدر (واين اواز خوبه (محصول بيت) (روی خوبدن خوب اواز يكدر زيرا روی خوب
حظ نفسـدر (واواز خوب قوت روحدر حاصلی حضرت شيخ اواز خوبی روی خوبه ترجيح
ايدر لكن فيه ما فيه * پنجم پيشه وری كه بسعی بازو كفافی حاصل كـند تا آب روی
از بهر نان ريخته نشود چنانكه خردمنـدان كفته اند * پنجم يعنی مذكور طائفه نك
بشنجيسی (پيشه باء عجمك كسريله صنعت ديمكدر (ور واوك فتحيله ادات نسبتدرلی معناسنه
اوته بقالی در واوايله علی كل حال صنعتلی ديمكدر يعنی اهل صنعت (ويا حرف وحدت (كه
حرف رابط صفت (با حرف مصاحبت (سعی بازو مصدرك فاعلنه اضافتيـدر (كفافی يا
حرف وحدت (تا حرف تعليـل (آب روی لاميه (بهرنانده بويله در (ريخته نشود دوكلمش
اولميه يعنی دوكلميه (محصول تركيب) بشنجيسی بر اهل صنعتدر كه سعی بازو ايله بركفاف حاصل
ايليـه تاكيم اتمكيچون يوز صويی دوكلميه حاصلی جره وكديه يه محتاج اولميه شويلكه عقلا
ديمشلردر * قطعه * كر بغريبی رود از شهر خويش * سختی ومحنت نبرد پينه دوز * با حرف
صله (غريبی يا حرف وحـدت (سختی يا حرف مصدر (پينه يمه يه ديرلر (پينـه دوز وصف
تركيبيدر دوزيدندن رودك ونبردك تنازع طريقيله فاعليدر لغت حسبنجه يمه ديكيجی ديمكدر
اما استعمالده اسكيجی يه ديرلر (محصول بيت) اكر غريبلكه كيدرسه يعنی ديار غربته كندی
شهرندن شدت ومحنت ايلتمز يعنی چكمز پينه دوز يعنی اسكيجيلك برجزئی صنعت ايكن انك اهلی
هر نره يه وارسه اول صنعتله بكنور * ور بخرابی فتد از مملكت * كرسنه خسبد ملك نيم روز *
ور واكردن مخففدر نتكه مكرر بيان اولندی (با حرف صله (خرابی يا حرف مصدر خرابلق
مقابل معمورلقدر يعنی شنلك (فتد فاده كسر وضم جائزدر اصلی افتددر همزه نك فتح وضميله

مطلـــب

مصدری افتادن وافتيدن كلور همزه حذف اولينجق فا كسر وضمله مستعملدر فاحفظ (از مملكت

قنده متعدلقدر (کرسنه بو لفظ ایکی وجهله مستعملدر بریسی بونده‌کی کبی یعنی کافك ضمی
ورانك سکونی وسینك کسریله وبریسی کافك ضمی ورانك کسری وسینك سکونیله فاحفظ
(خسبد خانك ضمی وسینك سکونی وبانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب یاتور واو یور
دیمکدر خسبیدندن ملك خسبدك وقندك فاعلیدر تنازع طریقیله (نیم روزه اضافتی لامیه‌در
(نیم روز ترکستانده برشهرك اسمیدر ملکی نیم روزه تخصیص پینه دوزه قافیه اولمق ضرورتی بعض انجام دیدیکه نیم روز
ایچوندر والا مذکور معناده هرملك بردر (محصول بیت) پینه دوزك حالی معلوم اما اکر کندی نصف دنیادن کنایه‌در زیرا
مملکت وسلطنتدن برخراب آباده دوشرسه نیم روز پادشاهیسه ده النده برکال وصنعتی شمس حد استوایه واردقده
اولمدیغی تقدیرجه آچ یاتور یعنی اچ قالور بونده مراد خرابلقدن کندی مملکتندن غیریدر نصف دنیا مقدارنی قطع
والا حقیقتده خراب آباده مکد بوللری کبی ذخیره‌سی اولمدیغی تقدیرجه هرکس اچ یاتور ایلمش اولور پس نیم روز
حاصلی مراد برتمثیلدر والا حقیقتده بویله اولمق لازم دکل * چنین صفتها که بیان کردم بووجهله اضافت لامیه اولور
* در سفر موجب جمعیت خاطرست وداعیهٔ طیب عیش اما آن که ازین جمله بی بهره است بخیال
باطل درجهان برود ودیگرکس نام ونشانش نشنود * چنین صفتها بونجلین صفتلر (که
حرف رابط صفت (ویاحرف بیان (موجب جمعیت خاطر لامیه‌لردر سبب جمعیت خاطر دیمکدر
(داعیه باعث دیمکدر (طیبه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وعیشه اضافت
صفتك موصوفنه‌در (بی بهره بی نصیب دیمکدر (باحرف مصاحبت (خیال باطل بیانیه
(در حرف صله در بامعناسنه (جهان دنیا (دیگر داخی دیمکدر (معناسنی دخی کرودیین
سوزی کرودن اکلریمش (محصول ترکیب) پدر دیر بونجلین صفتلر که بیان ایلدم سفرده ردشمی
جمعیت خاطره سبب روکوچك درلکه باعثدر اما اول کیمسه که بوجمله‌دن یعنی مذکور بش
طائفه‌دن اولمایوب جمیعسندن بی نصیب اوله سیاحت جهانه باطل خیال ووهم فاسد له کیدر
ودخی کیمسه نام ونشانی ایشتمز یعنی نیجه اولدیغی کیمسه دویماز زیرا مشهور ونامدار کیمسه
دکلدر که اندن خبرالمق ممکن اوله * قطعه * هرآن که کردش کیتی بکین او برخاست *
بغیر مصلحتش رهبری کند ایام * کردش اسم مصدردر کردیدندن دونش دیمکدر (کیتی یه
اضافت لامیه‌در (کیتی کاف عجمك کسریله ویاء اصلیه ایله جهان دیمکدر (باحرف صله
(وکین کاف عربك کسریله عداوت دیمکدر (اویه اضافت لامیه‌در (برخاست قالقدی
یعنی قصد ایلدی (باحرف صله (وغیر بونده خلاف وعکس معناسنه‌در (مصلحته اضافتی
لامیه‌در (رهبر قولاغوز وصف ترکیبیدر بریدندن بوله ایلتمك دیمکدر لازمی قولاغوزلقدر
(رهبر کندك مفعول صریحی (وبغیر غیر صریحی (وایام فاعلی (محصول بیت) هر اول کیمسه که
عالمك تبدل وتغیری یعنی انقلاب احوال عالم انك عداوتنه قیام ایدوب قصد ایلدی ایام وروزکار
انك مصلحتنك خلافنه وعکسنه اکا قولاغوزلق ایدر یعنی اکا مرادینك خلافنه دلالت ایدر
* کبوتری که دکر آشیان نخواهد دید * قضاهمی بردش تابسوی دانه ودام * کبوتر
کوکرجین (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت ویاحرف بیان (دکر دخی دیمکدر
(آشیان یوا (نخواهد دید دیدن معناسنه کوزه‌میسردر یعنی کورمك میسر اولمیسردر (قضا
مبتدا (همی‌ها حرف تأکید می حرف استمرار (شین کبوتره راجعدر (تا بونده الی معناسنه‌در
(باحرف صله (سوی جانب دیمکدر (دانه‌یه اضافت لامیه‌در (دام بونده طوزاق معناسنه‌در
(محصول بیت) برکبوتر که دخی آشیانی کوره‌میسردر یعنی کورمك میسر ومقدر اولمیسردن
قضای آسمانی انی دانه ودام جانبنه ایلدر یعنی شکار اولور حاصلی انی یاآوجی اولار ویا مرغ
شکاری الور * پسر کفت ای پدر قول حکمارا چه کونه مخالفت کنم که کفته اند رزق اکرچه

مقسومست باسباب حصول آن تعلق شرطست وبلا اکرچه مقدرست از ابواب دخول
آن احتراز واجب * باحرف صله (اسباب حصول آن لامیه‌لردر (اسباب سببك جمعیدر تعلقدن
مراد مباشرتدر (ابواب دخول آن لامیه‌لردر (محصول ترکیب) پسر باباسنك جوابنده دیدی
حکمانك قولنه نوجهله مخالفت ایدین که دیمشلردر رزق اکرچه مقسومدر یعنی ازلده هرکسك
رزقی تعیین اولمشدر لیکن انك حصولنك سببلرینه مباشرت شرطدر یعنی عقل مباشرت
اقتضا ایدر بلاده اکرچه مقدر در اما اکا داخل اولمق ابواب واسبابندن احتراز واجبدر
قال الله تعالی ولاتلقوا بایدیکم الی التهلکة حاصلی بونك کبیلر مقتضیات عقلدندر * قطعه *
رزق اکرچند بی کمان برسد * شرط عقلست جستن ازدرها * اکرچند اکرچه که معناسنه
مستعمل لفظدر (پس اکری ادات شرط (وچندی کم خبریه معناسنه اعتبار ایدنلر
چندآن کبی بوفنه چندآن وقوفلری یوغیمش (محصول بیت) رزق اکرچه که بی کمان وبی شك ردابن سید علی وسروری
ایریشور یعنی مقدر اولان رزق البته هرحیوانه کلور واصل اولور لیکن عقلك شرطیدر
قپولردن استمك یعنی عقل رزقی اهل دنیادن رجا ایلمك اقتضا ایدر * ورچه کس بی اجل
نخواهد مرد * تومرو دردهان اژدها * مرد بونده مردن معناسنه‌در (مرو میمك ورانك فتحه‌لریله
کتمه دیمکدر فعل نهی مفرد مخاطبدر (در حرف صله در بامعناسنه (دهان اژدرها لامیه
عربجه اژدرهایه ثعبان دیرلر (محصول بیت) دخی اکرچه که کیمسه اجل سزاولمیسردر یعنی کیمسه
بی اجل اولمز اما سن اژدرها اغزینه کتمه یعنی هلاك اولاجق یره وارمه * درین صورت که
منم باپیل دمان بزنم وباشیر ژیان پنجه درافکنم مصلحت آنست که سفر کنم که ازین پیش طاقت
بی نوایی ندارم * باحرف صله وباحرف مصاحبت (پیل دمان بیانیه قوتلی وهیبتلی فیل
(بزنم اوررم ویااور وشورم جنك ایلمکه قادرم دیمکدر (باحرف صله (شیر ژیان بیانیه ژیان
یرتیجی حیوانانك صفتلرندندر کوکره‌مش وغضبه کلمش دیمکدر (که حرف تعلیل (ازین پیش
بوندن زیاده دیمکدر یعنی شمدنکرو (طاقت بی نوایی لامیه‌در (بی نوایی قدرت وبی زاد معناسنه‌در
(ویاحرف مصدر (محصول ترکیب) بوصورتده که منم یعنی بوقوت وزور وبومشت زنلك که
بنده وار قوتلی وهیبتلی فیله کندمی اوررم یعنی اکا بی پروا مشت اوررم ویا انکله صواشه
قادرم وشیر ژیانه پنجه براغورم یعنی انکله پنجه طوتشماغه قادرم اکرچه اول پنجه اورمقده
ماهردر پس مصلحت اولدر که سفر ایدمکه بوندن ارتق نواسزلغه طاقت کتوره‌مم * قطعه *
چون مرد درفتاد زجای ومقام خویش * دیکرچه غم خورد همه آفاق جای اوست * در حرف
تأکید (فتاد فانك کسریله وضمیله دوشدی دیمکدر بونده ایرلدی معناسنه‌در (جای ومقام
عطف تفسیری (خویشه اضافت لامیه (دیگر یایله دخی دیمکدر (آفاق بونده اطراف
معناسنه‌در (جای او لامیه (محصول بیت) چونکه ار یعنی کشی کندی وطنندن ومقامندن
دوشدی یعنی مفارقت ایدوب ایرلدی دخی نه غم یر زیرا جمیع اطراف عالم انك مقام ومکانیدر
* شب هر توانکری بسرای همی رود * درویش هرکجا که شب آمد سرای اوست *
بسرایی باحرف صله (ویاحرف وحدت (محصول بیت) کیجه هر برغنی برسرایه وبراوه
کیدر یعنی هرکس کندی اوینه کیدر اما درویش بی کس هریرده که کیجه کلدی یعنی
قراکولق بصدی انك سرایدر حاصلی کیجه کندی بی زده دوترسه انده یاتور قالور یعنی
جمیع عالم اکا نسبت برابردر * این بکفت وهمت خواست وپدر را وداع کرد وروان شد
ودرهنکام رفتن شنیدندش که می کفت * محصول ترکیب) بومذکور قطعه‌یی سویلدی
وهمت دیلدی وباباسنه وداع ایلدی وکندی کتمك وقتنده ایشتدیلر که سویلردی یعنی

بو بیتی اوقوردی * بیت * هنرور که بخشش نباشد بکام * بجایی رود کش نداند نام * هنرور
اهل کمال دیمکدر هنرلی معناسنه پیشه ور کبی که سابقا کچدی (که حرف رابط صفت (بکام
مرادنجه دیمکدر (بجایی باحرف صله (و یاحرف وحدت (رود فعل مضارع مفرد غائب و یا فعل
امر مفرد غائب (کش کافك فتحیله درزیرا ضمایرك ماقبلی بودلده مفتوح اولور ضرورت وزن
اولمانجه والا ساکنده اولور پس کسر کافله اوقویان خلاف قاعده اوزره اوقورمش (که حرف ردشمعی
رابط صفت و یاحرف تعلیل (وشین ضمیر هنروره راجعدر معناده نامه مقید در نامش تقدیرنده
(محصول بیت) اهل هنر که طالعی مرادنجه اولمیه یعنی اکا بخت ودولت مساعد اولمیه
بر یره کیدر و یا بر یره کتسونکه ادینی بیلمزلر و یا بیلیه لر حاصلی نام ونشانی اکلمازو ایشیدلمز
یره کیدر یاخود برخلاف سمته کیدرکه نام ونشانی چیقمیه و یا کتسونکه نام ونشانی جیقمیه * تا رسید
بکنار آبکه سنك ازصلابت او برسنك همی آمد واوازش بفرسنك همی رفت * تا حرف انتها
الی معناسنه (رسید فعل ماضی مفرد غائب یعنی ذهب الی ان وصل یاخود حتی وصل (یا حرف صله
(کناراب لامیه (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (صلابت شدت یعنی پکلك و بتلق
اویه اضافت لامیه در وضمیر آبه راجعدر (همی ها حرف تأکید (می امد حکایت حال
ماضیدر (وآوازش ضمیری بنه آبه راجعدر (باحرف صله (فرسنك عربجه فرسخ دیدکاریدرکه اون
ایکی بیك ادم برمقدار نه دیرلر (همی رفت حکایت حال ماضیدر کیدردی دیمکدر (محصول ترکیب)
مشت زن کندی تا برصویه ایرشدیکه یعنی برصویك کنارنه که صلابت وشدتندن وحدت
جریانندن طاش طاش اوزره کلوردی یعنی اوکینه کلن طاشلری یوا لاردی نتکه پك اقار
صولك شانندر وآوازی برمیل یره کیدردی یعنی خروشی وچغلدیسی برمیل مقداری یره کیدردی
* بیت * سهمکین ابکه مرغ ابی درو ایمن نبودی * کمترین موج اسیاسنك از کنارش دررربودی *
سهم فارسیده خوف معناسنه در (معلوم اوله که اخری میم اولان کلمه یه ادات نسبت داخل اولمق
مراد اولنسه اکثریا برکاف عجمله توسط ایدرلر (غمکین ونمکین وشرمکین کبی امامطرد دکل زیرا
رد دقایق الحقایق — غمینده دیرلر کافسز پس غمکین اصلنده غم اکیندر دیبن سهو ایلمش زیرا الف ممدودهنك
لغتلرنده حذفی جائز دکلدر علی الخصوصکه سهمکینده اول ملاحظه غایتله فاسددر تأمل ندر
(سهمکین قورقنج دیمکدر (ابی باحرف وحدت (که حرف بیان (مرغابی اوردکدر (ایمن امین
معناسنه در (کمترین ترادات تفضیل (ویا ونون ادات نسبت (اسیاسنك دکرمان طاشی (در حرف
تأکید (ربودی راده فتحه وضمه لغتدر (باحرف حکایه (محصول بیت) برقورقنج صوایدیکه
اوردك ایچنده امین دکل ایدی یعنی اوردك که صوقوشیدر اول صویك صلابتندن وشدت
جریانندن ایچنده یوزمکه خوف ایدردی مبادا که صوطوپارلیه دیواك کوچك موجی دکرمان
طاشنی کارندن قاپوب کتورردی حاصلی قره صوکبی و یاطونه کبی طاشدقلرنده شدت وصلابتله
افردی * کروهی مرد مازادیدکه هربك بقراضهٔ در معبر نشسته ورخت سفر بسته

مطلب

مطلب — غمکین اباشال اولمغه الویرمی زیرا اصلی نمك در ونمکك آخری میم دکلدر مکر مرادی غم اوله لکن بونده دخی التباس هجنتی واردر للطابع

جوان ادست عطابسته بود زبان ثنا بر کشود چند انکه زاری کرد یاری نکردند و کفتند *
کروهی کاف عجمك ضمیله ویاء وحدتله بر بلوك (مرد ماتزارا ادآت مفعول (که حرف بیان
(باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (قراضه قافك ضمیله وتخفیف رایله التون اواغنه دیرکه فارسیجه
ریزهٔ زر دیمکله تعبیرایدرلر ظاهر اقچه مراددر ولا التون اواغی معاملاتده جاری دکلدر اخرنده
باحرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دین غلط سویلمش (معبر ساحل افندده ردشمعی
معبر کشتی کذرکاه دیمش یعنی کچید کمیسی که خلق صودن کچوررر اسکدار قایقلری کبی اسم الت
وزنی اوزره در واول کچدکاری یره معبر دیرلر اسم مکان وزنی اوزره (دست عطا اضافت بیانیه در

ویرك الی یعنی هیچ برنسنه یه مالك دکل ایدیکه معبر اجرتنه ویره (زبان ثنا بیانیه (یعنی کیمجی یه
دعا وثنا ایلدی (برکشود اچدی یعنی ملاحی مدحه باشلدی (زاری یای اصلیه ایله تضرع
ردسروری — معناسنه در (یاء مصدر دین بودلی بیلمز ایمش (یاری یاحرف مصدر (محصول ترکیب) مشت زن
صویك کارینه ایرشدکده بر بلوك مردمی کوردیکه هر بریسی برقراضه سببیله یعنی برقراضه
اجرتیله معبرده اوتورمشلرایدی وسفر اثوابنی باغلمشلر (مشت زنك عطا الی بغلو ایدی یعنی
اجرت کشتی یه ویرمکه نسنه یه مالك دکل ایدی ملاحه مدح وثنا ایلمکه باشلدی اولقدرکه فریاد
وفغان ایلدی یارلق ویولداشلق ایلدیلر حاصلی مرحمت وشفقت ایلدیلر ودیدیلر * بیت
* بی زر نتوانیکه کنی برکس زور * ورزرداری بزور محتاج نهٔ * بی زر التون سز
(نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادرد کلسین دیمکدر (نهٔ یاضمیر خطاب وهمزه حرف توسل
(محصول بیت) زرسز کیمسه یه زور ایلمکه قادر د کلسین اما زرك وارایسه زوره محتاج دکلسین
حاصلی قوت وزور ایله مراد حاصل اولماز ایکن زورك وارایسه ظلم وزوره محتاج دکلسین زیرا
زرایله جمیع مصالح حاصل اولور * ملاح بی مروت ازو بخنده برکردید وکفت * (محصول ترکیب)
ملاح بی مروت اندن خنده ایله یعنی کولکله دوندی ودیدی یعنی مزلمك طریقیله بوکا توجه
ایلدی ودیدی * بیت * زرنداری نتوان رفت بزور ازدریا * زورده مرده چه باشد زریك مرده بیار *
زورده مرده لامیه (وهاء رسمی مقدار معناسنی افاده ایدر یکساله ویکماهه کبی بریللق وبرایلق
دیمکدر (بونده ده برآدملك دیمکدر یعنی برآدم اجرتی مقداری واون آدم قوتی مقداری
(محصول بیت) اقچك بوقدر یعنی چونکه اقچك ویوقلك بوقدر دریادن زورایله کچمك اولماز
اون کشی زوری مقداری نه اولور وبونده نه فائده ویرر برآدملك اقچه کتور یعنی برآدمك اجرتی
مقداری اقچه (زیرا دریادن قوتله کچلمز معبرله کچلور دریا یورد یعنی مبالغه طریقیله درزیرا دریا
جاری اولماز مکرکیم اسکدار بوغازی کبی بر اوله فندبر * جوانرا ازین طعنه دل بهم برآمد
خواست که از وانتقام کشد کشتی رفته بود آواز داد که اکربدین جامه که پوشیده ام قانع شوی
دریغ نیست ملاح طمع کرد وکشتی را باز کرد آنید * (جوانرا را ادات تخصیص (طعنه لغتده
نیزه ایله اورمقدر (اما بونده خاطره طوقنمقدر (بهم برآمد بحضور ومنقبض اولدی دیمکدر
(کردآنید دوندردی دیمکدر (زیرا الف ونون ادات تعدیه در اصلی کردیدندر دونمك دیمکدر
(محصول ترکیب) جوانك ملاحك بوطعنه سندن کوکلی منکسر ومنقبض اولدی دیلدی که
ملاحدن کینن اله کشتی کتمش ایدی آواز ویردی که اکر بوقفتانله که کیمشم قانع اولورسك
دریغ دکلدر ملاح طمع ایلدی وکشتی یی کرودوندردی * بیت * بدوزد شره دیدهٔ هوشمند * درآرد
طمع مرغ وماهی ببند * باحرف تأکید (دوزد فعل مضارع مفرد غائبدر دوزیدندن دیکمك
ردابن سید علی وسروری — دیمکدر دوختن دن دینلر زائد سو یلمشلر (شره شینك ورانك فتحه لریله غلبهٔ حرصه دیرلر
صفتی شره کلور فرق وزنی اوزره علم بابندن هاء اصلیه ایله اما فارسیده هاء رسمی شکلنده
اوقومقده جائز (بدوزدك فاعلیدر (دیدهٔ هوشمند لامیه (در حرف تأکید (آرد فعل مضارع
مفرد غائب (طمع فاعلی (مرغ مفعول صریحی (وماهی اکا معطوف (وببند غیر صریحی
(محصول بیت) عاقل کیمسه نك حرص کوزینی دیکر یعنی بغلر حاصلی کوراید ر طمع مرغ وماهی بی
بنده کتورر یعنی دوزاغه حاصلی طمع سببیله باغه کرفتار اولور * چندان که دست جوان
بریش وکریبان ملاح رسید اورا بخود درکشید وبی محابا فرو کوفت یارش ازکشتی بدرآمد که
پشتی کنند همچنان درشتی دید پشت بکرد آنید مصلحت آن دیدند که با او مصالحت کنند
وباجرت کشتی مسامحت نمایند * چندان که اولقدرکه (یعنی همان که دیمکدر (دست جوان

لامیه جوانك الی دیمكدر باحرف صله (ریش رانك كسریله بونده صقل دیمكدر (كریبان معطوفدر ریشه (وملاحه اضافتلری لامیه در (دست مبتدا (رسید خبری (اورا ملاحی دیمكدر (بخود باحرف صله كندی یه كشید چكدی دیمكدر (بی ادات سلب (محابا مفاعله بابندن مصدر در اصلی محاباةدر تا اسلوب عجم اوزره حذف اولنمشدر زیرا مفاعله نك ناقصندن تایی حذف ایلمك قاعده لرندندر یعنی بی باك وبی پروا دیمكدر (بی میل وتوقف دین بو لغته وقوفی یوغیمش (فرو بونده ادات تأكیددر (كوفت كاف عربك ضمیله دوكدی یعنی ضرب شدیدله ضرب ایلدی (كه حرف تعلیل (پشتی پشت باء عجمك ضمیله ارقه دیمكدر (ویاحرف مصدر مظاهرت ومعاونت معناسنه در (همچنان ملاح كبی دیمكدر (درشتی درشت ایری دیمكدر عربجه خشن دیرلر خانك فتحی وشینك كسریله (ویاحرف مصدر مراد یاوزلق در حاصلی كنك (باا وجوانله دیمكدر باحرف مصاحبت (اجرت كشتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مسامحت مفاعله بابندن مصدردر لغتده مساهله در یعنی آسانلق اما بونده سخا وجومردلك معناسنه در (پس مختار صحاحدن المسامحة المساهله وتسامحوا تساهلوا دین اجمال ایلمش (محصول تركیب) همان كه جوانك الی ملاحك صقالنه ویقاسنه ایرشدی انی كندینه چكدی وبی پروا وافر دوكدی یولداشی كیدن كوردی بونی دوكدیكنی وكیدن طشره كلدی كه مظاهرت ومعاونت ایلیه مذكور كمیجی كبی كه خشم وحدت كوردی پس ارقاسین چوردی یعنی فرار ایلدی ایمدی مصلحت انی كوردیلر كه انكله مصالحت ایده لر وكی نولونیله جومردلك ایده لر وسخا كوسزه لر *مثنوی* چو پرخاش بینی تحمل بیار * كه سهلی ببندد در كارزار * پرخاش باء عجمك فتحی وضمیله ورانك سكونیله صواشدر حرب معناسنه (كه حرف تعلیل (سهل سینك فتحیله وسكون ها ایله آسان دیمكدر قولای معناسنه (ویاحرف مصدر پس معنی سهولت دیمكدر (در كارزار لامیه در كارزار كاف عربله حرب وجنك معناسنه در (محصول بیت) چونكه صولش وجنك كوره سین تحمل كتور یعنی تحمل وصبر كتور زیرا سهولت ورفق جنك وحرب قپوسنی بغلر حاصلی ملایمت ویواشلق جنك وجداله مانعدر * لطافت كن انجا كه بینی ستیز * نبرد قز نرم را تیغ تیز * نبرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (قز قافك فتحی وتشدید زا ایله عرب ابرشیمه دیر مبالغه ایله اسم فاعلی قزاز كلور اما بونده ضرورت وزن ایچون زا مخففدر (زمه اضافت بیانیه در (ورا ادات مفعولدر (نرم نونك فتحی ورانك سكونیله یومشق دیمكدر (تیغ تیز بیانیه تیز تانك كسریله اتی دیمكدر كسكین معناسنه (محصول بیت) لطافت وملایمتله شول یرده كه ستیز وعناد كوره سین زیرا یومشق ابرشیمی كسكین قلیج كسمز حاصلی رفق وملایمت یومشق ایپك كبیدر وعناد وستیز كسكین قلیج كبیدر كه اكا كار ایلمز * بشیرین زبانی ولطف وخوشی * توانی كه پیلی بموبی كشی * شیرین زبان وصف تركیبیدر طتلی دللی دیمكدر (ویاحرف مصدر در دل طاتلیلغیله دیمكدر (خوشی یا حرف مصدر (توانی فعل مضارع مفرد مخاطب (كه حرف بیان (پیلی یاحرف وحدت (باحرف مصاحبت (موبی یا حرف وحدت (كشی یا ضمیر خطاب (یعنی كشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (محصول بیت) شیرین زبانلغله وملایمت وخوشلغله یعنی ایلكله قادر سین كه برفیلی برقل ایله چكوب یده سین یعنی رفق وملایمتله سكا منقاد اولور بویله قوتلی وزورلی حیوان ایكن حاصلی ملاح مداراایله مشت زنك نجه سندن خلاص بولدی * بعذر ماضی در قدمش افتادند وبوسهٔ چند بنفاق برسر وروبش دادند وبكشتی در آوردند وروان شدند تا رسیدند بستونی كه ازعمارت یونان در آب ایستاده بود ملاح كفت كشتی خللی هست یكی از شما كه دلاور ترست

ومردانه تروزورمندتر باید كه برین ستون برود ورسمان كشتی بكیرد تا عمارت كنیم * باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (عذر ماضی بیانیه (در حرف صله (قدمش شین جوانه راجعدر (بوسهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (باحرف مصاحبت (نفاق نونك كسریله مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (بكشتی باحرف صله (در آوردند ادخال ایلدیلر (روان شدند كتدیلر دیمكدر (تاحرف انتهی (باحرف صله (ستون سینك وتانك ضمیله دیرك دیمكدر عربجه عمود دیرلر (ویاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (عمارت یونان لامیه (یونان قرمان ولایتنه دیرلر لیكن اول ولایتده مذكور صو كبی صو یوقدر مكر افلاطون بكاری دیدكاری صواوله لیكن اول بیانه اقاز بلكه بربیوك مغاره یه دوكلور حاصلی بوكا بك بوراسی شبهه دن خالی دكلدر (ایستاده طورمش دیمكدر مراد دیكلوب طورمقدر (خللی یاحرف تنكیر (كه حرف رابط صفت (دلاور وصف تركیبیدر آوریدندن بهادره دیرلر (تر ادات تفضیل (باید كرك دیمكدر (كه حرف بیان (برین ستون بوستون اوزره دیمكدر (رسمان كشتی لامیه كمینك ایپی دیمكدر (تاحرف تعلیل (محصول تركیب) كچن عذر سببیله یعنی بونی كشتی یه المایوب طعن ایلدكلری سببیله اایاغنه دوشدیلر وبرنیچه بوسه نفاقله باشنه وكوزینه وبردیلر یعنی باشین ویوزین وكوزین اوپدیلر وكمی یه كتوردیلر یعنی كمی یه قویدیلر وروان اولوب كتدیلر بردیره كه ابریشجه كه یونان بناسندن صوایچنده دیكلوب طورمش ایدی ملاح دیدی كمی یه خلل وضرر وار یعنی كمینك بوزغون یری وار كه اصلاحه محتاجدر بریكزسزدنكه بهادرركدر ومردانه رك وزورلی رككدر مرادی ملاحك بوسوزلریله جوانی مغرور ایلمكدر اولا كه كندی یه حسن ظنله سوزینی طونه پس كركدر كه بوستون اوزره واره وكمینك ایپنی طونه تا كیم كمی بی عمارت واصلاح ایده لم یعنی خلل وضرربنی دفع ایده لم * جوان بغرور دلاوری كه درسر داشت ازخصم دل آزرده نیندیشید وقول حكمارا كار نفرمود كه كفته اند هركرا رنجی بدل رسانیدی اگر درعقب آن صد راحت برسانی از پاداش آن یك رنج ایمن مباش كه پیكان ازجراحت بدر آید وآزار در دل بماند * باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (غرور دلاور لامیه (ویاحرف مصدر (كه حرف رابط صفت (خصم دل آزرده بیانیه كوكلی اینجنش خصم ویا كوكلی اینجدیكی خصم (نیندیشید قایرمدی (یعنی باك وپروا چكمدی (كار نفرمود ایش بیورمدی یعنی ایش ایدنمدی وعمله كتورمدی (كه حرف بیان (هركرا را ادات تخصیص هر كیمك دیمكدر (حرف ربط مقدردر (یعنی كه حرفی (رنجی یاحرف وحدت برالم دیمكدر (بدل باحرف صله (رسانیدی فعل ماضی مفرد مخاطب (والف ونون ادات تعدیه ایرشدردك دیمكدر (در حرف ظرف (عقب ان لامیه (عقب بونده ارد وصوك معناسنه در (برسانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (والف ونون بنه ادات تعدیه در فعل شرط واقعدر ایرشدررسك دیمكدر (پاداش باء عجمله جزا وعوض معناسنه در (انه اضافتی لامیه در (ایمن مباش جزاء شرط (كه حرف تعلیل (پیكان یاو كاف عجمله دمرنه دیرلر (جراحت جیمك كسریله یاره یه دیرلر (بدر اید طشره كلور (یعنی چیقار (ازار الم دیمكدر برشین مقدر در ازارش دیمكدر ضمیر پیكانه راجعدر (محصول تركیب) جوان بهادرلق غروریله كه باشنده ایدی خصم دل ازرده دن ایمدی یعنی باك چكوب قایرمدی وقول حكمایی كار بیورمدی یعنی سوزلرینی عمله كتورمدی كه بیورمشلردر هر كیمك كه كوكلنه برالم ایرشدردك ایسه اكر اول المك اردنجه یوز راحت كوكلنه ایرشدررسك اول بر رنجك جزا وعوضندن ادین اولمه زیرا دمرن یاره دن چیقار امارنج والم كوكلده قالور پس اندن حذر ایلمك كرك

ظاهر بودر كه بو حكایه تصنیعدر تحقیقی دكلدر زیرا ظاهر حاله مخالف یرلری چوقدر فتدبر * حضرت شیخ كعبنه نظرا تصنیع مذكوردن ازاده اولوب العهدة علی الراوی قاعده سنجه همان مسموعلرینی نقلدن عبارت اولدیغندن بشقه یونان قرمان ولایتنه منحصر اولدیغی مسلم دكلدر حاصلی حضرت شیخه اعتراض وارد اولماز
للطابع

* بيت * چه خوش گفت بكتاش با خيلتاش * چو دشمن خراشيدى ايمن مباش * بكتاش (باو كاف
عربيله (باادات صله (بكتاش (وخيلتاش شاهنامه ده مذكور اولان ايكى بهلوان دلاورك
اسميدر (چو ادآت تعليل (خراشيدى فعل ماضى مفرد مخاطب طرملادك ديمكدر انجمكدن
كنايتدر (محصول بيت) مصراع ثانى مقول بكتاشدر يعنى بكتاش خيلتاشه نه خوش
ديدى يعنى ايو ديدى چونكه دشمنى طرملادك انك مكرندن امين اولمه * قطعه * مشو ايمن
كه تنك دل كردى * چون زدستت دلى بتنك ايد * مشو فعل نهى مفرد مخاطب اولمه ديمكدر
(كه حرف تعليل (تنك دل وصف تركيبيدر قياس تنكدل يازمق ايدى لكن مبتدى يه
بواسهلدر (كردى كاف عجمك فتحيله فعل مضارع مفرد مخاطبدر اولورسين ديمكدر
(كرديدندن صيرورت معناسنه (دلى ياحرف وحدت (باحرف صله (تنك طار ديمكدر
اضطرابدن كنايتدر (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيورر امين اولمه كه تنكدل اولورسين
يعنى كوكلك طار اولور و بيحضور اولورسين چونكه الكدن بر كوكل طار اله يعنى
چونكه بر كيمه نك كوكلنى انجيتدك البته سنده انجنورسين (شراحك بعضيسى مصراع ثانى يى
ردابن سبد على وسروزى
جمله شرطيه واولى جزائيه طوتمش و بعضيسى تعرض طريقيله جزا مقدر درديمش زيرا
جزا شرط اوزره مقدم اولماز لكن ايكيسنك بيله چو لفظى ادآت شرط طوتمقده سوزنده
نظر وار زيرا چو وچون بونك كبى يرلرده ادات تعليلدر ادات شرط دكل وجزا شرط اوزره
مقدم اولمازدين خبط عشوى ايلمش زيرا عدم تقدم علماء نحو قتنده در اما اهل منطق واهل
وسروزى
فرس قتنده اول اعتبار يوقدر فتامل * سنك برباره حصار مزن * كه بود كز حصار سنك
ايد * سنك مزن فعلنك مقدم مفعول صريحى (وبرباره غير صريحى (باره هاء رسميله
حصار ديوارى باروده ديرلر (وبعض نسخه ده بار ودوشمش (حصاره اضافت لاميه در
(مزن فعل نهى مفرد مخاطب اورمه ديمكدر (كه حرف تعليل (بود فعل مضارع مفرد
غائب اولور معناسنه (كز اصلى كه ازايدى (كه حرف بيان (سنك بودك فاعليدر
(محصول بيت) حصار ديوار ينه طاش اورمه يعنى آتمه زيرا اولور كه حصاردنده طاش
كلور حاصلى سن طاش اتديغك يره جائزدر كه اندن سكا طاش اتهلر بو بيتك معناسى بودر (پس
مصراع ثانينك معناسنى جائزدر كه حصار ديوارندن طاش منقلع اوله يعنى قوپه وسنك
اوزريكه دوشه دين تركيبه مخالف معنى وبرمش * چندان كه مقود كشتى برساعد پيچيد و بربالاى
ردسرورى
ستون رفت ملاح زمام از كفش دركسلانيد و كشتى براند بيچاره در انجا حيران بماند روزى
دو بلا و محنت ديد و سختى كشيد سيوم روز خوابش كريبان كرفت و باب انداخت * چندان
كه اولقدر كه قلت مددن و قصر مكثندن كنايتدر همان كه ديمكدر (مقود لغتده يولار در
(امابونده كمى بندكلرى ايب مراددر ريسمان كشتى ديمكدر (ساعد بلك معناسنه در عربيدر
پيچيد بونده طولادى ديمكدر (بالا بونده اوست معناسنه در (زمام يعنى مقود (زمام فارسى
(ومقود عربيدر يولار معناسنه بونده يدك ايپى مراد در (كف عرب فانك تشديديله اوقور
اما عجم تخفيفيله ال اياسنه ديرلر (در حرف تأكيد (كسلانيد كاف عجمك ضمى
وسينك فتحيله قردى معناسنه يعنى اوزدى ديمكدر (بعضى نسخه ده (ربود دوشمشدر
كسلانيد يرينه (كشتى براند كمى يى سوردى (يعنى قرار ايلدى كتدى (بيچاره مثت زن
ستون اوزره متحير قالدى (خوابش (شين معناده كريبانه مقيد درمجاز ايقاسين
طوتدى (يعنى غلبه ايلدى (باب با حرف صله (انداخت آتدى ديمكدر (يعنى
دوشردى (محصول تركيب) همان كه مثت زن كمى ايپنى قولنه طولادى ودبرك اوزرينه

واردى

واردى ملاح كشتى ايپى الندن چكدى قردى وياقاپدى اندن صكره اكلنمدى كمى يى
سوردى كتدى (بيچاره ديرك اوزره حيران وسركردان قالدى، بر ايكى كون انده بلا ومحنت
كوردى وزحمت وشدت چكدى اوچنجى كون اويقوسى يقاسين طوتدى وصويه آتدى (يعنى
اويقو غلبه ايدوب صويه دوشوردى * بعد از شبان روزى بكنار افتاد از حيات رمقى
مانده بود برك درختان خوردن كرفت و بيخ كياهان براوردن تا اندكى قوت يافت سر در
بيابان نهاد و برفت تا تشنه و كرسنه و بى طاقت بر سر چاهى رسيد قومى راديد بر وكرد آمده
بودند وشربتى آب بپشيزى مى آشاميدند جوان را پشيز نبود آب طلب كرد وابا كردند دست
تعدى دراز كرد ميسر نشد تنى چند را فرو كوفت مردان غلبه كردند و بى محابا زدند و مجروح
كردند * شبان روزى بر كون بر كيجه معناسنه در (حضرت شيخك بو سوزيده غريبدر كه يوزكچ
آدم بركون وبركيجه دن صكره صويك كنارنه دوشمكه دريا كرك دريا ده ايسه جريان اولماز
وحضرت شيخ ابتداء كلامده آبى شدت جريانله وصف ايلمش ايدى (پس ايكى كلامك
بيننى تطبيق ايلمه ده صعوبت وار (واكر بركيمسه ديرسه كه درياده ده جريان بولنور اسكدار
بوغازى كبى جواب اولدر كه شناور بونك كبى يرلرى برساعتده كچر بركون وبركيجه اكلنمز
(واكر ديرسه كه ستونده ودرياده مكثى بركون وبركيجه اولسون (جواب اولدر كه بيورمش
ايدى سيوم روز خوابش كريبان كرفت د بو على كل حال محل اضطرابدن خالى دكل
(رمق رانك وميمك فتحه لريله جانك باقيسنه وصوكنه ديرلر (وياحرف وحدت وياحرف تنكير
(برك درختان لاميه (خوردن كرفت يمكه باشلدى ديمكدر (بيخ كياهان لاميه نباتات كوكنى
(براوردن يردن چيقارمغه (حاصلى اغجلريراغنى ونباتات كوكلرينى چقاروب يمكه باشلدى
(تا ادات تعليل درختى معناسنه (اندكى ياحرف وحدت بر پاره ديمكدر (سردر بيابان نهاد
باشنى بيابانه قودى (يعنى باشنى الدى بيابانه دوشدى بو فقره نك اولنه بر واوز ياده ايدوب وسردر
بيابان نهاد دين بيانه سويلمش (تا ادات غايتدر الى معناسنه (تشنه صوسز (كرسنه آج
(بى طاقت زبون ديمكدر (بر حرف صله سرچاه لاميه قويى باشى ديمكدر (مراد صوقويوسيدر
(قومى ياحرف وحدت (وراادات مفعول (بر او ضمير چاهه راجعدر (كرد آمده كاف عجمك
كسرى وسكون رائله جمع اولمش ديمكدر (شربتى ياحرف وحدت بر ايچم ديمكدر (باحرف
مقابله (پشيز پولدر يعنى منقر (وياحرف وحدت (مى آشاميدند حكايت حال ماضى ايچرلردى
ديمكدر (ابا امتناع معناسنه (يعنى ايچمكه مانع اولديلر (حاصلى پولسز ايچرمديلر (دست
تعدى لاميه در مجازا (دراز كرد اوزاتدى (يعنى صوبى قهر ايله وزور ايله ايچمك استدى
(ميسر نشد يعنى غصبله ايچه مدى (تنى ياحرف وحدت (چندرا (رااداتمفعول بر نيچه شخصى
(فرو كوفت محكم دوكدى ديمكدر (محصول تركيب) ستوندن صويه دوشدكدن صكره
بركون وبركيجه يوزه يوزه صويك كنارنه دوشدى حياتندن بر رمق قالمش ايدى يعنى
زياده ضعيف وزبون اولمش ايدى اغاچلر يپراغنى ونباتات كوكنى چقاروب يمكه باشلدى تاكيم
برپاره قوت بولدى باشنى الوب بيابانه دوشوب كتدى حتى آچ وصوسز و بى طاقت بر قويى
باشنه ايرشدى برطائفه كوردى قويينك اوزرنده جمع اولمشلر و برايچم صوبى برمنقره ايچرلردى
جوانك منقرى يوغيديكه ويروب صو ايچيدى صو ديلديكه ايچمكه ابا ايلديلر يعنى رايكان
صوايچرمديلر تعدى الن اوزادوب كوجله ايچمك استدى ميسر اولمدى يعنى زور ايله ايچه مدى
برنيچه كيمسه يى محكم دوكدى ملاحى دوكدكى كبى ارلر چوغيدى يعنى قويى صاحبلرى
چوغيدى اوشديلر و جوانه غلبه ايلديلر و بى پاك و بى پروا حربى دوكديلر و مجروح ايلديلر

فقيره كوره بو اعتراضده
غريبدر زيرا مثت زنك
يوزكچ ايكن بيتابلغله دريايه
ياخود نهره دوشوب سرسام
اوله رق بحفظه تعالى
چوق زمان صكره بلا شعور
قره يه دوشمسى جائز وكثير
الوقوعدر اشبو احتماله كوره
شارح مرحومك جمله
اعتراضى قالقار فقد بر للطابع
ردشمعى

* قطعه * پشه چو پرشد بزند پیل را * باهمه تندی وصلابت که اوست * پشه یاء عجمك فتحیله
ردسروری
سوری سكك شینده تشدید ضرورت وزن ایچوندر لغت تشدید ایله اولد یغی ظن ایلین وهم ایلمش
پر بونده چوق معناسنه در (بزند باحرف تأکید (زند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده پشه یه
راجع ضمیر ومفعولی (پیل تنداتی دیمکدر یعنی یاوز (ویاحرف مصدر بوقدر یاوزلغله دیمکدر (صلابت
شدت معناسنه در جسامت وقوت وزوردن عبارتدر (که حرف بیان (او ضمیر غائب فیله راجعدر وسین
ردسروری
وتا ادات خبر (تندی برینه مردی یازان نامردلك ایلمش (محصول بیت) (سوری سكك كه چوق
اولدی فیلی انجیدر یعنی صوقروالم ویرر فیل ایله پشه یی اشعارده جمع ایلدکلری آنکیچوندر که فیل
کبی خورطومی وار (وبریسی فیلك خورطومنه کنسه غایتده متألم اولوب زبون اولور (حاصلی
اکثر زوالی پشه دندر دیرلر بوقدر تندلك وصلابتله که فیلدر (یعنی بوقدر جسامت وصلابت
صاحبیکن پشه چوقلوغندن عاجز وزبوندر * مورچکانرا چو بود اتفاق * شیرژیانرا بدر آنند
پوست * مورچکان مورچه نك جمعیدر (قیاس بونده چه ادات تصغیر اولمقدر لیکن استعمالده
مطلق قرنجه معناسنه در (را ادات تخصیصدر (شیرژیان یانیه کوکرمش ارسلان دیمکدر
(ورا ادات تخصیص (باحرف تأکید (درانند فعل مضارع جمع غائبدر یرتارلر معناسنه دالده فتح
وکسر جائزدر فاعلی تحتنده مورچکانه راجع ضمیر ومفعولی پوستدر (محصول بیت) چونکه
قرنجه لرك اتفاقی اوله یعنی که اتفاق ایلیه لر قغان ارسلانك دریسنی یرتارلر یعنی ارسلان پرنجه لرك
پادشاهی ایکن قرنجه چوقلوغندن عاجز وزبوندر حاصلی ارسلان قرنجه دن زیاده عاجزدر
فیل پشه دن اولدیغی کبی قصه دن حصه بودر که مشت زن بویله زورلی پهلوان ایکن کثرتناسدن
عاجز وزبوندر ایشتدیکك کبی * بحکم ضرورت خسته ومجروح درپی کاروان افتاد وبرفت
شبانگاه برسیدند بمقامی که ازدزدان در خطر بود کاروانیان را دید لرزه براندام افتاده ودل
برهلاك نهاده کفت اندیشه مدارید که یکی منم درین میان که پنجاه مرد را جواب دهم ودیگر جوانان
هم یاری دهند مردمانرا بلاف او دل قوی شد وبصحبت او شادمان کشتند وبزاد وآبش دستگیری
کردند جوانرا آتش معده بالا گرفته بود لقمهٔ چند از سر اشتها تناول کرد ودمی چند آب آشامید
تا دیو درونش بیارآمید وخوابش درربود وبخفت * درپی کاروان لاحقیه کاروان اردنجه دیمکدر
(شبانگه اول کیجه دیمکدر (بمقامی باحرف صله (ویاحرف وحدت (که حرف بیان (ویاحرف رابط
صفت (لرزه اسم مصدر دردترمه معناسنه (که حرف تعلیل (یکی بونده بر دیمکدر (آتش معده
لامیه (بالا گرفته بود قالقمش ایدی یعنی زیاده آچلغندن معده سی آتش اولمش ایدی بعض نسخه ده
وعنان صبر وطاقت از دست رفته بود دوشمش (از سر اشتها اشتها جهتندن (تناول کرد
اکل ایلدی دیمکدر (دمی چند آب برنیچه بودم صو دیمکدر (آشامید ایچدی تاحرف تعلیل
دیو درون یانیه (بیارآمید فعل ماضی مفرد غائب ساکن اولدی دیمکدر (وخوابش درربود
وجوانی اویقو قاپدی واو یودی (محصول ترکیب) بالضروره جوان خسته ومجروح کاروان اردنجه
کندی کیجه سی برمقامه ایرشدیلر که اول مقام حرامیلردن خوف اوزره ایدی یعنی قورقنج بر ایدی
جوان کوردی کاروان خلقنك اندامنه لرزه دوشمش وکوکللرین هلاکه قومشلر یعنی هلاك اولملرینی
مقرر بیلمشلر جوان کاروانیلره دیدی اندیشه طوتمك یعنی قایرمق وپروا چکمك که بو آراده
یعنی آرا کزده برنم کبی اللی آره جواب ویررم وغیری جوانلر دخی معاونت ایلسونلر دهند بونده
فعل امردر کاروان خلقنك کوکلی انك لافیله قوی اولدی وانك مصاحبتیله شادمان وخرم اولدیلر
وآزق وصوایله دستگیرلك یعنی معاونت ایلدیلر (جوانك آتش معده سی قالقمش ایدی وعنان
صبر وطاقتی الندن کتمشیدی اشتها جهتندن برنیچه لقمه تناول ایلدی وبرنیچه بودم صو ایچدی

(تاکیم ایچریسی شیطانی ساکن اولدی (یعنی زیاده آچلغی کندی وشیطان نفسی راحت اولدی
وکندوبی اویقو قاپدی واو یودی * پیرمردی پخته وجهان دیده در کاروان بود گفت ای یاران
من ازین بدرقهٔ شما اندیشناکم نه چنانکه از دزدان نکه حکایت کنند که عربی را درمی چند
کرد آمده بود شب از تشویش لوریان درخانه تنها خوابش نبردی یکی را از دوستان نزد خود برد
تا وحشت تنهایی بدیدار منصرف کرد آند شبی چند در صحبت او بود چندان که بر درمهاش
وقوف یافت ببرد وسفر کرد بامداد ان عرب را دیدند عریان وکریان گفتند حال چیست مگر آن
درمهای ترادزد برد گفت لا والله بدرقه برد * پیرمردی یاحرف وحدت (پخته صفتی (جهان دیده
وصف ترکیبی جهان کورمش یعنی سیاح عالم اولمش (بدرقهٔ شما لامیه (بدرقه
لغتده اجرتله قولاغوزلق ایلین وساعیجی وامین (ظاهر بونك کبی یرلرده امین وحافظ معناسنه در
ردسروری
بدرقه فارسیدر (دونددار معناسنه در دینی ایکی وجهله خطا ایلمش (بریسی فارسیدر دیدیکی
زیرا بونی عربی لغتلرده یازمشلر (برخطاسیده دوندار دیدیکیدر که لغتلر بونی هیچ یازمشلر
(ولفظ دوندار ده ده خطا ایلمش که دمدار درمیله دوندار دکلدر نونله عسکرك آردینه
عریده ساقه دیرلر (نهایی رومك جهله سی تحریف ایدوب (دوندار دیرلر اندیشناکم
ردشمعی
پرینه اندیشناکترم یازان ادات تفضیل ایله خطاسین اکلامامش (چنانکه پرینه چند انکه
ردشمعی
یازمسیده جمیع نسخه لره مخالفدر (عرب پرینه اعراب یازمه سیده نسخه لره مخالفدر (تشویش
ردشمعی
لوریان لامیه (تشویش بونده خوف معناسنه در (لوری ولولی عجمك قراجینه دیرلر (الف
ونونله جمع ایدوب لوریان ولولیان دیرلر (بعض نسخه ده لوریان پرینه (دزدان دوشمش
ردسروری
(وبعض شراح بو نسخه یی اتخاذ ایلمش وبعضیسی متونی عدم تتبعندن اکا اعتراض ایلمش
(لیکن اعتراضی زائددر زیرا لوری جنسی البته دزد اولور رومك چنکانی کبی جوابش شین
عربه راجعدر (نبردی باحرف حکایه (نزد خود لامیه کندینك قتنه دیمکدر (تاحرف تعلیل
(وحشت تنهایی لامیه در یالکزلق وحشتی دیمکدر (صحبت او ضمیر عربه راجعدر (چندان که
اولقدر که (یعنی همان که دیمکدر عدم تراخیدن عبارتدر (ببرد باء اولك کسری وثانینك ضمیله
ردسروری وشمعی
ایلندی دیمکدر عجمك روستائیلری ایکی بایی بیله ضم ایله اوقورلر (والره تابع اولنلر عجب
روستایی طبع ایمشلر (بامدادان ایرته (یعنی علی الصباح (عریان لفظی ذکر ایلدیکی کریانله
تضمین مزدوج صنعتی رعایت ایلك ایچوندر والا برکیمسه نك اقچه سی کتمکله عریان اولمق
لازم دکل (کریان صفت مشبهه در (کریدندن اغلغان دیمکدر (اماحراد اغلا یجیدر باکی
معناسنه (مکر بونك کبی یرلرده کانه معناسنه (والله بدرقه برد (بدرقه بونده امین وقولاغوز
اولمغه قابلدر (یعنی وحشتی ازاله ایلکه دلیل وهادی معناسنه (محصول ترکیب) پخته وجهاندیده
برپیر کیمسه کاروانده بیله ایدی دیدی ای یاران بن بوسزك بدرقه کزدن قورقرم
حرامیلردن قورقدیغم کبی دکل بلکه انلردن زیاده انجلین حکایت ایدرلر برعربك
ردسروری وشمعی
برقاج اقچه سی جمع اولمش ایدی وکیجه لوریاندن خانه سنده یالکز عربی اویقو المازدی
یعنی اوغری قورقوسندن اویقو اویومزدی دوستلرندن برینی کندیله خانه سنه
ایلتدی تاکیم یالکزلق وحشتنی انك دیداری سببیله ازاله ایلیه برنیچه کیجه عربك صحبتنده
اولدی همان که اقچه سنه وقوف بولدی یعنی اقچه سی نه برده اولدیغنی بیلدی الدی کتوردی
وسفر ایلدی ایرته سی عربی عریان وکریان کوردیلر دیدیلر حال ندر بو خسته اقچه کی
اوغریمی ایلتدی عرب دیدی لاوالله بدرقه ایلتدی * قطعه * هرکز ایمن زمار ننشستم *
تابدانستم انچه خصلت اوست * تاابتداء غایت ایچوندر (زمانده منذ کبی عربیده

(وخصلت خوی معناسنه در (محصول بیت) هر کز یلاندن امین اوتورمه دم یعنی اندن امین وغافل
اولمدم اولو دندن بری که بیلدم انك خوبنی وعادتنی حاصلی انك خباثتنی بیلدن بری اندن امن
وفراغت اوزره اولمادم دیمکدر (ننشستم یرینه ننشینم کتورن فعل مضارع خطای فاحش ایلمش — ردسروری وشمعی
زیرا بدانستم فعل ماضیدر (وهر کز دخی فقط معناسنه ادادر وفقط خود ماضی یه مخصوصدر
مضارعده استعمالی لحندر وجمیع نسخه‌لر ماضی فعلیله مستعملدر علی کل حال بو یله یازانلر — ردسروری وشمعی
معنایه وقوفلری یوغیمش * زخم دندان دشمنی بترست * که نماید بچشم مردم دوست * زخم
دندان دشمن لامیه‌لردر (و یا حرف وحدت (بترید ترمعناسنه افعلدر (که حرف رابط صفت
(نماید فعل مضارع مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (یا حرف صله (چشم مردم لامیه
(نمایدك بچشم مردم مفعول غیر صریحی در (ودوست صریحی وفاعلی دشمنه راجع تحتنده
ضمیر (محصول بیت) بردشمنك زخم دندانی مارك زخم دندانندن بتردر که مردمك کوزینه
دوست کورینور زیرا ماردن انسان البته حذر ایدر امادشمن کاشحدن یعنی عداوتنی اخفا ایلیندن
دکه وجهله احتراز ایلمز زیرا قلبنده اضمار ایلدوکی عداوته علمی واصل دکل معلوم اوله که
بنده مفضل مار ومفضل علیه عدوی کاشحدر لیکن شراح مفضل عدوی صریحی ومفضل — ردشراح جمیعا
علیه دشمن غیر صریحی طوتدیلر وحبط عشوی ایلدیلر بو ایکی بیت عربك بدرقه سنه
مناسب ذکر اولندی پس بنه پیرجهان دیده نك سوزینه کلدك اهل قافله یه دیدی *چه دانید ای
یاران من که این جوان هم ازجملهٔ دزدان باشد و بعیاری درمیان ماتعبیه شده تابوقت فرصت
یاران راخبر کند پس مصلحت ان مینیم که مراورا خفته بکذاریم و برانیم جوانانرا تدبیر پیر
استوار آمد ومهابتی ازمشت زن دردل کرفتدرخت برد اشتند و جوانرا خفته بکذاشتند
انکاه خبریافت که افتاب بر کتفش تافت سر برا ورد و کاروانرا فته دید بسی بکر دید وره
بجایی نبردتشنه وبی نواروی برخاك ودل برهلاك نهاده میکفت * یا حرف مصاحبت (عیار
لغتده چوق کزیجی ذکی وزیرك کیمسه (وارسلانه عیار دیرلر صید آرامه ده چوق — عیارشده ایله در للطابع
کزدیکیچون اما بونك کبی یرلرده چوق بیلور معناسنه در (و یا حرف مصدر در (عیار عرفده
معر وفدر دیو ابهام ایلین عیارلق ایلمش (تعبیه تفعیل بابندن مصدر در بر نسنه بر نسنه یه — ردسروری
سکمك مثلا بر نسنه نك بر نسنه یه قوقوسی سکمك کبی (بونده ده مراد سکمدر (تا حرف تعلیل
(بوقت فرصت (با حرف ظرف واضافت لامیه (مراورا مر بونك کبی یرلرده رانك
معناسنی تأکید ایدر (خفته اویومش (بکذاریم فعل امر متکلم مع الغیر کذاریدندن
ترك ایدەلم و یابده‌وز (و برانیم سوره‌لم و یاسوره‌وز دیمکدر (مهابتی مهابت خوف (و یا حرف
وحدت نوعیه (بر حرف استعلا (کتف کاف عربك فتحی وتانك کسریله یاغرین
دیمکدر یعنی اوموزدن اشاغه کورکه دیرلر (تافت فعل ماضی مفرد غائب قزدی دیمکدر
لیکن آفتاب قزمز بلکه قزدرر پس معنای لازمیسی ارقاسنی قزدردی دیمکدر (سر برآورد
باشنی قالدردی (بسی بکردید چوق چکزندی یعنی او بو دیغی برده کزدی ودولاندی
(ره بجایی یا حرف وحدت یولی بریره ایلتمدی یعنی بر یول بولمدی (نهاده هاء رسمی بونده
حرف ترتیبدر قویوب دیمکدر (محصول ترکیب) بیر دیدی نه بیلور سز ای بنم یولداشلرمکه
بو جوان جملهٔ دزداندن اوله وعیارلغله بزم ارامزه سکمش اوله تاکیم فرصت وقتنده یولداشلرینه
خبر ایلیه پس مصلحت انی کورورمکه انی اویومش ترك ایدوب کیده وز جوانلره پیرك تدبیری
محکم کلدی ومشت زندن بر نوع خوف کوکللرینه الدیلر یعنی اندن قورقدیلر ثوابلرین
قالدردیلر یعنی یوکلندیلر و بیچاره یی اویومش قودیلر اوواقت خبردار اولدیکه کونش

نسخهٔ شارحدن یازیلوب مأخذ طبع اولان نسخه ده ثاء وواو ایله اوله جق اثواب سراپا عوامك تلفظ ایلدکلری وجهله اسباب یازلمش بو محلده تصحیح ا اندیغی کبی جمله سی تصحیح اولنمشدر بعضیسی قالمش ایسه مطالعه ایدنلر تصحیح بیوره لر للطابع

ارقه سین

ارقاسین قزدردی باشین قالدردی وکاروانی کتمش کوردی او بو دیغی صحراده چوق چکزندی
کزدی و بر یره یول ایلمه مدی یعنی هیچ بریره کیده جك یول بولمادی صوسز وآزقسز یوزینی
خاکه وکوکلنی هلاکه قویوب سویلردی یعنی یوزین یره قویوب هلاکنی مقرر بیلوب سویلردی
یعنی بو عربی بیتی اوقوردی * بیت * من ذا یحدثنی وزم العیس * ماللغریب سوی الغریب
انیس * من اسم استفهام محلا مرفوع مبتدا (ذا اسم موصولدر الذی معناسنه (یحدثنی
تفعیل بابندن فعل مضارع مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده ذایه راجع ضمیر (ونون حرف
وقایه (و یا ضمیر منصوب متصل مفعولی وجملهٔ فعلیه نك اعرابدن محلی یوق صله سیدر
اسم موصولك واسم موصول صله سیله اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه نك
اعرابدن محلی یوق جملهٔ مستأنفه (واو حرف حال وحرف قد مضمردر (زم فعل ماضی مفرد
مذکر غائب مبنی للمفعول ایکی معناسی وار بریسی زماملندی یعنی باشنه یولار اورلدی — عیس اعیسك جمعیدر بیض ابیضك جمعی اولدیغی کبی تفصیله محتاج بردر لیکن بومقام محل استیفاسی دکلدر
یوله کتمك ایچون و بریسی یوله ایلری کتدی قائم مقام فاعل عیسدر عینك کسریله که
جمع اعیسدر صاری یه مائل اق دوه‌لره دیرلر (مالیس معناسنه حرف نفیدر (للغریب جار
مع المجرور مقدم خبری (وانیس مؤخر اسمی (وسوی بونده سینك کسری وواوك فتحیله
غیر معناسنه در وتقدیرا ظرفیتله منصوب ومابعدی مستثنا لفظا مجرور مضاف الیه (محصول بیت)
کیم اول کیمسه در یعنی کیمدر اول کیمسه که بنمله مصاحبت ومکالمه ایدر یعنی بندن یالکزلق
وحشتنی ازاله ایدوب بنی اکلندیرر حال بو که دوه‌لرك یوله کتمك ایچون باشنه یولار طاقلدی
یعنی ایلری یوله کتدی و بن بیچاره تن تنها قالدم پس غریبك غریبدن غیری انیس ومونس
یوق یعنی غریبك اکلنجه سی ینه غریبدر * بیت * درشتی کند باغریبان کسی * که نابوده
باشد بغربت بسی * درشت دالك وراناك ضمه‌لریله وشینك سکونیله ایری دیمکدر یومشق
مقابلی عربجه خشن دیرلر حانك فتحی وشینك کسریله (یا حرف صله (کسی یا حرف وحدت
(که حرف رابط صفت (نابوده باشد اولمامش اوله دیمکدر (بغربت با حرف ظرف (بسی
یاء اصلیه ایله چوق دیمکدر بسیار معناسنه (محصول بیت) غریبلره بر کیمسنه خشونت
وناسزالق ایدر یعنی غلظت وبو غونلق ایدرکه غربتده چوق اولممش اوله یعنی غریبلك
چکمین غریبلره جور وجفا ایدر بوخسه جهاندیده ایلمز * اودرین سخن بود که پادشاه زادهٔ
در پی صیدی از لشکریان دور افتاده بود و بالای سرش ایستاده این سخن بشنید ودر
هیأتش نظر کرد صورت ظاهرش پاکیزه دید وحالش پریشان پرسیدش که از کجایی و بدین
جای که چه کونه افتادی برخی از آنچه برسرش کذشته بود اعادت کرد ملك زاده را بروی رحم
آمد خلعت ونعمت داد ومعتمدی همراه او کرد تابشهر خویش بازامد * اودرین سخن
ضمیر مشت زنه راجعدر (که حرف بیان (پادشاه زادهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل
(پی صید لامیه صیدك اردنجه دیمکدر (لشکری یا حرف نسبت والف ونون ادات جمع
(بالای سر لامیه باشی اوستنده دیمکدر بالا بونك کبی یرلرده اوست معناسنه در (ایستاده طورمش
یعنی قائم اولمش (هیأت بونده شکل معناسنه در (پاکیزه پاك معناسنه در (جایکه جایکاهدن مخففدر
محل ومکان معناسنه (برخی بعضی دیمکدر (کذشته بود کچمش ایدی یعنی باشندن آشاغی
(اعادت افعال بابندن مصدردر (ونا اسلوب عجم اوزره مطول یازیلوب (معتمد اسم مفعولدر
افتعال بابندن اعتقاد اولنان کیمسه‌یه دیرلر (تا حرف تعلیل (و یا حرف انتها (با حرف صله (شهر
خویش لامیه (محصول ترکیب) مشت زن بو سوزده ایدی یعنی مذکور بیتی اوقومده ایدیکه بر پادشاه
زاده بر صیدك اردنجه لشکریلرندن یعنی سپاهیلرندن ایراق دوشمشیدی و باشی اوزره طورمشیدی

بواوقودیغی سوزی یعنی بیتی ایشتدی وشکل وصورتنه نظر ایلدی صورت ظاهرینی پاکیزه
کوردی اما حالنی پریشان کوردی صوردیکه نه یردن سین و بومقامه نه وجهله دوشدک
مشت زن دخی برمقدار اول نسنه دنکه باشندن کچمش ایدی یعنی سرکذشتنی اکا عادت ایلدی
یعنی تقریر ایلدی ملک زاده‌نك بوکا رحمی کلدی یعنی بیچاره‌یی اسرکدی خلعت ونعمت ویردی
وبر معتمد کیمسه‌یی اکا یولداش ایلدی تا کیم کندی شهرینه کروکلدی * پدرش بدیدن او شادمان
شد وبر سلامت حالش شکر کفت شبانکه ازانچه برسر اورفته بود ازحالت کشتی وجور ملاح وروستا
بیان وغدر کاروانیان باپدر میکفت * دیدن او مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وسلامت حال وسلامت
فاعلنه (شبانکه کیجه‌سی یعنی کلدیکی کونك کیجه‌سی (محصول ترکیب) پدری انی کورمکله شادمان
اولدی حالنه شکرسو یلدی کیجه سی اول نسنه دنکه باشندن کچمش ایدی کمی حالندن وملاح
جفاسندن ور وستایلردن وکاروان غدرندن یعنی ترك وفاسندن باباسنه سویلدی * پدر کفت
ای پسر نکفتمت در وقت رفتن که تهی دستانرا دست دلیری بسته است وپنجهٔ شیری شکسته *
نکفتمت استفهام انکاریدر دیمدمی دیمکدر (وقت رفتن ظرفك مصدره اضافتیدر (که حرف
رابط مقول قولدر (تهی دست وصف ترکیبدر الی بوش دیمکدر صفر الید معناسنه (والف
ونون ادات جمعدر (ورا ادات تخصیص (دست دلیری بیانیه (پنجهٔ شیر یده بویله در
(محصول ترکیب) باباسی جوانك تقریرنی ایشیدنجه دیدی بن سکا دیمدمی کتمك وقتنده ای
اوغلم الی بوشلرك یعنی مفلسلرك بهادرلقلری الی بغلیدر وارسلانلق پنجه‌سی صنقدر حاصلی
تهی دستلر هر وجهله وهر یرده عاجز وزبوندر * بیت * چه خوش کفت آن تهی دست
سلحشور * جوی زر بهتراز پنجاه من زور * تهی دست سلحشور ایکی وصف ترکیبدن مرکب
اضافت بیانیه‌در (سلح سلاحدن مخففدر ضرورت وزن ایچون (شوربونده قرشدرمق معناسنه‌در
یعنی آلات حربك کاه برینی اله آلوب او بنادروکاه برینی (جوی یا حرف وحدت (تقدیری مقدار جو بدر
(زر بونده التونه واقچه‌یه یارار زیرا اقچه‌یه ده زر دیرلر (پنجاه من اضافتسز (من اصلنده تشدید
نونله در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی بتمن دیمکدر (زور بونده قوت معناسنه در
(محصول بیت) نه کوزل سویلدی اول الی بوش یعنی مفلس سلحشور دیدیکی مصراع ثانیدرکه
براربه جه زر بکرکدر اللی بتمن قوتدن حاصلی اللی بتمن جه آغر نسنه قالدرمقدن وبابای
چکمدن یکدر دیمکدر حاصلی زرله اولان مصلحت زورایله اولماز * پسر کفت ای پدر هر آینه
تارنج نبری کنج برنداری وتاجان درخطر ننهی بردشمن ظفر نیابی وتادانه پریشان نکنی خرمن
برنداری نبینی که باندك مایه رنجی که بردم چه مایه کنج آوردم ونیش که خوردم چه مایه نوش حاصل
کردم * باندك با حرف سبب (مایه سرمایه ومقدار معناسنه در (رنجی یا حرف وحدت (نیش آری‌نك
وچیانك وغیرینك صوقدیغی ایکنه‌یه دیرلر (نیش بونده آری صوقدیغی معناسنه دردین غیر مسموع
بنازه ادا بیورمشدر (ونوش بونده عسل معناسنه در (محصول ترکیب) پسر دیدی ای پدر مادامکه رنج
والم چکمیه سین کنج قالدرمزسین یعنی حاصل ایده مزسین ومادامکه جانکی خوف وخطره قومیاسین
دشمن اوزره ظفر بولمزسین ومادامکه دانه یعنی تخم پریشان ایدوب صاچمیه سین خرمن قالدرمزسین
یعنی حاصل ایده مزسین کورمزمیسین ازاجق مایه رنج سببیله که ایلندم یعنی چکدم نه مایه کنج
کتوردم وبرنیش ایله که یدم نمقدار نوش حاصل ایلدم (مایه‌یی مابعدینه اضافت ایدنلر بیلمز
ایمش * بیت * کرچه بیرون زرزق نتوان خورد * درطلب کاهلی نشاید کرد * نتوان خورد
یمك اولماز (خورد بونده مصدر معناسنه در وضمه‌یه مائل فتحه ایله اوقنور بونك کبی برلرده عدم
امکان معناسنی ویرمه دخل ایلین عدم وقوفندندر (کاهل کاف عربیله وفتح هائله سست واویا

مطلب

ردشمعی

ردشمعی

رد ابن سید علی
وسروری
ردسروری

دیمکدر (ویا حرف مصدر (نشاید فعل نفی استقبال مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (کرد بونده
کردن معناسنه‌در (محصول بیت) کرچه رزقدن طشره یمك اولماز یعنی زیاده یعنی بررزق که مقدر
اولمامش اوله انی یمك ممکن دکل لیکن زیاده طلبده اهمال وتکاسل ایلمك لایق دکل البته
تحصیلنده دست وپا اورمق کرك تك طورمق کرك * بیت * غواص اکراندیشه کند کام نهنك *
هرکز نکند در کرانمایه بچنك * غواص مبالغه ایله اسم فاعلدر صویه طالغج دیمکدر (اندیشه بونده
فکر معناسنه‌در (کام کاف عربیله بونده چکه معناسنه‌در (نهنك کاف عجمیله تمساحدرکه
نیل دکزنده چوق اولور معلوم اوله که نون ساکندن صکره طرفده واقع اولان کاف عجمیدر
فاحفظ (در کرانمایه بیانیه‌در (کرا نمایه کاف عجمك کسریله آغر بهالی دیمکدر (چنك بونده
آوچ معناسنه‌در (محصول بیت) غواص اکر نهنك چکه‌سنی فکر ایدرسه یعنی انجو ایچون
طالدقده نهنك بنی قپار یودار دیو فکر ایدرسه هرکز اغر بهالی انجویی آوجنه کتورمز یعنی تمساح
قورقوسندن دریایه طالماز که الینه انجو کتوره ضرب مثلدر رومده (سرچه‌دن قورقن طاری
اکمز دیرلر * حکمت * آسیاسنك زیرین متحرك نیست لاجرم تحمل بار کران میکند *
اسیاسنك دکرمن طاشی (زیرینه اضافت بیانیه (یا ونون ادات نسبتدر (لاجرم لامحالة ولاشبهة
دیمکدر (لاجرم بونده سبب معناسنه در دیین عجب بویله دیمك سببیدر (بار کران بیانیه اغر
یوك دیمکدر (تحملك یوکه اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (محصول ترکیب) دکرمنك آلت طاشی
متحرك دکلدر پس شبهه یوقکه اغر یوکه تحمل ایدر که اوست طاشیدر * قطعه * چه خورد شیر
شرزه دربن غار * باز افتاده راچه قوت بود * چه خورد استفهام انکاریدر (شیر شرزه بیانیه
غضبدن دیش صریدن حیوانك صفتیدر یرتیجیلر صفتلرندندر (بن غار لامیه در مغاره دیبی دیمکدر
(باز افتاده (بیانیه ورا ادات تخصیص (چه قوت بود استفهام انکاریدر (محصول بیت) مغره
دیبنده شیر شرزه نه ییر یعنی غاردن چیقوب صید ایلمیجك غارده اجلقدن اولور علی کل حال
معاش ایچون حرکت لازمدر دوشمش طغانکده ازیغی نه اولور یعنی مرضدن ویا پیرلکدن
دوشکون طغانك رزقی وازیغی نه اولور یعنی پرواز ایدوب شکار طوتمیجه طوردیغی یرده
اکا قوت بولنماز بهر حال قرنن طیورمغه حرکت ضروریدر * کر تو در خانه صید خواهی
کرد * دست وپایت چو عنکبوت بود * کرد بونده کردن معناسنه در (عنکبوت عربیدر
اورمجك معناسنه‌در (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر اکر سن حرکت ایلمیوب خانه‌ده
صید وشکار ایلمك استرسك الك واياغك عنکبوت کبی بریره مقید اولوب برمکس مقداری
نسنه ایله قناعت ایلمك کرکسین یعنی قوت لایموت اختیار ایدوب توکل وقناعت ایلمك کرك
* پدر کفت ای پسر درین نوبت فلك ترا یاوری کرد واقبال رهبری تا کلت ازخار وخارت ازپای
بدرآمد وصاحب دولتی بتو رسید وبرتو بخشید وترحم کرد وکسر حالترا بتفقدی جبر کرد وچنین
اتفاق نادر افتد وبرنادر حکم نتوان کرد * یاور واوك فتحیله یولداش ومعاون (ویا حرف
مصدر معاونت دیمکدر (اقبال بونده دولتدر (رهبر وصف ترکیبدر قولاغوز دیمکدر (ویا حرف
مصدر قولاغوزلق دیمکدر (خارت از پای تقدیری خار از پایت در بو دال اضطراب ومشقتدن
خلاص اولمق معناسنی ویرر حاصلی فقر وفلاکت وذات غربتدن قورتلدك (کسر حال
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وترایه لامیه (ورا ادات تخصیص (با حرف مصاحبت (تفقد
تفعل بابندن مصدردر بیتك ارامق معناسنه بونده یوقلق معناسنه‌در (وبا حرف تنکیر جبر لغتده
برفانق نسنه‌یی سیکلمکدر (وسیکه جبیره دیرلر بونده فقردن غنا وبرمك معناسنه‌در (افتد بونده
واقع اولور معناسنه‌در (محصول ترکیب) جوان باباسنه مذکور احوال واقوالی بیان ایلدکدنصکره

باباسی دیدی ای اوغل بونو بنده فلك سکا معاونت ونصرت ایلدی ودولت واقبال قولاغوزلاق
تاکیم کلك دیکنکدن ودیکی اباعکدن چیقدی وسکا برصاحب دولت ایرشدی وسکا ترحم ایلدی
وسنك حالك صنعنی تفقدله جبر ایلدی یعنی مکسور وپریشان حالکی یوقلیوب اصلاح ایلدی
وبونك کبی اتفاق نادر واقع اولور ونادره حکم ایلمك اولماز زیرا النادر کالمعدوم در * بیت *
صیاد نه هربار شغالی ببرد * افتد که یکی روز پلنکش بدرد * صیاد مبالغه ایله اسم فاعلدر آوجی
(نه حرف نفی معناده (برد فعلنه مقیددر (بار بونده کره معناسنه در (شغال شینك فتحیله فارسیدر
چقاله دیرلر (پس شغال عربیده دلکو وفارسیده چقاله دیرلر دیین دلکولك ایلمشدر (یا حرف
وحدت ویا تنکیر (ببرد فعل مضارع مفرد غائب باء اولی ضمه ایله قید ایلین روستایلق ایلمش
(ببرد بونده آلور وآولار معناسنه در یعنی طوتار پس صیاد هر وقت صیدیرندن خانه‌سنه برچقال
ایلتمز دیین قیاس ایله‌سو یلمش (ببرد یرینه کیرد یازان قافیه بی ارادن کتورمش (افتد بونده واقع اولور
معناسنه در (یکی بونده یك معناسنه در (بدرد فعل مضارع مفرد غائبدر یرتار معناسنه (بدرد یرینه
(بخورد یازانلر تکلفه دوشمشلر (محصول بیت) صیاد هرکره چقال الماز یعنی آولماز حاصلی
هرکره که آوه وارر شکار الماز بلکه واقع اولورکه برکون انی قپلان یرتار یعنی یرتیجی حیوانانك
بریسی برکون انی پاره‌لر * تمثیل * چنان که یکی از ملوك پارس نکین کرنمایه در انکشتری
داشت باری بحکم تفرج باتنی چند از خاصان بمصلای شیراز بیرون رفت وفرمود تا انکشتری
رابرکنبد عضد نصب کردند تاهرکه تیر از حلقهٔ انکشتری بکذراند خاتم اورا باشد اتفاق
چهارصد حکم انداز که درخدمت او بودند بینداختند جمله خطا کردند مکر کودکی که
بربام رباط بازیچه از هر طرف تیر انداختی باد صبا تیراورا ازحلقهٔ انکشتر بکذرانید انکشتری
را بوی ارزانی داشتند ونعمت بی قیاس دادندش پسر بعد ازین تیروکمان را بسوخت کفتند
چراچنین کردی کفت تارونق اولین برجای بماند * حضرت شیخ بوحکایه یی تمثیل طریقیله
ایراد ایلمش (نکین نونك وکاف عجمك کسریله بوزك قاشنه دیرلر (انکشتری همزه‌نك
فتحی وکاف عجمك ضمیله یوزکدر (باری برکره (بحکم تفرج تفرج طریقیله (با حرف صله
(مصلای شیراز لامیه در (مصلا شیرازك مشهور سیرانکاهیدر تکه خواجه حافظ بیورر
(بیت) بده ساقی می باقی که درجنت نخواهی یافت) (کنار آب رکنا باد وکلکشت مصلا را)
(تاحرف تعلیل (کنبد عضد لامیه مراد عضد الدوله در که خلفاء عباسیه‌دن برینك وزیری
ایمش که شیرازده متوفی اولمش پس کنبددن مراد تربه سیدر (نصب کردند دکدیلر دیمکدر
(تا حرف تعلیل (حلقه حانك ولامك فتحه‌لریله انسانك غیریده وانساند سکون لامله در
(انکشتری به اضافت لامیه‌در (حکم انداز وصف ترکیبیدر شول کیمسه‌یه دیرلر که دعوی
ایلدیکی یره اوقی اوره البته (که حرف رابط صفت (خدمت اولامیه (وضمیر ملك پارسه
راجعدر (مکر ادات استثنادر الا معناسنه (کودك اوغلانجق (ویا حرف وحدت (که
حرف رابط صفت (بام طام اوستی (ورباط رانك کسریله کاروان سرای واضافت لامیه‌در
معلوم اوله که عربستان وعجمستانك اولریننك اوستلری مسطح اولور یعنی اوستلری دوزدر
اکا بناء بربام رباط بیورمشدر (بیازیچه باحرف مصاحبت (وبازی یاء اصلیه ایله اویونه
دیرلر (وچه فتح جیمله ادات تصغیردر اویونجقله یعنی حشراتله (بازیچه اولنه که حرفی
بازوب وبام ورباط اولنه بازمیلر معنای مستفیمدن بی بهره ایمشلر (وایکی برده‌یله بازنده کذلك
(انداختی یا حرف حکایه بعض نسخه‌ده می انداخت واقعدر مآل بردر (باد صبا بیانیه صبا
قبد انه فی واقع اولمش (بکذرانید فعل ماضی مفرد غائب (والف ونون ادات تعدیه در

ردشمعی
ردسروری
ردشمعی
رد ابن سیدعلی
زد ابن سیدعلی وسروری
ردسروری وشمعی
رد ابن سیدعلی

کوردی

کوردی دیمکدر فاعلی باد در (بوی باحرف صله (ووی ضمیر غائب کود که راجعدر
(ارزانی باء اصلیه ایله لایق دیمکدر (داشتند طوتدیلر لایق طوتدیلر یعنی لایق کوردیلر (دادند
فعل ماضی جمع غائب وشین ضمیر کودکه راجعدر (رونق بونده اعتبار معناسنه در (محصول ترکیب)
مشت زنه باباسی تمثیل طریقیله دیر ای پسر بوسنك قصك نادر واتفاقی برقصه‌در شویلکه
پارس پادشاهلرندن برینك یوزیکنده آغر قیمتلی قاش وارایدی برکره تفرج طریقیله خاصلردن
برقاچ کیمسه ایله شیرازك مصلاسنه طشره کیتدی وبیوردیکه یوزیکی عضدالدولنك تربه سی
اوزرینه دیکدیلر تاهرکیمکه اوقونی یوزیکك حلقه سندن کچوررسه خاتم یعنی یوزك انك اوله
اتفاق دورتیوز حکم انداز پهلوانکه انك خدمتنده ایدیلر آتدیلر جمله خطا ایلدیلر هیچ بریسی
اصابت ایلمدی الا براوغلنجق که کاربان سرای طامی اوزره اویونجاغله هرجانبدن اوق
آناردی تکه اوغلنجقلرك عادتیدر بادصبا انك اوقونی یوزیکك حلقه سندن کچوردی یوزیکی
اکا ویرمکه لایق کوردیلر دخی بی قیاس نعمت ویردیلر کودك بوندن صکره اوقونی ویاینی
آتشه یاقدی دیدیلر که نیچون بویله ایلدك دیدیکه تا اولکی اعتبار ورونق یرنده قالسون
معلومدرکه پسر عاقل ایمشکه بوتدبیری ایلمشدر باباسی جوانه دیدیکه ای اوغل سنك
حالکده بویله براتفاقی قصه‌در شمدنکرو دخی بیانه کیمه که هرزمان وهریرده بر پادشاه زاده
موجود اولماز که سکا رعایت ایدوب بویله اویکه ارسال ایلیه * قطعه * که بود کز حکیم روشن
رای * برنیاید درست تدبیری * روشن رای بیانیه در (روشن رای وصف ترکیبیدر روشن
فکرلی دیمکدر حاصلی پاك فکرلی دیمکدر (برنیاید کلمز (یعنی حاصل اولماز دیمکدر (درست بونده
صاغ وسالم دیمکدر یعنی نقصاندن وخطادن مصون (تدبیری یا حرف وحدت (محصول بیت) کاه
واقع اولور که حکیم پاك تدبیرو پاك رأیدن بردرست تدبیر چیقماز یعنی تدبیرنده سهو وخطا واقع
اولور * کاه نباشد که کودکی نادان * بغلط برهدف زند تیری * کودکی (یا حرف وحدت (باحرف
مصاحبت (غلط بونده سهو معناسنه در (هدف ها ودالك فتحه‌لریله اوق نشانه دیرلر (تیری
(یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (محصول بیت) کاه واقع اولور که برنادان اوغلانجق یعنی
استاده مقارن اولمقسز وتعلم ایلمکسز سهو وخطا ایله نشانه اوق اوردیمك استر که بونك
کبیلر اتفاقی ونادر درحیز اعتبارده دکلدر * حکایت * درویشی رادیدم درغاری نشسته
ودربروی خود ازجهان بسته وملوك وسلاطین رادر چشم همت اوشوکت نمانده * غار مغاره
(ویا حرف وحدت (ودربروی خود تقدیری ودراختلاط باخلق بروی خودبسته (محصول ترکیب)
بردرویشی کوردم برمغاره ده اوتورمش دخی خلقله اختلاط قپوسنی تمام جهاندن کندی
یوزینه باغلمش یعنی هیچ برکیمسه ایله اهل دنیادن الفت ایلمزدی وپادشاهلرك وبکلرك انك
همتی کوزنده شوکت وعظمتی قالمامشدر حاصلی اهل دنیانك نظرنده هیچ اعتباری یوق ایدی
* قطعه * هرکه برخود در سؤال کشود * تابمیرد نیازمند بود * در سؤال بیانیه (تا حرف
انتها (نیازمند محتاج دیمکدر (محصول بیت) هرکیمسه که کندی اوزرینه دیلنجیلك قپوسنی
آچدی یعنی کدالکی عادت وخوی ایدندی اولنجه اول کیمسه محتاج ونیازمند اولور حاصلی
احتیاجدن خلاص بولماز * از بکذار وپادشاهی کن * کردن بی طمع بلند بود * از الف
ممدوده ایله حرص معناسنه در (بکذار فعل امر مفرد مخاطبدر ترك ایله دیمکدر (کردن بی طمع
بیانیه (بلند باده فتحه وضمه جائزدر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورور حرصی ترك
ایله وپادشاهلق ایله یعنی دنیابلاسندن ازاده وسالم اول زیرا طمع سز بیون بلند اولور یعنی
احتیاج ایچون کیمسه‌یه تواضع ایدوب سرفروایلمز زیرا بی نیاز اتماسر فراز در * یکی ازملوك

ان طرف اشارت کرد بکرم اخلاق عزیزانست که با نان ونمک با ما موافقت کنند
شیخ رضا داد که اجابت دعوت سنتست دیکرروز ملك بعذر خدمتش رفت عابد برخاست
وملك را درکنار کرفت وتلطف کرد چون ملك غائب شد یکی از اصحاب شیخ را پرسید که
چندین ملاطفهٔ پادشاه خلاف عادت بود درین چه حکمتست کفت نشنیده که کفته اند *
(محصول ترکیب) اول طرف پادشاهلرندن بریسی اشارت ایلدی که عزیزلرك اخلاقی کرمندن
مرجو اولدر که نان ونمکده بزله موافقت ایلیهلر شیخ رضا ویردیکه اجابت دعوت سنتدر
دیو برکون دخی شیخك خدمتی عذری سببیله پادشاه یانه واردی عابد قالقدی وپادشاهی
قوجدی وتلطف ورفق ایلدی چونکه پادشاه شیخك یانندن کیتدی اصحابدن بریسی
شیخه سؤال ایلدی که پادشاهه بوقدر ملاطفت خلاف عادتکزایدی بونده حکمت ندر شیخ
دیدی ایشتمدکمی که دیمشلردر * بیت * هرکه بر سماط بنشستی * واجب اید بخدمتش
برخاست * هرکه ادات تخصیص (بنشستی فعل ماضی مفرد مخاطب اوتردك دیمکدر (با حرف
صله (خدمتش شین ضمیر هرکه یه که راجعدر (برخاست بونده مصدر معناسنه‌در
(محصول بیت) هرکیمسه‌نك که سماطنده وسفره سنده اوتوردك یعنی نان ونمکنی یدك واجب
کلور خدمتنه قالقمق زیرا اوسنکده حق ثابت اولمش اولور * مثنوی * کوش تواند که همه
عمروی * نشنود آوازدف وچنك ونی * عمروی لامیه‌در (وی واوك فتحیله ضمیر غائبدر کوشه
راجع (نشنود فعل نفی مستقبل مفرد غائب ایشتمیه دیمکدر (آوازدف لامیه (محصول بیت)
قولق قادر درکیم کندینك تمام عمرنده دف وچنك ونیك اوازینی ایشتمیه یعنی آلات لهوك
اوازلرنی قولق ایشتمامك ایله هیچ نقصان کلمز * دیده شکیبد زتماشای باغ * بی کل ونسرین
بسر ارد دماغ * شکیبد فعل مضارع مفرد غائب صبر ایدر دیمکدر (تماشای باغ مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (نسرین (ونسترین (ونسترون واو ایله (ونستردن داللهٔ (رومده
کل ناصری دیدکلری چیچکدر قوقوسی خوب اولور (بسر ارد کچنور وعمر کچورر (دماغ
فاعلیدر (دماغدن مراد مشامدر (محصول بیت) کوز باغ وراغی تماشاسنسز صبر
ایدر یعنی باغ وصحرا تماشاسنی ایلمه صبر ایدر ونقصانده کورمز مشام ودماغده کل وسنبل
ونسرین قوقلمه عمری حده وغایته ایلدر وبقصور کچنور (بسر ارد برینه بسر ایدبازان
عندی یازمش * کرنبود بالش آکنده پر * خواب توان کرد حجر زیر سر * بالش لامك کسریله ردشمعی
(والین کذلك یصدغه دیرلر (آکنده الف ممدوده ایله وکاف عجمك فتحیله اسم مفعولدر اکندندن
برنسنه‌یی برنسنه‌یه دقمق (مثلا یصدغه ودوشکه یوك دقمق کبی (آکنده دیقلمش دیمکدر (پر باء
عجمیله بونده مراد قوش تویدر (توان کرد ایلك اولور دیمکدر (یعنی ممکن وقابلدر (پس امکان ایله
تعبیرایلنه دخل ایلین بی تقریب تعصب ایلمش (حجر مبتدا (زیر سر خبری وجملهٔ اسمیه ردسروری
حال واقع ولمش (محصول بیت) اکر قوش تویله دیقلمش وطولمش یصدق اولمزسه که اکابرك
دوشکلری ویصدقلری بویله اولور که رومده اکا پوپله دیرلر اویقو اویومق اولور باش آلتنده طاش
اولدیغی حالده (یعنی طاش یصدنوب اویقو اویومق اولور (حاصلی یصدقسز ودوشکسز
اویقو اویومق ممکندر (مصراع اولك معناسنی اکر قوش قنادیله طولمش یصدق اولمیه دین ردشمعی
برك معنالرنی احاطه ایتدیکندن غیری بو بلمه ایله اولور یازمش * ورنبود دلبر همخوابه پیش *
دست توان کرد در آغوش خویش * ور معروف (دلبر همخوابه بیانیه (همخوابه دوشکدشه دیرلر
یعنی بردوشکده بیله یاتانه هرکیم ایسه ارککدن ودیشیدن (پیش بونده قت معناسنه‌در (پیشی ردشمعی
بونده اولك معناسنه آلوب معناسنی اکر بردوشکده اوکنده بیله یاتور دلبر اولمیه دیین دلبری چرکن

پاتورمش (دست مبتدا (توان کرد خبری قادردر ایلك (در اغوش کرد فعلنه مقید در (زیرا
در اغوش کردن قوچمقدر (بونده کرد مصدر معناسنه‌در (خویشه اضافت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (محصول بیت) واکرهم بستر دلبر قتکده اولمازایسه یعنی سنکله بردوشکده یاتور یانکده دلبر
اولمازایسه ال کندیکی قوچمغه قادردر (یعنی الك سنی در اغوش ایلمکه قادردر (حاصلی سن سنی قوچمق
ممکندر (بونده توان ممکن معناسنه‌در (مصراع ثانینك ترکیبجه معناسنی الی ایتمك اولور کندی
قوچمقده دیین ترزیق معنی قوچمقده عجب هنری وار (والینی کندی قوجاغنده ایلمك ممکندر
ردسروری
یعنی الینی قوچوب یتمق دیین اثر نجه کتمش عفی الله عنهما * وین شکم بی هنر پیچ پیچ * صبر ندارد
ردشمعی
که بسازد بهیچ * معلوم اوله که پیچ پیچ عبارتی اضدادندر که هم مقام مدحده وهم مقام ذمده
مطلب
مستعملدر (بونده مذموم معناسنه درمدح معناسنی متضمن (پیچ پیچ بوستانك بو بیتیدر
(بیت) (بدو کفت کای دلبر پیچ پیچ) (ز یغماچه آوردهٔ کفت هیچ) (وذمی متضمن بو بیتیدر
(بیت) (ندیدم چنین پیچ پر پیچ کس) (مکن هیچ رحمت برین هیچ کس) (شکم بی هنر پیچ پیچ
بیانیه لردر (بسازد فعل مضارع مفرد غائبدر (سازیدن قناعت وموافقت معنالرنده مستعملدر
(محصول بیت) واما بو هنرسز مذموم شکم صبری یوقدر که هیچ ایله قانع اوله (البته ایچنه برنسنه
کیرمك کرك (زیرا بدنك قیامی اکل وشرب ایله در انسز اولمز البته (مصراع اولك معناسنی
ترکیبجه دولاشق بغرسقلر والمراد الامعاء دیین غریب بیانه کتمش ونامعقول یرلره دولاشمش (مسکین
ردسروری ۳
بسازدی ساختن دن اشتقاق ایدنلر عجب ناسازلق ایلمشلر (مصراع ثانینك تحقیقنده فالمعنی
ردابن سیدعلی وسروری
بالترکی دوزله هیچ ایله دیین هیچ نسنه یه مالك دکل ایمش فقیر * باب چهارم در فوائد خاموشی *
ردسروری
* حکایت * یکی از دوستان کفتم امتناع سخن کفتنم بعلت آن اختیار افتاده است که در غالب
۳ ظاهر بودر که بغرسقلره انتقال پیچ پیچ عبارتلرندندر *
اوقات در سخن نیك وبد اتفاق افتد ودیدهٔ دشمنان جز بر بد نمی آید کفت ای برادر دشمن آن به که
نیکی نبیند * امتناع سخن کفتنم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کفتن مصدردر (میم متکلمه مضاف
(وسخن مقدم مفعولی ومجموعی مضاف الیه واقعدر (با حرف مصاحبت (وعلت سبب معناسنه‌در
آنه اضافت لامیه (باختیاره متعلق (امتناع مبتدا (وافتاده است خبری وجملهٔ اسمیه مقول کفتم در
(که حرف بیان علت (غالب اکثر دیمکدر (واوقاته اضافت لامیه‌در (افتد واقع اولور دیمکدر
(واو حرف حال (دیدهٔ دشمنان لامیه (بر حرف استعلا (بد یرامز (نمی آید فعل نفی استقبال لغتده کلمز
دیمکدر امامراد دوشمز دیمکدر (کفت مذکور دوست دیدی (آن به که اول یکدر که (نیکی یا حرف
مصدر (نبیند فعل نفی استقبال مفرد غائب دعاء علیه‌در ایلك کورمیه دیمکدر (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بیورر دوستلردن برینه دیدم سوزسویلمکه ابا ایلدیکم (یعنی اکثر اوقات سوزسویلمیوب
خاموش اولدیغم اول سببله اختیار واقع اولمشدر که اکثر اوقاتده اتفاق سوزده ایی ویرامز
واقع اولور حال بو که دشمنلرك کوزی یرامزدن غیری یه دوشمز دیدی اول دوست ای برادر دشمن
اول یکدر که ایلك کورمیه * بیت * هنر بچشم عداوت بزرک عیبست * کلست سعدی ودر چشم
دوشمنان خارست * هنر معروفدر که عربجه منقبت دیرلر میمك وقافك وبانك فتحه لریله
حاصلی عیبك مقابلیدر (باحرف صله (چشم عداوت بیانیه درمجازا (هنر مبتدا (بزرک مبتداء ثانی
ترادات تفضیلدر اولورق دیمکدر عیبست خبر مبتداء ثانی وثانی خبر یله خبر اول وجملهٔ اسمیه مستأنفه‌در
(کلست مقدم خبر وسعدی مؤخر مبتدا (چشم دوشمنان لامیه (وخار ظرفك فاعلیدر (محصول بیت)
عداوت کوزینه هنر اولو رق عیبدر یعنی عدو کوزیله باقنه هنر اولو عیب کورینور سعدی
حضرتلری کلدر اما دوشمنلرك کوزینه دیکندر یعنی عداوت کوزیله باقنك کوزینه دیکندر
* بیت * واخو العداوة لا یمر بصالح * الا ویلمزه بکذاب اشر * واو حرف ابتدا واخ قرداشدر

عداوته اضافتی لامیه در مجازا مراد صاحب عداوتدر وملازمی (لایمر فعل نفی استقبال مفرد
مذکر غائبدر نصر بابنك مضاعفندن یکمز دیمکدر (بصالح لایمر یه متعلقدر تقدیری برجل
صالح در موصوف ضرورت وزن ایچون ترك اولندی (اخ مبتدا وجملهٔ فعلیه خبری وجملهٔ اسمیه
مستانفه (الاحرف استثنا (واوحرف حال (یلمزه فاعلی تحتنده اخه راجع ضمیر ومفعولی صالحه
راجع ضمیر منصوب متصل لمز لامك فتحی ومیمك سکونیله اصلنده کوزایله اشارته دیرلر صکره
دالله طعن ودخل معناسنده استعمال ایلدیلر (بکذاب یلمزیه متعلق (اشر همزه نك فتحی وشینك
کسریله صفت مشبهه درعلم بابندن اشر همزه نك وشینك فتحه لریله مصدر یدر (محصول بیت)
عداوت قرداشی یعنی صاحبی برصالح کیمسنه دن مرور ایلمز الا اکا طعن وتشنیع ایدر کذاب
اشر که یعنی کذاب ومتکبر ومغرور دردیو صالحه کور دیکی یرده طعن ایدر حاصلی برکیمسنه نك که
برصالح کمسنه یه عداوت وبغضی اوله یانندن یچدکجه اکا سوز آتار که مرایدر وخود بین در
وبوندز غیری * بیت * نورکیتی فروز چشمهٔ هور * زشت باشد بچشم موشك کور * نورکیتی بیانیه
کیتی فروز وصف ترکیبی در عالم یالکلاندریجی یعنی روشن ومنور ایدیجی دیمکدر چشمهٔ هوره اضافتی
لامیه در وچشمهٔ هور بیانیه (هور هاء هوز ایله آفتاب معناسنه در (باشد ادات زمانیه در است
معناسنه (باحرف صله (چشم موشك لامیه (کوره اضافتی بیانیه در (محصول بیت) کونش
چشمه سنك عالمی یالکلدریجی نوری یعنی آفتابك ضیاسی چرکندر موشك کورك یعنی یراسنك
کوزینه یعنی یراسه جنسی کونشده کورمز اول جهتدن کوزینه چرکن کورینور دیو بیورمش
بعض نسخه ده زشت باشد یرینه درنباید واقعدر یعنی کوزینه کرمز حاصلی عینه المسازدیمکدر
بونسخه بو مقامه اولکیدن انسبدر زیرا خفاش کونشده کورممکله کوزینه چرکن کورنمك لازم
کلمز (کیتی فروزی وصف ترکیبی اعتبار ایلامك شبیره چشم اولمقدن کلور (وفروزی افروختن دن اخذ
ایلك بصیرتسز لیکدن کلور (وهور یرینه حور یازمق قوافیدن عدم اطلاعندندر * حکایت *
بازرکانی راهزار دینار خسارت افتاد پسرش را کفت نباید که این سخن را باکسی درمیان نهی
کفت ای پدر فرمان تراست نکویم ولیکن مرا برفائدهٔ این مطلع کرد آن مصلحت در نهان
داشتن چیست کفت تا مصیبت دونشودیکی نقصان مایه و دیکر شماتت همسایه * بازرکانی
باحرف وحدت (ورا ادات تخصیص (خسارت زیان (افتاد واقع اولدی دیمکدر (نباید فعل نفی
مستقبل مفرد غائب کرکمز دیمکدر (که حرف بیان (این سخن را (را ادات مفعول (باکسی باحرف
مصاحبت وباحرف وحدت (درحرف صله میان ورته واره (نهی فعل مضارع مفرد مخاطب قو یاسین
یعنی اورته یه کتوروب سویلیه سین (تراست را ادات تخصیص (وسین وتا ادات خبرسنکدر دیمکدر
(فائدهٔ این لامیه (کردان فعل امر مفرد مخاطبدر کردانیدندن صیرورت معناسنه ایله دیمکدر یعنی بنی
مطلع ایله دیمکدر (که حرف بیان (تاحرف تعلیل (مایه سرمایه معناسنه در (شماتت عدونك بلاسنه
سونمکه دیرلر همسایه یه اضافت لامیه در (محصول ترکیب) بربازرکانك بیك آلتون خسارتی واقع اولدی
اوغلنه دیدیکم اولیا که بو سوزی یعنی زیان مصاحبتنی برکیمسه ایله اورته یه قو یاسین یعنی رایه کتوروب
سویلیه سین پسر دیدی ای پدر فرمان سنکدر امانی بوفائده یه واقف ومطلع ایله که بوسری کزلی
طوتمه ده مصلحت ندر پدر دیدی تاکیم مصیبت ایکی اولمیه بری سرمایه نقصانی وبرسی
عدونك سوینوب کولمه سی یعنی ایشیدوب دوشمنلر حظ ایلمسون * بیت * مکوانده خویش
بادشمنان * که لاحول کویند شادی کنان * مکو فعل نهی مفرد مخاطب (کویندن
سویله دیمکدر (کفتن دن اخذ ایلین یلمزیمش (انده فتح همزه ایله (اند وهدن مخففدر غصه
معناسنه (خویشه اضافت لامیه (بادشمنان باحرف صله (که حرف تعلیل (لاحول کویندك

مقدم مفعولیدر (شادی سویتك (کنان صفت مشبهه در (شادی کن وصف ترکیبیدر شادیلق
ایدیجی (والف ونون ادات جمعدر وبو وصف ترکیبی حالدر (کویندك فاعلندن که دشمنانه
راجع ضمیردر (محصول بیت) دشمنلره کندی غصه کی سویلمه زیرا لاحول ولاقوة دیه رك
سوینورلر ویاخود لاحول ولاقوة دیرلر سوینرك یعنی ظاهر ابویله دیرلر اجیق شکلیله
اما کوکللری مسرور اولور کانی بونك کبی یرلرده اسم تفضیل ظن ایلین وهم ایلمش * حکایت *
جوانی خردمند که از فنون فضایل حظی وافر داشت وطبعی نادر چندان که در محافل
دانشمندان نشستی هیچ سخن نکفتی باری پدرش کفت ای پسر تونیز از انچه دانی چرانکویی
کفت ترسم که پرسندم از انچه ندانم وشرمساری برم * جوانی یاحرف وحدت (خردمند
صفتی (که حرف رابط صفت (فنون فضایل لامیه انواع فضایل دیمکدر فضایل جمع فضیلتدر
علومده آرتقلغه دیرلر (حظ حصه ونصیب معناسنه در (ویاحرف تنکیر (طبعی یاسیده بویله در
(نادر بی مثل وماننددیمکدر (محافل مجالس معناسنه در (واضافتی لامیه در (نشستی (یاحرف
حکایه (نکفتی یاسیده بویله در (پرسند فعل مضارع جمع غائب (ومیم ضمیر منصوب
متصل متکلمدر متکلمدن (شرمساری یاحرف مصدر (برم فعل مضارع متکلم
وحده در (محصول ترکیب) برعاقل جوان که انواع فضایلدن وافر نسنه یه مالك ایدی
وخوب وبی نظیر طبعی واریدی اولقدر که دانشمندلر مجالسنده اوتوردی هیچ سوز سویلمزدی
برکره باباسی دیدی ای اوغل سنده بلدککدن نیچون سویلمز سین جوان دیدی باباسنه قورقرم که نکا
بلمدکمدن برنسنه صورلر وبلمیم وشرمسارلق ایله دم یعنی حجاب چکم * قطعه * ان شنیدی که
صوفیٔ می کوفت * زیرنعلین خویش میخی چند * که حرف بیان (صوفی یاحرف وحدت
(می کوفت حکایت حال ماضی دوکردی (یعنی میخلردی (زیرنعلین خویش لامیه لردر
(نعلین لامك فتحیله نعلك تثنیه سیدر (مراد ترکیده نعلین دیدکلری بدر بشمق دکلدر زیرا صوفیلرك
کزدیکی بودر (میخدن مراد اکسر یدر که نعلك التنه قاقرلر سیرلمسون واشنمسون
دیو (پس نعلدن مراد بشمقدر ومیخدن ککبک دیین معنا یی اباغه براقشدر (میخی
(یاحرف وحدت (محصول بیت) انی ایشتدکمی که برصوفی نعلنی التنه برقاچ میخ قاقردی
یعنی محکم اولمغیچون التنه برقاچ اکسری قاقاردی * آستینش کرفت سرهنکی * که
بیا نعل برستورم بند * استینك شین ضمیر صوفی یه راجعدر (سرهنك چری باشی وچاوش
وبونلر کبیلره اطلاق ایدرلر (ویاحرف وحدت (که حرف تعلیل (بیا فعل امر مفرد مخاطب
(نعل بونده آت نعلیدر (برحرف صله دربا معناسنه حرف استعلا طوتوب معناسنی بنم
ستورم اوزره نعل بغله دیین معنایی برامز بغلمش (بند فعل امر مفرد مخاطبدر بندیدندن
بغله دیمکدر (بستن دن اخذ ایدنلر باغلمه لو ایش اشلمشلر (محصول بیت) برصوفی نعلنی
التنه میخ قفارکن یکبنی برسرهنك طوتدی که کل طوارمه نعل بغله یعنی بنمی نعلله دیو اسنینی
طوتدی عرض بوکیم صوفی نعلنه اکسری قاقسه سرهنك اکا آت ویا قاتر نعلیکی
تکلیف ایلمزدی بعضی نسخه ده بوستانك برینی بونده یازمشلر * بیت * نکفته ندارد کسی
باتوکار * ولیکن چوکفتی دلیلش بیار * نکفته ناکفته معناسنه در (یعنی سویلدك (حاصلی
سویلمامش ایکن دیمکدر (محصول بیت) سویلمامش ایکن کیمسه نك سنکله ایشی یوق یعنی مادام که
دعوای مردایدوب بن فلانم ویا فلان نسنه یی بیلورم دیمیه سین کیمسه نك سنکله کاری
ودعواسی اولمازاماچونکه دیدك یعنی بن فلانم ویا فلان ایشده ماهرم دیدك سویلدیککه دلیل
کتورتاکیم دعوای بی معنی اولمسون * حکایت * یکی را از علماء معتبر مناظره افتاد

ردشمعی
ردشمعی
ردشمعی
ردابن سید علی وسروری
ردشمعی
ردابن سیدی علی
ردابن سید علی وسروری
بدسروری

بایکی ازملاحده و با او بحجت برنیامد سپر بینداخت و بر گشت کسی کفتش تو باچندین علم
وادب وفضل وحکمت بایی دینی برنیامدی کفت علم من قرأنست و حدیث و کفتار مشایخ واو
بدینها معتقد نیست ونمی شنود ومرا شنیدن کفراو بچه کار آید * علماء معتبره بیانیه (مناظره بحث
دیمکدر (ملاحده جمع ملحددر که حشره ونشره قائل دکل (بااو ملحدله برنیامد چیقشامدی یعنی مقابله
ومعارضه ایده مدی (سپر قلقان (بینداخت آندی قلقان اتمق عجزدن کنایتدر زیرا عرب عدوسندن
خجه جمیع اثوابنی برر بیانه آتارجان قورتر مق ایچون واول سپرینی آتار پس ارالرنده بوعبارت مقام
عجزده مستعملدر (بر کشت دوندی یعنی اعراض ایلدی برنیامدی چقشامدك یعنی مقابله ایده مدك
(بدینها دال همزه دن مبدلدر باینها دیمکدر (نمی شنود دکلمز وقبول ایلمز دیمکدر نته که ترکیده
سوزم دکلمدی یعنی اسلمدی وقبول ایلمدی دیمکدر (شنیدن کفراو مصدرك مفعولنه اضافتی در
ولامیه (محصول ترکیب) معتبر علمادن برینك ملحدلردن بریله بحث وجدلی واقع اولدی واول
ملحده ایله حجت و برهان ایله جیقشامدی یعنی مقابله ایده مدی عاقبت قلقانی آتدی یعنی عاجز
قالدی واعراض ایلدی برکیمسه عالمه دیدی سن بوقدر علم وفضلله وحکمت وادبله بردینسزایله
مقابله ایده مدك عالم دیدی بنم علمم قرآن شریف و حدیث نبوی و کفتار مشایخدر اول ایسه
بونلره معتقد دکلـدر وقبول ایلمز و بنم نه ایشومه کلور آنك کفرنی ایشتمك یعنی نه فائده و برد
* بیت * آن کس که بقرأن وخبر زو نرهی * آنست جوابش که جوابش ندهی * انست
مقدم خبر جوابش مؤخر مبتدا (که حرف بیان (جوابش مبتدا (ندهی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب ویرمیه سین دیمکدر خبرمبتدادر (محصول بیت) اول کیمسه که قرأن وحدیث ایله اندن
قورتلوب خلاص اولمزسین یعنی بونله قوی حجتلرایله اکا ظفر بوله مزسین انك جوابی اولدر که
اکا هیچ جواب ویرمیه سین حاصلی انکله هیچ مکالمه ایلمیه سین * حکایت * جالینوس ابلهی را
دید که دست در کریبان دانشمندی زده و بی حرمتی کرده * بعض نسخه ده زده بی حرمتی می
کرد در بو تقدیرجه هاء رسمی حرف ترتب اولور او روب حرمتسزلك ایلردی دیمکدر * کفت
اکراین دانا بودی کارا و بانادان بدین جایکه نرسیدی * جالینوس برمشهور حکیمك اسمیدر
کریبان دانشمندی لامیه (ویا حرف وحدت کرده ایلمش دیمکـدر بعض نسخه ده می کرد
دوشمش (جایکه جایکاهدن مخففدر مقام ومرتبه دیمکدر (نرسیدی یاحرف حکایه ایرشمزدی
دیمکـدر (محصول ترکیب) جالینوس برابلهی کوردیکه بردانشمندك یقاسنه ال اورمش
وحرمتسزلك ایدردی جالینوس اکر بو دانشمنـد دانا وعاقل اولایدی انك ایشی
برناداناله بو مرتبه یه ایرشمزدی * مثنوی * دو عاقل را نباشد کین وپیکار * نه دانایی ستیزد
باسبکسار * دوعاقل را را ادات تخصیص کین بغض دیمکدر (پیکار صواش (دانایی یا حرف
وحدت (سبکسار خفیف معناسنه در (محصول بیت) ایکی عاقلك بغض وصواشی اولماز
یعنی ایکی عاقل نه چکشور ونه صـواشور نه برعاقل ودانایی وخفیف کیمسنه ایله عناد اید
یعنی بردانا ایله برسبکسار نادان برخصوصده جمع اولسه لردانا اول خفیفله عناد وجدال ایلمز
پیکار کاف فارسیله در دیین عجمیلك ایلمش مصراع اولك معناسنی ایکی عاقلك بیننده
تباغض وحرب اولماز دیینه اعتراض ایلین کندی معترضدر سبکسارده سار کثرت افاده ایدر
دیین سار سر معناسنه اولد یعنی بیلمزایمش * اکر نادان بوحشت سخت کوید * خردمندش
بنرمی دل بجوید * باحرف مصاحبت (وحشت بونده نفرت معناسنه در یعنی خشونت
ودرشتلق (باحرف مصاحبت (نرم نونك فتحی وراك سکونیله یومشق دیمکدر و یا حرف مصدر
(بجوید فعل مضارع مفرد غائبدر دیلر دیمکدر کوکل اله المقدن عبارتدر (محصول بیت) اکر

ردابن سیدی علی
رد سروری
رد سروری

نادان وحشت وسرکشلکله پك سویلرسه یعنی ایری یاری سویلرسه خردمند آنك ملایمت
واطافتله کوکلنی اله الور یعنی تسلیء خاطر ایدر * دوصاحب دل نکهدارند مویی * همیدون
سرکشی وازرم جویی * نکاهدارند حفظ ایدرلر (مویی یاحرف وحدت (همیدون ادات تشبیه
همچنان دیمکدر عربیده کذلك کبی انجلین معناسنه (سرکشی یا حرف وحدت (واو حرف
عطف آزرم الف ممدود ایله وزاء مفتوح ایله وسکون را ایله حرمت معناسـنده در اما بونده
واو مفتوح والف ساکن اوقنور ضرورت وزن ایچون (آزرم جو وصف ترکیبی در حرمت
استیجی یعنی و تعظیم وتکریم صاحبی یعنی اهل عرض ووقار (ویا حرف وحدت بوایکی یایی
حرف مصدر طوتنلر بوبیتك معناسنه واصل اولمامشلر (محصـول بیت) ایکی صاحب دل
برقیلی رعایت ایدرلر یعنی برقیلجه ارالرنده شقاق وخـلاف اولماز بوسوز کمال اتفاق وعدم
اختلافدن عبارتدر بنه بونجلین برسرکش وبرصاحب حرمت برمویی رعایت ایدرلر یعنی ارالرنده
برقیلجه خلاف وشقاق اولمز زیرادانادانانه مخالفت ایلمز که ارالرنده اختلاف اوله بوبیتك تصویر
معناسنده شراحك غریب تصرفلری واردرکیم عقلا کولمکه لایقدر * وکراز هردوجانب
جاهلانند * اکرزنجیر باشد بکسلانند * بکسلانند فعل مضارع جمع غائب کسلانیـدندن
الف ونون که ادات تعدیه در ضرورت وزن ایچون کلمشدر والا کسیختن وکسلیدن لازمله متعدی
بیننده مشترکدر پس کسیختن لازمدر دیین اشتراك احوالندن آکاه دکل ایمش (محصول بیت)
ایکی صاحب دلك وبرسرکشله برعاقلك احوالی ذکراولان کیبیدر اما ایکی جانبدن بیله جاهللر ایسه
اکرزنجیراولورسه قرارلردکل که برمو حاصلی ایکی جانبـدن بیله جاهل ونادان ایسه شقاقدن
خالی اولماز * مثنوی * یکی را زشت خویی داد دشنام * تحمل کردو کفت ای نیك فرجام *
(محصول بیت) برینـه برچرکین خولی دشنام وبردی یعنی سوکـدی اولده تحمل ایلدی
ودیدی ای صوکی خیر یعنی عاقبتی خیر (نیك فرجام وصف ترکیبیدر عاقبتی خیرلی دیمکدر
* بتر زانم که خواهی کفتن انی * که دانم عیب من چون من ندانی * بتربدتر معناسنه در (زانم
اصلنده ازانمدر (که حرف بیان (خواهی فعـل مضارع مفرد مخاطب دیلرسین دیمکدر (آنی
آن اسم اشارتدر ویاضمیر خطاب اولسون دیمکدر (که حرف تعلیل (عیب من لامیـه
(محصول بیت) اندن بترمکه سن بکا اولسون دیسـك کرك یعنی بکا دیجککدن بترم زیرا
بیلورمکه بنم عیبمی بیلمزسین حاصلی بن کنـدی عیبمی سندن ابو بیلورم * حکایت * سحبان
وائل را در فصاحت بی نظیر نهـاده اند سالی برسرجمعی سخن کفتی ولفظی را مکرر
نکردی واکرهمان معنی اتفـاق افتادی بعبارت دیکر کفتی واز جملهٔ اداب ندماء ملوك یکی
اینست * سحبان سینك فتحی وحاء مهمله نك سکونیـله حضرت نبینك صلی الله علیه وسلم
مداحلرندن صحـابه دن برفصیح وبلیغ شاعر ایدی (وائل اسمنه اضافتی لامیـه در (وائل
برقبیـله نك اسمیدر که ابن قاسط بن وهب بن افصی بن دعمیدر (را ادات مفعول (نهاده اند
قومشلردر یعنی تعیین ایلمشـلردر (سالی یا حرف وحدت (بر حرف ظرف (سرجمع لامیـه
جمعدن مراد مجلسدر یعنی صدر مجلسده دیمکـدر (ویا حرف وحدت (کفتی یا حرف حکایه
(لفظی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (نکردی یاحرف حکایه (واکرهمان معنی نسخه لرك
بعضسنده معنی یرینـه لفظ واقع اولمش حاصلی متون بو خصوصده تعارض ایلدی پس
لفظ عبارتنی اختیار ایده نه تعرض بی تقریبدر (افتادی یاحرف حکایه (جملهٔ آداب ندمای ملوك
لامیه لردر (محصول ترکیب) سحبان وائلی فصاحت وبلاغتده بی نظـیر تعیین ایلمشلر یعنی
دیمشلر بریل برمحفل ومجلسك صدرنده سوز سویلسـه برلفظی مکرر ایلمزدی واکرهمان

ردشراح جمیعا
ردشراح جمیعا
رد سروری
رد سروری

اول لفظ و یا اول معنی بعینـه اتفاق واقع اولیدی انی برغیری عبارتله سویلردی وادا ایدردی
وسلاطینك مصاحبلرینك جملهٔ آدابنـدن بریسی بودرکه مجلسده برسوزی تکرار سویلمیـه
* مثنوی * سخن کرچه دلبنـد وشیرین بود * سزا وار تصدیق وتحسین بود * دلبنـد
وصف ترکیبیدر کوکل بغلیجی یعنی کوکل کندی یه متعلق قلیجی (سزاوار لایق (محصول بیت)
سوز اکرچه کوکل آلیجی ولذیذده اولورسه تصـدیق وتحسین مرتبه سنه لایقده اولورسـه
کرچك اولوب کوزل اولدیغیچون * چو یکبار کفتی مکو باز پس * که حلوا چو یکبـار
خوردند بس * بازه پس اتباع قیلنمشدر (محصول بیت) بو بیت بیت اوله مقیـددر یعنی
سوز هرنقـدر ممدوح اولورسه‌ده چونکه برکره سویلدك برکره دخی سویلمه یعنی تکرار ایلمه
زیرا حلوایی چونکه برکره یدیلر یتر یعنی حلوالذیذ وشیرین ایکن برکره که یندی کفایت ایدر
تکراریمك لازم دکل * حکایت * یکی را از حکمـا شنید مکه می کفت هرکز کسی بجهل
خود اقرار نکند مکر آن کس که چون دیکری درسخن باشد هنوز تمام نا کرده اوسخن آغاز کند *
(محصول ترکیب) حکمـادن بریـنی ایشتدمکه سویلردی هرکز برکیمسه کنـدی جهلنه
اقرار ایلمز مکر اول کیمسه که چون غیر کیمسه سوزده اوله هنوز سوزین تمام ایلمامش ایکن اول سوزه
باشلیـه (مذکور مثندن صکره برجهل خود اقرار کرده باشد بازان جهلنه اقرار ایلمش اولور
* مثنوی * سخن را سرست ای خرد مند وبن * میاور سخن درمیـان سخن * بن دیب
دیمکـدر (محصول بیت) سوزك باشی وار ودیبی یعنی اياغی حاصلی آخری وار واولی ایمـدی
سوز اورته‌سنه سوز کتورمه یعنی برکیمسـه سوزده ایکن سن سوزه باشلمه اول سوزینی تمام
ایتمیجه * خداوند فرهنك وتدبیر وهوش * نکوید سخن تا نبینـد خموش * خداوند فرهنك
لامیه (فرهنك هنر (محصول بیت) (هنر وتدبیر وعقل وادراك صاحبی سوز سویلمز (مادام که
خموش کورمیه (یعنی ایسم کورمیه (حاصلی حضور مجلسده اولانی ساکت کورمیجه
عاقل وزکی سوز سویلمز * حکایت * تنی چند از بندکان سلطان محمود حسن میمندی را کفتند که
سلطان امروز ترا چه کفت در فلان مصلحت کفت برشما هم پوشیده نماند کفتند تو دستور مملکتی
آنچه با تو کوید باشال ما کفتن روا ندارد کفت باعتماد انکه داند که بکس نکویم پس چرامی پرسید *
سلطان محموددن مراد مشهور پادشاهدر که (حسن میمندی ایکی میمك فتحه‌لریله آنك وزیری ایدی
ایازده وزیری وهم محبوبی ایدی (دستور دالك وتانك ضمه‌لریله اصطـلاحده وزیره دیرلر
(محصول ترکیب) (سلطان محمود غزنوی قوللرندن برقاچ شخص حسن میمندی یه دیدیلرکه
سکا پادشاه فلان مصلحت خصوصنده نه دیدی حسن میمندی دیدی سزده کیزلی قالماز (یعنی
سزه ده سویلر دیدیلرکه سن مملکتك وزیری سین سکا دیدیکنی بزم کبی یه سویلمکه روا کورمز
حسن میمندی دیدی اول اعتماد ایله که بلور کیمسه یه دیمزم (یعنی کیمسه یه دیمیه جکم بلور (پس نیچون
صورر سز * بیت * نه هرسخن که بداند بکوید اهل شناخت * بسر شاه سر خویشتن
نشاید باخت * نه حرف نفی معناده (کوید فعلنه مقیددر (که حرف رابط صفت (هرسخن (بداندك
وبکویدك مقدم مفعوللریدر اشتراك اوزره (شناخت بونده اسم مصدر درعلم معناسنه (پس
اهل شناخت اهل دانش دیمکدر (با حرف مصاحبت (سرشاه لامیه‌در (سرخویشتن ده بوبله‌در
باء بطنیله (باخت بونده باختن معناسنـه‌در یعنی اوینامق متعدی معناسنه زیرا لغت مشترکدر
لازمله متعدی بیننده (محصول بیت) اویله دکلدر هرسوزی که بیلور آنی سویلر اهل دانش یعنی
هر بیلدیکنی سویلمز زیرا شاهك سریله یعنی سرینی افشاسیله کشی کندی باشین اوینامق
لایق دکل حاصلی پادشاهك امور سلطنتنده وتدبیر مملکتنه متعلق اسرارلرینی اظهار وافشا ایلمك

ردشعی

هلاکه سببدر * حکایت * درعقد بیع سرایی متردد بودم جهودی کفت من از کدخدایان قدیم
این محلتم وصف این خانه چنان که هست از من پرس بخر که هیچ عیب ندارد کفتم بجز آن که
تو همسایهٔ اویی * عقد بیع سرای عقدك بیعه وبیعك سرایه اضافتلری مصدرلرك مفعولنه اضافتلری
قبیلندندر (عقد عینك فتحیله مصدر در بغلمق معناسنه وبیع کاه اولور اشترا معناسنه مستعملدر
حاصلی اضداددندر (ویا حرف وحدت (جهود یهودی یه دیرلر (ویا حرف وحدت کدخدا اواسی
وکوی اسی وسائر نسنه‌لرك صاحبلرینه دیرلر (قدیم‌ه اضافت بیانیه‌در (ومحله یه کلمیه (وصف این خانه
مصدرك مفعولنه در (بخر باحرف تأکید (وخر خاء معجمه‌نك فتحی وکسریله فعل امر مفرد مخاطب
صاتون ال دیمکدر (همسایهٔ اویی لامیه (ویا ضمیر خطاب (محصول ترکیب) (براوك عقد
شراسنده متردد ایدم (یعنی براو المق استردم برجهود دیدی بن بومحله‌نك قدیمی کدخدالرندنم
بواوك وصفنی شویله که وار در بندن صور صاتون ال که هیچ عیبی یوقدر دیدم اندن غیری که
سن انك قوکشوسیسن (یعنی سنك همسایه لکك مذکور خانه یه عیب عظیمدر (زیرا الجار قبل الدار در
* قطعه * (خانهٔ را که چون تو همسایست * ده درم سیم کم عیار ارزد * خانهٔ یا حرف وحدت
(وهمزه حرف توسل (ورا حرف تخصیص (همزه یی حرف وحدت دیین وحدتی بیلمزیمش (که
حرف بیان (چون ادات تشبیه (همسایه‌ده هاء رسمی (وهمزهٔ مجتلبه لفظده وکتابنده ترك ولنمق
کرك (نتکه خمسهٔ نظامینك لیلی ومجنوننده واقعـدر (بیت) (در بند کشادن خزینم)
ترسم زکلید آبکینم (صلنده خزینه‌ام وآبکینه‌ام در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی
لکن شراح جمیعا بو حذف وایصاله اشارت ایلمامشلر (ده درم اون اقچه (سیم کم عیار بیانیـه
عیار عینك کسریله مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر برنسنه‌نك وزنی بیلمکه دیرلر یعنی ثقلت وخفتنی
تشخیص ایلمکه که ترکیجه اکاداره دیرلر (ارزد فعل مضارع مفرد غائب دکر یعنی بهایه دکر دیمکدر
ارزیدندن (محصول بیت) حضرت شیخ جهوده خطاب ایدوب بیوررکه براوك که سنك کبی
همسایه‌سی اوله عیاری اکسك اون درم کومسه دکر یعنی قلب کومشك اون اقچه‌سنه دکر معلومدر که
کومش قلب اولنجه اقچه سیده قلب اولور پس اواون دغل اقچه یه دکرمش * لیکن امیدوار بایدبود *
که پس از مرك تو هزار ارزد * امید میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (وار بونده ادات نسبتدر
لی معناسنه امیدلی دیمکدر (بود بونده بودن معناسنه‌در (که حرف بیان (مرك تو لامیه مرك کاف عجمله
موت معناسنه‌در تونك ضمی اشباع اولنوب ضرورت وزن ایچون بر واو متولد اولور یعنی واو رسمی
واو اصلی کبی اوقونور (محصول بیت) جهوده خطاب ایدوب بیوررر اما امیدلی اولمق کرك که سنك
مرککدن صکره بیك دکر ظاهر بیور دیغی بیك درم کامل عیار مراددر زیرا ایتنده مقدار مسکوت
عنه‌در یعنی همسایه لکدن سنك کبی پلید وخبیث اکسك اولنجه بیك درم سیم تمام عیار دکر
* حکایت * یکی از شعرا پیش امیر دزدان رفت وثنا کفت فرمود تا جامه اش بستدند وازده بدر کردند
سکان در قفای او افتادند خواست تا سنکی بردارد زمین یخ بسته بود عاجز شد کفت این چه حرام
زاده مردمانند که سك را کشاده اند وسنك را بسته امیر از غرفه بشنید وبخندید وکفت ای حکیم
از من چیزی بخواه کفت جامهٔ خودمی خواهم اکر انعـام فرمایی * پیش امیر دزدان لامیه لردر
حرامیلر بکی قنده دیمکدر (تا حرف تعلیل (بستدند باحرف تأکید (ستدند فعـل ماضی
جمع غائب الدیلر دیمکدر (ده کسر دال ایله وهاء اصلیه ایله کویدر قریه معناسنه (سکان الف
ونون ایله جمع اولدی ذی حیات اولدیغیچون (در حرف صله (قفا قافك فتحیله اکسه دیمکدر
فارسیجه حیره دیرلر حاء حطیله (تا حرف تعلیل (یخ یانك فتحیله بوز دیمکدر (بسته ماضیدن قسمدر
بغلمش دیمکدر طوکمش معناسنه (یخ مبتدا (وبسته بود خبری (وزمین مقدم مفعولیدر خبرك

ردشعی

(غرفه غینك ضمی و رانك سكونیله چارطاق معناسنه در (محصول تركیب) شعرادن بری
حرامیلر بكینك یانه واردی ودعا وثنا ایدی بیك بیوردی تا كیم لباسنی آلدیلر وكویدن طشره
ایلدیلر ایتلر اردینه دوشدیلر دیلدی تا برطاش قالدره ایتلره آتمق ایچون طپراق طوكش ایدی عاجز
اولدی ایتلر هجومندن دیدی بونه حرامزاده مردملردر كه ایتلری آچمشلر یعنی چوزمشلر وطاشلری
بغلمشلر امیردزدان چارطاقدن ایشتدی و كولدی ودیدی شاعره ای حكیم بندن برنسنه دیله یعنی
بندن بخشش ایسته شاعر دیدی كندی لباسم استرم اكر انعام بیوررسك یعنی بكا كندی لباسم
ویررسك همان عین احساندر * بیت * امید وار بود ادمی بخیر كسان * مرا بخیر تو امید نیست
شرمرسان * امیدوار تخفیف میم ایله (باحرف صله (خیر كسان لامیه در (مرا را حرف تخصیص
(باحرف صله (خیر تو لامیه (امید تشدید میم ایله (شرمرسانك مقدم مفعولیدر (رسانیدندن
فعل نهی مفرد مخاطب ایرشدرمه دیمكدر (الف ونون ادات تعدیه در (محصول بیت) آدمی یعنی
انسان كیمسه لر خیرینه یعنی احسانه امید واردر حاصلی انسان خلقك خیرات ومبراتنه راجی در
(اما بنم سنك خیریكه امیدم یوقدر همان بكا شر ایرشدرمه حاصلی فائده وجائزه دن كچدم
همان بكا ضرر وزیانك طوقنمسون * مصراع * رضینا من نوالك بالرحیل * رضینا فعل
ماضی متكلم مع الغیردر علم بابندن (من اكا متعلق (نوال نونك فتحیله احسان وعطیه معناسنه در
(كاف محلا مجرور مضاف الیهیدر نوالك (باحرف جر رضینایه متعلق (رحیل فعیل وزنی
اوزره اسمدر كوچ یعنی سفره كتمك معناسنه مصدری رحلت كلور نشدت وزنی اوزره حرف
من بونده بدل معناسنه در (محصول مصراع) رضینا بالرحیل من نوالك یعنی سنك احسانكدن
كتمكه راضی اولدق حاصلی سلامتله بوندن كتمك سندن بزه عظیم عطیه در * سالاردزدان را
بر و رحمت امد جامه اش بفرمود وقباپوستینی بر و مزید كرد ودرمی چند بداد * سالار هر نسنه نك
اولوسنه دیرلر مثلا سپهسالار عسكر باشی یه وخوان سالار چاشنكیر باشی یه وقس (دزدانه اضافی
لامیه (ورا ادات تخصیص حرامیلر اولوسنك دیمكدر (بر وضمیر شاعره راجعدر (قباپوستین
تركیب مرجی كوركلی اوكی آچق قفتان دیمكدر (ویا حرف وحدت (بو تركیبی حرف عطفله ایراد
ایدنلر استعمال لرندن آكاه دكللرمش (مزید مصدر میمیدر زیاده معناسنه (محصول تركیب)
دزدان اولوسنك اول شاعره مرحمتی كلدی پس لباسنی ویردی وبر كوركلی فراجه اوزرینه
زیاده ایلدی و برنیجه اقچه ده ویردی * حكایت * منجمی بخانهٔ خود در آمد مرد بیكانه رادید
بازن او بهم نشسته دشنام داد وسقط كفت فتنه وآشوب برخاست صاحب دلی برین واقف شد
وكفت * منجم اسم فاعلدر تفعیل بابندن (زمانی بنجه حصه ایدنه دیرلر نتكه احمد داعی عقود
جواهرده نظم ایلمش (مصراع) منجم آنكه زمانی بچند پاره كند) (ویا حرف وحدت (با حرف
صله (خانهٔ خود لامیه (درامد كیردی دیمكدر (مرد بیكانه بیانیه (با حرف مصاحبت (زن او لامیه
(بهم بری برله (نشسته اوتورمش (سقط نامعقول كلمانه دیرلر (فتنه دشنامه وسقطه مترتبدر
(آشوب فتنه یه عطف تفسیریدر (محصول تركیب) برمنجم كندی اوینه كیردی بیكانه ار كوردی
عورتیله اوتورمش حریفه سوكدی وسقط سویلدی پس فتنه وآشوب قالقدی حاصلی
غوغا پیدا اولدی برصاحب دلكه حضرت شیخ اولمق احتمالی واردر بوقصه یه واقف اولدی
ودیدی * بیت * تو براوج فلك چه دانی چیست * چون ندانی كه درسرای تو كیست * اوج
بونده اوست معناسنه در همزه نك فتحیله فلكه اضافی لامیه در (سرای بونك كبی یرلرده
او معناسنه در یعنی خانه (محصول بیت) منجمه خطاب ایدوب دیرسن فلك اوزره نه بیلورسن
نه وار چونكه بیلمزسین كه سرایكده كیم وار یعنی اولكه سطح زمینده وشهركده ومحلكده اوله

ودابن سید علی وسروری

ایچنده

وایچنده كیم اولدیغن بیلمزسین پس فوق سماده واقع اولان كواكبك احوال واطوارینی ودور
وسیرینی نه بیلورسین ونه اكلرسین دیمكدر * حكایت * خطیبی كریه الصوت خود را خوش
اواز پنداشتی وفریاد بی فائده برداشتی كفتی نعیب غراب البین در پردهٔ الحان اوست یا ایت (ان
انكر الاصوات لصوت الحمیر) درشان او * خطیبی (یا حرف وحدت (كریه الصوت یعنی قبیح
الصوت چركین اوازلی دیمكدر (خوش اواز وصف تركیبیدر كوزل اوازلی معناسنه (پنداشتی
(یا حرف حكایه ظن ایدردی (فریاد بی فائده بیانیه (برداشتی یا حرف حكایه قالدرردی یعنی
فریاد ایدردی (كفتی دیدك یعنی صوتنی ایشیدیدك دیدك (نعیب نونك فتحی وعینك كسری
وسكون یا ئله فعیل وزنی اوزره قرغه اوازی نعب ینعب نعبا ونعیبا ونعابا ونعابا فتح بابندن ضرب
دنده مستعملدر قلتله حاصلی قرغه اوازنه دیرلر (غراب البین الهجه قرغه كه عرب انكله تطیر
وتشؤم ایدر زیرا عربك عادتیدر قچنكیم اودن سفره ویا بر مهم مصلحته چقسه اكر بو قرغه بولده
بولنوب صاغ جانبه اوچرسه مباركدر دیو چكلوب كیدر واكر صول جانبه اوچرسه نامباركدر
دیو دوزار اوینه كیدر (بین بانك فتحیله اضداددندر وصال وفراقده مستعملدر بونده فراق
معناسنه در عبارت ظاهردن مفهوم اولان شأمت اوازنده اوله (الحان بونك كبی یرلرده اواز
پرده سی معناسنه در (یا حرف عطف (ان حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (انكر اسم تفضیلی
چركینرك دیمكدر (اصواته اضافی لامیه در (لام ادات تأكید صوت الحمیر تركیب اضافی
لفظا مرفوع خبران در (شان بونده حال معناسنه در (محصول تركیب) كریه الصوت برخطیب
كندینی خوش اواز ظن ایدردی وبی فائده فریاد وفغان قالدرردی دیدك كه غراب البین اوازی
انك الحانی پرده سنده در یعنی اوازی همان غراب البین اوازیدر ودیدك كه مذكور آیت انك
شاننده نازلدر * بیت * اذا نهق الخطیب ابو الفوارس * له صوت یهد اصطخر فارس * اذا
ادات شرط (نهق فعل ماضی مفرد مذكر غائب حمار اكردی دیمكدر (خطیب لفظا مرفوع
فاعلی (ابو الفوارس لفظا مرفوع بدلدر خطیبدن (ویا عطف بیان اصلنده ابو الفوارس ارسلانه
كنیتدر اما بونده حمار مراددر (نهق قرینه سیله (له صوت جملهٔ اسمیه جواب اذادر (یهد فعل
مضارع مفرد مذكر غائب ییقار دیمكدر جملهٔ فعلیه صفت صوتدر (اصطخر فارس مملكتنده
برمحكم حصارك اسمیدر یهدك مفعول به صریحیدر فارسه اضافی لامیه در سینلر ساكن اوقونمق
كرك كیم ناموزون اولمیه (محصول بیت) قچنكیم خطیب ابو الفوارس نهاق ایلیه یعنی حمار كبی
آغراسه انك برصوتی واردر كیم فارسك اصطخر نام قلعه سنی هدم ایدر یعنی ییقار زیرا اصوات
شدیده نك هدم بنیانده تأثیر خاصی وار نتكه شرح مواقفده بحث اصواتده مذكوردر
* مردمان ده بعلت جاهی كه داشت بلیتش می كشیدند واذیتش مصلحت نمی دیدند تا یكی از خطبای
آن اقلیم كه باوی عداوت نهانی داشت باری بپرسیدن او آمده بود كفت ترا خوابی دیده ام خیر
باد كفت چه دیده كفت چنان دیدم كه ترا اواز خوش بود ومردمان از نفست در راحت بودند
خطیب اندرین لختی بیندیشید وكفت چه مبارك خوابست كه دیدی كه مرا بر عیب خویش مطلع
كردانیدی معلوم شد كه اواز ناخوش دارم وخلق از نفسم در رنجند توبه كردم ازین پس كه
نخوانم مكر باهستكی * مردمان ده لامیه (با حرف مصاحبت (علت جاه لامیه (یعنی
خطابت منصبی علتیله (ویا حرف وحدت (بلیت بلا معناسنه در (واذیت اول وزنده اذا
معناسنه (تا حرف انتها (خطبا خطیبك جمعیدر (آن اقلیمه اضافی لامیه در (كه حرف رابطه
صفت (باوی یعنی خطیب مذكور ایله (عداوت نهانی بیانیه (خواب بونده دوشدر
(آواز خوش بیانیه (نفست حركاتله مراد كلامدر (لختی یا حرف وحدت برپاره دیمكدر آواز ناخوش

بیانیه (در حرف ظرف و یا حرف تأکید (رنج اسمدر الم معناسنه ونون ودال ادات جمع رنجیده درلر دیمکدر (و یا رنجند فعل جمع مضارع غائب حرف تأکید ایله در رنجند انجنورلر دیمك اوله (لیکن بو قول وهن دن خالی دکلدر (مکر الا معناسنه در (محصول ترکیب) (کویك خلق برمنصب علیله که انك وار ایدی یعنی خطابت منصبی سببیله بلاسنی چکرلردی واذاسنی مصلحت کورمزلر ایدی تا اول اقلیمك خطباسندن بری که انکله نهانی عداوتی وار ایدی برکره انك زیارتنه کلوب انی صورمغه کلدی (حاصلی حالن پرسش ایلمکه کلمش ایدی کلن خطیب دیدی سکا بردوش کورمشم خیر اوله دیدی نه کورمش سین دیدی شویله کوردم که سنك خوب اوازك وار ایمش وخلق نفسکدن راحتده ایمشلر خطیب بونده برپاره فکر ایلدی اندن صکره دیدی بونه مبارك دوشدر که کوردك که بنی کندی عیبمه مطلع ایلدك (معلوم اولدی که آوازم ناخوشدر وخلق نفسمدن زحمتده درلر توبه ایلدمکه بوندن صکره خطبه یی اوقومیم الا یا پچه یا پچه * قطعه * از صحبت دوستان برنجم * کاخلاق بدم حسن نمایند * صحبت دوستان مصدرك مفعولنه و یا فاعلنه اضافتیدر (برنجم بو صیغه اسمه وفعله محتملدر اسم اولنجه باحرف ظرف اولور (معناسی المروز حمتده یم اولور (فعل اولنجه باحرف استمرار اولور معناسی انجنورم دیمکدر ولکل وجهة (پس اسمینی قبول ایدمنه دخل ایلین کندی مدخولدر مصراع ثانی مقام تعلیلده در (که حرف تعلیل (اخلاق بد بیانیه (ومیم ضمیر معناده نمایندہ مقید در (حسن سینك فتحیله کوزل دیمکدر (نمایند فعل مضارع جمع غائب کوستررلر دیمکدر متعدیدر (نمایندن (محصول بیت) دوستلرك مصاحبتندن رنج والمده یم و یا انجنورم (زیرا برامز اخلاقی (یعنی خویلریمی وعادتلریمی بکا کوزل کوستررلر عیبم هنر وکمال بینند * خارم کل و یاسمن نمایند * (محصول بیت) عیبمی هنر وکمال کوررلر و یه کوسترلر دیکنی بکا کل و یاسمن کوسترلر (یعنی بکا محبتلرندن چرکینلریمی کوزل کوسترلر کو دشمن شوخ چشم چالاك * تا عیب مرا بمن نماید * کو کاف عربك ضمیله ادات استفهامدر (دشمن شوخ چشم بیانیه در (وچالاك که اضافتده بویله در (شوخ چشم وصف ترکیبیدر کستاخ معناسنه (وچالاك بونده بی پروادر (دشمنده اسم جنس و یا اسم جمع معنالری ملحوظ اولمق کرك که ردیفده واقع ولان فعله مطابق وموافق اوله (تا حرف تعلیل (عیب مرا لامیه در ونمایندك مفعول صریحی (بمن باحرف صله (وبمن مفعول غیر صریحیدر (محصول بیت) قنی بی پروا کستاخ دشمن تا کیم بنم عیبمی بکا کوسترەلر یعنی جناب ایلیوب دلنه کلنی بی پروا سویلەلر * حکایت * یکی در مسجد سنجار به تطوع بانك نماز کفتی باوازی که مستمعان را ازو نفرت بودی وصاحب مسجد امیری بود عادل ونیکوسیرت نخواستش که دل آزرده کرد د کفت ای جوانمرد این مسجدرا مؤذنان قدیمند که هر یکی را پنج دینارا درارست وترا ده می دهم تا بجای دیکر روی برین اتفاق افتاد وبرفت بعد از مدتی پیش امیر باز آمد وکفت ای خداوند برمن حیف کردی که بده دینارم ازین بقعه روان کردی آنجا که رفته ام بیست دینارم میدهند که جای دیکر روم قبول نمی کنم امیر بخندید وکفت زینهار نستانی که به پنجاه دینار هم راضی شوند مسجد سنجار یه تقدیری قصبهٔ سنجار یه در (وسنجار سینك کسریله بغداد جانبنده موصله قریب بر کوزل قصبه درلیکن بو زمانده خرابه مشرف اولمشدر (تطوع تفعل بابندن مصدر در اجرتسز معناسنه (بانك نماز یعنی اذان (کفتی یعنی اوقوردی (باوازی باحرف مصاحبت (و یا حرف وحدت (نخواستش فعل نفی ماضی فاعلی تحتنده مستتر امیره راجع (وشین ضمیر منصوب متصل مذکور مؤذنه راجع (کفت امیر دیدی (ادرار وظیفه معناسنه در (روی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کیده سین دیمکدر (بقعه پارهٔ ارض معناسنه در

رد سروری

دوست عیبم ستر ایدر دشمنی اکا ابدر خوبدر بانمده احبابمدن اعدالرنیم حاشی

اما بونده مراد مسجد مذکوردر (نستانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب المیه سین دیمکدر (محصول ترکیب) بریسی مسجد سنجار یه ده رایکان بلا اجرت اذان اوقوردی برادا زایله که مستمع اولنلرك اوازندن نفرتی اولوردی یعنی اوازندن نفرت ایدرلردی حال بو که مسجدك صاحبی برعادل ونیکوخلق بربك ایدی دیلمزدیکه دل آزرده اوله بك دیدی ای جوانمرد بو مسجدك قدیمی مؤذنلری وار که هر بریناك بش التون ادراری ووظیفه سی وار وسکا اون التون ویره یم تا کیم غیری یره کیده سین بو حال اوزره اتفاق واقع اولدی یعنی اون دیناری قبول ایلدی وکندی برمدتدن صکره بنه بکك اوکنه کلدی ودیدی ای خداوند بکا حیف ایلدك که بو بقعه دن بنی غیری یره کوندردك اول یره که بوندن کتدم یکرمی التون ویررلر غیری یره کیدم اما قبول ایلمیم بك کولدی ودیدی زینهار المیه سین که اللی دیناره راضی اولورلر * بیت * به تیشه کس نخراشد زروی خارا کل * چنان که بانك درشت تو میخراشد دل * تیشه کسر وکلنك وچیه بونده چیه مراددر (نخراشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طرملامز وقازیمز بونده ایکیسنده مساغ وار (خارا بونده قره طاش معناسنه در (بانك درشت بیانیه (درشت دالك وراتك ضمیله ایری معناسنه در ملایم مقابلی (تو یه اضافتی لامیه در (میخراشد فعل مضارع مفرد غائب طرملار دیمکدر (محصول بیت) قره طاش یوزندن چیه ایله کیمسه بالجغی قازیمز وقاشیمز وطرملامز انجلین که سنك ناساز ایری اوازك کوکلی طرملار حاصلی قره طاشك اوزره چیه حرکتندن واقع اولان بجردی کوکلی انجلین طرملامز که سنك بوغون وناهموار آوازك (میخراشدك فاعلی تحتنده بانکه راجع ضمیردر ومفعولی دلدر * حکایت * ناخوش آوازی ببانك بلند قرآن همی خواند صاحب دلی بر و بکذشت وکفت ترا مشاهره چندست کفت هیچ کفت پس این زحمت بخود چرامی دهی کفت از بهر خدامی خوانم کفت از بهر خدا مخوان * مشاهره ماه بماه متعین اولان وظیفه یه دیرلر زیرا عربجه ماه شهردر (محصول ترکیب) برناخوش وناساز اوازلی کیمسه بلند اوازایله قرآن اوقوردی برصاحب دل اکثر احتمال حضرت شیخ کندیلری مراد در قاریء ناسازك یاننددن کچدی ودیدی سنك آیده وظیفك نقدردر دیدی هیچ دیدی پس بوزحمتی کندیکه نیچون و یرسین دیدی الله ایچون اوقورم دیدی الله ایچون اوقومه یعنی الله ایچون اولسون اوقومه یعنی اوقومك الله ایچون اولسون کلامده ایهام وار فندبر * کر تو قرآن بدین نمط خوانی * ببری رونق مسلمانی * نمط نونك ومیمك فتحه لریله اسلوب دیمکدر (خوانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بونك کبی فعللرك آخرنده یاره یا خطاب ایچوندر دیمك زائددر زیرا بونلرك افعالی خطاب ایچون اولدقلری یاء ضمیراعتباریله در پس یا یی افراد بالذکر ایلیك امر زائد اولور (ببری فعل مضارع مفرد مخاطبدر باء استقبالی ظرفاء عجم مکسور اوقور اما روستایلری مضموم (پس ضمه ایله اوقو یانلر روستایلق ایدرلر (رونق حسن ولطافت معناسنه در (مسلمانی یه اضافت لامیه لردر (و یا حرف مصدردر (محصول بیت) اکر سن قرآنی بو اسلوب وطریق ایله اوقورسك مسلمانلق لطافت وصفاسنی ازاله ایدرسین حاصلی مسلمانلقده عرض ونام وناموس قومیوب هب غایه ویررسین * باب پنجم درعشق وجوانی * بشنجی باب عشق وجوانلق بیاننده در * حکایت * حسن میمندی را کفتند سلطان محمود چندین بندهٔ صاحب جمال دارد که هر یك بدیع جهانند چه کونه است که با هیچ یك از ایشان میلی ومحبتی ندارد چنان که با ایاز که اورا زیاده حسنی نیست کفت هر چه در دل فرود آید در دیده نکو نماید * میمندی را ادات مفعول (بندهٔ صاحب جمال بیانیه (که حرف رابط صفت (بدیع غریب وعجیب معناسنه در

رد سروری وشمعی

رد شراح جمیعا

(جهانه اضافت لامیه در (باهیچ یا حرف صله (میلی ومحبتی یالری حرف تنکیر (حسنی یا حرف
تنکیر (دردل در حرف صله (فرود آید کیره دیمکدر یعنی هرنسنه که کوکله کیره ومقبول خاطر اوله
دیمکدر دردیده (در حرف صله دیده یه دیمکدر (نکوابو (نماید فعل مضارع مفرد غائب
مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (محصول ترکیب) سلطان محمودك وزیری حسن میمندی یه
سؤال ایلدیلر که سلطان محمودك بو قدر بندهٔ صاحب جمالی وار که هر بری جهانك
بدیعلریدر یعنی هر بریسی یکتای عالمدر نیچوندر که هیچ بریسنه انلردن ایازه اولان کبی میل
ومحبتی یوقدر که انك ارتق حسنی یوقدر یعنی صاحب جمال دکل ایکن بوکه بوقدر انجذاب
وتوددندر میمندی دیدی هرنسنه که کوکله کیره وکوکل انی قبول ایلیه کوزه ایو کورینور
ابدی اوله پادشاهك کوکلنه کرمشدر که کوزینه شیرین کورینور (میلی ومحبتی یالرینی
وحدت ایچون اعتبار ایدنه اعتبار اولماز * مثنوی * هر که سلطان مرید او باشد * کر همه بد کند
نکو باشد (محصول بیت) هر کیمسه که سلطان آنك مریدی اوله یعنی طالبی اوله اکرچه جمیع ایشلدیکی
ردشمعی
ایشی یرامزایسه ده اکا ایو اولور یعنی کوزینه کوزل کورینور بو نظمك اولنده مثنوی برینه بیت یازانلر
هیچ نسخه صلری یوق ایمش * وانکه را پادشه بینداز د * کسش از خیل وخانه ننوازد * خیل
فارسیده بولك وقبیله معناسنه در بعض نسخه ده خیل خانه اضافتله واقعدر یعنی اوجاعندن
ردابن سیدی علی وسروری
دیمکدر (ننوازد فعل نفی مضارع مفرد غائب در نوازیدندن نواختندن دینلر احوال اشتقاقله اشنا
دکللریمش (محصول بیت) اما اول کیمسه یی که پادشاه اتار یعنی ردایدر انی اوجاعندن وتوابعندن
ردابن سیدی علی وسروری
کیمسه اوخشامز یعنی رعایت ایلمز (حاصلی پادشاهك مردودی اولان تمام آدمسنك مردودیدر زیرا
الناس علی دین ملوکهم در پس ناسك قبولی پادشاهك قبولنه موقوفدر * قطعه * کسی بدیدهٔ
انکار اکرنگاه کند * نشان صورت یوسف دهد بناخوبی * کسی یا حرف وحدت (با حرف
مصاحبت (دیدهٔ انکار بیانیه در (نشان صورت یوسف لامیه لر در (با حرف مصاحبت (نا حرف
توصیف نفی (ویا حرف مصدر (محصول بیت) بر کیمسه اکر انکار کوزیله نظر ایلرسه یعنی
محبتله باقمسه وکوکل کوزیله التفات ایلمسه یوسفك صورتی نشانی بو قدر حسنله مشهور
ایکن ناخوبلغله یعنی حضرت یوسفك حسن برکالنی چرکنلکله وصف ایدر دیمکدر نشان
دهدك مقدم مفعول صریحیدر (وبناخوبی غیر صریحی * وکر بچشم ارادت نکه کند دردیو *
فرشته ایش نماید بچشم کروبی * واو حرف عطف (وادات شرط سابقه معطوف
(با حرف مصاحبت (چشم ارادت بیانیه (در حرف صله (دیو شیطانه دیرلر (فرشته های رسمیله
فارسیده ملکه دیرلر سروشده دیرلر (وهمزه حرف بجتلبه (ویا حرف وحدت (وشین ضمیر
نکه کندك فاعلی که کسی در اکا راجعدر (نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول
معناسنه کورینور دیمکدر فاعلی دیوه راجع ضمیردر (بچشم با حرف صله (شین سابق
معنی جهتنده چشمه مقید در بچشمش تقدیرنده (کروبی کافك فتحی وراء مشددك ضمیله
ملائکهٔ مقربین در شرح موافقده تخفیف راایله یازارپس بونده تشدید ضرورت وزن ایچوندر
وعوام دللرنده تحریفاتندر فرشته یه صفتدر (محصول بیت) واکرمذکور کس چشم ارادت
ومحبتله دیوه نظر ایدرسه آنك چشمنه دیو فرشتهٔ کروبی کورینور (حاصلی بر بد شکل
شخصه عین مودت ومحبتله نظر ایلسك کوزوکه یوسف ثانی کورینور (اما بر خوب جماله
انکار نظریله نظر ایلسك کوزوکه اقبح ناس کورینور چشمی کروبی یه اضافت ایدنلر اعماق
ایلشلر * حکایت * کویند خواجهٔ را بندهٔ نادر الحسن بودو با او بر سبیل مودت ودیانت
نظری داشت بایکی از دوستان کفت دریغ اکر این بندهٔ با چنین حسن وشمائلی که دارد

زبان

زبان درازو بی ادب نبودی کفت ای برادر چون اقرار دوستی کردی توقع خدمت مدار
عاشق ومعشوق درمیان آمد مالکی ومملوکی برخاست * خواجه لفظ مشترکدر
وزرانه و بازرکانلره و تعظیمی واجب اولنلره مستعملدر (خواجهٔ و بندهٔ ده یالر حرف
وحدتدر (وهمزه لر حرف توسط (همزلری حرف وحدت طوتنلر فارسیدن خبردار
دکللرایمش (نادر الحسن بونده بی نظیر معناسنه در (نظری یا حرف تنکیر (حرف وحدت
رد ابن سید علی وشمعی
دیین اصابت ایلدی (بایکی با حرف صله (شمائل شمالك جمعیدر شینك کسریله خلق وخوی
رد شمعی
معناسنه (اما بونده مطلق جمالدن عبارتدر (که حرف رابط صفت (زبان دراز وصف
ترکیبی دراوزون دیللی معناسنه (اقرار دوستی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (توقع خدمتده
بویله در (عاشقی ومعشوقی ومالکی ومملوکی یالری حروف مصدر در (محصول ترکیب)
حکایت ایدرلر که برخواجه نك فایق الجمال بربنده سی وارایدی واول بنده یه محبت
ودیانت طریقی اوزره نظری وارایدی یعنی اکا نظری حقیقی ایدی نفسانی دکل ایدی
خواجه بر وجه شکایت دوستلردن برینه دیدی حیف اکر بو اوغلان بو مجلین حسن
وجماله که مالکدر زبان درازو بی ادب اولمیدی اول دوست دیدی ای برادر چونکه
دوستلق ومحبت اقرارینی ایلدك اندن خدمت وحرمت امیدینی دوتمه عاشقلق ومعشوقلق ارایه
کلدی افندیلك وقوللق مرتبه لری قالقدی بلکه قضیه عکس اولدی نتکه قطعه نك بیتلرندن
مفهومدر * قطعه * خواجه با بندهٔ پری رخسار * چون درآید ببازی وخنده * خواجه مبتدا
وبیت ثانی خبری وبو بیت اکا مرهوندر (با حرف مصاحبت (بندهٔ پری رخسار بیانیه
(پری رخسار وصف ترکیبی درپری یوزلی دیمکدر (ببازی با حرف صله (وبازی
باء اصلیه ایله اویون معناسنه در (وخنده اسم مصدر کولش وکولمه دیمکدر (محصول بیت)
خواجه پری رخسار بنده سیله چونکه اوینامغه وکولمکه کله یعنی مصاحب جانی منزلنه تنزیل
ایلیه * چه عجب کر چو خواجه ناز کند * وین کشد بار ناز چون بنده * ناز کندك فاعلی بنده یه
راجع ضمیردر (وین اشارتدر خواجه یه کشدك فاعلیده اکا راجع ضمیردر (بار نازبیانیه
(محصول بیت) خواجه بنده سیله لاتکلف اولنجه استفهام انکاری طریقیله بیوررنه عجب
یعنی عجب دکلدر اکر بنده خواجه کبی فخروناز ایدرسه وبوخواجه نازیوکنی چکرسه بنده
کبی یعنی بویله اولنجه قول افندیلك ایدرسه عجب دکل بعض نسخه ده بو بیت واقع اولمش
* بیت * غلام ابکش باید وخشت زن * بود بندهٔ نازنین مشت زن * ابکش سقا دیمکدر
وصف ترکیبیدر صوچکیجی معناسنه (خشت زنده وصف ترکیبیدر کرپیچی وکرمدجی
دیمکدر حاصلی خدمتکار دیمکدر (خشتك خاسنده کسر وضم جائزدر (لیکن بونده ضمیله در
مشت زده وصف ترکیبیدر سابقیان اولنان کبی (محصول بیت) قول جنسی سقا وکرپیچ
وکرمدجی کرك یعنی دلبر جنسی کرکمز زیرا نازلی قول افندیسنه یومرق اورو جی اولور
یعنی افندیسنه حرمت ایده کن اولماز بو بیتی نثر شکلنده یازان اوزاندن خبردار دکل ایمش
ردشمعی
* حکایت * پارسایی رادیدم بمحبت شخصی کرفتار ورازش از پرده برملا افتاده چندان که ملامت
دیدی وغرامت کشیدی ترك تصابی نکردی وکفتی * پارسایی را یاادات وحدت (ورا ادات
مفعول (شخصی یا حرف وحدت (شیخ شخص تعبیرنده ایهام ایلش فقد بر (ملا میمك
فتحیله ضد خلادر (یعنی آشکاره اولمش (غرامت بونده عذاب والم معناسنه در (ترك تصابی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تصابی اشتیاق ومحبت معناسنه در (نکردی (وکفتی (یعنی
عشق ومحبتی ترك ایلمزدی ودیر ایدی (یالر جمیعا حکایت افاده ایدر (محصول ترکیب)

برعابدی کوردم بر کیمسه نك محبتنه کرفتار ومبتلا اولمش وراز محبت وعشقی کتمانه مالك اولمادیغندن ملایه دوشمش یعنی عالمه فاش اولمش اولقدر که سودیکندن ورقبادن ملامت وجفا کورردی وعذاب ومحنت چکردی تصابی وعشق جانانی ترك ایلزدی ود یرایدی * قطعه * کوته نکنم زدامنت دست * ورخود بزنی بتیغ تیزم * کوته کوتاهدن مقصوردر قصه دیمکدر رقصیر معناسنه (محصول بیت) ای دوست سنك دامنکدن المی کوتاه ایلم (یعنی الم چکمم واکرخود بنی اتی یعنی کسکین قلجله اوررسکده یعنی بنی تیغ تیزایله پاره پاره ایدرسکده الیمی انکلکدن وکوکلومی محبتکدن المام * بعد ازتو ملاذ وملجأم نیست * هم درتو کریزم ازکریزم * بعدازتو سندن صکره وغیری دیمکدر (ملاذ وملجاء اسم مکانلردر صغنجق یری دیمکدر (در تودر حرف صله در بامعنا سنه‌در (کریزم فعل مضارع متکلم وحده قچارم دیمکدر (محصول بیت) ای جانان سندن صکره وسندن غیری بنا هکا هم بوقدرینه قهر وخشمکدن قچارسم سکا قچارم حاصلی دنیاده بنم سندن غیری کیمسه‌م یوقدر دیمکدر * باری ملامتش کردم وکفتم عقل نفیست راچه شد که نفس خسیس بر وغالب امدزمانی بفکرت فرورفت وکفت * باری باحرف وحدت (عقل نفیس بیانیه (نفس خسیسده بویله در (نفیس ایو (وخسیس الچق دیمکدر (بفکرت (باحرف صله (فرورفت طالدی دیمکدر (محصول ترکیب) برکره بن عابدی ملامت ولوم ایلدم ودیدم دیرشیخ سنك عقل نفیسکه نه اولدیکه نفس خسیسك اکا غالب کلدی برزمان فکره طالدی ودیدی * قطعه * هرکجا سلطان عشق آمد نماند * قوت بازوی تقوی رامحل * سلطان عشق بیانیه عشقه سلطان دیرلر عقله غالب اولدیغیچون (قوت بازوی تقوی لامیه وبیانیه در (ورا ادات تخصیص (محل مکان معناسنه در (محصول بیت) هریره که عشق پادشاهی کلدی اندن تقوی بازوسنك قوتنه محل ومکان قالمدی یعنی عشق وتقوی بر محلده جمع اولماز (پس عشق کلنجه تقوی قالقار نماندك فاعلی محلدر فتدبر * پاك دامن چون زید بیچاره‌ٔ * اوفتاده تا کریبان در وحل * پاك دامن وصف ترکیبیدر طاهر الذیل دیمکدر یعنی معصیتدن بری (چون واو اصلیه ایله ادات استفهامدر کیف معناسنه (زید زانك کسری وبانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر زیدندن (زیستن دن دینلر خطا ایلشلر (دیرلك ایدر یعنی معاش ایدر (بیچاره‌ٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل حرف وحدت همزه دردین زائد سویلمش (بیچاره زیدك فاعلیدر (اوفتاده واو ایله اصل اوزره صفت بیچاره در تقدیری بیچاره‌ٔ که اوفتاده باشد حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (تاحرف انتها (کریبان کاف عجمك ورانك کسرەلریله یقه دیمکدر (در حرف الصاق (وحل واوك وحاء حطینك فتحه‌لریله صوق بالچق دیمکدر چامور وبتاق معناسنه (محصول بیت) عابد عاشق دیرکه بربیچاره نیجه پاك دامن دیریله بیلورکه یقاسنه دك بتاغه وچاموره دوشمش اوله یعنی ارزوی طبع وهوای عشقه دوشن نیجه پرهیز ایدوب راه تقوایه وارە بیلور * حکایت * یکی را دل ازدست رفته بود وترك جان کفته ومطمح نظرا وجای خطرناك وورطهٔ هلاك نه لقمهٔ که متصور شدی که بکام آید ویامرغی که دردام افتد * یکی را (را حرف تخصیص (دل ازدست رفته بود کوکل الدن کتمشیدی یعنی عاشق اولمشیدی (ترك جان مصدرك مفعولنه اضافتیدر وکفته نك مقدم مفعولیدر جانك ترکنی سویلمشیدی دیمکدر (یاکو کلدن ویادلدن (ویاخود کفته مجازا کرده معناسنه اوله فتدبر (مطمح نظر لامیه در مطمح ایکی میمك فتحه‌لریله اسم مکاندر فتح بابندن مرتفع یردیمکدر (پس مطمح نظر کشینك کوزی مرتفع یره دوشمکدن کنایه‌در یعنی نظر

ردشراح جمیعا
ردشمعی

دوشجك یوکسك یر (جای خطرناك بیانیه (مطمح مبتدا) وجای خبری خطرناك بونده خوفناك معناسنه درقورقاجق یر دیمکدر (ورطهٔ هلاك بیانیه‌در زیرا ورطه هلاك معناسنه‌در وجائزدرکه ورطه کردابدن کنایت اوله که ترکیجه چولك وعربیجه دردور دیرلر (لقمهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه‌یه حرف وحدت دیبن وحدتی بیلزایمش (که حرف رابط صفت (متصور شدی یا حرف حکایه (که حرف بیان (با حرف صله (کام کاف عربیه‌له دماغ وچکه معناسنه در مقصود دهاندر کاف عجمیله ضبط ایدنلر خطا ایلدیلر (مرغی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (دام دوزاق معناسنه‌در (محصول ترکیب) برینك کوکلی الندن کتمش ایدی یعنی کوکلی الدیروب عاشق اولمشیدی وجان ترکنی سویلمشیدی یعنی راه جانانده هلاك اولورسم اولایم دیمشیدی زیرا سودیکی شاه زاده ایدی ومطمح نظری خطرناك وورطهٔ هلاك ایدی بوردیغی بو جهتدندر نه برلقمه ایدیکه متصور اوله ویا دیکه اغزه کلور یعنی بونك اغزینه دوشر لقمه دکل ایدی دخی برمرغ دکل ایدیکه دوزاغه دوشمك ممکن ومتصور اولیدی حاصلی انجلین عالی جناب شاهزاده سومك بونك وظیفه سی دکل ایدی * بیت * چودرچشم شاهد نیاید زرت * زروخاك یکسان نماید برت * درچشم درحرف صله (شاهد بونده محبوب معناسنه‌در (نیاید کلز یعنی کوزینه کورنمز (نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (بر بونده قت معناسنه در عربیده عندکبی (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر چونکه التونك واقچه‌لك شاهد کوزینه کرمز یعنی دلبر که مالکه اعتبار والتفات ایلمز زرایله خاك سنك قتکده برابر کورینور زیرا وسیلهٔ حصول مرام اولماز * یاران بنصیحتش کفتند که ازین خیال محال تجنب کن که خلقی هم بدین هوس که تو داری اسیرند وپای درزنجیر بنالید وکفت * بنصیحتش یعنی بطریق نصیحت (خیال محال بیانیه (تجنب تفعل بابندن مصدر در تبعد واحتراز معناسنه (که حرف تعلیل (خلقی باحرف وحدت (هم حرف عطف (بدین با حرف صله (ودال همزه دن مبدلدر بعض نسخه ده هوس برینه کنه واقعدر کانه که عالی جناب سومك کناهدر (که حرف رابط صفت (محصول ترکیب) عاشق بیچاره‌یه یارانی ودوستلری نصیحت طریقیله دیدیلرکه بوخیال محالدن تبعد واحتراز ایله یعنی بوزائد افکار واوهامدن صقین که سندن غیری نیجه خلق بوسودایه که سنك وار یعنی سن کرفتار اولدیغك درده کرفتار واسیرلردر وایاقلری زنجیر عشقده ثابت وبرقرار حاصلی سندن غیری نیجه کیمسه بوشاهزادهٔ بزرکوارك عشقنه کرفتار اولوب باشلرینه بلالر کلمش ومقصودلرینه وصول بولمامشلر پس بوهوسك ترکی اولی واحرادر بونصیحتی ایشیدنجه ایکلدی ودیدی * قطعه * دوستان کونصیحتم مکنید * که مرادیده برارادت اوست * دوستان منادی حرف ندا محذوف (کوفعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله (مکنید فعل نهی جمع مخاطب ایلمك دیمکدر (که حرف تعلیل (برارادت برحرف صله (محصول بیت) ای فلان دوستلره دی ای دوستلر بکا نصیحت ایلمك زیرا بنم کوکلم وکوزم اول جانانك ارادتنه دربکا هرنه دیلرسه ایلسون کرك لطفیله دیرکورسین کرك قهریله اولدرسین ارادت واختیار انکدر * جنك جویان بزور پنجه وکتف * دشمنان راکشند وخوبان دوست * جنك جو وصف ترکیبیدر جوییدندن لغتده جنك دیلیجی معناسنه در (اما استعمالده بهادر وصواش ارینه دیرلر (والف ونون ادات جمعدر مبتدا (ومصراع ثانی خبری (باحرف مصاحبت (زور پنجه لامیه (کتف بونده کاف عربینك کسری وسکون تایله یغرین معناسنه درکه فارسیجه شانه دیرلر (دشمنان کشندك مقدم مفعولی (ورا ادات مفعول (خوبان معطوفدر جنك جویانه

ردشمعی
ردشراح جمیعا

ومبتدا (ودوست خبری (محصول بیت) بهادر ارل پنجه قوتیله وشانه و بازو قوتیله
دشمنلری قتل ایدرلر وخوبلر دوستلرینی (یعنی عاشقلرینی * شرط مودت نباشد باندیشهٔ
جان دل از مهر جانان بر کرفتن * شرط مودت لامیه (با حرف سبب (اندیشهٔ جان لامیه
خوف جان دیمکدر (دل بر کرفتنك مقدم مفعول صریحیدر (واز مهر جانان لامیه غیر صریحی
(بر کرفتن قالدیرمق معناسنه در (یعنی محبتنی ترك ایلمك (معناسنی کوکل بوقاری طوتمق
دیمك قتی اشاغیدن طوتمش (محصول ترکیب) محبت شرطی دکلدر جان خوفیله
کوکلی جانان عشقندن قالدروب محبتندن فراغت ایلمك * مثنوی * تو که در بند ردشمعی
خویشتن باشی * عشق بازی دروغ زن باشی * بند خویشتن لامیه (عشق بازوصف
ترکیبی در محبوب دوست معناسنه اکثر میمون عشقلی معناسنده استعمال ایدرلر (ویاضمیر
خطابدر (دروغ زن وصف ترکیبی در (زنیدندن یلان اوروجی دیمکدر یعنی یلانجی معلوم
اوله که بعض الفاظ زدن ایله و بونك مشتقاتیله مستعملدر مثلا خنده زدن ولاف زدن
ودروغ زدن و بونلردن غیری (باشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بیتك اولنده تو مبتدا ومابعدی
صفتی وایکی وصف ترکیبلر تکرر خبر قبیلندندر (محصول بیت) سن که کندی قید کده
وهوسکده اوله سین یعنی مهر ومحبت جانانله تقید ایلمیه سین عشقبازسین یلانجی سین
یعنی محبوب دوست مدعی سین عاشق دکل سین (عشق بازی یاسی حرف مصدر اعتبار رد ابن سید علی
ایدوب در عشقبازی تقدیر ایدن مقید ربد ایمش (وحرف مصدر ظن ایدوب ترکیجه
معناسنی عشقبازلغی یلان اوروجی اوله سین دیوب عشق بازی دروغ زنه معطوفدر
دیین معناسنه چرکین اوینامشدر (ویای حرف وحدت طوتوب معناسنی یلانجی برعاشق رد سروری
اولورسین (یعنی یلانجی برعاشقسین دیین بی نظیر بریلان سویلمش * کرنشاید بدوست ره ردشمعی
بردن * شرط یاریست درطلب مردن * نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب عدم
امکاندن عبارتدر (بدوست با حرف صله (ره بردن یول ایلتمك یعنی واصل اولمق
(ره بردنك مقدم مفعولیدر (شرط یاری لامیه (ویاحرف مصدر (وسین وتا ادات خبر
(محصول بیت) اکر دوسته یول ایلتمك یعنی واصل اولمق ممکن ومیسر دکل ایسه یارلق
ودوستلق شرطیدر طلبنده اولمك (یعنی وصال میسر دکل ایسه عشقیله فراقنده
اولمك کرك (حاصلی عاشقه لایق اولان اتش محبتیله یانوب کول اولمق ومحبتنی ترك
ایلمامکدر * رباعی * خیزم چونماند بیش ازین تدبیرم * خصم ار همه شمشیر زند یا تیرم *
خیزم فعل مضارع متکلم وحده (ویافعل امر متکلم وحده قالقارم (ویاقالقایم (چو ادات
تعلیل (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر (بیش باء عربینك کسریله زیاده
معناسنه در (بونده غیر معناسنی متضمندر (ازین بیت ثانی یه اشارتدر (تدبیر نماندك فاعلی
(خصمدن جنس خصم (ویااسم جمع مراددر (وهمه تاکیددر (شمشیره (وتیره دکل بعضیلر
ظن ایلدیکی کبی (یاحرف عطف (وتیر شمشیره معطوفدر (بعض نسخه ده (با واقعدر ردشمعی
برنقطه ایله مع معناسنه تیرایله دیمك اولور (میم معناده زند فعلنه مقید در زندم تقدیرنده
(محصول بیت) قالقارم ویاقالقیم چونکه بوندن غیری تدبیرم قالمدی کرکسه جمیع رقبا
وخصما بکا قلج اورلر وکرکسه اوق ویابکا قلجله اوق اورلر (یعنی بنی قتل ایچون بکا براق
اوشوره لر * کردست رسد که استینش کیرم * ورنه بروم برآستانش میرم * کردست رسدا کر
ال ایریشورسه (یعنی ممکن اولورسه (که حرف بیان (استینك کیرمك مقدم مفعولی وشین
ضمیر دلده مذکور اولان جانانه راجعدر (کیرم فعل مضارع متکلم وحده دربونده طوتام دیمکدر

وزنه خوبان از نیاز اهل دل غافل نبند
عشقبازان اهل تقلیدند و اهل دل نبند
مطلب

(بو شرطیدنك جوابی محذوفدر فبها ونعمت دیجك یردر (ورنه والامعناسنه در (بروم فعل مضارع
متکلم وحده در رویدندن (بر حرف استعلا (استان معروف (وشین بند جانانه راجعدر (میرم
فعل مضارع متکلم وحده درمیریدندن اولورم دیمکدر (محصول بیت) قالقارم پس ال ایریشورسه که
یکی طوتوب یاپشم (یعنی جانانه واصل اولام فبها ونعمت والاوارورم ایشکنده جان ویروب اولورم
حاصلی یاوصاله حیات بولورم ویافراقیله ممات ایکیسیده عاشقه نسبت سعادت ابدیدر
* متعلقانش را که نظر در کار او بود وشفقت بر روزکار او پندش دادند وبندش نهادند سودی
نداشت * متعلقانش را (رااداة تخصیص متعلقلرینك دیمکدر (که حرف رابط صفت (در حرف
صله (کار او لامیه انك ایشینه یعنی له سنه ایدی (شفقت شین وفاوقافك فتحه لریله مرحمت دیمکدر
(باحرف صله (روزکار او لامیه در احوال واطوار دیمکدر (پند باء عجمیله نصیحت (وبند
باء عربیله قید وحبس دیمکدر (سودی یاحرف تنکیر (نداشت فعل نفی استقبال مفرد غائب
طوتمدی (یعنی ایلمدی (محصول ترکیب) متعلقلرینك که نظری انك ایشینه ایدی یعنی ایلیکنده وله سنه
ایدی یعنی هر وجهله اوکا یغن استرلر ایدی واحوال واطوارنه شفقت ومرحمتلری وار ایدی
بوکه پند ویردیلر واوستنه زنجیر و بوقاغی قودیلر یعنی اوردیلر فائده طوتمدی یعنی ویرمدی
نظر در کار او بودك معناسنی انك ایشنده انلرك نظری وار ایدی یعنی انی کوروب کوزدیرلر ایدی دینلر
مقصودجه بیان ایده ممشلر * بیت * دردا که طبیب صبر می فرماید * وین نفس حریص را
شکر می باید * صبر ایهام طریقیله مذکوردر (بری آرام وقرار معناسنه بریسیده بر آجی اوت که
بعض جامده شادروان اوزره سرنکون صارقدرلر که قورد ومیوب ییشاروب طورر لیکن بونك
اصلی بائك کسریله در (نفس حریص بیانیه (ورا حرف صله (می باید فعل مضارع مفرد غائب
کرك دیمکدر (محصول بیت) دردا وحسرتا که طبیب عشق صبر بیورر اما بونفس حریصه
شکر کرك (یعنی احباودوستان محبت جانان ترکنی بکا القا ایدرلر بوایسه زهر قاتل وسم هلاهلدر
نفس بوکه تحمل ایلمز بلکه حالنه مناسب ملایم نسنه استر (یعنی وصال جانان * مثنوی *
آن شنیدی که شاهدی بنهفت * بادل ازدست رفته میکفت * (آن شنیدی استفهامدر مخاطبدن
(که حرف بیان (شاهدی یاحرف وحدت (باحرف ظرف (ونهفت نونك وهانك ضمه لریله
کیزلی دیمکدر مخفی معناسنه (باحرف صله (دل ازدست رفته کوکلی الدن کتمش (یعنی عاشق
(رفتهٔ ده یاحرف وحدت وها حرف توسل ایکی یایله میکفته متعلقدر (محصول بیت) انی
ایشتدکی که برمحبوب مخفی جه یعنی تنهاده کندینك کوکلی الدن کتمشنه (یعنی عاشقنه سویلردی
مقول قول کلن بیتدر * تاترا قدر خویشتن باشد * پیش چشمت چه قدر من باشد * تا حرف توقیت
(ترا سنك دیمکدر تخصیص معناسنی افاده ایدر (پیش چشمت لامیه (محصول بیت) جانان
بیچاره سنه دیر مادام که سنك کندی قدرك اولور (یعنی مادام که سن کندی قدرکله وشانکله
مقید اوله سین سنك چشمك قتنده بنم نه قدرم ونه شانم اولور (حاصلی سن کندکله مقید اولمیوب
بلکه کوزك وکوکلك وظاهر وباطنك بنم محبت وعشقمله مقید اولمق کرکسین که سنك قتکده
بنم مقدارم اوله * پادشه زاده را که مطمح نظر او بود خبر کردند که جوانی برسر این میدان
مداومت می نماید خوش طبع وشیرین زبان سخنهاء لطیف ونکتهاء غریب ازو میشنویم چنین معلوم
میشود که شوری در سر وسوزی در دل دارد که شیدا صفت می نماید پسر دانست که دل او بخته
اوست واین کرد بلا انکیختهٔ او مرکب بجانب او راند جوان چون دید که شاه زاده بنزدیك او عزم
آمدن دارد بکریست وبکفت * (پادشه زاده را (را ادات مفعول (که حرف رابط صفت
(مطمح نظر او لامیه لردر (عاشق جوانك بلند نظر کاهی معناسنه در (که حرف بیان (جوانی

رد سروری وشمعی

(یا حرف وحدت (مداومت ملازمت معناسنه در (خوش طبع (وشیرین زبان وصف ترکیبیلردر
سخنهاء لطیف ونکتهاء غریب بیانیه لردر (شوری وسوزی یالری حرف وحدت (ویا تنکیرا که
حرف تعلیل (شیدا صفت وصف ترکیبی که حرف بیاز (دل آویخته وصف ترکیبی در (واو ضمیرینه
اضافت لامیه در معنا شاه زاده نك دل آویخته سیدر یعنی کوکلی اکا متعلقدر (کرد بلا بیانیه
کرد بلادن مراد عشق جواندر (انکیخته و لامیه یعنی شاه زاده نك قوپارلمشی در (مرکب راندك
مقدم مفعول صریحیدر (و بجانب غیر صریحی (واو یه اضافت لامیه (اودن مراد جوان عاشقدر
(راند فعل ماضی مفرد غائبدر سوردی معناسنه (عزم آمدن مصدرك مثلنه اضافتیدر کمالك نیتی
دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاه زاده یه که جوانك بلند نظر کاهی ایدی یعنی منظور نظری
ایدی خبر ایلدیلر ودیدیلر برجوان بومیداندن اوجنده مداومت وملازمت کوستر خوش طبع
وشیرین زبان لطیف سوزلر وغریب نکته لر اندن ایشیدیرز شویله معلومدر که باشنده برشوری
وسوداسی وکوکلنده برسوز وکدازی وار که شیدا صفت وعاشق کبی کورینور شهزاده بیلدیکه
انك دل آویخته سیدر یعنی مبتلا وکرفتاریدر یعنی جوانك کوکلی اکا مقیددر و بو بلاتوزی
انك قوپارلمشیدر یعنی بو بلایی اول پیدا ایلمش در آتی شاه زاده جوانك جانبنه سوردی جوان
چون کوردیکه شاه زاده انك جانبنه یعنی یانته کلك قصدین طوتار یعنی ایلراغلدی ودیدی
* بیت * آن کس که مرا بکشت باز آمد پیش * مانا که دلش بسوخت بر کشتهٔ خویش *
باز ادات تأکید در ویا کرو معناسنه (پیش قت معناسنه در (مانا عربیده کانه معناسنه در بکزر
دیمکدر (برحرف صله یا معناسنه (محصول بیت) اول کیمسه که بنی قتل ایلدی یانمه کلدی
ویا کرو یانمه کلدی بوکلبشندن بکزر که مقتولنه یاندی ویاقلدی یعنی عاشق بیچاره سنه
ترحم ایلدی * چندان که ملاطفت کرد وپرسیدش که از کجایی وچه نام داری وچه صنعت
دانی جوان در قعر بحر مودت چنان غریق بود که مجال دم زدن نداشت * غریق بونده
فعیل مفعول معناسنه در یعنی غرق اولمش حاصلی بوغلمش دیمکدر (محصول ترکیب) شاه زاده
اولقدر که ملاطفت وملایمت ایلدی وصوردیکه نه یردن سین ونامك ندر ونه صنعت بیلورسین
جوان محبت دریاسنك دیبنده شویله غرق اولمشیدیکه نفس اورمغه مجالی بوغیدی حاصلی
هیچ تکلمه قدرتی یوغیدی * بیت * اکر خود هفت سبع از بر بخوانی * چو آشفتی الف بی تی
ندانی * سبع سینك ضمیله وبانك سکونیله یدیدن بره دیرلر ثمن ثانك ضمی ومیمك سکونیله
سکزدن بره دیرلر (وهفت سبع تمام مصحفدن کنایتدر زیرا قرا حجاج ظالم زماننده قرآنی یدی
اجزایه تقسیم ایلدیلر اندن صکره بردخی اوتوز اجزایه پس ناسك یدی مصحف دیدکلری اول
یدی اجزانك مجموعندن عبارتدر شرعة الاسلامده یازمشدر که برکیمسه قرآنی بو یدی اجزا
ترتیبی اوزره اوقوسه اندن صکره دعا ایلسه الله تعالی امریله دعاسی مقبول اولور جمعه کونی
اولندن سورهٔ انعامه دك وسبت کونی سورهٔ انعامدن سورهٔ یونسه دك واحد کونی سورهٔ یونسدن
سورهٔ طه یه دك واثنین کونی طه دن سورهٔ عنکبوته دك وثلثا کونی عنکبوتدن سورهٔ زمره دك
واربعا کونی سورهٔ زمردن سورهٔ واقعه یه دك وخمیس کونی واقعه دن آخره دك (آشفتی
فعل ماضی مفرد مخاطب پریشان حال اولدك دیمکدر (بی تی یا ایله اسلوب عجمدر والف ایله
باتا اسلوب عربیدر (پس بی تی یا ایله غلط مشهوردر دیمین غلط سویلمش (محصول بیت) اکر
خود هفت سبعی یعنی تمام مصحف شریفی زبر اوقورسك یعنی حافظ قرآن اولورسك چونکه
عشق آلفته سی وآشفته سی اولدك (الفی وبایی وتایی بیلمزسین یعنی عشق دیوانه سی اولنجه
هب یادیکی اونودرسین دیمکدر خطاب عموم اوزره در * شاه زاده کفت که با من سخن چرا

مطلب سبع قرآن

رد ابن سید علی

نکویی که هم زحلقهٔ در ویشانم بلکه حلقه بکوش ایشانم آنکه بقوت استیناس محبوب
از میان تلاطم امواج محبت سر بر آورد وکفت * آنکه اندن صکره دیمکدر (با حرف سبب
(قوت استیناس محبوب لامیه لردر (استیناس استفعال بابندن مصدر در انس طلب ایلمك
دیمکدر بونده مراد یقینکدر (میان تلاطم امواج محبت لامیه لردر (تلاطم تفاعل بابندن
مصدر در بربرینه طوقوشمق امواج بربرینه طوقوشدیغی کبی (سر بر آورد باشین قالدردی
(محصول ترکیب) شاه زاده جونه دیدی بغله نیچون سویلمزسین که بنده در ویشلر
حلقه سندنم یعنی انلردنم بلکه انلرك حلقه بکوش بنده سیم اندن صکره جوان محبوبك
قوت استیناسی سببیله محبت امواجی تلاطمی اورته سندن یعنی محبت دریاسی امواجی طوقوشمسی
ارا سندن کلام مجازیدر تأمل تدبر باشین قالدردی ودیدی * بیت * عجبست با وجودت که
وجود من بماند * تو بکفتن اندر آیی ومرا سخن بماند * بکفتن با حرف صله (وکفتن مصدردر
تکلم معناسنه (اندر بانك معناسنی تأکید ایدر (آیی فعل مضارع مفرد مخاطبدر آیدندن
(بماند فعل مضارع مفرد غائب قاله دیمکدر ماندندن ماند ندن دینلر خطا ایلدیلر
(محصول بیت) عجبدر که سنك وجودکله که بنم وجودم قاله یعنی سنك قتکده بن محو اولورمکه
بندن اثر و جود قالمازسن تکلمه کله سین وبکا سوز قاله بو عجبدر (حاصلی سن تکلمه
کلدکدن صکره بنده سوز سویلمکه مجال قالمق عجبدر * این بکفت ونعرهٔ بزد وجان بحق
تسلیم کرد * نعرهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (محصول ترکیب) جوان بو بیتی
سویلدی وبرنعره اوردی وجانی خدایه تسلیم ایلدی رحمة الله علیه * بیت * عجب ار کشته
نباشد بدر خیمهٔ دوست * عجب از زنده که چون جان بدر آورد سلیم * محصول بیت) دوستك
خیمه سی قپوسنده کشته اولندن عجب دکل یعنی انده قتیل اولندن تعجب ایلمك اولمازز یراقتلی یریدر
بلکه عجب زنده دندر که نیجه جانی اندن سلیم چیقاردی حاصلی اول قتل یردن جانی سلامتله
خلاص ایدوب قورتره انده در تعجب انده قتل اولانده دکلدر * حکایت * یکی از متعلمان جمال
بهجتی داشت ومعلم از انجا که حس بشریتست با حس بشرهٔ اومیلی داشت بمثابتی که غالب
اوقات درین سخن بودیکه * متعلم اوکرنیجی یه دیرلر (ومعلم اوکردیجی یه (بهجت بانك
وجیمك فتحه لریله حسن وجمال معناسنه در (حس بشریت لامیه در (حس بونده ادراك معناسنه در
بشرك حسی یعنی انسان ادراکی (با حرف صله (حسن بشره لامیه (بشره بانك وشینك فتحه لری ایله
انسان دریسنك یوزینه دیرلر حسن بشره یه میلی حس بشریته تخصیص ایلدی زیرا سائر
حیوانانده حسن بشره یه میل اولمازدیمشلر (با حرف ظرف (مثابه مرتبه دیمکدر (ویا حرف وحدت
(که حرف بیان (محصول ترکیب) متعلملردن برینك زیاده حسن وجمالی وار ایدی ومعلم اولقدرنکه
حسن بشریتدر یعنی مرتبهٔ بشریتدن انك حسن بشره سنه میلی وار ایدی برمرتبه ده که اکثر
اوقات بوسوزده ایدیکه * قطعه * نه انچنان بتو مشغولم ای بهشتی روی * که یاد خویشتنم در ضمیر
می آید * بهشتی روی وصف ترکیبیدر اهل جنت یوزلی معناسنه (یا حرف نسبتدر (که حرف
بیان (یاد خویشتن لامیه کندی یادم یعنی کندمی اکمق (میم معنی جهتنده ضمیره مقیددر
(ضمیر بونده خاطر معناسنه در (محصول بیت) ای اهل جنت یوزلی سکا انجلین مشغول
دکلم که کندمی اکمق خاطرمه کله یعنی سکا شویله مقید ومشغولمکه کندمی فراموش ایلمشم
* زدیدنت نتوانم که دیده بر دوزم * وکر مقابله بینم که تیر می آید * بر حرف تأکید (دوزم فعل
مضارع متکلم وحده دیکم دیمکدر کوزنی یومقدن کنایتدر (مقابله تقدیری از مقابله در ضرورت
وزن ایچون حذف وایصال ایلدی (محصول بیت) سنی کورمدن کوزم دیکمکه و یومغه قادر

رد شراح جمیعا

دكلم يعنى سكا باقمغه قادر دكلم واكر كوررسم كه قارشمدن اوق كلور حاصلى سندن كوز يمى بردم
ايرمغه قادر دكلم (دوزمى دوز يدندن اشتقاق ايلمك كرك (دوختندن اشتقاق ايدنلر خطا — ردابن سيدعلى وسرورى
ايلمشلر * بارى پسر كفت آنچنان كه درآداب درسم اجتهادميكنى درآداب نفسم هم نظرى
فرماى كه اكر در اخلاقم ناپسندى مى بينيكه مرا بر آن پسنديده نمايد برانم مطلع كردان
تا بتبديل آن مشغول شوم كفت اى پسر اين ازديكرى برس كه آن نظر كه مرا بانست جز هنر
نمى بينم * بارى باحرف وحدت بركره ديمكدر (اجتهاد سعى و كوشش ديمكدر (نظرى
باحرف وحدت (ناپسندى باحرف وحدت (كردان فعل امر مفرد مخاطب (كردانيدندن تصيير
معناسنه ايلمديمكدر الف ونون ادات تعديه در (محصول تركيب) بركره اوغلان معلمه ديدى آنچلين كه
اداب درسمده سعى و كوشش ايدرسين اداب نفسمده دخى برنظر بيور كه اكر اخلاقمده برنامعقول
كوررسك كه بكا اول معقول كورينور اول ناپسندك اوزرينه يعنى اكا بنى مطلع ايله تا كيم انك تبديلنه
مشغول اولهيم معلم ديدى اى اوغل بونى غيريدن صور كه اول نظر كه بنم سكادر سنده هنردن
غيرى نسنه كورمم * قطعه * چشم بداندیش كه بركنده باد * عيب نمايد هنرش درنظر *
كه بركنده باد جملهٔ معترضه دعاء عليه در (كندن قازيمق وقوپرمق و يولمق معناسنه در بونده
قوپرمقدن مراد چيقارمقدر چيقمش اولسون ديمكدر (هنرشك شينى معناده نظره مقيددر
(محصول بيت) عدونك كوزى كه چيقمش اولسون انك نظرنده هنرعيب كورينور زيرا چشم
عداوتله ناظردر * ورهنرى دارى وهفتاد عيب * دوست نبيند بجزان يك هنر * ورواو بونك كبى
يرلرده استدراك معناسنى افاده ايدر واما اكر تقديرنده در (هنرى باحرف وحدت (محصول بيت)
بداندیشك حالى مذكور كيبدر اما اكر بر هنرك وارايسه و يتمش عيبك دوست كورمز اول برهنردن
غيرينى زيرا چشم مودتله ناظردر (بونده قطعه برينه بيت يازنلر قطعه ايله بيتى فرق ايلمزلرايمش — ردابن سيدعلى وسرورى
(بيت ثانينك اولنده ور برينه واوايله كر يازنلر كافله صحيح نسخهلره مخالف يازدقلرندن غيرى
معنى جهتنده وهن وونى وار * حكايت * شبى يادداردم كه يار عزيزم ازدردرآمدچنان بى اختيار — ردابن سيدى على وسرورى وهن وونى ضعف معناسنه در هر يرى *
ازجاى برآمدمكه چراغم باستين كشته شد * (محصول تركيب) خاطرمده دركه بركيجه يار
عزيزم قپومدن ايچرى كردى حيرتمدن شويله بى اختيار يرمدن قالقدمكه يكمله چراغ سونيدى
* بيت * سرى طيف من يجلو بطلعته الدجى * شكفت آمد از بختم كه اين دولت ازكجا * سرى
فعل ماضى مفرد مذكر غائب كيجه كلدى ديمكدر (طيف طائف فتحيله خيال معناسنه در لفظا مرفوع
فاعل سرادر مضافدر (من موصوله (يجلو فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر نصر بابندن ناقص
واوى يسندن يكشف ديمكدر آچار معناسنه فاعلى تحتنده منه راجع ضمير در جملهٔ فعليه اعرابدن
محلى يوق صله سيدر اسم موصولك اسم موصول صله سيله اعرابدن محلا مجرور مضاف اليهدر
طيفك (باحرف جر يجلويه متعلق (طلعت يوز دروجه معناسنه ضمير مجرور منه راجعدر (دجى دالك
ضمى وجيمك فتحيله قرا كولغه ديرلر تقديرا منصوب مفعول يجلودر (شكفت شينك وكاف عربينك
كسرى وضميله لغتدر عجب معناسنه (كه حرف بيان (محصول بيت) طلعتيله كيجه قرا كلغنى كشف
ايلينك كيجه خيالى كلدى كانه كه اول وقتده جانان كلديكنى استبعاد ايدر واتيانى خيالنه اسناد ايدر
طالعمدن بكا عجب كلديكه بو دولت قندن طلوع وظهور ايلدى يعنى جانانك بو وقتده كلديكنى
استبعاد واستغراب ايدر كانه كه سعادت غير مترقبه در بو بيت بحر طويلك ايكنجى ضربندندر و بونك
كبى شعره ملمع ديرلر و بو عربى مصراع حضرت شيخك برعربى غزلندن بريتك مصراع اولبدر
ومصراع ثانيسى (وسار ليل المقبلين صباح) * بنشست وعتاب آغاز كرد كه مرا در حال كه ديدى چراغ
رابكشتى كفتم كمان بردمكه آفتاب برآمد ونيز ظريفان كفته اند * محصول تركيب) جانان اوتوردى

وعتاب

وعتاب وخطاب ايلمكه باشلدى فى الحال كه بنى كوردك چراغى سوينيدك ديدم اى جانان ظن
ايلدمكه آفتاب طلوع ايلدى ودخى ظريفلر ديمشلردر * قطعه * كركرانى به پيش شمع آيد *
ردسرورى — خيزش اندر ميان جمع بكش * كرانى (باحرف وحدت برشئ ثقيل ديمكدر پس رجل تقدير
ايدن يعنى رجل ثقيل دين وهم ايلمش (خيز فعل امر مفرد مخاطبدر خيزيدندن قالق ديمكدر
رد ابن سيدعلى وسرورى — (خاستندن اخذ ايدنلر سهو ايلمشلر (شين ضمير كرانه راجعدر ومعناده بكش فعلنه مقيددر ضمير
ردسرورى — منصوب متصل معناسنده بو اعرابه ذاهب اولانى رد ايلين مردود ايمش (بكش فعل امر مفرد
مخاطبدر لغتده اولدور يعنى قتل ايله ديمكدر اما بونده مراد دفع ايله ديمكدر (محصول بيت) اكر
برثقيل شئ شمعك اوكنه كلوب ضياسنه مانع اولورسه قالق اول شئ ثقيلى جماعت مجلس
اورتهسنده شمعك اوكندن دفع ايله يعنى كيدر * ورشكر خنده ايست شيرين لب * آستينش
بكير وشمع بكش * ور معطوفدر كره (شكرخنده وصف تركيبيدر طاتلى كولشلى ديمكدر (همزه
حرف مجتلبه وياحرف وحدت (شيرين وصف تركيبيدر (شكرخنده يه صفت (محصول بيت)
واكر مذكور كران شكرخندهٔ شيرين لب ايسه آستيننى طوت وشمعى سوينيدر زيرا بو
آفتابدر بو وارايكن شمعه احتياج اولماز * حكايت * يكى دوستى را مدتها نديده بود كفت
كجايى كه مشتاقيم كفت مشتاقى به كه ملولى * دوستى (باحرف وحدت (ورا ادات مفعول (مدتها
ادات جمعدر نيجه مدت ديمكدر (كفت بكى ديدى دوستنه (كجايى باضمير خطاب (كه حرف
بيان مشتاقيم ياوميم ضمير متكلم مع غيره در (كفت دوست ديدى (مشتاقى (ياحرف مصدر
(به يك (كه من تفضيليه معناسنه در (ملولى ياحرف مصدر (محصول تركيب) بريسى برسوديكنى نيجه
زمان كورمامش ايدى سوديكنه ديدى كورديكى حينده قنده سنكه مشتاقيز يعنى سنى چوقدن
كورمدك اولده ديدى مشتاقلق يكدر ملوللقدن يعنى صيق كوروب اوصانوب ملول اولمقدن سيرك
كوروب مشتاق اولمق يكدر * مثنوى * دير آمدى اى نكار سرمست * زودت ندهيم دامن ازدست *
دير كچ ديمكدر (نكار سرمست بيانيه سرمست لغتده باشى مست ديمكدر اما اصطلاحده بى پرواهوايى
معناسنه در (زود تيز ديمكدر مقابل ديردر (وتا ضمير خطاب (ندهيم فعل نفى متكلم مستقبل مع غيره
ويرمزز يعنى صالى ويرمزز (محصول بيت) اى بى پروا هوايى نكار كچ كلدك پس بويله اولنجه
الدن اتككى تيز قويو ويرمزز يعنى تيز كتمكه مانع اولورز * معشوقه كه دير دير بينند * آخر كم
ازآن كه سير بينند * معشوقه ها علامت نقلدر عرضه ده وغيريده اولديغى كبى يعنى عربيدن عجمى يه
ردسرورى — نقلك علامتيدر (پس معشوقه اختيار ايلديكى معشوق اوزره ضرورت وزن ايچوندر دين
بومعنايه واصل دكل ايمش (كه حرف رابط صفت (بينند فعل مضارع جمع غائبدر بينيدندن
كوررلر ديمكدر (آخر ادات تأكيد وتقريردر وفارسيدر عربى دكل (كم ازآن بو عبارت ادات
استفهامده مستعملدر اندن اكسكمى يعنى اندن قالورمى ديجك يردر (كه حرف بيان (سير
توق ديمكدر (محصول بيت) جانانى كه كچ كچ كوررلر يعنى سيرك سيرك سير ايدرلر اندن اكسكميدر
واندن قالورميكه توق كوررلر يعنى سيرك كوروب مشتاق اولمق صيق كوروب اوصانمقدن اكسكمى
واندن قالورمى ديمكدر (پس بو عبارتك معناسنى اندنده كم ميدر اخى دين واخر اندن كم ميدر كه
رد ابن سيد على وسرورى — طوق كورهلر دين زياده ابهام ايلمشلر * شكايت * شاهدكه با رفيقان آيد بجفا كردن آمدست
بحكم آن كه ازغيرت ومضادهٔ ياران خالى نباشد * مضاده مفاعله بابندن مصدردر (نيجه
نسخهده ياران لفظى موجود اولديغيچون يازدى بعض نسخهده مضادهنك تاسى مطول
ردابن سيدعلى وسرورى — بولندى على كل حال يارانه مضافدر موجود اولديغى يرده آن عبارتى ايراد ايليوب وبحكم
مبنى ساكن اوقويوب معناسنى البته ديينلر بو كتابه هيچ وقوفلرى يوغمش (محصول تركيب)

دلبرکه رفیقلر یله کاه جفا ایلمکه کلمشدر اول علتله که یارانك یعنی عشاقك غیرت وضدیتندن
خالی اولماز بو کلامی حضرت شیخك جانانی کیجه تنها کلدیکنه کوره در فتدبر * بیت *
اذا جئتنی فی رفقة لتزورنی * وان جئت فی صلح فانت محارب * اذا اسمدر ظرف مستقبله شرطی
متضمن (جئت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب (ونون حرف وقایه (ویا ضمیر منصوب متصل
کاینذر متکلمدن (فی حرف جر ماقبلنه متعلق (رفقة رانك ضمی وکسریله رفیقك جمعیدر
بولداشلر دیمکدر (لتزورنی لام حرف جر جئت به متعلق (تزور فعل مضارع ان مقدر ایله
منصوب (ونون حرف وقایه (ویا ضمیر متکلم (وان جئت بونك کبی یرلرده واو حرف عطفدر
خبری قتنده ان لم تجئ وان جئتنی تقدیرنده اما جمهور قتنده حرف حالدر بونك کبی یرلرده
ان حرفنه معنای شرطیتدن منسلخ حرف وصل دیرلر (فی صلح ماقبلنه متعلقدر (فانت فا جواب
وجزایه داخل اولان حرفدر (انت ضمیر مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (محارب
اسم فاعلدر مفاعله بابندن لفظا مرفوع خبر مبتدا در وجملهٔ اسمیه اعرابدن محلی یوق
جواب اذادر (محصول بیت) جانانه خطاب بیورر قچان بکا رفیقلرك اراسنده یعنی انلرله بیله
کلسك بنی زیارت ایلمکك ایچون صلحده ده کلورسك یعنی مصالحه طریقنده ده کلورسك
سن صواشیجیسین زیرا انلرله بیله کلمك شقاق وخلاف عشاقه باعثدر * قطعه * بیك نفس که
برآمیخت یار با اغیار * بسی نماند که غیرت وجود من بکشد * با حرف ظرف (ویا حرف زائد
(یك نفس بردم وبرساعت دیمکدر (که حرف بیان (بر حرف تأکید (آمیخت فعل ماضی
مفرد غائب قرشدی دیمکدر (یار فاعلدر (با حرف مصاحبت (اغیار غیرك جمعیدر رقیبلر
مراد در (بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمکدر (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر
لکن مقصود زمان استقبالدر (که حرف بیان (غیرت مبتدا (وجود من لامیه ومبتداء ثانی
(بکشد بانك کسریله فعل مضارع مفرد غائب خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول (محصول بیت)
بردم وبرساعتکه یار اغیار ایله مختلط اولدی چوق زمان قالمازکه غیرت بنم وجودمی قتل ایدر
یعنی هلاك ایدر * بخنده کفت که من شمع جمع ای سعدی * مرا ازآن چه که پروانه خویشتن
بکشد * شمع جمع لامیه یعنی بن جمیع عشاقك محبوبیم کیمسه یه مخصوص دکلم (محصول بیت) جانان
مذکور بیتك مضمونی بندن ایشیدیجك خنده ایله دیدی بن مجلس عشاقك شمعیم ای سعدی
یعنی سکا وغیره مخصوص دکلم بکا اندن نه ضرر ونه زیان مترتب اولور که پروانه کندینی
شمعه اوروب بال وپرینی یاقوب وجودینی هلاك ایلر یعنی بکا نسبت سن شمعه نسبت پروانه
کبی سین (بنم یوز بیك طالبم واردر عالمده بریده سعدیدر (بکشدك بانك ضمه قید ایدنلر روستاییلق
ایلمشلر * حکایت * یاددارم که در ایام پیشین من ودوستی چود ومغز بادام در پوستی صحبت داشتیم
ناکاه اتفاق سفر افتاد پس از مدتی که باز آمد عتاب آغاز کرد که درین مدت قاصدی نفرستادی
کفتم دریغ آمدم که دیدهٔ قاصد بجمال تو روشن کردد ومن محروم باشم * (پیشین یا حرف نسبت
ونون حرف تأکید (دوستی (ویوستی یالری حرف وحدتدر (اتفاق سفر لامیه در (قاف سکونله
اوقنور دیین سهو ایلمش (قاصد بونده پیك معناسنه در (ویا حرف وحدت (نفرستادی
فعل نفی ماضی مفرد مخاطب کوندرمدك دیمکدر (محصول ترکیب) خاطرمده در که اولکی ایامده
یعنی جوانلغم زماننده بن بر دوستله یعنی محبوبله ایکی بادام ایچی کبی بر پوستك ایچنده یعنی ایکی
بادام ایچی برقابقده نیجه که متحد وصق اولورسه برآنکله بویله ایدك کمال اتحاد واتفاقدن کنایه در صحبت
طوناردق دیمکدن غرض مصاحبدك دیمکدر ناکاه اتفاق سفر واقع اولدی (برنیجه مدتدن صکره که
کرو سفردن کلدی بکا عتاب وخطاب ایلمکه باشلدی که بوقدر مدتده بکا بر پیك ارسال ایلمدك

ردابن سید علی وسروری

ردسروری

فیه تأمل للطابع

دیدم که بکا حیف کلدی که قاصدك کوزی سنك جمالکله روشن اوله وبن محروم اولم * قطعه *
یار دیرینه مرا کو بزبان توبه مده * که مرا توبه بشمشیر نخواهد بودن * یار دیرینه بیانیه (دیر لغتده
چوقدن وکچ معناسنه در (ویا حرف نسبت (ونون وها حرف تأکید (کو فعل امر مفرد مخاطب دی
دیمکدر یار دیرینه مقدم مفعولیدر (وبعضیلر دیدیلر یار دیرینه منادادر وکو امریله مخاطب اولدر
ومفعول محذوف جانان ندر (تقدیری ای یار دیرینه سویله جانانه (وبعضیلر دیدیلر که کو بونده
تأکید افاده ایدر انجق (پس معنی آسان اولور تأمل ندر (که حرف تعلیل حاصلی مصراع ثانی
مقام تعلیلده در (محصول بیت) بر مخاطب تجرید ایدوب بیورر ای فلان یار دیرینه یه سویله بکا
زبانله توبه ویرمه بویله دی (یاخود ای یار دیرینه سویله جانانه بکا زبانله توبه ویرمه ای جانان (یعنی
محبتمی ترك ایله دیمه کانه که قاصد ارسال ایلمدیکیچون جانان بو کا طعن ایدر که بنی سومزسین بوخسه
برقاصد ارسال ایلردك دیو (یاخود معنی ای یار دیرینه بکا زبانله توبه ویرمه دیمك اوله (یعنی قاصد
ارسال ایلمدیکیچون بنی سومزسین ادیمه کانه که بویله دیدیکی جانانك ترك عشقنه توبه ویرمسیدر
(زیرا بکا شمشیر ایله توبه اولمیسر در (یعنی اوستمه شمشیر دونسك بن سنك عشقکدن توبه ایلمم
دیمکدر ظاهرا بو بیتك سباق وسیاقه چوقلق مناسبتی کورنمز فتدبر * رشکم آید که کسی سیر نظر در
تو کند * باز کویم نه که کس سیر نخواهد بودن * رشك بونده غیرت معناسنه در غبطه معناسنه اخذ
ایلین مراد بیته واصل دکل ایمش (سیر لغتده توق دیمکدر اما بونك کبی یرلرده طویجه دیمکدر
(در تو در حرف صله (تو سن (نه ادات اضراب در (سیر نظر در تو کندن (وکه حرف تعلیل
(نخواهد بودن ایکی یرده بله اولمیسر در معناسنه در (محصول بیت) (بکا غیرت کلور که بر کیمسه
سکا طویجه نظر ایلیه یعنی سنی طویجه کوره ینه درم که بویله دکل یعنی بکا حسد کلمز (زیرا
کیمسه سنی طویجه کورمز یعنی سکا نقدر بقسه بر کیمسه کورمه دن طویمز (بو ایکی بیت اولنده
قطعه یرینه بیت یازانلر سهو ایلمشلر (ومده دهید ندن مشتقدر دادندن دینلر خطا ایلمشلر
زیرا دادندن ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولمز (سیر نظر وصف ترکیبی در دیین
بیتك معناسنه طویجه نظر صالمامش (نه که کس سیر یرینه که نه کس سیر یازان جمیع متونه مخالف
یازمش * حکایت * دانشمندی را دیدم بمحبت شخصی کرفتار وراضی از و بکفتار جور
فراوان بردی وتحمل بی کران کردی باری بطریق نصیحتش کفتم دانم که ترا در محبت این منظور
علتی نیست وبنای مودت بر زلتی نه با وجود این معنی لایق قدر علما نباشد خودرا متهم کردن وجور
بی ادبان بردن کفت ای یار دست عتاب از دامن روزکارم بدار که بارها درین مصلحت که تو کویی
اندیشه کردم صبر بر جفای او سهلتر نماید که صبر ازو وحکیمان کفته اند که دل بر مجاهده نهادن آسان
ترست که چشم از مشاهده برکرفتن * علتی وزلتی یالری حرف وحدت ویا حرف تنکیر (دست عتاب
(ودامن روزکار اضافتلری بیانیه لردر مجازا (بردار طوت یعنی چك (که حرف تعلیل (بارها کره ایله
دیمکدر (که صبر ازو که من تفضیلیه معناسنه در که چشم که بنه من تفضیلیه معناسنه در
(محصول ترکیب) بر دانشمندی کوردم بر شخصك محبتنه کرفتار یعنی مبتلا واندن بر کفتاره راضی یعنی
همان مصاحبتنه راضی وقائل غیری نسنه استمزدی چوق جور وجفا کوتوردی (یعنی چکردی
ونهایتسز تحمل ایدردی برکره اکا نصیحت طریقیله دیدم بلورمکه سنك بو منظورك
محبتنده بر علتك وغرضك یوقدر وبناء مودتك بر زلت نفسانی اوزره دکلدر بو معنی وجودیله
یعنی بونك بر له که علما قدرینه لایق دکلدر کشی کندینی متهم ایلمك وادبسزلر جورینی
چکمك دانشمند بو پندی ایشیدیجك دیدی ای یار عتاب الینی روزکارم اتکندن چك
یعنی عتابی ترك ایله بنی ازار ایلمه (زیرا کره ایله بو مصلحتده که سن دیرسین فکر ایلدم لکن

ردسروری

ردابن سید علی وسروری

ردابن سید علی وسروری

ردابن سید علی وسروری

انك جفاسنه صبر آسانرق كوزینور كه اندن ایسه یعنی انی ترك ایلمك بلاسنه صبر ایلمكدن
انك بلاسنه صبر ایلمك آسانرقدر (وحكما دیمشلردر كوكلی مجاهده وزحمت عشقده قومق
قولایرقدر جسمی مشاهده جمال جانادن قالدرمقدن * مثنوی * آن كه بی او بسر نشاید برد *
كر جفایی كند بباید برد * بسر باحرف صله (نشاید لایق دكل یعنی ممكن دكل (برد
مصدر معناسنه در (بباید كركدر دیمكدر برد یعنی بردن (محصول بیت) اول كیمسه كه
آنسز عمری پایانه ایلتمك اولمز (یعنی آنسز دیرلمك وكچنمك اولماز حاصلی انسز اولمق
ممكن دكل اكر بر جفا ایدرسه كوتورمك كرك (یعنی جوربنه تحمل ایلمك كرك * هر كه دل پیش
دلبری دارد * ریش در دست دیكری دارد (محصول بیت) هر كیمسه كه كوكلنی بر دلبر
اوكنده وبراقنده طوتر یعنی كوكلنی بر دلبره ویرمشدر صقالن غیرینك النده طوتر حاصلی
هر كیم كه كوكلنی بر دلبره ویرمشدر صقالن غیرینك النه ویرمشدر كه محبوبدر بعض
نسخه ده بو بیت واقعدر اكرچه كه قافیه سی عیبلیدر فندبر * آهوی پالهنك در كردن
* نتواند بخویشتن رفتن * آهوی یا حرف وحدت (پالهنك اصلنده پالاهنك ایدی چلبر
وبولار معناسنه (محصول بیت) كردننده پالهنك اولان آهو كندی اختیاریله استدیكی
یره كتمكه قادر دكلدر قصه دن حصه بودر كه كردننده بولاراولان آهو نیجه كه كندی كندی یه
كوكلی استدیكی یره كتمكه مالك دكل ایسه صقالی غیری النده اولان كندی اختیاریله حركت
ایده مز * روزی از دست كفتنش زنهار * چند ازان روز كردم استغفار * روزی یا حرف
وحدت (دست كفتن بیانیه سو یلمك الندن دیمكدر (یعنی نیچون سو یلدم دیو (شین ضمیر
دلده مركوز اولان جانانه راجعدر (زنهار مقول قولدر (چندك تقدیری چند بار در
(محصول بیت) بر كون جانانه سنك الكدن زنهار یعنی امان دید كمدن مكر بر كون جانانه
امان الكدن دیمش ایمش اول كوندن بری نیجه كره بو سوزدن استغفار ایلدم یعنی نیچون

رد سروری وشمعی

جانانه امان الكدن دیدم دیو پشیمان اولدم (بعض نسخه ده (از دست كفتنش یرینه
(ازدوست كفتمش واقعدر (وبعض شارحلر اول نسخه یی اختیار ایلمشلر لیكن طبعنده ذره
مقداری استقامتی اولان كیمسه بیلور كه اول نسخه فاسددر (وبعض نسخه ده از دست كفتمش

رد ابن سید علی

واقعدر بوده اولكی كبیدر بعینه اختیارده * نكند دوست زینهار از دوست * دل نهادم
برآنچه خاطر اوست (محصول بیت) مآل استغفا ربو بیتدر دوست دوستدن امان ایلمز
(یعنی امان دیله مز حاصلی عاشق معشوقدن امان دیله مز پس ایمدی كوكلمی قودم اول
نسنه یه كه دوستك خاطری اكادر یعنی دوستك خاطری هرنكه مراد ایدینورسه كوكلمی
اكا بند ایلدم * كر بلطفم بنزد خود خواند * ور بقهرم براند او داند * جائزدر كه ایكی
شرطیه یه‌یله بیتك آخرنده اوداند جمله سی جواب اوله وجائزدر كه مصراع اولك جوابی
محذوف اوله فبها ونعمت تقدیرنده (محصول بیت) اكر جانان لطف واحسانله بنی كندی
قته دعوت ایدرسه اول بلور واكر بنی یانندن قهرایله سور رسه ینه اول بیلور اختیارانكدر
* حكایت * در عنفوان جوانی چنانكه افتد ودانی با خوش پسری سری وسری
داشتم بحكم آن كه خلقی داشت طیب الادا وخلقی كالبدر اذا بدا * عنفوان عین مهمله نك
وفانك ضمه لریله اول معناسنه در (جوانی یا حرف مصدر (چنانكه افتد ودانی انجلین كه
واقع اولور وبلورسین (یعنی جوانلق ایامنده انسانك نیجه درلو احوالی اولور (بو كلام
جمله معترضه در (با حرف مصاحبت (خوش پسر كوزل اوغلان (سر سودا
ومحبت (سری ینه یا حرف وحدت (داشتم لغتنده طوتردم دیمكدر اما استعمالده

برنسنه نك وارلغندن تعبیر در مثلا داشتم بنم وار ایدی (ودارم بنم وار وقس (حلق حاء
حطینك فتحی وسكون لامله لغتده بوغزدر كلو معناسنه (امابونده مراد اوازدر (ویا حرف
وحدت ویا حرف تنكیر (طیب الادا خوش ادالی (یعنی كوزل اوازی واداسی وار ایدی دیمكدر
(وخلق بر تقدیر مراد مصدر مبنی للمفعول در مخلوقیت دیمكدر (یعنی وجه حسنه مالك ایدی دیمكدر
(ویاینه حرف وحدت وینه بر داشت مقدردر اولكی قرینه سیله كالبدر اذا بدا تقدیر ظاهر اولسه یعنی
افق سمادن ویامبغدن پیدا اولسه حاصلی یوزی اون دورت كیجه لك آی كبی ایدی كوزللكده
(محصول تركیب) جوانلق اولنده شویله كه واقع اولور وبیلورسین یعنی آدم تازه لكنده
جوان سومك مقرر ومعین در بر كوزل محبوبله محبت وسر عشقم وار ایدی یعنی بر كوزل دلبر
سوردم اول بهانه ایله كه كوزل نغمه لی اوازی وار ایدی حاصلی خوش اواز ایدی ویوزی
كوزل ایدی بدر كبی كه افقدن ویامبغدن طلوع ایلسه كانه كه محبتنه بو ایكی نسنه سبب اولمش ایمش
* بیت * آنكه نبات عارضش آب حیات میخورد * در شكرش نكه كند هر كه نبات میخورد *
آنكه تقدیری انكس كه ایدی ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم اولدیغیچون حذف وایصال
اولدی (وكه حرف ایكن اسم مقامنه قائم اولدی (نبات عارض لامیه در نباتدن مراد خطیدر
سبز اولمق اعتباریله زیرا تازه صقاله خط سبز دیرلر تازه چمنه تشبیه طریقیله پس مصراع

رد سروری

اولده نباتدن مراد یرده بتن نباتدر دیین مذكور تشبیه واستعاره یی بلمزایمش (عارض رانك
كسریله عرب صقالده استعمال ایدر اما عجم رانك فتحیله صقال بتن یره اطلاق ایدر (وشین

رد سروری

كه یه راجعدر (خوش پسره ارجاع ایلین هركز معنی جانبیله اشنالق ایلمامش (معلوم اوله كه

مطلـ

فاعل وزنی اوزره اولان بعض الفاظ عربده عجم تصرف ایدوب عین الفعلنی مفتوح اوقور
مثلا عارض وخاتم وكافر لفظلرینك عینی مفتوح اوقور فاحفظ (آب حیاتدن مراد عارضیدر
زیرا عارضی آبه تشبیه ایلمشلر اضافت لامیه در (میخورد ایچر دیمكدر (در حرف صله (وشكردن
مراد لب جاناندر تشبیه طریقیله (وشین ضمیرینه سابق كبی كه یه راجعدر (نكه نكاهدن
مخففدر نظر معناسنه (وكند لفظ مشتركدر فعل مضارع ایله فعل امر بیننده نظر ایلر ونظر

رد ابن سید علی وسروری

ایلسون معنالرینه پس بو مقامی بررینه تخصیص ایلینلر تخصیص بلا مخصص ایمشلر (نبات یعنی
شكر (میخورد اكل ایدر دیمكدر زیرا خوردن اكل وشرب بیننده مشتركدر (محصول بیت)
اول كیمسه كه انك نبات عارضی آب حیات ایچر انك شكر لبنه نظر ایلر ویا نظر ایلسون هر كیمسه كه
قند بر یعنی شكر یین انك شكر لبنه نظر ایلر ویا نظر ایلسون زیرا لب ایله شكرك بیننده
مناسبت كلی وار * اتفاقا بخلاف طبع ازو حركتی دیدم كه نپسندیدم دامن ازو دركشیدم ومهره
مهرش درچیدم وكفتم * مهره بونجق جنسنه دیرلر (مهره اضافتی بیانیه در اولكی میمك ضمی
وثانیسی كسریله در محبت بونجغی دیمكدر (برحرف تأكید (چیدم فعل ماضی متكلم وحده در
چیدندن دیوشردم محبت بونجغی دیوشرمكدن مراد قطع تعلق واختلاطدر (محصول تركیب
اتفاق طبعمه مخالف اندن بر حركت كوردمكه بكنمدم انكیم اندن چكدم یعنی مصاحبت ومخالطه یی
اندن كسدم ومحبتی بونجغنی دیردم ودیوشردم ودیدم * بیت * بر وهرچه میبایدت پیش كیر *
سرمانداری سر خویش كیر * میبایدت فعل حال مفرد غائب (وتا ضمیر خطاب (سرما
لامیه در یاء بطنیله بزم سودامز وهوامز دیمكدر (نداری اخباره وانشایه محتملی وار طوتمزسین
دیجك اخبار اولور طوتمزسك دیجك انشا اولور زیرا معناء شرطیتی متضمن اولور (سر خویش
لامیه در كندی سودا وهواكی دیمكدر (كیرك مقدم مفعولیدر (سرما نداربنك مقدم مفعولی
اولدیغی كبی (محصول بیت) وار هرنكه سكا كركسه اوكه طوت یعنی دیلدیكك نسنه یه

مشغول اول بزم سودا وهوامز طوتمزسین وطوتمزسك یعنی چونكه بزملا موافقت ومرافقتك
بوقدر وبزه متابعت ایدوب اویمزسین كندی هوا وسوداكی طوت یعنی كندی سوداكه
مشغول اول وهواكه متابعت ایله یعنی دیلدیككی ایله حاصلی شمدن صكره بلدیككدن قالمه
(سرماندارینك معناسی چون باماسر نداری دیین اداده مسامحه ایلمش (بزم باشمزی طوتمزسك
كندی باشكی طوت دیین معنایی ایو طوتمامش (سرخویش كیرك معناسنی وارتنها كیت دیین
بو معنایی تنهاده سویلمش * شنیدمش كه میرفت ومی كفت * یعنی بن واریلدیككدن قالمه
دیدیكمدن صكره ایشتدمكه كیدردی وسویلردی یعنی بو بیتی اوقویوب كیدردی * بیت *
شپره كروصل آفتاب نخواهد * رونق بازار آفتاب نكاهد * شپره یراسه كه عربجه خفاش دیرلر
خانك ضمیله (وصل آفتاب مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رونق بازار آفتاب لامیه‌لردر (رونق
لغتده قلیجك وغیرینك صوینه دیرلر امابونك كبی یرلرده لطافت وصفا مراددر (آفتابه بازار
اضافتی مجازادر (نكاهد فعل نفی مستقبل كاهیدندن كاستن‌دن دینلرك فارسیده رونقلری بوغمش
معناسی اكسلمز دیمكدر (محصول بیت) یراسه اكر آفتابه واصل اولمق استمزسه یعنی آفتابدن
حظ ایلمزسه زیرا یراسه كونشده كورمز اول جهتدن كونشی سومز پس انك سومدوكندن
آفتاب بازارینك رونق وصفاسی اكسلمز یعنی لطافتنه نقصان كلمز * این بكفت وسفر كرد *
وپریشانیء اودر من اثر كرد * یعنی مذكور جوان بو بیتی سویلدی (یعنی اوقودی وسفر ایلدی
یعنی مسافر اولدی وانك پریشانلغی بنده اثرایلدی (یعنی فراقی بكا تأثیرایلدی * بیت * فقدت
زمان الوصل والمرء جاهل * بقدر لذیذ العیش قبل المصائب * فقدت فعل ماضی متكلم
وحده در یتردم دیمكدر (زمان لفظا منصوب مفعول به در (وصله اضافتی لامیه‌در (واو حرف حال
(المرء لفظا مرفوع مبتدا (جاهل لفظا مرفوع خبریدر (بقدر جار مع المجرور جاهله متعلقدر
(با تقویت ایچون كلمشدر (لذیذه اضافتی مصدرك مفعولنه در (ولذیذك عیشه اضافتی صفتك
موصوفنه‌در (جرد قطیفة قبیلندندر (قبل ظرف جاهلدر (مصائبه اضافتی لامیه‌در (مصائب
مصیبتك جمعیدر (محصول بیت) (وصل زمانتی یتردم حال بوكه كشی بلمیجیدر (یعنی بلمز
لذیذ عیشك قدرینی مصیبتلردن اول (یعنی جانانله وصالده ایكن قدر وصلی بلمزدم شمدیكه فراقه
دوشدم وصالك لذیذ دیركینك قدرینی بلدم بو بیت حضرت شیخك با قافیه سنده برغزلندن
بریتیدر تملم غزلی یازمق جائز ایدی (لیكن شرح اولمنجه صفا ویرمدیكی ایچون ترك اولندی
بیت بازای مرابكش كه بپشت مردن * خوشتر كه پس زتوزندكانی بردن * آی الف ممدود ایله
فعل امر مفرد مخاطبدر (آییدن آمدندن دینلر فارسیله آشنالقلری قلیل ایمش (كه حرف تعلیل
(خوشتر تر ادات تفصیل در (وكه من تفصیلیه معناسنه‌در (زندكانی دیرلك دیمكدر (حیات
معناسنه (بردن ایلتمك (یعنی ایلمك بردن برینه كردن یزانلرفن قافیه‌دن بی بهره ایمشلر (محصول بیت)
كیروكل وبنی قتل ایله زیرا سنك اوككده اولمك خوشتر قدر سندن صكره یعنی سنك فراقكده
دیرلك ایلتمكدن یعنی صاغ اولمقدن حاصلی سنك فنكده مقتول اولمق سنسز حیاتده اولمقدن
خوشتركدر * امابشكر ومنت باری پس ازمدتی بازآمدان حلق داودی متغیرشده وجمال یوسفی
بزیان آمده وبرسبب زنخدانش چوبه كردی نشسته ورونق بازار حسنش شكسته متوقع كه در كنارش
كیرم كناره كرفتم وكفتم * باری اسم فاعلدر بری بیریدن ضرب بابنك ناقص یائیسندن خالق
دیمكدر مراد خدادر (حلق داودی یائیه ویا حرف نسبت (جمال یوسفی ده بویله در (سبب المه در
عربیده تفاح دیرلر تانك ضمی وفانك تشدیدیله (زنخدانه اضافت بیانیه در (زنخدان اكه دیرلر
عربجه ذقن دیرلر ذالك وقافك فتحه‌لریله (چو ادات تشبیه در (به كسر بایله وهاء اصلیه ایله

رد ابن سید علی وسروری

ردشمعی

ردسروری

رد ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری

ایوه دیمكدر ابی ده دیرلر وعربیده سفرجل دیرلر شعرادلبرلرك اككنی ایوه یه تشبیه ایدرلر
(كردتوز درغبار معناسنه (ویا حرف وحدت ویا حرف تنكیر (نشسته اوتورمش (یعنی قونمش
(رونق بازار حسن معلوم (وشین مسافر جانانه راجعدر (شكسته صنمش یعنی كسر كلمش دیمكدر
(متوقع تفعل بابندن اسم فاعلدر (كه حرف بیان (در حرف صله در با معناسنه (كنار دن
بونده مراد قوجقدر (وكناره دن مراد جانب در (محصول تركیب) اماالله‌ك شكر ومنتیله
برمدتدن صكره كیرو كلدی اول داودی اواز متغیر اولمش (ویوسفی جمال زیانه كلمش (یعنی كوزللكی
كتمش دخی سبب زنخدانده (یعنی اككنه ایوه كبی توزاوترمش (یعنی یوزینه ایوه تویی كبی خط كلمش
وحسنی بازارینك رونق وصفاسی صنمش (امید واركه اولكی كبی معانقه ایدوب انی دراغوش ایدم
تنكه سفردن كان كیمسنه ایله تعانق ایدرلر (امابن برجانبی طوتدم (یعنی یان ویردم ودیدم * قطعه *
آن روز كه خط شاهدت بود * صاحب نظر از نظر برآندی * آن روز یعنی آن وقت وزمان
(كه حرف بیان (خط شاهد بیانیه (یعنی خط محبوب ومقبول دیمكدر (نوخط اولمقدن كنایه‌در كه
عرب اكا محشش دیر اسم مفعول صیغه‌سی اوزره وزمانمزده بونك كبی یه مزلف دیرز (تا ضمیر خطابدر
(صاحب نظر وصف تركیبیدر مرد صاحب نظر تقدیرنده (لیكن سعت كلامده اضافتده جائزدر
(برآندی سوردك دیمكدر فعل ماضی مفرد مخاطب (محصول بیت) اول وقت كه محبوب ومقبول
خطك وارایدی یعنی نوخط ایدك عاشق صاحب نظری نظركدن سوردك یعنی انی ترك ایدوب كتدك
دیمكدر برآندی یاسنی حرف حكایه اعتبار ایدن زیاده خطا ایلمش زیرا بو تقدیرجه فعل مفرد غائب
اولمق كرك بوایسه ترزیق محضدر فتدبر * امروز بیامدی بصلحش * كش فتحه وضمه برنشاندی *
باحرف صله (وصلحش اضافتی لامیه (وشین صاحب نظره راجعدر (كش ضمیری خطه راجعدر
كافی كسره ایله قیدایلین قاعده‌ء عجمدن بی بهره ایمش زیرا ضمایرك ماقبلی انلرده مفتوح اولور
الا ضرورت وزن ایچون ساكن ده اولور فاحفظ (فتحه‌دن مراد بیقدر وضمه‌دن سیوری
صقالدر لیكن حضرت شیخك وبرسبب زنخدانش چوبه كردی نشسته بیوردیغنه
مناقضدر فتأمل (بر حرف تأكید (نشاندی فعل ماضی مفرد مخاطب (نشاندن‌دن قوندردك
دیمكدر (فا ایله برفشاندی یازانلر جمیع نسخه‌لره مخالف یازمشلر (محصول بیت) بو كون
صاحب نظرك صلحنه كلدك یعنی انكله صلح ایلمكه كلدك كه اول خط محبوبه فتحه وضمه
اوتوردك (یعنی قوندردك (حاصلی نوخط ایكن صاحب نظره استغنا ایدردك شمدی كه
ریش آور اولدك انكله صلحه طالب سین (ضمه‌دن مراد بیغی وفتحه‌دن غبریسیدر دیین
تشبیه‌دن هیچ خبری یوغیمش * مثنوی * تازه بهار اورقت زرد شد * دیك منه كاتش
ماسرد شت * تازه بهارا الف حرف ندا ای تازه بهار دیمكدر (ورقت زرد شد (یعنی ورق
كلزار حسنت زرد شد تقدیرنده در (دیك دالك كسری وكاف عجمیله چوملك دیمكدر (منه
فعل نهی مفرد مخاطب قومه (كه حرف تعلیل (آتش ما لامیه (سرد شد صوق اولدی
(یعنی صودی (محصول بیت) ای تازه بهار حسنك كلزارینك ورقی صراردی (یعنی بهار
حسنك خزانه ایرشدی (یعنی ریشك كلدی (پس محبت دیكنی آتش عشقمزه قومه یعنی
یقلشدرمه (زیرا آتش عشقمز صودی (یعنی بزه معشوق ومحبوب اولمغی ترك ایله (زیرا
بزده سكا عشقدن ومحبتدن اثر قالمدی * چند خرامی وتكبر كنی * دولت پارینه تصور كنی *
دولت پارینه بیانیه كچن ییلك دولتی دیمكدر (پار یلدر (ویا حرف نسبت (ونون (وها
ادات تأكید (محصول بیت) نیچه بر صالنورسین ونیچه بر تكبر ایدرسین (یعنی نیچه بر بزه
نحو بلق صتارسین كچن ییلك دولتنی نیچه بر تصور ایدرسین (یعنی نیچه بر كندیكی محبوب

رد سروری

ردشمعی

مطلب ______

ردسروری وشمعی

ردشمعی

فتحه ایله ضمه یی شارح
مرحومك بیان ایتدیكی
معنالرده مستعمل اولك
مقصودی اولان وجدشبهی
یكده بیلمك لازم دكلدر لكن
دقت اولنسه واقعا فتحه
بیغه وضمه صقالدن ماعدا
هرنقدر مستهجن ایسه ده
غیری محلده بوانان شعرانه
اطلاق اولنمق شاعرانه در
فتدبر للطابع

نیچه بر نیچه بر
للطابع

ظن ایدرسین (پارنه بلدرکی دیمکدر * پیش کسی رو که طلب کار تست * ناز بران کن که
خریدارتست * طلبکار کار کاف عجمله ادات فاعلدر جی معناسنه (بر حرف صله (خریدار
وصف ترکیبی مراد مشتریدر (تو یه اضافت لامیه‌در (محصول بیت) بر کیسه‌نك قتنه وار که
سنك طلبکارکدر (یعنی سنی استیجیدر نازی وشیوه یی شول کیمسه یه ایله که سنك مشتریکدر
(حاصلی عاشقك اولنه نازو شیوه ایله که بزده سکا عاشق یوق * قطعه * سبزه در باغ
گفته اند خوشست * داندان کس که این سخن گوید * این سخن گویدك مقدم مفعولیدر
(وگویدك فاعلی تحتنده آن کسه راجع ضمیردر (محصول بیت) دیمشلردرکه باغده سبزه
خوشدر (یعنی سبزه سز باغك صفاسی یوقدر اول کیمسه بلورکه بو سوزی سویلر (یعنی
سبزه در باغ خوشست دیین (یعنی باغدن مرادی روی جانان‌در و سبزه دن خطیدر (بیتدن
مقصودی بیت آتی بیان ایدر * یعنی از روی دلبران خط سبز * دل عشاق بیشتر جوید *
یعنی بیت اولك نحواسین تفسیرایدر واضافتلر لامیه‌لردر (وخط سبز بیانیه ومبتدا (ومصراع
ثانی خبری (دل عشاق جویدك مقدم مفعولیدر (جوید فعل مضارع مفرد غائب
بونده الور معناسنه‌در وفاعلی تحتنده خط سبزه راجع ضمیر در خط سبز جویدك مفعولی
(واز روی دلبران داندك مفعولیدر دیین زیاده پریشان سویلمش (ودل عشاق بیشتر جویدك
فاعلی وخط سبز مفعولیدر دینلر اثر نیجه کتمشلر (محصول بیت) سبزه در باغ خوشتك
معناسن بیان ایدوب بیورر (یعنی دلبرلر رویندن خط سبز دل عشاقی زیاده‌رك الور
(حضرت شیخك مذکور مضمونی ادعایدر (زیرا ساده رو یله خط اور جوان جذب قلوبده
برابردکل قنده قالدی که زیاده‌رك اوله * بوستان تو گندنا زاریست * بس که بر میکنی ومیروید * بوستان
تولامیه گندنا کاف عجمك فتحیله پراسا دیدکلری صارمساغه بکزر سبزه در عربجه کراث
دیرلر کافك ضمی ورانك تشدیدیله گندنا فارسیده وترکیده مشترك لفظدر دینلر افترا ایلمشلر
ترکیبی ذکر اولنسان کبی پراسادر زار لفظی مبالغه وکثرت قصد ایلدکلری یرده استعمال
ایدرلر مثلا لاله زار وبنفشه زار وگلزار دیرلر (پس گندنا زار گندنالك دیمکدر (و یاحرف وحدت
(بس چوق دیمکدر (که حرف بیان (بر حرف تأکید (میکنی فعل مضارع مفرد مخاطب (کندندن
کندندن دینلر بیلمزلر ایمش (قزمق و یولمق دقو پرمق معنالرنده مستعملدر (میروید فعل مضارع
مفرد غائبدر (رو یندن بتمك معناسنه (رستن دن دیین خطا یلمش (محصول بیت) بو بیتك ابیات
سابقه ربطی یوقدر ابتداء کلامدر یعنی بوستانك سنك بر گندنالکدر نقدر چوق که یولارسوقو پاررسین
بنه بتر یعنی یولدقجه بتر هیچ بکلمز ایکی بیت سابقه بو بیتك هیچ مناسبتی یوقدر فتأمل * قطعه *
تو یار برفته چو آهو * امسال یامدی چو یوزی * معلوم اوله که بو قطعه از مثلرده بولنور لیکن
شراح یازدیغیچون بزده یازدق (پار با عجمله بلدر دیمکدر تنکه سابقا کجدی (برفته یا ضمیر
خطاب (وهمزه حرف توسل همزه خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکل ایلمش (چو ادات
تشبیه (آهو معروف (امسال بو ییل معلوم اوله که سال ور وزوشبده ام کسر همزه ایله اسم
اشارتدر این معناسنه فاحفظ (یوز پارس دیدکلری حیواندر (و یاحرف تنکیر حرف خطاب
وحرف وحدت اعتبار ایدن معنی جانبنه ناظر دکل ایمش زیرا خطاب ایچون اولان یا حرف اولماز
ضمیر اولور که اقسام اسمدندر تأمل ندر (محصول بیت) سن کچن ییل یعنی بلدر بوندن آهو کبی مقبول
ومطبوع گتمش سین یعنی سنی گورن کسه بی اختیار سکا مائل وراغب اولوردی امابو ییل پارس کبی
قپلانوب گلدك که یوز که هیچ کیمسه بقمز حیوانات اراسنده یوزی اختیار ایلدیکی انکیچوندر که
چو الدزه قافیه اوله (معلوم اوله که برفته عبارتی اوزره بعضیلر بی فائده و بی نتیجه اولقدر اطناب کلام

ردابن سید علی
ردسروری وشمعی

ردشرجیعا
ملط

ردابن سید علی وسروری
رد شمعی

ردسروری وشمعی
مطا

ردشمعی

واکثار مقال ایلمشلر که تقیدی صداع ایراث ایدر * سعدی خط سبز دوست دارد * نی هر الف
چوالدوزی * سعدی مبتدا (وخط سبز بیانیه (ودارد ك مفعول اولی (ودوست ثانیسی (ودارد
فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتدادر (نی ادات سلبدر نه کبی (الف چوالدوز اضافتی بیانیه‌در
همان چوالدوز دیمکدر (محصول بیت) سعدی خط سبز سور یعنی تازه خط سور هر قلی چوالدز
کبی اولان صقالی سومز (چوالدوزی یاسی حرف تنکیردر حرف وحدت دیین بیلمزایمش * قطعه *
گر صبر کنی ور بکنی موی بناگوش * این دولت ایام نکویی بسر آید * ور واگردن مخففدر
(بکنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (کنیدندن کندندن دینلر خطا ایلمشلر (موی بناگوش لامیه
بناگوش قولاق توزینه دیرلر بونده موی بناگوشدن غرض صقالدر (این مابعدنه اشارتدر (دولت ایام
نکویی لامیه لردر (نکو یده یا حرف مصدردر مراد نکو یدن گوزللکدر (بسر آید غایته ونهایته
کلور یعنی نهایت بولوب تمام اولور (محصول بیت) اگر خطك گلدیکنه صبر ایدوب دایغزسك
واگر گلدیکنه صبر ایلیوب موی بناگوشی یولارسك حاصلی گرکسه یول وگرکسه یولمه بو گوزللك ایامنك
دولتی نهایت بولور یعنی تمام اولوب دوکنور اکثر نسخده بو بیت بو یله واقعدر و بعضیسنده
مصراع اول بو یله واقعدر (گر صبر کنی و بکنی موی بناگوش) راسز واو عاطفه ایله (محصول
مصراع) اگر صبر ایلرسك وموی بناگوشکی یولارسك یعنی موی بناگوشك یولوب آجیسنه صبر
ایدرسك دیمکدر و بعض متنده بکنی یرینه بایله نکنی واقعدر نوله یولمزسك دیمکدر پس نونك
قرینه سیله تقدیر مصراع بو یله اولور (اگر موی بناگوش کنی وصبر کنی واگر نکنی (یعنی اگر
موی بناگوشکی یولوب صبر ایدرسك واگر یولمزسك آه (پس بوایکی مصراعی بو منوال اوزره
شرح ایدنه اعتراض ایلیوب وکندی بیتك معناسنك شرحنه هیچ بر وجهله مقصدی
اولمیان ظاهر بودر که بیتك معناسنه واصل اولامش * گر دست بجان داشتمی همچو تو ریش *
نگذاشتمی تا بقیامت که برآید * بجان باحرف صله (داشتمی یا حرف حکایت طوتایدم دیمکدر
(ریش صقالدر (نگذاشتمی فعل نفی مستقبل متکلم وحده (و یاحرف حکایت (تاحرف انتها
(محصول بیت) اگر بنم جانمه الم ایریشیدی سنك ریشکه یعنی سن ریشکه قادر اولمادیغك کبی
بن جانمه قادر ومالك اولیدم قیامته دك قومزدم که چیقه مصراع ثانینك معناسنی قومزیدمکه
قیامته دك که جانم یوقاری که اماسن قادرسین پس نه سیبدن تراش ایتمزسین دیین مقصود بیته واصل
اولامامش * قطعه * سؤال کردم وگفتم جمال روی ترا * چه شد که مورچه بر گرد ماه جوشیدست *
جمال روی ترا لامیه لردر (ورا حرف تخصیص مورچه‌دن بونده مراد قرنجه‌در تصغیری دکلدر (گرد ماه
لامیه آی چوره سنده دیمکدر (جوشیده ماضیدن قسمدر هاء رسمی ضرورت وزن ایچون حذف
اولنمشدر (محصول بیت) جانانه سؤال ایلدم ودیدم سنك رویك گوزللکنه نه اولدیکه ماهك
چوره سنه قرنجه قینامش یعنی اطرافنه قرنجه اوشمش مراد یوزینه قرنجه آیغی خط
گلدیکیدر * بخنده گفت ندانم چه بود رویم را * مگر بماتم حسنم سیاه پوشیدست *
بود بونده فعل ماضیدر شد معناسنه (رویم را را حرف صله (مگر کانه معناسنه در
(بماتم (با حرف سبب حسنه اضافتی لامیه در (محصول بیت) بن جانانه مذکور
سؤالی ایدنجه خنده ایله دیدی بلمم نه اولدی رویمه کانه حسنم ماتمی سببیله سیاه گیمشدر
تنکه ماتم زده لرك عادتیدر که سیاه‌لر گیررلر مصیبت گونلرنده حضرت شیخك مذکور جوانه
زیاده بحضور لغی واقع اولمشدر که آنك خصوصنده بو قدر تعریضات بیوردی
* حکایت * یکی را از مستعربان بغداد پرسیدند که ما تقول فی المرد گفت لاخیر فیهم مادام
احدهم لطیفا یتخاشن فاذا خشن یتلاطف یعنی تا خوب واطیفند درشتی کنند وچون درشت

ردشمعی

رد ابن سید علی وسروری

ردسروری

ردشمعی

شوند تلطف كند ودوستى نمايند * مستعرب رانك كسريله استفعال بابندن اسم فاعلدر (ومتعرب دخى رانك كسريله و تشديديله تفعل بابندن اسم فاعلدر خالص عرب اولميانلره ديرلر (تركيجه اكملز ديرلر (بغداده اضافتى لاميه‌در (كه حرف بيان (ما اسم استفهام (تقول فعل مضارع مفرد مذكر مخاطب در ديرسين ديمكدر (فى حرف جر تقول يه متعلق (مرد ميمك ضمى ورانك سكونيله امردك جمعيدر (حمرا حمرك جمعى اولديغى كبى بو زنده قلى اولميه ديرلر نتكه جرد اجردك جمعى در بدنده قبل اولميانه ديرلر (امابونده مراد ساده رولرك يوزلريدر (لاحرف نفى حكم جنسدر (خير فتح اوزره مبنى اسم مفردى (فيهم جار ومجرور محلا مرفوع خبرى (ماحرف دوام مصدريه وظرفيه ده ديرلر (دام فعلدر افعال ناقصه‌دن (احد لفظا مرفوع اسمى (هم ضميرى مرده راجعدر (لطيفا لفظا منصوب خبر مادام (يتخاشن تفاعل بابندن فعل مضارع مفرد مذكر غائب خشونت ايدر (يعنى غلظت ايدر (زبراخش خانك فتحى و شينك كسريله ايرى معناسنه دربو مشق مقابلى (فاذا ادات شرط (خشن حسن بابندن فعل ماضى مفرد مذكر غائب (يتلاطف تفاعل بابندن فعل مضارع مفرد مذكر غائب جملهٔ فعليه جواب شرط (مادام مابعديله مقام تعليلده واقعدر (محصول تركيب) بغداد مستعربلرندن برينه صوردبلر كه امردلر حقنده نه ديرسين ديو ديدى انلرده خير يوق زيرا مادام كه بريسى انلردن خوب ولطيف قدر خشونت وغلظت ايدر فاما ايرلنوب صقاللند قده ملايمت ايدوب دوستلق كوسترلر و چون درشت شوندقولندن صكره (چنانكه بكارى نيايند قوانى زياده ايدوب معناسنى آنجلين كه برايشه يراميه‌لر يعنى بوس وكاره يراميه‌لر ديين زياده يرمزايش ايتمش * نظم * امردانكه كه خوب روى بود * تلخ كفتار وتند خوى بود * خوب روى وصف تركيبيدر (تلخ كفتارده بويله‌در آجى سوزلى ديمكدر (تند خويده بويله‌در ياوزخويلى ديمكدر (محصول بيت) امرد اول وقت كه خوب رو يدر يعنى لطيف وخوبدر حاصلى مادام كه دلبردر آجى سوزلى وياوزخويلى اولور يعنى سردوسركش اولور (بعض نسخه ده خوب و شيرينست واقعدر و شارحك بريسى آنى يازمش و ديمش كه بعض نسخه‌ده خوب روى بود دوشمش بوتقديرجه قطعه اولمز رباعى اولور ديمش مسكين عمرنى فارسى تحصيلنده افنا ايلمش دخى رباعى بحرنى اوكرنمامش (بونظمك والنده رباعى بازانلر اوزان شعردن عجب بيكانه ايمشلر * چون بريش آمد و بلعنت شد * مردم آميز ومهر جوى بود * بريش باحرف صله صقله كله يعنى صقاللنه (و بلعنت باسيده حرف صله‌در (شد رفت معناسنه درلعنته كتمك مقبول و مطبوع اولمقدن بعيد اولمقدر زيرا لعن بعد معناسنه‌در ايراغ اولمق ديمكدر (مردم آميز وصف تركيبيدر (اميزيدن مردمه قريشيجى اولور (يعنى ناسله مختلط اولور (مهرجويده وصف تركيبيدر (مهر ميمك كسريله محبت معناسنه‌در (وجوى جوييدندر مهر طلب ايدنجى اولور ديمكدر (يعنى هركسله مهربان ومشفق اولور (محصول بيت) امرد ساده روى ايكن مذكور كبيدر اما چونكه صقالله كله ود لبرلكدن بعيد اوله يعنى كوزللكى كيده مردم آميز يعنى خلقله مختلط اولور ومشفق ومهربان اولور يعنى هركسه اظهار محبت ايدر * حكايت * يكى را از علما پرسيدند كه كسى باماه روى در خلوت نشسته ودرها بسته ورقيبان خفته ونفس طالب وشهوت غالب چنانكه عرب كويد التمر يانع والناطور غير مانع هيچ دانى كه بعلت پرهيزكارى از وبسلامت بماند كفت اكراز ماه روى بماند ازبدكويان نماند * تمر خرما ومبتدا (يانع خبرى (ينع يمش كوينكه (يعنى يتشمكه ديرلر (ناطور (وناطر باغبان معناسنه‌در ومبتدا (غير مانع خبرى

ردشمعى

ردشمعى

رد ابن سيد على وسرورى

(محصول تركيب) علمادن برينه صورديلر بركيمسه برآى يوزلى كوزلله برخلوتده اوتورمش اوله و قپولر بغلو اوله رقيبلرده اويومش اوله ونفس طالب وشهوت غالب اوله نتكه عرب ديرخرما يتشمش يعنى كامل اولمش باغبان ايسه مانع دكل هيچ بلورميسين كه پرهيزكارلق علت وقوتيله اول ماه رويدن سلامت ايله قالورمى جواب ويردى وديدى اكر ماه رويدن سلامت ايله قالورسه بدكويلردن قالماز * بيت * وان سلم الانسان من سوء نفسه * فمن سوء ظن المدعى ليس يسلم * ان حرف شرط (سلم فعل ماضى مفرد مذكر غائب علم بابندن (الانسان لفظا مرفوع فاعلى (من سلم يه متعلقدر (سوء مجرور در من ايله يرامز ديمكدر (نفسه اضافتى لاميه‌در (وضمير انسانه راجعدر (فمن سوء ليس يسلم يه متعلقدر (وفا ضرورت وزن ايچين ليس يسلمدن نقل اولنمشدر (سوء ظن المدعى لاميه‌لردر (ليس يسلم جواب شرطدر (محصول بيت) اكر انسان يرامز نفسندن سالم اولوب قورتلور ايسه لكن مدعينك سوء ظننددن سالم دكلدر يعنى انك ديلندن قورتلماز * بيت * شايد پس كار خويشتن بنشستن * ليكن نتوان زبان مردم بستن * شايد بونده ممكندر ديمك اولور (پس كار خويشتن لاميه‌در (زبان مردم لاميه‌در (محصول بيت) ممكندر كيمسنه جميع مناهى ونامشروع ايشلردن فارغ اولوب كندى ايشى ارديده اوتورمق يعنى سلامتله كندى حالنه مشغول اولمق لكن خلقك ديللرينى بغلمق ممكن دكل زيرا خلق هركسك غيبتنى ايلرالبته حتى انبيا واوليايه ودخى خدايه دخى ايچه افترا ايدرلر * حكايت * طوطئ را بازاغى درقفس كردند وازقبح مشاهدهٔ او مجاهده مى بردومى كفت اين چه طلعت مكروهست وهيئت ممقوت ومنظر ملعون وشمائل ناموزون وياغراب البين ياليت بينى وبينك بعد المشرقين * طوطى ياء ثانى حرف وحدتدر (وراادات مفعول (همزه‌يى حرف وحدتدر ديين غلط سويلمش زيرا بونده همزه يوقدر واولديغى تقديرجه همزه هركز وحدت افاده ايلمز (باحرف مصاحبت (زاغى باحرف وحدت (درحرف صله (قفس قوش حبس ايده‌جك نسنه (عرب صادله وعجم سينله استعمال ايدر (قبح مشاهده مصدرك مصدره اضافتيدر حاصلى لاميه (قبح قافك ضميله نقيض حسندر چركنلك معناسنه (مشاهده مفاعله بابندن مصدردر كورمك ديمكدر (مجاهده ده مصدر مفاعله‌در زحمت معناسنه (طلعت مكروه بيانيه (هيئت ممقوت بيانيه (هيئت صورتدر (ممقوت مغضوب (ومنظر ملعونده بيانيه‌در (منظر بونده روى معناسنه‌در (وملعون قبولدن بعيد يعنى نامقبول (شمائل ناموزونده بيانيه‌در (شمائل جمع شمالدر اخلاق ديمكدر (ياغراب البين ياحرف ندا (غراب البين خطيب حكايه سنده تفصيلى كچدى (ياليت ياحرف ندا منادى محذوفدر يعنى ياغراب البين تقديراولنور (ليت حرفدر حروف مشبهه‌دن (بينى مقدم خبرى (بعد مؤخر اسمى (ياضمير متكلم محلا مجرور مضاف اليه (بينك ظرفيتله منصوبدر (وكاف ضمير مخاطب محلا مجرور مضاف اليه (بعد بانك ضمى وعينك سكونيله مصدردر ايراقلق معناسنه لفظا مجرور مضاف اليه بعددر (مراد بعد المشرق من المغربدر تغليب طريقيله مشرقين ديمش ياخود مراد مشرق صيف ومشرق شتا اوله (پس تغليب اولمز ياليت بينى وبينك بعد المشرقين قرآنده مقتبسدر (محصول تركيب) برطوطى‌يى برقرغه ايله قفسه حبس ايلديلر طوطى قرغه‌نك قبح مشاهده سندن يعنى چركن كوريشندن زحمت ايلدردى يعنى زحمت ومشقت چكردى وديردى بونه مكروه يوزدر وصورت مغضوبدر يعنى شكلن كورن غضبه كلور دخى نه ملعون نظرگاه وسيرانكاه درونه ناموزون اخلاق واطوار صاحبيدر يا فراق قرغه سى نه اوليدى بنم ايله سنك ارامزده مشرقله مغرب ماببنى مقدارى ايراقلق اوليدى يعنى نه اوليدى سنكله هركز

ردشمعى

بو لنمیایدق * قطعه * علی الصباح بروی توهر که برخیزد * صباح روزسلامت برومسا باشد *
بروی تو لامیه در (صباح روزسلامت لامیه لردر (مسامیمك فتحیله اخشام معناسنه در (محصول بیت)
صباح وقتنده هرکس که سنك یوزکله قالقه یعنی دوشکندن قالقدقده سنك یوزیکه ناظر
اولوب بقه سلامت کوننك صباحی اول کیمسه یه اخشام اولور حاصلی کونی ماتم کونی کبی سیاه
اولور * بد اختری چوتو درصحبت تو بایستی * ولی چنانکه تو یی درجهان کجا باشد * بد اختر
بدبخت دیمکدر (ویاحرف وحدت (صحبت تو لامیه (بایستی بایست یانك کسریله فعل ماضی
مفرد غائبدر (ویاحرف حکایه (ولی ولیکن دن مقصوردر (که حرف بیان (تو یی یاء ثانی
ضمیر خطابدر (محصول بیت) سنك صحبتکده برسنك کبی بدبخت قاره صورتلی کرك ایدی اما
شو یلکه سنسین یعنی سنجلین جهانده قنده اولور یعنی سکا بکزر بد شکل جهانده بولنماز
(بو بیتلرك اولنده قطعه یرینه بیت یازانلر نادانلق کوسترمشلر * عجبتر آن که غراب ردابن سید علی وسروری
از مجاورت طوطی بجان آمده بود ولاحول کنان از کردش کیتی همی نالید ودستهای تغابن
بریکدکر همی مالید و میکفت این چه بخت نکونست وطالع دون و ایام بوقلمون لایق قدر من
آنستی که بازاغی بردیوار باغی خرامان همی رفتمی * عجبتر ز ادات تفضیلدر (مجاورت مفاعله
بابندن مصدر در قومشلق معناسنه بعض نسخه ده نقطه سز واقعدر (محاورت مصاحبت
معناسنه بنه مفاعله مصدر بدر (لاحول کنان لاحول ایدرك یعنی لاحول ولاقوة الا بالله العلی
العظیم دیه رك (کردش کیتی لامیه (کردش اسم مصدردر دونش دیمکدر (کیتی جهان جهانك
دونشندن یعنی روزکارك تغیر وتبدلندن (دستهای تغابن بیانیه تغابن تفاعل بابندن مصدردر
زیان کورمك (بخت نکون بیانیه یعنی باشی آشغی طالع والحق بخت (وروزکار بوقلمون یعنی
درلو دورلو رنکاره کیرر ایام (زیرا بوقلمون برقوماشدر که انواع الواندن کورینور حاصلی
متغیر ومتبدل ایام دیمکدر یعنی عالم هرکون برصورت کوسترر (لایق قدر من لامیه لردر (آنستی
یاحرف حکایه (که حرف بیان (باحرف مصاحبت (زاغی یاحرف وحدت (دیوار باغ لامیه
(ویاحرف وحدت (خرامان صفت مشبهه صالنه رق دیمکدر (همی رفتمی نسخه لر جمیعا
بویله در لکن قیاس همی رفتیم ایدی زیرا همی ویا ایکیسیده حکایت حال ماضی افاده ایدر
مکر که یا محض تأکید ایچون کلمش اوله (یاحرف تمنی در دیین عندی سویلمش فتأمل (محصول ترکیب) ردشمعی
عجبرك اولدر که غراب طوطینك مجاورتندن جانندن بیزار اولمشیدی ولاحول دیه رك کردش
کیتیدن ایکلردی وزیانلرینی بربریله اوارایدی وسویلردیکه بونه بد بخت نکوندر یعنی باشی
اشاغه بختدر ونه طالع دوندر یعنی الحق طالعدر ونه ایام بوقلموندر یعنی نه متغیر ومتبدل احوال
روزکاردر بنم قدرمك لایق اول ایدیکه برزاغله برباغك دیواری اوزره صالنرق کیدیدم یعنی
سکه سکه کزیدم * بیت * پارسارا بس این قدر زندان * که بوددر طویله رندان * پارسارا را
ادات صله (بس یتر دیمکدر (طویله رندان لامیه طویله دن مراد دیزی وصرا معناسیدر بعض
نسخه ده درطویله برینه هم طویله واقعدر (محصول بیت) عابده بومقدار زندان کافیدر که
رندلرله هم صحبت وهم مجلس اوله ویاصحبتلرنده مجلسلرنده اوله (رندی اکثر طائفه مساحیلرده
استعمال ایدرلر اما اشعارده باده نوشلردن کنایت ایدرلر * تاچه کناه کرده ام که روزکارم
بعقوبت آن درسلك صحبت چنین ابلهی خود رای وناجنس یافه درای بجنین بند بلا مبتلا
کرده است * تا بونك کبی یرلرده عجبا معناسنه در (بعقوبت آن باحرف سبب واضافت لامیه در
(سلك دیزی ودیزی ایلکی (صحبتنه اضافت لامیه در (چنین ده بویله در (وطوطی یه اشارتدر
(ابلهی یاحرف وحدت (خود رای وصف ترکیبیدر کندی فکرلی یعنی کندی فکریله

عامل اولوب کیمسه فکریله عامل اولمیا نه دیمکدر (نا حرف نفی (جنس معروف (یافه کلام لغو
یعنی زاید سوز دیمکدر درای ده بومعنایه کلور ایکیسی ترکیب اولسه لر ینه کلام لغو
معناسنه کلور نتکه کمال اسمعیل بیورر (بیت) زبس که می بکذ آرد تم زغصه ورنج)
(بجان رسیدم ازین شاعران یافه درای) بوعبارت خورشید عبارتی کبیدر که خور وشید
هر بریسی مستقلا کونشه اطلاق اولنورکن ایکیسنی ترکیب ایدوب ینه کونشه اطلاق ایدرلر
فتدبر (پس ناجنس یافه درای بیانیه (بچنین باحرف صله (بند بلا بیانیه (محصول ترکیب)
عجبا نه کناه ایشلمشم که روزکاربنی انك عقوبتی سببیله بونجلین برخودرای وناجنس یافه درای ردسروری
ابلهك صحبتی سلکنده یعنی مجلسی دیزیسنده وصحبتی صراسنده بو بنجلین بلا بندینه کرفتار
ایلمشدر (درای بونده جرس معناسنه در (یعنی دو وقا ترچاکی دیین زائد سویلمشدر * قطعه *
کس نیابد بپای دیواری * که بر آن صورتت نکار کنند * با حرف صله (پای دیوار لامیه
دیوار دیبی دیمکدر (ویا حرف وحدت (که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دیواره (صورتت
تاء ثانیه ضمیر خطابدر (نکار بونده نقش معناسنه در (کنند فعل مضارع جمع غائبدر
(محصول بیت) بر کیمسه دیوار دیبنه کلمز که اول دیواره سنك شکل وصورتکی نقش
ایده لر (یعنی زیاده بد شکل اولدیغیچون سنی بر یره کیمسه نقش ایلمز * کر ترا در بهشت
باشد جای * دیکران دوزخ اختیار کنند * (محصول بیت) اکرسنك یرك جنتده اولورسه
یعنی مقامك فردوس برین اولورسه غیریلر دوزخ اختیار ایدرلر سندن زیاده نفرت ایلدکلرندن
* این مثل بدان آوردم تا بدانی که چندان که دانا را از نادانی نفرتست صد چندان نادان را از دانا
وحشتست * مثل (میمك وثانك فتحه لریله مثال معناسنه در (بدان با حرف سبب انکیچون
دیمکدر (تا حرف تنبیه (بدانی فعل مضارع مفرد مخاطب بیله سین دیمکدر (که
حرف بیان (محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر که طوطیله زاغ مثالنی انکیچون کتوردم
تا که بیله سین که اولقدر که دانانك نادانـدن نفرت وبیزارلغی واردر یوز اولقدر نادانك داناندن
وحشتی ونجنبی واردر * قطعه * زاهدی درسماع رندان بود * زان میان کفت شاهد بلخی *
زاهدی یاحرف وحدت (سماع ساز اوازی وانسان نغماتی (رندانه اضافت لامیه در (شاهد
بلخی بیانیه (محصول بیت) رندلر مجلسنده برزاهد وار ایدی یعنی صحبتلرینه داخل ایدی اول
رندلر اراسندن بلخ شهرندن برمحبوب زاهده دیدی * کر ملولی زما ترش منشین * که توهم درمیان
ما تلخی * ملولی یا ضمیر خطاب (منشین فعل نهی مفرد مخاطب (که حرف تعلیل (میان مالامیه
(تلخی یا ضمیر خطاب (محصول بیت) شاهد بلخی زاهده دیدی اکر بزدن وسماعمزدن ملول ایسك
ترش روو منقبض اوتورمه زیراسنده بزم ارامزده آجی سین یعنی سن بزدن نقدر ملول ایسك بز سندن
یوز اولقدر ملولز * رباعی * جمعی چو کل ولاله بهم پیوسته * تو هیزم خشك درمیانشان رسته *
جمعی یاحرف وحدت برجماعت (یعنی برقوم (بهم پیوسته بری برینه اولاشمش وقرشمش (توزاهده
خطابدر (هیزم خشك یا نیه هیزم اودون وخشك قوری اودون دیمکدر (میا نشان میانك
نونی ضرورت وزن ایچون ساکن قلندی (قیاس مفتوح اولمقدر زیرا ضمایرك ماقبل مفتوح اولور
(رسته بتمش دیمکدر (خشك لفظندن ورسته دن یاء خطابلر حذف اولنمشدر (اصلنده خشکی
ورسته در (محصول بیت) برجماعت کل ولاله کبی بری برینه قرشمش واولاشمش یعنی کمال اتحاد
ایله متحد اولمشلرسن قوری اودونسین انلرك اراسنده بتمش ویا بتمش سین جمعی لفظنه هذه جماعة ردشراح جمیعا
و بو برجماعتدر دیو تقدیر ایدنلر زائد ایلشلر * چون باد مخالف وچو سرما ناخوش * چون برف
نشسته وچون یخ بسته * مخالف (وناخوش (ونشسته (وبسته عبارتلرینه بر یاء خطاب تقدیر

اولنورکه حمل صحیح اوله (برف قار (یخ بوز دیمکدر (و بسته بونده طوکش معناسنه در (محصول بیت)
بو بیت تتمهٔ مقول شاهد بلخیدرای زاهد سن بزم ارامزده باد کبی مخالفسین وصوق کبی ناخوشسین
وقار کبی اوتورمشسین وقرارایلمش سین که قالقمق بلرسین وبوز کبی طوکش سنکه جرلمك بلرسن
حاصلی ارامزده هیچ بروجهله حظك بوقدر (بوایکی بیتك اولنده رباعی یربنه مثنوی یازانلراوزان
شعری عجب تتبع ایلمشلر *حکایت* رفیقی داشتم که سالها باهم سفر کرده بودیم ونان ونمك خورده
وبی کران حقوق صحبت ثابت شده آخر بسبب نفعی اندك ازار خاطر من رواد اشت و دوستی
سپری شدوباین همه ازهر دوطرف دلبستکی حاصل بود بحکم آن که شنیدم که روزی دو بیت
ازسخنان من در مجمعی همی کفتند * رفیق (ونفعی (یاری حرف وحدتدر (ودوستی (یاسی
حرف مصدردر (سپری سینده ضمه وکسره جائز (وباء عجمیده فتحه وضمه ایله دوکمك معناسنه
(سپری شدو کندی دیمکدر (دلبستکی یاحرف مصدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدل کلشدر
(دلبسته کوکلی بغلی وصف ترکیبی افسامندندر (سخنان (الف و نونله جمعی شاذدر (مجمعی
یاحرف وحدت (همی کفتند سویلرلردی (یعنی اوقورلردی (محصول ترکیب) بربولداشم وارایدی
بو بابده رفیقی ایراد ایلمدیکندن ظاهردر که محبوب ایمش (که حرف رابط صفت (ییللرله ییله
سفرایلمش ایدك وتوزاتمك یمش ایدك ونهایتسز حقوق صحبت ثابت اولمش ایدی آخرالامر
برازجق فائده سببیله بنم خاطرمی انجتمکه جائز طوتدی یعنی روا کوردی وارامزده اولان دوستلق
تمام اولدی و بونك برله یعنی دوستلق تمام اولمغله ینه ایکی جانبدن ارتباط قلب حاصل ایدی یعنی
بندنده اندنده علاقهٔ قلب وارایدی اول سببله که ایشتدم بر کون بنم سوزلرمدن برمجلسده
بوایکی بیتی اوقورلردی *قطعه *نکار من چودر آید بخندهٔ نمکین * نمك زیاده کند بر جراحت
ریشان* نکارمن لامیه محبوب من دیمکدر (بخنده باحرف مصاحبت و یاحرف صله (نمکینه اضافتی
بیانیه (یاحرف نسبت (ونون حرف تأکید وکاف عربیدر عجمی دینلر زیاده تجمیلك ایلمشلر (برحرف
صله (جراحت جیمك کسریله یاره معناسنه در (ریشده یاره معناسنه در (پس شیء نفسنه مضاف
اولمز ایمدی برمضاف محذوفدر جراحت دلهای ریشان در یاخود جراحت عاشقان دل ریشاندر
علی کل حال حمل کلامه برمساغ پیدا ایلمك کرك (ریشك الف ونون ایله جمع اولمغی شاذدر
(محصول بیت) بنم نکارم چونکه خندهٔ نمکینله یعنی مقبول وشیرین خنده ایله و یاخنده یه
کله یاره لی یورکلرك یاره سنه توزی زیاده ایدر یعنی توز سپوب یاره لرینی تازه لر حاصلی دلریش
عشاقك یاره لرینی یکیلر یعنی محبتلرینی وشور وشغبلرینی زیاده ایدر دیمکدر توز سپمکدن مراد
زیاده اضطراب و یرمکدر معلوم اوله که نمکك ریش ذکری اشعار عجمده چوق واقع اولور
بعض شراح جراحت دل ریشان تقدیرایتمش صحت معنی ایچون و بعضیسی تقدیره احتیاج یوق
زیرا ریش باش یارندر دیمش پس ینه محذور باقی وردك هیچ فائده سی اولمدی * چه بودی ارسر
زلفش بدستم افتادی *چوآستین کریمان بدست در ویشان * بودی یاحرف حکایه (ارا کردن
مخففدر (سر زلف لامیه وضمیر نکاره راجعدر (افتادی یاسیده حرف حکایه در (آستین
کریمان لامیه در (با حرف صله (دست در ویشان لامیه (محصول بیت) نه اولیدی
نکارك زلفی اوجی بنم الیمه دوشیدی کریملرك یکی در ویشلر الینه دوشدیکی کبی حاصلی نه اولیدی
وصالنه دست رس بولیدم دیمکدر * طائفهٔ دوستان نه برلطف این سخن بلکه برحسن سیرت
خویش کواهی داده اندوهم دران میان مبالغه کرده و برفوت صحبت قدیم تأسف خورده و بخطای
خویش اعتراف نموده معلوم کردمکه از طرف اوهم رغبت هست این بیتها فرستادم وصلح
کردم * طائفهٔ دوستان بیانیه (طائفه نك همزه سنی وحدت ایچون طوتان ایکی وجهله

رد ابن سید علی و سروری

رد ابن سیدی علی و سروری

رد سروری

خطا ایلمش بریسی اولدرکه همزه انده اضافت ایچوندر بریسیده اولدرکه وحدت ایچون
منصوص اولان یادر همزه دکلدر (نه برلطف این سخن بیوردیغی تواضع وهضما لنفسه
طریقیله در والا کلامنده لطافت وصفا مقرردر (حسن سیرت بیانیه (وخویشه اضافت
لامیه در کواه کاف عجمك ضمیله شاهد معناسنه در (و یاحرف مصدر (فوت فانك فتحی وواوك
سکونیله مصدردر نصر بابنك اجوف واویسندن برنسنه یی یجمك معناسنه (صحبته اضافتی لامیه
(وقدیمه بیانیه (تأسف تفعل بابندن مصدر درغصه معناسنه (ازطرف اوهم رغبت هست
(ازطرف اوهم عبارتندن مفهوم اولان اولدرکه حضرت شیخدنده رغبت وارایمش (فرستادم
فعل ماضی متکلم وحده کوندردم دیمکدر (محصول ترکیب) دوستلر طائفه سی بوسوزك لطافت
وصفاسنه دکل بلکه کندیلرك حسن خلقنه شهادت و یرمشلراول رفیق انلرك ارالرنده دخی مدحده
مبالغه ایلمش وصحبت قدیمك فوتنه تأسف وغصه یمش وکندینك خطاسنه اعتراف کوسترمش
معلوم ایلدمکه انك جانبندنده بکا رغبت واردر بوکلیجك بیتلری کوندردم وصلح ایلدم * قطعه *
نه مارادرمیان عهد وفابود * جفا کردی و بد مهری نمودی * عهد و فا مصدرك مفعولنه
اضافتیدر وفا دار لغه عهد یعنی قول وقرار وفایی عهده عطف ایدنلر معنایه واصل دکللرایمش
(بدمهر وصف ترکیبیدر الحق مخجلی دیمکدر و یا حرف مصدر (نمودی فعل ماضی مفرد مخاطب
کوستردك دیمکدر (محصول بیت) استفهام انکاری طریقیله بیوردر بزم سنکله ارامزده وفادارلغه
عهدمز یوقیدی یعنی وارایدی حاصلی بری بریمزه وفادار اوله وزدیو عهد ایلمش ایدك جفا ایلدك
ومحبت سیزلك کوستردك یعنی ترك محبت ایلدك بعض نسخه ده مارا یرینه یارا واقعدر ندا طریقیله
* بیکباراز جهان دل درتو بستم * ندانستم که برکردی بزودی * بیکبار کلیا و براوغوردن دیمکدر
(درتودر حرف صله (برکردی برحرف تأکید (کردی کاف عجمك فتحیله فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(کردیدندن دونمك معناسنه یعنی رجوع ایلمك (بزودی (باحرف مصاحبت (و یاحرف مصدر تیزلکله
دیمکدر (محصول بیت) براوغوردن کوکلی تمام جهاندن سکا بغلدم بلمدم که تیزلکله بنم مهر ومحبتمدن
دونوب رجوع ایلیجکك حاصلی سنك بویله علی الفور بندن اعراض ایلیجکك بلسم براوغوردن
سکا کوکلی بند ایلمز دم * هنوزت کر سر صلحست بازای * کزان محبوبتر باشی که بودی *
هنوزت تاضمیر خطاب (سرسودا وهوا معناسنه در صلحه اضافت لامیه در (باز بونده کرو معناسنه در
(وآی فعل امر مفرد مخاطبدر کل معناسنه بازای کروکل معناسنه درایکنجی کره کروکل دیمك دکلدر
بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (کزان که حرف تعلیل (ازان اشارتدر اولکی حاله (محبوبتر ادات
تفضیل محبوبرك دیمکدر (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اولاسین دیمکدر (که حرف بیان
(بود جائزدر که فعل ماضی مفرد مخاطب اوله (وجائزدر که ادات زمانیه اوله (محصول بیت
ای جانان الآن اکرسنك صلح سودا وهوسی وارایسه یعنی صلحه میلك وارایسه کروکل یعنی
بزدن نفرت ایدوب قاچمه تاکیم محبوبرك اولاسین که اولده اولدك ایدی ویا که اولده ایدك
سر صلحك معناسنی اکرسنك صلح باشی وارایسه دیین باشدن خطا ایلمش که اندن زیاده اولماز
* حکایت * یکی رازنی صاحب جمال بود درکذشت ومادرزن پیرفرتوت بعلت
صداق درخانه متمکن بماند مرد از محاورت او بجان رنجیدی وبحکم صداق ازمجاورت او
چاره ندیدی یکی ازین طائفه کفت چه کونهٔ در فراق یارعزیز کفت نادیدن زن برمن چنان
دشوار نمی آید که دیدن مادر زن * بعض نسخه ده زن صاحب جمال واقعدر اضافتله قیاسده
بویله اولمقدر درکذشت کچدی (یعنی فوت اولدی دیمکدر (مادرزن قین انا (پیرفرتوت
بیانیه وصفت مادرزندر (فرتوت بوناماش دیمکدر (باحرف مصاحبت (علت صداق لامیه

رد شراح جمیعا

رد سروری

رد سروری

صداق صادقك فتحی وكسریله كابین دیمكدر بعض نسخه ده بعلت كابین واقعدر محاورت
مصاحبت معناسنه در ومجاورت جیم ایله قوكشیلق دیمكدر (چاره درمان دیمكدر چاره لغتلرده
شایعدر دیمین مقام بیانده ابهام ایلمش (یكی ازین طائفهٔ یعنی اولیلردن بری (دوستلردن بری
دیمین بیلمزایمش (چه كونهٔ یاضمیر خطاب (وهمزه حرف توسل همزه خطاب ایچوندر دیمین
قابل خطاب دكل ایمش (دشوار مشكل (محصول تركیب) برینك برصاحب جمال خاتونی
وارایدی فوت اولدی وبربونامش قین انا كابین علتیله یعنی سببیله كشینك خانه سنده متمكن
وثابت قالدی كیشی انك مصاحبتندن جانله رنجیده ایدی یعنی زیاده اینجنوردی وكابین
سببیله بیله اولمه دن چاره كورمزدی (یعنی مهرینی ادا ایده مدیكندن بالضروره بله اولمغه
اختیار ایدردی اولیلردن بریسی بركون دیدی یار عزیزك فراقنده نجه سین اول كشی دیدی
خاتونمی كورمك بكا اولقدر كوچ كلمز كه اناسنی كورمك (یعنی اناسنی كورمك آنی كورمكدن
مشكل كلور (یعنی فراق جانان بكا اولقدر دشوار كلمز كه وصال اغیار * مثنوی * كل تباراج
رفت وخار بماند * كنج برداشتند ومار بماند * باحرف صله (وتاراج یغما (محصول بیت)
كل یغمایه كتدی یعنی كلی دیوشیرد) یلر ودیكن برنده قالدی كنجی یعنی دفینه یی قالدردیلر
ومار برنده قالدی مشهوردر كه دفینه یی قرق ییلدن صكره یلان تصرف ایدر بو كلام اكا كوره در
* دیده برتارك سنان دیدن * خوشتر از روی دشمنان دیدن * دیده دیدنك مقدم مفعول صریحیدر
وبرتارك غیر صریحی (تاریك هر نسنه نك دپه سنه دیرلر سنانه اضافت لامیه در (محصول بیت)
كوزی دمرن اوجنده (یعنی دپه سنده كورمك دشمنلر یوزینی كورمكدن خوشرقدر یعنی
یكركدر * واجبست از هزار دوست برید * تابكی دشمنت نباید دید * برید مصدر معناسنه در
تاحرف تعلیل (دشمنت تاضمیر خطاب (دید مصدردر دیدن معناسنه (محصول بیت) بیك
دوستدن كسلمك واجبدر بردشمنی كورمك ایچون حاصلی بیك دوستدن كچمك كرك تاكیم
بردشمنی كورمیه سین دیمكدر * حكایت * یاد دارم كه در ایام جوانی كذر داشتم بكویی
ونظر باماه رویی در تموزی كه حرورش آب دهان بخوشانیدی وسمومش مغز
استخوان بجوشانیدی از ضعف بشریت تاب آفتاب هجیر نیاوردم التجا بسایهٔ دیواری
كردم مترقب كه كسی زحمت حر تموز از من بردابی فرو نشاند ناكاه از تاریكیٔ دهلیز خانهٔ
روشنایی دیدم یعنی جمالی كه زبان فصاحت از بیان صباحت او عاجز بماند چنانكه درشب
تاریك صبح برآید یاآب حیات از ظلمات بدر آید قدحی برف آب در دست وشكر دران ریخته
وبعرق برآمیخته ندانم كه بكلابش مطیب كرده یاقطرهٔ چنداز كل رویش دران چكیده فی الجمله
شراب ازدست نكارینش بركرفتم وبخوردم وعمر كذشته ازسر كرفتم * یاددارم خاطرمده در كه حرف
بیان (ایام جوانی یاحرف مصدر (كذرداشتم كذرطوتردم یعنی كچردم (بكویی با از معناسنه در
ویاحرف وحدت (وكوی كاف عربك ضمیله محله دیمكدر (باحرف صله) ماه روی وصف تركیبی
مقصود بودركه جوان ایكن دلبری محله سنه ملازمت ایدوب دوشدیجه جانانی سیر ایدرمش
(تموز تنور وزنی اوزره یازك اورته سیدركه اول آینك آدی حزیراندر واورته آینك آدی تموز در
واوچنجینك آب دركه آغستوس در پس تموزی آغستوس ایله بیان ایلین ییلك اون ایكی آینی بیلمزایمش
بعض نسخه ده ایام تموز واقعدر اضافتله (كه حرف رابط صفت (حرور كیجه ایله اسن اسیجق یل
شین ضمیر تموزه راجعدر (آب دهاندن مراد توكرك واغز یاریدر (بخوشانیدی یاحرف حكایه
قورودردی دیمكدر والف ونون ادات تعدیه در زیرا خوشیدن لازمدر كه قورومق دیمكدر
بجوشانیدی یاز وب نون وجیمله ونون نافیه نك فتحیله قید ایلین ومحلك معناسنی صحیح ویره نك

ردسروری
ردشمعی
ردشمعی

شارح مرحومك اشبوهمزه
ماده سنده اولان اخطاری
ارتق فتور ویردی شمعینك
قولی ایسه قابل تأویلدر
للطابع

ردشمعی

ردابن سیدعلی وسروری

قصدنی خدایلور انجق (سموم كوندز اسن اسیجق یلدر وشین ینه تموزه راجعدر (مغز استخوان
لامیه در مغز ایلك ویلیی (واستخوان همزه نك وتانك ضمه لریله وواو رسمیله كمكدر (بجوشانیدی
یاینه حرف تأكید (ویاحرف حكایه قایندیردی دیمكدر الف ونون ینه ادات تعدیه در (ضعف
بشریت لامیه (تاب آفتاب هجیر لامیه لردر (تاب بونده طاقت دیمكدر (وهجیر غایتله اسیجق زمانك
كون اورته سنه یعنی نصف نهاره دیرلر (نیاوردم كتورمدم یعنی زیاده اسیجغه تحمل
كتوره مدم (التجا افتعال بابندن مصدر در صغنمق معناسنه (باحرف صله (سایهٔ دیوار لامیه
ویاحرف وحدت بردیوار كولكه سنه دیمكدر (مترقب تفعل بابندن اسم فاعلدر منتظر معناسنه
(كه حرف بیان (كسی یاحرف وحدت (زحمت حر تموز لامیه در (تموز اسیجغینك زحمتنی
(بردآبی یاحرف مصاحبت (بردآب صوق صو (ویاحرف وحدت (فرو ادات تأكید (نشاند
فعل مضارع مفرد غائب سوندره دیمكدر (زیرا نشاندن مشتركدر اغچ دیكمكله سوندرمك
بیننده (ناكاه فجأة دیمكدر (تاریكی دهلیز خانهٔ لامیه لردر (تاریكی قراكلق (یاحرف مصدر
(وهمزه اضافت ایچون كلشدردیین افترا ایلمشدر كه بونده همزه یوقدر (دهلیز صوقق قپوسیله
اوقپوسنك ارالغنه دیرلر (خانهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسلدر (روشنایی برآیدنلق یعنی
جمالی (یاحرف وحدت (بعض نسخه ده یعنی عبارتی یوقدر (پس جمال بدلدر روشناییدن
(كه حرف رابط صفت (زبان فصاحت بیانیه در (بیان صباحتده بویله در (صباحت جمال
وحسن معناسنه در (برآید طلوع ایلیه دیمكدر (بدرآید چیقه دیمكدر (قدحی یاحرف وحدت
(برف آب فانك سكونیله قارلی صو دیمكدر تركیب مزجی قبیلندندر (وصف تركیبی دینلر خطا ایلمشلر
(مطیب اسم مفعولدر تفعیل بابندن كوزل قوقولی نسنه (یاحرف عطف (قطرهٔ چند بیانیه ویاخود
اضافته حكم اولنمیه (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل اوله بواولی در اضافتدن (چكیده
بونده طامزرمش معناسنه در (دست نكارین بیانیه نكارین لغتده منقش دیمكدر پس حقیقته محمول
اولاورسه شربتی كتورن نسوه جنسی اولمق كرك واكر كوزل ومقبول الدن عبارت ایسه محبوب جنسی
اولمق ممكندر (بركرفتم قالدردم یعنی الدم (بعض نسخه ده بستدم واقعدر فعل ماضی متكلم وحده
الدم دیمكدر (بخوردم بونده ایچدم دیمكدر (ازسر كرفتم باشدن طوتدم دیمكدر یعنی استیناف ایلدم
(محصول تركیب) یادمده دركیم جوانلق زماننده برمحله یه ملازمت ایدردم یعنی برمحله ده جوان
سوردم دخی محله سنه واروب انی سیر ایدردم یعنی جمال پركماله نظر ایدردم برتموز آینده كه
انك حروری آب دهانی كمال حرارتندن قورودردی وسمومی كمكك ایلكنی زیاده اسیجغندن
قینادردی ضعف بشریتدن هجیر آفتابنه طاقت كتوره مدم پس بردیوارك سایه سنه صغندم
یعنی پناه ایلدم مترقب ومنتظر اولدیغم حالده كه بركیمسه تموز حرارتنی وشدت زحمتنی بندن برصوق
صو ایله سوندره یعنی ازاله ایلیه ناكاه براوك دهلیزی قراكلغندن برآیدنلق كوردم یعنی برجمال كه
زبان فصاحت انك كوزللكی وحسنی بیانندن عاجز قالور شویله كه قراكلق كیجه ده صبح طلوع ایلیه
ویاآب حیات ظلماتدن چیقوب ظاهر اوله برقدح قارلی صو النده واكا شكر دوكمش حاصلی قارلی شكر
شربتندن عبارتدر وعرقله قریشدرمش یعنی كل صویی قاتمش بلمزم كه شربتی نفس امرده
كلابله می مطیب ایلمش یوخسه زمان اسیجغندن برنیچه قطره یوزی كلندنمی اكا طامزرمش ایدی
حاصل كلام شرابی انك دست نكارینندن آلدم وایچدم وكچمش عمری ینه باشدن طوتدم (یعنی
تازه عمر كسب ایلدم * بیت * ظمأ بقلبی لایكاد یسیغه * رشف الزلال ولو شربت بحورا *
ظمأ الف مقصوره ایله عطش وزنی ومعناسی اوزره (باحرف ظرف مقدر حاصل كلمه سنه متعلق
(واپی یاضمیر متكلم متعلق ومتعلق اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر كه (ظمأ در (وظمأ نكره

ردشمعی

ردابن سیدعلی وسروری

موصوفه‌در (تقـدیری ظمأ شدید در (لایكاد افعال مقاربه دندر قریب اولماز دیمكدر (یسیغ
فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن (وضمیر مذكر ظماء نه‌راجعدر بزیله دیمكدر یعنی
تسكین ایدوب كیدر مز دیمكدر (رشف الزلال لامیه یعنی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رشف
رانك فتحی وشینك سكونیله برنسنه‌یی صورمقدر (مثلا انجیروارمود صورمق كبی (رشف لفظا مرفوع
یسیغ‌یه فاعلدر رشفی سرپندی ایله تفسیر ایلاین رش ایله رشفی فرق ایلمز ایمش (ولواذات وصل
لایكاده متصل (شربت فعل ماضی نفس متكلم وحده در علم بابندن (بحور جمع بحردر
دكزلر دیمكدر (محصول بیت) قلبمده برعظیم وشدید عطش (یعنی تشـنه لك حاصلدر انی
سو بندرب ازاله ایلمكه (یعنی كسر ایلمكه قریب اولماز (حاصـلی اول عطشی بندن كیدرمك
ممكن دكل صافی صویی صوره صوره ایچمك صافی صودن دكزلرده ایچسم (عطشی كسر ایلمكه رشفی
تعیین ایلدی زیرا صویی صوره صوره ایچمك صوسزلغی قاندراغندر تنكه ضرب مثلده واردر
الرشف انقع دیو یعنی صوره صوره ایچمك عطشی ارتق كسر ایدر دیمكدر * قطـعه *
خرم آن فرخنده طالع‌را كه‌چشم * برچنین روی اوفتد هر بامداد * خرم خاء معجمه‌نك ضمیله وراء
مهمله‌نك فتحیله وتشدیدیله شاد یعنی شن دیمكدر كاه فرح فانك فتحی ورانك كسری ایله صفت مشبهه
معناسنده مستعملدر وكاه تره بنه اول منوال اوزره یعنی اراسته و پاك معناسـنه (فرخنده فانك
وخانك فتحه‌لریله مبارك دیمكدر (طالعه وصف تركیبیدر (خرم شاد معناسنه اولدیغی تقدیرجه
راحرف زائد اولور (اما معنای مصدر بت مضمن اولسه راحرف تخصیص اولور (كه حرف رابط
صفت (چشم مصراع ثانی‌یه مرهوندر تقدیری چشمش در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال
اولدی چشمك میمی ضرورت وزن ایچون تلفظ اولنماز دینلر زائد سو یلمشلر (اوفتد واوایله دوشه
دیمكدر (بامداد بونده صباح معناسنه‌در (محصول بیت) سعادت وسرور اول مبارك وقوتلی طالعلی
كیمسه‌نك در كه انك چشمی بونجلین رویه دوشر هر صباح (یعنی دولت وسرور هر صباح
یوزینی كورنكدر و یوزینه بقانكدر * مست می بیدار كردد نیم شب * مست ساقی روز محشر بامداد *
مست می لامیه‌در (بیدار باء عربك كسریله اویانق دیمكدر (نیم شب اضافت فی معناسـنه‌در
نصف اللیـده دیمكدر (مست ساقیده لامیـه در (روز محشرده بویله در (بامداد ارته
دیمكدر (محصول بیت) شرابك مستی یعنی خمردن سرخوش اولان نصف اللیده بیـدار
اولور یعنی هشیار اولور سرخوشلقدن آییلور اما ساقینك مستی محشر كونـنده طكله یعنی
محشر كونینك صباحی آییلور * حكایت * سالی سلطان محمود خوارزم شاه باخطای برای
مصلحتی صلح اختیار كرد بجامع كاشغر در آمدم پسری دیدم درخوبی بغایت اعتدال ونهایت جمال
چنانكه در مثال اوكفتند * سالی باحرف وحدت (محمود خوارزم شاه بیانیه بو اول سـلطان
محموددر كه هولاكو ایله محاربه ایدوب انده شهید اولدی (باحرف مع (خطادن مضاف محذوفدر
ملك خطا دیمكدر اول زمانده خطا وختن كافرسـتان ایدی (خطا فتح خا ایله در كسر خا ایله
خطادر (برای مصلحتی لامیه‌در بر مصلحت ایچون دیمكدر بو كلام جواب سؤال مقدر در (كانه
سؤال كلدی كه اسلام پادشاهی نه ضرورت كافرله صلح اختیار ایلمك (جوابی برای مصلحتدر
فندیر (صلح كـردك مفعول اولی (واختیار ثانیسی اول زمانده حضرت شیخ سلطان محمودك
استادی ومصاحبی ایمش (وبو شیخك سیاحتی زمانی ایمش (پس حضرت شیخی خطا پادشاهنه
ایلچیلك طریقیله ارسال ایدر (كاشغر تركستان شهرلرندن برینك اسمیدر كه طائفهٔ نقشبندیه‌دن
حضرت سـعدالدینك شهریدر كه حضرت مولانا جامی نك پیر ارشادیدر (وقزلرینك برینی
حضرت ملایه ویرمش (و برینی رشحات صاحبی صفی‌یه قدس الله ارواحهم (پسری یا حرف وحدت

ردشمعی

ردابن سیدعلی وسروری

خوارزم تركستانده برشهر اسمیدر مع

باحرف ظرف (غایت اعتدال ونهایت جمال لامیه لردر (محصول تركیب) بریل سلطان محمود
خوارزم شاه خطا مملكتنك پادشاهیله بر مصلحت ایچون صلح اختیار ایلدی (یعنی بنی خطایه
ارسال ایلدی كه ارالرینی اصلاح ایلیم (كاشغر شهرینك براولو جامعی واردر كه مشهور
عالمـدر اول شهره واروب قوندقده اول جامعك سیرینه واروب كردم بر پسر كوردم اول
جامعده كوزللكده غایت اعتدالده ونهایت جمالده شویله كه آنك مثالنده دیمشلردر * نظم *
معلمت همه شوخی ودلبری آموخت * جفا وناز وعتـاب وستمكری آموخت * معلم مبتدا وتاء
ضمیر معنـاده آموخته مقیددر ضمیر منصوب متصل معناسنه (شوخ بونك كبی یرلرده ایسیجق
قنلی دیمكدر مطبوع معناسنه (ویاحرف مصدردر (دلبری یاسیده بویله‌در ینك (آموخت فعل
ماضی مفرد غائب متعدی اوكرتدی دیمكـدر خبر مبتدادر (عتاب مفاعله بابنك مصدر ثانیسی
قاقق وازارلق معنـاسنه‌در (ستم سینك كسریله ظلم معناسنه‌در (وكرادات فاعلـدرجی
معناسنه كاردن مخفف (ویاحرف مصدر (آموخت عین اول (محصول بیت) معلمك سكا جمیعا
شوخلق ودلبرلك اوكرتدی (یعنی سكا همان بونلری اوقوتدی جفـا دخی ناز دخی ظالملق
اوكرتدی (حاصلی درسك همان بونلری ایلدی (وجائزدر كه بو ایكی فعـل معناء استفهامی
متضمن اوله (یعنی همـان بونلرمی اوكرتدی هیچ بیچاره عاشقه مرحمت اوكرتمدیمی دیمـك
اوله * من ادمی بچنین شكل وخوی وقدوروش * ندیده ام مكراین شیوه ازپری آموخت * بونده
آموخت فعل لازمدر وایكی سابقلر متعدی ایدی (یعنی مشتركدر لازمله متعـدی بیننده
(روش اسم مصدر دریورییش معناسنه (مكر كانه معناسنه در (محصول بیت) شیخ حضرتلری
خطابدن غیبته التفات ایدوب بیوررر بن نوع آدمی بونجلین شكل وخوی وقدوروش واسلوب ایله
كورممشم (پس كانه بوناز وشیوه‌یی پریدن اوكرنمشدر (یعنی آدمیده اولمـایجه پریدن اوكرنمشدر
(بیتلر اولنده نظم برینه رباعی یازانلر نظم عجمده عجب متصرفلردر * مقدمهٔ نحوز محشری در
دست همی خـواند ضرب زید عمرا وكان المتعدی عمرو كفتم ای پسر خوارزم وخطـا
صلح كردندو زید وعمرورا همچنـان خصومت باقیست بخندید ومولدم پرسید كفتم
خاك شیراز كفت از سخنان سعدی چه داری كفتم * مقدمهٔ نحـو لامیه‌در (وز محشری‌یه
اضافت بویله در (تقدیری محمود زمخشریدر (مقدمه‌دن مراد انموزجدر (زمخشر
خوارزم نواحیسندن بر كویك اسمیدر كه كشاف صاحبی اول كویدندر اسمی محموددر (وزمخشر
زانك ومیمك فتحه‌لریله صفت نسبی در (همی خواند اوقوردی دیمكـدر (ضرب زید عمروا
زید عمروی ضرب ایلدی (وكان المتعدی عمرو ومتعدی یعنی اورلمش عمرو اولدی (عمرورا
(را ادات تخصیص (همچنان آنجلین دیمكدر (یعنی اولكی كبی (خصومت باقیست بو كلام
استفهامی متضمندر خصومتی باقیمیدر دیمكـدر مولد اسم مكاندر مجلس كبی (چه داری‌نك وار
دیمكـدر (محصول تركیب) مذكور پسرك زمخشری‌یه منسوب نحو مقدمه‌سی النده ایدی
اوقوردی زید عمروی ضرب ایلدی (حال بو كه متعـدی ومضروب عمرو اولـدی اندن
بو تركیبی ایشیدنجـه دیدم ای پسر خوارزم وخطـا صلح ایلدیلر وزید وعمرونك خصومتی
عین اول باقیمیدر (پسر بو سوزدن كولدی ومولدم صوردی دیدم خاك شیراز دیدی سعدی
سوزلرندن نه‌وار دیدم * قطعه * بلیت بنحوی یصول مغاضبا * علی كزید فی مقابلة العمر *
بلیت فعـل ماضی متكلم وحده مبنی للمفعـول نصر بابنك ناقـص واوی یسندن مبتلی
اولدم دیمكدر (باحرف صله (بلیت‌یه متعلـق (نحوی نونك فتحی وحانك سكونیله باء
نسبت ایله اسم منسوبدر (تقدیری بمحبوب نحوی دیمكـدر (یصول فعل مضارع مفرد مذكر

ردشراح جمعا

انموزج همزه‌نك فتحی وضمی ایله لغتدر مع

غائب نصر بابنك اجوف واو يسندن حمله وهجوم ايدر ديمكدر فاعلی نحوی یه راجع تحتنده
ضمیردر جملهٔ فعليه اعرابدن محـلا مجرور صفت نحو يدر (مغاضبا مفاعله بابندن اسم فاعلدر
يصول فاعلندن حال اولمغـله منصوب اولمش (عـلی جار و مجرور يصول يه (ويا مغاضبا
كلـمه سنه متعلقدر (كزيد كاف اسمدر مثل معناسنه محلا منصوب مصدر محذوفه صفتدر
(تقديری يصول صوله مثل صولة زيد فی مقابلة العمرو (محصول بيت) برنحواوقيچی محبوبه
مبتلا اولدم كه بكا حمله وهجوم ايدر غضبناك اولديغی حالده ياخود بكا غضبلی اولديغی
حالده حمله وهجوم ايدر زيدك عمرو مقـابله سنده حمله وهجومی كبی * علی جرذيل لبس يرفع
رأسه * وهل يستقيم الرفع من عامل الجر * علی حرف جرجر مجرور در علی ايله (وذيل اضافتله
علی مجرور يله محلا منصوب حالدر (لبس يرفع فاعلندن كه نحو يدر ضرورت وزن ايچون مقدم
اولمشدر (رأس لفظا منصوب مفعول يرفعدر (وضمير ينه نحوی يه راجعدر (واوحرف ابتدا (هل
حرف استفهام يستقيم فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر استفعال بابندن (الرفع لفظا مرفوع فاعليدر
مراد اقسام اعرابدن اولان رفعدر ايهام طريقيله (من حرف جر يستقيم يه متعلق (عامل
جراسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر بومصراع استفهام انكاری طريقيله واقعـدر وايهام لطيفی
مشتمل قندبر (محصول بيت) يعنی مذكور نحوی بورود كده باشنی قالدرمز انكن چكيجی اولديغی حالده
يعنی كيمسه يه اعتبار والتفات ايلمز بلكه اكا برانه تكبر وناز وشيوه ايله انكن چكرك يعنی سوروبرك
وسوركلبرك كيدر نتكه متكـبر اولان محبوبلرك عادتيدر (معلوم اوله كه اكابرناسك انكلری يعنی
لباسلری اوزون اولور زيرا اوزون لبـاس ابدنمكه قدرتلری واردر اما فقرانك اوزون اولمـاز
قصه اولور زيرا اوزون بچمكه وسعتلری اولماز پس جرذيل وسعتدن واكابرلكدن كنايتدر نتكه
حضرت شيخ بوستانده بيوررر (بيت) بسا تلخ عيشان تلخی چشان) (كه درخلد باشند دامن كشان)
(وعامل جردن هركز رفع مستقيم اولورمی يعنی رفع عملنی ايلين عوامل غيريدر وجر عملنی ايلين
غـيری پس عامل جاردن رفع عملی راست دكل بوكلام مصنف جانبندن نحوی جوان ايچون
اعتذاردر يعنی انكن چكرك تكبرانه نازوشيوه ايله بوريدكده باشين قالديروب كيمسه يه اعتبار والتفات
ايلمديكنه حاصلی عامل جار رافع اولماز * لختی بانديشه فرورفت وكفت غالب اشعار اودربن
زمين بزبان فارسيست اكر بكويی بفهم نزديكتر باشد (كلم الناس علی قدر عقولهم) كفتم * لخت
بونده پاره معناسنه در (ويا حرف وحدت برپاره ديمـكدر (با حرف صله (انديشه بونده فكر
معناسنه در (فرورفت باتدی وطالدی معناسنه در (زيرا رفت فر وايله مستعمل اولدقده بومعنايی
متضمن اولور (غالب اشعاراو لاميه لردر (غالب بونده اكثر معناسنه در (دربن زمين بو يرده يعنی
ديار كاشغرده (اكر بكويی يعنی بخوانی (بفهم (با حرف صله (كلم فعـل امر مفرد مذكر
مخاطب تفعيل بابندن سويله ديمكدر (الناس لفظا منصوب مفعوليدر (علی حرف جر كلمه متعلق
(قدر عقول مصدرك فاعلنه اضافتيدر وضميره اضافت لاميه در (محصول تركيب) بز بوايكی عربی
بيتی اوقوينجه برپاره فكره طـالدی وديدی سـعدينك اكثر واغلب اشـعاری بوديارده زبان
فارسيله در اكر فارسی شعر بنی اوقوسك فهمه يقين رق اولوردی نتكه حضرت محمد صلی الله عليه
وسلم بيورمش ناسه يعنی خلقه عقللری مقدارنجه سويله يعنی اكلدقلری سوزی سويله ديمكدر
ديدم بنده * مثنوی * طبع ترا تاهوس نحو شد * صورت عقل از دل ما محو شد * طبع تو لاميه (ورا
ادات تخصيص (تا حرف ابتدادر زمانده منذ كبی عربيده (هوس نحو مصدرك مفعولنه اضافتيدر
(صورت عقل بيانيه (دل ما لاميه (محو شد يرا بو علم معقولاتدن دكلدر وسماعی مسائلی قياسی سندن
زيادهدر وكثرتندن ضبط واحاطه سی حيز امتناعده در وبو علمده اقوال علما نامعدود واختلافات

(مشايخ نامحدود بيورديغی كلام مجازی اولمقده جائز يعنی حقيقی اولمبوب ادعايی اوله قندبر (پس
درسی اغياردن اوقوديغيچون صورت عقلم محو اولدی دينلر مقامه مناسب علت سوق ايلمشلر
(محصول بيت) ای جانان اول زماندن بری كه سنك طبعكك نحو هوسی اولدی يعنی طبيعتك علم نحوه
هوس ايدوب ميل ايده لی بزم كوكلمزدن عقل صورتی محو اولدی يعنی كوكلمزدن عقل زائل اولدی
زيرا مسائلی چوق وسز ايسه نازك مزاج حفظنده وضبطنده زحمت چكرسين (پس سنی
زياده آجيد يغمزدن لايعقل اولمشز * ای دل عشاق بدام تو صيد * ما بتو مشغول وتو با عمرو
وزيد * ای حرف ندا منادی محذوف ای جانان ديمكدر (دل عشاق لاميه ومقصود بالندا (پس
منادای محذوفه صفت طوتانلر بو استعمالدن ذره دكلو آكاه دكللرايمش (با حرف صله (دام تو
لاميه (صيد بونده مصيد معناسنه در يعنی مصدر مفعول معناسنه شكار ديمكدر (بتو با حرف صله
ويا حرف مصاحبت (با عمرو با سيده بويله در (محصول بيت) ای جانان عاشقك كوكلی سنك
دوزاغكه شكاردر يعنی عشاقك كوكللرينی هپ ضبطكه آلمشسين بز سكا مشغولز وسن عمرو
وزيده يعنی بز سنكله مقيدز وسن اغيار ايله (مصراع ثانيده ايهام لطيف واردر تأمل تدر * بامدادان
كه عزم سفر مصمم شد مكر كسی از كاروانيان كفته بودش كه فلان سعديست ديده م كه دوان امد
وتلطف كرد وبر وداع تأسف خورد كه چندين روز چرا نكفتی كه منم تا شكر قدوم بزركان را
بخدمت ميان بستمی * بامدادان يعنی مصـاحبت واقـع اولان كونك ايرتسی ويا مطلق
ايرته (كه حرف رابط صفت (عزم سفر مصدرك مفعولنه اضافتيدر (مصمم تفعيل بابندن
اسم مفعولدر مقرر ديمكدر (مكركانه ديمكدر (از حرف تبيين (كفته بودش پسره ديمش ايمش
ديمكدر (كه حرف بيـان (فلان يعنی سنكله دون مصاحبت ايلين سعديدر ديو (ديده م كوردم
(كه حرف بيان (دوان صفت مشبهه در دويدندن يله رك ديمكدر (تلطف ملايمت ديمكدر
(وداع واوك فتحيـله بونده فراق مراد در (چنـدين روز بوقدر كون ديمكدر (چرا نيچون
ديمكدر (نكفتی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (كه منم يعنی سعدی يم ديو (تا حرف تعليل
(شكر قدوم بزركان لاميه لردر (ورا ادات تعليل (بخدمت با حرف صله (بستمی يا حرف حكايه
(محصول تركيب) ايرتسی كه عزم سفر مقرر اولدی مكر كاروانده يعنی يولداشلريمزدن بر كيمسه
مذكور پسره ديمش ايمش بنم ايچون كه ابشته بو سعديدر (كوردم يله رك يانمه كلدی وتلطف
ايدوب ملايمت كوستردی ووداعه وفراقه تأسف ييوب غصـه چكديكه بوقدر كونده كه
بوشهرده اقامت ايدوب اكلندك نيچون ديمدك كه بن سعـدی يم تا كيم اولولرك كلمسی
شكرانه سيچون خدمته بل بغليدم (بستمی ياسنه حرف تمنيدر دين تمنی معناسنی بيلمز ايمش
(حضرت شيخك بامدادان بيورديغيله چندين روز بيورديغی بينده ظاهرا منافات اكلنور
تأمل تدبر * مصراع * باوجودت زمن آواز نيامد كه منم * محصول مصراع سنك وجودكله
بندن آواز كلمديكه بن سعدی يم ديم حاصلی سنك قتكده عقلم حيرت الدی شويله كه كنديمی
بتردكدن بنم ديمكه مالك اولمدم (بو مصراعك تعليلنـده زيرا يلدز محو اولور كونشك طلوعی
قتنده دبين مناسبتسز سويلمش * كفتا چه شود كه درين بقعه چنـد روز برآسايی تا از خدمت
مستفيد شويم كفتم نتوانم بحكم اين حكايت * بقعه دن مراد شهر كاشغردر (بر حرف تأكيد
(آسايی فعل مضارع مفرد مخاطبدر راحت اوله سين يعنی دينكنه سين (تا حرف تعليل (از خدمت
بعض نسخه ده بخدمت واقعـدر مآل بردر (محصول تركيب) پسر ديدی نه اولور كه بوديارده
نيچه كون اسايش ايلسك تا كيم خدمت شريفدن مستفيد اوليدق بن ديدم قادر دكلم بو حكايه
سببيله * مثنوی * بزركی ديدم اندر كوهساری * قناعت كرده از دنيا بغـاری * بزركی يا حرف

رد شراح جميعا

ردشمعی

رد سروری

وحدت (ودیدمك مقدم مفعولیدر (کوهساری طاغلق دیمکدر زیرا سار مبالغه افاده ایدر (بغاری
(با حرف ظرف (غار مغاره (ویا حرف وحدت (محصول بیت) بر طاغده بر اولو کیمسه کوردم
دنیا ومافیهاسندن اعراض وفراغت ایدوب بر مغاره ده قناعت ایدوب اوتورمش * چرا کفتم
بشهر اندر نیایی * که بار بند از دل بر کشایی * چرا کفتم تقدیری کفتم چرادر ضرورت
وزن ایچون قلب مکان ایلدی (بشهر با حرف صله (اندر آنی تأکید ایدر (نیایی فعل نفی
مستقبل مفرد مخاطب کلمزسین دیمکدر (که حرف تعلیل (بار بند بیانیه در اکثر نسخ
بویله واقعدر واقل قلیلنده باری یا ایله واقعدر و بونکله فربفته او لوب معناسنی بر کره ردشمعی
کوکلدن بندی چوزه سین یعنی غمی دفع ایده سین دیبن ایکی وجهله خطا ایلمش (باری یی کره
معناسنه اخذ ایلمسنده و بندی غم معناسنه بونده خود باردن مراد یوکدر وبندن اکل وشرب
وسائر لوازم انسانیه در (وبند قید معناسنه اولدیغنه برکشایی دلیل واضحدر (بر حرف تأکید
(کشایی فعل مضارع مفرد مخاطب اچه سین دیمکدر (محصول بیت) دیدم شهره نیچون کلمزسین
تا کیم قید اخراجات یوکنی کوکلکدن اچه سین یعنی ازاله ودفع ایلیه سین * بکفت انجا پری
رویان نغزند * چو کل بسیار شد پیلان بلغزند * پری روی وصف ترکیبیدر (والف ونون
ادات جمعدر (نغزند کوزلك یعنی ایو معناسنه بونده کوزللر مراد در (کل کاف عجمك کسریله
بالحق دیمکدر (بلغزند فعل مضارع جمع غائبدر قیارلر دیمکدر (محصول بیت) مغاره
نشینه نیچون شهره کلمزسین دیدیکده دیدی انده کوزل پری دیلر واردر که بزی یولیمزدن چیقارررلر
(مصراع ثانی مقام تعلیلده در یعنی چونکه بالحق چوق اوله فیللر البته قیاراشرکبی زیرا
نعلی ولمز یعنی هرنقدر که زاهد وعابد ایسه مده کوزللر چوق اولنجه بی اختیار کوکل میل ایدر
* این بکفتیم و بوسه بر سر وروی * هم دیگر دادیم ووداع کردیم * هم دیگر بری بریمزه دیمکدر
بعض نسخه ده هم دیگر یرینه یکدیگر واقعدر مآل بردر (محصول ترکیب) بو بیتلری سویلدم یعنی
اوقودم وبری بریمزك باشنی ویوزینی اوپدك ووداع ایلدك یعنی ایر یلشدك * مثنوی * بوسه دادن
بروی دوست چه سود * هم دران لحظه کرد نش بدرود * لحظه بونده ساعت معناسنه در
(کرد نش شینی دوسته راجعدر بدر ود باء عجمله استعمال ایدر عجم وروملر باء عربیله اسنلك
معناسنه عربجه تحیت دیرلر (مثلا سفره کیدن کشی به سنی خدایه اصمر لدق دیمکده و یرنده قالنه
بویله دیوب شاد واسن قال دیمکه بدرود دیرلر (محصول بیت) دوستك وجانانك رو ینه بوسه و یرمك
یعنی کید جك زمانده یوزینی اوپمك نه فائده وهم اول وقتده انی بدر ود ایلمك (یعنی اسنلمك نه فائده
زیرا تأثیر الم ومحنت فراق بنه باقیدر تحیت ودر ودایله مندفع اولماز * سبب کویی وداع یاران کرد *
روی از بن نیمه سرخ وزان سوز رد * (سبب سبنك کسریله المه در (کویی کانه معناسنه در (وداع
تودیع معناسنه اسمدر سلام تسلیم معناسنه و کلام تکلیم معناسنه اولدیغی کبی (یارانه اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (روی تقدیری رو یش در (از بن نیمه از بن سو دیمکدر (سرخ تقدیری
سرخست در (زان سو اول جانبدن (زرد یعنی زردست در (محصول بیت) المه کویا که یارانه
تودیع ایلدی (یعنی دوستلرندن مهجور ومفروق اولدی که یوزینك بو جانبی قزل واول جانبی
صاریدر (یعنی فراق المندن نصفی زرد اولمش حاصلی آتش عشقله نصفی قزرمش والم ومحنت ردابن سید علی وسروری
فراقله نصفی صررمش معلوم اوله که از بن وازان بیننده تقابل اولدیغی بعضیلر بلمدکلرندن
از بن عبارتی ادات تعلیل اعتبار ایلمشلر اجل معناسنه بونده سو لفظنه نصف معناسنی و یرمك
مجازادر (مثنوی یرینه بو قطعه نك ابیاتی اولنده بیت یازان سهو ایلمش * بیت * ان لم امت ردسروری
یوم الوداع تأسفا * لاتحسبونی فی المودة منصفا * ان حرف شرط (لم امت فعل جحد مطلق

متکلم

متکلم وحده در مات یموت دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن اولمزسم دیمکدر (یوم ظرف
زماندر وداعه اضافتی فی معناسنه در (وداع واوك فتحیله سابقا مذکور اولان کیدر اما واوك
کسریله مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (تأسف تفعل بابندن مصدر در انتصابی تمییز لکله
و یا حالیتله در متأسفا تقدیرنده (لاتحسبوا فعل نهی جمع مذکر مخاطب در علم بابندن نون حرف
وقایه و یا ضمیر منصوب متصل مفعولی فی المودة جار ومجرور منصفه متعلقدر (منصف اسم فاعلدر
افعال بابندن تحسبونك مفعول ثانیسیدر (محصول بیت) وداع جانان کونده غم وغصه جهتندن
اکر اولمزسم یعنی فراق جانادن غمناك اولوب اولمزسم محبت ومودتده بنی منصف یعنی اهل انصاف
حساب ایلمك حاصلی بنی عاشق ظن ایلمك وعشق جانا ندن بکا صادق دیمك بو بیت حضرت
شیخك بر غزلینك مطلعیدر ومابعدی (او قفت راحلتی بارض مودع) (وبکیت حتی
ان بلت الموقفا) (من مات لاتبکوا علیه ترحما) (وابکوا لحی فارق المتألفا * حکایت * خرقه پوشی
در کاروان حجاز همراه ما بود یکی از امراء عرب مراو را صد دینار بخشیده بود تا نفقهٔ عیال
کند ناکاه دزدان خفاجه بر کاروان زدند و پاك ببردند بازرکانان کریه وزاری کردن
کرفتند وفریاد بی فائده خواندن * خرقه پوشی وصف ترکیبیدر (ویا حرف وحدت بر خرقه کیجی
یعنی بر فقیر (کاروان حجاز لامیه (حجازدن مراد مکه در بوندن غیری بو کتابده برایکی یرده
بویله بیورمشدر (همراه ما لامیه (امرا امیرك جمعیدر بك معناسنه (عربه اضافتی لامیه درمر بونك
کبی یرلرده ادات مفعول اولان رایی تأکید ایدر (تا حرف تعلیل (نفقهٔ عیال لامیه در (عیال عینك
کسریله جمع عیلدر عینك فتحی و یاء مشدده نك کسریله فقیر دیمکدر (دزدان خفاجه لامیه
خفاجه حرامیلری دیمکدر خانك فتحی وجیم معجمه ایله بنی عامردن برقبیله نك اسمیدر (پاك ببردند
جمیع مالنکی آلدیلر هیچ نسنه قومدیلر دیمکدر (محصول ترکیب) بر خرقه پوش فقیر کاروان
حجازده بزه یولداش اولدی عرب بکلرندن بریسی بو فقیره یوز آلتون بغشلمش ایدی تا کیم اهلی وعیالنه
نفقه ایلیه ناکاه خفاجه حرامیلری کاروانی اوردیلر یعنی قافله یی بصدیلر و جمیع مالملکی الدیلر
هیچ نسنه قومدیلر بازرکانلر کریه وزاری یعنی ناله وفغان ایلمکه باشلدیلر و بی فائده فریاد اوقومغه
باشلدیلر یعنی ایلدیلر * بیت * کر تضرع کنی وکر فریاد * دزد زر باز پس نخواهد داد * تضرع
تفعل بابندن مصدر در زاریلق ایلمك (دزد مبتدا (ونخواهد داد خبری (وزر خبرك مفعولی (و باز پس
اصلنده باز و پس ایدی عطف تفسیری طریقیله صکره ترکیب ایدوب باز پس دیدیلر کرو معناسنه
پس معناسنده کرو صکره دیبن استعمالدن آکاه دکل ایمش (محصول بیت) خطاب عام طریقیله ردسروری وشمعی
بیورر اکر تضرع ایدرسك یا اکر فریاد ایدرسك حرامی التونی کرو و یرمیه سردر * مکر آن درویش که بر قرار
خود مانده بود وتغیر نیافته کفتم مکر آن معلوم ترا نبردند کفت بلی بردند ولیکن مرا با آن
چندان الفتی نبود که بمفارقت آن خسته دل باشم * (محصول ترکیب) جمیع اهل قافله فریاد
وفغان ایلدیلر الا اول درویش که کندی قراری وثباتی اوزره قالمشیدی واکا هیچ وجهله تغیر
کلمش ایدی دیدم مکر اول سنك معلومکی المدیلر اوله دیدی بلی الدیلر (اما بنم اکا اولقدر
الفت ومحبتم یوغیدی که انك مفارقتی سببیله خسته دل اولام * بیت * نباید بستن اندر چیز وکس دل *
که دل برداشتن کاریست مشکل * نباید فعل نفی مستقبل کرکمز دیمکدر (اندر ادات صله (چیز
اشیادن عبارتدر (وکس انساندن (که حرف تعلیل (کاری یا حرف وحدت (مشکل صفتدر
(محصول بیت) نسنه یه وکیمسه یه کوکل بغلمق کرکمز یعنی بر شیئه تعلق قلب جائز دکلدر
زیرا اندن کوکل قالدرمق مشکل ایشدر (چیزی کسه اضافت ایلین سهو ایلمش * کفتم ردابن سید علی
موافق حال منست آنچه تو کفتی که مرا در عهد جوانی با جوانی اتفاق مخالطت بود وصدق مودت

بمثابتی که قبلهٔ چشمم جمال او بودوسود وسرمایهٔ عمرم وصال او * (محصول ترکیب) درویش حالنی بیان ایدیجه بن درویشه دیدم اول نسنه یی که سن سویلدك بنم حالمه موافقدر که بنم جوانلق زماننده برجوانله اتفاق اختلاطم وار ایدی وصدق مودتم برمرتبه ده که کوزمك قبله سی انك جمالی ایدی دخی عمرمك سودوسرمایه سی انك وصالی * قطعه * مکرملائکه برآسمان وکرنه بشر * بحسن صورت اودر زمی نخواهد بود * مکر بونك کبی برلرده ترجی معناسنی متضمن اولور (وکرنه والا معناسنه در (بشر مصراع ثانی یه مرهوندر (بحسن باحرف مصاحبت حسن صورت او اضافتلری لامیه لردر زمی دن نون تأکید ضرورت قافیه ایچون حذف اولنمشدر زیرا زم صوق معناسنه در و یاحرف نسبت ونون حرف تأکید نسبت وارض بارد بالطبع اولدیغیچون اکا زمین اسم ایلدیلر (محصول بیت) مکرآسمانده ملائکه انك حسن صورتیله اوله والا یریوزنده بشرانك حسن صورتیله اولبسر دکلدر یعنی اکامشابه ونظیر مکرفلکده ملك اوله یوخسه یریوزنده اکا مشابه بشراولمز * بدوستی که حرامست بعدازو صحبت * که هیچ نطفه چواو آدمی نخواهد بود * بدوستی باحرف قسم (ویاحرف وحدت ویاحرف مصدر (که حرف رابط صفت ویاحرف بیان حرامست مقدم خبر (وصحبت موخر مبتدا (که حرف بیان (نطفه بونده ارك صوینه دیرلر اما منی اعمدر (محصول بیت) بردوست حقیچون آنجلین دوست که اندن صکره برغیری دوستله صحبت حرامدر یاخود دوستلق حقیچون که مذکور دوستدن صکره غیری دوستله صحبت حرامدر که هیچ برآدم نطفه سی انك کبی ادمی اولمایسردر دوستی باسی حرف مصدراولنجه مصراع ثانیده که حرف تعلیل اولور غفلت اولنمیه * ناکاه پای وجودش بکل اجل فرورفت ودود فراق ازدودمانش برآمد روزها برسرخاکش مجاورت کردم وجملهٔ بیتها که درفراق اوکفتم این بود * (پای وجود بیانیه باحرف صله (کل اجل ده بیانیه (فرورفت باندی دیمکدر (دود فراق بیانیه (دودمان قوم وقبیله دیمکدر (برحرف استعلا (سرخاك مقبره اوجی دیمکدر (مجاورت مفاعله بابندن مصدردر قونشلق معناسنه (امابونده ملازمت ومداومت مراددر (جملهٔ بیتها لامیه در (که حرف رابط صفت (محصول ترکیب) (ناکاه مذکور جوانك پای وجودی کل اجله باندی وفراق توتونی قوم وقبیله سندن قالقدی یعنی ماتمین چکدیلر بنده نیچه زمان مقبره سی باشی اوجنده مجاور وملازم اولدم وانك فراقنده سویلدیکم ابیاتدن بونلر بعضیدر * قطعه * کاش کان روز که درپای توشد خاراجل * دست کیتی بزدی تیغ هلاکم برسر * (کاش کاشکی معناسنه در (که حرف بیان (آن روز اول کون دیمکدر (که حرف رابط صفت (در حرف صله (پای تولامیه (شد رفت معناسنه در (خاراجل بیانیه (دست کیتی لامیه در مجازا (بزدی حکایت حال ماضی اوره ایدی دیمکدر (تیغ هلاك بیانیه در مجازا میم متکلم معناده سره مقیددر (محصول بیت) کاشکی اول کون که سنك ایاغکه کندی (یعنی باتدی اجل دیکنی دست کیتی باشمه هلاك تیغنی اوره ایدی یعنی نه اولایدی سن اولدکده بنده هلاك اولوب کیدیدم * تادرین روز جهان بی تونه دیدی چشمم * این منم برسر خاك توکه خاکم برسر * تاحرف تعلیل (جهان ندیدینك مفعول صریحی در (وبی تو غیرصریحی (چشم فاعلی (این بونده اشته معناسنه اسم اشارتدر (برسرخاك تو لامیه لردر (که حرف تمنی (خاکم برسرمیم متکلم معناده سره مقید در دعاء علیه در طپراق باشمه دیمکدر (محصول بیت) تولیدی بن هلاك اولیدم تاکیم بوکونده جهانی سنسز کوزم کورمیدی اشته بنم سنك مقبرك اوجنده که طپراق باشمه یعنی طپراق باشمه اولسون دیمکدر جهانده جانانسز قالد یغنه کندینه بددعا ایدر * قطعه * آنکه قرارش نکرفتی وخواب * تاکل ونسرین نفشاندی نخست * آنکه

اصلنده انکس که در (کس حذف وایصال طریقیله حذف اولنوب که یرینه قائم اولوب حرفیندن اسمیتنه دوندی (قرارش مصدرك فاعلنه اضافتیدر (وضمیرکه یه راجعدر (حبیبه ارجاع ایلیلر مذکور حذف وایصال احوالنی بیلمزلرایمش (نکرفتی یاحرف حکایه طوتمزدی دیمکدر فاعلی تحتنده که یه راجعدر ضمیر ومفعولی قرار وخوابدر امافاعلی تحتنده قراره راجع ضمیر ومفعولنی مذکورشین ضمیری طوتنلر عجب پریشان سویلمشلر (ظاهر بودرکه علوم عربیه ده مطالعه لری بویله اولسه کرك غرابت بونده درکه استقامت اوزره معنی ویره نك مرادنی بعضیلر فهم ایده میوب تعرض ایلمسی وار (خواب قراره معطوفدر اویقو دیمکدر (تاحرف توقیت (نفشاندی فعل نفی حکایت حال ماضی صاچمیدی (نخست اول (محصول بیت) اول جانانکه قرار وخواب طوتمزدی یعنی قرار ایلمزدی واویقو اویومزدی مادامکه اول دوشکنه کل ونسرین صاچمیدی حاصلی دوشکنه کل ونسرین صاچمینجه یاتوب اویومزدی * کردش کیتی کل رویش بریخت * خاربنان برسرخاکش برست * کردش اسم مصدر (کیتی یه اضافتی لامیه در (کردشدن مراد تغیر وتبدلدر (کل روی بیانیه (خاربن دیکن اوجاغی نکه کل بن دیرلر کل اوجاغنه حاصلی شنلکدن وکورلکدن کنایه در (والف ونون ادات جمعدر شذوذا بوندن دیب مراد اولدقده بنی مضاف ایدرلر وبن خار دیرلر پس بونده دیکن دیبلری دینلر اصطلاحدن آکاه دکللرایمش (با حرف تأکید (رست رانك ضمیله بتدی دیمکدر (محصول بیت) فراشنه کل ونسرین صاچمینجه اویومیانك شمدی کردش کیتی وتغیروتبدل احوال جهان کل کبی رویني دوکدی مقبره سی طپراغی اوزره قوجق قوجق دیکنلر بتدی یعنی مقبره سنی دیکنلر قاپلدی * بعد ازمفارقت اوعزم کردم ونیت جزم که بقیهٔ زندکانی فرش هوس درنوردم وکرد مجالست نکردم * مفارقت او مصدرك مفعولنه ویا فاعلنه اضافتیدر (عزم قصد معناسنه (نیتده قصد معناسنه در (جزم بونده اسم مفعول معناسنه در یعنی نیت مجزوم ومقرر دیمکدر (که حرف بیان (بقیهٔ زندکانی لامیه (ویا حرف مصدر (فرش هوس بیانیه (درحرف تأکید (نوردم فعل مضارع متکلم وحده دیرم ودیوشرم یعنی هواوهوسی ترك ایدم دیمکدر (کرد مجالست لامیه در مجازا مجالست چوره سنده دیمکدر (نکرم فعل نفی مستقبل چکزنمیم دیمکدر (محصول ترکیب) مذکور جانانك مفارقت ووفاتندن صکره عزم ایلدم ونیت جزم که عمرمك وحیاتمك بقیه سنده یعنی مادامکه زنده یم فرش هوا وهوسی دورم یعنی ترك هوا وهوس ایدم ومجالست ومصاحبت اطرافنده وچوره سنده چکزنمیم یعنی شمدنکرو دلبرسومیم دیمکدر حاصلی عزلت وخلوت اختیار ایدم * قطعه * سود دریا نیك بودی کرنبودی بیم موج * صحبت کل خوش بدی کرنیستی تشویش خار * سوددریا لامیه (بودی یاحرف حکایه (بیم موج لامیه (صحبت کل مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بدی اصلنده بودی ایدی یاء حکایه ایله واو ضرورت وزن ایچون حذف اولندی (نیستی یاحرف حکایه یوق ایمش سه ودکل ایمش سه دیمکدر (تشویش خار مصدرك فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) دریانك فائده سی ایواولوردی اکرموج قورقوسی اولمیدی کلك صحبتیده خوش ایدی ویاخوش اولوردی اکردیکن زحمتی وبلاسی اولمسه یعنی کوزللرایله مصاحبت ومخالطت لطیف ایدی اکرهجران المی وفراق بلاسی اولمسه * دوش چون طاوس می نازیدم اندرباغ وصل * دیکر امروز ازفراق یارمی پیچم چومار * می نازیدم می ماضی اولنده حکایت حال ماضی افاده ایدر نازانوردم دیمکدر (باغ وصل بیانیه (محصول بیت) دون کیجه طاوس کبی وصل باغنده کوه نوردم و قوازم یعنی وصل جانان ایله تفاخر وناز ایدردم لیکن بوکون یارك

رد شراح جمیعا

که بهرحال بومقامده حیدر فندبر للطالع

رد سروری وشمعی

رد شراح جمیعا

فراقندن مارکبی بور ولور و بوکلورم یعنی اضطراب و بی حضورلغمدن یلان کبی قبور بلود
ودور بلورم * حکایت * یکی را ازملوك عرب حدیث لیلی ومجنون بکفتند وشورش حال او باکمال
فضل و بلاغت سردر بیابان نهاده است و زمام اختیارازدست داده بفرمودش تاحاضرآوردند
ملامتش کردن کرفت که درشرف انسانی چه خلل دیدیکه خوی حیوانی کرفتی وترك عیش آدمی کفتی
مجنون بنالید وکفت * بریسنه عرب بکلرندن لیلی ومجنون قصه سنی سویلدیلر (شورش اسم مصدردر
قرش مورش معناسنه یعنی اختلاط (حاله اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (اوضمیری مجنونه
راجعدر (که حرف بیان (با حرف مصاحبت (کمال فضل مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(بلاغت فضله معطوف (سرنهاده نك مفعول صریحی (ودر بیابان غیرصریحی (درحرف صله در
(زمام اختیار بیانیه (بفرمود فاعلی ملك عرب (وشین ضمیر مجنونه راجعدر ومعناده آوردنده
قیددر (ملامتش ضمیری مجنونه راجعدر (که حرف تعلیل (شرف انسانی بیانیه (که حرف
تعلیل (خوی حیوانی بیانیه (ترك عیش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (آدمی به اضافتی لامیه
(کفتی ترك لفظیله مستعمل اولیجق کردی معناسنه در (مجنون بوسوزلری ایشدیجك ابکلدی مطلـــ
ودیدی (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن برینه لیلی ومجنون قصه سنی سویلدیلر ومجنون
حالنك قارشقلغنی که کمال فضل و بلاغتله باشنی بیابانه قومش وزمام اختیارینی الدن ویرمش
پادشاه بیوردی تاکیم مجنونی احضار ایلدیلر مجنونی ملامت ایلمکه باشلدیکه شرف انسانی ده
نه خلل ونقصان کوردك که حیوانلق خوین طوتدك وانسان دیرلکنی ترك ایلدك یعنی نوع انساندن
قاچوب طاغلره دوشدك مجنون ایکلدی ودیدی * بیت * ورب صدیق لامنی فی ودادها *
الم یرها یوما فتوضح لی عذری * بو بیت حضرت شیخك برغزلندندر (پس مؤنث ضمیرلری
کندی حبیبه سنه راجعدر (لیلی به ارجاع مجازیدر شو یله معلوم اوله (رب بونده تکثیر افاده
ایدر حرفدر (صدیق دوست دیمکدر نیجه دوستلر دیمکدر (لام فعل ماضی مفرد مذکرغائبدر لوم
ایلدی یعنی قاقدی وآزارلدی (نون حرف وقایه (ویاضمیرمنصوب متصل مفعولی (فی حرف جر
لامه متعلق (وداد واوك فتحیله دوستلق دیمکدر (وضمیرمؤنث معهودبرحبیبه یه راجعدر (الم یرها
همزه حرف استفهام (لم یر فعل جحد مطلق مفرد مذکرغائب فاعلی تحتنده صدیقه راجع ضمیردر
وضمیر منصوب متصل معهود حبیبه یه راجعدر (یوما ظرف زمان ایامدن برکون دیمکدر فتوضح
جواب استفهامان مقدرله منصوب (فا توضح تقدیرنده فاعلی تحتنده حبیبه یه راجع ضمیر در
افعال بابندن که اوضح یوضح در (لی جار ومجرور توضح یه متعلق بنم ایچون یعنی بنم (مفعول غیر
صریحیدر توضحك (وعذری عینك ضمیله تقدیرا منصوب مفعول صریحی (محصول بیت) نیجه
دوست بنی لوم وآزار ایدر اول جانانه نك محبتنده انی برکون کورمدیمی تاکیم بنم عذریمی ایضاح واظهار
ایلیه یعنی جانانی برکون کورمش ایمش سه بنی آزار ایلیوب عذرمی قبول ایدردی (بوغزلك مطلعی
بیت) (امطلع شمس باب دارك ام بدر) (اقدك ام غصن من البان لا ادری * قطعه * کاش کانان که
عیب من جستند * رویت ای دلستان بدیدندی * کانان (که حرف بیان (ایکنجی که حرف رابط
صفت (عیب من لامیه (وجستندك مقدم مفعولی (رویت بدیدندینك مقدم مفعولیدر (محصول بیت)
کاشکی انلرکه سنك محبتکده بنم عیبم استدیلر یعنی عشقکده سنك بنی تعییب ایلدیلر ای دلستان یعنی
ای کوکل آلیجی جانان سنك یوزوکی کوره لردی * تابجای ترنج درنظرت * بیخبردستها بریدندی *
تاحرف تعلیل (با حرف صله (جای ترنج لامیه بدل ترنج دیمکدر (درنظرت یعنی درحضورت
مصراع ثانی مقام حالده واقعدر بدیدندی (وبریدندی یاری حرف حکایه در (محصول بیت) ای
دلستان کاشکی بکا طعن ایدنلر یوزوکی کوره لردی تاکیم سنك نظرکده وحضورکده سکاحیران

اولدقلرندن کندیلرندن بی خبرایکن ترنج یرینه اللرین کسرلردی حضرت یوسفی کورن مصرك
خاتونلری کبی شکه آیت کریمه بیاننده کلجکدر ان شاء الله تعالی * تاحقیقت معنی برصورت
دعوی کواهی دادی * تاحرف تعلیل (حقیقت معنی لامیه مراد حسن لیلادر (بر حرف استعلا
(صورت دعوی لامیه مراد دعوی عشق ومحبت صادقدر (کواه کاف عجمك ضمیله ویاء
اصلیه ایله شاهد دیمکدر طانق معناسنه (محصول ترکیب) کاشکی ای دلستان یوزوکی
کوره لردی تاکیم سنك حسن وجمالك بنم دعوای صدق وعشق ومحبتمه شهادت ویریدی حضرت
یوسفك کمال جمالی زلیخانك افراط محبتنه شهادت ویردیکی کبی * قال الله تعالی فذلکن الذی لمتننی
فیه * معلوم اوله وقتا که زلیخا حضرت یوسفی افراط محبت ومودتله سودی ایسه وانواع حیله لر
ایله وصالنه طالب اولدی ایسه مصرك خاتونلری بو حالی ایشتدیلر وتعییب ایلدیلرکه عزیزك
خاتونی عبد کنعانی سند عاشق اولمش دیو (پس وقتا کیم زلیخا بونلرك غیبت ومکرلرینی استماع
ایلدیسه بونلری یانه دعوت ایلدی (وحضرت یوسفی برحجره یه پنهان ایلدی (و بونلرایچون
برعالی مجلس پیدا ایلدی (وکلدکلرنده هر برینه برکسکن بچاق ایله برترنج ویردی که صویك
سزکله ترنج مرباسی تدارك ایده لم دیو (پس بونلر ترنجی صویرکن حضرت یوسفه چیق بونلره
برجلوه ایله دیدی (حضرت یوسف بونلره کورندکده کمال دهشت وحیرتلرندن ترنج یرینه
اللرین دوغرادیلر (وحضرت یوسفك حسننی اکبار واستعظام ایلدیلر (ودیدیلر حاش لله
بو بشردکلدر (بودکلدر الاملك کریمدر (یعنی مکرم ومعزز فرشته در دیدیلر (اندن صکره زلیخا
دیدی (فذلکن الذی لمتننی فیه (ذلك ایله حضرت یوسفه اشاتدر (وکن ایله خاتونلرمخاطبدر
الذی اسم موصولدر (لمتن فعل ماضی جمع مؤنث مخاطبه در قلتن کبی (ونون مکسور حرف
وقایه در (ویا ضمیر منصوب متصل متکلمدن کنایتدر فعلك مفعول صریحی در (فیه ضمیر
(حضرت یوسفه راجعدر (ومضاف محذوفدر فی افتتانه دیمکدر (محصول ترکیب) اشته بودر
ای خاتونلر اول عبد کنعانی که بنی لوم ایلدیکز انك محبتنده واکا مفتون اولدیغم ایچون واکر
بوندن اول بونك جمال باکمالنی کوریدیکز بنی معذور طوتوب لوم ایلمز دیکز * ملك رادر دل
آمد که جمال لیلی را مطالعه کند تابداند که چه صورتست که موجب چندین فتنه است بفرمود
طلب کردن دراحیای عرب بکردیدند و بدست آوردند و پیش ملك در صحن سراچه بداشتند
ملك درهیئت او نظر کرد شخصی دیدسیه فام ضعیف اندام درنظرش حقیرآمد بحکم ان که
کمترین خدام حرم او بجمال ازو پیش بود و بزینت پیش مجنون بفراست دریافت و کفت
ای ملك ازدریچهٔ چشم مجنون بجمال لیلی نظر بایست کرد تاسر مشاهدهٔ او برتو تجلی کند *
ملك را را ادات تخصیص (دردل در حرف صله (تا حرف تعلیل (احیا حیك جمعیدر قبیله
معناسنه (بکردیدند فعل ماضی جمع غائب چکزندیلر (یعنی ارادیلر (سراچه تصغیر
سرادر (فام کونه دیمکدر یعنی رنك (کمترین خدام حرم اولامیه لردر (بجمال باحرف ظرف
(وباحرف مصاحبت (پیش باء عجمله ایلری دیمکدر (بعض نسخه ده درپیش واقعدر مآل بردر
(بزینت بانه سابق کیدر پیش زیاده دیمکدر (دریچه تصغیر در در قپوجق معناسنه در (چشم
مجنونه اضافت بیانیه (وبولامیه (باحرف صله (جمال لیلی لامیه (بایست کرك دیمکدر (کرد مصدر
معناسنه در (تاحرف تعلیل (سرمشاهدهٔ اولامیه لردر (تجلی تفعل بابندن مصدر در ظهور
معناسنه (محصول ترکیب) ملکك کوکلنه کلدی که جمال لیلایی مطالعه ایلیه تابله که نه صورتدر
که بوقدر فتنه یه باعثدر طلب ایلمکه بیوردی عرب قبایلنده دولاندیلر یعنی ارایوب الهکوردیلر
وپادشاهك اوکنده وقرشوسنده سرا یجغنك میدا ننده طورغوردیلر (پادشاه آنك هیئتنه

(یعنی شکلنه نظر ایلدی قره یغز وضعیف اندام بر شخص کوردی (یعنی لیلی بو یله ایدی
نظرنه حقیر کلدی (یعنی حقیر کورندی اول سببله که حرمنك خدامنك الا کسکری کوزلکده
اندن ایلری ایدی (وز بنت وز یورده اندن ارتق (مجنون ملکك لیلا یی حقیر کوردیکنی فراستله
اکلادی ودیدی ای ملك مجنونك کوزی پنجره سندن جمال لیلا یه بقمق کرك تا کیم انك
مشاهده سنك حقیقتی تجلی ایدوب ظاهر اولیدی * مثنوی * ترا بر درد من رحمت نباید *
رفیق من یکی هم درد باید * (محصول بیت) سکا بنم دردمه رحمت کلمز (یعنی سن بنی اسرکرسین
بنم رفیق ویارم بر همدرد کرکدر یعنی کندی حالمه موافق ومناسب بر اهل درد کرکدر
* که با وقصه می کویم شب وروز * دو هیزم را بهم خوشتر بود سوز * که حرف تعلیل (با حرف
صله (هیزم اودون (بهم بری بریله (محصول بیت) بکا بنم کبی اهل درد کرك تا کیم اکا قصهٔ
درد عشق ومودتی کیجه و کوندز سو یلیم (زیرا ایکی اودونك یانشی بری بریله خوشتر قدر تنها
برینك یانشندن (یعنی کشی دردینی اهل درده سو یلمك یکر کدر بی درده سو یلمکدن * نظم *
مامر من ذکر الحمی بمسمعی * لو سمعت ورق الحمی صاحت معی * ما اسم موصولدر الذی معناسنه
(مر فعل ماضی مفرد مذکر غائب نصر بابنك مضاعفندن مرور ایلدی (یعنی کچدی
دیمکدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر مانك وماصله سیله اعرابدن محلا مرفوع
مبتدا (من حرف جر اسم موصولده اولان ابهامی بیان ایدر (مر یه متعلقدر (ذکر لفظا مجرور
من ایله مضاف اولمشدر حمایه (وحمی تقدیرا مجرور مضاف الیه در (وحمی حانك کسری ومیمك
فتحیله چارقور یسنه دیرلر (وکاه اولور که جانانه نك منزلنه حمی دیرلر آهو اولان حمایه
تشبیه طریقیله (بمسمعی باحرف جر مر یه متعلق ومسمع میم اولك کسری وسکون سینله
ومیم ثانینك فتحیله اسم آلت سمع که در مراد قولقدر و یاء متکلم ضمیر مجرور متصل محلا مجرور
مضاف الیه (لو حرف شرط (سمعت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه علم بابندن اعرابدن محلی یوق
فعل شرط (ورق واوك ضمی وراءك سکونیله جمع ورقاء در حمر حمراءنك جمعی اولدیغی کبی
طاغ کوکرجنی که جمعی کوك رنکنده اولور ترکیجه تخته کوکرجنی وهپال دیرلر لفظا مرفوع
فاعلی سمعت در مضاف اولمشدر حمایه (صاحت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه در ضرب بابندن
فاعلی تحتنده ورقه راجع ضمیر در جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق جواب لو در وجملهٔ شرط
وجواب اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر (صیحه صوتی قالدر مقدر (یعنی آوازایله چاغر مقدر
مع ظرفیتی لازم اسمدر مضافدر ضمیر متکلمه جار مجرور یله اعرابدن محلا منصوب حالدر صاحت
فاعلندن (محصول بیت) شول نسنه که بنم قولاغمدن کچدی منزل جانان ذکر ندن یعنی منزل جاناندن
بنم سمعمدن مرور ایلین خبرلر اکر اول نسنه یی یعنی اول مذکوری ورق حما ایشید سیدی بنمله
بله صیحه وفریاد ایدردی ذوق وصفادن لفظ حمی که منزل جاناندن عبارتدر انی تکرار ظاهرا
ذکر ایلدیکی استلذاذ طریقیله در والا اضمار مقامی ایدی زیرا معرفه معرفه لکله اعاده اولسه
اکثر بودر که ثانی عین اول اوله (بیت) تالله یا ظبیات القاع قلن لنا) (لیلای منکن ام لیلی من البشر)
* یا معشر الخلان قولوا للمعافی * لست تدری ما بقلب الموجع * یا حرف ندا (معشر میمك وشینك
فتحه لریله وعینك سکونیله اسم جمعدر قوم ورهط کبی لفظندن مفردی یوقدر بلوك دیمکدر
(خلانه اضافت بیانیه در (خلان خانك ضمیله خلیلك جمعیدر دوستلر دیمکدر (قولوا فعل امر
جمع مذکر مخاطب سو یلك دیمکدر (للمعافی لام اول حرف جر قولوا یه متعلق وثانی حرف تعریف
(معافی مفاعله بابندن اسم مفعول مفرد مذکر غائبدر ناقص یائیدن (تقدیری رجل معافی در
(یعنی عشق ودرد بلاسندن عافیت وسلامت بولمش کیمسه مراددر (معلوم اوله که مصراع اول

معافینك الفی اوزره تمام اولور (وفی مصراع ثانینك اولی وابتداسی اولور و بو اسلوب اشعار عربده
چوق واقعدر و بو اسلوبه مرهون دیرلر (و بونك کبی اشعار مصراع یازلمز بلکه متصل
یازیلور فاحفظ ولا تغفل (لست افعال ناقصه دن مفرد مذکر مخاطب دکلسین دیمکدر (تدری
فعل مضارع مفرد مذکر مخاطب ضرب بابنك ناقصندن (لست تدری اکلر و بلور دکلسین
دیمکدر (ما اسم موصولدر الذی معناسنه (با حرف ظرف و یا حرف الصاق (قلب معروف (موجع
اسم مفعولدر افعال بابندن (یعنی مفرد مذکر غائب مثال واویدن (وجع واوك وجیمك فتحه لریله
آغری یه دیرلر موجعك جیمی تشدیدیله قید ایلین وجود شریف عجب وزن طبعه مالك ایمش
جزاه الله (محصول بیت) ای دوستلر زمره سی عشق دردندن سلامت وعافیتده اولان کیمسه یه
سو یلك سن بیلور دکلسین (یعنی بیلمزسین شول نسنه یی که دردلی کوکلده در (یعنی عشق
دردندن خبردار دکلسین دیمکدر تقدیری ما حصل فی قلب الموجع و یا ما التصق بقلب الموجع
دیمکدر (موجعده عیندن صکره یا اثبات ایلین اشعار عرب املاسندن آکاه دکل ایمش * نظم *
تن درستارا نباشد درد ریش * جز بهم دردی نکویم درد خویش * (تن درست صاغ معناسنه در
زیرا تن بتون دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر (را حرف تخصیصدر (درد ریش لامیه یاره آغریسی
دیمکدر (بهم با حرف صله (همدرد دردداش دیمکدر (درد خویش لامیه (محصول بیت)
صاغ اولان کیمسه لرك یاره آغریسی اولماز (یعنی بی درد اولور پس کندی دردمی همدرد اولان
کیمسه دن غیری یه دیمزم * کفتن از زنبور بی حاصل بود * با یکی در عمر خود ناخورده نیش *
زنبور آری دیمکدر عربیدر (فارسیده منج دیرلر میمك ضمیله (با حرف صله (نیش بونده آری
ایکنه سیدر (محصول بیت) آریدن وایکنه سندن سوز سو یلمك بی فائده در بر کیمسه یه که تمام عمرنده
آری ایکنه سنی یمش اوله (یعنی اهل درد اولمیان اهل دردك حالنی بیلمز * تا ترا حالی نباشد همچو ما *
حال ما باشد ترا افسانه پیش * تا حرف توقیت دردمادام معناسنه (ترا را حرف تخصیص (حالی یا حرف
تنکیر حرف وحدت دیین خطا ایلمش (حال ما لامیه (محصول بیت) مادام که سنك حالك بزم حالمز
کبی اولمیه بزم حالمز سنك قتکده افسانه اولور یعنی بی فائده حکایه وآورد صاورد اولور * سوز من
با دیکری نسبت مکن * او نمك بردست ومن بر عضو ریش * محصول بیت) بنم سوز وکدازمی غیره
نسبت ایلمه یعنی بو سوز که سنده وار غیریده ده واردر دیمه زیرا تو زانك یاره سز آوجنده در و بنم
یاره لی عضومده در حضرت شیخ مذکور ابیاتی مجنون جانبندن بیورر خطاب عام طریقیله مقصود
قصه دن حصه در فتدبر * حکایت * قاضی همدان را حکایت کنند که با نعلبند پسری
سرخوش بودو نعل دلش در آتش روزکاری در طلبش متلهف بود و پو یان و مترصد وجو یان
و بر حسب واقعه کو یان * (قاضی همدان را لامیه (ورا ادات مفعول (امام یافعی تاریخنده یازمش
(همدان هانك ومیمك وذال معجمه نك فتحه لریله دیار عجمده بر شهردر اما هانك فتحی ومیمك سکونی
ودال مهمله ایله یمنده بر قبیله نك اسمیدر بو یله بیورمش) لیکن مذکور همدان دال مهمله ایله
مشهوردر (قاضینك اضافتده همزه اثبات ایلین املادن آکاه دکل ایمش (با حرف صله اعتبار
اولنورسه سرخوش معناسنه اولور اما حرف مصاحبت اعتبار اولنورسه باشی خوش
ایدی دیمك اولور (نعلبند پسرده ایکی وجهه محتملدر نعلبند اوغلانی ونعلبند اوغلی دیمك اولور
(نعل دلش بیانیه ولامیه در (در آتش بونده بر بود تقدیر اولنور بونك اصلی بودر که بر کیمسه یی
بر کیمسه یه مطیع ومنقاد ایلمك مراد اولسه طالبك ومطلوبك اسمنی وسر یانجه بر قاچ اسمی استعماله
کلمامش بر آت نعلنه یازوب آتشه براغورلر علی الفور تأثیر ایدر بونده استعاره طریقیله قاضینك
کوکلنه نعل اطلاق ایلمش آتش عشقه دوشوب یاند یغیچون (روزکاری یا حرف وحدت یعنی

برزمان (ملهف تفعل بابندن اسم فاعلدر متحسر معناسنه یعنی حسرتلی ایدی (پویان
ملهفه معطوف صفت مشبهه در (پویدندن یلکن دیمکدر پویانی حال طوتلر بی حال
ایمشلر (مترصد مترقب معناسنه (مترصد تفعل بابندن اسم فاعلدر یعنی اوغلانی کوزدیجی ایدی که
نه حالده و نه کارده در دیو تکه عشاقك عادتیدر معشوقله مقیداولمق (جویانده صفت مشبهه در

ردابن سیدعلی وسروری

جویدندن جستن دن دیلر خطا ایتمشلر (حسب حاك وسینك فتحه لریله مقدار معناسنه در
وقعه یه اضافت لامیه در (کویانده صفت مشبهه در (کویدندن (کفتن دن دیلر بلمزلك

رد شراح جمیعا
رد سروری وشمعی

ایتمشلر (محصول ترکیب) (قاضی همدانی حکایت ایدرلر حضرت شیخك بوسوزنده ابهام ظاهردر
یعنی محتملدر که همدان قاضیلرندن برقاضی اوله ویاشیخك زماننده اولان قاضی اوله که برنعلبند
پسره عاشق ومست ایدی (یعنی وصالنه طالب ایدی وانك محبتندن نعل دلی آتشده ایدی برزمان انك
طلبنده حسرتلی و پوینده ایدی ومترقب وجوینده ایدی ومقدار واقعه سنه وحسب حالنه نسبت
کوینده یعنی جوانله سرکذشته کوره بورباعی یی اوقوردی * رباعی * درچشم من آمدان سهی
سروبلند * بربود دلم زدست ودرپای افکند * (در حرف صله (چشم من لامیه (آمد اونده
کردی کوزینه کلمکدن مراد انی کورمکدر (سهی سروه وقده صفت اوله کلمشدر (پس کاه مقدم
اولور موصوفدن وکاه مؤخر طغری سرو دیمکدر (بلند بانك فتحی وضمیله بوچه دیمکدر
(بربود باحرف تأکید (ربود رانك فتحی وضمیله فعل ماضی مفرد غائب قاپدی دیمکدر بونده را
ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور (دلم زدست تقدیری دل زدستم در (درپای درحرف صله
(افکند فعل ماضی مفرد غائب براقدی دیمکدر (محصول بیت) بنم کوزومه دوش اولدی اول
طغری بلند سرو (یعنی اول سروکبی سهی قد وبلند قامت جانان حاصلی منظورم اولدی
بویله اولنجه کوکلمی الدن قاپدی وایاغه براقدی یعنی دلمك قدرینی بلمیوب اهانت وحقارت ایلدی
* این دیدهٔ شوخ می کشد دل بکمند * خواهی که بکس دل ندهی دیده ببند * دیدهٔ شوخ بیانیه
کستاخ دیده دیمکدر کندی دیده سنه اشارت ایدر پس دیدهٔ شوخی مطبوع عبارتیله تفسیر ایدنلر

زدابن سیدعلی وسروری

بونی محبوبه صفت ظن ایدوب خطا ایتمشلر (دل میکشدك مفعول صریحی (وبکمند غیرصریحی
خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب معناء شرطی متضمن استرسك دیمکدر (که حرف بیان
(بکس ندهی نك مفعول غیرصریحی ودل صریحی ببندك مقدم مفعولی وجملهٔ فعلیه
جواب شرط (محصول بیت) بونم کستاخ کوزم کوکلی کمند عشق ومحبته چکر (یعنی کوز
کورر وکوکل بی اختیار سور (پس دیلرسك که کیمسه یه کوکل ویرمیه سین کوزوکی بغله یعنی
کوزلره باقدرمه که کوکل سووب بلایه دوشمیه دیمکدر ببندك باء استقبالی مضموم اوقیانلر

زدابن سیدعلی وسروری

روستایلق ایدرلر * بیت * ازیادتو غافل نتوانکرد بهیچم * سرکوفته مارم نتوانم که بپیچم *
یادتو مصدرك مفعولنه اضافتیدر زیرا یاد ذکر معناسنه در (غافل نتوان کرد تقدیری نتوان
غافل کرددر (کرد مصدر معناسنه در زیرا نتوان مضارعت معناسنی متضمندر (بهیچم باحرف
مصاحبت هیچله دیمکدر (سرکوفته مار اصلنده مارسرکوفته ام در اضافت بیانیه تقدیریله
زیرا سرکوفته وصف ترکیبیدر ضرورت وزن ایچون تأخیر قلندی (نتوانم قادر دکلم دیمکدر (که
حرف بیان (بپیچم فعل استقبال متکلم وحده بور ولام وبوکلم دیمکدر یعنی کال دردمدن
وزبونلکمدن حرکته مالك دکلم دیمکدر بعض نسخه ده نپیچم نون نافیه ایله واقعدر (پس
سرکوفته دن ازلمش مراد اولمز بلکه اورولمش مراد اولور یعنی باشه اورلمش مارکبی مالك دکلم (پیچ
وتاب ایلمکه حاصلی اضطراب ایلمکه وبی حضور اولمغه قادر دکلم دیمکدر (محصول بیت)
ای جانان سنی اکمقدن هیچ برنسنه ایله بنی غافل ایلمك ممکن دکل یعنی هیچ برنسنه سنی تذکر

ایلمکه مانع اولمز (مارسرکوفته ام یعنی باشی ازلمش مارم قادر دکلم که پیچ وتاب اورام تکه
صاغ اولان یلان بوریلور وبوکیلور حاصلی درد عشقدن مقتول مارکبی حرکته مالك دکلم
(مصراع اولك معناسنی سنی اکمقدن غافل ایلمی بیلمك اولمازبنی هیچ دیبن مقصوده واصل

رد سروری
ردشمعی

اولمامشدر (هیچ بهیچ باسنك زیاده سنه قائل اولان اثرنجه کتمش * شنیدم که درکذری پیش
قاضی بازآمد برخی ازین معامله بکوشش رسید رنجیده دشنام بی تحاشی داد وسقط کفت وسنك
برداشت وهیچ ازبی حرمتی فرونکذاشت قاضی بایکی ازعلماء معتبرکه همعنان او بود کفت *
کذر لغتده کچد معناسنه در اما بونك کبی یرلرده یول مراد در (بازآمد باز بونده ادات تأکیددر
تکه سابقا برقاچ یرده تنبیه اولمشدر (برخی بعضی دیمکدر بعض نسخه ده طرفی واقعدر مآل بردر
(معامله دن مراد سودیکی قصه سی اوله ویااوقودیغی ابیات واشعار اوله (رنجیده هاء رسمی
بونك کبی یرلرده حرف ترتب اولور انجنوب دیمکدر (دشنام بی تحاشی بیانیه در بی باك وبی پروا
دیمکدر (سقط یرامز ونامعقول سوز (برداشت قالدردی دیمکدر (حرمتی یا حرف مصدر
(فرونکذاشت الجق قومدی یعنی قادر اولدیغی اهانتی اشاغه قومدی (بایکی باحرف صله
(علماء معتبر بیانیه (همعنان دیزکین دیزکینه بیله کیدنه دیرلر بونده مراد مصاحبدر
(محصول ترکیب) ایشتدمکه پسر بریولده قاضینك اوکنه کلدی وبرمقدار بوعشق
معامله سندن ویااوقودیغی ابیات واشعاردن اوغلانك قولاغنه ایرشدی انجنوب قاضی یه
بی پروا سوکدی ونامعقول کلمات ایلدی وطاش قالدردیکه قاضی بی اوره یعنی طاشه چاپندی
وهیچ حرمتسزلکدن اشاغه قومدی یعنی بولدیغی اهانتی ایلدی قاضی معتبر علمادن برینه که
کندیله دیزکین دش ایدی دیدی * بیت * آن شاهدی وخشم کرفتن بینش * وآن عقده

رد سروری

برابروی ترش شیرینش * شاهدی یا حرف مصدر حرف وحدت دیین خطا سویلمش
(خشم کرفتن شاهدی یه معطوفدر وایکیسی بیله بینك مقدم مفعوللریدر (بین باء عربینك
کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر بیندندن وشین ضمیر پسره راجعدر (عقده لغتده دوکومه
دیرلر اما بونده قاشده اولان بورشق مراددر (ابروی ترش بیانیه در (شیرین عقده یه صفتدر
(وشین ضمیرینه پسره راجعدر (محصول بیت) اول پسرك محبوبلغی وخشم طوتمقلغی
کورسیرایله بونده مخاطب همعنان قاضیدر واول ترش شکل ابروسی اوزرنده عقدهٔ شیرینی
کور یعنی اول شیرین ومقبول قاشین چاتمسین کورسیرایله (ابروی ترشه مضاف قلبوب ترشی
عقده یه وشیرینی ابرویه صفت طوتوب نامطبوع ونامعقول تعقیداته ارتکاب ایدنلر غریب

رد سروری وشمعی

ناساز وناهموار طبع صاحبلریمش العیاذ بالله تعالی * دربلاد عرب کویند ضرب الحبیب زبیب *
ضرب الحبیب مصدرك فاعلنه اضافتیدر ومفعول متروکدر (وحبیب فعیل مفعول معناسنه در
(زبیب زانك فتحی وبانك کسریله قوری اوزومه دیرلر (محصول ترکیب) قاضی مذکور بیتی
اوقودقدن صکره دیدی بلاد عربده سویلرلر محبوبك ضربی یعنی کوتکی عاشقه قوری
اوزومدر یعنی شیریندر دیمکدر * بیت * ازدست تومشت بردهان خوردن * خوشترکه بدست
خویش نان خوردن * بردهان برحرف صله (بدست خویش با حرف مصاحبت واضافت
لامیه در (محصول بیت) سنك الکدن ای پسر آغزه یومرق یمك کشی کندی الیله اتمك یمکدن
خوشترقدر * همانا که ازوقاحت او بوی سماحت می آید پادشاهان سخن بصلابت کویند
وباشند که درنهان صلح جویند * اندن صکره قاضی دیدی (همانا کانه دیمکدر (که حرف بیان
(وقاحت قلت حیا معناسنه (سماحت عطا واحسان معناسنه در (با حرف مصاحبت
(صلابت شدت معناسنه در (پادشاهان مبتدا ومابعدی خبری (محصول ترکیب) بکزرکه

پسرك قلت حیاسندن احسان قوقوسی كله یعنی بو یله چیلاق ملایمنه دلالت ایدر زیرا پادشاهلر
ظاهرا خصمه پك پك سویلرلر اما اولور كه كزلین صلح استرلر پس جائزدر كه پسر دخی
ظاهرا خلق یاننده سركشلك كوستره اما تنهاسی ملایمت اوزره اوله * بیت * انكور
نو آورده ترش طعم بود * روزی دوسه صبر كن كه شیرین كردد * انكور نو آورده پیانیه
(نو آورده تروانده معناسنه در یعنی قورق كه عجم غوره دیر (ترش طعم وصف تركیبیدر
اكشی لذتلی معناسنه در (زیرا طعم طانك فتحیله لذت دیمكدر (روزی یا حرف وحدت
(محصول بیت) تروانده كنورلمش اوزوم اكشی لذتلی اولور بر ایكی اوچ كون صبر ایله كه لذیذ اوله
یعنی دادیه * این بكفت وبمسند قضا باز آمدتی چند ازعدول كه ملازم او بودندزمین
خدمت بیوسیدند كه باجازت سخنی داریم در خدمت بكوییم اكرچه ترك ادبست وبزركان
كفته اند * با حرف صله مسند قضا لامیه در محل حكم دیمكدر (باز ادات تأكید (تی یا حرف
وحدت (چند نیچه دیمكدر (یعنی برنیچه شخص (عدول عینك ودالك ضمیله جمع عدلدر
عادل معناسنه (بعض نسخه ده هدول مزكی واقعدر تفعیل بابندن اسم مفعول (یعنی
پاك عادللر اسم فاعل طوتلر بیلزایمش (كه حرف رابط صفت (ملازم اواسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (زمین خدمت بیانیه (كه حرف بیان (باجازت با حرف مصاحبت (سخنی
یا حرف وحدت (محصول تركیب) قاضی كچن نظم ونثر سوزلرینی سویلدكدن صكره
مسند حكم وقضایه كلدی برنیچه كیمسه عادللردن كه آنك ملازملری ایدی تعظیم وتبجیل
طریقیله زمین خدمتی اوپدیلر یعنی قاضی یه تعظیم ایلدیلر كه برسوزمز واردر اجازتله
خدمتكزده سویلیه لوم اكرچه ترك ادبدر واولولر دیمشلردر * بیت * نه درهر سخن
بحث كردن رواست * خطا بربزركان كرفتن خطاست * نه حرف نفی روایه مقیددر
(محصول بیت) هرسوزده بحث ایلمك روادكلدر اولولر اوزره خطا طوتمق خطادر یعنی
هرسوزده كلمات ایلمك جائزدكلدر واكابر اوزره قصور طوتمق قصوردندر * اما بحكم آن كه
سوابق انعام خداوندی ملازم روزكار بند كانست مصلحتی كه بینند واعلام نكنند نوعی
ازخیانت باشد طریق صواب انست كه پیرامن این طمع نكردی وفرش ولع درنوردی كه منصب
قضا پایكاهی منیعست تابكناهی شنیع ملوث نكردانی حریف اینست كه دیدی وحدیث این كه
شنیدی * سوابق جمع سابقه در مبتدا (انعامه اضافت صفتك موصوفنه اضافتیدر تقدیری
انعامات سابقه در (وخداوندی یه بیانیه (ملازم خبر مبتدا (روزكاره اضافت اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (وبندكانه لامیه (مصلحتی یا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (بینند فعل
مضارع جمع غائب كوررلر (نوعی یا حرف وحدت (طریق صواب بیانیه (پیرامن اطراف
(این طمعه اضافتی لامیه در (نكردی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب كردیدندن كاف عجمك
فتحیله دونمك معناسنه (نكردی دولانمیه سین دیمكدر (فرش ولع بیانیه (ولع واوك ولامك
فتحهلریله حرص معناسنه در (در حرف تأكید (نوردی نونك فتحی وضمیله فعل مضارع مفرد
مخاطب دوره سین ودیوشیره سین دیمكدر (كه حرف تعلیل (منصب قضا بیانیه (پایكاه بونده
مرتبه دیمكدر (ویا حرف وحدت (منیع محكم دیمكدر (تا حرف تنبیه (بكناهی با حرف مصاحبت
ویا حرف وحدت (شنیع چركین (ملوث اسم مفعولدر بولاشق معناسنه (نكردانی فعل نفی
استقبال مفرد مخاطب ایلمیه سین دیمكدر (نكردانی فعلی نون یرینه میم یازوب فعل نهی ظن
ایدوب ای لاتجعله ملوثا بالذنب الشنیع دیین فارسی بی غریب ملوث بیلورمش (محصول تركیب)
قاضی یه عدول دیركه اما اول سببله كه افندینك انعامات سابقه سی بنده لرك زمانه ملازمدر

ردشمعی

رد سروری

یعنی بزسنك نعمتكله حاصل اولمشز تمام عمر بزده نعمتك بزه ملازم اولوب بزدن منفك اولمامشدر
(ایمدی بوبنده لر بر مصلحتی كه كوره لر واعلام ایلمیه لر خیانتدن برنوع اولور پس طریق
صواب اولدر كه بو طمعك اطرافنده چكزنمیه سین وشدت حرص فرشنی دوروب دیوشیره سین
زیرا منصب قضا بلند مرتبه در احتراز ایله بركناه شنیع ایله اول منصبی ملوث ایلمیه سین حریف
بودر كه كوردك یعنی نعلبند اوغلانی كوردك نه ماهیندر وسوزی بودر كه ایشتدك كه سكا بوقدر
ناسزا كلمات ایلدی * مثنوی * یكی كرده بی آب رو بی بسی * چه غم دارد از آب روی كسی *
یكی بریسی ادات ربط ضرورت وزن ایچون حذف اولنمش تقدیری یكی كه كرده در بریسی كه
ایلمش (بی ادات سلب جوامد (آب روی لامیه در یوزصویی یعنی عرض دیمكدر (ویا حرف مصدر
(بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمكدر (آب روی كسی لامیه لردر (محصول بیت) بریسی كه چوق
یوزسزلك ایلمش اوله نه غم طوتار كیمسه نك آب رویندن یعنی نه غمی ونه پرواسی وار كیمسه نك عرض
اكسكلكندن * بسا نام نیكوی پنجاه سال * كه یك نام زشتش كند پایمال * بسا بسی كبی
چوق معناسنه در (نیكوی پنجاه سال لامیه لردر (كه حرف بیان (نام زشت بیانیه (وشین
ضمیر نام نیكویه راجعدر (كند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده نام زشته راجع ضمیر
ومفعول اولی نام نیكو وثانیسی پایمالدر (پایمال لغتده چیكنفدر اما بونك كبی یرلرده ضایع
معناسنه در (محصول بیت) چوق واقع اولور اللی یلده كسب اولان نام نیكوكه برچركین
آدانی پایمال وضایع ایدر براندهٔ وبرساعتده * قاضی رانصیحت یاران یكدل پسند آمد وبرحسن
رأی وحفظ وفای ایشان آفرین كرد وكفت نظر عزیزان در مصلحت حال من عین صوابست
ومسئلهٔ بی جواب ولیكن (محصول تركیب) قاضی یه صادق یارانك نصیحتی مقبول كلدی وانلرك
حسن رأی وتدبیرنه وحفظ وفاسنه آفرین دیدی وایتدی عزیزلرك نظری بنم حالمه عین
صوابدر ومسئلهٔ بی جواب ولیكن * بیت * ولو ان حبا بالملام یزول * لسمعت افكا یفتریه
عذول * واو حرف ابتدا (لو حرف شرط (ان حرف ناصب ورافع (حبا حانك ضمیله لفظا
منصوب اسم ان (بالملام با حرف جر (ملام لوم معناسنه مجروردر با ایله جار مجرور بله یزول یه
متعلق (یزول فعل مضارع مفرد مذكر غائب كیدر دیمكدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع
خبران در وان اسمیله وخبریله اعرابدن محلی یوق جملهٔ شرطیه مقامنده واقعدر (لسمعت فعل
وفاعل اعرابدن محلی یوق جواب لو واقعدر (افكا لفظا منصوب مفعولی (یفتری فعل
مضارع مفرد مذكر غائبدر افتعال بابنك ناقص یائیسندن وضمیر مذكر محلا منصوب مفعولی
افكه راجع (عذول عینك فتحی وذال معجمه نك ضمیله مبالغهٔ عاذلدر ملامت ایدیجی معناسنه
لفظا مرفوع فاعل یفتریدر وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلا منصوب صفت افكادر (بعض نسخه ده
عدول واقعدر عینك ودال مهمله نك ضمیله دخول وزنی اوزره عادل معناسنه عدلك جمعیدر
سابقاتی چنداز عدوله ده مناسبدر (محصول بیت) اكر محبت ملامت وازار ایله زائل اولوب
كیدیدی البته بركون ایشیدردم بر بلانكه انی عذول ویا عدول افترا ایدر یعنی فلانك محبتی
ملامت وازار ایله زائل اولوب كندی دیو ایشیدردم * بیت * ملامت كن مرا چندان كه
خواهی * كه نتوان شستن اززنكی سیاهی * كه حرف تعلیل (نتوان شستن یومق اولمز یعنی
ممكن دكل (زنكی یاء نسبیله قره عربلرده مستعملدر زنك دیارینه منسوب دیمكدر (سیاهی
یا حرف مصدردر (محصول بیت) عذوله خطاب ایدوب دیر بنی ملامت ایله هر نقدر كه استرسك
فائده سی یوقكه بكا تأثیر ایلمز زیرا زنكیدن سیاهلغی یومغله كیدرمك اولمز یعنی بكا محبت
جانانی ترك ایله دیمك سیاه عربدن قره لغی كیدرمك كیبدر * این بكفت وكسانرا بتفحص حال

او برانکیخت و نعمت بی کران بریخت که کفته اند هر کرازرد رتراز وست زوردر بازوست * کسانرا
ادات مفعول متعلقاتندن کیمسه لری دیمکدر باحرف صله (تفحص تفعل بابندن مصدر در تجسس
دیمکدر حاله اضافتی مصدرك مفعولنه در (واو یه لامیه یعنی حالنی بوقلمغه (برانکیخت برحرف تأکید
(انکیخت فعل ماضی مفرد غائب حواله ومسلط ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) قاضی مذکور
بیتلری دیدی ومتعلقاتندن بعض کیمسه لری اوغلانك احوالی تجسسنه حواله ایلدیکه انی مخلوب
قلبنی ملایم ایدوب قاضی یه مائل ایده لر واوغلانك یولنه بی نهایت و بی پایان نعمت دوکدی زیرا
دیمشلردر که هر کیمسه نك که التون ترازوسنده در زور بازوسنده در بوضرب مثلدر یعنی هر کیمسه نك که
مالی چوق اوله شویلکه صایمغله اولمیوب تراز وایله طارتمغه محتاج اوله (زور باز وسنده در یعنی
هرنه کیم استرسه ال و یرر دیمکدر حاصلی مالك وقرتندن کنایتدر * وانکه بردنیا دست رس ندارددر همه
عالم کس ندارد * دست رس وصف ترکیبیدر رسیدندن وسعت وقدرتدن عبارتدر (محصول ترکیب)
مالدار اوله نك حالی مذکور کیبیدر اما اولکه انك دنیایه الی ایرشمز یعنی ماله مالك دکل تمام دنیاده
کیمسه سی یوقدر یعنی مراداتنه ظفر بولمغه کیمسه اکا معین ودستکیر اولماز * بیت * هر که زردید
سرفرو اورد * ورترازوی آهنین دوشست * هر که یعنی هر کس که حذف وایصال طریقیله که
اسم اولدی (فرود وفرود آلسز برمعنایه در آشاغه دیمکدر (اورد فعل ماضی مفرد مذکر غائب
کتوردی دیمکدر یعنی باشین اکدی حاصلی میل ایلدی دیمکدر (ترازوی اهنین اهن دمور
(ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (دوش قول معناسنه در یعنی ترازو قولی اوموز معناسنه دیین
ردشمعی
حق اداده خطا ایلمش (محصول بیت) هر کیمسه که التون کوردی اکا باشین اکدی یعنی بی اختیار
میل ایلدی کرکسه دمور قوللی تراز و ایسه ده یعنی التونی تراز و یله وزن ایدنجه کامل اولنجه وزندن
برمقدار اغرجه کلور پس میزانك اول حالتنه سرفرو آوردیبورمشدر حاصلی التونده بر مرتبه ده
قوت جاذبه واردر که انساندن غیری جمادیله اکا میل ایدر (انوشروان مجلسنده برکون حکما
مطا
ایتدیلر صابون غم دنیاده ندر کیمی دیدیکه منصبدر و کیمی دیدیکه کوزل یوزینه بقمقدر بزرجمهر
دیدی باده در جمیسی بوکا قائل اولدیلر (نوشروان دیدی حقیقتده صابون غم التوندر که جمیعا
بونلر انکله حاصلدر جمیع حکما بو سوزه سرفرو ایلدیلر * فی الجمله شبی خلوتی میسر شد وهم در آن
شب شحنه را خبر شد که قاضی همه شب شراب درسر وشاهد در برازتنعم نخفتی و بزنم کفتی * فی الجمله
حاصل کلام (شبی وخلوتی یاری حرف وحدتدر وجائزدر خلوتی یاسی حرف تنکیر اوله فتأمل (شحنه
شینك فتحی وحانك سکونیله لغتده نائب دیمکدر (اما بونده صوباشی مراددر (ورا ادات صله (که حرف
بیان (قاضی مبتدا (وشراب درسر وشاهد در برحالیه لردر (بر بونده ایهام طریقیله ذکر اولمشدر
فتدبر (ازتنعم نخفتی یه متعلق (ویاحرف حکایه (وجمله خبر مبتدادر (وهمه شب نخفتی نك
وکفتنك ظرفیدر (وبزنم کفتی یه متعلقدر (وازتنعم نخفتی یه معطوف (محصول ترکیب) حاصل
کلام بر کیجه جوان ایله خلوت میسر اولدی وهم اول کیجه صوباشی یه خبر اولدی که قاضی
بتون کیجه شراب باشنده (یعنی سرخوش ودلبر سینه سنده ویا یانده تنعم وذوق وصفادن
او یومزدی و یا اویومدی وزنم ونغمات ایله سویلردی ویا سویلدی یعنی ایرلردی * نظم * امشب
مکر بوقت نمی خواند این خروس * عشاق بس نکرده هنوز از کنار و بوس * امشب بو کیجه (مکر
کانه (بوقت باحرف ظرف (نمی خواند فعل نفی استقبال مفرد غائب اوقومز (یعنی اوتمز
رد شراح جمیعا
دیمکدر (حکایت حال ماضی معناسنی اخذ ایدنلرنه لفظدن خبردارایمش ونه معنادن (خروس
لفظنی مفرد ایراد ایلمك ضرورت وزن ایچوندر والاخروسان مقامی ایدی (ویاخود جنس
خروس مراددر (عشاق مبتدا (بس نکرده خبری (بس باء عربله بتدیمکدرا کتفادن عبارتدر

(پس

ردشمعی
(پس بس نکرده نك معناسنی چوق ایلامش دیین چوق خطا ایلمش (نکرده ماضیدن قسمدر
رد سروری
ایلامش دیمکدر (پس اسم مفعولدر دیین فاعلیت ومفعولیت معنالرینی تشخیص وتمییز ایلمز
ایمش (هنوز الان دیمکدر (کنار دن بونده آغوش مرادر (حاصلی پهلو دیمکدر (وبوس
اسم مصدردر اوپمه معناسنه (محصول بیت) بو کیجه کانه وقتنده اوتمز بو خروس زیرا عشاق
هنوز اکتفا ایلامش کنار و بوس دن یعنی دلبری اوپمه دن وقوچمه دن طویمامش بعض نسخه ده
بو وزنده و بو قافیه ده بر بیت واقع اولمش بونده * رخسار یاردر خم کیسوی تابدار * چون
کوی عاج درخم چوکان آبنوس * رخسار یار لامیه در (درحرف ظرف (خم کیسوی تابدار
لامیه وبیانیه در (تابدار وصف ترکیبی در (تاب بونده اسمدر بکلم معناسنه (ودار داریدندن
رد سروری
طویجی دیمکدر (تاب بونده تافتن دن مشتقدر دیین بوفنده تاب وتوآنی یوغیمش (چون ادات
تشبیه (کوی عاج بیانیه (کوی طوب (وعاج فیل کوکی (خم چوکان آبنوس لامیه وبیانیه در
(چوکان جیم وکاف عجمیله اوجی اکریجه عصادر که اکثر رهبانلر (یعنی کشیشلر استعمال
ایدرلر (وآت اوزرنده انکله طوب چلرلر عجم سپاهیلری جرید اویونی یرینه آنی اوینارلر تعریب
مطا
ایدوب صولجان دیرلر صادك ولامك فتحه لریله (آبنوس بانك سکونیله آب ایله نوسدن
مرکبدر (آب صو (ونوس سین مهمله ایله نوشدن مصحفدر (شین معجمه ایله وتصحیف ایلین
قوم هنددر (زیرا شینی نقطه ایله انلرسین اوقورلر (وبو اغاج هندك بلوطیدر که هندده یاسنده
برزمان یاتمغله قرار ر ونامی آنبوس اولور فاحفظ (محصول بیت) یارك رخساری یعنی یوزی
کیسوی تابداره بوکلنده فیل کوکندن طوب کیبیدر آبنوسدن چوکان بوکلنده تشبیه خاصدر
مذکور بیتك قاضی قصه سنه مناسبتی یوقدر لیکن شراح شرح ایلدکلری ایچون شرح
ایلدك * یکدم که چشم فتنه بخفتست زینهار * بیدار باش تانرود عمر در فسوس * چشم
فتنه لامیه در مجازا (بخفتست اصلی بخفته است در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال
اولدی بونده اویومش دیمکدر (زینهار یایله ادات تنبیه در (بیدار اسمدر اویانق معناسنه
(باش فعل امر مفرد مخاطب بیدار اول دیمکدر (تاحرف تعلیل (نرود فعل نفی مستقبل مفرد
غائب عمر فاعلی (درحرف صله (فسوس افسوسدن مخففدر (بونده حیف معناسنه در (محصول بیت)
بردم که فتنه کوزی اویومشدر یعنی بردم که عالم اغیاردن خالیدر زینهار صقین بیدار اول و
اویقویی ترك ایله تاکیم عمر نازنین حیفه کتمیه یعنی ضایع یره صرف اولمیه * تانشنوی زمسجد آدینه
بانك صبح * یا از در سرای اتابك غریو کوس * تاحرف توقیتدر مادام معناسنه (ونشنوی
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب مادام که ایشتمیه سین دیمکدر (مسجد آدینه جمعه مسجدی
دیمکدر (زیرا آدینه داله و ذاله جمعه کوننه دیرلر (ذاله مشهوردر (اما داله میرحسین
معماینك آدینه معماسندن معلومدر (بانك صبح صباح اذانی اضافتی لامیه در (یا حرف عطف
(در سرای اتابك لامیه لردر (غریو کوس لامیه در (غریو اوآزایله اعلمقدر (بونده فریاد وفغان
مراددر (کوس سابقا مفصل بیان اولمشدر (محصول بیت) مادام که مسجد جمعه دن صباح اذانی
ایشتمیه سین واتابك سراینك قاپوسندن کوسك ناله وافغانی * لب از لب چو چشم خروس ابلهی
بود * برداشتن بکفتن بیهوده خروس * لب برداشتنك مفعول صریحی (واز لب غیر صریحی
(چو چشم اضافتی بیانیه در (وخروسه لامیه (ابله افعل وزنی اوزره صفت مشبهه در احمق
معناسنه (ویاحرف مصدر ومبتدا (بود بانك ضمی وواوك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب
خبر مبتدادر ابلهلق اولور (وجائزدر که ادات زمانیه اوله (برداشتن بوده فاعلدر (بکفتن
(باحرف مصاحبت برداشتنه متعلق (بعض نسخه ده (بکفتن یرینه بکفته واقعدر

ردسروری وشمعی

سوز معناسنه بیهودەیه اضافت بیانیه (وخر وسه لامیه (ازاب برینه برلب یازانلر معنایه واصل دکلرایمش (محصول بیت) بو بیت بیت اوله مرتبطدر (لبی یعنی عاشق لبنی چشم خروس کبی قزل وصافی اولان معشوق لبندن قالدرمق خروسك وقتسز اوتمه سیله ابلهلق اولور وبا ابلهلقدر حاصلی زائد یره خروس اوتمه سیله صباح اولدی دیو جانان صفاسندن فراغت ایلمك ابلهلقدر * قاضی درین حالت بود که یکی ازمتعلقان در آمد وکفت که خیز وتاپای داری کر یز که حسودان بر تودقی کرفته اند بلکه حق کفته اند تامکر این آتش فتنه که هنوز اندك ست باب تدبیری فرونشانیم مبادا که فردا چون بالا کیرد عالمی را فرا کیرد قاضی بتبسم درونکه کرد و کفت * که حرف رابط مقول قول (خیز فعل امر مفرد مخاطب قالق دیمکدر (خیر بدندن (خاستن دن دینلر خطا ایلمشلر (تاحرف توقیت (پای داری ایاغك وار (یعنی قوت وقدرتك اولدقجه

رداین سیدعلی وسروری

(کریز فعل امر مفرد مخاطب قاچ دیمکدر (کریزیدندن کریختن دن دینلر یکلش قاچمشلر (که حرف تعلیل (دق غمز ونمیمه دیمکدر (و یاحرف وحدت ویاتنکیر (بل حرف اضراب

رداین سیدعلی وسروری

(حق یاحرف وحدت (تاحرف تعلیل (مکر حرف تمنی (اتش فتنه بیانیه‌در (که حرف بیان (هنوز الا آن دیمکدر (یاحرف مصاحبت (آب تدبیر بیانیه (ویاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (فروحرف تأکید (نشانیم فعل مضارع متکلم مع الغیردر سوبندیره لم دیمکدر (نشانیدندن که لفظ مشترکدر آتش سوندرمکله برنسه‌یی نصب ایلمك (یعنی بر مصلحت اوزره برکیمسه یی دیکمك یینده (مباد فعل نهی مفرد غائب اولمیه دیمکدر دعا مرادر (که حرف بیان (فردا یارین (چون حرف تعلیل (بالا ارتفاع کیرد طوته ارتفاع طوته (یعنی قالقه دیمکدر فاعلی آتش فتنه‌در (عالمی یاحرف تنکیر (ورا ادات مفعول (قاضی مبتدا (بتبسم باحرف مصاحبت (نکه کرد متعلقدر (تبسم تفعل بابندن مصدردر کولمسمك دیمکدر (درحرف صله (واو ضمیری، قبودن ایچری کلنه راجعدر (نکه کرد نظر ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) قاضی بو حالتده ایدی یعنی بسرله بوس وکارده ایدی که متعلقلرندن بریسی ایچری کیردی ودیدی که قالق وایاغك اولدقجه قاچ یعنی ایاغك تحمل ایدوب قادر اولدقجه زیرا حسودلر سنك اوزریکه دق طوتمشلر (یعنی غمز ایلمشلر بلکه حق سویلمشلر تا اوله که بو اتش فتنه که ازاجقدر بر تدبیر صویی ایله سوندره وز اولمیه یارین چونکه مرتفع اولوب قالقه تمام عالمی احاطه ایلیه قاضی تبسمله کانظر ایلدی ودیدی * قطعه * پنجه در صید برده ضیغم را * چه تفاوت کند که سك لاید * صید بونده مفعول معناسنه‌در (یعنی مصید پنجه برده نك مفعول صریحی (ودرصید غیر صریحی (درحرف صله‌در (و برده ماضیدن قسمدر ایلتمش معناسنه (ضیغم ضادك وغینك فتحیله ارسلان دیمکدر (وراحرف صله ویاحرف تخصیص (لاید فعل مضارع مفرد غائب افقردیمکدر (لاییدندن ایت افقرمق معناسنه (محصول بیت) پنجه‌سین صیده یعنی آوه ایلتمش یعنی باتمش ارسلانه نه تفاوت ایدر که ایت افقرر یعنی پاننده کلوب شکارین الیمز دیمکدر یعنی اعدانك وحسادك بکا ضرری یوقدر همان جانان بنم اولسون دیمکدر (قونه دیرلرسه دیسو لرطونه کور یارانکن) * روی در روی دوست کن بکذار * تاعدو پشت دست میخاید * روی کنك مفعول صریحی (ودرروی غیر صریحی (ودوسته اضافتی لامیه‌در (بکذار فعل امر مفرد مخاطب قو (یعنی اهمال ایله (تاحرف تعلیل (عدو مبتدا (پشت دست لامیه ومفعول (میخاید فعل مضارع مفرد غائبدر وخبر مبتدا (محصول بیت) خطاب عام طریقیله ویاکلن متعلقه بیورر که یوزوکی دوست یوزینه ایله یعنی لب لبه وسینه سینه‌یه اول جانانله وقوطمه تا کیم عدو الی ارقاسنی چکنیه عداوت وحسدندن حاصلی سن جانانله صفاده اول وقو عدو وحسد آتشنه یانوب کرل اولسون * ملك راهم

دران شب آگاهی دادند که درملك تو چنین منکری حادث شده است چه فرمایی کفت من اورا ازجملهٔ فضلای عصر ویکانهٔ دهر میدانم باشد که معاندان درحق او بغرض خوض کرده باشند این سخن در سمع قبول من نیاید مکر آنکه که معاینه کردد که حکما کفته اند * ملك پادشاه (ورا ادات مفعول (آگاهی یاحرف مصدر خبردارلق دیمکدر (که حرف بیان ملك تو لامیه (منکری اسم مفعولدر افعال بابندن (ویاحرف وحدت (حادث شده است پیدا اولمشدر (جملهٔ فضلاء عصر لامیه‌لردر (یکانه یی فضلایه (وجمله‌یه عطف ایلمك جائز یکانه فرید دیمکدر (دهره اضافتی لامیه‌در (باشد که اوله که یعنی احتمالدر که (درحرف ظرف (حق او لامیه (بغرض باحرف صله غرضه دیمکدر (خوض شروع معناسنه‌در (سمع قبول من بیانیه ولامیه‌در (نیاید کلمز یعنی کیرمز دیمکدر (مکر لا معناسنه‌در (که حرف تعلیل (محصول ترکیب) پادشاهه دخی اول کیجه خبردارلق ویردیلر که سنك مملکتکده شونجلاین بر چرکین ایش ظاهر وهویدا اولمشدر نه بیورورسین پادشاه دیدی بن انی جملهٔ فضلای عصردن یعنی زمانه فاضللرینك بریسین بلورم وفرید دهرك بریسی محتمل که معاندلر وحسود وعدولرانك حقنده غرضه شروع ایلمش اوله لر بو سوز بنم سمع قبولمه کیرمز الا اول وقتکه معاینه واشکاره اوله زیرا حکما دیمشلردر * بیت * بتندی سبك دست بردن بتیغ * بدندان برد پشت دست دریغ * باحرف مصاحبت (تندلفظ مشترکدر ترکیده ایتی کبی بریسی کسکین معناسنه‌در (بریسیده حدتلی یعنی یاوز معناسنه‌در (ویاحرف مصدر پس بونده حدتله وتیزلکله دیمکدر (سبك لغتده یینی دیمکدر خفیف معناسنه اما بونده فوری دیمکدر یعنی تأنیسز وفکر وفراستسز دیمکدر (بردن مصدرینه مرتبطدر (دست ده بو یله‌در (باحرف صله بردنه متعلقدر (تیغ قلیجدر سیف معناسنه بدندان بردك مفعول غیر صریحی (وپشت صریحی (پشت دست دریغ بیانیه‌لردر (محصول بیت) حدتله فوری ال قلیجه ایلتمك یعنی ال صونمق حیف وپشمانلق الی ارقاسنی دیشنه ایلدر حاصلی اول حالتی ایلمك حیفلنوب وپشیمان اولوب ال ارقاسنی دیشنه ایلدر اسناد مجاز یدر فقدبر بعض نسخه‌ده بردیرینه کزد واقعدر ایصرر دیمکدر یعنی بوحدت سببیله حیف دیو ال ارقاسن ایصرر (مصراع) اولك معناسی درزمان دشواری وضجرت دست بتیغ بردن بشتاب واستعجال دیمن معنابی دشوار ایتمش وصر پلغه الی یینی ایلتمك قلیجه دیمن معنابی صرب یبره چکمش (وبرد فعل مضارعدر بردندن دینلر صوق سو یلمشلر * شنیدم که سحرکاهی ملك باتنی چند از خاصان

رداین سیدعلی وسروری

رداین سیدعلی وسروری

بربالین قاضی رسید شمع را دید ایستاده وشاهد نشسته ومی ریخته وقدح شکسته وقاضی در خواب مستی بی خبر از ملك هستی بلطفش بیدار کرد وکفت برخیز که آفتاب بر آمد دریافت که حال چیست کفت از کدام جانب بر امد کفت از جانب مشرق الحمدلله که هنوز در توبه بازست بحکم این حدیث که (لا یغلق باب التوبة علی العباد حتی تطلع الشمس من مغربها) کفت استغفر الله واتوب الیه * سحرکاهی ایرته سحر وقتی (ملك پادشاه باحرف مصاحبت (تی یاحرف وحدت بر نیچه‌ تنله دیمکدر (برحرف صله (بالین قاضی لامیه یصدیغی اوجنه یعنی باشی اوجنه (ایستاده

ردسروری

وایستاده تخفیف یا ایله طورمش دیمکدر ماضیدن قسمدر اسم مفعول دیمین فاعلی مفعولدن فرق ایلمزایمش (وقاضی مبتدادر (خواب مستی مستلق اویقوسنده خبره مبتدادر (بیخبر از ملك هستی خبر بعد الخبردر (یافت اکلدی حضرت شیخك بیخبر از ملك هستی دیدیکندن صکره (دریافت بیوردیغی تردن خالی دکل فتامل (درتو به لامیه در مجازا (باز بونده آچقدر مفتوح معناسنه (بحکم این حدیث (باحرف مصاحبت واضافت لامیه‌در (حکم بونده سند وحجت معناسنه‌در (که حرف بیان (لا یغلق فعل نفی استقبال مفرد مذکر غائب مبنی للمفعول، لا یحجل مغلقا دیمکدر (باب التوبة فاعل لا یغلقدر ولامیه‌در مجازا (علی العباد لا یغلق یه متعلق (حتی تطلع ان مقدره

ایله منصوبدر الی ان تطلع دیمکدر (الشمس لفظا مرفوع فاعلی (من مغربها تطلع یه متعلقدر
(استغفر فعل مضارع متکلم وحده (الله لفظا منصوب مفعولی (واتوب استغفر یه معطوف فعل
مضارع متکلم وحده در نصر بابنك اجوف واوی بسندن (الیه اتوب یه متعلقدر (محصول ترکیب)
ایشتدم که اول صباح وقتنده پادشاه خواصندن برنیجه شخصله قاضینك باشی اوجنه ایرشدی
یعنی کلدی شمعی کوردی برنده طوروب بنار ودلبر مجلس کنارنده اوتورمش و باده دوکلش وقدح
صنمش یعنی بونلری بویله کوردی وقاضی مستلك اوبقوسنده وارلق عالمندن بیخبر ملك آنی لطفله
بیدار ایلدی یعنی اویاردی ودیدی قالق که آفتاب طلوع ایلدی قاضی اکلدیکه حال ندر دیدی
آفتاب نه جانبدن طلوع ایلدی پادشاه مشرق جانبندن دیدی قاضی دیدی الحمد لله که توبه قپوسی
هنوز اچقدر بو حدیث شریف استدلالیله که توبه قپوسی باغلنماز عباد اوزره شمس مغربدن
طلوع ایدنجه اندن صکره قاضی دیدی ایلدیکیم خطادن اللهدن مغفرت وعفو طلب ایدرم ودخی
نامشروع ونامعقول ایش اشلیم خدایه توبه ورجوع ایدرم یعنی جمیع نامشروع ایشلردن شمدی
کروفراغت ایدرم * قطعه * این دو چیزم بر کناه انکیختند * بخت نافرجام وعقل ناتمام * چیزم میمی
معناده کاهه مقیددر (انکیختند فعل ماضی جمع غائب اغرا ایلدیلر یعنی قندردیلر دیمکدر (بخت
نافرجام بیانیه (ناحرف توصیف نفی (فرجام فانك فتحیله ایشك صوکی عاقبت کار معناسنه
(محصول بیت) قاضی توبه واستغفار ایلدکدن صکره بو ایکی بیتله اعتذار ایدر که بو ایکی نسنه بنی
کاهه قندردیلر بریسی عاقبتسز یعنی ابتر وناقص طالع و بریسیده ناتمام وناقص عقلم (مصراع
ثانی مصراع اولی بیان ایدر حاصلی طالعمك وعقلمك قصوریدر بنی معصیته اغرا واغوا ایدن
* کر کرفتارم کنی مستوجبم * ور ببخشی عفو بهتر زانتقام * مستوجب استفعال بابندن
اسم فاعلدر مستحق معناسنه (باحرف تأکید (ببخشی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
واقعدر بغشلرسك دیمکدر (عفو مبتدا بهتر خبر (زانتقام بهتره متعلق جملهٔ اسمیه جواب
شرطدر (محصول بیت) اکر بنی جرمم ایچون مؤاخذه ایدوب کرفتار عقوبت وعذاب ایدرسك
لایق ومستحقم واکر رحیملق صفتیله متصف اولوب کناهمی وجرممی بغشلرسك بهر حال
عفو وغفران انتقام ایدوب عقوبت ایلمکدن یکرکدر * ملك کفت توبه درین حالت که
برهلاك خود اطلاع یافتی سودی ندارد قال الله تعالی فلم یك ینفعهم ایمانهم لما رأوا بأسنا *
یافتی فعل ماضی مفرد مخاطب (سودی یا حرف تنکیر یاء وحدت دینلر فکرسز سویلشلر (فا رد سروری وشمعی
جواب شرطه داخل اولان فادر (لم یك اصلی یکون ایدی لم جازمه داخل اولمغله التقاء
ساکنین واقع اولدی واودن ونوندن واو حذف اولندی لم یکن قالدی صکره نون کثرت استعمال مطلـــب
ایچون تخفیفا حذف اولندی جواز طریقیله لزوماً دکل (ینفع فعل مضارع مفرد مذکر غائب (هم
ضمیر منصوب متصل مفعولی (ایمان لفظا مرفوع فاعلی هم ضمیر مجرور متصل مضاف الیه
لما وقتا دیمکدر (رأوا فعل ماضی جمع مذکر غائب مهموز العین معتل اللام واو ضمیر سابقده
مذکور کفاره راجعدر (بأس لفظا منصوب مفعولنا محلا مجرور مضاف الیدر (محصول ترکیب)
پادشاه دیدی بو حالتده توبه که کندی هلاککه مطلع اولدك فائده ویرمز نتکه خدا بیورر
مشرکلره ایمان کتورمك نفع ویرمز وقتا که شدت عذابمزی کوردیلرسه یعنی ایمان یأس وخوف
مقبول دکلدر سنده ای قاضی هلاك اولاجغك بلدك که توبه واستغفار ایلرسك * قطعه *
چه سود از دزدی آنکه توبه کردن * که نتوانی کمند انداخت برکاخ * دزدی یا حرف مصدر
(که حرف بیان (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (کمند لفظ مشهوردر فارسیده وترکیده
وترکیجه اوقرغ دیدیلر (کاخ کاف عربیله قصر در کوشك معناسنه (محصول بیت)

اوغر بلقدن نه فائده اول وقت توبه ایلمك که کوشك اوزره کمند اتمغه قادر اولمیه سین یعنی
قصره چیقمغه عدم قدرتکدن خرسزلقدن توبه ایلمك نه فائده ایدی سنده ای قاضی عفو تمدن
خلاص اولمیه جغك بلورسین که توبه ایدرسین * بلند از میوه کو کوتاه کن دست * که کوته
خود ندارد دست برشاخ * بلند کونك مقدم مفعولیدر (از میوه کوتاه کنه متعلقدر بر مخاطب
تجرید ایدوب اکا خطاب ایدوب کو دیر یعنی بلنده سویله (کو بونده ادات تأکیددر دیین ردسروری
زائد سویلمش (دست کنك مفعول اول صریحی (وکوتاه ثانیسی (واز میوه غیر صریحی (که
حرف تعلیل (کوتاه مبتدا (خود ادات تأکید (ندارد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی
تحتنده کوتاهه راجع ضمیردر (دست مفعول صریحی (وبرشاخ غیر صریحی وجملهٔ فعلیه
خبر مبتدادر (محصول بیت) بلند اولان کیمسه یه سویله ای مخاطب مجرد که الیکی میوه دن
کوتاه ایله یعنی قصه ایله حاصلی الك چك اوزانمه میوه یه یعنی بو تنبیه بلند قامته لازمدر (کوتاه
قد اولانه لازم دکل زیرا کوتاه قامت خود داله و بداغه ال طوتماز یعنی ال ایرشدرمز که اکا تنبیه
لازم اوله * ترا با وجود چنین منکری که ظاهر شد خلاص صورت نبندد این بکفت وموکلان
عقوبت دروی آویختند * کفت مرا در خدمت سلطان یك سخن باقیست ملك پرسید
آن چیست کفت * منکری یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (خلاص ترا قرینه سیله
خلاص تو تقدیرنده در ومبتدادر (صورت نبندد خبری ملحوظ ومتصور دکل دیمکدر (موکلان
عقوبت لامبه (موکلانی جلاددن اعم طوتن زائد سویلمش (در حرف صله (وی ضمیر قاضی یه رد سروری
راجعدر (آویختند یاپشدیلر دیمکدر (آویختند برینه آویخت یازان وفاعلنی پادشاهی طوتن
غریب مطالعه سی واریمش (کفت قاضی (مرا بنم دیمکدر (محصول ترکیب) سنك ردسروری
بو بحالین بر نامشروع ایشك وجودیله که سندن ظاهر اولدی خلاصك صورت بغلمز یعنی
خلاص ایلمکه معقول دکلدر پادشاه بو سوزی سویلدی واشکنجه موکللری یعنی جلادلر
قاضی یه یاپشدیلر قاضی دیدی بنم پادشاه خدمتنده بر سوزم باقیدر یعنی بر سوزم دخی وار دیمکدر
پادشاه صورردیکه اول ندر قاضی دیدی * قطعه * باستین ملالی که برمن افشانی * طمع
مدار که از دامنت بدارم دست * با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (طمع مداره متعلق
(آستین ملال بیانیه (و یا حرف وحدت و یا حرف تنکیر حرف مصدر دیین یکلش سویلمش ردسروری
(که حرف رابط صفت (افشانی فعل مضارع مفرد مخاطب سلکرسین اعراضدن کنایتدر
(طمع مدارك مفعول صریحی وباستین غیر صریحی (مدار فعل نهی مفرد مخاطب داریدندن
طوتمه دیمکدر (که حرف بیان (از دامنت بدارمك مفعول غیر صریحی ودست صریحی
(محصول بیت) بر ملال آستین سیبله ویا ملال آستینی سیبله که بنم اوزریمه سلکرسین یعنی که
بندن اعراض ایدرسین طمع طوتمه یعنی امید ایلمه که دامنکدن الم طوتام یعنی اتککدن الم چکم
* اکر خلاص محالست ازین کنه که مرا * بدان کرم که تو داری امید واری هست * بدان
با حرف صله (که حرف رابط صفت (امید واری یا حرف مصدر (محصول بیت) اکر
خلاص محال ایسه یعنی قورتلق ممکن دکل ایسه بو کناهدن که بندر یعنی بنده اولان
کناهدن خلاص جائز دکل ایسه اول کرمه که سنك وار امیدلیلك واردر یعنی کرم ولطفکه امید
وارم اندن رجامی قطع ایلم * ملك کفت این لطیفه بدیع آوردی واین نکته غریب کفتی
ولیکن محال عقلست وخلاف شرع که ترا امروز فضل و بلاغت از چنك عقوبت من
برهاند مصلحت می بینم که ترا از قلعه بسبب اندازم تا دیکران عبرت کیرند کفت ای خداوند جهان
پرورده نعمت این خاندانم ونه تنها من این کنه کرده ام دیکری انداز تا من عبرت کیرم ملك ازین

سخن خنده آمد و بعفو از سر خطای او در کذشت ومتعنتان را که اشارت بکشتن او کرده بودند *
کفت ملك دیدی (لطیفه آوردینك مفعول اولی (و بدیع ثانیسی بدیع عجیب دیمکدر (ونکته
کفتنك مفعول اولی (وغریب ثانیسی غریب معناسنه در (لطیفه یی بدیعه ونکته یی غریبه
مضاف ایدن نه ملاحظه ایلدی مسکین (جنك عقوبت بیانیه (ومنه اضافت لامیه در (باحرف
صله (وشبب نشبیدن مخفف لفظدر (شین نشبیدن مخفف اولدیغی کبی آشغا وآت
وانش معنارنده مستعمل لفظدر کاه اولور که اتباع ومزاوجه طریقیله تیب لفظی بو که عطف
ایدوب شبب وتیب دیرلر عربیده حسن بسن وترکیده قرزن قرزن دیدکلری کبی (پروردهٔ نعمت
این خاندانم لامیه لردر (پرورده اسم مفعولدر (سر سودا وجهت معناسنه در (خطایه اضافت
لامیه در (متعنت تفعل بابندن اسم فاعلدر بر کیمسه نك ذلتنی استمکه دیرلر (والف ونون ادات
جمعدر (محصول ترکیب) پادشاه دیدی بو لطیفه یی عجب کتوردك وبو نکته یی غریب
سویلدك ولیکن محال عقلدر وخلاف نقل که سنی بو کون فضل و بلاغت بنم عقوبتم
پنجه سندن قورتره یعنی خلاص ایلیه مصلحت انی کورورمکه سنی قلعه دن اشاغه خندقه اتام
طونه لر یعنی تا کیم غیرلر عبرت اله لر قاضی بو سوزی ایشید نجه دیدی ای جهانك پادشاهی بو خاندانك
نعمتی پرورده سیم بو کناهی بالکز بن اشلامشم بندن غیریسنی آت تا کیم بن عبرت الام پادشاهه
بو سوزدن خنده کلدی یعنی کولدی وعفو ایله انك خطاسی سوداسندن کچدی وانك متعنتلرینه که
بونك هلاکنه اشارت ایلمشلر ایدی، دیدی * بیت * همه حمال عیب خو بشنید * طعنه
برعیب دیکران مزنید * جمالك عیبه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وخویشتنه
لامیه در (طعنه هاء رسمی علامت نقلدر عرضه ومعشوقه کبی (عیب دیکران مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (مزنید فعل نهی جمع مخاطبدر اورماك دیمکدر (محصول بیت) جمیعکز کندی
عیبکزك حمالیسز یعنی هر بریکزده نیجه درلو عیوب واردر ایمدی غیریلرك عیوبنه طعنه
ایلمك * حکایت منظومه * جوانی پاك باز و پاك رو بود * که باپا کیزه رویی در کرو بود *
جوانی یا حرف وحدت (پاك باز وصف ترکیبیدر پاك نظرلی دیمکدر مصلح معناسنه (پاك روده
وصف ترکیبیدر پاك یوریشلو معناسنه مستقیم دیمکدر (که حرف رابط صفت (باحرف صله
(پاکیزه پاك معناسنه در (پاکیزه روی وصف ترکیبیدر کوزل یوزلی (ویا حرف وحدت (در
حرف ظرف (کرو کاف عجمك کسریله ورانك فتحیله رهن معناسنه در (محصول بیت) برپاك باز
و پاك روجوان وار ایدی یعنی صالح پاك دامن که برپاك رویه مرهون ایدی یعنی کرفتار ومبتلا
ایدی (بعضیلر کرو یرینه کرو یازدیلر کاف عربینك ورانك فتحه لریله کشتی معناسنه ودریا
عبارتی بوکه قرینه طوتدی لیکن عربیده بو یله یرده واو اعلال اولمامق خلاف قیاسدر
انکیچون مشهور لغتلرده موجود دکل وفارسی لغتلرده کرو قوغوق دیشه دیرلر یعنی ایچی بوش
دیش که قوورت یمش اوله علی کل حال عربی وفارسی لغتلرده موجود اولمایجق فرنکجه
ویا اورمجه اولمق کرك * چنین خواندم که در دریای اعظم * بکردابی درافتادند باهم * که حرف
بیان (با حرف صله (کرداب کاف عجمك کسریله صو چولکی یعنی صو چور یلوب باتدیغی یر که
هلاك اولمق خوفی وله عربجه (در دور دیرلر (ویا حرف وحدت (در حرف تأکید (افتادند دوشدیلر
(باهم بیله (محصول بیت) حکایه لرده شو یله اوقودم که دریای اعظمده برکردابه دوشدیلر
ایکیسی بیله (حضرت شیخ بو بیتده اجمال ایلمش (یعنی نیجه دوشدکلری بیان اولنمدی * چوملاح
آمدش تا دست کیرد * مبادا کاندران حالت بمیرد * (ملاح کمیجی (آمدش شین معناده دسته
مقیددر (دستش تقدیرنده (تا حرف تعلیل (مبادا فعل نهی غائب (کاندران (که حرف بیان (بمیرد

ردسروری

ایکنجی قز قانك ضبطیله در
للطابع

ردشمعی

عجبا تفصیل واجبیدر
للطابع

فعل

فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده جوانه راجع ضمیردر (محصول بیت) چونکه ملاح کلدی
تا عاشق جوانك الین طوته اولمیه که بم اول حالنده اوله دیو * همی کفت ازمیان موج وتشویر *
مرا بکذار ودست یار من کیر * همی ادات حکایه (میان موج لامیه دریا بطنیله (تشویر
تانك فتحی وشینك سکونیله خجالت معناسنه در (تشویش معناسنده کلور (بعضیلر موجه عطف
تفسیری طوتدیلر (بکذار قو یعنی ترك ایله (دست یار من لامیه لردر (کیر فعل امر مفرد مخاطب
طوت دیمکدر (محصول بیت) (جوان ملاحه موج وتشویر یعنی حجاب دریا ورطه سندن سویلردی
بنی قو ویاریمك الین طوت (یعنی انی خلاص ایله بن بوغلورسم بوغلایم * درین کفتن جهان
بروی برآشفت * شنیدندش که جان میداد ومیکفت * جهان مبتدا (و برآشفت خبری (شنیدندش
شین جوان معهوده راجعدر (که حرف بیان (محصول بیت) بو سوزی سویلمکده جهان اوزرینه
پریشان یعنی قرش مورش اولدی اکا یقین اولان کیمسه لر انی ایشتدیلر که جان ویردی
وسویلردی سویلدکی کلان بیتك مضمونیدر * حدیث عشق ازان بطال منیوش * که در سختی
کند یاری فراموش * حدیث عشق لامیه (بطال بیکار دیمکدر یعنی در دعشقدن خالی (منیوش
فعل نهی مفرد مخاطب در (نیوشیدندن ایشتمك ودیکلمك معناسنه (که حرف رابط صفت (سختی
یاحرف مصدر (یاری یاسیده بویله در دوستلق معناسنه (فراموش اسم مصدر در اونتمه دیمکدر
(محصول بیت) (عشق قصه سنی اول بطالدن دکلمه که شدت حالده یارلغی ودوستلغی فراموش ایلیه
اونوده * چنین کردند یاران زندکانی * زکار افتاده بشنو تا بدانی * یاراندن مراد عشاقدر (زندکانی
یاحرف مصدر دردیرلك دیمکدر (کار افتاده مجرب احوال دیمکدر (یعنی باشنه ایش دوشمش
دیمکدر بو بیتك مصراع اولی ابیات سابقه یه ناظردر (ومصراع ثانیسی ابیات آتیه یه قندر
(محصول بیت)مذکور جوان کبی ایلدیلر یاران دیرلکی پس باشنه ایش دوشندن یعنی احوال
روزکاری تجربه ایلیندن ایشت مراد مجرب احوالدن حضرت شیخ کندیدر انك ایچون بیورر که
تا بله سین * که سعدی راه ورسم عشقبازی * چنان داند که در بغداد تازی * که حرف بیاندر
مصراع ثانی بی (سعدی مبتدا (رسم بونده عادت وقانون معناسنه در (عشقباز بونده عاشق
معناسنه در (ویا حرف مصدر عاشقلق دیمکدر (مصراع ثانی خبر مبتدادر (که حرف بیان
تازی عربی دیمکدر عربی دل مراددر (بغداده تخصیص ایلمك وجهی بودر که کندی زماننده
بغدادلی عرب وعجم دیلنی فصیح سویلرلردی اما بو زمانده ایکیسنده نده بی بهره بر بلوك جهله در
(محصول بیت) سعدی عاشقلق راه ورسمنی آنجلین بیلور که بغدادده عربی دیلی یعنی اهل بغداد
لسان عربی ابو بیلدکاری کبی (سعدی عشقبازلق طریقنی انجلین ابو بیلور مصراع ثانینك
معناسی انجلین بیلور که بغداده عربی بیلور یعنی شبهه سز بغدادده عرب وار ایدوکنی بیلدیکی کبی
عشقبازلغك رسم وراهنی دخی انجلین بیلوردیین کیمسه هیچ نسنه بلمز ایمش * دلارامی که داری
دل دروبند * دکر چشم ازهمه عالم فروبند * بو بیت حقیقی یه ومجازی یه محتملدر (دلارام
وصف ترکیبیدر آرامیدندن دیکنمك یعنی راحت اولمق (ویا حرف وحدت (که حرف رابط
صفت (دلارام دارینك مقدم مفعولیدر طوتارسین دیمکدر وآرلقدن تعبیر در (دل بندك
مفعول صریحیدر (غیر صریحی (او ضمیری دلارامه راجعدر (بند فعل امر مفرد مخاطب در
(بندیدندن بغله دیمکدر (دکر دخی دیمکدر (چشم فروبندك مفعول صریحی (وازهمه عالم غیر
صریحی فروبند یوم دیمکدر (محصول بیت) بر دلارامك که وار کو کلکی اکا بغله یعنی اکا تعلیق ایله
دخی کوزوکی جمیع عالمدن یوم یعنی اندن غیری یه التفات ایلمه اکر ظاهر دلارامی در
واکر باطن (مصراع ثانینك معناسی کرو دوکلی عالمدن چشمکی اشاغه بغله دیین معنای

ردشمعی

ردشمعی

قنی بد باغلمش * اکر لیلی و مجنون زنده کشتی * حدیث عشق ازین دفتر نوشتی * دفتردن
مراد کتاب کلستاندر (کشتی (ونوشتی یالری حرف حکایه در (محصـول بیت) اکر
لیلی ایله مجنون زنده اولایدی (یعنی صاغ اولسه لردی عشق قصـه سنی بو کتابدن یازارلردی
یعنی هر بریسی (حضرت شیخك بوسوزی بشنجی بابه نسبتدر که عشق بابیدر * باب ششم
در ضعف و پیری * حکایت * باطائفهٔ دانشمندان در جامع دمشـق بحثی همی کردم
ناکاه جوانی از در درآمد و کفت درمیان شما کسی هست که زبان فارسی داند اشارت
بمن کردند کفتم خیرست کفت پیری صد و پنجاه ساله درحالت نزعست و زبان فارسی چیزی
می کوید ومفهوم مانمی کردد اکر بکرم قدم رنجه شوی مزد یابی باشد که وصیتی کنـد چون
ردشمعی بـالینش فرا رسیدم این میکفت * با حرف مصاحبت (طائفهٔ دانشمندان بیانیـه (طائفهٔ
همزه سنی حرف وحدتدر دیین خطـا سویلمش (بحثی یا حرف تنکیر (پیری یاحرف وحدت
(صد و پنجاه ساله یوزاللی یاشلی دیمکدر (.حالت نزع لامیه (باحرف مصاحبت (زبان فارسی
بیانیـه (چیزی یا حرف وحدت (واو حرف حال (مفهوم ما لامیه (نمی کردد اولماز دیمکدر
نمی شود معناسنه (بکرم باحرف مصاحبت (قدم رنجه شوی الم و زحمت معناسنه در
قدم زحمته کررسك دیمکدر ییاق یوریمکدن کنایتدر (مزد میمك ضمیـله وزانك سکونیله
اجرت وکرا دیمکدر اما بونك کبی یرلرده ثواب معناسنه در (یابی فعـل مضارع مفرد مخاطبدر
یابیدندن بولمق معنـاسنه یافتندن دینلر خطا ایلدیلر (باشد که اولا که یعنی مرجودر که دیمکدر
(وصیتی یا حرف وحدت و یا حرف تنکیر (بـالینش با حرف صله یصدغنه دیمکدر (فرا
حرف تأکید (رسیدم فعـل ماضی متکلم وحده ایرشدم دیمکدر (این میکفت بو ایکی بیتی
وقوردی (محصول ترکیب) دانشمند طائفـه سیله بحث ایلرایدم جامع دمشقده یعنی بنی
امیه ده ناکاه برجوان قپودن ایچری کیردی ودیدی سزك اراکزده برکیمسه وارمیـدر عجم دیلنی
بیلور شیخ دیرکه بکا اشارت ایلدیلر یعنی ایشته بو بیلور دیدیلر بن دیدم خیر در جوان دیدی
یوز اللی یاشنده بر پیر حالت نزعده در وفارسی دالله برنسنه سویلرحالبو که بزاکلامز اکر کرمله
قدم رنجه اولورسك یعنی زحمته کررسك ثواب بولورسین مرجودر که بر وصیت ایلیه مبـادا
فوت اوله چونکه یصدیغنه یعنی باشی اوجنه ایرشدم بو ایکی بیتی اوقوردی * قطعه * دمی چند
کفتم برارم بکام * دریغا که بکرفت راه نفس * دم نفس (یاحرف وحدت (چند نیچه دیمکدر
ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلنمشدر تقـدیری کفتم دمی چند (برآرم چیقارم دیمکدر
(بکام باحرف صله و یاحرف مصاحبت کامه و یا کامله دیمکدر (کام کاف عربیله بونده ابهام
طریقیله مذکور در مراد ایله دماغ یننده فتأمل (دریغا الده کسره وضمه لغتدر (الف حرف
ندا یعنی حرف ندبه (بکرفت فعل ماضی مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه طوتلدی دیمکدر (راه
نفس لامیه (محصول بیت) دیدمکه برقاچ نفس مرادمجه کتورم یعنی چیقارم یاخود اغزمه حاصلی
برقاچ زمان یشایوب عمر سورردم دریغ وحیف که نفس یولی طوتلدی چقمغه مجال قالمدی حاصلی
ردشمعی اجل کلدی ایرشدی (مصراع اولك معناسنی ایتدمکه برقاچ نفس مرادمله یوقاری کتوردم دیین
ادابی ایو کتورمش * دریغا که برخوان الوان عمر * دمی چند خوردیم وکفتند بس * بعض نسخه ده
دمی خورده بودیم واقعدر (خوان الوان عمر بیـانیه لردر (محصول بیت) حیفا که عمرك درلی درلی
نعمتی سفره سنده یعنی انواع نعم عمرده برنیچه نفس یدك وایجدك و یتریدك دیدیلر حاصلی
ردشمعی نفقه مز قطع ایلدیلر (خوان بونده سفره معنـاسنه در دیین کیچه یدیکن بیلمزیمش * معنـای
این سخن باشامیان بعربی کفتم تعجب کردند از عمردراز وتأسف خوردن او برحیات دنیـا کفتمش

چه کونهٔ درین حالت کفت چه کویم * (محصول ترکیب) بوسوزك یعنی بو ایکی بیتـك معناسنی
شام قومنه عربجه سویلدم تعجب ایلدیلر انك اوزون عمرندن وحیات دنیایه تأسف وغصه
ییدیکنه دیدم نیجه سین بوحالنده دیدی نه دیه یم * قطعـه * نه دیدهٔ که چه سختی همی
رسد بکسی * که ازدهـانش بدرمیکنند دندانی * ندیدهٔ استفهـام انکاری کورمش میسین
دیمکدر (که حرف بیان (بکسی با حرف صله (و یا حرف وحـدت (که حرف رابط صفت
(دهانش نون ضرورت وزن ایچون سـاکن اوقونمق کرك (بدر طشره دیمکدر (میکننـد
کاف مضموم اوقنیجق کینونت معناسنه اولور ایدرلر دیمکدر یعنی طشره ایدرلر چیقاررقدن
عبـارت اولور اما کاف مفتوح اوقنیجق قوپاررلر دیمکدر علی کل حال چیقارمقدن کنایتدر
(دندانی یا حرف وحدت (محصول بیت) کورمش میسین که نه شدت والم ایریشور شول
کیمسه یه که دهانندن بردیشنی چیقاره لر یعنی بردیشنی چیقارنجه نه قدر الم جکر ندیدهٔ همزه سی
خطاب ایچوندر دیین یاء خطابدن وهمزهٔ توسلدن آکاه دکل ایمش * قیـاس کن که چه حالش ردشمعی
بود دران ساعت * که از وجود عزیزش بدر رود جانی * حالش ضمیری کسی یه راجعدر (وجود عزیز
بیانیه وشین بنه سابق کبی (جانی یا حرف تنکیر (محصول بیت) قیاس ایله که حالی نه اولور اول
ساعتده که وجود عزیزندن جانی چیقه کیده یعنی روحی بدنندن چیقه کیده مصراع ثانینك معناسی
که انك عزیز وجودندن برجان طشره کیده دیین قننده انسانده برقاچ جان وار یمش کبی * کفتم ردشمعی
تصور مرك ازخیال بدرکن و وهم را برطبیعت مستولی مکردان که فیلسوفان کفتـه اند که مزاج
اکرچه مستقیم بود اعتماد بقارانشاید ومرض اکرچه هائل بود دلالت کلی برهلاك نکنند اکر
فرمایی طبیبی را بخوانم تامعـالجه کند که به شوی کفت هیهات * تصور مرك مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (مستولی غالب دیمکدر استفعال بابندن اسم فاعلدر (مکردان فعـل نهی مفرد
مخاطب ایله دیمکدر (الف و نون ادات تعـدیه در (که حرف تعلیل (فیلسوف فانك ولامك
فتحـه لریله حکیم معناسنه در (که رابط مقول وقول (اعتماد بقا مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(ورادات صله (هائل قورقنج (طبیبی یاحرف وحدت (ورادات مفعول (تاحرف تعلیل (هیهات
یعنی محالـدر (محصول ترکیب) پیره دیدم که اولوم تصورینی خیالکدن اخراج ایله ووهم وخوف
طبیعتکه غالب ایلمه زیرا حکما دیمشلر در مزاج اکرچه مستقیم وقوی اولور بقا یه اعتماد ایلمکه
لایق دکل ومرض اکرچه هائل ومخوف اولور اما هـلاکه کلیا دلالت ایلمز اکر بیوررسك سکا
برطبیب دعوت ایده لم تا کیم سکا معالجه ایلیه که ایو اوله سین یعنی صاغله سین هیهات دیدی یعنی
بو محالدر * مثنوی * خواجه در بند نقش ایوانست * خانه ازپای بست ویرانست * خواجه
وزراده وتعظیمی واجب اولان ارباب دولتده مستعملدر بونده مطلقا دولتلی مراد در (بند بونده
قید وهوس وارز ومعناسـنه (نقش ایوان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ایوان کسر همزه ایله
چارداقدر عربیدر اما عجم فتح همزه ایله اوقور (پای بست بای عربك فتحیله عل معناسنه درکه
ردشمعی عربجه اساس دیرلر باء عجمیله اولمسنیده تجویز ایلین افترا ایلمش (ویران خراب دیمکدر (محصول بیت)
خواجه قصرك نقشی قیدنده در لیکن خانه تملدن خرابدر یعنی سن غم ایچون طبیب تدارك ایلمه ده سین
لیکن بناء وجود فنایه مشرفدر * دست برهم زند طبیب ظریف * چون خرف بنید اوفتاده
حریف * دست زندك مفعول صریحی (و برهم غیرصریحی (وطبیب فاعلی (وظریفه اضافتی
بیانیه در (خرف خاء معجمه نك فتحی وراء مهمله نك کسریله صفت مشبهه در بونامش معناسنه (خرف
(بیندك مفعول ثانیسی وافتاده واو ایله اکا قیددر (وحریف یعنی شخص مفعولی اولی (محصول بیت)
ظریف اولان طبیب الینی بربرینه اورر تأسف وتغابن طریقیله اما علاجه مباشر اولمز چونکه

خریف مریضی بونامش ودوشمش کوره یعنی حالت نزعه قریب ومشرف علی الموت کوره زیرا
بلورکه علاج پذیر اولمیوب سعی ضایع اولور * پیرمردی زنزع مینالید * پیرزن صندلش همی مالید
* پیرمردم دپیر تقدیرنده در برقوجه ارکشی (زنزع بر مضاف مقدردر تلخی نزع دیمکدر (مینالید حکایت
حال ماضی معناسنه اینکلردی دیمکدر زیرا جان اجیسی سائر آجیلره بکزه مز (پیره زن تقدیری پیره
زنیدر ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم اولدیغیچون یاء وحدت ترك اولندی بونده برقوجه قری
دیمکدر زوجه سی وقزقرنداشی ومتعلقاتندن برقری اولمق جائزدر (صندل هند دیارندن کلور
برخوش قوقولی اغاجدر آنی دکرمنده و یادور یله اون ایدرلر وانی کلاب ایله خلط ایدوب دفع صداع
ایچون باشه سورترلر ودفع حرارت ایچون اللره وایاقلره (شین ضمیر پیره راجعدر (همی مالید حکایت
حال ماضیدر لغتده اومق دیمکدر اما بونده سورتمك معناسنه در (محصول بیت) بر پیرمرد نزع
آجیسندن اینکلردی وبر پیره زن اکا صندل سورتردی * چون مخبط شد اعتدال مزاج * نه عزیمت
اثر کند نه علاج * چون حرف تعلیل (مخبط تفعیل بابندن اسم مفعولدر لغتده دوشمش دیمکدر اما
بونده مختل معناسنه در (اعتدال مزاج مصدرك فاعلنه اضافتیدر (نه حرف نفیدر معاده کنده
مقید (عزیمت بردرده برنسنه اوقویوب اوفورمکه دیرلر (رقیه ده دیرلر رانك ضمی وقافك سکونیله
وفارسیجه افسون دیرلر (علاج مفاعله بابنك ایکنجی مصدریدر (عزیمته معطوف (عزیمت مبتداء
اول واثر ثانی وثانی خبریله خبر اول تقدیری عزیمت اثر نکند در (محصول بیت) چونکه اعتدال مزاج
مختل اولدی یعنی مزاج اعتدالدن دوشدی اکا نه افسون تأثیر ایدر ونه علاج * حکایت * پیری
حکایت کند که دختری خواسته بودم وحجره بگل اراسته و بخلوت با او نشسته ودیده ودل در و بسته
شبهای دراز نخفتمی و بذلها ولطیفها گفتمی تا باشد که وحشت نگیرد وموانست پذیرد از ان جمله شبی می
گفتم که بخت بلندت یار بود و چشم دولت بیدار که بصحبت پیری افتادی پخته وجهان دیده گرم وسرد
روزگار چشیده ونیك و بد آزموده حق صحبت بداند وشرط مودت بجای آرد مشفق ومهربان
خوش طبع وشیرین زبان * دختر دالك ضمی وخاء معجمه نك سکونیله وتانك فتحیله قیزه دیرلر
(ویا حرف وحدت (شبهای دراز بیانیه (نخفتمی نخفتم فعل نفی ماضی متکلم وحده ویا حرف
حکایت بذله لطیفه دیمکدر (وهاادات جمعدر (اطیفها عطف تفسیری (گفتمی اعرابده
(نخفتمی کبیدر (تا حرف تعلیل (بخت بلند بیانیه (وتا معناده یاره مقیددر (بود جائزدر که
فعل اوله (وجائزدر که ادات زمانیه اوله یارك اولدی و یا یارك ایدی دیمك اوله (چشم دولت بیدار
مذکور فقره یه معطوف (که حرف بیان (ویاحرف تعلیل (با حرف صله (صحبت پیر مصدرك
مفعولنه ویافاعلنه اضافتیدر (ویاحرف وحدت (جهان دیده وصف ترکیبیدر جهان
کورمش دیمکدر (مشفق افعال بابندن اسم فاعلدر (ومهربان عطف تفسیرلردر (یعنی
اسرکیجی معناسنه ومحبتلی (محصول ترکیب) بر پیر حکایت ایدر که بر قز دیلدم یعنی برقز نکاح
ایلدم و کردك خانه می کل ایله ارآسته وپیراسته ایلدم وخلوتده آنکله اوتودم و کوزمی
کوکلمی اکا بغلدم یعنی اکا کوکل ویردم بونده کلنجه بر بود تقدیر اولنور اوزون کیجه لر
اویومزدم وبذله لر ولطیفه لر سویلردم که وحشت طوتمیه یعنی توحش ایلمیه و غله انس
وموانست قبول ایلیه (حاصلی غله ایلشه ذکر ایلدیکم احوالك جمعندن بریسی بودر که بر کیجه
سویلردم که بخت بلند یارك ایدی و یا یارك اولدی وچشم دولتك بیدار ایدی ویا بیدار اولدی که
بر پیرك صحبتنه دوشدك پشمش وجهان کورمش و روزگارك اسیسنی وصوغنی طاتمش
وایو ویرامز ایشلر صنامش حق صحبتی بلور وشرط صحبت ومودتی برینه کتورر دوس جنلی
ومحبتلی خوش طبع وشیرین زبان * مثنوی * تا توانم دلت بدست آرم * ور بیازاریم نیازارم

پیره زن اولدقد نصکره
اشبو احتمالات تکلف بوانه
صابلامق شاعرانه در
للطابع

تا حرف توقیت (توانم قادرم دیمکدر (بدست (با حرف صله (آرم فعل مضارع متکلم
وحده کتوردم (ور (واکر دن مخفف (بیازاریم فعل مضارع مفرد مخاطب (ومیم ضمیر
منصوب متصل مفعولی یاء ضمیر (یعنی ضمیر خطاب مفتوح اوقنق کرك وزنه خلل کلمیه
واکر بنی انجدرسك دیمکدر بونده متعدیدر (نیازارم فعل نفی مستقبل متکلم وحده لازمله
متعدی بیننده مشترکدر یعنی انجنمم (ویاسنی انجتمم دیمکدر (نیازارم دینلر نونك کسریله
نیاز کتوردم یعنی حاجت کتوردم معناسنه بیتی مردف ایدوب مقفا ایلمامشلر (محصول بیت)
مادام که قادرم کوکلکی اله کتوردم (یعنی اله الوردم حاصلی المدن کلدکی دکلی کوکلکی
رعایت ایدرم (ویا ایده یم واکر فرضا بنی انجیدرسکده انجنمم ویاسنی انجتمم * ور چوطوطی
شکر بود خورشت * جان شیرین فدای پرورشت * بو شرطیه مذکور شرطیه یه معطوفدر
(پس بونده وربرینه کر ذکر ایدنلر متونه مخالف ذکر ایلمشلر (خورش لغتده اسم مصدر در
ییش معناسنه اما بونده طعام مراد در (جان شیرین بیانیه (فدای پرورشت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (پرورش اسم مصدردر بسلمش معناسنه مراد طعام در (محصول بیت) واکر
فرضا طوطی کبی شکر اولورسه طعامك جان شیرین سنك شکری غدا لریکه فدا اولسون
(ویاجانی سنك شکری طعاملریکه فدا ایده یم (حاصلی سنی شکرله بسلیه یم * نه گرفتار آمدی
بدست جوانی معجب وخیره رای سرتیز وسبك پای که هردم هوایی پزد وهر لحظه رایی زند
وهر شب جایی خسبد وهر روز یاری گیرد * پیرك دختره تتمۀ قوللندر (جوانی یاحرف وحدت
(معجب افعال بابندن اسم فاعلدر متکبر دیمکدر (خیره رای وصف ترکیبی در ضعیف وزبون
فکرلی یعنی سفیه (سرتیز وصف ترکیبی در بینی معناسنه آغر باشلی مقابلی (سبك پایده
وصف ترکیبی در یینی آیقلی یعنی یلراوکز معناسنه (هوایی یاحرف وحدت (پزد فعل مضارع مفرد
غائب باء عجمك فتحیله پزیدندن پختن دن دینلر خطا ایلمشلر پشرر دیمکدر (رایی یاحرف وحدت
(زند فعل مضارع مفرد غائبدر زنیدندن اورر دیمکدر جایی یا حرف وحدت (خسبد خانك
ضمیله فعل مضارع مفرد غائب یاتور واویور دیمکدر خسبیدندن (یاری یاحرف وحدت
(محصول ترکیب) قیزه دیر که بر متکبر جوانك النه گرفتار کلمدك (یعنی مبتلا اولمدك سفیه وخفیف
ویلراوکز که هر نفس بر هوا وهوس بشوره وهر ساعت بر فکر قوللنه وهر کیجه بر یرده یاته وهر
کون بر نکار طوته * بیت * وفاداری مدار از بلبلان چشم * که هر دم بر گلی دیگر سرایند *
وفادار وصف ترکیبی در (ویاحرف مصدر (مدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر
(از بلبلان مداره متعلقدر (چشم مدارك مفعول صریح اولیدر (ووفاداری ثانیسی (واز بلبلان
غیر صریحی لیکن تقدیری چشم وفاداری مدار در (یعنی وفادارلق امیدنی طوتمه دیمکدر (که
حرف تعلیل (گلی یاحرف وحدت (دیگر غیری معناسنه در (سرایند سینك فتحی وکسریله فعل
مضارع جمع غائب ایرلرلر دیمکدر (محصول بیت) (بلبللردن وفادارلق امیدینی طوتمه یعنی
انلردن وفا کلمز زیرا هر نفس وهر ساعت بر غیری کل اوزره ایرلرلر یعنی بر یرده قرارلری یوقدر
جوانلرکده احوالی بویله در سابقا ذکر ایلدیکی کبی * اما طائفۀ پیران بعقل وادب زندگانی کنند نه
بر مقتضای جهل جوانی * طائفۀ پیران بیانیه (زندگانی یاحرف مصدر دیرلك دیمکدر (مقتضای جهل
مصدر میمینك فاعلنه اضافتیدر (جوانی یا حرف مصدر واضافت بیانیه در (محصول ترکیب)
جوانلرك احوالنی بیان ایلدك اما طائفۀ پیران عقل وادب ایله دیرلك ایدرلر جهل وجوانلق
مقتضاسی اوزره دکل بعض نسخه ده جوانی جهله عطف ایلمش * بیت * زخود بهتری جوی
وفرصت شمار * که باچون خودی گم کنی روزگار * بهتری یاحرف وحدت جوی وشمار

رد ابن سید علی وسروری

رد شراح جمیعا

رد سروری وشمعی

فعل امر مفرد مخاطبلردر (که حرف تعلیل (باحرف مصاحبت (چون ادات تشبیه (خودی
یاضمیر خطاب (کم کاف عجمك ضمیله ضایع معناسنه در (کم کی نك مفعول اول صریحی ور وزکار
ثانیسی (ویاچون خودی غیر صریحی (محصول بیت) خطاب عام طریقیله نصیحت ایدوب بیورر
کند کدن ایبرك برکیمسه ارایوب بول وانی ارایوب بولمغی فرصت صای یعنی براولو نعمت بیل
زیرا کندك کبیله روزکارکی یعنی احوال واوقات وایامکی ضایع ایدرسین (حاصلی کند کدن ای
برکیمسه ایله صحبت ایله وانکله مصاحبتی غنیمت بیل (زیرا کندك کبیله مصاحبت تضییع احوال
واوقات وایام واتلاف عمر بلا فائده در* کفت چندان برین نمط بکفتم وکمان بردم که دلش در قید
امد وصید من شد ناکاه نفسی سرداز دل پردرد برآورد وکفت چندین سخن که کفتی در ترازوی عقل
من وزان آن یك سخن ندارد که از قابلهٔ خویش شنیده ام که زن جوانرا اکر تیری در پهلو نشیند به
که پیری* کفت پیردیدی (نمط ونسق اسلوب وکونه معناسنه در (در قید در حرف صله (قید دن
مراد بند در منه اضافت لامیه در (صید من مصدرك فاعلنه اضافتیدر (نفسی یاحرف وحدت
وزان مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (قابله رومده آورده دید کلری خاتوندر که طوغان اوغلنجقلرك
کوبکن کسر (ینکه در دین بکلش سویلمش (قابله برینه قبیله یازان صحیح مثلره مخالف یازمش
(تیری (و پیری یالری حرف وحدتدر (پهلویان معناسنه در که عربجه جنب دیرلر (محصول ترکیب) رد شمعی ردابن سید علی وسرودی
پیر دیدی بو اسلوب اوزره اولقدر سوز سویلدم وظن ایلدم که کوکلی بنم قیدیمه کلدی (یعنی
بکا مقید اولدی وبنم صیدم اولدی (یعنی بکا شکار اولوب رام اولدی ناکاه دل پردردندن
برصوغق نفس کتوردی یعنی برآه چکدی ودیدی بوقدر سوز که سویلدك بنم عقلم ترازوسنده
اول برسوزك وزن طوتماز یعنی اکا موازن دکل که کندی ابعدن ایشتمشم که تازه زنك اکر پهلوسنده
اوق اوتورسه یعنی یانه اوق باتوب طورسه یکدر یانده برپیر اوتروب طورمقدن حاصلی پیرایله
همنشین وهمبستر اولمقدن اوق یاره سنی چکمك یکدر* نظم* لما رأت بین یدی بعلها* شیئا
کارخی شفة الصائم* لما ولمابه وجود به دیرلر مشایخ عربك بعضیسی اسمیتنه ذاهب اولدی
وبعضیسی حرفیتنه اسمیتنه ذاهب اولانلر جمله یه اضافتی لازمدر دیدیلر (حاصلی وقت معناسنی
متضمندر وقتا که دیمکدر (رأت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه مهموز العین معتل اللام اصلنده
رایت ایدی اعلال ایله رات اولدی فعت وزنی اوزره وقتا کیم کوردیسه (فاعلی پیرك زوجه سیدر
(بین ظروف مکانیه دندر مضاف اولمشدر (یدی لفظنه اصلنده یدین در حالت رفعی یدان در مطلـ
نصب وجری یدین در نون اعراب بعله اضافتله ساقط اولمشدی نتکه نحو کتابلرنده مسطور در
بونده معناسی اوکنده دیمکدر (بعل لفظا مجرور ومضاف الیهدر زوجه بعل دیرلر
بانك فتحی وعینك سکونیله وزوجه یه بعله دیرلر وضمیر تأنیث رأتك فاعلی اولان زوجه یه
راجع در (شیئا لفظا منصوب مفعول رأت در شیئا دن مراد آلت پیردر (کارخی کاف
مثل معناسنه در (وارخی اسم تفضیلدر رخوه دن رانك فتحی وکسری ایله بو مشتق
وکوشکلك معناسنه در بونده سسترك دیمکدر (شفة لفظا مجرور ومضاف الیه
ارخی در (شفه دوداغه دیرلر صائمه اضافتی لامیه در (صائم اوروج طوتیجی کیمسه در وآنك
دوداغی غایتله کوشك اولاغندر اول جهتدن پیرك ذکرینی صائمك کوشکلك دوداغنه تشبیه
ایلشدر (محصول بیت) وقتا کیم پیرك زوجه سی پیرك اوکنده یعنی زوجنك اوکنده برشیء
کوردیسه یعنی ذکرینی کوردیسه صائمك کوشکلك دوداغی کبی یعنی غایتله سست وزبون
کوردیسه* تقول هذامعه میت* وانما الرقیة للنائم* تقول جواب لما در قیاس قالت دیمك ایدی
لیکن مراد حکایت حال ماضی در سویلردی دیمکدر (وبعض کیمسه دیدیکد لما مضارعی مطلـ

ماضی یه رد ایدران مصدریه ماضی بی معنای استقباله رد ایلدیکی کبی (پس تقول قالت معناسنه رد ابن سیدی علی
اولور بویله دیین زیاده خطا ایلمش (وهیچ بروجهله کندی یه دوشر سوز دکلدر زیرا دیدیکی
لماء جازمه در بو خودلماء وجودیه در که اسم اولدیغی تقدیرجه جمله یه مضاف اولمقدر شرطی فتامل
(تقول فاعلی رأتك فاعلیدر (یعنی پیرك زوجه سی (هذا اسم اشارتدر مذکور شیئه محلا مرفوع مبتدا
(ومیت خبری ومعه میته متعلق (وضمیر مذکر بعله راجعدر (وآوحرف ابتدا (ان حرفدر
حروف مشبه بالفعل دن (وماحرف کافه که ان حرفنی عملدن کف ومنع ایدر (الرقیة رانك
ضمی وقافك سکونیله مریض اوزره اوقیوب اوفورمکدر تا کیم افاقت بوله لفظا مرفوع مبتدا
افسون دیمکدر سابقا بومعنایی غریمتله تعبیر ایلمش ایدی (لیکن بونده مراد شبوه ونازدر (للنائم
لام حرف جر برمقدره متعلق (نائم اسم فاعلدر نوم دن اویوین کیمسه یه دیرلر (بونده مراد
جوانك ذکریدر جار ومجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه اعرابدن محلی
یوق جملهٔ مستأنفه (محصول بیت) وقتا که بعله پیر ذکرینی کوردیسه دیدی بو آلتی پیر کندیله
بله میتدر یعنی نه کندیده حیات وار ونه آلتنده رقیه وافسون خود نائمه نافعدر یعنی غنج ودلال
جوانك چکونی تحریك ایدر پیرك مرده ذکرنی تحریك ایلمز حاصلی جوانك چکونی شخص نائمه
تشبیه ایلمش وپیرك شخص مرده یه* رباعی* زن کز برمرد بی رضا برخیزد* بس فتنه وجنك
ازآن سر ابرخیزد* زن مبتدا (و برخیزد خبری (ومابینلری خبره متعلق (کز اصلی که ازایدی
ضرورت وزن ایچون حذف وایصال ایلدی (برمرد لامیه (بر بونده قت معناسنه در (بی رضا
رضاسز دیمکدر (یعنی مجامعتسز (برخیزد قالقه (حاصلی دوشکدن موطؤیه قالقمیه (سرادن
یاضرورت وزن ایچون وقافیه ایچون ترك اولدی (محصول بیت) زن که ار ینك یانندن یعنی دوشکندن
رضاسز قالقه حاصلی موطؤ قالقمایه چوق فتنه وجنك اول اودن قالقار یعنی اچلغه وچپلقلغه
صبرایدر اما کیجه دوشك خدمتی اولمایجه صبرایلمز مصراع اولك معناسی عورت که زوجنك
قتندن رضاسز واجازتسز قالقار دیین اجازت عبارتندن معلومدر که معنایی خلافنه صرف رد شمعی
ایلمش اوله* پیری که زجای خویش نتواند خاست* الا بعصا کیش عصا برخیزد* پیری یاحرف
وحدت (که حرف رابط صفت (جای خویش لامیه (خاست ماضی مصدر معناسنه در زیرا
مضارعه مقارندر (الاادات استثنادر نتواند خاست ترکیبندن (بعصا باحرف استعانت
(کی چن دیمکدر (شین ضمیر پیره راجعدر (عصا برخیزد تقدیری عصا یش کی برخیزد (یعنی
ضمیر معناده عصایه مقیددر (محصول بیت) برپیر که کندی یرندن قالمغه قادر اولمیه الاعصا ایله
انك عصاسی یعنی ذکری نچن قلقار حاصلی یرندن دکنك سز قالقمغه قادر اولمیانك دکنکی
قلقماز* فی الجمله امکان موافقت نبود وبمفارقت انجامید چون مدت عدت برآمد عقد نکاحش
باجوانی بستند تند ترش روی تهی دست بدخوی جور وجفامی دید ورنج وعنامی کشید
وشکر نعمت حق همچنان می کفت که الحمد لله که ازآن عذاب الیم برهیدم وبدین نعمت مقیم
برسیدم* فی الجمله حاصل کلام (امکان موافقت مصدرك فاعلنه اضافتیدر (نبود اولدی (واو
حرف عطف (باحرف مصاحبت (مفارقت مصدردر مفاعله بابندن آیریلشمق دیمکدر
(انجامید آخر اولدی یعنی ایریلشدك دیمکدر (مدت عدت لامیه (برآمد چیقدی (عقد نکاحش
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وشینه اضافت لامیه در (باحرف صله (جوانی یاحرف وحدت
(تند یاوز (ترش رویه اضافتی بیانیه اکثی صورتلی دیمکدر (تهی دست وصف ترکیبیدر صفر الید
معناسنه (یعنی مفلس وفقیر (بدخویه اضافتی بیانیه در (بو اوصاف صفت بعد الصفت واقعدر
(میدید حکایت حال ماضیدر کورردی دیمکدر (میکشیده بویله در (شکر نعمت حق مصدرك

مفعولنه اضافتی ولامیه در (همچنان انجلین یعنی میکفت عبارتنده نصکره حمد کبی دیمکدر (عذاب
الیم بیانیه در مولم معناسنه (برهیدم فعل ماضی متکلم وحده قورتلدم دیمکدر (و بدین با حرف صله
(نعمت مقیم یعنی نعمت ثابت (برسیدم ایرشدم حاصلی واصل اولدم (محصول ترکیب) حاصل
کلام موافقت ایلمکه امکان اولمدی زیرا الت مساعده ایلمدی و کار عمر مفارقتله تمام اولدی یعنی
اخرایرلشدك انجامیدك معناسنی ایرشدیلر دیبن لغته مخالف سویلمش (چونکه مدت عدت چقدی
یعنی تمام اولدی عقد نكاحنی برجوانه بغلدیلر یاوزا کشی صورتلی فقیر بدخوی اندن جور وجفا
کوردی ورنج وعنا یعنی درد والم چکردی وخدانك نعمتنه بونجلین شکر ایدردی که الحمدلله که اول رد سروري وشمعي
عذاب الیمدن خلاص بولدم و بو نعمت مقیمه ایرشدم دیو * بیت * با این همه جور وتند خوبی *
نازت بکشم که خوبروبی * تند خو وصف ترکیبیدر یاوزخو یلی معناسنه (و یا حرف مصدر
(نازت تا ضمیر خطاب در (بعض نسخه ده بارت دوشمش یعنی یوکك (خوبرو وصف ترکیبیدر
و یا ضمیر خطاب (محصول بیت) بو جمیع جور ایله و یاوزخو بلولغله نازك چکرم زیرا کوزلسین
یعنی کوزللکك ایچون هرنه بلاك وار ایسه چکرم * قطعه * باتو مرا سوختن اندر عذاب * به که
شدن با دیکری در بهشت * شدن صیرورت ایچوندر اولمق معناسنه (دیکری یا حرف وحدت
(محصول بیت) قیز جوانه دیر که بکا سنکله جهنمده یانمق یکرکدر که غیر ایله یعنی پیر ایله جنده
اولمق یعنی پیر ایله جنده اولمقدن سنکله دوزخده اولمق یکدر * بوی پیاز از دهن خوب روی *
نغزتر آید که کل از دست زشت * نغز کو کچك یعنی ایو (وترادات تفضیل (محصول بیت) صوغان
قوقوسی کوزلك اغزندن ایورك کلور که کل چرکین الندن یعنی چرکین الندن کل قوقوسندن
کوزل اغزندن صوغان قوقوسی یکرکدر بونده بعض شراح ایکی بیت ایراد ایلمش که متونده موجود
دکل لکن انلره تقلیدا ایراد ایلدك بزده * قطعه * روی زیبا وجامهٔ دیبا * عرق وعود ورنك
و بوی وهوس * روی زیبا (وجامهٔ دیبا بیانیه لردر (دیبا شب دد کلری قماشدر (عرق کلاب
(عود معروف خوش قوقولی اغجدر که هنددن کلور (رنکدن مراد خاتونلر استعمال ایلدکلری
اقلق وقزللق در (بوی کوزل قوقو (هوس بونلری ارزو ایلمك (محصول بیت) کوزل یقشقلو
یوز ودیباوسراسر قماش قفتان کلاب وعودورنك وبوی وبونلرك ارزوسی (بو بیت بیت ثانی یه
مرهوندر * این همه زینت زنان باشد * مردرا کیر وخایه زینت بس * زینت زنان لامیه (باشد
ادات زمانیه اولمق جائز (وفعل مضارع مفرد غائب اولمق جائز (کیر چوك (یعنی ذکر وخایه
همبابه سی (بس یتر دیمکدر (محصول بیت) بیت سابقده مذکور اولانلر جمیعا عورتلر زینتیدر
اما ره کیر وخایه زینت یتر معلومدر که بو ایکی بیت بو کتابدن دکلدر لیکن بعض جهله دخل
ایلمسون دیو یازدق * حکایت * مهمان پیری بودم در دیار بکر که مال فراوان وفرزند خوبروی
داشت شبی حکایت کرد که مرا در عمر خویش بجز این فرزند نبودست درختی درین وادی
زیارتکاهست که مردمان بحاجت خواستن انجا روند شبها در پای ان درخت بحق نالیده ام تا مرا این
فرزند بخشیده است شنیدم که پسر بار فیقان آهسته میکفت چه بودی که من آن درخت را
بدانستمی که کجاست تا دعا کردمی که پدرم بمیرد * مهمان پیر لامیه (و یا حرف وحدت (بودم
حکایت حال ماضی (دیار بکر (ودیار ربیعه بری برینه متصل مملکتلردر دیار بکرك تختی آمددر که
شیخ محمد آمدی حضرتلری مذکور آمد شهرندندر (ودیار ربیعه نك تختی موصلدر که بن خباز موصلی که
قرآن شریفه معرب واسباب نزول یازمشدر اندندر (که حرف رابط صفت (مال فراوان بیانیه
(فرزند خوبده بویله در (شبی یا حرف وحدت (حکایت کرد بر کیجه حکایت ایلدی (بو سوز
اول معنانی کوسترر که حضرت شیخ بر زمان بو پیرك مهمانی اولمش اوله (که حرف رابط

مقول وقول (مرا را ادات تخصیص (عمر خویش لامیه کندی عمرمده دیمکدر (بجز با حرف
زائد (درخت مبتدا (یا حرف وحدت (وآدی دره (زیارتکاهست خبر مبتدادر (یعنی
مستجاب الدعوه بر مقام (که حرف رابط صفت (مردمان مبتدا وروند خبری (و بحاجت خواستن
خبره متعلق (شبها کیجه لر مبتدا (ونالیده ام خبری (ودر پای ان درخت (و بحق باء صله ایله خبره
متعلق (تا حرف تعلیل (آهسته یاپچه یاپچه (میکفت حکایت حال ماضی (چه بودی ادات تمنی
نه اولیدی دیمکدر (بدانستمی حکایت حال ماضی بیلیدم دیمکدر (کردمی ده بویله در ایلیدم دیمکدر
(محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورور که سیاحتم زماننده دیار بکرده بر پیره قونق اولدم که
وافر مالی وار ایدی و کوزل اوغلی بر کیجه حکایت ایلدی که بنم تمام عمرمده بو بر اوغلدن غیری
اولمامشدر (بو دره ده بر زیارتکاه اغاج وار در که خلق حاجت دیلمکه که انده واررلر نیچه
کیجه اول اغاجك دبنده حقه اغلیوب ایکلمشم که خدای تعالی بکا بو اوغولی باغشلامشدر
حضرت شیخ دیر که باباسی بو سوزی سویلیجك ایشتدم که اوغلی یولداشلرینه آهسته سویلردی که
نه اولیدی اول اغاجی بن بیلیدم قنده در ودعا ایدیدم تا بابام اولیدی * حکمت * خواجه شادی
کنان که فرزندم عاقلست و پسر طعنه زنان که پدرم فرتوت * خواجه مبتدا (شادی کن وصف
ترکیبی (یا حرف مصدر (والف ونون مبالغه افاده ایدر (یعنی شادیلق ایده کندر (حاصلی سوینکندر
خبر مبتدا واقعدر (که حرف تعلیل (فرزند مبتدا (عاقل خبری (و پسر مبتدا (وطعنه
زنان خبری شادی کنان کبی (که حرف تعلیل (پدرم مبتدا (وفرتوت خبری (محصول ترکیب)
خواجه شادیلق ایلکندر که فرزندم عاقلدر (و پسر طعنه اورغندر که بابام فرتوتدر (یعنی
بونامشدر (حاصلی پدرك حالی بویله (و پسرك حالی بویله * قطعه * سالها بر تو بکذرد که کذر *
نکنی سوی تربت پدرت * سالها مبتدا (برتو بکذرد اوستکدن مرور ایدر (یعنی اوزرکدن کچر
خبر مبتدادر (که حرف بیان (کذر ذال معجمه ایله وکاف عجمك ضمیله اسم مصدردر کچمه واوغرامه
معناسنه (مصراع ثانی یه مرهوندر (نکنی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (سوی تربت اضافت لامیه
(و پدره کذلك (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر ییللر کچر سنك اوزرکدن که بابانك
مقبره سی جانبنه کذر ومرور ایلمزسین (یعنی جانبنه بر دعا ایلمك ایچون و یا برنسنه اولشدرمك ایچون
قبرینه اوغرامزسین * تو بجای پدر چه کردی خیر * تا همان چشم داری از پسرت * با حرف صله
(جای پدر لامیه حق پدر دیمکدر (تا حتی معناسنه در (چشم امید ور جا معناسنه در (داری نك
مفعول صریحی (واز پسرت غیر صریحی (محصول بیت) ینه خطاب عام طریقیله بیورر
سن بابانك حقنه نه خیر ایلدك یعنی نه لطف واحسان ایلدك تا کیم همان اول احسانی اوغلکدن رجا
ایلیه سین (یعنی سن باباکه نیجه عمل ایلدك کسه اوغلك سنك ایله همان اول عملی ایلسه کرکدر
ان خیرا فخیر وان شرا فشر * حکایت * روزی بغرور جوانی سخت رانده بودم وشبانکه بپای
کریوهٔ سست مانده پیرمردی ضعیف از پس کاروان همی آمد وکفت چه خسبی خیز نه جای
خفتنست کفتم چون روم که نه پای رفتنست کفت نشنیدهٔ که کفته اند رفتن ونشستن به که دویدن
کسستن * سخت رانده بودم محکم سوردم ایدی یعنی بولده قتی یك کندم ایدی (شبانکه
کیجه سی (با حرف ظرف (پای کریوه لامیه (پای بونده دیب معناسنه در (کریوه کاف عجمك
(وراءنك کسریله طاغ بلکینه دیرلر (و یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (سست بونده عاجز
و بی مجال معناسنه در (مانده قالمش ینه بر بودم مقدر در (خسبی فعل مضارع مخاطب بونده
یاتورسین دیمکدر (دویدن مصدردر یلمك معناسنه (کسستن کاف عجمك ضمی و کسریله وسینك
فتحی و کسریله بونده اوزلمك معناسنه مصدر در (محصول ترکیب) بر کون جوانلق غروریله

محکم کتمشیدم و کیجه‌سی بر بلك دیبنده عاجزو بی مجـال قالمشیدم برضعیف پیر کشی کاروان
اردندن کلوردی و بکا دیدی نه یاتورسین قالق بتاجق بر دکل دیدم که نیجه کیده یم که کیده جك
آیق یوق یعنی ایاقدن چیقـدم دیدی ایشتمدکمی که عقلادیمشلردر کتمك واوتورمق یعنی دیبکتنی
دیبکتنی کتمك یکدر بلوب اوزلکدن (نشنیدهٔ ده اولان همزه خطاب ایچوندردیبن قابل خطاب
ردشمعی
دکل ایمش *قطعه* ای که مشتاق منزلی مشتاب * پندمن کار بند وصبر آموز * ای حرف ندا
منادی محذوف تقدیری ای آن کس که‌در حذف وایصال طریقیـله که حرفیندن اسمیته نقل
اولندی شکه مکرر بیان اولندی (مشتاق اسم فاعلدر افتعال بابنـدن (منزله اضافتی مفعولنه
اضافتیدر (ویا ضمیر خطاب (مشـتاب فعل نهی مفرد مخاطب (شتا بیـدندن ایومه دیمکدر
رد سروری وشمعی
(شتافتن‌دن اخذایلین خطا ایلمش (پند من لامیه (وبندك مفعول اولی (وکار ثانیسی (وصبر
آموزك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) ای شول کیمسه که منزلك مشتاقسین ایومه (یعنی
منزله که تیز ایرشمك دیلرسك عجله ایلمه بنم پندمی ایش بغله یعنی کار ایدك وصبر اوکرن (حاصلی
ردشمعی
آهسته کیت یولده قالمیه‌سین (بندبستن‌دن امر حاضردر دیین اخذاشتقاقده خطا ایلمش (زیرا بند
بندیدندن اخذاولنور* اسب تازی دوتك رود بشتاب *اشتر آهسته میرود شب وروز * (اسب تازی
بیانیه (دوتك ایکی سکردم دیمکدر زیراتك اسم مصدردر (تکیدندن یلمه معناسنه (پس اصطلاحلرنده
ایکی سکردم دیمکـدر زیرا سکرتمکه تك دیرلر (ترکیده جمله دیدکلری کبی (تانك فتحی وکاف عربـیله
ردسروری
آتك صیچرادیغی دیین ابو صیچراتماش وعربی آت ایکی یلمك کبدر سرعتله یعنی بر ایکی
ردشمعی
قوشمغله یوریلور دیین خیلی یورلمش (منه سنده تازی عرب وتازی عربی آت دیدکدن صکره تك
ردشمعی
بونده تکیدن معناسنه در بترکی یلمك دیین ایکی برده خبط عشوی ایلمش فتـدبر (باحرف
مصاحبت (شتاب اسم مصدر ایوی معناسنه (اسب تازی مبتدا (ودوتك مبتداء ثانی ورود خبر
ثانی وثانی خبریله خبر اول (بعض نسخـه‌ده رود برینه دود واقعدر دالله یلردیمکدر دو یدندن
تکیدن ایله مرادف اولور (اشتر مبتدا (آهسته مبتداء ثانی (ومیرود خبر ثانی و ثانی خبریله خبر
اول (محصـول بیت) عربی آت ایکی سکردم کیدر ابو یله اما اشتر کیجه وکوندز آهسته کیدر
قالمز (حاصلی اسب تازی بر ایکی منزل سکرتمکله یوریلور قالور اما دوه شب وروز آهسـته
کیدوب قالمز قصه‌دن حصه بودر کیم ولده عجله ایله کتمامك کرك *حکایت * جوانی چست
واطیف وخندان وشیرین زبان در حلقهٔ عشرت مابود که دردلش از هیچ نوعی غم نیامدی
ولب از خنده فراهم نیاوردی روز کاری برآمد که اتفاق ملاقات نیفتاد بعد ازان دیدمش زن خواسته
وفرزندان خاسته وبیخ نشـاطش بریده وگل هوسش پژمرده پرسیدمش که این چه حالتست
گفت تا کودکان بیاوردم دیگر کودکی نکردم * جوانی یاحرف وحدت (چست چابك
وظریف معناسنه در (حلقهٔ عشرت ما یایه ولامیه در (یعنی مجلسمزه داخل اولوب مصاحبمز
ایدی (که حرف رابط صفت (نوعی یاحرف وحدت (بعض نسخـه‌ده ازهیچ نوع واقعدر
یاسز (نیامدی یاحرف حکایه (فراهم بری برینه دیمکـدر جمعدن عبارتدر (نیاوردی
یاحرف حکایه‌در بر بره کتورمزدی دیمکدر (که حرف بیان (اتفاق ملاقات مصدرك مصدره اضافتیدر
(بعدازان مذکور روزکاره اشارتدر (زن خواسته اولنمش (فرزندان خاسته پیدا و حاصـل
اولمش (بیخ نشـاط بیانیه شنلك کوکی (گل هوسده بیانیه (پژمرده باء عجمك فتحیـله
وزاء عجمك سکونی ومیمك ضمیله صولمش دیمکـدر (تا حرف ابتدادر منذ کبی زمانده (کودك
اوغلان (الف ونون ادات جمعدر (کودکی یاحرف مصـدر (محصول ترکیب) چست واطیف
وخندان وشیرین زبان یعنی طاتلی دیللی برجوان بزم مجلس عشرتمزده ایدی یعنی بزمله هم صحبت ایدی

شو بلکه کوکلنده هیچ بر نوعدن غم یوغیدی یعنی کوکلنه غم کلمزایدی و دوداغنی
کولمه‌دن جمع ایلمزایدی (یعنی یومزدی برروز کار کچدی که اتفاق انکله ملاقات واقع اولمدی
اندن صکره انی کوردم اولنمش واوغل قزی پیدا وظاهر اولمش وشنلکی کوکی کسلمش و کل
هوسی صولمش (حاصـلی اولده اولان ذوق وشوق وصفاسی کتمش صوردم که بونه حالتدر
دیدم دیدی اوغلانجقلر کتوردن بری یعنی اولاد صاحبی اولالی ارتق اوغلنجقلق ایلمدم
* بیت * ماذا الصبا والشیب غیر لمتی * وکفی بتغییر الزمان نذیرا * ماذا ای شی معناسنه
محلا مرفوع مبتدا (الصبا صادك کسریله جهله وهوا وهوسه میله دیرلر الف مقصوره ایله
اما صـاد مفتوح اولنجه الف ممدوده‌در (واو حرف حال (الشیب پیر اکه دیرلر لفظا مرفوع
مبتدا (غیر فعـل ماضی مفرد مذکر غائبدر تفعیل بابندن (لمه لامك کسری ومیمك تشدیدیله
اوموزلره اینن صاچه دیرلر ویا ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه وجار مجروریله محلا منصوب
مفعول غیردر وجملهٔ فعلیه محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه‌نك محلی نصب در حالیت ایله
(کفی فعل ماضی مفرد مذکر غائب ضرب بابنك ناقص بائیسندن (بتغییر باحرف زائد فی الفاعل در
وجار مجروریله محلا مرفوع فاعل کفادر وتغییرك زمانه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ونذیرا
تغییر الزمانی تمییز ایدر انذار معناسنه (انذار اعلام در تخویفله (وکفی متعلقاتیله برقد تقدیریله محلا
منصوب حالدر (محصول بیت) ندر بو جهله وهوا وهوسه میل دخی از زوی نفسانیه رکون واحبابله
طرب وشوقده تهالك حال بو که پیرلك که نذیر موت وسفیر فوت در صاچمك لوتی تبدیل وتغییر
ایلدی وبنی عمرمك آخری قریب اولمغله انذار وتخویف ایلدی (یعنی موتك قرینه دلالت ایلمکله
حال بو که صاچمك لوتی زمانك تغییری بکا نذیر ومخوف یتر (حاصلی شعرمی زمانك تغییر ایلدیکی
کافی ایکن وموتمك قرینه‌له نذیر ایکن نیرلك شعرمی اغرتمق نه بلادر *بیت *چون پیر شدی ز کودکی
دست بدار* بازی وظرافت بجوانان بگذار* کودکی یاحرف مصدر (دست بدارك مفعول صریحی
وز کودکی غیر صریحی بدار دار یدندن فعل امر مفرد مخاطب در بونده طوت چك معناسنه‌در (بداری
داشتن‌دن اخذ ایدنلر خطا ایلمشلر (بگذار فعل امر مفرد مخاطب قو دیمکدر ترك وتسلیم ایله معناسنه
ردابن سیدعلی وسروری
(محصول بیت) پیرلره خطاب عام طریقیله بیورر چونکه پیر اولدك اوغلانلق هوسندن ال چك یعنی
اول هوایی ترك ایله او یونی وظرافتی جوانلره قو یعنی انلره بغشله * مثنوی * طرب نوجوان ز پیر
مجوی * که دگر نایداب رفته بجوی *طرب نوجوان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (که حرف تعلیل
(ناید اصلی نیاید ایدی ضرورت وزن ایچون همزه دن منقلب اولان یا حذف اولندی (بجوی
باحرف صله (مجوی فعل نهیدر جو یدندن جستن‌دن دین یا کلش سو یلمش (محصول بیت) تازه
ردابن سیدعلی وسروری
جوانك شنلکنی وشادلغنی پیردن استمه یعنی پیر تازه جوان کبی اهل شوق وذوق اولماز زیرا ایرمقدن
آقوب کیدن صو بردخی ایرمغه کلمز ایمدی جوانلق کندکدن صکره بردخی کلمز * زرع راچو
رسید وقت درو * نخرامد چنانکه سبزهٔ نو * زرع اکن (ورا حرف تخصیص (ویا حرف
مفعول (وقت درو لامیه در بچم وقتی دیمکدر (درو دالك کسری وراءنك فتحیله اسم مصدردر
بچم معناسـنه (درو یدندن (نخرامد فعل نفی استقبال مفرد غائب (سبزهٔ نو بیانیه نو بونده تازه
معناسنه‌در (محصول بیت) زرعك ویا زرعه چونکه بچم وقتی ایرشدی یعنی بچلمك زمانی اولدی
تازه سبزه کبی صالنمز پس پیر دخی تازه جوان کبی شادان وخنـدان اولماز قصه‌دن مراد
حصه‌در * قطعه* دور جوانی بشد از دست من* آه ودریغ آن زمن دلفروز* دور جوانی
زمان جوانی (بشد برفت معناسنه در (زمن زانك ومیمك فتحه‌لریله زمان معناسنه‌در (دلفروز
اضافتی بیانیه در (دلفروز وصف ترکیبیدر فروز یدندن کوکل یالکلندریجی یعنی قلبی دوشن

ایدیجی دیمکدر (محصول بیت) المدن جوانلق زمانی کتدی یعنی پیر اولدم آه ودریغ اول دلفروز ونورانی زمان حضرت شیخ بکمش جوانلق زمانه تأسف چکوپ دریغ وحسرت بیر * قوت سرپنجهٔ شیری برفت * راضیم اکنون بپنیری چو یوز * قوت سرپنجهٔ شیری لامیه ویاینه‌در (پنیری باحرف صله (پنیر معروف (یوز پارس دید کلری حیوان مفترسدر که پنیره زیاده مائلدر (محصول بیت) بیرلکدن شکوی ایدوب بیورر ارسلانه منسوب سرپنجه قوتی کتدی یعنی جوانلق زوری کتدی قالمدی شمدی پیر اولوب دیشلرم قالمیجق پارس کبی پنیره راضیم اولده قوری اولمامق شرطیله بو برقاج بیت که بیرلك احوالنده واقع اولمشدر سودیٔ نامرادك تمام وصف حالیدر عفی عنه * پیره زن موی سیه کرده بود * کفتمش ای مامك دیرینه روز * مامك مام مادر معناسنه در (وکاف ادات تصغیر (دیرینه روزه اضافتی بیانیه در (دیرینه روز وصف ترکیبیدر اسکی وچوقدانکه کونلی دیمکدر زیرا دیرینه اسکی وچوقدنکی دیمکدر (محصول بیت) بر پیر قاری صاچنی سیاه ایلمشیدی یعنی بویامشیدی بن اکا دیدم ای چوق کونلی یاشلی اناجغم * موی بتلبیس سیه کرد کیر * راست نخواهد شدن این پشت کوز * بو بیت مقول قولك تتمه‌سیدر (پشت کوز بیانیه در کوز کاف عجمك ضمی وزاء عربله بوکری دیمکدر زاء عجمله دینلر بو ابیاتك قافیه لرینه ناظر اولمامشلر (محصول بیت) پیره زنه دیدم مویکی تلبیس وحیله ایله سیاه ایلمش یعنی بویامش فرض وقیاس ایله اما بوکلمش ارقه ومنحنی قامت راست اولمیسر دکلدر حاصلی صاچ قرارمغله بوکلمش ارقه طوغرلماز * حکایت * روزی بجهل جوانی بانك برمادر زدم دل آزرده بکنجی نشست کریان همی کفت مکرخردی فراموش کردی که درشتی میکنی * بانك برمادر زدم یعنی آنام اوزره یك چاغردم حاصلی اوستنه غضبله سوزآتدم (دل ازرده بکنجی نشست کوکلی اینجنوب بربوجقده اوتوردی (ازرده ده هاء رسمی حرف ترتیبدر (کریان صفت مشبهه در اغلیارق دیمکدر (همی کفت سویلردی (محصول ترکیب) برکون جوانلق جهلیله انامك اوستنه یك چاغردم کوکلی اینجنوب بربوجقده اوتوردی اغلیارق سویلدیکی حالده کانه اوشقلغی اونتدك که خشونت وغلظت ایدرسین بکا * قطعه * چه خوش کفت زالی بفرزند خویش * چودیدش پلنك افکن وپیل تن * زال قاری عجوز معناسنه (باحرف صله (فرزند خویش لامیه کندینك اوغلنه دیمکدر (پلنك افکن وصف ترکیبیدر (افکنیدندن پلنك یاغیجی یعنی یقیجی حاصلی بهادرلقدن عبارتدر پیل تن ده فیل کوده‌لی یعنی زورلی دیمکدر (محصول بیت) برقاری کندی اوغلنه نه کوزل دیدی چونکه ارسلانلره وفیلانلره غالب وفیل زورلی کوردی *کراز عهد خوردیت یادامدی * که بیچاره بودی دراغوش من * عهد خردی لامیه (وباء ساکنه حرف مصدر (وتاضمیر خطاب (که حرف رابط صفت (درحرف ظرف (اغوش قوجق دیمکدر (محصول بیت) قاری فرزندینه دیرا کراوشقلق زمانی ووقتندن یادیکه کلیدی یعنی کوچکلك حاصلی خرده‌لکك اکایدك که بنم قوجاغمده بیچاره وبی تاب وتوان ایدك * نکردی درین روز برمن جفا * که توشیرمردی ومن پیره زن * نکردی جواب شرط واقعدر وشرط وجوابی مقول قول زالدر (که حرف تعلیل (شیرمرد بهادر معناسنه ترکیده تحریف ایدوب شره مد دیرلر (محصول بیت) اکرسن قوجاغمده ایکن عجزیکی وبیچاره لککی بلیدك بوکونده بنم اوزریمه جفا ایلمزدك یعنی بکا اذا وجفا ایلمزدك زیرا سن بهادر ارسین وبن قوجه قاری حاصلی اول حالی آکیدك بکا رحم ایدردك * حکایت * توانکری بخیل را پسری رنجود بودنیك خواهانش کفتند مصلحت آنست که از بهراو ختم قرآن کنی ویا بذل قربان باشد که خدای تعالی شفا دهد لختی باندیشه فرورفت وکفت ختم مصحف بحضور اولیتر که کله دورست صاحب دلی

رد حلمي ونعمة الله

بشنید وکفت ختمش بعلت آن اختیار افتاد که قرآن برسر زبانست وزر درمیان جان * رنجور مریض (نیك خواه وصف ترکیبیدر خواهیدندن ایلك دیلیجی (والف ونون ادات جمع دوستلر دیمکدر (ختم مصحف بحضور اولیتر که کله دورست) ختم مصحف مصدرك مفعولنه اضافتیدر (باحرف ظرف (حضورده یعنی حاضر (کله کاف عجمك فتحیله سوری یعنی قویون سوریسی وغیریسی (بعض یرده لام ضرورت وزن ایچون مشدد قلنور (محصول ترکیب) بربخیل غنینك اوغلی مریض ایدی ویامریض اولدی دوستلر اکا دیدیلر مصلحت اولدر که انکچون ختم قرآن ایلیه سین ویابذل قربان اوله که خدای تعالی شفا ویره برزمان اندیشه‌یه باندی یعنی فکره طالدی ودیدی حضورده واقع اولان مصحفی ختم ایلمك اولی در زیرا سوری ایراقدر قویون کچ کلور برصاحب دل بو مصاحبتی ایشتدی ودیدی ختم قرآن اکا اول علتله اختیار واقع اولدیکه قرآن دل اوجنده در واقچه والتون جان اورته سنده در (کله تشدید لامله قید ایلینلر زائد ایلمشلر * مثنوی * دریغا کردن طاعت نهادن * کرش همراه بودی دست دادن * دریغا الف حرف ندبه مصراع ثانی به مصروفدر (کردن طاعت بیانیه در مجازا (کردن کاف عجمك فتحیله بویون دیمکدر که عرب جید دیر (کرش ضمیر کردن طاعته راجعدر (همراه یولداشدر قرین معناسنه (بودی اولیدی (باحرف حکایه (دست دادن بیانیه (محصول بیت) حیفا ودریغا اکر کردن طاعته کرم وسخا الی همراه اولیدی یعنی کردن طاعتی قومغه نه اولیدی اعطا واحسان الی قرین اولیدی حاصلی شویلکه عبادت وطاعته سرفرو ایدوب باش ایندورهلر حیف اکر صدقات وزکات وسخا وکرم بوکه منضم اولیدی نه کوزل اولوردی یعنی عبادت وطاعتی زیاده مبرور ومقبول اولوردی حاصلی عبادت وطاعته سخا وکرم قرین اولمدیغنه دریغ وحیف چکر (مصراع اولك معناسی ای دریغ انك طاعتی بوینی قومه سنه یعنی طاعته دیین معنایه حیف ایلمش (ومصراع ثانینك نتیجه سنده حیف انك طاعتنه که سخاسز برعمله برامز دیدیکی اولکیدن دخی برامز * بدیناری چوخر در کل بماند * ور الحمدی بخواهی صد بخواند * باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (دینار النون (وباحرف وحدت (الحمدی باحرف وحدت (محصول بیت) بر دینار سببیله یعنی صدقه‌یه ویازکاته ویابرعطیه‌یه برالتون ویرمك تکلیف اولنسه خر بالچقده قالدیغی کبی قالور یعنی ویرمه ده عجز چکر خر بالچقده قالمغی عجم چوق استعمال ایدر زیرا مسکین بالچغه باتنجه چقمه ده زیاده عاجز اولور اکر برالحمد یعنی برسورهٔ فاتحه طلب ایلسك یوز اوقور بلکه دخی زیاده زیرا جیدن چقماز دل اوجندن چیقار * حکایت * پیرمردی را کفتند چرازن نکنی کفت باپیره زنانم الفتی نباشد کفتند زن جوان بخواه چون مکنت داری کفت مرا که پیرم باپیره زنانم الفت نباشد اورا که جوان باشد بامن که پیرم چون دوستی صورت بندد * زن کردن اولنك معناسنه در نتکه دیباجه ده کچدیکه (مردیت بیازمای وآنکه زن کن) بیورمشیدی (الفتی یاحرف تنکیر حرف وحدت دیین بیلمز بمز (بعض نسخه ده عیشی واقعدر دیرلك معناسنه (ویاحرف تنکیردر (مکنت قدرت معناسنه در (مرارا حرف تخصیص بنم دیمکدر ادات مفعول اولمقده جائز (اورا بوراده مذکور راکیدر (چون واو اصلیه ایله نیجه کیف معناسنه (دوستی یا حرف مصدر (محصول ترکیب) برپیره دیدیلر نیچون اولنمزسین پیر دیدی قریلرله الفتم یوقدر وانلرله عیش وزندکانه ایده‌م دیدیلر تازه زن دله چونکه جماعه مکنت وقدرتك واردر دیدی بنم که پیرم قریلرله الفتم اولمیه یاخود بکا که پیرم قریلرله عیش والفت اولمیه انك که جوان اوله بنمله که پیرم نیجه دوستلغی صورت بغلر یاخود اکا که جواندر نیجه دوستلق

رد ابن سید علي وسروري

رد شمعي

رد شمعي

رد شمعي

صورت بغلر (حاصلی پیر اهل انصاف ایمش که بویله جوابلر ویرمشدر * بیت *
زور باید نه زرکه بانورا * کزری دوستر که ده من کوشت * بانوخاتون دیمکدر (کزر کاف عجمک
فتحی وزاء عربیله هاوج معناسنه در (ویا حرف وحدت (من بطمان دیمکدر (نون ضرورت
وزن ایچون تخفیف قلندی (کوشت کاف عجمک ضمیله ات دیمکدر لحم معناسنه (محصول بیت)
زور کرکدر زر کرکمز زیرا قادنجغه برکز دوسوکلی رکدر اون بطمان اتدن حاصلی آچ اولور جیلق
اولور اما کزرسز اولماز بانلرنده مقبول ومکرم کبرمحتدر اتدن غیری برنسنه دکل * حکایت
منظومه * شنیده ام که درین روزها کهن پیری * خیال بست به پیرانه سر که کیرد جفت * رد ابن سید علی وسروری
کهن کاف عربک ضمی وهانک فتحی وضمیله اسکی دیمکدر هایی ضمه به تخصیص ایدنلر بی وجه
ایلمشلر (پیرانه سر پیرلك وقتنده دیمکدر استعماللرنده (جفت جیم عربک ضمی وفانک سکونیله
بونده زوجه مراددر زیرا طرفینه جفت دیرلر (محصول بیت) ایشتمشم که بوزمانده براسکی پیر
یعنی برکچکین قوجه خیال بغلدی پیرلك وقتنده که زوجه اله یعنی تأهل ایلیه حاصلی اولنمك
خیالنی بغلدی بوقصه حضرت شیخك زماننده کندینك معلومی اولان قصه‌لردندر نتکه
بونظمك آخرنده تصریح ایلر * بخواست دخترکی خوبروی کوهرنام * چودرج کوهرش ازچشم
مردمان بنهفت * دخترکی کاف حرف تصغیر (ویا حرف وحدت (خوبروی وصف ترکیبی
صفت دختر (کوهرنام اضافتی بیانیه در اولده وصف ترکیبی اقسامندندر (چوادات تشبیه (درج
دالك ضمی وانك سکونیله جواهرحقه سنه دیرلر (کوهره اضافتی لامیه تعریب ایلدکلرنده
جوهردیرلر (شین ضمیر دختره راجعدر (چشم مردمان لامیه (بنهفت باحرف ظرف (ویاحرف
تأکید (ونهفت نونك وهانك ضمه‌لریله کزلی دیمکدر بونده مراد مستوره لکدر (محصول بیت)
کوهرآدلی خوبروی برقیز جغز دیلدی حاصلی برکوزل قزدیلدی جوهرحقه سی کبی اول قیز
مردم کوزندن مخفی ومستوره ایدی یاخود کندینك کوهری حقه سی کبی خلقك کوزندن مستوره
ایدی مصراع ثانینك (معناسنی فرجی کبی مردمك کوزندن مخفی ایدی دیین فتی ایلری کتمش رد ابن سید علی
* چنان که رسم عروسی بود تماشا بود * ولی بحملهٔ اول عصای شیخ بخفت * عروسی یاء
نسبتله دکونه دیرلر (بود فعل مضارع مفرد غائب اولور دیمکدر (وبود فعل ماضی مفرد غائب
اولدی دیمکدر (ولی ادات استدراك (باحرف ظرف (حملهٔ اول بیانیه (عصای شیخ لامیه
(بخفت باحرف تأکید (خفت خانك ضمیله فعل ماضی مفرد غائب بونده یاتدی دیمکدر
(محصول بیت) انجلین که دوکونك عادت وقانونی اولور تماشا اولدی اما حملهٔ اولده یعنی اول
سکردمده شیخك عصاسی یاتدی حاصلی آلتی ازالهٔ بکارت ایده مدی یعنی درج عقیقی دلمه‌ده
دولت مساعد اولمدی (تماشا یرینه مهیا یازنلر جمیع متونه مخالف یازمشلر * کمان کشید نزد رد سروری وشمعی
برهدف که نتوان دوخت * مکر بسوزن پولاد جامهٔ هنکفت * هدف هانك ودالك فتحه‌لریله
اوق نشانه دیرلر (دوخت مصدر معناسنه در (مکر الامعناسنه در (باحرف صله (سوزن
سینك ضمیله اکنه دیرلر پولاده اضافت بیانیه در (پولاد باء عجمك ضمیله چلیك دموره دیرلر
(جامهٔ هنکفت بیانیه (هنکفت هانك فتحی وکاف عجمك ضمیله صیق طوقنمش نسنه (محصول بیت)
بیر کمانی چکدی اما نشانه اورامدی یعنی ازالهٔ بکارته مالك اولمدی زیرا دیکمك اولماز مکر
پولاد اکنه ایله صیق طوقنمش اسابی حاصلی آلت مساعده ایده مینجه ازالهٔ بکارت میسر
اولماز * بدوستان کله آغاز کرد وحجت ساخت * که خانمان من این شوخ دیده پاك برفت *
کله کاف عجمك کسریله شکایت معناسنه در (خانمان اوو برق معناسنه در اما نعمة الله مال
وملك وطوار دیمش (پس مال ورزق دینه دخل ایدن زائد ایلمش حاصلی ترکیب اولوب رد سروری

املا اولق کرك (شوخ دیده کستاخ معناسنه در (پاك برفت پاك سپردی یعنی هرنم وارایدیسه
اتلاف ایلدی زیرا پاك برد دیرلر هرنسی وار ایسه الوب کتورمکه یعنی برنده نسنه قومغه
(محصول بیت) پیرجواب ایلامك ایچون دوستلرینه شکایت ایلمکه باشلیوب حجت ودلیل
پیدا ایلدیکه بنم مال و ماملکمی بوکستاخ پاك سپردی نسنه قومادی کیمنی مهر معجلنه
وکیمنی دوکونه صرف ایدوب فقیر اولدم بوخود قیز دکل ایمش بن مغبون اولدم دیو اظهار
شکوی ایلدی (پاك برفتك معناسنی نم وار ایسه اتاسی واناسی اوینه ایلتدی دیین معنای رد شمعی
مرادی فتی بیانه ایلتمش * میان شوهر وزن جنك وفتنه خاست چنان * که سربشحنه
وقاضی کشید وسعدی کفت * شوهر شینك فتحی وضمیله عورت اری (بشحنه با حرف صله
(خاستك فاعلی (جنك وفتنه یه راجع تحتنده ضمیردر علی سبیل البدل (سر بونده غایت ونهایت
معناسنه در تقدیر سرشدر (شین جنك وفتنه یه راجعدر طریق مذکور ایله (کشید فعل ماضی
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه نه فاعلی مذکور کیدر چکلدی یعنی منتهی اولدی دیمکدر
(وسعدی کفت مابعدنه مرهوندر (محصول بیت) ار وعورت اراسنده جنك وفتنه شویله
قالقدیکه اوجی یعنی اونه سی شحنه یه وقاضی یه منتهی اولدی یعنی دعوانك اوجی قاضی یه وصو
باشی یه چکلدی حاصلی دعوی ایله قاضی یه وصو باشی یه واردیلر * پس ازخلافت وشنعت کناه
دختر نیست * تراکه دست بلرزد کهرچه دانی سفت * خلافت تابونده اسلوب عجم اوزره
داخلدر زیرا بونك اصلی خلافدرکه مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (شنعت وشناعت چرکنلك
معناسنه در (ترارا حرف تخصیص سنك دیمکدر ، بلرزد باء استمرار ایله فعل مضارع مفرد غائب
فاعلی تحتنده یده راجع ضمیردر (کهر سفتك مقدم مفعولیدر (وسفت سفتن معناسنه در (دانینك
مفعولیدر (دانی فعل مضارع مفرد مخاطب نه بلورسین یعنی نیه قادرسین دیمك اولور (محصول بیت)
سعدی دیدی بوقدر مخالفت وشناعتدن صکره دخترك کناهی یوقدر سنکدر زیرا سنك که
پیرلکدن الك دترر کهر دلمکه نه بلورسین یعنی قادر دکلسین دخترك نامی کهر اولدیغی جهتدن
بیتده ایهام ولطیفه وار فندبر * باب هفتم در تأثیر تربیت * * یکی از وزرا پسری
کودن داشت پیش یکی ازدانشمندان فرستاد که یکی مراین راتربیتی کن مکر عاقل شود مدتی
تعلیمش کرد مؤثر نبود پیش پدرش کسی فرستاد که این عاقل نمی شود ومرا دیوانه کرد * کودن
کاف عربك ودالك فتحه‌لریله عربیدر لغتده سمرآته دیرلر صکره غبی واحمق معنالرنده شایع
اولدی (تربیتی یاحرف تنکیر (مکر ادات تمنی (مدتی یاحرف وحدت (محصول ترکیب) وزیرلردن
برینك براحمق اوغلی وار ایدی دانشمندلردن برینك قتنه کوندردیکه بونی تربیه ایله اوله که عاقل
ودانا اوله برمدت بوکه تعلیم ایلدی مؤثر اولمدی باباسی قتنه برکیمسه کوندردیکه بوعاقل اولماز
وبنی دیوانه ایلدی حاصلی بوعاقل اولمدیغندن غیری بنیده دیوانه ایلدی * قطعه * چون بود اصل
جوهری قابل * تربیت رادر واثر باشد * اصل جوهر لامیه در (ویاحرف وحدت (تربیت تفعیل
بابندن مصدردرتاء مصدردن بدلدر (وراحرف تخصیص (درحرف ظرف (اوضمیری اصل
جوهره راجعدر (محصول بیت) چونکه برجوهرك اصلی یعنی ذاتی قابل اوله تربیتك انده اثری
اولور یعنی تربیت انده مؤثر اولور * هیچ صیقل نکونداند کرد * آهنی را که بدکهر باشد * صیقل
صادك وقافك فتحه‌لریله ویانك سکونیله دموردن پاس اچیجی کیمسه یعنی صانعك اسمیدر عجم رد سروری
صانعندن صنعه نقل ایدوب استعمال ایدردین افزا ایلمش بلکه اسم آلتی که مصقله درانك معناسنه
استعمال ایدرلر (نداند بونك کبی یرلرده نتواند معناسنه در (وکرد کردن معناسنه در (آهن دمور (ویاحرف
وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (کهر بونده اصل معناسنه در (محصول بیت)

ردشراح جميعا
ردابن سيدعلی وسروری

هيچ براستاد صيقلی ابو ايلمكه قادر دكلـدر برد مريكه اصلی وذاتی برامز اوله * سك بدر يای
هفتكانه مشوی * كه چوترشد پليد تر باشد * سك مشوينك مفعول صريحی و بدر ياغير صريحی
هفتكانه يه اضافتی بيانيه در اصلنده هفتكانه يديشر يديشرد يمكدر امابونده در يای هفتكانه دن
يدی دريا مراد در پس يدی دورلی دريا ايله تفسير ايدنلر تفشير ايتمشلر (مشوی فعل نهی مفرد
مخاطبدر (شو يبدندن شستندن دينلر غلط سويلديلر (كه حرف تعليل (تر باش معناسنه در
(پليد باء عجمك فتحی ولامك كسريله مردار ديمكدر (وتر ادات تفضيل (محصول بيت) كلبی پاك
اولسون ديو يدی دكزله يومه زيرا چونكه ياش اولدی اولكيدن دخی مردار اولور * خرعيسی
كرش بمكه برند * چون بيايد هنوز خر باشد * كرش ضمير خره راجعدر (محصول بيت) حضرت
عيسی عليه السلامك خرينی اكر فرضا مكه يه ده ايلدوب كتورر لرسه چونكه مكه دن كله الان خردر
مكه يه واروب كلمك خرلكدن آنی اخراج ايلمز * حكايت * حكيمی پسران راپندهمی داد كه جانان
پدرهنر اموزيد كه ملك ودولت دنيا اعتمـادرانشايد وجاه ازدر وازه بدر نرود سيم وزر در محل
خطرست يادزد بيكبار ببرد و ياخواجه بتفاريق بخورد اما هـنر چشمهٔ زاينـده است و دولت
پاينده واكر هنرمند از دولت بيفتد غم نباشد كه هنر در نفس خود دولتست هنرمند هر جا كه
رود قدر بينـد ودر صدر نشيند وبی هنر هرجا كه رود لقمه چينـد وسختی بينـد * حكيمی
ياحرف وحدت (پسران آن راتقديری پسرانش رادر (را ادات مفعول (كه حرف بيان (جانان
الف ونون ادات جمعـدر (آموزيد فعل امر جمع مخاطب (كه حرف تعليل (ملك ميمك كسريله
اموال واثقال معناسنه در يعنی هر كس مالك اولديغی نسنه اما ميمك ضميله مملكت وپادشاهلغه
ديرلر مصدر معناسـنه (دولت دنيا لاميه (اعتماد را را ادات مفعول (نشايد فعل نفی اسـتقبال
مفرد غائب لايق دكل ديمكدر (جاه منصب (دروازه شهر قپوسی كه سوقاق باشلرنده اولور كه
كوندز اچق طورر وكيجه ايله قپانور زيرا در قپو (وواز باز معناسنه آچق ديمكدر (وهـاء رسمی
ادات تخصيصدر اچيق دورديغيچون بوجنس قپويه كوچه بنده ديرلر سوقاق باشنی بغلديغيچون
زيرا كوچه تصغير كودركه كويدن مقصود دركه محله در سوقاق بغليجی ديمكدر (ايمدی دروازه
سوقاق وقلعـه قپوسی ديين حقيقتن بيلميوب غيريلره تقليـد ايله سويلمش (وسيم وزر در سفر
محل خطرست يعنی خوف محلنده (يادزد يكبار ببرد (ويا خواجه بتفـاريق بخورد (بيكبـار
براوغوردن ديمكدر (خواجه يعنی صاحب سيم وزر (بتفاريق آزر آزر (چشمهٔ زاينده بيانيـه
زايندن طوغوجی چشمه يعنی دائما كسلمز (دولت پاينده بيانيه پايند ثابت ديمكدر زيرا پايدن
كويمكدر (لقمه چيند لقمه ديوشرر يعنی ديلنجيلك ايدر فعل مضارع مفرد غائبدر چينيدندن
چيدندن دكل بعضيلر ظن ايلديكی كبی (محصول تركيب) برحكيم اوغللرينه نصيحت ويردی كه
ای باباك جانلری هنر تحصيل ايلك زيرا دنيانك ملك ودولتی اعتماده لايق دكل وجاه ومنصب
شهرقپوسندن طشره سنكله كتمز يعنی غربتـه كتسك منصب سنكله بيله كتمز بلكه يديكك برده
قالور والتون واقچه سفرده خوف مقامنده دريا اوغريلر براوغرودن ايلدر ويا صاحبی آزر آزر
باب باب يير اما هنر دائمـا آقيجی بكاردر كه هيچ كسلمز وثابت دولتدر كه اولنجه سندن آيرلمز
هرقنده ايسك سنكله بيله در واكر اهل هنر دولتدن دوشرسه غم دكل زيرا هنر نفسنده دولتدر
اهل هنر هرقنده كه كيدر قدر وعزت وحرمت كورر وصدر مجلسده اوتورر حاصلی رعايت بولور
اما هنرسز هر يره كه كيدر ديلنجيلك ايدر وروزكاردن شدت كورر * بيت * سخنست پس ازجاه
تحكم بردن * خوكرده بنـاز جور مردم بردن * سخنست مقدم خبر (وبردن مؤخر مبتـدا
(پس ازجاه خبرك ظرف زمانی (تحكم تفعل بابندن مصدر دربركيمسه نك حكمی التنـده اولمق

ردسروری وشمعی
ردشمعی

يعنی حكومتن چكمـك برده نك مفعولی (خوكرده مأنوس اولمش ديمكدر (بنـاز با حرف صله
(ويا حرف مصاحبت نازه وناز ايله (جورمردم لاميه (وبرده نك مفعولی (بردن مبتدا ومقدر سخنست
خبری (محصول بيت) منصبدن صكره يعنی منصبدن آيرلدقدن صكره انك حكمنی و امرنی
كوتورمك قتيدر يعنی مشكلدر ناز ونعمته ويا ناز ونعمتله مأنوس اولان خلق جور و جفاسنی
كوتورمك شديد در حاصلی كوچدر * قطعه * وقتی افتاد وفتنـهٔ درشام * هركس از كوشهٔ
فرارفتند * وقتی ياحرف وحدت (فتنـهٔ ياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (در حرف صله
حرف ظرف اعتبار ايدن بيلمزايمش (كوشهٔ ياسيده حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (فتنـهٔ
وكوشهٔ همزه لرينی حرف وحدت ديين غريب افترا ايلمش (محصول بيت) بروقت شامه برفتنه
دوشدی پس هر كس كه بركوشه دن كتديلر يعنی وطندن آيرلوب ديار غربته طاغلديلر * روستا
زادكان دانشمند * بوزيری پادشا رفتند * روستا كويدر قريه معنـاسنه (روستا زادكان
كويده تولد ايلين اولاد (دانشمنده اضافتی بيانيـه (بوزيری باحرف صله (وياء اولی حرف
مصدر (وثانی اضافت ايچون كلمشـدر كه لاميه در (پادشاهدن ها ضرورت قافيه ايچون حذف
اولنـدی ضرورت وزن ايچون ديين خطا ايلدی (محصول بيت) كويك دانشمند اوغلانجقلری
يعنی اوقومش كويلولر پادشاهك وزيرلكنه كتديلر يعنی سلاطينه وزرا اولديلر * پسران وزير
ناقص عقل * بكدايی بروستـا رفتند * پسران وزير لاميه (ناقص عقل وصف تركيبيـدر
پسرانه صفتدر وزيره دكل (بكدايی با حرف صله وياحرف مصـاحبت (ويا حرف مصدر
(بروستا با حرف صله (محصول بيت) وزيرك ناقص عقل اولان اوغلاری كدالغله كويه كتديلر
يعنی شهرده ديلنجيلك ايلمك حجابندن روستـاره جرالك ايدرلردی زيرا اعتبـار علم وكماله در
نسب وماله دكل * بيت * ميراث پدر خواهی علم پدرآموز * كين مال پدر خرج توان كرد بده
روز * ميراث پدر لاميه (خواهی فعـل مضارع مفرد مخاطب معنای شرطی متضمن (علم
پدر لاميه واموزك مقـدم مفعوليدر (آموز فعل امر مفرد مخاطب اوكرن ديمكدر (كين اصلنده
كه اين در (كه حرف تعليل (واين اشارت قريبدر مال پدره كه لاميه در (وتوان كردك
مفعول اولی (وخرج ثانيسی (كـرد مصدر معناسنه در (بده روز با حرف ظرف (ده روز
اون كون (محصول بيت) اكر باباك ميـراثنی ديلرسك باباك علمنی اوكرن يعنی باباك منصبنی
ديلرسك باباك هنرينی تحصـيل ايله زيرا بومال پدری اون كونده خرج ايلمك ممكندر اما هنر
بردوكمز مالدر * حكايت * يكی از فضـلا تعليم ملك زاده كردی وضرب بی محابا زدی وزجر
بی قياس كردی پسر از بی طاقتی شكايت پيش پدر برد و جامه از تن دردمند برداشت پدررا
دل بهم برآمد استادرا بخواند وكفت بر پسران آحاد رعيت چندين جفاوتوبيخ روا نمی داری كه
پسرمرا سبب چيست كفت سخن بانديشه بايد كفتن وحركت پسنديده بايد كردن همه خلق را
خاصه پادشاهان را كه هرچه بردست وزبان ملوك رفته شود هر آينه بافواه كفته شود وقول وفعل
عوام راچندان اعتبار نباشد * تعليم ملك زادهٔ مصدرك مفعولنه اضافتيدر (زادهٔ ياحرف وحدت
وهمزه حرف توسـل (همزه حرف وحدت ديين زائد سويلمش (كـردی ياحرف حكايت
(ضرب بی محابا بيانيـه بی توقف وبی پرواديمكدر (زدی ياحرف حكايت (زجر بی قياس (زجر
لغتده سورمكدر اما بونك كبی يرلرده جور وجفا مراد در (كردی يا حرف حكايت (بی طاقتی
ياحرف مصدر (تن دردمند بيانيه (بهم برآمد منقبض اولدی (آحاد رعيت افراد رعيت
ديمكدر (پسرمرا لاميه بنم پسريمه ديمكدر (بعض نسخه ده (فرزند مرا واقعدر (بونده بر پسرمرا
بازان بوندن معلومدر فارسيده رسوخی (سخن بايد كفته نك مفعول صريحی (وبانديشه غير صريحی

ردشمعی
ردشمعی
ردابن سيدعلی
ردشمعی

بعض نسخه‌ده اندیشیده واقعدر و بعض نسخه‌ده باید کفت و باید کرد واقعدر (خاصه خصوصا
دیمکدر (پادشاها نرا رادات مفعول (که حرف تعلیل هر آینه البته (بافواه با حرف ظرف (افواه
فك جمعیدر افزار دیمکدر (محصول ترکیب) فضلادن بریسی بر پادشاه زاده‌یی تعلیم ایدر دی
وبی توقف و بی پروا بوکا کوتك اورردی واورانسز جور وجفا ایدر دی شاه زاده طاقتسزلکدن
باباسی قتنه شکایت ایلدی (یعنی پدرینه اول بی رحم استاددن شکایت ایلدی (ومجروح
کوده سندن قفتانی چیقاروب چومق نشانلرین کوستردی باباسی بونك بوحالنی کورنجه منقبض
ومکدر اولدی (حاصلی غضبه کلدی استادی دعوت ایلدی ودیدی افراد رعیت اوغللرینك
اوزرینه بوقدر جور وتوبیخی روا یعنی جائز طوتمزسین که بنم اوغلومه ر واطوترسین سبب ندر
استاد دیدی سوزی فکر ایله سویلمك کرك (وحرکتی مقبول ایلمك کرك جمیع خلقه خصوصا پادشاهلره
زیرا هر نسنه که ملوکك الندن ودیلندن صادر اولور البته دیللرده سویلنور یعنی خلق اراسنده
شیوع بولور اما عوامك قول وفعلنه اعتبار یوقدر یعنی ملوکك اقوال وافعالی کبی معتبر دکلدر
* قطعه * اکر صد ناپسند آید ز درویش * رفیقانش یکی از صد ندانند * (محصول بیت) اکر
یوز قول وفعل نامقبول کلورسه (یعنی صادر اولورسه مردد رویشدن یولداشلری یوزدن بریسنی
بیلمزلر زیرا حیز اعتبارده اولنلردن دکلدر * وکر یك ناپسند آید ز سلطان * ز اقلیمی باقلیمی
رسانند * (محصول بیت) اما اکر سلطاندن بر قول وفعل ناپسند صادر اولورسه انی اقلیمدن اقلیمه
ایرشدررلر (یعنی مملکت بمملکت بایلور کیدر * پس در تهذیب اخلاق خداوند زادکان انبتهم الله
نباتا حسنا اجتهاد بیش از آن باید کرد که در حق عوام * تهذیب تفعیل بابندن مصدردر تطهیر
معناسنه (اخلاقه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ضمی
ولامك ضمی وسکونیله خوی وعادت معناسنه (خداوندزادکانه اضافتی لامیه‌در (انبت فعل ماضی
مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن (انبات بتورمکدر (هم ضمیر منصوب متصل مفعول صریحیدر
انبت نك (وجلاله فاعلی (نباتا مفعول مطلق (حسنا صفتی (اجتهاد افتعال بابندن مصدردر
سعی وکوشش معناسنه (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه‌در (محصول ترکیب) وقتا کیم
سلاطینك اقوال وافعالی عوامك اقوالی وافعالی کبی اولمدیسه پس پادشاه زاده‌لرك اخلاقنی پاك
ایلمه‌ده الله تعالی انلری کوزل نبات بتورسین یعنی کوزل ومقبول نبات کبی مقبول عالم ایلسون جمله
معترضه دعا‌له در پس بونلرك تهذیب اخلاقنده سعی و کوشش اندن زیاده ایلمك کرك که
عوام زاده‌لرك حقنده زیرا مقام اعتبارده بونلردر عوام زاده‌لر دکل * قطعه * هر که در خردیش
ادب نکند * در بزرکی فلاح ازو برخاست * هر که یعنی هر کس که نتکه مکرر بیان اولندی (خردی
یا حرف مصدر وشین که‌یه راجعدر (بزرکی یا حرف مصدر اولوق و بیوکلك (فلاح اسمدر فوز ونجات
معناسنه (یعنی صلاح حال معناسنه ثلاثیدن فعلی مستعمل دکلدر افعال بابندن مستعملدر
مفلح دیرلر ایو ایشلی کشی به (محصول بیت) هر کیمسه که خرده لکنده (یعنی اوشاقلغنده انی تأدیب
ایلمزلر اریلکنده وبیوکلکنده اندن فلاح قالقار (بونده ماضی مستقبل معناسنه‌در حاصلی
کوچك ایکن مؤدب اولمیان بیوك اولنجه بی ادب اولور * چوب ترا چنان که خواهی پیچ *
نشود خشك جز بآتش راست * چوب تر بیانیه چوب اغاج (وتر یاش (پیچ فعل امر مفرد مخاطبدر
پیچیدندن بونده اکمك و بوکمك معناسنه‌در (نشود فعل نفی مستقبل مفرد غائب اولمز دیمکدر
خشك تقدیری چوب خشك در (باتش با حرف مصاحبت (راست بونده طوغری معناسنه‌در
(چوبی عصایله بیان ایدن اغاجی بیلمزایمش (محصول بیت) یاش اغاجی آنجلین که دیلرسین الك ودهك ردسروری
اما قوری اغاج آتشدن غیریله راست اولماز یعنی طوغرلماز * بیت * ان الغصون اذا قومتها

اعتدلت * ولیس ینفعك التقویم بالخشب * غصون غصنك جمعیدر دال و بوداق معناسنه (اذا
معنای شرطی متضمن اسم ظرف (قومت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب در تفعیل بابندن
مصدری تقویم کلور طوغرتمق معناسنه (ها ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (غصونه
راجعدر (اعتدلت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه‌در افتعال بابندن فاعلی تحتنده غصونه راجع
ضمیر (معتدل بونده مستوی ومستقیم معناسنه‌در همزه‌سی وصلله ساقط اولور (لیس اسمی
مقدر ضمیر شاندر لبس الحال والشان دیمکدر (ینفع فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر فتح بابندن
(وکاف ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (التقویم لفظا مرفوع فاعلیدر وجمله فعلیه
اعرابدن محلا منصوب خبر لیس در (بالخشب جار مجرور بله تقویمه متعلقدر (خشب خانك
وشینك ضمیله خشبه‌نك جمعیدر خانك وشینك فتحه‌لریله بونده قوری اغاچلر مراد در
(محصول بیت) تحقیق تازه بوداقلر وفدانلر فحن سن انلری طوغرتمق مراد ایلسك طوغریلور
(اما حال وشان بودر که سکا فائده ویرمز قوری اغاچلری طوغرتمغه سعی و کوشش ایلمك
نتکه بیوردی آتشدن غیریله راست اولمز * ملك را حسن تدبیر ادیب وتقریر سخن او پسندیده
آمد خلعت ونعمت بخشید و پایکاهش از آنچه بود برتر کرد انید * (محصول ترکیب) پادشاهه
استادك حسن تدبیری و آنك سوز تقریر ایلمه سی مقبول کلدی خلعت ونعمت باغشلدی
ومرتبه ومنصبنی اولدوغندن یوجه‌رك ایلدی یعنی منصبنی زیاده ایلدی اولکیدن (معلوم
اولا که مذکور ادیبك فضلی وار ایمش اما تعلیمی یوغیمش والا اسلوب تعلیمه مالك اولان
شاکردی دوککه محتاج اولماز بلکه ازارلمغه بله محتاج اولماز دکل که دوککه (زیرا حسن تعلیم
داد خدادر علمه وفضله نسبت دکلدر * حکایت * معلم کتابی * اسم فاعلك ظرف مکانه
اضافتیدر (معلم تفعیل بابندن اوکردیجی کیمسه (ومتعلم تفعل بابندن اوکرنیجی کیمسه
بعض جهله معلم شاکرد نه دیرلر تفعیل بابندن اسم مفعول صیغه‌سی اوزره بو وجود حیوانات
جنسنده مستعملدر انسانده استعمالی جائز دکلدر (نته که تعلیم متعلم بو که قرینه در و فروع
کتابلرنده کتاب صیدده کلب معلم بحثی خود مشتدر فتدبر (کتاب کافك ضمی وتانك تشدیدیله
لفظ مشترکدر مفرد ایله جمع بیننده (مفرد اولنجه مکتب معناسنه‌در (اما جمع اولنجه کاتبلر
ردسروری دیمکدر (بعض شراح مختار صحاحك کلامنی غلط چیقروب خطاء فاحش ایلمش دیمش که
بضم الکاف وتشدید التاء بمعنی الکتبة والکتاب والمکتب (والمعنی علی الاول بالترکی بریازیجیلر
معلمین (وعلی الثانی بر کتاب معلمین وعلی الثالث بر مکتب معلمین ومختار صحاحك عبارتی
بودر الکتاب بالضم والتشدید الکتبة والکتاب ایضا والمکتب واحد انتهی تأمل تدر (منه سنده
رد شمعی کتاب جمع کاتبدر اما بونده مکتب مراد در دیین جمعه حصر ایلد کنده اظهار جهل ایلمش
پس معلوم اولدیکه کتاب مکتبله بر معنایه‌در (و یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول * دیدم
درد یار مغرب ترش روی وتلخ کفتار وبد خوی ومردم آزار و کدا طبع وناپرهیزکار که عیش
مسلمانان بدیدن او تبه کشتی و خواندن قرآنش دل مردم سیه کردی جمعی پسران پا کیزه
و دختران دوشیزه بدست جفای او کرفتار نه زهره خنده و نه یارای کفتار که عارض یمین
یکی را تپانچه زدی وکاه ساق بلورین دیکری را شکنجه کردی القصه شنیدم که طرفی از
خیانت او معلوم کردند بزدندش و براندند ومکتب او را بمصلحی دادند پارسایی سلیم نیك
مردی حلیم که سخن جز بحکم ضرورت نکفتی وموجب آزار کس بر زبانش نرفتی کودکانرا
هیبت استاد نخستین از سر بدر رفت و معلم دومین را اخلاق ملکی دیدند دیو یکدیکر شدند
و باعتماد حلم او ترك علم کردند و در اغلب اوقات بازیچه فراهم نشستندی ولوح درست ناکرده در سر

یکدکرشکس تندی * ترش روی وصف ترکیبی در اکشی صورتلی دیمکدر (تلخ کفتار آجی سوزلی
دیمکدر (بدخوی (ومردم (ازارده بویله در برامز خویلی آدم انجدیجی (کدا طمع دیلنجی
طبعتلی یعنی طمعکار (ناپرهیز کار (کار ادات فاعلدر پرهیز سز (یعنی فاسق وفاجر (تبه (تانك
وباء عربینك فتحه لری وهاء اصلیه ایله (تباهدن مخفف فاسد دیمکدر (کشتی یاحرف حکایه
اولور دی دیمکدر (کردی یاسیده بویله در (جمی (یاحرف وحدت بر بلوك دیمکدر (پسران
پاکیزه بیانیه (پاکیزه پاك معناسنه در (دختران دوشیزه ده بیانیه در (دوشیزه قزاوغلان
معناسنه در (یاحرف صله (دست جفای او بیانیه ولامیه در (کرفتار مبتلا دیمکدر (زهره خنده
لامیه (زهره لغتده جکر یانده اولان اوده دیرلر اما اصطلاحده مجال وقدرت معناسنده مستعملدر
(نه که شاعر دیمش (بیت) زهره ندارم که ببوسم لبت) (تیروکمان دارد ابروی تو (خنده اسمدر
کوله معناسنه (یارای کفتار مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ز یارا قدرت معناسنه اسمدر
مصدری (یارستن (و یاریدن کلور (کفتار کلیجی معناسنه در اما اصلنده وصف ترکیبدر نهایتی
ترکیبخی قیلندندر سوز کتوریجی معناسنه (صکره نفس کلامه اطلاق ایلدیلر (که کاهدن
مخففدر (عارض سیمین بیانیه (عجم رائی مفتوح اوقور سابقا نتکه بیان اولندی (بونده عارضدن
مراد یوزدر (رخله تعبیر ایدمنه دخل ایدوب یوزك ایکی یانیدر دینه سویلدیکن بلمزایمش ردسروری
(طبانچه باء وجیم عجمیلرایله ترکیجه هیاز وشپله دیرلر (ساق بلورین بیانیه (بللور بانك کسری
ولام مفتوحك تشدیدیله در اصلنده (اما عوام تحریف ایدوب لام مخففك ضمیله استعمال ایدر
(و یاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (دیکره اضافتی لامیه (و یاحرف وحدت (وراحرف تخصیص
(طرفی یاحرف وحدت برمقدار دیمکدر (مصلحی یاحرف صله (و یاحرف وحدت افعال
بابندن اسم فاعلدر اهل صلاح دیمکدر (پارسایی بدلدر مصلحدن (و یاحرف وحدت (سلیم
صفتی نیك مرد صفت بعد الصفت (و یاحرف وحدت (حلیم نیك مرده صفت (که حرف
رابط صفت (یاحرف مصاحبت (حکم امر معناسنه در (یعنی شان و کار (موجب سبب معناسنه در
(موجبك ازاره وازارك کسره اضافتلری لامیه لردر (کود کان را الف ونون ادات جمع ورا حرف
تخصیص (هیبت خوف معناسنه در (نخست نونك وخانك ضمه لریله وسینك سکونیله اول
دیمکدر (و یاحرف نسبت (ونون حرف تأکید (دومین یا ونون سابق کبی (وراحرف تخصیص
(اخلاق ملکی بیانیه (و یاحرف نسبت (یاحرف صله (اعتماد حلم اومصدرك مفعولنه اضافتیدر
ولامیه (ترك علم ده مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اغلب اوقات لامیه اکثر اوقات دیمکدر (یاحرف
صله بازیچه اویناجق (چه حرف تصغیردر (فراهم مجموع معناسنه در (لوح لامك فتحی ووانك
سکونیله تخته دیمکدر (عربك وعجمك اولادی قرآن شریفی تخته دن اوکرنورلر (درست نا کرده
(یعنی انده یازیلانی تمام ازبرلمکسز (در سر یکدیکر (در حرف صله (نشستندی (وشکستندی
(یاری حرف حکایه در (محصول ترکیب) برمکتب خانه معلمی کوردم دیار مغربده اکشی صورتلی
وآجی سوزلی وبرامز خویلی وادم انجدیجی ودیلنجی طبیعتلی اهل طمع وفاسق وفاجر که مسلمانلرك
دیرلکی آنی کورمکله فاسد اولور دی وقرآن اوقوماسی خلقك کوکلنی قرار در دی
بربلوك پاك وپاکیزه اوغلانجقلر وبکر قزلر انك جفاسی الینه مبتلا انك خوف وخشیتندن نه کولمکه
مجاللری ونه بری بریله سویلشمکه قدرتلری وار ایدی کاه برینك عارض سیمیننه طبانچه اوروردی
وکاه برغیرینك ساق بلورینی شکنجه یعنی فلقه یه چکردی قصه نك اوته سی بودر که برمقدار
خباثتندن معلوم ایلدیلر انی دوکدیلر ومکتبدن سوردیلر ومکتبی برصالح کیمسه یه وبردیلر
برزاهد وعابد وسلیم وبوایو حلیم کیمسه یه که سوزی امر ضرورتسز سویلمزدی ودیلندن

کیمسه‌یی انجتمك صادر اولمزدی بویله اولنجه اوغلانجقلرك اولکی استادك خوفی باشندن کتدی
وایکنجی معلمك اخلاق ملکیسنی کوردیلر بری برینه شیطان اولدیلر وانك حلمنه اعتماد ایله علم
اوقومغی ترك ایلدیلر واکثر اوقاتده بری بریله اویون اوینامغه اوتورر لردی ولوحی تمام اوکرنوب
بیلمزدن اول بری برینك باشنه قادرلردی * بیت * استاد معلم چو بود کم آزار * خرسك بازند کودکان
در بازار * کم بونك کبی یرلرده ترك کلیدن عبارتدر (پس کم آزار انجتمه‌یجی دیمکدر (خرسك
خانك کسری ورانك سکونیله وسینك فتحیله اوزنجه اشك اوینه دیرلر و بعضیلر دیدیلر خرس
آیودر وکاف حرف تصغیر اسکی بسکی کبه لردن وکملردن آیو شکلنده برصورت پیدا ایدرلر
وبریسی اول صورته کروب انی اوینادر رومده رمضان کونلرنده جمال اوینا تدقلری کبی
ولکل وجه (محصول بیت) استاد معلم چونکه کم آزار اوله یعنی حلیم وسلیم اوله اوغلانجقلر
بازارده خرسك اوینونی اوینارلر بعض نسخه ده (استاد ومعلم دوشمش واو عطفله * بعد از دو
هفته بردر آن مسجد کذر کردم معلم اولین را دیدم که دل خوش کرده بودند و بمقام خویش
باز آورده انصاف برنجیدم ولاحول کنان کفتم که ابلیس را دیکر بار معلم ملائکه چرا کردند
پیرمردی جهان دیده بشنید وبخندید وکفت نشنیده که کفته اند * بعض نسخه ده (دل بروخوش
کرده بودند واقعدر (انصاف بونك کبی یرلرده زیاده معناسنه در (لاحول ولاقوة الا بالله العلی
العظیم دیمکدر (محصول ترکیب) ایکی هفته دن صکره اول مسجدك قپوسنه کذر ایلدم کوردم
اولکی یاوز معلمك کوکلنی خوش ایلمشلر وینه کندی مقامنه کتورمشلر الحق بومعنی ایچون
زیاده انجندم ولاحول دیه رك دیدم شیطانی ینه ملائکه نیچون معلم ایلدیلر بر پیرمرد جهان دیده
ایشتدی وکولدی ودیدی ایشتمشمیسین که دیمشلردر (نشنیده ده همزه خطاب ایچوندر دیین ردشمی
قابل خطاب دکلمش * مثنوی * پادشاهی پسر بمکتب داد * لوح سیمینش برکنار نهاد * لوح سیمین
بیانیه (لوح لغتده مطلق تخته در اما عرب وعجم اولادی اوستندن تعلم ایلدکلری تخته نك جنسنه
علم اولمشدر (پس کومشدنده اولسه اکا لوح دیرلر آنکیچون لوح سیمین دیمشدر (معلوم اوله که
ابناء سلاطینك لوحی کومشدن اولور اما غایتله اینجه اولورمش (بونده سیمینك نون تأکیدی وشین
ضمیری ضرورت وزن ایچون ساکن اوقونمق کرك وضمیر پسره راجعدر کنار یاندر (اما بونده
مراد قوانقدر (محصول بیت) برپادشاه اوغلنی مکتبه وبردی کومشدن برلوح قولتوغنه قودی (یعنی
اکا بر کومش لوح وبردی * برسر لوح او نوشته بزر * جور استاد به که مهر پدر * سر لوح لامیه در
اویه اضافتده بویله در (نوشته واو ایله ویا ایله لغتدر جور استاد مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مهر پدر
لامیه در مهر بونده محبت معناسنه در (محصول بیت) اول شاه زاده نك لوحی اوجنه آلتونله
یعنی آلتون صویله یازلمشیدی یازیلان بومصراعدر که (استادك جور وجفاسی بابانك محبتندن
یکدر زیرا جور استاد علم وفضله ایرشدرر ومهر پدر جهله * حکایت * پارسازاده را نعمت بی قیاس
از ترکه عمان بدست افتاد فسق وفجور آغاز کرد ومبذری پیشه کرفت فی الجمله چیزی نماند از سائر
معاصی ومنکری که نکرد ومسکری که نخورد باری بنصیحتش کفتم ای فرزند دخل آب روانست
وعیش آسیای کردان یعنی خرج فراوان مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد * پارسازاده را یاحرف ردشمی
وحدت وهمزه حرف توسل وراحرف تخصیص (همزه وحدت ایچوندر دیین خطا ایلمش (ترکه
تانك فتحی ورانك کسریله متروك معناسنه در (طلبه لامك کسریله مطلوبه معناسنه اولدیغی کبی
آخرنده همزه اضافت ایچون کلمشدر (عمان عمك جمعیدر اسلوب عجم اوزره عربیده اعمام کلور
جمع قلت وزنی اوزره (مبذر تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسرف دیمکدر (و یاحرف مصدر
(سائر معاصی بیانیه (سائر جمیع دیمکدر (ومعاصی معصیتك جمعیدر کناه معناسنه (منکر اسم

مفعولدر افعال بابندن نامشروع معناسنه و یا حرف وحدت (مسکر افعال بابندن اسم فاعلدر
سکر ویرن نسنه و یا حرف وحدت (باری یا حرف وحدت برکره دیمکدر (بنصیحتش تقدیری
بطریق نصیحتدر (دخل دالك فتحی وخاء معجمه نك سکونیله خارجدن کلوب الکه کرن نسنه یه
دیرلر (آب روان آقان صو یعنی سریع الزوالدر (عیش یعنی ذوق وصفا (آسیای کردان یانیه
(آسیا وآسیاب باله دکرمن دیمکدر کردان کاف عجمله صفت مشبهه در کردیدندن دونه کن
دیمکدر (خرج فراوان یانیه (کسی یا حرف وحدت (ورا حرف صله (دخل معین یانیه
(محصول ترکیب) برعابد زاده نك عملرینك متروکاتندن نعمت بی قیاس و بیحد النه دوشدی
یعنی اورانسز ماله مالك اولدی فسق وفجوره باشلدی واسرافی کندیه صنعت طوتندی
حاصل کلام هیچ برنسنه قالمدی جمیع معاصیدن و برمنکر ونامشروع قالمدی که ایلمدی یعنی
جمیع منکراتی ایشلدی و برمسکر یعنی سکر ویروب سرخوش ایدن نسنه قالمدی که ایچمدی
واستعمال ایلمدی حضرت شیخ بیوررکه برکره بن اکا نصیح طریقیله دیدم ای اوغل دخل یعنی
بوالیکه کیرن نعمت بی کران آب رواندر یعنی اقرصو کبی اکلمز کچر کیدر وذوق وصفا دونه کن
دکرمندر یعنی بولدیغن اوکیدر کیدر یعنی یمکه وایچمکه مال طیانمز حاصلی چوق خرج برکیمسه یه
مسلمدر که دخل معینی اوله حاصلی معین کلوری اوله * قطعه * چودخلت نیست خرج آهسته
ترکن * که میکویند ملاحان سرودی * که حرف تعلیل (سرود ایرمعناسنه در یعنی ایرلادقلری
نسنه (و یا حرف وحدت (محصول بیت) پارسا زاده یه خطاب ایدوب بیوررچونکه معین کلورك
یوقدر خرجی یاب ایرك ایله یعنی خرجی چوق ایلمه زیراکه بحیلر پاروبلرلر یعنی ایرلار ایر بیوردیغی
بیت ثابتدر * اکر باران بکوهستان نبارد * بسالی دجله کردد خشك رودی * با حرف صله
(کوهستان طاغلق (بسالی با حرف ظرف (و یا حرف وحدت (دجله دالك کسری وجیم عربك
سکونیله بغداد ایرمغی (کردد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مستتر دجله یه راجع ضمیر
(خشك قوری دیمکدر یابس معناسنه (دود دره یه دیرلر (و یا حرف وحدت (محصول بیت)
اکر طاغلرده باران یاغمزسه بریلده دجله ایرمغی برقوری دره اولور یعنی بریابس چای اولور
حاصلی یغموردن معاونت اولمانجه دجله صوبی اقوب دوکنور پسره تمثیل طریقیله بیورر
سنکده چونکه معین کلورك یوقدر چوق خرج ایله الکده کی تیز دوکنور * عقل وادب پیش
کیر والهو ولعب بکذار که چون نعمت سپری شود سختی بری و پشیمانی خوری پسر از لذت نای
ونوش این سخن در کوش نیاورد و برقول من اعتراض کرد وکفت راحت عاجل بتشویش محنت
اجل منغض کردن خلاف رأی خرد مندانست * لهو همتی لایق اولمیان نسنه یه صرف ایلمکه دیرلر
(لعب لامك فتحی وعینك کسریله وسکونیله ولامك کسری وعینك سکونیله لغتدر (لعب فرح طلب
ایلمکدر حسن اولمیان نسنه ایله (که حرف تعلیل (سپری سینك وباء عجمك ضمه لریله دوکنمك
معناسنه در (پسر یعنی پارسازاده (نای لفظ مشترکدر بوغزه دودك ینده بونده ایکنسنده مساغ
وار برینه قصر ایلین تقصیر ایلمش (نوش اسم مصدر در نوشیدندن ایچمه وایچکی معناسنه
(عاجل شمدی حاضر معناسنه در (وآجل الف ممدوده ایله حاضر اولمیوب کلیجکه دیرلر (منغض رد شمعی
مکدر دیمکدر (محصول ترکیب) پسره دیدم عقل وادبی اوکه طوت یعنی عاقل ومؤدب اول ولعب
والهوی ترك ایلمزیرا چونکه نعمت دوکنه شدت ایلدرسین یعنی چکرسین و پشیمانلق برسین اوغلان
رد ابن سید علی بوغزو ایچکی لذتندن و یاساز وسوز وایچکی لذتندن حاصلی یمه وایچمه لذتندن بوسوزی قولاغنه
کتورمدی یعنی قولاغنه قویمدی و بنم سوزمه اعتراض ایلدی ودیدی شمدی حاضر راحت و
حضوری کلیجك محنتك تشویشیله مکدر ایلمك خلاف فکر وتدبیر عقلادر * مثنوی * خداوند آن کام

وبیك

ونیك بختی * چرا سختی برند از بیم سختی * خداوند صاحب ومالك معناسنه در (الف ونون ادات
جمعدر (کام اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (واو حرف عطف (نیك بخت وصف ترکیبیدر
(و یا حرف مصدر (چرا جیمه فتح وکسره جائزدر (سخت شدید معناسنه در (و یا حرف مصدر
شدت دیمکدر (برند فعل مضارع جمع غائب ایلدیرلر (بیم قورقی سختی یه اضافتی لامیه (محصول بیت)
اصحاب کام یعنی مراد واصحاب نیکبختی یعنی دولت نیچون شدت ایلدرلر یعنی چکرلر شدت
قورقوسندن یعنی بن برزمان زحمت وشدت چکرم دیو قورقوسندن الان نیچون شدت چکرلر
حاصلی کلجك زمانده فقر واحتیاج چکرم خوفندن بالفعل نیچون متألم اولورلر * برو شادی کن
ای یار دلفروز * غم فردا نشاید خوردن امروز * برو فعل امر مفرد مخاطبدر رویدندن کیت
دیمکدر رفتندن دینیلر خطا ایلدیلر (بانی ضمه یه تخصیص ایلینلرده سنایلق ایلمشلر (شادی یا رد ابن سیدی علی وسروری
حرف مصدر (کن فعل امر مفرد مخاطبدر کنیدندن ایله دیمکدر (یار دلفروز یانیه (دلفروز دالك
کسری ولامك فتحی وفانك سکونیله وصف ترکیبیدر فروز یدندن که مخففدر افروزیدندن کوکل
یالکلندریجی یعنی روشن ایدیجی حاصلی مسرور ایدیجی دیمکدر (غم فردا لامیه ایرته نك غمی
دیمکدر (محصول بیت) وارشنلك ایله ای دلفروز یار یعنی بوکونی خوش کور ایرته نك غمنی بوکون
یمك لایق دکلدر نتکه شاعر بیورر (بیت) غم نا آمده خوردن بنقدم رنجه می دارد) (همان بهتر که
بافردا کذارم کار فردارا * فکیف مرا که در صدر مروت نشسته ام وعقد فتوت بسته وذکر
انعام در افواه عوام افتاده * فکیف خصوصا دیمکدر ایاتك مضموننده مستثنادر (مرا بکا
دیمکدر (که حرف رابط صفت (صدر مروت لامیه در مجازا (عقد فتوتده بویله در (ذکر انعام مصدرك
مصدره اضافتیدر لامیه (انعام افعال بابندن مصدر در احسان معناسنه (افواه عوام لامیه
(محصول ترکیب (هر کسه مذکور مدعی ایله عامل اولمق لازم خصوصا بکا که صدر مروتده اوتورمشم
یعنی کرم واحسان باشنده وفتوت وجوامردلك عقدینی باغلمشم یعنی سخا ولطف دوکوبنی دوکمشم دخی
انعام واحسانم افواه عوامه دوشمشدر حاصلی جوامردلکله مشهور عالم اولمشم * مثنوی * هر که
علم شد بسخا وکرم * بند نشاید که نهد بر درم * علم بونده مشهور معناسنه در (درم دالك کسری
ورانك فتحیله اقجه معناسنه در عربجه درهم دیرلر دالك کسری ورانك سکونی وهانك فتحیله
(محصول بیت) هر کس که مشهور اولدی سخا وکرمله لایق دکلدر که اقچه سنه دوکوم دوکه یعنی
بذل ایلمیوب صاقلیه وکرم واحسانی ترك ایلیه * نام نکویی چو برون شد بکوی * در نتوانی که
ببندی بروی * نام نکو یانیه (و یا حرف مصدر تقدیری نام نیکو بیت سنك آدك ایلکی معناسنه (برون
طشره دیمکدر ظرفدر فاء عجم بانك کسریله اوقورامار وسنایلری ضمیله پس برون لفظنی بضمتین عبارتیله
قید ایلین روسنایلق ایلمش (شد بونده رفت معناسنه در (بکوی با حرف صله در (در قپو تقدیری رد ابن سیدعلی وسروری
در احسان وکرمدر (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادر دکلسین دیمکدر
(که حرف بیان (ببندی فعل مضارع مفرد مخاطب بونده بغلیه سین دیمکدر (بروی
با حرف صله تقدیری بر رویتدر (محصول بیت) چونکه سنك آدك ایلکی یعنی سخا وکرمك
آدی محله یه طشره چیقدی یعنی فاش اولدی لطف واحسان قپوسنی یوزکه بغلمغه قادر دکلسین
حاصلی سخا وکرمی ترك ایده مزسین زیرا شهرت بند ایلمکه مانعدر (بونده در دن مراد در خانه در
دینی بو بابده خطا ایلمش (برویك تقدیرینی بر روی هیچ کس دیین معناء خطابدن غفلت ایلمش رد ابن سیدعلی / رد سروری
والمعنی بالسترکی قپوبی بغلیو بلمزسین یوزه دیین معناسی ایو بغلمامش * دیدم که نصیحت نمی
پذیرد ودم کرم من در آهن سرد او اثر نمی کند ترك مناصحت کردم وروی از مصاحبت او بکردانیدم
و بکنج سلامت بنشستم وقول حکما را کار بستم که کفته اند بلغ ما علیك فان لم یقبلوا فما

علیك * نمی پذیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب قبول ایلمز دیمکدر (دم کرم من بیانیه ولامیه (در
حرف صله (آهن سرد اوسابق کبی بیانیه ولامیه (ترك مناصحت مصدرك مصدره اضافتی
لامیه در (مناصحت مفاعله بابنك مصدر اولیدر نصیحت معناسنه (بلغ فعل امر مفرد مذکر
مخاطبدر تفعیل بابندن ایرشدر دیمکدر (ما اسم موصولدر الذی معناسنه (علیك جار مجریله مقدر
ثبت به متعلقدر وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صلهٔ موصولدر موصول صله سیله اعرابدن
محلا منصوب مفعول بلغ در (ان حرف شرط (ولم حرف جزم (یقبلوا فعل جحد مطلق علامت
جزم نونك سقوطیدر (فما علیك ما اسم استفهام حرف نفی او لمقده جائز (علیك اولکی
کیدر (محصول ترکیب) کوردم که پسر نصیحت قبول ایلمز و بنم اسی نفسم انك صوق دمورینه
اثر ایلمز یعنی دمور کبی شدید کوکلنه کار ایلمزا کا نصیحتی ترك ایلدم ومصاحبتندن یوزم دوندردم
وکنج سلامتده اوتوردم وحکما قولنی ایش بغلدم یعنی کار ایدندم که دیمشلردر سنك اوزریکه
لازم اولان قولی ایصال ایله اکر قبول ایلمزلر سه سکا نسنه یوق یاخود سکا نه وار اندن یعنی
قبول ایلمدکلرندن سکا ضرر یوق زیرا ما علی الرسول الا البلاغ در * قطعه * کرچه دانی که
نشنوند بکو * هرچه میدانی از نصیحت و پند * نشنوند فعل نفی مستقبل جمع غائب بونده قبول
ایلمزلر معناسنه در (محصول بیت) کرچه بلورسین که سوزوکی دیکلمزلرسن سویله هر نسنه یی که بلورسین
نصیحت و پنددن یعنی سکا لازم نصیحتدر کرکسه قبول ایلسونلر کرکسه قبول ایلمسونلر
* زود باشد که خیره سر بینی * بدو پای اوفتاده اندر بند * خیره سر عاجز وزبون وسراسیمه
(بینی نك مفعول اولی ومصراع ثانینك مضمونی مفعول ثانیسی (بدو پای باحرف مصاحبت
(اوفتاده واوله اصل اوزره (اندر ادات صله (محصول بیت) تیز اولور که نصیحت دکلمین
سرسمی ایکی اایاغیله دوزاغه دوشمش کوررسین یعنی برمصیبته کرفتار کوررسین * دست
بردست میزند که دریغ * نشنید حدیث دانشمند * (محصول بیت) خیره سر الینی النه اورر که حیف
دانشمندك سوزینی ایشتمدم دیو یعنی نادم و پشیمان اولوب نصیحت دکلمدوکنه حیف بر
* پس ازمدتی آنچه اندیشه کرده بودم از نکبت حالش بصورت بدیدم که پاره پاره برهم میدوخت ولقمه
لقمه همی اندوخت دلم از ضعف حالش بهم برآمد مروت ندیدم درچنین حالت ریش درونش را
بملامت خراشیدن ونمك پاشیدن بادل خود کفتم * (محصول ترکیب) برمدتدن صکره شول نسنه یی که
اول فکر ایلمشیدم انك نکبت حالندن ظاهرا کوردم که یمه یمه اوزره دیکردی ولقمه لقمه
قزانوردی یعنی جر ایدردی کوکلم ضعف حالندن وزیاده فقر وفناسندن مکدر ومنقبض
اولدی بویله حالنده مروت کورمدم ریش دروتی یعنی خاطری یاره سنی حاصلی ریش دلنی
ملامتله طرملیوب اوستنه توز صاچمق یعنی انی ارزلیوب کوکلنی مجروح ایلمکی مروت کورمدم
* کندی کوکلمه دیدم * مثنوی * حریف سفله در پایان مستی * نیندیشد زروز
تنکدستی * حریف سفله بیانیه سینك کسری وضمیله لغتدر (در حرف ظرف (پایان مستی
لامیه (ویا حرف مصدر (نیندیشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (روز تنکدستی لامیه (ویا
حرف مصدر (محصول بیت) دنی یعنی الحق باده نوش مستلك نهایتنده حاصلی غایت سکرده
ال طارلغندن وفقردن قایرمز یعنی صوکنی فکر ایدوب قایرمز حاصلی ال طارلغی کونی یادینه کلمز
* درخت اندر بهاران برفشاند * زمستان لاجرم بی برك ماند * درخت مبتدا (اندر ادات
ظرف (بهاران جمع بهاردر خلاف قیاس اوزره (بر یمشدر میوه معناسنه (فشاند فعل مضارع
مفرد غائب سلکر وصاچار معناسنه خبر مبتدادر (برفشاندك مقدم مفعولیدر (زمستان زاده
فتح وکسر جائز قیش دیمکدر (لاجرم لاشبهة ولامحالة دیمکدر (برك یپرق وازق بونده

یپراق مراددر (ماند فعل مضارع مفرد غائب قالور (محصول بیت) ایام بهارده درخت یمشین
سلکر ودوکر قیشین شبهه سز یپراقسز بله قالور قصه دن حصه بودر که پارسازاده اول زیاده
حرکت ایدوب آخرنهی دست قالدی شویله که جره محتاج اولدی * حکایت * پادشاهی پسری
بادیبی داد وکفت این فرزند تست تربیتش چنان که یکی از فرزندان خود سالی بر وسعی کرد
بجایی نرسید وفرزندان ادیب در فضل و بلاغت منتهی شدند ملك دانشمند را مؤاخذه کرد
وکفت وعده را خلاف کردی وشرط وفا بجا نیاوردی کفت ای ملك تربیت یکسانست
ولیکن استعداد مختلف * پادشاهی و پسری یالری حرف وحدت (یا حرف صله (ادیب مؤدب
معناسنه در (و یا حرف وحدت (محصول ترکیب) بر پادشاه اوغلنی بر استاد ادیبه ویردی یعنی
برمعلمه ویردی ودیدی بوسنك اوغلکدر بو که کندی اوغلارك کبی تربیه ویر معلم بر ییل مقداری
بوکه سعی وکوشش ایلدی یعنی تعلیمنده تقصیر ایلمدی لیکن برمرتبه یه واصل اولمدی حاصلی
هیچ برنسنه تحصیل ایده مدی ومعلمك اوغلاری فضل و بلاغتده منتهی اولدیلر پادشاه ادیبی
مؤاخذه ایلدی کانه که کناه ایلمش اوله پادشاهك اعتقادنجه زیرا مؤاخذه کناهکاره اولور لیکن
بونده مراد عتابدر و پادشاه دیدی اوغلمك تعلیمنده خلف وعد ایلدك وشرط وفایی یرینه
کتورمدك کانه که معلم دیمش ایمش کندی فرزندلرمدن اکا زیاده سعی ایده یم وکندی
فرزندلری کامل اولوب وشاهزاده کمالدن بی بهره اولدیغی ملك تعلیمده تقصیره حمل ایدوب
ادیبی مؤاخذه ایدوب عتاب وخطاب ایدر ادیب دیدی ای پادشاه تربیت برابردر لیکن استعداد
وقابلیت مختلفدر * قطعه * کرچه سیم وزر زسنك آیدهمی * درهمه سنکی نباشد زروسیم *
زسنك دیدیکی مجازا در زیرا سیم وزر طپراقدن چیقر لیکن طاشك اصلی طپراقدر دیمش اصحاب
علم طبیعی علی الخصوص سیم وزر چیقن براواق اواق طاش سزاولماز نتکه مشاهددر (آیدهمی
اصلنده همی آیدر ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر اولدی (زروسیم راده تشدید ضرورت
وزن ایچوندر (محصول بیت) شاه زاده ایچون تمثیل یوروب دیرکه کرچه سیم وزر طاشدن چیقر
اما هر طاشده زروسیم اولماز واقعده بویله در * برهمه عالم همی تابد سهیل * جایی انبان می کند
جایی ادیم * همی تابد یلدرار یعنی پرتو صالر (سهیل سینك ضمی وهانك فتحی تصغیر شکلی اوزره
بر کوکب در که دیار یمن اوزره طلوع ایدر خاصه سی بعض اشیایه قرمزیلق لونی ویرمکدر
کرهٔ ارضك هر یرنده مرئی دکل یعنی هر یرده کورنمز پس مصنفك برهمه عالم همی تابد بیوردیغی
ادعائی در (جایی یاحرف وحدت (انبان طاغرجق (وادیم سختیان (محصول بیت) ینه تمثیل طریقیله
بیورر که سهیل یلدزی جمیع عالمه پرتو صالر لیکن بر یرده طاغرجق حاصل ایدر یعنی مشین
وبر یرده سختیان وبلغری یعنی هرنسنه یه استعداد نه نسبت رنك ویرر یعنی فیاضده بخل یوق
لیکن استعداد مختلفدر (میکند بونده میشود معناسنه در دیبن یندن مقصوده واصل اولمامش در
* حکایت * یکی را شنیدم از پیران مربی که مریدی را می کفت چندان که تعلق خاطر آدمی زاد
بروزیست اکر بروزی ده بودی بمقام از ملائکه درکذشتی * تعلق خاطر مصدرك فاعلنه
اضافتیدر (وآدمی زاده اضافتی لامیه در (باحرف صله روزی یاء اصلیه ایله رزق معناسنه در
اکر حرف شرط (باحرف صله (روزی ده وصف ترکیبیدر دهیدندن رزق ویریجی
دیمکدر (بمقام باحرف ظرف (وباحرف صله (محصول ترکیب) پیران مریدن برینی ایشتدم که
برمریدنه سویلردی اولقدر که آدم اوغلنك خاطرینك رزقه تعلقی وار اکر رزق ویریجی
خدایه اولیدی مرتبه ومقامده ملائکه دن کچردی یعنی انلردن خدایه اقرب اولوردی
* قطعه * فراموشت نکرد ایزد درآن حال * که بودی نطفهٔ مدفون ومدهوش * ایزد همزه نك

رد شمعی

کسری و یانك سکونی وزاء عربینك کسریله نکری دیمکدر خدا معناسنه (که حرف رابط
صفت (بودی یاحرف حکایه (نطفـهٔ مدفون بیانیه (ومدهوش معطوفدر مدفونه (نطفه
اتابلندن اناقرننه دوشن صوکه اوغلن اندن منعقد اولور (مدهوش لایعقل دیمکدر (محصول بیت)
یعنی سنی خدا فراموش ایلمدی اول حالده که نطفهٔ مدفون ومدهوش ایدك یعنی انانك قرننده مدفون
لایعقل نطفه ایدك * روانت داد وعقل وطبع وادراك * جمال ونطق ورأی وفکرت وهوش*
روان بونده روحدر (محصول بیت) خدا سکا روح ویردی دخی عقل وطبع و ادراك و جمال
یعنی حسن ونطق یعنی تکلم ورأی یعنی تدبیر وفکر (وهوش قافیه ضرورتی ایچون کلمشدر والا
عقلله اکتفا اولنور (فکرتك تاسی علامت نقلدر نتکه سابقـا برایکی پرده مرور ایلدی پس نفس
کلمه دندردیین بونقلدن خبرداردکل ایمش * ده انکشتت مرتب کرد بردست * دو بازویت مرکب ردشمعی
ساخت بردوش * (محصول بیت) سنك الکده اون پرمق مرتب ایلدی یعنی ایکی الکه اون پرمق
ویردی وایکی اوموزك اوزره ایکی بازو ترکیب ایلدی یعنی سکا ایکی قول ویردی * کنون پنداری ای
ناچیز همت * که خواهد کردنت روزی فراموش * پنداری فعل مضارع مفرد مخاطب پندار یدندن
صانعقدر ظن معناسنه معنای استفهامی متضمن (ناچیز همت همتسز دیمکدر (خواهد کردن
ایدیسردر دیمکدر (وتا ضمیر خطاب (روزی یاحرف وحدت اعتبار اولنورسه برکون دیمکدر
امابا نفس کلمه دن اعتبار اولنورسه رزق دیمك اولور پس تقدیر کلام (که خواهدر وزیت کردن
فراموش اولور ولکل وجه (محصول بیت) شمدی اویله می ظن ایدرسین ای بی همت که
سنی برکون اونیدیسردر و یاکه سنك رزقکی اونیدیسردر حاصلی سکا بوقدر اشباعطاایلین
هیچ برکون وظیفـهٔ روزیکی فراموش ایلمز * حکایت * اعرابی رادیدم که پسر خودرا میکفت
یابنی انك مسئول یوم القیمة ماذا اکتسبت ولایقال بمن انتسبت یعنی ترا خواهند پرسیدن که عملت
چیست ونکویند که پدرت کیست * اعرابی را یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (یاحرف ندا
(بنی بانك ضمی ونون و یاء مشددك فتحه لریله ابنی نك تصغیریدر اوغلجغم دیمکدر (ما اسم استفهام
(وذا اسم موصول ترکیبله براسم حکمنده قلنمشدر ای شیء معناسنه (اکتسبت نك مقدم مفعولیدر
اکتسبت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب کسب ایلدك یعنی قزاندك (بمن باحرف صله (من اسم
استفهام (انتسبت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب کیمه منسوب اولدك دیمکدر (عملت تاسی ضمیر
خطاب (پدرت تاسیده بویله در (محصول ترکیب) براعرابی کوردمکه کندی اوغلنه سویلردی
ای بنم اوغلجغم تحقیق سن قیامت کوننده مسئولسین یعنی صورولورسین دنیاده نه کسب ایلدك وسکا
دینلمز کیمه منسوبسین یعنی سندن صورولور که دنیاده خیرمی اشلدك شرمی ودیمزلر که بابانك کیمدر
شریفمیدر حسیبمیدر حاصلی حسبکدن مسئولسین نسبکدن دکل * قطعه * جامهٔ کعبه راکه
میپوشند * اونه از کرم پیله نامی شد * جامهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (کعبه رارا
ادات مفعول (که حرف رابط صفت (میپوشند فعل مضارع جمع غائب کیدررلر واورترلر دیمکدر
بعض نسخه ده می بوسند واقعدر باء عربیله وسین مهمله ایله بوس ایدرلر یعنی اوپرلر دیمکدر
بوتقدیرجه جامه کعبه یه مضاف اولمق لازمدر (او ضمیری جامه یه راجعدر (نه حرف نفی معناده شده
مقیددر (کرم پیله لامیه (کرم کاف عربك کسریله ورانك سکونیله قورت دیمکدر (پیله باء عجمك
کسریله ایپك دیمکدر (نامی یاحرف نسبتدر آدلی دیمکدر یعنی مشهور (نامی اسم فاعلدر نمودن
دیین بونی عربی ظن ایلمش (محصول بیت) برجامه یی که کعبه یه کیدررلر یعنی انکله کعبه یی اورترلر ردشمعی
یاخود کعبه نك جامه سنی که اوپرلر یعنی اکا تعظیم وتبجیل ایدرلر اول جامه ایپك قوردندن نامدار
ومشهور اولمدی والا ایپك قوردینه ده تعظیم ایدوب اوپرلردی پس ایمدی اصلی بودرکه * باعزیزی

نشست روزی چند * لاجرم همچو اوکرامی شد * باحرف مصاحبت (عزیزی یاحرف وحدت
(رزی یاحرف وحدت (کرامی کاف عجمك کسری وضمیله و یاء اصلیه ایله عزیز معناسنه در کرامی
کرامه منسوبدر دیین خلاف سویلمشدر (محصول بیت) بلکه جامهٔ کعبه برعزیز ایله اوتوردی رد ابن سبدعلی
برنیچه کون یعنی کعبهٔ مکرمه مقـارنت ایلدی پس شبهه یوق انك کبی عزیز اولدی یعنی
شرفی اندن کسب ایلـدی * حکایت * در تصانیف حکما آورده اند که کژدم را ولادت
معهود نیست چنانکه سائر حیوانات را بلکه احشـای مادررا بخورند وشکمش را بدرند وراه
صحرا کیرند وآن پوستها که درخانهٔ کژدم بیند اثر انست باری این نکته راپیش بزرکی همی کفتم
کفت دل من بصدق این حدیث کواهی میدهد وجز چنین نشاید بود که درحالت خردی بامادر
و پدر چنین معامله کرده اند لاجرم در بزرکی چنین مقبولند ومحبوب * تصانیف تصنیفك جمعیدر
مصنف معناسنه (حکمایه اضافت لامیه در (اورده اند روایت ایلمشلر (کژدم کاف عربك فتحی
وزاء عجمك سکونیله عقربه دیرلر (ورا حرف تخصیص (ولادت معهود بیانیه ولادت مصدردر
طوغمق معناسنه مراد بودرکه سائر حیوانانك کبی اناسی قرنندن ولادتی اولماز (احشا جمع حشادر
ایچریسی معناسنه بخورند جمع صیغه سنی ایراد ایلدی زیرا برقرندن برقاچی چیقار (محصول ترکیب)
حکما مصنفاتنده روایت ایلمشلردر که عقربك سائر حیوانك کبی ولادتی معین دکلدر یعنی سائر حیوانات
کبی اناسی قرنـدن تولد ایلمز بلکه انالرینك ایچریسنی یرلر وقرنتی یرتارلر وصحرایوانی طوتارلر
واول دریلر که عقربك خانه سنده کوریلور بوایلدکلری اوضاعك اثریدر برکره بونکته یی براولونك
قتنده سویلدم دیرشیخ دیدی که بنم کوکلم بوسوزك کرچکلکنه شهادت ویرر و بوندن غیری
نسنه اولمق لایق دکل زیرا خرده لك حالنده انایه واتایه بویله معامله ایلدیلر یعنی انلرله بویله
معامله ایلدکلری ایچون بلاشبهه بیوکلکده بونجلاین محبوبلر ومقبوللردر * قطعه * پسری راپدر
وصیت کرد * کای جوانمرد یادکیر این پند * پسری را یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (پدر
تقدیری پدرشدر ضرورت وزن ایچون ضمیر ترك اولندی (که حرف بیان (وای حرف ندا جوانمرد
اریکت وسخی آدم (یادکیر خاطرکده طوت یعنی ازبرله دیمکدر (این پند بیت آتینك مضمونه
اشارتدر (محصول بیت) براوغلنه باباسی وصیت ایلدیکه ای جوانمرد بو پندی ازبرله * هرکه
بااصل خود وفا نکند * نشود دوست روی ودولتمند * باحرف صله (اصل خود لامیه (دوست
روی وصف ترکیبیدر مقبول معناسنده مستعملدر (دولتمند مند ادات نسبتدر دولتلو دیمکدر (پس
(دولتمند وصف ترکیبیدر دینلر فارس میدان فرس دکللرایمش (محصول بیت) هرکسکه کندی رد ابن سبدعلی وسروری
اصلنه وفا ایلمز یعنی لطف واحسان اوزره اولماز اول کیمسه مقبول و دولتلو اولمز یعنی دولت
وسعادت یوزین کورمز * لطیفه * کژدم را کفتند چرا بزمستان بیرون نمی آیی کفت بتابستانم چه
حرمتست که بزمستان نیز بیایم * (محصول ترکیب) عقربه دیدیلر قیشین نیچون طشره کلمزسین یعنی
چقمزسین دیدی یازین نه حرمتم وار که قیشین دخی طشره کلم * حکایت * فقیرهٔ درویشی
حامله بود مدت حملش بسر آمد درویش رادرهمه عمر فرزند نیامده بود کفت اکر خدای عزوجل
مرا پسری دهد جز این خرقه که پوشیده ام هرچه ملك منست بذل درویشان کنم اتفاقا
زنش پسری آورد شادمانی کرد وسفرهٔ یاران بموجب شرط بنهاد پس ازچند سال که ازسفر
شام بازامدم بمحلهٔ ان درویش برکذشتم واز کیفیت حالش پرسیدم کفتند بزندان شحنه درست
کفتم سبب چیست کفتند پسرش خمر خورده است وعربده کرده وخون یکی ریخته واز شهر
کریخته پدررا بعلت ان سلسله درنای وبند کران برپای نهاده اند کفتم این بلا را بدعا
خواسته است * فقیرهٔ درویشی لامیه (همزه وحدت ایچوندر دیین ایکی جهتدن خطا ایلمش

اولکی اولدرکه وحدت ایچون منصوص اولان یادر همزه دکلدر ایکنجی اولدرکه وحدتی قبول
ایلدیکمز تقدیرجه اضافتی مانع اولور ومعنی فاسد اولور (حامله وحامل یوکلی عورته دیرلر
(حامل دیین دیدیکه بوصفت زنانه مخصوصدر پس التباس لازم کلمز اما حامله دیین بونی جاری
علی الفعل قلدی جاری علی الفعلك معناسی اولدرکه صیغه یه کتوره لر مثلا حملت تحمل فهی
حاملة دیرلر بواسلوبه مبنی علی الفعلده دیرلر (مرضع ومرضعه ده بوقبیلدندر فندبر (جمیع شراح
رد شراح جمیعا
رد سروری
بومقامدن اهمال ایله کچمشدر (و بعضیسی حامل یازمش لیکن جمیعی متونه مخالف یازمش
(مدت حمل لامیه (بسر امد نهایته کلدی یعنی وضع حمل وقتی کلدی بعض نسخه ده
امد یرینه اورد واقعدر (پس مدت مفعول صریحی اولور (و بسر غیرصریحی (درویش را
(راحرف تخصیص (پسری یاحرف وحدت (ملك میمك کسریله مالك اولدیغی اشیا
(ایثار درویشان مصدرك مفعولنه اضافتیدر بذل معناسنه (سفرهٔ یاران لامیه (با حرف
مصاحبت (موجب جیمك فتحیله مقتضا معناسنه‌در (شرطه اضافتی لامیه در (باحرف
ظرف (زندان شحنه لامیه‌در (در با متضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (تکه مکرر مرور
ایلدی (عربده سرخوش صواشنه دیرلر (پدرش راشین پسره راجعدر (وراحرف تخصیص
(سلسله زنجیر (درحرف صله (نای بونده بوغز معناسنه‌در بعض نسخه ده نای یرینه کردن
واقعدر (محصول ترکیب) بردرویشك خاتونی یوکلیدی حمل مدتی نهایته واردی
(یعنی وضع حملی قریب اولدی ودرویشك جمیع عمرنده هیچ فرزندی کلماش ایدی دیدی
اکرخدای تعالی بکا براوغل ویررسه بوکیدیکم خرقه‌دن غیری هرنه ملکم ایسه درویشلره
بذل ایده‌یین اتفاق عورتی اوغل طوغردی (شادمانلق ایلدی (وموجب شرطله درویشلره
سفره قودی (یعنی ضیافت ایلدی نیچه یلدن صکره که شام سفرندن کرو کلدم اول درویشك
محله سنه اوغرادم وکیفیت حالندن سؤال ایلدم دیدیلر که صوباشی زندانده در دیدم که
سبب ندر دیدیلر که اوغلی خمر ایچمشدر وعربده ایلمش وبرینك قانن دوکمش یعنی برکیمسه قتل
ایلمش وشهردن قاچمش یعنی قصاص قورقوسندن باباسنك اول سبیله زنجیر بوغزینه
یعنی بوینه وآغر بوقاغی ایاغنه قومشلر دیدم که بوبلایی خدادن دعا ایله دیلمشدر * قطعه *
زنان بارداری مرد هشیار * اکر وقت ولادت مار زایند * زنان باردار بیانیه (باردار وصف
ترکیبی در یوك طونیجی دیمکدر (یعنی یوکلی خاتونلر (مرد هشیار بیانیه اصلی هوشیار ایدی
مطلب
ضرورت وزن ایچون واو حذف اولندی (معلوم اوله که عرب دیلندن غیری دیلده صفتله
موصوف بینده مطابقت لازم دکل انکچون زنانه بارداری مفرد ایکن صفت قیلدی (پس
رد ابن سید علی
ضرورت شعر ایچون مفرد ایراد ایلدی دیین مخالف سویلدی واداسنده مسامحه واردر
زیرا ضرورت شعر ایچون دیمك اداد کلدر ضرورت وزن ایچون دیرلر (وهشیار وصف
ترکیبی‌در (هوشله یاردن عقل کندی‌یه یار دیمکدر (آیقده وعاقلده مستعمل لفظدر (پس
رد ابن سید علی وسروری
یرینه قصر ایلیلر تقصیر ایلمشلر (وقت ولادت ظرف زمانك مصدره اضافتیدر (وزایندك
مفعول فیهیدر (ومار مفعول بهی (زایند فعل مضارع جمع غائب طوغره‌لر دیمکدر (محصول بیت)
حملی عورتلر ای مرد هشیار اکر ولادت وقتنده ولد یرینه یلان طوغرسه‌لر * ازان بهتر بنزدیك
خردمند * که فرزندان ناهموار زایند * ازان مصراع ثانینك مضمونه اشارتدر (که حرف
بیان (فرزندان ناهموار بیانیه (ناهموار ناموافق ونامساعد دیمکدر (زیرا هموار دوز دیمکدر
(پس دوز اولمامق معناسنه عدم وفاق ومساعده لازمدر (فرزندان مفعول زایند در
(محصول بیت) ولادت وقتی مار طوغرسه‌لر عاقل قتنده اندن یکرکدر که ناموافق اولاد طوغراله

یعنی بدبخت وبدخوی اولاد طوغرمقدن (زیرا یلانی تربیه ایدوب احوالنده زحمت چکمزلر
بلکه تولد ایلدکی کبی قتل ایدرلر اما فرزندك آخری نیجه اوله جغن کیمسه بلمز وتربیه سنده
نیجه زحمت ومشقت چکرلر صکره اقاربندن غیری اباعد بنه ده نیجه دورلی نکبتی ایریشور
* حکایت * طفل بودم که بزرکی را پرسیدم از بلوغ کفت در مسطور آمده است که سه نشان
داردیکی پانزده سالکی ودوم احتلام وسوم آمدن موی زهار اما درحقیقت یك نشان
دارد که دربند رضای حق جل وعلا بیش ازان باشد که دربند حظ نفس هرکه درواین
صفت موجود نیست محققان بالغ نشمارندش * که حرف بیان (بزرکی را یاحرف وحدت (ورا
اداة مفعول (مسطور کتب اسم مفعول قائم مقام فاعلنه مضافدر (اصلی کتب مسطوره در
(بعض نسخه ده در کتب مسطورست واقعدر (پانزده باء عجمیله ونون وزانك سکونیله
اون بش دیمکدر (سالکی یاحرف مصدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدل حرف توسط (پس
رد ابن سید علی وسروری
کی معنای مصدریت افاده ایدر دینلر زائد سویلمشلر (آمدن موی مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(زهاره اضافت لامیه درزانك فتحیله قاسق دیمکدر (درحرف ظرف (بند رضای حق
لامیه‌لردر (بیش باء عربله زیاده معناسنه‌در (ازان بند حظ نفسه اشارتدر تقدیری نفس
خوددر (محققان جمع محققدر اهل تحقیق دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر اسلوب عجم
اوزره (محصول ترکیب) طفل ایدمکه براولوبه صوردم احوال بلوغدن (یعنی انسان نه وقت بالغ
اولور ونشانی ندر دیدی که کتابلرده مسطوردر که اوچ نشانی وار بریسی اون بش یاشدر
وایکنجیسی احتلامدر واوچنجیسی قاسق قللی کلمکدر اما حقیقتده برنشانی وار اولدر که خدای
تعالینك رضاسی قیدنده اندن ارتق اوله که کندی حظ نفسی قیدندن‌ده‌در یعنی کندی حظ
نفسی قیدنده اولدیغندن خدانك رضاسی قیدنده ارتق اوله حاصلی هروجهله خدای تعالینك
رضاسنی کوزه‌ده * قطعه * بصورت آدمی شد قطرهٔ آب * که چل روزش قرار اندر رحم ماند *
رد شمعی
باحرف ظرف (قطرهٔ آب بیانیه در (همزه حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش که وحدت
ایچون منصوص اولان یادر همزه دکلدر (مصراع ده تقدیم وتأخیر وار در تقدیری قطرهٔ آب
بصورت آدمی شد در (که حرف تعلیل (چل چهلدن مخففدر قرق دیمکدر (روزش شین
قطرهٔ آبه راجعدر (امامعناده قراره مقید در (قرار بونده مستقر معناسنه در قرار ایدیجی
دیمکدر (رحم رانك فتحی وحاء مهمله نك کسریله آناقرنده اوغلان یتاغنه دیرلر (ماند بونده
قالدی دیمکدر (محصول بیت) قطرهٔ آب یعنی نطفه صورتا ویا صورتده آدمی اولدی
زیرا قرق کون مقداری اناقرننده مستقر اولدی یعنی انده قرار ایلدی * وکرچل ساله را عقل
وادب نیست * بتحقیقش نشاید آدمی خواند * (ساله راهاء رسمی مقدار افاده ایدر (ورا حرف
تخصیص (بتحقیقش شین خواند فعلنه مقیددر (وخواند (خواندن معناسنه‌در (محصول بیت)
اکرقرق یاشلینك عقل وادبی اولمزسه حقیقتده وبالحقیقه اکا آدمی دیمك اولماز یعنی اهل تحقیق
اکا انسان دیمز * قطعه * جوانمردی ولطفست آدمیت * همین نقش هیولانی مپندار *
جوانمردی مقدم خبر ویاحرف مصدر سخا وکرم دیمکدر (لطف معطوفدر اکا (آدمیت
یاوتا ادات مصدر در اسلوب عرب اوزره انسانیت کبی مبتدادر خبر مقدمه (همین انجق دیمکدر
(نقش هیولانی بیانیه (هیولانی حقیقتله بلکه حکمت کتابلرینی کورمکه موقوفدر (اکثر نسخه‌دنوله
واقعدر (اماقیاس هیولایی در یاایله (هیولا هرنسنه‌نك ماده سنه دیرلر (نقش هیولانی هیزدن وکالدن
رد ابن سید علی وسروری
خالی نقش دیمکدر (مپندار فعل نهی مفرد مخاطبدر (پندار یدندن ظن ایلمه دیمکدر (پنداشتن دن
دیین خلط سویلدی (محصول بیت) آدمیلك جوانمردلك ولطفدر همان نقش بی معنی یعنی صورت

بی هنروبی کمال دکلدر انجق * هنر باید که صورت میتوان ساخت * بایوانهادر آز شنکرف وژنکار *
هنر مبتدا (باید خبری (که حرف تعلیل (صورت میتوان ساختك مقدم مفعولی (ساخت مصدر
معناسنه در (با حرف ظرف (ایوانها جمع ایواندر مراد چارطاقدر شکه سابقا بیان اولندی (در
رد سروری
بانك متضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (دری بونده باب معناسنه اخذ ایلین بو بابده خطا
ایلمش (شنکرف شینك کسری ونونك سکونی وکاف عجمك فتحی وراك سکونیله زنجفر دیدکلری
که قزل مرکب اندن اولور (وژنکار زاء عجمك فتحی ونونك سکونیله قلم ژنکار دیدکلری رنکدر
(محصول بیت) هنر کرك که چارطاقلرده شنکرف وژنکاردن صورت دوزمك اولور یعنی صورت
بی معنی به اعتبار یوقدر (حاصلی انسان صورتنده اولوب بی هنر اولمق نقش دیواره مشابه اولمقدر
* چو انسانرا نباشد فضل واحسان * چه فرق از آدمی تا نقش دیوار * اکثر متون تا نقش واقعدر تا ایله
انتهاء غایت ایچون (واز عبارتی بوکه قرینه در (محصول بیت) چونکه انسانك فضل واحسانی اولمیه
آدمیدن نقش دیواره دك فرق ندر یعنی فرق بوقدر حاصلی بی معرفت اولان انسان ایله نقش دیوار
برابردر * بدست آوردن دنیا هنر نیست * یکی را کر توانی دل بدست آر * بدست با حرف (صله آوردن
دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یکی را را حرف تخصیص دل آرك مفعول صریحی (و بدست غیر
صریحی آر فعل امر مفرد مخاطبدر آوریدندن که مخففدر آوریدندن کتوردیمکدر (محصول بیت) (دنیا
ردشمعی
اله کتورمك هنر دکلدر اکر قادر ایسك برینك کوکلنی اله کتور (یعنی کوکل اله المقدر هنر یوقسه
مال واسباب دنیا دکلدر (دل بدست آور که حج اکبرست) بیتلر بنی رباعی دیو یازنلر غریب بی دانش
ایمش * حکایت * سالی نزاع درمیان پیـاده کان حجاج افتاد وداعی هم در آن سفر پیاده بود
انصاف در سر وروی یکدیکر افتادیم وداد فسق وجدل بدادیم کجاوه نشینی را شنیدم که باعدیل
خودهمی کفت یاللعجب پیادهٔ عاج چون عرصهٔ شطرنج بسر میبرد فرزین میشود یعنی به از آن
میشود که بود و پیاد کان حجاج عرصهٔ بادیه بسر بردند و بتر شدند * سالی یا حرف وحدت (نزاع
یعنی جدال (در حرف صله (میان پیاد کان حجاج لامیه لردر (داعی هم یعنی شیخ (انصاف
الحق دیمکدر مبالغه مراد در (در حرف صـله (سر وروی یکدیکر افتادیم بری بریمزه
دوشدك دیمکدر زیاده نزاع وجدالدن عبارتدر حاصلی محکم خصومت ایلدك (وداد فسق
وجدال بدادیم فسق وجداله عدالت ویردك یعنی فسق وجدالده قصور قومه دق آیت کریمه یه
تلمیح بیوررکه (فلارفث ولافسوق ولاجدال فی الحج) یعنی فسوق وجدال منهی ایکن بز رعایت
ایده میوب حددن آشوردق (کجاوه نشین وصف ترکیبیدر (کجاوه کاف وجیم عربیلریله اوستی آچق
محفه درکه مصردن وشامدن حاجیلر اکا بنرلر اما هودج اوستی اورتولی یعنی مقبب محفه در کدوه یه
بریسنی قورلر انجق کعبه یه وارن بیلور (با حرف صله (عدیل خود لامیه (عدیل فعیل فاعل
معناسنه در ترکیجه دکدش دیمکدر یعنی قرشوکی محفه یه بنن کیمسه (یاللعجب فتح لام تعجبیه ایله در یاللماء
کبی کاه اولور که لام مکسور اوقونور منادی محذوف اولمق اعتباریله تقدیری یا قوم ائتوا للعجب دیمك
اولور وبونده یاصاح ایت للعجب دیمکدر لامك کسرینه قائل اولمین ظاهر بودرکه کتب نحویه یه
رد سروری
تتبع ایلمامشدر (پیادهٔ عاج شطرنج پیاده سی ولامیه در (عاج فیل کوکنه دیرلر (شطرنج شینك کسریله در
صحیحی زیرا براسمی یعنی اسم اعجمی بی تعریب ایلدکلرنده عربیده وزن شلرینه الحاق ایدرلر
یعنی وزن شلرینه رد ایدرلر عربیده لغت عربیه ده خود فعلل فانك فتحیله یوقدر اما کسریله وار
جرد حالفظی یوغون دوه یه دیرلر پس شطرنجی جرد حله الحاق ایلدیلر اما کتب فارسیده
بو اعتبار لازم دکل پس انکیچون فتح شینله مشهوردر اکثر متونده عاج لفظندن صکره شطرنج
رد شراح جیعا
بوقدر همان عرصه دن صکره وار انجق (بسر با حرف صله (بسردن نهایت وغایت مراددر

رد شراح جیعا
(برد فعل مضارع مفرد غائبدر بریدندن ایلدر دیمکدر بریدندن بانك ضمیله کسر دیمك دکلدر
(عرصهٔ بادیه را لامیه (ورا ادات مفعول (محصول ترکیب) بریل حجاج پیاده لری اراسنه نزاع
وجدال دوشدی بن دعاجیده اول سفرده پیـاده ایدم الحق محکم بری بریمزه دوشدك وفسق
وفجوره عدالت ویردك یعنی فسق وجدالی کماله ایلندك واجراسنده قصور قومه دق حاصلی
فلارفث ولافسوق آیت کریمه سنه تمام مخالفت ایلدك بر کجاوه نشینی ایشتدم مکه کندی عدیلنه
سویلردی یاللعجب فیل کوکندن دوزولن پیاده چونکه شطرنج میداننی باشه ایلده فرزین اولور
(شیخ بونی تفسیر ایدوب بیورر یعنی اول اولدیغندن یك اولور زیرا بواو بنده خصوصا فرنکیده
فرزین رکن اعظمدر اما حجاج پیـاده لری صحراء مکه میدانتی غایته ایلندیلر واولکیدن بتر اولدیلر
ردابن سیدعلی وسروری
* قطعه * ازمن بکوی حاجیٔ مردم کزای را * کو پوستین خلق بآزار می درد * بکوی باء تأکید ایله
فعل امر مفرد مخاطبدر کوییدندن سویله دیمکدر کنتندن دینلر خطا ایدیلر (حاجیٔ مردم کزای
بیـانیه (مردم کزای وصف ترکیبیدر کزاییدندن مردم مد الایجی یعنی اصریجی دیمکدر کزیدندن
رد سروری
معطا ـــ
اخذ ایدن احوال اشتقاقدن آکاه دکل ایمش (حاجی اصلنده حاجدر یعنی نصر بابنك مضاعفندن
اسم فاعلدر اجتمـاع مثلین ثقیل اولدیغیچون مثلینك ثانیسنی یایه قلب ایلدیلر تقضی البازی کبی
حاجی اولدی (کو اصلنده که او ایدی (که حرف رابط صفت (او ضمیر غائب حاجی یه راجعدر
حذف وایصال طریقیله کو اولدی (پوستین لغتده کورکدر که عربجه فروه دیرلر اما عجم بویله یرلرده
غیبت ومساویدن پوستین دیمکله کنایت ایدر مراد اذا و جفادر (خلقد اضافتی لامیه در (پوستین
برینه آستین یازانلر مذکور کنایه یی بیلمدکلرندن جمیع نسخه مخالف یازمشلر (با حرف مصاحبت
ردابن سیدعلی وسروری
(آزار الف ممدود ایله اسم مصـدر درآزاریدندن انجتمه دیمکدر (می درد فعل مضارع مفرد
غائب فاعلی تحتنده حاجی یه راجع ضمیردر دریدندن یرتمق معنـاسنه دالده فتح وکسر جائزدر
(محصول بیت) بندن حاجیٔ مردم کزایه یعنی مردم آزاره سویله انجلین حاجی که غیبت ومساوی
سبیله خلقك عرضنی خرق وکسر ایدر یعنی خلقی آزار ایدر * حاجی تو نیستی شترست از برای
آنك * بیچـاره خار میخورد وبار می برد * برای ادات تعلیلدر اجل معنـاسنه (از برای آنك
مصراع ثانی یه مرهوندر (بیچـاره یعنی شتر بار بونده یوك معنـاسنه در (خار میخورد ك
وبار می بردك مقدم مفعوللریدر (محصول بیت) ای مردم کزای سن دکلسین حاجی بلکه
شتردر زیرا بیچـاره شتر خار یر ویوك ایلدر یعنی یوك چکر سن ایسه اوزرینه یوك نوب
حضور ایدرسین لفظ بارده ایهام بیورمش تأمل تدر * حکایت * هنـدوبی نفط اندازی
همی آموخت حکیمی کفتش ترا که خانه نیینست بازی نه اینست * هنـدوبی یا حرف وحدت
(نفط انداز وصف ترکیبیـدر اندازیدندن (نفط نونك فتحی وکسریله وفانك سکونیله
نفط یاغی که شروانده کلور (ویا حرف مصدر مراد قومبره اتیجیدر که حصارلردن وکمیلردن
اتارلر (همی آموخت فعل لازمدر حکایت حال ماضی افاده ایدر اوکرنوردی دیمکدر (حکیمی
باحرف وحدت (خانه اضافتسز (نی قامشدر (ویا حرف نسبت ونون حرف تأکیـد نسبت
رد سروری وشمعی
(یا ونون ایکیسی بیله نسبت ایچوندر دینلر بیلمزلر ایمش (نیین لفظی ادات خبرله ترکیب
رد ابن سیدعلی وسروری
ایلیوب همزهٔ مجتلبه ایله توسط ایدنلر املادن بی خبرلر ایمشلر (بازی او یون معناسنه در انده اولان
ردشمعی
یا خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکل ایمش (نه ادات نفی (این اسم اشارتدر نفط اندازلغه
(محصول ترکیب) برهندو نفط اندازلق صنعتنی اوکرنوردی یعنی قومبره اتیجیلق فننی برحکیم
اکا دیدی سنك که خانك یعنی اولك قامشدندر او یونك بو دکلدر (شارحك بریسی خانهٔ نیین اولدر که
قمشدن یاپله وبریسی بوادایی بکنیوب سنك اوك قمشدندر دیمش حق الانصاف مأل بردر

بكمند بكى بى تفرييـدر * بيت * تاندانى كه سخن عين صوابست مكوى * وآنچه دانى كه نه
نيكوش جوابست مكوى * تادات توقيت (ندانى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب (كه حرف بيان
(مكوى فعـل نهى مفرد مخاطب سو يله ديمكدر (مصراع ثانينك تقديرى وآنچه دانى كه نه
نيكوست جوابش مكو (محصول بيت) مادامكه بيلميه سين كه سوز عين صوابدر اول سوزى سو يله
واول سوزى كه بيله سين كه ايو دكلدر اكا جواب سو يلمه يعنى مقبول اولميان سوزك جوابيله مقيد
اولمه يعنى حكيمك هند وبه سو يلديكى سوز عين صوابدر ومسئلهٔ بى جواب حاصلى بيتـدن
نصيحت عام چيقار پس بو بيتك ماسبقه مناسبتى قليلدر ديين مناسبتن بيله مامش (ومصراع
ثانينك معناسنى زيرا حقه اصابت ايلمزسين وعملك ضايع ايدرسين ديين ده معنايه اصابت ايلمامش
واول نسنه يى كه بيلورسين كه ايو ومعقول جواب دكلدر سو يلمه ديين معقول جواب ايلمامش

رد ابن سيد على
رد سرورى

* حكايت * مردكى رادرد چشم خاست پيش بيطارى رفت كه مرادوا كن بيطـار ازآنچه
در چشم چهـار پايان كردى در ديدهٔ كشيد كور شد حكومت پيش داور بردند كفت بروهيچ
تاوآن نيست اكر اين خر نبودى پيش بيطـار نرفتى مقصود ازين سخن آنست كه هركه ناآزموده
را كار بزرك فرمايد باآن كه ندامت برد بنزديك خردمندان بخفت رأى منسوب كردد * مردك

رد شمعى

كاف عربى حرف تصغير مراد تصغير تحقيردر (ورا حرف تخصيص (درد چشم كوز آغريسى
(خاست لغتده قالقدى ديمكدر امامراد پيدا وحادث اولدى ديمكدر (بيطـار باء عربك فتحى
وياءك سكونيله نعلبند ديمكدر بيطرده لغتدر (كه حرف بيان (دوا علاج ديمكدر (ازآنچه
اول نسنه دن يعنى اول اوتدن ديمكدر (در حرف صله (چشم چهـار پايان لاميه دورت اياقلى
حيوانات مراددر (كردى يا حرف حكايه (در حرف صله (ديدهٔ او لاميـه (حكومت حانك
وكافك ضمه لريله خصومت ديمكدر (داور حاكمدر بونده قاضى مراددر (برو يعنى بر بيطـار
(شارحك بريسى قاضى بيطاره خطابا بو يله ديدى ديمش لكن سهودر (تاوآن اود كه ديرلر كه
عربيده ارش ديرلر (ناآزموده صنانمامش يعنى تجربه اولنمامش (ورا ادات مفعول (كار بزرك بيانيه
(فرمايد بيوره (محصول تركيب) برارجكزك يعنى برابلهك كوز اغريسى حادث اولدى بيطار قتنه
وارديكه بكا علاج ايله ديو بيطار دخى اول نسنه دن يعنى اول اوتدنكه طوارلرك كوزلرينه ايدردى

رد سرورى

يعنى قوياردى انك كوزينـه چكدى كوراولدى حكومتى يعنى خصومتى قاضى اوكنه ايلتديلر
طلب ارش ايچون قاضى ديدى نعلبندده بونده ارش لازم دكل زيرا اكر بومردك خراولميدى
بيطـار قتنه كلمزدى حضرت شيخ بيورر مقصود بوسوزدن اولدركه هركيمسه كه مجرب وممتحن
اولميان كيمسه يه اولو يعنى عظيم ايش بيوره انك برله كه بشيمانلق ايلدر يعنى جكر عقلا قتـنده
خفت رأيه منسوب وسخافت فكرله مذموم اولور * قطعه * ندهد هوشمند روشن راى *
بفرومايه كارهاى خطير * ندهد فعـل نفى مستقبل مفرد غائب (هوشمند روشن راى بيانيه
(روشن راى اوصف تركيبيدر آچيق فكرلى وكورتد بيرلى ديمكدر (با حرف صله (فرومايه الحق اصللى
دنى الاصل معناسنه (كارهاى خطير بيانيه عظيم ومخوف ايشلر ديمكدر (محصول بيت) آچيق فكرلى
وكورتد بيرلى عاقل دنى الاصل اولنه عظيم ومخوف ايشلرو يرمز يعنى عظيم ايشـلر بيورمز ندهدك
كارهاى خطير مفعول صريحى (وبفرومايه غير صريحى * بوريا باف اكرچه بافندست *
نبرندش بكاركاه حرير * بوريا باف وصف تركيبيدر (بافيـدندن بورياطقو يجى ديمكدر

رد ابن سيد على وسرورى

بوريا سابقـا بيان اولندى (بونده مراد حصير بافدر بافى بافتن دن اخذ ايدنلر سهو ايلمشـلر
(بافندست هاء رسمى وهمزه بخلبه ضرورت وزن ايچون لفظا وكتابة ترك اولندى حذف وايصال
طريقيله كتابتده اثبات ايدنلر خطا ايلديلر (نتكه سابقا ادلهسيله بيان اولندى (نبرند فعل نفى مستقبل

رد ابن سيد على وسرورى وشمعى

جمع غائب وجائزدر كه فعل نهى غائب اوله شين ضمير بورياباف راجع در (باحرف صله (كاركاه
وكارخانه برمعنايه درحريره اضافتى لاميه در (محصول بيت) حصير طوقويجى اكرچه طوقويجيدر
يعنى اكاده طوقويجى ديرلر ليكن انى حرير كارخانه سنه ايپك ايشنى ايشلمكه ايلتمزلر وياايلتمسونلر زيرا
اول كاره استعدادى يوقدر حاصلى هركسه قابليتنه كوره كار تكليف اولنمق كركدر كه آخرنده ندامت
وخسران چكلميه * حكايت * يكى از بزركان پسرى شايسته داشت وفات يافت پرسيدندش كه
برصندوق تربتش چه نويسيم كفت آيات كتاب مجيدرا عزت وشرف بيش ازانست كه برچنين جاها
نويسند كه بروزكار سوده كردد وخلايق برو بكذرند وسكان برو شاشند اكر بضرورت چيزى مى
نويسيد اين دو بيت كفايت مى كند * شايسته يانك فتحى وكسريله لايق معناسنه در معقول ومقبول
ديمكدر (پرسيدند فعل مضارع جمع غائب صوردبلر ديمكدر شين ضمير يكى يه راجعدر (كه حرف بيان
(صندوق صادك ضميله مشهوردر كيجه صاندوق ديدكلريدر جمع صناديق در تربته اضافتى لاميه در
وشين ضمير پسره راجعدر (آيات كتاب مجيد لاميه وبيانيه در (ورا حرف تخصيص (كه حرف تعليل
(بروزكار با حرف مصاحبت زمانله ديمكدر (سوده كردد سودن سورتمك وازمك (كردد كاف

رد سرورى

عجمك فتحيله (پس سوده كردد ازيلور واشينور (يعنى محواولور ديمكدر شراحك بريسى كرددى شود
معناسـنه الوب محوشود ديمش (وبريسى بوكا افترا ايدوب محوشود ديدى ديمش (ليكن نسخه لرى
تتبع ايلدك هيچ بريسنده شد بولنمدى جميعا نسخده شود بولندى (پس معلوم اولدى كه محض
افترا ايمش (شاشند ايكى شينله تبول ايدرلر فعل مضارع جمع غائبدر شيندن صكره سين ايله در

رد ابن سيد على

ديين خطا ايلمش (اكر بضرورت (با حرف مصاحبت (مى نويسيد فعل مضارع جمع مخاطب
فعل شرط واقعدر اكر بالضرورى يازارسكز ديمكدر (بوسوزانى كوسترركه نسنه يازمق لازم دكل
واكر ضرورى ايسـه (اين دو بيت كفايت مى كند بو ايكى بيت كفايت ايلر (محصول تركيب)
اكابردن برينك معقول ومقبول اوغلى وارايدى وفات ايلدى (بعضى كيمسه لر صوردبلركه مقبره سى
صندوقنه نه يازالم ديو (ديدى كتاب مجيدك آيتلرينك عزت وشرفى اندن زياده دركه وبجلين يرلره
انلرى يازالر (زيرا مرورايامله محواولور وخلق اوزرنى چكنز كچر (وكلاب اوزرينه تبول ايدر
يعنى سكر (پس اكر برنسنه يازمق لازم ايسـه بوايكى بيتى يازك يعنى بالضرورى برنسنه يازارسكز
بوايكى بيت كفايت ايدر * قطعه * وه كه هركه كه سبزه دربستان * بدميدى چه خوش شدى دل من *
وه واوك فتحى وهاء اصليه ايله واه دن مخففدر كه استغراب وتحسر وتحزن وندامت مقامنده مستعمل
لفظدر بونى عربى ظن ايدوب اسماء افعالدن اولان واهادن مخفف كليوب كه مقام تعجبده مستعمل
لفظدر وتحقيقى مختار صحاحه احاله ايلين كيمسه نك حقنده واه واه ديمليدر (كه حرف بيان (هركه

ردابن سيد على

كاف عجميله كاهدن مخففدر هروقت ديمكدر (كه ينه حرف بيان (سبزه در بستان واو ايله
استعمال ايدر عجم وواوسز عرب (باحرف تأكيد (دميدى يا حرف حكايه مصدرى دميدن كلور بتمك
وبلورمك واوفورمك ويل اسمك وبرنسنه طلوع ايلمك بونده بتردى ديمكدر (شدى ياسيده
حرف حكايه در (دل من لاميه (محصول بيت) واه كه هروقت كه بوستانده سبزه بتردى بنم حياتمده
يعنى ديريكن نه خوش اولوردى بنم كوكلم (يعنى زياده مسرور اولوب كشت باغ وراغ ايدردم
حاصلى بو ايكى بيت وفات ايدن پسرك جانبندندر بدميدى عبارتندن صكره (يعنى اكردر بوستان

ردابن سيد على

هرزمان سبزمن بدميدى (يعنى آن پسرمن ظاهرشدى دينك جميع غرايندن بواداسى اغربدر
بكذراى دوست تابوقت بهار * سبزه بينى دميده ازكل من * بكذر فعل امر مفرد مخاطب كچ
تاحرف تعليل (بوقت باحرف ظرف بهاره اضافت لاميه (بينى فعل مضارع مفرد مخاطب كورهسين
ديمكدر (دميده ماضيدن قسم دربتمش ديمكدر (محصول بيت) اى دوست قبريمه كذرايله

يعني اوغره تاكيم بهار وقتنده قبرم بالجغندن سبزه بتمش كوره سين (يعني بن حيا تمده ايكن
عالم سبزه زارني سير ايلديكم كبي سن بنم ترابمدن بتن سبزه زاري سيرايله (از برينه بر يازنلر جميع
نسخه‌لره مخالف يازمشلر * حكايت * پارسايي بريكي ازخدا وندان نعمت كذر كرد ديد كه ردشراح جميعا
بندهٔ رادست وپاي استوار بسته عقوبت همي كرد كفت اي پسر همچو تو مخلوقي راخداي
عزوجل اسير حكم تو كرد انيده است وترابروي فضيلت نهاده شكر نعمت حق تعالي بجاي
آرو چندين جفا بروي روامدار نبايد كه فردادر قيامت اين بنده ازتو به باشد وشرمساري بري *
پارسايي ياحرف وحدت (بندهٔ رايا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ورادات مفعول
(استوار محكم ديمكدر (عقوبت اشكنجه ديمكدر (مخلوقي را ياحرف وحدت (ورادات مفعول
(اسير حكم تولامبه‌لردر (كردانيده كاف عجمك فتحيله ماضيدن قسمدر تصيير معناسني افاده ايدر
مخلوقي مفعول اولي (واسير مفعول ثانيسي (وفاعلي خدادر (ترارا حرف تخصيص سنك ديمكدر
(بروي اول قوللك اوزرينه (بجاي باحرف (صله آرفعل امر مفرد مخاطبدر (اريدندن كه مخففدر
اور يدندن كتور ديمكدر (امر در اوردندن دينلر سهو ايلمشلر (بروي قوللك اوزرينه ديمكدر (نبايد ردابن سيدعلي وسروري
فعل نفي مستقبل مفرد غائبدر (بايدندن (بايستن دن دينلر خطا ايلديلر اولميا كه ديمكدر (كه ردابن سيدعلي وسروري
حرف بيان (شرمساري (ياحرف مصدر اوتانغلق (بري ايلده سين (محصول تركيب)
برعابد اصحاب نعمتدن برينك يانته اوغرادي كوردي كه بر قولينك الين واياغن محكم بغليوب
شكنجه ايدر زاهد ديدي اي اوغل سنك كبي بر مخلوقي خداي تعالي سنك حكمكه وامركه
اسير ايلمشدر وآنك اوزرينه سنك فضيلتك قومشدر يعني سني آنك اوزرينه سيد وحاكم
قومشدر خدانك نعمتنه شكري يرينه كتور وانك اوزرينه بوقدر جفاي روا وجائز كورمه
اولميه كه يارين قيامت كوننده بو بنده سندن يك اوله واوتانغلق ايلده سين يعني بجاب
چكه سين ديمكدر * مثنوي * بر بنده مكير خشم بسيار * جورش مكن ودلش ميازار * مكير
فعل نهي مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر (خشم بسيار بيانيه (ومكيرك مفعول صريحي (وبر بنده
غير صريحي (جورش مصدرك مفعولنه اضافتيدر (مكن فعل نهي مفرد مخاطب (جورش
مقدم مفعولي (دلش معطوفدر جورشه (ميازار فعل نهي مفرد مخاطبدر (ازاريدندن
انجتمه ديمكدر دلش مقدم مفعولي (وضميرلر بنده‌يه راجعدر (محصول بيت)خطاب عام طريقيله
بيورر قوللك اوزرينه چوق خشم طوتمه يعني زياده غضب ايلمه اكا جور وجفا ايلمه وكوكلني
انجتمه (حاصلي قوللك ايسه ده اكا ظلم ايلمه * اورا تو بده درم خريدي * آخرنه بقدرت
آفريدي * اوراراادات مفعول (بده درم (باحرف مقابله كلام مجازيدر (خريدي خانك وراتك
كسره‌لريله فعل ماضي مفرد مخاطب صاتون الدك ديمكدر (آخر ادات تأكيد (نه حرف
نفي معناده آفريده‌يه مقيد (افريدي فعل ماضي مفرد مخاطب يارتدك ديمكدر (محصول بيت)
اول بنده‌يي سن اون اقجه‌يه الدك برمقدار مالدن كنايتدر اني قدرتكله خلق ايلمدك حاصلي
قوللكدر مخلوقك دكلدر پس بوقدر جفايي اكا لايق كورمه * اين حكم وغرور وخشم تاچند
* هست ازتو بزركتر خدا وند * خشم خانك فتحيله اصحدر (تا حرف انتهادر الي معناسنه
(محصول بيت) بوحكم وغرور وغضب نجانه دك يعني نجه برسندن اولورق خداوند واردر
(يعني سندن بيوك افندي تكريدر * اي خواجهٔ ارسلان واغوش * فرمان ده خود مكن
فراموش * خواجه بونده افندي معناسنده‌در ارسلان واغوشه اضافتي لاميه‌در بونلر
برر قولدن كنايتدر رومده سياوش وفريدون كبي (فرمان ده وصف تركيبيدر بويرق ويريجي ردابن سيدعلي
ديمكدر (دهيدندن معناسي قوت دهندهٔ خود دين فتي ترز بق سويلمش * خوده اضافت اسم فاعلك

مفعولنه

مفعولنه اضافتيدر (وفرمان ده مكننك مفعول اولي (وفراموش ثانيسي (محصول بيت) اي
ارسلان وآغوشك افنديسي كند كه بويرق ويريجي خدايي فراموش ايلمه (يعني سني قوله
وخدمتكاره مالك ايلين خدايي اوتمه (پس قوللركي رفقله طوت شدتله طوتمه * در خبرست
از پيغمبر عليه الصلوة والسلام كه بزركتر حسرتي در روز قيامت آن باشد كه بندهٔ صالح رابهشت
برند وخدا وند فاسق بدوزخ * حسرتي (يا حرف وحدت ويا حرف تنكير (بندهٔ صالح
(وخداوند فاسق بيانيه‌لردر (محصول تركيب) (حضرت پيغمبردن عليه الصلوة والسلام حديث
شريفده وآرداولمشدر كه قيامت كوننده اولورق حسرت اولدر كه بندهٔ صالحي جنته (وخداوند
طالحي دوزخه ايلده‌لر (يعني قول جنته كيده وافنديسي دوزخه * قطعه * برغلامي كه طوع خدمت
نست * خشم بي حد مران وطيره مكير * غلامي ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت
(طوع طانك فتحيله مصدردر انقياد معناسنه (خدمته اضافتي مصدرك فاعلنه اضافتيدر (تسته
لاميه (خشم بي حد بيانيه (ومرانك مفعول صريحي (وبرغلامي غير صريحي (مران فعل نهي مفرد
مخاطبدر رانيدندن سورمه ديمكدر (طيره فاقفدر غضب معناسنه (خشمه معطوف (مكير فعل
نهي مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر (محصول بيت) برغلامك اوزرينه آنجلين غلام كه سنك
خدمتكه مطيع ومنقاددر اول غلامه خشم بي حد سورمه واكا غضب طوتمه حاصلي برغلام كه
خدمتكي طوع ورغبتله ايدر اكاحددن بيرون خشم سوروب اوستنه غضبلنوب جور وجفا اوزره
اولمه * كه فضيحت بود براوزشمار * بنده ازاد وخواجه در زنجير * كه حرف تعليل (فضيحت
فانك فتحي وضادك كسريله رسوايلق ديمكدر (باحرف ظرف (زورشمار ظرف زمانك مصدره
اضافتيدر (محصول بيت) خدمتكه مطيع اولان قوللك اوزرينه بيحد غضب سورمه زيرا رسواليق
اولور ويا رسوالقدر يوم حسابده يعني حشر كوننده بنده آزاده اوله يعني جنته لايق اوله وافندي
زنجيرده اوله يعني دوزخه مستحق اوله * حكايت * سالي ازبلخ باشاميان سفر بود راه ازحراميان ٢ من نسخه
برخطر جواني بدرقه همراه ما ٢ شد سپرباز وچرخ انداز وسلحشور وبيش زور كه ده مرد
توانا كمان اورازه كردندي وزبرآوران روي زمين پشت اورابزمين نياوردندي اماتنعم بود وسايه
پرورده نه جهان ديده ونه سفركرده رعدكوس دلاوران بكوش اونرسيده وبرق شمشير سواران
نديده * سالي ياحرف وحدت (بلخ خراسان توابعندن برعظيم شهرك اسميدر كه حضرت
مولانانك پدري اول ديارد ندر (باحرف صله درالي معناسنه (شاميان سرحد هندده برملكتك اسميدر ردشمعي
عربستانده شام كبي وروم ايلنده بوسنه كبي شاميان برينه همدان يازان احوال كائناتدن هيچ خبردار
دكل ايمش زيرا بلخدن همدانه دك صافي عجمدر غربيسي دكلدر (سفر بود سفراولدي ياسفرم
واراردي (بود فعل ماضي اوله (وياادات زمانيه (خطر بونده خوف معناسنه‌در وبر بود مقدردر
(جواني ياحرف وحدت بيدرقه باحرف مصاحبت تقديري بطريق بدرقه‌در بدرقه اجرتله يعني كرا
ايله قلاوزاق ايلمكه ديرلر (دجرج بابندن مصدردر (بدرقه‌يه حارس ديوب يعني دوندار ديمكله تفسير ردسروري
ايلين زياده تفشير ايلمش (ومقام بيانده بدرقه ايله‌دين معناسين بيلمزايمش (سپرباز وصف تركيبيدر ردشمعي
بازيدندن قلقان اوينادیجي ديمكدر كه براو يندر سلحشورلر اراسنده يعني برفندر شراح مستقلا ردشراح جميعا
برفن اولديغني بيلمدكلرندن اهماله كچمشلر (چرخ انداز وصف تركيبيدر (انداز يدندن چرخ لفظ
مشتركدر بورايه مناسب بك يايدركه كريشي آلتندقدن صكره ايكي باشي بربره كله زنبورك يابنه‌ده
چرخ ديرلر كه ومده اكا زنبرك ديرلر وبونك اوقنه ناوك ديرلر كاف عربيله (پس چرخ اندازدن
مراد ناوك اندازدر مجاز مرسل طريقيله يعني ذكر محل وارادهٔ حال ديمكدر (پس زنبرك آتيجي وچرخ
آتيجي دينلر مسامحه ايلمشلر (سلحشور عجم اصطلاحلرنده آلات حرب اوينادیجي يعني قوللنيجي ردسروري وشمعي

قوللانجی (بیش زور زیاده زورلی دیمکدر (ده اون (مردتوانابیانیه دهه صفتدر (کمان اولامیه (زه
زاء عربك کسریله بونده یای کریشی مراددر (کردندی یاحکایت حال ماضی افاده ایدر بعض
نسخه ده نکردندی واقعــدر ایدمزلردی دیمکدر (زورآور وصف ترکیبیدر زورکنوریجی یعنی
زورلی والف ونون ادات جمعدر (رو یه وروبك زمینه اضافتلری لامیه لردر (پشت اولامیه (ورا
ادات مفعول (بزمین باحرف صله (نیاوردندی فعل نفی ماضی جمع غائب (و یاحرف حکایه بوفقره ده
درمصارعه عبارتی ایرادایلیلرجع نسخه لره مخالف ایرادایلمشلر (منعم تفعل بابندن اسم فاعلدر
نعمت ایچنده بیومش ونعمته معتاد اولمش دیمکدر (سایهٔ پرورده کولکه ده بسلنمش یعنی شـدت
وزحمت روزکار کورممش حاصلی اودن طشره چیقمامش (رعدکوس دلاوران لامیه لردر (رعد
رانك فتحی وعینك سکونیله کوك کورلکدر بونده مرادمطلقا اواز درکوسی سابقا بیان ایلمشز بونده
دلاورلرك کوکسی صداسی مراددر رعددن دینی بیانه صدهلمش (دلاوراندن مراد بهادرارلردر
(بکوش او باحرف صله واضافت لامیه در (برق شمشیرسواران لامیه لردر (محصول ترکیب) بریل
بلخدن شامیانه سفرم واقع اولدی ویول حرامیلردن خطرده ایدی برجوان قولاغزلق طریقیله
بزه همراه اولدی بو جوان سپر با زوناوك اندازو سلحشور وبیش زور ایدیکه اون قوتلی
ارانك یانه کربش کچوردی یعنی اون زورلی ادم یاینی قوررلدی یاخود قورامزدی
وبو زینك زورلیلری ارقاسنی یره کتوره مزلردی حضرت شیخ جوانك خصوصنده
اغراق بیوردی اما بو جوان منعم ایدی وسایهٔ پرورده یعنی اناسی قوینندن طشره چقمامش
حضور وصفاده بیومش نه جهان کورمش ونه سفر ایلمش بهادرلرك کوسی اوازی
قولاغنه ایرممش وآتلیلرك قلیجی یلدراسنی کورممش * بیت * بیفتاده دردست دشمن اسیر *
بکردش نباریده باران تیر * بیفتاده ماضیدن قسم همزه یایه قلب اولمش دوشمامش دیمکدر
(در حرف صله (دست دشمن لامیه (اسیر بیفتاده نك مفعول صریحی (و دردست غیرصریحی
(باحرف صله و یاحرف ظرف (کرد کاف عجمك کسری ورانك سکونیله بونده اطراف دیمکدر
(شین ضمیر مذکور جوانه راجعدر (نباریده ماضیدن قسم فعل نفی مفرد غائب (باران فاعلی تیره
اضافتی بیانیه (محصول بیت) مذکور جوان دشمن النه اسیر واقع اولمامش حضرت شیخ
طرابلس فرنکنه اولدیغی کبی اطرافنه اوق یغموری یاغمامش حاصلی نه اسیر اولمش ونه صواش
کورمش * اتفاقی من واین جوان درپی هم دوان هران دیوار قدیم که پیش آمدی بقوت بازو
بیفکندی وهردرخت عظیم که دیدی بزورسرپنجه برکندی وتفاخرکنان کفتی * درپی هم
بری بریمزاردنجه (دوان صفت مشبهه دردویدندن یلرك دیمکدر (دیوارقدیم بیانیه (آمدی یاحرف
حکایه (بیفکندی یاحرف حکایه یقردی دیمکدر (درخت عظیمده بیانیه در (که حرف رابط
صفت (دیدی یاحرف حکایه (برکندی کاف عربك فتحیله ویاء حکایه ایله قوپردی دیمکدر
(محصول ترکیب) اتفاق بن بوجوان ایله بری بریمز اردنجه یلهکن ایدك یعنی یلوب کیدرکن
هراول اسکی دیوارکه اوکومزه کلوردی قوت بازو ایله یقاردی وهراولو اغاجیکه کوردی
زورسرپنجه ایله کوکندن قوپارردی وتفاخرایده رك دیرایدی * بیت * پیل کوتا کتف وبازوی
کردان بیند * شیرکوتا کف وسرپنجهٔ مردان بیند * پیل معروف (کو کاف عربك ضمیله قنی
دیمکدر عربیده این دیرلر (تاحرف تعلیل عربیده کی معناسنه (کتف کاف عربك فتحی وتانك
کسریله یاغرین معناسنه درفارسیجه شانه دیرلر (بازو قولدر آرشده دیرلر همزه نك فتحی ورانك
کسریله (کردان کاف عجمك فتحیله صفت مشبهه در کردیدندن دونهکن دیمکدر مراد جسالك
وچوکلك درزیرافیلك الی صومدر یعنی سائرحیوانلرك کبی دیزده اکلمز پس کردانلق صفتی بولنمز

ردشراح جمیعا

ردشمعی

بونی مصراع ثانی یه قافیه دوشورن فیله نسبت کتف وبازوی کردان مناسبتنی بیلمزیمش (کردان
کاف فارسیله صفتدر کردانیدندن دیبن بومد عاده خطا ایلمش زیرا کردان لازمدر دونهکن
دیمکدر وکردانیدن متعدیدر دوندرمك دیمکدر (بازوی کردان اضافتی بیانیه دردونهکن بازو
دیمکدر بعضیلر کاف عجمك ضمیله اوقودیلر کردك جمعی یعنی بهادرلر بویله اولنجه هیچ تأویله
احتیاج اولنمز زیرا حرف روی متحرك اولنجه حرف قیدك ماقبلنده اولان حرکت مختلف اولمق
جائزدر بونده ایسه حرف روی دالدر ومتحرکدر وحرف قید رادر پس ماقبلنك حرکتی مختلف
اولمق جائزدر نتکه فن قافیه یه عالم اولان واقفدر نتکه حضرت مولانا جامی قافیه رساله سنده
ایراد بیورمشدر (رباعی) کرسوز توام یك نفس آهسته شود (از دود دلم راه نفس بسته شود)
(دردیده ازان آب همی کردانم) (تاهرچه نه نقش تست ازوشسته شود) بورباعیده سینك ماقبلی
ایکی یرده مفتوح وبریرده مضموم واقعدر پس کاف عجمك ضمیله کردان اوقویانی ردایلین
مردوددر هم لفظ جهتندن هم معنی جهتندن (کف آیه درکه عربجه راحه دیرلر (واو حرف
عطف (سرپنجه پرمق اوجی پس کفی سرپنجه یه اضافت ایلین معنایه عالم دکل ایمش (مردانه
اضافتی لامیه در (مردان برینه کردان یازان سرپنجه یی کردانه اضافت ایلدکدن صکره معنایی
بویله تصور ایدوب دیر (والمعنی بالترکی ارسلان قنی تاپنجه اوجی دوندریجی آیایی کوره
بوتصوریده اوچ خطاسی واردر بلکه زیاده الفاظ قافیه تصویرنده وکفی سرپنجه یه اضافتده
وکردانی متعدی طوتمه سنده وسرپنجه یی کاف اضافی قیلوب دونوب مفعول به ایلمه سنده حاصلی
بوصورك معنادن هیچ وقوفی یوغیمش پس بویله کتابلره شرح یازمق نه زحمت ایدی بوشارحه
تابع اولوب الفاظ قافیه یی تبدیل ایلینده مناسبت بیلمزایمش (محصول بیت) فیل قنی تاکیم
بهادرلرك یغرینی وقولونی کوره یعنی بهادرلرك قوت وزوری نه مرتبه اولدیغنی کوره
زیرا بن انلردنم یا ارسلان قنی تاشیرمردلرك کف وسرپنجه سنی کوره یعنی شیرك هنری
نیجه ده در اما شیرمردلره نسبت مغلوبدر هنری واریسه کلسون بنمله پنجه طوتشسون
کورسون که کف وسرپنجه نیجه اولور * مادرین حالت بودیم که دوهندو از پس سنکی
سربرآوردند وقصد قتال ما کردند دردست یکی چوبی ودر بغل دیکری کلوخ کوبی جوان
را کفتم چه پایی * که حرف بیان (پس سنك لامیه (ویاحرف وحدت (قصد قتال ما
مصدرك مصدره اضافتیدر ولامیه (چوبی یاحرف وحدت (در حرف ظرف (بغل بانك وغینك
فتحه لریله قولتق دیمکدر عرب ابط دیر (همزه نك وبانك کسره لریله (دیکره اضافتی لامیه در
(کلوخ کوب وصف ترکیبیدر (کوبیدندن کلوخ کاف عربك ولامك ضمه لریله کسك که تارلاده
اولور (کوبی کوفتن دن اخذ ایلین سهو ایلمش (کلوخ کوبك ایکی کافیله وباسی فارسیلردر
دیبن قنی خطا ایلمش (یاحرف وحدت (پایی فعل مضارع مفرد مخاطب نه طورر سین دیمکدر
(محصول ترکیب) بزجوان ایله بو حالده ایکن ایکی هندو برطاشك اردندن باش قالدردیلر
وبزم قتالمزه یعنی بزمله مقاتله یه قصد ایلدیلر برینك النده براغج وبرینك قولتوغنده برکسك
ازجك اوجی توقفلی براغج جوانه دیدم نه اکلنورسین اشته ارلك دمیدر * بیت * بیار انچه داری
زمردی وزور * که دشمن بپای خود آمد بکور * بیار امردر (اریدندن اوردندن دینلر غلط
سویلشلر (داری فعل مضارع مفرد مخاطب (مردی یاحرف مصدر (که حرف تعلیل (دشمن
مبتدا (باحرف مصاحبت (آمده متعلق (پای خود لامیه (بکور باحرف صله (آمده متعلق
جملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (بکورك تقدیری بکورش در (محصول بیت) جوانه دیدم کتوراول
نسنه یه که مالك سین ارلکدن وزوردن یعنی ارلق وبهادرلق وقتیدر زیرا دشمن کندی اباغیله

رد سروری
رد سروری
کرد کافك ضمیله در للطابع
رد سروری
ردسروری
رد سروری
ردشمعی
ردسرروی
ردابن سیدعلی
ردابن سیدعلی وسروری

قبرینه کلدی یعنی اولجك برار بکورش تقدیراید نه دخل ایدن ذره مقداری معنایه دخولی
ردسروری
بوقدر *نیرو کمان رادیدم ازدست جوان افتاد ولرزه براستخوان *استخواندنصکره برافتاد تقدیر
اولنور (بوتقدیره قایل اولین سجع احوالن بلمزامش (محصول ترکیب)کوردم که جوانك
اوق ویای الندن دوشدی وکوکنه دترمه دوشدی یعنی خوفندن اندامنه لرزه دوشدی *بیت*
نه هر که موی شکافد بتیر جوشن خای *بزور حملهٔ جنك آوران بدارد پای *نه حرف نفی معناده
مصراع ثانی یه مصروفدر (حاصلی (بدارد فعلنه مقیددر (هر که اصلنده هر کس که در نتکه
مکرر بیان اولندی (شکاف فعل مضارع مفرد غائب یارر دیمکدر (موی مفعول صریحی (و بتیر
غیرصریحی (جوشن خای بیانیه (جوشن خای وصف ترکیبیدر خاییدندن جوشن چینیجی
(یعنی جوشن برتیجی ودلیجی تیر دیمکدر (باحرف مصاحبت (زور حملهٔ جنك آوران لامیه لر در
(جنك آور وصف ترکیبیدر جنك کتوریجی (یعنی صواشجی معناسنه بهادردن کنایتدر (الف
ونون ادات جمعدر (بدارد فعل مضارع مفرد غائب (پای مفعول صریحی (و بزور غیرصریحی
(محصول بیت) اویله دکلدر هر کیمسه که جوشن چینیجی تیرایله قیل یره یعنی استاد تیرانداز اوله
جنك آورلرك حمله سی زورینه ایاق طوته یعنی تحمل ایلیه یعنی هر استاد تیرانداز وسلحشور
صواش میداننده ثابت قدم اولوب پایدار اولماز * چاره جزآن ندیدم که رخت وسلاح وجامه
رها کردیم وجان بسلامت بردیم (محصول ترکیب) اندن غیری چاره کورمدك که اسباب وراغی
ولباسی ترك ایلدك وجانی سلامته ایلتدك یعنی مالملکمزی ویرمکله اولمکدن خلاص بولدق
* قطعه * بکارهای کران مرد کاردیده فرست * که شیر شرزه در آرد بزیر خم کمند * باحرف
صله (کارهای کرآن بیانیه (کران کاف عجمك کسریله اغر دیمکدر ثقیل معناسنه (امابونده
عظیم معناسنه در (مرد کاردیده بیانیه ایش کورمش اردیمکدر (فرست فانك ورانك کسریله
وسینك سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر (فرستیدندن (فرستادندن دینلر غلط سویلمشلر
ردابن سیدعلی وسروری
(که حرف تعلیل (شیرشرزه بیانیه شرزه یاوز لفندن دیش صریدن جانور (در حرف تأکید
(آرد فعل مضارع مفرد غائب کتوره دیمکدر (باحرف صله (زیر خم کمند لامیه لر در (زیرالت
معناسنه در عربیجه (تحت دیرلر (خم خانك فتحیله بوکلمدر (میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر
بونده حلقهٔ کمند مراددر (محصول بیت) عظیم ایشلره ایش کورمش مجرب روزکار کیمسه
کوندر تا کیم شیرشرزه یعنی کوکرمش ارسلان کبی بهادر پهلوانلری کمندی حلقه سی آلتنه
کتوره. شکار ایلیه اول زمانده الات حربك بریسیده کمند ایمش حاصلی اولو مصلحتلره تجارب
کثیره ایله مجرب کیمسه لر کوندر کار کورمش ناآزموده کوندرمه خطاب عامدر * جوان اکرچه قوی
بال وپیلتن باشد * بجنك دشمنش ازهول بکسلد پیوند * قوی بال وصف ترکیبیدر قوی حال
معناسنه در زیرا بال بونده حال و بوی و بوس معناسنه اولمغه متحملدر (قول اولمقده ممکندر بازو
معناسنه (اماهیبت معناسنه نه عربی ونه فارسی لغتلرده وار (پیلتن وصف ترکیبیدر فیل جثه لی
دیمکدر عظیم جسمدن عبارتدر (باحرف ظرف (جنك دشمن لامیه در وشین جوانه راجعدر (هول
ردسروری وشمعی
هانك فتحیله خوف معناسنه در (باحرف تأکید (کسلد کاف عجمك ضمیله و کسریله وسین
ولامك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر (کسلیدندن لازم ومتعدی کلور (بونده متعدیدر
(کسیختن دن اخذایدوب لازمدر دین ایکی قولنده یله خطا ایلمش (تکیم تحقیق معنادن معلوم
ردسروری
ا یسردر (پیوند بونده اته اورقلری پیوندر کوسنك معناسنه (رومده اوزدی کوسنکی دیدکاری
کبی قمق مفاصلنده (انارده بکسیخت پیوند (و بکسلد پیوند دیرلر (پس بونده پیوندی بند
معناسنه اخذایدوب اکله شرح ایلین زیاده فاسد شرح ایلمش زیرا انلراکی بندایله تعبیرایدرلر

مثلا

(مثلا بند انکشتان دیرلر برمقلرده اولان بوغملره (پیوند انکشتان دیمزلر (سائر اعضاده ده تعبیر
بویله در (محصول بیت) جوان اکرچه قوی حاللی و بویلی بوسنلی ومحکم قوللی وقناتلی اولور
وفیل کوده لی وجسامتلی یعنی مجسم وعظیم جثه لی اولور دشمن جنکنده اول جوان قورقودن
رد سروری
اوزر کوسنکی یعنی قرارایدر چار (مصراع ثانینك ترکیبجه معناسی دشمن جنکنده انك قورقودن
اوزبلور آکی دیین معنانك بلن اوزمش الله رحمت ایلیه (مجموع بیتك معناسی جوان اکرچه مهابتلو
وقوتلو دخی ایری کوده لو اوله اول کیمسه دشمن جنکندن خوفندن پیوندی قرار اکر اباعنده
پیوند اولسه دیین عجبا اویور کیمی سویلدی بومعنایی عفی الله عنه * نبرد پیش مصاف آزموده
ردشمعی
معلومست *چنان که مسئله شرع پیش دانشمند * نبرد نونك وبانك فتحه لریله ورانك سکونیله
جنك دیمکدر صواش معناسنه مبتدادر (پیش مصاف ازموده تقدیری پیش مرد مصاف
آزموده در (مصاف میمك ضمیله نبرد له مرادفدر (مصاف ازموده جنك صنامش یعنی جنکه
کرمش وچیقمش دیمکدر مجرب حروب معناسنه (معلومست خبرمبتدادر (مسئلهٔ شرع وپیش
دانشمند لامیه لردر (محصول بیت) جنك صنامشك قتنده جنك یعنی صواش کورمش وصواشه
کرمش وچیقمش کیمسه قتنده حرب وقتنده معلوم در شویلکه مسئله شرع دانشمند قتنده
معلومدر یعنی اهلنه هرنسنه اشاندر *حکایت * توانکرزادهٔ را یدم برسر کور پدرش نشسته
وبادرویش بچهٔ مناظره درپیوسته که صندوق تربت پدرم سنکینست وکتابهٔ رنکین
وفرش رخام انداخته وخشت فیروزه در وساخته بکور پدرت چه ماند خشتی وفراهم آورده
فیروزه معرب پیروزه دد
للطابع
ومشتی دوخاك بران پاشیده درویش پسراین بشنید وکفت خاموش که تاپدرت زیراین سنك
کران برخود بجنبیده باشد پدرم ببهشت رسیده باشد درخبرست (موت الفقرآء راحة * توانکرزادهٔ
(همزه سی وحدت ایچوندر دیین یاوه سویلمش (بلکه یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل در
ردشمعی
(رادات مفعول (کور کاف عجمك ضمیله قبردر (سر کور لامیه قبراوجی دیمکدر (پدره اضافت بنه
لامیه در (شین توانکرزادیه راجعدر (باحرف مصاحبت (درویش بچه درویش یاوریسی (یعنی
اوغلنجغی (بچهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (بچه برینه زاده یازانلر صحیح نسخه لره مخالف
ردابن سیدعلی وسروری
یازمشلر (درحرف تأکید (پیوسته اولشدرمش یعنی ایصال ایلمش (که حرف بیان (صندوق
صادك ضمیله فصیحدر مراد قبراوزره یاپدقلری صندوقدر (تربته وتربتك پدره (و پدرك میم
متکلمه اضافتلری لامیه لردر (سنکینست عبارتی همزهٔ مجتلبه ایله یازانلر املادن اکادکلر ایمش
رد شراح جمیعا
(یاحرف نسبت (ونون حرف تأکیددر سنکه منسوب یعنی طاشدندر (کتابهٔ رنکین بیانیه (مراد
قبرطاشلرینه یازیلن نسنه در (فرش رخام بیانیه (رخام رانك ضمیله مرمره دیرلر (خشت کرپیچ
(پیروزه یه اضافتی بیانیه (درحرف ظرف (اوضمیری (رخامه راجعدر مراد بودر که قبرینك
مرمری فیروزه ایله مرصعدر (وساخته بو که قرینه در (لیکن خشت عبارتنده مسامحه ایلمشدر
زیرا فیروزه خرده اولور (خشت اولمق مرتبه سنده ایری اولماز (بعض نسخه ده در وساخته
یرینه (درو برده واقعدر بنه مراد ترصیعدر (باحرف صله (کورپدرت لامیه (ماند فعل
مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده کورپدره راجع ضمیردر بکزر دیمکدر (مانیدندن مشتق
ردابن سید علی وسروری
(مانستن دن دینلر سهوایلمشلر (چه ماند استفهام انکاریدر (یعنی بکزمز دیمکدر (خشتی یاحرف
وحدت (فراهم آورده بریره کتورلمش (مشتی (یاحرف وحدت (برو یعنی خشتك اوزرینه
(پاشیده اسم مفعولدر صاچلمش معناسنه (درویش زاده یعنی درویش بچه (خاموش فعل
امر مفرد مخاطب اسم دیمکدر (که حرف تعلیل (زیراین سنك کران لامیه وبیانیه در (کران اغر
معناسنه در (باحرف تأکید (جنبیده اسم مفعولدر دپرنمش معناسنه (موت لفظا مرفوع مبتدا

(فقرایه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (راحة لفظا مرفوع خبر مبتدادر (محصول ترکیب
بر توانکر زاده یعنی بر اکابر زاده کوردم که باباسنك قبری اوجنده اوتورمش و بردرویش زاده ایله
مناظره اولاشدرمش یعنی بحث ایدر که بنم بابامك قبری صندوقی طاشدندر واوزرنده رنکین
وملون خط یازلمشدر یعنی تاریخ وفاتی وغیری نسنه سی التون صو یله یازلمشدر نتکه عادت
بویله در واطرافنده مرمر فرش دوشنمش یعنی هجا طاشلری والواح قبر پیروزه ایله مرصعدر
سنك بابانك قبرینه نه بکزر یعنی بکزمز برایکی کرپیچ بریره کتورلمش یعنی برایکی کرپیچ چاتلمش
وبرایکی آوج طپراق اوستنه صاچلمش یعنی برایکی آوج طپراق اوستنه دوکلمش درویش
بچه بو سوزینی ایشتدی ودیدی ایسم اول که تا سنك بابانك بو آغر طاشك التنده کندی
کندینه قیلدامش اوله بنم بابام جنته واصل اولمش اولور زیرا حدیث شریفده بیورر که
فقرانك اولومی راحت و حضوردر زیرا برنسنه لری یوقدر که انك حسرتیله چکیده لر
* بیت * خر که کمتر نهند بروی بار * بره آسوده تر کند رفتار * که حرف رابط صفت (وی
ضمیری خره راجعدر (بار یوك (باحرف ظرف (ره رانك فتحیله راهدن مخففدر (اسوده
دینلمش دیمکدر راحت معناسنه (ترادات تفضیلدر اسوده رك دیمکدر یعنی حضورلیرك وراحتلیرك
(رفتار یوریش دیمکدر (خر مبتدا (ومصراع ثانی خبری (محصول بیت) خر که اوزرینه
یوکی ازرق قوبار یعنی یوکی که ازرق ویینی رك اوله یولده اسوده رك رفتار ایدر یعنی یینی رك
یورر حاصلی یوکی خفیف اولمغله کندی چو یکرك یورر * قطعه * مرددرویش که بارستم فاقه
کشید * بدرمرك همانا که سبکبار اید * مرددرویش بیانیه (که حرف رابط صفت (بارستم فاقه
لامیه و بیانیه در فقر ظلمی یوکی دیمکدر (باحرف صله در (مرك لامیه در مجازا (همانا کانه
معناسنه بکزر دیمکدر (که حرف بیان (سبکبار وصف ترکیبی اقسامندندر یینی یوکلی دیمکدر
زیرا سبك یینی دیمکدر (وبار یوکدر (محصول بیت) مرد درویش که فقر جوری وجفاسی یوکنی
دنیاده چکدی یعنی دنیاده فقر آتشنه یاندی و یاقلدی بکزر که موت قپوسنه یینی یوکلی کله حاصلی
دنیاده متوغل دکلدر که حساب وعذاب یوکلرینی چکوب کتوره نتکه شاعر بیورمشدر (مصراع)
بانعمه اودون هرکشی بوندن ایلدرلر * وآنکه در نعمت ودر راحت واسایش زیست * مردنش
زین همه شك نیست که دشوار اید (محصول بیت) اما اول کیمسه که نعمت و راحت وآسایشده
دیرلدی و یکنـدی اول کیمسه نك اولمسی بونلرك جمیعندن یعنی نعمت وراحت وآسایشدن شك
یوقدر که مشکل کلورزیرا اوته سنك حالی معلوم دکلدر حاصلی موت الفقراء راحة * بهمه حال اسیری
که زبندی برهد * بهترش دان زامیری که کرفتار اید * اسیری یا حرف وحدت (که حرف رابط
صفت (بندی یاسیده حرف وحدتدر نسبت دیین خطا سویلمش (برهد فعل مضارع مفرد غائبدر ردسروری ردشمعی
(رهیدندن قورتیله دیمکدر مضارعدر رهانیدندن دیین خطا ایلمش (بهترش شین اسیره راجعدر
(امیری یاسی حرف وحدت (کرفتار مبتلا دیمکدر (محصول بیت) جمیع احوالده براسیر که بربنددن
خلاص بولوب قورتیله انی سن یکرك بیل بر بکدن که بربنده کرفتار ومبتلا اوله حاصلی محبوس
بکدن حبسدن خلاص بولمش بنده یکرکدر * حکایت * بزرکی راپرسیدم ازمعنای این حدیث که
(اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك) کفت بحکم آن که هران دوشمنکه باوی احسان کنی دوست
کردد مکر نفس که چندان که مدارایش کنی مخالفت زیادت کند * اعدی اسم تفضیلدر عدا یعدودن
تجاوز معناسنه اظلم دیمکدر (عدو فعولدر فاعل معناسنه صدیقه مقابل انده مذکر ومؤنث برابردر
اسم جنسدر جمیع مفامده زیرا اسم تفضیل تعدد اقتضا ایدن شبئه مضاف اولور معرفه اولدقده
(اعدی تقدیرا مرفوع مبتدا (وعدوك مضاف الیه نفسك لفظا مرفوع خبر مبتدادر مراد نفس اماره در

(التی اسم موصول مفرد مؤنث محلا مرفوع صفت نفسدر (بین مقدر ثبتت ویا کانت فعلنه متعلق
مضاف اولمشدر جنبیك یه که جنبك تثنیه سیدر حالت جرده (وجمله ظرفیه نك اعرابدن
محلی یوق صله سیدر اسم موصولك (کفت بزرك دیدی (بحکم آن که اول سببله که (محصول ترکیب
حضرت شیخ بیورر براولیه بو حدیثك معناسندن سؤال ایلدم که سنك دشمنلر یکك دشمنزکی
وظالمرکی نفسك درر که ایکی پهلوك بیننده در (یعنی دائما سنکله اولوب وسندن برنفس منفك اولمیان
نفس امارکدر دیدی اول سببله اعدای عدوکدر که هر آن اول دشمنه که احسان ایلرسین سکا
دوست اولور (الانفس بویله دکل بلکه هرنقدر که مدارا ورفق اکه زیاده ایدرسین اول سکا مخالفتی
زیاده ایدر * قطعه * فرشته خوی شود آدمی بکم خوردن * وکر خوری چو بهایم بیوفتی
چو جماد * فرشته خوی وصف ترکیبیدر ملك خویلی وعادتلی دیمکدر (با حرف مصاحبت
(کم بونده از معناسنه در (خوردن مصدر در اکل معناسنه قلت اکلله دیمکدر (بهایم بهیمه نك
جمعیدر چارپا حیوانات معناسنه در (با حرف تأکید (بیوفتی اصلی اوفتیدر با مقارنتیله همزه یایه
قلب اولمشدر نتکه سابقا بیان اولنمشدر فعل مضارع مفرد مخاطب در (اوفتیدندن دوشرسین
دیمکدر (اوفتادندن دیین خطا ایلمش (جماد جیمك فتحیله ازدیاد اوزره اولمیان اشیاده مستعملدر ردسروری
یعنی بیومیان وآرتمیان اشیاده (محصول بیت) آدمی قلت اکلله فرشته خویلی اولور (یعنی خلوق
وملایم اولور وعبادت وطاعته چابك اولور غائبدن مخاطبه التفات ایدوب بیورر واکر حیوانات کبی
چوق یرسك جماد کبی یقلوب دوشرسین نه عبادته مالك اولورسین ونه طاعته (حاصلی قلت اکل
وشرب انسانی ملکیت صفتلرینه ایصال ایدر وکثرت حیوانیت * مراد هرکه برآری مطیع
امر توشد * خلاف نفس که کردن کشد چو یافت مراد * (مرادهر که بیانیه (مراد مفعول برآری در
(هرکه اصلنده هرکس که در که حذف وایصال طریقیله که حرف ایکن اسم اولدی (بر حرف تأکید
(آری فعل مضارع مفرد مخاطبدر (آربدندن که مخففدر آوریدندن (مطیع امر اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (وتوبه اضافت لامیه در (خلاف نفس مصدرك فاعلنه ویا مفعولنه اضافتیدر
(که حرف بیان (کردن کشد بیون چکر (یعنی سرکشلك وعناد ایدر (محصول بیت) هر کیمسه نك
که مرادینی حاصل ایلیه سین سنك امرکه مطیع اولور اما نفس ظالم بونك خلافنجه در که کردن کش
ومعاند اولور چونکه مرادین بولدی (یعنی هرنقدر که رعایت ایلسك مطیع فرمانك اولماز
(بلکه طغیانی زیاده اولور (منه سنده خلاف نفسه مضاف دکلدر دیین عجب کج طبع ایمش ردشمعی
* جدال سعدی بامدعی در بیان توانکری ودرویشی * یکی درصورت درویشان نه برسیرت ایشان
درمحفلی * محفلی نك ماقبلنه ومابعدنه (دیدم عبارتی زیاده ایدنلر زائد ایلمشلر * نشسته وشنعتی ردشراح جمیعا
در پیوسته ودفتر شکایت باز کرده وذم توانکران آغاز سخن بدینجا رسانیده که درویشانرا دست
قدرت بسته است وتوانکران راپای ارادت شکسته * محفل مجلس (و یا حرف وحدت (شنعت
رسوایلق (ویا حرف تنکیر حرف وحدت دیین اصابت ایلامش (در حرف تأکید (پیوسته ماضیدن ردشمعی
قسم مفرد غائب اولاشدرمش یعنی مجلسه اضافت ایلمش حاصلی شنیع وفضیح کلمات ایلکه
باشلمش (پس دخی برشنعته اولاشمش دیین خیلی شنعت ایلمش (اغاز دن صکره برکرده مقدر در ردشمعی
(محصول ترکیب) بریسی درویشلر صورتنده اما انلرك اخلاق وسیرتنده دکل بر مجلسده اوتورمش
واوردیغی مجلسه شناعت وفضاحت ایصال ایلمش یعنی قبیح سوزلر سویلمکه باشلمش وشکایت
دفترینی آچمش یعنی شکایته باشلمش واغنیانی ذم ایلمکه اغاز ایلمش سوزی بو مرتبه یه
ایرشدرمشکه فقرانك ودرویشانك دست قدرتی بغلیدر یعنی برنسنه یه مالك وقادر دکللردر
واغنیانك ارادتی ایاغی شکسته در یعنی درویشلره ارادت ومحبتلری یوقدر حاصلی فقرایه

اوزره دکللردر شکسته دن صکره براست مقدردر * بیت * کریمان را بدست اندر درم
نیست * درم داران عالم را کرم نیست * کریمانرا را ادات تخصیص (بدست اندر یعنی اندردست
(اندر بانك معنای ظرفیتنی تأکیدایدر (درم دار وصف ترکیبیدر مالدار معناسنه والف ونون ادات
جمعدر (عالمه اضافتی لامیه در (ورا حرف تخصیص (محصول بیت) کریملرك الده درم یوق
یعنی کریم طبع اولنلرك سرمایهٔ کرمی یوق یعنی اقجه یه مالك دکللر وعالم درم دارلرینك کرمی یوق
یعنی ماله مالك اولنلرك طبع کرمی یوق حاصلی کریملرك مالی یوق مالدارلرك کرمی یوق * مرا که
پروردهٔ نعمت بزرکانم این سخن ناپسند آمد کفتم ای یار توانکران دخل مسکینانند و ذخیرهٔ کوشه
نشینان ومقصد زایران وکهف مسافران ومتحمل بار کران از بهر راحت دیکران دست تناول بطعام
آنکه برند که متعلقان وزیر دستان بخورند وفضلهٔ مکارم ایشان بارامل و پیران واقارب وجیران
رسیده * مرا بکادیمکدر (را ادات مفعول (که حرف رابط صفت (پروردهٔ نعمت بزرکان لامیه لردر
اولولرك نعمتی پرورده سی یعنی بسلنمشی (میم ضمیر متکلم (ناپسند نامعقول بعض نسخه ده سخت آمد
دیمش (توانکران مبتدا (دخل مسکینان لامیه وخبر مبتدا (دخل کشینك خارجدن ملکنه
داخل نسنه در اقچه وغیری نسنه (ذخیرهٔ کوشه نشینان لامیه در دخله معطوف (ذخیره ازقدر
(مقصد زائران لامیه در (مقصد اسم مکاندر ضرب بابندن (زائران زائرك جمعیدر زیارت ایدیجی
معناسنه (کهف مسافران لامیه کهف مغاره در بونده ملجاء مراددر صغناجق یردیمکدر (متحمل
بار کران لامیه و بیانیه در (بارکران آغر یوك دیمکدر (بهر راحت دیکران لامیه لر در غیریلرك
راحتیچون دیمکدر (دست تناول لامیه در مجازا طعام ییمك ایچون ال اوزاتمق (بطعام باحرف
صله (آنکه کاف عجمیله آنکاهدن مخففدر اول وقت یمکدر (برند بانك ورانك فتحه لریله فعل مضارع
جمع غائبدر ایلدرلر یعنی صونارلر (که حرف بیان (زیردست رانك سکونیله وصف ترکیبی اقسامندندر
ال آلتنده اولنلر قول کبی وخدمتکار کبیلر (والف ونون ادات جمعدر (فضلهٔ مکارم ایشان
لامیه لردر (فضله زیاده ارتق معناسنه (مکارم مساجد کبی منتهاء جموع وزنی اوزره در مفردی
مکرمت کلور ایکی میمك فتحی ورانك ضمیله ایلك دیمکدر کرم واحسان معناسنه انلرك نعمتنك فضله سی
دیمکدر (باحرف صله (ارامل ارملك وارمله نك جمعیدر زوجه سی اولن یعنی وفات ایدن ار
ارمل دیرلر وزوجی وفات ایدن زنه ارمله (اقارب منتهای جموعدن اکابر کبیدر یقین اولان خصملر
(اقارب جمع اقربا واقربا جمع قریب دیین احوال جموعی قیاسی ظن ایلمش (جیران جمع
جاردر قوکشیلر دیمکدر (بعض شارح کلستانك نیجه لغتلرینی کاه فارسی عبارتیله شرح ایلر وکاه
ترکی (غرابت بونده در که غیرینك ترکیله وفارسیله شرح ایلدیکنه دخل ایدر (محصول ترکیب) بکا که
اولولرك نعمتی پرورده سیم بو کیسه نك سوزی نامقبول کلدی یعنی سوزین بکنمدم دیدم ای یار
اغنیا مساکینك معنی یعنی کلوریدر وکوشه نشین اولان فقرانك ذخیره لریدر وزیارتجیلرك مقصدیدر
یعنی زائرلر انلرك انعام واحسانه قصد ایدوب واررلر ومسافرلرك صغناجق وقونجق یرلری
حاصلی مسافرخانه لریدر وغیریلرك راحتیچون آغر یوکه متحمللردر یعنی فقرا ومساکین حضور
وصفا سورمك ایچون زحمت اختیار ایدرلر اللرین طعامه اولوقت صونارلر که متعلقلری واللری
آلتنده اولان قوللری وخدمتکارلری ییمك ییه لر وانلرك نعمتنك فضله سی یعنی زیاده سی طول
عورتلره و پیرلره وخصملره وقوکشولره ایرشمش اوله حاصلی بونلرك جمعنه طعاملری واصل
(اولمانیجه کندیلری طعامه ال صونمازلر * نظم * توانکرانرا وقفست ونذر ومهمانی * زکات
وفطره واعتاق وهدی وقربانی * توانکرانرا را حرف تخصیص (نذر ادق معناسنه در یعنی
برکیسه برنسنه یی فقرایه ویا امیرلره ویا علمایه ادار (مهمانی یاحرف مصدر قونقلق دیمکدر

ردشمعی
ردسروری

(فطره رمضان بیرامنده فقرایه ویردکلری بغدای وسائر نسنه (اعتاق افعال بابندن مصدر در
قول ازاد ایلمك (هدی هانك فتحیله ودالك سکونیله حرم شریفه اهدی اولنان طوار در قیون
وصغر ودوه کبی نسنه (قربانی یاحرف نسبت قربانه لایق طوار هرنه ایسه (محصول بیت)
اغنیانك وقفی ونذری وقونقلغی وزکاتی وفطره سی وقول وجاریه ازاد ایلمه سی وهدیی
وقربانی وار یعنی مذکورلرك جمعنه مالکلردر (معلوم اوله که مصراع اول سکته له اوقونور
بو نظمه رباعی دینلر زیاده خطا ایلدیلر * توکی بدولت ایشان رسی که نتوانی * جزاین دورکعت
وآن هم بصد پریشانی * کی وقتدن سؤالدر استفهام انکاری طریقیله نجن دیمکدر (با حرف
صله (دولت ایشان لامیه انلرك دولتنه دیمکدر (رسی فعل مضارع مفرد مخاطب ایریشیرسین
دیمکدر (که حرف تعلیل (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادر دکلسین دیمکدر (دورکعت
اقل صلاندن کنایتدر زیرا نمازایکی رکعتدن اکسك اولمز (پریشانی یاحرف مصدر (محصول بیت)
سن اغنیانك بو قدر خیراتیله دولتنه نجن واصل اولورسین که قادر دکلسین بو ایکی رکعت نمازدن
غیری به آنیده بوز پریشانلغله زیرا فقر واحتیاجله صفای خاطر بولنمز صفای خاطر بولنمایجق
صفای صلات بولنمز * اکرقدرت جودست واکرقوت سجود توانکران را به میسر می شود که مال
مزکی دارند وجامهٔ پاك وعرض مصون ودل فارغ وقوت طاعت درلقمهٔ لطیفست وصحت عبادت
درکسوهٔ نظیف پیداست که ازمعدهٔ خالی چه قوت آید وازدست تهی چه مروت وازپای بسته
چه سیر آید وازشکم کرسنه چه خیر * قدرت جود مصدرك مفعولنه اضافتیدر سخایه قدرت
دیمکدر (قوت سجودده بویله (که حرف تعلیل (درمال مزکی بیانیه مزکی اسم مفعولدر تفعیل
بابندن زکاتی چیقمش مال مطهر معناسنه (عرض مصون بیانیه مصون اسم مفعولدر صان
یصون دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن (قوت طاعت مصدرك مفعولنه اضافتیدر
ومبتدا (در حرف ظرف (لقمهٔ لطیف بیانیه وخبر مبتدا در (صحت عبادت مصدرك فاعلنه
اضافتیدر ومبتدا (درحرف ظرف (کسوهٔ نظیف بیانیه وخبرمبتدادر (پیداست مبتداء
محذوفه خبر در تقدیری این معنی ویا این حال پیداست (که حرف بیان (معدهٔ خالی بیانیه
معده میمك فتحی وعینك کسریله ومیمك کسری وعینك سکونیله انسانده شردن بریسیدر
حیوانده شکم (کرسنه بیانیه در بعض نسخه ده شکم برینه دست واقعدر بوتقدیرجه اضافت
لامیه اولور اجك الندن دیمکدر (محصول ترکیب) اکرسخایه قدرت واکر سجوده یعنی عبادته
قوت اغنیایه فقرادن یك میسر اولور زیرا مال مزکاری وار یعنی زکاتی ویرمکله مالللری پاك
وطاهردر ولباسلری پاك وعرضلری جردن وفسق وفجوردن مصون ومحفوظدر وکوکللری
تشویش نان وجامه دن فارغ وقوت طاعت لقمهٔ لطیفه ده در وصحت عبادت کسوهٔ نظیف
وطاهرده در معلوم وظاهر در که معدهٔ خالیدن نه قوت یعنی معده خالی اولیجق عبادت
وطاعته مجال قالماز وبوش الدن نه مروت کلور وبغلو ایقدن نه سیر کلور یعنی وجه معاشله
مقید اولان کیمسه سیره کیده مز زیرا انکله مقیددر واج قرندن ویاآج کیمسه نك الندن نه خیر کلور
(جمیعا بونلر معدهٔ خالی یه معطوفدر استفهام انکاری طریقیله حاصلی هپ بونلر ظاهر وهویدادر
صحت عبادتی مبتدا وپیداست لفظنی خبر طوتوب معناسنی عبادتك صحتی پاك لباسده ظاهر در
دیین عجب ناپاك سویلمش * قطعه * شب پراکنده خسبدان که پدید * نبود وجه بامدادانش *
شب ظرف زمان (خسبد فعل مضارع مفرد غائب خسبیدندنکه مشترکدر یاتمق واویومق
بننده (پراکنده باوکاف عجمك فتحه لریله طاغق دیمکدر پریشان معناسنه پرکنده ده دیرلر (آن که
آنکس که تقدیرنده در نتکه مکرر ذکر اولندی (پدید باء عجمك فتحیله اوقور عجم امارومیلر باء عربك

ردشراح جمیعا

ردشمعی

مصراع ثانی یه مرهوندر آشکاره (نبود فعل نفی مستقبل اولمیه دیمکدر (وجه بامداد لامیه وجه
بونده خرج معناسنه در (بامدادان و بامداد ایرته دیمکدر (شین مصراع اولده که یه راجعدر
(محصول بیت) کیجه پریشان و بی حضور یاتور واویور اول کیمسه که انک آشکاره اولمیه ایرته
خرجلغی یعنی ایرته خرجنه جمعی اولیان کیمسه کیجه تشویشدن نه یته بیلور ونه اویویه * مور کرد
آورد بتابستان * تافراغت بود زمستانش * مور مبتدا (کرد آورد کاف عجمک کسریله بونده
جمع معناسنه در (آورد فعل مضارع مفرد غائب اکیسینک ترکیبندن جمع ایلر معناسی چیقر خبر
مبتدادر (با حرف ظرف (تابستان یاز معناسنه مستعملدر اصلنده تاب حرارت واسیجق
معناسنه در (وستان مدخولنک کثرتنی افاده ایدر کلستان و بهارستان ونکارستان کبی پس اصل معناسی
اسیلک دیمکدر اسماء منقوله دندر (تا حرف تعلیل (فراغت مصدردر دلالت وزنی اوزره (زمستان
قیش فصلنه دیرلر (تابستان یاز فصلنه دیدکلری کبی (اصلنده زم زانک فتحیله صوغه دیرلر (وستان
بنه سابق کبیدر پس اصل معناسی صوقلق دیمکدر (زمستان فراغتک ظرف زمانیدر درزمستان
تقدیرنده (شین معناده فراغنه مقیددر (محصول بیت) قرنجه یازین لوازمنی جمع ایدر تا کیم
قیشک فراغتی اوله یعنی آسوده حال اولوب حضور ایلیه * فراغت بافاقه نپیوندد وجمعیت درتنک
دستی صورت نبندد یکی تحرمهٔ عشابسته ودیکری منتظر عشا نشسته هرکز این بدان کی ماند*
فراغت مصدر در دلالت وزنی اوزره بونده مبتدادر (باحرف مصاحبت نپیوند ده متعلق (فاقه
فقر (نپیوندد فعل نفی مستقبل مفرد غائب خبر مبتدادر حاصل اولماز یعنی جمع اولماز (جمعیت مبتدا
یعنی جمعیت خاطر (در حرف ظرف (تنک دست وصف ترکیبیدر (و یا حرف مصدر (نبندد
ردابن سید علی وسروری
خبر مبتدادر (صورت مقدم مفعولی (تحرمه تفعیل بابندن مصدر در یاء مصدر حذف اولنوب
بدلنه تاویرلمشدر بابک وجودیله تایی جمع ایدنلر غالبا بو قاعده دن آکاه دکللرایمش (عشابه کسر عینله
اضافتی لامیه در (تحرمه تکبیرة الافتتاح وعشا بونده اخشام نمازیدر (منتظر عشا اسم فاعلک
مفعولنه اضافتیدر (عشا عینک فتحیله اخشام طعامی (این یعنی منتظر عشا (باحرف صله
(آن یعنی صاحب تحرمه (ماند فعل مضارع مفرد غائب بکزر دیمکدر (محصول ترکیب) فراغت
فقره متصل اولمز یعنی فقر ایله حاصل و جامع اولمز و جمعیت خاطر ال طارلغنده صورت بغلمز
یعنی ایکیسی بریرده جمع اولمز برسی تکبیرة الافتتاحه ال بغلمش یعنی شروع ایلمش و بری عشایه
منتظر اوتورمش یعنی اخشام طعامی نه یردن پیدا اولور دیو هر جانبه متوجه اوتورمش حاصلی
غنی فراغت قلب ایله عبادت وطاعته شروع ایلمش اوله وفقیر نمازه شروع ایلیوب اخشام یمکی نه
یردن کلور دیو منتظر اولمش اوله هیچ بو فقیر اول غنی یه بکزرمی استفهام انکار بدر یعنی بکزمز
* بیت * خداوند روزی بحق مشتغل * پراکنده روزی پراکنده دل * خدا وند روزی لامیه
صاحب رزق دیمکدر مبتدا (بحق مشتغله متعلقدر (که خبر مبتدادر واسم فاعلدر افتعال بابندن
(پراکنده مبتدا طاغق دیمکدر (روزی فاعلی (پراکنده دل خبر مبتدا (ودل فاعلی (محصول بیت)
رزق صاحبی اولان غنی حقه وعبادت وطاعت صفای قلب ایله وفراغت خاطر ایله مشغولدر اما
رزقی پریشان وپراکنده اولان فقیر نه عبادتی عبادت ونه طاعتی طاعتدر اولور زیرا پراکنده دل
وپریشان خاطر اولمغله صحت عبادت بولمز * پس عبادت اینان بمحل قبول نزد یکترست که جمعند
وحاضر نه پریشان وپراکنده خاطر که اسباب معیشت ساخته وباوراد وعبادت پرداخته عرب
کوید (اعوذ بالله من الفقر المکب ومجاورة من لا احب ودرخبرست (الفقر سواد الوجه فی الدارین)
کفتا نشنیدهٔ که پیغمبر علیه الصلوة والسلام کفت (الفقر فخری) کفتم خاموش که اشارت خواجهٔ
عالم بفقر طائفه ایست که مردان میدان رضااند وتسلیم تیر قضا نه اینان که خرقهٔ ابرار پوشند ولقمهٔ

ادرار فروشند * پس بونده شرط محذوفک جوابنه داخل اولان فا معناسنه در (عبادت اینان مصدرک
فاعلنه اضافتیدر اغنیایه اشارتدر (بمحل قبول با حرف صله (نزدیکتره متعلقدر واضافت بیانیه
(عبادت مبتدا (ونزدیکتر خبری (که حرف تعلیل (جمعند یعنی اغنیا جمعی انلره اسناد مجازادر
قلبلری مجموع اولوب پریشان اولمدیغیچون (که حرف تعلیل (اسباب معیشت لامیه ومبتدا (ساخته
رد سروری
خبری ماضیدن قسمدر وفاعلی اغنیادر پس اسم مفعول دیین معلومدر که اسم مفعول معناسنی
ملاحظه ایلمزایمش (با وراد عبادت باحرف صله پرداخته یه متعلق واضافت بیانیه (پرداخته
رد سروری
ماضیدن قسم مفرد غائب فاعلی ینه اغنیادر (بو کاده اسم مفعول دیوب محله غیر مناسب نیجه دورلی
معنالر وبرن عجب غافل وجود شریف ایمش طیب الله ثراه (پرداخته بونده مشتغل معناسنه در (فقر
معروف (مکب اسم فاعلدر افعال بابنک مضاعفندن لغت عربده نادر کلن افعالدندر که ثلاثیسی
متعدی وافعالی لازم کلور (کبته فاکب دیرلر فلانی یوزی اوزره دوشردم اولده دوشدی دیمکدر
بو تقدیرا اوزره مکب اولان فقیردر لیکن بونده فقره اسناد اولدی مجازا بو صورتده مبالغه وار کما کتاب
فقیر فقرده بو مرتبه یه واردی که اکباب کندیدن غیری صفتنه که فقردر اکا بیله عارض اولدی (یعنی
کندیدن غیری فقری بیله یوزی اوزره دوشدی وجائزدر که اکباب ملازمت معناسنه اوله (یعنی فقر
ملازم ومدام ومدن اللهم صغنورم دیمک اوله والکل وجه (مجاورت مفاعله بابندن مصدردر جوار کبی
که مصدر ثانیسیدر (پس مجاورت جواردن مشتقدر دیمک همان مصدر مصدردن مشتقدر دیمکدر
ردابن سید علی وسروری
بو نیسه کلام لغودر فتدبر (منه اضافتی مصدرک مفعولنه اضافتیدر من اسم موصولدر الذی معناسنه
(لا احب اصلی لا احبه در (سجعی رعایت ایلمک ایچون ضمیر مفعول حذف اولندی (لا احب
فعل نفی استقبال نفس متکلم وحده در جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولک
(الفقر لفظا مرفوع مبتدا (سواد الوجه لفظا مرفوع خبری (سواد مصدر در قرالق معناسنه
بونک ثلاثیده فعلی مستعمل دکلدر (بلکه افعالده وافعیلالده مستعملدر سائر الوانکده حالی بویله در
(پس سواد الوجه یوز قرالغی دیمکدر (فی الدارین جار مجرور یله سواده متعلقدر (نشنیدهٔ
ردشمعی
همزه سنی خطاب ایچون طوتان قابل خطاب دکل ایمش (الفقر فخری جملهٔ اسمیه (بونده کفتنک
مقول قولی واقع اولمش (الفقر مبتدا (فخری جار مجرور یله تقدیرا مرفوع خبری یا ضمیر متکلمدر
(خاموش فعل امر مفرد مخاطب (خاموشیدندن (که حرف تعلیل (اشارت خواجه مصدرک فاعلنه
ردشمعی
اضافتیدر (وعالمه اضافت لامیه در (باحرف صله (فقر طائفه لامیه (ویا حرف وحدت (وهمزه
حرف توسل همزیی حرف وحدت طوتان اسکی ضلالتی اوزره یوریمش (که حرف رابط صفت
(مردان میدان رضا لامیه وبیانیه در (انداستنک جمعیدر (تسلیم مردانه معطوفدر میدانه عطف
رد ابن سید علی — رد سروری
ایدن خطا ایلمش ورضایه عطف ایلین خبط عشوی ایلمش شو بلکه هیچ ملاحظه یه مالک دکل ایمش
(تسلیمک تیره اضافتی مصدرک مفعولنه در (وتیرک قضایه بیانیه بعض نسخه ده سپر تیر قضا واقعدر یعنی
تسلیم یرینه سپر واقع اولمش قضادن صکره براند مقدردر (نه حرف نفی (فقر اینان لامیه وفقر طائفه دن
منفیدر (که حرف رابط صفت (خرقهٔ ابرار لامیه (وپوشندک مقدم مفعولیدر (ابرار برک ویا بارک
جمعیدر ایولر دیمکدر (پوشند فعل مضارع جمع غائبدر (لقمهٔ ادرار لامیه ادرار وظیفه دیمکدر (فروشندک
ردابن سید علی وسروری
مقدم مفعولیدر (فروشند فعل مضارع جمع غائبدر (فروشیدندن فروختندن دینلر خطاسو یلمشلر
(محصول ترکیب) وقتا کیم اغنیانک احوالی مذکور کبی اولدیسه بونلرک عبادتی محل قبوله یقیندر قدر
فقرا عبادتندن زیرا جمع وحاضرلردر یعنی تشویش وغصه لری یوقدر پریشان وپراکنده خاطر
دکللردر یعنی جمعیت خاطر وصفای قلبه مالکلردر زیرا اسباب معیشتلرین دوزمشلر واوراد وعبادته
مشغوللردر یعنی اغیاردن فارغ اولوب عبادته مشتغللردر عرب دیر که اللهم التجا ایدرین یوزی اوزره

دوشن فقردن یعنی شول فقردن که صاحبی انك شدت وزحمتندن یوزی اوزره دوشر یعنی خور
وحقیر اولور دخی اللهم انی اعوذ بك من الفقر الذی ینسینی یعنی بن سومدیکیم کیمسه نك قوکشولغندن وحدیث شریفده وارد
اولمشدر که فقرا یکی عالمده یوزقرالغیدر درویش بندن بو سوزلری ایشدنجه دیدی ایشتمامش مسنکه
پیغمبر علیه الصلوة والسلام دیدی فقر بنم فخرمدر که فقری کندی ذات شریفنه اضافت ایلدی
بن دیدم ایسم که خواجهٔ عالمك الفقر فخری بیوردیغی بر طائفه نك فقرینه اشارتدر که رضا
میدانك ارلریدر یعنی قضایه رضا کتورن مردلره وقضا وقدرتیرینه تسلیم وسپر اولان درویشلره
اشارتدر بو طائفه نك فقرینه اشارت دکلدر که ابولك واولولك خرقه سنی کیرلر ووظیفه لقمه لرین
دنیایه طمعلرندن صتارلر حاصلی دنیایه کمال حرصلرندن یعیوب صتارلر * رباعی * ای طبل بلندبانك
در باطن هیچ * بی توشه چه تدبیر کنی وقت بسیج * ای حرف ندا (طبل مجازا منادی (بلندبانکه
اضافتی بیانیه بونده طبلدن مراد کندینی مدح ایلمه ده تصلف ایلین کیمسه در اما لغتده طاوله دیرلر
(بلندبانك وصف ترکیبیدر یوکسك آوازلی دیمکدر (وبونك در باطنه اضافتی بیانیه در (در باطنی ردان سید علی وسروری
ماقبلنه عطف ایدنلر صحیح نسخه لره مخالف ایتمشلر (بانکدن صکره که حرفنی ایراد ایدوب وباطنی
هیچه مضاف قیلوب معناسنی ای بلند آوازلی طبل که باطنکده هیچ معرفت وفضلدن نسنه یوقدر ردشمی
دیبن هم وزنده وهم معناده خطا ایلمش فتأمل (بی توشه ازقسز (وقت بسیج لامیه (بسیج با وجیم
عجمیله سفر یراغنه دیرلر بعضیلر باء عربیله اوقورلر (اما جیمك عربی اولمسنی تجویز ایلین قافیه
فندن اکاه دکل ایمش (محصول بیت) ای بلند اوازلی باطنده هیچ نسنه اولمین طبل یاخود ای رد سروری
باطنده هیچ نسنه اولمین بلند اوازلی طبل توشه سزنه تدبیر ایدرسین اخرت یراغن کورمك
وقتنده یعنی هرکس اخرت اسبابن تدارك ایلدکده سن بو زرق وریا ایله نه تدبیر ایدرسین * روی
طمع ازخلق بپیچ ار مردی * تسبیح هزاردانه بردست مپیچ * روی طمع لامیه در مجازا (بپیچ فعل
امر مفرد مخاطبدر پیچیدندن بونده دوندر دیمکدر (ارا کردن مخففدر (مردی یا حرف خطاب
(تسبیح هزاردانه بیانیه (ظاهر هزاردانه بیوردیغی ضرورت وزن ایچوندر والا عادتا صددانه
اولمقدر (بردست ال اوزرنده دیمکدر جمیع متون (بردست واقعدر معناده انی اقتضا ایدر (پس
در دست یازان مخالف یازمش (مپیچ فعل نهی مفرد مخاطب دوندرمه دیمکدر یعنی چورمه ردشمی
(محصول بیت) خلقدن طمع یوزینی دوندر اگر ار ایسك یعنی هیچ کیمسه دن برنسنه رجا ایلمه اگر
ارجکدن درویش ایسك بیك دانه لی تسبیحی الکه الوب چورمه حاصلی صوفیلق ودرویشلك تسبیح
چورمکله اولمز هنر خلقدن طمع یوزین چویروب هیچ کیمسه دن نسنه امید ایلمامکدر * درویش
بی معرفت نیارامد تا فقرش بکفر انجامد که (کاد الفقران یکون کفرا) نشاید جز بوجود نعمت برهنهٔ
را پوشیدن یا در استخلاص گرفتاری کوشیدن ابنای جنس مارا بمرتبهٔ ایشان که رساند وید علیا
ید سفلی چه ماند نه بینی که حق جل وعلا در محکم تنزیل از نعمت اهل بهشت خبر می دهد که
(اولئك لهم رزق معلوم فواکه وهم مکرمون فی جنات النعیم) تا بدانی که مشغول کفاف از دولت عفاف
محرومست وملك فراغت زیر نکین رزق معلوم * درویش بی معرفت بیانیه (نیارامد فعل نفی مستقبل
مفرد غائب ارام ایلمز یعنی ساکن اولوب طورمز (تا حتی معناسنه در (فقرش ضمیری درویشه راجعدر
بکفر با حرف مصاحبت (انجامد آخر اولور (یعنی فقری کفرله اخر اولور (ویا فقرانی کفرله اخر ایدر
(یعنی ختم ایدر (حاصلی فقر آنی کفره ایرشدرر (پس معناسنی فقری کفره ایریشور دیبن معنای رد سروری
مطابقیسنی سویلمامش (که حرف تعلیل (کاد کاد فعلدر افعال مقاربه دن (الفقر لفظا مرفوع اسمی
(ان یکون کفرا تاویل مفرده خبری (با حرف مصاحبت (وجود نعمت لامیه (برهنه بانك فتحی
وضمیله ورانك فتحیله چپلق دیمکدر عریان معناسنه (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل

(ورا ادات مفعول (پوشیدن لفظ مشترکدر کیمك واورتمك بیننده (بونده کیمك معناسی یاقشمز
اورتمك معناسیده بویله (مکر پوشانیدن معناسنی تضمین ایده وز (یعنی کیدرمك ویا اورتمکله
کیدرمکدن تعبیر ایده وز (استخلاص گرفتاری مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تخلیص
گرفتار معناسنه (ویا حرف وحدت (ابنای جنس ما لامیه لردر (ورا ادات مفعول (با حرف
صله (مرتبهٔ ایشان لامیه در انلرك مرتبه سنه دیمکدر (که اسمدر من استفهام معناسنه کیم
دیمکدر (رساند رانك فتحیله ایرشدرر معناسنه در (ابنای جنس مفعول صریحی (وبمرتبه غیر
صریحی (بعض نسخه ده که یرینه کی واقعدر بو تقدیرجه (رساندك فاعلی فقر اولور معنی
دخی مستقیم وحسبان اولور تامل ایدر (ید علیا بیانیه یدال در دست معناسنه (علیا عینك
ضمی ولامك سکونیله مؤنث اعلی در یوجه دیمکدر بلند معناسنه (مراد دست اعطادر (یعنی
ویریجی ال (با حرف صله (ید سفلی سینك ضمی وفانك سکونیله اسفلك مؤنثیدر بیانیه
الت الی دست زیر معناسنه مراد فقیرك الیدر که الیجی در (چه ادات استفهام (ماند نونك فتحیله
فعل مضارع مفرد غائبدر (ماند ندن بکزرك معناسنه (نبینی که فعل نفی استقبال مفرد
مخاطب استفهامی متضمن کورمزمیسین دیمکدر (که حرف بیان (حق جل وعلا (در حرف
ظرف (محکم تنزیل لامیه (محکمدن مراد ایکیدن خالی دکل یا کتب اصولده ذکر اولان اوله
(یعنی تأویله محتاج اولمیان آیت ویا معنای لغویسی مراد اوله ولکل وجه (نعمت اهل بهشت
لامیه لردر (خبرمید هدك مفعول صریحی (وازنعمت غیر صریحی (اولئك محلا مرفوع مبتدا
(لهم جار ومجروریله مقدر حصل یه متعلق (ورزق لفظا مرفوع فاعل ظرفیدر وجملهٔ
ظرفیه خبر مبتدادر (ومعلوم صفت رزقدر فواکه رزقی تفسیر ایدر (بعضیلر عطف بیان
رزقدر دیدیلر (وبعضیلر بدلدر اندن دیدیلر (فواکه فاکهه نك جمعیدر یعنی یمشلر (وهم
مکرمون مبتدا وخبر جمله اسمیه اعرابدن محلا منصوب جملهٔ حالیه (فی جنات النعیم مکرمونه
متعلقدر (نعیم نعمت معناسنه در (تا حرف تنبیه (بدانی فعل مضارع مفرد مخاطب (که حرف
بیان (مشغول مشتغل معناسنه در (کفاف کاف عربك فتحیله رزق دیمکدر واضافت لامیه در
(دولت عفافده بویله در (عینك فتحیله (ملك فراغت بیانیه (زیر نکین رزق لامیه لردر (ومعلومه
اضافت بیانیه (نکین نونك وکاف عجمك کسریله یوزك قاشنه دیرلر وعربجه فص دیرلر فانك فتحی
وصادك تشدیدیله (محصول ترکیب) معرفتسز درویش ارام وقرار ایلمز یعنی تك دورمز تا فقری
کفرله آخر اولور ویا کفره ایریشور ویا انی کفره ایرشدرر حاصلی معرفتسز درویشك اوته سی کفره
چیقار زیرا حدیث شریفده بیورر فقر کفر اولمغه قریبدر یعنی کفره قریبدر حاصلی فقر نا اهل
کیمسه یی عصمتدن اخراج ایدوب کفره برابر ایشه ادخال ایدر نعمت دنیا وجودندن غیریله برچپلاغی
کیدرمك قابل وممکن دکل ویا براسیری دشمن الندن ومحبوسی زنداندن تخلیص ایلمکه اندن
غیریله ممکن اولمز واکا سعی وکوشش آنسز لایق وسزاوار دکل بزم ابنای جنسمزی یعنی فقراء
صوفیه یی انلرك مرتبه سنه فقرچن ایصال ایدر ویدعلیا یعنی اعطا واحسان ایدیجی ال ید سفلایه
یعنی زکات وصدقات واحسانات وعطیات قبول ایدیجی الینه بکزر یعنی بکزمز استفهام انکاریدر
کورمزمیسن که الله تعالی محکم تنزیلده یعنی کلام مجیدنده اهل جنت نعمتندن خبر ویروب بیورر که
انلرك معلوم ومعین رزقلری واردر که اول رزق میوه لردر واول اهل بهشت جنات نعیمده یعنی
جنان نعمتلرنده مکرم ومعززلردر تا بله سین که رزقه وکفافه مشغول ومقید اولان دولت عفافدن
یعنی حرامدن پرهیز ایلمدن محرومدر وملك فراغت رزق معلومك نکینی التنده در یعنی هر کسك که
رزق معلومی ونعمت معینی واردر صفای قلبه وفراغت خاطره مالکدر * بیت * تشنکا را نماید

اندر خواب * همه عالم بچشم چشمهٔ آب * تشنکان تشنه‌نك جمعیدر (وراحرف تخصیص
(نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (اندراداة ظرف (خواب
بونده دوش معناسنه‌در (همه عالم جمیع عالم دیمکدر (نمایدك نائب عن الفاعلیدر (بچشم باء صله
ایله مفعول غیرصریحی (وچشمهٔ آب اضافت بیانیه ایله صریحی (محصول بیت) تشنه‌لرك دوشده
کوزینه جمیع عالم صوچشمه‌سی کورینور یعنی هرکس اویانقلقده نکه فکر وملاحظه ایدرسه
اویوقده دوشنده آنی کورر حاصلی قصه دن حصه بودرکه فقرای بی معرفتلرده فراغت بال
وصفای درون اولماز زیرا کوکللری فقرجهتندن هزار وسوسه ایله موسوسدر * هرکجا که سختی
کشیدهٔ وتلخی چشیدهٔ رابینی خودرابشره درکارهای مخوف انداز دوازتوابع آن نپرهیزد واز
عقوبت آخرت نهراسد وحلال ازحرام نشناسد * سختی یاحرف مصدر (کشیدهٔ یاحرف وحدت
(وهمزه حرف توسل (تلخی یاحرف مصدر (چشیدهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ورا
اداة مفعول (بشره شره فتح شین وراوهاء اصلیه ایله حرص معناسنه در (نهراسد فعل نفی
مستقبل مفرد غائب (محصول ترکیب) هریرده که شدت چکمش وآجیلق طاطمشی کوررسین کندینی
حرصله قورقنج ایشلره آتار وآنك توابعندن صاقنمز وعقوبت آخرتدن قورقمز وحلالی حرامدن
بیلمز * قطعه * سکی را کرکلوخی برسرآید * زشادی برجهد کین استخوانست * سکی یاحرف
وحدت (وراحرف تخصیص (کلوخ کاف عربك ضمی وفتحیله ولامك ضمیله کسکه دیرلر که
تارلاده وغیری یرده اولور (و یاحرف وحدت (برحرف استعلا (شادی یاحرف مصدر (برحرف
تأکید (جهد جیم عربك وهانك فتحه‌لریله فعل مضارع مفرد غائب صیچرار دیمکدر (جهدی
جهیدندن یعنی جیم عجمك ضمیله اشتقاق ایدنلر تصرف جدید ایلمشلر اکین (که حرف تعلیل ردشمعی
(این اسم اشارتدر (کلوخه ومبتدا (واستخوان خبری (محصول بیت) برکلبك برکسك باشی اوزرینه
کلسه یعنی برکیمسه برکلبه برکسك آتسه واوستندن آشسه شادیلقدن صیچرار که بواستخواندر
دیو استخوانه زیاده تهالکندن قصه‌دن حصه بودرکه زیاده فقر واحتیاجندن مانده برکیمسه
جنه‌ال اورسه ظن ایدرکه کندی یه برنسنه احسان ایدر * وکرنعشی دوکس بردوش کیرند *
لئیم الطبع پندارد که خوانست * نعش نونك فتحی وعینك سکونیله قبر میت کتوره‌جك صال
(یعنی تابوت اکرایچنده میت اولورسه عرب اکاجنازه دیرجیمك کسریله (واکرمیت اولمایوب
خالی اولورسه اکاسریر دیرلر (یاحرف وحدت (برحرف استعلا (دوش اوموز (کیرند فعل
مضارع جمع غائب (معلوم اوله که عرب دیلندن غیریده تثنیه وجمع صیغه‌ده مشترکدر (لئیم مطلـــ
الخلق دیمکدر دنی الاصل وشحیح النفس معناسنه (طبعه اضافتی فعیلك فاعلنه اضافتیدر (پندارد
فعل مضارع مفرد غائب (پندار پدندن ظن ایدر دیمکدر (که حرف بیان (خوان بونده سفره
معناسنه‌در (طعام دینلر پندار یله سویلنشلر (محصول بیت) واکرایکی کیمسه برنعشی اوموزینه رد شراح جمیعا
الوب کوتورسلر دنی الاصل وشحیح النفس ظن ایدرکه سفره درکه ایچنده طعام وار لئیم الطبعی
کلبه تشبیه ایلدی طعامه زیاده حرصنده مراد فقیر بی معرفتدر * اماصاحب دنیا بعین
عنایت حق ملحوظست وبحلال ازحرام محفوظ من همانا که تقریر این سخن نکردم وبرهان
بیان نیاوردم انصاف ازتوتوقع دارم هرکز دیدی که دست دغایی برکتف بسته یابی نوایی
درزندان نشسته یاپردهٔ معصومی دریده یاکفی ازمعصم بریده الابعلت درویشی شیرمردان را
بحکم ضرورت درنقبها کرفته اند وکعبها سفته ومحتملست که درویش رانفس اماره مطالبت
کند چون قوت احصانش نباشد بعصیان مبتلا کردد که بطن وفرج توامانند یعنی
دوفرزند یك شکمند مادام که این برجاست انبرپاست شنیدم که درویشی راباحدث خبثی باحداث نسخه

بکر فتند بان که شرمساری بردیم سنکساری بود کفت ای مسلمانان رزندارم که زن کنم وقوت
ندارم که صبرکنم چه کنم لارهبانیة فی الاسلام * صاحب دنیا اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
(یاحرف مصاحبت (عین عنایت بیانیه (وحقه اضافت لامیه (ملحوظ منظور معناسنه‌در اصلده
لحظ کوز اوجیله بقمدر (همانا بونده کانه معناسنه در لازمی فرض وقیاسدر (تقریر این سخن
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (برهان دلیل معناسنه‌در بیانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
(انصاف دارمك مفعول اولی (وتوقع ثانیسی توقع بونده امید معناسنه در (هرکز بعض شراح
هیچ ایله بیان ایلمش (وبعضیسی دیمش هرکز لفظی بدیهیاتدندر بیانه احتیاجی یوقدر لیکن هرکز
عبارتی فارسیدر ترکیبه نسبت بیانه احتیاجی واردر کما لایخفی (دیدی فعل ماضی مفرد مخاطب
استفهامی متضمن (دست دغا لامیه (دغابر کیمسه‌یه دیرلر که ظاهری باطننه اویمیه (حاصلی
حیله بازوقلب ودغل معناسنده مستعملدر (ویاحرف وحدت (بی نوا بی یاحرف
وحدت (پردهٔ معصوم لامیه (تقدیری پردهٔ عرض معصومدر (یعنی برپاك وپرهیزکارك
عرضی پرده‌سی دیمکدر (دریده بونده اسم مفعولدر یرتلمش دیمکدر (کفی (یاحرف وحدت
(معصم میمك کسری وعینك سکونی وصادك فتحیله الده بلزك یرینه دیرلر (بریده
بونده اسم مفعولدر کسلمش معناسنه (الا اداة استثنادر مذکورلردن (یاحرف
مصاحبت (علت درویشی لامیه‌در یاء مصدریه ایله (شیرمردان ارسلان ارلر بهادردن
کنایتدر (نقب نونك فتحی وقافك سکونیله تحریف ایدوب لغم دیدکلریدر (بونده مراد
اوغریلق ایچون دیوار دلمکدر (کعب طوپقدر (سفته سینك ضمی وفانك سکونیله ماضیدن
قسمدر (اندتقدیریله دلمشلردیمکدر مراد بوقاغودن طوپقلری مجروح اولمقدر (سفته اسم
مفعولدر دیو مفعولی فاعلدن فرق ایلمزیمش (درویش رانفس اماره (راحرف تخصیص
واضافت بیانیه‌در تقدیری امارة بالسوءدر یرامزلغه امر ایدن نفس دیمکدر (قوت احصان مصدرك رد سروری
مصدره اضافتیدر (وشینه لامیه (بعصیان باحرف صله (که حرف تعلیل (بطن بانك فتحی
وطانك سکونیله قرن معناسنه‌در که فارسیجه شکم دیرلر (فرجدن مراد ارك وعورتك قبلیدر
یعنی اوکلری (توأمان تانك وهمزه‌نك فتحه‌لریله ایکز معناسنه‌در یعنی قرندن بریردن طوغان ایکی
اوغلانه دیرلر فارسیجه همزاد دیرلر (شیخ شرح ایدوب یعنی بطن وفرج برشکمك ایکی فرزندیدر
(این اسم اشارتدر بطنه وآن اشارتدر فرجه (درویشی را (یاحرف وحدت (وراحرف تخصیص
(باحرف ظرف (حدث خبث بیانیه مردارحالده دیمکدر (مراد زنادر (باان که آنك بریله دیمکدر
عرب مع ذلك دیر (شرمسار صفت مشبهه درخجل معناسنه (ویاحرف مصدر (بیم سنکسار لامیه
(ویاحرف مصدر (زن کنم اولنم دیمکدر زبرازن کردن اولمك معناسنه‌در (ع) مردیت بیاز مای
وانکه زن کن) رهبانیت رانك فتحی وهانك سکونیله مصدر در رهب یرهب دن یعنی علم
یابندن مصدری رهبت دکلور رانك فتحی وهانك سکونیله (لارهبانیة فی الاسلام تلمیحدر
بر مطول حدیث شریفه که انده (لارهبانیة ولاتبتل فی الاسلام) واقعدر (یعنی دین اسلامده
افعال رهبان اولماز (یعنی صوم دایمی وکشیلر یلاسین کیمك وات (یعنی لحم یمك وبوندن
غیری نیجه احوال (تبتل تفعل بابندن مصدردر نکاحی ترك ایدوب نسادن کلیا منقطع اولمقدر
(محصول ترکیب) بی معرفت درویشك احوالی مذکورکبی در اما اصحاب دنیا یعنی اغنیا
(خدانك عین عنایتیله منظورلردر (وحلال سببیله حرامدن محفوظلر کانه که بن بوسوزی تقریر ایلمدم
وبیانمه برهان ودلیل کتورمدم سندن انصاف امیدین طوتارم هرکز کوردکمی برعیار وحیله
بازك الی اردینه بغلی اوله ویابر بی نوا زندانده اوتورمش اوله یعنی زندانه کرمش اوله ویابر معصومك

عرضی پرده سی یرتلمش اوله (و یا برآیه بلرك یرندن کسلمش اوله (الا درو یشلك وفقیرلك علتیله
شیر مردلری و بهادرلری ضرورت فقر سببیله اوه کرمك ایچون دیوار دلمکده طوتوب اياغنه
بوقاغی اوروب طوپقلرین مجروح ایلمشلر (حاصلی کرچکدن بهادرلر فقر ضرورتیله
نامعقول ایشلره ارتکاب ایدوب باشلرینه بلالر کلمش (واحتمالدر که درویشك نفس اماره سی
مطالبه ایلیه (پس چونکه قوت احصانی یعنی صیانت نفسی اولمیه عصیانه مبتلا اولور (زیرا
بطن وفرج ایکزلردر (یعنی برقرندن طوغمش ایکی اوغولدر مادمکه قرن یرنده در فرج اياغ
اوزره در یعنی قرن طوق اولدقجه فرج حرکت ایدر (ایشتدم که بر درویشی برنا مشروع ایشده
طوتدیلر (حاصلی زناده طوتدیلر انك برله که حجاب چکدی طاشلنمق قورقوسی اولدی (درویش
دیدی ای مسلمانلر اجه م بو قدر که اولنم (واول قدر قوتم یوقدر که صبر ایدم نیجه ایده یم دین
اسلامده رهبانیت اولماز یعنی کشیلر عادت وقانونی اولماز * واز جملهٔ مواجب سکون وجمعیت
درون که خداوندان نعمت راست یکی آنست که هرشب صنمی در بر کیرند و هر روز جوانی
از سر که صبح تابان دست از صباحت او بردلست وسر و خرامان را پای بجالت در کل *
جملهٔ مواجب سکون لامیه لر در (مواجب جمع موجب در که مصدر میمیدر وجوب معناسنه
بونده مراد سببدر اسم مکان ظن ایدنلر ظن فاسد ایلمشلر (که حرف رابط صفت خداوندان
نعمت اصحاب نعمت دیمکدر (یعنی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی در (راحرف تخصیصدر
لام جاره معناسنه (یکی مبتدا (آنست خبری (که حرف بیان (صنمی یاحرف وحدت (بر بونده
سینه و پهلو معناسنه در (جوانی یاحرف مصدر (از سر باشدن دیمکدر استیناف معناسنه
(ینه کیرند مقدر در (که حرف رابط صفت (صبح تابان بیانیه (ورا حرف تخصیص
(صباحت جمال معناسنه در (او یه اضافتی لامیه در (دل بونده یورك معناسنه در (سر وخرامان
بیانیه (خرامان صفت مشبهه در صالنغان معناسنه (پای بجالت لامیه در مجازا (پای در کل
اولمق عجزدن ومغلوبلقدن کنایه در (محصول ترکیب) جملهٔ اسباب سکون وجمعیت درونکه
نعمت صاحبلرینکدر یعنی انلره مخصوصدر بریسی اولدر که هر کیجه بر صنمی پهلویه چکرلر
وهر کون باشدن یکیلك کسب ایدرلر یعنی کوزللرله یاتوب قالقمغله تازه جوان اولورلر انجلین صنم
که صبح تابانك الی انك حسن وجمالندن یورکی اوزره در یعنی بو قدر حسن وجمال صاحبی ایکن
انك صباحتی رشك وحسدندن یورکی صنجر پس الی یورکی اوزره طوتار تنکه یورکی صانجن
کیسه بویله ایدر (بونده دلدن سینه یی مراد ایدنلر معنای مقصوده واصل اولمامشلردخی اول صنمك
صباحتندن وحرامان قامتندن سرو خرامانك بجالت اياغی بالحقده در رشك وحسددن یعنی
انك قامتی کبی خرامان اولمدیغندن حجاب چکوب حیرتده قالمش بنه سجع رعایتی ایچون ادات خبر
یعنی سین وتا مقدردر * بیت * بخون عزیزان فرو برده چنك * سرانکشتها کرده عناب رنك *
با حرف صله (خون عزیزان لامیه (فرو برده ماضیدن قسمدر مفرد غائب فاعلی مذکور صنمه
راجع نحتنده ضمیردر (فرو برده اسم مفعول دیین فاعلی مفعولدن فرق ایلمزمش (چنك
مفعول صریحی (وبخون غیر صریحی چنکدن مراد پنجه در پرمقلر دیین خطا ایلمش
(سرانکشتها رانك کسریله پرمقلر اوجی کرده نك مفعول اولی (عناب رنك وصف ترکیبی
ومفعول ثانیسی (عناب عینك ضمی ونونك تشدیدیله ایکده دیدکلری یمشدر فارسیجه سنجد
دیرلر (محصول بیت) عزیزلرك یعنی عاشقلرك قاننه پنجه سنی باتورمش یعنی نیجه عاشق قتل ایلمش
و پرمقلر اوجنی قیزاردوب اول قاندن عناب رنك ایلمش حاصلی پرمقلرینك اوجنك قزللغی
حنادن دکلدر بلکه قتل ایلدکلری عشاقك قاندن رنك آمیز اولمش * محالست که باوجود

رد شراح جمیعا

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری

رد سروری

لکن ضرورت وزن ایچون
بوراده سرك راسی ساکن
اوقنور للطابع

عناب مشهور میوه در
وترکیده دخی عناب دیرلر شارح مرحومك ایکده ایله تفسیری برنده دکلدر زیرا ایکده بشقه میوه دن که عربیسی حسن
غبیرا در
غینك ضمی وفتح باوسکون نون والفك مدیله غبیراء درفی الحقیقه بونك فارسیسی سنجد وعنابك تبرخوندر للطابع

حسن طلعت اوکرد مناهی کردند و یاقصد تباهی کنند * که حرف بیان (با حرف مصاحبت
(وجود حسن طلعت او لامیه لردر بونده طلعت یوز معناسنه در (کرد مناهی لامیه (کرد کاف
عجمك کسری ورانك سکونیله اطراف معناسنه در (مناهی منهینك جمعیدر یعنی شرع شریف
نهی ایلدیکی معنالر حاصلی نامشروع ایشلر دیمکدر (کردند کاف عجمك فتحی ورانك سکونیله
فعل مضارع جمع غائبدر چکزینه لر دیمکدر (قصد تباهی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تباه
تانك فتحیله فاسد دیمکدر (و یاحرف مصدر فساد معناسنه (محصول ترکیب) محالدر که اول
صنمك حسن طلعتی وجودیله اغنیا نامشروع ایشلر اطرافنده چکزینه لر و یافساده قصد ایده لر
* بیت * دلی که حور بهشتی ربود و یغما کرد * کی التفات کند بر بتان یغمایی * دلی یاحرف
وحدت (که حرف رابط صفت (حور بهشتی بیانیه (حور عربیده احورك وحوراء نك جمعیدر
حمرا حمرك وحمراء نك جمعی اولدیغی کبی لیکن عجم حور لفظنی مقام مفردده استعمال ایدرلر
(بهشتی یا حرف نسبت (ربود رانك فتحی وضمیله فعل ماضی مفرد غائبدر (دل ربودك
مفعولی (ویغما کردك (بر حرف صله (بتان یغمایی بیانیه (یاحرف نسبت یغمایه منسوب بتلر
دیمکدر (محصول بیت) بر کوکلی جنت حوری قپدی ویغما ایلدی یعنی بر کوکل که جنت
حورینه تعلق ایدوب اکا عاشق اولدی نیچون التفات ایدر دنیانك یغماجی محبوبلرینه یعنی جنت
حوری کبی کوزللره مالك اولان کیمسه انلردن ادنالره نیچون التفات ایدر بتان یغمایدن مراد
روسپی زنلر ومستعمل اوغلنلر در دیین قتی یاوه سویلمش * بیت * من کان بین یدیه ما اشتهی
رطب * یغنیه ذلك عن رجم العناقید * من اسم موصول (وکان تامه (بین یدیه لامیه اوکنده
دیمکدر قدام معناسنه بو عبارتی بو معنایه استعمال ایدرلر (وما بونده مصدریهٔ حینیه در یعنی
دوام افاده ایدر (اشتهی افتعال بابندن فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر ناقص یائیدن فاعلی
تحتنده موصوله راجع ضمیردر (رطب رانك ضمی وطانك فتحیله لفظا مرفوع فاعلی کان در
جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صلهٔ موصولدر موصول صله سیله اعرابدن محلا مرفوع
مبتدا (یغنی فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر ناقص یائیدن وضمیر بارز موصوله راجعدر
(ذلك لفظا مرفوع فاعل یغنیدر و رطبه اشارت وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر
مبتدادر که موصول صله سیله در (عن حرف جر یغنی فعلنه متعلق (رجم عناقید
مصدرك مفعولنه اضافتیدر رجم طاش اتمغه درلر (عناقید عنقودك جمعیدر لغتده اوزم
صلقمیدر اما بونده مراد خرما صلقمیدر (محصول بیت) بر کیمسه که اوکنده اشتها ایلدیکجه
تازه خرما اوله یعنی کوکلی استدیکجه رطبه مالك اوله بو کا مالك اولمق یعنی رطبه اکا استغنا ویرر خرما
صلقمنه طاش اتمقدن حاصلی حاضر وار ایکن حاضر اولمینه سعی ایلمکه نه احتیاج مصراع اولك
معناسنی شول کیمسه نك تازه خرمایدن اشتها اتسه اولوقت اول نسنه آنك اوکنده اوله دیین ومصراع
ثانیی بوکا کوره بیان ایلین معلومدر که یینك معناسنه واصل اولمامشدر * اغلب تهی دستان
دامن عصمت بمعصیت الایند و کرسنکان نان ربایند * اغلب اکثر دیمکدر (تهی دستانه اضافتی
لامیه در (تهی دست تانك فتحی و کسریله لغتدر وصف ترکیبی اقسامندندر الی بوش دیمکدر صفر
الید معناسنه (والف ونون ادات جمعدر (اغلب مبتدا (والایند خبری دامن مفعول صریحی
(وبمعصیت غیر صریحی (دامن عصمت بیانیه (عصمت پاکلك معناسنه در (با حرف
مصاحبت (معصیت کناه دیمکدر (الایند فعل مضارع جمع غائبدر (الاییدندن (وکرسنکان
کاف عجمك ضمی ورانك کسری وسینك سکونیله آچ کیمسه لر (کاه اولور که ضرورت وزن
ایچون راسا کن وسین مکسور اوقنور بونده مبتدا واقعدر (اصلنده مبتداء قدر اغلب لفظیدر

رد شمعی
لکن اقتضای جزالت معنی
شمعی مرحومك دیدیکیدر
فتدبر للطابع

رد شمعی

ضرورتسز ایکیسی دخی لغتدر
للطابع

ردابن سيدعلى وسرورى

(فقرهٔ سابقه ده كبى (ور بابنـدر انك فتحى وضميله فعل مضارع جمع غائبـدر (ربايندندن
ربودندن دينلر خطا ايلمشلر (نان مقدم مفعولى (جملهٔ فعليه خبرمبتدآدرمعناسى قپارلر ديمكدر
(محصول تركيب) نهى دستلرك يعنى فقرآنك اكثرى عصمت اتكنى معصيتله بولاشدررلر يعنى
كاه سببله كندينى رسوآى ايدرلر وآچ اولنلرك اكثرى اتمك قپارلر حاصلى بى عرض ووقار اولورلر
* بيت * چون سك درنده كوشت يافت نپرسد * كين شتر صالحست ياخرد جال * سك درنده
بيانيه دالده فتح وكسر جائزدر (ورآمفتوح وتشديد ضرورت وزن ايچوندر ريتجى كلب ديمكدر
(سك مبتدآ (ويافت خبرى (وكوشت كاف عجمك ضميله ات ديمكدر لحم معناسنه (يافتك
مقدم مفعوليدر بولدى ديمكدر (نپرسد فعل نفى مستقبل مفرد غائب صورمز ديمكدر (مصراع
ثانى به مرهوندر (كين اصلنده كه اين ايدى (كه حرف بيان (واين اشارتدر كوشته (شتر صالح لاميه
(ياحرف عطف (خرد جال لاميه (دجال مسيح كذاب ديدكلرى لعينك اسميدر (محصول بيت)
چون كه ريتجى كلب يعنى كلب عقورات بولدى صورمز كه بوات شتر صالحك ايميدر يوخسه خر
دجالك ايميدر يعنى حلال وحرام فرق ايلزاج اولن فقيرده بويله در كه يجك بولنجه حلال وحرام
ديمز البته بولديغن ييرونفسى طغيان ايدنجه جماع حرامدن احتراز ايلمز * بسيار مستوران بعلت
درويشى درعين فساد افتاده اند وعرض ودين كرامى ببادزشت نامى داده اند * مستواردن مراد
پرهيز كارلردر (دين كرامى بيانيـه باحرف صله (بادزشت نامى بيانيه (زشت نام وصف تركيبيدر
چركين آدلى ديمكدر (وباحرف مصدر (عرض دآده اندك مقدم مفعول صريحيدر (وبباد غير
صريحى (محصول تركيب) چوق مستورلر فقيراق علتيله محض فساده دوشمشلردر وعرض ودين
شرفنى زشت نامليق يلنه ويرمشلردر يعنى حرامه ارتكاب ايلمك سببيله عرض ووقارينى هبايه
ويرمشلر * بيت * با كرسنكى قوت پرهيز نماند * افلاس عنان از كف تقوى بستاند * باحرف
مصاحبت (كرسنه ضرورت وزن ايچون سابقا مذكوراولان كيبدر (وكاف عجم هاء رسميدن
بدلدر (وياحرف مصدر (قوت پرهيز مصدرك فاعلنه ويا مفعولنه اضافتيدر (نماند فعل نفى
مستقبل مفرد غائب قالماز ديمكدر (افلاس مصدردر افعال بابندن مفلس وفقير اولمق ديمكدر
مبتدا واقعـدر (وبستاند خبرى (وعنان خبرك مفعول صريحى (واز كف غير صريحى (كف
تقوى لاميه در مجازا (بستاند فعل مستقبل مفرد غائب باء تاكيد ايله الور ديمكدر (محصول بيت)
آچلقله قوت پرهيز قالماز يعنى آچلق پرهيزه مانعـدر مفلسلك وفقيرلك تقوى الندن عنان
اختيارى اولور حاصلى فقر تقوايه مانعدر زيرا تقوى غناسز اولماز * حالى كه من اين
سخن بكفتم عنان طاقت درويش ازدست تحمل برفت وتيغ زبان بركشيـد واسب فصاحت
درميدان وقاحت جهانيد وبرمن دوانيد وكفت چندان مبالغه در وصف ايشان كردى
وسخنهاى پريشان كفتى كه وهم تصور كند كه زهرفاقه راترياقند ويا كليد خزينهٔ ارزاق *
حالى ديمك فى الحال ديمكدر (كه حرف بيان (عنان طاقت درويش بيانيه ولاميه در (دست
تحمل بيانيه (تيغ زبانده بويله در (اسب فصاحت (وميدان وقاحت ده بويله در (فصاحت
رسوايلق (وقاحت ادبسزلك (جهانيد جيم عربك فتحيله فعل ماضى مفرد غائبدر (جهانيدندن
صچراتدى ديمكدر (دوانيد دال مهمله نك فتحيله فعل ماضى مفرد غائبدر (دوانيدندن يلدردى
ديمكدر (زهرفاقه بيانيـه (كليد خزينهٔ ارزاق لاميه لردر (كليد كاف عربك فتحيـله مفتاح
معناسندر (محصول تركيب) فى الحال كه بن كچن سوزلرى سويلدم درويشك طـاقتى
دزكنى تحملى الندن كتدى (يعنى سوزمه طاقت وتحمل كتوره مدى واوزريمـه دل قلجنى
چكدى يعنى ديلمكه باشلدى ورسوايلق آتنى ادبسزلك ميدانده صچراتدى (يعنى رسوا لغه

ردابن سيدعلى

وادبسزلكه باشلدى (وبنم اوزرمه يلدردى (وديدى اغنيـانك حقنده و وصفنده اوقـدر
مبالغه ايلدك (واولدكلى انلر ايچون پريشان سوزلر سويلدك كه قوت وآهمه تصور ايلركه
فقر وفاقه زهرينـه ترياقلردر (ويا فقرانك رزقلرى خزينه سنك مفتاحيدرلر * مشتى متكبر
ومغرور ومعجب ونفور ومشـتغل مال ونعمت ومفتتن جاه وثروت سخن نكويند الابسفاهت
ونظر نكنند الا بكراهت علمارا بكدايى منسوب كنند وفقرارابه بى سر وپايى معيوب كردانند
بغرور مالى كه دارند وعزت جاهى كه پندارند برتر از همه نشينند وخود بهتر از همه بينند نه
آن در سر دارند كه بكسى سر بردارند بيخبر از قول حكما كه كفته اند هركه بطاعت از
ديكران كمست وبنعمت بيش بصورت توانكرست وبمعنى درويش * مشتى مشت ميمك ضمى
وشينك سكونيله بونده آوچ معناسـنه در قلندن كنايه در ومراد تحقيردر (وياحرف وحدت
(معجب اسم فاعلدر افعال بابندن متكبر وخود بين معناسنه (نفور فعول در فاعل معناسنه مبالغه
ايچون زياده نفرت ايديجى معناسنه (مشتغل مال اسم فاعلك مفعولنه اضافتيـدر ماله مشغول
ديمكدر (مفتتن اسم مفعولدر افتعال بابندن جاهه اضافتى قائم مقام فاعلنه اضافتيدر مفتون جاه
ديمكدر (ثروت ثانك وواوك فتحه لرى رانك سكونيله غنا معناسنه در (سفاهت خفت معناسنه در
مقابلى حلمدر (به بى سر وپابى باحرف مصاحبت (حرف صله ديين غلط سويلمش (بى سر وپا
شول كيمسه به ديرز كه بى پروا كزوب هيچ بركار وكسبله تقيد ايلميه (كردانند بونده كنند معناسنه در
باحرف مصاحبت (غرور مال لاميه (وياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (عزت جاه
غرور مال كيبدر (وياحرف وحدت (كه ينه حرف صفت (نه آن در سر دارند يعنى باشلرنده آنى
طوتمزلر (حاصلى باشلرنده اول هوا وسودا بوقدر ديمكدر (كه حرف بيان (بكسى باحرف صله
(وياحرف وحدت (سر بردارندك مقدم مفعوليدر (يعنى بر كيمسه يه التفات ايدوب باشين قالدرمزلر
حاصلى تكبر كوسترزلر (محصول تركيب) اغنيـا ديدكلك بر آوچ متكبر ومغرورلردر وخودبين
ونفورلر مال ونعمته مشتغل ومنصب ودولتك مفتونلرى سوز سويلمزلر الا سـفاهتله وفقرايه
نظر ايلمزلر الا كراهتله علمايى ديلنجيلكه منسوب ايدرلر (يعنى علما كدالردر ديرلر (وفقرايى بى سر
وپالغـله معيوب ايدرلر (يعنى بر بلوك باشى واياغى بلورسز بى پروا وبى كار وكسب ايشسز
وكوچسز حريفلردر ديرلر (برمال غروريله كه دوترلر (يعنى كنديلرده اولان مالك غرورى سببيله
وبرمنصب عزتيله كه ظن ايدرلر (يعنى منصبمز عزيز وشريفدر ديو ظنى سببيله مجلسده جميع
ناسدن يوقارى اوتورلر وكنديلرينى جميعندن يكرك بلورلر (وباشلرنده اولان غرور وتكبر يوقدر كه
كيمسه يه باشلرين قالدروب التفات ايده لر قول حكمادن بيخبرلردر كه ديمشلركه هر كيمسه كه طاعتله
وياطاعتده غيريلردن اكسكدر (ونعمتله ويانعمتده زياده در صورتده غنيدر (اما معناده فقيردر
* بيت * كر بى هنر بمال كند كبر بر حكيم * كون خرش شمار اكر كاو عنبرست * (بمال باحرف سبب
(كبر كافك كسريله تكبرلك معناسنه در (كون خرش لاميه لردر (كون كاف عربك ضميله وواو
اصليه ايله كوت ديمكدر دبر معناسـنه كاه اولوركه واوى حذف ايدوب كن ديرلر (شين ضمير
بى هنره راجعدر (شمار فعل امر مفرد مخاطب (كاو عنبر لاميه در بعضيلر ديديلر كه عنبر
دكز صغرندن حاصل اولور يعنى انك ترسندن پس بوسوزا كاكوره در (محصول بيت) اكر
هنرسز مال سببيله حكيم اوزره كبر وغرور ايدرسه انى كون خرصاى يعنى كون خرعدايله اكر
كاو عنبر ايسه ده يعنى انى احقر ناسدن عدايله اشرافدن عدايلمه * كفتم مذمت ايشان روامدار كه
خداوندان كرمند كفت خطا كفتى كه بندهٔ درمندچه فائده كه ابرآذارند وبركس نمى بارند وچشمهٔ
آفتابند وبركس نمى تابند وبرمركب استطاعت سوارند ونمى رانند قدمى بهر خدا ننهند ودرمى

بی من واذی ندهند ومالی بمشقت فراهم آورند و بخست نگهدارند و بحسرت بگذارند وحکما
کفته اند سیم بخیل وقتی از خاك برآید که وی بخاك رود * ابراذار لامیه (آذار وآذار القله والفسر
وذال یرینه زایله بونده مارت آیی مراددر (پس صوك كوز آیی دیین تاریخ جلالی یه نسبت سو یلمش که
بونده اول مراد دکلدر (وتعمیم ایدوب بهارك صوك آیی وکوزك صوك آیی وقیش آیی دیین
اصابت ایلامش (بارند بونده یغدرمزلر دیمکدر متعدی معناسنه یعنی یغمور یاغدرمزلر دیمکدر
مراد کیسه یه احسان ایلمزلر دیمکدر (تابنده متعدیدر یعنی کیسه اوزره پرتو صالمازلر (مرکب
استطاعت بیانیه (محصول ترکیب) دیدم که اغنیانك مذمتنی رواطوتمه زیرا کرم صاحبلریدر دیدی
خطاسو یلدك که انجه قوللریدر نه فائده که آذار بلوطیدرلر و کیسه اوزرینه یغمازلر و کونش
چشمه سیدرلر و کیسه اوزرینه ضیا و پرتو صالمزلر وقدرت مرکبنه سوارلردر وآشوب کتمزلر
یعنی کیسه یه احسان ایلمزلر خدا ایچون برقدم قومزلر یعنی الله ایچون برآدم آدملامزلر و براقچه
کیسه یه منتسز واذاسز و یرمزلر و بیك مشقتله مالی جمع ایدرلر وخستله صاقلرلر و حسرتله
کیدوب مالی بونده قورلر و حکما دیمشلر مال بخیل اولوقت یردن چیقار که کندی یره کیرر
یعنی اولور * بیت * برنج وسعی کسی نعمتی بچنك آرد * دیکر کس آید بی رنج وسعی بردارد * برنج
باحرف مصاحبت (کسی یاحرف وحدت (نعمتی یاسیده بو یله در (بچنك باحرف صله در
(ارد فعل مضارع مفرد غائبدر اریدن کتورر دیمکدر (آید فعل مضارع مفرد غائب
کلور دیمکدر (بردارد قالدیرر دیمکدر (محصول بیت) رنج وسعیله یعنی زحمت ومشقتله
برکیسه برنعمتی اله کتورر واکا نصیب اولمیوب غیری کیسه کلور ورنج وسعیسز یعنی زحمت
ومشقتسز قالدرر یعنی ورثه بی رنج وزحمت الورلر * کفتم بر بخل خداوندان نعمت وقوف نیافته
الا بعلت کدایی ورنه هرکه طمع یکسونهد کریم و بخیلش یکسان نماید محك داند که زرچیست
وکدا داند که ممسك کیست کفت بتجربه آن میکویم که متعلقان بردر بدارند وغلیظان شداد بر کمارند
تا بار عزیزان ندهند ودست برسینهٔ صاحب تمیزان نهند وکویند که کس درسرای نیست و بحقیقت
راست کفته باشند * برحرف استعلا (بخل خداوندان نعمت لامیه لردر (ورنه واکردن مخففدر
یوخسه دیمکدر (طمع نهدك مفعول اولی (و یکسو ثانیسی (یکسان برابر دیمکدر (نماید فعل مضارع
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (محك میمك فتحی وکسریله اولمق جائزدر اسم
الت و یا اسم مکان اعتباریله (ممسك اسم فاعلدر افعال بابندن خسیس معناسنه (بتجربهٔ آن
باحرف مصاحبت واضافت لامیه در (غلیظان شداد بیانیه (شداد شدیدك جمعیدر محکم معناسنه
(برکمارند کافك عجمی ضمیله نصب ایدرلر (تاحرف تعلیل (بار عزیزان لامیه (بار بونده اجازت
معناسنه در (صاحب تمیزان اضافتله وقطعله اوقومق جائز (سرای بونك کبی یرلرده خانه
معناسنه در (محصول ترکیب) دیدمکه اصحاب نعمتك بخلنه وقوف بولمامش سن الا کدالق علتیله
والا هرکیسه که طمعی برجانبه قویه یعنی ترك طمع ایلیه کریم و بخیل اکا برابر کورینور محك بلورکه
کومش التون ندر (وکدا بلور که ممسك کیمدر یعنی خسیسی کدا بلور که انلره نسنه و یرمز
درویش دیدی اول تجربه ایله دیرمکه متعلقاتی قپوده قورلر ومحکم غلیظلری قپولرنده نصب
ایدرلر یعنی قپوجی ایدرلر تا علما وصلحایه اجازت و یرمیه لر که ایچرو کروب بولوشه لر (وصاحب
تمیزك کوکسنه ال قویه لر ودیرلر که اوده کیسه یوقدر دیو لیکن کرچك دیمش اولورلر * بیت *
انرا که عقل وهمت وتدبیرو رأی نیست * خوش کفت پرده دار که کس در سرای نیست *
انرا را حرف تخصیص (پرده دار قپوجیدر که عربی حاجب دیر (محصول بیت) اول کیسه نك که
عقل وهمت وتدبیر وفکری یوقدر کوزل دیدی پرده دار که اوده کیسه یوقدر یعنی بونك کبی

ود ابن سید علی رد سروری

شداد کاف وزنده در لطائف

کیسه لر یوق مثابه سنده در * کفتم بعذر آن که ازدست متوقعان بجان آمده اندواز رقعهٔ کدایان
بفغان ومحال عقلست که اکر ریك بیابان درشود چشم کدایان پرشود * باحرف مصاحبت (عذرآن
لامیه در (که حرف بیان (دست متوقعان لامیه در (متوقع تفعل بابندن اسم فاعلدر امیدلی دیمکدر
والف ونون ادات جمعدر (رقعهٔ کدایان لامیه (بجان بفغان باری حرف صله در (محال عقل لامیه
(که حرف بیان (ریك بیابان لامیه ریك رانك کسری وکاف عجمیله قم دیمکدر عرب رمل دیررانك فتحی
ومیمك سکونیله رمال بونلدر (دردالك ضمی وراء مشددایله انجود یمکدر لیکن را بونده ساکن اوقونور
پرلفظنه موافق اولمغیچون (چشم کدایان لامیه (پرشود پراوله یعنی کوزلری طویه قناعتدن کنایتدر
(محصول ترکیب) بن دخی ویشه دیدم متعلقان وغلاظ شدادی قپویه قودقلری انکیچوندر یعنی
اول عذرایله در که احسانلرینی امید ایدنلرك الندن جانه کلمشلر یعنی جاندن بیزار اولمشلر وجرار
رقعه سندن ناله وفغانه حاصلی دیلنجیلر الندن بیزار اولمشلر انکیچون قپولرینه ادم قورلر ومحال
عقلدرکه بیابانك قمی انجو اولسه کدالرك کوزی طویه یعنی اغنیا هرکون برخزینه اولشدرسه
بونلره قناعت کلمز * بیت * دیدهٔ اهل طمع بنعمت دنیا * پرنشود همچنانکه چاه بشبنم * دیدهٔ
اهل طمع لامیه لردر (واهلك اضافتی بطنیدر یعنی لامك کسره سنی اشباعله اوقومق کرك موزون
اوله (باحرف مصاحبت (نعمت دنیا لامیه در (نعمت تاسنك کسری اشباعله اوقونمق کرك
ناموزون اولمیه دیینلرزیاده ناموزون سو یلمشلر زیرا انی اشباعله اوقومق بیتی ناموزون ایدر
همچنانکه کافنی ساکن اوقومق کرك وزن ایچون دیینلر اصلا اوزندن خبرلری یوغیمش (چاه قویی
(باحرف مصاحبت (بشبنم چه معناسنه درکیم کیجه ایله یغ رعربجه ندا درلر محصون بیت) اهل
طمعك دیده سی دنیا نعمتیله پر اولمز یعنی طویمز چاه شبنمله پر اولمدیغی کبی یعنی بو محال اولدیغی کبی
اول محالدر * حاتم طایی که بیابان نشین بود اکر در شهر بودی ازجوش کدایان بی چاره کشتی
وجامه برتن او پاره * محصول ترکیب) حاتم طایی صحرانشین ایدی اکرشهرده اولیدی دیلنجیلر
کثرتندن بی چاره ومضطر اولوردی واوزرنده لباس فقیرلرقدن پاره پاره اولوردی * کفتامی
برحال ایشان رحمت میبرم کفتم نه برمال ایشان حسرت میخوری * محصول ترکیب) درویش
دیدی بن انلرك حالنه رحمت ایلدرم یعنی حاللرینه ترحم ایدرمکه نعمت دنیایه مالکلردر وثواب
کسب ایلمزلر بن دیدمکه اویله دکل بلکه انلرك مالنه حسرت برسین یعنی حسرت چکرسین
* مادرین کفتار وهردو بهم کرفتار هر بیدقی که براندی بدفع آن بکوشیدمی وهرشاهی که
بخواندی بفرزین بپوشیدمی تانقد کیسهٔ همت همه درباخت وتیر جعبهٔ حجت همه بینداخت *
بیدق شطرنج آلاتندن پیاده دن معربدر (و یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (براندی یاحرف
حکایه سورردی دیمکدر (باحرف صله (دفع آن مصدرك مفعوله اضافتیدر (باحرف تأکید
(کوشیدمی یاحرف حکایه دور بشردم یعنی سعی ایدردم (شاهی یاحرف وحدت مراد شاه دیمکدن
کشت دیمکدر شاهدن مراد بونده کشت کافك ضمیله عوام تحریف ایدوب کشت دیرلر کافك کسریله
دیین تحریف عوام ایلمشدر زیرا عجم کافك کسریله اوقور نکه تتبع ایدنه معلومدر (که حرف
رابط صفت (باحرف مصاحبت (فرزین آلات شطرنجدن برمعروف اتدر (بپوشیدمی یاحرف
حکایه بونده اورتردم دیمکدر (تاحتی معناسنه در (نقد کیسهٔ همت لامیه و بیانیه در (درحرف
تأکید (باخت او بناندی دیمکدر یعنی کیسهٔ همتدن نه وارایسه نسنه قومایوب دوکندی (وتیر جعبهٔ
حجت لامیه و بیانیه در (جعبه ترکش معناسنه در (محصول ترکیب) بزدر و یشله بو کلماتده ایدك
وایکیمز بری بریمزله کرفتار یعنی قاورشمش ایدك هر بیدقیکه سورردی انك دفعنه سعی ایدردم
یعنی هرنه سوز که سو یلردی انی موجه جوابله رد ایدوب قارشیلردم وهر بارکه کشت شاه دیردی انی

رد سروری وشمعی

رد سروری وشمعی

فرز بنله سز ایدردم یعنی کلامنه هر بر بحث و برهان که سوق ایدردی انی قوی دلیللرله منع ودفع
ایدردم تا کیم جمیع نقد کیسهٔ همتی دوکتدی یعنی سو بلیجك سوزی قالمدی بلکه جمیع مامِلکنی
یعنی بیلدیکنی بالتمام اوپناندی وافنا ایلدی وبحث ترکشنك اوقونی جمعا اتدی یعنی بحث ودلیلی
قالمدی حاصلی بنمله جنکلشمکه مجالی قالمدی * قطعه * هان تا سپر نفکنی از جملهٔ فصیح * کورا
جزان مبالغهٔ مستعار نیست * هان ادات تنبیه در اکاه اول غافل اولمه معناسنه پس حاضر باش
رد ابن سید علی
دیین مسامحه ایلمش (تا ادات تأکیددر بونك کبی یرلرده سپر قلقان دیمکدر نفکنی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب برقیه سین دیمکدر سپر مفعول صریحی (واز جمله غیر صریحی (جملهٔ فصیح لامیه و یا بیانیه
فصیحك جمله سندن و یا فصیح جمله دن (کورا اصلنده که اورا ایدی حذف وایصال ایلدیلر (مبالغهٔ
مستعار بیانیه در (محصول بیت) اکاه اول غافل اولمه قلقانك براقیاسین یعنی عجز کوسترمیه سین
سپر براقق عجز کوسترمکدن عبارتدر فصیح کیمسه نك هجوم وحمله سندن یعنی فصاحتله تکلم
ایلیندن اوشنمه زیرا انك اولمبالغهٔ مستعاردن غیری نسنه سی بوقدر یعنی فصاحتله تکلمی طبیعی
دکلدر نشائله طریقیله درحضرت شیخك خطاب عام طریقیله پندیدر فندر * دین ورز ومعرفت
که سخندان سجع کوی * بردر سلاح دار دو کس در حصار نیست * ورز واوك فتحی ورانك
سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر (ورزیدندن سعی ایلمك معناسنه (دین مقدم مفعولی (ومعرفت
اکا معطوفدر (که حرف تعلیل (سخن دان سجع کوی بیانیه ایکی وصف ترکیبیدن مرکبدر
(سخن دان سوز بلیجی (وسجع کوی سجع سویلیجی یعنی مسجع سوز سو بلیجی دیمکدر (بردر بر حرف
رد شمعی
صله قپوده دیمکدر (قپو اوزره دیین الحق سو یلمش (سلاح سینك کسریله آلت حربدر (محصول بیت)
دینه ومعرفته سعی وکوشش ایله زیرا سجع کوی سخندان قپوده یراق طوتر اما حصارده کیمسه یوق
یعنی سخندان سجع کوی شول حصاره بکزر که قپوسنده آلت حرب اوله (اما حصارده صواش
اری اولمیه یعنی معرفتی کسبی دکلدر مستعاردر حاصلی همان نشائمه دراوته سی یوقدر اندن اوشنمه زیرا
رد سروری
شوندن بوندن در مه چتمه در (بردر سلاح دار دك معناسی قلعه قپوسنده سلاحی واردیین ایی
سلاحدارلق ایده ممش زیرا بو کلامدن مراد تشبیه در (یعنی اغزلغی نشائله اولانی ایچریسی خالی
قپوسی یراقلی حصاره بکزتمش * عاقبت الامر دلیلش نماند ذلیلش کردم دست تعدی دراز کرد
وبیهوده کفتن آغاز وسنت جاهلانست که چون بدلیل از خصم فرو ماند سلسلهٔ خصومت
بجنباند چون آزر بت تراش که بحجت باپسر برنیامد بجنك برخاست که قال الله تعالی (لئن لم تنته
لارجمنك) دشنام داد سقطش کفتم کریبانم درید زنخدانش کرفتم * دلیلش ضمیر در و یشه
راجعدر) ذلیلش ضمیریده (یعنی ادلهٔ قویه ایله اکا غالب اولمغله انی حقیر وخوار ایلدم (دست تعدی
لامیه در مجازا (تعدی تفعل بابندن مصدر در دالك کسری یایی صیانت ایچوندر نتکه کتب صرفده
رد شمعی
رد شمعی
مبین در (دراز کرد اوزاتدی دیمکدر یعنی بکا ال اوزاتدی (معناسی خصومته شروع ایلدی
دیین بدسو یلمش (منه سنده تعدی تجاوز معناسنه در اما خصومت معناسنه استعمال اولنور دیین
افترا ایلمش زیرا دراز کرد بو استعماله مانعدر (بیهوده کفتن آغاز یعنی آغاز کرد دیمکدر
بیهوده زاید و باطل معناسنه در (بعض شراح بالین تربت یحیی حکایه سنده دماغ بیهده
بحث وخیال باطل بست بیوردیغنده (بیهده هرزه و باطل معناسنه در دیمش (و بونده بیهوده
هرزه معناسنه در دیمش (زیرا هرزه باطل معناسنه در (و بعض شارح هرزه نك معناسنه واصل
رد سروری
اولمدیغندن حددن بیرون هرزه سوزلر سویلمش نتکه دائما عادتی بویله در (سنت بونده سیرت وعادت
معناسنه در (جاهلانه اضافتی لامیه در بعض نسخه ده واو برینه (که سنت واقعدر واو حرف حال
(و که حرف تعلیل اولور (که حرف بیان (وچون حرف تعلیل (بدلیل با حرف مصاحبت و یا حرف

ظرف دلیل ایله و یا دلیلده دیمکدر (فرو ماند عاجز قالهلر معناسنه در زبراماندن قالمقدر وفروماندن
عاجز قالمقدر (سلسلهٔ خصومت بیانیه در (بجنباند دپره درلر یعنی خصومت ایدرلر (چون
ادات تشبیه (آزر زاء معجمه وراء مهمله ایله ابراهیم پیغمبرك علیه السلام اتاسینك آدیدر (بت تراشه
اضافتی بیانیه در (بت تراش وصف ترکیبیدر تراشیدندن بت یونیجی دیمکدر یعنی فنی وصنعتی
بت تراشلق ایمش نتکه بعض تواریخده مثبتدر که انك زماننده انك کبی بت یونار یوغیدی اکر انسان
شکلنده واکر بعض حیوان شکلنده (که حرف بیان (بحجت با حرف ظرف و یا حرف مصاحبت
(باپسر با حرف مصاحبت تقدیری باپسرش در حذف ایصال ایلدی (برنیامد چیقشامدی
یعنی جنکلشامدی (حاصلی احتجاجده غلبه ایده مدی جنکه قالقدی (یعنی اوغلیله جنکه
مباشر اولدی نتکه کلام شریفده بیورر که (اراغب انت عن آلهتی یا ابراهیم لئن لم تنته لارجمنك
واهجرنی ملیا) * دشنام داد سقطش کفتم کریبانم درید زنخدانش کرفتم * همزه حرف استفهام
راغب اسم فاعلدر علم بابندن عن حرفیله استعمال اولنسه اعراض معناسنه در (انت ضمیر مرفوع
منفصل محلا مرفوع فاعل راغب در (عن حرف جر راغبه متعلقدر (الهه الهك جمعیدر
بونده اصنام مراددر یا ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه در بنم معبودلرمدن دیمکدر (یا حرف ندا
(ابراهیم منادی (لئن لام حرف موطئهٔ قسم (ان حرف شرط (لم تنته فعل جحد مطلق
حرف شرط معناسنی استقباله نقل ایلمشدر (لئن لم تنته جملهٔ شرطیه (لارجمنك لام حرف جواب
قسم (ارجم فعل مضارع متکلم وحده در رجم دن بونده مراد شتم وذم در شیطان رجیم بوندندر
یعنی لعنله مرمی معناسنه و بعضیلر دیدیلر که مراد رجمدن طاش اتمقدر زیرا رجمك معناسی
رمی بالرجام در دیمشلر رانك کسریله که رجمه نك جمعیدر همزه ولمزه وزنی اوزرینه (یعنی سنی
طاشلرله اورورم یا اوله سین و یا بندن قچاسین (ونون مثقله حرف تأکید (وکاف ضمیر منصوب
متصل مفعولی والله البته سنی رجم ایدرم دیمکدر (واهجرنی واو حرف استیناف اهجر فعل امر
مفرد مذکر مخاطبدر نصر بابندن ونون حرف وقایه و یا ضمیر منصوب متصل مفعولی (بندن
ایرل دیمکدر واهجرمنی تقدیرنده (ملیا زمانا طویلا دیمکدر ظرف زمانلغله منصوبدر
(محصول ترکیب) عاقبت الامر در و یشك اثبات مدعا ایچون دلیلی قالمدی آنی غلبه سبیله
ذلیل وحقیر ایلدم تعدی النی بکا اوزاتدی یعنی بنی اوردی دخی باطل سو یلکه باشلدی وجاهللرك
رسم وعادتیدر که چون دلیل ایله خصمدن عاجز قالوب زبون اولهلر خصومت زنجیرینی دپره درلر
یعنی خصومت ایلکه باشلرلر آزر بت تراش کبی که احتجاجده اوغلیله چیقشامدی جنکه قالقدی
یعنی اوغلیله صواشه باشلدی یعنی حضرت ابراهیم بنه طپقدن نهی ایدوب خدانك عبادتنه
دعوت ایلدیسه دیدی یا ابراهیم سن بنم معبودلرمدن اعراضمی ایدرسین والله اکر بو اعراضدن
منتهی اولمزسك یعنی بوندن یغلنوب منهی اولمزسك البته سنی رجم ایدرم یادل ایله یاطاشله
تا کیم یا اوله سین و یا بندن قچاسین ایرل بندن و بنی ترك ایله نیجه زمان سنی کورمیه یم درویش
بکا سوکدی بنده اکا نامعقول سویلدم او لده بقامی یرتدی بنده صقالنه یاپشدم حاصلی
دو کشمکه باشلدق * بیت * او در من و من در وفتاده * خلق از پی مادو آن وخندآن *
ایکی یرده در حرفی ادات صله در (فتاده اکثر نسخ هاء رسمیله واقعدر (و بعضنده (فتادیم واقعدر
(لیکن اندنده مراد بودر دوشدك دیمکدر (او مبتدا (فتاده خبردر (وخلق مبتدا (پی مالامیه
(دو آن صفت مشبهه در (دویدن یلمك معناسنه وخندانده خندیدندن صفت مشبهه در
خبر مبتدا مقدر (شدند و یا بودند اولور (محصول بیت) اول در و یش بکا و بن اکا دوشدك یعنی
بری بریمزله چکشه وصواشه دوشدك خلق بزم اردمزجه یلکن وکولکن اولدیلر یعنی یلرك

وكوزلك اردبره دوشديلر * انكشت تعجب جهانى از كفت وشنيد مابد ندان * انكشت تعجب
بيانيه و يالاميه در مجازا (جهانى ياحرف نسبت (جهان خلق ديمكدر (كفت وشنيد اسم مصدردر
ديمه وابشمه معناسنه (كفتن (وشنيدن معناسنه مصدردر ديين خطا يلمش (مابه اضافت
لاميه در (باحرف ظرف (دندان ديش ديمكدر (محصول بيت) جهان خلقنك تعجب برمغى
بزم ديمه مزدن وابشتمزدن ديشنده ايدى يعنى تعجب ايدوب برمقلرين اصر ر لردى تنكه مقام
تعجبده عادتدر برمغى ديشه المق برمق اصرمق معناسنه در * القصه مرافعهٔ اين سخن پيش قاضى
برديم وبحكومت عدل راضى شديم تا حاكم مسلمانان مصلحتى بجويد و درميان توانكران
و درويشان فرقى بكويد قاضى چون هيئت مابديد ومنطق مابشنيد سر بجيب تفكر فرو برد
و بعداز تأمل بسيار سر برآورد و كفت اى انكه توانكران راثنا كفتى و بردرويشان جفاروا داشتى
بدآن كه هرجا كه كلست خارست و باخمر خمارست و برسر كنج مار وانجا كه درشهوارست نهنك
مردم خوارست لذت عيش دنيارا لدغهٔ اجل در پس ست ونعيم بهشت را ديوار مكاره در پيش *
القصه محصل كلام (مرافعهٔ اين سخن مصدرك مفعولنه اضافتيدر (و برديمك مقدم مفعول اولى
(وپيش قاضى ثانيسى (مرافعه ايكى خصم دعوى ايله حاكم قتنه وارمغه ديرلر مفاعله بابندن
مصدردر (باحرف صلة (حكومت مصدردر حكم معناسنه (عدله اضافتى لاميه در (وعدل بونده
عادل معناسنه در (بعضى نسخه ده قاضى عدل واقعدر (راضى شديمك مفعول صريحى (وبحكومت
غيرصريحى (تاحرف تعليل (حاكم مسلمانان لاميه (مصلحتى بجويدك مقدم مفعوليدر (وياحرف
وحدت (در حرف ظرف (ميان توانكرآن لاميه (درويشان اكا معطوف (فرقى ياحرف وحدت
وياحرف تنكير (فرق بكويدك مفعول صريحى ودرميان غيرصريحى (قاضى مبتدا (چون ادات
تعليل (هيئت مالاميه (وبديدك مقدم مفعولى (ومنطق ماده لاميه در (و بشنيدك مقدم مفعوليدر
(منطق مصدر ميميدر نطق معناسنه (بونده مرادحاصل بالمصدردر كه كلامدر (باحرف صله
(جيب تفكر لاميه در مجازا (سرفرو بردك مفعول صريحى (و بجيب غيرصريحى (وجملهٔ فعليه
جواب تعليلدر (وتعليل جوابيله خبرمبتدادرفقدبر (فرو بونك كبى يرلرده تأكيد افاده ايدر اكرچه
فى الجمله اشاغه لق معناسنه دلالت ايدر تامل (بسيار مصدرك فاعلنه اضافتيدر (سر برآوردك
مفعول بهى (وبعد مفعول فيهى (برآورد قالدردى ديمكدر (اى حرف ندا (آن كه تقديرى
(آن كس كه در (توانكران را كفتى نك مفعول اولى (وثنا ثانيسى (وجفا داشتى نك مفعول
اول صريحى (وروا ثانيسى (وبردرويشان غيرصريحى (داشتى فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(درشهوار بيانيه غايتله ايو وارى يعنى صافى وايرى انجو يعنى بيوك شاهانه ديمكدر (حاصلى
پادشاهه لايق انجو (نهنك مردم خوار بيانيه (نهنك تمساح ديمكدر كه نيل دكزنده
چوق اولور لكن انجو اولان دكزده تمساح اولمقده نظر وار مكركيم كلام ادعائى اوله
(مردم خوار وصف تركيبيدر (لذت عيش دنيا لاميه لردر (ورا حرف تخصيص (لدغهٔ اجل
لاميه در مجازا (لدغه لامك فتحى و دالك سكونيله اصلنده عقرب صوقونديسنه ديرلر پس
مصدر معناسنى و يرنلر اصابت ايلامشلر زيرا مصدرى لدغ وتلداغ كلور (نعيم بهشت لاميه
(ورا حرف تخصيص (ديوار مكاره بيانيه (مكاره مكروهك جمعيدر بو كلام حديث شريفه
تلميحدر قال عليه الصلوة والسلام (حفت الجنة بالمكاره والنار بالشهوات) (حفت فعل ماضى
مفرد مؤنث غايبه مبنى للمفعول قابلندى ديمكدر احاطه دن عبارتدر تزيين اولندى ديين خطا
سويلمش يعنى جنت زحمت ومشقتله قابلندى حاصلى جنته داخل اولمق استين تكاليف شرعيه يى
اخيار ايلمك كرك (محصول تركيب) حاصل كلام بوسوزك يعنى اغنيا ايله فقرا بينى تشخيص

ردشمى

ردابن سيد على وسرورى

ردشمى

وتمييز ايلمك سوزينى قاضى قتنه ايلتدك يعنى بومدعايى قاضى يه عرض ايلدك وقاضىٔ عادلك حكومتنه
راضى اولدق تاكيم مسلمانلرك حاكمى برمصلحت ارايوب بوله واغنيا ايله فقرا بينندە برفرق تمييز
سويليه قاضى چونكيم درويشله بزم هيئت وشكلمزى كوردى وكلا ممزى ايشتدى باشنى تفكر
بقاسنه ايلتدى وچوق فكردن صكره باشنى قالدردى وديدى اى شول كيمسه كه اغنيايه ثنا
سويلدك يعنى دعا وثنالرينه مشغولسين ودرويشلره جفايى جائز كوردك يعنى درويشلرى ذم
وقدح ايدرسين سن بيلكه هرنه يرده كل واراليته دكن وار وهريرده كه خمر وار خمار وار يعنى البتة
خمر خمار ويرر وهرنه يرده كه دفينه وار البتة انى بكلر مار وار زيرا دفينه يى قرق ييلدن صكره
اژدر تصرف ايدر ديرلر وشول يرده كه درشهوار وار نهنك مردم خوار وار يعنى هرشىٔ ضددندن
خالى دكل دنيا ديرلكى لذتنك اجل صوقونديسى اردنده در يعنى حياتدن صكره ممات ضروريدر
و جنت نعمتلرينك ديوار مكاره اوكنده در يعنى جنته داحل اولمغه اول نيجه زحمت و مشقت
چكمك كرك ديوار مكارهدن مراد موانع شديده ديمكدر * بيت * جور دشمن چه كند كر نكشد
طالب دوست * كنج ومار وكل وخار وغم وشادى بهمند * مصراع اول قلبه محمولدر تقديرى طالب
دوست كرنكشد جور دشمن چه كند (نكشدك فاعلى طالب دوستدر (وجور دشمن مفعولى (جور
دشمن لاميه (طالب دوست اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (بهمند نون ودال اسنك ادات جمعيدر
(محصول بيت) دوستك طالبى يعنى دوسته طالب اكر دشمنك جورينى چكمزسه نه ايلريعنى
نيه قادردر والندن نه كلور البته چكمك لازمدر (مصراع ثانى مقام تعليلده در زيرا دفينه ايله
مار بيله در وكل ايله خار بيله در وغم ايله شادلق بيله در * نظرنكنى در بستان كه بيد مشكست
وچوب خشك همچنان درزمرهٔ توانكران شاكرند وكفور ودرحلقهٔ درويشان صابرند وضجور *
نكنى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب استفهامى متضمن نظر ايلمزميسين ديمكدر (در حرف صله
(بستان عرب واوسز استعمال ايدر وعجم واو ايله (كه حرف بيان (بيد مشك لاميه در (بيد
سكوت در عربجه خلاف ديرلر اما بيد مشك قواق جنسندن برنوع در كه كوزل قوقوسى
وار (چوب خشك بيانيه در (زمرهٔ توانكرانده بويله در (كفور فعول فاعل معناسنه در كفران
نعمت معناسنه (در حرف ظرفدر ايكى يرده بيله (حلقهٔ درويشان بيانيه تفنن ييوروب انده
زمره ديدى و بونده حلقه (ضجورده فعول فاعل معناسنه در مقابلى صبوردر ضجرتدن مشتق
كوكل طارلغى معناسنه (محصول تركيب) بستانه نظر ايلمزميسين كه انده بيد مشك ده چوب
خشكده وار بنه بونك كبى اغنيا بلوكنده شاكرده وار كفران نعمتده وخلقهٔ درويشانده
صبورده وارضجورده يعنى فقره تحمل ايليوب اظهار عجز وضجرت كوسترلر * بيت * اكر ژاله
هر قطرهٔ درشدى * چوخر مهره بازاراز وپرشدى * ژاله بونده چه معناسنه در كه كيجه يغار
(قطرهٔ ياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه حرف وحدتدر ديين غلط سويلمش
(در تخفيف را ايله در ضرورت وزن وقافيه ايچون (چو ادات تشبيه (خرمهره اشك
بونجغينه ديرلر (ازواصلنده ازاو ايدى حذف وايصال ايله ازو اولدى (اوضميرى دره راجعدر
(محصول بيت) كرچه نك هر برقطره سى لؤلؤ اوليدى خرمهره دن كبى بازار اندن طوپطلو
اولوردى كثرتندن (قصه دن حصه بودركيم نه هر برغنى سخى وكريمدر ونه هر
بردرويش اهل توكل وقناعتدر * مقربان حضرت حق جل وعلا توانكرانند درويش
سيرت ودرويشانند توانكر همت مهين توانكران آنست كه غم درويشان بخورد و بهين
درويشان ان كه كم توانكران نكيرد قال الله تعالى (ومن يتوكل على الله فهو حسبه) * مقربان
حضرت حق لاميه و بيانيه در ومبتدا (توانكران خبرى (درويش سيرت وصف

ردشمى

تركيبي در صفت توانكران (درويشاند توانكرانه معطوف (توانكر همت وصف تركيبي
صفت درويشاندر (مهين توانكران لاميه در (مه ميمك كسرى وهاء اصليه ايله اولوديمكدر
بزرك معناسنه (وياحرف نسبت (ونون حرف تأكيد اولويه منسوب ديمكدر معناى لازمىسى
اولور قدر بونده مبتدا واقعدر (آنست خبرى (كه حرف بيان (غم درويشان لاميه ومبتدا
(بخورد فعل مضارع مفرد غائب خبرمبتدا درويشلرك غمين يه ديمكدر (وبهين درويشان
لاميه (بهين مهينه معطوف (بهبانك كسرى وهاء اصليه ايله يك ديمكدر (ويانون سابق كبى (انكه
تقديرى آنست كه در (كم توانكران لاميه در كم كاف عربك ضمى وميم مشدد ايله عربيد ربك
ديمكدر آستين معناسنه (غم درويشان بخوردك مقدم مفعولى اولديغى كبى (كم توانكران
نكبردك مقدم مفعوليدر (بعض نسخه ده كم توانكران كبرد واقعدر (كم لغتده اكسك معناسنه در
اما بونك كبى برلرده تركدن كنايتدر (معناسى اغنيايى ترك طوته يعنى اكابرى ترك ايليه حاصلى
حطام دنيا ايچون انلره عرض حاجت واظهار عجز ايليه بلكه توكل وقناعتى پيشه ايدينه
نتكه كلام شريف بيورر (من اسم شرط (يتوكل تفعل بابندن فعل مضارع مفرد مذكر غائب
فعل شرط (على الله جار ومجرور فعل شرطه متعلقدر (فهو فا جواب شرطه داخلدر (هو ضمير
مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (حسبه لفظا مرفوع خبرمبتدا وجملهٔ اسميه جواب
شرط (حسب حانك فتحى وسينك سكونيله اسماء افعالدندر كافى معناسنه (محصول تركيب)
قاضى بيورر كه حضرت خدانك مقربلرى درويش سيرتلى اغنيادر واغنيا همتلو درويشلردر
(حاصلى خدانك مقبوللرى ايكى طائفهٔ در بريسى صورتا غنى وسيرتا درويش اولاندر (وبريسى
صورتا درويش وسيرت وهمتده غنى اولاندر (اغنيانك اولو غنى اولدر كه غم درويشانى يبد
(يعنى انلرك رعايتيله مقيد اوله (ودرويشلرك ايى ركى اولدر كه اغنيانك آستينى ابرام والحاح ايله
طوتميه يعنى انلردن برنسنه ديلميه (ويا اغنيايى كليا ترك ايليوب انلره عرض حاجت واظهار
فقر ايلميه (نتكه خدا بيورر هر كيمسه كه خدايه توكل ايليه الله تعالى اكا كافيدر غيره
احتياج ايتدرمز * پس روى عتاب ازمن بدرويش كردو كفت اى كه كفتى توانكران مشتغل
مناهى اند ومست ملاهى نعم طائفهٔ چنين كه كفتى هستند قاصر همت وكافر نعمت ببرند وبنهند
ونخورند وندهند اكر بمثل باران نبارد ويا جهان طوفان برارد باعتماد مكنت خويش ازمحنت
درويش نترسند وازخداى تعالى نترسند وكويند * پس اندن صكره ديمكدر (روى عتاب لاميه در
مجازا (بدرويش باحرف صله اى كه تقديرى اى انكه درحذف وايصال واقع اولدى (مشتغل
مناهى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر مست ملاهى لاميه مناهى شريعت نهى ايلديكى امور در
(بعض نسخه ده مناهى يرينه تباهى واقعدر باطل وفاسد ايشلر معناسنه (وملاهى لهوك
جمعيدر بازى ديمكدر يعنى اويون (نعم نونك وعينك فتحه لريله حرف تصديقدر (طائفهٔ
باحرف وحدت وهمزه حرف توسل (وحدت ايچوندر دين غلط سويلدى (قاصر همت (وكافر
نعمت وصف تركيبلردر اضافتلرين نحو يزايدنلر قاصر همتلر ايمش (ببرند فعل مضارع جمع
غائب ايلدرلر يعنى مالى (بنهند بنه مذكور كبى قورلر (يعنى صقلرلر ديمكدر (نخورند فعل
نفى استقبال جمع غائب يمزلر ديمكدر بعض نسخه ده باايله دوشمش بخورند كنديلرى يرلر
معناسنه (ندهند سابق كبى ويرمزلر (يعنى خيراته صرف ايلمزلر ديمكدر (بمثل مثلا معناسنه در
(نبارد فعل نفى مستقبل مفرد غائب يغميه ديمكدر (جهان براردك مقدم مفعوليدر (طوفان
مبتدا برارد خبرى (طوفان چوق يغمور وچوق صوكه قيامدق برقوميه (برارد فعل مضارع
مفرد غائب احاطه ايليه (يعنى قپليه (باحرف مصاحبت (اعتماد مصدر در افتعال بابندن

ردشمعى
ردابن سيدعلى
وشمعى

طابغق وسويكمك (مكنت قدرت معناسنه مصدر در (لبكن ثلاثيدن فعل مستعمل دكلدر
(خويش واو رسميله كندى ديمكدر (اعتماد مكنت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وخويشه
اضافت لاميه (محنت درويش لاميه در (نترسد فعل نفى استقبال جمع غائب صورمزلر
(نترسنددده بويله در قورقمزلر (محصول تركيب) (پس عتاب يوزينى بندن درويشه
ايلدى بوسوز اول معنايه اشارت ايدر كه قاضى شيخى اغنيايى مطلقا درويشان اوزرينه
ترجيح ايلديكنه يعنى ايلديكيچون تخطئه ايلمش اوله فندر يعنى قاضى كلام عتاب آميزينى بندن
درويشه صرف ايلدى وديدى اى شول كيمسه كه ديدك اغنيا مشتغل تباهلردر ومست ملاهى
يعنى لهو ولعبك مستلريدر كرچك بونلردن برطائفه ديديكك كبيدرلر قاصر همت وكافر نعمت يعنى
همتسز وكفران نعمت درلر مالى ايلدرلر وخزينه لرينه قورلر ويمزلر وخيراته صرف ايدوب
كيمسه يه ويرمزلر وياكنديلرى ييرلر اما كيمسه يه ويرمزلر اكر مثلا باران يغميوب عالم قحط اولورسه
وسر بسر جهانى طوفان قپلرسه كنديلرك قدرتلرينه اعتماديله درويشك محنت وعذابندن
صورمزلر وخدادن قورقمزلر وديرلر * بيت * كرازنيستى ديكرى شد هلاك * مراهست
بط رازطوفان چه باك * نيستى ياحرف مصدر (ديكرى ياحرف وحدت (مرا بنم ديمكدر (راحرف
تخصيصدر (بط بانك فتحيله قاز معناسنه در اصلنده مشدد در لكن عجم تخفيف ايدر (راحرف
تخصيص (ويا ادات مفعول قازك وقازه ديمكدر (باك باى عربيله ايتمك وقارمق ديمكدر كه
عربجه مبالات ديرلر (محصول بيت) مذكور اغنيادركه اكر يوقلقدن برغيرى كيمسه هلاك اولديسه
بنم واردر قازك طوفاندن نه باكى واردر زيرا غرق اولمز يعنى كنديلرك مالى ومالنه اعتماد ايدوب
بويله ديرلر اما فقرا جانبنه نظر والتفاتلرى يوق * بيت * وراكبات نياقا فى هوادجها * لم يلتفتن
الى من غاص فى الكثب * واو حرف رب در تقديرى رب نساء راكبات در (راكبات راكبهٔ جمعيدر
اسم فاعل جمع مؤنثدر موصوفه اعتماد ايلديكيچون عمل ايلمشدر (نياق ناقه نك جمعيدر ديشى دوه لره
ديرلر لفظا منصوب مفعوليدر (راكبات فى هوادجها جار ومجرور جملهٔ ظرفيه حالدر (نياق دن كه
مفعول راكبات در (هوادج هودجك جمعيدر برنوع محفه در كه دوه نك اوزرينه بربنى اوردلر
انجق اوستى اورتلى اولور عورتلره مخصوصدر ارلر ايچنده اوتورمز مكه خلقى عرفاته چيقدقده قزلرى
وكلنلرى هودجلرله چيقار حج ايلينلر بلور ضمير مؤنث راكباته راجعدر ايكى فصيح لغتك بريسى
اوزره يعنى هوادجها وهوادجهن لغتدر النساء فعلت وفعلن كبى نهايتى بونده ها اولور انجق
ضرورت وزن ايچون (لم يلتفتن فعل جحد مطلق جمع مؤنث غائبه التفات ايلمديلر ديمكدر
جواب رب در (الى من غاص الى حرف جر فعل جحده متعلق (من محلا مجرور اسم موصول (غاص
فعل ماضى مفرد مذكر غائب اجوف واوى طالدى ديمكدر غوصدن مشتقدر اكثر صويه طالمقده
استعمال ايدرلر غواص بوندندر (فى الكثب فى غاص به متعلقدر (كثب كافك وثاء مثلثك ضمه لريله
كثيبك جمعدر سررسر يرك جمعى اولديغى كبى قومك چوقلغنه ديرلر (محصول بيت) ناقه لره راكب
چوق نسا اول ناقه لر انلرك هودجلرى التنده اولدقلرى حالده اول نساء التفات ايلمديلر قوملره
طالوب بتان كيمسه يه يعنى دوه لره بنن خاتونلر حاصلى دوه اوزره هودجلره راكب اولان خاتونلر
قومه بتابتا كيدن پياده لره التفات ايلمديلر ديمكدر بو بيت ماقبلنى توضيح وتنوير طريقيله كلمشدر
* بيت * دونان چو كليم خويش بيرون بردند * كويند چه غم كر همه عالم مردند * دونان جمع دوندر
الف ونون ادات جمعدر (چو حرف تعليل (كليم خويش لاميه (وبردندك مفعول اولى (وبيرون
ثانيسى (كويند جواب تعليلدر (محصول بيت) الچقلر چونكه كندى كليمنى صودن قورتر ديلر
يعنى محنت وبلاى دنيادن خلاص بولديلر ديرلر نه غم اكر جميع عالم اولديسه حاصلى همان

کندی نفس خبیثنی تدارك ایدوب قادر غیریله هیچ مقید اولمز اما ایلر کندی نفسنی قیردیغی
کبی سائر خلقیده قادر بلکه سائری نفسندن تقدیم ایدر نتکه کتابلرده بعض کیمسه لردن نقل
ایدرلر * قومی برین صفت که بیان کردم وطائفهٔ دیکر خوان نعم نهاده وصلای کرم درداده
ومیان بخدمت بسته وابرو بتواضع کشاده طالب نامند ومغفرت وصاحب دنیا وآخرت * قومی
باحرف وحدت (وطائفهٔ دیکر بیانیه (یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدت در ردشمعی
دیین غلط سویلمش (خوان نعم لامیه در زیرا خوان سفره (ونعم طعاملر معناسنه اکرچه نعم جمع
نعمتدر وطعامدن اعم (خوانی طعام معناسنه اخذا یلین بلمزایمش (صلای کرم لامیه (در حرف رد سروری
تأکید (داده و یرمش یعنی احسان وکرمنی عام ایلشلر وعلما وفقرانك خدمتنه بل بغلمشلر (ابرو
همزه نك فتحی و بانك سکونی وواو اصلیه ایله قاش معناسنه در (کشاده نك مفعول صریحی (و بتواضع
غیرصریحی (طالب نام اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ونون ودال استنك جمعیدر (محصول ترکیب)
قاضی دیرکه برقوم بو صفت اوزره در که بیان ایلدم و برطائفه دخی نعمتلر سفره سنی قومش یعنی نعمت
سفره سنی دوشه مش وکرم واحسان صلاسنی و یرمش یعنی کرم واحسانی تعمیم ایلمش وتواضعله
قاشین اچمش یعنی کرمش یعنی یوزین وکوزین بوروشدروب اضطرابدن قاشین چاتمز بلکه لطف
ایلمکدن حظ ایلرلر نامك طالبلریدر یعنی ایلکله اکلمغه طالبلردر تاکیم ذکر خیر مغفرتلرینه سبب اوله
وصاحب دنیا وآخرتدرلر یعنی هم دنیاده خیرایله مذکورلردر وهم آخرتده یعنی اولدکلرندن صکره
ینه خیرایله کلورلر * چون بندکان حضرت پادشاه عالم مؤید من عندالله مظفر ومنصور علی
الاعداء مالك ازمة الانام حامی ثغور الاسلام وارث ملك سلیمان اعدل ملوك زمان مظفر
الدین ابو بکر سعد ادام الله ایامه ونصر اعلامه * ظاهر بودر که بو القاب ذکر قاضی جانبندندر
(چون ادات تشبیه (بندکان حضرت پادشاه لامیه لردر (بندکاندن مراد پادشاه ملازمندن اولان
اکابردر عالمه اضافت لامیه در بعض نسخه ده عالم یرینه عادل واقعدر (مؤید تفعیل بابندن
اسم مفعولدر محکم دیمکدر (من عندالله مؤیده متعلقدر (مظفرده تفعیل بابندن اسم مفعولدر
یونده غالب معناسنه در (منصور معروف (علی الاعداء مظفر ومنصوره متعلقدر علی سبیل
البدل (مالك ازمة الانام مالکك ازمه یه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ازمه زمامك
جمعیدر انامه اضافتی لامیه در (انام معرف باللام اولیجق ازمه یه تالازمدر اولمایجق لازم دکل
قندیر (زمام اویان دیزکنی (وانام خلق معناسنه در (حامی ثغور الاسلام لامیه لردر (حامی حافظ
معناسنه در حمایتدن حامینك ثغوره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در ترکیب عربی اعتبار اولنسه
حامینك یاسی ساکن تلفظ اولنور اما فارسی اعتبار اولنسه مکسور اوقونور (ثغور ثغرك
جمعیدر دشمندن خوف ایده جك یردیمکدر (وارث ملك سلیمان سابقا ایکی قرینه کیدر اضافتده
واعرابده (اعدل ملوك الزمان لامیه لردر (اعدل اسم تفضیل (مظفر الدین پادشاهك لقبیدر
(وابو بکر کنیتی تقدیری ابو بکر بن سعددر (ادام فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن
مقام دعاده واقعدر (الله لفظا مرفوع فاعلی (وایام لفظا منصوب مفعولی (ونصر اعلامه بوده
اعرابده قرینهٔ سابقه کیدر (اعلام علمك جمعیدر سنجاقلر دیمکدر (محصول ترکیب) بو ذکر
ایلدیکمز اصحاب خیرات اغنیا پادشاه زمانك بنده لری کیدر یعنی پادشاه عالمك اعیان واکابری
مذکور اغنیا کبی اصحاب لطف وکرمدر که اول پادشاه مؤید من عندالله در دخی اعدا اوزرینه
مظفر ومنصوردر جمیع خلقك زماملرینك مالکیدر یعنی جمیع خلایق اکا مطیعدر اسلام
بندرلرینك حافظیدر یعنی دشمن کلمك یرلری حفظ ایدر سلیمان ملکنك یعنی تختنك وارثیدر
نتکه دیباجه ده مفصل بیان اولندی ایدی زمان پادشاهلرینك عادلیدر مذکور القابله ملقب

واوصافله موصوف مظفر الدین ابو بکر بن سعد در الله تعالی ایامنی دائم ایلسون یعنی عمرینی
ودولت وسعادتنی باقی وثابت ایلسون وسنجاقلرینی منصور ومظفر ایلسون هر نه جانبه توجه ایدوب
حرکت ایدرسه * قطعه * پدر بجای پسر هرکز این کرم نکند * که دست جود تو باخاندان آدم کرد *
پدر مبتدا (یاحرف صله (جای یونك کبی یرلرده تحسین لفظ وتکمیل وزن ایچون کلور وجائزدر
حق معناسنه اوله (و پسره اضافتی لامیه اوله (نکندك بجای پسر مفعول غیر صریحیدر
(واین کرم صریحی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (که حرف بیان و یارابط صفت (دست جود تو
لامیه در مجازا ومبتدا وتو یه اضافتی لامیه در (با حرف صله (خاندان آدم لامیه در (وکردك
مفعول غیر صریحی و جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (محصول بیت) اتا اوغوله هرکز بو کرمی
ایلمز که سنك جودك الی خاندان آدمه ایلدی یعنی اولاد وذریات آدمه سن ایلدیکك لطف
وکرمی کیمسه کندی اولادینه ایلمز * خدای خواست که برعالمی ببخشاید * ترا برحمت خود
پادشاه عالم کرد * خدای مبتدا (خواست خبری (که حرف بیان (عالمی یاحرف تنکیر (ویا
حرف نسبت عالمه ویاعالمه منسوب اولنه دیمکدر (ببخشاید فعل مضارع مفرد غائبدر بخشاییدندن
اسرکمك یعنی ترحم ایلمك دیمکدر (ترا سنی دیمکدر (باحرف مصاحبت (رحمت خود لامیه (پادشاه
عالمده لامیه در (تراکردك مفعول صریح اولی و پادشاه عالم ثانیسی و برحمت غیر صریحی (محصول بیت)
الله تعالی دیلدیکه عالمه و یا اهل عالمه ترحم ایلیه پس سنی کندی رحمتیله عالمه پادشاه ایلدی یعنی سنی
خدای تعالی عالمه رحمت کوندردی حضرت محمد علیه الصلوة والسلامك امتنی رعایت ایلیه سین
حضرت محمد صلی الله علیه وسلمی ایکی عالمه رحمت کوندردیکی کبی * قاضی چون سخن بدین
پایه رسانید وازحد قیاس ماسب مبالغه در کذرانید بمقتضای حکم قضا رضا دادیم وازمامضی
در کذشتیم و بعذر ماجری طریق مدارا کرفتیم وسر بتدارك برقدم یکدیکر نهادیم و بوسه راه مدارا نسخه
برسر وروی همد یکر دادیم وختم سخن بدین دو بیت بود * قاضی مبتدا (چون ادات تعلیل (سخن
رسانیدك مفعول صریحی (وبدین پایه غیر صریحی (پایه مرتبه دیمکدر (رسانید فعل متعدیدر
ایرشدردی دیمکدر (حد قیاس ما لامیه لردر (وکذرانیدك مفعول غیر صریحی (اسب مبالغه
بیانیه ومفعول صریحی (درحرف تأکید (کذرانید فعل ماضی مفرد غائبدر (کذرانیدندن
(الف ونون ادات تعدیه در کچوردی دیمکدر (باحرف صله (مقتضای حکم قضا لامیه لردر
(ودادیمك مفعول غیر صریحی (ورضا صریحی (وجملهٔ فعلیه جواب تعلیل وجملهٔ تعلیلیه خبر
مبتدادر (ما اسم موصول (مضی فعل ماضی مفرد مذکر غائب جملهٔ فعلیه صلهٔ موصولدر (درحرف
تأکید (کذشتیم فعل ماضی متکلم مع الغیر کچدك دیمکدر (باحرف مصاحبت (عذر ما جری
لامیه (وما موصول (وجری فعل ماضی مفرد مذکر غائب جاری اولدی (یعنی مرور ایلدی
دیمکدر (طریق مدارا لامیه (اصلی مدارات درلیکن عجم مفاعله بابنك ناقصندن تاء مصدرك حذفیله
استعمال ایدر (سر نهادیمك مفعول صریحی (وبتدارك غیر صریحی (برقدم یکدیکرده بو یله در
وقوم یکدیکر لامیه در بری بریمزك قدمنه تدارکله باشمزدن قودق (و بوسه دادیمك مفعول
صریحی (و برسر وروی همدیکر غیر صریحی (ختم سخن لامیه در (یعنی مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (محصول ترکیب) قاضی سوزی چونکه بو مرتبه یه ایرشدردی و بزم حد قیاسمزدن
اسب مبالغه یی کچوردی حکم قضا مقتضاسنه رضا و یردك وماضادن کچدك وماجری عذریله یعنی
ارامزده کچن جنك وجدال عذریله یعنی بو سببله مدارا طریقنی طوتدق وتدارکله بری
بریمزك ایاغنه باشمز قودق یعنی احوالمزدن تعذیره وارمشیدی کچن غوغا ایچون پس مصالحه
طریقین طوتدق قبل شرعدن بزه برنسنه توجه ایلمسون دیوو بری بریمزك روینه بوسه و یردك

يعنی او پشدك نتكه حالت مصالحه‌ده عادتدر وسوزك ختمی وتمامی بو ایكی بیتله اولدی *قطعه*
مكن زكردش كیتی شكایت ای درویش * كه تیره بختی اكرهم برین نسق مردی * كردش كیتی
لامیه در (كردش اسم مصدر دردونش معناسنه (كردیدندن كاف عجمك فتحیله (وكیتی كاف
عجمك كسریله جهان دیمكدر (كه حرف تعلیل (تیره بخت وصف تركیبیدر سیه بخت معناسنه
(ویا ضمیر خطاب (نسق نونك وسینك فتحه‌لریله اسلوب وطریق معناسنه (هم بونده تحسین
لفظ وتكمیل وزن ایچون كلمشدر (مع معناسنه‌در دینن معلومدر كه نه همك معناسنی بلورمش نه
معنك (مردی فعل ماضی مفرد مخاطبدر مردندن (محصول بیت) جهان كردشندن یعنی دونشندن
شكایت ایله ای درویش زیراسیه بختسین اكر بو اسلوب وطریق اوزره اولورسك یعنی درویشلك
توكل وقناعتدر وتسلیم ورضادر ویشه شكایت لایق دكل زیرا شكایت بدبختلقدر * توانكرا
چودل ودست كامرانت هست * بخور ببخش كه دنیا وآخرت بردی * توانكر الف حرف نداد
چو حرف تعلیل (دل كوكل (دست كامران بیانیه (بخور فعل امر مفرد مخاطب (ببخش ده بو یله‌در
بخشیدندن (كه حرف تعلیل (بردی فعل ماضی مفرد مخاطبدر بردندن ایلتدك دیمكدر
(محصول بیت) ای توانكر چونكه مراد سوریجی الك وكوكلك وار در یعنی چونكه خدا سكا
مرادك ویردی یی وبغشله زیراهم دنیا وهم آخرت كتوردك یعنی دنیا وآخرت سنك اولدی
حاصلی ییكله دنیا وبغشلمله آخرت سنك اولدی یعنی ییوب ویرمكله دنیا واخرته مالك اولدك
*باب هشتم در آداب صحبت *باب هشتم بیانیه (آداب ادبك جمعیدر خیرلی خو بلرك اجتماعنه
دیرلر ادب شول كشی‌یه دیرلر كه خیرلی خو بلرانده جمع اوله (صحبته اضافتی لامیه‌در * حكمت *
مال از بهر آسایش عمرست نه عمر از بهر كرد كردن مال عاقلی را پرسیدند نیكبخت
كیست وبدبخت كه كفت نیكبخت آنكه خورد وكشت وبدبخت آنكه مرد وهشت * مال
سكون لامله مبتدا ومابعدی خبری (بهر آسایش عمر لامیه‌لردر (آسایش دیكنش معناسنه اسم
مصدردر آساییدندن (بهر كرد كردن مال لامیه‌لردر (كرد كردن كاف عجمك كسریله وعربك
فتحیله جمع ایلمك دیمكدر (عاقلی یا حرف وحدت (ورا حرف مفعول (نیكبخت وصف تركیبیدر
ایو بختلو معناسنه بدبخت یرامز بختلو معناسنه‌در (كه تقدیری كیست در (كشت كاف عربك
كسریله وسكون شینله فعل ماضی مفرد غائب در اكدی معناسنه (وهشت هانك كسری
وشینك سكونیله فعل ماضی مفرد غائبدر قودی یعنی ترك ایلدی دیمكدر (كشتن كشتن وهشتن
هشتندن مشتقدر (محصول تركیب) مال عمرك آسایش وحضوری ایچوندر عمر مال جمع ایلمك ایچون
دكلدر (بر عاقله صوردیلر كه ایو بختلی كیمدر ویرامز بختلی كیم دیدی ایو بختلی اولدر كیم اكدی
ویدی (اكدی دیمكدن مراد آخرت ایچون بذل ایلدی (الدنیا مزرعة الاخرة) اعتبار یله
(وبدبخت اولدر كیم اولدی وقودی (یعنی ورثه وحساده ترك ایلدی وكندی (وبدبخت كه برینه
چیست بازان احوال سجعدن غافل ایمش * بیت * مكن نماز بران هیچكس كه هیچ نكرد
* كه عمر در سر تحصیل مال كرد ونخورد * مكن نماز نماز قیلمه دیمكدر (هیچكس سفله ودنی
معناسنه (كه حرف رابط صفت (هیچ نكرد یعنی بر خیرلی وفائده‌لی ایش ایشلمدی (حاصلی
حقه لایق عمل ایلمدی (كه حرف تعلیل (عمر كردك مفعول اولی ومقدر صرف ثانیسی (در حرف
ظرف (سر تحصیل لامیه ماله اضافت مصدرك مفعولنه در (محصول بیت) اولدیكندن صكره
نماز قیلمه اول سفله وناكسك اوزرنده كه خدایه لایق عمل ایشلمدی (حاصلی آخرت بوله
بر خیر ایلمدی (زیرا عمرینی تحصیل مال سوداسنده صرف وتلف ایلدی ویمدی (یعنی نه كندی
یدی ونه خدا ایچون ییدردی * پند * حضرت موسی علیه السلام قارون را نصیحت

رد سروری

رد سروری وشمعی

كرد كه (احسن كما احسن الله الیك) نشنید وعاقبتش شنیدی *قارون را (را ادات مفعول كه حرف
بیان احسن فعل امر مفرد مذكر مخاطب در افعال بابندن احسان ایله دیمكدر (كما كاف
حرف تشبیه (وما حرف مصدر (احسن فعل ماضی مفرد مذكر غائب (الله فاعلی (الیك
جار ومجرور فعل ماضی‌یه متعلقدر (نشنید فعل نفی ماضی مفرد غائب فاعلی قارون در ایشتمدی
یعنی پندینی دكلمدی وقبول ایلمدی دیمكدر (عاقبتش ضمیر قارونه راجعدر (شنیدی فعل
ماضی مفرد مخاطب عاقبت نیجه اولدیغن ایشتدك دیمكدر (محصول تركیب) موسی پیغمبر
علیه السلام قارونه نصیحت ایلدی كه خدانك قوللرینه احسان ایله یعنی مالكدن زكات
وصدقه اعطا ایله نتكه الله تعالی سكا احسان واعطا ایلدی (قارون موسانك پندینی دیكلمدی
(یعنی قبول ایلمدی عاقبت نیجه اولدیغن مفصل ایشتدك باب اولده * قطعه *ان كس كه بدینار
ودرم خیر نیند وخت * سر عاقبت اندر سر دینار ودرم كرد * معلوم اوله كه بعض مقامده
ان كه نك تقدیرینی (ان كس كه ایدردك بوندن معلوم اولسون اول تقدیر (بدینار ودرم (با حرف
مصاحبت (نیند وخت فعل نفی ماضی مفرد غائب قزانمدی (یعنی كسب ایلمدی (یا همزه‌دن
منقلبدر (نتكه مفصل بیانی كچمشدر (خیر مفعول صریحی (وبدینار غیر صریحی (سر كردك
مفعول اول صریحی (وتلف (ویا صرف مقدر ثانیسی (واندر سر مفعول فیهی (اولكی سر باش
معناسنه‌در وایكنجیسی سودا معناسنه‌در (محصول بیت) اول كیمسه كه دینار ودرم سببیله
خیر كسب ایلمدی (یعنی مالنی خیراته صرف ایلمدی باشنی عاقبت دینار ودرم سوداسنده تلف
ایلدی (یعنی اول سودا ایله فوت اولدی قارون كبی * خواهی متمتع شوی از نعمت دنیا *با خلق
كرم كن كه خدا با تو كرم كرد * خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب در معنای شرطی متضمن
دیلرسك دیمكدر (متمتع اسم فاعلدر تفعل بابندن فائده‌مند وبهره‌مند دیمكدر (بعض نسخه‌ده
(خواهی كه متمتع شوی واقعدر تفعیل بابندن اسم مفعول (لیكن معنی بردر (شوی فعل مضارع
مفرد مخاطب اوله‌سین دیمكدر (با حرف صله (كه حرف تعلیل (خدا مبتدا (وكرد خبری (وكرم
مفعول صریحی (وبا تو غیر صریحی (وبا حرف صله (محصول بیت) دیلرسك كه دنیا نعمتندن
فائده‌مند وبهره‌مند اوله‌سین خدانك خلقنه كرم ایله (چونكه خدا سكا كرم ایلدی * عرب
كوید (جد ولا تمنن فان الفائدة الیك عائدة * جد جیمك ضمیله فعل امر مفرد مذكر مخاطب در
جاد یجوددن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن قال كبی قال یقولدن جومردلك ایله دیمكدر
(ولا تمنن فعل نهی مفرد مذكر مخاطب منت ایلمه (یعنی ایلك ایلدیكك كیمسه‌یه منت ایلمه
(فان الفائدة (فا حرف تعلیل نهی در (زیرا تحقیق انك فائده‌سی دیمكدر (الیك جار ومجرور عائده‌یه
متعلقدر (محصول تركیب) عرب دیر جومردلك ایله ومنت قومه جومردلك ایلدیكك كیمسه اوزرینه
زیرا ایلدیكك جومردلكك فائده‌سی ینه سكا عائددر (یعنی فائده‌سی سكادونر (نتكه شیخ
شرح ایدوب بیورر * یعنی ببخش وعطا ده ومنت منه كه فائدهٔ آن بتو بازمی كرد * (محصول تركیب)
یعنی بخشش ایله وعطا ویر یعنی احسان ایله ومنت قومه (زیرا فائده‌سی ینه سكا دونر (حاصلی
فائده‌سی سكادر اول ویردیككده دكلدر * قطعه * درخت كرم هر كجا بیخ كرد * كذشت از فلك
شاخ وبالای او * (درخت كرم بیانیه (بیخ كرد بیخ كوكدر با عربینك كسریله كوك ایلدی (یعنی
كوك صالدی دیمكدر (درخت مبتدا (وكرد خبری (وبیخ مفعول صریحی (وهر كجا مفعول فیهی
(كذشت فعل ماضی مفرد غائب كچدی دیمكدر (یعنی تجاوز ایلدی (از فلك مفعول غیر صریحی
(شاخ دال وبداق معناسنه در (بالا بوی دیمكدر (اویه اضافت لامیه در (محصول بیت
كرم درختی هر یرده كه كوك صالدی (یعنی مستحكم اولدی (یعنی نه یرده كه ثابت وقائم اولوب

مطا——

برلشدی انك بوی ودال وبداغی فلكدن كچدی حاصلی ثوابی عرش اعلایه واصل اولدی
* كرامید وآری كز وبرخوری * بمنت منه اره بر پای او * امیدوار امیدلی دیمكدر زیرا وآر نسبت
معناسنی افاده ایدر میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (ویا ضمیر خطاب (كز وتقدیری كه
ازودر (كه حرف بیان (واو ضمیری درخت كرمه راجعدر (بر بونده حاصل ومیوه معناسنه در
(خوری فعل مضارع مفرد مخاطبدر یه سین دیمكدر (بمنت باحرف مصاحبت (منه فعل نهی
مفرد مخاطب نهیدندن (نونك فتحی وكسریله نهادندن اخذ ایدنلر بیلمزلر ایمش (اره دسته در — ردابن سیدعلی وسروری
تشدید ضرورت وزن ایچوندر (برحرف استعلا (پای اولامیه ضمیر درخته راجعدر (اره منهك
مفعول صریحی وبرپای وبمنت غیرصریحلری (محصول بیت) اكر امیدلی ایسك كه مذكور
درختدن میوه وحاصل یه سین منتله دینه دستره قومه یعنی ایلدیكك كرمی منت ایلمكله
ضایع ایلمه حاصلی ایلدیكك احسانی من واذا ایله ابطال ایلمه (كما قال الله تعالی ولا تبطلوا صدقاتكم
بالمن والاذی) اره دن مراد منتدر كه احسان وكرمك ثوابنی ابطال ایدر بعض نسخه ده امیدوآری
یرینه واوله امید دآری دوشمش داله لیكن معنالر متقاربدر * قطعه * شكر خدای كن كه
موفق شدی بخیر * زانعام وفضل اونه معطل كذاشت * شكر خدای مصدرك مفعولنه اضافتی در
(كه حرف تعلیل (موفق اسم مفعولدر تفعیل بابندن توفیق وهدایت ویرلمش معناسنه (شدی
فعل ماضی مفرد مخاطب اولدك دیمكدر (بخیر باحرف مصاحبت وباحرف صله خیرایله
وباخیره دیمكدر (انعام فضل اولامیه در (نه حرف نفی معناده كذاشته مقید در نكذاشت
تقدیرنده (محصول بیت) خدایه شكرایله كه خیرایله موفق اولدك وباخیره توفیق وهدایت بولدك
خدای تعالی كندی انعام وفضلندن سنی معطل قومدی (یعنی لطف واحساندن سنی معطل
ترك ایلمدی * منت منه كه خدمت سلطان همی كنی * منت شناس ازو كه بخدمت بداشت *
(كه حرف بیان (خدمت سلطان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (شناس فعل امر مفرد مخاطب
(ازو ضمیری سلطانه راجعدر (كه حرف بیان (بخدمت باحرف ظرف (تقدیری بخدمتمش در
(محصول بیت) منت قومه كه پادشاهه خدمت ایدرم دیو (یعنی پادشاهه بن سكا خدمت
ایدرین دیو منت ایلمه بلكه پادشاهدن منت بیلكه سنی خدمتده طوتدی یعنی سنی خدمتكار
ایدندیكنی اندن منت بیل سنی خدمتكار ایدنمسه نیجه ایدردك * حكمت * دوكس رنج
بیهوده بردند وسعی بی فائده كردند یكی آن كه اندوخت ونخورد دیكران كه آموخت ونكرد *
رنج بیهوده بیانیه (سعی بی فائده ده بویله در (اندوخت تقدیری (مال اندوخت در
(آموخت تقدیری علم آموخت در (نكرد تقدیری عمل نكرد در (محصول تركیب) ایكی كیمسه
باطل وزائده یره رنج وزحمت ایلدیلر (یعنی یوق یره امك چكدیلر وفائده سز یره سعی وكوشش
ایلدیلر (بریسی اولدر كه مالی قزندی ویمدی (وبریسی اولدر كه علم اوكرندی ومقتضای
علمیله عمل ایلمدی * مثنوی * علم چندان كه بیشتر خوانی * چون عمل در تو نیست نادانی * علم
خواندك مقدم مفعولی (محصول بیت) علمی نقدر كه زیاده رك اوقوسك چونكه سنده
عمل یوقدر نادان سین یعنی جاهل سین * نه محقق بود نه دانشمند * چارپایی بر وكتابی چند *
محقق تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسائلی دلائل ایله اثبات ایدنه دیرلر (حرف نفی معناده فعله
مقید در نبود تقدیرنده (چارپا دورت ایاقلی حیوان نبودك فاعلیدر ویاحرف وحدت (بر وكتابی
باحرف وحدت جمله ظرفیه صفت چارپادر (چند نیجه دیمكدر (محصول بیت) محقق اولماز
دانشمنده اولماز برحیوان كه اوزرنده برنیجه كتاب اوله یعنی او سنده برنیجه كتاب اولان چارپا
نه محقق اولور نه دانشمند یعنی علمیله عامل اولمیان كیمسه برنیجه كتابی یوكلنمش حیواندر كه

كلام خداده واقعدر (كمثل الحمار یحمل اسفارا) اسفار سفرك جمعیدر كتاب معناسنه * آن تهی
مغز راچه علم وخبر * كه بر وهیزم ست ویا دفتر * تهی مغز وصف تركیبیدر عقلسز دیمكدر
تاده فتح وكسر جائزدر (را ادات تخصیص (كه حرف بیان (هیزم هانك كسری وزانك ضمیله اودون
معناسنه در (دفتردن مراد كتابدر بونی قافیه ضرورتی ایچون اختیار ایلدی (محصول بیت) اول
بینی سزك یعنی عقلسزك نه علم وخبری وار یعنی علمی وخبری یوقدر كه اوزرنده اودونمیدر
یوقسه دفترمی حاصلی بریوكدر چكر اما بیلمز كه یوكی ندر * حكمت * علم از بهر دین
پروردنست نه از بهر دنیا خوردن * (محصول تركیب) علم دینی تربیت وتقویت ایچوندر دنیا یمك
ایچون دكلدر (یعنی تحصیل دنیا ایچون ووسیلهٔ جاه ایچون دكلدر علم * بیت * هركه پرهیز
وعلم وزهد فروخت * خرمنی كرد كرد وپاك بسوخت * (خرمنی یاحرف وحدت كرد كرد جمع
ایلدی دیمكدر پاك بسوخت تمام یاقدی هیچ نسنه قومدی دیمكدر ارالرنده بو مستعملدر (محصول بیت)
هر كیمسه كه خلق عالمه پرهیز وعلم وزهد صاتدی (یعنی بونلری وسیلهٔ تحصیل مال وجاه ایلدی
برخرمن جمع ایلدی وپاك یاقدی هیچ نسنه قومدی یعنی آخرته باعث مغفرت اولماز وفائده سی
همان دنیایه در انجق * حكمت * عالم ناپرهیزكار كوریست مشعله دار یهدی ولا یهتدی *
عالم ناپرهیزكار بیانیه در (كار كاف عجمله ادات فاعلدر جی معناسنه (عالم مبتدا (كوریست
خبری (یاحرف وحدت (مشعله دار وصف تركیبیدر (داریدندن مشعله طوتیجی دیمكدر (یهدی
فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر ضرب بابنك ناقص یائیسندن ناسه یول كوسترر (یعنی مطلوبه
واصل اوله جق طریقی كوسترر (لا یهتدی فعل نفی مستقبل مفرد مذكر غائبدر افتعال بابنك ناقص
یائیسندن مهتدی اولماز (یعنی هدایت بولماز (محصول تركیب) پرهیز ایلمایجی عالم یعنی پرهیزسز
اهل علم مشعله دار بركوردر (یعنی اكا بكزر (زیرا اول مشعله ایله خلقه یول كوسترر اما كندی
انكله یول كورمز (حاصلی عالم غیر عاملدن بر كیمسه علم كسب ایدوب عمل ایلسه مهتدی اولور
واعظ غیر متعظ دنده بویله ناصح غیر منتصح دنده * بیت * بی فائده هركه عمر در باخت *
چیزی نخرید زر بینداخت * (عمر در باختك مقدم مفعولیدر (چیزی یاحرف وحدت
زر بینداختك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) هر كیمسه كه فائده سز یره عمرینی اوینادی
یعنی عبث یره صرف ایدوب ضایع ایلدی شول كیمسه یه بكزر كه هیچ برنسنه المدی واقچه والتونی
بیانه آتدی یعنی نسنه صاتون المدی واقچه سنی طاغتدی وتلف ایلدی * حكمت * ملك از خرد
مندان جمال كیرد ودین از پرهیزكاران كمال یابد پادشاهان بنصیحت خردمندان محتاج ترند كه
خردمندان بتقرب پادشاهان * ملكدن مراد مملكتدر (دیندن مراد دین اسلامدر (كمال یابد — ردابن سیدعلی ردسروری
فعل مضارع مفرد غائبدر یابیدندن یافتن دن دیین خطا ایلمش یانمزده واقع اولان متونده كمال
یابد دوشمش اكرچه كه قیاس مقدر كیرد اولملق ایدی پس یابدی یازانه اعتراض بی تقریبدر محتاجترند
ترادات تفضیل (وكه من تفضیله معناسنه در (محصول تركیب) مملكت عقلادن جمال طوتار یعنی
شول مملكت كه انده عقلا اوله كوزل اولور زیرا عقلا زینت عالمدر دین اسلام دخی پرهیزكارلردن
كمال بولور یعنی دین اسلام اهل زهد وتقوادن كمال بولور زیرا هر ایشلری شرعی اولور
پادشاهلر عقلانك نصیحتنه محتاجرقلر در عقلا پادشاهلرك تقربنه ایسه یعنی عقلا اولقدر
سلاطینك تقربنه محتاج دكللردر كه سلاطین انلرك نصیحتنه محتاجلردر * قطعه * پندم اكر
بشنوی ای پادشاه * درهمه دفتربه ازین پند نیست * پندم بعض نسخه ده پندی واقعدر
یاء وحدتله اما پند میمسز ویاسز یانمزده موجود اولان متونده یوقدر پس میملی نسخه یی
اختیار ایدنه اعتراض قلت تتبعدن كلور (دفتردن مراد كتابدر (محصول بیت) ای — ردسروری

ردسروری

پادشاه اکر بنم پندمی ایشـیدرسك جمیع کتابلرده بوندن ابو پند بوقدر اول پند بیت ثانیـدر
* جز بخرد مند مفرما عمـل * کرچه عمل کار خرد منـد نیست * بخرد مند (باحرف صله
(مفرما فعـل نهی مفرد مخاطبدر (فرمایدندن فرمودندن دین خطا ایلمش (محصول بیت)
ای پادشاه عاقلدن غیری یه عمل بیورمه اکرچه عمل عاقل ایشی دکل یعنی سن عملکی عاقلدن
غیری یه و یرمه اکرچه که عاقـل اولان عمل قبول ایلمز * حکمت * سـه چیز پایدار نماند مال
بی تجارت وعلم بی بحث وملك بی سیاست رحم اردن بربدان ستمست برنیکان وعفو کردن ازظالمان
جودست برندرو یشان * (محصول ترکیب) اوچ نسنه ثابت و پایدار قالماز (بر یسی تجارتسز مال (یعنی
مال که انکله تجارت اولنمیه یاپ یاپ خرجنود کیدر ومذا کرهسز علم ده فراموش اولود کیدر
وسیاستسز ملك وسلطنت دخی پایدار قالماز (زیرا بوسیله ظلمه طغیان ایدوب مملکت الدن کیدر
(نتکه سبنی کندی بیان ایدوب بیورر یرامزلره رحم کتورمك (یعنی ترحم ایلـك ایولره ظلمدر
(وظالملردن ظلمی عفو ایلـك درویشلره (یعنی فقرایه جور وجفادر پس ظلمله سلطنت قائم
اولماز (زیرا یرامزلر ایولره (وظالملر فقرایه جفا ایدرلر پس بددعایه سبب اولور که سلطنت انکله ثابت
و پایدار اولماز * بیت * خبیث راچو تعهد کنی و بنوازی * بدولت تو کند می کند بانبازی *
خبیث مردار دیمکدر (ورادات مفعول تعهد تفعل بابندن مصدردر تحفظ ورعایت معناسنه در
(بنوازی باء تأکیدایله فعل مضارع مفرد مخاطب اوخشایه سین دیمکـدر (بدولت باحرف ظرف
و یاحرف مصاحبت تویه اضافت لامیه در (کنه می کند ك مفعول صریحی (وانبازی غیرصریحی
باحرف مصاحبت (انباز اورتغه دیرلر شریك معناسنه (و یاحرف مصدر (محصول بیت) خبیثی
جونکه رعایت و حمایت ایلیوب اوخشیه سین سـنك دولتکده و بادولتکله اورتقلغـه کناه
ایلر (یعنی سن اکا رعایت ایلدکك سببله ظلمه رضا و یرمکدر (پس ظلمده انکله شریك
اولورسین * حکمت * بردوستی پادشاهان اعتماد نتوان کرد و برآواز خوش کودکان غره نباید
بود که آن بخیالی متبدل شود واین بخوابی متغیر کردد * بر حرف استعلا (دوستی یاحرف
مصدر اضافت ایچون مکسور اوقنور واضافت لامیـه در (نتوان کردك (بردوستی مفعول
غیرصریحی (واعتماد صریحی (آواز خوش کودکان یائیه ولامیه در (کودك ایکی کاف عربیدر
واولکیسی مضموم ودال مفتوح اوغلنجق دیمکـدر (الف ونون ادات جمعدر (غره غینـك
کسریله درلغت (امابعجم فتح غینله اوقنور (غره نبایدك مفعـول صریحی (و برآواز غیر صریحی
(کردو بود مصدر معناسنه در (که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دوستی یه (باحرف مصاحبت
(خیـال بونده ظن ووهم معنـاسنه در (این اسم اشارتدر اوازه (باحرف سبب (خواب بونده
دوش دیمکدر مراد احتلامدر (محصول ترکیب) پادشاهلرك دوستلغنه اعتماد ایلمك اولماز
واوغلنجقلرك کوزل اوازینه مغرور اولمامق کرك (زیرا پادشاهلرك دوستلغی برخیال ایله متبدل
اولور یعنی برسوء ظنله دوستلغی بوزار واطفالك اوازی احتلام سببیله متغـیر اولور * بیت *
معشوق هزار دوست رادل ندهی * ورمی دهی آن دل بجدایی بنهی * معشوق هزار دوست
بسانیه (هزار دوست وصف ترکیبی دریك دوستلی (یعنی بیك عاشقلی (ورادات مفعول (ندهی
نونك فتحی ودالك فتحی وکسریله وهـانك کسریله فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب
و یرمیه سین دیمکدر (معشوق مفعول اولی ودل ثانیسی (ور (واکردن مخففدر (نتکه کرآتله ذکر
اولدی (میدهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرطدر (بجدایی باحرف صله (و یاحرف
مصدر (بنهی باحرف استقبال (نهی نونك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعـل مضارع
مفرد مخاطب قویاسین دیمکدر جواب شرطدر (آن دل مفعـول صریحی و بجدایی غیر صریحی

محصول

(محصول بیت) بیك دوستلی معشوقه کوکل و یرمیه سین (یعنی اکا عاشق اولمیاسین واکر اکا کوکل
و یروب عاشق اولورسك اول کوکلی فراقه قورسین (یعنی وصال میسر اولمیوب فراق چکر (جدایی ده
یای اول اشباعیدر دیین فاسد سویلمش که یاء اصلیـه در (بنهی نك نونی کسره به تخصیص
ایلین بی وجه ایلمش ایکی مصراعك آخرنده یار کسره نك اشباعندن حاصلدر دیین خطا
ایلمش * حکمت * هر آن سری که دادی با دوست درمیان منه چه دانی که وقتی دشمن کردد
وهر کزندی که توانی بدشمن مرسان باشد که وقتی دوست کرددرازی که خواهی نهان ماند باکسی
درمیان منه اکرچه معتمـد بود که هیچکس برسر توازتو مشفق تر نباشد * سری باحرف
وحدت (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت دوستله دیمکدر (درمیان (در حرف صله
(منه قومه دوستله اورته یه قومه (یعنی دوستـه افشا ایلمه (وقتی یاحرف وحدت (کزند کاف
عجمك ضمی وزانك فتحی ونونك سکونیله ضرر معناسنه در (و یاحرف وحدت (که حرف رابط
صفت توانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (توانیدندن قادرسین دیمکدر (بدشمن (باحرف صله
(مرسان فعل نهی مفرد مخاطب ایرشدرمه دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در (باشد که اوله
که یعنی جائز که دیمکدر (وقتی یاحرف وحدت (رازی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت
(خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسك دیمکدر (نهان کزلی (ماند فعـل مضارع مفرد
غائب قاله دیمکدر (معتمد اسم مفعولدر افتعـال بابندن ایناند یغك کیمسه (که حرف تعلیـل
(مشفق افعال بابندن اسم فاعلدر محبتلی وشفقتلی معناسنه (وترادات تفضیلدر (محصول ترکیب)
هر بر اول سرك که واردر یعنی هر برسرك که وارانی دوستله اورته یه قومه یعنی انکله اول سری
سویلشوب اکا افشا ایلمه نه بیلورسین که بروقت دشمنك اوله یعنی ارا کره عداوت دوشه وخلقه
رازکی افشا ایلیه وهر برضرره که قادرسین دوشمنکه ایرشدرمه جائز که برزمان دوستـك اوله
صکره اوتانمـق لازم کلور برراز که کزلی قالدیغن دیلرسك کیمسه ایله ارآیه قومه انی یعنی ایکیکز
ارا سنه کتوروب انی سویلشمك حاصلی انی کیمسه یه دیمه اکرچه ایناند یغك کیمسه ایسه ده زیرا
هیچ کیمسه سنك سریکه سندن محبتلیرك ومشفقرق اولماز یعنی سن حفظ ایده میجه کنـدی
رازیکی غیریلر هیچ حفظ ایلمز زیرا کیمسه کیمسه نك سرینه خزینه دار اولماز * قطعـه *
خامشی به که ضمیر دل خو یش * باکسی کفتن و کفتن که مکوی * خاموشی (وخموشی (خامشی
(وخمشی یاء مصدر یه ایله اپسم اولمق (ضمیر بونده سردر (دله وخو یشه اضافتلر لامیه لردر (باحرف
صله (کسی (یاحرف وحدت (کفتن مصدر درسویلمك معناسنه ایکی یرده بله (که حرف
بیان (مکوی فعل نهی مفرد مخاطب سویلمه دیمکدر (محصول بیت) اپسم اولمق یکدر کندی
کوکلك سرینی بر کیمسه یه دیمکدن ودیمك که کیمسه یه سویلمه یعنی بر کیمسه یه رازکی دیمـکدن
وتنبیه ایلمکدن که بورازی کیمسه یه افشا ایلمه دیو اپسم اولوب رازکی کیمسه یه دیممك یکدر * ای
سلیم آب زسر چشمه ببند * که چو پرشد نتوان بستن جوی * سلیم بونده ساده دل معناسنه در
(یعنی بون (آب ببندك مفعول صریحی (وزسرچشمه غیرصریحی (سرچشمه رانك سکونیله
بکار باشی دیمکدر (ببند فعـل امر مفرد مخاطبدر بغله دیمکدر (که حرف تعلیـل (پرشد
چوق اولدی دیمکدر (یعنی چونکه ایرمق اولدی (نتوآن بستن بغلمق اولماز (جوی ایرمق
(بستنك مفعولی اضافتله اوقنقده جائز (پس مصدر مفعولنه مضاف اولور (بوتقدیرجه شدك
فاعلی آبه راجع ضمیر اولور (پس جو یده شدایله بستن تنازع ایلردیین معنای بینه واصل اولمامش
(محصول بیت) ای ساده دل آبی بکار باشندن سدایله زیرا چونکه چوق اولوب ایرمق اولدی ایرمغی
بغلمق اولماز قصه دن حصه بودر که سن سرك آبنی سرچشمهٔ دلکده بند ایدوب ایکی دوداغکدن

ردسروری
ردابن سیدعلی
ردابن سیدعلی
ردابن سیدعلی

طشره آنی چیقرمه والاتمام عالمه منتشر اولور * بیت * سخنی درنهان نبـاید کفت * که بهر
انجمن نشاید کفت * سخنی یا حرف وحدت (در حرف ظرف (نهان کزلی (کفت کفتن
معناسنه در (ایکی یرده یله (که حرف رابط صفت (انجمن درنك دیمكدر مجمع معنا سـنه
(محصول بیت) برسوزی کزلیده دیمك کرکز که اول سوزی هر مجلسده سو یلمك لایق دکل یعنی
برکلام که هر مجلسده آنی اشکاره سو یلمك لایق وجائز اولمیه اول کلامی خفیة یعنی مخفی سو یلمك
کرکز * حکمت * دشمنی ضعیف که درطاعت آید ودوستی نماید مقصودوی جزان نیست که
دشمنی قوی کردد و کفته اند بردوستیٔ دوستان اعتماد نیست تا بتملق دشمنان چه رسد هر که دشمن
کوچك راحقیر شمار دبدآن ماند که آتش اندك رامهمل کذ ارد * دشمنی یا حرف وحـدت
(ضعیف صفت دشمندر (بعض نسخه ده دشمن ضعیف واقعدر اضافتله (که حرف بیان (و یا
رابط صفت (در طاعت (در حرف صله (آید کله دیمكدر (دوستی (یا حرف وحدت (نماید
کوستره دیمكدر (نمایدندن (بوفقره بی ماقبلنه عطف تفسیری حکمنده اعتبارایدن ملاحظه سی

رد سروری

یوغیمش (مقصودوی لامیه وی دشمنه راجعـدر (دشمنی یا حرف مصدر (کردد کاف عجمك
فتحیله فعـل مضارع مفرد غائب کردیدندن بونده اوله دیمكدر وعقلا دیمشلردر (بر حرف
صله (دوستیٔ دوسـتان یا حرف مصدر واضافت لامیـه در (تا ادات تعجب عجبا معناسنه
و بعضلر دیدیلر (که حرف تنبیه در آکاه اول غافل اولمه معنـاسنه (باحرف صله (تملق تفعل
بابندن مصدردر یالتقلنمق معناسنه (چه رسد تقدیری چه اعتماد رسد در یعنی دشمنلرك تملقنه نه
اعتماد ایریشور استفهام انکاریدر یعنی اعتماد ایرشمز حاصلی اعتماد یوقدر دیمكدر (معنـاسنی

ردشمعی

دشمنلرك تملقنه نه ایریشور یعنی اعتبـار یوقدر دیین حق ادایی ایده ممش (هر کـه یعنی
هر کس که (دشمن کوچك یـانیـه (و را ادات مفعول (شمارد ك مفعول اولی وحقیر ثانیسی
(شمارد فعل مضارع مفرد غائبدر شمار یدندن بونده صایه دیمكدر (بدآن باحرف صله (وآن
اشارتدر برمقدره حاله وقصه وقضیه وغیر یلری (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیـدندن

مطلـــــ
ردشراح جبعا

زیرامانستن مانیدن وار وماندن مانیـدن وارا ولکیلری بکزمك معنـاسنه در وثانیلری قالمق
وقومق معنـاسنه درفاحفظ پس بونده مانستندن مشتقد ر دینلر غلط سو یلمشـلر (کـه
حرف بیـان (آتش اندك یـانـه (ورا ادات مفعو ل (کذاردك مفعول اولی (ومهمل ثانیسی
(کذارد کاف عجمك ضمیـله ترك ایلیه یعنی اهمال ایده (محصول ترکیب) برضعیف دشمن که
طاعته کله یعنی سکا مطیع اوله ودوستلق کوستره انك مقصودی اندن غیری نسـنه دکلدر الا
دشمنـلك قوی ومستحکم اوله حاصلی دشمنلکنی زیاده ایلمك ایچوندر سکا مطیع اولوب محبت
کوستردیکی تا کیم فرصت وقتنده ایشین ایشلیه وعقلا دیمشـلردر کیم دوستلرك دوستلغنه
اعتماد یوقدر یادشمنلرك یالتقلنمه سنه نه اعتماد ایریشور یعنی اعتمـاد یوقدر هر کیمکه کوچك دشمنی
حقیر وضعیف عد ایلیـه اکا بکزر که ازاجق آتشی مهمل ترك ایده یعنی ضررندن قورقوب
سوندرمیه زیرا برقعلجمی برشهری یقـار * قطعه * امروز بکش که میتوان کشت * کاتش
چو بلند شد جهان سوخت * بکش فعل امر مفرد مخاطبدر آتشده سو یندرمك معناسنده مستعملدر
وذی روح اولنده قتل معناسنه پس بکشك مفعولی آتش اعتبار اولورسه سو یندر دیمكدر ودشمن
اعتبار اولورسه قتل ایله دیمكدر (که حرف بیان (میتوان کشت کشتن تقدیرنده یعنی سو یندرمك

رد سروری وشمعی

ویاقتل ایلمك ممکندر دیمكدر (مصراع ثانی ایکی وجهله یله علت اولمغه قابلدر زیرا آتش دیمكدر
(بلند باده فتح وضم جائزدر پس فتحه یی انکار ایدنلر تنبه لری یوغیمش (جهان سوختك مقدم مفعولیدر
(محصول بیت) بو کون سو یندر و یا اولدر که سو یندرمکه واولدرمکه ممکندر زیرا چونکه

آتش حقیقی و یا آتش دشمنی بلند اولدی یعنی چوغلدی و بیودی جهانی یاقدی وفنایه و یردی
حاصلی فرصت ال و یرمشیکن مضرك وضارك ضرر ینی دفع ایلمك کرك زیرا بیو یوب ارتدقدن صکره
عالمی فنایه و یرر (بعض شراح مصراع ثانیده شد یرینـه شود اولسه بیت موزون ومستقیم

رد ابن سید علی

اولوردی دیمش پس بوندن معلومدر که موزونی وناموز ونی تشخیص ایلمز ایمش یا کلستانه شرح
یازمق نه زحمت ایدی (سوخت فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بیننـده مشترك مستعملدر
بونده متعد یدر (پس چو لفظی ادات شرط اکلیوب ماضی یه مستقبل معناسنی و یرنلر معنای

رد ابن سید علی وسروری

شرطی اکلمزلر ایمش * مکذار که زه کند کمانرا * دشمن چو بتیر میتوان دوخت * کمان کنـدك
مفعول اولی (وزه ثانیسی ودشمن فاعلی وجمله مفعول مکذاردر که فعـل نهی مفرد مخاطبدر
(زه یای کر یشی زه کند کمانرا یایه کر یش کچوره یعنی یایین قوره (بتیر تقـدیری بتیرشدر ضمیر دشمنه
راجعـدر (دوختك دشمن مقدم مفعولیدر حاصلی متنازع فیه در (و بتیر مفعول غیرصریحیدر
و بواعرابه منکر اولوب دشمنك مابعـدی صفتیدر دیین معنی جانبله اشنالغی یوغیمش (دوخت

رد سروری

فعـل ماضی مفرد غائبدر دوختندن که مشترکدر درزیلر دیکمسیله برنسنه یی میخلامق بیننـده
بونده مراد میخلمقدر که ترکیده ده بو معنایه مستعملدر مثلا اوقیله میخلدی دیرلر (محصول بیت)
قومه که دشمن یاینه کر یش کچوره یعنی یایین قوروب جنکه متهیٔ اوله چونکه انی اوقیله میخلمق
یعنی اوقه دیکوب هلاك ایلمك ممکندر حاصلی دشمنه فرصت وامان و یرممك کرك * پنـد *
سخن درمیان دو دشمن چنان کوی که اکر دوست شوند شرم زده نباشی * شرم زده وصف
ترکیبی اقسامندندر (شرم زده نباشی شرم زده اولمیه سین یعنی اوتانمیه سین (محصول ترکیب)
ایکی دشمنك اراسنده سوزی شو یله سو یله که اکر بری بر یله دوست اولورلرسه اوتانمش اولمیه سین
یعنی خجل وشرمنده اولمیه سین * مثنوی * میان دو کس جنك چون آتشست * سخن چین
بدبخت هیزم کشست * میان دوکس لامیه وظرف مکان (وجنك مبتـدا ومابعدی خبری

درشراح جبعا

(آتش وکش عبـارتلر بنه سین وتایی املا ایلیوب همزهٔ مخلیه اثبات ایدنلر املا احوالندن
آکاه د کللر ایمش (چون ادات تشبیه (سخن چین وصف ترکیبیدر (چینیدندن بحسب لغت
سوز دیو شریجی دیمكدر اما غماز معنـاسنده مستعملدر (بدبخته اضافتی بیانیه در (هیزم کش
وصف ترکیبیدر کـشیدندن اودون چکیجی یعنی طـاشیجی (سخن چین مبتدا (وهیزم کش
خبری (محصول بیت) ایکی کشینك اراسـنده جنك آتش کبیدر اما بدبخت غمـاز اول آتشك
اودونی طـاشیجیدر حاصلی جنك آتشنی اوقلیجیدر * کنند این وآن خوش دکر باره دل *
وی اندرمیان کور بخت وخجـل * این وآن کنندك فاعلی (ودل مفعول اولی (وخوش ثانیسی
(ودکر باره ظرف زمان (وی مبتدا (سخن چینه راجعدر (اندرمیـان ظرف مکان (کور بخت
وصف ترکیبیدر (بدبخت ومکدر الحـال دیمكدر (شور بختده دیرلر خبر مبتدا در (خجل شرمنده
معناسنه در (محصول بیت) اول ایکی دشمن بر بر یله کوکللرین خوش ایدرلر یعنی مصالحه ایدوب
بار یشیرلر اما سخن چین ورناده خبیث طـالع ومکدر حال شرمنده در همان غمازلغی کندی یه
قالور انجق * میان دوتن آتش افروختن * نه عقلست خوددرمیان سوختن * میان دوتن لامیه
(وافروختنك ظرف مکانی (وآتش مفعول افروختن یالکلندرمق معناسنه در (خود سوختنك مقدم
مفعولیدر متعدی اولنجه اما لازم اولمقده قابلدر تأمل تدر (ودرمیان ظرف مکانی (محصول بیت)
ایکی تنك یعنی کیمسه نك اراسنده آتش عداوت یالکلندرمق مقتضای عقلدن دکلدر کندی بی ارادهٔ

ردسروری

یاقق بو بیت کانه که ماقبلنه نسبت مقام تعلیلده در یعنی ایکی کیمسه نك اراسنده غمازاق ایلمك کندینی
شر وفسـاد آتشنه یاقوب یاندرمقدر مذکور ابیاتك اولنه قطعه یرینه بیت یازان غلط یازمش

* قطعه * درسخن بادوستان آهسته باش * تاندارد دشمن خونخواره کوش * در حرف ظرف
(با حرف مصاحبت دوستلرله دیمکدر (آهسته یاپ یاپ یعنی قتی قتی سویله کیمسه ایشتمسون (تا حرف
تعلیل (ندارد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (دشمن خون خواره بیانیه وفاعل ندارد (خونخواره
وصف ترکیبیدر قان ایچیجی معناسنه (وهاء رسمی حرف تخصیص (کوش کاف عجمك ضمیله
قولاق دیمکدر قولاق طوتمقدن دیکلمك مراد درترکیده ده دکله دیجك یرده قولاق طوت دیرلر
(محصول بیت) سوزده یعنی سوزسویلدکده دوستلرله آهسته اول یعنی پك پك سویله تاکیم قان
ایچیجی دشمن قولاق طوتوب دکلمسون زیرا سریکه مطلع اولوب خلقه فاش ایدر * پیش دیوار انچه
کویی هوش دار * تاناباشد در پس دیوار کوش * پیش دیوار لامیه (هوش عقل واوص معناسنه در
دارك مقدم مفعولیدر (وداد فعل امر مفرد مخاطبدر (دار یدندن اوصك طوت یعنی عقلك او یاد
حاصلی اکاه اول غافل اولمه دیمکدر (تا حرف تنبیه تاکیم دیمکدر (پس دیوار لامیه در (کوش
فاعل نباشد در (محصول بیت) دیواراوکنده اول نسنه یی که سویلرسین عقلك او یاد یعنی عاقلانه
دیرن تاکیم دیوار اردنده قولاق اولمیه یعنی سوزك دکلر اولمیه زیرا رازك فاش ایدر بعض نسخه ده
هوش دار یرینه کوش دار واقعدر * حکمت * هر که بادشمنان دوستان خود صلح کند سر آزار
دوستان دارد * باحرف مصاحبت (دشمنان (دوستان خود لامیه لردر (صلح کندك مفعول صریحی
(وبادشمنان غیرصریحی (که بونده اسمدر من شرطیه معناسنه (کند فعل شرط (ومصراع
ثانی جوابی (سرازار دوستان لامیه لردر (ودارد مقدم مفعولیدر (سر بونده سودا معناسنه در
(وآزار اسم مصدر در نجمه معناسنه (دوستانه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب)
هرکیمسه که کندی دوستلرینك دشمنلریله صلح ایلیه یعنی انلرله دوستلق ایلیه دوستلرینی انجتمك
سوداسین طوتار یعنی دوستلرینی بیحضور ایلمك مراد ایدر * بیت * بشوی ای خردمند ازآن
دوست دست * که بادشمنانت بود همنشست * باحرف تأکید (شوی شینك ضمیله فعل امر
مفرد مخاطبدر (شو یدندن شستن دن دیمك سهو ایلمش (دست بشوی نك مفعول صریحی
(وازان دوست غیرصریحی (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (دشمنانت (تا ضمیر
خطابدر (هم نشست مجالسی ومخالط دیمکدر (محصول بیت) ای خردمند اول دوستکدن
الك یو یعنی اول دوستی ترك ایله که دشمنلرکله مصاحب ومجالس اوله * حکمت * چون
در امضای کاری متردد باشی آن طرف اختیار کن که بی آزارتر برآید * امضا افعال بابندن
مصدردر یکورمك معناسنه (کاره اضافتی مفعولنه در (ویا حرف وحدت (متردد تفعل
بابندن اسم فاعل در (باشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (باشیدندن متردد اوله سین
(یعنی ایده یمی ایکیجی دیو (آن طرف کنك مفعولی اولی (واختیار ثانیسی (که حرف بیان
(بی حرف سلب (ازار اسم مصدر (وترادآت تفضیل (براید حاصل اوله دیمکدر (محصول ترکیب)
چونکه برایشی یکورمکده (یعنی ایشلمکده متردد اولاسین حاصلی ایشلمك وایشلمامك یننده
دغدغه ك اوله اول جانبی اختیار ایله که انجیمکسزرك وانجتمکسزرك حاصل اوله یعنی نه سن انجنه سین
ونه کیمسه انجنه حاصلی زحمت اولمیان جانبی اختیار ایلمك کرك * بیت * بامردم سهل کوی دشوار
مکوی * باانکه درصلح زند جنك مجوی * باحرف صله (ویا حرف مصاحبت (مردم سهل کوی بیانیه
(مردم یرینه مرد یازنلر صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (ومردك دالی سکونیله دردیدکلری الخش
خطا یادندر (وکوی امردر کفتن مصدرندن دیدکلرینده ایکی خطا واراول بو که کوی بونده فعل
دکلدر اسمدر که سهلله ترکیب اولوب وصف ترکیبی اولمش وکوی فعل واقع اولدیغی یرده کفتن دن
مشتق اولمز (کوییدندن مشتقدر علی کل حال بوشارحلر بو بیتك معناسنه واصل اولمامشلر

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری

پس

(پس سهل کوی وصف ترکیبیدر ملایم ورفقله سویلیجی دیمکدر (دشوار چتك دیمکدر مشکل
معناسنه (سهله مقابلدر که قولای معناسنه در (یعنی اسان (مکوی فعل نهی مفرد مخاطب
(باحرف مصاحبت (ان اسم اشارت وکه اسمدر کیمسه معناسنه (درصلح لامیه (وزندك مقدم
مفعولی (جنك بجوینك مقدم مفعولی (بجوی فعل نهی مفرد مخاطبدر (جوییدندن (محصول بیت)
سهل کوی مردمه یعنی رفق وملایمتله سویلیجی کیمسه یه چتك یعنی کوج وباوز سویلمه
اول کیمسه ایله که صلح قپوسنی اورر یعنی قاقر جنك ایلمك دیلمه یعنی صلحه مائل وراغب اولان
کیمسه ایله صواشه مائل وراغب اولمه بلکه صلح ارزوه اول انکله * حکمت * تا کار بزر برمی
آید جان در خطر افکندن نشاید * تابونده حرف توقیتدر (کار مبتدا (برمی آید خبری حاصل
اولور دیمکدر (بزر خبره متعلقدر (در حرف صله (خطر خانك وطانك فتحه لریله خوف معناسنه در
(افکندنك مفعول غیرصریحی (وجان صریحی (محصول ترکیب) مادام که ایش اقچه والتونله
حاصل اولور کشی جانی خوف وخطره برقق لایق دکل یعنی ضرری دفع ایلمك ایچون مالی
صرف ایلمك لازمدر زیرا مشهور سوزدر که مال بلایه قلقاندر * بیت * چودست ازهمه حیلتی
درکسست * حلالست بردن بشمشیر دست * دست مبتدا (حیلتی (یا حرف وحدت (در حرف
تأکید (کسست کاف عجمك ضمی وکسری وسین اولك فتحی وکسریله اغتدر (بونده سین ده
فتح لازمدر قافیه ضرورتیچون (اما کافده ایکی حرکتیله جائزدر فعل ماضی مفرد غائب
مبنی للمفعول معناسنه در خبر مبتدادر کسلدی واوزلدی دیمکدر (حلالست مقدم خبر (وبردن
مؤخر مبتدا (ودست مفعول صریحی (وبشمشیر باء صله ایله غیرصریحی (محصول بیت)
چونکه ال جمیع حیله لردن اوزلدی وکسلدی یعنی هیچ وجهله حیله یه مجال قالمایجق قلجه ال
صونمق حلالدر زیرا اخر الحیل السیف در * پند * برعجز دشمن رحمت مکن که کرقادر شود بر تو رحمت
نکند * (محصول ترکیب) دشمنك عجزنه وزبونلغه مرحمت ایلمه یعنی زبوندر دیو اسرکمه زیرا
قادر اولورسه اول سنی اسرکمز بونثری نظم ظن ایدوب اولنده بیت یازان نثردن نظمی فرق ایدر دکل
ایمش * بیت * دشمن چو بینی ناتوان لاف از بروت خود مزن * مغزیست درهر استخوان
مردیست درهر پیرهن * دشمن بینی نك مفعول اولی (وناتوان ثانیسی (بروت بانك ورانك ضمه لریله
بیقدر که عربجه شارب وسبلت دیرلر (مغز ییلیك معناسنه در (ویا حرف وحدت
(مردیست ده یاحرف وحدت (پیرهن کوکلك مصراع ثانی اوله نسبت حکم تعلیلده واقعدر
(محصول بیت) چونکه دشمنکی ناتوان وضعیف کوره سین کندی بیغکدن لاف اورمه یعنی
قوت قدرتکه مغرور اولوب بیغکی بوروب لاف اوروب اوکنمه زیرا هر کوکده ایلك وار وهر کوملکده
ار وار یعنی عالم خالی دکلدر هیچ سزمدکك دن کاه اولور که ارلکلر وبهادرلکلر کلور که آدم
حیران قالور تنکه ترکیده سزمدکك طاش باش یارر دیرلر مزن نهیدر زدندن دیین اصابت
ایلمامش * لطیفه * هرکه بدیرا بکشد خلق را از بلای او برهاند واو را از عذاب خدای *
بدی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (بکشدك مقدم مفعولیدر (خلق را ادات مفعول
(برهاندك مقدم مفعول صریحی (واز بلای اولامیه ایله غیرصریحی (برهاند باء استقبالله فعل مضارع
مفرد غائب قورتارر دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در اصلی رهیدندر صکره رهانیدن اورا
معطوفدر خلق رایه (محصول ترکیب) هرکیمسه که بر یرامزی قتل ایدرسه خلقی انك بلاسندن
خلاص ایدر وانی عذاب خدادن زیرا یشادیجه کناه کسب ایدر که عذابه باعث اولور * قطعه *
پسندیدست بخشایش ولیکن * منه برریش خلق آزار مرهم * پسندیدست باء عجمك فتحیله اصلی
پسندیده استدر هاء رسمیله وهمزه مختلبه ایله پس ضرورت وزن ایچون ایکیسی بله کتابندن

رد شمعی

رد سروری

رد ابن سید علی وسروری

ونلفظدن ترك اولندی ایمدی ایکیسن بیله کتابنده اثبات ایدوب وصل همزه ایله دیدیلر غلط ایلدیلر
(بخشایش اسم مصدردر اسرکیش معناسنه یعنی مرحمت (لیکن ادات استدراك (منه فعل نهی
مفرد مخاطبدر (نهیدندن قومه دیمکدر نهادندن دیین سهو ایلمش (ریش بونده یاره در (خلق
آزاره اضافتی بیانیه در (خلق آزار وصف ترکیبیدر آزاریدندن خلق انجدیجی دیمکدر آزردندن

رد سروری
رد ابن سید علی

اخذ ایلین خطا یلمش (مرهم یاره یه قودقلری نسنه در معربدر (منهك مفعول صریحی (وبر ریش
غیرصریحی (محصول بیت) مرحمت مقبولدر ولیکن خلق انجدیجینك یاره سنه مرهم اورمه یعنی
ظالمی اسرکیوب دردینه درمان ایلمه حاصلی ظالمه رحم ایلمه * ندانست نکه رحمت کرد برمار * که آن
ظلمست برفرزند آدم * ندانست فعل نفی مفرد غائب بیلمدی دیمکدر وجائزدر که استفهامی
متضمن اوله یعنی بیلمدیمی دیمك اوله (آن اسم اشارتدر که به (که بونده اسم واقعدر کس معناسنه (وان
ندانستك فاعلیدر (رحمت کردك مفعول صریحی وبرمار غیرصریحی (که حرف بیان (آن اسم اشارتدر
رحمته ومبتدادر (وظلمست خبری (برحرف استعلا ظلمه متعلق (فرزند ادم لامیه (محصول بیت)
بیلمدی ویابیلمدیمی اول کیمسه که یلانه رحمت ایدوب انی قتل ایلمدیکه اول رحمت آدم اوغللرینه
ظلمدر زیرا فرصت بولدقده آدمی صوقر رحم ایلمز ایمدی اکا رحم ظلم صریحدر * تحذیر * نصیحت
ازدشمن پذرفتن خطاست ولیکن شنیدن رواست تا بخلاف آن کار کنی وان عین صوابست *
(پذرفتن باء عجمك فتحی وذال معجمه نك کسری ورانك ضمیله قبول ایلمك معناسنه در بونده مبتدادر
(ونصیحت مفعول صریحی (وازدشمن غیرصریحی (وخطاست خبری (لیکن ادات استدراك
(شنیدن مبتدا رواست خبری جائزدیمکدر (تا حرف تعلیل (بخلاف آن کنیدك مفعول غیری
صریحی (وکار صریحی (وآن اسم اشارتدر خلافه ومبتدا (عین صوابست بیانیه وخبر مبتدا
(محصول ترکیب) دشمندن نصیحت قبول ایلمك خطادر اما ایشتمك جائزدر تا کیم اول نصیحتك
خلافنجه ایش ایشلیه سین واول خلاف خود عین صوابدر * مثنوی * حذر کن زانچه دشمن
کویدان کن * که بر زانو زنی دست تغابن * که حرف تعلیل (برحرف استعلا (زانو نوك ضمیله دیز
معناسنه در که عربجه رکبه دیرلر (زنی فعل مضارع مفرد مخاطب اورسین دیمکدر (زنیدندن
دست تغابن لامیه در مجاز (زنیك مفعول صریحی (وبرزانو غیرصریحی (تغابن فاعل بابندن مصدردر
الدنمق معناسنه بونده مشارکت مراد دکلدر (محصول بیت) حذر ایله اول نسنه دن که دشمنك
سکا نی ایله دیه یعنی دشمنك سکا وردیغی نسنه دن حذر ایله صقین انی ایشلمه زیرا تغابن وندامت
النی دیزیکه اورسین یعنی انك سوزیله برایش ایشلرسك الدانوب پشیمان اولورسین نیجون دشمن
سوزیله عامل اولدم دیو * کرت راهی نماید راست چون تیر * ازو برکرد وراه دست چپ کیر * کرت
تاضمیر خطاب (راهی یاحرف وحدت (نماید فعل مضارع مفرد غائب ضمیر تا مفعول ولی (وراه
ثانیسی (وراست صفت راهدر (چون ادات تشبیه (از و اصلی ازاو ر ضمیر اوراهه راجعدر
بعض نسخه ده او یرینه آن واقعدر اسم اشارتدر راهه (برحرف تأکید (کرد کاف عجمك
فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر کردیدندن دون دیمکدر ارجع معناسنه (راه دست چپ لامیه
وبیانیه در بونده چپ ذکری (راست مناسبتیله درزیرا چپ صوله وراست صاغه دیرلر
(راه کیرك مقدم مفعولی (محصول بیت) اکر سکا دشمنك اوق کبی برطوغری یول کوسترسه البته اول
یولدن دون وصول ال یولی طوت بوندن مراد بودرکه دیدیکنك خلافنی ایشله * حکمت *
خشم بیش از حد وحشت آرد ولطف بی وقت هیبت ببرد نه چندان درشتی کن که از تو سیر کردند ونه
چندان نرمی که بر تو دلیر شوند * خشم بیش بیانیه ومبتدا اضافتی تجویز ایلمیلر لذت کلامدن
بی ذوق ایمشلر (از حد بیشه متعلقدر (وحشت بونده نفرت معناسنه در (وآردك مقدم مفعولیدر

رد ابن سید علی وسروری

(وآرد خبر مبتدادر (لطف بی وقت ده بیانیه در ومبتدا (وهیبت ببردك مقدم مفعولیدر
(وببرد خبر مبتدادر (درشتی درشت ایری دیمکدر غلیظ وخشن معناسنه (یاحرف
مصدر غلظت وخشونت معناسنه در (سیر بونك کبی یرلرده اوصانمق ونفرت ایتمك
معناسنه در (کردند کاف عجمك فتحیله فعل مضارع جمع غائبدر اوله لر معناسنه کینونت
افاده ایدر سندن اوصانه لر دیمکدر (نرمی نرم یومشق (ویاحرف مصدر (دلیر بهادر
معناسنه در غلبه دن کنایه در (محصول ترکیب) حددن زیاده غضب نفرت ووحشت
کتورر یعنی غضوب اولان کیمسه دن خلق نفرت ایدرلر کلب عقوردن کبی ووقتسز لطف
آدمك هیبتنی وصلابتنی ایلدر یعنی عزت وعظمتی ضایع ایدر ایمدی نه اول قدر خشونت
وغلظت ایله که سندن طویالر یعنی اوصانوب نفرت ایده لر ونه اول قدر ملایمت ورفق ایله که
اوزریکه بهادر اولوب غالب اولالر حاصلی نه یاوز اول آصلاسین نه یواش اول باصلاسین
* مثنوی * درشتی ونرمی بهم در بهست * چو فاصد که جراح ومرهم نهست * درشت ایری
دیمکدر یومشق مقابلی (ویاحرف مصدر (نرمیده یاحرف مصدردر (بهم باحرف صله (وهم
ادات اجتماعدر همخانه وهمحجره وهمراه کبی بونده بری بریله دیمکدر (دربانك افاده ایلدیکی
معنایی تأکید ایدر (به یك دیمکدر (فاصد اسم فاعلدر قان الیجی معناسنه مصدری فصد کلور
فانك فتحی وصادك سکونیله (که حرف بیان (جراح یاره اوزان کیمسه بونده مراد طمری یاره لمکدر
(مرهم نه وصف ترکیبیدر نهیدندن مرهم قویجی دیمکدر (محصول بیت) خشونت
وملایمت بری بریله یعنی بیله اولمق یکدر نتیده یورد یغی کبی قان الیجی که هم طمری یاره لر
وهم اوکلتمق ایچون یره مرهم قور یاره یه (بهم در بهك تقدیرنی در بهم بهست دیین ترکیب
فارسینك استعمالاتنه واصل دکل ایمش * درشتی نکیرد خردمند پیش * نه سستی که ناقص کند
قدر خویش * درشتی نکیردك مقدم مفعولی (وخردمند فاعلی (وپیش مفعول ثانیسی (نه سستی
بنه سستی نکیردك مفعولیدر یعنی مقدر نکیردك تقدیری سستی هم نکیرد (که حرف تعلیل (ویا
حرف بیان (قدر خویش لامیه وکندك مفعول اولی وناقص ثانیسی (محصول بیت) خردمند
یعنی عاقل کیمسه خشونت وغلظتی اوکه طوتماز یعنی خشونت وغلظ ایله عامل اولماز
حاصلی درشت خویلغی عادت وپیشه ایدنمز ملایمت وتواضعی دخی کار ایدنمز که کندی
قدرینی ناقص ایلیه یعنی زیاده رفق وملایمت آدمی خلق یاننده بی قدر ایدر * نه مرخویشتن را
فزونی نهد * نه یکباره تن در مذلت دهد * نه حرف نفی معناده نهده مقیددر نهد تقدیرنده
(مرزانك معناسنی تأکید ایدر (خویشتن واوریله کندی دیمکدر (فزونی یاحرف مصدردر
(نه ینه حرف نفی دهده مقیددر (یکباره برکره دن وبراوغوردن دیمکدر (تن بونده وجود
معناسنه در (در حرف صله (مذلت لامك تشدیدیله مصدر میمیدر ذلت معناسنه (دهد فعل
مضارع مفرد غائبدر وبرد دیمکدر ایکی فعلك بیله فاعلی خردمنددر (محصول بیت) عاقل اولان
کندی یه ارتقلق قومز یعنی تعظم وتکبر ایدوب کندینی بیوك طوتمز حاصلی بیوکلنمز برکره دن وبر
اوغوردن کندی وجودینی ده مذلته ویرمز یعنی کندینه تحقیر ایدوب وجودینی ذات وهوانه
دوشرمز حاصلی نه مقدارندن زیاده بیوکلنور ونه کندینی ذلیل وحقیر طوتوب کوچکلنور حاصلی
کندینی ذلته دوشروب پایمال ایتدرمز * مثنوی * شبانی باپدر کفت ای خردمند * مرا تعلیم ده
پیرانه یك پند * شبان شینك کسریله چبان دیمکدر (ویاحرف وحدت (باپدر یعنی باپدرش (ده دالك
کسریله وهاء اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطبدر دهیدندن وبر دیمکدر دادندن دینلر سهو
ایلمشلر (پیرانه هاء رسمی بونك کبی یرلرده تخصیص ولیاقت معناسنی افاده ایدر (محصول بیت)

رد شمعی

رد شمعی ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری

برچوبان باباسنه دیدی ای خردمند بکا پیرانه لایق ومناسب بر پند ویر یعنی بکا بر نصیحت ویر
* بکفتابنك مردی کن نه چندان * که کردد چیره کرك تیز دندان * نیك مرد وصف ترکیبیدر
(و یا حرف مصدر (که حرف تعلیل (کردد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر (چیره
جیم عجمك کسریله غالب و یکین معناسنه در (کرك تیز دندان بیانیه تیز دندان وصف ترکیبیدر
کسکین دیشلی دیمکدر (کردد ك کرك اسمی وچیره خبریدر زیرا معنای صیرورتی متضمندر
(محصول بیت) باباسی چوبانه دیدی نیك مردلك ایله یعنی رفق ولین اوزره اول اما اولقدر دکل که کسکین
دیشلی قورد سکا غالب اوله وقیونلریکی هلاك ایلیه حاصلی اول دکلو ملایم اولمه که سکا ضرر مترتب
اوله چوبانه لایق ومناسب پند بوقدر اولور انجق * حکمت * دو کس دشمن ملك ودینند پادشاه
بی حلم وزاهد بی علم * لف ونشر مرتب طریقیله (محصول ترکیب) ایکی کیمسه مملکت ودینك
دشمنلریدر بریسی پادشاه بی حلمدر که غضبی سببیله خلق اندن نفرت ایدوب فجار ومملکتی خالی
قالور بریسیده زاهد بی علمدر که جهلی سببیله دیندار اولان امیلری طریق مستقیمدن اضلال ایدوب
ضلالته دوشرر * بیت * برسر ملك مبادان ملك فرمان ده * که خدارا نبود بنده فرمان بردار *
(بر حرف استعلا (سر ملك لامیه (مباد نهیله دعادر (آن تقدیری (آن کس در (ملك فرمان ده
بیانیه (فرمان ده وصف ترکیبیدر بویرق ویریجی معناسنه (که حرف رابط صفت (بنده فرمان بردار
بیانیه (فرمان بردار وصف ترکیبیدر برداریدن بویرق قالدریجی معنای لازمی بویرق
طوتیجیدر (محصول بیت) مملکت اوزرینه اول کیمسه بویرق ویریجی پادشاه اولمسون که خدانك
بویروغن طوتیجی قولی اولمیه یعنی امر ونهینه مطیع اولوب اکا امتثال ایلمیه وجائز در آن اسم
اشارتی ملك فرمان دهه اوله پس (محصول مصراع) مملکت اوزره اول فرمان ویریجی پادشاه
ثابت وقائم اولمسون یعنی هالك وفانی اولسون آه حاصلی پادشاه ظالمه بد دعادر * حکمت * پادشاه
باید که تا بحدی بر دشمنان خشم زاند که دوستانرا اعتماد نماند آتش خشم اول در خداوند افتد آنکه ز بانه
بخصم رسد یا نرسد * باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف بیان (تا حرف انتها
(بحدی باحرف صله (و یا حرف وحدت (بر دشمنان (بر حرف استعلا و یا حرف صله (خشم خانك فتحی
وکسریله لغتدر (زاند فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده پادشاهه راجع ضمیردر ومفعول
صریحی خشم (وغیر صریحی بر دشمناندر وجمله فعلیه خبر مبتدادر که پادشاهدر رانیدندن
مشتقدر راندندن دینلر سهو ایلمشلر (که حرف بیان (دوستانرا راحرف تخصیص (آتش خشم
بیانیه بو کلام ماقبلنه نسبت حکم تعلیلده واقعدر (در حرف صله خداوند خشم لامیه صاحب
خشم دیمکدر (افتد همزه نك فتحی وضمیله فعل مضارع مفرد غائبدر فاعلی تحتنده آتش خشمه
راجع ضمیردر دوشر دیمکدر (آنکه اندن صکره دیمکدر (زبانه زانك فتحی وضمیله آتش یالبکی
بخصم باحرف صله (رسد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده زبانه راجع ضمیردر
یاحرف عطف (نرسد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی سابقیدر (محصول ترکیب) پادشاه
کرکدر کیم دشمنلره برحده و بر مرتبه ده غضب سورمیه که دوستلرك اکا اعتمادی قالمیه زیرا
جائزدر کیم دوستلر غضبندن خوف ایدوب کندیه ضرر ایرشدره لر هیچ نسنه ایلمزلرسه ده
نفرتلری مقرردر (زیرا خشم آتشی اول صاحبنی یاقراندن صکره یالبکی خصمه ایریشه ویا ایرشمیه
حاصلی کندیه ضرری مقرردر پس خصمه ضرر ایلیه و یا ایلمیه * مثنوی * نشاید بنی آدم
خاکزاد * که درسر کند کبر و تندی و باد * نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب عربیده لا ینبغی
معناسنه (بنی آدم لامیه اصلنده بنین ایدی اضافتله نون ساقط اولمشدر (خاکزاده اضافتی بیانیه در
خاکزاد وصف ترکیبی در بحسب لغت طپراقدن طوغیجی دیمکدر لکن مراد خاکدن مخلوق ردابن سیدعلی وسروری

اولاندر (که حرف بیان (در حرف (صله حرف ظرف طوتن ایو طوتمامش (در سر کندك مفعول ردشمعی
غیر صریحی (وکبر معطوفاتیله صریحی (تندی تندلنی دیمکدر یعنی کسکین (و یا حرف مصدر یاوزاق
وحدت دیمك اولور (باد بونده هوا معناسنه درکه خفتدن عبارتدر (محصول بیت) لایق دکلدر
خاکدن مخلوق اولان بنی آدم که باشنه کبر وحدت وهوایی ایلیه یعنی بونلری باشنه قویه (حاصلی
بونلرله متصف اولمق لایق دکلدر * ترا باچنین کرمی وسرکشی * نپندارم از خاك یار آتشی *
تراسنی دیمکدر (با حرف مصاحبت (چنین تشبیه معناسنی متضمن اسم اشارتدر (حاصلی ادات
تشبیه ایله اسم اشارتدن مرکبدر بویله دیمکدر (کرم ایسیجق دیمکدر بونده تیز معناسنه در
(و یاحرف مصدر مرادحدت وتیزلکدر (سرکش وصف ترکیبیدر (بحسب لغت باش
چکیجی دیمکدر کشیدندن مشتق اما معاند معناسنده مستعملدر (و یاحرف مصدر معاندلق دیمکدر
(نپندارم فعل نفی مستقبل متکلم وحده (مفعول صریحی ترادر وغیر صریحلری (باچنین ایله
از خاك در (یاحرف عطفدر عربیده ام واو کبی آتشیده کی یا ضمیر خطابدر (محصول بیت)
سنی بو حدت وسرکشلکله ظن ایلمزمکه خاکدن سین یوخسه آتشدن سین یعنی یقینم وظنم
بوقدر که بنی آدم کبی خاکدنمی خلق اولدك یوخسه شیطان لعین کبی آتشدنمی (حاصلی
بو ایکی معنی بیننده متردد م (بعض متونده مصراع ثانی نپندارم از خاکی از آتشی واقعدر
ایکی یاء خطابله (محصول مصراع) سنی خاکدن مخلوق اولدیغك ظن ایلمزم بلکه عزازل
ملعون کبی ناردن مخلوقسین (دعا کویك قتنده اشبه واوجه متون بودر تأمل تدر * قطعه *
درخاك بیلقان برسیدم بعابدی * کفتم مرا بتربیت از جهل پاك کن * در حرف ظرف (خاك
بیلقان لامیه بیلقان بانك فتحی ویانك سکونیله ولامك فتحیله بدخشان ولایتنده بر ناحیه نك
اسمیدر (بعابدی باحرف صله (و یاحرف وحدت (کفتم تقدیری کفتمش در مرا و پاك کن فعلنك
مفعول صریحلریدر و بتربیت از جهل غیر صریحلری (محصول بیت) بیلقان ولایتنده بر عابده
ایرشدم دیر حضرت شیخ یعنی سیاحتلرم زماننده اکا واصل اولدم زیرا حضرت شیخك دنیایی
کزمکدن مرادی اهل اللهه وصولدر پس هر یرده که بر عزیز ایشتسه آنك جانبنه عزم ایدرمش
نتکه بعض حکایه لردن معلومدر اول عابده دیدم بنی تربیتکله جهلدن پاك ایله حاصلی بنی ارشاد ایله
* کفتا برو چو خاك تحمل کن ای فقیه * یا هرچه خوانده در زیر خاك کن * کفتا عابد دیدی
برو باء مکسور اداة تأکیددر (باء ضمیله اوقیسان روستاییلق ایدرمش (چو ادات تشبیه ردابن سیدعلی وسروری
فقیه دن بونده مراد عالمدر (یاهرچه یاحرف عطف (خوانده ماضیدن قسم در (و یا ضمیر
خطاب (وهمزه حرف توسل هرنکه اوقومشسك دیمکدر (در حرف تأکید (زیر خاك لامیه
(زیر زانك کسریله آلت معناسنه عربجه تحت دیرلر (محصول بیت) عابد دیدی ای فقیه
وار خاك کبی هر جفا وجوره تحمل ایله (زیرا علمك مقتضاسی تواضع وتحملدر کبر وغرور دکل
پس اکر سکا کبر وغرور علم تواضع وتحمله مانع اولور سه جمیع اوقودیغکی یعنی تحصیل
ایلدیککی خاك التنه ایله یعنی نسیا منسیا ترك ایله زیرا در و بویلك وصوفیلق علم ومعرفت
وجودیله تحصیل اولنماز بلکه یوقلق و فنا ایله کسب اولور انکیچون مشایخ علما ارشادنده
زحمت چکرلر زیرا عالم وهمدن خالی دکل پس عابدك مرادی بودر کیم علم وکالله تحمل وتواضع
ال ویرسه فبها ونعمت والا بونلر اسباب پندار در که درویشلکه مانعدر پس بونلری
فراموش اولمش منزلنه تنزیل ایدوب آسوده حال اول که علم لدنی میسر اوله حاصلی یا علمله
تحمل وتواضع ایله ویا علمی ترك ایله مانع راه اولمسون * مطایبه * بد خوی در دست دشمنی
کرفتا رست که هر کجا رود از چنك عقوبت او خلاص نیابد * بد خوی وصف ترکیبی در

یارامز خوبلی دیمکدر (درحرف صله در بامعنا سنه (دست دشمن لامیه (ویاحرف وحدت
(که حرف رابط صفت (هر بجا که هرقنده که دیمکدر (که حرف بیان در (رود فعل مضارع
مفرد غائب کیدر دیمکدر (چنك عقوبت بیانیه (واویه اضافت لامیه در (نیابد فعل نفی مستقبل
مفرد غائب (محصول ترکیب) بدخوی بردشمن الده کرفتاردر که هر زه یه کیدرسه آنك عقوبتی
پنجه سندن خلاص بولماز یعنی بدخوبلق اکه بر بلادر که قنده کیدرسه اندن خالی اولماز *بیت*
اکرز دست بلا بر فلك رود بدخوی * ز دست خوی بدخویش در بلا باشد* دست بلا لامیه در
مجازا (بر فلك فلك اوزره دیمکدر (دست خوی بدخویش لامیه و بیانیه ولامیه در (لف ونشر
طریقیله (محصول بیت) اکر بلا الندن بد خوی فلك اوزره کیدرسه (یعنی فلکه چیقرسه
کندینك یارامز خویی الندن بلاده اولور یعنی کندینك یارامز خویی هرقنده کیدرسه کندی یه
قرین بدر * پند * چو بینی که درسپاه دشمن تفرقه افتاد تو جمع باش واکر جمع شوند از پریشانی
اندیشه کن * که حرف بیان (درحرف صله (سپاه دشمن لامیه (تفرقه تفعیل بابندن مصدردر
یاء مصدر سماعا حذف اولنوب بدلنه تاء یرلشدر طاغقلق دیمکدر (باش فعل امر مفرد مخاطبدر
(باشیدندن جمع اول یعنی پریشان و بی حضور اولمه (محصول ترکیب) چونکه کوره سین که
دشمنك لشکرینه پریشانلق و پراکنده لك دوشدی سن جمع اول قورقمه واکر کوره سین که
جمع اولوب درنك ایدرلر (پریشانلقدن اندیشه ایله یعنی صقین درنکلری سنکچون اولمسون
* قطعه * برو بادوستان آسوده بنشین * چو بینی درمیان دشمنان جنك * برو بانك کسری
وبانك فتحیله فعل امر مفرد مخاطب کیت دیمکدر (بانك ضمیله دینلر روستا یبلغه ما ئل ایمشلر
(وبرو رفتن مصدرندن مشتقدر دینلر علم اشتقاقه اصلا مناسبتلری یوغیمش (باحرف
مصاحبت (آسوده بونده مستریح معناسنه در (یعنی فارغ وراحت دیمکدر (محصول بیت)
وار دوستلرکله آسوده حال وفارغ البال اوتور یعنی حضور ایله چونکه دشمنلرك اراسنده جنك
وجدال کوره سین *وکر بینی که باهم یك زبانند * کمان رازه کن وبر باره برسنك *باهم بری بریله
دیمکدر (یك زبان زانك فتحی وضمیله وصف ترکیبی دربر دیللی معناسنه (یعنی متحد ومتفق
(کمان را را ادات مفعول (زه کن زه کرش دیمکدر زانك کسری وهاء اصلیه ایله (کن کاف عربك
ضمیله ایله دیمکدر فعل امر مفرد مخاطب درکنیدندن کمان مفعول اولی وزه ثانیسی (برحرف
استعلا (باره هاء رسمیله وبارو واوله حصار معناسنه در (وایکنجی بر فعل امر مفرد مخاطبدر
بریدندن ایلت دیمکدر (سنك مفعول صریحی (وبرباره غیرصریحی (محصول بیت) واکر دشمنلرکی
بری بریله یك دل ویکزبان کوره سین (یعنی متفق فی الکلام ومتحد فی المرام کوره سین جنك
ایچون یایکی قورو حصاره طاش ایلت (یعنی سنکله جنکلرینی مقرر بیلوب صواشه حاضر
اول حصار اوزره طاش ایلت دیمکدن مرادی بودر که دشمن حصاره یوریش ایلدکده اکا اتمغیچون
طاش حاضرله (زیرا اول زمانده طوب وتوفنك یوغیمش اما اوق وسائر براقلر وارایمش (دیرلر که
طوب وتفنك درتیوزییل انجق وار انکروسدن یعنی لهدن چیقالی والعهدة علی الراوی *تنبیه*
دشمن چو از همه حیلتی درماند سلسلهٔ دوستی بجنباند پس انکه بد وستی کارها کند که دشمن
نتوان کرد * حیلتی یا حرف تنکیر (درماند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده ضمیر دشمنه
راجعدر فعل تعلیل واقعدر (تقدیری چو درماند از همه حیلتی در (سلسلهٔ دوستی بیانیه (و یا حرف
مصدر (بجنباند باء استقباله فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده دشمنه راجع ضمیردر
(جنبانیدندن دپردر دیمکدر (یعنی دوستلق ومحبت اظهار ایدر جواب تعلیلدر (وجملهٔ تعلیلیه
خبره بندردر که لفظ دشمندر (پس بونك کبی یرلرده مطلق عطف معناسنی افاده ایدر (انکه

رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی وسروری

اندن صکره دیمکدر (بدوستی (باحرف مصاحبت (ویا حرف مصدر (کارها کندك مفعول
صریحی (وبدوستی غیرصریحی (که حرف رابط صفت (دشمن مبتدا (نتوان کرد کردن معناسنه
خبری (محصول ترکیب) دشمن چونکه حیله دن عاجز قاله دوستلق سلسله سنی دپره در
(یعنی محبت ودوستلق اظهار ایدر (واندن صکره دوستلق صورتیله ایشلر ایلر که دشمن ایلمکه
قادر دکلدر * پند *سرمار بدست دشمن بکوب که از احدی الحسنیین خالی نباشد اکر این غالب
آمد مار کشتی واکر آن ازدشمن رستی *سرمار لامیه (باحرف مصاحبت (دست دشمن لامیه
(بکوب سرمار مفعول صریحی (وبدست دشمن غیرصریحی (باحرف تأکید (کوب کاف
عربك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر (کوبیدندن (کوفتندن دردینلر خطا ایمشلر (کاف
عجمیله دردین غلط سویلمش (که حرف تعلیل (احدی همزه نك کسری وحانك سکونی
ودالك فتحیله احدك همزه نك وحانك فتحه لریله مؤنثیدر (حسنیین حانك ضمی وسینك سکونی
ونونك فتحی و یای اولکیده وثانینك سکونیله حسنی نك تثنیه سیدر که احسنك مؤنثیدر (افضلك
فضلی واعلی نك علیا مؤنثی اولدیغی کبی موصوفی محذوفدر (تقدیری احدی الفائدتین
الحسنیین ایکی کرچك فائده نك بریسندن (خالی نباشد خالی اولماز دیمکدر (این اسم
اشارتدر دشمنه (کشتی فعل ماضی مفرد مخاطب دپلدك یعنی قتل ایلدك دیمکدر (وآن اسم
اشارتدر ماره (رستی رانك فتحیله فعل ماضی مفرد مخاطبدر (رستن دن قورتلدك دیمکدر
(محصول ترکیب) مارك کله سنی یعنی باشنی دشمن الیله دوك یعنی از یعنی دشمنکه انی اولدرد
(زیرا ایکی کوزل فائده نك بردن خالی اولماز (اکر دشمن ماره غالب اولورسه ماری قتل ایلمش
اولورسین واکر مار دشمنکه غالب اولورسه دشمندن قورتلدك یعنی قورتلمش اولورسین *بیت*
بروز معرکه ایمن مشو که خصم ضعیف * که مغز شیر برآرد چو دل زجان برداشت *باحرف ظرف
روز معرکه لامیه اسم مکاندر صواش یرینه دیرلر اما بونده جنك مراددر (ایمن همزه نك ومیمك
کسره لریله امین معناسنه در (مشو میمك وشینك فتحه لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر شویدندن
اولمه دیمکدر (خصم ضعیف بیانیه (که حرف تعلیل (مغز شیر لامیه مغز بینی وایلك بونده باشك
بینیسی مراددر (وشیر ارسلان (برآرد چقارر (چو حرف تعلیل (دل برداشتك مفعول صریحی (وزجان
غیرصریحی (برداشت فعل ماضی مفرد غائب قالدردی دیمکدر (محصول بیت) صواش کوننده
خصم ضعیفدن امین اولمه زیرا ارسلانك بینی سین چیقارر چونکه دیلنی جاندن قالدردی یعنی
خصم هر نقدر ضعیف اولورسه جاندن نا امید اولنجه ارسلانه غلبه ایدرب آنی هلاك ایدر پس خصمك
ضعفنه بقمق اولماز که کاه اولور که اقویا یشین ایشلر نکه ملك زادهٔ کوتاه وحقیر حکایه سنده
کچدی * پند * خبری که دانی که دلی بیازارد تو خاموش باش تادیکری بیارد* خبری یا حرف
وحدت (که حرف رابط صفت (دانی فعل مضارع مفرد مخاطب (که حرف بیان (دلی
یا حرف وحدت (بیازارد مقدم مفعولیدر (تا حرف تعلیل (دیکری یا حرف وحدت (بیاردك
فاعلی تحتنده دیکره راجع ضمیردر ومفعولی بر مقدر خبر (محصول ترکیب) برخبری که بلورسین که
بر کوکل انجیدر (یعنی اول خبری سویلدیکك تقدیرجه بیله سین که بر خاطر انجنوب
پریشان اولور اول خبری سن سویلمه دیمه تا کیم بر غیری کیمسه کتوروب سویلسون
* بیت * بلبلا مژدهٔ بهار بیار * خبر بد ببوم باز کذار * بلبلا الف حرف ندا (مژدهٔ بهار لامیه
(خبر بد بیانیه (وکذارك مفعول صریحیدر (وببوم غیرصریحی (باز ادات تأکید (کذار فعل امر
مفرد مخاطب ترك ایله دیمکدر (محصول بیت) ای بلبل سن بهار مژده سین کتور زیرا سکا
دوشن اولدر (ویارامز خبری بوم شومه ترك ایله که بد خبر اکا لایقدر * تحذیر * پادشاه را

برخیانت کسی واقف مکردان مکرانکه که برقبول کلی واثق باشی وکرنه درهلاك خود همی کوشی *
پادشاه را ادات مفعول (بر حرف استعلا (خیانت کسی لامیه (ویا حرف وحدت (مکردان
فعل نهی مفرد مخاطبدر (کردانیدندن ایله دیمکدر اصلی کردیدندر اولمق معناسنه یعنی
صیرورت معناسنه والف ونون ادات تعدیه در ایلمك معناسنی افاده ایدر (مکر ادات استثنا (انکه
اول وقت دیمکدر (که حرف بیان (قبول کلی بیانیه (واثق اسم فاعلدر معتمد معناسنه مصدری
وثوق وثقة کلور عدة وزنی اوزره ترکیبجه طیانجی معناسنه دیمکدر (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب
اوله سین دیمکدر (وکرنه استثنادن مستثنادر یعنی واکر واثق کلی اولمزسك (همی کوشی همی بونده
ادات استمرار در (محصول ترکیب) پادشاهی برکیمسه نك خیانتنه واقف ایلمه یعنی اکا کیمسه خیانتنی
اعلام ایلمه مکر که قبول کلیه معتمد اولاسین یعنی سوزك انك قتنده مقبول ومسلم اولدیغن بله سین
حاصلی مقبول مقربلردن اوله سین والا کندی هلاککه سعی وکوشش ایدرسین * بیت *
بسیج سخن کفتن انکاه کن * که دانی که درکار کیرد سخن * بسیج سخن کفتن لامیه در بسیج لغتده
یول یراغی وغیریسیدر اما بونده تدارك معناسنه در (سخن کفتن سوز سویلمك (که حرف بیان
دانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر دانیدندن بیله سین دیمکدر (که حرف بیان (در ادات تأکید
(کار کیرد تأثیر ایلر دیمکدر فاعلی سخندر (محصول بیت) سوز سویلمك فکرینی وتدارکنی اول وقت
ایله که بیله سین که سوزك تأثیر ایدر یعنی سوزوکك نفوذی اولدیغنی بیلدکدن صکره سوز سویلمکه
منهی اول * مطایبه * هرکه نصیحت خود رایی میکند او خود بنصیحت کری محتاجست * که
بونده اسمدر کم معناسنه (نصیحت خودرای مصدرك مفعولنه اضافتیدر (خودرای وصف ترکیبیدر
کندی رأیله عامل اولوب غیرینك سوزینی دیکلمینه خودرای دیرلر (وایکنجی یا حرف وحدت
وغیر غائب بیت اولنده که یه راجعدر (خود ادات تأکید (با حرف صله (نصیحت کر کاف عجمك
فتحیله نصیحتجی زیرا کر ادات فاعلدر جی معناسنه (ویا حرف وحدت (محصول بیت)
هرکس که برخودرای وخود پسنده نصیحت ایدر اول کس برناصحه محتاجدر که اکا دیه نیچون
خودرایه پند ونصیحت ایدوب سوز جوهرینی ضایع ایدرسین اول بلورسنکه سوزك طوتماز (پس اکا
نصیحت جونندن ناشیدر * ملاطفه * فریب دشمن مخور وغرور مداح مخر که ان دام زرق
نهاده است واین کام طمع کشاده احمق را ستایش خوش اید چون لاشه که درکعبش دمی فربه نماید *
فریب فانك وراءنك کسریله اسم مصدردر (فریبیدندن الدامه معناسنه (فریفتن دن دینلر
خطا سویلمشلر (دشمنه اضافتی لامیه (مخور فعل نهی مفرد مخاطبدر (خوریدندن ییه دیمکدر

رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی

خوردندن دین غلط سویلمش (غرور مداح مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مخر میمك وخانك
فتحه‌لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر (خریدندن صاتون المه دیمکدر (فریب مبتدا ومخور خبری
وغرور مبتدا ومخر خبری (که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دشمنه ومبتدا (دام زرق بیانیه
ویالامیه در مجازا ونهاده‌نك مقدم مفعولی ونهاده خبر مبتدادر (این اسم اشارتدر مداحه ومبتدا
کام طمع ده بیانیه ویا لامیه در مجازا کاف عربیله در بونده اغز مراد در کاف فارسیله دینلر
فاسد سویلمشلر کشاده نك مقدم مفعولیدر وکشاده خبر مبتدادر این اسم اشارتنی دشمنه
وآن اسم اشارتنی مداحه صرف ایدنلر قریبی بعیددن تشخیص وتمییز ایلمزلر ایمش (احمق را
خوش ایدك مقدم مفعولی وستایش مبتدا واسم مصدردر ستاییدندن سینك کسریله اوکش
دیمکدر ستودندن دینلر سهو ایلمشلر خوش اید خبر مبتدادر چون ادات تشبیه لاشه میت دیمکدر

رد شراح جمیعا
رد شراح جمیعا
رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی

ترکیده تحریف ایدوب لش دیرلر معناسنی لاغر دیین زیاده اغر سویلمش (که حرف بیان در حرف
صله (کعب کافك فتحی وعینك سکونیله طوبوق دیمکدر وشین لاشه یه راجعدر (دمی دالك

فتحی ومیمك کسریله فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دمیدندن اوفورمك دیمکدر قصابلر باجغه
اوفوردقلری کبی (درکعبش دمینك مقدم مفعولیدر (فربه فانك فتحی وبانك کسری وراءنك
سکونی وهاء اصلیه ایله سمز دیمکدر عربجه سمین دیرلر مبتدا واقعدر (ونماید خبری
(محصول ترکیب) فریب دشمنی ییه یعنی آنك الدامه سیله الدانمه ومداحك غرور وغفلتنی
صاتون المه یعنی آنك مدحیله مغرور اولمه زیرا اول دشمن زرق ومکر وحیله دوزاغنی
قوروب سنی نفاقیله غافل قلمق استر (وبو مداح طمع دهانتی آچمشدر ظرافتله سندن
برنسنه المق استر حاصلی سنی مدح ایلمسی الله ایچون کلدر بلکه سنی مدحله مغرور ایدوب
سندن برجائزه المق استرنکه اکثر خلق بویله در امامین احمق دوشمه زیرا احمق اولانه ستایش
خوش کلور لاشه کبی که باجغنه اوفوره سین سمز کورینور یعنی احمق انی سمز ظن ایدر ایمدی
سنده برزاقك مدحیله مغرور اولوب شیشمه وقبرمه * قطعه * الا تا نشنوی مدح سخن کوی * که
اندك مایه نفعی از تو دارد * الا حرف تنبیه (تا حرف تعلیل (نشنوی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر
بونده مراد معنای نهی در ایشتمه دیمکدر شنویدندن مشتق (مدح سخن کوی مصدرك فاعلنه
اضافتیدر ونشنوینك مفعولی (سخن کوی وصف ترکیبیدر سوز سویلیجینك مدحی معناسنه در
(که حرف تعلیل (اندك آز یعنی قلیل دیمکدر (مایه بونك کبی یرلرده سرمایه ومقدار معناسنه در
(نفعی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (محصول بیت) آکاه اول غافل اولمه تاکیم مداحك
مدحنی دکلیه سین یعنی مدحیله مغرور اولمیاسین زیرا سندن از اجق مقدار فائده طمع طوتار یعنی
سنی مدح ایلمه دن طمعی سندن جزئی فائده در الله ایچون سنی مدح ایلمز * اکر روزی مرادش بر نیاری
* دوصد چندان عیوبت برشمارد * روزی یا حرف وحدت (مرادش ضمیر سخن کویه راجعدر
(بر نیاری فعل مضارع مفرد مخاطبدر آریدندن که مخففدر آوریدندن همزه یایه مبدل اولمشدر
نتکه سابقا بیان اولمشدر فعل شرط واقعدر (دوصد ایکیوز دیمکدر (چندان اولقدر دیمکدر یعنی
ایکیوز مدحی قدر دیمکدر (عیوب عیبك جمعیدر (وتا ضمیر خطاب (بر حرف تأکید (شمارد فعل
مضارع مفرد غائب عد ایدر دیمکدر جواب شرطدر وعیوب مقدم مفعولی (محصول بیت) اکر
برکون مداحك مرادینی حاصل ایلمیه سین ایکیوز مدحی قدر عیبلرکی صیار یعنی سنی چوق چوق
ذم ایدر * بیت * متکلم را تا کسی عیب نکیرد سخنش صلاح نپذیرد * متکلم را ادات مفعول
(ویا حرف تخصیص (تا حرف توقیت (کسی یا حرف وحدت (سخنش شین متکلمه راجعدر
(نپذیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب قبول ایلمز دیمکدر (محصول ترکیب) متکلمك مادام که
برکیمسه عیبنی طوتمیه سوزی صلاح قبول ایلمز یعنی سوزی مقبول اولماز * بیت * مشو غره
بر حسن کفتار خویش * بتحسین نادان وپندار خویش * مشو فعل نهی مفرد مخاطب (غره
مغرور معناسنه در (بر حرف صله (حسن کفتار خویش لامیه لردر (بتحسین با مشو غره یه
متعلقدر نادانه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (پندار خویش ده بویله در لیکن پندار اسم
مصدردر مصدر دکلدر (محصول بیت) مغرور اولمه کندی حسن کفتاریکه یعنی کوزل
سوزیکه نادانك تحسینی سببیله وکندی پندارکله یعنی کندیکه حسن ظنکله کندیکه غرور ویرمه
* ملاطفه * همه کس عقل خود بکمال نماید وفرزند خویش بجمال * (محصول ترکیب) جمیع
کیمسه یه کندی عقلی کمال ایله کورینور وکندی اوغلی جمال ایله یعنی هرکس عقلنی کامل بیلور
وفرزندنی صاحب جمال اکلر * قطعه * یکی جهود ومسلمان نزاع می کردند * چنانکه خنده
کرفت از حدیث ایشان * یك برویکی بربسی دیمکدر لیکن کاه اولورکه یکی بی یك معناسنده
استعمال ایدرلر (خنده اسم مصدردر کولمه معناسنه (حدیث بونده سوز وقصه معناسنه در

(محصول بيت) بر جهود ايله بر مسلمان نزاع ايدرلردى شويلكه بنى خنده طوتدى انلرك قصه سندن
* بطيره كفت مسلمان كر اين قباله من * درست نيست خدايا جهود ميرانم * با حرف مصاحبت
(طيره طانك كسريله غضب معناسنه در (قباله قافك فتحيله قاضى مكتوبينه ديرلر (قبالهٔ من
لاميه ومصراع ثانى يه مرهون (خدايا الف حرف ندا (ميرانم فعل امر مفرد مخاطبدر ميرانيدندن
اصلى مردن وميريدندر اولمك معناسنه (والف ونون تعديه ايله ميرانيدن اولدى اولدرمك
معناسنه پس ميرانم بنى اولدر ديمكدر (محصول بيت) غضبله مسلمان ديدى اكر بنم بوقبالم
كرچك دكل ايسه يا الله بنى جهود اولدر يعنى بنى جهود ختم ايله حاصلى جهود قوپارم
ديمكدر * جهود كفت بتوريت ميخورم سوكند * اكر خلاف كنم همچو تو مسلمانم * بتوريت
با حرف صله يا تصرفات انجامدندر موسى وعيسى كبى عليهما السلام (سوكند يمين معناسنه در
(محصول بيت) جهود ديدى توراته يمين ايچرم يعنى اند ايچرم اكر يمينمده خلاف ايدرسم
سنك كبى مسلمانم يعنى سنك كبى مسلمان اولايم * كر از بسيط زمين عقل منعدم كردد * بخود
كمان نبرد هيچ كس كه نادانم * بسيط زمين لاميه در روى زمين معناسنه (بخود با حرف صله
(محصول بيت) اكر يريوزندن عقل منعدم اولوب كيدرسه يعنى دنياده نام ونشانى
قالمزسه هيچ كيمسه كنديديه ظن ايلمز يعنى ايلمز كه بن نادانم ديو يعنى هركس كنديني
عاقل ودانا اعتقاد ايدر * مطايبه * ده آدمى برسفره بخورند ودوسك بر جيفهٔ بسر نبرند
حريص باجهانى كرسنه است وقانع بنانى سير * ده آدمى اون آدم ديمكدر (برسفرهٔ ردشمی
با حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه يى حرف وحدت دين خطا ايلمش بعض نسخه ده
سفره برينه (خوانچه) واقعدر بنه سفره معناسنه (جيفه مردار ديمكدر (ويا حرف وحدت ردشمی
وهمزه حرف توسط همزه حرف وحدتدر دين اظهار جهل ايلمش (بسر با حرف صله سر
بوك كبى يرلرده حد وغايت معناسنه در (نبرند فعل نفى مستقبل جمع غائب باشه ايلمزلر يعنى جيفه
اوزره اكلى تكميل ايدوب حد وپايانه ايلتمزلر حاصلى اتحاد وامتزاج ايلمزلر ديمكدر بعض نسخه ده
(جيفه برينه مردارى واقعدر لكن معنا بردر (حريص مبتدا (با حرف مصاحبت (باجهانى
تقديرى باملك جهانيدر (يا حرف تنكيردر (حرف وحدت دين استقامت معنادن خبردار ردشمی
دكلدر (كرسنه خبر مبتدادر (وقانع مبتدا (بنانى با حرف مصاحبت (ويا حرف وحدت (سير خبر
مبتدادر توق ديمكدر (محصول تركيب) اون انسان برسفره اوزره اوتوروب يمك يرلر اما ايكى ملك
بر جيفه اوزره تتميم وتكميل اكل ايلمزلر بلكه غوغا يدرلر يعنى خرلداشرلر حريص اولان كيمسه
جهان ملكيله آجدر يعنى تمام دنيا ايله كنديه قناعت كلمز اما قانع اولان كيمسه بر اتمكله توقدر يعنى
بر اتمك النه كردكدن صكره كيمسه يه عرض احتياج وبيان حال ايلمز (باجهانى معناسنى بتون جهانه
دين (وبنانى بر نانه دين معلومدر كه بانك معناسنى احاطه ايلامشدر * بيت * رودهٔ تنك بيك نان ردشمی
تهى پر كردد * نعمت روى زمين پر نكند ديدهٔ تنك * رودهٔ تنك بيانيه روده رانك ضميله بغرسقدر كه
عربيجه معا ديرلر ميمك كسريله (تنك تانك فتحى ونونك سكونيله وكاف عجمله طار ديمكدر كه
عربيجه ضيق ديرلر ضاد معجمه نك فتحى وياء مشددك كسريله (بيك با حرف مصاحبت (نان تهى
بيانيه تهى تانك فتح وكسريله وهانك كسريله قنده بوش ديمكدر خالى معناسنه اما بونده نان تهيدن
مراد قتقسز اتمكدر يعنى خبز بلا دام (پر كردد پر اولور ديمكدر يعنى طويار (نعمت روى زمين لاميه لردر
(پر نكند پر ايلمز يعنى طويورمز (ديدهٔ تنك بيانيه (روده مبتدا (پر كردد خبرى بيك نان تهى خبره
متعلق نعمت مبتدا (پر نكند خبرى (ديدهٔ تنك مفعولى (محصول بيت) بوش بغرسق قتقسز
بر اتمكله پر اولور يعنى طولار مراد طويمقدر اما يريوزينك نعمتى طار كوزى يعنى اچ كوزى پر ايلمز يعنى

طويورمز حاصلى زياده حرصدن كنايتدر * مثنوى * پدر چون دور عمرش منقضى كشت * مرا اين
يك نصيحت كرد وبكذشت * پدر مبتدا (چون ادات تعليل (دور عمر لاميه زمان عمرش ديمكدر
(بو مصراع تقديم وتأخيره محمولدر تقديرى پدرم چون كشت منقضى دور عمرش در (پس كشت
فعل تعليل مفرد غائب (ومنقضى اسم فاعلدر انفعال بابندن دوكندى ديمكدر وكشتك اسمى
(ودور عمرده تنازع ايلديلر (منقضى فاعليله (وكشت خبرلكله مرا بكا ديمكدر (كرد فعل ماضى مفرد
غائب فاعلى تحتنده پدره راجع ضميردر (واين يك نصيحت مقدم مفعولى (بكذشت فعل ماضى
مفرد غائب بنه فاعلى ضمير پدردر وجملهٔ فعليه معطوفدر جملهٔ فعليه يه كه جواب تعليلدر وجملهٔ
تعليليه خبر مبتدادر (محصول بيت) پدرم چونكه زمان عمرى منقضى اولدى يعنى دوكندى بكا
بو بر نصيحتى ايلدى وكندى يعنى وفات ايلدى اول نصيحت بوندن صكره كلن ايكى بيتدر معلوم
اوله كه بو ابيات ثلثه نك ماقبلنه تعلقى يوقدر * كه شهوت آتشست از وى بپرهيز * بخود بر آتش
دوزخ مكن تيز * كه حرف بيان نصيحتدر (شهوت بونده جاعدن حاصل اولان لذتدر مبتدادر
(وآتش خبرى با حرف تأكيد (پرهيز فعل امر مفرد مخاطبدر پرهيزيدندن عربيجه احتما
ديرلر افتعال بابندن مصدردر (بخود با حرف صله ويا حرف مصاحبت كنديكه ويا كندكله
ديمكدر بر با متضمن اولديغى وافاده ايلديكى معناى تأكيد ايدر نتكه سابقا (بروى زمين بر نشان
نماند ديو بيورمش ايدى (آتش دوزخ لاميه ومكنك مفعول اولى (وتيز مفعول ثانيسى
(تيز كسكين وياوز ديمكدر (محصول بيت) پدرك بكا نصيحتى بودر كه شهوت آتشدر اندن
پرهيز ايله كنديكه جهنم آتشنى ياوز ايلمه ياخود كند كله جهنم آتشنى تيز ايلمه يعنى كنديكى
دوزخه اتمكله آتشى ياوزلندرمه زيرا آتشه برنسنه برقسك البته پارلار وعلى الخصوص كه ياتمغه قابل
نسنه اوله (تيزى بونده برسبيل استعجال معناسنه اخذ ايلمين غريب عجله ايلمش (وتيزى آتشه
صفت ايدوب كنديكى آتش تيزه آتمه ديديكى خود عجايب عجيبه دندر وتوركيجه معناسنى كندى ردان سيد على
اوزركه جهنم اودنى تيز ايلمه ديديلر ظاهر بودركه باء حرف زائد طوتمشلر ياخود معنى بويله ردان سيد على
اوله كه كنديكى دوزخ آتشى اوزره تيز ايلمه ديين تصرف خاص ايلمش * در آن آتش ندارى رد سرورى وشمعى
طاقت سوز * بصبر آبى برين آتش زن امروز * در آن آتش يعنى در آتش دوزخ (طاقت سوز ردشمی
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (يعنى سوزه قدرت وطاقت طوتمزسين ديمكدر (بصبر با حرف
مصاحبت (آبى يا حرف وحدت (برحرف استعلا (واين آتشدن مراد آتش شهوتدر (زن فعل امر
مفرد مخاطبدر (زنيدندن اورديمكدر زددن ديينلر سهو ايلمشلر (زنينك آب مفعول صريحى وبصبر
غير صريحى (برين آتشه بويله در (وامروز ظرف زمانى (محصول بيت) اول آتش دوزخك ردابن سيد على وسرورى
سوز وحرارتنه طاقت كتورمزسين بارى بو كون بو آتش شهوته صبر ايله صو اور يعنى صبر صويى
اوزرينه سپ حاصلى صبر ايدوب ترك شهوت ايله صبر ايله صو اورمقدن مقصود شهوت آتشى
سوندرمكدر * حكمت * هر كه در حال توانايى نكويى نكند در وقت ناتوانى سختى بيند * حال
توانايى لاميه (توانا صفت مشبهه در كوچلى وقدرتلى ديمكدر (وياء اولى اصلى (وياء ثانيه
حرف مصدردر (نكويى يارلده بويله در (نكويى نكندك مقدم مفعوليدر (ودر حال ظرف
زمان (وقت ناتوانى لاميه (ناتوانى يا حرف مصدر كوجسزلك وقدرتسزلك وقتنده ديمكدر
(سختى يا حرف مصدر (بيند فعل مضارع مفرد غائبدر (بينيدندن كورر ديمكدر (سختى مقدم
مفعولى (ودر وقت ظرف زمانى (محصول تركيب) هر كيم كه قدرتى حالنده احسان وكرم ايلميه
قدرتسزلك حالنده شدت كورر يعنى زحمت چكر * بيت * بد اختر تراز مردم آزار نيست *
كه روز مصيبت كسش يار نيست * بد اختر وصف تركيبيدر بدبخت كبى (وتر ادات تفضيل

(مردم ازآر وصف ترکیبیدر (از آریدندن مردم انجدیجی دیمکدر (که حرف تعلیل (روزمصیبت
لامیه (کش ضمیر مردم ازاره راجعدر (محصول بیت) مردم ازاردن بد بخترك و بد طالعرك
کیمسه اولماز زیرا مصیبت و بلا کوننده اکا کیمسه یارد کلدر یعنی باشنه برحال کلدکده کیمسه
اکا یار اولمز * حکمت * جان در حمایت یکدمست ودنیا وجودی میان دوعدم دین بدنیافروشان
خرند یوسف بفروشند تاچه خرند * جاندن مراد روح وحیاتدر (در حرف ظرف (حمایت
یکدم لامیه (حمایت مصدردر حفظ معناسنه (ودم نفس معناسنه (پس مادام که نفس داخل
وخارجدر دوحیات ثابت وقائمدر (نفس که منقطع اولدی حیات کیدوب ممات لازمدر
(پس حیات برنفسك حفظنده دیمکك معناسی بودر (وجودی یا حرف وحدت (میان دوعدم
لامیه دربریسی عدم سابقدر که اکا عدم قدیم دیرلر وبریسی عدم لاحقدر که اکا عدم حادث
دیرلر (باحرف مقابله (دنیافروش وصف ترکیبیدر (فروشیدندن صاتمق معناسنه (خرمعر وفدر
حمار معناسنه (ونون ودال ادات خبر (استك جمعیدر والف ونون ادات جمعدر (فروشان ظاهرا
دنیا ایله ترکیب اولنمشدر (اما حقیقتده دینه قیددر (دین فروشان تقدیرنده (بفروشند فعل
مستقبل جمع غائب (یوسف مقدم مفعولی (تاعجبا دیمکدر (خرندخانك فتحی وکسریله ورانك
فتحیله فعل مضارع جمع غائبدر خریدندن (محصول ترکیب) حیات حیوانات برنفسك
حفظنده در ودنیا ایکی عدم بیننده بروجوددر یعنی موجود اولان اشیا عدمدن وجوده کلمشدر
وینه جمیعا عدمه رجوع ایدر دینی دنیایه صاتیجیلر حمارلردر یعنی حمار وبقرکبی بربلوك لایعقل
احمقلردر یوسفی صاتارلر عجبا انك بهاسیله اندن یك نه آلورلر یعنی دینی دنیایه صتانلر یوسفی برقاج
اقچه یه صتانلر کبیدر * الم اعهد الیکم یابنی ادم ان لاتعبدوا الشیطان * همزه حرف
استفهام (الم اعهد فعل جحد مطلق عهد بونده وصیت معناسنه در (الیکم فعل جحده متعلق
(یاحرف ندا (بنی اصلنده بنین ایدی اضافتله نون دوشدی ان لاتعبدوا ویل مفردده فعل جحدك
محلا منصوب مفعولیدر نونك سقوطی علامت نصبدر (الشیطان لاتعبدونك مفعولی (محصول ایت)
ای آدم اوغللری سزه وصیت ایلمدمی شیطانه عبادت ایلمك دیو یعنی عبادته امرایدیجی یعنی
خدا ایله عبادته وغیریدن نهی ایدیجی عقلی وسمعی ادله ورسلر نصب ایلمدممی استفهام انکاریدر
یعنی ایلدم دیمکدر عبادتی شیطانه تخصیص ایلدی زیرا کندی یه عبادته امر ایدیجی اول
ملعوندر * بیت * بقول دشمن پیمان دوست بشکستی * ببین که از که بریدی و باکه پیوستی *
باحرف مصاحبت (قول دشمن لامیه (پیمان دوستده بویله در وبشکستینك مقدم مفعولی
(بشکستی فعل ماضی مفرد مخاطب (ببین فعل امردر بینیدندن (که حرف بیان وایکنجی که اسمدر کیم
معناسنه (بریدی یانك ضمیله فعل مضارع مفرد مخاطب مبنی للمفعول معناسنه کسلدك دیمکدر
(باحرف صله (که ینه اسمدر کیم معناسنه (پیوستی (با عجمك وواوك فتحی ویانك سکونیله فعل
ماضی مفرد مخاطب اولاشدك (یعنی واصل اولدك دیمکدر (محصول بیت) دشمن قولیله دوستك
عهدو پیمانی صدك یعنی بوزدك کورکه کیمدن کسلدك وکیمه اولاشدك یعنی کورکه نیجه کیمسه دن
ایرلدك ونیجه کیمسه یه واصل اولدك حاصلی شیطانك اغواسیله خدانك عهد وپیمانی صدك
کورکه ابدی کیمدن منقطع اولدك وکیمه متصل * حکمت * شیطان بامخلصان برنمی آید وسلطان
بامفلسان * شیطان مبتدا (باحرف مصاحبت (مخلصان خدا دوستلری (الف ونون ادات جمع
(برنمی آید چیقشامز (یعنی مخلصلری اضلال ایده مز زیرا انوجهلری دائما عزته در هوا وهوسه
دکلدر که شیطان انلره وسوسه و برمکه قادر اوله (برنمی اید خبر مبتدادر (وبامخلصان
اکا متعلق (سلطان بامفلسان ده بویله در یعنی پادشاه مفلسلر ایله چیقشامز حاصلی انلردن

حق تخلیص ایده مز زیرا برنسنه یه مالك دکلدر که انی الوب حقلشه فقره اولك معناسی
شیطان مخلصلره موافق ومصاحب اولماز دیمك معنائی مقصوده موافق سویلمامش وفقره
ثانیه نك معناسنی سلطانده مفلسلره موافق ومصاحب اولمازدیدکیده اولکیدن الخش واوحش
سویلمش * مثنوی * وامش مدهان که بی نمازست * ورخود دهنش زفاقه بازست * وام بورج
دیمکدر که عربجه (قرض دیرلر (وشین ضمیر اضمار قبل الذکر طریقیله که یه راجعدر (مدهمیمك
فتحی ودالك کسری وهاء اصلیه ایله فعل نهی مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله ویرمه
دیمکدر (دهیدندن (آن که اول کیمسه که دیمکدر (که بونده اسمدر کیمسه معناسنه (ورخود
(واکر خوددن مخففدر (دهنش ضمیرینه که یه راجعدر (فاقه فقر دیمکدر (وباز آچق
معناسنه (محصول بیت) اودنج ویرمه اول کیمسه یه که بی نماز در یعنی تارك صلوتدر واکر
فرضا آغزی فقردن اچیق ایسه ده یعنی اکرچه زیاده فقیر اولوب معاشنده متحیر ایسه ده برمرتبه که
برنسنه بولمیاسه اغزینه قویاجق واغزی آچلغندن اچق قالسه * کو فرض خدا نمی کذارد *
ازقرض تونیز غم ندارد * کو اصلنده که او ایدی (که حرف تعلیل (واو ضمیری بی نماز اولان
کمسه یه راجعدر (فرض خدا لامیه (نمی کزاردز ایله ادا ایلمز ذال ایله یازانلر اهلا دن اکاه
دکللردیمش (قرض تولامیه (قرض (وقرض بیننده صنعت تجنیس خط واردر (نیز حرف
عطف ردخی دیمکدر (محصول بیت) زیرا بی نماز خدانك فرضنی ادا ایلمز یعنی اوزرینه مفروض
اولانی ادا ایلمز سنك قرضکدنده غم طوتماز یعنی بورجنی ادا ایلمده بی پروادر که هیچ اداسی
خاطرینه کلمز * حکمت * هرچه زود براید دیر نپاید * زودتیز دیمکدر (دیر کج (محصول ترکیب)
هرنسنه که تیز حاصل اولور اول نسنه چوق زمان اکلنمز * قطعه * خاك مشرق شنیده ام که
کنند * بچهل سال کاسهٔ چینی * خاك مشرق لامیه (وکنندك مقدم مفعولی (باحرف ظرف
(چهل سال ظرف زمان (کاسهٔ چینی بیانیه (وکنندك مفعول ثانیسی (محصول بیت) ایشتمشم که
خاك مشرقی قرق ییلده کاسهٔ چینی ایدرلر یعنی قرق ییلده ففقوری ایدرلر بعضیلر دیدیلر که بونده
خاکدن مراد مملکتدر خاك بیلقان پوردیغی کبی ودر بغداد بوکه قرینه در بویله اولنجه خاك
کنندك ظرف مکانی اولور ومحصول بویله اولور که دیار مشرقده مسموعدر که قرق ییلده کاسهٔ
چینی یاپارلر ولکل وجهة * صد بروزی کنندر بغداد * لاجرم قیمتش همی بینی * صد یعنی
صدکاسه (بروزی باحرف ظرف (ور وز ظرف زمان (و یاحرف وحدت (کنندك صدکاسه
مفعول صریحی (وبروزی ظرف زمانی (ودر بغداد ظرف مکانی (لاجرم لاشك ولامحالة
دیمکدر (محصول بیت) یوز کاسه یاپارلر بر کونده بغدادده لاجرم قیمتنی کوریورسین یعنی
چوقدر واوجوز قیمتش ضمیر صد کاسهٔ بغدادیه راجعدر کاسهٔ چینی یه ارجاع ایلین دورودراز
افکاره دوشمش * قطعه * مرغك از بیضه برون آید وروزی طلبد * وادمی بچه ندارد خبر
ازعقل وتمیز * مرغك کاف حرف تصغیر قوشجغز دیمکدر (بیضه (بانك فتحیله بونده یمورده
دیمکدر (برون اید چقار دیمکدر (روزی رزق معناسنه در (طلبدك مقدم مفعولیدر (آدمی
بچه آدم یوریسی (یعنی اوغلانجغی (ندارد خبر طوتماز (یعنی بیخبردر تمیزك اصلی
تمییزدر (اما عجم یانك حذفیله استعمال ایدر (محصول بیت) قوشجغز یموردهدن چقار همان
رزق طلب ایدر یعنی یموردهدن چقدیغی کبی کزوب دانه دیو شرمکه باشلر اما آدمی زاده اناسندن
طوغدقده عقل وتمیزدن بیخبر در اغزینه یمه ویررلرسه الور امر واکر ویرمزلرسه اج قالور
* انکه ناکاه کسی کشت بجیزی نرسید * وین بتمکین وفضیلت بکذشت ازهمه چیز * ان اسم
اشارتدر (مرغکه (که حرف بیان (ناکاه بونده دفعة بلا تدریج دیمکدر (کسی یاحرف وحدت

ردسروری
رد سروری

رد شراح جمیعا

ردشمعی

بونده معنی چیزی اقتضا ایدردی لیکن وزن ضرورتندن کسی یورمش (کشت فعل ماضی مفرد
غائب اولدی دیمکدر صار معناسنه (وین اشارتدر آدمی بچه یه (با حرف مصاحبت (و یا حرف
ظرف (تمکین قدرت معناسنه در (بکذشت فعل ماضی مفرد غائب کچدی یعنی تجاوز ایلدی
(همه چیز جمع اشیادن عبارتدر (محصول بیت) اول مرغك که برکره دن و بر اوغوردن نوعندن
فرد واحد کامل اولدی هیچ بر مرتبه یه واصل اولمدی یعنی انسان کبی معزز ومکرم اولمدی حاصلی
مقام عزت وکرامته واصل اولمدی اما ادمی زاده تمکین وفضیلتله و یا تمکین وفضیلتده جمیع
مخلوقاتدن کچدی یعنی عزت وکرامتده جمیع اشیادن ایلری کندی حاصلی تشریف ولقد کرمنا
بنی ادم) ایله مشرف اولدی یعنی هر نسنه که کچ حاصل اولور تیز حاصل اولاندن اعز واکرمدر
* ابکینه همه جا هست ازان قدرش نیست * لعل دشوار بدست اید ازان است عزیز * ابکینه الف
ممدوده وسکون بایله وکاف عجمك کسریله صرچه دیمکدر که عرب زجاج وقارورہ دیر (همه جا هر یرده
دیمکدر (ازان ادات تعلیلدر انکیچون معناسنه (دشوار مشکل دیمکدر (بدست با حرف صله
(ازان ینه ادات تعلیلدر (محصول بیت) بو بیت ایکی سابق بیتی تنویر ایدر یورر که صرچه هر یرده
واردر یعنی هر یرده بولنور هر یرده بولنور یوردیغی کلام ادعائیدر حقیقی دکل انکیچون قدر وقیمتی
یوقدر یعنی کثیر الوجود اولدیغیچون ذی قیمت دکل اما لعل مشکل ال کلور یعنی تحصیلی کوچدر
انکیچون عزیز ومعتبردر * حکمت * کارها بصبر بر آید ومستعجل بسر در آید * محصول ترکیب)
مصالح صبرایله حاصل اولور یعنی هر ایش صبر وتأنیله ایو حاصل اولور ومستعجل یعنی ایو یجی
کیمسه ایو مکله سورچر واوزولور یعنی ییقلور وایشی ایلرو کلوب حاصل اولماز * مثنوی *
بچشم خویش دیدم در بیابان * که مرد آهسته بکذشت از شتابان * با حرف مصاحبت (وچشم
خویش لامیه (که حرف بیان (مرد آهسته قلبه محمولدر تقدیری آهسته رفتار مرددر و بعضیلر
دیدیلر اصلنده مرد اهسته رفتار ایدی اضافتله ضرورت وزن ایچون اضافتدن قطع اولنوب
همزه وصله ساقط اولوب فتحه سی داله نقل اولنوب وصله اوقنور (شتابان صفت مشبهه در
(شتایدندن یوه کن معناسنه (محصول بیت) کندی کوزمله کوردم که بیابانده آهسته رفتار مرد
مرد شتاباندن کچدی یعنی یورومه ده اهسته کیدن عجله ایله کیدندن سبق ایلدی یعنی منزله اندن
ایلری واصل اولدی * سمند باد پای ازتك فروماند * شتربان همچنان آهسته میراند * سمند سینك
ومیمك فتحه لریله صاری وقوله و یاغز آنده مستعمل لفظدر اشتراك طریقیله (باد پایه اضافتی
بیانیه در (بادپا یوکرك ات اصلنده وصف ترکیبیدر یل ایقلی معناسنه (تك تانك فتحی وکاف عربیله اسم
مصدردر تکیدندن یلمك معناسنه بونده یله دیمکدر (فروماند عاجز قالدی دیمکدر (شتربان
دوه جی دیمکدر (بان ادات فاعلدر جی معناسنه (همچنان اولکی کبی یعنی اهسته اهسته میراند
سوردی یعنی قالمدی (محصول بیت) دیدکیم بیابانده سمند بادپا یلوب یورمقدن عاجز قالدی اما
دوه جی آهسته آهسته دوه سنی سوروب کیدردی هیچ قالمدی یعنی بیابانده کندی کوزومله بویله
کوردم * مطایبه * نادان را به ازخاموشی نیست * واکر این مصلحت بدانستی نادان نبودی *
نادان را (را حرف صله (خاموشی یا حرف مصدر (بدانستی ونبودی یالری حکایت ایچوندر
(محصول ترکیب) نادانه یعنی جاهله ایسم اولمقدن یك اولماز واکر بو مصلحتی بیلیدی نادان
اولمزدی یعنی سکوت ایدوب خاموش اولمق کندی مقدارینی بیلمکدن ناشیدر بو ایسه نفس علم
ومعرفتدر * قطعه * چون نداری کمال وفضل ان به * کر زبان در دهن نکه داری * محصول بیت)
خطاب عام طریقیله یورر چونکه کمال وفضلك بو قدر اول مکدر که دیلکی اغزکده حفظ ایلیه سین
یعنی تکلم ایلیه سین * ادمی را زبان فضیحه کند * جوز بی مغز را سبکساری * فضیحه رسوا

دیمکدر ضرورت وزن ایچون تاهاء رسمی شکلنده اوقونور (جوز بی مغز بیانیه (جوز جیمك فتحیله
قوز معناسنه در ومغزدن مراد ایچیدر (ورا حرف صله در (محصول بیت) انسانی دلی رسوای ایدر
ایچسز قوزی یعنی ایچدن خالی اولان جوزی سبکسارلق یعنی خفت رسوای ایدر حاصلی انسانی
دلی و جوزی خفت رسوای وبی اعتبار ایدر زیرا جوزی الله الان خفتندن بلور ایچی
رد سروری وشمعی
اولمدیغی پس اعتبار ایلموب بیانه آثار (جوزه ادات تشبیه تقدیر ایدنلر زائد ایلشلر
* قطعه * خری را ابلهی تعلیم می داد * بر و بر صرف کرده عمر دائم * خر برا را ادات مفعول
(ابلهی یا حرف وحدت می دادك مفعول اولی خر (وثانیسی تعلیم در (بر واصلنده برا وایدی
ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (ایکنجی برادات تأکیددر (کرده نك
عمر مفعول اول صریحی (وصرف ثانیسی (وبر و مفعول غیر صریحی (دائم کرده یه قید در
(محصول بیت) بر ابله بر خره تکلم تعلیم ایدردی یعنی انی نطقه کتورمکه قصد ایدردی دائم
وهر زمان انك اوزره یعنی تعلیمی اوزره عمرینی صرف ایلشدی (حاصلی دائما ایشی انك تعلیمنه
مصروف ایدی * حکیمی کفتش ای نادان چه کوشی * درین سودا بترس از لوم لائم * لوم لامك
فتحیله مصدر در لام بلومدن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن ازارلمق معناسنه (ولائم اسم
فاعلدر ازارلیجی دیمکدر (محصول بیت) بر حکیم اول ابلهه دیدی ای نادان نه چالشورسین یعنی
نه زحمت چکرسین بو سوداده لائمك لومندن قورق (حاصلی اعتراض ایدن معترضدن صاقن
یعنی ملامت ایدیجیلرك ملامتندن احتراز ایله * نیاموزد بهائم از تو کفتار * تو خاموشی بیاموز
از بهائم * (محصول بیت) بو بیت تتمهٔ قول حکیمدر (ابلهه دیر که حیوان سندن کفتار اوکرنمز یعنی
سندن تکلم اوکرنمز (ایمدی سن حیواندن ایسم اولمغی اوکرن (حاصلی اول سندن سوز اوکرنمك
احتمالی یوق باری سن اندن سکوت ایلمکی اوکرن * مثنوی * هر که تأمل نکند در جواب *
بیشتر آید سخنش ناصواب * (محصول بیت) هر کیمسه که جوابده فکر وتأمل ایلمیه و یا ایلمز یعنی
فکرسز بر نسنه یه جواب ویره اکثر سوزی ناصواب کلور یعنی خطا واقع اولور * یا سخن
ارای چو مردم بهوش * یا بنشین همچو بهایم خموش * یا حرف تردید (سخن ارایك مقدم مفعول
صریحی در (وبهوش غیر صریحی (آرای فعل امر مفرد مخاطبدر ارایدندن بزه مك یعنی زینت
ایلمك معناسنه در (محصول بیت) یا سو یلیجك سوزی عقل وفکر ایله بر خوشجه بزه یعنی عاقلانه سویله
و یا حیوانات کبی ایسم اوتور یعنی سکوت ایله دیمه * مطایبه * هر که با دانا تر از خود بحث کند
تا بدانند که داناست بدانند که نادانست * با حرف مصاحبت (دانا تر دانا عالم (وتر ادات تفضیل در
(تا حرف تعلیل (بدانند بله لر دیمکدر (که حرف بیان (بدانند لفظ مشترکدر مضارعله امر غائب
بینده بیله لر و یا بلسونلر دیمکدر (محصول ترکیب) بر کیمسه که کندیدن عالمرك بر کیمسه ایله بحث
ایلر تا بله لر که دانادر یعنی دیسونلر که عالمدر دیو بیلورلر که و یا بلسونلر که جاهلدر والا کندیدن
عالمرکله بحث ایلمزدی * بیت * چون در آید به از تو بی بسخن * کرچه به دانی اعتراض مکن *
تو بی یای ثانی ضمیر خطابدر (بسخن با در آیده متعلقدر وحرف مصاحبت حرف ظرف دیوب
ردشمعی
معناسنی چونکه سوزده بر کیمسه سندن یك کله دیین سوز سو یلده ایو دکل ایمش (محصول بیت)
چونکه سندن ایو بر کیمسه تکلمه ونطقه کله یعنی سوز سو یلمکه باشلیه اکرچه اول سوزی اندن ایوده
بلورسك اعتراض ایلمه (زیرا جائزدر که اول سوزی بر وجهله توجیه ایلیه که سنك بیلدیککدن
اشبه واوجه اوله * لطیفه * هر که بابدان نشیند نیکی نبیند * (محصول ترکیب) هر کیمسه که
یرامزله اوتورر ایلك کورمز * مثنوی * کر نشیند فرشتهٔ با دیو * وحشت آموزد وخیانت ودیو *
ردشمعی
فرشتهٔ) یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسط (همزهٔ حرف وحدتدر دیین بیلر ایمش (آموزد

فعل مضارع مفرد غائب اوکرنور دیمکدر (ر بو رانك کسریله حیله ومکر معناسنه در (محصول بیت)
کرنتبند اکر اوتو درسه دیمکدر (یعنی برفرشته دیو ایله اوتو ررسه اول دیودن وحشت وخیانت
ودیو اوکرنور (حاصلی اندن اوکرندیکی محض شردر هیچ خیر اوکرنمز * بیت * ازبدان نیکویی
نیاموزی * نکند کرك پوستین دوزی * پوستین دوز وصف ترکیبیدر (دوزیدندن کورك
دیکیجی (ویا حرف مصدر (حاصلی کورکجیلك دیمکدر (مصراع ثانی مقام تعلیلده در (محصول
بیت) خطاب عام طریقیله بیور یرامزلردن ایلك اوکرنمز سین زیرا قورددن کورکجیلك کلمز
(یعنی قورد کورکجیلك ایلمز (زیرا طبیعتی پرتجیلك اوزره مجبولدر دیکیجیلك اوزره دکل (حاصلی
قورددن پوستین دوزلك کلمدیکی کبی یرامزلردن ایلك کلمز * پند * مردمان را عیب نهانی
آشکارا مکن که مرایشان را رسوا کنی وخودرابی اعتماد * مردمان را رادات تخصیص (عیب
نهانی بیانیه (آشکارا (وآشکاره (وآشکار برمعنایه در (که حرف تعلیل (مرحرف تأکید (یعنی رانك
معناسنی تأکیدایدر (محصول ترکیب) مردمك کیزلی عیبنی آشکاره ایلمه زیرا انلری رسوای ایدرسین
وکندیکی اعتماد سز یعنی سکا هیچ برنسنه اینانمیوب سندن هرکس نفرت ایدر * تشبیه *
هرکه علم خواند وعمل نکرد بدان ماند که کاو راند وتخم نیفشاند * بدان با حرف صله ودال
همزه دن مبدلدر بان تقدیرنده (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر بکزر دیمکدر مانیدندن مانستندن
دیبن خطا ایلدی (که حرف بیان (کاو کاف عجمله صغر دیمکدر بقر معناسنه (راند فعل
ماضی مفرد غائب سوردی دیمکدر کاو مقدم مفعولی اوکون سوردی دیمکدر مراد چفت
سورمکدر (نیفشاند فعل نفی ماضی مفرد غائب صاچمدی دیمکدر تخم مقدم مفعولیدر
(محصول ترکیب) هرکیمسه که علم اوقودی یعنی تحصیل علم ایلدی وعلمله عمل ایلمدی اول
کیمسه یه بکزر که چفت سوردی ودانه صاچمدی یعنی اکین اکمدی * عبرت * ازتن بی دل
طاعت نیاید وپوست بی مغز بضاعت را نشاید * تندن مراد شخصدر (وبی دلدن مراد
صاحب قلب اولمیاندر زیرا اهل اللهه اصحاب قلوب دیرلر مراد شول قلبدر که انده محبت خدا
ومیل آخرت اوله ایمدی بویله اولمیان شخصدن طاعت کلمز (پوست بی مغز بیانیه پوستدن
بونده مراد قبقدر که عربجه قشر دیرلر (ومغزدن مراد ایچدر فندق وفستق وبادم ایچی کبی
بضاعت سرمایه (محصول ترکیب) شخص بی قلبدن یعنی بی محبت حقدن ومیل آخرتدن
طاعت خدا کلمز یعنی صدقله طاعت وعبادت ایلمز بلکه ایلدیکی ریا ایلهدر ایچسز قبق دخی
بضاعت وسرمایه یه لایق دکلدر یعنی بیع وشرایه لایق اولماز حاصلی تن بی قلب قشر بی لبه
بکزر که هیچ برنسنه یه یرامز * تنبیه * نه هرکه درمجادله چست درمعامله درست * نه حرف نفی
مجموع ترکیبه مصروفدر (محصول ترکیب) بویله دکلدر که هرکیمسه که بحث وجدلده چست
وچابکدر معامله ده یعنی تقوا وصلاحده وخدا ایله معامله ده درستدر زیرا نیجه بحاث واردر که
صلاح وتقواسی هیچ یوقدر (معلوم اوله که بوسجعده ادات خبر یعنی سین وتا مقدر درچستست
وبادرستست تقدیرنده در * بیت * بس قامت خوش که زیر چادر باشد * چون بازکنی مادر
مادر باشد * بس چوق دیمکدر (قامت خوش بیانیه (که حرف رابط صفت (زیر چادر لامیه بونده
چادردن دالك فتحیله عورتلر بورندیکی چارمراددر که دیار عربده اکثر عورتلر آنی استعمال ایدرلر
(بازکنی آچه سین دیمکدر (مادر مادر لامیه در معلوم اوله که چوندن برضمیر غائب محذوفدر ضرورت
وزن ایچون چونش تقدیرنده (محصول بیت) چوق کوزل قامت که چادر آلتنده اولور یعنی چار آلتنده
چوق قامت لطیف وموزون کورینور اما چونکه اول چاری اوستندن آچه سین وکوره سین انك اناسی
اولورو یا اول چار صاحبنك اناسنك اناسی اولور یعنی صورتا کوزل کورینور اما حقیقتده بر یاشلی قاری

اولور

اولور حاصلی ظاهره اعتبار یوق حکم باطنکدر * حکمت * اکر شبها همه قدر بودی پس
شب قدر بی قدر بودی * ایکی بودی ده یا حرف حکایه در (محصول ترکیب) اکر کیجهلر جمیعا
قدر کیجهسی اولیدی قدر کیجهسی بی قدر وبی اعتبار اولوردی بعض نسخه ده بی قدر یرینه
چه قدر واقعدر * بیت * کرسنك همه لعل بدخشان بودی * پس قیمت لعل وسنك یکسان
بودی * لعل بدخشان لامیه (بودی ده یا حرف حکایه در ایکی برده بیله (محصول بیت)
اکر هر برطاش لعل بدخشان اولیدی پس لعل وطاشك قیمتی یکسان اولوردی یعنی ایکیسنك
براولوردی قیمتی ایمدی قلیل الوجود اولانك اعتباری زیاده ایمش کثیر الوجود اولاندن * حکمت *
نه هرکه بصورت نیکوست سیرت زیبا دروست کار اندرون دارد نه پوست * بصورت با حرف
ظرف (سیرت زیبا بیانیه سیرت خلق معناسنه در (زیبا صفت مشبهه در یاراشق ویاقشق دیمکدر
(دروست اصلنده دراوست اوضمیری که یه راجعدر (اندرون بونده قلب معناسنه در (پوستدن
مراد ظاهر حالدر (محصول ترکیب) بویله دکلدر که هرکیمکه صورتده ایودر سیرت زیباانده در
یعنی هرکس که صورتده وسیماده ایو وکوزلدر اویله دکلدر که انده سیرت زیبا واخلاق حسنه
اوله بلکه بعضیسی بویله وبعضیسی خلافنجه در زیرا ایش قلبکدر پوستك دکلدر یعنی مصلحت
باطنکدر ظاهرك دکلدر حاصلی هرکسك باطننه نظر ایلمك کرك ظاهرینه دکل * قطعه *
توان شاخت بیك روز درشمائل مرد * که تا بجاش رسیدست پایکاه علوم * شناخت بونده
شناختن معناسنه در (شمائل مرد لامیه در اخلاق مرد دیمکدر مرهوندر (که حرف
بیان (تا حرف انتها (بجاش ضمیر مرده راجعدر (پایکاه یانك سکونیله مرتبه دیمکدر (علومه
اضافت لامیه در (محصول بیت) آدمك اخلاق واطوارندن برکونده بیلك ممکندر که نریه دك
ایرشمشدر مرتبهٔ علومی یعنی اخلاق واطواردن کشینك مرتبه ومقام علومی نه حدده
واصلدر بیلك اولور * ولی زباطنش ایمن مباش وغره مشو * که خبث نفس نکردد بسالها
معلوم * ولی ادات استدراك (باطنش ضمیری (مرده راجعدر (که حرف تعلیل (خبث نفس لامیه
(محصول بیت) اما باطنندن امین ومغرور اولمه زیرا خباثت نفس ییللرله معلوم اولمز * تخویف *
هرکه بابزرکان ستیزد خون خود ریزد * (محصول ترکیب) هرکیمکه اکابرله لج وعناد ایلرسه
کندی قانی دوکر یعنی کندی کندینی هلاك ایدر زیرا اکابرله چیقشماز * قطعه * خویشتن
رابزرك می بینی * راست کفتند یك دو بیند لوچ * می بینی فعل مضارع مفرد مخاطب کوررسین
دیمکدر (خویشتن مفعول اولی (وبزرك ثانیسی (راست بونده کرچك معناسنه (بیند فعل
مضارع مفرد غائب کورر دیمکدر (بینیدندن (یك مفعول اولی (ودو ثانیسی (لوچ لامك ضمی
وجیم عربله شاشی دیمکدر احول معناسنه (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر که کندیکی
اولو کوررسین کرچك دیدیلر ویادیمشلردر که شاشی بری ایکی کورر یعنی سن غرور وتکبر کدن
کندیکی اولو کوردکك شاشینك بری ایکی کوردیکی کبی فاسددر زیرا اوته سی یوقدر * زود بینی شکسته
پیشانی * تو که بازی بسر کنی با قوچ * زود زانك ضمیله تیز دیمکدر ظرف زماندر (بینیك
شکسته مفعول اولی (وپیشانی ثانیسی بازی اویون دیمکدر (کنینك مفعول صریحی (وبسرله
(باقوچ غیرصریحلری (قوچ لفظ مشترکدر ترکیله فارسی بینیده (محصول بیت) تیز زمان
النکی شکسته کوررسین سن که باشکله قوچله اویون اوینارسین یعنی کله کله قوچله طوقشورسین
ترکیده قوچ جیم عجمله در قافیه رعایتیچون بونده عربی اوقنور فقدبر * پند * بنجه باشیر ومشت
باشمشیر کار خرد مند آن نیست * معلوم اوله که بونك کبیلر برمقدرله ملحوظدر (باشیر با حرف
مصاحبت ویا حرف صله (باشمشیر با حرف صله (محصول ترکیب) ارسلانله پنجه طوتشمق

و یارسلانه پنجه اورمق و یوموروغی شمشیره اورمق عقلا ایشی دکلدر زیرا انلر کندینی تهلکه یه صالمازو مضرتدن احترازایدرلر *بیت* جنك وزور آوری مکن بامست* پیش سر پنجه در بغل نه دست* زوراور وصف ترکیبیدر (آور یدندن زور کتور یجی (و یاحرف مصدر زوراورلك دیمکدر (بامست باحرف مصاحبت (پیش سر پنجه لامیه (سر پنجه قوی وغالب معناسنه در (بغل بانك وغـین معجمه نك فتحه لریله قولتق دیمکدر (نه نونك کسری وهاء اصلیـه ایله فعل امر مفرد مخاطبدر (نهیدندن مستقبلاتنده نونك فتحیله مستعملدر (نه نهادندندر دینلر سهوایلمشلر (دست مفعول صریحی (ودر بغل غیر صریحی (و پیش ظرف مکانی (محصول بیت) مست ایله جنك وزور کتور یجیلك ایلمه یعنی انکله محاربه ومقاتله ایدوب اکافوت بازوکی کوسترمه پس قوی وغالب کیمسه نك او کنده الکی قولتوغکه قو یعنی انکله جنك و جـدال ایدوب خصومت کوسترمه * تحـذیر* ضعیفی که باقوی دلاوری کـند یار دشمنست درهلاك خویش* ضعیفی یاحرف وحدت (که حرف بیان و یاحرف رابط صفت (و باحرف مصاحبت (دلاور وصف ترکیبیدر آور یدندن بهادر معناسـنه در (یاردشمن لامیـه (هلاك خویش ده بو یله در (محصول ترکیب) بر ضعیف که قو یله برابر دلاورلك ایلیه واکا بهادرلق کوستره یعنی اکا بها درلق صتا وکندینی اکا کوره دلیر طوته کندی هلا کنده دشمنك معین وناصر یدر * قطعه * سایه پرورده را چه طاقت آن * که رود با مبارزان بقتال* سایه پرورده کولکه ده بسلنمش (یعنی نازونعمت ایچنده بیومش (ورا ادات تخصیص (طاقت ان لامیه در (که حرف بیان (باحرف مصاحبت (مبارز بهادر دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر (بقتال باحرف صله (قتال مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (بامبارزان رود ده (قتـاله ده متعلق اولمق جائز (محصول بیت) سایه پرورده نك نه قدرت وطاقتی اوله اول نسنه یه که بهادرلرله جنك ومقاتله یه واره *سست بازو بجهل میفکند * پنجه با مرد آهنین چنکال *سست بازو وصف ترکیبیدر بازوسی ضعیف کیمسه دیمکدر (بجهل (باحرف مصاحبت (میفکند فعل مضارع مفرد غائب برآغوردیمکدر (پنجه مفعول صریحی (و بجهل و بامرد غیر صریحلری (مرد آهنین چنکال بیانیه در (آهنین چنکال وصف ترکیبیدر دمور قینقلی (یعنی پنجه لی دیمکدر (محصول بیت) ضعیف بازولی اولان کیمسه جهلیله دمور پنجه لی اولان کیمسه یه پنجه براغور یعنی انکله پنجه طوتشور آهنین چنکال قوی بازولیدن کنایتدر ومحکم پنجه لیدن عبارتدر * توبیخ * هر که نصیحت نشنود سر ملامت شنیدن دارد * سر بونده سودا وهوس معناسنه در (محصول ترکیب) هر کیمکه نصیحت دیکلمز یعنی قبول ایلمز ملامت ایشتمك سوداسین طوتار حاصلی ازار لنمق سوداسین طوتار (یعنی ازارلنمق استر *بیت* چون نیاید نصیحتت در کوش * اکرت سرزنش کنم خاموش *نصیحتت در کوش تقدیری (نصیحتت در کوشت در (اکرت سرزنش کنم تقدیری (اکر سرزنش کنمت (و یا اکر سرزنشت کنم در (خاموش فعل امر مفرد مخاطبدر ایسم اول دیمکدر (محصول بیت) چونکه نصیحت قولغکه کرمزا کر بن سکا توبیخ وسرزنش ایدرسم ایسم اول *لطیفه* بی هنران هنرمندان را نتوانند دیدن همچون سکان بازاری سك سکاری اینند و مشغله برارند و پیش آمدن نیارند * سکان بازاری بیانیه (سك شکاری ده بو یله در (مشغله غوغا (برآرند قالدررلر دیمکدر (نیارند فعـل نفی مستقبل جمع غائبدر (یاریدندن قادر اولمـازلر دیمکدر (بر مصدری دخی یارستن در قدرت معناسنـه (پس نیاردی ازستن دن اخـذایدن سهو ایلمش (محصول ترکیب) هنرسزلر هنرلیلری کورمکه قادر اولمـازلر یعنی انلرله برابرلك ایده مزلر ومعارضه ومقابله قیله مزلر بازار ایتلری کبی که آوایتنی کوردلر وغوغا وعوعوقالدررلر یعنی ایدرلر وایلری کلمکه قادر اولمـازلر * تحذیر * سفله چون بهنر با کسی

ودان سید علی وسروری

ردشمی

برنیاید بخبثش در پوستین افتد *بر نیاید چیقشامز (یعنی مقابله ومعارضه ایده مز (محصول ترکیب) سفله کیمسه یعنی دنی وناکس چونکه هنرده و یاهنرله بر کیمسنه ایله چیقشامز یعنی مقابله ومعارضه ایده مز خباثتله غیبتنه دوشر حاصلی اردنجه قدح ایلمکه باشلر *بیت * کندهر آینه غیبت حسود کوته دست * که درمقابله کنکش بود زبان مقال *هر آینه البته دیمکدر (غیبت غین معجمه نك کسری و بانك فتحیله بر کیمسه نك اردنجه غائبانه سو یلمکه دیرلر شول سوزی که ایشتدیکی تقدیرجه مغموم اوله اکر اول سو یلدیکی سوز کرچکسه غیبت دیرلر واکر کذب ودروغ ایسه بهتان دیرلر (حسود کوته دست بیانیه درلر کوته دست وصف ترکیبیدر قصه اللی دیمکدر نسنه یه قادر اولمیان کیمسنه ده مستعملدر (که حرف تعلیل (کنـك کاف اول عربی ومضمومدر (وکاف ثانی عجمی (معـلوم اوله که نون ساکندن صکره اخرده کاف واقع اولسه البته عجمیدر فاحفظ (شین ضمیر حسوده راجعـدر (امامعناده مقابله مقیددر (محصول بیت) حسود کوته دست یعنی عاجز بی قدرت البته غیبت ایدر حاصلی غیبتن قومازز یرا مقابله ده زبان مقالی کنك اولور یعنی دلی طوتلور نطقه قادر اولماز (کنك کاف عجمك ضمیله فصیحدر دیمین خطا سو یلمش * شکایت * اکرجور شکم نیستی هیچ مرغی در دام نیفتادی بلکه صیاد دام ننهادی * جور شکم لامیـه (نیستی (یا حرف حکایه (مرغی یاحرف وحـدت (در دام در حرف صله (نیفتادی یاحرف حکایه (صیاد مبالغه ایله اسم فاعلدر آوجی دیمکدر (ننهاد فعل نفی حال ماضی مفرد غائب (و یاحرف حکایه (محصول ترکیب) اکرجور شکم یوق ایمش سه یعنی آچلق بلاسی یوغیمش سه هیچ بر مرغ دامه دوشمزدی بلکه آوجی دوزاق قورمزدی زیرا بوغزدردی اولمسه مرغ دامه وارمزدی * غبرت * حکیمـان دیر دیر خورند وعابدان نیم سیر وزاهدان تاسدرمق وجوانان تاطبق بر کیرد و پیران تاعرق کنند اماقلندر آنچند آن که درمعـده جای نفس نماند و برسفره روزئ کس * حکیملر کج کج (یعنی سیرك یرلر تاکیم طعام هضم اوله (وعابدلر نیم سیر (یعنی تمام طو یمازلر (تاحرف انتها (سدرمق مصدرك مفعولنـه اضافتیدر رمق سد دیمکدر (رمق جانك صو کیـدر (مراد اولمیجك جه یمك یرلر دیمکدر (تا حرف انتها (طبقدن مراد ایچندن یمك ییین اسبابدر صحن وتپسی وطاس کبی (برکیرند قالدرلر دیمکدر (تاینه حرف انتهـا (عرق کنند در لیه لر دیمکدر (معـده میمك فتحی وعینك کسریله ومیمك کسری وعینك سکونیله انسانده حیوان جنسنك شیردانی یرنده مستعملدر (یعنی تحریف ایدوب شردن دید کلریدر (جای نفس لامیه در (نماند فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالمیه دیمکدر (روزئ کس لامیـه (محصول ترکیب) حکیملر سیرك یمك یرلر تاکیم یدکلری هضم اوله وعابدلر یارم طو یمجه یعنی تمـام طوق اولنجه یمزلر وزاهدلر سدرمقجه یعنی جانی تنده حفظ ایلمك مقدارنجه حاصلی اولمیجك جه وجوانلر اوکلرندن ظرف طعام قالقنجه یعنی ایچنده اولانی دوکدنجه و پیرلر درلینجه اماقلندرلر اوقدر یرلر که معده ده نفسه یر قالمیـه وسفرده کیمسه نك رزقی ونفقه سی یعنی جوانلر طبقـده یمك قالمینجه یرلر اماقلندرلر سفره ده اتمك دخی قالمینجه یرلر وجائزدر که خورند فعل امر غائب اوله یعنی هرطائفه مذکور اولان مقدارى یسونلر دیمك اوله *بیت* اسیر بند شکم رادوشب نکیرد خواب * شبی معده سنکی شبی زدلتنکی *اسیر بند شکم لامیه و بیانیه در (بند شکم مجازدر (ورا ادات تخصیص (نکیردك خواب فاعلی (واسیر بند شکم مقـدم مفعولی (ودوشب ظرف زمانی (شبی یاحرف وحدت (معده میمك کسری وعینك سکونیله ذکر اولنان کبی در (سنکی یه اضافتی بیانیه در (و یاحرف نسبت طاشه منسوب معده دن (یعنی زیاده طوقلقدن طاش کبی بکشمش معده دن دیمکدر (دلتنك وصف ترکیبیدر کوکلی طار (و یاحرف مصدر کوکل طارلغی دیمکدر (محصول بیت) شکم قیدینه

مطا

ردشمی

اسیراولان کیسه یی ایکی کیجه اویقو طوتمز یعنی ایکی کیجه اویقو اویماز بر کیجه زیاده چوق یمك
یمك ثقلتندن و بر کیجه طعام یعنی ییجك بولمدیغی اجلدن کوکلی طارلغندن * وعظ * مشورت
بازنان تباهست وسخاوت بامفسدان کناه * محصول ترکیب) زنلرله مشورت فاسد در ومفسدلره
سخاوت وکرم کناه زیرا فسادینك ازدیادینه باعثدر * بیت * ترحم بر پلنك تیز دندان * ستمکاری
بود بر کوسفندان * پلنك تیز دندان بیانیه در (ستمکار ظالم دیمکدر (و یا حرف مصدر (محصول بیت)
کسکین دیشلی قپلنه ترحم ایدوب انی اسیرکمك ستمکارلق یعنی ظالملقدر قیونلره حاصلی ظالملره
مهر ومحبت مظلوملره جفا وظلمدر دیمکدر * پند * هر کراکه دشمن در پیشست اکرنکشد
دشمن خویشست * (محصول ترکیب) هر کیمك که دشمن اوکنده در اکر انی اولدرمزسه
کندی یه دشمندر زیرا دشمن فرصت بولنجه انی اولدرر * بیت * سنك در دست ومار بر سر
سنك * خیره رایی بود قیاس ودرنك * خیره رایی وصف ترکیبیدر الحق فکرلی دیمکدر (و یا
حرف مصدر در الحق وضعیف فکر لیلك دیمکدر (درنك دالك فتحی وکسریله و رانك
فتحیله اکلنمك دیمکدر (محصول بیت) طاش الکده اوله ویلان برطاشك اوزرنده اوله الحق
فکر لیلکدر قیاس ودرنك یعنی اورایمی واورمایایمی دیو قیاس وتردد ایلمك فکرك فسادندندر
* وکروهی از خردمندان بخلاف این مصلحت دیده اند وکفته اند که درکشتن بندیان تأمل
اولیترست بحکم آن که اختیار باقیست توان کشت وتوان هشت تا اکر بی تأمل کشته شود
محتملست که مصلحتی فوت شود که تدارك مثل آن ممتنع باشد * کروهی یا حرف وحدت (کروه
کاف عجمك ورانك ضمه لریله بلوك معناسنه در (کشتن بندیان مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(بندی بند باغ معناسنه درکه عربجه قید دیرلر (و یا حرف نسبت بنده منسوب دیمکدر یعنی
محبوس (والف ونون ادات جمعدر محبوسلر دیمکدر بعض نسخه ده بندکان واقعدر (کشت
کشتن وهشت هشتن معناسنه در صالیویرمك یعنی ترك ایلمك (تا حرف تعلیل (کشته شود
اسم مفعولدر مقتول اوله دیمکدر (محتمل اسم فاعلدر افتعال بابندن (که حرف بیان (مصلحتی یا
حرف وحدت (که حرف رابط صفت و یا حرف بیان (تدارك مثل آن مصدرك مفعولنه
اضافتیدر ولامیه در (ممتنع اسم فاعلدر افتعال بابندن (محصول ترکیب) اما بر بلوك عقلادن
بونك خلافنی مصلحت کورمشلردر ودیمشلرکه محبوسلری قتل ایلمکده تأمل اولیرکدر یعنی قتلنده
عجله ایلمامك کرك اول سبیله که اختیار باقیدر قتل ممکن وترك ایدوب ازاد ایلمك ممکن زیرا اکر
تأملسز قتل اولورایسه احتمالدر که بر مصلحت فوت اوله که اول مصلحت کبی نك تدارکی
ممتنع اوله یعنی قتل سببیله فوت اولنجه تدارکی ممتنع اولور بهرحال * مثنوی * نیك سهلست
زنده بی جان کرد * کشته را باز زنده نتوان کرد * نیك بونك کبی یرلرده محکم معناسنه در قتی
آساندر دیمك اولور (زنده کردك مقدم مفعول صریحی (و بی جان غیر صریحی (وکرد کردن
معناسنه در (وکشته نتوان کردك مفعول اولی (وزنده مفعول ثانیسی (و باز زمان معناسنی متضمندر
(محصول بیت) فتی قولایدر زنده یی جانسز ایلمك یعنی زنده نك جانن المق اما مقتولی ینه جانلی
ایلمك ممکن دکل * شرط عقلست صبر تیرانداز * که چورفت ازکمان نیاید باز * شرط عقل
لامیه ومقدم خبر (وصبر تیرانداز مؤخر مبتدا ولامیه (وتیرانداز وصف ترکیبیدر انداز یدندن
انداختن دن دینلر سهو ایلمشلر (که حرف تعلیل (ازکمان رفته متعلقدر (نیاید فعل نفی مستقبل ردابن سیدعلی وسروری
مفرد غائب (باز ینه دیمکدر (محصول بیت) شرط عقلدر تیراندازك صبری یعنی اوقی آتمازدن اول
دوشه جك یری ملاحظه ایلمك کرك زیرا چونکه اوق یایدن کیتدی یعنی چیقدی ینه عودت
ایلمز * نصیحت * حکیمی که باجهال در افتد باید که عزت توقع ندارد * بعض نسخه ده توقع

عزت واقعدر اضافتله * وجاهلی که بزبان آوری بر حکیمی غالب آید عجب نیست که سنکست
جوهری رامی شکند * بر حکیمکه جهله ایله جمع اولوب مختلط اوله کرکدر که انلردن عزت
امید ایلمیه و بر جاهل که تکلمله بر حکیمه غالب اوله عجب دکلدر که طاشدر جوهری کسرایدر
* بیت * نه عجب کر فرو رود نفسش * عندلیبی غراب هم قفسش * نه حرف نفی (فرو رود
لغتده اشاغه کیده دیمکدر اما استعمالده باتمق معناسنه در تنکه ترکیده سسی باتدی دیرلر (نفسش
شین ضمیر اضمار قبل الذکر طریقیله عندلیبه راجعدر (عندلیب بلبله دیرلر (و یا حرف وحدت
(غراب مبتدا (وهم قفس خبری وجمله صفت عندلیبدر (قفسی عرب صادله استعمال ایدر
وعجم سینله (محصول بیت) نه عجب یعنی عجب دکل اکر نفسی بتارسه عندلیبك که غراب هم قفسی اوله
یعنی قفسده شریکی اوله (حاصلی غرابك آوازی عندلیبك اوازینی بصرسه عجب دکل * بیت *
کرهنرمند زاوباش جفایی بیند * تادل خویش نیازارد ودرهم نشود * اوباش جمع صیغه سیله
مستعملدر لوندان معناسنه و بعضلر دیدیلرکه مفردی بوش در قلب بعض طریقیله جمع اولدی
(جفایی یا حرف وحدت و یا حرف تنکیر (تا حرف تنبیه (دل خویش لامیه (ونیازاردك مقدم مفعولی
نیازارد لفظ مشترکدر فعل نفی مستقبل ایله نهی غائب بینده انجمیه و یا انجمسین دیمکدر (درهم
لغتده قرشمورش دیمکدر اما بونده بیحضور معناسنه در (نشود ینه مشترکدر بیحضور اولمیه و یا
اولمسون دیمکدر (محصول بیت) اکر هنرمند اراذل واسافلدن جفا کوررسه البته کندی
کوکلنی انجتمیه و یا انجتمسون و بیحضور اولمیه و یا اولمسون * سنك بد کوهر اکر کاسه زرین شکند *
قیمت سنك نیفزاید وزر کم نشود * سنك بد کوهر بیانیه (کاسه زرین ده بویله در (زر التون
(و یا حرف نسبت (ونون حرف تأکید (شکند فعل مضارع مفرد غائب فعل شرط واقعدر صیرسه
دیمکدر (قیمت سنك لامیه (نیفزاید فعل نفی مستقبل آرتمز (یعنی زیاده اولماز (قیمت زر مبتدا (ونشود
خبر مبتدا (وکم خبر نشود در واسمی تحتنده قیمت زره راجع ضمیردر (محصول بیت) سنك بد کوهر
یعنی بداصل اکر التوندن کاسه یی صیرسه یعنی شکست ایدرسه اول سنکك قیمتی زیاده اولماز (وکاسه
مکسورك زری قیمتی اکسلمز (حاصلی کسریله جوهره نقصان کلمز که قیمتدن قاله (وقیمته نقصان
کله (بو بیت ضرب مثل حکمنده واقعدر زیاده شهرتندن * لطیفه * خردمندیرا که در زمره
اجلاف سخن صورت نبندد شکفت مدار که آواز بربط باغلبه دهل برنیاید و بوی عبیر ازکند سیر
فروماند * خردمندیرا را حرف تخصیص (که حرف بیان (زمره زانك ضمی ومیمك سکونیله بلوك
معناسنه در اجلافه اضافت بیانیه در (اجلاف جلفك جمعیدر غلیظ طبعلی یابس اولان کیمسه یه دیرلر
(سخن نبندد دك مفعول اولی (صورت ثانیسی شکفت شینك وکافك ضمه لریله وکسره لریله عجب معناسنه
اسمدر کسره یه تخصیص ایدنلر بیلمزلر ایمش (مدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (که حرف
تعلیل (اواز بربط لامیه (بربط ایکی بانك فتحه لریله وسکون رایله قوپزدر (با حرف مصاحبت (غلبه
دهل لامیه (برنیاید چیقماز یعنی طاول یانجه اوازی ظاهر اولماز (دهل دالك وهانك ضمه لریله طاول رد شراح جمیعا
معناسنه در (بوی عبیر لامیه عبیر عینك فتحی و بانك کسریله کوزل قوقولی اون کبی بر نسنه در (کند
سیر ده لامیه در (کند کاف عجمك فتحی وسکون نونله چرکین قوقویه دیرلر (سیر سینك کسریله
صرمساق معناسنه در (فروماند فعل مضارع مفرد غائب بونده مغلوب اولور دیمکدر
(محصول ترکیب) بر عاقلك که اجلاف وناسازلر بلوکنده سوزی صورت بغلامز یعنی انلر ارasنده که
سوزی رونق والتفات بولوب مسموع اولماز عجب مدار (یعنی عجب طوتمه زیرا قوپوز اوازی طاول ایله
چیقماز (یعنی طاول یانده اوازی ایشیدلمز وعبیر قوقوسی صرمساق قوقوسندن مغلوب اولور (یعنی
صرمساق قوقوسی عبیر قوقوسینی بصار (زیرا لطیف قوقونك خبیث قوقو یاننده ظهوری اولماز

* مثنوی * بلند اوازنادان کردن افراخت * که دانارا بی شرمی بینداخت * بلند اوازنادان بیانیه
ومبتدا کردن افراختك مقدم مفعولیدر (وافراخت فعل ماضی مفرد غائب یوجه لتدی وقالدردی
دیمکدر زیاده یك جاغرمقدن عبارتدر (جملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (بلند آواز وصف ترکیبیدر
یوکسك اوازلی دیمکدر (بلند آوازی اضافتدن قطع ایدنلر اسلوب عجمه واصل دکللرایمش (کردن
افراختك معناسنی اقدام وهجوم ایله تفسیر ایدنلر معنای مقصوده مخالف سویلمشلر (که حرف رابط
صفت (دانارا رادات مفعول (با حرف مصاحبت (بی شرمی یا حرف مصدر حیاسزلغله دیمکدر
(بینداخت لغتده اتدی دیمکدر (اما بونده ناساز کلماتله بوکه غلبه ایلدی دیمکدر (بینداختك دانا
مفعول صریحی (وبی شرمی غیر صریحی (محصول بیت) یوکسك اوازلی برنادان بو ینن یوجلتدی
یعنی یك یك جاغردی شویله که بردانایی حیاسزلغله مغلوب ومقهور ایلدی (زیرا جهله ادم اوزرینه
یك جاغرمغی پرمعرفت اکلر * نمی داند که اهنك حجازی * فرو ماند ز بانك طبل غازی * نمی داند
فعل نفی مستقبل بیلمز دیمکدر (که حرف بیان (اهنك بونده اوازمعناسنه در حجازی یه اضافتی بیانیه
(معلوم اوله که علم انغامك اصولی درددر اولکیسی راستدر که جمیع نغماتك اصلیدر ایکنجیسی عراقدر
اوچنجیسی زیرافکنددر دردنجیسی اصفهاندر بودردندن هر برینك ایکی فرعی واردر لیکن بز بونده
لازم اولانی بیان ایدرز انجق پس عراقك ایکی فرعی وار بری ماباه وبری بوسلك در وهرایکی
فرعدن مخرج اولان نغمه یه آوازه دیرلر پس ماباه وبوسلكك اوازه سی حجازدر فاحفظ (پس شراحك
حجاز اون ایکی مقامدن برمقامك اسمیدر دیدکلری باطل ادادر که محض جهلدن ناشیدر
وبعضیسی علم انغام یرینه علم موسیقی دیمش خطا ایلمش زیرا موسیقی صافی ترنماتدر غیری نسنه
دکلدر (آهنك حجازی مرهوندر (فروماند سابقا مذکور اولان کیدر (بانك طبل غازی لامیه
وبیانیه در (طبل طاول معناسنه در (غازی لفظ مشترکدر اهل غزایه وجانبازه دیرلر لیکن طبل
غازی طاوله دیرلر طبل بازدن احترازایچون (پس بونده جانباز طاولی دیین خیلی پهلوانلق اظهار
ایلمش (محصول بیت) بلند آواز نادان بیلمز که آهنك حجازی یعنی آوازهٔ حجازی طاول آوازندن بترقالور
یعنی انك یانده ایشیدلمز زیرا طاولك یانده بوری وصورنای وزیل وبونلر کبیلر ایشیدیلور انجق
(نازك نغمه که انسان حنجره سندن پیدا اولور قنده ایشیدیلور * حکمت * جوهرا کردر
خلاب افتد همچنان نفیسبست وغبارا کر برفلك رسد هنوزخسیس استعدادبی تربیت دریغست
وتربیت نامستعد ضایع خاکسترا کرچه نسب عالی دارد که آتش جوهر علویست ولیکن چون بنفس
خود هنری ندارد باخاك برابرست قیمت شکرنه ازنیست که ان خاصیت ویست * خلاب خانك فتحی
وکسریله چرکاب معناسنه در (همچنان کذلك معناسنه در یعنی دوشمزدن اولکی کبی (هنوز الان
دیمکدر بعض نسخده همان واقعدر هنوز یرینه (استعدادبی تربیت بیانیه ومبتدا (ودریغست
خبری (وتربیت نامستعد مصدرك مفعولنه اضافتیدر ومبتدا وضایع خبری (خاکستر کول (نسب عالی
بیانیه (که حرف تعلیل (آتش مبتدا (جوهر علوی خبری (با حرف ظرف (نفس خود بیانیه (هنری
یا حرف وحدت ویا تنکیر (محصول ترکیب) جوهرا کر خلابده دوشرسه ینه نفیسدر یعنی ذاتنه
تغیرونقصان کلمز وغبارا کرفلکده ایرشورسه ینه همان خسیسدر یعنی مقام شریفه وصول ایله
خساستندن چیقوب شریف اولمز تربیتسز قابلیت ظلم وحیفدر یعنی استعدادی اولان کیمسه یی تربیه
ایلیوب اهمال ایلمك ظلم وحیفدر ونا قابلی تربیه ایلمك ضایعدر کول اکرچه عالی نسب طونار یعنی
نسبی عالیدر زیرا آتش جوهر علویدر زیرا عناصرك جمیعندن اعلادر اما کولك چون کندی نفسنده
جوهری یوقدر خاکله برابردر اندن چوق تفاوتی یوقدر شکرك قیمتی قندن دکلدر بلکه اول
قیمت واعتبار کندی خاصیت وخاصه سیدر * مثنوی * چوکنعان را طبیعت بی هنر بود *

پیمبر

رد شراح جمیعا
ردشراح جمیعا

ردشراح جمیعا
ردابن سیدعلی

ردشمعی

پیمبرزادکی قدرش نیفزود * کنعان حضرت نوح علیه السلامك کندینه عاصی اولان اوغلیدر که سائر
مشرکلرله طوفانه غرق اولدی (رادات تخصیص (پیغامبر وپیغمبر وپیامبر وپیمبر هپ برمعنایه در خبر
ایلچی دیمکدر (بریدندن (کاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (ویاحرف مصدر (نیفزود فعل نفی ماضی
مفرد غائب افزودندن که لازمله متعدی بینده مشترکدر بونده متعدیدر که قدر مفعولیدر (محصول بیت)
چونکه کنعانك خلقت وطبیعتی هنرسز ایدی پیغمبراوغلی اولمق قدرینی ارتمدی بلکه سائر
مشرکلر ایله غرق اولدی (فکان من المغرقین) انك حقنده در * هنر نمای اکرداری نه کوهر *
کل ازخارست وابراهیم ازآزر * هنرنمانك مقدم مفعولیدر کوهردن مراد بونك کبی برلرده اصلدر که
نسبدر آزرحضرت ابراهیم علیه السلامك باباسیدر که بتلر یوناردی (محصول بیت) هنر کوستر اکر
واریسه کوهر ونسب کوسترمه کورمزمیسین که کل دیکندن طوغرو پیدا اولور وابراهیم آزردن
پس اصله ونسبه اعتبار یوق بلکه ذاته وحسبه در * لطیفه * مشك انست که ببوید نه آن که
عطار بکوید دانا چون طبلهٔ عطارست خاموش وهنرنمای ونادان چون طبل غازیست بلند
اوازومیان تهی * ببوید فعل مضارع مفرد غائب بوییدندن لازمله متعدی بینده مشترکدر
بونده لازمدر قوقی ویره معناسنه (طبلهٔ عطار لامیه در طبلهٔ عطار اولدرکه عطار دیار عرب
وعجمده برطبله یه انواع مبخراتی ترتیب ایدوب صتار اما رومده بواسلوب اولمز (هنرنمای وصف
ترکیبیدر نمایدندن هنر کوستریجی دیمکدر (بلند اواز وصف ترکیبیدر (میان تهی ده وصف
ترکیبیدر ایچی بوش دیمکدر (محصول ترکیب) مشك اولدر که کندی قوقه یعنی قوقوسی
چیقه اول دکلدر که یعنی عطار سویلیه عطارك تعریفیله اولان مسکه اعتبار یوقدر عالم
طبلهٔ عطار کبی ایسمدر وهنر کوستریجی یعنی تصلف ایلیوب اظهار هنر ایلر اما نادان
طاول کبی بلند اواز وایچی بوشدر یعنی همان او کمه سی وار انجق اما هنردن بی بهره در طبل
غازی بی جانب ازطاوله تخصیص ایلین طاول کبی میان تهی در * قطعه * عالم اندرمیان
جاهل را * مثلی کفته اند صدیقان * میان جاهل لامیه (جاهلدن مراد جنسیدر (ورا
معاده عالمه قیددر عالم رامیان جاهلان تقدیرنده در مرهوندر (مثلی یا حرف وحدت (مراد مثلدن
تمثیلدر (صدیقان صدیقك جمعیدر صادك ودال مشددك کسره لریله صفت مشبهه در (محصول بیت)
جهله اراسنده عالمه بر تمثیل سویلمشلر صدیقلر اول تمثیل بیت ثانیدر * شاهدی درمیان
کورانست * مصحفی درمیان زندیقان * شاهدی یا حرف وحدت (مصحفی ده بویله در
(زندیقان (زانك ودالك کسره لریله (زندیقك جمعیدر ملحدان معناسنه (یعنی حشر اجساده
قائل اولمیان ظالملر (محصول بیت) جاهللر اراسنده عالمك مثلی بر محبوبدر کورلر اراسنده
وبرمصحفدر زندیقلر اراسنده یعنی بونلره بکزر عالم جهله ایچنده * پند * دوستی را که بعمری فراچنك
آرند نشاید که بیکدم بیازارند * دوستی (یا حرف وحدت ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت
(با حرف ظرف (وعمر بونك کبی یرلرده مدتدن عبارتدر (ویا حرف وحدت برمدتده وبرزمانده
دیمکدر (فرا بونك کبی یرلرده ادات صله در (چنکدن مراد ال در (آرند فعل مضارع جمع غائبدر
(بیکدم (با حرف ظرف (ودم نفس وساعت معناسنه در بردمده وبرساعتده دیمکدر (بیازارند
فعل مضارع جمع غائب انجیده لر دیمکدر (محصول ترکیب) بردوستی برمدتده اله کتوره لر یعنی
تحصیل ایده لر لایق دکلدر کیم آنی برنفسده انجیدوب بحضور ایده لر * بیت * سنکی بچند
سال شود لعل پارهٔ * زنهار تاییك نفس نشکنی بسنك * سنکی یا حرف وحدت (بچند سال باحرف
ظرف نیجه ییلده دیمکدر (شود فعل مضارع مفرد غائب فاعلی (یعنی اسمی تحتنده سنکه راجع
ضمیردر (وخبری (لعل پاره در (تقدیری پارهٔ لعل در (زنهار ادات تنبیه (تا حرف تأکید (باحرف

رد شمعی

زندیق مطولده بیان اولندیغی اوزره صانع عالمی نافی وقاموس بیانیجه نور وظلمتك قدیم اولملرینه قائل اولان وعلی قول آخرته ور بوبیته ایمانی اولمیان دینسزلره وعند البعض کفری کیزلیوب صورتا ایمان واسلام اظهار ایدن منافقه دینور للطابع

ظرف (یك نفس برنفسده دیمكدر (شبن لعل پاره یه راجعدر (نشكنی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب صیغه سین دیمكدر (یعنی كسر ایلمیه سین (محصول بیت) برطاش نیجه بیلده برلعل پاره سی
اولور زنهار تا برنفسده انی طاشله كسر ایلمیه سین بو بیت چكن نثره تمام تنویر وتنظیردر * تشبیه *
عقل در دست نفس چنان كرفتارست كه مرد عاجز در دست زن كربز * دست نفس لامیه در
مجازا (مرد عاجز بیانیه (زن كربز ده بویله در (كربز كاف عجمك ضمی ورانك سكونی و بانك ضمیله
زورلی وقوتلی وز یرك دیمكدر (محصول تركیب) عقل نفسك الندہ آنجلین كرفتاردر كه عاجزار
قوتلی عورت النده * بیت * در خرمی برسرایی بیند * كه بانك زن ازوی برآید بلند * در خرمی
بیانیه در باء بطنیله (برسرایی یاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (بانك زن لامیه در
عورتك اوآزی (وی ضمیر غائبدر سرایه راجع (برآید چیقار دیمكدر (محصول بیت) اول اوك
اوزرینه شنلك وشادلق قپوسنی بغله یعنی قپه اندن عورتك اوازی یوكسك چیقه یعنی عورتك
اواز بی طشره ده اولان خلق ایشیده * حكمت * رای بی قوت مكر و فسونست و قوت
بی رأی جهل وجنون * رأی فكر دیمكدر (بی قوته اضافتی بیانیه در (یعنی بی قوت عقل
مكر وفسون عطف تفسیری قیلندندر زائد و بی فائده دیمكدر (قوت بی رأیده بیانیه در (یعنی قوت
عقل بی رأی وتدبیر جهل وجنوندر (محصول تركیب) رأی خالص بی قوت عقل و بی فائده
و بی نتیجه ایشدر وعقل بی رأی وتدبیر صافی جهل وجنوندر حاصلی رأی وتدبیره عقل لازمدر
وعقله رأی وتدبیر لازمدر یعنی هر ایشده عقل ورأی بیله اولمق كرك * بیت * تمیز باید وتدبیر
وعقل انكه ملك * كه ملك ودولت نادان سلاح جنك خداست * تمیز (یاء اول اسلوب عجم
اوزره ضرورت وزن ایچون حذف اولنمشدر (ملك لفظ مشتركدر مملكت وسلطنت بیننده
بونده ایكیسنه ده مساغ واردر كه حرف تعلیل (دولت ملكه معطوف ونادانه مضافدر لامیه ایله
(سلاح جنك خدا لامیه لردر (محصول بیت) انسانه تمیز وتدبیر وعقل كرك اندن صكره مملكت
وسلطنت زیرا نادانك ملكی ودولتی خدا ایله جنك ایلمكه براقدر (یعنی خدانك امر ونهیسنه
مخالفت ایلمكه سببدر * تربیت * جوانمردی كه بخورد و بدهد به از عابدی كه روزه دارد
و بنهد * جوانمر دی یاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (عابدی یاحرف وحدت
(كه حرف رابط صفت روزه داردك مقدم مفعولی اورج طوته دیمكدر (بنهد فعل مضارع
مفرد غائب قویه دیمكدر (یعنی صقلیه وحفظ ایلیه (حاصلی ادخار ایلیه (محصول تركیب)
برمنجی كیمسه كه یه و غیریه بذل ایلیه بكدر شول عابددن كه صائم اوله و كندی ییمیه
وینه كندی ایچون حفظ ایلیه * مطایبه * هر كه ترك شهوت از بهر قبول خلق كرده است
از شهوت حلال در شهوت حرام افتاده است * ترك شهوت مصدرك مفعولنه اضافتیدر شهوتدن
مراد لذت دنیویه در (بهر ادات تعلیل (قبول خلق مصدرك فاعلنه اضافتیدر یعنی خلقك مقبولی
اولمغیچون (شهوت حلال وشهوت حرام بیانیه لردر (محصول تركیب) هر كیمكه آرزو ولذت دنیایی
خلقك قبولیچون ترك ایلمشدر یعنی پرهیزكار مرتاض اكلسونلر دیو لذائذ دنیادن كسلن لذت
حلالدن لذت حرامه دوشمشدر زیرا ایلدیكی وضع ریا ایله دره باسه اهل تحقیق قتنده كفردر
العیاذ بالله تعالی * بیت * عابد كه نه از بهر خدا كوشه نشیند * بیچاره در آیینهٔ تاریك چه بیند *
كه حرف بیان (نه حرف نفی معناده نشینده مقیددر (كوشه نشیندك ظرف مكانی بردر تقدیریله
(از بهر خدا ده اكا متعلقدر (در حرف ظرف (آیینهٔ تاریك بیانیه (چه ادات استفهام (بیند فعل
مضارع مفرد غائب نه كورر دیمكدر استفهام انكاری طریقیله یعنی كورمز (عابد مبتدا ومابعدی
صفتی (بیچاره مبتداء ثانی (وچه بیند خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول بیچاره عابددن بدل اولمقده

جائز

جائزدر (محصول بیت) عابد كه خدا ایچون كوشه ده اوتورمیه یعنی الله ایچون كوشه نشین اولمیه
ریا ایچون اوله بیچاره عابد قرانكلق آیینه ده نه كورر یعنی آیینهٔ قلبی كه ریا زنكیله پاسلنمش اوله انده
نور وفیض خدا عكس ایلمز * لطیفه * اندك اندك خیلی شود وقطره قطره سیلی كردد یعنی
آنان كه دست قدرت ندارند سنك خرد نكه دارند تا بوقت فرصت دمار ازدماغ ظالم برارند *
اندك اندك تأكید لفظی (خیلی یاحرف تنكیر بونده چوق دیمكدر (شود اولور دیمكدر (وقطره
قطره ینه تأكید لفظی (سیلی یاحرف تنكیر (خیلی وسیلی یارینه حرف وحدت دیین لذت
كلامدن بیخبر ایمش (كردد فعل مضارع مفرد غائب شود كبی صیرورت معناسنی افاده ایدر
اولور دیمكدر حضرت شیخ معنای مرادی یعنی ایله شرح ایدوب بیورر (آنان آن جمعیدر انلر دیمكدر
(كه حرف رابط صفت (دست قدرت بیانیه (ندارند طوتمزلر یوقلقدن كنایدر (سنك خرد
تركیب مزجیدر (سنك زیره كبی طاش اوافی دیمكدر تركیب اضافی ده اولمغه قابلدر (نكه دارند
فعل امر جمع غائب حفظ ایلسونلر دیمكدر فعل مضارعده اولمق ممكندر امكان بعید ایله
(تا حرف تعلیل یاحرف ظرف (وقت فرصت لامیه (دمار دالك فتحی وكسریله انتقام معناسنه در
(دماغ دالك كسریله بونده باشك بینیسی مراددر (برآرند چیقاره لر دیمكدر (محصول تركیب)
ازاجق ازاجق برنسنه بری برینه منضم اولنجه چوق اولور مثلا صو قطره قطره بریره جمع اولنجه
سیل اولور بونك معناسی بودر كه شونلرك كه دست قدرتلری یوقدر یعنی برنسنه یه قادر دكللرسنك
خرده یی حفظ ایدر ویا حفظ ایلسونلر تا كیم فرصت وقتنده ظالمك دماغندن انتقام حاصل
ایده لر یعنی دماغنی چیقره لر حاصلی اندن انتقام اله لر یعنی انی هلاك ایده لر دیمكدر * بیت *
وقطر علی قطر اذا اتفقت نهر * ونهر الی نهر اذا اجتمعت بحر * قطر لفظا مرفوع مبتدا
علی قطر جار مجروریله اتفقته متعلقدر (اتفقت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه در افتعال بابندن
اصلی اوتفقت ایدی قبل تاء افتعال واو واقع اولدی تا حرفدر حروف مهموسه دن وواو حرفدر
حروف مجهوره دن بینهما تنافر وتباعد واقع اولدیغیچون واوی تایه قلب ایدوب تایی تاده ادغام
ایلدیلر (اتفقت اولدی (نهر لفظا مرفوع خبر مبتدادر (ونهر لفظا مرفوع مبتدا (الی نهر
اجتمعته متعلق اجتمعت انضمت معناسنی متضمن اولدوغیچون الی ایله تعدیه ایلدی (بحر لفظا
مرفوع خبر مبتدادر محصول بیت) طمله طمله اوزره چین متفق اولسه ازمق اولور یعنی قطرات
بری بریله مجتمع اولسه نهر اولور ونهر انهر یله مجتمع اولسه بحر اولور یعنی انهار بری برینه منضم
اولسه بحر عظیم اولور * بیت * اندك اندك بهم شود بسیار * دانه دانه است غله در انبار *
دانستی هاء رسمی وهمزهٔ مجتلبه ایله یازلر املادن اكاه دكلر ایمش (محصول بیت) ازاجق
ازاجق بری بریله جمع اولیجق چوق اولور كورمزمی سین كه انباره غله دانه دانه در یعنی دانه لر
بری بریله جمع اولوب بر انبار طوب طولو اولور (غله غینك فتحی ولامك تشدیدیله تور كیجه
تخل دیدكلریدر * حكمت * عالم را نشاید كه سفاهت از عامی بحلم در كذراند كه هردو
طرف را زیان دارد هیبت آن كم شود وجهل این مستحكم * عالم را رادات مفعول (كه حرف
بیان (سفاهت مصدر در سفه دن یعنی حسن بابندن زیرا بو لغت ایكی بابدن مستعملدر علم
وحسن علمدن مصدر سفه اما حسن دن سفاه وسفاهت كلور (بونده حلمك نقیضی مراددر (عامی
جاهل معناسنه در (اصلنده میم مشدددر اما عجم تخفیف میمله اوقور (بحلم باحرف سبب (در حرف
تأكید (كذراند فعل مضارع مفرد غائب كچوره دیمكدر (یعنی حلم سببیله سفاهتنی ترك ایلیه (حاصلی
سفاهتدن اغماض عین ایلیه كه حرف تعلیل (هردو طرفدن مراد عالم وعامیدر (رادات صله (هیبت
آن لامیه اشارتدر عالمه (كم بونده ناقص معناسنه در (جهل این لامیه اشارتدر عامی یه (مستحكم محكم

ردشمعی

ردشراح جمیعا

مستحكم ده قیاس اسم فاعل وزنی اوزرینه كلك ایدی زیرا استحكم فعل لازمدر اندن اسم مفعول كلمز مگر كه حرف جر ایله لكن بونده كم كلمه سنه سجع موافق اولسون دیو اسم مفعول ایراد ایلمش فتدبر *

(یعنی قوی دیمکدر (محصول ترکیب) عالمه لایق دکلدر حلم سببیله عامیدن صادر اولان سفاهتی
اهمال ایدوب ترك ایلیه یعنی ایلدیکی سفاهتنه مقید اولمیوب ۹ دیغیه زیرا ایکی جانبه بیله زیان ۹ (طینه) نسخهٔ مستعمله در للطابع
ویرر عالمك هیبتنه نقصان ویرر وعامینك جهلی محکم اولور زیرا بونك اهمالیله اکا غرور
کلور که طغیانه سبب اولور * بیت * چو با سفله کویی بلطف وخوشی * فزون کرددش
کبر و کردن کشی * چوادات تعلیل (باحرف صله (سفله الجق ودنی کیمسه (فزون افزوندن
مخففدر زیاده معناسنه اسمدر (کردد فعل مضارع مفرد غائب اولور دیمکدر (شین ضمیر معناده
کشی یه مقیددر کشیش تقدیرنده (کردن کش معنـاند معناسنه در (محصول بیت) چونکه
الجغه (یعنی دنی یه و سفیهه لطفـله وایلکله سوز سویلیه سین کبری وعنادی زیاده اولور
(یعنی وسوسه یه دوشر که بنـدن قورقدیغندن بکا ملایم سویلردیو * موعظه * معصیت
از هر که صادر شود ناپسندست واز علما ناپسند تر که علم سلاح جنك شیطانست وخداوند
سلاح را چـون باسیری برند شرمساری بیشتر بود * معصیت یعنی کناه و عصیان (نا پسند
نامقبول دیمکدر (زیرا خدایه خلاف و شیطـانه طاعتدر (واز علما اما علمادن (ناپسـند تر
نامقبولکدر (که حرف تعلیل (علم مبتدا (سلاح جنك شیطان لامیه لردر (وخبر مبتدا (واو
حرف حال (خداوند سلاح لامیه صـاحب سلاح دیمکدر (ورا ادات مفعـول (چون حرف
تعلیل (باحرف مصاحبت (اسیری یاحرف مصـدر (برند فعل مضارع جمع غائب ایلده لردیمکدر
(خداوند مفعول صریحی (وباسیری غیرصریحی (شرمساری مبتدا (ویاحرف مصدر بیشتر بود
خبرمبتدا وجملهٔ اسمیه جواب تعلیل (محصول ترکیب) عصیـان و کناه هر کیمدن که صادر
اولورسه نامقبـولدر (اما علمـادن نامقبولکدر (زیرا علم سلاح جنك شیطاندر (یعنی شیطانله
جنك ایلمکه یراقدر ویراق صاحبنی چونکه اسیرلکه ایلده لر خجالت زیاده رك اولور * مثنوی *
عامیٔ نادان پریشان روزکار * بهزدانشمند ناپرهیزکار * عامیٔ نادان پیـانیه (پریشان روز کار
وصف ترکیبی وصفت عامی ومبتدا ومصراع ثانی خبری (دانشمند ناپرهیزکار بیانیه (محصول بیت)
احوالی واموری پریشان عامیٔ نادان پرهیزسز دانشمنددن یکدر (یعنی بوصفتلی دانشمند دن
اول صفتلی عامی یکدر عامی بی جهل صفتندن تجرید ایلیك کرکدرکه نادانه اضافتی صحیح اوله (یعنی
عوامدن برشخص معناسنه * کان بنابینایی ازراه اوفتاد * وین دوچشمش بوددرچاه اوفتاد *
کان که حرف تعلیل ان اشارتدر عامی یه (باحرف مصاحبت نابینا نا ادات نفی بینا صفت مشبهه در
بیتبدندن کوره کن دیمکدر (وباحرف مصدر نابینالغله دیمکدر اوفتاد واوپاه دوشدی دیمکدر (وین
اسم اشارتدر دانشمنده (محصول بیت) زیرا عامی نابینالغله یولدن دوشدی یعنی جهل ونادانلغله
ضلالته دوشدی اما دانشمندك ایکی کوزی وارایکن چاه ضلالته دوشدی (یعنی اول جهل ایله
ضلالته دوشدی وبو علمله عامل اولمدیغندن * مطایبه * هر که در زندکی نانش نخورند چون
بمیرد نامش نبرند * (محصول ترکیب) هر کیم که دیریلکنده وصاغلغنده (یعنی حال حیاتنده
اتمکین یمزلر چونکیم اولور یعنی اولیجك آدنی ایلمزلر یعنی اکمزلر * حکمت * یوسف علیه السلام
درحیث سالی مصر سیر نخـوردی تا کرسنکان را فراموش نکند لذت انکور زن بیوه داند
نه خداوند میوه * خشك سال قورقلق ییل (ویاحرف مصدر مصره اضافتی لامیه در (تاحرف
تعلیل زن بیوه طول عورت (محصول ترکیب) یوسف پیغمبر علیه السلام مصرك قورقلق
ییلنده (یعنی قحطلق ییلنده طوق یمزدی (یعنی طوینجه یمزدی تا کیم آچلری فراموش ایلمیه
بلکه کندینی انلردن ایلمکه قصد ایدردی آچلر حالنی بلمك ایچون (زیرا اوزومك لذتنی طول
عورت بلور که فقیر ومحتاجدر میوه صاحبی (یعنی انکور امی بیلمز (زیرا مراد ایلدیکجه

الوراکل ایدر * مثنوی * آن که در راحت وتنعم زیست * اوچه داند که حال کرسنه چیست *
(تنعم تفعل بابندن مصدر درنعمت ایچـنده اولمق (زیست فعل ماضی مفرد غائب دیرلدی
دیمکدر (که حرف بیان (حال کرسنه لامیه (محصول بیت) اول کیمسه که نعمت وراحتده تعیش ایلدی
یعنی انده بیودی وکچندی اول کیمسه نه بیلورکه آجك حالی ندر (حاصلی اجك حالنی اول کیمسه
بیلورکه اجلق چکمش اوله * حال درماندکان کسی داند * که باحوال خود فروماند * حال
درماندکان لامیه در (مانده عاجز کاف عجم حرف توسط والف ونون ادات جمع (که حرف رابط صفت
(باحرف ظرف (احوال خود لامیه (فر و ادات تأکیددر اما ماندله مستعمل اولسه عاجز معناسنی
افاده ایدر (ماند بونده فعل مضارع مفرد غائبدر ماندن قالمق معناسنه ماندندن دینلر رد ابن سید علی وسروری
غلط سویلمشلر (محصول بیت) عاجزلرك حالنی بر کیمسه بیلور که کندی احوال واطوارنده عاجز قاله
یعنی دورلی عجزچکن بیلور عاجزلرك حالنی * قطعه * ای که برمرکب تازنده سواری هش دار *
که خرخارکش مسکین درآب وکلست * ای حرف ندامنادی محذوف تقـدیری ای کسی که
(مرکب تازنده بیانیه یلیجی ویوریجی بنت دیمکدر (یعنی چویك وچابك مرکب (سواری یا ضمیر
خطاب اتلی سین دیمکدر (هش دار هوشله فعل امر مفرد مخاطبدر اوصك طوت یعنی اوصلی اول
حاصلی عقلك اویار (که حرف تعلیل (خرخارکش لامیه ویابیانیه (خارکش وصف ترکیبی در
دیکن چکیجی دیمکدر (مسکینه اضافت بیانیه در یاء بطنیـله (خره خارکش صفت اول اولنجه
مسکین صفت ثانی اولور پس ایکی اضافت بله بیانیه اولور تأمل (محصول بیت) ای شول کیمسه که
یلیجی مرکب (یعنی بنت اوزره سوارسـین عقلك باشکه دیوشـر (یعنی جمع ایله وبیهوش
وغافل یوریمه (زیرا مسکین خارکسك خری ویامسکین خارکش خرآب وکل اراسنده در (یعنی
آب وکله باتمش قالمش چیقامز برمدد ایله باچقدن چیقسون (مسـکین یرینه سوخته یازان وزنه رد سروری
خفت ویرمش (لیکن نسخه لره مخالف یازمش (وبالجمله ضرورت وزن ایچون مسکینك یاسی تلفظه
کلمز * آتش از خانهٔ همسایهٔ درویش مخواه * کانچه برروزن اومی کذرد دودلست * خانهٔ
همسایهٔ درویش لامیه و بیانیه در (همسایه قوکشی (ودر ویشدن مراد فقـیردر (آتش مخواهك
مفعول صریحی وازخانه غیرصریحی (مخواه فعل نهی مفرد مخاطبدر (خواهیدندن دیله وایستمه
دیمکدر (کانچه که حرف تعلیل آن اسم اشارتدر چه نك مضمونه (بروزن او بعض نسخه ده
از روزن او واقعدر معنی بردر (روزن رانك وزانك فتحه لریله وواوك سکونیله باجه وپنجره بونده مراد
اوجاقدر که عجم بخاری دیر اوضمیری درویشه راجعدر (می کذرد فعل مضارع مفرد غائب کچر دیمکدر
یعنی مرور ایلر (محصول بیت) فقیر قوکشینك خانه سندن اتش ایستمه زیرا اول نسنه که انك باجه سندن
واوجاقندن چیقار کوکلی دوتونیدر یعنی دوداهیدر حاصلی فقرا قوکشیلرك احوالنه نظر ایلمکه
ترغیبدر (مخواه فعل نهی در (خواستن دن دینلر سهو ایلمشـلر * وعظ * درویش ضعیف حال رد ابن سید علی وسروری
درتنکیٔ خشك سال مپرس که چونی مکر بشرط ان که مرهمی بر ریشش نهی ومعلومی در پیشش * بنهی نسخه
درویش ضعیف حال بیانیه ضعیف حال وصف ترکیبی در (ورا ادات مفعول (در حرف ظرف
تنکیٔ خشك سال لامیه (تنکی یاحرف مصدر خشك سال ترکیب مزجیدر قوراقلق ییل معناسنه
صـانده سال خشك ایدی اضافتـله صکره ترکیب مزجی ایلدیلر (مپرس فعـل نهی مفرد
المخاطبدر پرسیدندن صورمه دیمکدر (درویش مفعول صریحی ودرتنکی غیرصریحی (که حرف
بیان (چونی واو اصلیه ویاء خطابله نیجه سین دیمکدر (مرهمی یاحرف وحدت (بر حرف صله
(ریش بونده یاره معناسنه در وشین ضمیر درویشه راجعدر بنهی فعل مضارع مفرد مخاطب
قویاسین دیمکدر (ومعلومی پیشش بونك کبی برلرده معلومدن مراد نقددر (محصول ترکیب)

احوال واطواری ضعیف اولان درویشه قوراقلق وقحطلق ییل طارلغنده صورمه که نیجه سین
وحالك ندر الاول شرطله که نقر وفاقه یاره سنه احسان وکرم مرهمنی قویاسین واوکنه برمقدار
نقد براغه سین حاصلی بونك کبی ییلده النه برنسنه ویروب عطیه ایلمایجه ندر حالك درویش دیو
صورمیه سین * قطعه * خری که بینی وباری بکل در افتاده * بدل بر و شفقت کن ولی مرو
بسرش * خری (یاحرف وحدت (که حرف بیان ویاحرف رابط صفت (بینی فعل مضارع
مفرد مخاطب کوررسین دیمکدر (بارخره معطوف (ویاحرف وحدت (بکل باحرف صله
در حرف تأکید (افتاده دوشمش دیمکدر ماضیدن قسم (بدل باحرف مصاحبت دلله
یعنی کوکل ایله (بر و اصلنده براوایدی (بر حرف صله ویا استعلا (شفقت شین وفا وقافك
فتحه‌لریله مرحمت دیمکدر اسرکمك معناسنه (کن کاف عربك ضمیله فعل امرمفرد مخاطبدر
ایله معناسنه (ولی ادات استدراك (مرو فعل نهی مفرد مخاطبدر رویدندن کتمه دیمکدر (بسرش
باحرف صله وشین ضمیرخره راجعدر (محصول بیت) برخری وبریوکی یعنی یوکیله بالجغه که
دوشمش کوره سین کوکل ایله اکا شفقت ومرحمت ایله اما باشنه ویانـنه وارمه اکر بالحقدن
چیقرمغه قادر دکل ایسك (مرو برینه مزن یازان نسخه‌لره مخالف یازمش * کنون که رفتی رد سروری
وپرسیدیش که چون افتاد * میان بند چو مردان بکیردم خرش * کنون کاف عربك ونونك
ضمه‌لریله اکنوندن مخففدر شمدی معناسنه (که حرف بیان (پرسیدی یاضمیر خطاب (شینه
اتصال ضرورت وزن ایچون مفتوح قلنمشدر شین قرینه ایله صاحب خره راجعدر زیرا خر
وباری صاحبسز اولماز البته (پس بوشین حرف زائددر دینلر زائد سویلمشلر (که حرف بیان رد شراح جیعا
(چون جیم عجم وواو اصلیه ایله نیجه دیمکدر کیف معناسنه (میان بل معناسنه درکه عرب اکا
وسط دیر (بیندك مقدم مفعولیدر بیل بغلمقدن مراد پراقلنوب حاضرلنمقدر (چو ادات تشبیه
(مردان الف ونون ادات جمع ارلر دیمکدر (بکیر فعل امر مفرد مخاطبدر کیریدندن طوت دیمکدر
کرفتندن دینلر سهو ایتمشلر (دم خر لامیه ومفعول بکیردر دم دالك ضمی وتشدید میمله قویرق
دیمکدر تشدید ضرورت وزن ایچوندر شین ینه صاحب خره راجعدر سابق کبی شعر ایچون
زائددر دینلر زائد سویلمشلر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بورر شمدیکه واردك صاحبی ردان سید علی وسروری رد شراح جیعا
صوردك که بالجغه نیجه ونوجهله دوشدی دیو بلکی بغله یعنی اتککی بیلکه چال وخرینك
قویرغنه یاپش بعض نسخه‌ده کوش خرش واقعدر * وعظ * دوچیز محال عقلست خوردن
بیش از رزق مقسوم ومردن پیش از وقت معلوم * (محصول ترکیب) ایکی نسنه محال عقلدر
بریسی رزق مقدر ومقسومدن زیاده یمك وبریسی وقت معلومدن یعنی معیندن اول اولك
حاصلی ازلده مقدر اولندن زیاده یمز واجل کونندن اول کیمسه اولمز * قطعه * قضا دکر
نشود کرهزار ناله وآه * بشکر یا بشکایت برآید ازدهنی * قضادن مراد حکم ازلیدر دکر بونده
غیرمعناسنه‌در یعنی تغییر وتبدیل اولمز (هزار ناله وآه مرهوندر (بشکر باحرف مصاحبت (یا
حرف عطفدر ام واو معناسنه (برآید چیقا دیمکدر (قضا مبتدا نشود خبری هزار معدودیله
مبتدا (برآید خبری ایکی یا واز حرفی خبره متعلقدر (دهنی یا حرف وحدت (محصول بیت)
قضا وقدر خدا متغیر اولمازا کربیك ناله وآه شکرله ویاشکایتله بردهندن چیقه یعنی برکیمسه کندی
حالندن کرکیمسه شاکر اولسون وکرکیمسه شاکر اولماسون آنکیچون حکم ازلی بوزلماز * فرشتهٔ که
وکیلست برخزینهٔ باد * چه غم خورد که بمیرد چراغ بیوه زنی * فرشتهٔ یاحرف وحدت (وهمزه
حرف توسط همزه وحدت ایچوندر دیین غلط سویلمش (که حرف رابط صفت (وکیل موکل ردشمعی
معناسنه‌درکه مراد حضرت میکائیلدر (خزینهٔ باد لامیه (که حرف بیان (بمیرد فعل مضارع

مفرد

مفرد غائب سونه دیمکدر زیرا مردن لفظ مشترکدر اولمکله سونمك بیننده (چراغ بیوه زن
لامیه (ویاحرف وحدت بیوه زن برینه پیره زن یازان صحیح نسخه‌لره مخالف یازمش (محصول بیت) ردسروری
برفرشته که یلدخزینه‌سی اوزره وکیلدرنه غم ییرا کر برطول عورتك چراغی سوینورسه یعنی
انك چراغی سونمکله کندی خدمتنی ترك ایلمز * نصیحت * ای طالب روزی بنشین که بخوری
وای مطلوب اجل مروکه جان نبری * (محصول ترکیب) ای رزقه طالب اولان کیمسه اوتور که یه‌سین
یعنی رزق قنده ایسه اباغکه کلور انی سن ارامق لازم دکلدر وای اجلك مطلوبی اولان شخص
قاچمه که جان قورتارمزسین زیرا اجل قنده ایسه سنی بولور کرکیسه اوکوز بوینوزینه کیرسك
* قطعه * جهد رزق ارکنی ورنکنی * برساند خدای عز وجل * جهد رزق مصدرك مفعولنه
اضافتیدر رزقه سعی واجتهاد دیمکدر (محصول بیت) رزق ایچون سعی وجهد ایلرسکده
ایلمزسکده البته خدای عز وجل یتشدرر هرقنده ایسه * ورروی دردهان شیر و پلنك *
نخورندت مکر بروز اجل * ور اصلنده واکر (درروی فعل مضارع مفرد مخاطب (در
حرف صله (دهان شیر لامیه (نخورندت فعل نفی مستقبل (وتا ضمیر منصوب متصل
سنی یمزلر دیمکدر (مکر ادات استثنا (با حرف ظرف (روز اجل لامیه (محصول بیت)
واکر شیر و پلنکك اغزینه وارسك یعنی اغزلرینه کرسك سنی یمزلر الا اجل کوننده
یعنی اجل تقدیر اولان کونده * حکمت * بنانهاده دست نرسد وچیزی که نهاده است هرجاکه
هست برسد * باحرف صله (ناحرف نفی قونلمامشه دیمکدر نرسدك مفعول غیرصریحیدر (چیزی
(یاحرف وحدت (محصول ترکیب) ازلده تعیین اولمیوب قونلمامشه ال ایرشمز وبرنسنه که ازلده
قونلوب تعیین اولمشدر هرنه یرده که واردر ایرشور حاصلی مقدر اولان هرقنده ایسه صاحبنه
واصل اولور اما ازلده تعیین اولمیان یلك سعی وکوششله اله کلمز * بیت * شنیدهٔ که سکندر
رفت تاظلمات * بچند محنت وخورد آنکه خورد آب حیات * شنیدهٔ یاضمیر خطاب (وهمزه
حرف توسل (که حرف بیان (وتا حرف انتها (ظلمات جمع ظلمتدر قرانکولقلر دیمکدر اما اعجام اکثر
مفرد مقامنده استعمال ایدرلر (بچند محنت برفته متعلقدر (خورد بونده ایچدی دیمکدر
(محصول بیت) ایشتمش سنکه سکندر ظلماته دك نیجه محنتله کندی وآب حیاتی ایچن ایچدی یعنی
آب حیات حضرت خضر علیه السلامه میسر اولدی اکا اولمدی * حکمت * صیادبی روزی
دردجله ماهی نکیرد وماهی بی اجل درخشکی نمیرد * صیادبی روزی بیانیه (دجله بغداد ایرمغی
(ماهی بی اجل بیانیه (خشکی یاحرف مصدر قورولق دیمکدر (نمیرد فعل نفی استقبال مفرد غائب اولمز
دیمکدر (محصول ترکیب) نصیبسز صیاد دجله ایرماغنده بالق طوتمز واجلسز بالق قورو یلقده اولمز
* بیت * مسکین حریص درهمه عالم همی دود * او درقفای رزق واجل درقفای اوست * همی دود
فعل مضارع مفرد غائب یلرویوپرر او ضمیری حریصه راجعدر قفای رزق لامیه در قفای اوست ده
بویله‌در (محصول بیت) مسکین حریص جمیع عالمده یلریوپرر یعنی اشاغه ویوقاری سکردر اول
رزق اردنجه یلرویوپرر واجل انك اردنجه یلرویوپرر اما اول بوحالدن غافل * تشبیه * توانکر فاسق
کلوخ زراندودست ودرویش صالح شاهدخاك الوداین دلق موسیست مرقع وآن ریش فرعونست
مرصع شدت نیکان روی درفرج دارد ودولت بدان سر درنشیب * توانکر فاسق بیانیه ومبتدا
(کلوخ زراندود بیانیه وخبر مبتدا (زراندود وصف ترکیبیدر التونله صوانمش یعنی یالدزلنمش (کلوخ
کاف عربك ولامك ضمه‌لریله کسك دیمکدر (درویش صالح بیانیه ومبتدا (شاهدخاك الود بیانیه
وخبر مبتدا (وخاك الود وصف ترکیبیدر طپراغه بولاشق دیمکدر (این اسم اشارتدر درویشه
ومبتدا (وخرقه موسی لامیه وخبر مبتدا (مرقع یمانمش دیمکدر صفت خرقه‌در (وان اسم اشارتدر خرقه نسخه

(توانکر فاسقه ومبتدا (وریش فرعون لامیه وخبر مبتدا (مرصع اسم مفعولدر تفعیل بابندن جواهرله طونانمش دیمکدر زیرا فرعونک صقالی جواهرله بزنمش ایدی نتکه مشهوردر (مرصع جواهراوتوردلمش کشه والتونه دیرلر بونده ریشه صفتدر (شدت نیکان لامیه ومبتدا (روی داردك مفعول صریحی (ودرفرج غیر صریحی وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (درفرج درحرف صله (فرج فرح کبیدر لفظا ومعنی (دولت بدان لامیه ومبتدا (سرمقدر دارك مفعول صریحیدر (ودرنشب غیری صریحی وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (نشیب انش معناسنه در (محصول ترکیب) فاسق غنی التون یالدزلی کسکدر یعنی طاشی قالیلی وایچی ووایلی (وصالح درویش طپراغه بولاشق محبوبدر یعنی توزلی دلبردر بودرویش صالح حضرت موسی نك یمالی خرقه سی کبیدر که برپیغمبرك کسوه سی در که عزت وشرفده مکه اورتسی کبیدر واول فاسق غنی فرعونك مرصع صقالی کبیدر که کندی کبی خبیثدر ابته یارایان همان جواهر یدر ایلرك شدت یوزینی فرجه طوتار یعنی چکدکلری شدتك توجهی فرجه در حاصلی شدتدن تیز خلاص بولورلر اما تیز امزلرك دولتی باشی اشاغه طوتار دیمکدن مرادز والی تیزدر حاصلی سریع الزوالدر* قطعه * هرکرا جاه ودولتست وبدان * خاطرخسته در نخواهد یافت * هرکر تقدیری هرکرا که در ضرورت وزن ایچون رابطه حذف اولندی (وبدان واو حرف حال (وباحرف سبب ودال همزه دن مبدلدر اصلی بان درمرهوندر (خاطرخسته بیانیه ویالامیه در مجروح خاطری ویا مجروح خاطرینی (درادات تأکید در (دال برینه واو یازوب وراوقین زیاده وروکتمسدر (باخت بونده باختن معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر (خاطرخسته نخواهد یافتك مفعول صریحی (وبدان غیرصریحی (محصول بیت) هرکیمك که منصب ودولتی واریعنی هرکیمکه صاحب جاه ودولتدر حال بوکه اول منصب ودولت سببیله برمجروح خاطری ویا مجروح خاطرینی یعنی برشکسته دلی تدارك وتفقد ایلمیسر در حاصلی برکوکل اله کتورمز وجائزدر که بدانك باسی حرف ظرف اوله یعنی اول جاه ودولتده اولدوغی حینده شکسته دللری رعایت ایلمیه دیمك اوله مجموع بیتك معناسی هرکیمك که منصبی ودولتی واردر لیکن انکله خسته نك خاطرین اکر بولمق استمیه دیبن تصویر معناده عجب بی نظیر ایمش عفی الله عنه
ردشمعی

* خبرش ده که هیچ دولت وجاه * بسرای دیکر نخواهد یافت * خبرش ده هرکراده کی
ردشمعی

که به راجعدر که معناء شرطی متضمندر پس بو بیت جواب شرط اولور (ده فعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله (دهیدندن دالك فتحی وکسریله خبر مقدم مفعولی (که حرف بیان (هیچ دولت وجاه نخواهد یافتك مقدم مفعول صریحی (وبسرای دکر غیرصریحی (باحرف ظرف واضافتی بیانیه در (محصول بیت) شکسته خاطری جبر ایلمین صاحب جاه ودولته خبر ویرکه دار آخرتده هیچ دولت وجاه بولمیسردر یعنی دنیاده منصب ودولت سببیله نامرادلره رعایت ایدوب خیرات ایلمین دار آخرتده هیچ منصب ومرتبه بولمز یعنی انده منظور نظر خدا اولمز دیمکدر * لطیفه * حسود از نعمت حق بخیلست ومردم بی کناه رادشمن * حسود مبتدا (وبخیل خبری (وازنعمت حق اضافتی لامیه ایله خبره متعلق (مردم بی کناه بیانیه ودشمنك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) حسود خدانك نعمتندن بخیلدر یعنی خدانك ویردوکی نعمته بخل ایدوب محسوددن زوالن استر وکناه سز مردمه عدودر یعنی خدا محسوده نعمت ویردیکیچون عداوت ایدر حال بوکه انك هیچ کناهی یوقدر زیرا نعمتنی خدا کندی لطف واحسانیله ویردی بواندن زور وقوتله المدی (مردم اسم جنسدر قلیله وکثیره شامل پس مردمی کسله بیان ایلین بومعنایه واصل دکل ایمش * قطعه * مردکی خشك مغز رادیدم * رفته درپوستین صاحب جاه * مردکی بونده کاف عربی تصغیر وتحقیردر (ویاحرف وحدت بعض نسخه ده اضافتله
ردشمعی

واقعدر یعنی بیانیه ایله (خشك مغز وصف ترکیبیدر قوری بینلی یعنی بی عقل ودانشکه بونده مراد حسود در (ورا ادات مفعول (مردك دیدمك مقدم مفعولیدر (وخشك مغز صفتی (رفته دیدمك مفعول ثانیسی (درحرف صله (پوستین باء عجمك ضمیله وسینك سکونی وتانك کسریله غیبت ومذمت معناسنه در (صاحبه وصاحبك جاهه اضافتی لامیه لردر (محصول بیت) برعقلسز حسود ارجکزی کوردم صاحب منصبك مذمت وغیبتنه کتمش یعنی صاحب منصبی غیبت ایدر کوردم * کفتم ای خواجه کرتو بدبختی * مردم نیك بخت راچه کناه * بدبختی یا ضمیر خطاب (مردم نیك بخت بیانیه (وراحرف تخصیص (محصول بیت) مردکه دیدم ای خواجه اکر بدبخت ایسك یعنی طالعك نحس ایسه نیك بخت مردمك نه کناهی وارسنك بدبخت ولد یغکدن دولت ورفعتی ویرن خدادر پس غیرینك نه کناهی وار (بو نظمی نثرلن ایدوب قطعه
ردسروری

برینه حکمت یازن نظمی نثردن فرق ایلمزایمش * قطعه * الا تانخواهی بلا برحسود * که آن بخت برکسته خود در بلاست * الا حرف تنبیه (تاحرف تأکید (نخواهی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر دیلمیه سین دیمکدر بلا مفعول صریحی (وبرحسود غیرصریحی (که حرف تعلیل (بخت برکشته تانك سکونیله وصف ترکیبیدر (خود بونده جائزدر که کندی معناسنه وجائزدر که تحسین لفظ ایچون اوله (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر آگاه اول غافل اولمه تا کیم حسوده بلا ومصیبت استمیه سین زیرا اول برکشته طالع ومعکوس بخت کندی بلاده در یعنی حسد
ردابن سیدعلی وسروری

بربلادر که اول اکا کرفتاردر * چه حاجت که با وی کنی دشمنی * که اوراچنان دشمنی درقفاست * باوی باحرف صله وضمیر حسوده راجعدر (دشمنی یاحرف مصدر (که حرف تعلیل (اوراضمیر ینه حسوده راجعدر (ورا حرف تخصیص (چنان اشارتدر حسوددن مستفاد اولان حسده (دشمنی یاحرف وحدت (محصول بیت) نه حاجت که حسوده دشمنلك ایلیه سین یعنی سن اکا دشمنلك ایلمکه احتیاج یوق زیرا کندینك حسدکبی دشمنی وارقفاسنده حاصلی هرقنده کیم کیدرسه حسدی کندینه دشمندر (بو نظمك اولنده قطعه برینه تشبیه وحکمت یازانلر نظمی ونثری بربیلورلر ایمش

* تشبیه * تلمیذ بی ارادت عاشق بی زراست ورونده بی معرفت مرغ بی پروعالم بی عمل درخت بی بروزاهد بی علم خانهٔ بی در * تلمیذ تانك ومیمك کسریله شاکرد معناسنه در بونده عامدر طالبه ومریده (ارادت افعال بابندن مصدردر طلب ومحبت مراددر (تلمیذ بی ارادت بیانیه ومبتدا (عاشق بی زر بیانیه وخبر مبتدا (روندهٔ بی معرفت بیانیه ومبتدا (مرغ بی پرینه بویله خبری (رونده دن مراد سیاح عالمدر (پربونده قنت معناسنه در بوندن صکره ایکی فقره نکده اعرابی بویله در (محصول ترکیب) طلبسز وارادتسز شاکرد وطالب اقچه سز عاشق کبیدر که مراد ومقصودینه ظفر بولماز وسیاح بی معرفت قنتسز قوش کبیدر که اضطراب والمدن خالی اولماز وعملسز عالم یمشسز اغاج کبیدر که اندن انتفاع قابل دکلدر زیرا فیاض اولماز وزاهد جاهل قپوسز خانه در یعنی کیسه بی ارشاد ایلمکیچون اغزین اچوب سوز سویلمکه قادر دکل دمبسته قالور خانهٔ بی درکبی
قبض نسخه

* نصیحت * مراد از نزول قرآن تحصیل سیرت خوبست نه ترتیل سورهٔ مکتوب عامیٔ متعبد پیادهٔ رفته است وعالم متهاون سوار خفته عاصی که دست برد ارد به از عابدی که کبر در سر دارد * نزول قرآن مصدرك فاعلنه اضافتیدر تحصیل سیرت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وخوبه اضافت بیانیه در (ترتیل سورهٔ مکتوب اضافتده سابق کبیدر (ترتیل تفعیل بابندن مصدردر مراد تجوید ایله اوقومقدر (عامیٔ متعبد بیانیه ومبتدا (پیادهٔ رفته بیانیه وخبری (عالم متهاونده بیانیه ومبتدا (متهاون اسم فاعلدر تفاعل بابندن کاهل معناسنه (سوار خفته بیانیه وخبرمبتدا بولده اویمش اتلی دیمکدر (عاصی یاحرف وحدت (که حرف

رابط صفت (دست برد آرك مقدم مفعولیدر (عاصی مبتدا (ودست برد آرد صفتی (به از عابدی خبر مبتدا (ویا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت كرداردك مقدم مفعول صریحی (ودرسر غیر صریحی (محصول تركیب) مراد نزول قرآندن تحصیل خلق خوب وسیرت محبوبدر تجوید سورهٔ مكتوب دكلدر یعنی قرآنی تجوید وترتیل ایله اوقومق دكلدر متعبد جاهل یوله دوشوب كیدن پیاده كیبیدر كه پاپ پاپ منزله ایریشور وعالم كاهل یولده اویویب قالان اتلی كیبدر كه منزله مشكل ایریشور برعاصی كه تضرع ونیاز ایله خدایه ال قالدیروب كناه وجرمنه اعتراف ایدوب زاریلق ایلیه باشنده كبر وغرور اولان عابددن یكدر حاصلی كناهنه معترف عاصی عبادتیله مغرور عابد وزاهددن یكدر * بیت * سرهنك لطیف خوی دلدار * بهتر ز فقیه مردم آزار * سرهنك لطیف خوی دلدار بیانیه لردر (لطیف خوی ودلدار وصف تركیبلردر لطیف خویلی وكوكل رعایت ایدیجی دیمكدر (سرهنك مبتدا (و بهتر خبری (فقیه مردم آزار بیانیه (مردم آزار وصف تركیبیدر آزاریدندن مردم انجدیجی دیمكدر (محصول بیت) كوكل اله آلیجی لطیف خویلی سرهنك یعنی سرعسكر مردم آزار فقیهدن یكدر حاصلی موذی فقیهدن ملایم وخوشخوی سرهنك یكدر * مطایبه * یكی را كفتند عالم بی عمل بچه ماند كفت بزنبور بی عسل * (محصول تركیب) برینه دیدیلر كه عملسز عالم نیه بكزر دیدی بالسز آریه بكزر (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن بكزمك معناسنه مانستندن دیین سهو ایلمش * بیت * زنبور درشت بی مروت را كوی * باری چو عسل نمی دهی نیش مزن * زنبور درشت بی مروت را لامیه لردر (زنبور مطلقا آریدر اما سیاق كلامدن مفهوم اولان بال آریسندن غیری اوله قدیر (درشت دالك وراءنك ضمه لریله یومشق مقابلی ایری معناسنه در (نیشدن بونده آری ایكنه سی مراددر (مزنك مقدم مفعولیدر اورمه دیمكدر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر مروتسز خشن آریه سویله چونكه عسل ویرمزسین باری نیش اورمه یعنی آدم اوغلنی صوقمه حاصلی چونكه فائده دك یوق باری زیانكده اولماسون (كوی امر حاضردر كفتندن دینلر خطا سویلمشلر * تشبیه * مرد بی مروت زنست وزاهد باطمع رهزن * مرد بی مروت بیانیه ومبتدا (وزن خبری (وزاهد باطمع بیانیه ومبتدا (ورهزن وصف تركیبی خبری یول اوریجی دیمكدر یعنی حرامی زنیدندن (محصول تركیب) مروتسز ار عورت كیبیدر وطمعكار زاهد یول كسیجی كیبیدر یعنی خلقك مالنی ریا ایله المقده حرامی كیبیدر كه خلقك مالنی رایكان آلور * قطعه * ای بناموس كرده جامه سپید * بهر پندار خلق ونامه سیاه * ای حرف ندا منادی محذوف (با حرف مصاحبت (ناموس بونده عرض وغیرت معناسنه در (كرده ایلمش دیمكدر ماضیدن قسمدر (جامه مفعول اول صریحی (وسپید ثانیسی (و بناموس غیر صریحی (بهر پندار خلق لامیه لردر وكرده یه مقید (نامه جامه یه معطوفدر واعرابی جامه سپید اعرابی كیبدر (نامه دن مراد دفتر اعمالدر سپید وسفید بر معنایه در (محصول بیت) ای ناموس وغیرتله لباسنی بیاض ایلین خلقك حسن ظنی ایچون ونامهٔ عملنی كثرت ذنوبله سیاه ایلین (یعنی ظاهرینی ریا ایله تزیین ایدوب باطننی كثرت ذنوبله تسوید ایلین كیبی * دست كوتاه باید از دنیا * آستین چه دراز وچه كوتاه * (محصول بیت) دنیادن ال قصه كرك (یعنی دنیادن النی چكمك كرك وقفتان یكی اوزون اولمق نه وقصه اولمق نه (یعنی لباسه اعتبار یوقدر اعمال صالحه وخلوص طویته در كركسه اطلس كی و كركسه عبا (زهد وتقوی قبا وعبا ایله دكلدر بلكه نیت پاك وقلب صافله در (چه لفظلرنده اولان كسره بر مقدار اشباعله اوقنمق كركدر كیم وزنه نقصان كلمیه (بعض نسخه ده چه برینه خواه واقعدر (لیكن سرعتله اوقنمق كركدر كیم موزون اوله

ردشمعی

ردشراح جیعا

* لطیفه * دوكس را حسرت از دل بدر نرود و پای تغابن از كل برنیاید تاجری كشتی شكسته ووارثی باقلندران نشسته * پای تغابن بیانیه (تغابن تفاعل بابندن مصدردر الدانمق وزیان ایلمك (از كل تقدیری از كل ندامتدر (تاجری یا حرف وحدت (وارثی ده بویله در (باقلندران نشسته یه متعلق (محصول تركیب) ایكی كیمسه نك كوكلندن حسرت طاشره چیقماز وتغابن ایاغی كل ندامتدن خارج اولماز یعنی چیقماز (بریسی كیمسی پاره لنمش بازركان (وبریسی قلندرلرله اوتوروب طورمش وارث (یعنی كمی سفرینی اختیار ایلدیكیچون تاجر مادامكه صاغدر ندامت چكر وقلندرلرله اختلاط ایلین وارث مال مورثی نیچون انلره بذل ایتدم دیو دائما پشیمانلق چكر ایكی ودوم عبارتلرینی متن ظن ایدوب یازانلر سهو ایلمشلر * قطعه * پیش در ویشان بود خونت مباح * كر نباشد در میان مالت سبیل * (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر درویشلر قتنده قانك وقتلك مباح وحلال اولور اكر مالك ارایرده سبیل اولمازسه (یعنی انلره مالكی بذل ایلمزسك (زیرادر ویشلرله اختلاط ایدن انلرك رنكنه كیرمك كرك (انلرایسه مالكی درمیان ایدرلر (یعنی بوكونم ایرتیه قالسون دیمزلر (پیش درویشانك معناسنی ظاهرا درویش اولنلرك قتنده دیین ظاهرا قیدی زائد واقع اولمش * یا مرو بایار ازرق پیرهن * یابكش برخانمان انكشت نیل * یا بونده حرف تردید در عربیده اما كبی كسر همزه ایله (مرو فعل نهی مفرد مخاطب كتمه دیمكدر (رویدندن (با حرف مصاحبت (یار ازرق پیرهن بیانیه (ازرق پیرهن وصف تركیبیدر كوك كوملكلی دیمكدر زیرا ازرق كوك رنك معناسنه در (یا حرف عطف (بكش فعل امر مفرد مخاطبدر (كشیدندن چك دیمكدر (بر حرف استعلا (خانمان مال وملك معناسنه در تركیبله اسم واحد قلنمشدر (حلیمی لغتنده او برق دیمش وبعض لغت اكا مساعددر وبعضیسی ماسبقه (انكشت نیل بیانیه در (زیرا انكشت بونده پرمق معناسنه دكلدر بلكه چوتك دانه سیدر (نیل نونك كسریله چویت دیمكدر بوشول قصه یه تلمیحدر كه زمان سابقده بر كیمسه نك اوندن بر عزیز میت چیقسه سوقاق قپوسنك اوست یاننی بر مقدار چویتله بویاردی اول او ماتم خانه اولدیغنه دلالت ایلمك ایچون كذلك حجه واران كیمسه قپوسنك اطرافنی كرجله آغردرلر حجه واردیغی اندن معلوم اولسون دیو الآن شامده وغیر یسنده بو قاعده مستعملدر پس انكشت نیل چكمكدن مراد چویتله رنكلمكدر بونده ایهام طریقیله مذكوردر (محصول بیت) یا كوك كوملكلی مصاحبله یورومه یعنی اختلاط ایلمه ویا ایدرسك سنده اثواب واثقالكی چویت رنكنه چك یعنی انكله همرنك اول مراد بودر كه هر طائفه ایله كه اختلاط ایدرسین انلرك رنكنه كیروب انلرله همرنك اولمینجه صفا بولمزسین (مجموع بیتك معناسنی یاخود كوك كوملكلی یار ایله كتمه یعنی نامعقول یار ایله باش قوشمه یاخود خانمانك اوزره چویت بر مغنی چك یعنی جمع مالكدن امیدی قطع ایله دیین بیتك معناسنه انكشت نیل چكمش در تأمل ندر * یا مكن با پیلبانان دوستی * یا بنا كن خانهٔ درخورد پیل * یا بنه اما معناسنه در (مكن فعل نهی مفرد مخاطبدر (كندندن ایلمه دیمكدر (با حرف مصاحبت (پیلبان فیلجی دیمكدر (زیرا پیل فیل دیمكدر بلكه فیل اندن معربدر (و بان ادات فاعلدر جی معناسنه والف ونون ادات جمع (دوستی یاء مصدرله مكنك مفعول صریحی (وبا پیلبانان غیر صریحی (یا حرف عطف (بنا كنك مفعول اول صریحی (وخانه ثانیسی (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (درخورد پیل اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (زیرا درخور ودرخورد دالك ودالسز لایق معناسنه در بو اوچ بیت بیله خطاب عام طریقیله واقعدر (محصول بیت) یا فیلجیلرله دوستلق واختلاط ایلمه ویا فیله لایق برخانه بنا ایله یا نكه كلدكده انده یاته وقالقه (حاصلی مصاحبت ایلدیكك كیمسنك هر حالنه موافقت ومطابقت ایلمك كرك كیم امتزاج

رد شراح جیعا

ردشمعی

ردشمعی

رد شمعی

رد شمعی

رحمه الله تعالی نسخه

ممکن اوله والاختلاطی ترك ایلمك کرك (حضرت شیخ خلقله اسلوب مصاحبتی تعلیم بیورر * بند *
خلعت سلطان اکرچه عزیزست جامهٔ خلقان خود ازان بعزت تر و خوان بزرکان اکرچه
لذیذست خردهٔ انبان خود ازان بلذت تر * خلعت سلطان لامیه (جامهٔ خلقان خود بیانیه
ولامیه در (خلقان خانك ضمی وسکون لامله خلقك جمعیدر خانك ولامك فتحه لریله اسکی دیمکدر
کهنه معناسنه (خوان بزرکان لامیه نعمت بزرکان دیمکدر (خردهٔ انبان خود لامیه لردر ایکی
برده خود عبارتی کندی معناسنه در (که غائبه و مخاطبه و متکلمه شاملدر پس متکلمه
تخصیص ایلین بلا مخصص ایلمش (انبان طاغرجق خردهٔ انبان طاغرجق اوغی دیمکدر بوسوز
اکا کوره در کیم عرب وعجم فقراسی آز بعنی طاغرجقده کتوررلر (بعزت تر) وبلذت تر بالری
تخصیص ونسبت معناسنی افاده ایدر عزتلیرك ولذتلیرك دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاه
خلعتی اکرچه عزیزوشریفدر لیکن کشینك کندی کهنه لباسلری اندن عزتلیرکدر زیرا بخشش
حجابدن خالی دکل واکابرك نعمتی اکرچه لذیذدر اما کشینك کندی طغرجغی خرده سی
اندن لذتلیرکدر (زیرا بی منت و بی حجابدر اوایکی فقره نك معناسی لیکن کندی کهنه لرم اندن
عزترك ایله در (وایکنجی فقره نك لیکن کندی طغرجغم خرده سی اندن لذترك ایله در دیبن
تصویر کج معناده عجب بی نظیر ایمش عفا الله عنه * بیت * سر که ازدست رنج خویش وتره
* بهتر از نان ده خدا و بره * دست رنج ترکیب مزجی ال امکی دیمکدر (خویشه اضافت
لامیه در (ترهسر که یه معطوفدر معروف نباتدر (سرکه مبتدا (وبهتر خبری (نان ده خدا
لامیه (ده خدا کوی اسی (یعنی صاحبی هر کیم ایسه کتخداسی وغیریسی کبی ترکیب مزجیدر
(اصلنده خدای ده ایدی اضافتله که ترکیب مزجیده قانون بودر (بره بانك فتحیله قوزی
دیمکدر نانه معطوفدر (محصول بیت) کشینك کندی کسبندن (یعنی الی امکندن سرکه وتره
کوی کتخداسنك نان وبره سندن یکرکدر زیرا بی منت وحجابدر (حاصلی کشی کندی الی امکیله
قانع اولمق غیرینك مفت نعمتندن یکرکدر که حجابدن خالی دکل * حکمت * خلاف راه صوابست
ونقض عهد اولی الالباب دارو بکمان خوردن وراه نادیده بی کاروان رفتن از امام مرشد
محمد غزالی پرسیدند که بدین منزلت در علوم چه کونه رسیدی کفت بدان چه که
هرچه ندانستم از پرسیدن آن ننك نداشتم * خلاف راه صواب لامیه وبیانیه ومقدم خبر
(نقض عهد اولی الالباب لامیه لردر (وخلافه معطوف (دار وخوردنك مقدم مفعول صریحی
وبکمان غیر صریحی (وخوردن مؤخر مبتدادر (راه نادیده بیانیه ودارویه معطوف ورفتنك
مفعول صریحی وبی کاروان غیر صریحی (امام مرشد بیانیه (محمد عطف بیان امام غزالی
صفت نسبیی زانك تشدیدیله درتنکه حضرت مولانا جامی قدس سره سبحة الابرارده ایراد
بیورمش (مثنوی) (تاکهسان نیر اقبال بتافت) (ره سوی احمد غزالی بافت) (رشتهٔ عهد
بغزالی بست) (سر این رشته اش افتاد بدست) (بدین باین دیمکدر تنکه مکرر بیان اولندی
(منزلت مرتبه دیمکدر بدان چه بان چه دیمکدر (پرسیدن آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(محصول ترکیب) صواب یولینك خلافیدر واصحاب عقولك نقض عهد بدر کمانیله دوا ایچك
وایچمك یعنی شبهه لی غیر مجرب دوا استعمال ایلمك و کورلمامش یوله کاروانسز کتمك زیرا جائزدر که
دارو مهلك اوله وضرر ایلیه وطریق مخالف یره چیقوب هلاکه مؤدی اوله امام مرشد
محمد غزالیدن سؤال ایلدیلر علومده بومرتبه یه نیجه ایرشدك ونه ایله واصل اولدك دیدی
اول نسنه ایله که هر نسنه یی که بیلدم انی صورمدن عار طوتمدم یعنی عارلنمدم * قطعه * امید
عاقبت انکه بود موافق عقل * که نبض را بطبیعت شناس بنمائی * امید عاقبت مصدرك

مفعوانه

رد ابن سید علی

مفعولنه اضافتیدر انکه اول وقت دیمکدر (موافق عقل اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
(که حرف بیان (نبض لغتده حرکتدر اما بونده طمرك صیچرامه سی مراد در (ورا ادات
مفعول (باحرف صله (طبیعت شناس وصف ترکیبیدر (شناسیدن شناختدن دیبن
غلط سویلمش مراد طبیب حاذقدر (بنمائی فعل مضارع مفرد مخاطب کوستره سین دیمکدر
(نمایندن (محصول بیت) صحت وعافیت امید ایلمك اول وقت عقله موافق اولور که نبضکی حاذق
طبیبه کوستره سین زیرا اهمال ایلمك عقله موافق دکل قصه دن حصه بودر که اهل علم واهل فضل
اولمق امیدی اول وقت عقله موافق ومطابق اولور که مشکلات وشبهاتکی اهلنه عرض ایلمکه عار
ایلمیه سین * بپرس هرچه ندانی که ذل پرسیدن * دلیل راه تو باشد بعز دانایی * که حرف تعلیل
(ذل پرسیدن مصدرك مصدره اضافتیدر (ذل ذالك ضمیله ولامك تشدیدیله حقارت معناسنه در
مرهوندر (دلیل راه اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وتویه اضافتی لامیه (باحرف صله (عز دانایی
مصدرك فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) هر نسنه یی که بیلمزسین صور زیرا صورمق ذلتی عالملك
ودانالق عزت وشرفنه سکا یول قلاغوزی اولور یعنی اکرچه که سؤالده نوعا هوان وار لیکن نهایتی عزت
وحرمتدر * حکمت * هر آنچه دانی که هر اینه معلوم تو خواهد شد بپرسیدن آن تعجیل مکن که
حکمت را زیان دارد * بعض نسخه ده حکمت یرینه هیبت واقعدر محصول ترکیب) هر اول نسنه یی که
بیلورسین البته سنك معلومك اولیسردر یعنی لابدسن انی بروجهله بیله جکسین انی سؤال ایلمهده
استعجال ایلمه زیرا هیبت وحکمتکه زیان ویرر زیرا خفت عقل وفکر که حمل اولنور ظاهر بودر که
بیوردیغی دیبهایده اوله زیرا نظر یانده سؤال ضرر ویردر اکرچه که نظر یانه حمل ایدوب ترك
عجله یه وتأخیرك اولو بتنه حکم ایلمکده قابلدر تتکیم حضرت داود ایله لقمان قصه سنده مشهوردر
* قطعه * چو لقمان دید کاندر دست داود * همی آهن بمعجز موم کردد * همی تقدیر ده کردد
فعلنه مقیددر (همی کردد دیمکدر اولور معناسنه (بمعجز باحرف مصاحبت (وتا ضرورت وزن
ایچون حذف اولنمشدر (مومدن مراد بال مومیدر (محصول بیت) چونکه لقمان کوردی که
حضرت داودك الندده دمور قوت معجزه ایله موم اولور یعنی بال مومی بومشار والیله التسز زره اوردر
* نپرسیدش چه می سازی که دانست * که بی پرسیدنش معلوم کردد * پرسیدش ضمیرمستتر لقمانه
راجعدر (وبازر داوده (که دانست مرهون (که حرف تعلیل (ودانستك فاعلی تحتنده لقمانه
راجع ضمیر (که حرف بیان (بی پرسیدنش ضمیر لقمانه راجعدر (محصول بیت) لقمان داوددن
بو حالی کورنجه اکا صورمدیکه نه ایشلرسین زیرا بیلدیکه صورمقسزین اکا معلوم اولیسردر
بوسوزك اصلی بودر که قاضی تفسیرنده بیورر شول یرده که خدا بیورر (ولقد آتینا لقمان الحکمة)
بیورمشکه لقمانك جملهٔ حکمتندندر که حضرت داوده برای مصاحب اولدی واول طورمیوب
زره طوقوردی ولقمان هیچ سؤال ایلمز دیکه بو یاپدیغك ندر پس تمام یاپد قدن صکره حضرت
داود کیدی ودیدی نه خوشجه صاواش کوملکیدر پس لقمان دیدی الصمت حکم وقلیل فاعله یعنی
سکوت حکمتدر حال بوکه فاعلی ازدر وبعضیلر دیدیلر که بریل مقداری یانه کلوب کیدردی بو حالی
بیلمك ایچون اما سؤال ایلمزدی اوله که سؤالسز بیلم دیو وبعضیلر دیدیلر که بومذکور قصه شول
یرده در که سکوتدن ضرر مترتب اولمیه والا سؤال لازمدر * ادب * از لوازم صحبت یکی آنست که خانه
بپردازی یا با خانه خدای درسازی * لوازم لازمك جمعیدر صحبته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (صحبت مصاحبت معناسنه در (که حرف بیان (خانه پردازینك مقدم مفعولیدر
(باحرف تأکید (پردازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر پردازیدندن بوشالتمق معناسنه (پرداختندن
دیبن خطا سویلمش (پرداختن وپردازیدن مشترکدر بوشالتمق ایله بر نسنه یی دوزمك و یاپمق وتمام

رد ابن سید علی وسروری

ایلمك بینده (یاحرف تردید یاپرینه حرف تعلیل یعنی تایازان اصلا معنایه وصولی بوغیمش یابو یله کتابلره رد سروری
شرح یازمق نه زحمت ایدی (با حرف مصاحبت (خانه خدای صاحب خانه دیمکدر ترکیب
مزجیدر اصلنده خدای خانه ایدی اضافتله بو یله ترکیبلرده خدا صاحب معناسنه دررده خدا
وکدخدا کیبیدر (سازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر سازیدندن موافقت ومطابقت ایلیه سین
دیمکدر زیرا بو مصدر مشتقاتیله درحرفیله مستعمل اولنجه بو معنای افاده ایدر فاخفظ (ساختندن ردابن سید علی وسروری
مشتقدر دینلر غلط سویلمشلردر که عادتلریدر (محصول ترکیب) خلقله اسلوب مصاحبتك واختلاطك
لوازمندن بریسی اولدر که اولدیغك اول اویسه انی تخلیه ایلیه سین یعنی بوشالداسین
کایندر اودن چیقماقدن (زیرا اودن چیقماینجه او بوشالماز (یاخود صاحب خانه ایله امزاج ایدوب
اکا موافقت ایلیه سین حاصلی ال اونده اولدیغك تقدیرجه اواسی ایله موافقت وملاطفت اوزره
اولمق کرکسین (ویا اوندن چیقمق کرکسین که اراکزده برودت وکدورت واقع اولمیه (پردازی بی
تمام اولمق معناسنه اخذایدن ناتمام ایمش (بونده پردازیدندن مراد اغیاردن خالی قلمقدر دیین
ترکیبی راست معنادن خالی قلمشدر (خانه پردازینك معناسنی کیسه نك خانه سنده اولماسین دیین ردابن سید علی رد سروری رد شمعی
یاوه سویلمش * قطعه * حکایت برمزاج مستمع کوی * اکردانی که دارد با تو میلی * حکایت
کویك مفعول صریحی (وبرمزاج غیرصریحی (مستمع اضافت لامیه در (دارد فعل مضارع
مفرد غائب فاعلی تحتنده مستمعه راجع ضمیردر (باتو باحرف صله (میلی یاحرف تنکیر (میل داردك رد سروری وشمعی
مفعول صریحی (وباتو غیر صریحی (میلی یاسی حرف وحدت طوتی لذت کلامدن آکاه
دکل ایمش (محصول بیت) حکایتی مستمعك مزاجنجه سویله اکر بلورسك که سکا میلی وار
وسوزیك رغبتی زیرا بو تقدیرجه کلامك اصغا ایدر وسوزك ضایع اولماز * هرآن عاقل که بامجنون
نشیند * نکوید جز حدیث روی لیلی * که حرف رابط صفت (بامجنون باحرف مصاحبت (نشیند
فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده عاقله راجع ضمیردر (نکوید مشترکدر فعل مضارع ایله
امر غائب بینده سویلمز ویاسویلسون (جز غیر معناسنه در (حدیث روی لیلی لامیه لردر (هرآن عاقل
مبتدا (ونکوید خبری (ومابعدی مفعول قول (نکویدی مضارعه تخصیص ایدنلر بلامخصص رد سروری وشمعی
ایلمشلر (محصول بیت) هراول عاقل که مجنونله اوتوره یعنی مصاحبت ایلیه سویلمز ویاسویلسون
لیلینك رویی قصه سندن غیری نسنه (یعنی مصاحبتی حدیث روی لیلی اولسون حاصلی سوزی همان
لیلی جانبندن اولسون زیرا مجنونك مقصودی اکا منحصردر * مطایبه * هرکه بابدان نشیند
اکرچه طبیعت ایشان نکیرد بطریق ایشان متهم کردد چنانکه اکر شخصی بخرابات رود بنماز
کزاردن منسوب شود بخمر خوردن * بعض نسخه ده اکرچه یرینه (اکر نیز واقعدر (وبطریق
یرینه (بفعل واقعدر ایشانه اضافت لامیه در متهم افتعال بابندن اسم مفعولدر (شخصی یاحرف وحدت (اوطورور) نسخه مستعمله در المطابع
(بخرابات باحرف صله (روده متعلق (بنمازده بو یله در (کزاردن ادا ایلمك دیمکدر (بخمر خوردن
شرده متعلقدر (محصول ترکیب) هرکیمکه یراملرله اوتورر یعنی مصاحبت واختلاط ایدر اکرچه
انلرك طبیعتلرین طوتمزسه یعنی انلرك خویله خویلنمزسه ده لیکن انلرك طریقیله متهم اولور
حاصلی انلرك فعلنی اکا اسناد ایدرلر (شویله که برکیمسه اکر میخانه یه نماز قلمغه کیدر ویا کیدرسه
انده وارمق سببیله شراب ایچمکله منسوب اولور * مثنوی * رقم برخود بنادانی کشیدی * که نادان را
بصحبت برکزیدی * (رقم رانك وقافك فتحه لریله خط معناسنه اسمدر (بر حرف صله (بنادانی
باحرف صله وباحرف مصاحبت (ویاحرف مصدر کندی نادانلغکه ویاکند که نادانلغله (کشیدی
چکدك (یعنی نادانلغکه اقرار واعتراف ایلدك دیمکدر (که حرف تعلیل (نادان را (رادات مفعول
(بصحبت باحرف صله (تقدیری بصحبت خود در (بر حرف تأکید (کزیدی فعل ماضی

مفرد مخاطب اختیار ایلدك دیمکدر (نادان مفعول صریحی وبصحبت غیرصریحی (محصول بیت)
کندی نادانلغکه رقم چکدك یعنی جهلکه اعتراف واقرار ایلدك زیرا نادانی مصاحبتکه
اختیار ایلدك یعنی جاهلله صحبت ایلمك کشینك جهلنه دلیلدر * طلب کردم زدانایی یکی پند *
مرا کفتا که با نادان مپیوند * (محصول بیت) خلقله اختلاط ومصاحبت ایچون بر عالمدن
برنصیحت طلب ایلدم بکا دیدی که جاهلله مختلط ومصاحب اولمه بیت آتی مقام تعلیلده واقعدر
* که کردانای عصری خر بباشی * وکرنادانی ابله تر بباشی * دانای عصر لامیه (ویاضمیر خطاب
(باحرف تأکید (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اولورسین دیمکدر (ابلهتر ابلهرك دیمکدر
(محصول بیت) زیرا دانای عصر ایسك نادانله مصاحبت سببیله خر اولورسین واکر نادان ایسك
ابلهرك اولورسین زیرا صحبت مؤثردر بونده دورت یرده یاضمیر خطاب واقعدر * عبرت *
حلم شتر چنان که معلومست اکر طفلی مهارش کیرد وصد فرسنك ببرد کردن از متابعت
او نپیچید اما اکر دره هولناك پیش آید که موجب هلاك باشد وطفل بنادانی آنجا خواهد
رفتن زمام از کفش در کسلاند ودیکر مطاوعت نکند که هنکام درشتی ملاطفت مذمومست
وکفته آند که دشمن بملاطفت دوست نکردد بلکه طمع زیاده کند * حلم شتر لامیه
(طفلی یاحرف وحدت (مهار میمك فتحیله یولار دیمکدر (وشین شتره راجعدر (فرسنك
فارسی (وفرسخ عربیدر فارك فتحه لریله برمیل مقداری یره دیرلر بعضیلر (وبعضیلر ثلث فرسنك
برمیلدر دیدیلر (وبعضیلر درت بیك ادم ودرت یوز ادم (وبعضیلر اوچ فرسنك دیمشلر (دره لفظ
مشترکدر بجمله ترك بینده (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (هولناك صفت دره دره دلقور فتح
معناسنه (که حرف رابط صفت (موجب هلاك اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (واوحرف
حال (زمام در کسلاندك مفعول صریحی (واز کفش غیرصریحی (وشین طفله راجعدر (در حرف
تأکید (کسلاند کاف عجمك ضمی وکسر یله لغتدر (کسلانیدن دن (کسلاندندن دیین خطا رد سروری
ایلمش (که حرف تعلیل (هنکام درشتی لامیه هنکام وقت معناسنه درا درشتی یاحرف مصدر خشونت
دیمکدر (ملاطفت ملایمت دیمکدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ دوه نك حلمنی بیان ایدوب
بیوزر دوه نك حلمی شویله که معلومدر اکر بر طفل یولارینی طوتسه ویوز فرسخ یر ایلتسه بوینونی
انك متابعتندن دوندرمز اما اکر او کنه برقورقنج دره کلسه که سبب هلاك اولسه وطفل نادانلغله
انده وارمق دیلسه یولاری الندن چکوب اوزر ودخی مطاوعت ایلمز زیرا خشونت وقتنده
ملایمت مذمومدر ودیمشلردر که دشمن ملایمت سببیله دوست اولماز بلکه طمعی زیاده ایدر
* قطعه * کسی که لطف کند با تو خاك پایش باش * وکر خلاف کند درد وچشمش
اکن خاك * اکن الف ممدود ایله وکاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر (اکندندن برنسنه یی
برنسنه یه طقمق وطولدرمق معناسنه (اکندندن دینلر خطا ایلمشلر (خاك مفعول صریحی رد شراح جمیعا
(ودرچشم غیرصریحی وایکی شین کسی یه راجعدر (محصول بیت) برکیمسه که سکا لطف
ایلیه انك خاکپایی اول واکر سکا خلاف ایدرسه ایکی کوزینه طپراق طولدر حاصلی سکا مخالف اولانه
سن زیاده مخالف اول کوزینه طپراق طولدرمقدن مراد اکا عداوت وبغض کوزیله بقمقدر
حاصلی طپراق کوزینه دی * سخن بلطف وکرم بادرشت خوی مکوی * که زنك خورده نکردد
بنرم سوهان پاك * باحرف صله (درشت خو وصف ترکیبیدر ایری خویلی معناسنه ملایم خویلینك
نقیضی یعنی غلیظ (مکوی فعل نهی سویلمه دیمکدر (که حرف تعلیل (زنك خورده وصف ترکیبیدر
پاس یمش دیمکدر (باحرف مصاحبت (نرم سوهان صفتك موصوفنه اضافتی قبیلندندر
زیرا نرم یومشق دیمکدر که عرب (ناعم دیر صفت مشبهه در (وسوهان سینك ضمیله اکه یه دیرلر

اصلی سوهان نرم در یومشق اکه دیمکدر (نکرددك اسمی تحتنده (ژنك خورده یه راجع ضمیردر
وخبری پاکدر (ونرم سوهان مفعول صریحی (محصول بیت) درشت خو یلی یه وغلیظ طبیعتلی یه
سوزی لطف وکرمله سویله یعنی اکا سوزده ملایمت کوسترمه ز براپاس یمش دمور یومشق اکه ایله
پاك اولماز مصراع ثانی مقـام تعلیلده واقعدر *ادب *هر کـه درمیان سخن دیکران افتد
تامایهٔ فضلش بدانندپایهٔ جهلش بشناسند * (محصول ترکیب) هر کیمکه غیریلرك سوزی اراسنه
دوشه یعنی سوزی اراسنـه کیره تا کیم فضلینك مقدارینی بیله لر دیو جهلینك مرتبـه سنی اکلرلر
بو اسلوب خلقك مصاحبتده چوق واقع اولور اما کثرناس بونك قباحتنی اکلامزلر *قطعه*
ندهد مرد هوشمند جواب* مکرانکه کزوسؤال کنند * مکر ادات استثنا (ان که اوا وقت دیمکدر
(کزو اصلنده (که از وایدی حذف وایصال واقع اولمشدر (محصول بیت) اوصلی اولان کیمسنه
جواب ویرمز مکر اول وقت که اندن سؤال ایلیه لر یعنی عاقل کشیدن برنسنه یی صورمایجه جوابه
متصدی اولماز سکوت ایدر* کرچه برحق بود مزاج سخن * حمل دعویش برمحال کنند * مزاج
سخن لامیه در اصل سخن دیمکدر (تقدیری مزاج سخنش در شین ضرورت وزن ایچون حذف
اولندی (حمل دعویش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دعویده واو مکسور و یا ساکن اوقنور (وشین
مرد هوشمنده راجعدر بو بیت سابقه مقام تعلیلنده واقعدر (محصول بیت) مردهوشمندانو یچون
مسؤل اولمایجه جواب ویرمز براسوزینك اصلی حق اوزره اولوب انده هیچ کذب وشبهه اولمازسه ده
سوزینی کذب ومحاله حمل ایدوب اینانمزلر پس سؤال اولنمایجه جوابه مبـادرت ایلمز* ادب*
ریشی درون جامه داشتم حضرت شیخ رحمه الله هرروز پرسیدی که ریشت چونست ونپرسیدی
که کجاست دانستم که ازآن احترازمی کند که دکرهر عضوی روانباشد وخردمندان کفته اند
هر که سخن نسنجـد ازجوابش برنجد * ریش یاره (و یا حرف وحدت (درون جامه لامیـه
قفتان ایچنده (یعنی ستری لازم اولان یرمده برجبانم وارایدی (پرسیدی یا حرف حکایه صوررردی
دیمکدر (که حرف بیـان (ریشت تا ضمیر خطاب بعض نسخده دملت واقعدر ریشت پرینه
دالك ضمی ومیمك ولامك فتحیله چبـان دیمکدر (نسنجد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طارتماز
یعنی میزان عقله اورماز (سخن مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) قفتانم ایچنده یعنی ستری
لازم اولان یرمده یارهم وارایدی یعنی چبانم حضرت شیخ شهاب الدین سهروردی هرکون
صوررردیکه یارهك و یاچبانك نیجهدر اما صورمزدیکه نه یرده در بیلدمکه اندن احتراز ایدر که
برعضوی اکمق جائزدکلدر زیرا جائزدرکه ذکری قبیح اولان عضوده اوله وعقلا دیمشـلردر
هرکیم کهسویلدیکی سوزی میزان عقله ومعیار فکرله وزن ایلمز اول سوزك جوابندن زحمت
چکر یعنی بی حضور اولور زیرا سویلدیکی سوزینـه کوره جواب ایشیدر* قطعه * تانیك
ندانی که سخن عین صوابست * باید که بکفتن دهن ازهم نکشـایی * تا حرف توقیت (بکفتن
باحرف صله (ازهم بری برندن یعنی یومقدن (نکشایی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (محصول بیت)
مادامکه ایو بیلمیـه سین که سوز عین صوابدر یعنی کرچکدن صواب اولدیغنی بیلمیجه کرکدر که
سویلمکه اغزیکی یومقدن اچیه سین حاصلی اغزیکی یوموق طوتوب عین صواب اولمیان
سوزی سویلیه سین که صوکی ندامتـدر* کر راست سخن کوبی ودربند بمانی * به زان که
دروغت دهد ازبند رهایی * کر راست سخن کوبی تقـدیری کرسخن راست کـوبی در
ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلندی (دربند یعنی درحبس (بمانی فعل مضارع مفرد
مخاطبدر مانیدندن قالورسك و یاقاله سین دیمکدر (دروغت تا خطاب معنـاده دهده مقیددر
دهدت تقدیرنده (رهایی یا ثانی حرف مصدردر قورتلق دیمکدر خلاص معناسنه (محصول بیت)

اکر

اکرسوزی کرچك سویلرسك وزندانده قالورسك یعنی طوغری سویلدیکك ایچون حبسده
قالورسك اندن یکدر که یلان سکا حبسدن خلاص ویره حضرت شیخـك بو سوزی کشینك
کندی ذاتنه راجع احوالده در اما غبـاره نسبت دروغ مصلحت آمیزی راست فتنه انکیزدن
اولی طوتمشدر پس بین الکلامین تناقض لازم کلمز تأمل تدر * تنبیه * دروغ کفتن بضربت
لازب ماند که اکر نیز جراحت درست شود نشـان بماند چون برادران یوسف علیه الصلوة
والسلام که بدروغ موسوم شدند برراست کفتن ایشان نیز اعتماد نماند قال الله تعالی (بل سولت
لکم انفسکم امرا فصبر جمیل *دروغ کفتنك مقولیدر وکفتن مبتدا وماند خبری (و بضربت لازب
خبره متعلقدر واضافت بیانیهدر (لزوب لصوق وثبوت معنـاسنهدر یعنی یاپشمق وثابت اولمق
(ماندفعل مضـارع مفرد غائبدر مانیدندن بکرز دیمکدر مانستندن دینلر خطا ایلمشلر (که حرف
بیان (نیز حرف عطفده معناسنی افاده ایدر مثلا اکر جراحت درستده اولورسه دیمکدر (نشـان
مبتدا (و بماند خبری وجملهٔ اسمیه جواب شرطدر (ماند فعل مضارع مفرد غائب قالور دیمکدر
مانیدندن ماندندن دینلر حبط عشوی ایلمشـلر (چون ادات تشبیه (برادران یوسف علیه الصلوة
والسلام لامیه (که حرف بیان (و یا حرف رابط صفت (موسوم مبتدا (وشدند خبری (و بدروغ
موسومه متعـلقدر نشانلنمش وعلامتلنمش دیمکدر جملهٔ اسمیه صفت برادراندر (بر حرف صله
(راست کفتنك مقولی وایشانه اضافتی مصدرك فاعلندر (اعتمـاد مبتدا (نماند فعل نفی ماضی
مفرد غائب قالمدی دیمکدر خبر مبتـدادر (برراست کفتن اعتماده متعلق (بوقصه نك اصلی
بودر کیم یوسفك قرداشلری یوسفی باباسندن نیجهدر لو حیله ایله آلوب قویی یه براقدیلر وکوملکنه
برمقـدار قان بولاشدردیلر واخشام بابالرینه اغلیو اغلیو کلدیلر که یوسفی قورت یدی دیو
حضرت یعقوب قوت معجزه ایله قوردلری جمع ایدوب یوسفمی قنغیکز یدی دیو سؤال ایدیجـك
جمیعی یمین ایلدیلر که بزدن بو خطا صادر اولمدی دیو پس یعقوب علیه الصلوة والسلام بیلدیکه
بوخصوصده اوغللری کاذبلردر برغیری حال اولمشـدر ایمدی مصردن کلوب اوغلك سرقه
ایلدی ومصر پادشاهی بو جرم ایچون انی الیقودی دیجك یعقوب اینانمدی ودیدی (بل سولت
لکم انفسـکم الآیة (محصول ترکیب) یلان سویلمك ثابت یره یه و یاره یه بکزر که جراحت
اوکلورسهده نشـانی قالور یوسفك قرداشلری کبی که یلانله نشانلنوب معلوم اولدیلر
کرچك سویلدکلرینده اعتمـاد قالمدی زیرا مصردن کتوردکلری خبر کندیلرك علمنه
نسبت صحیح ایدی زیرا یوسفك ایلدیکی حیله یی بیلمزلردی لیکن چونکه یوسف خصوصنده
کذب ایلمشلرایدی بابالری بوخبرلرینـه اعتماد ایلمدی ودیدی خبر ویردیککز کبی دکلدر اصل قصه
بلکه بونده سزك برحیله کز وصنعکز واردر اندن صکره دیدی فصبر جمیل تقـدیری فامری
صبر جمیلدر یعنی مبتدای محذوفه خبر اوله و یاخود تقدیری فصبر جمیل اجمل یعنی صبر مبتدای
موصوف واجمل خبری اوله * قطعه * کسی را که عادت بود راستی * خطا کر کند در
کزارند ازو * کسی یا حرف وحدت (ورا حرف تخصیص (که حرف بیـان (راستی یا حرف
مصدر طوغریلق وکرچکلك دیمکدر (درکزارند فعل مضـارع جمع غائب ترك ایدرلر دیمکدر
یعنی مؤاخذه ایلمزلر (ازو اصلنده ازاوایدی حذف وایصال ایلدیلر ضمیر کسی یه راجعـدر
(محصول بیت) برکیمسه نك که عادتی وخویی کرچکلك وطوغریلق اوله اکر خطا ایدرسه اندن
چکرلر یعنی خطاسنه اعتبار ایلیوب اعراض عین ایدرلر حاصلی خطاسنی صواب عد ایدرلر *وکر
نامور شد بنا راستی * دکر راست باور ندارند ازو * نامور نام اسمدر (و ور واوك فتحیله ادات
نسبت آدلی دیمکدر یعنی مشهور (باحرف مصاحبت (ونا ادات توصیف نفی (و یاحرف مصدر

ردشراح جمیعا

رد شراح جمیعا
مانستن مانیدندن بکزمك
و ماندك مانیدندن قالمق
وقومق معناسندر *

(ناراستی نقیض راستدر مراد بلانجیلقدر (راست ندارند ك مفعول اولی (و باور ثانیسی
باور واوك فتحیله اینانمقدر تصدیق معناسنه (محصول بیت) واکر برکیمسه نار استلغله نامدار
ومشهور اولدیسه دخی کرچکی وطوغری یی اندن اینانمزلر یعنی بلانجیلغله شهرت
بولدقدن صکره کیمسه اندن کرچکی وطوغری یی تصدیق ایلمز * قطعه * دروغی نکیرند
صاحب دلان * بر آن کس که پیوسته کفتست راست * دروغی یا حرف تنکیر (حرف وحدت — ردسروری وشمعی
دینلر خطا سویلمشلر (نکیرندك مقدم مفعولیدر یعنی صریحی (و بر آن کس غیر صریحی (پیوسته
دائم دیمکدر (محصول بیت) صاحب دللر یلان طوتمامشلر شول کیمسه نك اوزرینه که دائما کرچك
سویله یی کلشدر یعنی دائما کرچك وطوغری سویلینك کذبنی طوتمامشلر زیرا بونجلین کیمسه دن
کذب صادر اولماز مکر خطا ایله وخطایه اعتبار یوق * وکر مشتهر شد بناراستی * اکر راست
کوید توکویی خطاست * مشتهر اسم فاعلدر افتعال بابندن حضرت شیخ تفنن قصد
ایدوب سابقده نامور و بونده مشتهر بیوردی بر معنایه اولدقلریچون (توکویی خطاب عامدر
(محصول بیت) واکر برکیمسه نار آستلغله یعنی کذبله مشهور ونامدار اولورسه کرچکده سویلرسه
سن خطادر یعنی یلاندر دیرسین * مطایبه * اجل کائنات ازروی ظاهر آدمیست واذل موجودات
سك و باتفاق سك حق شناس به از آدمی ناسپاس * اجل لامك تشدیدیله اسم تفضیلدر
اعظم معناسنه (کائناته اضافتی لامیه در (ازروی ظاهر قیدی انکیچوندر که خدای تعالی (ولقد
کرمنا بنی آدم) بیورمشدر لیکن حقیقتده جائزدر که خدانك قتنده بنی آدمدن اکرم واشرف — ردشراح جمیعا
مخلوق اوله یانمزده واقع اولان متونده هب بوقید موجوددر اما شراح بوقید یرینه باتفاق
عبارتنی ایراد ایلمشلر وفیه نظر (اجل مبتدا وآدمیست خبری (اذل ده لامك تشدیدیله اسم تفضیلدر
حقارت وهوان معناسنه (موجوداته اضافتی لامیه در (واز روی ظاهر قیدی بنه مقدردر زیرا
جائزدر که حقیقتده سکدن احقر مخلوق اوله (اذل مبتدا وسك خبری (و باتفاق یعنی باتفاق
خردمندآن (خرد مندآن عبارتنی متن ظن ایدوب یازانلر زائد یازمشلر (سك حق شناس بیانیه حق — ردشراح جمیعا
شناس وصف ترکیبیدر حق بلیجی سك دیمکدر مبتدادر (و به خبری (آدمی ناسپاس بیانیه انسان
غیر شاکر دیمکدر کفور معناسنه یعنی کفران نعمت (محصول ترکیب) کائناتك اجل واعظمی ظاهر
بوزندن آدمیدر واذل واحقر موجودات کلبدر واتفاق عقلا ایله کلب حق شناس انسان ناسپاسدن
یکدر زیرا کلبی دوکسك وقوسك قپوکی قوبوب کتمز اما انسان ادنی بهانه ایله الوب یوریو ویرد
* قطعه * سکی را لقمهٔ هرکز فراموش * نکرد دکر زنی صد نوبتش سنك * سکی
یا حرف وحدت (ورا حرف تخصیص برسکك دیمکدر (لقمهٔ یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر — ردشمعی
(وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش (فراموش مرهوندر نکردد
تقدیری فراموشش نکردد ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (زنی فعل
مضارع مفرد مخاطب اورسك دیمکدر (نوبتش ضمیری سکه راجعدر زنینك سك مفعول
بهی وصد نوبت مفعول فیهی (محصول بیت) برسکك ویاسکك برلقمه فراموشی اولماز
یعنی ویردکك لقمه یی اونتماز اکر یوز کره اکه طاش اورسك (یعنی یوز کره طاشله واغاجله
اوروب قوسك قپوك قیوب کتمز (نکردد عبارتی عنده عبارتیله قید ایدنلر زائد ایلمشلر (برکلبه — ردابن سیدعلی وسروری
برلقمه هرکز فراموش اولماز دیین راحرف تخصیص اولدیغن بلمزایمش که ترزیق سویلمش
* وکر عمری نوازی سفلهٔ را * بکمتر چیزی آید باتو در جنك * عمری یا حرف وحدت برزمان
دیمکدر (نوازی فعل مضارع مفرد مخاطب نوازیدندن اوخشیه سین یعنی رعایت ایلیه سین
(نواختن دن دیین خطا ایلمش (سفلهٔ یا حرف وحدتدر (همزه یی حرف وحدتدر دیین — ردسروری

اسکی خطاسی اوزره مصر اولمش (ورا ادات مفعول برسفله یی دیمکدر (نوازینك مفعول بهی در
(وعمر مفعول فیهی (بکمتر با حرف سبب (کمتر بونده آزرق یعنی جزؤی معناسنه در (چیزی
یا حرف وحدت (اکثر متونده یا بوقدر (باتو با حرف مصاحبت (در حرف صله در با معناسنه
(محصول بیت) اما اکر برزمان برالچغی رعایت ایدوب اوخشیه سین آزرق نسنه سببیله (یعنی
جزؤی بهانه ایله سنکله جنکه کلور حاصلی ازاجق بهانه ایله سنکله چکشور وصواشر یعنی
ایلدیککك ایلکی رعایت ایلمز * لطیفه * ازنفس پرور هنروری نیاید وبی هنر سروری را نشاید *
نفس پرور وصف ترکیبی در تن پرور کبی پروریدندن (هنرور هنرلی دیمکدر (زیرا ورا ادات
نسبتدر (و یا حرف مصدر (سرور باش اری (یعنی رئیس القوم ویا حرف مصدر ورا
حرف صله (محصول ترکیب) نفس پروردن نفسنی بسلمکله مقید اولان کیمسه دن هنرلیلك
کلمز (یعنی اهل هنر اولماز (وهنرسز کیمسه سرورلکه ورئیس قوم اولمغه لایق اولماز
* مثنوی * مکن رحم بر کاو بسیار خوار * که بسیار خسبست بسیار خوار * کاو بسیار خوار
بیانیه در چوق ییجی صغر بسیار خوار وصف ترکیبی در (خوار یدندن (الف اصلیه ایله
لیکن الفك حذفیله استعمالی زیاده اولدیغیچون چوق کیمسه الفی حرف زائد ظن ایدر (خوردن
(وخوریدن (وخواریدن بر معنایه مصدرلردر (بعض نسخه ده (خوار یرینه بارکلور چوق یوکلی
(یعنی چوق یوك چکیجی بویله اولنجه قافیه مکرر اولماز (بونده خواری حقیر معناسنه اخذ ایدن — ردشمعی
بسیار خوار ایمش (که حرف تعلیل (بسیار خسب وصف ترکیبی در (خسبیدندن چوق
اویویجی دیمکدر (بعض نسخه ده (بسیار خواب واقعدر بنه بومعنایه (بسیار خوارده
وصف ترکیبی در سابق کبی ومؤخر مبتدا (وبسیار خسب مقدم خبر (پس بسیار خواری
بسیار خسبه عطف ایدنلر مقصود بیته واصل دکللرایمش (وخواری خوردندن اخذ ایدن — ردشراح جمیعا
خطا ایلمش * (محصول بیت) مرحمت ایله چوق ییك یین کاوه بونده کاودن مراد مرد — ردشمعی
اکولدر (یعنی چوق ییك ییجی شخص در تشبیه طریقیله حقیقت کاودکلدر فندر یعنی
تن پرور اولان اکول کیمسه یه رحم ایلمه یعنی انسان منزلنه تنزیل ایدوب آنی اسرکه زیرا
چوق ییجی و چوق یاتیجی وچوق اویویجیدر مصراع اولده بسیار خوار کاوه صفت واقع
اولمش وثانیده مبتدا پس قافیه یه بوقدر تغایر کفایت ایدر تأمل تدر * چو کاو ارهمی
بایدت فربهی * چو خرتن بجور کسان در دهی * چو ادات تشبیه (همی ادات مضارعتدر
(باید فعل مضارع مفرد غائب (وتا ضمیر منصوب متصل مفعولی (وفربهی یاء مصدریه ایله
فاعلی (فربه فانك فتحی وراءنك سکونی وبانك کسری وهاء اصلیه ایله سمز معناسنه در (چو بنه
ادات تشبیه (تندن مراد کندی وجودیدر (با حرف صله (جور کسان لامیه (در حرف
تأکید (دهی دالك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعل مضارع مفرد مخاطبدر ویرسین
دیمکدر تن دهینك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) کاو کبی اکر سکا سمزلك کرکسه یعنی
کندیکی سمرتمك استرسك خر کبی تنکی کیمسه لر جورینه ویرسین حاصلی کندیکی سمرتمك
استرسك خر کبی وجودیکی الك جور وجفاسنه تسلیم ایلمك کرکسین کاو وخر ایلدیکی کبی
(فربهی بایدك مفعولیدر دینلر مفعولله فاعلی فرق ایدر دکللرایمش * تربیت * در انجیل — رد ابن سیدعلی وسروری
آمده است که ای فرزند آدم اکر توانکری دهمت ازمن مشتغل شوی واکر درویش کنمت
تنکدل نشینی پس حلاوت ذکر من کجا یابی وبعبادت من کی شتابی (محصول ترکیب)
انجیلده کلمشدر که ای آدم اوغلی اکر سکا غنا ویررسم بندن اموردنیویه یه مشغول اولورسین
واکر سنی فقیر ومحتاج ایدرسم تنکدل وغمناك اوطوررسین (پس بنم ذکرم لذتنی قنده بولورسین

ونم عبادتمه فخر ایدرسین (یعنی بنی قنده ذکر ایدرسین ونم قوللوغمی فخـن ایدرسین
قطعه که اندر نعمتی مغرور وغافل * که اندرتنکدستی خسته وریش * که کاهدن مخففدر
نعمتی یاضمیر خطاب معناده مغرور وغافله مصروفدر (اندر ادات ظرف (تنکدست وصف
ترکیبی درالی طار یعنی فقیر کیمسه (ویاحرف مصدر (وخسته وریشه بریای ضمیر تقدیراولنور
(محصول بیت) کاه نعمت وغناده مغرور وغافـل سین (یعنی دنیا نعمتنه مشغول اولمغله حقدن
زاهل وغافل سین وکاه ال طارلغنده خسته ومجروح سین (یعنی افلاس وفقردن دل ریش
ومجروح خاطرسین * چودر سرا وضرا حالت اینست * ندانم کی بحق پردازی ازخویش *
(سرا بونده سرور وحبور معناسـنه‌در (ضرا غم وغصه معنـاسنه (پردازی فعل مضارع
مفرد مخاطب در (پرداز یدندن پرداختن دن دیمک سهو ایش مشغول اولور سین معناسـنه
ردسروری
(ازخویش کند کدن (محصول بیت) چونکه حالت سروروده وغمـده حالك بودر بیلمزم
کند کدن خدایه نوقت مشغـول اولور سین * عبرت * ارادت بیچون یکی را ازتخت شاهی
فرود آرد ودیکری رادر شکم ماهی نکهدارد * ارادت بیچـون لامیه بیچون بی کیف دیمکدر
ردشمعی
(تخت شاهی بیانیه‌در (زیرا یاحرف نسبتدر حرف مصدر دینلر غلط سویلمش (فرودارد بونده
ایندرر معناسنه‌در (دیکری یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (شکم ماهی لامیه ماهی بالقدر
بالغك قرننده دیمکدر نکهدارد حفظ ایدر دیمکدر (محصول ترکیب) خـدانك ارادتی بریسنی
تخت سلطنتدن ایندرر (یعنی پادشاهلغی فراغت ایدوب درویش اولور (ابراهیم ادهم
(ویحیی بن معاذ که شیخ محی الدین عربینك دایسیدر بونلرکبی یه اشارتدر (زیرا جائزدر که
ادیان سابقه‌ده دخی نیجه بونلرکبی پادشاهلر تختلرین براقش اولهلر وبرغیریسنی بالق قرننده (یعنی
قورساغنده حفظ ایدر یعنی اولدرمزدیری طوتر یونس پیغمبرعلیه السلام کبی *بیت* وقتست خوش
آن را که بود ذکر تو مونس * ورخود بود اندر شکم حوت چو یونس * وقتست بعض نسخه‌ده
وقتیست واقعدر یای وحدتله خوش وقتك صفتیدر (آن را (راحرف تخصیص انکس را تقدیرنده‌در
(که حرف رابط صفت (ذکر تو مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مونس اسم فاعلدر افعال بابندن
ورواکردن مخففدر (خود ادات تأکید (شکم حوت لامیه حوت عربجه بالـق دیمکدر یونس
بونده نونك کسریله در قافیه رعایتیچون (محصول بیت) اول کسك وقتی خوشدر که سنك
ذکرك اکا مونس اوله یعنی دائما سنی ذکر ایدنك وقتی وحالی خوشدر کرکسـه بالق قورساغنده
اوله یونس علیـه السلام کبی زیرا حضرت یونس علیه السلام بالـق قرننده ذکر خدایی
هیچ ترك ایلمامشدر *حکمت* اکرتیغ قهر برکشدنبی وولی سردرکشد واکرغمزۀ لطف بجنباند
بدان را بنیکان دررساند * سردرکشد باشنی کرو چکر یعنی خوف ایدوب سکر ونطقه قادر
اولماز (غمزۀ لطف بیانیه یعنی لطف محض (بجنباند فعل مضارع مفرد غائب دپره‌ده دیمکدر
بدان بدك جمعیدر یرامزلر دیمکدر یعنی اشقیا (ورا ادات مفعول (باحرف صله نیکان ایلر یعنی
سعدا (درحرف تأکید (رساند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی خدادر (محصول ترکیب) اکر
خدا قهر قلیجنی چکرسه یعنی اظهار جلال ایدرسه نبی وولی باشین کندویه چکوب سکر قورقوسندن
واکرلطف غمزه‌سین دپره‌درسه یعنی لطف اظهـار ایدرسه شقیلری سعیدلره ایرشدرر یعنی
شقیلری سعیدلر مقامنه ایصال ایدر * قطعه * کر بمحشر خطاب قهر کند * انبیا راچه جای
معذرتست * خطاب قهر لامیه جای معذرت ده یو یله‌درمعذرت مغفرت وزنی اوزره مصدر در
(محصول بیت) اکر خدای تعالی محشرده قهرایله خطاب ایدوب اظهار غضب ایدرسه
انبیانك ویاانبیایه نه عذر یریدر یعنی انبیا یه عذره مجال اولماز (ویاانبیانك اعتذاره مجالی اولماز

*پرده ازروی لطف کوبردار * کاشقیارا امید مغفرتست * روی لطف لامیه درمجـازا
(کوبونك کبی برلرده تأکید فاده ایدر انجق اکرچه نوعا کلامه معنی ویرمکده قابلدر (بردار فعل
امر مفرد مخـاطب قالدر دیمکدر (که حرف تعلیل (اشقیا شقینك جمعیدر (ورا ادات تخصیص
(امید مغفرت مصدرك مصدره اضافتیدر (محصول بیت) خدایه خطاب ایدوب مناجات ایدر
(یارب لطف یوزندن پرده‌یی قالدر یعنی رفع حجاب ایدوب اظهار لطف ایله زیرا شقیانك امیدی مغفرتی
وار یعنی مغفرت وعفو رجا ایدر حاصلی کناهکارلر غفران رجا ایدرلر ایمدی اظهـار لطف ایله
محروم قالمسونلر رحم ایت کدن * وعظ * هرکه بتأدیب دنی راه صواب نکرد بتعذیب عقبی
کرفتار آید قال الله تعالی (ولنذیقنهم من العذاب الادنی دون العـذاب الاکبر * هرکه اصلنده
هرکس که در نکه مکرر بیـان اولندی پس که اسمدر کیم معناسـنه هرکه معنـای شرطی
متضمندر (باحرف مصاحبت (تأدیب دنی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (راه صواب بیانیـه
ونکیردك مفعول صریحی (وبتأدیب غیرصریحی (باحرف مصاحبت (تعذیب عقبی مصدرك
فاعلنه اضافتیـدر (وآیدك مفعول غیرصریحی (وکرفتار صریحی وجملۀ فعلیه جواب شرط
(عذاب ادنادن غرض دنیا عذابیدر قتل واسیرلك وبونلردن غیری عذابلر اما مجاهد دیدیکه
عذاب قبردر (دون بونده قبل معناسنه‌در (عذاب اکبرعذاب آخرتدر (محصول ترکیب) هرکیمسه که
دنیا تأدیبیله صواب یولنی طوتمز یعنی راه صوابه کتمز آخرت تعذیبنه کرفتارکلور یعنی آخرت عذابن
چکرنتکه خدا بیورر البته بزانلره دنیا عذابن طاتدررز آخرت عذابندن اول یعنی هم دنیاده تعذیب
ردسروری وشمعی
ایدرز انلری وهم اخرنده آیت کریمه کفار حقنده‌در (دون لفظنی غیرعبارتیـله تفسیر ایدنلر لغته
مخالف ایلمشـلر * بیت * پندست خطاب مهتران آنکه بند * چون پنـد دهند ونشنوی
بند نهند * پندست مقدم خبر (خطاب مهتران لامیه ومؤخرمبتـدا (آنکه بند یعنی اندن صکره
قید وحبس دیمکدر (چون ادات تعلیـل (پند دهندك مقدم مفعولی (دهند فعل مضـارع جمع
غائب ویرلر دیمکدر (نشنوی فعـل نفی مستقبل مفرد مخاطب ایشتمید سین دیمکدر (بند نهندك
مقدم مفعولی (نهند فعل مضارع جمع غائب قورلر دیمکدر (محصول بیت) اولولرك خطـابی
نصیحتـدر اندن صکره بنددر یعنی حبس وقیددر چونکه نصیحت ویرهلر واشتمیه سین الیکه
واباغکه باغ قورلر حاصلی نصیحت پذیر اولمایانجه سنی حبس ایدرلر * عبرت * نیك بختـان
بحکایات وامثال پیشینیان پند کیرند پیش ازآن که پسینیان بواقعۀ ایشان مثل زنند * نیکبخت
وصف ترکیبیـدر ایو بختلی دیمکدر یعنی سعادتلی (الف ونون ادات جمعدر (امثال پیشینیـان
لامیه (پیشین یاحرف نسبت ونون حرف تأکیـد ویاء ثانی هاء رسمیدن بدلدر اصلی پیشینه‌در
والف ونون ادات جمعدر پسینیانده اعرابیده بویله‌در (باحرف مصاحبت (واقعۀ ایشان لامیه
مثل زنندك مقـدم مفعولیدر (محصول ترکیب) مسعود بخت اولنلر کندیلردن اوکدین کلنلرك
امثال وحکایاتیله نصیحت طوتارلر یعنی منتصح اولورلر اندن اول که کندیلردن صکره کلنلر
انلرك واقعه سیله مثل اوررلر حاصلی سعادتلیلر کندیلردن اول کلن ایلرك امثال وحکایاتیله پند
پذیر اولورلر کندیلردن صکره کلنلر کندیلرك احوال وواقعاتنی ضرب مثل ایلمزدن اول * قطعه *
زود مرغ سوی دانه فراز * چون دکرمرغ بیند اندربند * زود فعـل نفی مستقبل مفرد غائب
ومرغ فاعلی (سوی دانه لامیه جانب دانه دیمکدر (فراز سوبی تأکیـد ایدر فاده فتحه وکسره
جائزدر (چون ادات تعلیل (دکرمرغ غیرمرغ دیمکدر (بیندك مقدم مفعول صریحی (واندربند
غیرصریحی (محصول بیت) مرغ دانه جانبنـه وارماز یعنی دانه یه توجه ایلمز چون غـیر مرغی
ردسروری وشمعی
بنده کوره یعنی دوزاغه طوتلمش کوره (فراز بونده قرب ومقابله معنـاسنه‌در دینلر سهو ایلمشلر

* پند گیر از مصائب دگران * تا نگیرند دیگران ز تو پند * پند کیرك مقدم مفعولیدر (کیر فعل امر
مفرد مخاطبدر طوت معناسنه (مصائب مصیبتك جمعیدر (دیگرانه اضافت لامیه در (تا حرف
تعلیل ویا حرف دوام (نگیرند فعل نفی مستقبل جمع غائب طوتمیه لر (دیگران یا ایله در اصلی
اوزره (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر غیریلر مصیبتلرندن نصیحت طوت تا کیم
غیریلر سندن نصیحت طوتمیه لر یعنی خلق عالمه عبرت اولمزدن اول غیریلردن عبرت ال وانکله
متنصح اول * حکمت * آن را که گوش ارادت گران آفریده اند چون کند که بشنود وآنرا که
بکمند سعادت کشیده اند چون کند که نرود * آن را را حرف تخصیص (که حرف بیان
(گوش ارادت بیانیه (گران کاف عجمك کسریله اغر دیمکدر صممدن کنایه در (آفریده اند
ماضیدن قسم جمع غائب یاراتمشلردر دیمکدر (چون واو اصلیه ایله نیجه دیمکدر کیف معناسنه
(بشنود فعل مضارع مفرد غائب (وآنرا که واول کیمسه یی که دیمکدر (با حرف صله (کمند
سعادت بیانیه (کشیده اند ماضیدن قسم جمع غائب چکمشلردر دیمکدر (محصول ترکیب) اول
کیمسه نك که ارادتی قولاغی آغر یعنی صاغر یراتمشلردر یعنی حق سوز قبول ایلمکه ارادت قولاغی
آغر خلق ایلمشلر حاصلی کوکلی قولاغی ارادتدن خالی خلق ایلمشلردر نیجه ایلرکه ایشیده یعنی
نه چاره ایدر که کلام خدا ورسولی ایشیده بیله وقبول ایلیه واول کیمسه یی که سعادت کمندیله
چکمشلردر یعنی مسعود ونیکبخت خلق ایلمشلر نیجه ایدر که چکدکلری یره کتمیه یعنی بالضروری
چکدکلری یره کیدر حاصلی بر کیمسه یی که شقی خلق ایلمشلردر نه چاره ایدر که مسعود ونیکبخت
اوله بیله وبر کیمسه یی که مسعود ونیکبخت خلق ایلمشلر اوله نیجه شقی وبدبخت اوله بیلور نتکه الشقی
شقی فی بطن امه والسعید سعید فی بطن امه در * قطعه * شب تاریك دوستان خدای *
می بتابد چو روز رخشنده * شب تاریك دوستان خدای بیانیه ولامیه لردر (شبی بونده ظرف

رد ابن سید علی

زمان اعتبار ایدوب قراکلق کیجه ده دیین بیلزایمش (می ادات استمرار (وبا حرف تأکید
(تابد فعل مضارع مفرد غائب یلدرار دیمکدر (چو ادات تشبیه (روز رخشنده بیانیه رخشنده
اسم فاعل مفرد غائب اصلی درخشنده ایدی تخفیف ایدوب رخشنده دیدیلر (محصول بیت)
خدا دوستلرینك قراکلق کیجه سی روز رخشنده کبی یلدرار یعنی ضیا ویرر یعنی کیجه سی
وکوندزی برابردر نور وضیا ویرمده حاصلی کیجه سی کوندزی کبی نورانیدر * وین سعادت بزور
بازو نیست * تا نبخشد خدای بخشنده * وین سعادت اشارتدر (شب تاریك روز روشن کبی
رخشان اولمسنه (با حرف مصاحبت (زور باز ولامیه در (تا حرف توقیت (نبخشد فعل نفی
استقبال مفرد غائب (خدای بخشنده فاعلیدر اضافت بیانیه ایله (بخشنده اسم فاعلدر بخشیدندن
(محصول بیت) لیکن مذکور سعادت زور بازو وقوت پنجه ایله دکلدر ولا کثرت عبادت وطاعتله در
مادامکه محسن ومعطی خدای بغشلمیه حاصلی عطیه خدادر کسبی دکلدر * رباعی *
از تو بکه نالم که دگر داور نیست * وز دست تو هیچ دست بالاتر نیست * بونده رباعی برینه

رد ابن سید علی وسروری

قطعه یازانلر عجب تشخیص صاحبی ایمشلر (تونك ضمی اشباعله اوقومق کرکدر کیم وزنه خلل
کلیه (بکه با حرف صله وکه اسمدر کیم معناسنه (نالم فعل مضارع متکلم وحده در (که حرف
تعلیل (داور واوك فتحیله حاکم معناسنه در (دست تو لامیه (هیچ دست مبتدا (بالاتر نیست خبری
(وز دست تو خبره متعلق (دستی بالایه مضاف ایدن فن فارسیده عجب ماهر ایمش (محصول بیت)

رد شمعی

یارب سندن کیمه شکایت ایدوب ناله وزاری ایده یم که سندن غیری حاکم مطلق یوقدر وسنك
قدرتك الندن یوجرك برال یوقدر یعنی سنك قدرتك الی جمع اللردن اوستوندر زیرا قادر
مطلق سن سین نتکه بیورمش سین (ید الله فوق ایدیهم) * آن را که تو رهبری کنی کم نشود *

وآن را که

وآن را که تو کم کنی کسش رهبر نیست * (محصول بیت) یارب اول کیمسه یه که سن دلالت وهدایت
ایدرسین اول ضال وکم اولمز یعنی ضلالته دوشمز اما اول کیمسه یی که سن کم ایدرسین یعنی
اضلال ایدرسین هیچ کیمسه اکا هادی ورهبر اولماز العیاذ بالله تعالی * عبرت * گدای نیك
انجام به از پادشاه بدفرجام * گدای نیك انجام بیانیه (پادشاه بدفرجامده بویله در (نیك انجام
وبدفرجام وصف ترکیبیدر (انجام وفرجام عاقبت وصوك معناسنه در (محصول ترکیب) عاقبتی ایی
یعنی خیر گدا پادشاه بدفرجامدن یکدر یعنی عاقبتی شر اولان پادشاهدن یکدر * بیت * غمی کز
پیش شادمانی بری * به از شادیی کز پسش غم خوری * غمی یا حرف وحدت (کز که حرف رابط
صفت (پی باء عجمك فتحیله پس معناسنه در آرد وصوك معناسنه (وشین غمه راجعدر (شادمان
وصف ترکیبیدر مایندن بکزمك معناسنه صکره سرور معناسنه اسم اولدی آسمان کبی که
وصف ترکیبی ایکن فلکه اسم اولدی (ویا حرف مصدر شادمانلق دیمکدر پس اوچ لفظدن
مرکب اولدی (شاد که صفت مشبهه در فرح معناسنه فانك فتحی ورانك کسریله (ومان که
مرخمدر مانده دن ویای مصدردن فتأمل (شادیی یای اول حرف مصدر وثانی حرف وحدت
شادیی ده اولان یا مصدریه در وهمزه اضافت ایچوندر دیین سؤال اولنسه همزه قنده در
واضافت نه در عجب نه جواب ویرزدی اوله (کز که حرف رابط صفت (پسش شین شادی یه

رد شمعی

راجعدر (محصول بیت) بر غم که انك اردنجه شادمانلق وسرور چکه سین یعنی اردنجه
شاد وخرم اولور سین اول شادلق وسروردن یکدر که اردنجه غم یرسین حاصلی صوکی سرور
اولان غصه یکدر صوکی غصه اولان سروردن * لطیفه * زمین را از آسمان نثار است
وآسمان را از زمین غبار کل اناء یترشح بما فیه * زمین را را حرف تخصیص ویا حرف صله در
بامعناسنه (نثار بونده صاچی معناسنه در (یعنی اول نسنه که صاچرلر اقچه والتون کبی اما بونده
باران مراددر (اناء همزه نك کسریله ظرف دیمکدر (یعنی قاب (یترشح فعل مضارع مفرد مذکر
غائبدر تفعل بابندن سزر دیمکدر (بما با حرف مصاحبت ما اسم موصولدر الذی معناسنه (فیه جار
ومجرور جمله ظرفیه اعرابدن محلی یوق صله موصولدر (محصول ترکیب) زمینه آسماندن حاصلی
نثار باراندر ویا زمینك آسماندن محصولی نثار باراندر اما آسمانه زمیندن غبار ویا آسمانك
زمیندن غبار فقد بر هر ظرف کندینك ایچنده اولانله سزر یعنی ایچنده نه وار ایسه طاشره سندن اول
سزر واول چیقار * بیت * گرت خوی من آمد ناسزاوار * تو خوی نیك خویش از دست مگذار *
گرت ضمیر خطاب (خوی من لامیه (ناسزاوار ناموافق وغیرلایق (خوی نیك خویش بیانیه
ولامیه در (محصول بیت) اگر سکا بنم خویم وخصلتم ناموافق وناسزاوار کلدیسه سن کندی
ایی خویکی وخلقکی الدن قومه یعنی ترك ایلمه * ادب * حق تعالی می بیند ومی پوشد وهمسایه
نمی بیند ومی خروشد * می خروشد فعل مضارع مفرد غائبدر (خروشیدندن چوقرامق
(مثلا چوملك وقزن وغیریسی چوقرادیغی کبی چوقرامق (بونده مراد کورلك وچغرمقدر
(محصول ترکیب) خدای تعالی قوللرك عیوب وجرایمنی کورر وستر ایدر اما قوکشو کورمز
وچغرر یعنی غائبانه نیجه دورلی افتراء ایدر * بیت * نعوذ بالله اگر خلق غیبدان بودی *
کسی بحال خود از دست کس نیاسودی * غیبدان وصف ترکیبیدر غائب بلیجی دیمکدر
دانیدندن (دانستن دن دیین خطا ایلش (با حرف ظرف (حال خود لامیه (نیاسودی فعل نفی حکایت

رد ابن سید علی

حال ماضی دینکلمزدی وراحت اولمزدی دیمکدر (محصول بیت) نعوذ بالله یعنی خدایه صغنورم
خلقك شرندن اگر خلق عالم غیب بلیجی اولیدی یعنی احوال غیبدن خبردار اولیدی هیچ بر کیمسه
کندی حالنده کیمسه الندن آسایش وحضور ایلمزدی یعنی خلق بری برینك عیوبنه مطلع اولیدی

رد ابن سید علی
هیچ بر کیمسه دنیاده خلقدن سالم زند کانی ایلمزدی (بحال خودك معاسنی بسبب حال نفسه
دیین خطادیمش * مطایبه * زراز معدن بکان کندن بدراید وازدست بخیل بجان کندن برنیاید *
معدن دالك کسری ایله اسم مکاندر ضرب باندن (با حرف سبب (کان کاف عربیله مرادف
معدن در (کندن قازمقدر (بدراید چیقار دیمکدر (زرمفعول صریحی (وازمعدن غیرصریحی
(بکان کندنده اکا متعلقدر (دست بخیل لامیه (بجان کندن بکان کندن کبیدر اعرابده
(تقدیری بجان کندن بدر آیددر بعض نسخه ده برنیاید واقعدر (جان کندندن مراد جان
چکشمکدر یعنی بلا ومشقت چکمك (محصول ترکیب) التون معدندن معدنی قازمغله چیقار
اما بخیلك الندن جان چکشمکله جیقار یعنی چوق زحمت ومشقت چکمکله الندن چیقار حاصلی
زیاده امساك ایلدیکندن دکه بلا ایله اندن الناز پس برنیایدك معناسی بو وجهله راست
کلور معدندن صکره کان ذکری جاله قافیه ده مطابق اولمغیچوندر وتفنن قصد ایچون
رد شمعی
وتکراردن احترازایچون در (مصراع ثانی نك معناسی بخیلك الندن التون اولمکله چیقاردیین مقصود
اولان معنانی چیقاره مش * قطعه * دونان نخورند وکوش دارند * کو بند امید به که
خورده * دون بونده خسیس وناکس معناسنه در (الف ونون ادات جمعدر (ونخورند خبری
(کوش داشتن ودآربدن صقلیوب حفظ ایلمکدر (نخورندك (وکوش دارندك مفعولی
محذوف مالدر (امید به تقدیری امید خوردن به در (که من تفضیلیه معناسنه در (خورده
تقدیری خورده شده در (محصول بیت) بخیل وخسیس اولنلر مالنی یمزلر وصاقلرلر دیرلر که
بیمك امیدی یکدر یمش اولمقدن یعنی یوب مفلس ومحتاج اولمقدن صاقلیوب هرچن ایسه
بیرم دبو امید لنمك یکدر نتکه عرب دیر (المأمول خیر من المأکول) یعنی صاقلیوب امید لنمك
یمش اولمقدن یکدر * روزی بینی بکام دشمن * زرمانده وخاکسار مرده * روزی یاحرف
وحدت (بینی فعل مضارع مفرد مخاطب (باحرف مصاحبت (کام دشمن لامیه دشمنك
مراد نجه دیمکدر رمرهوندر (زرمبتدا مانده فعل ماضیدن قسم مفرد غائب (خاکسار
مرده زرمانده یه معطوفدر وایکسی بیله بیننك مفعول صریحلری (وبکام دشمن غیرصریحی
رد سروری
(خاکسار لغتده طپراقلق دیمکدر (اما استعمالده طپراقده یاتوب یوالتن کیمسه یه دیرلر
دیار عربك مزبله لکده یاتن عریان مجانینی کبی بونده ده خاکسار ایله دیوانه دن تعبیر ایلمش
زیراکشی کسب ایلدیکی مالی یبوب صاقلمق جنوندن ناشیدر (خاکسار رجل کثیر التراب در که تراب
درهم ودنیارك اصلیدر دیین کیمسه نك طپراق باشنه معنی تصویریله معنای بیتی اول بویله
تصویرایدوب که والمعنی روزی بینی دشمن رازرمانده ومرده حال کونه بخاك الوده تکرار برو جهله
رد ابن سید علی
دخی تصویرایدوب (روزی بینی برمراد دشمنش که زرش مانده بو ارثان وتنش بخاك الوده مرده
شده دیین معنای بینی عجب تراب الوده ایلمش عفی الله عن سیاته (پس محصول بیت) برکون
کورر سین دشمنك مرادنجه زرقالمش وخاکسار اولمش یعنی مالنی قویوب کتمش مصراع
اولده سکتهٔ وارغفلت اولنماسین یعنی بینی سکنله اوقونور * ادب * هر که بر زبردستان نبخشاید
بجور زبردستان کرفتار آید * زبردست وصف ترکیبیدر (والف ونون ادات جمعدر کشینك
الی التنده اولنلردن عبارتدر خدمه ورعایا کبی (نبخشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ترحم ایلمز
دیمکدر (بجور باحرف صله (جور زبردستان لامیه در (زبردست زبردستك نقیضیدر
والف ونون ادات جمع اقویادن عبارتدر (محصول ترکیب) هر کیمکه الی التنده کیلره و
ضعفایه مرحمت ایلمز اقویانك جور وجفاسنه کرفتار کلور یعنی مبتلا اولور حاصلی ضعفایه
رحم ایلمیان اقویا قهرینه مبتلا اولور * مثنوی * نه هر بازو که دروی قوتی هست *

* بمردی عاجزان رابشکند دست * قوتی یاحرف تنکیر بمردی باحرف مصاحبت (ویاحرف
مصدر (عاجزان را (راحرف تخصیص (بشکند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده بازویه
راجع ضمیر (وعاجزان مفعول اول صریحی وثانیسی دست (وبمردی غیرصریحی (محصول بیت)
او یله د کلدر که بازو که انده قوت واردر یعنی قوتلیدر مردلکله وزور ایله عاجزلرك النی صر یعنی
شکست ایدر د کلدر حاصلی بویله ایدرسه یاننه قالماز دیمکدر بلکه خدا اندن انتقام الور
و کیمسه حقنی کیمسه ده قومز * ضعیفان رامکن بردل کزندی * که درمانی بجوری زورمندی *
ضعیفان را را حرف تخصیص (کزند ضرر (ویاحرف تنکیر (که حرف تعلیل (درمانی فعل
ردابن سیدعلی وسروری
مضارع مفرد مخاطب عاجز قالورسین دیمکدر ماندن ماندن دینلر خطا ایلملر (باحرف ظرف
جور زورمند لامیه (ویاحرف وحدت (محصول بیت) ضعفانك کوکلنه کزند ایلمه یعنی ضرر وزیان
ایرشدرمه زیرا برزورمندك جور وجفاسنده عاجز قالورسین یعنی دست قهرینه کرفتار اولورسین
ردابن سیدعلی وسروری
ز یرا دنیا محل مکافاتدر (کما تدین تدان) در (کزندینك یاسنی حرف وحدت دیین سهو ایلمش زورمند
رد ابن سیدعلی وسروری
وصف ترکیبیدر دینلر خطای فاحش ایلملر * حکمت * عاقل چون خلاف درمیان بیند بجهد
وچون صلح بیند لنکر بنهد که انجا سلامت برکارست واینجا حلاوت درمیان * بجهد فعل مضارع
مفرد غائب صیچرار دیمکدر (یعنی صیچرا در معناسنه (حاصلی صاولور واراده طورمز
(لنکر بنهد لنکر قور (یعنی قرار ایدر وثابت اولور (لنکر کیلرده اولور اصلده اما بونك کبی
یرلرده تثبت وقرار مراد در (محصول ترکیب) عاقل اولان کشی چونکه اورته ده خلاف
کوره صیچرادر انده طورمز (اما چونکه صلح اراده کوره ثابت اولوب قرار ایدر (زیرا انده
سلامت کارده در و بونده حلاوت ولذت میانده (لف ونشر مرتب رعایت ایلدی * حکمت *
مقامر راسه شش می باید ولیکن سه یك می آید * (مقامر مفاعله باندن اسم فاعلدر بونده مراد
اوجبله نردوطولی اوینایندر (سه شش اوچ کره آلتی دیمکدر (وسه یك اوچ کره بر دیمکدر. (ترکیبك
معناسی ظاهرامذکور اولان کبیدر اما مراد سه وشش دروسه و یکدر فتأمل (محصول ترکیب)
مقامره سه شش کرکدر لیکن سه یك کلور (یعنی روز کار دائما کشینك مرادی اوزره اولماز * بیت *
هزار بار چراکاه خوشتر از میدان * ولیکن اسب ندارد بدست خویش عنان * بار بونده کره
معناسنه در (چراکاه اوتلق (زیرا چرا اسمدر اوتلمه معناسنه چریدندن (وکاه ظرف مکان
(محصول بیت) بیك کره اوتلق میداندن یکدر ولیکن اتك دیزکنی کندی النده دکلدر که ایستدیکی
یره اوله * تضرع * درویشی درمناجات میکفت یارب بر بدان رحمت کن که برنیکان خود رحمت
مطلا
کردهٔ که ایشانرا نیك آفریدهٔ * درویشی یاحرف وحدت (میکفت می حرف حکایت (برحرف
صله در ایکی یرده بیله (معلوم اوله که عربیده رحمت علی حرفیله مستعمل اولدیغی کبی فارسیده ده
برحرفیله مستعملدر (بدان جمع بددر (ونیکان جمع نیك (خود ادات تأکید (کردهٔ ماضیدن قسم
مفرد مخاطب (که حرف تعلیل (آفریدهٔ ماضیدن قسم مفرد مخاطب یاراتمش سین دیمکدر
ردشمعی
کردهٔ ده وآفریدهٔ ده همزه لر خطاب ایچوندر دیین معهود جهلی اوزره مصر اولمشدر
(محصول ترکیب) بردرویش مناجاتده سویلردی یارب یارامزلره رحمت ایله کدایلره خود رحمت
ایلمش سین (زیرا انلری ایی یاراتمش سین یعنی انلری ایی خلق ایلدیکك اناره رحمت ایلمکدر
* حکمت * اول کسی که علم برجامه وانکشتری دردست نهاد جمشید بود کفتندش چراهمه
زینت وارایش بچپ داری وفضیلت راست راست کفت راست را زینت راستی تمامست * کسی
یاحرف وحدت (که حرف بیان (علم بونده قفتانه وضع ایلدکلری نشاندر که اول زمانده صاغ اومزدن
اشاغه کوکسن اوزره قفتانك ظاهرینه بعض شکوفه شکلنده ویابعض حیوانات شکلنده ایکدن

پیدا ایدرلر دی که اکا علم دیرلردی واول قفتانه جامهٔ معلم نتکه سابقا مفصل بیان اولندی
(انکشتری همزه نك فتحی ونونك سکونی وکاف عجمك ضمی وشین معجمه نك سکونی وتانك فتحی
ورانك کسری و یاء اصلیه ایله یوزك معناسنه در (دردست درحرف صله در بامعناسنه اول کسی مبتدا
(وجمشید بود خبری (جمشید جیمك فتحی ومیمك سکونیله قدیم پادشاهلردن براولو پادشاهك
اسمیدر (بجپ باحرف صله (وجیم وبا عجمیلردرصول معناسنه در که عربیده یسار دیرلر (یانك
فتحیله (واو حرف حال (فضیلت مبتدا (راست راست خبری اولکی (راست برکلمه در صاغ ال
وصاغ جانب معناسنه که عربجه (یمین دیرلر (وایکنجی (راست مرکبدر را ایله ادات خبردن که
سین وتادر معناسی راستکدر دیمك اولور (راست را را ادات صله راسته دیمکدر (زینت راستی
لامیه (ویاحرف مصدر (تمام بونده کافی معناسنه در (محصول ترکیب) اول برکیمسه که قفتانه علم
واله یوزك قودی (یعنی پرمغه یوزك طاقدی جمشیددر (اکا دیدیلر نیچون جمیع زینت وآرایشی
صول اله ویردك حال بو که فضیلت صاغ الکدر (دیدی که صاغ اله راستلق زینتی کافیدر (راستی
عبارتنده ایهام وار (یعنی صاغلق وطوغریلق معناسی * قطعه * فریدون کفت نقاشان چین را *
که پیرامون خرکاهش بدوزند * فریدون باب اولك اولنده مفصل ذکری کچمشدر (نقاشان
چین لامیه (ورا ادات مفعول (که حرف رابط مقول وقولدر (پیرآمون باء عجمك کسریله اسمدر
اطراف معناسنه (پیرآمنده دیرلر (خرکاه خانك کسریله ورانك سکونیله قره اوکه کیجه ایله
اورتلوردریم اویده دیرلر (حاصلی قبه شکلی اولور (خرکاه بونده اوتاغ معناسنه دردیمن خرکاهی
بیلزایمش (بدوزند فعل مضارع جمع غائب دیکه لر دیمکدر مفعولی (یعنی دیکلجك نسنه

رد شمعی

بیت ثانیدر (زیرا عادتدر اوتاغلرده وچادرلرده رنك آمیز بزلردن بعض نسنه کسوب دیکرلر مثلا

ردشمعی

مبارك بادوسعادت بادعبارتلرینی کسوب دیکرلر (بومعنایه واصل اولمیان مصراع ثانینك معناسی که
اتك اوتاغنك اطرافنی دیکه لر یعنی لازم اولان بری مرمت ایده لر دیین زیاده تزیق سویلمش
(بدوزند فعل مضارعدر دوختن دن دینلر خطا ایلمشلر * بدان رانیك دآرای مرد هشیار *

ردابن سیدعلی وسروری

که نیکان خود بزرك ونیك روزند * بدان را رادات مفعول (وبدان دارك مفعول اولی (ونیك
مفعول ثانیسی (ودار فعل امر مفرد مخاطبدر داریدندن طوت دیمکدر (که حرف تعلیل (خود
ادات تأکید (بزرك ونیك روزند تقدیری (بزرکند ونیك روزند اولولر وسعادتلی لردر دیمکدر (پس

ردابن سیدعلی وسروری

بزرکاند ونیك روزاند دیوتقدیر ایلمکه احتیاج یوقدر (محصول بیت) خرکاهك اطرافنه دیکیلجك
بویتدرکه یرامزلری ایی طوت یعنی ایی رعایت ایله ای مرد هشیار زیرا ایلر خود اولولر ونیك
بختلردر (نیك روز دیمکدن غرض صاحب سعادتلردر دیمکدر حاصلی یرامزلری ایی رعایت
ایلمك کرك که ایلر رعایتی قلجیله الورلر که شانلری رعایت اقتضا ایدر (مجموع بیتك معناسنی یرامزلری

ردشمعی

(ابن) نسخهٔ مستعمله در للطابع

ایی طوت یعنی انلره ایی رعایت ایله ای عاقل کشی زیرا ایلر خود اولولر وسعادتلیلر در سنك
دعا که اصلا احتیاجلری یوقدر دیین بددعایه مستحق ایمش * حکمت * بزرکی را کفتند باچندین
فضیلت که دست راست داردخاتم چرا دردست چپ میکند کفت ندانی که همیشه اهل فضل
محروم باشد * ندانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهام انکاری طریقیله (محصول ترکیب)
براولویه دیدیلر که بوقدر فضیلتله که صاغ الك واردر یعنی صاغ الده وار خاتمی نیچون صول اله
ایدرلر یعنی صول الك صرچه برماغنه طاقارلر صاغ اله وصرچه برماغنه طاقمزلر دیدی بلمزمسین که
دائما اهل فضل محرومدر * بیت * آن که حظ آفرید وروزی سخت * بافضیلت همی دهد بابخت *
حظ حانك فتحی وظانك تشدیدیله نصیب معناسنه در (آفریدك مقدم مفعولیدر (روزی یای
اصلیه ایله رزق معناسنه در (سختك مقدم مفعولیدر (سخت فعل ماضی مفرد غائبدر (ساخت

لفظندن مخفف یعنی ایلدی حاصلی یراتدی دیمکدر (محصول بیت) اول کیمسه که نصیب یراتدی
ورزق پیدا ایلدی یعنی وجوده کتوردی آنمه بافضیلت ویرر ویابخت ودولت بعضی نسخه ده
بخت برینه تخت واقعدر لطیفدر * ملاطفه * نصیحت پادشاهان مسلم کسی راست که نیم سر
ندارد وامید زر * (محصول ترکیب) پادشاهلره نصیحت ایلمك برکیمسه یه مسلمدر که باش قورقوسی
وامید زری اولمیه یعنی نه اولمك خوفی اوله ونه دینار ودرم امیدی * مثنوی * موحد چه در پای
ریزی زرش * چه شمشیر هندی نهی بر سرش * موحد اسم فاعلدر تفعیل بابندن خدایی بر بیلیجی
توحیدیدندر (چه بونك کبی یرلرده مساوات معناسنی افاده ایدر (ریزی فعل مضارعدر (ریزیدندن
دوکه سین دیمکدر (ریختن دن دینلر خطا ایلدیلر (زرش شین معناده پایه مقیددر تقدیری

ردابن سیدعلی وسروری

درپایش در (شمشیر هندی بیانیه (نهی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (نهیدندن نونك فتحی
وکسریله قومق معناسنه (محصول بیت) موحد اولان کیمسه یه نسبت ایاغنه التونله الچه
دوکه سین نه وباشی اوزره قلج طوتاسین نه یعنی ایاغنه مال دوککله باشی اوزره قلج طوتمق برابردر
نه اندن سو ینور ونه بوندن پرینور * امید وهراسش نباشد زکس * بر ینست بنیاد توحید وبس *
هراس هانك کسریله خوف معناسنه در یعنی قورقو (وشین موحده راجعدر (بر ینست مقدم خبردر
(بنیاد توحید لامیه ومبتدا (واو بس ایله بونك کبی یرلرده فقط معناسنه در (محصول بیت) موحدك
کیمسه دن امید وهراسی اولماز یعنی نه کیمسه دن قورقوسی وپرواسی ونه کیمسه دن امید ورجاسی وار
(بنیاد توحید بونك اوزره در انجق یعنی نه کیمسه دن بیمی ونه کیمسه دن امیدی اوله * لطیفه *
پادشاه از بهر دفع ستمکاران است وشحنه برای خون خواران وقاضی مصلحت جوی طراران هرکز
دوخصم بحق راضی پیش قاضی نروند * دفع ستمکاران مصدرك مفعولنه اضافتیدر (شحنه
صوباشی یه دیرلر (خونخوار وصف ترکیبیدر قان ایچیجی معناسنه (خوار یدندن والف ونون ادات جمع
(مصلحت جوی وصف ترکیبیدر جو ییدندن طرارانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر
(پادشاه مبتدا ومابعدی خبری (وشحنه مبتدا ومابعدی خبری (وقاضی مبتد (ومابعدی خبری
طرار یانکسیجی یه دیرلر (فارسیجه کیسه بردیرلر (محصول ترکیب) پادشاه ظالملرك ظلمنی دفع ایلمك
ایچوندر وصوباشی قان ایچیجی ظالملر ایچوندر یعنی قاتللرك واهل شروفسادك خلقدن ضرر ینی دفع
ایلمك ایچوندر وقاضی طرارلرك مصلحتنه متعلق احوالی کورمك ایچوندر یعنی شریعته متعلق
اموری کورمك ایچوندر یعنی طراره نه لازمدر دیو شرعله کورمك ایچوندر هرکز حقه راضی ایکی
خصم قاضی اوکنه کتمزلر زیرا هرکس حقنه راضی اولدقدن صکره خصومته احتیاج قالماز
بعض نسخه ده هرکز وخصم ازپیش قاضی راضی نروند واقعدر (یعنی هرکز ایکی خصم قاضی
قتندن راضی کتمزلر بلکه بریسی راضی کیدرسه بریسی ناراضی کیدر * قطعه * چو حق
معاینه دانی که می بباید داد * بلطف به که بجنك آوری ودلتنکی * معاینه مفاعله بابندن مصدردر
(که حرف بیان (می حرف استمرار (وباحرف تأکید (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر
(بلطف برمقدر دادن مصدرینه متعلقدر (که من تفضیلیه معناسنه در (جنك اور وصف
ترکیبیدر محارب (یعنی صواشیجی معناسنه (ویاحرف مصدر (دلتنك ده وصف ترکیبیدر کوکلی طار
معناسنه (ویاحرف مصدر کوکل طارلغی دیمکدر (محصول بیت) چونکه معاینه بیلورسین که الك
حقنی ویرمك کرکدر لطفله ویرمك یکدر که صواشیجیلغله وکوکل طارلغیله ایسه حاصلی
حقوق ناسی ملایمت ورفقله ادا ایلمك یکدر محاربه ومجادله ایله ادا ایلمکدن (دلتنکی جنکه عطف

ردابن سیدعلی

ایدوب واوری اکافید طوتوب ای وبدلتنکی اوری اوری ده یای خطابله دیین زیاده باطل سویلمش
وبروجهله دخی معنی تصویر ایدوب بلطف دادنبه که بجنك اوری دادی وبدلتنکی دادی

ایکی وصف ترکیبی به داخل ایکی یای مصدریه ابله دینن عجب قوی تزلیق کوی ایمش
عفا الله عنه * خراج اکر نکزارد کسی بطیبت نفس * بقهر ازو بستانند مرد سرهنکی *
طیبت مصدردر طاب یطیب دن تطیبه کلورنانك فتحیله بوندنه ایلك معناسنه‌در (مرد سرهنکی
بیانیه‌در موصوف وصفتی ضرورت وزن وقافیه ایچون افراد ایلدی (والا فعله نسبت جمع
مناسب ایدی (یعنی مردان سرهنکیان (محصول بیت) اکر بر کیمسه خراجی طیبت نفس
وصفای خاطرله ادا ایلمزسه مرد سرهنکی اندن آنی قهریله الور زیراحق شرعیدر که هیچ کیمسه
اکا انکار ایلمز * مطایبه * همه کس را دندان بترشی کند کردد وقاضی را بشیرینی * (محصول ترکیب)
هر کسك دیشی اکشی نسنه ییکله کند اولور یعنی قماشر اما قاضینك طاطلیله که هیچ نسنه کسمز
اولور ترشیده وشیرینده یالر نسبت ایچوندر * بیت * قاضی که برشوت بخورد پنج خیار * ثابت کند
از بهر توده خربزه زار * برشوت باحرف مصاحبت (ورا ده کسره وضمه جائزدر (خربزه زار
کلزار ولاله زار کبی در (یعنی قاون لق کزندن کنایتدر (حاصلی قاون بستانی دیمکدر
(محصول بیت) قاضی که رشوت طریقیله بش خیار اکل ایلیه سنکیچون اون قاونلق ثابت
ایدوب مقرر ایدر * لطیفه * قحبهٔ پیر ازنابکاری چه کند که توبه نکند وشحنهٔ معزول ازمردم
آزاری * نابکاری فاسق وفاجرده استعمال ایدرلر (ویا حرف مصدردر (بونده مراد نابکار یدن
زنادر قرینه قیاسیله (محصول ترکیب) پیر قحبه زنادن نه ایلیه که توبه ایلیه یعنی توبه ایلیوب
نه قادردر زیرا یوزینه کیمسه باقمز توبه ایلیوب نه مالکدر بالضرور توبه ایدر شحنهٔ معزولده
خلق آزارلقدن توبه ایلمسه نه ایلیه بیلور یعنی خلق انجیتمکه قادر د کلدر زیرا معزولدر پس
توبه ایلمسی ضروریدر * بیت * جوان کوشه نشین شیرمرد راه خداست * که پیر خود نتواند
زکوشهٔ برخاست * جوان کوشه نشین بیانیه‌در (کوشه نشین وصف ترکیبیدر کوشه‌ده
اوتوریجی دیمکدر (شیرمرد ترکیب مزجیدر (اصلی مرد شیردر اضافت بیانیه ایله ارسلان ار
یعنی ارسلان کبی ار حاصلی پهلوان و بهادر دیمکدر مصراع مبتدا وخبردن مرکبدر (که حرف
تعلیل خود ادات تأکید (کوشهٔ‌ده یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دیین
اسکی خطاسی اوزره مصر اولمش (برخاست برخاستن معناسنه‌در (محصول بیت) کوشه نشین
ردشمعی
جوان خدا یولینك شیر مردیدر یعنی هوادن چوب نفسینه غالب اولوب کوشه وعزلت اختیار
ایدن جوان کرچکدن اردر زیرا پیر خود بر کوشه‌دن قیام ایلمکه قادر د کلدر پس بر کوشه‌ده
اوتورماسی ضروریدر * بیت * جوان سخت می باید که از شهوت بپرهیزد * که پیر سست
رغبت را خود آلت برنمی خیزد * جوان سخت بیانیه (که حرف تعلیل (پیر سست
رغبت بیانیه (سست رغبت وصف ترکیبیدر رغبت میل معناسنه‌در (ورا حرف
تخصیص (نمی خیزد فعل نفی مستقبل مفرد غائب خیزیدندن قالقماز دیمکدر (محصول بیت)
محکم جوان کرکدر کیم شهوتدن پرهیز ایلیه یعنی نفسی وشهوتی غالب ایکن پرهیز ایلمك
هنردر زیرا پیر بی قدرت وطاقته پرهیز امر ضروریدر که آلتی مساعده ایلمز یعنی قالقماز که
برنامشروع ایشه مرتکب اوله * حکمت * حکیمی را پرسیدند که چندین درخت نامور که خدای
تعالی آفریده است بلند وبرومند هیچ یکی را آزاد نخوانند مکر سرو را که ثمره ندارد درین
چه حکمتست کفت هر یکی را دخلی معینست ووقتی معلوم که کاهی بوجود آن تازه است
وکاهی بعدم آن پژمرده وسرو را هیچ ازین چیزی نیست ودرهمه وقت تازه است واین صفت
آزادکانست * درخت نامور بیانیه نامور ناملی دیمکدر زیرا ور نسبت معناسنی افاده ایدر معنای
لازمیسی مشهود ونامدار دیمکدر لازمیله تفسیر ایدنه دخل ایدن کندی مدخولدر (برومند
ردسروری

بونده بمثلی دیمکدر زیرا بر معنیدر (ومند ادات نسبت دولتمند وحاجتمند کبی نهایتی برلفظیله
ردابن سیدعلی
واو سز استعمالی معهود د کلدر یعنی برمند دیمزلر واو مبالغه ایچون زیاده اولندی دیین عندی
سویلمش (بعض نسخه‌ده بلند یرینه بارور واقعدر (یعنی بارور وبرومند دوشمش وجهدن خالی
د کل زیرا بار اعم حاصله دیرلر (وور ادات نسبتدر لی معناسنه (که ثمره ندارد مقام حالده
واقعدر حال بو که ثمره‌سی یوقدر دیمکدر (ثمره میوه معناسنه‌در بونده کلنجه سؤالدر (وکفت
مابعدیله جواب (دخل بونده حاصل معناسنه‌در (ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (هر درخته
دخل معین اثبات ایلك مبالغه طریقیله‌در (زیرا هر بر درختك حاصلی اولماز قدیرا وقتیده
بولمدر (کاهی یا حرف وحدت (پژمرده بانك فتحی وزاء عجمك سکونی ومیمك ضمی وراء مهملهنك
سکونیله صولمش دیمکدر فعل ماضیدن قصه‌در (واین صفت آزادکانست جملهٔ حالیه‌در
(محصول ترکیب) حکیمادن برینه سؤال ایلدیلر که بوقدر نامور ونامدار درخت که خدای
تعالی خلق ایلمشدر بارور وبرومند هیچ برینه آزاد دیمزلر الا سروه دیمشی وحاصلی یوغیکن
بونده نه حکمتدر حکیم دیدیکه درختلرك هر برینك معین حاصلی ومعلوم وقتی واردر که کاهی
اول حاصل وجودیله تازه‌در وکاهی عدمیله پژمرده وسروك بوندن هیچ نسنه‌سی یوقدر
وجمیع اوقاتده تازه‌در حال بو که بو حالات آزاده‌لر صفتیدر * قطعه * برآنچه می کذرد دل منه که
دجله بسی * پس از خلیفه بخواهد کذشت در بغداد * دل منهك مفعول صریحی (وبرآنچه
غیر صریحی (ومی کذرد آنچه نك صفتی (که حرف تعلیل (دجله بغدادده شطك اسمیدر یعنی
بغداد ایرمغنه عربی یرده شط دیرلر اما بغدادده دجله دیرلر (بسی چوق زمان (دجله بسی مرهوندر
(پس از خلیفه خلیفه‌دن صکره دیمکدر خلیفه‌دن بونده مراد معتصم بالله‌در که آخر خلفای دولت
عباسیه‌در که هولاکو آنی هلاك ایلدکدن صکره دنیادن خلافت کلیا مرفوع اولوب دور
سلاطین ظهور ایلدی یعنی هر یره پادشاهلر حکم ایلمکه باشلدی مثلا بغدادده ابتداء سلاطین
ایلخانیه حاکم اولدی اق قیونلی زمانه‌دك اندن صکره قزلباش اندن صکره آل عثمان الهی
دولت وشوکتلری قیامته‌دك ممتد اولسون آمین (کذشت بونده کذشتن معناسنه‌در (در بغداد
از بغداد تقدیرنده‌در (محصول بیت) اول نسنه‌یه که کچر یعنی ثابت وباقی اولمیوب فانی اولان
نسنه‌یه کوکل بغلمه یعنی تعلیق قلب ایلمه زیرا دجله چوق زمان خلیفهٔ معتصمدن صکره بغداددن
کچیسردر یعنی فانی وکذران اولان اشیا آقر صو حکمنده‌در که تعلیق قلبه لایق د کل شراح بو بیتك
ردشراح جمیعا
یخ‌تنده اهمال ایلمشلر ظاهر مراده واصل اولمدقلرندن اهمال ایلمشلر * کرت زدست برآید چو نخل
باش کریم * ورت زدست نیاید چو سرو باش آزاد * کرت تاء خطاب معناده دستده مقیددر
زدستت تقدیرنده‌در (نخل بونده خرما اغاجیدر (باش فعل امر مفرد مخاطب اول دیمکدر اسمی تحتنده
انت وخبری کریم لفظیدر مصراع ثانی اولکی کبیدر اعرابده (محصول بیت) اکر الکدن کلورسه
خرما اغاجی کبی کریم اول خرما اغاجینك کرامتی اولدر که هر بری ایشه یرار قویونك کبی که
هر بری برنسنه‌یه کرکدر واکر خرما اغاجی کبی الکدن کریم اولمق کلمزسه باری سرو کبی آزاده
اول یعنی سرو بارو بردن آزاد اولدیغی کبی سنده تعلق دنیادن سالم اول حضور ایلیه سن
سرو کبی آزاد اول کیمسه‌یه جفا ایلمه دیین معناسیه جفا ایلمش * وعظ * دو کس
مردند وتحسر بردند آنکه داشت ونخورد وآنکه دانست ونکرد (محصول ترکیب) ایکی
ردشمعی
کیمسه اولدیلر وتحسر ایلدیلر یعنی حسرتله کندیلر بری اولدر که ماله مالك اولدی
ویمدی وبری اولکه علمه مالك اولدی وموجبیله عمل ایلمدی * قطعه * کس نبیند
بخیل فاضل را * که نه در عیب کفتنش کوشد * بخیل فاضل بیانیه (ورا ادات مفعول

(که حرف بیان (نه حرف نفی معناده کوشده مقید در پس فعل نفی مستقبل اولور (در عیب
(در حرف صله کفتنش شین ضمیر بخیل فاضله راجعدر (محصول بیت) کیمسه فاضل بخیلی
کورمز که انك عیبنی سویلمکه دورشمیه یعنی عیوبن تعدید ایلمکه سعی ایلر البته حاصلی فضل
بخل عیبنی ستر ایلمز هر نقدر فاضل ایسه ده * ور کریمی دو صد کنه دارد * کرمش عیبها فرو پوشد *
کریمی یا حرف وحدت (فر وادات تأکید (محصول بیت) اما اکر بر کریمك ایکیوز عیبی
وکناهی اولورسه کرمی واحسانی جمیع عیوبنی ستر ایدر (* خاتمة الکتاب * تمام شد کتاب کلستان
والله المستعان درین جمله چنان که رسم مؤلفانست از شعر متقدمان بطریق استعاره تلفیق
رفت * والله مبتدا (المستعان اسم مفعولدر استفعال بابندن لفظا مرفوع خبر مبتدادر (معاونت
طلب اولنان کیمسه یه مستعان دیرلر بونده الله در (درین جمله یعنی جمیع کتابده (بورایه کانجه پس سکز
بابه حصر ایدنلر معقول ایلمامشلر (رسم مؤلفان لامیه عادت مؤلفان دیمکدر (شعر متقدمان لامیه
(تلفیق تفعیل بابندن مصدر در برشیئی برنسنه یه ضم ایدوب قاتمغه دیرلر (محصول ترکیب) کتاب
کلستان تمام اولدی ومستعان الله تعالی در یعنی عون اندن مطلوبدر کتابده انك اعانتیله تمام
اولدی بو جمیع کتابده انجلین که مؤلفین متقدمینك عادتیدر یعنی قدیم مؤلفینك قانونیدر شعرای
متقدمینك اشعارندن استعاره طریقیله تلفیق واقع اولمدی یعنی سوزیمه کیمسه سوزینی قاتمدم
غیریلر قاتدیغی کبی بلکه بونده واقع اولان نظم ونثرهب بندر نتکه حریری مقاماتنده بویله یورمش
ومعشرات السحریه صاحبی بونلره تقلید ایلمش نتکه دیباجه سنده یازمش * بیت * کهن خرقهٔ
خویش پیراستن * به از جامهٔ عاریت خواستن * کهن خرقهٔ خویش بیانیه ولامیه در (پیراستن بزه‌مك
وسیلك معناسنه در (جامهٔ عاریت بیانیه (محصول بیت) کشی کندینك اسکی خرقه‌سنی یمایوب
اصلاح ایلمسی جامهٔ عاریتی خلقدن استمکدن یکدر حاصلی کندینك اسکی لباسنی یمایوب کیمك
الك عاریت لباسنی کیمکدن یکدر (مصراع اولك معناسنی کندی کهنه خرقم ایله بزنمك یعنی انی
کیمك دیوب وحاشیه‌ده بکهن خرقهٔ خویش تقدیرنده در دیمك بیته زیاده نامعقول وترزیق الباس
کیدرمکدر * غالب کفتار سعدی طرب انکیزست وطیبت آمیز وکوته نظران رابدین علت زبان
طعن دراز کردد که مغز دماغ بیهوده بردن ودود چراغ بی فائده خوردن کار خردمندان نیست ولیکن
بر رأی روشن صاحب دلان که روی سخن در ایشانست پوشیده نماند که در موعظه‌های شافی
در سلك عبارت کشیده است وداروی تلخ نصیحت بشهد ظرافت بر آمیخته تا طبع مخاطب ملول
نشود واز دولت قبول محروم نماند * غالب کفتار سعدی لامیه لردر ومبتدا (طرب انکیز وصف
ترکیبدر وخبر مبتدا (انکیز بیزندن قوپرمق وپیدا ایلمك یعنی طرب قوپاریجی وپیدا ایدیجی دیمکدر
(انکیختندن اخذ ایدنلر خطا ایلمشلر (وطیبت آمیز وصف ترکیبیدر (طیبت مصدردر طاب
یطیب دن ایلك وکوزللك معناسنه (آمیز بندن قرشدرمق معناسنه (آمیختندن اخذ ایدنلر خطا
ایلمشلر (وکوته نظر بصیرتسز دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر حاصلی وصف ترکیبیدر
(ورا حرف تخصیص (بدین علت بو علتله یعنی کفتار سعدی (طرب انکیز وطیبت آمیز اولدیغی
جهتندن بصیرتسزلرك زبان طعنی دراز اولور (که حرف بیان (مغز دماغ (بیهوده مغز
بونده بینی معناسنه در دماغ بونده بینی طوران یر مراد باشدر (مغز دماغ بیهوده لامیه وبیانیه در
(مغز بردنك مقدم مفعولی در باطل یره امك چکمکدن عبارتدر (دود چراغ بی فائده لامیه
وبیانیه در سابق کبی باطل یره تضییع اوقات ایلمکه دیرلر (دود خوردنك مقدم مفعولی در (رأی
روشن صاحب دلان بیانیه ولامیه در (که حرف رابط صفت (روی سخن لامیه در مجازا (در ایشان
(در حرف صله در با معناسنه (پوشیده نماند مخفی قالمیه دیمکدر (در موعظه‌های شافی بیانیه لردر

رد ابن سید علی وسروری

موعظه های نسخه

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری

(درانجو (موعظه مصدر میمیدر وعظ معناسنه (وها ادات جمع (در حرف صله (سلك عبارت
بیانیه (سلك سینك کسری ولامك سکونیله دیزی ایپلکنه دیرلر (داروی تلخ نصیحت
بیانیه لردر (با حرف مصاحبت (شهد ظرافت بیانیه شهد کومج بالنه دیرلر (بر حرف
تأکید (آمیخته ماضیدن قسم مفرد غائب قرشدرمش دیمکدر (محصول ترکیب) سعدینك
اکثر کلماتی طرب انکیزدر وطیبت آمیزدر وبصیرتسزلرك سعدینك کلامی بویله اولدیغی علتله
زبان طعنلری دراز اولور که مغز دماغ بیهوده ایلمك ودود چراغ بی فائده یمك عقلا ایشی
دکلدر اما صاحب دللرك رأی روشنه که سوزك ظاهری وتوجهی انلره در مخفی قالمیه که
شفا وبریجی نصیحتلر انجوسنی سلك عبارته چکمشدر یعنی جوهر کبی کلماتی ترکیب وترتیب
ایلمشدر دخی نصیحت آجی داروسنی شهد ظرافتله قرشدرمشدر تا کیم مخاطبك طبعی
ملول اولمیه ودولت قبولدن محروم قالمیه * مثنوی * ما نصیحت بجای خود کردیم
* روزکاری درین بسر بردیم * بجای خود تقدیری (بجای خود شدر ضرورت وزن
ایچون حذف وایصال اولدی ضمیر نصیحته راجعدر (روزکاری یا حرف وحدت
(درین یعنی درین نصیحت (بسر با حرف صله حده وغایته دیمکدر (بردیم ایلتدك دیمکدر
(محصول بیت) بز نصیحتی محلنده ایلتدك بر زمانی یعنی بر مدتی بو نصیحتده حده وغایته
ایلتدك حاصلی بر مدت بو بابده عمر کچوردك * کر نیاید بکوش رغبت کس * بر رسولان
پیام باشد وبس * نیایدك فاعلی نصیحتدر (با حرف صله (کوش رغبت کس بیانیه
ولامیه در (کوش رغبتدن مراد رغبتله دیکلمکدر (رسول ایلچی وخبرجی در
یعنی خبر ایلدوب کتوریجی یه دیرلر فعول بمعنی فاعلدر (پیام خبردر (بس انجق دیمکدر
(محصول بیت) اکر بنم نصیحتم کیمسه نك کوش رغبتنه کلمزسه یعنی کیمسه رغبتله
ایشیدوب دیکلمزسه بکه نسنه لازم کلمز زیرا خبرجیلر اوزرینه خبر ویرمکدر
لازم اولان انجق قبول ایتدرمك لازم دکل زیرا (وما علی الرسول الا البلاغ) در یعنی
خبرجی اوزرینه واجب اولان همان ایصال خبردر انجق طوتدرمق دکلدر * قطعه *
یا ناظرا فیه سل بالله مرحمة * علی المصنف واستغفر لکاتبه * یا حرف ندا (ناظرا منادای
غیر مقصوده یعنی نکره (فیه ضمیر کتاب کلستانه راجعدر (سل سینك فتحی وسکون لامله فعل
امر مفرد مخاطبدر سئل یسئل دن همزه سماعا حذف اولنمشدر اما سال یسال دن اولنجه عین
الفعل قیاسا حذف اولنمش اولور (بالله با من معناسنه در بعض نسخه ده لله دوشمشدر بنه
بو معنایه (مرحمة مفعول سلدر (علی المصنف سله یا مرحمته متعلقدر (واستغفر سله معطوفدر
(لکاتبه استغفره متعلق (وضمیر کاتبه راجعدر (محصول بیت) ای کتاب کلستانه ناظر اولان
یعنی مطالعه ایدن الله تعالیدن مصنفه رحمت استه وکاتبنه غفران طلب ایله * واطلب لنفسك
من خیر تریدبه * من بعد ذلك غفرانا لصاحبه * واو حرف عطف (اطلب فعل امر مفرد
مخاطب طلب ایله دیمکدر (لنفسك اطلبه متعلقدر (من خیرده (ترید فعل مضارع مفرد مذکر
مخاطب (به باتقویت عمل ایچون کلمشدر تقدیری تریده در (من بعد ذلك غفرانا بر مقدر اطلبك
مفعولی به صریحیدر (ولصاحبه غیر صریحی (محصول بیت) دخی ای کلستانه ناظر اولان کیمسه
دخی نفسکه استدیکك خیری طلب ایله یعنی هرنه خیر که مرادکدر انی خدادن طلب ایله
وبو سؤال وطلبدن صکره صاحبنه ومالکنه غفران طلب ایله (معلوم اوله که صحیح نسخه لرده
بیت اولده سل بالله در وبعضنده سل الله در (اما حرف جرسز سل الله هیچ بر نده واقع دکل زیرا
بویله اولنجه ناموزون اولور که بو بحر بسیط مثمندر که اوچنجی جزئی سالمدر یعنی مستفعلن

رد شراح جمیعا
رحمة الله علیهم اجمعین
للطابع

لیکن شراح جمیعا سل الله یازمشلر پس معلومدرکه اشعار عرب اوزانده قاصرلر ایمش

تم الکتاب بعون الملك الوهاب

❋ تاریخ کتاب ❋

شود مکیم شرحه هاتف دیدی تمت — غدایدی صوررایسك سال هجرت غـد ١٠٠٤

صفر ماهینك اوچنجیدی روزی — که تکمیلینی مولی قیلدی روزی

مبارك اولسون اوقویوب یازانه

دخی سهو وخطاسینی دوزانه

❋ تاریخ ختام طبع للطابع الفقیر ❋

صفحهٔ اقبالنی محمود خانك سرتسر — لطف آثار ایله املا ایلمش کلك ازل

نو بنو شیرازه بند نسخهٔ فیض اولمده — رشتهٔ احسانله دست کریمی ماحصل

سیما نشر علومه شویله رونق ویردیکیم — مبتدیلر اولدیلر عصرنده خواجویه بدل خواجو تخلص ایدر شعرا ایله ملقب اولان فاضل کرمانیدر م

قیداستکتاب نسخه ویرمسون نزهت دیو — امر طبعه اهتمام ایتدی علی وفق الامل

اشته ازجمله کلستان شرحی سودیکیم اودر — فارسینك فهم حل مشکلنه اصل ومحل

بندهٔ دیرینه اسعد طبعنه مأمور اولوب — ایردی انجامه بحمدالله اول خیر العمل

نسخهٔ مطبوعه سن شمدی سهولتله آلوب — بلبل طبع بلیغان ایلسون ترك کسل

برهزار دلستان کلدی دیدی تاریخنی

بندی سودیٔ کلستان طبعی اولدی بی بدل

قدکمل طبع هذا الشرح المنشرح بمطالعته القلوب * المؤسس علی ابدع طرح واحسن اسلوب * فی عهد سلطنة السلطان الاعظم * والخاقان الافخر الافخم * خادم الحرمین المحترمین مالك البرین والبحرین * المبدد لشمل اعدائه بالعوالی والشوارف * المجدد بالمعالی ما اندرس من العوارف والمعارف * المتوسد فی اریکة الخلافة الکبری * التی لااشرف منها ولااسمی * السلطان ابن السلطان ابن السلطان السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی عبدالحمید خان ابن السلطان الغازی احمد خان * لازالت ریاض شوکته بنسایم الظفر باسمة الزهر * ولابرحت اغصان معالم جلالته تهتف فیها هواتف التأیید بسورتی الفتح والنصر * وذلك فی دار الطباعة العامره ببلدة اسلامبول الفاخره * حرسها الله سبحانه وتعالی مع سائر البلاد بحفظه الصمدانی * من الجهات الست بالسبع المثانی * بمعرفة العبد المحتاج الی آلاء ربه الصمد * شیخزاده السید محمد اسعد * المتسعد برتبة اسلامبول * التی

عقد فخرها الی جید الجوزاء موصول * وکان الاختتام * اواخر

صفر الخیر * المزیل لکل ضیر * لتسع واربعین ومائتین والف

من الاعوام * من هجرة سیدنا ومولانا محمد

علیه وعلی آله الصلاة والسلام

مافاح مسك الختام

ولاح بدر

التمام

موالی فخامدن رئیس الکتاب واصف افندی زاده عبدالله

لبیب افندینك اشبو طبعه موفق اولدیغی مصراع مطبوعدر

ریاض ارای شوکت خان محمودك بهار اسا — کل متن معارف بادفیضیله اولوب مشروح

لبیبا یعنی بو تاریخده امر شریفیله — باصلدی کلستان سودیسی اولدی برکل ممدوح

خواجه دینی افندینك دخی کلستان طبعه

غرس ایتدیکی نهال تاریخ لطافت شمار بخلریدر

شه فرخنده طبع وداور علامه دانش کیم — مطابق هر ایشی شرع شریفه نص قرآنه

حروف علم وعرفان دستکاه طبعنه موضوع — که هر بر سطر اوصافی ویرر فر قالب جانه

لغات وانقولی قاموس وبرهان بهجه وفرهنك — یتشمز مدحت شاه زمان خاقان دورانه

جناب خان محمود السیر مجموعهٔ شوکت — یتشدی صیت لطفی ملکت ایران وتورانه

باصلدقجه کتب فرمان ودفترلر یازلدقجه — اوقوندقجه نسخ مظهر اوله توفیق یزدانه

اووصاف زمان وقعه نویس اسعد افندیکیم — ویرن حسن نظام اول خدمت مبرور وذیشانه

سعادتله کلستان شرحنی طبع ایتمکه مأمور — اولوب کوسردی فیض ذاتی ارباب عرفانه

تمام ومجندن سویلدی عینی ایکی تاریخ — اوقو بلبل کبی شوق آوراول بزم سخندانه

باصلدی کلستان سودیسی نفع عام ایده هادی

کلستان شرحی سودی باصدی دولت مژده یارانه

١٢٤٩

جدول تصحیح درون

صواب	خطا	صحیفه	سطر	صواب	خطا	صحیفه	سطر
دایهٔ بربهاری زا	دائیهٔ بربهارست	١٠	٤	ایمدی	ایمدی	٣١٥	٣٤
پرورد	پرود	١٠	٥	ریسمان	رسیان	٣١٦	٢٩
انبیاء ونبأء	انباء وابناء	١٣	٦	بویه مز	بوریمز	٣١٩	٣٢
اسم فاعلدر	اسم فاذر	١٧	٢٢	تقریری	تقربی	٣٢٢	١٥
دکلدر	دکلر	١٨	١٣	اصلنده	صلنده	٣٢٣	١٦
توردان	تودن	٢٦	٢	بیانك	بیاك	٣٢٧	١٨
تصریفیه	تصریفیه	٢٨	٢٨	نحر	ثحر	٢٣٣	٣٢
فی اول کلمة	فی کلمة اول	٢٩	٩	انککدن	انکلکدن	٣٤٠	٠٧
قابلدر	قابلدن	٢٩	٢٢	تفیسکه	نفسکه	٣٤٠	١٥
بقا	ابقا	٣٣	٣٧	حس بشر بتدر	حسن بشر بتدر	٣٤٥	٢٩
تجوید	ایجوید	٣٩	٩	ویرمز یعنی	زیز یعنی	٣٤٧	٢٤
تمام انکه شود	انکه که شود	٥٣	١٦	لاتفعل	لافعل	٣٧٥	٠٣
نوشیر	نورشر	٦١	١٩	لمی	لمی	٣٩٧	٠٦
روضه	رومضه	٦٩	١٤	قاری وعجوز	قارد عجوز	٣٩٨	٢٣
حکمت	حکنست	١٠٠	٣٣	ایمش	بمز	٣٩٩	٣١
مطعوم	مطعموم	١١٤	٢٣	محوشدیدی	محوشوددیدی	٤١٩	١٤
خردمند	خرمند	١١٧	٢٠	اوغلنجغی	لوغلنجغی	٤٢٥	٢٣
النه وضع ایدر	النه ایدر	٢٠٩	٢٧	اکاه	اکا	٤٢٥	٢٦
قاسیلر	قاصیلر	٢٠٩	٣٦	سی	سنی	٤٣٠	٠٨
پرمشقنده	پرمشنقده	٢١٢	١٧	فراغت	فراغته	٤٣٠	٣١
مشغله	مشنغله	٢١٥	٣٢	طاعت	طاعته	٤٣٠	٣٢
متضمندر	متضمدر	٢١٦	١١	مشتقدر	مشقتدر	٤٣١	١٥
لطیفه	لطیفله	٢٢٩	٢٥	خرمهره کبی	خرمهره دن کبی	٤٤٥	٣٤
عالمده	عالمه	٢٣٧	٢٧	اکابری	اکابری	٤٤٦	١٠
باء	ه	٢٩٦	٦	مناهیلر	نباهیلر	٤٤٧	٠٧
کورینز	کومز	٢٩٧	١٩	بوپرمقدن	بورمقدن	٤٧٢	٢٩
پیراسته	پیراسده	٢٩٧	٢٢	معتاده	معاده	٤٨١	٢٢
دیوشیرمزدی	دیوشیردی	٢٩٨	٠١	معاند	معـاند	٤٨٤	٧
اولنه	لنه	٣٠٥	٢٦	عظیم	عظم	٤٩٨	١٥
لحظه	لخطه	٣٠٦	٠٦	نکردده	نکردد	٤٩٨	٢٨
صواش	صولش	٣١٤	٢٠	اولور	اولوبلر	٥٠٦	٢٩
ریسمان	رسیان	٣١٥	٠١	خبردر	خبرد	٥١١	١٨

جدول هامش

صواب	خطا	صحیفه	سطر	صواب	خطا	صحیفه	سطر
منجلی ومنحلی	منحلی ومنحیل	٥٦	٠٣	ضبطی	ضغطی	٢٩٣	٠٦
دکزجامعی	دکزجای	١٠٥	١١	میوه‌در	میودن	٤٢٧	٠٩